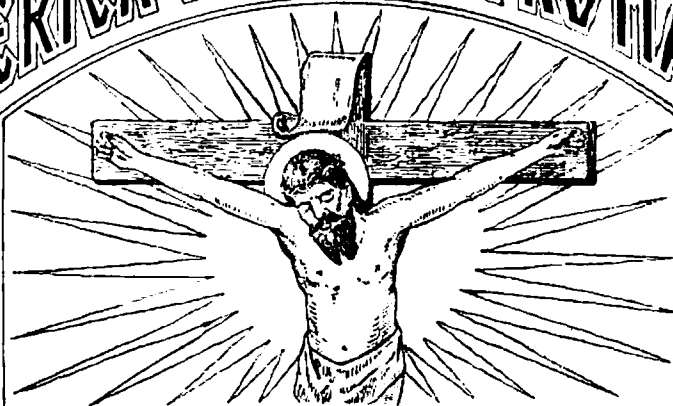

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFANTULUI
+ S I N O D +

CUPRINSUL

Părăsind pe 1931 (1).	Arhim. Scriban
Preotul și societatea de azi (4).	Episcopul Grigorie al Aradului
Vechea Episcopie a Hotinului (14).	Arh. Dr. Veniamin Bărlădeanu
Turburări religioase (23).	Arh. Grigore Leu Botoșaneanu
Problema morală și viața socială (35).	Prof. Dr. Șerban Ionescu
Anafora (45).	Preot. Nic. I. Iancuș
Noutatea lui Clement Alexandrinul (46).	D-rand în teologie D. Fectoru
Cronica bisericească (54).	Pr. Gh. Verșescu, Arhim. Scriban, Pr. Arist. N. Geanădu
Carti, Reviste, Ziare (75).	Profesor Teodor M. Popescu, Prof. T. G. Bulat, Econom Stavrofor Iliescu
Insemnări mărunte (88).	Preot Const. P. Beidie
Știri, Bibliografie, Poșta Redacției (90).	Arhim. Scriban

TIPOGRAFIA „CARTILOR BISERICESCI”

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București. Seria III. Anul L. Nr. 1 (610). Ianuarie 1932.

Direcțiunea revistei își dă toate silințele pentru a ajuta munca preoșimii românești. Roagă însă pe toți cucernicii Preoști să binevoiască a-și plăti toate rămășițele din anii trecuți, cât și abonamentul pe întreg anul 1930, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e făcut ca cucernicii Părinși să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. În nădejdea că Sfințiiile Lor vor înțelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor ascuță, cum și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA.

PĂRĂSIND PE 1931

Nu numai în România, ci și în toată lumea, nu se vor găsi oameni care să jelească după anul care s'a dus. În adevăr, el a fost greu pentru toți. Dacă, la urma urmel, toți anii care se isprăvesc sunt părăsiți fără părere de rău și toate privirile sunt îndreptate cu drag și nădejde spre anul cel nou, totuși nu se poate tăgădui că anul 1931 a fost nu numai un an ca alți ani, ci din cale afară de greu.

Oamenii însă nu trebuie să se pornească cu învinuirile încotro nu e vină. Căci toate păcatele vin numai dela ei. Așa și-au dus ei viața, încât lumea a ajuns în halul și în haosul în care se află. Toate popoarele sunt îngreulate și ca vai de capul lor.

Din vina cui? Din grindine și trăsnete? Din mânia cerului revărsată peste noi?

Nu, ferească Dumnezeu! Anul a fost așa de bun, cu atâta belșug! Ce viață ieftină și ușoară a fost în vara care a trecut! Mai rar an bogat ca 1931!

De ce deci lumea l-ar blestema? Nu este cu dreptul. De ar mai fi an îmbelșugat ca el! De ni l-ar da Dumnezeu și pe 1932 tot la fel!

Încă și acum gustăm din mana lui. S'au făcut de toate și numai de lipsă nu se poate plânge lumea. Că totuși viața e strâmtorată, da, dar nu prin cele ce le avem dela Dumnezeu.

Acesta e adevărul. Dumnezeu a fost bun cu noi. Atâta ar mai fi trebuit, ca, după ce oamenii și-au cârmuit ale lor pentru a ajunge în ruina pe care o vedem, să mai fi dat și Dumnezeu un an nenorocit!

Dar nu, ci Dumnezeu ne-a ajutat tocmai atunci când eram mai perduți. A venit el cu holdele bogate, cu vremea blândă și ne-a îndestulat.

Deci fost-a anul 1931 un an rău? De unde? A fost rău,

THE

THE

fiindcă așa i-a dus mintea pe oameni să-l facă, dar dela Dumnezeu a fost prea bun.

la să ne gândim și la iarna pe care am avut-o într'insul. Ce blânde au fost lunile Ianuarie și Februarie din anul trecut!

Nu tot așa de blând a început Ianuarie 1932. Fără a ne putea plânge că am avut până acum o iarnă prea grea, totuși, de ar urma și de acum înainte ca acea din 1931, ar trebui să fim prea fericiți.

De acela să nu fim prea cârtitori împotriva lui 1931. El a fost un an blând și bogat.

Ce strică el, dacă oamenii nu au fost liniștiți în sânul lui? Mai mult să le slujească aceasta pentru a vedea cum ei strică prin păcatele lor ceiace este bun dela Dumnezeu. Căci toate relele care sunt și de care suferim acum, se vede bine, sunt din reaua gospodărie pe care ei au știut s'o săvârșească în lume. Într'o țară ceva mai bine, în alta mai rău, toate însă se plâng din pricina dărăpărilor care s'au strecurat în gospodăria lor și în chipul fiecărui om în parte de a-și duce viața.

Așa s'au priceput să trăiască, așa și-au întocmit viața obștească. Au pus tot temeiul pe orânduirea bănească și negustorească a vieții. Au văzut ca fruntași ai acestei vieți pe mânătorii banului și ai averilor, iar acum iată că toată această lume întemeiată pe poftă, pe stăpânire și înțelepciune omenească s'a dat peste cap.

Au lucrat fără Dumnezeu. Au pus aluat străin în plămădeala vieții obștești, și acum dospitura se simte acră și nu este frumoasă la vedere și gustoasă la mâncare.

Tocmai anul acesta poate fi de frumoasă învățătură, că omul pricinuieste mari pagube, dacă vrea să ducă lumea numai de capul lui, fără a se întreba de Dumnezeu. Este atât de izbitor că dela Dumnezeu lucrurile au fost bune, și totuși viața este atât de apăsătoare! Ce dovadă mai strălucită că omul calcă strâmb și a pagubă, oridecâteori pășește abătut din căile lui Dumnezeu! Ce poruncă a vremii este, ca să umblăm din nou pe căile credinței! pentru că uite! am umblat pe căi străine am crezut că putem duce lumea numai prin noi înșine, în gospodărie dusă numai de poftă și trufia noastră, și n'a mers. Când a fost belșugul mai mare, atunci am trăit mai rău! Nu este așa deci că murim de sete cu apa împrejur? Nu este vădit că dărim casa ca niște sălbateci, dacă nu ne lăsăm duși de gândurile către Dumnezeu?

Umilăm noi lucrurile prea mult înfățișându-le în felul acesta? Ferească Dumnezeu! este părerea și a oamenilor care nu privesc lucrurile din unghiul teologic ca noi. Căci iată ce citim într'o carte din 1927, a unui sociolog din Paris: «...Incurcătura nu este atât în fapte, cât în duhurile care se laudă că o luminează. În criza lumii de azi, — pe care ocârmuirea nu ajunge s'o dezlege, — greutățile cele mai mari nu zac în mersul faptelor, ci *greutățile sunt în noi*» (François Delaisi, *les Contradictions du Monde Moderne*, Paris, Payot, 1927, pag. 17).

Și iată acum un cuvânt încă și mai amănunțit, din țara banului, din Anglia, de acolo unde și mai mult este mândrită gospodăria lumii și unde mai ușor se cunoaște unde e buba.

În acea țară, marele ziar din Londra *Times*, într'un articol al lui din ziua de Vinerea Mare 1931, scria:

«Dacă noi încă ne mai deosebim în ce privește calea de urmat pentru tămăduirea boalelor din viața noastră obștească, mai toți însă vedem în acelaș chip felul boalelor care trebuiesc tămăduite. Ele nu sunt cum oamenii credeau odată, numai niște turburări de deasupra—economice, sociale ori neorânduiri politice, pentru care ar fi potrivite numai niște leacuri economice, sociale sau politice. Ele zac mai adânc și țin de ramura duhului. Bănuiala, pizma, acreala și ura sunt adevăratele rele și piedecile cele mai mari pentru orânduirea unei lumi mai fericite și mai bune» (vezi *Dust of Gold*, Raportul popular al Societății Biblice Britanice pe 1931. Londra 1931, pag. 13).

Dacă din tabăra oamenilor fără griji și vederi teologice ne vin astfel de graiuri, dacă și ei constată că boala lumii este în cele sufletești, înseamnă că pe această cale trebuie căutată și vindecarea și că suferințele lumii vin din pricina părăsirii lui Dumnezeu. De acela, și dacă cerul îi încarcă de toată îndestularea, ei nu încetează a suferi. Se încăpățânează a crede că leacurile sunt în puterea lor, că ei au în mână cheia lumii, cu uneltele, buțile și condicile lor, și se zbat să dea o îndrumare sănătoasă, iar lumea e tot mai rău.

Așa are să meargă, până când se vor înțelepți să lase mijloacele lor păcătoase și să vie iar la calea sufletului, prin care și orânduirea lumii va ajunge să fie alta.

Deocamdată, dacă și dela cetatea banului, cum este Londra, le vin asemenea vești, se vede că vederile acestea încep a străbate. Să nădăjduim deci că ele vor răzbate tot mai mult, până ce lumea se va încredința că altă temelie nu se poate pune acestei lumi decât cea care a fost pusă și care este Iisus Hristos (1 Corinteni 3, 11).

Cel puțin acesta să ne fie mângâierea pentru clipa de față, că oamenii încep să înțeleagă unde trebuie cautat leacul și unde se găsește adevărul, calea și viața (Ioan 14, 6).

Arhim. SCRIBAN

Care e cea mai frumoasă slujbă bisericească? —
Ne-o spune obștea unor creștini, care s'au adunat în Septembrie trecut în Viena. Acolo s'a ținut congresul vechilor-catolici. La el au fost poștiți și anglicani și ortodocșii. Din partea Bisericii românești s'a dus I. P. S. Mitropolit Nectarie al Bucovinei. S'au slujit 3 liturghii: veche-catolică, anglicană și ortodoxă. Cea ortodoxă a nimit prin măreția ei. Ne-o spune revista americană din Chicago The Christian Century, în nr. ei dela 18 Noemv. trecut.

A. S.

PREOTUL ȘI SOCIETATEA DE AZI

de Episcopul al Aradului, GRIGORIE

Studiul acesta emană din necesitatea imperioasă de a apăra prestigiul cerului, dar el va cuprinde și multe îndemnuri, ca biserica noastră să aibă preoți corespunzători.

Nu este o tagmă mai criticată ca tagma preotească, dar pentru nicio chemare nu se jertfește mai puțin ca pentru ea. Într'o ședință a Camerei Deputaților din Decembrie 1931, un domn deputat a căutat să micșoreze rolul preoțimii, și faptul acesta s'a petrecut în legătură cu votarea bugetului cultelor. Alt deputat s'a ridicat să apere clerul, dar a spus că preotul numai în viața satelor are rol. Ca și cum religia ar fi numai pentru uni!

Glasurile protivnice, oricât ar fi de puține, trebuiesc reduse la tăcere. Și chiar pentru cei mai buni trebuie să arătăm icoana preotului în fața lumii de azi, ca preotul să fie apărat și preoțimea să-și aibe drepturile ei.

I.

Preotul în fața criticelor.

Câmpul acțiunilor vitale ale intereselor românești pe teren religios, cultural, educativ, caritativ și social în timpul de azi reclamă mai mult ca oricând munca zeloasă a clerului. Oamenii de azi așteaptă îndreptarea dela mecanica socială, dela schimbarea raporturilor dintre capital și muncă, dela schimbarea referințelor externe ale vieții, cari nu trec mai departe de interesul material. Dar mai știm că omul se leagă cu mâni și cu picioare de lucruri trecătoare, cum sunt banii, averi pământești, locuințe somptuoase, mese voluptuoase etc.

În fața acestei tendințe a firii omenești cine va ști să dea rețeta cea mai potrivită a lecuirii? Cine să facă pe om a nu se alipi numai materiei? Care doctrină să convingă pe om că necesitățile de ordin spiritual premerg celor de ordin material? Evanghelistul Matei zice că un cărturar a venit la Iisus și i-a arătat dorința de-a merge în tot locul după Mântuitorul. Atunci Domnul i-a zis: «Vulpile au vizunii și păsările cerului cuiburi, iar Fiul Omului n'are unde să-și plece capul» (Mat. 8, 20).

Cât de mare idealism îți trebuie în mijlocul materialismului de azi ca să propagi spiritualitatea cea mai înaltă! Oamenii totdeauna s'au legat de onoruri, ranguri, distincțiuni și recunoștințe omenești, iar desconsiderarea și disprețul îi chinuește de moarte. Oamenilor cu asemenea concepții cine le va da lumina adevăratei valori, a cinstei reale? Cine și în numele cărei învățături va putea spune că împlinirea datoriei este cea mai frumoasă răsplată? Care parte să fie perspectiva celui ce vine să prezinte pe Cel răstignit între tâlhari și deci icoana totalei lipsei de recunoștințe?

Dar să mergem mai departe. Omul iubește plăcerile și desconsideră durerea, răbdarea, suferința! Cununa de spini nu face impresie bună în fața celui egoist și materialist. El voește să se înalțe. El vrea plăceri și, ca să le aibă, ar ucide totul în calea Sa. Cine, în asemenea condițiuni, să prezinte cu sorți de izbândă alte realități, acelea ale resignării și luptei prin necazuri? Cine să arate adevărul Crucii lui Hristos?

Și mai este ceva. Omul nu are plăcerea să se supună. Nu-i trebuie o autoritate. El se crede destul de independent ca să nu mai aibă nevoie de o busolă mai presus de el. Postește, dar când el voiește, se spovedește, dar când el crede de cuviință; cine în asemenea împrejurări să se inspire din ascultarea lui Iisus? Mântuitorul a ascultat nu numai de părinții săi, ci se supunea judecătorilor nedrepti, ca Pilat și Caiafa etc. *Ce ar fi în lumea de azi, dacă nu ar exista ascultarea propovăduită de biserică? Săracii, unde ar afla mângâiere? Bogații unde ar găsi stimulentele dărnicii lor? Muncitorii unde ar avea un reazăm mai trainic de mângâiere? Că furturile, sărădelegile sunt în numărul de azi și nu în număr mai mare, cui avem să-i mulțumim? Credinței creștine!*

Oamenii de azi zic: trebuie să ținem pas cu vremea! Ce slujbe așa de lungi? ce folos mărturisirea în cele patru posturi? de ce să ascultăm cele nouă porunci bisericesti? și câte altele! Și încă aceasta nu este cea mai extremistă părere! Sunt și păreri, cari recunosc utilitatea religiei, dar numai pentru oamenii dela sate, lipsiți de cultură. Alții, cu duiumul, spun așa: să mâncăm și să bem, că aici pe pământ este totul. Dar cum va mânca și va bea omul, când abia are o coajă uscată? Cum poate

[REDACTED]

lucra unde vrea și cum vrea, când nici nu are unde lucra sau, și dacă are unde, abia poate să-și asigure traiul zilnic? Cum poate omul să-și petreacă dacă o boală istovitoare îl leagă de pat?

Înțelepciunea omenească răpește omului liniștea sufletului, nădejdea în ceea ce este neperitor. În fața unui mormânt, înțeleptul necredincios vede sfârșitul oricărei demnități omenești și sfârșitul destinului omenesc. Un muribund nu va găsi mângâiere în cuvintele unui filosof, care va zice: Fii liniștit, că și alții au mai murit, și tu vei fi îngropat ca și alții; iar privitor la suflet: nu te teme, că după moartea trupului, nici el nu va mai fi. Dacă muribundul va zice: «dar dacă există iad?» ce va răspunde filosoful? Căci nu-i filosofie a zice: dacă este iad, mai sunt și alții acolo!

Față de toate acestea, preotul este acela, care grăiește lumii de azi cuvintele Mântuitorului. În timpul atâtor mizerii sociale ca cele de azi, în epoca luptelor de clasă, *preotul îndeamnă pe sărac să nu privească pe bogați cu ochi răi. Pe bogați preotul îi îndeamnă să-și facă datoria către cei lipsiți. În timpul egoismului și al concurenței fără frâu, îndeamnă pe oameni la înfrânare. Preotul îndeamnă pe oameni să nu se răzbune, ci să caute a se iubi unii pe alții. Preotul mângâie pe bolnavi, pe muribunzi, grijește de tineri, desleagă pe ceice se pocăiesc. Preotul mijlocește descoperirea divină oamenilor, adică voia lui Dumnezeu, mijlocește voința aceasta cu scopul de a fi ascultați și mijlocește mijloacele harnice.*

Ca preotul să-și poată îndeplini chemarea lui, avem nevoie să lămurim pe toată lumea, chiar și pe cei mai «culti» oameni, că preotul trebuie să muncească în o atmosferă favorabilă. Preotul curat și cinstit la suflet trebuie să simtă că învățătura lui este văpae de foc. El trebuie să simtă că societatea în mijlocul căreia trăiește îl agreiază ca pe un factor absolut trebuitor. De aceea, în cele următoare, vom schița câteva adevăruri, din cari va resulta rolul important al preoțimii noastre.

II.

Necesitatea unui ideal în viață.

Niciodată nu mi-au plăcut cuvintele aspre și ocărătoare la adresa preoțimii, dar nici nu m'au decepționat,

fiindcă m'a liniștit convingerea profundă că societatea omenească, nu de formă, ci în urma unor adânc simțite necesități sufletești, strigă după doctori isteți și devotați, cari să-i aline durerile și să-i descătușeze sufletul din ghiarele materialismului, care, mai ales în zilele noastre, a ajuns peste măsura de pretențios, mărginind, în mod nefiresc, întreg omul numai la satisfacerea trebuințelor materiale. Dacă s'ar putea desminți cuvintele Domnului Hristos, «că nu numai cu pâine va trăi omul, ci și cu tot cuvântul ce vine dela Dumnezeu», atunci societatea omenească simplamente ar trece la ordinea zilei peste trebuințele sufletești și, în consecință, nu ar avea decât zâmbete de indiferență pe buze, când ar fi vorba de preoți.

Idealismul nu trebuie sădit în oameni, căci el zace adânc sămănat în sufletul fiecărui om și își cere drepturile sale la viață cu o putere insufocabilă.

Triburile cele mai degenerate sufletește, din centrul Africei, își au și ele cultura lor sufletească, poate mărginită, față de cultura noastră, dar este vorba că o au. Au și ele idei, obiceiuri religioase și naționale, pentru cari sunt în stare să-și jertfească viața. Dacă materialismul ar avea drept, când spune că cultura omenească nu este altceva decât o secrețiune a creierului, atunci ar fi inexplicabilă dragostea și jertfa oamenilor pentru cultura lor. Noi însă vedem că și cei mai puțin culti au nevoi sufletești, pentru cari luptă.

Mai puțin materialismul ar putea să explice cursul istoriei omenești. E drept că între oameni s'au dat războaie lungi și cumplite, pentru bunuri materiale, pentru pășuni grase, pentru cetăți bogate, pentru pământuri roditoare; dar aceste războaie au rămas de un calibru mic, pe lângă luptele, cari s'au dat pentru idei și pentru concepții, deci chiar pentru zvârcolirile sufletești.

Sutele și miile de mucenici creștini nu au râvnit la niciun bun material. Suferințele lor, luptele lor, jertfele lor s'au făcut numai și numai pentru suflet. Mahomedanii umplu atâtea pagini de prigoană cruntă și de glorie de dragul Semilunei, pe care ar fi dorit-o stăpânitoare, atât peste răsărit, cât și peste apus. Este imposibil să spui, în fața unui om cugetător, că viața și luptele omenimii s'au dat pur și simplu din motive economice. Dar în războiul mondial, care a dărâmat atâtea bunuri materiale

și a nimicit atâtea vieți omenești, nu a primat sufletul? Nu fieștecare națiune se provoca la drepturi sufletești, când își cerea libertatea și autodeterminația? Dar ce spun revoluționarii de ieri și de azi? În fond, toate acțiunile lor de luptă pleacă dela ideologia că societatea omenească nu e bine organizată, ci trebuie altcum să se organizeze nu numai în vederea împărțirii bunurilor materiale, ci și a bunurilor sufletești.

Și acum să trecem, dela colectivitate, la oamenii singuratici. Oare în viața individuală a fiecărui om nu se petrec aceleași lupte ca în viața firului de iarbă, care, plecând din sânul unei minuscule sămânțe, se necăjește să săgeteze pătura de pământ, ce o acoperă și să ajungă la soare, la căldură și la lumină?

Fiecare om trăiește și luptă în virtutea celor două puternice bolduri: unul este instinctul de viață, celălalt este boldul de a-și face viața cât mai plăcută și mai fericită. Biserica, școala, teatrele, spitalele și celelalte instituțiuni culturale consumă anual mii de milioane, și nu fiindcă ar fi impuse ca niște juguri, ci fiindcă sunt necesități simțite, pe cari le reclamă sufletul omului ca ceva firesc, ca ceva ce-l ajută ca el să se desvolte și să ajungă gradul maxim de fericire pe pământ.

În definitiv, suprema formațiune a societății omenești, statul modern, nu s'a făcut numai cu sânge, ci și cu concursul oamenilor, cari au convingerea că, la urma urmei, statul are de scop cultura, pe care sufletul omenesc o cere așa de stăruiitor.

Nici progresul social, nici arta, nici religia, nici știința nu s'ar putea desvolta pe bază materială, dacă nu ar exista cerințe profund simțite în sufletul omului după ideal, după cultură.

Ceva străin, ceva impus cu sila ar fi putut ține o sută-două sute de ani și ar fi perit fără urme, fiindcă, dacă masele enorme de oameni nu ar fi dorit cultură și ideal, ar fi distrus de mult totul, și atunci nicio ramură a culturii omenești nu ar putea arăta o continuă tendință de a se ridica tot mai sus. Dar între trebuințele sufletești ale omului, acea trebuință, care nu a perit nicio dată, ci a cerut să fie susținută, încălzită și păzită a fost chiar trebuința legăturii cu ființa absolută, care este Dumnezeu.

III.

Idealul creștin al vieții.

Omenimea, în ciuda tuturor hulitorilor religiei, nu s'a putut lepăda în nicio vreme de contactul cu Dumnezeu. Omenimea, chiar ca un fiu rătăcit, a căutat în toate vremurile să se întoarcă la Tatăl cel ceresc, simțind că de acolo vine aceea ce poate să curățe sufletul de întinăciune și să-l facă curat, liniștit și fericit. Niciun învățat și niciun filosof nu a putut arăta, nici pe departe, calea adevărată pe care mergând să găsești liniștea. Numai creștinismul a rezolvit problema vieții.

Știința a cercetat numai fenomenele naturii și, ca rezultat, a ajuns să pună puterile naturii la dispoziția și spre folosul omului, dar știința nu a putut arăta calea luptei împotriva egoismului. Ne întrebăm: cine poate trăi numai pentru sine? Egoismul este în flagrantă contradicție cu idealitatea înaltă și cu cerințele spiritului, precum și cu demnitatea omului.

Filosofia, din cele mai vechi timpuri chiar, nu a căutat să rezolve problema domniei sufletului asupra trupului. Filosofia antică, dela Socrate până la Tales, își bătea capul cu esența focului, aerului, apei. Grecii premăreau frumuseța fizică. Romanii adorau puterea musculară, dar abia creștinismul pune problema sufletului: «Ce va folosi omul, de ar câștiga lumea toată și și-ar pierde sufletul său?» (Matei 8, 36). Mântuitorul zice: «Au nu este sufletul mai mult decât hrana?» (Mat. 6, 25).

Deci creștinismul este învățătura care face pe om să iasă din cercul îngust al intereselor sale personale și să cunoască adevărata valoare a eforturilor și veleităților sale, cari în lumina eternității primesc adevărată valoare. În scopul acesta, lucrurile se schimbă. Tăria sufletească, eroismul moral primesc o valoare mare și astfel înțelegem antidotul egoismului: dragostea creștină, care a dat martiri și sfinți nenumărați. Această dragoste împrumută vieții un înțeles mai înalt, sprinteneală și frăgezime, care îndreaptă sufletul spre perspective mai presus de materie.

Fără aceste perspective, ieșite din orbita intereselor pur personale și materiale, omul este o mașină, un mecanism fără rost. Dar în lumina Evangheliei, el primește

un pedestal moral, pe care trebuie să ne ridicăm cu toții, căci altcum va fi foarte scăzută moralitatea societății. Dragostea creștină a făcut minuni: a apărat pe cei oropsiți, pe săraci, pe cei nedreptățiți, a ridicat spitale, așezăminte de tot felul. Impotriva dragostei creștine s'au dat lupte cu sabia și condeiul, toate cortegiile inamice s'au înșiruit împotriva iubirii creștine; a curs și sânge, dar dragostea niciodată n'a căzut și nu va cădea, până când va fi o lacrimă de svântat și un ochiu, care va plânge.

Nici tehnica, nici știința pe alte tărâmurii nu vor produce minunile dragostei creștine. În adevăr, creștinismul este cea mai superioară concepție de viață.

Una din cerințele vieții sociale este cinstea. Avem nevoie de oameni cinstiți. Cine nu este om religios, în căile grele ale vieții va fi lipsit de busola, care să-l mențină pe calea cinstei. În împrejurări de mizerie, numai religia te oprește să nu te îmbogățești pe spinarea altora, să judeci drept, dacă ești judecător, să fii profesor nepărtinitor și peste tot să nu te lași răpit de fapte rele, pe care, dacă și alții le-ar face, ar fi un adevărat dezastru.

Fără de Dumnezeu, omul se îndobitoceste, ajunge ucigaș, lacom, periculos în toate privințele. Dar sub aripile divine, omul face opere mari. Dante cu Divina Commedia, Beethoven cu «Missa Solemnis», Mozart cu «Requiem», Haydn cu «Creațiunea», Wagner cu «Parzifal», Ceaikovski cu Axioanele lui sublime, Muzicescu și Dima cu operele lor religioase, sunt scântei din dumnezeire, ca și Rossini, Palestrina și Haendel.

A spus cineva: multe bunuri a adus creștinismul. Inchipuiți-vă că n'ar exista valorile creștinismului. De pildă, intrați într'un muzeu și scoateți de acolo tablourile religioase! Ce mai rămânea acolo? Ce ar fi fost cu atâtea popoare păgâne fără misionari, cari au învățat pe sălbateci agricultura, cunoștințe de tot felul? Care ar fi azi legăturile dintre popoare, fără religia creștină? În veacul al II-lea după Hristos, păgânul scriitor Cels spunea: «Ar trebui să fie cineva nebun ca să creadă, că grecul și barbarul, Asia și Europa, Lybia și celelalte popoare ar putea fi cândva unite prin aceeași religie».

Ce ar fi de omenirea de azi, dacă nu ar fi creștinismul? Creștinismul predică pe Iisus Hristos. În El noi vedem

realitatea ultimă a întregului univers. Creștinismul nu se sprijină pe o simplă teorie eșită din închipuirea unei persoane, ci pe o viață reală, care a avut loc în mijlocul oamenilor de tot felul, acum aproape două mii de ani. Creștinismul este deci religiunea care reprezintă experiența umană a unui fapt de o însemnătate neperitoare și universală, căci în el s'a realizat cunoștința tuturor popoarelor în privința răscumpărării, nu ca o simplă iertare, ci ca o prefacere într'o nouă viață prin moartea și învierea lui Iisus și conștiința puterii spirituale în darul Sfântului Duh, primit în ziua Cincizecimei.

Toate sistemele teologice sunt încercări de a exprima natura acestui fapt în formele cugetării umane și prin mijloacele limbii omenești.

Teologii încearcă să arate, folosind Sf. Scriptură, ce efect are viața lui Hristos asupra vieții oamenilor în mijlocul cărora a trăit, ca fiu legal al unui tâmplar și membru al unei familii care-și câștiga existența prin muncă. Aci, în mijlocul familiei dulgherului, Iisus a pus temelia principiului de supunere fiască și a autorității părinților din cuvântul cărora nu eșea. A trăit ca copil în mijlocul copiilor și ne-a arătat ce atitudine trebuie să avem față de «acești curați cu inima», dându-i ca pildă de suflet în care răutate nu este.

Prima Sa manifestare în public a fost la o nuntă, ridicând căsătoria, inelul vital al societății umane, la rangul de taină. El a pus deci bazele societății adevărat umane sfințind familia.

Personalitatea Sa se impune prin adevărul ce predica. Lumea Il asculta, Il urma și L-a ridicat la rang regesc, iar El a arătat principiul călăuzitor al stăpânirii: modestia și blândețea, intrând în Ierusalim blând și smerit pe mánzul unui asin. Față de toate acestea ce El dădea, răutatea umană se arată imediat în săptămâna patimilor, arătându-se adevărul că Dumnezeu e prea mare, și când Il vedem, noi fugim de El.

Fariseismul, pericolul cel mare, atât pentru individ, cât și pentru societate, a fost răpus de Iisus Hristos, oridecâteori venea în contact cu fariseii, arătându-le să se cunoască pe ei înșiși. El a arătat că bun este numai Dumnezeu; El a liberat pe om de cătușele fariseismului,

arătându-i așa cum era în realitate. Că fariseii de atunci L-au urât, după cum cei de azi urăsc creștinismul, nu ne miră deci. Iisus Hristos înlătură falsitatea dintre oameni.

Iisus Christos a trăit într'o lume ca a noastră, legată cu tot felul de convenții și idei și împărțită în țări și națiuni. Dar El trăia și într'o altă lume, care avea pe Dumnezeu ca Tatăl tuturor, care ascultă strigarea copiilor săi. Către această lume de frați cu Tatăl nostru în ceruri ne chiamă Christos. Să nu fim noi oare în stare să trăim această viață? «O voi puțin credincioșilor!..».

În convorbirile cu Natanael, Nicodem, femeia dela puț, Zaheu, Iisus ne arată că, în raportul nostru cu semenii noștri, să căutăm a descoperi ceea ce este bun sub scoarța aparițiunii.

Aceea ce unii numesc azi «necesități» fizice, Iisus respinge cu toată forța și ridică femeia la demnitatea ei prin atitudinea Sa față de mama ca și față de celelalte femei.

Dar ceiace face punctul culminant și cel mai puternic fapt al religiunii creștine este atitudinea ce a avut-o Hristos față de acuzatorii și chinuitorii lui. A cugeta despre Dumnezeu că este bun și iertător nu este greu. Dar când vedem pe Dumnezeu Iisus stând pentru binele omenirii și totuș primind toată ura și insulta umană, aceasta n'o putem pricepe. Și totuș Iisus a gustat și aceasta și ne-a arătat că, pentru câștigarea tuturor, trebuie să avem dragoste.

Iată deci măreția și superioritatea Creștinismului: el stabilește legile morale, fără de care societatea umană nu poate progresa, iar prin nădejdea ce pune în Tatăl ceresc și răsplata dreaptă a faptei, dă puteri pentru suportarea greutății oricăror vremuri.

IV.

Crainicii idealului creștin al vieții.

Dacă conștiința omenească își găsește liniștea numai în Dumnezeu, este prea lămurit rolul preoților, de crainici ai idealului creștin al vieții. Preoții sunt purtătorii idealismului creștin și mijlocitori între Dumnezeu și om.

«Preotul este misionarul revelației cerești, săvârșitorul cuvântului ieșit din marele foc al inimii lui Iisus, e omul tuturor, care e chemat, ca martor, ca slujitor și ca suflet sfințit în cele mai solemne acte ale vieții omenești. Un om

fără de care nici nu ne naștem, nici nu murim, care te primește dela sânul mamei și nu te părăsește decât la groapă; care binecuvintează sau sfințește leagănul, patul conjugal, nășălia morții și cosciugul, un om pe care copilașii se obișnuiesc să-l tubească și să se teamă de el; un om pe care necunoscuții îl numesc părinte, un om înaintea căruia creștinii își duc mărturisirile lor cele grele, lacrămile cele mai secrete, un om, care prin rostul lui e mângâietorul tuturor durerilor omenești, care vede bătând la usa sa și pe bogat și pe sărac; cel bogat ca să lase tainița lui milostenie, cel sărac să primească fără să se rușineze; un om, care, nefiind de nictun rang social, ține deopotrivă de toate clasele, de clasele nevoiașe prin viața lui săracă ori prin umilința nașterii, de clasele înalte prin educația și știința lui; un om, care știe toate, care are dreptul să spună tot».

Am ținut să citez anume aceste păreri ale unui mare creștin și recomand iubiților preoți să binevoiască a face să fie cunoscute cât mai mult de lumea laicilor.

Noi nu motivăm necesitatea preoțimii cu considerațiuni istorice și filosofice, ci cu necesitatea sufletească, care a existat de demult și există și azi a omenimii, de a avea doftori sufletești și cu adevărul că orice alcătuire socială omenească, dacă nu servește cultura, nu poate trăi, în virtutea unei legi firești, care ne arată că unicul scop al existenței este perfecționarea.

Pe materialiștii de orice soi, noi, preoții, nu trebuie să-i nimicim, căci pe ei li va omori cultura și firea omenească, care cer cu aceiaș putere și îndărătnicie și pâne și idealism. Tiranii, ideologii unilaterali, materialiștii incarnați vor trece și ei ca orice meteahnă venită peste oameni, iar idealismul va trece peste ei înainte învingător.

Iată de ce societatea omenească se ocupă atât de intensiv și de ce se va ocupa și în viitor cu preoții, nu fiindcă ar vrea să-i nimicească, ci din motivul că ar dori să-i vadă la înălțime.

Nu de aceea se sapă buruienile din jurul florilor, fiindcă oamenii ar dori să distrugă și florile, ci pentruca să le dea și mai multă frumusețe. Societatea omenească se ocupă de scăderile preoților, fiindcă ar vrea să-i facă adevărate flori sufletești, de cari are atâta lipsă.

VECHEA EPISCOPIE A HOTINULUI.

I.

Sunt puțini cari știu că la Hotin a fost odinioară reședință episcopală. Aceasta nu atât din pricina adâncimii vremurilor, cât mai ales din faptul că episcopia aceasta a avut o foarte scurtă durată. Intr'adevăr, ea s'a ivit în zarea istoriei noastre bisericesti naționale tocmai ca un meteor, care se ivește din întunecătura văzduhului, se înalță, strălucește o clipă, și apoi se stânge, ascunzându-se sub perdeaua neantului de unde ieșise. Dar strălucirea aceia de o clipă a fost atât de puternică — prin personalitatea celui ce a fost Amfilohie Hotiniul — în cât a impus posterității, și de orice eparhie s'ar fi alipit mai târziu ținutul Hotinului, el a rămas să se întituleze: «Și a Hotinului»; iar ierarhii cari o vor cărmui, să poarte în titulatura lor și numele ținutului «Hotin». Așa s'au întitulat mitropoliții Proilavi, cari au cărmuit eparhia aceasta până la ocupația austriacă și cea rusească; așa s'au întitulat episcopii Rădăuțului, când Hotinul era alipit la acea eparhie; iar după trecerea Hotinului, împreună cu Basarabia întreagă, sub stăpânirea Rușilor (1812), s'a întemeiat o eparhie nouă, numită: «A Chișinăului și Hotinului». În sfârșit, atunci când Dumnezeu a rânduit ca Hotinul, cu întreaga Basarabie, să se alipească din nou la sânul patriei mame, noua eparhie care s'a întemeiat (1923), măcar că de astă dată cuprinde trei județe, s'a numit tot cu numele său vechiu de: «Episcopia Hotinului».

Voind a schița «istoria vechii episcopii a Hotinului», mai înainte de a intra în subiect, cred că este necesar a face o scurtă privire asupra *cetății Hotinului*, a *târgului* și a *ținutului*, pentruca cetitorul să-și poată face o idee cât mai deplină, asupra trecutului acestui colț al Moldovei de sus, ai cărui locuitori au dus o viață destul de sbruciumată, din pricina vitregiei vremilor și a împrejurărilor cu totul grele, prin care i-a fost dat să treacă!

1. *Cetatea*. Zidirea *cetății Hotinului* se perde în epoca nebuloasă legendară. Un cronicar polon, voind să ne arate vechimea ei, zice că s'a ridicat, încă depe când Dumnezeu cu Sf Petre, umblau pe pământ. Din vechile cronici

însă aflăm că un voevod viteaz, *Ștefan* (cel bătrân), probabil soțul Mușatei, atras de bogăția și frumusețea acestor locuri, coboară din Maramureș, pela mijlocul celei de a doua jumătăți a veacului al XIV, și pune început unui voevodat numit al *Sipenițului*, între Prut și Nistru, sub ocrotirea vremelnică a lui Cazimir cel Mare, craiul Poloniei.

Aici se afla, din vremuri uitate, un vad îndemânat, pe care-l foloseau, atât oștile, cât și negustorii, în drumul lor spre marea Neagră. Fiind o poartă mereu deschisă năvălirilor din afară, *Hotinul* îngrijora deopotrivă pe voevodul Ștefan al Sipenițului, cât și pe craiul Cazimir. De aceea, din interese strategice ale amândurora, dar mai ales ale lui Cazimir, căci «mai bine este a se apăra (cineva) de după păretele altuia decât după al său» — cum zice un cronicar moldovean—Cazimir pune la dispoziție mijloacele trebuitoare lui Ștefan, pentru a întări vadul care înlesnea trecerea râului, pela Hotin. Astfel s'a pus începutul de întemeiere a cetății Hotinului.

Petru I Mușat (1375—1391), întemeietorul domniei Mușatinilor, pentru a-și apăra țara spre Nistru, întărește din nou cetatea *Hotinului* și întemeiază Țețuia. Roman I Mușat (1391—1394), fratele lui Petru, continuă opera înaintașilor săi. Acesta fiind un domn războinic, lărgește hotarele țării sale, izgonind pe Tătari peste Nistru și până la marea Neagră, punând mâna și pe cetățile *Tighina* și *Celatea-Aibă*, așa că se intitula, cu fală: «Voevod mare, de sine stăpânitor, Domn țării Moldovei, dela munți și până la țărmurile mării».

Alexandru-cel-Bun (1400—1433) a fost un domn pașnic, evlavios și înțelept. El intră în legături de prietenie cu Polonii, împrumutându-i cu 1000 de ruble de argint și dându-le și 5000 de călăreți moldoveni, în frunte cu spătarul *Coman*, cari au făcut minuni de vitejie, în luptele dela Marienburg împotriva Teutonilor. Pentru aceste ajutoare în bani și armată, Polonii pun amanet Moldovenilor: Sniatinul, Colomeia și Pocuția. Se înțelege și cu *Gedigold*, guvernatorul Poloniei, ca să-l ajute la întărirea *Cetății-Albe*, — poarta de intrare a dușmanilor, din spre răsărit. Mii de care se puseră în mișcare pentru a aduce materialul trebuitor, la întărirea acestei cetăți, la care se zice că lucrau, zi și noapte, nu mai puțin de 12.000 de lucrători,

pentruca să o termine cât mai repede, până nu prinde de veste dușmanul¹⁾.

Tot atunci și probabil că tot în tovărășie cu Gedigold, întări Alexandru și zidurile *cetății Hotinului*, unde așează un vameș, care ridică «brudina» pentru trecerea râului. Cunoscută fiind evlavia acestui domnitor moldovan, se presupune că tot el ar fi înălțat și biserica din cetate, cu hramul «Sf. Nicolae», despre cari nu se știe cine a construit-o²⁾. Ea este însă în stilul vechilor biserici moldovenești, din acea vreme. La moartea sa (1 Ianuarie, 1435), Alexandru-cel-Bun lasă Moldova puternică, bine organizată, cu o armată bine instruită, cu cetăți întărite, cu multe ctitorii, cu târguri bine întemeiate și orașe înfloritoare.

Din nenorocire, fiii săi se sfâșie între dâșii, pentru domnie. Intr-o vreme, părea că s'au împăcat, împărțind moștenirea părintească în două: Țara de *sus* și țara de *jos*. Ilieș-Vodă a luat țara de sus, până la Hotin, cu reședința la Suceava; iar Ștefan, țara de jos, cu reședința la Roman. Dar Ștefan, cel mai mic, setos de glorie și înpulpat de Ioan Corvin, craiul Ungariei, la 1444, cu ajutoare dela Polonezi, năvălește la Suceava și, prinzând pe fratele său mai mare Ilieș, îi scoate ochii, făcându-l incapabil de domnie. Ștefan rămâne singur domn peste Moldova întreagă, până la 1447, când și el este ucis de mâna lui Roman, fiul lui Ilieș orbul, care răsbună pe tatăl său. Drept rasplată pentru ajutorul dat, Ștefan dăduse Polonilor *Hotinul*.

Când *Ștefan cel Mare* (1457—1504) s'a urcat pe tronul Moldovei, cea întâi faptă la care s'a gândit a fost, să smulgă *cetatea Hotinului* din stăpânirea Polonilor. Găsind motiv că aceștia opoșise la dâșii pe pribeagul Petru Aron, care nutrea speranța ca să-și recapete tronul, cu ajutorul lor, declară război Poloniei. Doi ani de zile a ținut asediul cetății. Luptele au fost crâncene; dar, în cele din urmă paștea lui Ștefan a ieșit biruitoare. Prin tratatul de pace încheiat cu Cazimir, regele Poloniei, la *Overhelovăț* (1459), se stipulează: Polonii renunță la *Hotin*, care se întoarce iarăși în patrimoniul Moldovei, dimpreună cu

1. I. Nistor: *Istoria Basarabiei*, ed. II. Cernăuși. 1923, p. 34 sqq. — Comp. Ierod. Laurențiu Busuioac, în „*Episcopia Hotinului*”. 1925, Chișinău, p. 12—13.
2. Ierod. Laurențiu Busuioac. op. cit. p. 21.

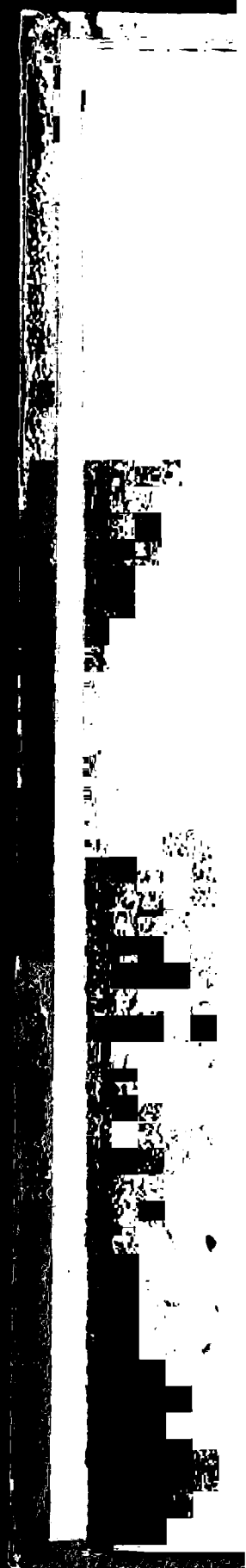
târgul, cu vama și cu dreptul de pescuit în apele Nistrului. În schimb, dobândesc cale liberă de negoț prin Moldova până la Mare și se obligă a îndepărta de pe teritoriul polon, pe pribeagul Petru Aron, care și trece în Ardeal.

Ștefan-Vodă, intrând biruitor în cetate, așază acolo *pârcălab* pe moșul său *Vlaicu*, fratele mamei sale Oltea, dovadă de marea importanță pe care o dădea el *Hotinului*: Apoi, după obiceiul său, dăruie vitejilor săi oșteni, averi și moșii, răsplătind vitejia lor¹⁾.

Ștefan, dela începutul domniei sale, întărește granițele Moldovei, cu cetăți puternice de apărare și anume: Din-spre răsărit, împotriva Tătarilor: *Holinul*, *Tețiva* și *Orhet*, pe care o clădește, după biruința sa împotriva Tatarilor la *Lipnic* (1469), așezând aici *pârcălab* pe *Gangur*. La apus: *Suceava*, *Neamțu* și *Românul*, împotriva Ungurilor și Polonilor; către mează-zi: *Cetatea-Albă* și *Chilia*, împotriva Turcilor și *Crăciuna*, cetatea de graniță spre Muntenia, dela care o și cucerise; iar spre mează-noapte, ridică din temelie, cetățile: *Soroca*, la marginea țării, «în buza puștilor dușmane», și *Tighina* (Bender).

Turcii nu priviau cu ochi buni măsurile de strategie ale domnitorului Moldovei. De aceea caută pricină de război. Pricina se găsește ușor: Petru III Aron (1455-1457), pribeagul, predecesorul lui Ștefan — pentru întâia dată între domnii Moldovei — dăduse Turcilor 2.000 de galbeni, trimiși prin logofătul Mihail, sub titlul de «haraciu». Găsind motiv că nu li s'a plătit haraciul, la sfârșitul anului 1474, o armată puternică de Turci, Tatars și Munteni, conduși de Radu cel Frumos, în număr de peste 120.000 de ostași, sub comanda supremă a vestitului Soliman-Pașa, trece Dunărea. Ștefan-Vodă, cu o armată abea de 45.000 de viteji, se retrage la strâmtoare, lângă *Podul-Inalt* depe apa *Racovățului* (Jud. Vaslui), ascunzându-se în codri. Dar cum «codru-i frate cu românul», Ștefan împrăștie, în pădurile învecinate și pe dealuri, trâmbițari și toboșari numeroși. Când dușmanul a intrat la strâmtoare, Ștefan dă semnalul luptei. Sunetul trâmbițasilor și toboșărilor, din toate părțile deodată, făcea să clocotească văzduhul. Vrăjmașul crezându-se încercuit, o ia la fugă înapoi. Atunci oastea lui

1. I. Nistor : Istoria Basarabiei. op. cit. p. 70.

Ștefan se ia după dâșii, în strigăte și urlete sălbatece, și-i măcelărește, cu furie. De altfel, și natura pare că venise în ajutorul lui Ștefan.

În ziua de 10 Ianuarie, 1475, când s'a dat lupta decisivă, a fost o păclă groasă, de nu se vedea om cu om. Armatele marelui Soliman, în dezordine, fugărite și sfărtecate din urmă, se retrag spre Dunăre. Au luat vitejii lui Ștefan peste 100 de steaguri, ucigând cu nemiluita. Mult Turci bogați, între cari și 4 Pași, au căzut în mâinile lui Ștefan. Au încercat ei să se răscumpere cu bani, dar Ștefan le-a răspuns: „Dacă sunteți așa de bogați, ce-ați venit să mai căutați în țara mea săracă?”

La Podu-Înalt, a câștigat Ștefan-Vodă una dintre cele mai frumoase victorii ale sale, a cărei veste a ajuns până la urechile lui Uzun-Asan, șahul Persiei. După această biruință, scria el căpeteniilor creștinătății: „Facem cunoscut Mărilor Voastre că pela sf. Bobotează, de curând trecută, Turcul a trimis asupra noastră o mare oaste a sa de 120,000 de oameni, încă și pe Domnul Munteniei cu toată puterea lui. Iar noi ne aruncărăm și merserăm împotriva lor, cu ajutorul lui Dumnezeu celui Atotputernic, noi în fața dușmanilor creștinătății. Invinsu-i-am și i-am pus sub picioarele noastre și pe toți i-am răpus, cu tăișul sabiei, pentru căre lucru Dumnezeu să fie lăudat”.

După sfârșitul luptei, trei zile a stat cu oastea pe loc, în rugăciuni și post, de n'au luat în gura lor decât pâine și apă, socotind victoria „ca un dar a lui Dumnezeu”¹⁾.

Ștefan, întorcându-se la Suceava biruitor, a zidit biserica „Sf. Procopie” în satul Bădeuții și a început zidirea bisericii „Sf. Ioan Botezătorul” din Vaslui, făcându-și aici și curți domnești în care sta mai multă vreme, în cursul anului. Victoria marelui Ștefan, a produs mare durere și amărăciune în sufletul sultanului Mahomed II, care a jurat că se va răsbuna.

Ștefan știa ce-l așteaptă. De aceia trimite din vreme soli, către domnitorii creștini din vecinătate, cărora le scria că Turcii vor cu orice preț să ocupe *Molâova*, această poartă a creștinătății. Și dacă această poartă ar fi perdată

1. Dr. I. Lupaș: Istoria Românilor, ed. V. București. 1929, p. 123.

de mine, *toată creștinătatea ar fi amenințată*. Deci, cerem prietenii voastre, să vă ridicați, fără preget, asupra dușmanului creștinătății, cât mai este timp. Noi, din această parte făgăduim, *pe credința noastră creștinească*, să stăm cu capul nostru și să *luptăm până la moarte, pentru creștinătate*. Până și dogelui Veneției, îi scria: „Inălțimea Ta! Te poți gândi că aceste două locuri sunt toată Moldova, că aceste cetăți *Chilia și Cetatea Albă, sunt un zid pentru țara Ungurească și țara leșească*“¹⁾. Dar solii lui Ștefan s'au întors numai cu promisiuni vagi.

Intr'adevăr, nici un an nu s'a împlinit, și Mahomed II, în vara anului 1476, porni, în fruntea unei armate puternice de 200.000 de Turci și 30.000 de Tătari, ca să războvească gheaurii Moldoveni și să salveze renumele oștirii sale. Marele Ștefan Vodă își pune nădejdea în Dumnezeu și în brațul vânjos al vitejilor și le ieși înainte la Dunăre, după ce-și asigurase familia sa în cetatea Hotinului. Pe când luptă la Dunăre, se pomenește cu o oaste tătarască care voia a-l înconjura pe spate. Pe Tătari i-a fugărit peste Nistru, apoi, înconjurat de vitejii săi, a început a se retrage în Moldova de sus, așteptându-i la *Valea-albă*, care s'a numit în urmă *Războeni*, unde s'a dat cea mai crâncenă luptă din tot trecutul Moldovei, la 26 Iulie (1476). Moldovenii n'au fost învinși cu puterea armelor, ci «stropșiți de mulțimea Turcilor». Floarea nobilimei moldovene a rămas pe câmpul de luptă, căci dintre țărani mulți fuseseră sloboziți, ca să-și apere satele lor, de jafurile Tătarilor năprasnici. Insuși Ștefan abea a scăpat din învălmășeală, retrăgându-se spre munți, în locuri ascunse. O veche tradiție ne spune că, după această înfrângere, Ștefan obosit și rănit, s'ar fi repezit într'o noapte la cetatea Neamțului, unde era ascunsă mama sa, cerându-i adăpost. Dar mama sa, Oltea, n'ar fi voit să-i deschidă porțile, zicându-i:

Du-te la bătaie
Pentru țară mori

Și'ți va fi mormântul
Incoronat de flori²⁾.

Alte armate dușmane se îndreptară spre Suceava, prădându-o și dându-i foc. Ajungând până la *Hotin*, asediul

1. Ierod. Laurențiu Busuioc. op. cit. p. 15.

2. Adevărul istoric este altul. Mama sa murise la 1465. dar, prin sfaturile ce ștuse a le da fiului său, când era în viață, sădise adânc în sufletul lui dragostea de țară, până la jertfa vieții sale.

a durat mai multe zile, dar zidurile lui au rămas nepăsaătoare. Vlăguite de luptă, slăbite de foame și decimate de boale, oștile păgâne fură silite a se întoarce spre Dunăre, mulțumindu-se viteazul Mahomed cu un mic haraciu, pe care Ștefan se prinse a-l plăti Sultanului, pentru a dobândi liniștea țării sale¹). La 1484, Sultanul Baiazet, urmașul lui Mahomed, cuceri Chilia și Cetatea-Albă dela Moldoveni. *Hotinul* însă a rămas neînvinș.

Sub Bogdan III (1504—1516), Polonii pustiesc Moldova, arzând orașele: Cernăuți, Dorohoi, Botoșani, Ștefănești și *Hotin*. Ștefăniță IV (1517—1527), fiul lui Bogdan, trecând Prutul peste Hotin, bate crunt pe Tătari. În această crâncenă bătălie, «mulți Tătari au pierit și mulți în Prut s'au înecat și în Ciuhuru s'au fost înglobat și pre mulți au prins, vii. Așijdere și pre doi *Mărzaci* mari, anume *Tamiș* și *Blcaz*. Și pre câți au rămas, i-au gonit peste câmp, *tăindu-i și săgetându-i* până la Nistru; fiind obosiți cailor lor, *mulți în Nistru s'au înecat*. Numai Sultanul cu pușintei au scăpat, însă și el rănit la cap». Acest Ștefăniță Vodă, căzând «bolnav, la *Hotin*, au lăsat cuvânt că, *de se va săvârși*, să nu puie pe altul la domnie, ci pe *Petru Măjearul*, ce l-au poreclit *Rareș*, după numele muierei ce au fost după alt bărbat, târgoveț din Hârlău și l-au chemat *Rareș*». În anul 1572, Ghenarie 14, «răposat-au Ștefan Vodă cel tânăr, feciorul lui Bogdan Vodă, în *cetatea Hotinului* și cu cinste l-au îngropat în Putna»²). *Petru Rareș (1527-1538)*, în prima lui domnie, a mai mărit cetatea *Hotinului*, repară zidurile vechi și mai ridică altele noi, de piatră și cărămidă roșie. El spori și numărul paznicilor, încredințând comanda cetății unui vestit părcălab, *Ghinghea*, căruia îi dăruiește și «un loc pustiu la Ciuhur, în ținutul *Hotinului*, pe ambele părți ale Ciuhurului, care anume se chiamă *Rujinți*»³). Trimițând o armată în Ardeal, sub comanda lui *Grozav* vornicul, bate pe Nemți la Feldioara (1529). Incercându-și norocul și împotriva Polonilor, pentru Pocuția, este bătut în două rânduri, la Gvozdec și la *Obertin*

1. După această înfrângere, scria el dogelui Veneției: „Eu și curtea mea am făcut ce am putut și s'a întâmplat ce v'am spus, cela ce cred că a fost voia lui Dumnezeu, ca să mă pelepsească pentru păcatele mele și laudat să fie numele lui”.

1. T. G. Bulat: Basarabia după Gr. Ureche (1646) în: *Arhivele Basarabiei*, 1929, nr. 1, p. 6—7. Comp. N. Iorga: Neamul românesc în Basarabia. București, 1905.

2. I. Nistor: Istoria Basarabiei, op. cit. p. 103.

(22 August, 1531). La 1538 năvălesc în Moldova: Polonii, Turcii și Tătarii. Petru Rareș, încolțit din toate părțile și părăsit și de boeri, este silit a apuca drumul pribegiei, în Ardeal, închizându-se în cetatea Ciceiu, până unde se furișase, îmbrăcat în haine de pescar. Turcii iau sudul Basarabiei, cu Tighina și Cetatea-Albă, prefăcându-l în *raia*; iar Polonii *Cetatea Hotinului*. Ștefan V Lăcustă (1538-1540) însă—urmașul lui Rareș—dobândește *Hotinul* printr'un tratat de comerț cu Moldova. Alexandru IV Lăpușneanu (1563—1568) a doua oară, ca să facă pe placul Turcilor, arde toate cetățile Moldovei și ucide pe boierii țării, cu nemiluita; numai *Hotinul* l-au lăsat, ca să fie de apărare spre țara leșească.

Bogdan IV, fiul lui Lăpușneanu (1568—1572), văzând că-l împresoară vrăjmașul său (Ioan Vodă Armeanul), i-a dat cale și s'a dus la *Hotin*. O luptă urma să se dea între ei. Ioan Vodă «știind pe *Bogdan Vodă la Hotin*, că nu doarme, ci strânge oaste împotriva lui, strâns'au și el țeara și oaste turcească încă avea». În ajutorul lui Bogdan sosesc și Leșii cari «s'au lăsat pe Prut în gios și au trimis de *au adus pușcele dela Hotin*, și s'au pogorit la Ștefănești».

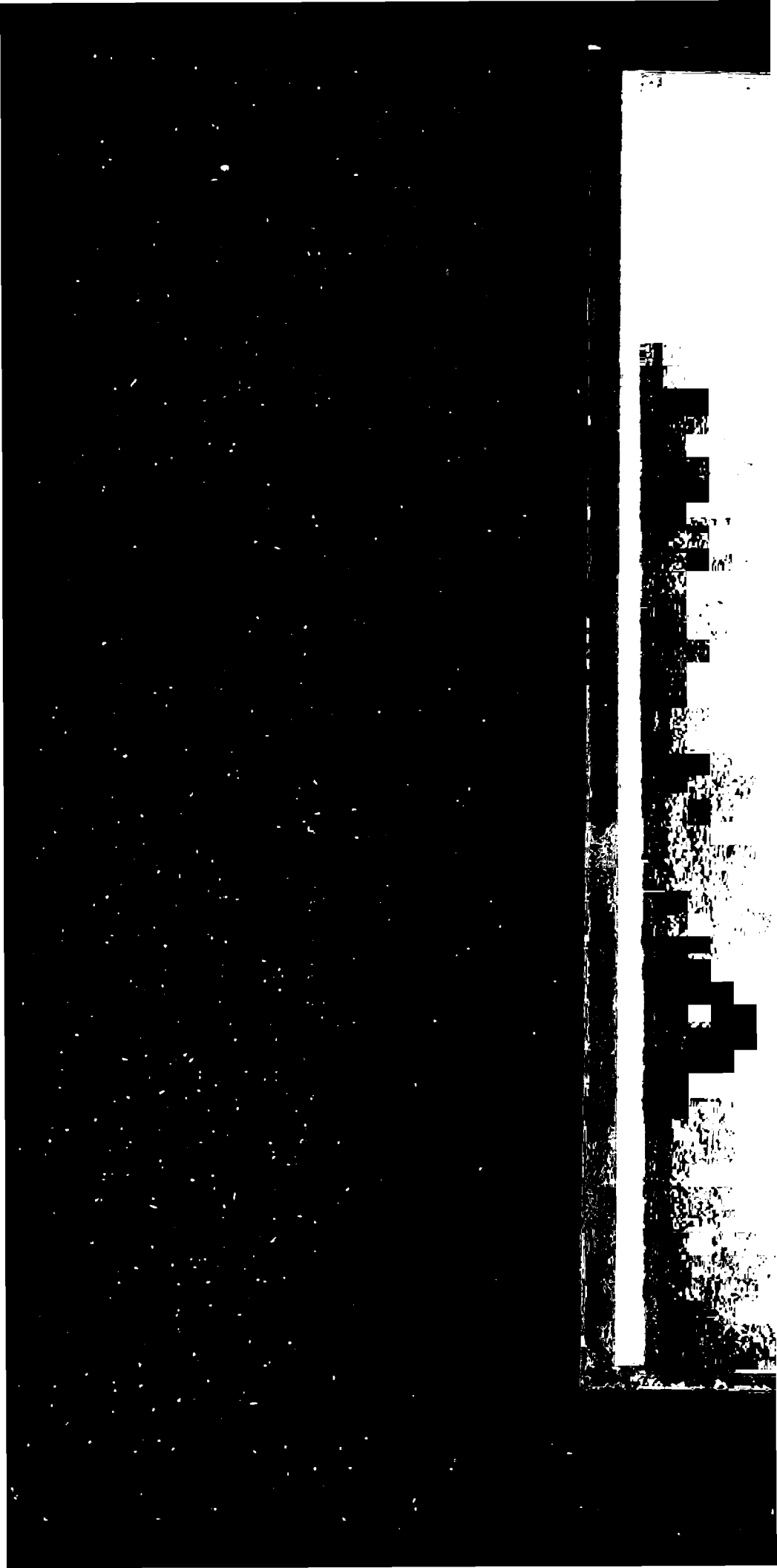
Din pricina mulțimii Moldovenilor și Turcilor lui Ioan Vodă (cel cumplit), Leșii se retrăgeau, «și dacă au inserat, s'au pornit înapoi și toată noaptea s'au dus. A doua zi, dacă au văzut Moldovenii că Leșii s'au dus înapoi, s'au slobozit după dânșii în goană, și dacă i-au ajuns, în multe locuri *s'au bătut* (în Basarabia) și mulți, de ambele părți, au perit: cară *a-i risipi*, n'au putut. Mai apoi, au silit *să-i spargă la trecătoare*, la Nistru, *sub cetatea Hotinului*: ce nice acolo n'au putut, că cetatea era pre mâna lor, ce-i apăra pre dânșii, cară pre Moldoveni reșchira»¹).

La 1600, *Mihai Viteazul*, domnul Munteniei (1593 și 1601), înconjură *Hotinul*—unde se închisese Ieremia Movilă (1595—1606), cu familia și cu credincoșii săi²)—dar nu-l putu cuceri.

În luptele pentru domnie, cari au urmat între urmașii

1. T. G. Bulat op. cit. p. 8.

2. Tot la Hotin erau și cei patru ierarhi ai Moldovei: Mitropolitul *Gheorghe*; *Agafon*, episcopul Romanului; *Teodosie Barbovschi* al Rădăușului și *Ioan I*, episcopul Hușilor. N. Iorga: *Istoria Bisericii românești*. Edit. 1908. I, p. 235. Mihai avea cu dânsul pe *Dionisie Rali*, Vezi N. Iorga: *Sfântul bisericii bizantin al lui Mihai Viteazul: Mitropolitul Dionisie Rali Paleologu*, în „*Revista Istorică*”. V. București. 1919.

lui Ieremia Movilă (1595—1606), fiul său, Constantin Movilă, dă *Hotinul* Poloniei, spre a-l ajuta să câștige tronul tatălui său. Dar Turcii îl alungă de pe tron (1611), cu toate că le dăduse 50.000 de galbeni, pentru menținerea sa pe tronul Moldovei. Pe acea vreme, trăia la *Hotin* și Petru Movilă, învățatul mitropolit de mai târziu al Kievului. Radu Mihnea (1616—1619), dând ajutor Polonilor împotriva Turcilor, Moldova dobândi în schimb iarăși *Hotinul*. Urmașul lui Mihnea, Gaspar Grațian (1619—1620), pune ca pârcaș la Hotin pe un om al său de încredere, italianul *Aniballe* din Pistoia. El se gândea să înceapă războiul cu Turcii, pentru a cuceri cetățile moldovenesti din mâinile lor, cu ajutorul Polonilor. Dar Polonia, nu numai că nu-i dau ajutor, ci-i iau și *Hotinul*, din care alungă pe pârcașul italian și pun în locul lui pe hatmanul polonez *Zolchiewski*. În curând însă o armată de Turci și Tătari înaintează spre Hotin și-l încunjură. *Zolchiewski*, neputând a li se împotrivi, o luă la fugă. Dar un tătar pune mâna pe el și-i retează capul. Vestea acestei întâmplări produse o mare mâhnire în rândurile Polonezilor. «Mai bine s'ar fi cufundat în pământ țara acea a Moldovei, înainte de a fi intrat noi într'însa — scrie un conicar polonez —, căci niciodată coroana Poloniei, n'a suferit o mai mare înfrângere». Locul unde a fost ucis acest hatman este însemnat și se vede și astăzi în comuna Savea jud. Soroca, nu departe de Nistru¹⁾. Armatele turco-tătărăști intrară în *Hotin*. Dar în urma tratatului de pace încheiat la *Hotin*, de Alexandru V-lea Ilieș (1620—1622), nepotul lui Petru Rareș, în 9 Octombrie, 1621, *Hotinul se alipește iarăși Moldovei*. Sub Gheorghe III Duca a doua oară (1669—1672), venit pe tron cu bani grei dați Turcilor, pe cari li ceru în urmă dela locuitorii țării; dar familiile Hânculeștilor, Orheiienii și Lăpușnenii făcură răscoală, prădând ținuturile Cernăuțului și *Hotinului*²⁾.

† Arhiepiscopul Dr. VENIAMIN POCITAN BĂRLĂDEANU,
Vicarul Sf. Episcopii a Hușilor.

1. Ierod. Laurențiu Busuloc: „Scurtă privire istorică asupra trecutului Episcopiei Hotinului”. Chișinău. 1925. p. 17.

2) În vremea acestui domnitor, — ne spune cronicarul *Neculcea* — a plâns icoana micii Domnului dela biserica mică de su' cetate „în cât se răsturnau lacrimile de pe chipul icoanei, de le vedeau toți oamenii... Și de mirare eră a privi arătare și semn ca acela, carele au fost semn adevărat de pește a mulți creștini în țara leșească și începătura durerii și stricarea țării noastre; că de atunci, din an în an, tot rău și amar de creștini, și puștii au rămas locurile pe acolo”.

TURBURĂRILE RELIGIOASE *)

— CONSTATĂRI ȘI PROPUNERI —

MĂSURILE CE SE IMPUN.

Unitate în lucrul misionar.

Împrejurările sunt mai grele decât ni le putem închipui. Se produc așa răsturnări de valori și de concepții, încât nu mai putem avea o busolă de orientare pe temeiul deprinderilor din trecut. Astăzi, mai mult ca oricând, răsună cu putere cuvintele Sf. Ap. Pavel: «*Ca fiii lumini să umblați... cercând ce este bine plăcut Domnului*» (Ef. 5, 9, 10).

Să ne dăm bine seama de răspunderea ce avem și să luăm aminte de noi și de toată turma întru care Duhul Sfânt ne-a pus episcopi și preoți, ca să păstorum biserica lui Dumnezeu, pe care a câștigat-o cu scump sângele său (Fapt. 20, 28). Să luăm aminte și nimenea să nu ne înșale cu cuvinte deșarte, pentru care vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultării (Etes. 5, 6).

Ca să nu fim înșalați și ca să nu ne facem părtași mâniei, trebuie să se hotărască norme de lucru pastoral și misionar, cu aceleași directive, bine precizate la conducerea centrală.

Sbuciumărilor de activitate pastorală și misionară de după război sunt asemănătoare cu o întrecere de călăreț cu cai și sisteme deosebite. Fiecare caută să încalce din goana calului, ca să nu rămână în urmă. Dar eforturile sunt așa de neprecise, încât sar dincolo de cai și tot pe jos rămân.

Preuțimea se află la încrucișarea a două căi de lucru pastoral și misionar, după cum am arătat și mai înainte.

a) Prima este vechea slujire întru cele sfinte, cu duhul evlaviei și al smereniei în contemplarea legăturii eterne cu divinitatea cerească. Apoi păstoria cu acea dragoste care îndelung rabdă, se milostivește, nu pismuește, nu se trufește, nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se întărită, nu gândește răul... Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă... (I Cor. 12, 4-7).

Aceasta este activitatea pastorală și misionară, care n'a cules momentan aplause, dar a împrăștiat încet și temeinic căldura și lumina eternității cerești între credincioși pe întinsul globului pământesc.

*) Vezi „Bis. Ort. Rom., pe luna Decembrie 1931.

b) Cerințele schimbărilor grabnice ale vremurilor în care trăim pare că impun o nouă activitate, mai mult de exteriorizare și de efect momentan. Nu interesează viitorul depărtat, ci prezentul, cu rezultatele surprinzătoare. După acest sistem, divinitatea deabia se întrezărește prin sfintele altare. În activitatea pastorală și misionară, apare din ce în ce mai vădit pregătirea intelectuală a valorii omenești, care tinde a se impune chiar și în slujbele bisericesti. Slujitorul misionar nu se mai sokoate un mijlocitor între Dumnezeu și oameni, ci un învățător și povățuitor cu dela sine putere. Nu se mai crede un lucrător în via Domnului, cu rezultate așa de îndepărtate, ci un stăpân cu folosul la zi. Cu această concepție se întinde mereu activitatea culturală a vremurilor noastre, cu răsunete puternice în publicațiile zilnice. Preoții, pregătiți academic într'o așa concepție, de multe ori își mută activitatea în ateneul cultural, unde se bucură de rezultatele cu efect de moment, aplaudat și bine apreciat.

Mulțimea credincioșilor simte instinctiv această deosebire și de accia se arată cu totul indiferentă. Văzând cum ne zbuciumăm cu importanța pregătirii personale și nu ne prea îndreptăm ochii minții ca evlavia în slujba sfântă către Dumnezeu, a început a se îndepărta, a se răci de noi și a căuta să se lege ea direct cu Atotputernicul Creator.

Ce sunt împărecherile sectare și mai ales tendințele credincioșilor noștri de a cânta la biserică și chiar de a predica, cum sunt «ostașii Domnului», dacă nu neîncrederea în noi și intrarea lor în rosturi sacerdotale și pastorale?

Față de aceste două feluri de activitate bine precizate, cu rezultatele ce se văd, credem că nu mai putem sta la îndoială asupra drumului pe care să mergem. Să ne întoarcem la smerenia dragostei creștine, care este nebiruită. Apoi calea evlaviei în slujba sfântă, ca mijlocitori între Dumnezeu și oameni, este hotărâtoare și cu temeuri veșnice.

Credincioșii se și îndreaptă pe acest drum, spre monastiri, schituri și sihăstria. Adeseori un shimnic este mai ascultat și mai urmat de cât orișicare dintre noi¹⁾.

1. Shimnicu Iosif Crăciun din Monastirea Neamțului a înființat sihăstria „Icoana”, la depărtare de vreo 7 kilometri în munte, unde au fost ascunse sf. Icoană și odoarele la 1821 în vremea Eteriei, numai cu ajutorul credincioșilor, care îl urmează cu sufele.

Pentru aceasta să ne ocupăm cu mare atenție de aceste cuiburi de evlavie. «Mănăstirile sunt cele mai prețioase scumpeturi ale vieții noastre religioase», zice filosoful principe Serghe Trubețcoi. Și adaugă : «Noi socotim mănăstirea ca un așezământ în care învățătura Bisericii izbuțește să se făurească într'un chip viu')»...

Călugării și călugărițele însă să fie primiți cu reală ispitire canonică, pentruca să ajungă adevărați îngeri împăciuitori. Călugărul trebuie să fie adevăratul creștin, plin de evlavie și smerenie, cu înțelegere și adâncire pricepută în sfințele scripturi. Numai așa vom avea un monahism trăitor în duh cu adevărat, care va fi o ajutorare a Bisericii în îndrumarea creștinilor pe calea smereniei și a păcii. Intreaga preoțime a înțales rolul monahismului și, în congresul din toamna anului (1931), a cerut, în primul rând, susținerea seminarului monahal, ca școală specială de misionarism. Am vizitat în câteva rânduri acest seminar fiind legat sufletește de astfel de școli. Am binecuvântat începutul lui dela mon. Neamțu, unde tradiția și localitatea erau mult mai prielnice. Direcția și organizația actuală ne dă multe nădejdi. Elevii par a fi niște îngerași.

Un alt punct de activitate misionară este catehisarea copiilor de școală și a tineretului în genere. Formarea lor creștinească este în mâna preotului. Dela atențiunea și purtarea cu ei, atârnă formarea lor sufletească, apoi legătura duhovnicească cu biserica și cu el, păstorul lor. Pot fi împrejurări prielnice sau neprielnice, greutatea mari sau mici, preotul însă trebuie să învețe pe copii și tineretul cel puțin odată pe săptămână. Preoțimea își dă bine seama de însemnătatea acestui fapt. Adunată în congres (București 17, 18 Noembrie 1931), a formulat următoarele deziderate asupra învățământului religios în școlile primare :

1) Ca prim început de realizare a principiului câștigat în cea ce privește predarea învățământului religios în școala primară, preoțimea este de acord să predea religia cel puțin o oră pe săptămână, în fie-care școală primară din parohie, complectată cu catehisarea copiilor în biserică; aceasta până ce autoritatea bisericască va organiza în detaliu posibilitățile unitare și integrale de predare a învățământului religios;

1. „Biserica Răsăriteană”, de N. Arseniev, traducere de Arhlerul Tit Simedrea, pag. 9.

2) Pentru predarea învățământului religios în școlile primare, este necesar un bogat material didactic religios: manuale speciale, broșuri moralisatoare, tablouri religioase, etc., care să fie la dispoziția preotului respectiv. 3) Catehizarea să fie un prim criteriu de apreciere a activității preotului.

Orice întârziere este o prăpastie în istoria bisericii noastre creștine ortodoxe.

Predarea învățământului în școala primară și catehizarea strânge legăturile pastorale și cu părinții copiilor. Și acest fond este punctul central al lucrului misionar.

Scopul principal al activității pastorale trebuie să fie apropierea credincioșilor și legarea lor pentru vecie de biserică și preotul lor. Pentru aceasta preotul nu trebuie să uite niciodată cele două părți eterne din activitatea lui. Partea liturgică apoi este calea prin care slujitorul celor sfinte se transportă smerit cu evlavia la Mântuitorul Hristos, de unde primește lumina și căldura eternă. Dela oficiul liturgic, preotul să îndreaptă către enoriași, pe cari îi luminează și-i încălzește, în măsura în care el s'a putut transporta și transforma prin entuziasmul slujbei dumnezeiești. Această-i partea pastorală. Slujba religioasă deci trebuie să fie adevărata legătura cu Dumnezeu, iar biserică adevărata sălășluire sufletească de concentrare și izbăvire. Plecând dela biserică, cuvântul să-i fie totdeauna cu har, dres cu sare (Colos. IV 6), ca un adevărat părinte. Pe bătrân să nu-l înfrunzeze, ci să-l îndemne ca pe un părinte; pe cei tineri ca pe niște frați; pe cele bătrâne ca pe niște maice; pe cele tinere ca pe niște surori în toată curăția. Pe văduve să le cinstească, iar pe feciori sau nepoți să-i învețe a-și chivernisi casa întru bună credință și să dea răsplătire părinților. (I Tim. 5, 1-4).

Numai astfel se va îndrepta și preveni indiferentismul și răcirea credincioșilor de biserică și preotul lor.

Răsturnările vieții sociale ne-au zdruncinat puternic și ne-au tulburat. Sectanții întrebuițează orice împrejurare și lucrează efectiv la discreditarea preoției și îndepărtarea poporului, folosind toate frământările sociale. Chiar și îndreptarea calendarului le-a prins bine la intențiile lor diabolice. S'au întâlnit două grupe de tulburători, adversari ca principii, dar care totuși s'au ajutat reciproc, printr'un fel de înțelegere tacită: sectanții și calendaristii. Sectanții au

folosit situația cu îndreptarea calendarului pentru discreditarea preoțimii și facerea de prozești. Turburătorii și uneltitorii pe chestia calendarului folosesc discreditarea ierarhiei, pentru a îndreptăși răsvrătirea lor.

Să umblăm deci cu vrednicie, după chemarea cu care suntem chemați; cu toată smerenia și blândețile, cu îndelunga răbdare, îngăduind unul altuia cu dragoste, nevoindu-ne a păzi unirea duhului întru legătura păcii. (Efes. 4. 1-3).

Viața virtuoasă și cultura preotului.

Lucrul pastoral și misionar are multe laturi, pentru ca pe pământ să fie pace și între oameni bună învoire. Toate încep însă cu slăvirea lui Dumnezeu așa, după cum au vestit corurile de îngeri la nașterea Mântuitorul Hristos zicând: *Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace și între oameni bună învoire* (Luc. 2, 14). Această cântare îngerească arată preotului că numai întru atât va putea face pe pământ pace și între oameni să fie bună învoire, cât va slăvi pe Dumnezeu. Deci întâi este legătura cu Dumnezeu, prin evlavia slujbelor sfinte, de unde primește adevărata lumină și căldură, și numai după aceasta face apoi legătura pastorală cu poporul, căruia îi transmite lumina și căldura, în măsura entuziasmului său ceresc. Din acest program etern, despre care am vorbit și mai înainte, se desfășoară apoi o mulțime de norme pastorale și misionare, care, cele mai multe, își au temeinice îndrumări în Sf. Scriptură.

Toate însă atârnă de viața creștinească a preotului. Pilda vieții lui este hotărâtoare, căci numai celce va face și va învăța mare se va chema întru împărăția cerurilor (Mat. 5, 19).

Nimenia să nu defaime tinerețele lui, ci să se facă pildă credincioșilor. Să fugă de poftete tinerețelor și să urmeze dreptatea, credința, dragostea, pacea cu toți ceice cheamă pe Domnul din inimă curată. Să se nevoiască a se arăta pe sine lămurit înaintea lui Dumnezeu, lucrător nerușinat, drept îndreptând cuvântul adevărului Său (I. Tim. 4, 12; 2 Tim. 2, 15, 22).

Aceste prescripțiuni sunt eterne. Astăzi însă se potrivesc mai mult ca oricând, pentru că preoțimea este în mare parte tânără. Și preoții noștri trebuie să se convingă

că viața virtuoasă este prima condiție pentru izbândirea lucrului pastoral și misionar. Aproape ca și călugărul, preotul trebuie să se lepede de lume, trebuie să se răstignească cu Hristos și să-i poarte cu bucurie crucea și suferințele. Cu frică și cu cutremur să lucreze în primul loc la mântuirea personală. Toate să le facă fără cârtire și fără de îndoire, ca să fie fiu a lui Dumnezeu, fără de prihană, întreg și curat în mijlocul neamurilor celor îndărătnice și răzvrătite, între care să strălucească ca un luminător. (Filip. 2, 12-16).

Preotul misionar, în toată vremea și în tot ceasul, să se teamă ca nu cumva să fie înruntat cu ceia ce scrie Sf. Ap. Pavel către Romani: «*Tu te crezi a fi povăduitor orbilor, luminezi celor dintru întunec, îndreptător celor fără de minte, învățător pruncilor, având în lege dreptarul științei și al adevărului. Deci ceice învești pe altul tu nu te învești? Cela ce propovăduiești să nu fure, furi? Cela ce zici să nu desfrânezi, faci desfrânare? Cela ce urăști idolii, furi cele sfinte? Cela ce te lauzi cu legea, prin călcarea legii necinstești pe Dumnezeu?*» (2, 19-23).

Slujitorul celor sfinte și propoveditorul pe calea mântuirii trebuie să aibă totdeauna în minte cuvintele Mântuitorului Hristos: «*Voi sunteți sarea pământului. Dacă sarea se va strica, cu ce se va săra? De nimica nu mă e bună, decât să se arunce afară, ca să fie călcată de oameni. Voi sunteți lumina lumii. Cetatea, care este așezată pe vârf de munte, nu se poate ascunde și lumânarea aprinzându-se nu se pune sub vas, ci în sfesnic și luminează tuturor celor din casă. Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru cel ceresc.*» (Mat. 5, 13-16).

Pilda vieții preotului ajunge într-adevăr lumină călăuzitoare și împăciuitoare prin continuă ocupație și învățătură. Sf. Ap. Petru face o minunată legătură între cuvioșia și teimeinica pregătire cărturărească a preotului, când zice: «*Sfințiți pe Domnul Dumnezeu în inimile voaste și fiți totdeauna gata a da răspuns cu blândețe și bună cuviință oricui va cere socoteală de nădejdea voastră.*» (I Pet. 3, 15).

Preotul trebuie să fie înarmat cu toată știința, dar în primul loc să cunoască Sf. Scriptură. Insuși Mântuitorul Hristos spune categoric «*Cercetați Scripturile*», (Ioan 5, 39),

căci în ele se găsește calea spre viața cea veșnică. Dacă această poruncă este pentru toți credincioșii, cu atât mai mult pentru preot. Iar Sf. Ap. Pavel îl pune pe Timotei în scaunul de arhipăstorie, pentru că din copilărie știa Sfintele Scripturi, căci *«Toată Scriptura este de Dumnezeu însuflată și de folos pentru a învăța, pentru a mustra, pentru a îndrepta, pentru a povățui la dreptate, ca omul lui Dumnezeu să fie desăvârșit și pregătit pentru tot lucrul bun»*. (II Tim. 3, 15-17). Apoi sunt hotărâtoare cuvintele aceluiaș apostol, când zice: *«Ia aminte de tine și de învățatură; stăruiește în aceasta; căci aceasta făcând, te vei mântui și pe tine și pe ceice te vor asculta»* (I Tim. IV 16).

Preotul trebuie să se adâncească în studiul Sfintei Scripturi în toată vremea și în tot ceasul, căci numai acolo găsește. *«Sabia duhovnicească, care este cuvântul lui Dumnezeu»* (Efes. 6, 17). Și pentru înțeleptirea celor rătați și liniștirea celor învrăbiți, *«Cuvântul lui Dumnezeu este viu și lucrător și mai ascuțit decât orice sabie cu două tăișuri, pătrunzând până unde se unește sufletul cu duhul, până la incheieturi și la măduvă și judecă și cugetele și simțirile inimii»* (Evr. 4, 12).

Dar cuvântul lui Dumnezeu are câteceva greu de înțeles, cea ce neînvățai și cei neîntăriți răstălmăcesc greșit spre peirea lor, zice cu adevărat Sf. Ap. Petru (2, 3, 18). Și când oare au fost cele mai haotice restălmăcirii, dacă nu astăzi? Cu drept cuvânt, putem spune că acum s'au încurcat limbile, este un babilon. Pentru aceia preotul are absolută nevoie să aprofundeze și studiile ce sunt în legătură cu Sf. Scriptură. Îndeosebi trebuie să se ocupe cu Exegesa, cu Istoria Bisericii, Dogmatica etc., și mai ales cu Dreptul Bisericesc, studiind în amănunt canoanele sfințelor sinoade ecumenice și locale. Accentuez: canoanele și tălmăcirea lor, pentru că nimic n'a tulburat mai mult pe credincioși în chestia calendarului, ca înțelegerea greșită a Pidalionului, pe care îl căutau și îl purtau ca pe cea mai sfântă carte și singura îndrumătoare a credinței creștine.

Și celelalte studii încă nu pot fi neglijate de păstorul de suflete și misionarul vieții creștine. El trebuie să fie un cunoscător al vremurilor și al oamenilor, cu dragostea izvorâtă din inima curată și cugetul curat până la jertfă pentru povățuire, îndreptare și liniștire. Numai studierea

cu timp și fără timp și dragostea de părinte povățuitor îl va înălța pe preot la puterea credinței și a nădejdei în ajutorul lui Dumnezeu și îi va da tăria curajului său. Îndeosebi astăzi, tineretul preoțesc are nevoie de astfel de întăriri, vremurile fiind cu totul tulburi și conducerea pastorală anevoioasă.¹⁾

Procedări de lucru pastoral și misionar.

Preotul, pe lângă virtutea personală și pregătirea cărturărească, trebuie să-și mai clarifice și sistemele de procedare în lucrul pastoral și misionar. Poate să fie sfânt în acțiunile lui, poate să știe toate tainele științei, grăind în limbi omenești și cele îngerești, dacă nu va chibzui normele de procedare, nu va izbuti întru nimic. Totul se va spulbera în vânt. Pentru aceea vom căuta să limpezim câteva procedări de lucru pastoral de natură intimă de convingeri și tact pastoral cu îndrumări tot biblice.

Ca normă generală, preotul să se nevoiască întâiu a fi lămurit și curat înaintea lui Dumnezeu, lucrător nerușinat, să aibă chipul cuvintelor celor sănătoase întru credință și întru dragoste și apoi să predice cu timp și fără timp cu toată îndelunga răbdare (II Tim. I₁₃; IV₂).

Preotul slujitor întru cele sfinte să fie convins în primul rând că rezultatele lucrului pastoral și misionar nu-s imediate, dar sunt temeinice. Stăruința în rătăcire este adeseaori așa de îndărâtnică, încât nu poate să izbutească nici cel mai bun predicator și nici cel mai iscusit misionar. Dar și stăruința slujitorului dumnezeesc cu dragostea până la jertfă nu rămâne fără rezultate mai curând sau mai târziu.

Deci cea dintâi normă de procedare este stăruința, însă cu încrederea și nădejdea în Dumnezeu.

Având din mila lui Dumnezeu o astfel de slujbă, nu ne perdem nădejdea, zicem și noi cu Sf. Ap. Pavel. Lepădând faptele cele rușinoase și ascunse și arătând adevărul, ne prezentăm conștiinței fiecărui om în fața lui Dumnezeu, fără să alergăm la viclesug. Dacă însă evanghelia noastră încă are vâlul peste ea, apoi are vâl pentru

1. În Mesteacăn situația este așa de grea, încât preotul mi-a înflins demisia, plângând în fața poporului.

cei peritori, pentru necredincioși, cărora dumnezeul veacului acestuia le-a orbit mințile, ca pentru ei să nu strălucească lumina vestirii slavei lui Hristos, care este chipul Dumnezeului celui nevăzut. Căci noi nu ne propoveduim pe noi înșine, ci pe Hristos Iisus Domnul și suntem robii voștri pentru Iisus(...) Comoara aceasta o avem noi în vase de lut, ca mulțimea puterii să fie socotită a lui Dumnezeu, iar nu a noastră. (II Cor. IV₁₋₇).

Preotul, stăruind în lucrul pastoral, nicidecum să nu se înfricoșeze de cei protivnici, ci să se roage, având nădejde însuflitoare către Dumnezeu, după cum spune și Sf. Ap. Pavel: „Nu vă spătmântați nici de cum de protivnici. Aceasta pentru ei e prevestirea pierii, iar pentru voi a mântuirii. Și aceasta dela Dumnezeu, (Filip. I₂₈). căci „Puterea Lui întru neputință se săvârșește“. (2 Cor. 12, 9). Deci preotul să persiste cu mari nădejdi în a sfătui și a întoarce pe cei rătăciți, chiar și atunci când i s'ar părea că sunt și de aceia, cari pier în îndărătnicie. Să nu-l părăsească niciodată răbdarea, când lucrează pentru îndreptare și liniștire. De aceia și Sf. Ap. Pavel cere așa de categoric „Propovăduiește cuvântul, stăruiește asupra lui cu timp și fără timp, mustă, ceartă, îndeamnă, cu toată îndelunga răbdare (2 Tim. 4, 2), căci nu se știe, poate că Dumnezeu va da pocăință să cunoască adevărul și să izbăvească din cursa diavolului și celor mai răsvrățiți și îndărătniciți. (2 Tim. 2, 25). Niciun lucru temeinic nu se câștigă ușor. Se cere muncă grea, amănunțită și îndelungată. Nu-i ușor a schimba convingerile religioase, adeseori ajunse sincere. Trebuie însă de predicat în toată vremea și în tot ceasul, căci nicio străduință nu rămâne fără folos. Adeseaori, după zeci de ani de chinuri sufletești, de îndoieli și nehotărâri, sămânța cuvântului aruncată cândva a încolțit, a crescut și a dat rodul credinței adevărate.

Preotul să nu se descurajeze, dacă nu vede imediat rezultatele grelelor sale osteneți. El trebuie să-și continue munca cu răbdare și cu stăruință, știind că chiar atunci când roadele nu se văd, ele totuși încolțesc în inima ascultătorilor. Să-și ducă cu răbdare munca grea, fără nicio îndoială că nu ar aduce pacea în popor și liniștea în biserică. Întru nimic să nu se îndoiască, pentru că cel

ce se îndoește este asemenea cu valul mării, care de vânturi se aruncă și se învâluște. (Iacob I₆). Să ceară dela Dumnezeu și să nu se desnădăjduiască, și va fi auzit. Domnul îl va mângâia și-i va trimite o așa bucurie, pe care n'a simțit-o nimenea din ceice n'au lucrat pe câmpul înțelenit al păstoriei și al misionarismului. Domnul va îndeplini făgăduința sa, că ceice seamănă în lacrimi, cu bucurie vor secera. Celce-și duce sămânța plângând, cu bucurie i se va întoarce, ducându-și snopii săi. (Psalm. 125₅₋₆).

Smerenie și vorbire înțeleasă. Preotul să stăruiască cu răbdare și încredere în lucrul său pastoral și misionar, dăr să nu se îngâne, căci «Dumnezeu mândrilor le stă împotriva, iar celor smeriți le dă har» și să nu uite nicio dată cuvintele aceluiaș apostol: «Smeriți-vă înaintea lui Dumnezeu și el vă va înălța». (Iacob IV_{6, 10}). De socoate cineva că știe ceva, acela încă nu știe nimic cum trebuie să știe. Și de se crede că e ceva, nimica fiind, acela pe sine se înșală. (Gal. 6, 3). Să nu ne socotim mai înțelepți decât suntem; ci să ne socotim cu smerenie după măsura de credință, ce a dat Dumnezeu fiecăruia. Să nu ne gândim la lucruri mari și să nu ne închipuim că suntem cine știe ce.

Smerenia cu adâncă pregătire cărturărească face pe predicator apoi să vorbească pe înțelesul ascultătorilor. Câți preoți, chiar talentați, nu pierd, pentru că se încred prea mult în ei și vorbesc repede și neînțeles, cu vorbe și expresii străine! Câți apoi nu se îngântă cu o vorbire abstractă și necunoscută în traiul de toate zilele și neobicinuită în adunări religioase cu oameni de toată mâna! La aceștia sună fraza, dar a dispărut ideia; apare forma bombastică, dar conținutul n'are nicio valoare, căci nu-i înțeles. Limba Sfințelor Scripturi, așa de adâncă și totuși așa de înțeleasă, să fie norma de urmat. Căci dacă vom rosti cuvinte neînțelese, cum s'ar înțelege ce spunem? Grăim în vânt. Și Sf. Ap. Pavel spune așa de lămurit: «Mai bine să vorbesc cu mintea mea cinci vorbe, ca să folosească și alții, decât să rostesc un potop de vorbe în limbă necunoscută». (I Cor. 14, 19).

Dragostea și blândețea, cu răbdare în așteptarea rezultatelor, sunt izvoarele de învățătură, de combatere și de împăciuire, cu adânci zăcăminte în inima și sufletul preotului slujitor. Numai duhul dragostei și al compătimirii

pentru cei neștiutori, rătăciți și învrăjbiți duce la izbăvire. Altă călăuză nu poate fi. Pe lângă adevărații copii, toți credincioșii sunt niște copii neștiutori, iar rătăciții învrăjbiți și tulburați niște bolnavi sufletește. Ei bine, cum trebuie să ne purtăm cu niște copii și bolnavi, dacă nu cu dragoste și cu blândeță? Altfel, pe cei dintâi nu-i vom putea învăța, pe ceilalți nu-i vom putea vindeca. Oricât de obraznici și neastâmpărați ar fi copiii și oricât de îndărătnici ar fi rătăciții bolnavi sufletește, noi trebuie să învățăm pe cei dintâi și trebuie să vindecăm pe cei de ai doilea cu dragoste și cu blândeță. Sf. ap. Petru spune categoric: „*Fiiți totdeauna gata a da răspuns cu blândeță și bună cuviință oricui vă va cere socoteală de nădejdea voastră*“ (I Pet. III 15). Iar Sf. Ap. Pavel adaugă și mai clar: „*Fraților, de ar cădea vreun om în vreo greșală, voi, cei duhovnicești, îndreptați-l pe unul ca acela cu duhul blândeței, pășindu-se fiecare pe sine să nu cadă în ispită*“ (Gal. VI 1), căci „*Robul Domnului nu trebuie să se certe, ci să fie blând cu toții, învățător fără răutate, povățuind cu blândeță pe protivnici, poate le va da Dumnezeu pocăință să cunoască adevărul*“ (2 Tim. 2, 24, 25).

Câte pilde de răbdare uimitoare, de dragoste și de blândeță nu găsim în Sf. Scriptură! Să ne gândim numai la Moisi cu suferințele lui la scoaterea Israiliților din Egipt și conducerea lor prin pustie 40 de ani! De câte ori n'a fost amenințat cu moartea! Și totuși a izbutit, pentrucă „*Moisi era foarte blând, mai mult decât toți oamenii*“... (Numeri 12, 3).

Dar marea figură a Sf. Ap. Pavel, care nu șovăește un moment, înflăcărat fiind de dragostea lui Hristos! „*În toate ne înfățișăm pe noi înșine, ca slujitori ai lui Dumnezeu, cu multă răbdare în necazuri, în nevoi, în strâmtorări, în bătăi, în temniță, în izgoniri, în osteneli, în privegheri, în postiri*“, zice el către Corinteni (2; 6, 4-5). Istorisirea suferințelor lui este o întreagă carte de îndrumare pentru preoțimea de astăzi.

Sf. Scriptură ne arată și asprimi de muștrare, când profanarea e vădită și autoritatea morală a slujitorului bine stabilită. Biciuește puternic. Cine însă? Mântuitorul Hristos. Muștră, iarăși, fără jenă. Cine? Sf. Ioan Botezătorul, sau mai târziu

Sf. Ioan Gură de Aur. Și sfinții apostoli au cuvinte aspre, sau chiar pedepse, când găsesc cu cale. Cer și ei muștrări fățișe: „Pe ceice păcătuiesc muștră-i în fașa tuturorora, ca să aibă frică și ceilalți“ (I Tim. 5, 20). „Muștră-i aspru, să fie sănătoși în credință. Grăește, îndeamnă și muștră cu toată vrednicia, ca nimeni să nu te nesocotească“ (Tit. I 13; II 15). „Căci așa este voia lui Dumnezeu, ca noi făcând binele, să astupăm gura oamenilor fără de minte“ (I Petru 2, 15).

În genere însă, sfinții apostoli cer dragoste, blândețe bunătațe.

SĂ LUĂM AMINTE.

Scrisul acestor capitole este izbucnirea unor frământări sufletești, pentru greutatea vremurilor ce trăim și pentru răspunderea noastră ca slujitori întru cele cerești și de povățuitori a celor pământești.

Este prea izbitor contrastul între măreția vremurilor pentru neamul și Biserica ortodoxă română... și între slăbiciunea noastră a conducătorilor, slujitori cu pretențiositatea științifică în care orbăcăm.

Cu drept cuvânt, putem întreba și noi, cu Sf. Ap. Pavel: «Unde este înțeleptul? Unde este cărturarul? Unde este întrebătorul veacului acestuia? (I Cor. I, 20). *Că nu știutorii legii sunt drepti la Dumnezeu, ci făcătorii legii se vor îndrepta*». (Rom. II 13). De aceia se și încurcă limbile, ca și la turnul Babilonului, și se produc turburări și frământări cu zguduirii catastrofale.

Pare că a venit vremea ca Dumnezeu să aleagă pe cele nebune ale lumii, cu care să rușineze pe cei înțelepți... Și apoi să aleagă pe cele slabe, ca să rușineze pe cei tari. (I. Cor. I 27). Mai mult ca oricând, se potrivesc aceste reflexii, și cine are urechi de auzit să audă!

Turburările sufletești sunt mari. Pentru aceasta și lupta păstorilor de suflete este grea. Vom liniști valorile cele grele de purtat ale plăcerilor, dacă vom fi următorii Sf. Ap. Pavel, cum ne roagă el și vom grăi nu întru cuvinte învățate ale înțelepciunii omenești, ci întru cele învățate ale Duhului Sfânt. (I Cor. 2, 13). Și nimenea să nu se înșale cu înțelepciunea sa, căci înțelepciunea lumii aceștia nebunie este la Dumnezeu. (I Cor. 3, 18-19).

Din astfel de adânciri biblice, au izvorât și propunerile

referatelor citate, pe care le socot ca mijloace apostolice pentru liniștirea învrăjbirilor și turburărilor vremelnice de astăzi. Toate acestea sunt constatări făcute în mijlocul năcăjiților credincioși și slujitori. Sunt apoi propuneri cu mijloace mai mult de ordin administrativ, ce privesc forurile conducătoare. În schițarea acestui studiu, am socotit ca îndestulătoare citatele referatelor pentru înșirarea mijloacelor externe de natură administrativă spre liniște și împăciuire.

Însă pentru că toate acestea au ca temeiul zidirea sufletească a fiecărui slujitor în parte, în ultimele capitol'e m'am ocupat numai de mijloacele intime legate de acest temei.

M'am oprit numai asupra persoanei preotului, pentru că din inima lui izvorăsc toate apele răcoritoare și liniștitoare. În această credință, m'a întărit și studiul misionarului rus M. A. Calnev, «Metodica Misionară», pe care l-am folosit în amănunt la rânduirea celor tratate.

Se înțelege, că nu poate fi vorba de un studiu cu tratare academică. Este mai mult o schițare a reflexiilor din cercetările și constatările vizitelor eparhiale, cu zguduirea răspunderii fără puțința îndreptării.

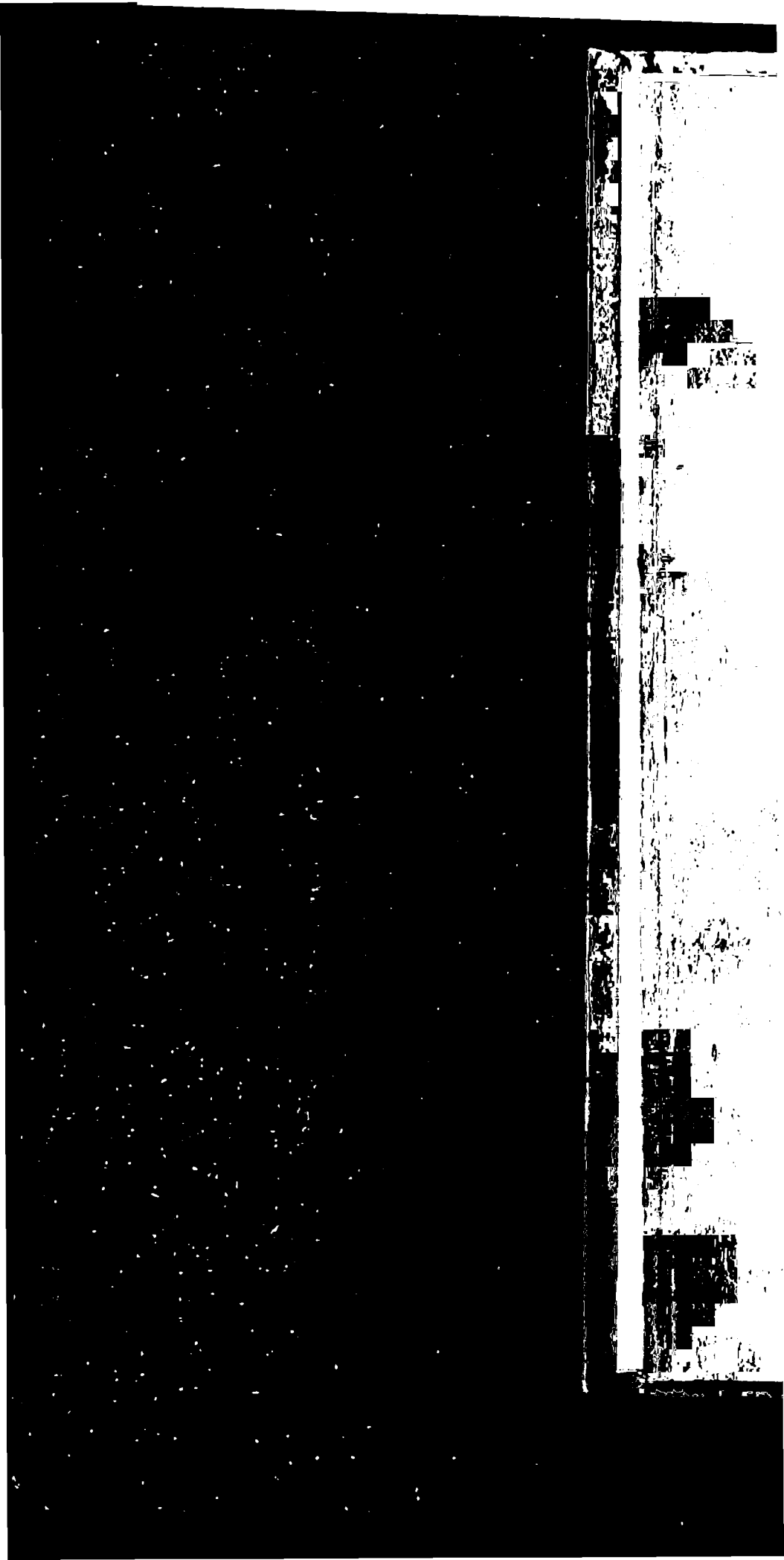
Public aceste reflexii, cu nădejdea, că voi contribui câtuși decât la o renaștere, la o redesteptare. Nu cred că vom putea să rămânem tot indiferenți și față de evenimentele ce ne învâluie și față de rugarea Sf. ap. Pavel, care ne spune să umblăm după chemarea cu care suntem chemați, cu toată smerenia și blândețile, cu îndelunga răbdare, îngăduind unul altuia cu dragoste, nevoindu-ne a păzi unirea Duhului întru legătura păcii. (Efes. 4, 1-3)

Pentru aceasta, toate ne sunt slobode, dar nu toate ne sunt de folos (I Cor. 6, 12). Deci să ne facem tuturor toate, ca măcar pe unii să izbăvim (I Cor. 9, 22).

.....

Inchizând viața între strâmtele hotare ale dăinuirii ei pe pământ, o reducem la o limitare nefirească și stricătoare, apropiind-o de animalitate. Între aceste hotare, viața nu-și poate afla întregul ei rost.

AI. LASCAROV-MOLDOVANU,
În „Neamul Românesc” dela 13 Ian. 1932.

PROBLEMA MORALA ȘI VIAȚA SOCIALĂ

Morala și viața sunt două valori deosebite în însăși esența lor. Prima reprezintă: *idealitatea în sine*, pe când a doua: *realitatea înconjurătoare*, fie ea subaspectul individual, fie sub cel social. Valorile morale prind însă ființă prin încorporarea lor în această realitate. Coborâte din lumea lor superioară și divină, aceste valori trebuiesc să se întrețească în existența realității, pentru a o putea mlădiă către o stare mai bună, mai nobilă, mai ideală, care să evedențieze afirmarea unui progres moral.

Dacă astăzi trecem printr'o sguduitoare criză, ce a luat forme acute, mai ales în domeniul social și cel economic, apoi aceasta se datorește în primul rând faptului, că am îndepărtat valorile morale din mediul vieții noastre cetățenești. Asistăm la o deplasare a acestor principii din raporturile inter-individuale.

Problema morală pare a nu mai forma pivotul în jurul căruia să graviteze orice activitate socială. Nu se mai face o tranșare distinctă între virtute și viciu, între bine și rău, între normal și anormal, între drept și nedrept.

Viciul se amestecă în viața virtuoză ca și otrava în compoziția rețetelor. Nu mai cunoaștem criteriile unei fapte bune, nu mai distingem adevărata datorie, ignorăm existența unei conștiințe curate și apreciem actele noastre după reușita sau nereușita lor, fără a ține seama și de valoarea lor lăuntrică.

Ne mișcăm în plin relativism și desconsiderăm orice act de idealism. Tindem către scepticism, către indiferentism, către apatism, atunci când nu sunt în joc interesele noastre.

Iată de ce e nevoie azi de un adevărat eroism, spre a trezi o conștiință morală adormită și a o chema la datoria sa de creștin.

Moralitatea, exilată astfel din relațiunile individuale și sociale, se refugiază în preajma altarului bisericii, cu predicile de pe amvon sau în forul discuțiunilor academice, unde subtilitatea rațiunii, prin argumentările ei, duce mai degrabă la tăgăduirea moralității decât la afirmarea ei¹⁾.

Ne amintim, cum de pe o catedră a acestei universități, unii înaintași vorbeau de existența a două morale: una a catedrei, alta a vieții practice²⁾.

1. Comp. Leonh. Ragaz: *Evangelium und moderne Moral*, Berlin, 1898, S. 23. „Viel moralische Reflexion ist wohl eher ein Zeichen der Schwäche, der inneren Unsicherheit... eine Begleiterin der Decadence“.

2. Vezi: Prof. Dumitrescu-Iași: *Două morale*. Buc. 1909.

Nu înțelegem de ce, în asemenea caz, trebuie să ne oprim numai la două morale și să nu admitem existența a mai multor morale, după interesul pe care îl reprezintă și-l afirmă fiecare morală în parte.

Este știut însă, că administrarea a două sau a mai multor morale în viață înseamnă tocmai desființarea ei.

Și cu toate acestea moralitatea este și rămâne fundamentul existenței individuale, cât și a celei colective. De aceia valorile morale au format totdeauna obiectul de discuțiune al tuturor cugetătorilor, care se interesează de problemele vieții sociale și voesc a indica omului un ideal de purtare.

Nimeni, în afară de sceptici, n'a tăgăduit importanța moralei pentru individ și societate.

Negând din principiu valoarea oricăror adevăruri logice sau științifice, spre a rămâne consecvenți în concepțiile lor, scepticii tăgăduiau și valoarea principiilor morale.

Veritatea factorului etic se poate însă dovedi pe cale: *psihologică, istorică și socială*. Nu există, din punct de vedere psihologic, ființă omenească, care să se afle pe o treaptă oarecare de cultură și să nu tresară, să nu se impresioneze, să nu reacționeze la călcarea în picioare a unui principiu de drept, ori a unui adevăr moral.

În studiul său de psihologie asupra conversiunii popoarelor primitive, profesorul *Allier* ne amintește despre revolta sufletească a unui indigen, căruia, povestindu-i-se condamnarea și patimile Mântuitorului, acesta replică cu cuvintele: „dacă aș fi fost eu acolo, lucrurile nu s'ar fi mai întâmplat așa“¹).

Dar, fără a ne duce cu gândul prea departe, este destul să ne uităm la doi țărani de ai noștri, care au isbucnit într'o ceartă pentru un mic răzor de pământ, tras mai la dreapta ori la stânga, și vom vedea, cum sunt în stare să se'n junghie pe brazda răscolită de curând, fiindcă s'a nesocotit dreptatea în sine și adevărul.

De aceia afirmăm — deocamdată în mod aprioric — că orice acțiune, fie ea pornită de la individ sau de la societate, nu poate să dureze, atâta timp, cât nu este în sine însăși o acțiune morală. *Istoria* deasemeni ne arată clar, că

1. Vezi: *Raoul Allier: La Psychologie de la Conversion chez les peuples non-civilisés*. Tom. I, Payot, Paris, 1925, pag. 46. Comp. și *V. Cathrein: Die Einheit des sittlichen Bewusstseins der Menschheit*, 3 Bd. Freiburg, 1925.

toate acele popoare, care au nesocotit sau au înăbușit îndatoririle lor morale, au trebuit să plătească cu însăși existența la această ignorare a valorilor etice. Popoarele aservite luxului, viciului și moliciunii au ajuns — cum era și natural — la o soluțiune a vieții lor sociale. Boala corupției strecurându-se în inima lor, le-a măcinat viața, cum macină cariul măduva lemnului celui mai tare, pe care nu-l cruță, până ce nu-l reduce la o complectă stare de putrefacție. Pe când popoarele, care au știut să prețuiască virtutea, deși mai mici, trăesc totuși, se dezvoltă și înfloresc dealungul vremii, fiindcă și valorile ei sunt nepieritoare.

Cât de mare era imoralitatea și perversiunea ce cuprinsese lumea antică, o vedem din înseși scrierile Sfântului Pavel. În epistola sa către Romani I, 22, cetim: „*Socotindu-se pe sine înțelepți, au înebunit și au schimbat slava lui Dumnezeu în asemănarea și icoana omului stricacios și a pasărilor și a dobitoacelor celor cu patru picioare și a târâtoarelor. De aceea Dumnezeu i-a dat necurăției, după pofta inimii lor, ca să-și pângărească trupurile lor întru sine, pentru că au schimbat adevărul în minciună și au slujit făpturii în locul Făcătorului, care binecuvântat este în veci, amin!*”

Cât de revoltat este mai departe dumnezeescul Apostol, care, cunoscând viața și obiceiurile lumii vechi, se întreabă desnădăjduit după aflarea unui singur drept, a unui singur credincios!.. „*Nu este drept niciunul, adaogă apostolul neamurilor, nu este cine să înțeleagă, nu este cine să caute pe Dumnezeu: Toți s'au abătut, împreună netrebnici s'au făcut. Nu este cine să facă binele, nici măcar unul nu este.*”

Starea aceasta o găsim confirmată și de marii istorici, fie la cei vechi, fie la cei moderni, care s'au ocupat cu cercetarea societății greco-romane, precum: Tacitus¹⁾, Herodot²⁾, Plutarh³⁾, Titus Liviu⁴⁾, ori: Mommsen⁵⁾, Burckhardt⁶⁾, Fustel de Coulanges⁷⁾, Friedländer⁸⁾, etc. și care ne zu-

1. „*Cornelii Taciti Annalium*”. Vol. I Libr. I—VI. Buc. 1918 Domnia lui Tiberiu.

2. *Geschichte*, Reclams Bib.

3. *Vergleichende Lebensbeschreibungen și Moralische Abhandlungen*, Reclams Bibl.

4. *Römische Geschichte*, IV Bd. Recl.

5. *Römische Geschichte*. X Aufl. 3 Bd. 1907.

6. *Griechische Kulturgeschichte*, III Aufl. 4. Bd. 1902.

7. *La Cité Antique*, Paris, Payot XI ed. 1811.

8. *Darstellungen aus der Sittengeschichte Roms*, 8, IV Aufl. 4 Bd. 1910

grăvesc viața decadentă a antichității din timpul ivirii creștinismului.

Cercetați bunăoară: analele lui Tacitus din epoca lui Tiberiu, Calligula sau Nero. Mă adresez în deosebi către admiratorii vieții antice, spre a-și da seama, că închipuirea cea mai rodnică nu-și poate zugrăvi o lume mai apocaliptică, mai decadentă, în care tirania, viciul și lașitatea să îmbrace formele cele mai grozave de înjosire ale ființei omenești, cum o găsim la cei vechi.

Chinuită de spaima *centurionului* — anunțatorul morții, de lăcomia *delatorilor* — a acuzatorilor publici — de atotputernicia *liberților* și a *femeilor*, de lingușirea *senatorilor* și de lașitatea generală a prietenului celui mai intim, *viața* ajungea nesigură chiar în capitala imperiului, în Roma.

De aceia existența acestui stat era pecetluită, odată cu pătrunderea imoralității în viața publică și cea particulară.

*

Dar și din punct de vedere *social*, organismul unei societăți nu se poate păstra fără a se sprijini pe valorile morale ale Creștinismului. Progresul tehnic pe care-l realizează civilizația noastră nu imputinează nedreptățile și mizeriile umane, care-și au izvorul lor în fondul animalic al omului.

Intre *cultură* și *civilizație* nu există totdeauna un raport direct. Civilizația privește mai mult partea mecanică și materială a vieții, pe când cultura se referă mai ales la formarea părții spirituale a omului. Un popor civilizat știe să folosească toate invențiunile, care aduc o ușurătate a traiului vieții precum: electrificarea țării, înlesnirea transporturilor, refacerea drumurilor de comunicații, înmulțirea legăturilor aeriene, de apă și de uscat, folosirea energiilor naturii, toate ne pot arăta, cât de înaintată poate fi o civilizație.

Cultura însă formează sufletul omului și-l mlădiază după anumite criterii etice. Ea are în vedere educarea caracterului, a gândirii și sensibilității eului sub înrâurirea unui ideal moral. De aceia o adevărată cultură și civilizație nu se pot menține, decât pe un fundament etic.

Este drept, că progresul tehnic realizat în omenire grație descoperirilor științifice, devine uimitor pe zi ce trece.

Deși omul n'a ajuns încă la suprema dezvoltare a acestui mecanicism, dar fără a atinge zenitul uriașului său

efort, el ne uimește totuș cu tehnica sa. Străbate cu iuteala rândunicii: aerul, apa și pământul, reduce aproape la inexistență spațiul și timpul, se luptă supunând forțele naturii, concentrează într'un punct de pe glob civilizația pe care o dorim, lucru ce i-a creat o încredere prea mare în puterile sale intelectuale, desfăcându-l, pe de altă parte, de intima legătură ce trebuie să o aibă cu transcendentul, cu divinitatea.

Că nu ne mai putem întoarce acum la acea stare de visare, de beatitudine patriarhală, de fericire rustică, în care au trăit strămoșii noștri, este lucru neîndoios. Omul trebuie să se aplece în continuă luptă cu forțele naturii pentru stăpânirea lor, pentru afirmarea puterilor sale corporale și intelectuale și pentru câștigarea existenței sale.

Mecanicismul vieții nu trebuie însă prins numai sub aspectul acesta pur material. El trebuie mlădiat către o concepție mai înaltă de viață. Și tocmai aci intervine morala creștină, cu o lărgire a acestei concepțiuni: Mecanicismul social, transformat spre un spiritualism creștin. Civilizația umană trebuie să primească o întipărire creștină. Asistăm la un pronunțat curent spiritualist, care se ridică contra mașinismului, ce automatizează viața și distruge creația spirituală. Reprezentanți de seamă, ca: *Walther Rathenau*¹⁾ *Wilhelm Förster*,²⁾ *George Duhamel*,³⁾ *Franz Werfel*⁴⁾ *Georges Dumesnil*,⁵⁾ etc., *Oswald Spengler*,⁶⁾ *Ralph Trine*⁷⁾ etc., luptă contra acestui mecanicism materialist, prin chemarea la viață a drepturilor spiritului, spre a putea avea pe omul integral.

In eseuul său: *Sur le règne du coeur*, scriitorul *Duhamel*

1. Vezi: *Zur Mechanik des Geistes*, 1922, *Zur Kritik der Zeit*, 1922, *Von kommenden Dingen*, în tr. fr. *Où va le monde?*, Payot, Paris, 1922. *Die Neue Wirtschaft*, *Die Neue Gesellschaft*, *Nach der Flut, der neue Staat*, *An Deutschlands Jugend*, etc. Asupra concepției sale social-economice, compară articolul nostru despre: *Walther Rathenau* în rev. «*Solidaritatea*» din Anul IV, nr 1-3.

2. Vezi: *Christentum und Klassenkampf*, Zürich 1919; *Christus und das menschliche Leben*, München 1922, *Lebensführung*, 1911, *Jugendlehre*, 1910, *Autorität und Freiheit*, 1908, etc.

Asupra concepției social-creștine a lui *Fr. Wilhelm Förster*, compară articolul nostru din rev. «*Solidaritatea*», An. III, nr. 4-6.

3. Vezi: *La possession du Monde*, 1919, *Confession de minuit*, *Journal de Salavin*, *Les Hommes abandonnés*, *La Nuit d'orage*, etc.

4. Camp. *Cazul judecătorului Sebastian* — tr. rom 1931.

5. Vezi: *Le Spiritualisme*, 1905.

6. Vezi: *Le Declin de l'Occident* tr. fr. — *der Untergang des Abendlandes*. 1920, 22, 2 Vol.; idem: *André Fauconnet: Un philosophe allemand contemp.*, *Osw. Spengler* — *Felix Alcan*, Paris, 1925.

7. Vezi: *Geistige und seelische Hochspannung*, tr. din engl. Stuttgart, 1921.

se ridică cu toată vehemența contra industrialismului civilizator, unde acuză inteligența, cu tot cortegiul ei de invențiuni ingenioase, de „criminală“ pentru a fi provocat marele haos, ce există în omenire—Elle fait figure d'irresponsable ou de criminelle dans le grand desordre du monde—pag. 274. Contrapune mecanicismului civilizației actuale: o *civilizație morală*, bazată pe cerințele inimii, care să se substituie vechii civilizații.

Și marele pedagog *Förster* se silește a redă vieții, apăsată de materialismul ucigător al tehnicei moderne, seninătatea și idealismul creștin, care opun voinții de distrugere: spiritul de zidire și de sacrificiu; urii nemiloase: binecuvântarea; iar fanatismului orb: maiestatea dragostei, ca urmările acelei concentrări asupra eului nostru lăuntric spiritualizat și renăscut către o nouă viață.

De asemeni, *Walther Rathenau*, omul de știință pură, care, depășind limitele științei, caută să sondeze puterile ascunse ale sufletului uman, cum și idealurile lui conducătoare, ce trebuie să călăuzească mersul societății omenesti.

Mecanicismul vieții actuale trebuie să fie întretesut de acel spiritualism, care să-l adapteze vremii. El trebuie regenerat prin puterea conștiinței morale și îmblânzit prin spiritul umanitar al Creștinismului.

Forma sub care lucrează mecanicismul, este *capitalismul* și el a împărțit omenirea în două tabere: *proletariat* și *capitaliști*, ce se vrășmășesc între ei și se găsesc într'o continuă luptă. Aci intervine și morala creștină, cu stăpânirea tendințelor egocentrice: de nesocotirea aproapelui, de utilizarea omului ca instrument de producție și câștig, de înfrânarea lăcomiei și a concurenței nesăbuite între diferiții mari industriași și capitaliști, prin solidarizarea forțelor productive, prin transformarea muncii pentru obiectele nefolositoare în munca utilă pentru îmbunătățirea soartei celor mulți și săraci, prin combaterea luxului, prin îndepărtarea risipei și a producțiunii superflue, prin regularea timpului de muncă, prin protecția muncitorilor, prin participarea lui la beneficii, prin înăbușirea goanei către materialism.

*

Trebuie să redem omenirii *libertatea ei spirituală*. Afară de această intervenire în lupta vieții, rostul moralei creștine se mai afirmă și în relațiunile dintre popoare.

Cât timp aceste relațiuni nu vor fi exponentul unui principiu moral, nu poate fi deplină liniște între națiuni.

Zicem al unui principiu moral și nu numai al unui principiu de drept, cum s'a definit în general pacea dintre popoare, ca „durata dreptului”¹⁾ adăogându-se, că nu există pace durabilă, de cât sub imperiul unui asemenea principiu.

Ideia de pace însă bazată numai pe principiul de drept, este supusă oscilațiilor, după cum și principiul în sine oscilează potrivit concepțiilor ce le punem la fundamentul său.

Astfel se poate vorbi: de dreptul natural, de dreptul social, dreptul național și internațional, dreptul istoric, dreptul celui mai tare, dreptul individual etc.

Principiul de drept rămâne, în asemenea caz, ca și concepția pe care se bazează: relativ, vremelnic, schimbător.

Hotărâsc astăzi: ce este „al meu” și ce este „al tău”, în virtutea unei concepții de drept. Hotărâsc mâine ce este „al meu” și ce este „al tău”, în virtutea altei concepții de drept.

Ce a însemnat pacea bazată pe dreptul celui mai tare? S'a văzut în războiul mondial. Sau cât de rodnică ar fi pacea fundată pe dreptul natural sau pe dreptul social pentru menținerea liniștei între națiuni?

Constrângerea poate servi la regularea relațiunilor exterioare dintre indivizi. Ea nu este suficientă pentru disciplinarea totală a individului. Forța nu suprimă fricțiunea dintre indivizi ca și dintre popoare. O acțiune bazată pe forță poate fi oricând întrecută de altă forță. Astfel liniștea nu poate astfel dura. Iată de ce pacea trebuie să fie exponentul unui principiu mai înalt, a unui principiu absolut, transcendent, divin. Adevăratul principiu de drept va avea să fie reflexul unui principiu de justiție divină, pe care noi îl așezăm la baza existenței însăși.

Acest principiu iese din concepția creștină, care cuprinde umanitatea întreagă. Creștinismul nu este al unei națiuni, al unui popor sau al unui neam. „Nu mai este nici iudeu, nici elin, nici rob, nici slobod, spune Sf. Pavel, ci toți una sunteți întru Hristos Iisus”. (Galat, 3, 28). Creștinismul urmărește formarea personalităților morale, după cum însuș Mântuitorul cere prin imperativul său: „Fiți desăvârșiți, precum și Tatăl vostru cel din ceruri desăvârșit este”

1. Vezi Léon Bourgeois: *La Société des Nations*, p. 10.

Dar perfecțiunea morală nu se poate realiza într'o atmosferă de ură, de patimă, de luptă, de concurență. Virtuțile umanitare, ca și năzuințele nobile, se pot înlăptui mai degrabă într'o perioadă de liniște, de cooperare, de solidarizare. Transformări radicale pot veni într'o societate și pe cale pașnică, nu numai pe cale revoluționară. Suntem pentru un *reformism social*, nu pentru un *anarhism social*.

Omenirea va putea realiza adevărate progrese culturale și sociale, când se va convinge că, în orice domeniu de activitate, trebuie să fie realizate virtuțile creștinești, din care au isvorit marile principii umanitare, ce stau la baza democrației actuale. Iată pentru ce nu putem tăgădui importanța moralei creștine nici pentru relațiunile dintre popoare.

*

Creștinismul realizat *integral* trebuie să pătrundă în toate culele organismului social. El se îndreaptă astfel către fiecare îns în parte și către colectivitate.

S'ar putea spune că, moralizând individul, vom moraliza și societatea. Lucru, inexact. În complexul relațiunilor sociale de astăzi, individul și societatea sunt două realități deosebite. Viața organismului social nu se poate identifica cu viața fiecărui îns în parte, multiplicată sau adunată de un număr oarecare de ori.

Dacă societatea ar fi un simplu *mecanism*, atunci perfecțiunea fiecărei piese sau roțițe în parte, ce se îmbină unele cu altele într'un angrenaj înfinit, ne-ar putea da și perfecțiunea mecanismului în întregul lui.

Dar societatea este un *organicism*. Viața individuală pulsează prin viața socială. Există un reflux, o revărsare, o creștere de voință, de sensibilitate, de pătrundere dela individ la individ, ce se amplifică și se multiplică neconținut. Mai ales, când acest organism pune în valoare forțe spirituale.

Mecanicismul rămâne prins în existența lui *statică*, pe când organicismul se transformă neconținut prin *dinamismul*, ce stă la baza sa. Individul suferă înrăurirea acestui dinamism și participă el însuș prin sporirea vieții sociale la sporirea vieții sale individuale.

De aceea am afirmat, și cu alt prilej, că orice reformă a vieții sociale, presupune în primul rând și o *transformare*, o *renaștere*, o *spiritualizare* a vieții individuale.

Dar și viața socială, fără o nuanță de idealism sau spiritualism, transformă pe individ într'un simplu automat, într'un instrument de producție, într'un element mecanic, fără putință de progresare sau desăvârșire personală.

Mișcarea social-creștină, ce se accentuează și la noi în țară, tinde să precizeze: contribuția pe care acești doi factori: morala creștină pe deoparte, și organizarea politico-social-economică pe de altă parte, tind s'o aducă în refacerea unei societăți.

Orice problemă, fie ea: politică, ori socială, economică ori culturală, juridică ori artistică trebuie să se pătrundă de principiile spiritualismului creștin. O civilizație în care nu se afirmă de cât progrese tehnice și mecanice, fără să poasă și anumite vederi ideale și morale sau religioase, nu este decât o civilizație părută; după cum și o cultură lipsită de idealul etic creștin — cum o preconizează materialismul ateic și amoral — va fi un dezastru permanent, atât pentru colectivitate, cât și pentru individ în parte.

Problema socială, sub orice aspect ar fi ea, trebuie să fie, înainte de toate, o problemă morală și soluționată în acord cu vederile creștine. Numai acea reformă va realiza un adevărat progres social și transformările ei vor fi durabile.

Sub acest unghi trebuie privită și problema căminului familiar. El formează celula organismului social. Dacă celula societății este infectată de boala imoralității, atunci și organismul social este condamnat distrugerii și putrefacției.

Cât de categoric se ridică scriitorul *Ibsen*, în piesa sa «*Rața sălbatecă*» contra unui asemenea cuib familiar, închegat pe minciună, pe nesinceritate, pe furt! El caută să ardă și să curățe, cu bisturiul său moral, această cangrenă, în credința că astfel se va însănătoși și viața societății.

Aci trebuiesc călitate virtuțile creștinești. Aci trebuiesc formate carecterele morale. Aci trebuiesc cultivate atitudinile sincere, și nobile, însușirile umanitare și spiritul de sacrificiu, de ajutorare, de solidarizare și cooperare a membrilor unei societăți.

Să evităm acele: mlădieri, compromisuri, ori abdicări de la demnitatea noastră, acel oportunism, machiavelism sau pragmatism, care ne înjosește în fața propriilor noștri ochi.

Atitudinea bunului creștin se bazează pe virtuțile moral-creștine, care ne-au dat acele puternice caractere, în

persoana : sfinților și a mucenicilor creștini, care au murit în nădejdea realizării adevărilor evanghelice.

Să ne conformăm viața acestor imperative creștine, fiindcă, «tot pomul bun face roade bune, iar pomul rău face poame rele.»... «Nimeni nu poate culege struguri din spini și nici smochine din ciulini.» Și pe oameni îi prețuim după faptele lor, cum prețuim și poporul după roadele sale.

Și viața socială nu poate da roade bune, dacă spiritul creștin nu pătrunde în țesătura sa. Un organism social sănătos nu poate pulsa decât la bătăile unei inimi sănătoase, a unei *inimi creștine*, formată din *aluatul creștin*.

Dr. ȘERBAN IONESCU,
Profesor la facultatea de teologie din București.

ANAFORA

Anafora se face din prescure, iar aceasta se face, de obicei, în patru colțuri sau cornuri, «pentru că acest fel de făptură a prescurii însemnează și Crucea lui Christos». ¹⁾

Prescurile trebuiesc făcute din făină curată de grâu, amestecată cu apă, puțină sare, dospită cu aluat și coaptă bine. Cele vechi și mucedu nu sunt bune pentru slujbă. Fiecare să aibă pe ea semnul crucii și inscripțiunea : IIS. XS. NI. CA. La proscomidie se întrebuițează cinci prescure, trei sau și numai una singură.

«Prescurile să fie cinci, întru amintirea minunii Mântuitorului, când a săturat cinci mii de oameni, cu cinci pâini. Forma lor tradițională va fi rotundă, cum era și în timpul marilor liturgiști din veacul IV și pe timpul lui *Epifanie* al Salaminei (+ 403).

Cu toate acestea, canonul XI al Sfântului Nicefor Mărturisitorul, patriarhul din Constantinople (sec. IX), îngăduie ca preotul să proscomidească dintr'o prescure pentru mai mulți». ²⁾

Când nu se găsește nici mărar o prescure, unii preoți

1. Sf. *Simion Tesalonicul*, cap. 87. pag. 94.

2. Dr. B. Cireșeanu, *Tez. Liturgic*, Tom. III, pag. 171.

fac proscomidia cu pâine, având deasupra inscripțiunea ca și pe prescure, făcută cu copia sau cu creionul.¹⁾

Din prescure se scoate Sf. Agneț, apoi părțile pentru : Prea Sfânta Născătoare, cele nouă cete, Episcop, Rege, ctitori ; și apoi mici părțile pentru vii și pentru morți. Înainte vreme, creștinii — în ajunul sărbătorilor — aduceau la biserică prescure pentru slujbă. Bun lucru era acesta ! Astăzi s'a cam răcit dragostea multora.

Din rămășițele dela proscomidie, se dă poporului, la miruit, sub numele de *anaforă*. Anafora se ia pe nemâncate și cu evlavie.

«Rămășițele acestea, sfărâmate în bucăți, s'au numit în vechime : εὐλογία, adică «pâinea binecuvântată» ; s'au mai numit ἀναφορά sau «sacrificiu», căci ne aduc aminte de agapele făcute după sfânta liturghie din fraudele pioșilor zise pe atunci și ἀναφορά : iar numirea de «anaforă», dată rămășițelor pâinii binecuvântate, s'a păstrat până astăzi în limba românească ; dar acele rămășițe s'au mai chemat și ἀντίδωρον, adică pâine dată credincioșilor în locul darurilor sfinte sau în locul euharistiei».²⁾

Nu toată lumea se poate împărtăși. Cei nepregătiți și cei nevrednici iau anaforă.

«Anafora aceasta este pâine sfințită, care se face din prescurea aceia din care se scoate Sf. agneț, care se jertfește și se face Trupul Domnului. Deci, în locul celui dar mare al înfricoșatei cuminecături, de vreme ce nu sunt toți vrednici a se împărtăși aceluia, li se dă anaforă.

...Această pâine este sfințită, fiind însemnată cu copia și primind sfintele cuvinte, nu este însă împărtășirea Trupului lui Christos, căci acelea sunt Tainele, iar aceasta numai dătătoare de sfințire și dăruitoare de Dumnezeuescul dar, care se dă cu cuvintele cele dela proscomidie».³⁾

La botezul Domnului, creștinul întâiu bea din aghiazma cea mare și apoi ia anaforă.⁴⁾ «O anumită rugăciune

1. Dr B. Cîrșeanu, Tez. Liturg., Tom. III, pag. 219.

2. Fac, dar nu e bine. Oare dacă n'ai vin poți face liturghie? Dar așa, dacă nu ai pâinea care trebuie și cum trebuie? Liturghia se poate face numai în chipul rânduit, nu ori cum, sub cuvânt că n'ai ce-ți trebuie. 'N'ai, nu faci, asta e regula. Nota Arhim Scriban.

3. Sf. Simeon Tesalonicul, cap. 100, pag. 108.

4. Mineiul pe ianuarie, pag. 149/1893.

pentru sfințirea anaforei nu există în Liturghier și Codici». ¹⁾

«Anafora se sfințește în timpul axionului». ²⁾

Răposatul Arhimandrit *Fotie Balamace*, în ale sale explicațiuni liturgice, spune: «După axion, în timpul rugăciunii Pentru Sf. Ioan Proorocul, se aduce tava cu anaforă și celce o aduce zice: Binecuvintează, Părinte, anafora! Iar preotul zice: «Binecuvântat este Dumnezeuul nostru, totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor».

Apoi ia tava și unii o ating de sfintele vase: de potir și de discos, zicând: «Binecuvintează, Doamne, pe toți cei ce vor gusta dintr'însa». Alții n'o mai ating de si vase, ci numai o apropie. ³⁾

Ce face preotul, când poporul este mult și rămășițele dela proscomidie nu ajung pentru anaforă?

Pentruca poporul să nu plece nemângâiat dela sf. slujbă, am văzut preoți bătrâni cari luau altă prescură sau bucată de pâine și, binecuvântând, ziceau asupra ei cuvintele: «Pentru rugăciunile sfinților părinților noștri, Doamne Iisuse Christoase, Fiul lui Dumnezeu, miluește-ne pre noi». Apoi, această prescură sau bucată de pâine eră împărțită poporului. Deși în Liturghier nu găsim o rugăciune anume pentru anaforă, totuș, din gură în gură, am moștenit multe formule.

Iată ce scria răposatul Episcop Ilarie al Constanței:

«Prima formulă auzită de mine este aceasta:

«Binecuvântat este Dumnezeuul nostru, totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor»; făcându-se — odată cu pronunțarea acestor cuvinte — și semnul binecuvântării d'asupra pâinei.

O altă formulă este aceasta: «În numele Prea Sfintei Treimi, care știe toate, se sfințește pâinea aceasta, spre sfințirea celor ce vor gusta dintr'însa. Că Tu ești sfințirea noastră și Ție mărire înălțăm Tatălui și Fiului și Sf. Duh, acum și pururea și în vecii vecilor».

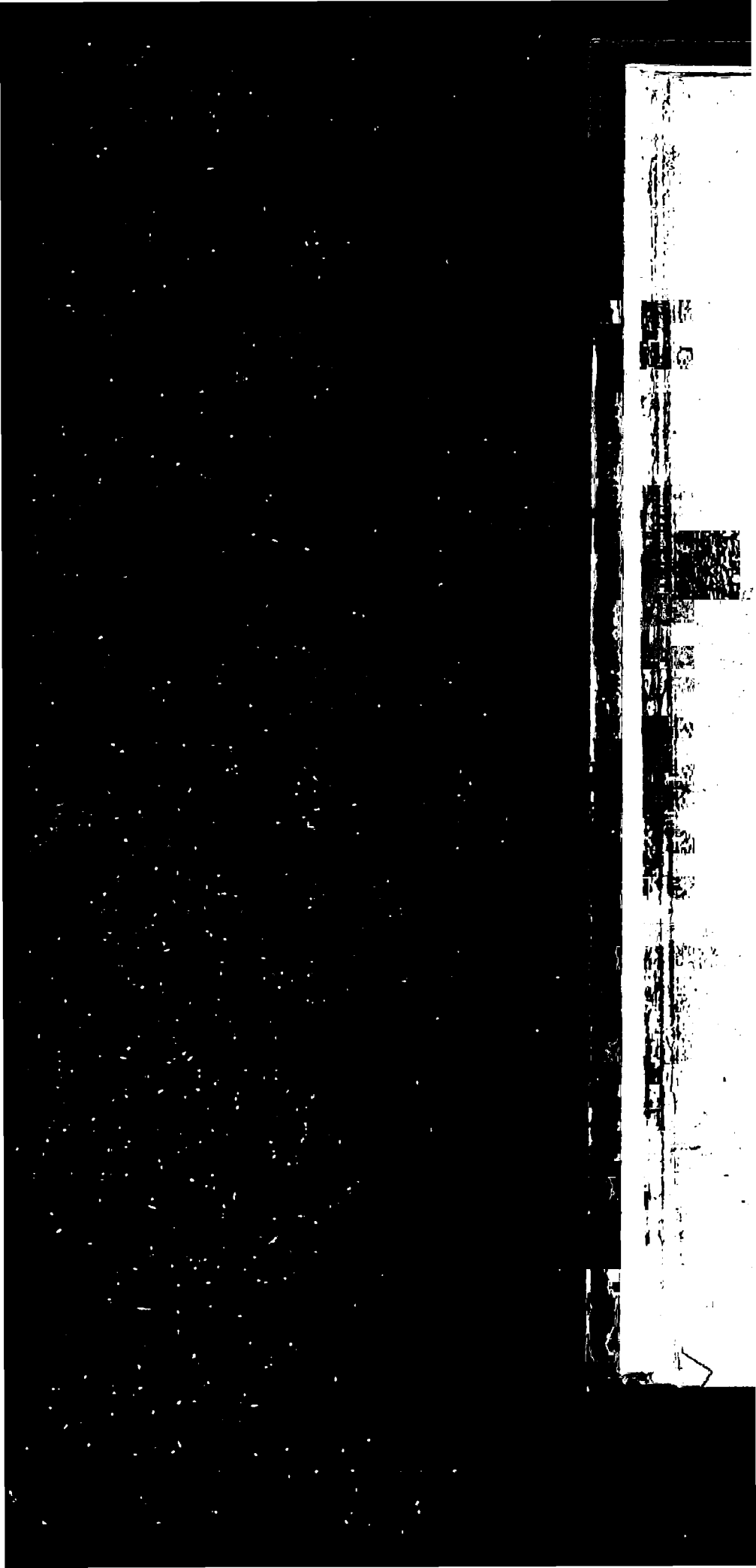
A treia formulă este aceasta: «Doamne, Iisuse Christoase, Dumnezeuul nostru, carele ai binecuvântat cele cinci pâini în pustie și ai săturat cinci mii de bărbați, însu-Ți binecuvintează și pâinele acestea și pe credincioșii cari

1. Dr. B. Cireșeanu *Tez. Liturg.*, Tom. III, pag. 175.

2. Sf. Călinescu, *Liturgica*, pag. 109.

3. *Explicațiuni liturgice*, pag. 133.

vor gusta dintr'însele li sfințește. Că Tu ești sfințirea noastră și Ție mărire înălțăm, împreună și Celui fără de început al Tău Părinte și Prea Sfântului și Bunului și de viață făcătorului Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Alții obișnuiesc a atinge tava cu anafură de sf. discos, după axion, rostind cuvintele: «Binecuvântată este hrana sfinților Tăi, totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor». Odată cu rostirea rugăciunii, se face și semnul binecuvântării deasupra pâinii.

Precum se vede, Sf. Părinți n'au formulat asemenea rugăciuni și totuș ele există prin forța lucrurilor¹⁾.

Iată atâtea rugăciuni! Și câte vor mai fi...! Fiecare, cu dela sine putere, întrebuițează formula care-i convine. Nu e unitate și nu este bine.

Sfântul Sinod ar face mult bine, dacă ar hotărî o formulă uniformă în toată Biserica Ortodoxă Română.

Dea Dumnezeu, să avem cu toții o simțire, un gând și o credință tare!

Prof. NIC. I. IANCU
București-Arges.

NOUTATEA LUI CLEMENT ALEXANDRINUL²⁾

Panten, întemeetorul școlii din Alexandria, va fi totdeauna un sacrificat. Pentru istorie, personalitatea lui a fost cu adevărat puternică, dar pentru istoria sa proprie nu se va putea spune mai mult decât că a existat cam pe la o anumită dată, că a deschis o școală, după modelul atâtor altora deschise pe timpul său, pentru predarea filosofiei, că a fost maestrul lui Clement, că a scris sau n'a scris nimic, că a călătorit mult și încă alte informații de suprafață, care nu vor putea să ne dea la iveală sufletul său revoluționar, măreția și largimea gândirii lui și, în același timp, adâncimea simțământului lui creștin. Rolul său, pentru dezvoltarea gândirii ulterioare a școlii catehetice alexandrine și, se poate spune, creștine, va fi totdeauna pentru istoricul său conjectural. Aceasta este soarta tuturor ini-

1. Revista *Amvonul*, Nr. 8, 1907, pag. 246.

2) Introducere la lucrarea: *Enoticul lui Clement Alexandrinul*.

țiatorilor: a lui Socrate, ca și a lui Panten. Socrate a fost mai fericit; gândirea și noutatea adusă de el se pot preciza întru câtva, deși cu foarte mare probabilitate. Gândirea „albinei de Sicilia“, noutatea și revoluția lui, n'o putem decât bănuși. „A strâns, potrivit spuselor ucenicului său Clement, sucul florilor care acopăr câmpul profeților și al apostolilor și a depus în sufletele auditorilor săi o știință cu totul curată și cu totul sfântă“ ¹⁾. Iar sucul acesta îl găsim în Clement urmașul său; și Clement nu ne spune ce-i al său și ce-i al dascălului său. Nu ne-o spune, nu pentru că voia să-și aibă pentru el toată gloria noutății vestii sale, ci pentru că tot ce spune el, Clement, tot ce-a spus maestrul său, Panten, nu era nici a lui Clement, nici al lui Panten, ci al lui Dumnezeu, care vorbește cuvinte dumnezeiești prin gura lor. Era o concepție asupra producției și personalității omenești în genere. Pentru acele vremuri, personalitatea omenească era totdeauna sacrificată în beneficiul Dumnezeirii ²⁾. Omul era un mijloc, un instrument, prin care Providența își împărția visteriile bunătății sale. Dacă astfel era gândirea creștinilor secolelor primare, de ce ar fi spus Clement ce-i propriu dascălului său? Oare nu spune el însuși, despre scrisul lui, care este atât de autentic original și genial, nu spune el însuși că tot ceea ce a scris, vorbesc de Stromate, nu sânt decât însemnări, culese dela diferiți dascăli ai săi, notate în o ordine oarecare spre a nu fi uitate? Dacă astfel socotia scrisul său, de ce să-l fi socotit altfel pe al lui Panten?

Prin urmare, primul plugar în ogorul teologiei creștine științifice rămâne necunoscut. Avem în schimb opera ucenicului său, Clement. Putem spune despre Clement ceea ce despre Panten putem bănuși numai. Opera lui Clement ne lasă să înțelegem care a fost rolul său pe care l-a jucat în școala din Alexandria, iar prin aceasta în gândirea creștină de mai târziu.

Apariția școalei din Alexandria, la sfârșitul secolului II, este un fenomen curios și, în același timp, un fenomen providențial. Este curios, pentru că gândirea care se ela-

1) *Clément d'Alexandrie*. Traduction par. M. de Genaide, în col: *Les Pères de l'Eglise*, Paris, 1839, vol. V, Str. 1, cap. 1, p. 8.

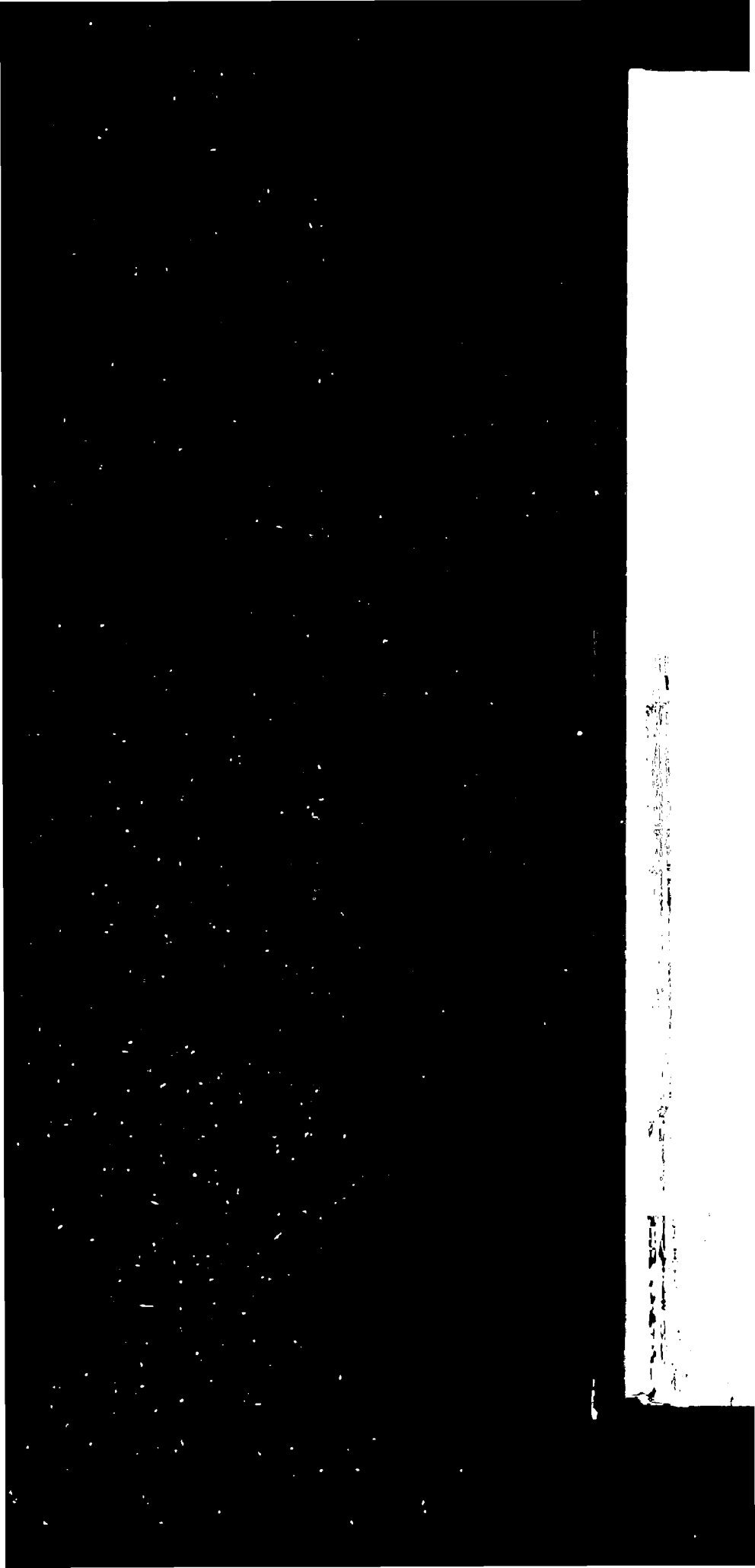
2) *I. M. Popescu*, *Divin și uman la vechii istorici bisericești*, București, 1924, Introducerea.

borează, formulele pe care le făurește, planurile unei grandioase sume teologice, depășesc mediul către care se adresează și anticipează gândirea matură creștină cu două veacuri cel puțin. Această apariție unică în istoria gândirii creștine, ale cărei cauze imediate în mediul înconjurător sânt obscure și aproape absente, face ca și apariția gânditorilor ei să fie curioasă. În adevăr, până pe la 180, când documentele ne dau știrea că Panten instruia pe cont propriu pe cei cari voiau să se inițieze în o cunoaștere mai adâncă a credinței, toată literatura creștină era o literatură de inimă, sentimentală, care avea în vedere virtuțile morale și sociale, iar din punct de vedere intelectual, nivelul era cu mult inferior. Scrierile părinților apostolici, ale apologetilor, și chiar ale lui Iustin, sunt scrieri entusiaste, în care pulsează o credință vie, dar nimic din tot ceea ce făcea caracteristică factura de gândire alexandrină. Aceasta, în ceea ce privește spiritele de elită, capetele cugetătoare. Creștinii, în genere, apoi, erau la fel cu aceștia, dacă nu inferiori din punct de vedere intelectual. Mărturie despre aceasta ne stă întreaga carte I a Stromatelor, în care, dealungul celor 23 de capitole, Clement se silește să demonstreze creștinilor timpului său, că a-ți gândi credința, a-ți-o face proprie și intelectual, nu numai practic, nu este o primădie și nici o inutilitate, ci din contra. Creștinii alexandrini cugetau cu privire la filosofie cam ceea ce gândea Tațian cu privire la aceeaș materie. În asemenea condițiuni, apariția școlii din Alexandria este o apariție curioasă. Am spus curioasă, adăugând însă, și providențială. De ce? Pentru că este curioasă. Această frază nu este un joc de cuvinte, ci un adevăr: Tot ceea ce este curios și există cu caractere de originalitate și genialitate, nu există în virtutea puterii sale interne firești, ci în virtutea unei alte puteri externe existenței sale, care o depășește și o explică. Această putere este Dumnezeu. De aceea am făcut acest joc de cuvinte: este curios, pentru că este providențial și este providențial pentru că este curios. Da, Dumnezeu este Acela care a voit ca, în secolul II, să se nască capete gânditoare ca Panten, Clement și Origen. Ei sunt fermentii mândriei noastre de azi, ai metafizicei creștine. Ei au pus, în aluatul entuziast și moral al secolului II, plămada de gândire creștină a lui Pavel. Prin ei, Pavel re trăiește

și se desvoltă. Ei sunt grăuntele de muștar, care, împântat în glia creștină a veacului II, va da chip marelui adevăr de totdeauna. Că ramurile copacului eșit din școala din Alexandria vor adăposti mai târziu și pasări care nu sunt numai „pasările cerului“, este prea adevărat, dar este și firesc : copacul a crescut pe pământ, iar cei cari au îngrijit să crească au fost oameni ; dar acești oameni au iubit și au gândit cum nimeni dintre noi nu mai este în stare să mai iubească și să mai gândească acum.. Memoria acestora, deși vestejită uneori, este tot strălucitoare, ba poate mai strălucitoare decât a celor mai mari luceferi ai creștinismului... Și apoi cerul știe mai mult decât noi, cari vedem în oglindă și ghicitură, ba uneori nu vedem de loc și totuș vorbim.

În lipsă de informații despre Panten, Clement rămâne marele inițiator. Suflet pribeag și rătăcitor, pe toate drumurile cunoscute ale lumii și pe toate câmpurile filosofiei timpului său, caută ceva : bate la toate porțile și i se deschide, invitat fiind la toate mesele : se pregătește la unele mese mai mult, la altele mai puțin, la altele nu stă de loc, le disprețuiește. Symposion îl reține mai mult și-l entuziasmează : mâncărurile lui erau din altă lume. Semănau cu acelea pe care le râvnea, și cu care credea că-și va potoli setea. Symposion îl are mai mult timp tovarăș, dar pe urmă îl părăsește, cum l-au părăsit, de altfel, toate sufletele neliniștite de totdeauna ; îl părăsește, căci a găsit ce căuta : «Când l-am descoperit, m'am fixat în Egipt, punând stăpânire pe toate bogățiile ascunse pe care le posedă » ¹⁾. Symposion îl introduce și Clement îl părăsește fără regret. Trebuia de altfel să-l părăsească : soarta lui era de a conduce, ca și a altui introducător, care sintetizează într'o frază sublimă întreg rostul acestor înainte-mergători : «El se cade să crească, iar eu să mă micșorez» : Dar în sufletul lui Clement va rămânea vie amintirea ospățului divin la care a asistat ; tot ceea ce a asimilat la acel ospăț va da în dar Mirelui de care s'a alăturat. La picioarele lui îi va depune inima sa, gândirea sa și, prin ele, îi va înălța cea mai frumoasă statuie de iubire și de gândire, care va întrece în frumusețe toate formele aurului lui Fidias.

1) Strom. I, Cap. 1, p. 8.

Odată ce a căpătat vestea după care năzuia, odată ce era copleșit de splendorile adevărurilor pe care le posedă, nu încetează o clipă de a le propovedui. Este un suflet renăscut și simte că are o misiune divină. Simte, cu intuiția lui profundă, că creștinismul timpului său este inferior gândirii dumnezeescului lui Intemeetor; Intemeetorul său a admirat frumosul și l-a apreciat, iar marele său comentator face, din toate valorile spirituale ale lumii, bunuri ce-și găsesc locul lor firesc în economia doctrinei creștine. Acesta este punctul de care se alipește Clement, și-l propoveduiește contra tuturor din jurul său. Știe că, din victoria punctului său de vedere, va rezulta victoria doctrinei pe care o trăiește. Veacurile care au venit i-au dat dreptate, căci toate au mers pe urmele trase de el. El este inițiatorul; el introduce pentru întâia oară — o facuse în parte și Iustin — dialectica filosofică în demonstrarea credinței creștine, și toată strădania lui este de a arăta că filosofia, care a fost singurul povățuitor spre bine, adevăr și frumos al lumii, atară de revelația iudaică, este necesară creștinismului pentru disciplinare, și întărirea credinței sale. Numai prin procedeele logice ale filosofiei putem ajunge să ne convingem de adevăritatea credinței noastre, numai prin filosofie putem rezista curselor sofistice și tuturor încercărilor răuvoitorilor de a dărâma credința. Filosofia a avut un rol înainte de venirea creștinismului și are și astăzi, după ce Cuvântul a luat trup, a locuit printre oameni și ne-a descoperit «taina cea din veac ascunsă».

Lui Clement însă i-a lipsit timpul necesar să-și lase moștenire umanității tot tezaurul gândirii sale. Timpurile de persecuție ale lui Septimiu Sever îl silesc să-și părăsească școala și să pribegască, așa că nu mai poate scrie nimic. Toate proiectele sale literare, Didascalos, Despre Creștinism¹⁾, Despre Origina Lumii²⁾, au rămas simple desiderate ale unui cap și ale unei inimi care se revărsa de prea plin. N'a putut termina de cât principiile diriguitoare anunțate ascuns în cartea sa de prolegomene, despre care Harnack spune că «este o lucrare epocală»³⁾. Potrivit

1) Strom. VII, Cap. 1, p. 581.

2) Strom. VI, Cap. 18, p. 579.

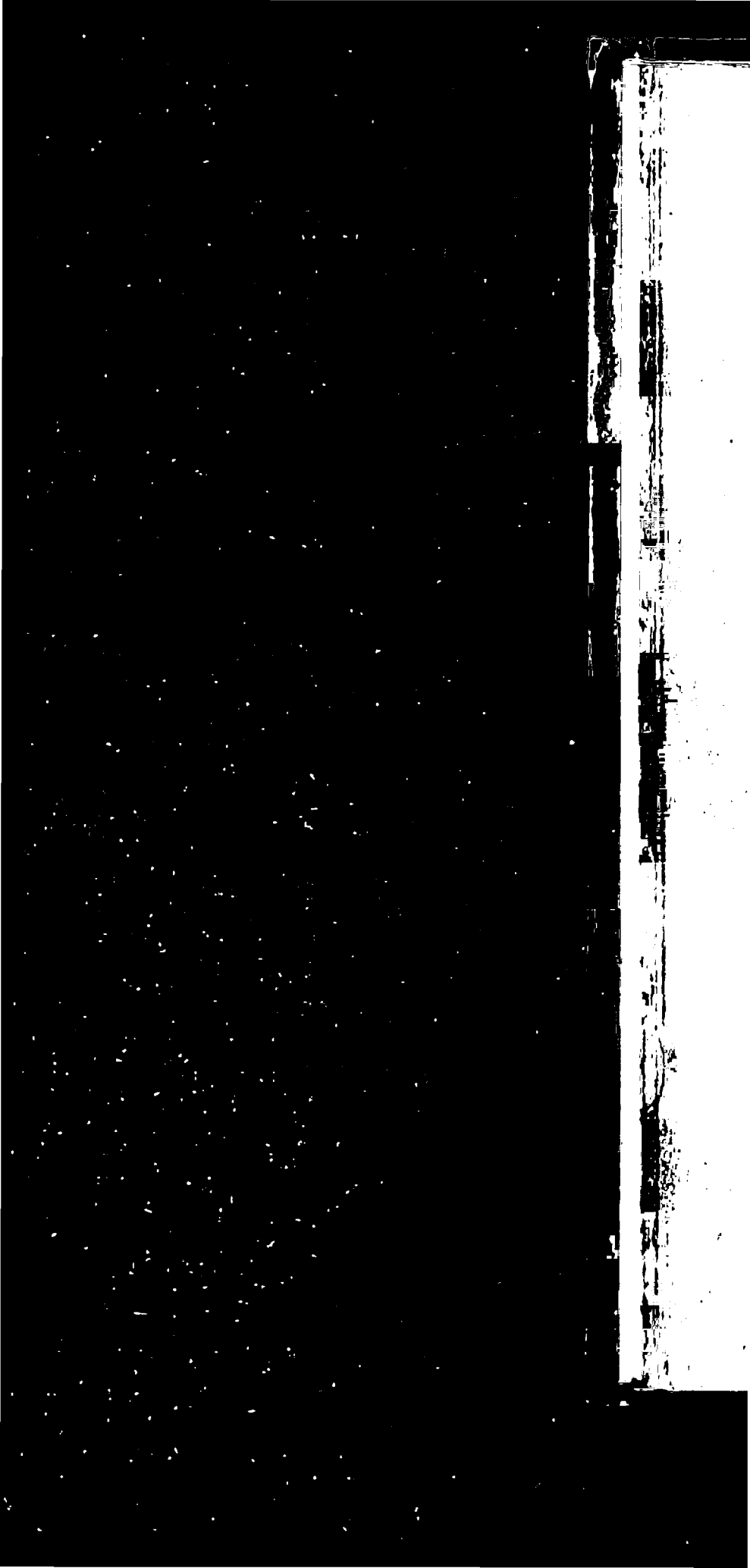
3) Lehrbuch der Dogmengeschichte, I Bd, IV, Auflage, Tübingen 1909. p. 641.

acestor principii, gânditorii creștini de mai târziu construiesc toată teologia științifică a creștinismului, care culminează în Damaschin și Toma Acvinatul.

Timpul și împrejurările istorice însă au fost ingrate, în ceea ce privește opera lui dogmatică. Totuș Clement ne-a lăsat în acele prolegomene la Didascalos și celelalte lucrări proiectate, icoana creștinului perfect. Clement socotea necesar ca, înainte de a înfățișa creștinilor adevărurile revelației divine, să dea credincioșilor instrucțiile necesare, capabile de a-i pune în stare să înțeleagă, fără să cadă și să greșească, aceste nepătrunse mistere creștine. Și în aceste prolegomene, care sunt Stromatele, Clement ne dă portretul adevăratului creștin, a gnosticului, cum îl numește el. N'a descris cineva mai bine pe creștinul perfect decât cum l-a descris Clement. Dealtfel, creștinul său nu era o ficțiune a imaginației sale, nici produsul unui entusiasm fără control, ci un om în carne și oase, pe care-l întâlneau pe străzile Alexandriei, iar când timpul o cerea pe rugul persecutătorilor creștinilor.

Dacă Clement ne-a lipsit de operele lui doctrinale, ne-a dat în schimb portretul gnosticului său, portretul sufletului său, mai corect spus, căci Clement, pictând gnosticul, s'a pictat pe sine. Concepția lui Clement despre gnosticul creștin este una din cele mai interesante. Catehetul alexandrin rezervă gnosticului său o treaptă superioară celei a credinței. Simplul credincios, omul de curând convertit, care a primit haina luminoasă a botezului, sau care nu se poate ridica mai pre sus de simpla credință, rămâne la acceptarea doctrinei creștine numai: crede și este convins de ceea ce crede; iar credința lui îl mântuie. Primește, prin o pornire spontană, tot ceea ce i se spune prin glasul Bisericii, se supune, cum spune Clement, canoanelor bisericesti. Întreaga lui viață este un act de ascultare și de îndeplinire a poruncilor, o viață de servitor și de mercenar. Gnosticul, dimpotrivă, este omul care primește adevărurile credinței, prin o demonstrație și clarificare a acestor adevăruri; știe adâncimea lor, le descopere urmele, sub învelișul simbolic al sfințelor Scripturi, și poate totdeauna să-și apere credința și să și-o impună. Viața lui este o viață de libertate: a trecut de treapta supunerii și ascultării; este prietenul lui Dumnezeu, chiar

depe acest pământ. Intre gnostic și simplul credincios, nu este, cum s'ar părea, o deosebire de natură, ci una de grad: gnosticul aprofundează toate adevărurile pe care le posedă și simplul credincios. Situația lui este superioară celea a simplului credincios, și aici pe pământ, și dincolo când legăturile cărnii vor fi dispărut.

Concepția lui Clement ar părea la prima vedere izbitoare și în contradicție cu «uzanțele» eclesiastice. Da, este izbitoare pentru contemporani; dar pentru istoria pietății creștine, nu: concepția lui Clement și-a găsit răsunet și aplicare în sufletul tuturor adâncilor credincioși ai Bisericii, indiferent de confesiunile din care făceau parte. Iar din paginile ce vor urma, se va vedea acest lucru.

D. FECIORU,

Doctorand la teologie în Atena.

CRONICA INTERNĂ

Reflexii dela o conferință.

În ziua de Duminică, 1 Noembrie a. c., la ceasurile 5, d. profesor universitar *D. Ștefănescu*, în urma stăruințelor prietenului său d. *Panaite Popovici*, profesor secundar, fost senator și președinte al Ateneului local, a ținut o conferință, în sala teatrului din localitate. Subiectul: „Expoziția colonială dela Paris“. Lume foarte multă. Când este vorba despre vreo noutate dela Paris, românii dau buluc. Cunoscută fiind și personalitatea distinsă a conferențiarului, publicul și mai mult a ținut să-l asculte. A treia oară de când vorbește prietenilor. Și nu s'au înșelat.

Timp de aproape două ceasuri, cu o vervă neîntrecută, cu o expunere când lină, când vehementă, cele mai deseori spirituală și caustică, la unele scăderi ale societății românești, ale caracteristicii românilor în comparație cu francezii, cu săgeți la adresa presei românești, a încântat auditorii, ca o muzică din cele mai armonioase. Un subiect descriptiv, dela care nimenea nu s'ar fi așteptat să fi prezentat în atât de nuanțate culori, într'un ansamblu de împrejurări atât de diferite, dar într'o înlănțuire cauzală atât de logic justificată.

Ce ne privește pe noi, preoții, este un fapt foarte îmbucurător, pe care, dacă nu l-aș scoate la iveală, socot o nerecunoștință pentru prietenii noștri, în timpul în care pe dușmani îi întâlnim la fiecare cotitură de drum.

N'aș greși, dacă aș afirma, că fondul pe care conferențiarul și-a ținut toată expunerea magistrală este respectul deosebit și

dragostea de religie. De altfel, toată conferința s'a bazat pe aportul adus de religie și știință în civilizarea omenirii.

Expoziția colonială dela Paris este roada, rezultatul acestui aport. Plecând în expunere dela cele mari conferințe dela Sorbona ale lui *Ferdinand Brunetière* pentru apologia religiei, la revirimentul produs între vrăjmașii ei, la secularizarea averilor Bisericii în Franța, la despărțirea ei de Stat, la imitația românilor în latura secularizării, la opera distrugătoare a științei în timpul războiului și a religiei, când fiecare națiune se bătea în numele Dumnezeuului ei, — ajunge la împăcarea acestor două ramuri atât de învrăjbite o vreme, pentruca să se arate lumii cuceririle lor mărețe și atât de folositoare, în expoziția de lângă Paris, în pădurea dela Vincennes.

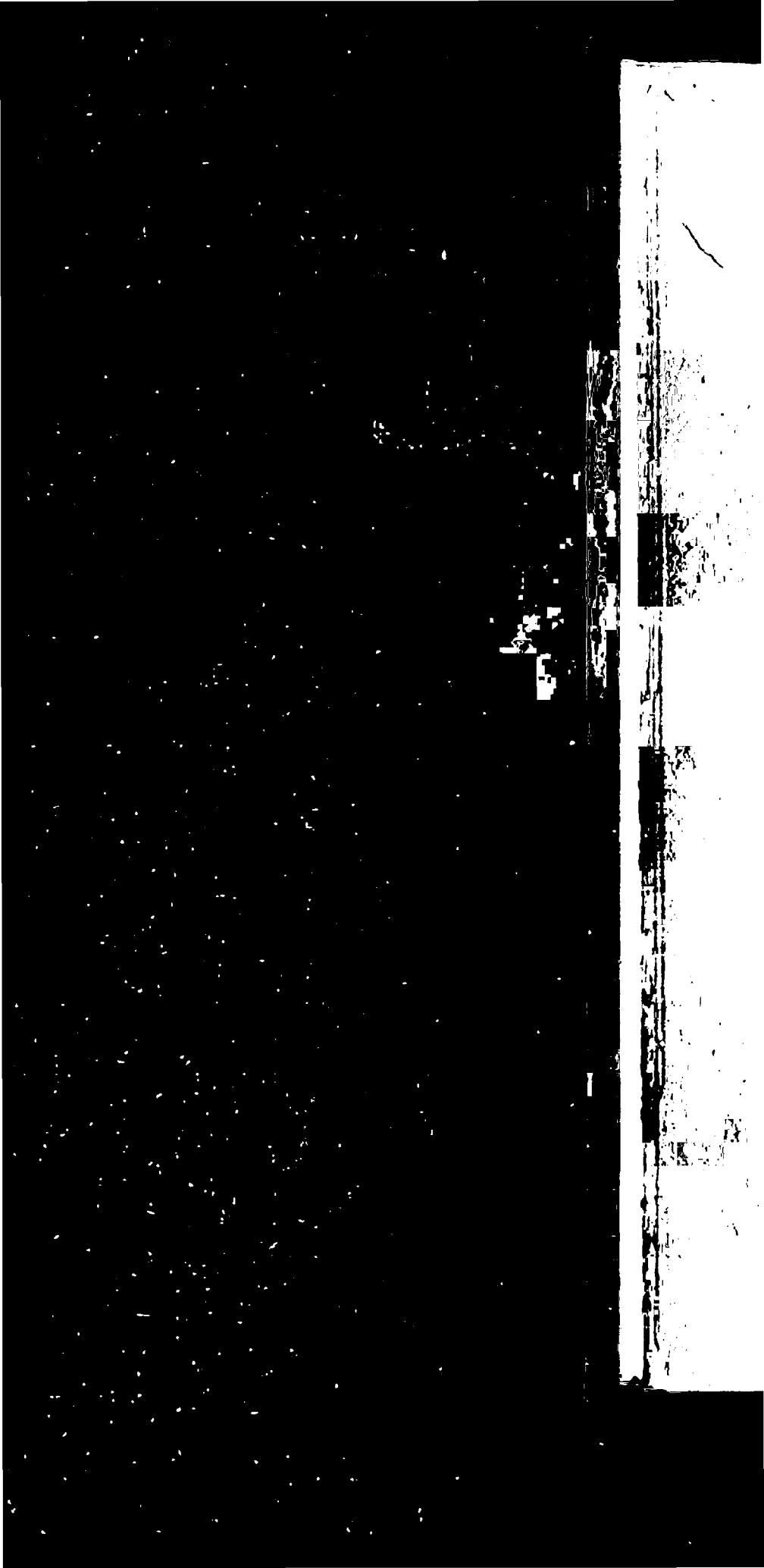
În această expoziție fenomenală, a căror alee ating în lungimea cifra de 70 Km. sunt reprezentate și biserica romano-catolică și biserica protestantă. Singură biserica ortodoxă, care ar fi avut și ea multe de expus, lipsește. Se mai află deschis, în inima Parisului, o expoziție de artă bizantină. România lipsește și de acolo, prin biserica ei cea mai îndreptățită de a fi reprezentată. În schimb, este reprezentată Ungaria, cu două saloane mari, în care figurează multe tablouri cu biserici românești din Ardeal.

Căldura cu care oratorul a vorbit despre opera misionară a Bisericii în sânul popoarelor barbare, sacrificiile ei, primejdiile la care se expune, curajul și neîncovoierea misionarilor în fața oricăror pericole, au uimit și a înălțat sufletele. Descrierile amănunțite ale templului de Angora, cu toată complexitatea cupolelor și statutelor — 60 000 la număr — jocurile religioase ale fecioarelor, au dovedit puterea de credință și fanatismul budiștilor în religiunea lor. Perindarea pe dinaintea ochilor auditorilor a geamiilor cu hogii lor la ora rugăciunii, cu tăcerea mormântală din întreaga expoziție, în timpul chemării la rugăciune, arată respectul ce înțelege să-l dea francezul cultului oricărei religii.

Plecarea până la pământ, înaintea Arhiepiscopului Parisului, în timpul serviciului divin, a mareșalului Léautey, om de 84 de ani, președintele comitetului organizator al expoziției, precum și a suitei lui, a arătat și concetățenilor noștri, puțin bisericosi, respectul ce înțeleg francezii din cea mai înaltă clasă socială să-l dea reprezentăților bisericii. Nu ca la noi, unde la festivități de paradă, dacă mai întâlnești oficialități, care nici cruce măcar nu se înjosesc să facă.

Această conferință, cu subiect străin, a adus multă apă la moara religiei, fie chiar și în general. Dacă despre Biserica noastră nu s'a vorbit aproape nimic, numai faptul reliefării ostenețelor celorlalte Biserici, numai accentuarea efectului religiei asupra credincioșilor în general, și tot contribuie întru câtva la trezirea interesului pentru religie în viața sufletească a individului și în organizația socială a unui neam.

Fie ca oameni de talia d-lui Ștefănescu, cercetătorul scrupulos, al artei bisericilor noastre, autorul a trei mari volume franțuzești cu picturile bisericilor monumente istorice din Bucovina și Nordul

Moldovei, prietenul preoților, vizitatorul credincios al mănăstirilor noastre, — să găsească mulți imitatori, spre lauda bisericii și spre triumful ideii creștine în rândurile rare ale intelectualității noastre românești.

Conferințele generale anuale preoțești din județul Neamț.

În zilele de 21, 22 și 23 Octombrie din anul acesta 1931, s'au ținut, în orașul Piatra-Neamțu, conferințele generale ale preoților din județul Neamțu, sub prezidența Prea Cucernicului Părinte Gh. Popovici, Protoiereul județului. Preoțimea a fost împărțită în două serii, una pe ziua de 21, alta pe ziua de 23, iar ziua de 22 Octombrie a fost rânduită amânduror seriilor, pentru adunarea generală anuală a Soc. preoților „Ocotirea” din Eparhia Mitropoliei Moldovei, filiala Piatra-Neamțu, sub prezidența Prea Cucernicului Părinte V. Constantinescu.

Inaugurarea conferințelor s'a făcut prin slujirea Te-Deumului obișnuit în biserică „Precista”, de către Părinții T. Bôrș, P. Bălănescu și Cezar Andronic, în prezența preoților din seria I la ora 9 dimineața, tață fiind și Părintele Protoiereu, iar dezbaterile subiectelor s'a făcut după Te-Deum, în sala de conferințe a Casei Naționale, din suburbia Precistei.

Se alcătuește biroul. Se alege doi secretari de ședință, în persoana părinților Cezar Andronic și Paul Ungureanu. După facerea apelului, Părintele Protoiereu Gh. Popovici deschide conferințele, salutând preoțimea și dorindu-i spor la lucru. Se trimet două telegrame omagiale: I. P. S. Mitropolit Pimen al Moldovei și d-lui Prim Ministru și Ministru al Instrucțiunii și Cultelor, N. Iorga.

Subiectele propuse spre dezvoltare sunt următoarele:

1. *Intărirea educației religioase și a autorității pastorale a preoților între credincioși, ca mijloc de a preveni invazia rătăcirilor sectare și a ateismului bolșevic.*

2. *Nevoia și mijloacele de a crea Bisericii noastre Ortodoxe Române fonduri materiale proprii, atât pentru susținerea ei, cât și pentru promovarea vieții religioase în popor.*

Părintele Protoiereu, intrând în tratarea primului subiect, îl împarte în două: 1. educația religioasă și 2. autoritatea pastorală a preoților, ca mijloace pentru prevenirea invaziei sectarismului și ateismului bolșevic.

În privința educației religioase a preoților, constată că, deși preoțimea stă la un nivel de cultură mai ridicat față de trecut, nu se poate spune același lucru și despre educația ei religioasă. Se face cultură în școlile teologice, dar elevii sunt lipsiți de contactul cu preoții de parohii, din experiențele cărora ar putea învăța foarte mult. Aceasta este adevărata carte pastorală, trăită și experimentată, care trebuie cunoscută și de tinerii de pe băncile școlii. De aceea suntem martori la greșelile tineretului preoțesc, din cauza necunoștinței adevăratei vieți pastorale, nu din carte, ci din viața trăită și încercată a înaintașilor.

„Nu afirm că preoțimea noastră este lipsită de educație, dar ea prezintă pe alocurea lipsuri și greșeli cari sar în ochi și fac mult rău și preoților, în cazuri aparte, și preoțimii în general. Ca să citez un caz din cele multe, chestia mănăcării de fruct în zilele de post. În tot anul, în afară de zilele de post obișnuite, mai sunt cele 4 zile pe an de post mai aspru, obligatorii pentru toți creștinii, cu aceleași îngrădiri, și mai obligatorii pentru preoți: 29 August; 14 Septembrie și ajunurile. Ce zic vecinii, enoriașii, cum și oricare alt credincios, care, venind întâmplător la casa preotului în zilele amintite, zărește pe masa lui de mâncare carne, tripturi sau felurite preparații de fruct, sau numai îi miroase a grăsime? Se face mare sminteală în conștiința religioasă a credinciosului, chiar când el nu postește. Unde mai puneți că la țară se dă o atenție specială postului și se consideră de păgân și vameș, de „calvini“ acei care mănâncă de fruct în asemenea zile.

Nu mai vorbesc de fumatul pe stradă, de îmbrăcămintea în neregulă a unora, neperieți pe haine, cu ghețele pline de noroi, de popositul pe la hoteluri și crâșme în condițiuni inferioare prestigiului preoțimii și alte lucruri, cărora trebuie să li se dea mai multă atenție, pentru prestigiul întregii preoții.

Educația religioasă a preotului reiese și din felul cum se prezintă el în societate, de demnitatea cum înțelege el să se înfățișeze în orice împrejurare, atitudinea care trebuie să și-o păstreze întotdeauna, neuitând niciodată că este preot și că trebuie să apară tot ca preot oriunde. Mi-amintesc de o întâmplare. În trenul către Iași, se urcă, dela o stație oarecare, doi preoți tineri, în vagonul în care călătoream și eu. În compartiment, se aflau mai multe persoane. Tot timpul până la Iași, acești preoți au dus-o numai în glume și echivocuri din cele mai decoltate, ca să nu zic, din cele mai pornografice. Evident, toate persoanele celelalte râdeau. Ei, de ce vedeau că glumele lor fac efect, de ce mai tare își luau curaj în a debuta ușurătățile cele mai puțin potrivite cu haina lor de preot. Ce a zis lumea după despărțirea ei de dânsii? Numai a preot nu mai seamănă aceștia. Niște caraghioși. Iată cum sunt preoții din ziua de azi. Calificativele unora se resfrâng asupra tagmei noastre întregi¹).

Prea Cucernicia Sa constată că, în aceste timpuri grele, e absolută nevoie ca preoții să se solidarizeze și mai ales să se silească în întărirea educației religioase, prin cunoașterea cât se poate mai bine a Sf. Scripturi, care nu trebuie să lipsească din nicio casă de preot și din geanta, în care el își poartă cărțile liturgice.

Face aprecieri însemnate asupra autorității pastorale a preoțimii și îndeamnă pe preoți a fi cu băgare-de-seamă la viața lor familiară și socială, căci creștinii privesc cu mare atențiune aceasta, scandalizându-se de cea mai mică scădere din purtarea preoților.

1. Și St. Ta al tăcu și nu le-ai zis nimic? Eu, pe acelaș drum (Roman-Pășcani) Sept. a. c., am înfruntat pe 2 mireni ceteriști pentru vorbele lor porcoase și și-au cerut iertare. Nu cu atât mai ușor era să muși pe preoți? Ori poate n'ai fost de față și numai ai auzit? Nota Arhim. Scriban.

Părintele *T. Borș*, tratează primul subiect. Cuvintele: „cântărirea educației religioase” din subiect, așa cum a fost redactat de Înalta Chiriarhie, Cucernicia Sa le înțelege ca referindu-se la educația religioasă a poporului și în acest înțeles își dezvoltă conferința. Tot în acest înțeles au fost tâlmăcite și de mulți alți preoți, fapt care a dat naștere la o discuție de controversă, unii susținând teza educației preoților, alții teza educației poporului. De altfel, din felul în care este redat subiectul, se poate deduce tot cu atâtea argumente și un înțeles și altul. Subsemnatul tot așa am înțeles, ca și părintele Borș. Cucernicia Sa vorbește despre mijloacele prin care preotul poate face o educație religioasă mai temeinică a poporului, stăruind asupra muncii pe care trebuie să o depună preotul în laturea aceasta. Fără muncă sărguincioasă și continuă, nimic nu se poate realiza. Dela predica sărbătorii respective, care trebuie studiată și pregătită cu destoinicie, și până la toată activitatea religioasă, creștinească și socială în parohie, totul trebuie meditat, frământat în suflet, bine încheșat și bine rânduit. Să știe bine întâi preotul ce are de spus și de făcut, ca să fie apoi înțeles de enoriașii lui. Prin coruri religioase, după propria experiență, a reușit să strângă haimanalele de pe străzi. Prin catehizarea copiilor, prin înființarea societăților filantropice, prin folosirea „Oastei Domnului” se poate realiza o bună îndrumare și educație a poporului.

Părintele *St. Romanescu* dela Români, com. Siliștea, zugrăvește în colorii vii soarta celei mai mari părți din ortodoxism, ajunsă pradă bolșevismului rusesc, părerile greșite ale conducătorilor bolșevici în privința religiei, dezastrul Bisericii rusești și primejdia care ne paște și pe noi, de nu vom fi la înălțimea datoriei timpurilor de față. Accentuiază ușurința tineretului și de la noi și urmările acestei ușurințe pentru societate. Unul din acești tineri, un băiat de 19 ani, a fost acela care a lovit în plin public în Spania de Arhiepiscopul catolic din Madrid, îmbrăcat în odăjdii, în timpul serviciului divin. Iată ce fac niște descreeați, infierbântați de doctrinele marxiste și leniniste!

Catehizarea în școlile primare și adunările săptămânale a tineretului trebuie să fie una din normele de conducere ale bisericii în timpul de față.

Cuvântarea Părintelui Romanescu, ascultată cu interes, este propusă de Părintele *N. Roșescu* să fie tipărită spre publicare, pentru deosebita pregătire dovedită în alcătuirea ei.

Părintele *M. Gavrilescu* din Căciulești, într'o formă literară simbolistă, numai cu vedenii macabre de morți și de morminte, de sânge și de pradă, face un aspru rechizitoriu asupra celor datori să vegheze la prosperitatea Bisericii, arătând că, în rândurile conducătorilor noștri, bântue francmasoneria, sectarismul de clasă și politicianismul de gașcă, politicianism care a făcut din Biserica noastră o unealtă de mânăuit după împrejurări, iar în timpul din urmă tinde să o asasineze, să isprăvească odată cu ea. Există o criză acută de autoritate în conducătorii de sus ai Bisericii, dovadă.

calendarul îndreptat, legea și statutul organizării Bisericii ortodoxe și curba de sacrificiu. Cum să nu se resimtă și în rândurile preoției această criză de autoritate? Dacă nu sunt luați în seamă episcopii și mitropoliții de cei mari, apoi vor fi ascultați fără de nicio crâcnire preoții de către prostimea, în mijlocul căreia își dezvoltă activitatea lor pastorală?

Preotul trebuie să fie un bun teolog și apologet, pentruca să poată lupta cu succes contra rătăcirilor sectare și a ateismului bolșevic. Inchee cu o rugăciune către Domnul nostru Iisus Hristos, ca și Giovanni Papini la sfârșitul cărții: „Istoria lui Hristos“ pentru a ne da puteri de jertfă și de luptă.

Părintele V. *Constantinescu*, vorbind despre educația religioasă a preoților, stăruie asupra vieții religioase intime sufletești a preotului și asupra moralității lui. Cine dintre noi își mai face astăzi pravila Sâmbătă seara și în spre sărbători, cu aceiași evlavie și adâncă pietate creștinească, așa cum făceau înaintășii noștri? Cine mai ține în seamă obligativitatea canoanelor bisericești, ca pregătire pentru slujba Sfintei Liturghii și cumnecarea cu Sfintele Taine? ¹⁾

Moralitatea vieții preotului atârnă foarte mult în cumpăna autorității lui pastorale în mijlocul credincioșilor. Viața lui particulară, familiară are resfrângeri adânci în straturile societății. (Din acest punct de vedere, mi-amintesc de preoți despărțiți de soțiile lor, unele alungate de ei, altele plecate de imposibilitatea suportării unui trai nesuferit. Ce exemplu mai oferă enoriașilor asemenea căsnicii, indiferent de vina care le desmembrează.

Dacă autoritatea preoților se resimte stingherită pe alocurea, pricina trebuie căutată nu numai în scăderile lor, ci și în indiferentismul religios al conducătorilor noștri, în atitudinea de multe ori ostilă Bisericii, în măsurile de umilire ale clerului, provenite din taberile francmasonilor și a dușmanilor noștri, ascunși între culisele vieții noastre de Stat, care, dela întunec, ne subminează prin manoperile lor viclene și răutăcioase

În privința catehizării elevilor de școală, se atrage atenția de către unii preoți, asupra pregătirii ce trebuie s'o aibă ei în predare metodică a religiei, ca să nu se arate mai prejos de învățători. Păr. *Romanescu Alex.* din Grințieș arată cum a izbutit să adune în fiecare Sâmbătă seara la vecernie pe copiii din parohie, la biserică, apoi la căminul de lângă biserică, unde face lecții de catehizare cu ei, fapt care îi atrage multă laudă din partea superiorilor.

Subiectul al II este tratat de Părinții V. *Rădășanu* din Tg. Neamț și M. *Gavrilescu*. Primul face o privire retrospectivă asupra situației înfloritoare din trecut a Bisericii noastre, asupra secularizării averilor bisericii și a stărei critice a bisericii din timpul de față. Trage concluzia, arătând nevoia bisericii de a pregăti din timp pentru preîntâmpinarea vremurilor grele ce apar la orizont,

1. Eu cred că toți — Nota A. S.

prin economisirea puținului câștig ce-l realizează biserica din veniturile ei proprii, dacă venituri pot fi numite sărăciile lucii ale Bisericii ortodoxe.

Părintele *M. Gavrilescu*, cu acelaș spirit răsvrător, descrie situația jalnică a Bisericii noastre, documentând imposibilitatea viețuirii Bisericii numai prin veniturile ei proprii, venituri iluzorii și inexistente pe alocurea, când atâtea se îmbuibă din averile Bisericii noastre. Statul este dator să salarizeze pe preoți, dacă vrea să-i aibă conlucrători la ordine și prosperare a cetățenilor săi.

Părintele *Romanescu Alex.* întreabă și cere lămuriri dela Păr. Protoiereu și frații preoți, dacă Biserica noastră poate primi pământuri, cu acte în regulă de danie sau de veșnică vânzare, dela dreptcredincioși, peste sesia parohială, îngăduită de lege. Cucernicia Sa comunică faptul refuzului judecătorului dela circumscripția respectivă Hangu, de a autentifica un act de vânzare bisericii și parohiei Grințieș, pentru motivul că parohia posedă 24 de hectare, și peste această suprafață de pământ nu este îngăduit a se mai cumpăra altul.

Acest fapt dovedește că încă se mai găsesc în popor oameni cu dragoste de Biserică, dar atitudinea puțin binevoitoare a celor de sus, a făuritorilor de legi, împiedecă manifestarea acestei dragoste în favoarea Bisericii. Dar bucurie în mână străină. Chiar de s'ar încuviința în prezent mărirea și înmulțirea lucrurilor Bisericii, acelaș Stat care, la 1864, a secularizat averile, care cu timpul a mai ciuntit și pe cele rămase, care azi pune în discuție dreptul preotului la închirierea surplusurilor de pământ bisericesc, acelaș Stat oricând poate să pună stăpânire și pe ultimele rezerve de existență ale Bisericii, într'un timp mai apropiat sau îndepărtat, după felul partidelor de guvernământ venit la putere și după sentimentele sau resentimentele lor față de biserică.

Păr. Protoiereu își exprimă imposibilitatea acelor vremuri triste în țara noastră, unde biserica n'a jucat rolul politic în Stat ca în Spania sau în Franța, și vede printr'o prismă optimistă menținerea Bisericii și îngrijirea și susținerea ei de către Stat mai departe ca și până acum, fiindcă nu se poate concepe o Biserică la noi în România fără ajutorul și concursul Statului.

Făcând rezumatul conferințelor seriei I de preoți, completând pe unii vorbitori și îndrumând pe toți cei de față, le mulțamește pentru râvna depusă în alcătuirea tezilor și dorindu-le la toți spor în greaua sarcină a apostolatului nostru.

Comunică mai multe ordine dela Inalta Chiriarchie, între care și datoria preoților de a plăti abonamentul la această revistă oficială a Sf. Sinod, singura cea mai bine redactată dintre toate foile bisericești, cetind o listă kilometrică de preoții rămași în urmă cu achitarea micului abonament, față cu imensul serviciu adus Bisericii ortodoxe de „Biserica Ortodoxă Română“¹⁾.

1. Bine a făcut și-i mulțămim, că nu avem niciun alt venit decât abonamentul. — Nota A. S.

Dă lămuriri în privința întocmirii statelor de salariu, potrivit noilor dispozițiuni cu aplicarea celor 2 curbe și constată cu regret că mai sunt însă preoți întârziți până acum cu expedierea lor. În Transilvania, spune P. C. Sa, un preot paroh care nu se pricepe să-și completeze statul de salariu al parohiei lui și nu-l trimite la timp Oficiului protopopesc, fie din neglijență fie din incapacitate, este scos din serviciu, retrogradat ca preot ajutor și permutat¹⁾.

Se ridică ședința, anunțându-se pe a II zi parastasul pentru preoți răposați, la biserica Sf. Ioan Domnesc, și ședința Adunării generale a Societății preoțești „Ocrotirea”. A doua zi, Joi 22 Octombrie, zi fixată pentru adunarea generală a Societății preoțești „Ocrotirea”, se începe prin oficierea Sf. Liturghii în catedrala orașului, biserica Sf. Ioan Domnesc, și a slujbei parastasului pentru preoții răposați din județ, membri ai Societății. Slujba este oficiată de Părinții V. Constantinescu, D. Nourescu și Cezar Andronic, fiind față o parte din preoțime, din ambele serii. Predica ocazională este rostită, cu mult avânt tineresc și bine documentată, de Părintele Iosif Țincoca, care vorbește despre rostul preoților în viața sufletească a credincioșilor, despre folosul adus de preoții răposați în educația sufletească a mulțimii și despre datoria noastră, a urmașilor lor, de a ne inspira de la spiritul lor de jertfă pentru biserică și neam și de a le cultiva amintirea, în felul pios și creștinesc, în care și Soc. „Ocrotirea” înțelege să le aducă prinosul de recunoștință tradițional și creștinesc.

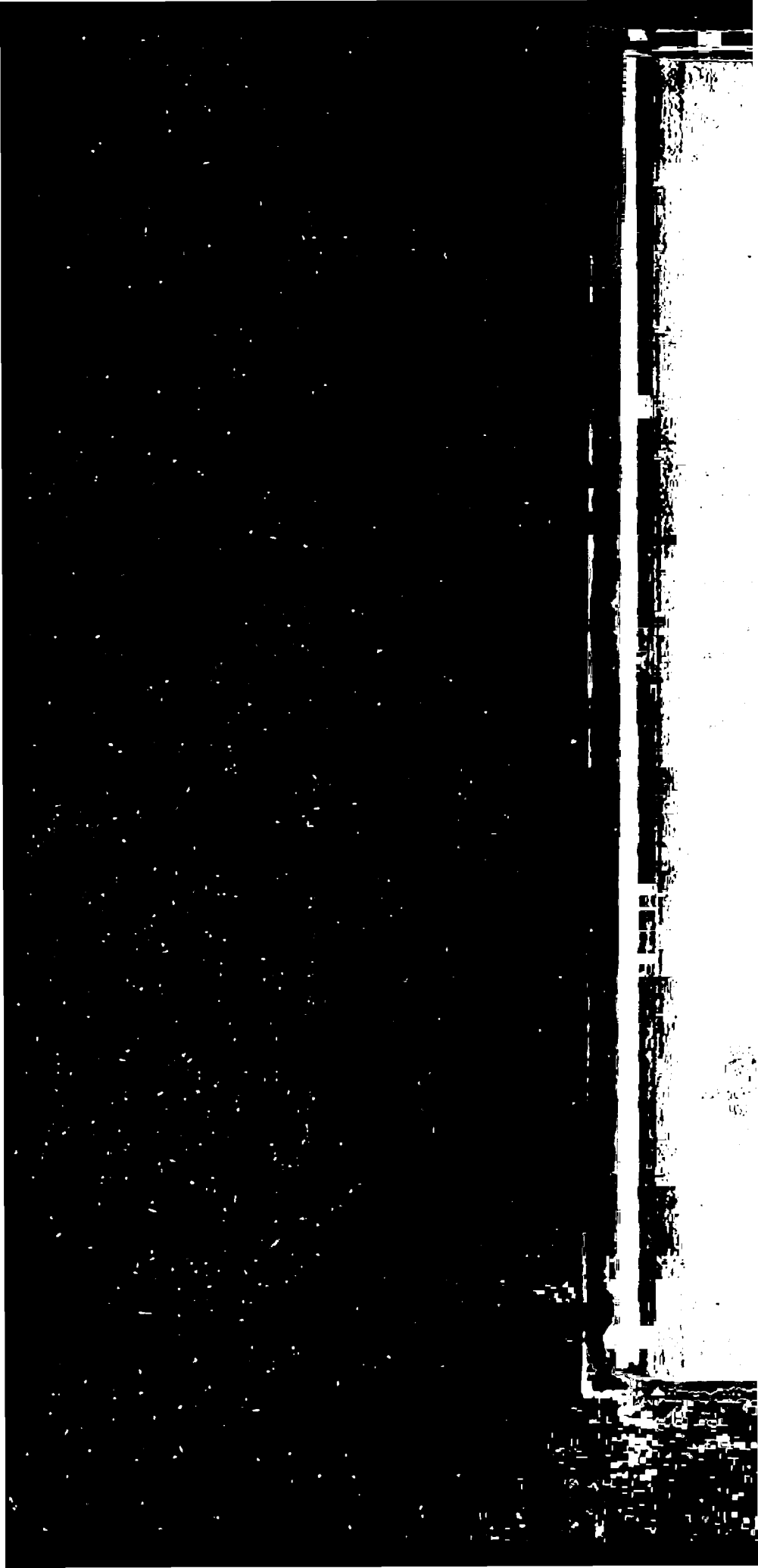
Dezbaterile ședinței Adunării generale se țin după sfânta slujbă, în localul Casei naționale din suburbia „Precista”. Părintele V. Constantinescu, președintele Societății, face darea-de-seamă anuală despre mersul Societății, numărul membrilor, cotizațiilor bugetului etc. Societatea are un capital net de 220.000 lei, depuși la Banca „Petricica” din localitate, de sub prezidența Prea Cucerniciei Sale, la Soc. „Lumina”, pentru fabricarea lumânărilor de ceară curată, soc. preoțească din județ, și în bonuri de stat. S'au ajutat văduvele preotese și orfanii de preoți, evident după mijloacele restrânse de care dispune și Societatea, care trăește numai din cotizațiile preoților. Tot Societatea mai posedă și un fond de 40.000 de lei, pentru construirea unui cămin preoțesc în localitate.

Mai iau cuvântul Părinții C. Matasă, N. Fuiorea, M. Gavrilesco, Al. Romanescu, Simion Ungureanu. Se realează acelaș comitet, cu unanimitate de voturi etc...

Vineri, 23 Octombrie, se ține ședința conferințelor generale a preoților din seria a II, tot sub prezidența Părintelui Protoiereu Gh. Popovici. Subiectul I este tratat de către Părinții Victor Gervescu, Ermil Vasiliu și Părintele deputat de Neamțu, Nichita Fuiorea, iar subiectul al II-lea de către Părintele Iosif Țincoca, care propune, pentru îmbunătățirea și crearea de fonduri parohiale, următoarele:

1. Înființarea unui institut bancar pe județe, de unde preoții

1. O fi, dar în ziarul *Cuvântul* din 17 Dec. trecut citim altfel. — Nota A. S.

să se poată împrumuta la nevoie și din venitul căruia să se creeze un fond bisericesc. 2. Silința preoților de a înființa, în fiecare parohie, cooperative de desfacerea diferitelor produse, din care Biserica să poată trage un profit. 3. Lupta pentru îmbunătățirea stării materiale a sătenilor, pentruca să poată ajuta biserica și instituțiile de binefacere.

Părintele Protoiereu citește telegrama d-lui Prim-Ministru, care a răspuns telegramii preoților, cu următoarele:

„Preoților, care, credincioși tradiției vechiului nostru cler, se pun în serviciul nevoilor de astăzi ale nației, le arăt toată recunoștința mea”.

„N. IORGA”

Astfel s'au isprăvit ședințele acestor adunări generale preoțești, cu nădejdea într'o colaborare mai strânsă între preoți și într'o izbândă mai accentuată în greaua misiune preoțească.

Și acum o reflecție. Scepticismul la modă, care roade temelia multor activități, s'ar părea că se furișează și în sufletele încovoiate de greutatea nenumărate ale păstorilor duhovnicești. Se țin anual asemenea adunări. Se discută, cu mai multă sau mai puțină competență, cu mai mult sau mai puțin avânt, felurite chestiuni, care interesează deopotrivă și biserica și preoțimea și poporul. Totuși se aruncă dese ori săgeata următoare: „Ce folos dobândim dela conferințe? Plecăm tot așa cum am venit. Fiecare își deapănă firul vieții și își execută planul activității tot ca și până acum”. Aceste expresii aud, fie ca o mustrare din partea superiorilor, fie ca o atragere de atenție ca să nu se întâmple așa, fie chiar din rândurile preoțimei, între culise, în întimitățile prietenești dintre dâșșii.

Cu totul alta este de fapt realitatea. De ar fi numai întâlnirea colegilor și prietenilor de școală, consultarea lor reciprocă asupra conducerii păstoriților, și tot ar însemna ceva, ba încă mult, pentru sufletele sbuciumate de astăzi.

Tratarea subiectelor și grija răspunderii lor însă oțelește voinele și inteligențele, primenește avânturile, scrutează conștiințele, revizuitește activitățile și mărește spiritul răspunderilor, atât în fața lui Dumnezeu, cât și înaintea autorităților. Cei vicioși, dacă mai există, se oglindesc în muștrările Prezentului sau a conferințarilor, cei leneși roșesc de inactivitate, cei tineri capătă îndrumări sănătoase, cei bătrâni își verifică experiențele și toți la un loc se resimt adânc și poate, fără să-și dea seama numaidecât de transformarea latentă, care se petrece în sufletul lor.

De aceia toată lauda și tot meritul ce se cuvine Inaltului nostru Arhipăstor I. P. S. Mitropolit Pimen al Moldovei, întemeietorul și însuflețitorul acestor conferințe. Este o lature a multiplei activități a I. P. Sfinției Sale, care trebuie să sublinieze, ori-de-câte-ori vine ocazia să vorbim despre conferințele pastorale.

Indemnurile și sfaturile primite la asemenea conferințe înlesnesc mult calea colțuroasă și spinoasă a activității preoțești.

Preot GH. VERȘESCU
Peatra-Neamțu.

DE PRIN PROVINCIE.

1. **Un colind al Olteniei.** Ziarul *Presa* din Craiova, cu data de 25 Dec. 1931, ne aduce vestea că elevii seminariști din R. Vâlcea, din îndemnul Pr. *I. Tomescu*, directorul lor, au organizat un colind în această eparhie. Elevii, în grupe de câte 12-18, vor cutreiera orașele și satele înfățișând tradiționala piesă dramatică-religioasă „Vicleemul” (în alte părți „Irozii”), cântând și felurite colinde și cântece de stea, șlefuite de însemnații compozitori ca : *D. G. Kiriac, Vidu, Breazu, T. Papovici, Cucu, Oancea* etc.

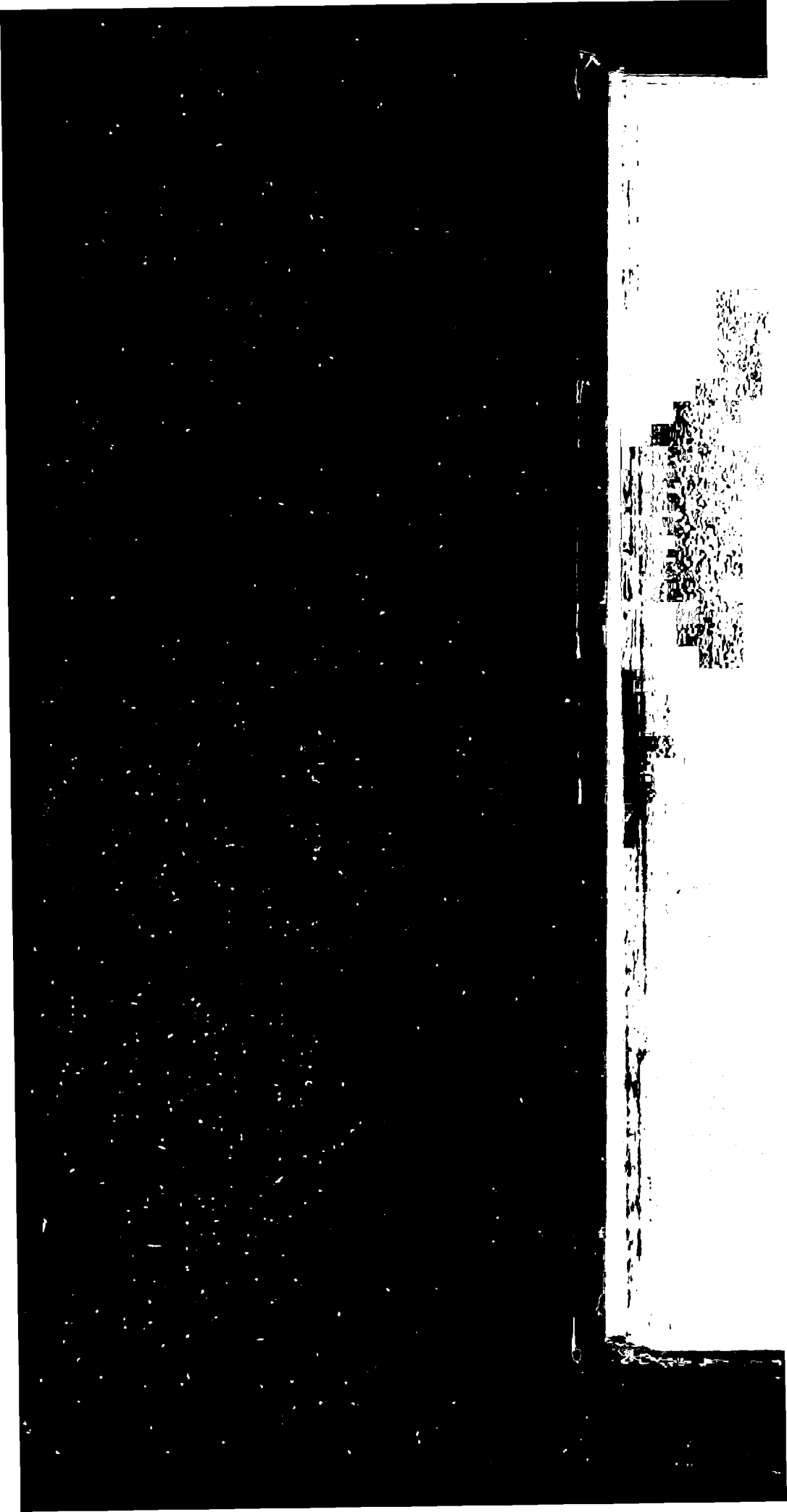
Cu această ocazie, vor vinde doritorilor iconițe cu chipul Sf. Ierarh Nicolae, patronul Seminarului, iar produsul acestor osteneli, cum zice ziarul, va fi întrebuințat pentru întregirea localului, a cărui clădire este lipsită tocmai de corpul principal, adică de un paraclis, cum spun tinerii seminariști. Și mai zice, că această inițiativă a seminariștilor dela Vâlcea, va fi primită cu toată însuflețirea de buni creștini.

Această inițiativă, nouă ne aduce o bucurie îndoită, una, că obiceiurile cu caracter creștin nu sunt pe cale de a se pierde, cum cred unii, ci, dimpotrivă încep a fi folosite și răspândite nu numai de flăcăii satelor, ci de tineri cari înțeleg valoarea lor educativă, mai ales pentru cei dela sate; și deci le răspândesc într'o formă mai scuturată, care poate fi plăcută și celor cu oarecare pretențiuni în asemenea chestiuni. Al doilea, trebuie să ne bucure mai mult faptul făgăduinței că aceste manifestări vor fi primite cu toată însuflețirea de buni creștini. Nădăjduim că așa va fi, căci și din acestea, cine vrea să le asculte mai cu luare-aminte, poate învăța multe și cu destul folos. Bine ar fi ca asemenea obiceiuri să se întărească și să se răspândească cât mai mult, nu numai în Oltenia.

2. **Premii pentru dansuri.** Același ziar și, din păcate, lângă articolul de mai sus, căruia îi strică tot farmecul, sub titlul de „Ceaiul dela Clubul Sportiv”, iscălit *D. Irinel*, spune că: „Intr'un nerv de jazz și un cocktail (?) de toalete, eleganță și surâs, cu cel mai select public ce-l poate da Craiova, ceremonialul de începere al manifestațiilor „Clubului Sportiv Craiovean”, s'a consumat Duminică, 20 Dec. 1931, printr'un Five'o'clock. (ce-o mai fi și asta?), în saloanele Cercului Militar etc., înșirând mai multe nimicuri, spunând că aceasta „ar fi mulțumit chiar pe cei mai exigenți” și că „aceasta nu-i puțin”.

S'au dat și premii pentru dansuri ca tango, vals, dansuri combinate cu spargeuri de balonașe, la unii tineri și tinere pe care îi și numește.

Și acum să întrebăm pe d-nii dela „Clubul Sportiv, Craiova”, căci știm bine că mai toți sunt creștini; nu se mai găsea altă zi în an, pentru asemenea distracții, decât cea dela 20 Dec. care, fiind în post și cea mai apropiată de sărbătorile Crăciunului, când cei mai mulți, cel puțin din respect pentru credința și biserica strămoșească o serbează în altfel, puteau găsi altceva de lucru? N'a putut

oare clubul menționat să contribuie cu ceva mai bun și mai folositor, chiar „pentru cel mai select public ce-l poate da Craiova“, dacă nu pentru ceice au nevoie cei din rândurile de mai jos, decât cu aceasta?

Și apoi, Doamne, se mai dau și premii pentru tango etc. Oare nu mai sunt alte manifestări ale spiritului omenesc, care ar trebui răsplătite și încurajate și cari pot aduce mai mult folos? Nu se găsesc oare în Craiova oameni de acest soi?

Și apoi, dacă e vorba să premiezi dansuri, eu socotesc că la noi, românii, și mai ales la cei din inima Olteniei, ar trebui premiate jocurile noastre naționale. Sunt oare aceste jocuri românești mai pe jos ca un tango sau, mai știu eu, care altul străin? Dece oare atâta maimuțareală în a imita tot ceiace e străin de sufletul nostru românesc? Și mai avem curajul să ne mai vâetăm că se pierd comorile noastre strămoșești?

Păi cum să nu se piardă, când singuri le săpăm mormântul? Străinii admiră și laudă comorile noastre și noi le aruncăm. Cu ce voi dovedi eu vreodată originalitatea mea de Român, când eu îmi nesocotesc ce este al meu și-mi falsific această originalitate demnă, cu imitațiuni nepotrivite mie și de multe ori și acestea de prost gust? Nu sunt oare acestea arhivele neamului meu?

Dar oare în preajma Sf. Sărbători ale Nașterii Domnului nu se putea face altceva nimic mai bun în astfel de vremuri?

3. Se vaetă că n'are box. În același ziar, la rubrica „Sport“, sub iscălitura *D. Mircea Dan*, acest domn se întreabă dacă există sau nu box în Craiova? Știe că nu, dar totuși știe că *există un băiat cu mult suflet și chiar pierde și parale*, dar nu e încurajat. Deci „Presa“ trebuie să-l sprijine, când e vorba de *propășirea boxului*. Tot în continuare, mai e vorba de sportul de sabie și floretă, căruia ar trebui să i se clădească o sală... căci de!... ce se face un oraș cu 60 000 locuitori fără asemenea sporturi?

Iaca, Doamne, când toată lumea se vaetă pe toate ulițele că n'are ce mânca, cu ce se îmbrăca, cu ce-și ține copiii prin școli și atâtea alte necazuri, D. M. D. se vaetă că nu e box în Craiova și sală pentru sportul sabiei și floretei!

Fără astea au să se prăpădească cei 60.000 craioveni pe care, dacă i-ar fi întrebat numitul domn, sunt sigur că nici 200 din ei nu s'ar fi sinchisit de existența boxului. Și apoi sabia își are și ea rostul ei și se învață unde trebuie, cum trebuie și pentru ce trebuie; și e destulă cinste pentru ea acolo unde se găsește. Cât privește de sală, pentru acestea socotesc că puțini s'ar găsi pentru înființarea ei și ca dovadă că nu e nevoie de ea, ca și de box, e că n'a luat flință până acum.

Dar ia să întrebe D. M. Dan pe acești 60.000 de locuitori ce le-ar fi mai de folos și ce ar dori mai în grabă: o sală de box sau un azil pentru unii bătrâni și cerșetori, cum e cel din Brăila, de pildă? Să vedem ce ar răspunze acești 60.000?

E știut de o lume întregă, că străzile Craiovei sunt pline

de nenorociți. Oare aceștia nu ar avea și ei nevoie de o sală? Nu de sport, ci de adăpost!

În Brăila nu întâlnești cerșetor, căci îndată ce s'ar ivi vreunul, e luat cu forța de gardist și dus la azil ca să trăiască și el mai în tihnă și nici sa nu supere pe trecătorii grăbiți cerșindu-le mila, printre care se va fi întâmplat și vreun iubitor de box fără să-l bage în seamă.

Oare una ca aceasta de ce n'o cere nimeni în „Presa“ și tot ea să-i dea și concursul, căci ce mai folos ar aduce pentru o bună parte din cei 60.000 de Craioveni?

4. Iar cu miss. Acelaș ziar anunță că s'a amânat alegerea pentru miss Oltenia. Oare nu s'ar putea înlătura cu desăvârșire trâmbițarea unor asemenea virtuți, cum s'a făcut în alte părți? Vom reveni mai pe larg asupra miss-urilor.

5. Operă de asistență socială. În acelaș ziar, găsim că, după depunerea jurământului elevilor Școlii Pregătitoare de Ofițeri în Rezervă, au dat „o serbare creștinească a pomului de Crăciun, încadrată într'un program în care figurau colinde și obiceiuri în legătură cu Crăciunul“. După aceasta au împărțit daruri la 40 de copii săraci. Ziarul aduce laude d-lui Comandant al Școlii dela care a pornit această operă de asistență, mai ales în aceste vremuri.

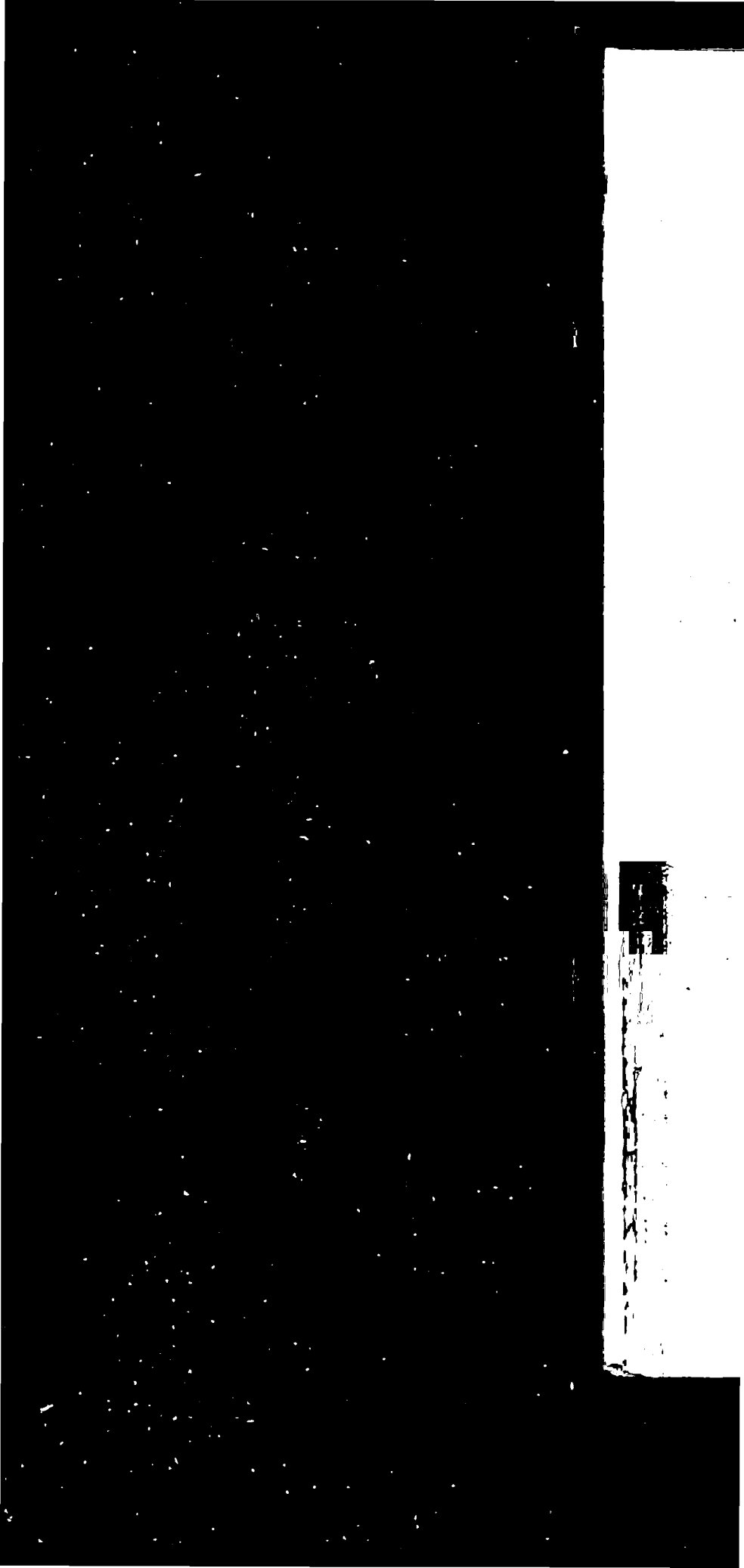
Nu trebuie să trecem peste un asemenea fapt și de aceia socotesc că merită a fi cunoscut de toți și a ne bucura că marii conducători ai armatei noastre sunt stăpâniți de asemenea virtuți creștinești.

Iată deci oameni care poartă și mănuesc sabia și nu se gândesc mai întâiu la înființări de sale pentru scrimă sau box, ci vin întâiu în ajutorul celor nevoiași. Aceasta ca o complectare pentru cele de mai sus, cu boxul.

Pr. Gh. D. GOLOGAN,
Gom. Pietrușia, jud. Doljlu.

Adaosul nostru. — Toate acestea, mai bine decât 'a se scrie la noi, trebuiau scrise în însuși ziarul *Presa* din Craiova. Răul trebuie biciuit acolo unde s'a petrecut, pentruca cei vinovați să ia cunoștință de noi. Dacă omul știe că are cine-l hărțui, se mai sfiște. Din ce scriem noi aici, va afla el? Și mai este nevoie ca nu numai el să afle, ci și toți ceice vor fi citit rândurile lui. Vine unul cu scrisul păcătos, pe care atâția l-au putut citi; îndată să vie altul care să-l scuture, și cititorii să nu rămâie numai cu ce au citit dela cel dintâi. De ce să lăsăm ziarele să fie întrebuințate numai pentru rău și nu și pentru bine? La ziarul *Curentul Bacăului* din Bacău, a pătruns Păr. *Munteanu-Muntmarg*, care-și toarnă înrăurirea lui pe foile ziarului. Așa trebuie făcut și cu *Presa* din Craiova. Ziarele sunt unelte de lucru de care trebuie să ne slujim, pentrucă altfel se slujesc alții de ele în drum protivnic.

Arhîm. SCRIBAN

RUGARE, cătze toți autorii, editorii și posesorii de cărți.

Mitropolia Ungro-Vlahiei a avut una din cele mai bogate biblioteci din țară, care însă, din cauza vitregiei timpurilor, s'a irosit și împărțit, sporind alte biblioteci publice Astfel fiind, la venirea Noastră în București, n'am mai găsit nimic din ea, și nici n'am putut să-i mai dăm de urmă.

Cum o Mitropolie, devenită acum Patriarhie, în chip firesc are neapărată trebuință să aibă pe lângă ea o astfel de instituție cărțurărească, am luat lucrul dela capăt. În acest scop, pe cât ne-a stat în putință, am adunat cărți, am sporit numărul lor cu biblioteca Noastră personală și cu altele pe care le-am dobândit dela creștinii care au înțeles să sprijine lucrul Nostru și nevoile Bisericii, și le-am orânduit și așezat în încăperile noului palat al Patriarhiei. În felul acesta, cu ajutorul lui Dumnezeu, am izbutit să punem început temeinic unei mari biblioteci, ajunsă până în prezent să numere aproape 10 000 de volume.

Acest început ne dă nădejdi frumoase întru realizarea ce ne-am propus și neîncetat îndemn de a ne nevoi să sporim mereu ceiace avem, până când se vor aduna atâtea cărți, încât să putem orândui o clădire specială de bibliotecă, spre obștesc folos. Pentru înfăptuirea acestui gând, nu ajunge însă străduința Noastră personală, ci este nevoie de colaborarea tuturor inimilor înțeleghătoare a marelui rol pe care-l are o bibliotecă în desvoltarea culturală a unui popor.

De aceea ne adresăm cu stăruitoare rugăminte către toți cei ce au alcătuit, au editat sau posedă cărți de valoare, să pună fiecare, după putință, câte o piatră de zidire la opera pentru care ne trudim, trimițând, ca danie, câte un exemplar, — dacă e cu putință legat — din cărțile lor, pentru biblioteca Patriarhiei Române. În felul acesta, se vor putea aduna, credem, multe și folositoare lucrări, cari vor mări biblioteca și vor putea fi de prețios ajutor celor ce le vor cerceta și folosi.

Am fi îndeosebi recunoscători tuturor acelor preoți, profesori, etc., cari, adunând, în cursul vieții lor, o mică bibliotecă, ar veni în ajutorul gândului Nostru, trimițând-o Patriarhiei, unde cărțile vor fi, fără îndoială, bine îngrijite și de rodnică folosință obștească.

Cu mulțumiri și binecuvântări pentru toți cei în al căror suflet ruga Noastră va găsi bun răsunset.

MIRON, Patriarh.

București, în ziua de Sf. Ioan Botezătorul 1932.

Mitropolit grec în România.

În ziua de 17 Ianuarie a. c., a sosit în Galați, venind din Grecia I. P. S. S. Mitropolitul *Meletios* al Hristopolului. Înalt Prea Sf. Sa a vizitat pe Prea Sf. Sa Episcopul *Cosma* al Dunării-de-jos, fiind însoțit de Păr. Arhimandrit *Klenas* dela Biserica grecească din Galați.

Mitropolitul grec nu e întâia oară în România. A trăit în țara noastră, fiind superior al Bisericii grecești din Galați timp de 2 ani $\frac{1}{2}$, până în 1920, apoi a fost mutat la Brăila, unde a stat 6 ani. După aceasta a fost numit mitropolit în cuprinsul Patriarhatului din Constantinopol, cu titlul de *Hristupoleos* și *Kapedakios*. Înalt Prea Sf. Sa a venit să cerceteze câteva din coloniile grecești din România. Cu prilejul șederii sale la noi, a dat ziarului *Universul* un interview în care, între altele, a vorbit despre alegerea de Patriarh la Ierusalim. A spus că, până acum, alegerea nu s'a făcut, din pricina greutăților care sunt în găsirea unei persoane potrivite pentru aceasta. Apoi a mai spus că sunt greutăți și de alt soi: Anume, Arabii vor ca viitorul Patriarh să fie arab. Pentru aceasta, clericii arabi cer schimbarea regulamentului de alegere, Guvernatorul englez însă le-a spus ca mai întâi să facă alegerea, și apoi să pășească la schimbarea regulamentului.

Mai cu seamă neînțelegera aceasta a întârziat alegerea și până acum. Aceasta se putea citi în ziarul *Universul* încă dela 4 Noem. 1931.

Sfințirea nouăi biserici în parohia Palanca satul Mândra, jud. Lăpușna.

La 19 Oct. 1931. s'a sfințit noua Biserică din satul Mândra, jud. Lăpușna. Incepută în an 1928, zidirea a ținut doi ani, iar azi stă măreață și frumoasă, între codrii bătrâni de pe dealurile locului.

Slujba sfințirii urma să fie săvârșită de însuși I. P. S. Mitropolit *Gurie* al Basarabiei, dar fiind prins de treburi în altă parte, a fost făcută de un sobor de 10 preoți: Părinții Arhimandriți *Teognost*, Starețul M-rii Hârbovăt; *Serafim*, Starețul M-rii Hârjauca; Păr. Protopop Mit. *Alexandru Baltaga*, însărcinat anume cu slujba sfințirii; I-on. *Staur. Ioan Curbel*, Chișinău, Sf. Treime; I-c. St. *Gh. Scodigor*, misionar eparhial; Pr. *I. Silvestrovici*, Scumpia, Bălți; Ierom *Varnava*, M-rea Hârjauca; Pr. *I. Zama*, Cornova, Orhei; Pr. *I. Statovschi*, Șipoteni, Lăpușna; Pr. *F. Roșca*, Modjinești Orhei; Pr. *A. Butuc*, Stânjineni, Bălți; Pr. *D. Silvestrovici* Chirileni, Bălți și Pr. *I. Dulap*, Rădeni, Orhei. Răspunsurile la sfințire au fost date de corul M-rei Hârjauca, iar la sfântă Liturghie de corul parohial de sub conducerea cântărețului *Eughenie Cranciuc*. Cântarea a fost mlădioasă, iar bucățile bine alese.

După slujbă, a predicat Păr. *Gh. Scodigor*, despre însemnătatea Bisericii. La Sf. Liturghie, a rostit cuvânt bun Păr. I-con. Mit. *A. Baltaga*, scoțând la iveală bucuria inimii creștinești, văzând ridicat un locaș dumnezeesc nou. După Te-Deum pentru M. S. Regele și întreaga Dinastie, Păr. *I. Silvestrovici*, paroh, în cuvinte pline de frumuseță și bucurie dumnezeiască, cu lacrimi în ochi, a felicitat pe poporâni cu sfințirea Bisericii și a mulțămit credincioșilor din împrejurimi, cari s'au adunat la această sf. sărbătoare de a împărți frățește bucuria enoriașilor din Mândra.

Toate cuvântările cu fost cu miez, bine adâncite și mult au mișcat pe ascultători. Poporul a și mărturisit pe față că a rămas deplin mulțămît sufletește de slujba zilei de astăzi și de cuvântările rostite.

Păr. misionar eparhial a împărțit o mulțime de foi volante, cărticele cu cuprins religios-moral și misionar. Fiecare credincios s'a întors acasă, cu un dar de acest fel, cu gândul ca școlarii de acasă să-i deslușească ce este scris pe românește în hârtia dată de preotul ce așa de bine a vorbit la sfințirea bisericii din Mândra.

La sfârșit, tot poporul a luat parte la o masă frățească, în curtea bisericii, oferită oaspeților, de sătenii din satul Mândra. Toți clericii au fost poftiți a lua o gustare la Sf. M-rea Hârjauca. S'a toastat pentru sănătatea Majestății sale Regelui Carol II, I. P. S. Mitropolit *Gurie*, a Starețului sfintei mănăstiri, a Protopopului de cerc, parohului și parohienilor.

Așa s'a petrecut și s'a sfârșit ziua de 19 Octombrie, o zi de reculegere sufletească, de concentrare internă. Cu adevărat Biserica e o mare mângâiere pentru creștinul ortodox, iar clădirea nouă Biserici e o mare bucurie. E spre cinstea și slava sătenilor din Mândra și comitetului de clădire a bisericii noi.

Dumnezeu să primească jertfirile creștinilor și truda harnicului comitet de zidire, cărmuit de un și mai harnic și înțelept președinte, Preotul I. Silvestrovici, și să-le dăruiască lor, după rugăciunea Bisericii, în locul acestor pământești, cele cerești, în locul celor vremelnice, cele vecinice, în locul acestor stricăcioase cele nestricăcioase.

X

Status-ul catolic.

În timpurile din urmă, s'a discutat și încă se discută mult în ziarele noastre, despre așa zisul „Status catolic”. Aceasta este o întocmire a averilor catolice ungurești din țara noastră, puse, înainte vreme, la sloboda folosință a Bisericii catolice de Statul unguresc. Urma ca ele să treacă în stăpânirea Statului românesc. Prin greșeli care s'au săvârșit ușor, acestea s'au socotit averi ale Bisericii catolice, fără să fie, și azi această Biserică folosește la noi mijloace care nu sunt ale ei.

Chestiunea s'a descusut la noi în multe ziare și toate au arătat greșala care se face și că România trebuie să intre în stăpânirea a ceiace este acum a ei, după toată dreptatea. Discuțiunea ajungând până la Vatican, ziarul unguresc dela noi *Bukarest* *Lapok* scrie :

„Între guvernul român și Vatican s'a căzut de acord pentru a examina chestiunea status-ului romano-catolic din Ardeal, de către o comisiune mixtă, în ziua de 18 Ianuarie cor.

„După unele știri, conferința aceasta, care va avea un rol

hotărîtor în viața Status-ului romano-catolic, atât de atacat în ultimul timp, a fost amînată pentru 20 Martie 1932.

„În numele guvernului român, tratativele vor fi duse cu Vaticanul de către ministrul justiției, d. Valer Pop.

„Opinia publică maghiară privește cu îngrijorare rezultatul conferinței dela 20 Martie și crede că se va găsi chipul ca să se pună capăt pentru viitor oricărui atac în contra status-ului“.

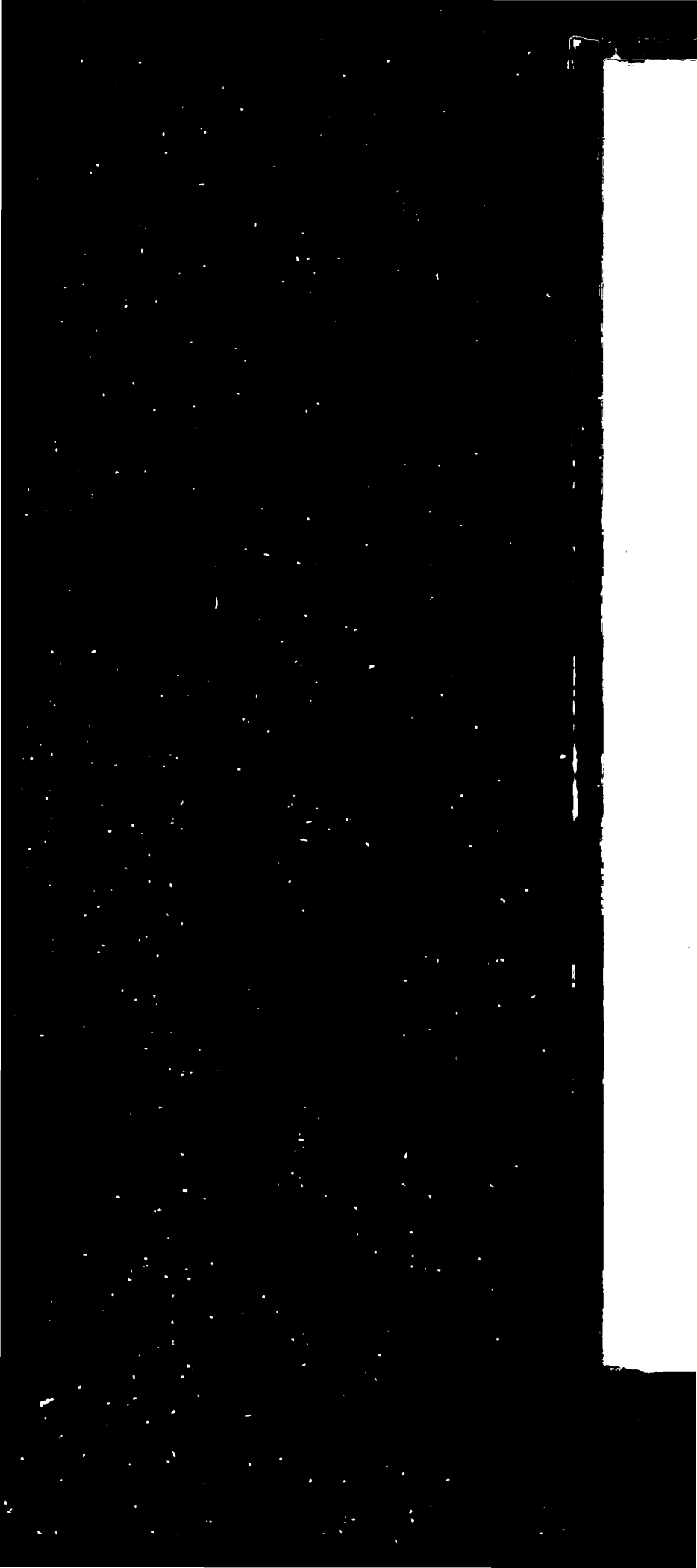
Dacă lucrurile stau așa, ne întrebăm noi: Oare dezlegarea acestei trebuințe a Țării Românești se găsește ea pe mâni bune, prin însărcinarea dată d-lui Valer Pop? După cum scrie ziarul *Dimineața* dela 18 Ian. a. c., numirea sa, ca celce a fost președintele „Asociațiunii românilor uniți“, „nu poate fi socotită ca un act dușmănos față de religia catolică“. Credem și noi că nu, odată ce d. Valer Pop este uniât. Dar lucrurile nu se opresc aici, ci trebuie să ne întrebăm: Este în folosul Statului românesc ca un uniât să reprezinte interesele lui într'o asemenea chestiune? Uniatul tocmai va ținea de partea catolicilor și atunci care va fi apărarea intereselor Statului românesc? Tot în șirul acestei discuțiuni, d. *I. Tolan* discuta în *Cuvîntul* (17 Ian. a. c.) apărarea pe care deputatul țărănist Păr. *Man* o făcea Status-ului catolic. Deci iată-l apărător numai fiindcă e uniât. Cum are să fie atunci un uniât bun apărător al intereselor Statului românesc, când, în astfel de împrejurări, uniții sprijină interesele catolicismului?

Asociațiunea preoților români din Iugoslavia.

Se știe că în Iugoslavia au rămas un număr de preoți ortodocși, români, care mai înainte făceau parte din eparhiile noastre din Banat. Ei și acum au rămas în aceiaș atárnare bisericească, dar au necazuri cu ocârmuirea politică a țării de peste Dunăre. Pentru întărirea lor, ei s'au adunat în comuna *Alibunar* și și-au alcătuit o tovărășie a lor, numită „Asociațiunea clerului ortodox din Iugoslavia“. Nu știm dacă în ea intră și preoți dintre acei care mai înainte făceau parte din regatul sârbesc. Ne-am bucura să fie așa. Așa ar părea, dacă ne uităm la unele numiri de localități care sună mai mult în felul sârbesc (*Vlaicovăi*), dacă nu cumva și acestea sunt tot numiri sârbești din Banat. Comitetul ocârmuitor a fost alcătuit precum urmează: Protopresviterii *Traian Oprea*; *Ioan Murgu* și *Gherasim Andru*, preșidenți de onoare; Păr. *Ioan Milăr* din Straja, vicepreșident; Păr. *Lazar Gârdu* din Săn-Mihail, casier; Păr. *Costică Dimian* din Petruvăsăla, bibliotecar; Păr. *Virgil Opreșan* din Vlaicovăi, controlor; apoi părinții *Victor Popovici*, (Satu-Nou); *Alexandru Guga* (Cubin); *Corneliu Cure* (Săn-Mihail) și *Ioan Pinter* (Toracut-Mic) membri.

Urăm spor și izbândă nouăi frații.

Arhim. SCRIBAN

EXTERNĂ

Moartea Episcopului Gore.

O telegramă din Londra, cu data de 18 Ianuarie a. c., dată de agenția telegrafică *Rador*, ne aduce tristă veste că Episcopul *Charles Gore*, mare învățat al Bisericii anglicane, a încetat din viață. Răposatul a fost un mare prieten al Bisericii ortodoxe. El se și socotea ortodox și a dus o polemică cu învățatul francez *P. Battifol*, azi mort și el, pe chestiunea Primatului papal. Polemica s'a desfășurat în revista anglicană *The Christian East*. În ea a fost amestecat și învățatul ortodox *N. Glubokovski*, fost profesor la Academia de teologie din Petersburg și acum adăpostit în Sofia. *Charles Gore* a fost și în România de două ori. A fost primit solemn de I. P. S. Patriarh *Miron*, care a dat și un ospăț în cinstea sa. Aceasta în 1923. În același an, răposatul a venit la Constantinopol și s'a înfățișat Patriarhului *Meletie IV*, tocmai când se discuta în conferință chestiunea îndreptării calendarului. Răposatul a făcut atunci declarațiuni însemnate. A arătat puternicul curent din sânul Bisericii anglicane pentru unirea cu ortodoxii, a spus că aduce mărturisirea a 5000 de preoți anglicani, că ei primesc învățătura Bisericii ortodoxe, pe temeiul celor 8 sinoade din veacurile până la Fotie, „Cât despre mine, a adăogat, eu de pe acum mă pot mărturisi ortodox“.

S'a dus un prieten al nostru. Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Mișcarea împotriva Bisericii în Spania.

În Spania, mișcarea împotriva Bisericii n'a încetat. Izbucniță anul trecut, odată cu plecarea Regelui *Alfons*, ea s'a stârnit din nou în această lună Ianuarie. Sunt mari ciocniri între catolici și lucrătorii comuniști. Mulțimea este și ea împotriva Bisericii. Dă foc la biserici și mănăstiri și se iscă încăierări sângeroase. Multe biserici au și ars. Aceasta nu într'o singură localitate, ci în mai multe. Toată țara e turburată în felul acesta. Școalele au fost luate din mâna Bisericii și îndrumate să fie cărmuite fără amestecul preoților.

Moartea lui Gustave le Bon.

Într'o lume care fusese îmbăcsită de cugetare materialistă și deci nu vedea viața mișcată decât de puteri mecanice, s'a ivit acum câtevezeci de ani un bărbat care, dimpotrivă, arăta puterea năzuințelor sufletești și ce urmări grozave au asupra mersului omenirii tocmai aceste zădărnice ascunse ale sufletului. Celce a eșit cu acestea la iveală a fost doctorul *Gustave le Bon* din Franția, care a scris în ogorul religiunilor și în largul câmp al zvâcnirilor sufletești. Scrisul lui drept și bărbătesc iute a ajuns a fi cunoscut și s'a răspândit așa de mult, încât scrieri ale lui au ajuns a fi traduse și în limbile japoneză, arabă și altele. Scrieri ca *Psihologia mulțimii*; *Constatări psihologice din purlarea războiului popoarelor*; *Viața adevărurilor*; *Păveri și credințe* dovedesc marea însemnătate a credinței în

viața insului și a popoarelor. Acest bărbat care, prin scrisul lui, a scos la iveală însemnătatea zvâcnirilor sufletești și deci greșala de a mărgini pe om numai la materie, a murit la 14 Decembrie în Franța, în vârstă de 90 de ani. Se cuvine să ne amintim de dânsul, fiindcă a fost un luptător pentru ființa și tăria sufletului.

A. S.

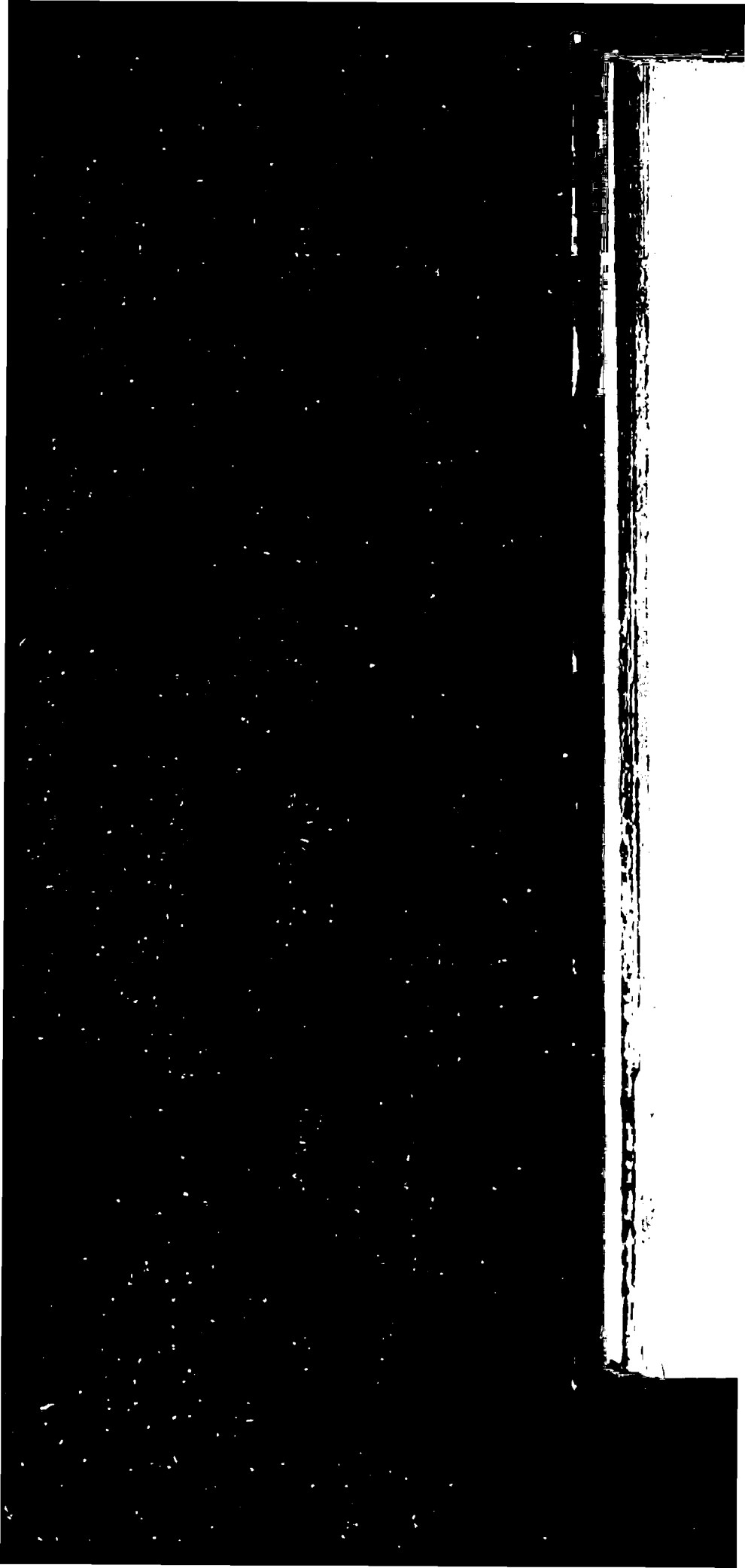
ȘTIRI ȘI FAPTE MISIONARE DIN LUMEA CATOLICĂ *)

30 Mentalitatea tinerelor fete în lumea de astăzi a fost unul din subiectele importante de discuție la congresul diocezan ce s'a închis la 26 Fevr. 1931 la Paris. S'a afirmat că, la tinerele fete, s'au produs, în acești din urmă ani, două feluri de deviațiuni morale: o deviațiune a judecării de conștiință și o deviațiune a judecării de valoare. Pare c'ar fi pierdut noțiunea exactă a binelui și a răului, sunt pline de idei false, depreciază gravitatea pericolelor la cari se expun și se încred prea mult — ceea ce nu-i mai puțin periculos — în propria lor valoare. Nu ele singure însă sunt responsabile de asemenea erori: trebuie să ținem seama și de noile condițiuni ale vieții, cât și de slăbiciunea, iar uneori și de inconștiența părinților. Oricum, răul e adânc și cum fetele de astăzi vor fi mamele de mâine, ni se dă mult de gândit. Totuși, atară de atâtea pete, mai găsim și lumini. Independența lor se poate întrebuița în bine. S'a emis sfatul de a li se dărui o instruire religioasă aleasă, profitând de dorința lor de a se instrui, de a formă în ele judecata de conștiință și de valoare, de a le face, cu tactul cuvenit, educația sentimentului, a le întări voința, a le orienta spiritul de inițiativă, a le dezvoltă simțul social și mai mult încă: simțul perfecțiunii... Cardinalul Verder a rezumat discuția în patru puncte: 1) necesitatea de a nu jigni fetelor a priori aspirațiile noi; 2) preocuparea de a da o formație religioasă și intelectuală foarte serioasă; 3) a le face educația sentimentului și 4) și a libertății. În sfârșit, prin cinci așa zise pârghii, se pot duce până la Dumnezeu: 1) spiritul de asociație; 2) simțul punctului de onoare; 3) simțul responsabilității; 4) simțul social; 5) și simțul apostolatului. Ca concluzie, îndeamnă a se da fetelor o frumoasă și largă pietate, care le va permite să facă în jurul lor binele.

Sunt două feluri de fete: elitele cari, slavă Domnului, sunt din zi în zi mai numeroase și mai bune, și cele multe, cari-și pierd din calitățile religioase și valoarea lor morală. Sub influența școlii, a teatrului, a cinematografului, a lumii, a cărții, a discuțiilor de atelier sau de birou, în întâlnirile sau ocupațiile în comun, tinerele au luat obișnuința independenței și, în căutarea confortului, în felul de a judeca și lucra, au ajuns la o slăbire a sentimentului religios, a simțului rușinii și a moralității: cu idei false despre căsătorie și maternitate, până la abuzul alcoolului, lipsei de pietate și libertate pe care și le iau față de camarazi de alte sexe. (*La Croix*, 25 II. 1931).

31. Biblia în școala americană. — În 12 din cele 48 State Unite ale Americii, școlile publice fac zilnic o lectură și un învățământ din Biblie. În alte State, autoritățile locale auto-

*) Vezi „Bis. Ort. Rom., pe luna Decembrie 1931.

riză această întrebuintare pentru școalele locale (*La Croix*, 12 Fevr. 1931).

32. **Un concurs de piese dramatice misionare**, s'a organizat în Italia de către Uniunea misionară a clerului.

33. **Problema presei catolice în Palestina.** — Cu revistele cu caracter, mai ales, bibliic și arheologic, catolicii din Ierusalim se prezintă bine, cu ziarele însă, nu tot așa. Patriarhatul latin a încercat îndreptarea acestui neajuns prin reluarea publicării, pentru un număr restrâns de catolici, a săptămânalului arab „Rekib Sayun“ (Sentinela Sionului) care dispăruse acum 3—4 ani, din lipsă de bani. Mai rămâne de rezolvat problema bunei prese periodice într'una sau mai multe limbi europene. Mulți în Palestina sunt de părere că trebuie un ziar poliglot, prin care catolicii să facă cunoscut punctul lor de vedere, guvernului, consulatelor elitelor indigene și internaționale, ca să știe toată lumea catolică îngrijorările lor, trudele, drepturile și revendicările lor. Trebuie deci un ziar săptămânal, care să fie ecoul oficial al tuturor catolicilor din Țara Sfântă, fără deosebire de rasă ori de rituri, și care să fie purtătorul de cuvânt al tuturor congregațiilor religioase cari lucrează sub diferite forme în Țara Evangheliei cât și spre a se apăra de atacurile musulmanilor, evreilor și ortodoxilor.

34. **Educația sexuală, „eugenismul” și concepția catolică.** — Miercuri, 18 Martie 1931, congregația generală a Sf. Oficiu dela Roma, a examinat următoarele chestiuni: 1) Se poate aproba metoda numită „educația sexuală”, sau încă: „inițierea sexuală”? 2) Ce trebuie să credem despre teoria numită „eugenism”, fie „positiv”, fie „negativ”, și de mijloacele pe cari le învață ea pentru a îmbunătăți rasa umană, neglijând legile naturale sau divine sau bisericesti cari privesc căsătoria și drepturile indivizilor? Cardinalii cari veghează la salvarea credinții și moravurilor, au răspuns prin următorul decret: „La prima chestiune, au răspuns în mod „negativ”, recomandând, dimpotrivă, de a observa, în educația tinerimii, metoda întrebuintată de Biserică și de sfințiții educatori și pe care Papa a expus-o în Enciclica Sa despre educația creștină a tineretului. În acea enciclică din Dec. 1929, Papa recomanda, pentru tinerimea de ambele sexe, o instruire religioasă completă, tare și neîntreruptă; îndemna tinerimea spre prețuirea, dorința și dragostea de virtutea îngerească; de a recurge cât de des la rugăciune; de a se sili să primească tainele Pocăinței și Euharistiei; de a avea o devoțiune filială pentru Prea Sfânta Fecioară, Maica cereștii neprihăniri, sub protecția căreia să se așeze în întregime, ocolind cu grijă spectacolele obscene, lecturile vătămătoare, discuțiile necinstitoare și toate celelate prilejuri de păcat. „Nu se poate deci aproba, în niciun fel, privitor la răspândirea unei noi metode, cecece a fost scris și publicat special, în aceste din urmă timpuri, chiar de către unii autori catolici”.

II La a II a chestiune, privind teoria numită „eugenism”, ea trebuie în întregime reprobata și socotita ca falsă și condamnată chiar de Enciclica papală asupra căsătoriei creștine din 1930, Decembrie (*La Croix*, 24. III, 931).

35. Evanghelia ilustrată cu capo-d'operele artei apusene. — Institutul italian de arte grafice dela Bergamo, reproduce 150 planşe ale diferitelor şcoli de artă picturală. Ideea acestei opere a fost a cardinalului decedat Mafi al Pisei care-i scrisese chiar şi o eloquentă prefaţă în ajunul morţii sale. Se reproduc planşe ale *şcolii flamande* din secolele 15, 16 şi 17-lea; ale *şcolii franceze* din sec. 16, 19 şi 29; ale *şcolii belgiene* din secolul 19-lea; ale *şcolii engieze* din sec. 19 şi 20 şi mai ales, pentrucă e vorba de o lucrare italiană, *dela toate şcolile italiene*, dela cele primitive şi până la cele contemporane (*La Croix*, 24 Martie 1931).

36. Situaţia parohială catolică a Spaniei, după un ziar catolic din Barcelona „Spaniol“, care se arată şi el îngrijat de criza morală actuală şi de urmările ei: descresţinizarea, — se prezintă astfel: — Acum 70 ani, Spania număra 15 $\frac{1}{2}$ milioane locuitori, iar astăzi, având 25 milioane, ea a sporit cu 66%. În 1866, număra 19 273 Parohii, în 1931 sunt 20.614, crescând deci numai cu 6%, adică cu a zecea parte din sporirea populaţiei. Spania are 44 368 oraşe şi sate, număr în care nu s'au socotit cătunele şi locurile de minimă importanţă. Numărul Parohiilor fiind de 20 614, rezultă, din comparaţia cifrelor, că 23.745 localităţi n'au nici preot, nici biserici. Clerul Spaniol se dedă, dar, unei munci formidabile, iar populaţia fără de biserici în comune, nu şovăe a face kilometri de drum, pentru a-şi îndeplini îndatoririle religioase (*La Croix*, 26. III. 1931).

37. Caritatea creştină în Austria. — Cu prilejul Postului mare din anul acesta, Cardinalul Piffi a dat o scrisoare pastorală asupra acţiunii caritabile, undă arată datoria pentru fiecare de a ajuta personal pe aproapele lipsit. Apoi arată importanţa organizării acestei carităţi, cu atât mai trebuitoare în timpurile noastre, cu cât mizeria ce trebuie s'o uşurăm a crescut înspăimântător. De aceea el îndeamnă pe credincioşi să colaboreze, cum s'ar putea mai bine, la diferitele opere de caritate ale bisericii. Din darea-de-seamă de activitatea pe 1930 a Organizaţiei Centrale a carităţii (Caritas-Verband), s'a văzut că în Casa carităţii din Viena s'au reunit trei birouri centrale: 1) al diocezei Vienei; 2) al organizaţiei naţionale a Austriei şi 3) al Presidenţiei Comitetului internaţional al Carităţii, numită „caritas catholica“ — dându-se şi un rezumat al diferitelor lor lucrări respective. Din expunerea care a urmat asupra lucrării organizaţiei diecezane a carităţii, notăm următoarele cifre: În dioceza Vienei, se consacră operei de caritate 516 călugări şi 6497 călugăriţe cari, în 1930, au îngrijit circa 24 000 copii, 2250 tineri şi tinere, 3800 bolnavi în spitalele publice, 830 în spitalele confesionale, în afară de 1400 bătrâni şi incurabili din azilele catolice. Mai multe mii de ajutători laici se dedau la diferite opere parohiale. Biroul central nu exercită asistenţa imediată decât în puţine ramuri, ca de exemplu: ajutoare emigranţilor, tutelări, epitropisiri şi asistenţă în faţa tribunalelor pentru copii. Suma totală a cheltuelilor biroului central s'a ridicat la 1 169.656 şillingi. Ca-

ritas-Verband depinde absolut numai de biserică, iar arhiepiscopul Vienei numește pe membrii prezidenției și-i confirmă sau anulează hotărârile luate... (*La Croix*, 27. III. 1931)

38. **Statue religioasă comemorativă.** — Semnarea tratatului dela Latran la 11. II. 1929, între Vatican și regatul Italiei, își va avea monumentul său comemorativ pe muntele Calvarului, în valea Camonica, la 120 Km. depărtare de Milano. Această operă de artă puțin obișnuită, care ridică un Hristos uriaș, de o înălțime de 9 m., este datorită artistului italian Timo Barlettii din Milano. Corpul lui Hristos este sculptat din aramă, capul și mâinile sunt din bronz Hristos, cu mâinile întinse în lături, văzut din depărtare, se arată ca o cruce uriașă. Este socotită cea mai mare statuie din lume, ridicată în Piemont. Regele Italiei va lua parte la inaugurarea monumentului, împreună cu alți demnitari ai Vaticanului (*La Croix*, 2. IV. 1931).

39. **Regina Giovanna a Bulgariei și catolicismul.** — Credincioasă observatoare regulelor celui de al IV-lea ordin franciscan, regina *Giovanna* a Bulgariei își arătase dorința de a avea un capelan particular ca să poată astfel asculta Sf. Liturghie în fiecare zi. Abia sosise în Bulgaria când a și fost hotărât un capucin, Preotul *Leopold* de Postunia, să îndeplinească această însărcinare. În fiecare dimineață, călugărul se duce în capela catolică a Palatului regal și celebrează aci Sf. Liturghie, în prezența nelipsită a reginei și a cunatei sale *Eudoxia* (*La Croix* 9. IV. 1931).

40. **Misiunile catolice în Oceanla.** — În Februarie 1931, primul episcop de limbă engleză din misiunile pentru Oceanla, și-a luat în stăpânire dieceza Nouăi Guinei, la care se înglobează și arhipelagul insulelor Solomon, Noua Irlandă, Noua Britanie. Episcopul acesta, Mons. Wade, a fost hirotonisit la Sidney, în Australia, de care depinde spiritualicește, întrucât Australia a primit după războiu, dela Liga Națiunilor, mandatul de-a administra imensul teritoriu al Nouăi Guinei și mai ales de a se ocupa de locuitorii, în cea mai mare parte păgâni, cari nu auziseră de creștinism, unii, adevărați sălbatici, cari nu văzuseră niciodată om alb, canibali cari-și mâncau dușmanii. Noul Episcop lucrează din 1905 în aceste insule. După primii 5 ani de activitate, se găseau acolo trei părinți și trei surori și circa 20 indigeni botezați, astăzi sunt 22 preoți, 6 frați, 22 surori și 12.514 neofiți, iar în cursul anului trecut, 2544 păgâni au fost botezați. Mai mult de 10.000 se interesează azi de biserică căutând preoți și catehiști spre a-î iniția în creștinism. De câteva luni, vicariatul apostolic din Noua Guinee posedă cea mai mare corabie a misiunilor catolice din Pacific. Vaporul „*Iulius*” al Părinților Sf. Inimi din Roboul, deținea acest record, astăzi „*Steaua Mării*”, a Părinților Cuvântului divin din noua dieceză ține recordul. Ea măsoară 30 metri lungime, 7 lărgime, duce 180 tone de încărcătură, aleargă cu o viteză de 12 noduri pe ceas și a costat 55000 dolari. Până acum, misionarii protestanți băteau aceste mări pe vapoare mult superioare ca tonaj și echipament acestor 2: *Iulius* și *Steaua mării*. Intreținerea fiind

costisitoare și călătorile dela un grup la altul fiind mult ușurate de serviciile regulate ale Companiilor de navigație, tendința este azi spre vase mici. De aceea anglicanii, cari posedau binecunoscutul vapor *Southern-Cross*, a cărui întreținere costa 7—8000 lire sterlinge pe an, îl înlocuiesc cu 2 vapoare mici de 90 și 35 tone. De asemeni, societatea misionară londoneză (London Missionary Society) vinde faimosul vapor *John Williams IV*, care, în 37 ani de serviciu, a făcut mai mult de 1 milion de mile marine în Pacific și-l înlocuiesc cu altul mai mic, *John Williams*. Chestiunea transportului în Oceania e o chestiune arzătoare și pentru catolici și pentru protestanți. Mai multe vicariate apostolice și-au exprimat încrederea în aviație, ca mijloc de comunicație a viitorului. Arhipelagul Fiji are deja un serviciu civil de aviație în interiorul grupului la care au recurs și episcopul pentru mir-ungerea credincioșilor îndepărtați. În arhipel. Samoa deasemeni există un hidroplan. Actualmente este un viu curent printre păgâni de a părăsi superstițiile lor și a se încreștina, de care din plin profită misionarii și în special potestanții, mai ales anglicanii și metodistii. Cât privește pe catolici, cu tot spiritul de nemulțumire politică: curentul „mau“ ce domină timpul de după războiu și în insulele independente și în cele stăpânite, catolicii, cari acum 24 ani erau nesuferiți; fiind din afară de orice tendință politică, astăzi sunt universal stimați. (*La Croix*, 30 April 1931).

Preotul ARISTIDE N. GEAMĂNU,
Iași, Gorj.

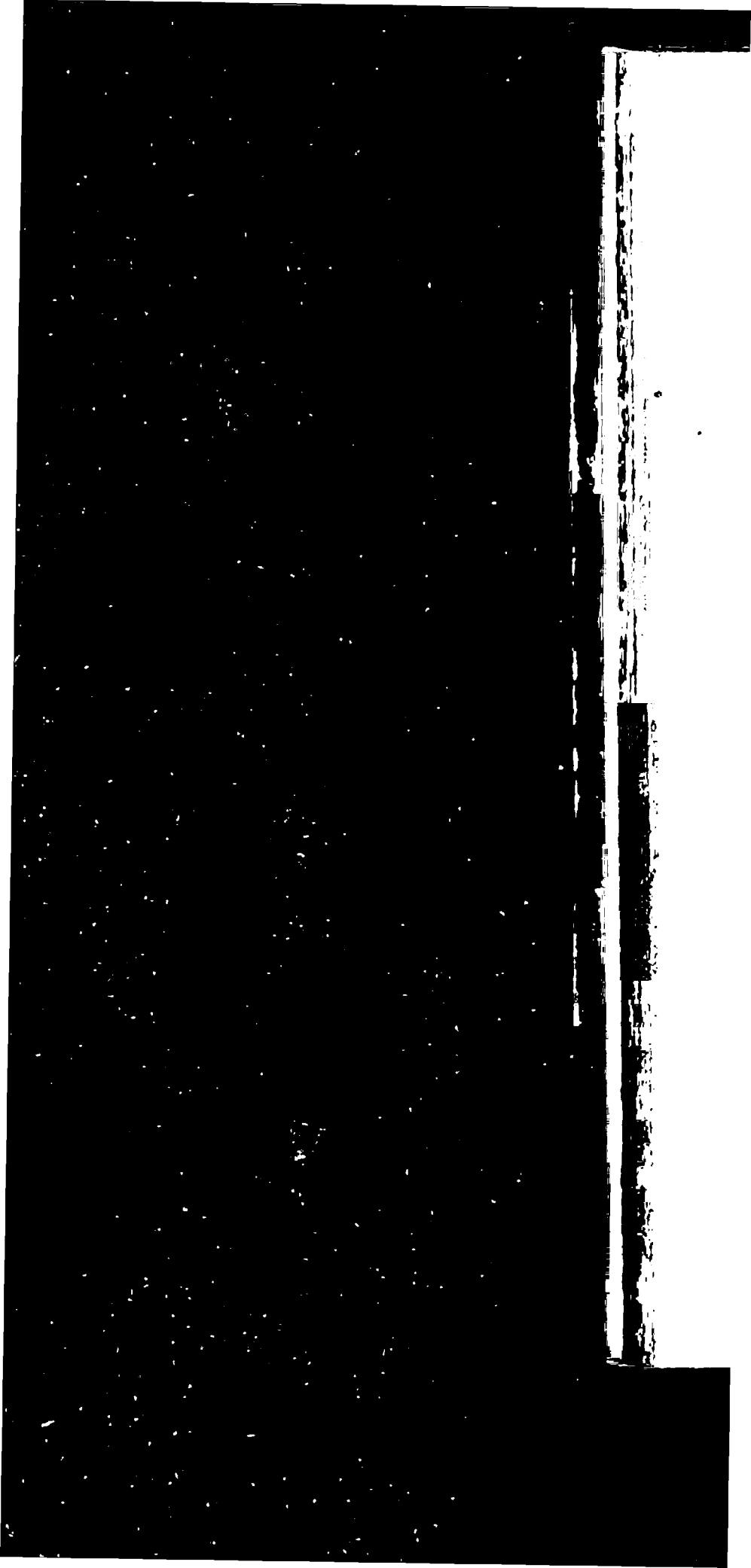
CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

ENAIEMIA *Un învățat ierarh sârbătorit: Arhiepiscopul de Atena, HRYSSOSTOMOS PAPANOPULOS.*

Revista noastră a avut de mai multe ori ocazie să vorbească despre activitatea și meritele științifice ale I. P. Sf. Arhiepiscop al Atenei și al întregii Grecii, *Hrysostomos Papanopoulos*. Un nou și foarte plăcut prilej ni se oferă acum, când învățatul ierarh este sărbătorit de lumea greacă pentru împlinirea a 85 ani de activitate științifică (1895—1930). Inițiativa a luat-o d-l Grigore Papamihail, profesor la Facultatea de Teologie din Atena, elev și apoi coleg al Înalt Prea Sfințitului la Școala teologică greacă dela Ierusalim, coleg la Facultatea de Teologie din Atena, vechi martor al activității lui, cum se numește singur, instruit la picioarele venerabilului dascăl „ca Pavel la picioarele lui Gamaliel“.

La apelul făcut în toamna anului 1930 pentru sărbătorirea I. P. Sf. Arhiepiscop al Atenei printr'un volum omagial, d-l Grigore Papa-

mihail a primit adevărată entuziasmă și colaborarea efectivă a unui mare număr de admiratori ai savantului fost profesor, coleg, prieten. Profesori universitari și secundari, ierarhi și alți clerici cărțurari, teologi publiciști, au răspuns cu diferite studii, din cari avea să ia ființă volumul proiectat; mulți alții — clerici și laici, din Grecia și din afară — au contribuit cu frumoase și prețioase amintiri și impresii despre activitatea profesorală a celui sărbătorit.

Volumul se prezintă astfel ca un bogat buchet de cunoștințe și de sentimente, pe care ceice l-au cules îl oferă cu mișcător respect marelui lor magistru și ierarh. Să notăm și gestul distinct, care cinstește deopotrivă pe cel omagiat și pe cei cari l-au făcut: Patriarhul de Constantinopol Fotie II, cel de Alexandria Meletie, răposatul patriarh de Ierusalim Damianos, arhiepiscopul de Cipru, au trimis confratelui sărbătorit frumoase scrisori pline de mărturie de admirație și de urări. Cu semnăturile autografe, ele sunt puse în fruntea volumului festiv, intitulat: *Ἐγκύκλιον ἐπὶ τῇ τριακοστῇ πέμπτῃ ἐπετηρῆδι τῆς ἐπιστημονικῆς δράσεως τοῦ Μακαριωτάτου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος* ¹⁾

Volumul dă câteva date biografice asupra L. P. Sf. Arhiepiscop al Atenei și o listă a lucrărilor ce a publicat până acum. Înalt Prea Sfinția Sa s'a născut în anul 1868 la Madytos în Tracia (pen. Galipoli) și este fiul unui preot sârman. A făcut cursurile secundare la Constantinopol, Ierusalim și Smirna, pe cele universitare la Atena (1889—1891), Kiev (1891—1893) și Petrograd (1893—1895), trimis de regina Olga. În 1895, toamna, a fost numit profesor, mai apoi director, al Școlii teologice dela Ierusalim (Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Σταυροῦ), unde, în anul 1900, a intrat în cler, ajungând foarte curând arhimandrit. La 1909 a părăsit Ierusalimul, primind însărcinări la Alexandria și fiind onorat la 1910, pentru meritele sale științifice, cu titlul de doctor onorific al Facultății de Teologie dela Universitatea din Atena. Dela 1911 s'a stabilit la Atena, ca director al seminarului Bizarios, fiind numit în 1914 și profesor de Istoria bisericească universală la Facultatea de Teologie, ca urmaș al profesorului pensionat An. D. Kyriacos. La 8 Martie 1923 a fost ales mitropolit, cu titlul de Arhiepiscop al Atenei și al întregii Grecii, continuând a fi și profesor onorific al Facultății de Teologie, unde face anual câteva prelegeri. Dela 1926 este și membru — dintre cei dintâi aleși — al Academiei dela Atena, în care a făcut diferite comunicări științifice. Acum se vorbește de alegerea Înalt Prea Sfinției Sale ca patriarh de Ierusalim, în locul vacant.

Activitatea științifică a ierarhului sărbătorit este din cele neobișnuite și desigur cea mai bogată în ortodoxia actuală. Dela 1890, când studentul Papadopoulos publică la 22 de ani, sub supravegherea marelui savant, profesorul Spiridon Lampros, la Atena, un studiu istoric asupra orașului natal Madytos, până la editarea acestui volum omagial

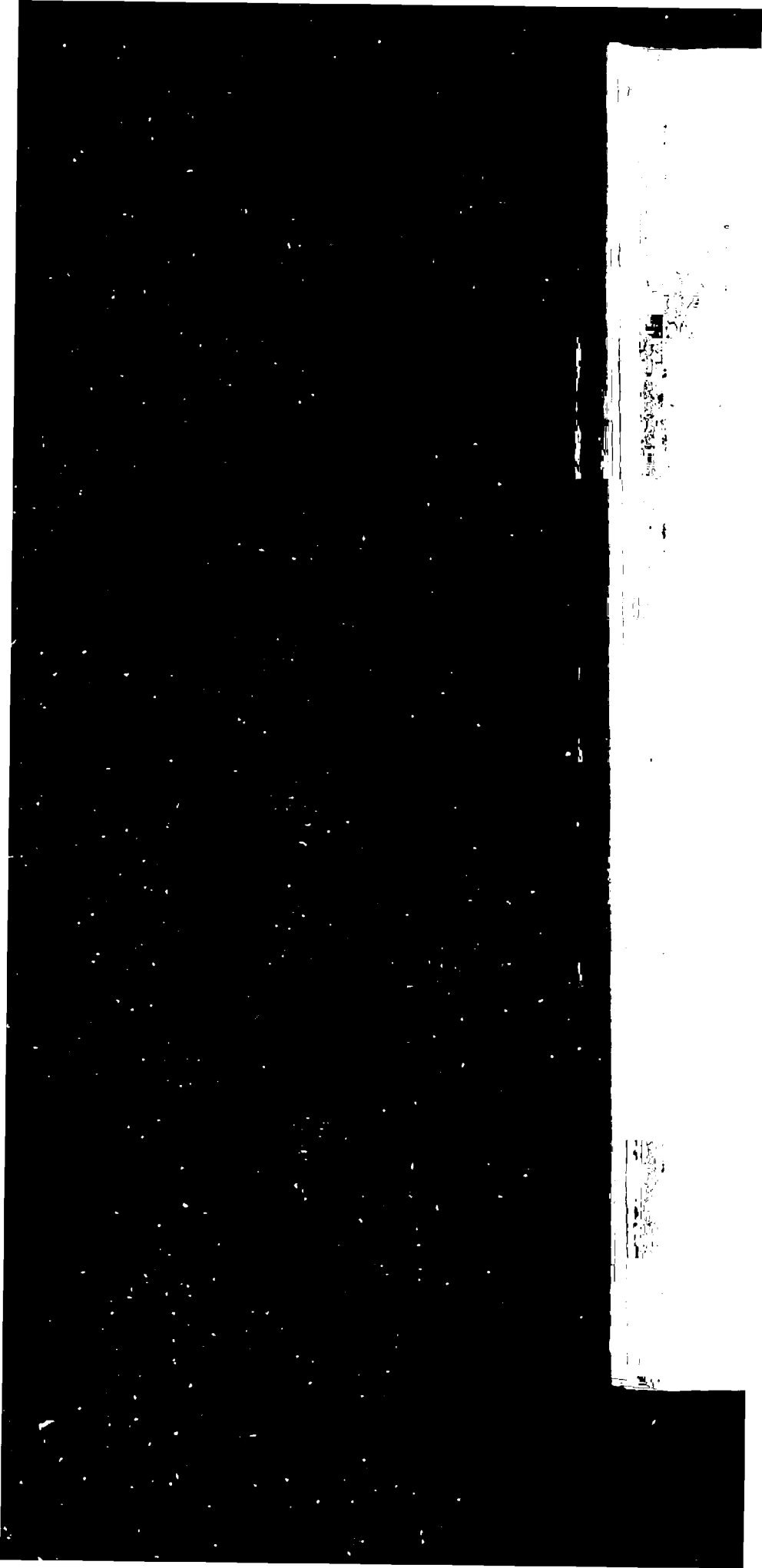
1. Tipărit la Atena 1931 (tipogr. Fenix), form. 8, XXIV, 571 pag., 500 drahme. (Se vinde în folcșul azilului de orfani al Bisericii).

numărul lucrărilor (studii mari și mici, articole de revistă, recenzii) se ridică la aproape patru sute. Cum I. P. Sf. Arhiepiscop al Atenei continuă să lucreze, printre toate ocupațiile, aproape cași înainte, acest număr va crește încă mult. Cea mai mare parte a studiilor privesc Istoria bisericească universală, ortodoxă, locală, a patriarhatelor și Bisericilor ortodoxe, a raporturilor cu eterodoxii; altele primesc sf. Scriptură și exegeza, altele morala creștină, altele sunt diferite studii în chestiuni de interes actual.

Cultura teologică și istorică a I. P. Sf. Arhiepiscop Hrysostomos Papadopoulos este largă, solidă și impunătoare. Chestiuni variate sunt tratate cu aceeaș competență, cu aceeaș siguranță de om informat, cu acelaș simț critic. Toate revistele teologice grecești de seamă, din Grecia și din patriarhii, s'au bucurat și se bucură încă de colaborarea rodnică și prețioasă a învățatului cleric. Unele din studiile lui s'au tradus în limbi străine (engleză, română, sârbă), altele au fost reproduse de reviste apusene. Recenziile lui se ocupă cu lucrări scrise de asemenea în diferite limbi (grecă, latină, rusă, germană, franceză).

Menționăm din marile număr de lucrări istorice doar câteva: Studii istorice, Ierusalim 1906, 244 p.; Sf. Ioan Hrisostom, Alexandria 1909, 131 p.; Simbolul sinodului II ecumenic. Studiu istoric și critic. Atena 1924, 73 p.; Contribuții la istoria elinismului în Egipt, Alexandria 1915, 71 p.; Sf. Dionisie cel Mare, arhiepiscop de Alexandria 1918, 114 p.; Biserica Ierusalimului în ultimele patru secole, Atena 1900, 432 p.; *Istoria Bisericii de Ierusalim, Ierusalim și Alexandria 1910, 840 p.*; Dositei patriarhul Ierusalimului, Ierusalim 1907, 72 p.; Liturgia apostolică a sf. Iacob, Atena 1907, 125 p.; Din istoria bisericească a Ciprului, Larnax (Cipru) 1922, 102 p.; Biserica Ciprului sub stăpânire turcească 1571—1878, Atena 1929, 134 p.; Istoria Seminarului Rizarioa, Atena 1919, 247 p.; Istoria Bisericii grecești. Vol. I: Înființarea și organizarea Bisericii autocefale a Greciei, Atena 1919, 469 p.; Biserica Atenei, Atena 1928, 116 p.; Patriarhii de Ierusalim ca îndrumători sufletești ai Rusiei în sec. XVII, Ierusalim 1907, 214 p.; Bisericile ortodoxe sârbă și română în trecutul lor istoric și după noua organizație, Ierusalim 1923, 112 p.; Viața spirituală în America, Atena 1920, 95 p. (în urma unei călătorii în America); Chestiunea valabilității hirotoniilor anglicane, Ierusalim 1925, 73 p.; Primatul episcopului Romei. Studiu istoric și critic, Atena 1930, 349 p. Numai acestea fac laolaltă peste patru mii de pagini de studii istorice felurite și erudite. Cu toate celelalte ele formează, cum zice Arhiepiscopul Ciprului, o întreagă bibliotecă. Se va înțelege deci, că I. P. Sf. Arhiepiscop al Atenei este un savant de o productivitate și de o valoare excepțională și că merită pe deplin cinstea unei sărbătoriri și omagieri, ca om de carte, printr'un volum de contribuții și aprecieri științifice, din partea celorce i-au fost ucenici și colegi și-i sunt confrăți și prieteni.

Locul nu permite să analizăm cuprinsul volumului. Vom da doar o idee de el, arătând în ordinea lor cele 32 de articole, cari formează partea științifică și cari ocupă aproape 500 de pagini: *Am. S. Alivizatos, Codificarea sf. canoane ale Bisericii ortodoxe (p. 24—27);*

Arhim. Ev. Antoniadis, Explicarea unor suprascrieri ale psaltirei (p. 28—84); *G. Arvanitakis*, Bazinul Amigdalilor din Ierusalim. Resturi ale Bisericii Învierii ridicate de Constantin (p. 35—37); *Adam. N. Diamantopoulos*, Marele Vasile și Roma (p. 28—51); *C. I. Dyovuniotis*, Două testamente ale Zăfriei Alexandru Mavrocordat (p. 52—62); *Vas. Exarhos*, Locul teologilor greci în instrucția publică (p. 63—75); *G. Zaharulis*, Câteva însemnări despre post (p. 86—96); *Spir. M. Kalliafas*, Problema existenței lui Dumnezeu și teoria nouă despre principiul vital (neovitalismul) (p. 97—104); *Evl. Kurilas Lavriotis*, Monahologia. Cauzele decăderii vieții chivoviale în Muntele Atos și restabilirea ei în Lavra și la Vatoped sub Ieremia la 1574. Acțiunea lui Silvestru al Alexandriei și un sigil inedit (p. 105—123); *Const. Logothetis*, Misticismul lui Bonaventura (p. 124—129); *Nic. I. Luvvaris*, Psihologia religiunii și importanța ei practică (p. 130—184); *Ioan E. Mesoloras*, Toleranța religioasă (p. 135—139); *Eugh. Mihailidis*, Contribuția lui *Hrysostomos A. Papadopoulos* la istoria Bisericii ortodoxe din Egipt (p. 140—141); *Dim. S. Balanos*, Facultatea de Teologie a Universității din Atena. Privire istorică 1837—1930 (p. 142—186); *Panagh. I. Bratsiotis*, Teologia dialectică a lui K. Barth și a partizanilor lui (p. 187—213); *V. A. Mystakidis*, Gheorghios Pahymeris protecdicos și dicheofilax, și M. Crusius (p. 214—282); *Const. D. Papadimitriu*, Însemnare despre Micul Teoreticon al lui Hrysanthos din Madite (p. 233—244); *Nic. P. Papadopoulos*, Silințele depuse în timpul revoluției grecești pentru constituirea unui sfânt sinod permanent (p. 245—260); *Grigore H. Papamihail*, Argumentul matematic al existenței lui Dumnezeu (p. 261—296); *Theologos C. Paraschevaidis*, Idealul educativ al Evangheliei (p. 297—317); *Dim. P. Pashalis*, Patriarhul ecumenic Dionisie III Vardalis (1662—1665) (p. 318—343); *Dim. A. Petrakacos*, Clerul în politică (p. 344—358); *Policarp Mitrop. de Gortys și Megalopolis*, Sfinții Mitropoliei Gortys și Megalopolis din Peloponez (p. 360—366); *Teodor M. Popescu*, De ce a atacat pe Latini patriarhul Mihail Cerularie la 1053? (p. 367—388); *Vas. C. Stefanidis*, Autenticitatea canoanelor sinodului dela Sardica (p. 389—392); *G. Soliriu*, Arta bisericăască și Părinții Bisericii (p. 394—404); *Sofronie Eustratiadis*, Ioan Mavropus Mitropolitul Evhaitelor (p. 405—437); *Panagh. N. Trembelas*, Catacombele (p. 438—450); *Const. Amantos*, Mănăstirea Mundelor din Hios (p. 451—469); *Vas. Antoniadis*, Termeni hristologice în Noul Testament (p. 470—474); *Vas. M. Vellas*, Trei locuri din Vechiul Testament (p. 476—484); *Iezechiil Mitrop. Tesaliei*, Mutarea sărbătorii Banei Vestiri (p. 485—488).

Cu foarte interesante „amintiri și impresii“ contribuie la volumul omagial alți 25 de ucenici și admiratori ai sărbătoritului (p. 489—550). Dacă prin partea științifică se cinstește șșă cum s'a crezut mai potrivit un ierarh învățat, cealaltă are darul de a descooperi cititorilor personalitatea omului Hrysostomos Papadopoulos, din înseși mărturiile de admirație, de respect, de recunoștință ale celor cari l-au cunoscut ca profesor, director, publicist și cleric.

Volumul este împodobit cu numeroase figuri, cari reproduc fo-

tografii ale sărbătoritului, arătat la diferite vârste și în diferite situații dela studenție până acum.

Un sumar în limba franceză (p. 552—557) ajută celor cari nu pot citi ușor în limba greacă, să cunoască titlul și cuprinsul pe scurt ale articolelor, iar un indice de nume proprii (p. 558—571) încheie în mod științific marea lucrare.

Execuția tehnică este foarte bună, iar meritul pentru tot ceace însemnează ca realizare științifică și ca dispoziție metodică acest volum omagial, vrednic de i-rarhul căruia i se oferă, revine în întregime d-lui prof. Grigore Papamihail, inițiatorul lui.

Preotul Petre Vintilescu, Profesor la Facultatea de Teologie din București: Contribuții la revizuirea liturghierului român. Proscomidia. Liturghia sf. Ioan Gură-de-Aur. Studiu și text, București (Tipografia Cărților Bisericești) 1931, form. 8, 160 p., 100 lei.—Problema textului cărților de ritual ale Bisericii noastre este de actualitate și de o importanță crescândă, de cari, credem, e conștient astăzi orice teolog și cleric cult. Nu vom exagera afirmând că un text bun al acestor cărți interesează tot atât de mult și tot așa de urgent, cași o bună traducere românească a sfintei Scripturi; ba având în vedere, că la diferitele servicii divine participă chiar creștini cari n'au citit și nu vor citi niciodată sf. Scriptură, putem zice că ritualul are la noi avantajul unei mult mai largi și mai dese întrebuințări decât cartea sfântă și că pentru imensa majoritate a credincioșilor ortodocși el ține și locul ei.

Dar înțelegerea serviciilor divine este legată mai întâi, cași cea a sfintei Scripturi de altfel, de corectitudinea și de claritatea textului, de logica sensului lui în sine și în naturaleta limbii noastre. Pe când însă sf. Scriptură este dată pentru citire — acasă sau în școală — și poate fi însoțită de explicațiile orale sau scrise, cari s'o lămurească, sau se poate da în pericope alese, serviciile divine se săvârșesc la momentul lor sunnit și numai așa cum sunt întocmite, cu presupunerea că sunt imediat și direct înțelese de cei pentru cari se fac. Presupunere de multe ori înșelată, pentru că insuficiența de pregătire și graba atâtor slujitori, simbolismul acțiunilor și cuvintelor rituale, și mai întâi textul cărților liturgice, în forma în care-l avem, obscur uneori chiar pentru liturghisitor, împiedecă de obicei pe mulți creștini, ca să prindă și să rețină frumusețea și adâncimea sensului serviciilor noastre divine, ne-întreconte întru aceasta de ale niciunei confesiuni.

Necesitatea unei revizurii nu este doar locală, cum poate s'ar părea, ci este generală în ortodoxie. Sub forma problemei unificării tipicului deocamdată, ea preocupă toate Bisericile ortodoxe, cari și sunt chemate să aducă la prosinodul ce se va ține în Iulie 1932, la sfântul Munte, propuneri și contribuții pozitive. Aceasta este desigur numai o lature a unei chestiuni mai complexe, care însă, cu această ocazie, se pune dela sine în întregime. Așa, chiar pentru Greci, cari, având textul cărților de ritual în limba lor originară, s'ar crede că nu au de pus problema lui, ea capătă totuș acum o importanță deosebită.

În revista „Néx Σάων“ a Patriarhiei de Ierusalim, s'a și publicat un studiu „Cărțile liturgice ale Bisericii noastre“ de Emm. G. Panielakis¹⁾, care arată cu ce greutate se pune și pentru Biserica greacă chestiunea revizuirii textului cărților de ritual. Studiul constată, că Grecii întrebuițează până azi aceste cărți aproape în forma în care le-au tipărit Venețienii în secolele XV—XVI și că, cu tot progresul ce s'a realizat de atunci, prin critica și compararea textelor, în editarea autorilor greoi clasici, cărțile liturgice au rămas în afară de preocupările științifice și ale străinilor și ale Greilor; iar dacă Patriarhia de Constantinopol și Biserica Greoiei au simțit și exprimat nevoia revizuirii textului cu ajutorul manuscriselor mai vechi și mai bune și al criticii, n'au putut până acum să-și realizeze dorința ce au. În concluzie, se sugerează Patriarhiei de Constantinopol și prosinodului panortodox, ca să dea chestiunii toată atenția cuvenită și să formeze o comisiune de specialiști, liturghi și filologi, ca să înceapă fără întârziere lucrul.

La noi, Părintele Icoanom Petre Vintilescu are meritul de a fi și întreprins, în calitatea sa de profesor de Liturgică la Facultatea de Teologie din București, o revizuire a cărții celui mai important serviciu divin, a liturghierului. Este o faptă de știință și de curaj, vrednică de cea mai înaltă apreciere pentru ceea ce însemnează și ca idee și ca realizare. Părintele Profesor anticipează cu succes o operă, care e de dorit să preocupe între cele dintâi sfântul Sinod, autoritatea centrală în atribuțiunile căreia cade și „forma definitivă a cărților de slujbă religioasă“, cum se precizează din primele pagini ale lucrării.

Ca specialist al Liturgicii, Părintele Profesor Petre Vintilescu eră cel mai indicat ca să ia — pentru necesitățile catedrei, în primul rând — inițiativa acestui bun lucru, pe care l-a și început în chipul cel mai lăudabil. Publicând rezultatul cercetărilor sale, și-a făcut mai mult decât o datorie de profesor. Binevoiască, numai, Prea Sfințitii și Cucernicii Părinți, ca să citească înorarea, și vor avea prilej să constate pe fiecare pagină câte lucruri ignorăm sau greșim în materie de text al ohiar sfintei liturghii.

Nu pretindem să o valorificăm aci printr'o analiză pentru cititorii revistei, întrucât, prin natura sa, studiul de revizuire a liturghierului este greu de recenzat. Menționăm numai că pentru compararea, lămurirea și îndreptarea textului proscomidiei și al liturghiei sfântului Ioan Gură-de-Aur au trebuit nu mai puțin de 803 note, în aproape 100 de pagini, note cari depășesc adesea proporțiile textului și cari conțin o nebănuită bogăție de referințe, de precizuni și de sugestii, ce pot da nu numai oricui idee de valoarea științifică a studiului de revizuire, de greutatea muncii și de conștiințiozitatea cu care s'a făcut, dar pot fi și un îndreptar stabilit pentru continuarea operei de revizuire de către autoritatea bisericescă, pentru timpul când aceasta se va hotărî s'o facă. Părintele Profesor Petre Vintilescu are cu aceasta și meritul de a fi indicat și întrebuințat metoda ce se impune în asemenea studii.

1. Și în extras, Ierusalim 1931, form. 8, 30 pag.

și pe cel de a fi aplicat-o cu mult folos în lucrarea sa. Cum este un deschizător de drum în această direcție, meritul Prea Cucericioei Sale se evidențiază cu atât mai mult.

Partea de studiu introductiv, care ocupă 65 de pagini, este și ea plină de roadă științifică și de învățăminte. Părintele Profesor, care o califică prea modest „ca o simplă contribuție“, definește aici caracterul lucrării, arată condițiile în care a întreprins revizuirea liturghierului, „numai o revizuire“, se ocupă cu limba și cu stilul liturghierului, dând numeroase și probante exemple de cuvinte și expresii ce trebuiesc să fie îndreptate și arătând pe cele cari prezintă mai mari greutăți; accentuează raportul ce există între limba liturghierului și între traducerea sfintei Scripturi, care, cum se știe, intră cu o întreagă serie de texte în structura serviciului divin; face apoi „sumare considerațiilor asupra manuscriselor și edițiilor liturghierului“, cu care ocazie dă o bogată listă de izvoare și studii consultate și face foarte prețioase constatări asupra condițiilor, în cari, în manuscrise și tipărituri, s'a încheat și s'a fixat textul liturghierului în cursul timpului, trăgând concluzia, că „privită de-a lungul manuscriselor și edițiilor sale din diferite veacuri, liturghia apare neschimbată, întotdeauna ca un mecanism, a cărui funcțiune primitivă n'a fost întru nimic atinsă sau modificată, ci, dimpotrivă, asigurată și perfecționată prin șlefuirea exterioară a unora din piesele sale secundare“ (p. 36). Urmează precizarea situației lucrării de revizuire, prin compararea liturghierului român în diferitele-i ediții și cu cele străine și indicarea particularităților mai deosebite ale diferitelor ediții de liturghiere privitoare la proscomidie și la liturghie.

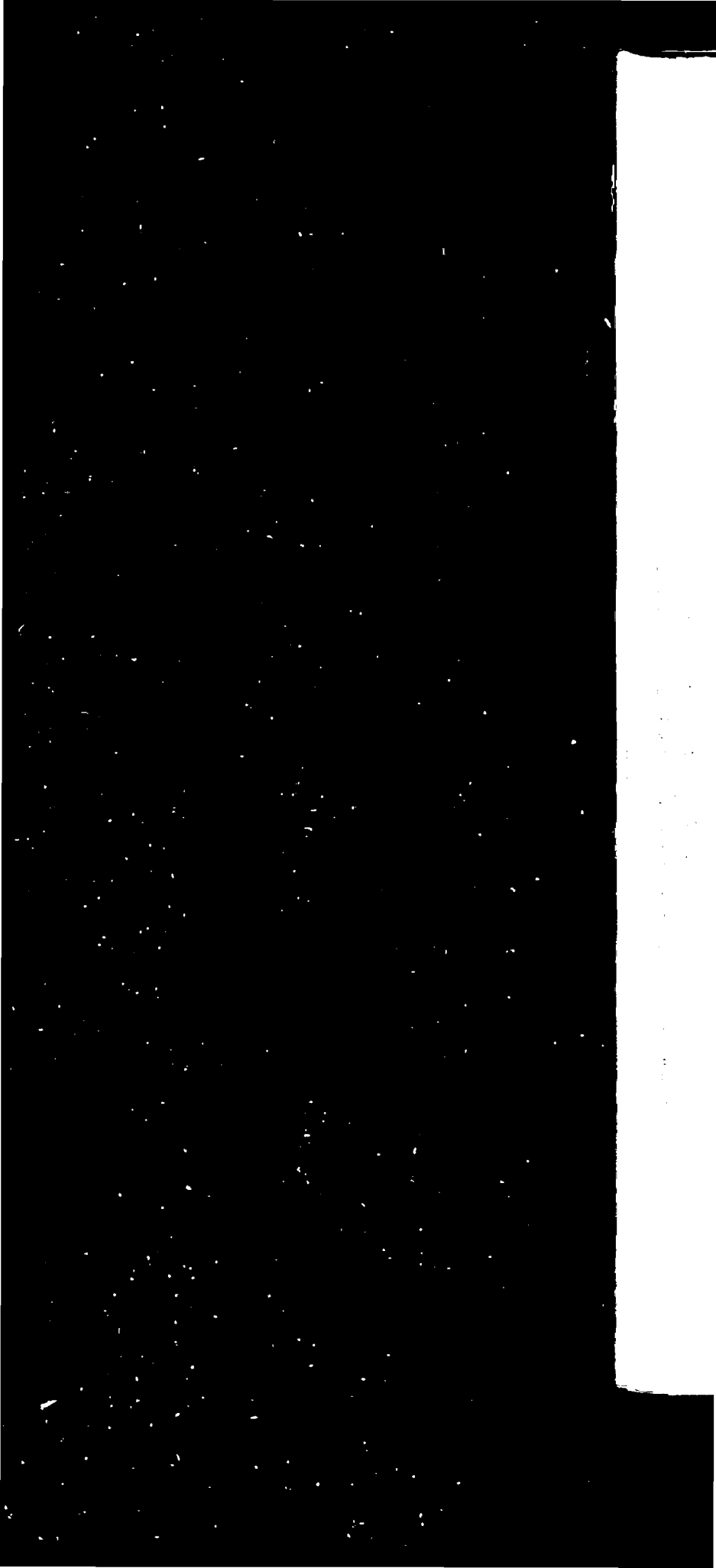
Acest studiu introductiv este o amplă și documentată justificare a lucrării întreprinse, o punere la punct a o mulțime de chestiuni preliminare revizurii și o foarte instructivă inițiere în opera elaborată cu multă migală și răbdare. Nu putem rezista ispitei de a reproduce din încheierea lui următoarele cuvinte în adevăr concludente:

„Din observațiunile expuse în paginile din 'nainte asupra proscomidiei și asupra liturghiei sfântului Ioan Gură-de-aur, rămâne nelindoloasă necesitatea de a se întreprinde o revizuire a liturghierului român, înainte de imprimarea unei noi ediții a lui. Ea privește, de fapt, numai oarecare îmbunătățiri în traducerea textului, îmbunătățiri recomandate, poate, mai mult de procesul de infususceptiune al limbii, precum și introducerea de mai multă precizie în regulile mărunte privitoare la îndeplinirea acțiunii liturgice.

„Problema se pune clar: vrem să rămânem la liturghier numai ca la un monument de arhitectură antică, pe care să-l privim cu un simplu și exclusiv interes arheologic, sau trebuie să ne îngrijim cu atențiune și de legăturile, prin care se întreține vie și nelimpșinată comunicația spirituală cu acest centru de iradiatiune harică, care este liturghia? În oasebi pentru slujitorii altarului, liturghierul trebuie să fie izvorul principal și deplin pentru instruirea în îndeplinirea sacrei lor îndatoriri, iar nu abundând de lacune, care, împușinându-le încrederea înr'însul, îi mână pentru orientare la izvoare secundare. Într-o astfel de situațiune, nu trebuie să fim surprinși că, după un șir de ani în îndeplinirea oficiului, preotul nu și-a cîștit amănunțit regulile din liturghier, ca unele ce se găsesc excedate de practica în curs“.

Cu convingerea acestei necesități și cu pregătirea ce ea o cere a purces Părintele Profesor Petre Vintilescu la opera de revizuire a liturghierului român. Pentru greutățile, cu cari, numai, se poate realiza,

Părintele Profesor are satisfacția de a fi săvârșit cel dintâi și cu mult spor un lucru, pe care este chemat să-l prețuiască și sfântul Sinod și tot clerul nostru. Și va mai avea poate — este de dorit — pe cea de a vedea, că inițiativa Prea Cucerniciei Sale a fost bunul început al unei operațiuni similare aplicate treptat tuturor cărților noastre de ritual, cu aceeași competență și cu aceleași însemnate rezultate.

Din simplă îndatorire profesională, fără a fi fost solicitat, Părintele Petre Vintilescu oferă dăci cu lucrarea sa autorității bisericești îndemnul și exemplul concret a ceea ce trebuie făcut cu textul cărților liturgice. Cu aceasta, sf. Sinod a și descoperit pe cel dintâi lucrător indicat să-i aducă „contribuțiile“ sale la opera pe care o așteptăm înțeleasă, continuată și lărgită cât mai curând.

Până se va face oficial mai mult, Prea Sfințitul Episcop *Visarion* al Hotinului are îndoitul mare merit: De a fi prețuit dintru început importanța lucrării Părintelui Profesor Petre Vintilescu și de a fi ajutat efectiv, suportând cheltuielile tiparului, ca ea să poată fi pusă și la îndemâna altora. I se cuvin pentru aceasta nu numai omagiile prezintate de autorul ei, ci și ale noastre ale tuturor.

TEODOR M. POPESCU,
Profesor la facultatea de teologie
din București.

Prof. *F. Dvornik*, *Cyrrillus und Methodius*, în colecția „*Menschen, die Geschichte machen*“ Editura *L. W. Seidel & Sohn*, Viena.

Numele lui Cyril și Metodie sunt strâns legate de creștinarea Slavilor și se bucură de mare stimă la popoarele ieșite din această ramură a omenirii. Pentru acest motiv, profesorul *Dvornik* din Praga ne dă rezultatul celor din urmă cercetări, cu privire la aceste personalități, în colecția vieneză, care are de scop să înfățișeze cele mai însemnate figuri din curgerea a 4000 de ani ai Istoriei universale.

Metodie s'a născut la anul 815, iar Constantin în 826 sau 827. Tatăl lor a fost un înalt ofițer, iar Metodie a intrat și el în slujba împărătească. Constantin se arăta de vreme plecat mai mult spre studii. După moartea tatălui lor Constantin el fu luat de influentul logotet Theoktistus și dus la curtea împărătească, unde primi o aleasă creștere. El a avut ca profesori pe cei mai mari învățați ai timpului, pe matematicul și filosoful *Leo* și pe *Fotius*. După terminarea studiilor, Constantin se făcu preot și ajunse profesor de filosofie. După ce sprijinitorul lor Theoktistus și împărăteasa Teodora au fost înlăturați dela cârmuirea imperiului (856), cei doi frați se retraseră din viața oficială. Curând însă, și supt noua conducere a Cezarului *Bardas*, ajunseră să joace un rol însemnat. Aceasta, poate și mulțumită Patriarhului *Fotius*, profesorul și prietenul lui Constantin. În urma atacului Rașilor din 860, Bizantinii se gândiră să reia legăturile cu regatul Cezarilor, cari le puteau fi de mare folos. Ei hotărâră să trimită o solie la acest popor. Fiindcă se știa că în acest regat influența arabă și evrească erau mari, misiunea a fost încredințată lui Constantin, care, prin

cunoștințele sale lingvistice, putea să se înțeleagă cu învățații evrei și arabi din acea țară. Cu acest prilej, Constantin își înoi cunoștințele de ebraică și samariteană. El mai avu norocul să afle aci un exemplar din Sf. Scriptură, în traducerea veche gotică a lui Wulfila, pe care o putu descurca cu ajutorul unui Got. După întoarcerea din țara Cazarilor, o misiune și mai însemnată fu încredințată celor doi frați. O solie venise la Constantinopole, trimisă de prințul morav *Rastislav*, care cerea preoți greoi, cunosători și de limba slavă. Fără îndoială că misiunea avea și un caracter politic. *Rastislav* căuta să asigure tânărului său regat neatârnuirea amenințată perpetuu de Germani. El voia adică, să scape și bisericește de influența misionarilor germani. Poate îi era frică și de o acțiune comună a Germanilor și Bulgarilor, contra sa. Bizantinii văzură îndată că este un prilej minunat ca să-și întindă influența până în părțile cele mai depărtate nord-vestice, cât și un bun mijloc de a izola pe Bulgari. Constantin, împreună cu fratele său, își luă însărcinarea împlinirii acestei misiuni. Ei plecară în Moravia.

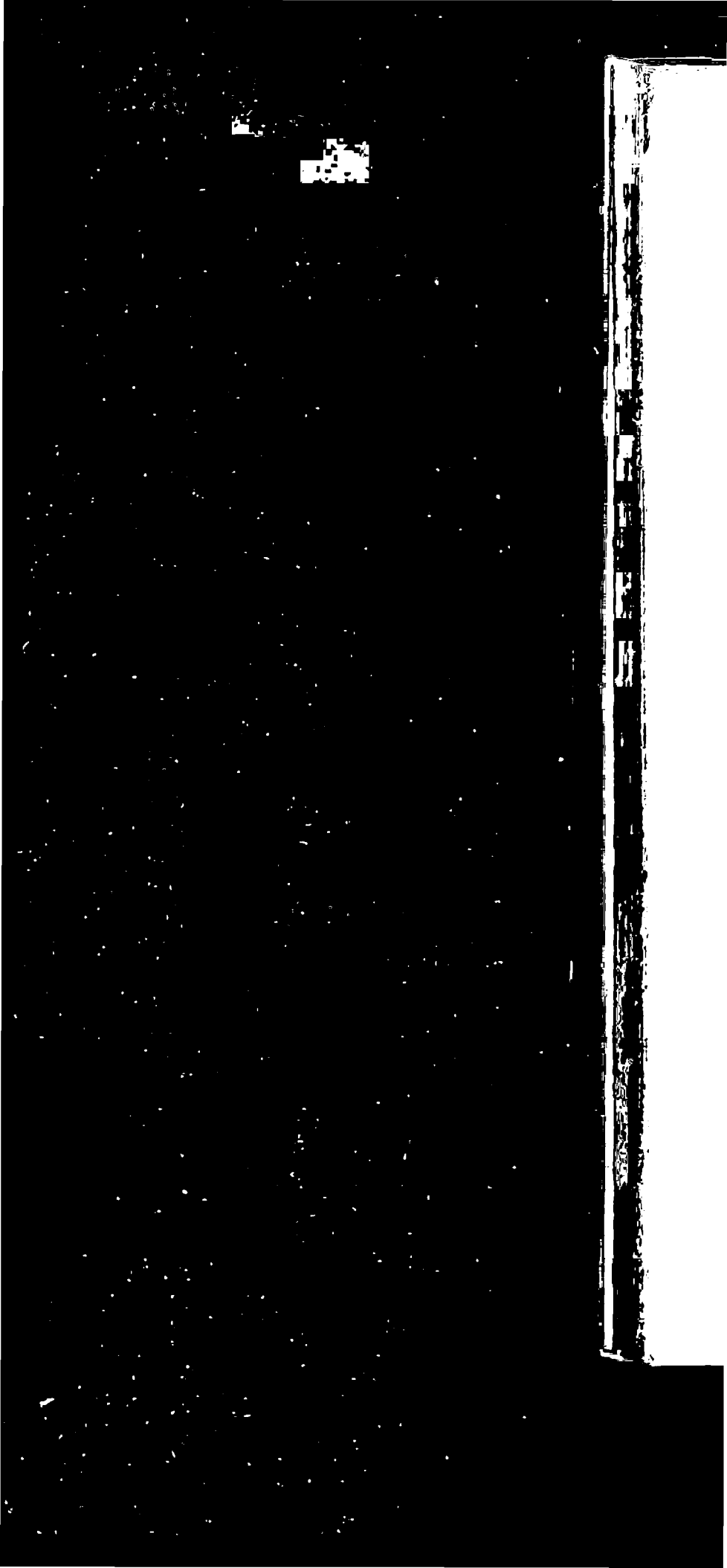
De multă vreme se lucraseră în Bizanț, la creștinarea Slavilor, cari trăiau în împărăția din Răsărit. Pentru noii convertiți, se înălțaseră și câteva scaune episcopale. Se găseau deci oarecari elemente rudimentare, care fură folosite de Constantin. Pe temeiul cunoștințelor sale filologice, el încercă să creeze și un nou alfabet slav. În chipul acesta, luă naștere scrisul glagolitic. Mai apoi, el traduse Sf. Scriptură, în dialectul macedonean-slav, care era înrudit cu cel al Moravilor. Plăcerea cu care fură primite aceste lucruri îl făcură, să transpuie și Liturgia, în limba slavă.

Cu toate succesele dobândite, cei din frați își dădură seama, că o apropiere desăvârșită a acestui popor de Biserica bizantină nu este posibilă. Influența germană stăruia în țară, și ori-ce nădejde fu stărmătată prin biruința câștigată în 864, de Ludovicul germanicul, asupra lui *Rastislav*. Dacă nu se dorea dispariția misiunii, apoi era nevoie ca ea să fie recunoscută de Papă. Aceasta era și mai de nevoie, în clipa când prințul slav *Kocel*, care stăpânea Panonia, voi să recunoască opera celor doi frați. Pe de altă parte, Papa *Nicolae I* urmărea de mult ca Illyricum de odinioară, care fusese încorporat Patriarhiei din Constantinopole de către împăratul iconoclast *Leon III*, să se întoarcă supt ocârmuirea sa. El izbutise chiar să atragă pe Bulgarii de curând creștinați, ajungând astfel, să pună stăpânire pe o însemnată parte a Illyricului orientel. Papa pofti pe cei doi frați să vină la Roma. Ei fură primiți de urmașul Papei *Nicolae I*, *Adrian al II*, și de influentul bibliotecar al curiei *Anastasius*.

Faptul că ei aduseră la Roma și moaștele sfântului *Clemens*, făcu să fie foarte bine primiți. Marea învoire făcută de Constantin, adică introducerea liturghiei slavone, fu aprobată de Papa.

Politica lui *Nicolae I*, cât și frica de Bizanț, contribuiră mult la această hotărâre. Constantin, simțind că-i scad puterile, intră în Roma, într'o mănăstire grecescă, luă numele de *Cyrillus* și muri aci, la 14 Februarie 869. El fu înmormântat în Biserica sf. *Clemens*.

Methodius rămase singur și trebui să ajute pe Papă la rezolvarea chestiunii moravo-panoniane. Papa reînființă vechea dieceză din *Sirmium*, de care trebuiau să țină Panonia și Moravia. *Methodius* ajunsese arhie-

piscop al acestei diocese și legat papal. Acest scaun era socotit ca un post înaintat pentru recăștigarea Bulgarilor, cari părăsira Roma în 869. Clerul german nu recunoscuse această situație. Imprejurările politice îl ajută. Rastislav fu detronat, cu ajutor german, de nepotul său Svatopluk, și Moravia căzu din nou supt Germani (870).

Methodius fu prins de trei episcopi germani și condamnat la un sinod. În zadar încercă el să comunice Papei, ce i se întâmplase. Abia urmașul lui Adrian, Papa Ioan VIII, află și trimise, la începutul anului 873, pe episcopul Paul de Ancona să eșeze pe nefericitul Methodius din nou în drepturile sale. Papa voia să păstreze cu orice preț Panonia, supt cărmuirea sa. Prețul era jertfirea liturgiei slave, la care Methodius nu consimți. Clericii germani nu încetară lupta. Ei își păstrară influența pe lângă prințul Svatopluk, prin germanul Wicking. Methodius fu acuzat de erezie. Aceste intrigi, cât și faptul că în sudul Panoniei interesele diocesei sale se încrucișeau cu acelea ale Bisericii bizantine, făcură pe Methodius să plece la Constantinopole. Aci el fu bine primit de împăratul Vasile I și de Patriarhul Fotie. După câțva timp, el se întoarse în Moravia, unde continuă munca fratelui său și desăvârși opera acestuia, adică traducerea sf. Scripturi în limba slavonă. El muri la 6 Ianuarie 885. Școlarul său *Gorazd*, pe care el îl lăsă ca urmaș, nu fu întărit de Papa. Wicking izbucni, printr'o scrisoare falsă, pe care o dă, ca fiind dela Papa Ioan VIII, să i se incredințeze cărmuirea diocesei. Liturgia slavă fu oprită, iar școlarii lui Methodius fură siliți să părăsească țara. Cei mai mulți se adăpostiră în Bulgaria, unde răspândiră opera înaintașilor lor. Prin acesta, se introduse influența culturii bizantine pentru totdeauna la cele mai multe popoare slave! Acțiunea celor doi frați, greoi de origină, este socotită și azi ca un moment din cele mai însemnate în lumea suferitoare a Slavilor!

Ca toate lucrările d lui Dvornik, profesor ceh, și aceasta este îmbelșugat documentată și supusă garanției celui mai obiectiv aparat critic. Ea merită să fie cunoscută în cercuri cât mai largi!).

TOMA G. BULAT,

profesor la Facultatea de teologie
din Chișinău.

Maimonide, Le Guide des Égarés (Călăuză a celor rătăciți), Traducere din limba arabă de *Solomon Munk*. Editura *Rieder*. Paris, Place Saint-Sulpice, 1930, 278 de pagini în formatul cărților de școală. Prețul 15 franci francezi.

În colecțiunea de tradițiuni și însemnări rabinice, toate la un loc alcătuind vestitul „*Talmud*“, care e depozitul vieții spirituale și religioase și, într'o măsură oarecare, istoria condensată a națiunii iudaice, de când a înostat de a fi popor cu țară proprie, *Comentariile*

1. S'a utilizat și darea-de-seamă din ziarul *Prager Presse*, colecția din Praga, 1931.

și speculațiunile demonstrative ale celebrului Rabi Moise Maimon, cunoscut în deobște sub numele de *Maimonide*, sunt aproape dictatoriale¹⁾. De aceea am socotit, că tratatul său mai sus anunțat merită oinștea unei recenzii²⁾.

Mai întâiu, secotese că e bine să se știe că Maimonide s'a născut în Cordova (Spania) la 1135, și, după o lungă peregrinare prin Europa, Africa și Asia, s'a stabilit definitiv în Cairo (Egipt), unde a și murit, la 1204, ca medic al lui *Al-Kadi al-Fadil al Baisami*, vizirul lui *Saladin*, eroul musulman al Cruciadei a 3-a (1189—1192). A desfășurat o nimitoare activitate, nu numai ca medic, ci și ca astronom, filosof, talmudist, rabin și șef de comunitate. Când a murit (1204), nu numai iudeii, ci și musulmanii au purtat dolul 3 zile. A fost îngropat la Tiberiada.

Cea mai celebră dintre scrierile lui Maimonide (foarte numeroase), este „Călăuza celor nedumeriți“, din carea, cartea ce prezintă astăzi, dă paginile cele mai frumoase și mai lesne de înțeles³⁾. Maimonide își împarte tratatul său în 6 „Părți“.

Partea I „Dumnezeu“, în 3 cărți: 1. Dumnezeu în limbajul oamenilor; 2. Atributele lui Dumnezeu; 3. Numirile lui Dumnezeu în Biblie.

Partea II, „Lumea“, în 3 cărți: 1. Descrierea lumii; 2. Originea și soarta (destinul) lumii, 3. Schimbările lumii.

Partea III, „Omul“, în 2 cărți: 1. Omul în lume; 2. Omul față de Dumnezeu.

Partea IV, „Profetul“, în 2 cărți: 1. Caracteristica Profetului 2. Caracteristica Profeteiei.

Partea V, „Cultul Suprem“, în 2 cărți: 1. Posadarea lui Dumnezeu; 2. Urmarea (Imitarea) lui Dumnezeu. Fiecare carte este și ea împărțită în capitole (în total 49 de capitole).

Ca specimen antologic de ougetare, dau aci câteva rânduri din;

1) *Maimonide*, unul din cei 176 Rabini, cari, începând cu *Iuda Hacadoș* (*Iehuda ha Nasi*), au alcătuit și au comentat Talmudul, este considerat drept *Platon al Iudaismului*.

2) Recenzia de față este trasă din recenzia ceva mai amănunțită, pe carea am prezentat-o contrașilor membri ai Cercului pastoral-cultural Atârnași-Teleorman, în ședința intimă de la 22 Noembrie 1931, cu următoarea introducere: «Ședințele Cercurilor noastre pastorale-culturale (la cari, fie vorba între noi, nu întofdeauna ne grăbim bucuros), după mine, unul, în intenția celor ce le am pus la cale, au avut un întrell scop:

1. Ca să folosească obștei creștinești prin efectul priveliștei frumoase a slujbelor religioase efectuate în sobor de către 6—9 preoști, prin predici și prin conferințe morale publice; 2. Să adune la o laltă pe clerici pentru unificarea slujbelor și pentru întreținerea solidarității în tagmă. 3. Să provoace și să întrefie între clerici o oarecare întrecere în cultura personală, profesională și generală. Acest al 3-lea scop se înfăptuește mai ales prin așa zisele «recensii», cari sunt pentru noi mult mai folositoare decât ospăările grase obișnuite în ședințele intime din timpul mesei. Ca preot-gazdă, azi, înainte de obținutul pâne zilnică, ce datorez, smerenia mea voui încercă o recenzie asupra unei cărți însemnate și rare, care ne va face cunoștință cu o altă carte quasi-universală: «Talmudul» și cu un talmudist vestit: Rabinul Moise Maimonide.

3) Lucrarea întregă e tradusă în franjuzeste în 3 volume (Paris 1863).

cuprinsul cărții lui Maimonide: „Să știi¹⁾, scrie la pag. 19, că ar fi primejdios să începi studiile prin metafizică; tot așa de primejdios ar fi să explici chiar dela început sensul *alegoriilor profetice* și să lămuiești tot dela început și *metaforele* de cari cărțile profetice sunt pline. Dimpotrivă, trebuie să pregătești pe începători și să întărești pe incapabili potrivit cu puterea lor de înțelegere; și pe acela care se dovedește că a ajuns un spirit desăvârșit și în deajuns de bine pregătit pentru gradul înalt al speculațiunii demonstrative și al adevăratelor argumentări ale inteligenței, să-l faci să pășească cu grijă, puțin câte puțin, până ce va ajunge la desăvârșire, fie prin cineva care să-l conducă, fie prin el însuși. Că dacă se începe din capul locului prin știința metafizică, va rezulta nu numai o turburare în credințe, ci chiar o curată necredință (ireligiune).

Aș putea să compar aceasta cu acela, care dă unui prunc de curând născut să mănânce pâine și să bea vin, căci îl va ucide cu siguranță; nu pentru că aceste alimente sunt rele și contrarii naturii omului; ci pentru că elce le ia e prea slab pentru a le mistui în așa fel ca să tragă folos din ele.

Tot așa e și cu Biblia: dacă adevărurile metafizice au fost expuse în ea într'un chip întunecos și enigmatic și dacă înțelepții (-avanții)²⁾ au întrebuințat tot felul de dibăcii (artificii), pentru a învăța, fără a se rosti lămurit, apoi aceasta nu e pentru că ele închid într'insele ceva rău, ori pentru că răstoarnă temeiurile religiunii, cum cred ignoranții, cari socot că au ajuns la gradul superlativ al speculațiunii, ci ele au fost învăluite, pentru că inteligențele la început nu sunt încă în stare să priceapă, ci numai să năzărească vag adevărurile. De aceea ele se numesc „taine și ascunsuri ale Torei“.

Acesta e motivul pentru care Biblia este exprimată în limbajul oamenilor; că ea e menită să fie înțeleasă și de copii și de femei și de toată lumea, care nu e în stare să priceapă lucrurile în realitatea lor... Dar când individul, prin studii adânci, a ajuns desăvârșit, și, „tainele Torei“ îi sunt descoperite, fie prin altcineva, fie chiar prin propriul său spirit, care e un dar dela Dumnezeu, el ajunge pe punctul de a recunoaște adevărul acestor păreri adevărate, cari, până aci, îi păreau închipuiri. Acum el pricepe adevărata lor ființă... S'a atribuit lui Dumnezeu, în mod metaforic, organe: gură, limbă, ochi, urechi, mâini, picioare; că El poate fi invidios, răzbunător, supărăcios; că ține minte răul. (Exemple: Cartea Facerii, cap. 1, 2 și 3.; „Cerul este mie scaun, și pământul ștercut picioarelor mele“. Isaia 66, 1. etc. Se întâlnesc în Cărțile Sfinte rostiri ca: „Cel Veșnic vede“; „Cel Veșnic aude“; „Cel Veșnic miroase“; „Cel Veșnic s'a supărat“; „Cel Veșnic a pedepsit“. Toate aceste *antropomorfisme*, după Maimonide, ar îndreptăți pe cei needificați, până la un oarecare punct, să creadă în *Corporalitatea* lui Dumnezeu. Inșă individul cel desăvârșit în studiul Legii nu se îndoieste că Dumnezeu este „esența“; și că *antropomorfismele* și *corporalitatea* ce ar rezulta din expresiunile.

1. Maimonide se adresează lui Iosif ben Iehuda, ucenicul său, căruiă lucrarea îi este dedicată.

2. La pag. 31, Maimonide scrie: „Să știi că prințul savașilor, maestrul nostru Moise (fie pacea cu el)...

Bibliei sunt necesitate de scopul urmărit: ca orice om, oricât de neinstruit, să aude, măcar cât de vag „Că există Un Dumnezeu”. Numai acestui scop trebuiau imputate antropomorfismele și metaforele din Biblie.

Lesne de înțeles, după acestea, că Maimonide oată cu mare stăruință să *spiritualizeze Biblia* și în acest scop extrage din Cărțile sfinte teorii îndrăznețe despre atributele lui Dumnezeu, a Creațiunii, a Ingerilor, a liberului arbitriu, a originii răului, a profetiei, a sensului Legii și a practicii ei, teorii pe cari le scoate, *nu din litera Legii, ci dintre rândurile Legii.*

„Eu, scrie Maimonide, sunt acela care, văzându-se încolțit într-o celulă strimată și negăsind chip să propovăduiască un adevăr bine demonstrat decât numai unui singur om distins pentru motivul că acest adevăr displace la zece mii de oameni ignoranți, preferă totuși să vorbească chiar și numai pentru acest singur om, fără să țină seamă de blamul marelui multimi; și se căznește, să scoată pe acest singur om din nedumeririle în care se zbate și să-i arate calea, pe care poate să iasă din rătăcire, ca să devie desăvârșit și să afe repaos”.

Indrăznețele vederi ale lui Maimonide asupra ingerilor, minunilor profetiei, au scandalizat pe o mare parte chiar dintre ortodoxii-îndei și au dat loc unei întregi serii de lupte aprige, în cari s'au aruncat anateme și dintr'o parte și dintr'alta. Iudeii au mers până acolo că, în 1234, au introdus procesul lor religios evreiesc înaintea autorităților catolice, cari aruncară în foc lucrările lui Maimonide.

Speculațiunile, filosofice și teologice, demonstrative din *Le guide des Egarés* a lui Rabi Maimonide nu sunt lipsite de interes. Cei curioși de a vedea totul de a ougeta și de a înțelege, cum și doritori de a dobândi o lămurire mai mult asupra Talmudului evreiesc, cartea cu 7 peceți, care de aproape 2000 de ani este fortăreața și refugiu iudaismului, pe care, deși fără Patrie, îl menține totuși o națiune activă și chiar puternică în omenire, vor folosi, dacă o vor procura (pe prețul de 15 franci francezi) și o vor citi, bine înțeles, cu duheritic și cu rezervele convenite.

Econom STAVROFOR ILIESCU,
Atârnați-Teleorman.

Discuțiune privitoare la chipul lui Iisus. — În *Revue Biblique* din Paris, în mai multe numere din anul trecut, s'a făcut o luogă discuțiune despre chipul Domnului Hristos. Autorul, monahul catolic *F. M. Braun* din Ordinul predicatorilor, destramă părerile învățatului vienez *Eisler*, după care d. Hristos ar fi fost mic de stat, pipernic și bolnăvicios. El a ajuns la asemenea păreri crezând că tâlonește cum se cade părerile lui *Iosif Flaviu*, scriitorul evreu, cuprinse într-o traducere slavă și în niște rămășițe românești din *Iosif Flaviu*, traduse de fostul rabin în București, iar acum în Londra, *Moise Gaster* *Eisler* a scris pentru a-și face dovedirea lui, în nu mai puțin de 2 volume, 1 de 542, iar celalalt de 884 de pag. Ele sunt răfuite acum și arătate drept curate născociri, culese dintr'o prea bo-

gată închipuire. In nr. din Iulie și Octomvrie anul trecut al *Revistei Biblice*, monahul Braun arată acestea și încheie:

Chiar în ochii unui necredincios, personalitatea fără perereche a lui Iisus merită să fie tratată cu mai mult respect. Dacă nu mai mult, aici e lipsă de măsură. Păoat că d. Eisler n'a înțeles-o. Cu toată nemărginita învățatură de care el dă dovadă, nenoronita sa încercare, vătămata de un gând orb și de o închipuire cuceritoare, dovedesc, pe cât de puțin gust, pe atâta și de vigoare. Nu știm de ce să ne pară mai rău“.

Ce se crede nouă cronologie a Bibliei.—Ziarul *Neamul Românesc* dela 21 Ian. a. c. scrie că arhiologul englez *Harstings* a studiat cioburile de lut din Palestina și că, pe temeiul desemnurilor și scrisului de pe ele, a putut ajunge „la o nouă cronologie a Bibliei“.

la s'o vedem cât e de nouă?

Mai întâi, una din datetele citite de noi în *Neamul Românesc* trebuie să fie o greșală de tipar. In adevăr, dacă Moisi era născut în anul 1527 înainte de Hristos, dacă eșirea din Egipt el a cămuit-o fiind de 80 de ani, dacă, deci această eșire s'a petrecut în curgerea anilor 1500 înainte de Hristos; cum scrie ziarul că eșirea (exodul, zice scriitorul) din Egipt „a avut loc la anul 1227 (înainte de Hristos), sub domnia faraonului Menepta“? Amândouă datele nu se potrivesc. Una înlătură pe cealaltă. Acestea le poate scrie câte unul care habar n'are de cronologia Bibliei, cum o avem noi, teologii, și care îndată ne izbim de astfel de nepotriviri.

Faraonul *Menepta* trebuie să fie acel pe care noi îl cunoaștem sub numele de *Meneftah*. Dacă acum vremea lui Moisi cade pela anii 1500; dacă cetatea Ierihonului, cum mai citim aici, a căzut pe la anii 1447; de unde oare urmează că Harsting ar fi întocmit o nouă cronologie a Bibliei? Aceasta este doar tot vechea cronologie. Noi nu învățăm altfel în cărțile noastre, iar așa zisele descoperiri ale lui Harsting nu sunt nimic nou.

Iată cum se scrie în ziarele noastre în materii religioase!

A. S.

INSEMNĂRI MĂRUNTE

Patru rânduri pentru un om ucis la datorie.—Discuțiune în ziare pentru că grănicerul *Vasile Chițu* a fost ucis de vrăjmașii graniței noastre la paza Nistrului și că i s'au închinat numai 4 rânduri de ziar.

„Lângă aceste patru rânduri laconice, scrie *Neamul Românesc* (21 Ian. 1932), vaste panouri de reclame, de cinematograf“.

Bine că o spun și ziarele! De când o spunem noi! Fapte de însemnătate strivitoare, dureroase, trec nebăgate-în-seamă. Se dau pentru ele câteva rânduri la ziar, și acelea puse la loc necăutat; iar fapte de nimic ori stricătoare, reclame uricioase, sunt încărcate cu chipuri, cu slove groase și altele și puse la loc de frunte!

Unul din multele păcate ale presei noastre.

O societate la datorie, alta nu. — Societatea pentru apărarea dobitoacelor, căreia rar i se aude de nume, a ridicat glasul de curând în apărarea cânilor prinși pe ulițe. Se citește despre lupta ei, în această privință, cu Primăria din București, în *Universul* dela 17 Ian. a. c. Dar mai este o societate de care nu se aude. Este *Temperanța*, înjghebată împotriva beției. În acelaș număr al *Universului*, se scrie despre ruina pe care beția o întinde peste jud. Ialomița, despre stricarea gospodăriilor sătești. Ceva mai înainte, Păr. *Costache* din București dăduse la iveală, tot în *Universul*, o faptă de ocrotire a beției în parohia sa. Totuși despre *Temperanța* nu se aude. În loc de a eși la luptă cu organele care acopăr beția, cum face Societatea pentru apărarea dobitoacelor, care se luptă cu Primăria, ea este atât de *temperată*, încât glasul, nu i se aude. Apoi noi înțelegem că *Temperanța* trebuie să fie lucrarea de a stâmpoăra pofta oamenilor de a bea, nu că însași lupta ei să fie stâmpărată. Aceasta, dimpotrivă, trebuie să fie destul de vie și neîncetată, așa cum sunt cei cu beția la isprăvile lor.

Temperanța scoate o revistă, *România Nouă*, dar cine o vede și cine-i aude de nume? Nu se face pentru ea nicio mișcare și nicio propogandă.

Cu așa paznici, hoții pot să-și vadă în pace, de isprăvile lor! Fapt este că beția niciodată nu a fost mai lăsată în voie ca acum.

Patima dansului. — Ziarul *Universul* dela 21 Ian. a. c. aduce știrea că un tânăr din *Veragues*, Statul Panama, America de Mijloc, a împușcat pe un preot care îndemna pe tinere să stea mai mult acasă și să nu poștească după dans. După ce a făcut isprava, tânărul s'a dus în piața din fața bisericii, cu un tub încărcat cu dinamită. Mulțimea era înmărmurită. El a dat foc dinamitei și a fost făcut praf. Cu acest prilej, *Universul* scrie:

„Iată că nebulnia dansului, care face pe unii să se învârtească fără răgaz zile și nopți dearându-l, începe să ia o formă mult mai acută, care are de ce să puie pe gânduri pe părinții tineretului modern“.

„În adevăr nu de mult o tânără fată din Anglia a încercat să se sinucidă, fiindcă tatăl său i-a interzis să danseze. O alta, secondată de logodnic, s'a revoltat împotriva tiraniei părintești din acelaș motiv și a ajuns chiar în fața tribunalului, iar într'o mică localitate din Franța, niște tineri, cărora primarul le-a interzis de a dansa pe piața orașului, au provocat un scandal și o încăerare, care s'a stârșit numai prin intervenția pompierilor. Și toate astea, fiindcă acești tineri suferiau de mania dansului“.

La acestea, adăogăm noi: Cine strică, dacă înseși ziarele fac propogandă pentru dans? Nu e mult de când se scria despre concursul celor care jucau zile întregi. Scriindu-se cu admirație despre acestea, se face propogandă.

A. S.

Noi știri despre Turnul Babilonului. — Istoria Turnului din Babilon sau Turnul lui *Babel*, cum este numit mai obișnuit,

ne este cunoscută încă din clasele primare. Deși atunci am primit cele învățate, ca fiind adevărate, dacă mai târziu ne lipsesc alte cunoștințe de întregire a celor învățate, ne deprindem a socoti cele povestite în Biblie, ca simple legende moralizatoare. În felul acesta este socotită istorisirea despre Turnul Babilonului și încă altele din V. Testament, de către cei mai mulți învățători, cari le explică copiilor. Iată însă că o descoperire contemporană, datorită savantului german *Eckhardt Ungern*, ne îndreptățește să credem că cele povestite în Biblie sunt reale. (Vezi „Dumineața“ din 20 Iulie 1931). Pe niște tablite de lut găsite în Babilonia, acest învățat a cunoscut că Turnul Babilonului se afla în apropiere de templul Marduc și avea o înălțime nu mai mică decât 300 de picioare¹⁾

De aceea era văzut dela depărtări foarte mari. Clădirea lui s'a început în anul 3000 înainte de nașterea Mântuitorului și de multe ori a fost avariat. L-a distrus complet Xerses, în anul 478 înainte de era creștină. Tablile de lut, în cari ni se mai dau și alte știri, ce adevărate într-o totul atât povestirile B.blei, cât și cele ale lui Herodot, s'au scris cu 229 ani înainte de Mântuitorul.

Sfânta Tereza.—Din Bavaria, ni s'a adus știrea că o fată cu numele *Tereza Neumann* din Konnersreuth, a căpătat pe corp, încă din anul 1927, niște răni la fel cu cele pe care le-a avut Mântuitorul, adică răniile provocate de cuiele dela răstignirea Sa. Aceste răni sângerează mereu din anul 1927, când s'au ivit. Cei din jurul ei mărturisesc că, dela ivirea acestor stigmate, ea n'a mai mâncat nimic. Toată lumea din Bavaria, precum și ceilalți de prin împrejurimi, pe unde a ajuns vestea, cred că aceasta este un semn dumnezeesc și de aceea o numesc Sfânta Tereza. Ea trăiește și este sănătoasă, deși n'a mâncat nimic, din anul 1927.

Preot CONST. P. BELDIE

Ș T I R I

Dreptatea Sfântului Sinod. — Cititorii își vor fi aducând aminte câtă zarvă s'a făcut în ziare pentru măsura Sfântului Sinod, din 1930 de a fi dat o înștiințare credincioșilor ortodocși din țara noastră, ca să se ferească a citi scrierea d-lui *Vasilie Barnovschi* „Neamul coșofănesc“, pentru zăgăzuirile deochiate care se află în ea. Iată unele ziare au strigat că Sf. Sinod înfrunțează cenzura și că n'are dreptul la aceasta. De fapt, dacă un părinte are dreptul să spuie fiului său „Nu citi cutare carte!“ cum să n'aibă un așezământ de cărmuire a credincioșilor dreptul de a le spune o vorbă de bună sfătuire? Nici atâta lucru nu poate un Sinod? Și fapta atâta era: Un îndemn dat credincioșilor. D. Barnovschi a făcut proces Sfântului Sinod, care a ajuns la Curtea

1. 300 de picioare înseamnă 100 de metri.—Nota A. S.

de Apel din București. Curtea a respins acțiunea, ca fără temei. Și câtă laudăroșie era din partea domnilor cu scrisul deochiat, că aleargă la justiție și că acolo au să facă și au să dreagă! Capătul este că au dres cum am văzut și poate că de acum vor mai muia-o cu asemenea gusturi: gustul de a cere dreptul să faci isprava, dar nu și pe acela ca altul să se ferească de ea.

60 de ani dela înflințarea Seminarului „Nifon“. — Seminarul Mitropolitul „Nifon“ împlinind 60 de ani de viață, se adună acum date pentru sărbătorirea lui.

Reformarea învățământului teologic. — Textul proiectului de lege pentru reforma învățământului teologic, alcătuit de Sf. Sinod, a fost înaintat Ministerului școalelor. Acest proiect a fost discutat de consiliul foștilor miniștri ai școalelor, care s'a întrunit Joi, 21 Ianuarie, ora 5 d. a. El va fi supus Parlamentului, îndată după deschiderea din nou a sesiunii.

Hramul facultății de teologie din București. — Facultatea de teologie din București și-a sărbătorit hramul ei la 25 Ianuarie a. c., ziua Sfântului Grigorie Teologul. Slujba Sfintei Liturghii a fost săvârșită la biserica Sf. Spiridon din Calea Șerban-Vodă de P. S. Arhiepiscopul *Titu Târgovișteanu*, vicar al Sfintei Mitropolii, iar predica zilei a fost rostită de studentul *Ioan Georgescu* din anul IV

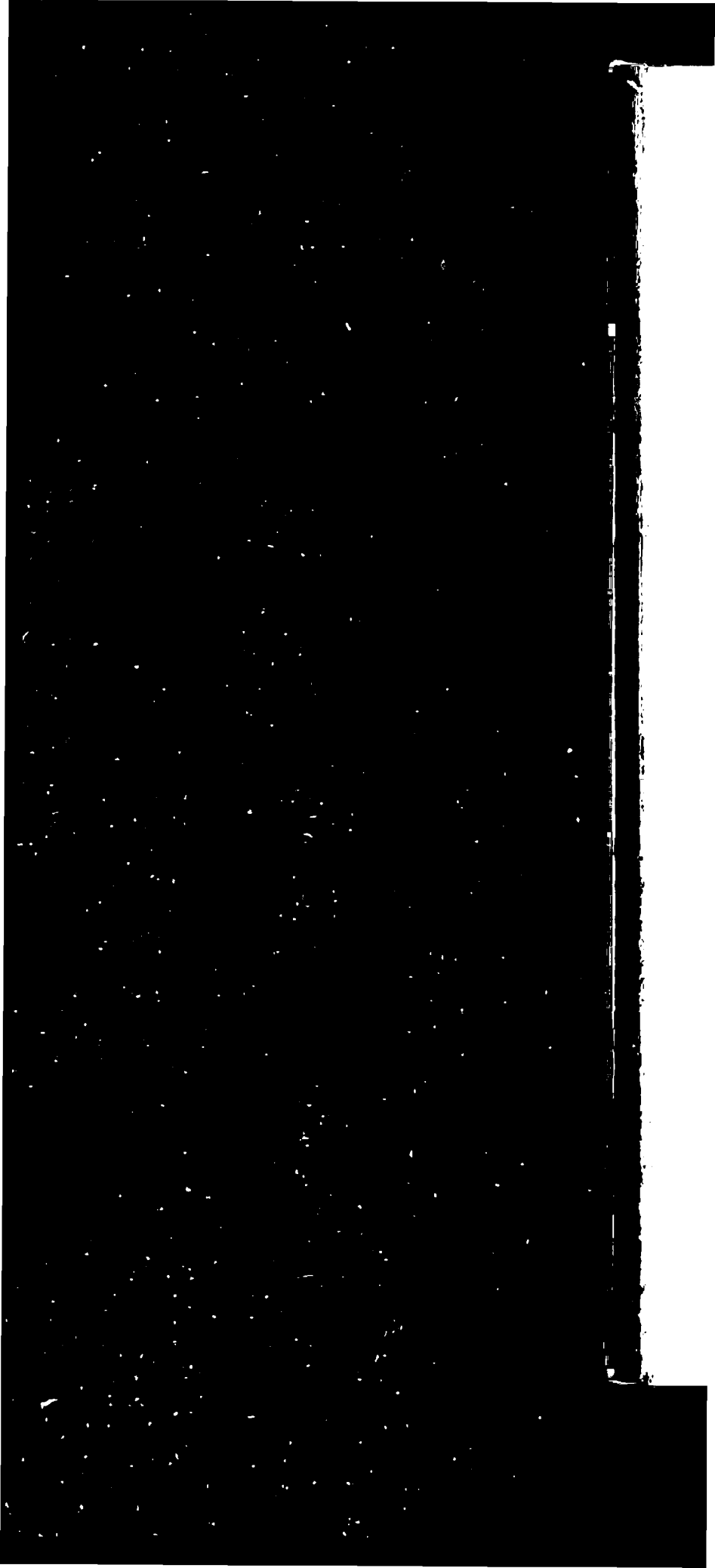
Conferențe religioase populare în Chișinău. — Un șir de conferențe au fost puse la cale de Consiliul Eparhial al Mitropoliei din Chișinău. El a primit și sprijinul unor profesori ai facultății de teologie.

În ziua de 13 Decembrie, după amiază, Păr. Arhimandrit *Scriban* a vorbit în Sala Eparhială, fiind de față I. P. S. Mitropolit *Gurie*, Păr. *Cicerone Iordăchescu*, decanul acelei facultăți, d. *Donar Munleanu*, consilier la Curtea de Apel din acel oraș și scriitor, cum și mulți ascultători.

Conferențele de soiul acesta sunt mai populare și sunt însoțite și de bucăți corale și de alte cuvântări.

Conferențele facultății de teologie din Chișinău. — Ca și în alți ani, facultatea de teologie din Chișinău a început, în acel oraș, un șir de conferențe, care se țin în sala de primire a acelei facultăți. În anul școlar curgător, ele au fost începute de d. Profesor *Nichifor Crainic*, prin conferința sa despre *Puncte de orientare în haos*, ținută Duminică, 6 Decembrie trecut. A doua conferință a fost ținută de Păr. Arhimandrit *Scriban*, în Duminica dela 13 Decembrie, despre *Creștinismul cunoscut și necunoscut*. Celelalte conferențe urmează să se ție de acum înainte.

Conferențe pentru ofițerii din Chișinău. — Generalul Comandant al Corpului 3 de Armată din Chișinău a cerut facultății de teologie să înceapă un șir de cuvântări pentru ofițerii din garnizoana Chișinăului. Facultatea a primit cu plăcere să ție asemenea

conferențe. Vor vorbi: Păr. Decan *Cicerone Iordăchescu*; Păr. *Arhim. Scriban*; Păr. Prof. *Valeriu Iordăchescu*; d-nii Profesori *I. G. Savin*; *C. Fedeleş*; *C. Tomescu*; *Toma Bulat*. Aceste conferențe au fost începute în Marțea înaintea Crăciunului, în sala Teatrului Național din Chișinău. A vorbit atunci Păr. *Arhim. Scriban* despre *Ostășie și credință*. Celelalte conferențe urmează să se ție de acum înainte.

Hramul facultății de teologie din Chișinău. — În ziua de 18 Ianuarie a. c., praznicul sfinților Atanasie și Chiril, facultatea de teologie din Chișinău și-a prăznuit hramul său, Sf. Atanasie cel Mare. Serbarea s'a început prin marea liturghie arhierască, în paraclisul larg al facultății, săvârșită de I. P. S. Mitropolit *Gurie*, cu un sobor de 6 preoți și 2 diaconi. Predica a fost ținută de Păr. Arhimandrit *Scriban*, despre însemnătatea sfinților în omenire, ca eroi ai sufletului și mărturisitori ai veșniciei. După aceea, oaspeții și studenții au trecut în sala mare de serbări a facultății. Aci d. Profesor *C. Fedeleş* a ținut o conferință despre Sf. Atanasie cel Mare, ca organ al unității de credință. În urmă, profesorii facultății, având în frunte pe I. P. S. Mitropolit *Gurie*, pe P. S. Arhiereu *Dionisie*, vicarul Mitropoliei Chișinăului, și pe P. S. Arhiereu *Grigorie*, vicarul Mitropoliei Moldovei, au luat parte la o ospătare creștinească, în una din încăperile facultății. Aci s'au rostit mai multe toasturi.

Articole religioase în ziare. — În ziarul *Mișcarea*, Păr. Dr. *Vasile Radu*, profesor la facultatea de teologie din Chișinău, tipărește un șir de articole despre „Reorganizarea învățământului teologic”. În nr. dela 22 Ianuarie a. c., se pot citi mijlocirile episcopiei Clujului pentru înființarea unei facultăți de teologie pe lângă universitatea din acel oraș.

Evreii cer odihna de Sâmbătă și desființarea celei de Duminică. — După cum scrie ziarul *Universul* dela 17 Ian. a. c., Evreii din Bucovina au cerut sub-secretarului de Stat d. *Brandsch* desființarea odihnei de Duminică pentru negustorii evrei din Bucovina și primirea celui de Sâmbătă. Te pomenești că li se dă!

Moartea Episcopului Iacov al Hușilor. — După o suferință de câteva luni de zile, Prea Sf. Sa. Episcopul Iacov al Hușilor a încetat din viață în ziua de 29 Decembrie trecut la reședința sa din Huși, în vârstă de 75 de ani. Răposatul era un chip de vechi preot, cu o înfățișare apostolică. A lăsat pe urma sa multe scrieri, mai cu seamă despre trecutul unor mănăstiri și culegeri de documente. Pentru râvna sa pe ogorul istoric, a fost ales membru corespondent al Academiei Române.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Un ziar nou. — Pe ziua de 24 Ianuarie a. c., a eșit de sub tipar ziarul *Calendarul*. Venirea lui pe lume se vestise de mai înainte și era așteptat cu dor. În adevăr, d. *Nichifor Crainic*, directorul lui, își însemnase intrarea sa în viața altor ziare prin aducerea în sânul lor a cugetării religioase. Înainte vreme, problema religioasă era ceva străin pentru ziarele noastre. Ele scriau despre anumite fapte din sânul Bisericii, nu purtau grijă însă de însăși cugetarea religioasă, n'o întâișau cititorilor lor. Meritul d-lui Crainic este de a fi întors mințile spre astfel de priveliști. Deși alte ziare, la care domnia sa a lucrat în albia aceasta, nu s'au mai ținut la înălțimea la care le dusese d. Crainic și mai apoi au scoborât nivelul discuțiunii, totuși îndrumarea luată odată, de a avea măcar teoretic grija de trăsătura religioasă a vieții, dela domnia sa este. Cu atât mai mult deci era de așteptat că noul ziar *Calendarul* încă și mai mult va ridica în cinste luarea în seamă și tratarea laturii religioase a vieții, și va sprijini creștinătatea și Biserica. Cu un cuvânt, o trăsătură idealistă va străbate scrisul noului ziar. Aceasta o și spune d. Crainic în înseși cuvintele de începere ale ziarului :

„Noi concepem ziarul cu totul altfel decât ca o simplă „prăvălie de vorbe“ El e glasul articulat zilnic, modulat zilnic, al conștiinței întregului popor. Astfel, ziaristul nu e un teșghetar, ci un misionar“.

Foarte bine. Și noi tot așa credem.

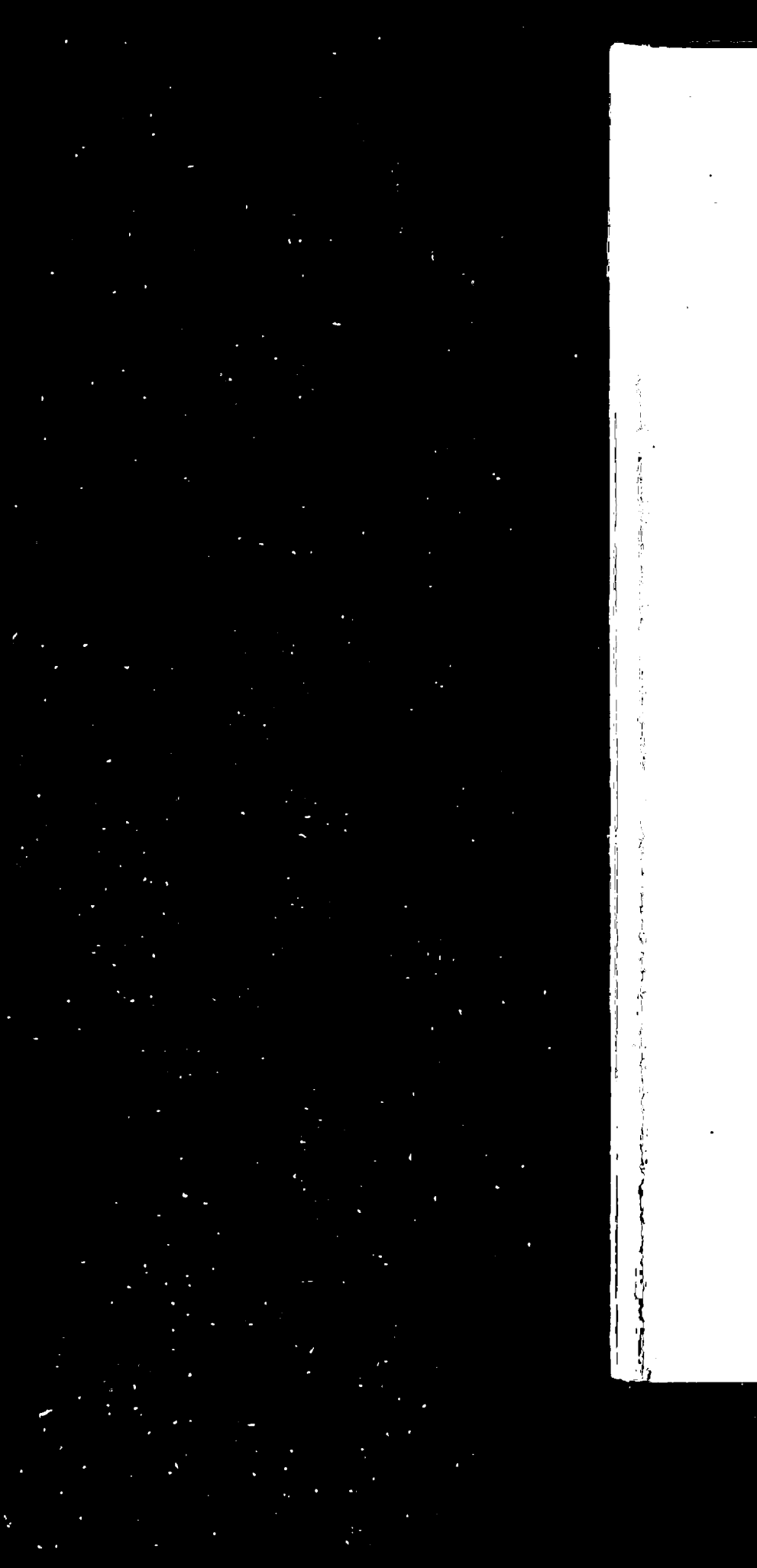
La acest ziar, se găesc în muncă de condei și bărbați aflați deplin în lucrul Bisericii noastre. Afară de d. *Nichifor Crainic*, care e profesor de teologie, se găesc în slujba *Calendarului* încă și Păr. *Gr. Cristescu* și d. *Ioan Gh. Savin*, amândoi profesori de teologie.

Pornit în felul acesta, ziarul nu poate decât să ne bucure și să fim cu mari așteptări față de el. De aceia din toată inima îi strigăm: Spor la lucru și izbândă în totul!

Episcopie uniată mutată. — Episcopia uniată dela Gherla, care urma să se mute la Cluj, în urma unei noi împărțiri a eparhiilor uniate, se mai zăbovea încă în Gherla. Acum s'a mutat la Cluj, începând dela 17 Ianuarie a. c. Scaunul episcopului va fi în palatul vlădicesc din str. Memorandului.

Sărbătorirea lui Anton Pan. — Duminică, la 17 Ian. a. c., ziua Sfântului Antonie cel Mare, a fost sărbătorită în București, la Biserica *Lucaci*, amintirea lui Anton Pan, fostul însemnat cântăreț și compozitor de muzică bisericească. Cași anul trecut, sărbătorirea a fost pusă la cale de „Asociațiunea cântăreților bisericești“ din București. Cu acel prilej, au vorbit Păr. *Moldovan*, consilier referent și parohul Bisericii *Lucaci*, d. Profesor *I. Popescu-Pasărea* și alții. A fost o cucernică prăznuire a unui chip vrednic al trecutului nostru și e bine că nu se uită de la un an la altul. Puteau să-l sărbătorească și scriitorii, fiindcă Anton Pan a fost și scriitor. Ziarul *Cuvântul* (20 Ian. a. c.) îi ține de rău că n'au făcut-o.

Congresul organizării catolice de peste munți. — Cititorii noștri poate știu că Biserica Romei își are pe credincioșii ei de peste munți strânși într'o întocmire care se numește *Status-ul catolic*. În mâna lui, se află toată ocârmuirea politică și bănească a catolicilor de peste munți. Ca și uniții noștri cu *Agrul* lor, și aceștia și-au ținut adunarea lor generală anuală la 19 Noembrie a. c. Fusesse mai întâi oprită de guvern, dar apoi, în urma mijlocirii fruntașului ungar *Elemer Gyarfas*, a fost învoită. În raportul său, înfățișat adunării, se spun următoarele:

Journal des Débats din Paris, în edițiunea sa săptămânală (nr. din 8 Ianuarie 1932), scrie că Papa ar pregăti o nouă enciclopică pentru unirea Bisericilor. Mai bine s'ar zice că alții l-ar pregăti pentru o nouă enciclopică. Papa vede că creștinii de felurite ramuri, au intrat în apropiate legături unii cu alții. Niciodată n'au fost între ei legături atât de apropiate ca acum. Ei s'au apropiat într'o măsură cum Papa, cu toate uneltirile lui, n'a izbutit niciodată. De aceea se grăbește și el acum, fiindcă alții i-au luat-o înainte. A mai venit și acum doi ani cu o asemenea enciclopică, fără mare răsunet. *Echos d'Orient* din Constantinopol ne muștra atunci că de ce n'am scris aici mai mult de ea. Nu aveam de ce. Să vedem acum ce-o mai fi această enciclopică nouă. Vom scrie atunci mai mult de ea și vom mulțumi pe cei dela *Echos d'Orient*.

BIBLIOGRAFIE

Preotul Gh. Sălcescu: **Ce vor rătăcîli?** București, 1931. Prețul 6 lei. Cărtică de 31 de pag., în formatul celor din *Biblioteca creștinului* dela Arad. Încercare meritoasă de a lămuri creștinilor primejdia sectelor în sânul Bisericii și care trebuie să fie ținuta lor în aceste împrejurări. Slujindu-se de alte cărți, arată câteva din pehlivăniile adventiștilor dela noi.

„În casele sătenilor și ale poporului simplu, scrie Sf. Sa în prefață, nu găsești decât numai poze de bălcu și cărți cu basme și haiduci, în loc de cărți cu învățătură și tablouri istorice și religioase“. Noi zicem că tot e bine, de găsești măcar cărți de povești și haiduci, că au și acestea prețul lor. Mai rău e de nu găsești nimic sau chiar cărți vătămătoare printr'un scris necuviincios. Leacul? Să fim noi propoveditorii cărții bune. A Părintelui Sălcescu este o carte bună? În parte da. Trebuia însă scrisă mai românește. Greu se dau preoții la brazdă! Le scriu eu românește, dar ei se iau după ziare.

M. A. Calneș, **Combaterea sectelor raționaliste**, XII
1. *Despre sufletul omenesc, natura sa spirituală, starea conștientă*

a sufletului după moartea omului. 2. Despre a doua venire a lui Hristos, sfârșitul lumii, judecata de apoi și despre o nouă viață veșnică, a dreptilor și păcătoșilor. Chișinău, 1931. Volum de 43 de pag., în formatul acestei reviste. Prețul 30 de lei.

Cu fascicula aceasta, a 12-a, s'a isprăvit de tipărit o mare scriere secolologică și misionară, care este aceasta a lui Calnev. Teologia noastră românească, în sânul căreia au intrat atâtea scrieri de seamă din teologia rusească, învață acum a cunoaște și această însemnată scriere.

Începută a se tipări, bucată cu bucată, acum mai bine de 7 ani de zile, cele dintâi fascicule iute au ajuns la a II și a III edițiune. Azi avem într'însa un volum ca de 500 de pagini. În lupta noastră împotriva sectelor, preoții au acum la îndemână această însemnată scriere, care se poate dobândi la Seminarul Teologic din Chișinău. Din fascicule, 5 costă câte 18 lei; altele 3 câte 15 lei; altele 3 câte 30 de lei, iar 1, 25 de lei.

Iconomul Stavrofor *Serghie Bejan*, **Dogma Sfintei Treimi în concepția creștinismului.** Studiu dogmatico-istoric. Chișinău, 1930. Volum de 216 pagini, în formatul acestei reviste. Prețul 100 de lei.

Păr. Bejan, autorul acestei scrieri, e directorul Seminarului „Mitropolitul Gavriil Bănulescu“ din Chișinău și profesor de dogmatică la facultatea de teologie din acel oraș. Sf. Sa este unul din preoții cei mai luminați din Basarabia și a pășit cu această lucrare, în urma activității sale ca profesor de teologie. Când o vom cerceta mai amănunțit, atunci vom scrie despre ea mai pe larg.

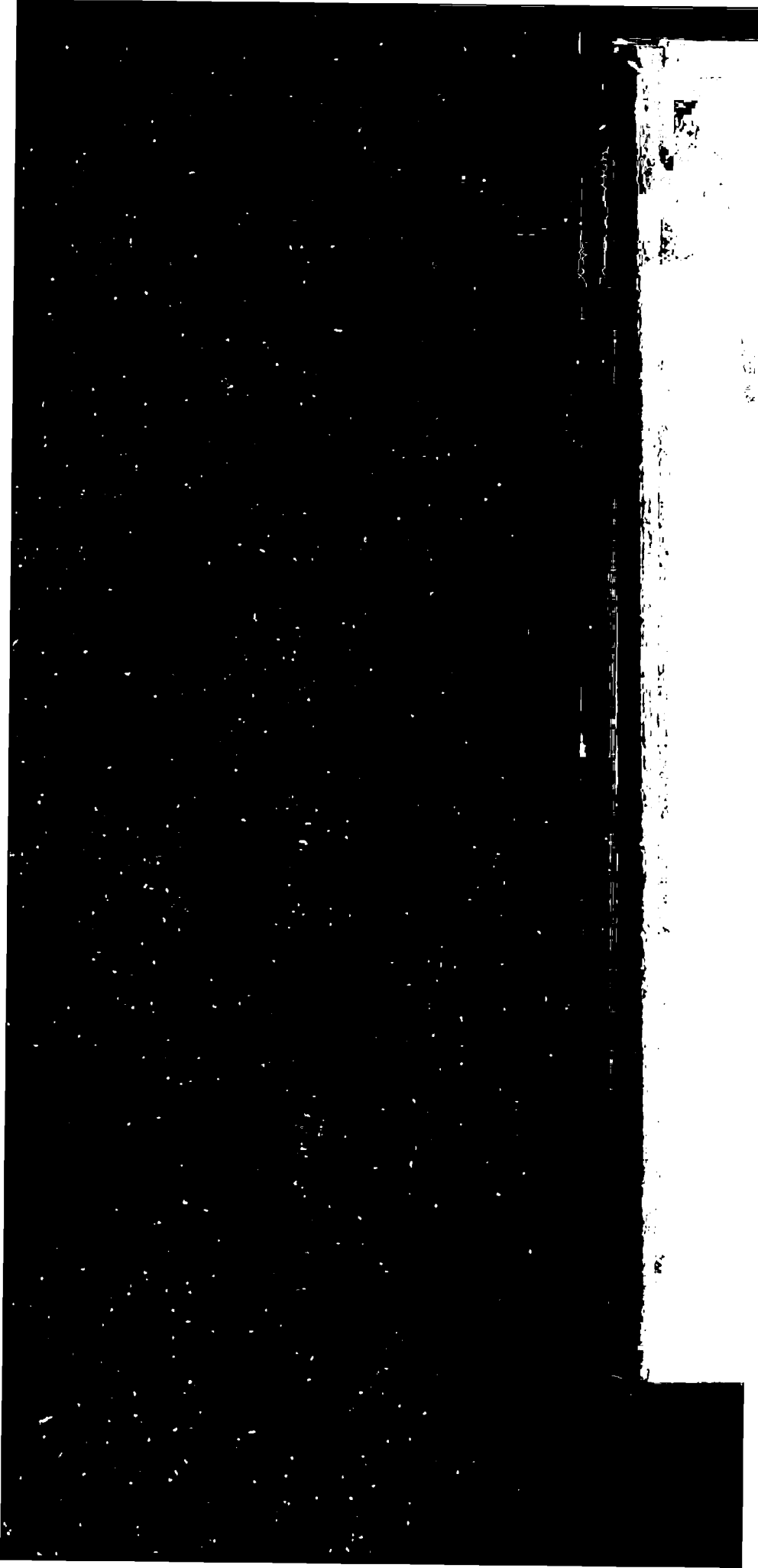
Onisifor Ghibu, **O imperioasă problemă: Unitatea religioasă a Românilor.** Beiuș, 1931. Vol. de 64 pag., în formatul cărților de școală. Nu spune prețul. Culegere de articole mai vechi, dar foarte actuale și care merită și acum cercetate și discutate.

Călăuza Biblică. București, 1932. Volum de 171 de pag. în formatul cărților de școală. Carte folositoare. Ajută căutarea locurilor din Biblie. La fiecare materie, îți arată locurile unde o afli în Biblie. Se găsește în București, la Pastorul *Adeney*, str. Olteni 45. Prețul: 25 lei broșat; 40 legat obișnuit; 50 în pânză.

Etudes, revistă catolică, iese de 2 ori pe lună, în Paris. Nr. dela 5 Ian. 1932 cuprinde afară de altele, un resemnat articol despre «O nouă istorie a lui Iisus» scris de *Joseph Huby*. E vorba de istoria iezuitului *J. Lebreton*, în 2 volume. Are și o însemnată cronică despre mișcarea religioasă în 1931.

A. S.

POȘTA REDACȚIEI

Domnul *P. Ionescu*, membru în Consiliul eparhial din comuna *Vadul-Soreștilor*, județul Buzău.

Ca să vă pot răspunde „la uă chestiune ân privința cârnia nu suntem domiriți“, adică la chestiunea „cui aparține cele 100 ha. teren de cultură și cele 300 ha Pădure cu care au fost înzestrată Sf. Episcopie“, îmi trebuie și mie să fiu „domirit“ la „uă chestiune“: cum se poate că în Țara Românească de 60 de ani nu se mai scrie „uă“, iar „ân“ nu s'a scris niciodată, și totuși d-voastră mai scrieți încă în felul acesta?

Hărțuială pentru pământul episcopiei poftiți, dar să vă îndreptați aceste scrînteli ale scrisului nu? Apoi nu sunteți în fiecare zi cu *Universul* în ochi? Vedeți d-voastră vreodată scris acolo „uă chestiune“, în loc de „o chestiune“ și „ân privința“ și „ânzestrată“ și „ântrebarea“?

Apoi învață-le mai întâi pe acestea, domnule Consilier, și pe urmă om sta de vorbă al cui e pământul care nu te lasă liniștit.

Sfinției Sale Părintelui *D. Drăgănescu*, paroh în *Certești*, Tutova.

De ce mă dați de osteneală să primesc eu banii Sfinției Voastre pentru revistă și să-i duc eu la Consiliul Central? Nu puteți trimite abonamentul de drept acolo, București 1, str. Matei Millo 4 și să nu mă mai necăjiți pe mine? Iată cum se cunoaște că nici nu desfaceți revista! Gău mai înțeleg unii oameni! Acum să știți că dacă poșta îmi aduce banii acasă, îi primesc. De mă cheamă la ea să mi-i dea, nu mă dau. $\frac{1}{4}$ sau $\frac{1}{2}$ de ceas de perdut vremea cu aceasta la mine înseamnă scrierea unui articol. Ai să primești banii înapoi și apoi să i trimieți unde trebuia din capul locului. Așa pățește omul care nu desohide ochii, iar pe mine mă necăjește să scriu pentru astfel de lucruri.

Sfinției Sale Părintelui *Ioan Bârliba*, paroh în *Hulboca*, Orhei.

Am primit articolele. Cel despre cartea d-lui Popovschi iese la lumină luna viitoare. Cellalt mai așteaptă, că avem mult material. Cel despre Soloviev vine și el la rând.

D-lui *Const. Cazangiu*, Schitu-Greci, Olt. Am primit art. și trebuie mai întâi să-l perii eu, oă d-ta ai o limbă nenorocită. Ce este aceea că „omul este tendenționist“? „îl conduce și dirijă viața“? „Conduce și dirijă“ nu sunt tot una? Și d-ta, care trăiești în sat, n'o puteai nemeri pe românește? Deci art. mai așteaptă, iar până atunci mai învață!

Prea Cucerniciei Sale Părintelui *G. Jugureanu*, referent la Episcopia Buzău.

Am primit art., dar ne-a sosit târziu. Iese în nr. viitor. Dar vi s'a împlinit dorința, căci alegerile au scos atâția oficiali.

A. S.

CE CARȚILE RITUALE, LITERATURA BISERICESCĂ, ICOANE ȘI IMPRIMATE CE SE AFLĂ
 LA VÂNZARE LA TIP. CARȚILOR BISERICEȘTI, STR. PRINCIPATELE-UNITE 60, BUCUREȘTI

VALABIL DELA 1 IANUARIE 1932

Cărți noi de ritual broșate

L E I

Acatistul Sf. Treimi	12.—
Arhieraticonul	150.—
Acatistul Sf. Spiridon	5.—
Apostolul	500.—
Aghiazmatarul	200.—
Carte de Tedeum	40.—
Cazania	250.—
Ceaslovul mic	100.—
Dumnezeieștile liturghii	180.—
Evanghelia	400.—
Evhologiu (Molitvenic)	450.—
Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur	35.—
Mineiul pe luna Ianuarie	350.—
Mineiul pe luna Februarie	300.—
Mineiul pe luna Martie	300.—
Mineiul pe luna Aprilie	300.—
Mineiul pe luna Maiu	300.—
Mineiul pe luna Iunie	300.—
Mineiul pe luna Iulie	380.—
Mineiul pe luna August	350.—
Mineiul pe luna Septembrie	350.—
Mineiul pe luna Octombrie	400.—
Mineiul pe luna Noembrie	400.—
Mineiul pe luna Decembrie	400.—
Paraclisul, Acatistul și viața Sf. Dimitrie	25.—
Paraclisul și Acatistul Cuv. Paraschiva	20.—
Paraclisul Sf. Mucenic Haralambie	15.—
Paraclisul, acatistul și viața Sf. Mina	20.—
Penticostarul	350.—
Prohodul Domnului	20.—
Panahida	25.—
Rânduiala Proscomidiei (tablou)	20.—
Rânduiala Ridicării Panaghiei	20.—
Rânduiala Sfințirii Steagului unei Corporații	10.—
Rânduiala Sfințirii Steagului unei școli de P. S. Iacov Bărlădeanu	10.—
Rânduiala Sfințirii Bisericii	50.—
Rânduiala Invierii	40.—
Rânduiala Arhieresc de Ep. Silvestru Bălănescu	15.—
Rânduiala Tipic Bisericesc	100.—
Triodul	600.—

Cărți de rugăciuni

Pâine spre ființă, broșată	7.—
" " " " cartonată	12.—

Cărți de literatură bisericească, broșate

Activitatea preoților în campania 1916—1918 de Ec. C. Nazarie 1921	15.—
Adventismul din punct de vedere biblic, rațional și moral-practic, de Pr. D. Georgescu	25.—
Artă și Pornografie, de Pr. Ioan N. Ionescu	20.—
Autocefalia Bisericii Române	5.—
Biserica Ortodoxă și cultele străine	30.—
Biserici cu averi proprii	40.—
" " " " (Legată în pânză)	75.—
Biserica Stavropoleos	10.—
Carte foarte folosite de suflet	60.—
Casa Bisericii	75.—
Contribuții La Istoria Dreptului Bisericesc, de 1-4 Dr. I. Matei	75.—
Calendarul pe toți anii	50.—
Comentariile epistolei către Evrei, traduse după Sf. Ioan Hrisostom, de P. S. Teodosie	70.—
Conferința Atanasie	60.—
Creștinismul și studiul naturii de F. Bettex	45.—
Discursuri și Pastorale de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea	50.—
Discursuri și predici, idem, ediție pe velină	150.—
Discursuri și predici, idem, ediție hârtie scris	120.—
Discursuri și predici de P. S. Arhieru Grigorie	120.—
Discursuri de departe (Predici la Radio), ținute de Pr. Toma Chircuță, Pr. Gh. Comana, Pr. Marin C. Ionescu, Pr. Manea Popescu	80.—

L E I

63. Evanghelia sau viața și învățătura Domnului Iisus Hristos, de Melchisedec	25.—
64. Fecioara Maria, de Pr. Ioan N. Ionescu	20.—
65. Istoria Bisericească Universală și Statistică Bisericească, de Eusebiu Popovici, traducere de Atanasie Mironescu, fost Mitropolit Primat, vol. II broșată	150.—
Idem vol. III broșată	120.—
Idem vol. IV	200.—
66. Istoria Bisericească de Sozomen, trad. de I. P. S. Iosef Gheorghian	60.—
67. Istoria Predicii la Români, de Ep. Dr. Gr. Comșa	50.—
68. Istoricul mănăstirii Cernica, de I. P. S. Atanasie Mironescu, fost mitropolit Primat	100.—
69. Lucrarea creștină socială în parohie, de Pr. Dr. M. Balacu	30.—
70. Legea Organică a Sf. Sinod	4.—
71. Mărturisirea Ortodoxă	50.—
72. Neagoe Basarab și Sf. Nilon	5.—
73. Origina și valoarea istorică a Evangheliei după Ioan, diacon H. Roventza	50.—
74. Pe urmele lui Hristos de Pr. Gr. Petrov, trad. de Episc. Nic. Munteanu	45.—
75. Predici de Dr. Tarnawsky Voi. I, II, III și IV a lei 100 Vol. = ...	400.—
76. Sf. Evanghelie dela Matei de Pr. Dr. I. Mihalcescu	18.—
77. Studiu despre Ierarhie	5.—
78. Știință și Religie de I. P. S. Iosef Gheorghian	20.—
79. Sinodul III. Ecumenic din Efes (431) de Pr. Dr. I. Mihalcescu	65.—
80. Teologia Dogmatică Ortodoxă, de Silvestru Episc. de Canev, trad. de Pr. Negoi, III, IV a lei 75 = ...	150.—
81. Valoarea actuală a Canoanelor de Pr. C. Dron	100.—
82. „Daruri și adevăruri” de Pr. C. Dron	70.—
83. Canoanele text și interpretare, Pr. C. Dron	100.—
84. Viața lui Constantin-Vodă Cantemir, de N. Iorga	60.—
85. Vrei să fi înțelept?	20.—

Cărți de muzică bisericească

86. Cântările Sfintei Liturghii, de I. Pop-Pasărea	80.—
87. Catavasier (cartonat) de I. Pop. Pasărea	125.—
88. Liturghier de strană (cartonat) de I. P. Pasărea	125.—
89. Anastasimatar, de N. Barcan	25.—
90. Anastasimatar, de Pr. Stupcanu	80.—

Imprimate și registre de contabilitate

91. Un stat parohial	3.—
92. Un carnet cu 50 certificate de botez	50.—
93. Un carnet cu 50 certificate de cununie	50.—
94. O serie mare de registre de contabilitate compusă din: 1 reg. de partizi, 1 reg. plăți, 1 reg. încasări, 3 bugete, 3 conturi, 5 coperte, și 2 borderouri	90.—
95. Un singur registru mare de partizi	20.—
96. Un singur registru mare de plăți	20.—
97. Un singur registru mare de încasări	20.—
98. O serie mică registre de contabilitate compusă dintr'un reg. mic de partizi, 1 reg. mic de plăți, 1 reg. mic de încasări, 3 bugete, 3 conturi și 5 coperte	79.—
99. Un singur registru mic de partizi	15.—
100. Un singur registru mic de plăți	15.—
101. Un singur registru mic de încasări	15.—
102. Un compt	4.—
103. Un Buget	4.—
104. Un Borderou	1.—
105. O copertă (mapă)	2.—
106. Un registru pentru înscrierea botezaților	80.—
107. Un registru pentru înscrierea căsătoriților	80.—
108. Un reg. pentru înscrierea înmormântaților	80.—
109. Un registru de intrarea hârtiilor	75.—
110. Un registru de esirea hârtiilor	75.—
111. Condiția de expediție	50.—

Icoane mari foi volante mărimea 28/40
8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos),
Învierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina,
Sf. Împărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei
Ierarhi, S. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Bo-
lezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, Sf.
Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire,
Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28
5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții Împărați, Maica Dom-
nului, Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf.
Ioan Botezătorul, Învierea Domnului, Sfinții
Apostoli, Sf. Ecaterina, Sf. Trei Ierarhi, Buna
Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru,
Sfinții Voevozi, Sfântul Nicolae, Adormirea
Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Treime.

O serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate
pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000.

O singură icoană lei 700.

Cei patru Evangheliști imprimați pe satin
pentru sfințiri de biserică (seria) preț lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton mărimea
15/23, 15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Învierea Domnului, Maica
Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții

Împărați, Sf. Apostoli, Sf. Voevozi, Sfinții
Trei Ierarhi, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul,
Sf. Ecaterina, Sf. Paraschiva, Buna Vestire,
Botezul Domnului, Adormirea Maicii Dom-
nului, Sf. Spiridon și Sf. Treime.

Icoane mari, aplicate pe carton mărimea
23/35 30 lei exemplarul.

Maica Domnului, Iisus Hristos, Învierea
Domnului, Buna Vestire, Botezul Domnului,
Sfânta Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Împărați, Sf.
Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Trei
Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Ioan Botezătorul, Sf.
Voevozi, Adormirea Maicii Domnului, Sf.
Spiridon și Sf. Paraschiva.

Cărți poștale cu iconițe în culori, a 2 lei
bucata.

1) Sf. Gheorghe, 2) Sf. Mihail, 3) Sf. Teodor
Tiron, 4) Sf. Teodor Stratilat, 5) Sf. Nistor,
6) Sf. Mercurie, 7) Buna-Vestire, 8) Botezul
Domnului, 9) Adormirea Maicii Domnului
10) Sf. Pantelimon, 11) Maica Domnului, 12)
Mântuitorul (Iisus Hristos), 13) Învierea Dom-
nului, 14) Sf. Treime, 15) Sf. Ecaterina, 16)
Sf. Împărați, 17) Sf. Apostoli, 18) Sf. Nicolae,
19) Sf. Trei Ierarhi, 20) Sf. Dumitru, 21) Sf.
Spiridon, 22) Sf. Voevozi, 23) Sf. Paraschiva,
24) Sf. Ioan Botezătorul.

Iconițe Cărți poștale aplicate pe carton Lei 6.

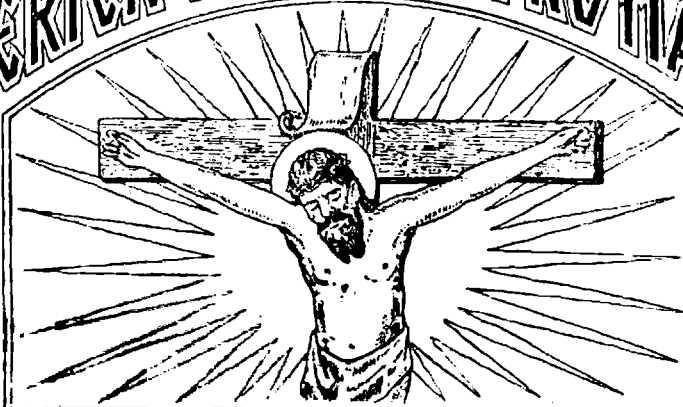
Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză		Pânză peste tot		Pânză și hârtie			Piele și pânză		Pânză peste tot		Pânză și hârtie	
	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.		Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.
1. Arhieraticonul . . .	300,-		225,-				19. Mineiul pe luna Mai . . .	560,-		510,-		460,-	
2. Aghiazmatarul . . .	410,-		350,-		300,-		20. Mineiul pe luna Iunie . . .	560,-		510,-		460,-	
3. Apostolul . . .	770,-		680,-		650,-		21. Mineiul pe luna Iulie . . .	590,-		540,-		490,-	
4. Cartea de Tedeum . . .	153,-		115,-		100,-		22. Mineiul pe luna August . . .	560,-		510,-		460,-	
5. Cazană . . .	425,-		375,-		350,-		23. Mineiul pe luna Septembrie . . .	560,-		510,-		460,-	
6. Cartea de rugăcuni p. tot Românul . . .			80,-				24. Mineiul pe luna Octombrie . . .	610,-		560,-		510,-	
7. Catavasierul . . .			175,-				25. Mineiul pe luna Noiembrie . . .	610,-		560,-		510,-	
8. Ceaslovul mic . . .	250,-		220,-		200,-		26. Mineiul pe luna Decembrie . . .	610,-		560,-		510,-	
9. Dumnezeuzeștile li- turgii . . .	310,-		280,-		250,-		27. Noul Testament, Editura Inst. Biblic ortodox român, tradus de Păr. Grigorie (Gala Galaction) . . .			100,-			
10. Evhologiu . . .	710,-		650,-		590,-		28. Paraclisul sf. D-tru . . .	138,-		100,-		80,-	
11. Evanghelia . . .	820,-						29. Pentecostarul . . .	620,-		530,-		430,-	
12. În piele peste tot, lei 1300,-							30. Prohodul Domnului . . .	138,-		100,-		80,-	
13. Liturgia Sf. Ioan Gură de Aur . . .	165,-		140,-		110,-		31. Panthida . . .	138,-		100,-		80,-	
14. Istoria Bisericească de Eusebiu Popovici Vol. I. . .	225,-		200,-				32. Psaltirea . . .	175,-		120,-		100,-	
Idem . . .	250,-		225,-				33. Rânduiala Ridicării Panighiei . . .	138,-		100,-		80,-	
Idem . . .	220,-		195,-				34. Slujba sfințirii Stea- gului unei Corporații . . .	90,-		80,-		66,-	
Idem . . .	300,-						35. Rând. Sf. Steagului unei școli . . .	90,-		80,-		66,-	
15. Mineiul pe luna Ianuarie . . .	560,-		510,-		460,-		36. Sluj. Sf. Bisericii . . .	190,-		160,-		130,-	
16. Mineiul pe luna Februarie . . .	560,-		510,-		460,-		37. Învierii . . .	190,-		160,-		130,-	
17. Mineiul pe luna Martie . . .	560,-		510,-		460,-		38. Tipicul Bisericesc . . .	250,-		200,-		150,-	
18. Mineiul pe luna Aprilie . . .	560,-		510,-		460,-		39. Triodul . . .	875,-		825,-		775,-	

Instrucțiuni de comandă: Orice comandă va fi însoțită de un aconto, urmând ca restul împreună cu șpagă
de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librării și orice revânzători sunt obligați a vinde Cărțile cu prețurile din acest
Catalog, acordându-li-se rabat numai la CĂRȚILE BROȘATE.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFANTULUI
+ S I N O D +

CUPRINSUL

Preotul și societatea de azi (97)	Episcopul Grigorie al Aradului
Vechea Episcopie a Hotinului (106)	Arh. Dr. Veniamin Bărlădeanu
Biserici și Cători (118)	Ioan C. Filitti
Preot biruitor împotriva unei primării (134)	Arhim. Scriban
Creștinismul și arderea morților (136)	Pr. Traian C. Costea
Documente grecești (139)	Preotul Ioan Mușțeanu*
✕ Mane, Tekel, Fares (144)	Pr. Ștefan Florescu
Ne trebuie biblia (149)	Preot Const. I. Manolescu
Teologi în magistratură (151)	Pr. Ilie R. Neagoe
Cronica bisericească (153)	Arh. Grigore Botoșăneanu, Arhim. Scriban, etc.
Cărți, Reviste, Ziare (171)	Arhim. Scriban, Prof. T. G. Butat
Insemnări mărunte (182)	Arhim. Scriban. Icon. Al. Cristea
Știri, Bibliografie, Poșta Redacției (184)	Arhim. Scriban

*interesant - Criza Socială
morală și astăzi -*

TIPOGRAFIA „CĂRȚILOR BISERICEȘTI”

S P R E Ş T I I N Ţ A

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din I. P. Patriarh Dr. MIRON, Preşedinie de onoare; P. S. Episcop Vartolomeiu, director; Prof. Ioan Mihălcescu, prim-redactor; Arhim. Scriban, secretar de redacţie. Redactorii revistei: 1. Profesorii facultăţii de teologie din Bucureşti: 1. Dr. D. G. Boroianu, Dr. V. G. Ispir, Econ. I. Popa Mălăeşti, Pr. Dr. Nicolae Popescu; 2. Profesorii facultăţii de teologie din Cernăuşi: Dr. V. Gheorghe Dr. V. Şesan, Dr. V. Tarnavski, Dr. N. Cotos; 3. Pr. Cicerone Iordăchescu, Chişinău, Dr. Rom. Căndea, Cernăuşi. Dr. Ioan Lupuş, Dr. St. Cioroianu, Iconom Serghie Bejan, Dr. Gh. Ciuhăndă, d. Ş. Herechel.

Orice corespondenţă privitoare la redacţie se va trimite pe adresa Părintelui Arhim. Scriban, Bucureşti 6, str. Anim (localul St. Sinod).

Pentru tot ce priveşte administraţiunea revistei, Interesaţii se vor adresa Consiliul Central Bisericesc, Bucureşti 1, str. Matei Millo 9.

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca şi în trecut. Persoanele particulare, care vor să li se trimeată, trebuie să se adreseze administraţiunii: Bucureşti 1, str. Matei Millo. Depozitele revistei însă sunt tot la Sfântul Sinod, şi cine caută numere vechi, ar trebuie să le ceară, în toate zilele de lucru dela 5-7, în încăperea rezervată revistei. Poştă însă se cer tot dela Consiliul Central Bisericesc, punându-se totdeauna adaosul: pe revista „Biserica Ortodoxă Română”.

A B O N A M E N T U L

1 an . . . . . 160 lei. Pentru străinătate, se adaogă transportul.
1 număr . . . . . 15 lei

Toate abonamentele se trimet la Consiliul Central Bisericesc, însemnându-se o trimetere cu lămurirea: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română”.

C A R Ţ I L E

apărute în Editura Institutului Biblic, se găsesc de vânzare la Tipografia Cărţilor Bisericeşti, Str. Principatele-Unite

<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Lazăr Diacul</i>, Pr. Sebastian Stanca . . . Lei 5.— 2. <i>Patimile Mântuitorului</i>, Pr. Criveanu . . . . . 5.— 3. <i>Impotriva Beţiei</i>, I. P. S. Patriarh . . . . . 5.— 4. <i>Două întâmplări minunate</i>, Pr. Gr. Pişculescu (Gala Galaction) . . . . . 5.— 5. <i>Duzerea Vinului celei mari</i>, de Arhim. I. Scriban . . . . . 5.— 6. <i>Catehismul creştinului ortodox</i>, de Pr. I. Mihălcescu . . . . . 10.— 7. <i>Adventismul dat pe faţă de un fost adventist</i> de Arhim. Scriban . . . . . 15.— 8. <i>Ce să crezi şi cum să trăieşti</i>, de P. S. Nicodem . . . . . 4.— 9. <i>Povestiri folositoare pentru popor</i>, de A. V. P. . . . . Lei 6.— 	}	<ol style="list-style-type: none"> 10. <i>Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române</i> . . . . . 11. <i>Pavalişul I şi al II-lea al Maicii Domnului</i> . . . . . 12. <i>Cutul Sfinţilor (venerarea şi invocarea lor)</i> de Diaconul Al. N. Constantinescu . . . . . 13. <i>Noul Testament</i> de Păr. Gala Galaction legat în piele de lux . . . . . 14. <i>Psaltirea</i> tradusă de Părinţii Profesori Gala Galaction şi Vasile Radu . . . . . 15. <i>Predici despre Ură—Minte—Răzbunare</i>, contra Injurăturilor şi despre <i>Praznicul Mamelor</i>, de I. P. S. Patriarh Miron . . . . . 16. <i>Psaltirea</i> tălmăcită de P. S. Nicodem . . . . .
---	--	--

Rabatul de 20% se acordă la cărţile de sub Nr. 1-16 şi numai la comenzile care trec de 25 exemplare.

Carte de rugăciuni, de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot	Lei 90.—
" " " " " " " " " " " "	75.—
" " " " " " " " " " " "	65.—
" " " " " " " " " " " "	55.—

Icoanele — *Maica Domnului şi Domnul Hristos* — lucrute pentru „Institutul Biblic” de anume pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, şi imprimate la München în condiţiuni tehnice superioare, au sosit în ţară şi se află de vânzare la „Tipografia Cărţilor Bisericeşti”, cu următoarele preţuri:

Icoane mari, 62/47 c. m., lei 25 bucata; Icoane mici, format c. poştală, lei 2 bucata. Icoanele se vând numai contra cost.

A APĂRUT: *Cele 4 Evanghelii în una singură*, de ARHIM. SCRIBAN, Preţul 80 lei, Editura „Ancora”, Bucureşti, str. Emigratului 4.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria III. Anul L. Nr. 2 (611).

Februarie 1932.

Diracțiunea revistei își dă toate silințele pentru a ajuta munca preoșimii românești. Roagă însă pe toți cucernicii Preoși să binevoiască a-și plăti toate rămășițele din anii trecuți, cât și abonamentul pe întreg anul 1930, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinși să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. În nădejdea că Sfinții Lor vor înțelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor asculta, cum și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA.

PREOTUL ȘI SOCIETATEA DE AZI*)

de Episcopul GRIGORIE al Aradului,

V.

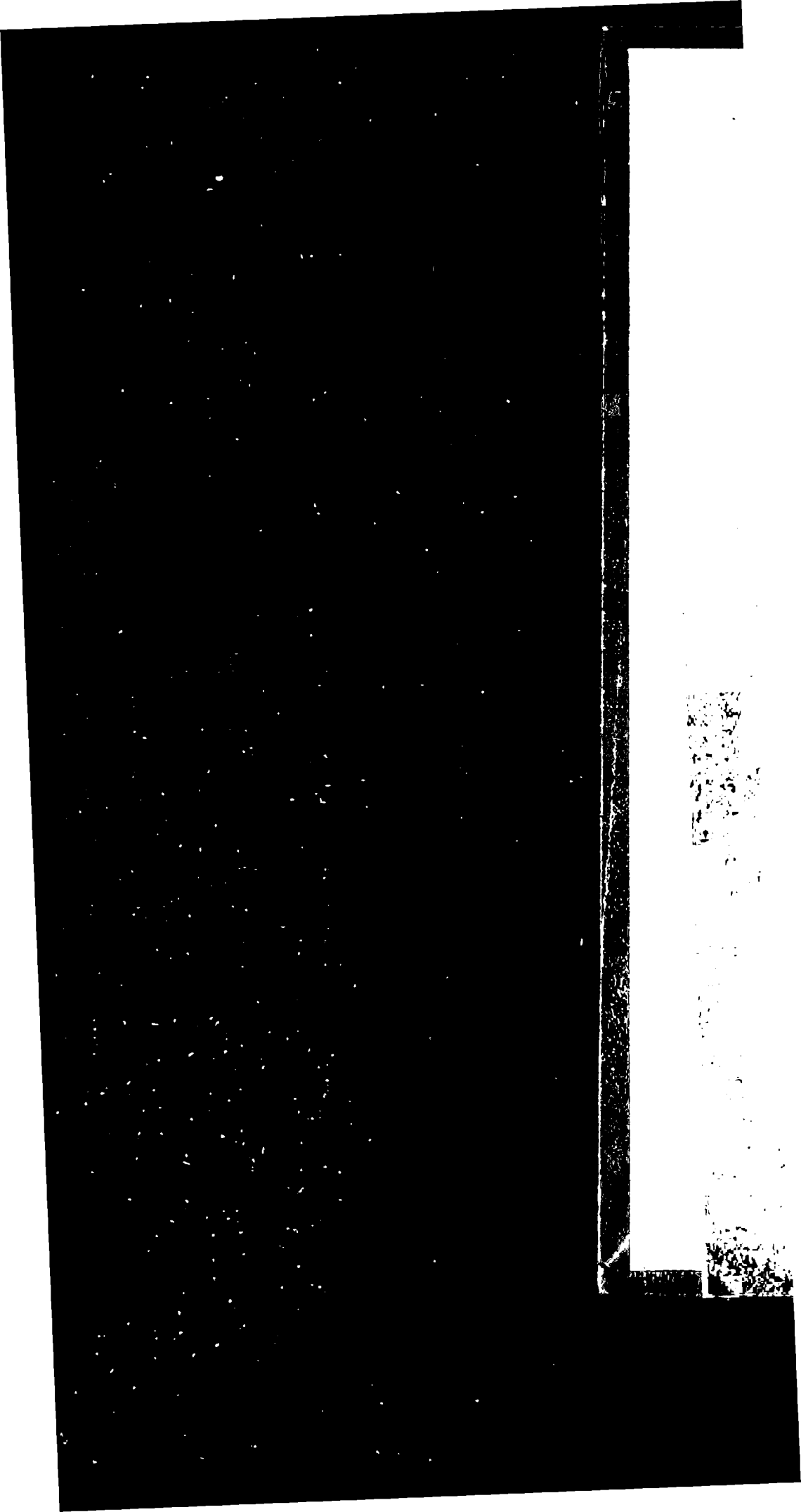
Talentul și munca preotului.

Am văzut odată un tablou extraordinar de frumos. Un ucenic lucra la o statuă a Maicei Domnului. La început, ucenicul părea să fi fost trist, până când s'au ivit din lemn, în urma multor cioplituri, brațele binecuvântătoare ale Născătoarei de Dumnezeu. De aici încolo, ucenicul e plin de bucurie la lucru, fiindcă brațele binecuvântătoare sunt o pavăză pentru el.

Așa și preotul să fie sigur, că oricât ar fi munca începătoare de grea pentru el, în curând se ivesc brațele protectoare și binecuvântătoare ale Domnului.

Câți preoți au în suflet cele mai frumoase intenții și sentimente, dar frica de oameni parcă le paralizează voința. Timpul, în loc să le facă chemarea tot mai iubită și mai rodnică, îi descurajează și disgustă. Dușmanii preotului atât trebuie să observe, ca să devină mai temerari și să păsească pe față. Preoții de felul acesta păcătuiesc dublu. Odată față de capul și conducătorul lor Domnului nostru Iisus Hristos, făcându-se puțin credincioși și călcătorii jurământului lor, care trebuie să le fie mai scump decât chiar viața, și în al doilea rând păcătuiesc față de ei înșiși,

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.” pe luna Ianuarie 1932.

despoindu-se singuri de însușirea cea mai frumoasă care este bărbăția. Nu mai vorbesc de acei preoți, cari s'ar împăca ușor cu lenea și trândăvia făcându-se smochinii neroditori și semințe căzute pe piatră.

Preotul trebuie să știe că în toate actele lui sfinte el reprezintă pe însuși Domnul nostru Iisus Hristos, care nu a cedat niciunei amenințări, ci a mers drept și neclătit până la crucea de pe Golgota, deci cât de rău i-ar sta lui frica și îndoiala. Preotul trebuie să-și aducă aminte cât a fost de muncitor Domnul nostru Iisus Hristos până la clipa morții, condamnând în termeni aspri pe sluga care și-a îngropat talantul lăsându-l să nu aducă folos.

Munca trebuie să fie pentru un preot cel mai înalt principiu de viață, știind că el trebuie să-și chivernisească slujba bine pe pământ și să răspundă odată despre faptele sale Judecătorului celui drept la care nu este nici fățarie nici părtinire. Spunem că preotul trebuie să fie omul muncii, fiindcă fără muncă e sigur că nu-și poate deplini programul pe care îl pune înainte sfânta evanghelie și ordinele conducătorilor Bisericii.

Preoția este un dar mare de care trebuie să țină seama cel preoțit, ca și cel ce a primit un dar mai mare, acela al arhieriei. Când Sf. Apostol Pavel zice către Timotei: «Nu fi nebăgător de seamă, de darul ce este întru tine, care ți-s'a dat prin proorocie, cu punerea mânilor preoției» (I Tim. 4, 15), se învederează că preoția este o chemare, un apostolat, iar nu o carieră sau o profesiune. Și aceasta se vede din cuvintele Mântuitorului și mai accentuat: «Au nu Eu pe voi cei doisprezece v'am ales? (Ioan 6, 70). Acelaș adevăr se cuprinde și în aceste cuvinte: Nu voi M'ați ales pe Mine, ci Eu v'am ales pe voi» (Ioan 15, 16).

Nu-i destul să știi că ești ales, trebuie să lucrezi ca un ales, ca un chemat. Insuși Domnul spune apostolilor: «roade să aduceți» (Ioan 15), «învățați toate neamurile» (Mat. 28, 19); iar Sf. Pavel îndeamnă pe Timotei să fie un lucrător nerușinat (II. Tim. 2, 15) și să facă lucrul Evanghelistului (2 Tim. 4, 5). *Deci cel hitotonit să-și dea seama că chemare înaltă are și că e dator să «aprinză darul lui Dumnezeu» (2. Tim. 1, 6).*

Chiar și celce are o carieră trebuie să-și cunoască

bine condițiile meseriei. Celce fabrică mașini agricole nu cunoaște odele lui Horațiu, dar în specialitatea lui este inițiat și valoros ca un general bun în arta militară. Dacă un profesionist cunoaște așa de bine condițiile profesiunii sale, oare preotul să nu vadă că se găsește în o postură penibilă făcând mai puțin pentru chemarea lui decât un profesionist pentru meseria lui?

Din faptul că, chiar având dar preoțesc, trebuie să conlucra cu el, se desprind îndatoriri mai ales pentru preoții cei mai puțin dotați cu talent. Istoria omenirii cunoaște oameni de talent cari au muncit serios și nu s'au bazat numai pe talentul lor. Goethe a lucrat 30 de ani până ce a terminat opera Faust. Michel Angelo, renumitul sculptor și arhitect, a lucrat 40 ani ca să termine statuia lui Moisi; Napoleon era un mare talent, dar avea grijă ca des-de-dimineață să înceapă ofensivele, înainte de a începe inamicul. Artistul Mozart de multe ori a lucrat neîncetat o zi și două nopți. Iulius Caesar, în timpul când trupele lui treceau munții, nu stătea fără muncă, ci studie arta oratoriei; Dante a muncit 30 de ani ca să termine «Divina Comoedia». Marele scriitor englez Dickens mărturisește că fiecare operă a sa l-a costat muncă enormă. Istoricul american Probstt a învățat limbile moderne, deși era aproape orb, numai și numai pentru a-și putea termina lucrarea: «Ferdinand și Izabella».

Astronomul Newton de 15 ori și-a modificat lucrarea sa despre: «Astronomie» ca la urmă să fie mulțumit. Pictorul Tizian a lucrat 7 ani de zile ca să termine tabloul: «Hristos în Emaus». Virgiliu a lucrat 20 de ani, ca să termine «Eneida» și înainte de moarte era aproape să distrugă lucrarea, căci nu era mulțumit cu ea. Edison de mic copil a început să facă studii de mecanică, chimie și electricitate. Iată câte exemple grăitoare!

Dacă veți cere acum pilde din Sfânta Scriptură, ele se găsesc în număr suficient. Dar ajunge să amintim de Moisi, care deși, era gângav, prin stăruință a ajuns un mare binefăcător. Sf. Pavel era un mare învățat. Ei bine, acest sfânt apostol scrie Corintenilor: „Și pentru mulțimea descoperirilor, ca să nu mă înalț, datu-mi-s'a mie înbolditor trupului ingerul Satanei, ca să mă bată peste obraz, ca să nu mă înalț. Pentru aceasta de trei ori pe

Domnul am rugat ca să-l depărteze dela mine. Și mi-a zis mie: *destul este ție darul meu* (2. Cor. 12, 7-9). Exegeții spun că Pavel suferea de oare-cari scăderi corporale, cari îl împiedicau câte odată să lucreze cu toată puterea pentru vestirea Evangheliei, dar Dumnezeu a voit această stare a Apostolului, ca el, Pavel, să-și poată manifesta toată puterea de muncă și perseverență. Sfântul Pavel a biruit cu harul divin. Ca să biruiască, a conlucrat cu harul. Nu s'a bazat numai pe har, dar și-a dat seama că fără de har omul nu poate satisface nici legea morală naturală și deci cu atât mai puțin va putea îndeplini în întregime binele moral.

De aci se vede că fiecare om, deci și preotul are nevoie de un suport anticipativ, care îndeamnă și are nevoie de un har luminător, care luminează mintea ca să vadă lucrurile bune și folositoare. Omul are nevoie de har întăritor, care ne fortifică viața în timpul lucrului. Acest har e mai presus de om, și voința, ca și mintea omului fără de el nu pot face nicio valoare mai presus de fire.

Și acum iată, ce avem de spus: dacă Pavel, care avea viziuni divine, se bucura de piedicile ce le întâmpina și zicea: «când slăbesc, atunci sunt tare (2. Cor. 12, 10), atunci și noi să luptăm cu acele piedici. Artistul, poetul, oratorul și alți oameni talentați au trebuit să muncească mult până ce au ajuns la glorie.

Desigur că cei mai puțin dotați cu talent vor avea să lupte mai mult ca să izbutească. Tyrteus, cu flautul său fermecat, deși era schiop, a însuflețit pe spartani; Amiralul englez Nelson era mic de statură, dar a cucerit; Eugen de Savoya era foarte modest la înfățișare, dar a băgat spaimă în Turci. Despre poetul irlandez Moore se spune că era foarte mic de statură, încât, regele George al IV-lea al Angliei l-a bagatelizat spunându-i că-l va vârî într'un butoi, dar azi fama lui George IV a trecut, iar poeziile lui Moore se citesc cu plăcere și azi!

Câți preoți nepretențioși sunt și totuși ei au mari izbânzi! Care e taina biruinței lor? Ei au dorit să biruiască! Un tâmplar voia să facă niște bănci pentru o sală de ședințe. Punea toată puterea lui ca să facă bănci frumoase și atunci l-au întrebat prietenii lui: De ce faci băncile așa bune, când le poți face mai slabe? Maestrul zise: Dar

dacă eu voi ajunge consilier, să stau în bănci rele? Și maestrul a ajuns consilier.

Aici cu bucurie înregistrez pilda unui modest preot al meu. Era în luna Decembrie a anului 1931. Vineri, în 4 Decembrie 1931, la ora 3 p. m., la preotul meu Ioan Tomuția din Lupești, jud. Arad, se prezintă doi țărani din comuna Rădești (Arad) și-l invită la înmormântarea unui țaran, care dorise să fie înmormântat de preotul Tomuția. Acest preot fusese de câteva ori în misiune la Rădești și era cunoscut de țărani de acolo. Și preotul pleacă pe la ora 4 după masă, însoțit de cei doi țărani. Drumul se face apostolește. Afară viscoala cumplit, iar zăpada era groasă de vreo 40 centimetri. Drumetul preot străbate comunele Baia și Slatina, apoi dealul «Dracia» de aproape 800 m. înălțime, trecând peste hotarele comunelor Mustești și Secaș. Drumul a durat până după miezul nopții către orele 2. Deci cale de zece ore a făcut preotul pe jos, în toiul nopții, pe un ger cumplit.

Slujba înmormântării a fost emoționantă. Preotul a vorbit în predica sa funebră despre judecata din urmă. Erau de față bapțiștii din comună. Mișcați de slujba sfântă, au participat și la *pomană*. Nu s'a mai pomenit de 20 de ani, ca bapțiștii să participe la *pomană*.

Era o zi de sâmbătă. La ora 5 p. m., preotul a pornit la drum, de astă dată călare, însoțit de 5 țărani călări. Către miezul nopții, a sosit acasă sănătos între ai săi, cari erau îngrijați de soarta lui. După o odihnă de abea 5 ore, a plecat în comuna Pârnești, căci în lipsă de preot, el administra acea parohie, care, fiind foarte săracă, nu-și poate afla preot stabil. La Pârnești, fiind Duminică, săvârșește Sf. Liturghie și patru parastase, apoi se înapoiază iar la Lupești, unde face un parastas și sfințește o casă. În aceeași zi, la ora 3 p. m., preotul a plecat în comuna Săvârșin, căci, fiind și învățător, trebuia să asiste la cercul cultural învățătoresc.

Și acum câteva observații. Preotul Tomuția are pregătire teologică extraordinară, studiind teologia pe cale particulară. Are studii: 4 cl. de liceu și școala normală ortodoxă din Arad. Acest preot este iubit de enoriașii ca un părinte. Și câți preoți nu avem noi ca acestal! Avem foarte mulți. Ei duc mângâieri și alinare în suflete, sfințesc viața, ostenesec la bolnavi, învață tineretul, dau

slaturi poporului. Și la statul lor, însuș poporul se mișcă și se însufletește. Avem țărani cari se înglobează în ceata apărătorilor bisericii, avem intelectuali cari jertfesc sute de mii și milioane pentru biserică.

Ce minuni poate să facă un preot bine pregătit și mai ales cel ce este omul muncii! Cum va putea să predice acel preot, care nu este omul muncii, fiindcă o cuvântare bisericească cere studiu serios și meditație adâncă. Azi nu poți mișca inimile cu cuvinte goale și răsunătoare, fiindcă lumea cere mai mult, cere să-i vorbești așa ca să-i captivezi voința și să i-o pui în mișcare. Cine dorește să știe dacă un preot este muncitor ori ba, să-i asculte cuvântarea și va fi convins despre superficialitatea sau seriozitatea muncii lui. Un preot nemuncitor va conduce de mântuială tinerimea creștină și ce nenorocire se întâmplă cu acest preot, dacă tinerii observă că el își bate joc de ei, neluând în serios tot lucrul său.

Dar să luăm în considerare orice activitate a preotului, care se face pe nemuncite și vom vedea că lipsa de muncă a preotului produce cele mai mari pagube bisericii. Creștinul, care s'a spovedit la un preot superficial, a doua oră se simte înstrăinat de taina pocăinții. Un serviciu făcut la repezeală nu ridică, ci supără pe credincioși. Temeinicia să fie la baza muncii preotului, fiindcă numai așa poate să-și câștige respectul și dragostea credincioșilor.

Lenea pentru un preot este întocmai ca rugina pentru fier, îl mănâncă și îl prăpădește. Munca pe terenul celor sfinte trebuie să congrueze cu munca lui în cele ale casei. Și aici preotul să facă impresia că este un om sârguincios și muncitor.

Preoțimea să nu uite că evoluția socială merge într'acolo ca orice membru al societății, care nu lucrează este odios și socotit ca un parazit. «Cine nu lucrează, nici să nu mănânce» este o lozincă a vremii. Lumea de azi nici nu-l mai vrea pe preot altcum, decât foarte muncitor, foarte activ. Preotul leneș și nelucrător se face imposibil în fața lumii de azi.

VI.

Cum vom pregăti preoți destoinici.

Un tânăr, care merge pe cariera de medic în primul rând trebuie să aibă, fără îndoială, dragoste pentru această

carieră. Dar atâta nu-i destul. Tânărul acesta trebuie să aibă o *memorie bună* și un spirit de analiză pronunțat, fiindcă aceste însușiri îi vor trebui mai mult în cariera lui.

Dar dacă medicul viitor va trebui să-și însemne bine toate părțile constitutive ale corpului omenesc, mici și mari, la disecția celor morți, viitorul preot care toată viața lui se va ocupa cu analiza sufletelor, va trebui să aibă o pronunțată înclinare pentru a ști trata tainele sufletului omenesc și a cunoaște toate resorturile lui, ce influențe îl ridică și cari influențe îl coboară.

Preoția chiar așa reclamă omul întreg ca și medicina.

Nu este destul deci să deschidem porțile școlilor teologice unde se cresc viitorii preoți, ci trebuie să examinăm minuțios cine intră acolo și ce însușiri are, fiindcă un lucru să ni-l însemnăm bine: natura nu se poate forța.

Un tânăr care intră în școala teologică cu alte gânduri decât a se face cu trup și suflet preot mai mult va strica decât va folosi în doftoria sufletească.

«Mulți chemați puțini aleși».

Dela început trebuie să mărturisim că, fără concursul societății, dar mai ales, fără concursul părinților, cari-și cunosc bine copiii, nu vom reuși niciodată să ne creăm un contingent de preoți cari să corespundă frumosului rol de preot. Un lucru esențial este deci alegerea minuțioasă a materialului brut care intră în școala lui Hristos.

Cu cât vom fi mai norocoși la această gândire, cu atât vom putea să deslegăm problema de a avea preoți la înălțime. Nu este iertat să ne înșelăm asupra sarcinilor extrem de grele cari cad pe umerii preoților de azi.

Dacă preotul zilelor de azi trebuie să fie sănătos la trup ca să poată rezista cât mai mult boalelor și oste-nelelor, cu atât trebuie să fie mai sănătos la suflet, fiindcă calea lui de toate zilele îl duce în mijlocul tuturor ispitelor, conflictelor și supărărilor omenești.

Precum medicul trebuie să meargă în mijlocul celor mai primejdioși bolnavi ca să-i vindece, așa și preotul nu poate ocoli pe cei mai păcătoși și desprețuiți oameni ca să-i aducă la calea adevărată.

De aceea să mergem cu ochii deschiși și să nu ne facem iluzii că pe oricine putem investi cu darul de preot și apoi să-i cerem să ducă toate sarcinile întreaga

lui viață când, Doamne ferește, el dela început nu s'ar arăta apt și i-ar lipsi puterile trupești și sufletești.

Pentru noi, s'o spunem dela început, este esențial pe ce fundament trupesc și sufletesc vrem să zidim preoția.

Preot, adevărat preot, nu poți să fii dacă nu ai anumit dar special, vocațiune, talent. Ținem să explicăm în puține cuvinte ce înțelegem sub acest dar natural deosebit pe care trebuie să-l aibă preotul deacasă. Vrabia este tot așa o făptură a lui Dumnezeu ca și privighitoarea și totuși câtă deosebire în daruri! Cea din urmă fermecă și ridică cu glasul ei frumos și atrage toată lumea, pe când vrabia, mai puțin dotată dela Dumnezeu, nu poate face niciodată rolul privighitoarei.

Se cere imperios ca preotul și ca om să fie îndeosebi dotat dela Dumnezeu, fiindcă iată ce zice Grigorie cel Mare în vesritele sale Reguli pastorale:

«Arta artelor este conducerea sufletelor. Cine nu ar ști, că ranele sufletești zac mai adânc ca ranele dinlăuntrul omului! Și cu toate astea nu pregetă unii oameni să se dea de medici sufletești, fără să cunoască legile sufletului, deși altcum s'ar rușina să se prezinte ca medici trupești fără să cunoască puterea medicamentelor!».

Societatea românească, în acelaș timp când se arată nemulțumită de preoții, pe care li are, trebuie să simtă obligamentul de a pune prin fiii săi aleși astfel de material la dispoziția Bisericii, din care apoi aceasta cu grijă multă poate să scoată preoți moderni.

Tot Grigorie cel Mare spune în cartea citată următoarele:

«Unii studiază cu deosebită grijă legile vieții spirituale, dar cele înțelese cu mintea, în viață le calcă cu picioarele. Ușor învață unii cele însușite prin intuiție fără vreun exercițiu, iar apoi combat cu fapta ceea ce predică cu cuvântul »).

Iată că viitorii preoți este bine să fie recrutați din familiile, unde domnește sfințenia caracterului în urma unei creșteri bune.

Un Ioan Hrisostom, un Vasile cel Mare, un Grigorie cel Mare, au fost născuți din familii bune, din părinți,

1. Bibliothek der Kirchengäter, Thalhofer vol. I. p. 330—31.

2. Bibliothek der Kirchengäter, op. citat p. 331—332.

cari au dat cea mai mare îngrijire creșterii copiilor lor, întărindu-i în virtute și infiltrând în ei scârbă față de păcat.

Preotul poate fi *crinul societății*, oglinda tuturor virtuților, numai dacă aduce și de acasă dela părinții săi un capital mare, gata. *Trebuie societatea românească să admită că cei patru sau șase ani de studii teologice nu sunt îndestulători pentru formarea preotului.* Dacă societatea ar releva cu plăcere cusururile preotului, atunci ea se descopere pe sine însăși, fiindcă preoții sunt numai ramură a pomului neamului, care și dânsa își ia hrana și modelul de a se comporta în viață dela societatea în care trăiește.

Preot destoinic nu poate nimeni să fie fără o întinsă cultură generală și profesională. Lumea laică crede de obicei că preotul este cel mai scutit de muncă dintre toți intelectualii, fără să-și deie seama ce studiu greu trebuie să săvârșască preotul toată viața lui, dacă vrea să fie adevărat preot.

Dacă alți intelectuali la un timp al vieții lor se pot odihni și nu mai sunt obligați să studieze înainte, preotul trebuie să studieze până la moarte. Pentru el, cultivarea de sine este o condiție sine qua non.

Tot Grigorie cel Mare îndeamnă să se ferească de preoție acei oameni, cărora adevărul vecinic ar putea să le vorbească cu cuvintele profetului: «Ceice umblau cu legea nu mă cunoșteau pe mine» (Ieremia 2, 8). Dacă orb pe orb conduce, amândoi cad în groapă (I Cor. 4, 18). Sf. Scriptură, cuvântul lui Dumnezeu, este tot mereu atacată, pervertită și calomniată de rătăciți, speculanți și răutăcioși și preotul trebuie să fie un neadormit străjer al cuvântului dumnezeesc, lămurindu-l și nelăsând să cadă rugina ignoranței asupra lui. Nu este de desprețuit paza celei mai alese hrane sufletești. Medicii trebuie să grijească de igiena trupeză a poporului, ca să nu vie epidemiile. Și preotul trebuie să fie medicul sufletesc care trebuie să ferească turma de epidemiile sufletesti. *Iată pe preot ca o santinelă neadormită la tezaurul sufletesc al neamului, la evanghelie.*

Dar preotul trebuie să fie înarmat și cu o cultură generală. Știința, arta, gustul societății se schimbă foarte repede și preotul trebuie să cunoască întreaga atmosferă sufletească în care trăiește turma lui.

Cultura generală, adică însușirea ei *cer timp și bani*. Dacă societatea românească dorește astfel de preoți, nu are decât să și-i facă.

Ar mai rămânea să vorbim de viața și purtarea preotului.

Grigorie cel Mare spune: «Precum purtarea păstorului este deosebită de purtarea turmei, așa și purtarea celui ce conduce poporul trebuie să difere de purtarea poporului¹⁾».

Societatea nu poate numai să critice pe preot, ci dânsa are sfânta datorie să-l susțină cu cinste. Societatea trebuie să țină sus pe preot, așa cum își păstrează în curățenie obiectele dragi, așa să contribuie la viața curată a preotului la care preotul s'a angajat prin educație și jurământ.

VECHEA EPISCOPIE A HOTINULUI^{*)}.

Infrângerea Turcilor la Hotin. Pe vremea domniei lui Ștefan XI Petricelcu-Vodă (1672—1674), izbucni un războiu între Turci și Poloni. E drept că în ajutorul Polonilor a fost trimise și câteva trupe de Moldoveni. Turcii, mai numeroși, înfrâng ostile polone și înaintând în inima țării, o prădară până la Leow, ocupând Podolia cu vestita cetate a Cameniții depe Nistru. Pe neașteptate se îndreptară apoi spre Hotin. Petriceicu-Vodă, în fața primejdiei, se înțelege cu Grigore Ghica (1672—1674), domnul Munteniei, ca amândoi să ajute, în ascuns, pe Poloni. O luptă sângeroasă se desfășoară, sub zidurile Hotinului, între Turci și Poloni ajutați de armate Moldo-valache. Bătrâna cetate avu iarăși prilejul să vadă — ca pe vremea lui Ștefan cel mare — rostogolindu-se înfrântă armata turcească, sub zidurile ei... «că alții au dat în Nistru, alți pe dinaintea cetății au căzut de stânci, de s'au sdrobit. Ruptu s'a și podul, în mijlocul Nistrului și s'au înecat mulți. Perit-au la 18.000 de Turci, umplutu-s'au Leșii și Muntenii de averi dela Turci²⁾».

*. Vezi „Bis. Ori. Rom.” din luna Noemvrie a. c.

1. Op. cit. p. 351.

2. I. Nistor. op. cit. p. 181.

Și așa a mai răsuflet biata Moldovă, de puhoiul turcesc.

Căderea Hotinului sub stăpânirea Turcilor. Rusia amestecându-se în afacerile Poloniei, iar Turcii temându-se ca nu cumva Polonia să fie cucerită de Ruși, le declară războiu. Dimitrie Cantemir, domnul Moldovei (1710-1711), leagă soarta țării sale de faima lui Petru-cel-mare, țarul Rușilor. Dar, în marea bătălie dela *Stălinești*, lângă Prut, Rușii, cu aliații lor, fiind bătuți (1711), Cantemir Vodă, cu familia sa și cu un număr de boieri Moldoveni, ca la o mie, între cari și cronicarul Ioan Neculce, apucară calea pribegiei în Rusia, unde au fost primiți bine, dar... ca în țară străină¹⁾. În urma acestei înfrângerii, Moldova pierde și ținutul *Hotinului*, cu târgul și cetatea lui vestită depe Nistru, care, căzând în mâinile Turcilor, îl prefac în *raia* (popor de adunătură) (1712). Turcii și Tătarii după victorie, năvălind în țară, au făcut atâta pradă, încât târguri și sate au rămas pustii de locuitori și poporul român ajunsese ca sălbatecii în munți și ca cerșetori nemernici, fără hrană, purtându-se din loc în loc și căutând scăparea vieții²⁾.

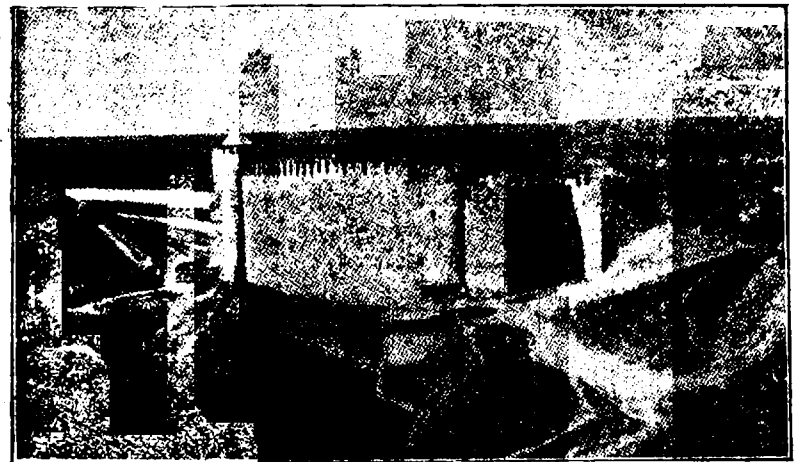
După ducerea lui Dimitrie Cantemir din Moldova, cu armia lui Petru cel Mare, în Rusia, țara a rămas fără stăpân. Un pașă turc, *Kiurd-Pașa*, din oastea otomană, a luat frâiele cârmuirii, cu dela sine putere, și a stăpânit țara, până când vizirul a numit caimacan pe *Lupu Vornicu*. Acesta însă, purtându-se ca dușman al țării, iar nu ca patriot, a fost îndepărtat din scaun și, pus în fieră, a fost trimis în închisoare la Varna. În locul lui a fost rânduit *Ioan Mavrocordat*, care se găsea pe lângă vizir, la urdie. Acesta mergând la Iași, a început poporul a se aduna pela vetrele lor, de unde se afla ascuns și a se liniști, simțind că va veni la domnie, fratele lui Ioan Mavrocordat, fostul domnitor *Nicolae Mavrocordat* a doua oară, ceia ce s'a și întâmplat³⁾. N. Mavrocordat, luând cârma domniei

1) Cum le-a fost pribegia, ne-o spune cu un accent slășitior de durere un tânăr *holinean*, fost și el luptător în armata lui Petru cel mare: Eu, nepot și moștenitor de sânge a lui Ștefan Vodă Pețriceicu, eu, *nenorocitul fugar*, din țara părinților, a moșilor și a strămoșilor mei, care am fost odată *boier bogat*; iar acum *priveag în țară străină*, sărac și lipsit în așa fel, că nu pot, la bătrâneșele mele, nici chiar să las Dumnezeuului meu o pomană și jertfă vrednică de el. Făgăduesc că, dacă va da Dumnezeu ca Moldova sau *judeteul Moldu*, să scape de dușmanii Turci... voi zidi biserica „Sf. Gheorghe” din Dolimeni Hotinului. Ibid. p. 201.

2) Post. Manolachi Drăghiclu. op. cit. II, p. 3.

3) Post. Manolachi Drăghiclu. op. cit. II, p. sq.

(1711-1715), au început a se liniști lucrurile. Afând însă că Turcii vor să ia *Hotinul*, s'a întristat amar. «Au scris el la capi-chihai, ca să pue nevoință, cu tot felul de mijloace, ca să nu se facă aceasta; au scris și la alți prieteni, cu mare rugămintă, au scris și la stăpâni, cu lacrimi și câte socoteli le-au știut, toate le-au pomenit și le-au arătat». Dar, în zadar au fost toate. Hotinul a fost luat; iar luarea Hotinului — zice Axente Uricarul — «ca o rană țării au fost, multă slăbiciune și cădere i-au făcut».

Cetatea Hotinului

Punând Turcii stăpânire pe Hotin, au început organizarea lui, după orânduelile lor. La cetate «surpă zidurile cele vechi, despre partea din lăuntru țării; iar despre cea din afară atât le-au întărit, cu multe lucruri de tărie, precum atuncea se obișnuia, lărgindu-o mai mult de jumătate, încât au făcut-o vrednică a se socoti între cetățile cele de frunte ale veacului al XVIII-lea și mai frumoasă decât toate cetățile Moldovei»¹⁾.

Ca înfățișare, ajunsese a fi cum am zis: «cea mai mare și mai frumoasă dintre cetățile Moldovei» după cum ne spune Dimitrie Cantemir.

Tot pe atunci, un scriitor francez (F. Brun) ne înfățișează descrierea cetății Hotinului în interior; așa: «Ho-

1. Ibid. I, p. 61. și vol. II, p. 7.

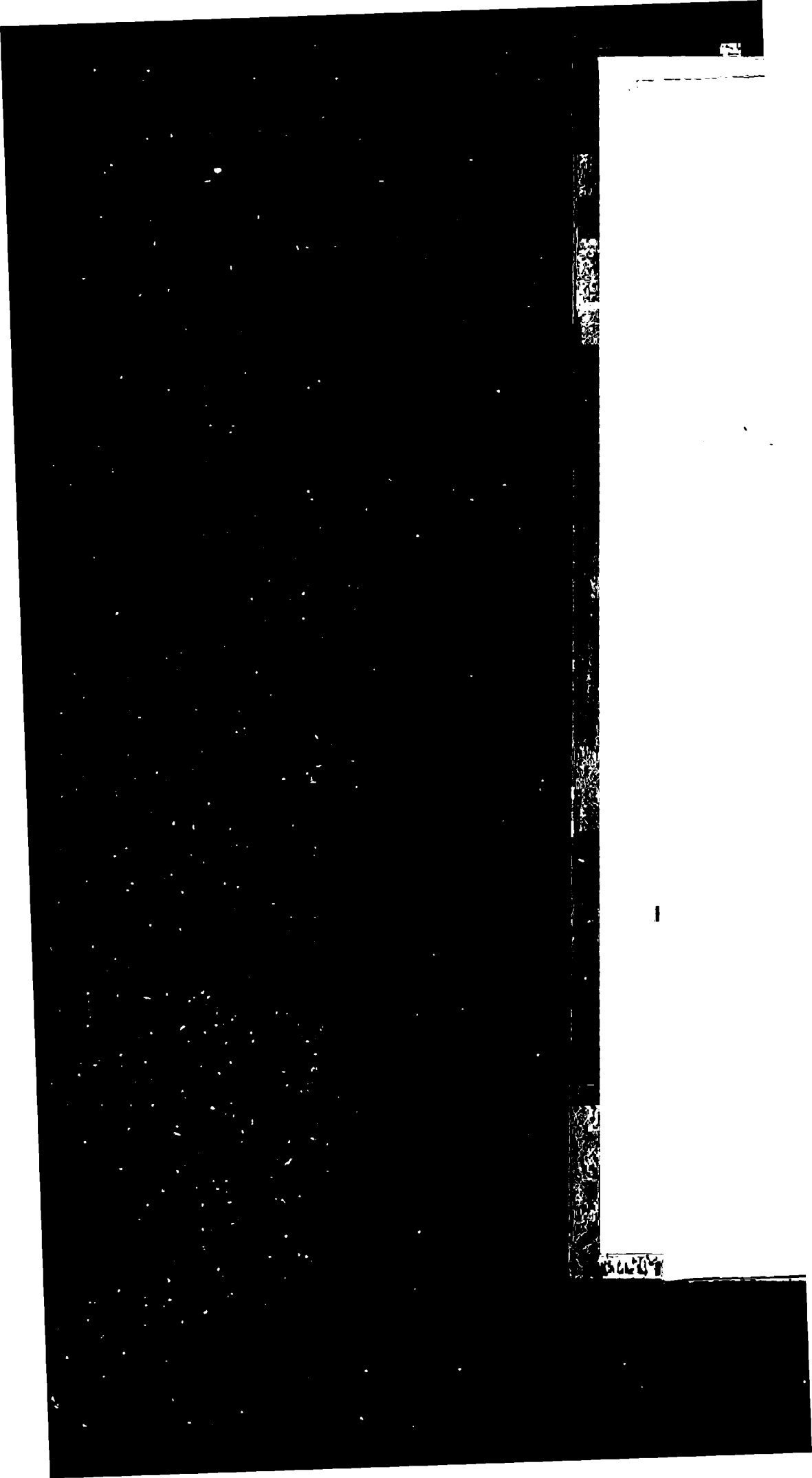
tinul se află pe Nistru, sub al 50 gr. lung. și 4 gr. lat., pe o cotitură din malul moldovenesc. În lăuntru cetății se află: O *veche biserică*, prefăcută în mecet (geamie); casa inspectorului transporturilor militare și căpetenia străjei grănițarești; apoi căzărțile artileriei și locuințele Imamului și Muezinului.

Această veche cetate fusese clădită în chip cu totul iscusit și înțelept. În *rândul de jos*, erau magaziiile, din cari, printr'o galerie de piatră, se putea ieși în câmp. Pe niște scări de minaret era urcarea spre încăperile frumoase ale garnizoanei. Se zice că altă dată, în aceste încăperi fusese *haremul* pașei. În mijlocul citadelei, la o adâncime de 300-400 coți, este o fântână în stâncă, cu apa adusă din Nistru....

Cetatea *nouă*, construită în afară de citadela veche, are patru porți: *Poarta Constantinopolitană*, cea *țimișoreană*, cea *din spre apă* și cea *secretă*. În această cetate, din afară sunt două băi și două mecate; iar în apropiere de poarta constantinopolitană, mai multe prăvălii. Mai încolo, spre citadelă, e baia; locuința Agăi ienicerilor; altă moschee și cazarma ienicerilor; iar în fund, magazii cu pulbere. *Sus*, alături de poarta Stambulului, e seraiul Pașei și, în fața acestuia, locuința secretarului său. Peste drum de această casă, se află o foarte frumoasă și bogată *baie publică* a defterdarului Casim-Efendi; iar în fața ei, este o *fântână* și mormântul răposatei mame a Sultanului. Apoi *tribunalul* și *cimitirul* unde odihnește Abdi-Pașa. Tot aci mai sunt înmormântați diferiți defterdari și alte căpetenii. În fața porții moscheii este locuința autorului, care în 1136 (era turcă), adică 1723, a pierdut acolo un fiu și cu prilejul acestei nenorociri a alcătuit *hronograma* scrisă pe piatra mormântului. Nu departe de seraiul lui Culciuc-Pașa, se află mecetul, făcut din biserică «Aghia Sofia». În slârșit, în afara întăriturilor—unde trăesc Lipcanii—era mecetul *Atac-Geamiri* ¹⁾.

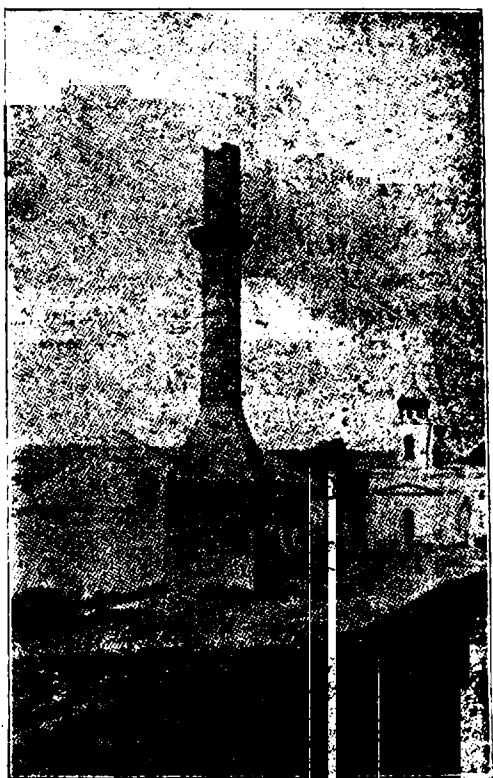
2. *Târgul*. De timpurlu, lângă cetatea Hotinului, se întinde un *târg*, care se întinse până sub zidurile ei. Cu vremea, *târgul Hotinului*, dobândește o deosebită însemnătate, sub raportul *comercial*. Aci era vadul de legătură cu Polonia și vama, unde se încasau taxele pentru schimbul de mărfuri și *brudina*

1) Ierod. Laurențiu Busuloc, op. cit. p. 19-20. Vezi tot aici: *Plan de la fortresse de Choczim en Moldavie, 1769.*

pentru trecerea peste Nistru. Hotinul era *inelul* de legătură comercială între *Leow* (Lemberg) și vestitele cetăți grecești și genoveze de pe litoralul mării Negre. Încă din 1408, Alexandru-cel-Bun încheie în tratat de comerț cu târgoveții din Leow. Chiar în fața *Hotinului*, Polonii aveau târgul cu cetatea Camenița, rivală Hotinului, sub toate raporturile. Petru Rareș zicea: «Sau tu Camenețule vei înghiți Hotinul, ori Hotinul te va înghiți pe

Minareful și Biserica creștină ortodoxă din cetatea Hotinului.

tine». Din pricina importanței sale comerciale, Iași, capitala Moldovei, din vechime, a fost în strânse legături cu Hotinul. Până astăzi este o stradă, spre bariera din spre Prut, pela Țicău, căreia poporul îl zice: *Calea Hotinului*¹⁾. La Hotin se adunau, la o anumită dată, negustori din apus și din răsărit, până și din îndepărtatul Bizanț, pentru schimb de mărfuri. Iarmaroacele dela Hotin erau vestite.

Reședința domnească. Aici era și reședința domnească. Pitorescul locului atrăgea pe domnitorii Moldovei, să stea în anu-

1. C. Erbiceanu în rev. „Biserica Ortodoxă Română”, XXVII, p. 854 sqq.

multe timpuri la Hotin, iar în vreme de războaie grele se adăposteau în cetate. Așa, Ștefan-cel-Mare, în vremea războiului cu Turcii dela Valea-Albă, își așează familia la Hotin. Ștefăniță-Vodă cel tânăr, feciorul lui Bogdan, s'a săvârșit în reședința dela Hotin (1572), de unde l-au dus cu cinste și l-au îngropat la mănăstirea Putna.

Bogdan IV, fiul Lăpușneanului, rămânând orfan de tată de copil, a crescut sub epitropia mamei sale Ruxanda, soră cu D-na Chiajna, amândouă fete de ale lui Petru Rareș. El și-a petrecut tinerețea mai mult la Hotin, unde era loc deschis; iar cetatea Hotinului era destul de puternică, pentru vremi grele.

Multă vreme, Hotinul a fost loc de odihnă a domnitorilor, al familiilor lor și a boierilor Moldovei, sfinctici ai tronului. Pecetea Hotinului reprezintă un ostaș, cu o stea în dreapta și alta în stânga, simbolul grănicerilor de hotare.

3 Ținutul Hotinului a fost, din vechime, unui dintre cele mai bogate și frumoase ținuturi ale Moldovei. Scăldat de apa Nistrului, pe tot întinsul său, spre nord, locuitorii mărginași sunt îndestulați de pește proaspăt, gustos. Câmpiile întinse sunt foarte fertile; iar codrii de fag sunt un adevărat dar al naturii, pe timpul verii, potolind arșița stepel, prin adierea vântului răcoritor și aducerea ploilor la vreme; iar pe timpul iernii, un izvor de bogăție, prin exploatarea lemnului, pentru nevoile populației.

Reședința este în orașul Hotin. Pe vremea stăpânirii Moldovenilor, cărmuirea ținutului era încredințată unui stăpânitor numit *pârcălab*. Întâlnim pârcălabi ai Hotinului încă din sec. al XIV-lea. Ștefan-cel-Mare, după zmulgerea Hotinului din mâinile Leșilor, așează pârcălab pe moșul său *Vlaicu*, fratele mamei sale Oltea. Aceasta ne arată câtă însemnătate dădea el Hotinului. Petru Rareș rânduiește pârcălab la Hotin pe *Ghinghea*. Cel din urmă pârcălab moldovan al Hotinului a fost „vel căpitan Pătrașcu (1712)”. Turcii numesc la Hotin un *pașă* „împotriva așezământului de pace ce făcură cu Leșii, în care s'au fost hotărît ca nici odinioară să nu fie oștire turcească în cetățile Moldovei”¹⁾.

La Hotin se adunau, în cazuri de conflicte între locuitorii vecini, delegați ai craiului Poloniei și ai domnilor Moldovei, spre judecarea celor cu strâmbătate dela margine și spre împăcarea neînțelegerilor ce se iscau, între Leși și Moldoveni²⁾.

Stema *veche* a Hotinului înfățișa un pândăș de hotar. Turcii, după ocupație, fac o stemă nouă, înfățișând *trei turnuri înalte* pe un câmp auriu. În vârful turnului din mijloc, era *semiluna*, de care atârnav două paloșe încrucișate³⁾.

1. Post. Manolaki Drăghiclu I. op. cit. p. 62. La 1721, era Pașa la Hotin, *Abdul*. La 1762, *Mahomed-Pașa*; între 1763-1764, *Hamza-Pașa* și *Abii Pașa*. În 1768, era *Halil-Pașa* și *Ieien Husein-Pașa*; în 1777, *Soliman-Pașa*; în 1786, *Ismail-Pașa*; în 1797, *Hasan-Pașa* și cel din urmă, în 1803, *Cara-Mahmed-Pașa*. N. Iorga: Basarabia noastră. București. 1912, p. 85.

2. I. Nistor: Istoria Basarabiei. op. cit. p. 72.

3. I. Nistor. ibidem. p. 202-204.

La 1826, Rușii schimbă stema astfel: Pe un câmp auriu, o cetate cu trei turnuri. Pe cele două turnuri laterale flutură câte un stindard turcesc; iar pe cel din mijloc o semilună. Deasupra semilunii două săbii încrucișate, cu ascuțiturile în jos, iar deasupra acestora o cruce de argint, în amintirea cuceririi acestei cetăți de oștile rusești¹⁾.

După ocuparea Hotinului de Turci, în 1715, s'a dat poruncă Pașei dela Hotin, ca să ia ținutul Hotinului de sub ascultarea domniei Moldovei... și au rânduit Neculai Vodă boeri, cari știau bine rândul Hotinului... și s'au păgubit dintr'acel an țara Moldovei de acel minunat ținut al Hotinului și au lipsit și părcălabi de acolo²⁾. Sultanul voia ca să împreune și ținutul Sorocei la Hotin „spre a mări raiaua Hotinului”; dar domnitorul N. Mavrocordat s'a împotrivit „stăruind prin feluri de chipuri”, ca să nu se rășluească din trupul Moldovei și așa a rămas „raiaua Hotinului în hotarele sale de mai înainte³⁾. În schimb, Turcii ocupă și ținutul Cernăușilor, din Prut încolo „ca să-l facă ot olat, zicând că tot de Hotin au fost⁴⁾. La 1718, ei fac delimitarea raialei Hotinului, care era cam aceasta: „Începând dela Serafinești a se coborî în jos, au luat tot ținutul Cernăușilor până în Prut, unde e târgul Cernăușilor, că numai târgul rămăsese în partea Moldovei, luând și iarmaroacele”. Acest lucru a dălnuit până la 1740, sub Grigore Ghica (1739-1741), a treia oară, când s'a restituit raiaua Hotinului, dar fără oraș. În oraș ședea Pașa „iară den afară n'avea treabă, măcar o palmă”. Dar după un an Tătarii Lipcani⁵⁾, îl iau îndărăt. Din acest an (1741, Mai 18), este raportul lui Nicolo Erizzo către Dogele Veneției, care face mențiune „despre prefacerea din nou a Hotinului în pašalac”. Între anii 1769—1774, Hotinul a fost ocupat de Ruși, apoi a fost restituit iarăș Turcilor, care-l stăpânesc până la 1806, când a fost redat Moldovei. În sfârșit, în urma tratatului dela București (1812), — Basarabia, din care făcea parte și Hotinul — a fost răpită de Ruși și stăpânită, cel puțin — partea de nord, cu Hotinul — până după războiul din 1914—1918, când întreg teritoriul dintre Prut și Nistru a revenit în stăpânirea României întregite, pentru totdeauna.

4. *Locuitorii*. Vechii moldoveni, locuitorii ai ținutului Hotin s'au împușinat în războaie și s'au împrăștiat de frica invaziunilor; căci mult sânge moldovenesc s'a vărsat sub zidurile cetății Hotinului și în tot ținutul, pe timpul crâncenelor lupte cu Po-

1. Sf. Frățiman : Contribuțiuni etc. op. 232.

2. Letopiseși. II, p. 170.

3. Post. Manolachi Drăghiclu. op. cit. II, p. 7.

4. Ioan C. Băcilă : *Raiaua Hotinului*, în : Arhivele Basarabiei. I, 1929, No. 3, p. 47—49. Comp. Alex. Lapedatu : Monumentele noastre istorice în lecturi ilustrate. București, 1914, p. 114.

5. Dim. Cantemir spune că pe vremea Sultanului Mahomed al IV acest neam de Tătari au venit din *Lipcania* și au fost așezați în aceste părți. Post. Manolachi Drăghiclu, op. cit. p. 62.

Ionii, Tătarii, Rușii și Turcii. Aș putea zice că n'a fost colț de țară mai sbuciumat ca *Hotinul*. După venirea Turcilor, jalea și pustirea s'a întins peste aceste locuri, rămânând pământurile nelucrate și casele pustii. Pentru a umplea golurile și a-și lucra moșiile, Turcii au trebuit să aducă muncitori de prin Galizia și Polonia, cari au covârșit în multe sate, pe vechii locuitori cei ce mai rămăseseră. Spre sfârșitul veacului XVI, ceice plăteau dările din ținutul Hotinului erau ca la 2092 persoane; dintre cari 1984 țărani, 77 boeri, 40 vătăfi, 122 nemeși și 95 preoți.

Sub raportul *împărțirii administrative*, Hotinul nu a avut aceeași întindere. Așa, de pildă, după răpirea Bucovinei (1775), în timpul delimitării ei de către Austriaci, aceștia au răsluit o parte din pământ, spre Nistru. Dar și după delimitarea Bucovinei, prin 1788, Austriacii au căutat să ia din ținutul Hotinului 5 sate¹⁾. După o statistică rusească din 1809, la Hotin erau: 3 târguri, 169 sate și 13.076 locuitori²⁾. După altă statistică din 1817, ținutul Hotinului era împărțit în opt ocoale sau plăși și anume: I. *Nistrul de sus*; II. *Nistrul de jos*; III. *Ciuhurul*; IV. *Mijlocul*; V. *Prutul de jos*; VI. *Prutul de sus*; VII. *Ghilovățul* și VIII. *Başcovul*. În afară de orașul *Hotin*, avea târgul *Briceni*, *Lipcani* și 174 sate. Avea 240 de preoți, 46 văduve de preoți, 2 diaconi, 201 dascăli și 155 de palamari la o populațiune de peste 20.000 de locuitori creștini ortodoxi, afară de câțiva Armeni³⁾. Despre evrei nu se vorbește, dovadă că nu erau. Astăzi însă formează majoritatea populației la orașe și s'au întins și pela sate.

5. *Cărmuirea bisericască*. Din *vechime*, sub raportul cărmuirii bisericesti, ținutul Hotinului a făcut parte din cuprinsul episcopiei *Rădăușilor*, înființată de către *Alexandru-cel-Bun* (1400—1432), care a pus început de organizare Bisericii Moldovei. Ca *biserică catedrală* a acestei episcopii, a slujit vechea mănăstire din Rădăuți, cea zidită în piatră, de către evlaviosul domnitor, *Bogdan I Voevod* (1349—1365), adevăratul întemeietor al Moldovei, care-și avea capitala țării la Rădăuți. Ctitoria aceasta domnească a fost ridicată pe locul altei biserici vechi de lemn, mică și îngustă, închinându-o sfântului ierarh *Nicolae* și dându-i

1. În anul 1788, luptându-se cu Turcii, Austriacii au ocupat raiaua Hotinului și au făcut ridicări topografice. Căpitanul Hara Von Oteckovitz, face harta „*Militaerische Aufnahms Brouillon von der Cholyner Raja, bestehend in 29 Sectionen aufgenommen während des Krieges mit der Pforte 1788*”, Masstab 1: 28.800” Arhivele Basarabiei, 1929, No. 3, p. 49, nota 3.

2. T. G. Bulat: Arhivele Basarabiei, Chișinău. No. 1, p. 64, 1929.

3. Tudor Pamfile: Ținutul Hotinului la 1817. Chișinău, 1920. Comp. Iustin St. Frățilman: Studiu contributiv la Istoricul mitropoliei Proilaviei (Brăila) Chișinău, 1923, p. 94 sqq.

menirea, ca să fie nu numai catedrală, ci și loc de înmormântare, pentru ctitor și neamul său¹). Aici a și fost înmormântat Bogdan, la 1370. Biserica aceasta este cea mai veche ctitorie domnească din Bucovina. De acest centru bisericesc, fost la început scaun mitropolitan și apoi rămas scaun *episcopal* (între 1408—1413), a atârnat *Hotinul*, până după cel dintâi deceniu al sec. al XVIII.

După *căderea sub stăpânirea Turcilor* și pretacerea lui în raia (1713), sub raportul *jurisdicțiunii bisericești*, Hotinul a fost scos de sub cărmuirea canonică seculară a episcopiei Rădăuților și supus *mitropoliei Proilaviei*, care avea sub a sa conducere și pe creștinii din *celelalte rătăle*, precum și pe cei din *Ucraina Hanului tădăresc*, până la *căderea acestui Han sub stăpânirea rusească* (1791)²).

În trei rânduri scapă *Hotinul* de sub cărmuirea Proilavului și anume: 1. între 1771—1774, când a fost întâi *ocupat de Ruși*; 2. între 1788—1792, când a fost sub *ocupația austriacă*, și al 3. între 1806—1812, când l-au ocupat Rușii din nou.

Mitropoliții Proilavi, în deobște, cărmuiau acest ținut *direct*, prin *epitropi* și clerici anume rânduiți de dânșii. Alte ori, când găseau câte un candidat, o încredințau unui episcop *propriu* al Hotinului; iar alte ori dădeau această sarcină *episcopilor Rădăuțului*, din vecinătate, fără îndoială, în înțelegere cu autoritățile politice. Așa, vedem că, pela 1749, când mitropolit al Proilaviei era *Daniil* (1748—1773), episcopul Rădăuților, *Iacob I Putneanu*, a slobozit *carte pastorală*, către preoții și diaconii „din eparhia noastră la *rătăua Hotinului*“, pentru adunarea pocloanelor vlădicești.

Într'adevăr, iată ce scrie episcopul *Iacob I. Putneanu* (1745—1750), în *cartea sa pastorală*, din 8 Mai, 1749: «*Iacob, din mila lui Dumnezeu, episcop al Rădăuțului*». Moliftele noastre, preoți și diaconi, cari vă aflați locuitori, în *eparhia noastră, la rătăua Hotinului*, dar, milă, viață, pace, sănătate și mântuire sufletească, vă poftim dela Dumnezeu atotputernicul; iar dela smerenia noastră, arhierescă moliftă și blagoslovenie vă trimitem.

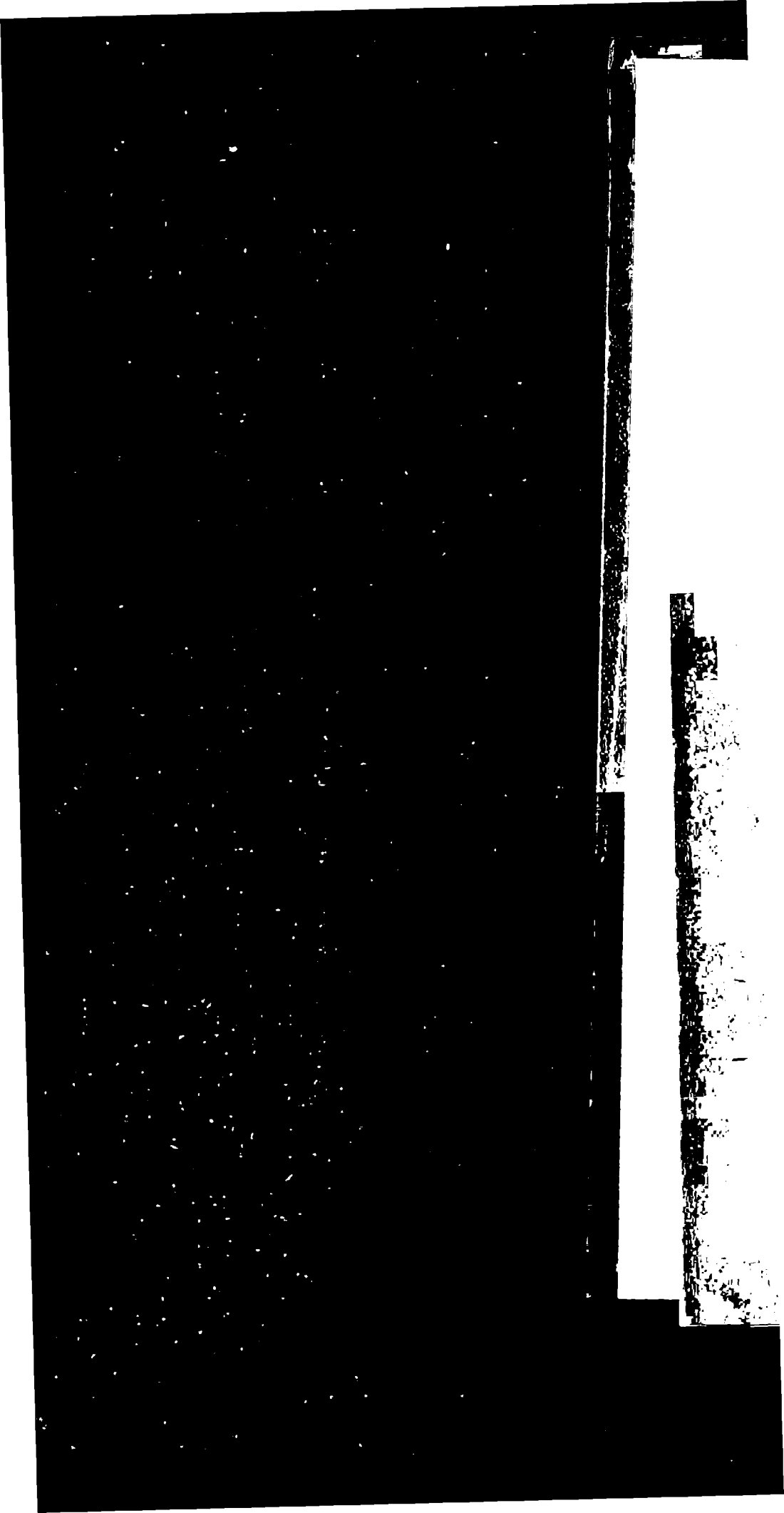
1. D. Onciu : „Din Istoria României“, București, 1906. p. 16. — Comp. Wickenhauser : „Geschichte des Bistums Radauz“, Czernowitz, 1890.
2. D. Dan : „Cronica episcopiei de Rădăuți“, Viena, 1912, p. 25—Comp. N. Iorga : „Neamul românesc din Bucovina“, București, p. 168 și 185.

«Iată văzând și noi întâmplarea vremilor și lipsa pâinii și alte nevoi ce au fost întru acești ani, am lăsat și noi de ați odihnit moliftele voastre, despre *poclioanele* noastre și despre alte cheltueli ce era de obicei de le dați, care *odihndă* ați avut-o în *trei ani*. Dar acum, iată, am socotit și am trimis, ca să se strângă poclonul nostru, *pe acest an*, dela preoții și diaconii câte... pentru care nimeni împotriva să nu se puie, ci fiește carele să-și de banii, la mâna trimisului nostru; iar pentru cari s'ar pune împotriva și nu ar vre, de bună voie, să de banii, iată că am dat poruncă trimisului nostru, pe unii ca aceia să-i ie la izvod și să-i arăte la noi, și noi le vom trimite *catheristre* și lepădare de preoție. Așijderea am socotit și pentru osteneala și cheltuiala trimișilor noștri, *să ie de toată biserică câte un leu*. Iar pentru leul acesta, veți căde, cu rugăminte, la poporiani, ca să de ei acest leu. Iată și *sfântul Mir* v'am trimis, întru blagoslovenie; așijdere și *antimisă*, la care biserică a fi rupt sau vechi, să de nou, și *cheltusala Antimisului* iaste doi lei.

Pentru Protopopa *Vasile*, carele au fost *protopop la Hotin*, iată că l-am scos din protopopie și am dat *carte de protopopie* la mâna trimisului nostru, *pre cine a socoti, împreună și cu moliftele voastre, să puie protopopă*. Deci și moliftele voastre, la toate cele ce sunt poruncile noastre, să nu vă arătați protivitori, că unii ca aceia nu vor scăpa de pedeapsă. Aceasta acum și fiind sănătoși. U Rădăuți lit 7527—1749, Mai 8¹)». Documentul acesta este caracteristic. El ne arată că mitropoliții Proilaviei, de a lor bună voe, lăsau cărmuirea acestei raiale pe seama episcopului de Rădăuți, care, cum vedem, strânge polcoanele dela preoți și diaconi, după *o păsuire de trei ani*, din cauza lipsei; trimite *Sf. Mir* și *Sf. Antimise*, schimbă pe protopopi și orânduiește pe alții; în sfârșit, exercită toate trebile de conducere ale unui episcop eparhist. Altfel nu se poate înțelege rostul acestei *cărți pastorale*.

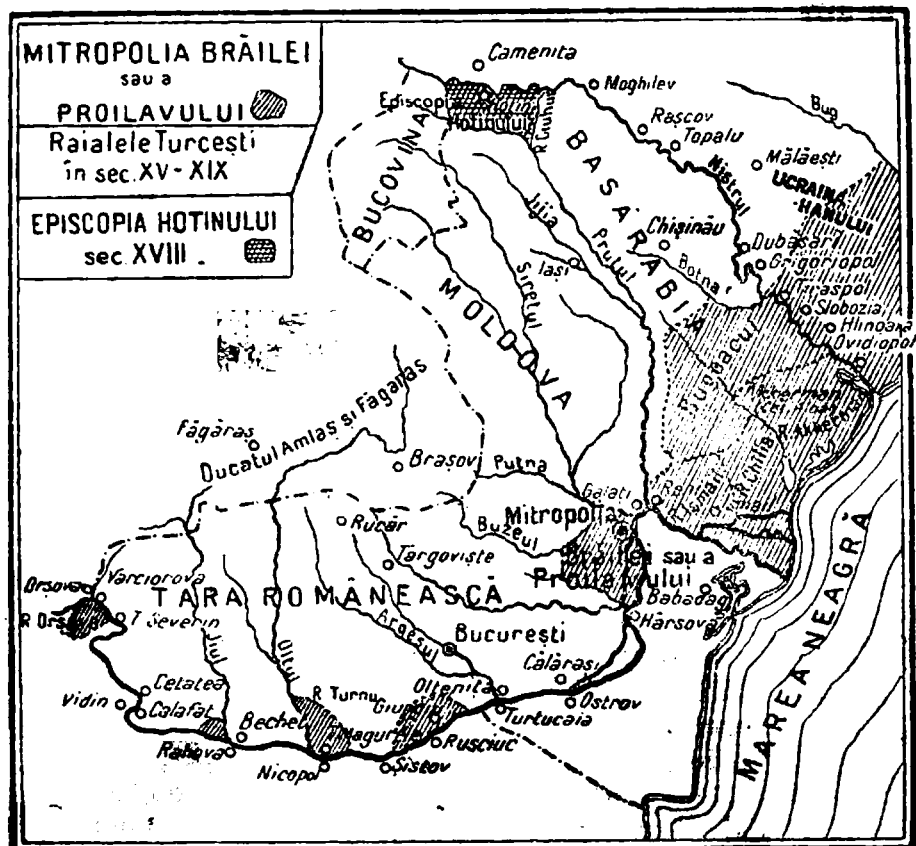
II. *Infînșarea episcopiei Hotinului*. Puțin mai târziu dela această dată (1749), aflăm la *Hotin* o *episcopie aparte*. Mitropolit al Proilaviei era tot *Dantil* (1748—1773), care stăruie pentru infînșarea ei. Episcopia aceasta a fost, de-

1. D. Dan: „Cronica episcopiei de Rădăuți”, Viena, 1912, p. 226 — 7.

sigur, sufragană mitropoliei Proilaviei și, prin urmare, strâns legată de soartă ei. Se știe, că mitropolia Proilaviei nu avut o viață statornică, ca celelalte eparhii, ci o existență efemeră, condiționată de împrejurările politice, în cari a luat ființă. Când Turcii erau stăpâni, mitropolia ființa; îndată însă ce erau alungați de Ruși sau de Austriaci,

mitropolia se desființă. Exact aceiaș soartă a avut-o și episcopia Hotinului. Viața ei era în funcție de aceleași împrejurări politice ca și mitropolia Proilaviei, de care atârna canoniceste. Ca urmare, și istoricul acestei episcopii trebuie să fie înțeles, în cadrul istoric al mitropoliei Proilaviei¹).

Reședința episcopală era în orașul *Hotin*, unde și pașă

1. Vezi: Arhier. Dr. Venianim P. Bărlădeanu: *Istoria mitropoliei Proilaviei*, în revista: „Biserica ortodoxă română”, București. 1931.

turcesc își avea centrul său de conducere politică. Nu se cunoaște data înființării ei. În tot cazul, după jumătatea sec. al XVIII-lea, își avea episcopul ei *propriu*. *Catedrala* episcopală a fost la biserica «Sf. Nicolae» din Hotin, unde și până astăzi localnicii, își arată *tronul* episcopului *Amfilohie* și unde se mai păstrează niște *ripide* arhieresti¹⁾. Veșmintele și alte odoare ce va mai fi avut, de sigur că au fost strămutate de Amfilohie la Iași, când s'a retras dela Hotin sau poate că le va fi luat cu el la schitul Zagavia, unde și-a petrecut ultimele zile și unde a și murit. În gramata de hirotonie a preotului *Teodoste Zdanevici*, cu data de 5 Decembrie 1772, Amfilohie zice: «L'am hirotonit, cu hirotonie desăvârșită.... aici, în sfântia noastră episcopie, în Hotin, în biserica unde este hramul sfântului și marelui *Grigorie bogoslov*». Această biserică nu mai există astăzi, în Hotin; iar din cuvintele «în sfânta noastră episcopie», nu se înțelege biserica *catedrală* a episcopiei, ci se poate lua în înțelesul de *eparhia* Hotinului. Pricina pentru care nu săvârșise hirotonia în biserica *catedrală* cu hramul «Sf. Nicolae» nu se cunoaște. E posibil că, în acea vreme *catedrala* era în reparație sau în ruină. Motivul înființării acestei episcopii a fost *prea marea depărtare* a ținutului Hotin de centru conducerii spirituale a mitropoliților Proilavi, cari trebuiau să treacă peste eparhia Hușilor și Iașilor. Afară de aceasta, eparhia Proilaviei era prea întinsă, peste puțință de cărmuit de un singur chiriarh, mai ales dacă vom avea în vedere căile de comunicație de pe atunci, croite prin locuri singuratic și păduri imense, greu de străbătut și de păzit de atacul bandiților de codru, la cari se mai adaugă modestele mijloace de transport, de cari vor fi putut dispune

1. Biserica „Sf. Nicolae”, vechea mănăstire grecească, din suburbia Iași de astăzi, nu se știe când și de către cine a fost zidită. După o tradiție mostenită dela preotul acelei biserici, Nichifor Crucovschi (1799), ea ar fi de aceeași vechime cu cetatea. Alții o atribuie lui Ștefan cel mare. Ea este de piatră, în formă de cruce și are asemănarea cu ciltorile marelui *Pravod* al Moldovei. În veacul XVIII, a fost prefăcută în geamie, dar după cucerirea Turcilor, a fost prefăcută iarăși în biserică creștină.

Nota. Astăzi, la Hotin, mai există: Biserica cu hramul: „Acoperământul Maicii Domnului”, *catedrala orașului*, zidită din piatră, și *Sfinții împărași Constantin și Elena*, clădită din lemn, pe temelie de piatră, la 1764, de *Arhiepiscopul logofăt Constantin Tulomonov*; apoi biserica *Balamutovca*, cu hramul „*Acoperământul Maicii Domnului*”, zidită la 1894 din lemn. În total, *trei* biserici *ortodoxe* cu filialele lor.

și cari mijloace urmau a fi adunate dela o populațiune creștină, sleită de avere, din pricina războaielor și a jafurilor stăpânilor. Dar, din așezarea unui episcop propriu, vlădicii Proilavei așteptau și oarecari interese personale. Candidații la episcopat plăteau mitropolitului oarecari sume de bani, pe cari și ei căutau a-i aduna dela clerul și poporul eparhiei ce i se încredința. Acest obicei era prea îndătinat în țările supuse Turcilor. Dar, fiindcă episcopia Hotinului era prea mică și populațiunea ei stoarsă de biruri și angarale, cu greu se găseau candidați la episcopat.

† Arhtereul Dr. VENIAMIN POCITAN BĂRLADEANU.
Vicarul Sf. Episcopii a Hușilor.

BISERICI ȘI CTITORI

1. Schitul Barbu (Buzău) ¹⁾.

Acest schit a fost reparat pe la 1892 și zugrăvit câți-va ani în urmă, din inițiativa necontrolată a unei starițe, Maica *Georgescu*, al căreia portret înlocuește în biserică pe ctitorii de odinioară, cece n'a ferit-o totuși de a fi „detronată”. Au rămas urme ale vechiului zid de împrejmuire, care va fi dat când-va schitului un aspect de cetățue. Pisania veche este încadrată într'unul din pereții bisericii, în partea din afară. Citirea greșită dată de *Iorgulescu*, ²⁾ a servit pentru inscripția cea nouă de deasupra ușii de intrare.

Avem însă transcrierea exactă a pisaniei vechi ³⁾. Biserica a fost zidită la 1668—9 de *Barbu vel căpitan*, cu soția sa *Rada* și cu fiii *Hriza*, *Radu*, *Jipa*, *Andronache*, *Neagoe* și *Badea*. Ctitorul Barbu este mai mult decât „un căpitan de Roșii din părțile Buzăului” ⁴⁾. Ștefan Grecianu ⁵⁾ știa despre el că făcea parte din neamul boerilor Bădeni, că a fost iuzbașa de Roșii la 1652—6, căsătorit cu *Rada*, că a avut fii pe *Barbu*, *Radu*, *Jipa* și *Neagoe* și că a ridicat „o mănăstire”. Un doc. dela 1704 lămurește însă de

1. Cf. Revista istorică (a d-lui Iorga) II (1916) p. 52—3. Fotografie de I. Voinescu în „Monumente și peisagii din jud. Buzău”.

2. În Dicționarul geografic al județului Buzău.

3. Iorga, Inscipții din bisericile României, I. 68.

4. Ibid.

5. Genealogii documentate ale familiilor boerești, I, 65 și urm.

care mănăstire e vorba¹⁾. Este un hrisov dat mănăstirii Bradu și boerului Mihalcea stolnic, ca să ție moșie la Bădeni, în județul Săcueni, în pace de către moșnenii Bădeni, pentru că avuseseră pără cu egumenul dela *măndăstirea Barbului logofăt*. Aceasta este însă tocmai schitul Barbu de azi, așezat la o mică depărtare de mănăstirea Bradului. Dacă schitul e numit, în hrisovul dela 1704, al Barbului *logofăt*, pe când pisania vorbește de Barbu *căpitan*, cauza este că Barbu a fost succesiv²⁾ iuzbașa, căpitan, paharnic și, dela 1685, vel logofăt. Mai avem și un doc. dela 1725, privitor la hotărnicia moșiilor *măndăstirii ce se chiamă a Barbului logofăt*, pe care ctitorii o închinaseră la Văcărești³⁾.

Așa dar, fundatorul schitului Barbu aparținea neamului boerilor Bădeni, urmași a lui Vlad vornicul și al fratelui său Frăcea spătarul dela sfârșitul sec. XV. Din acelaș neam, prin căsătoria unei fiice a lui Mihnea vistierul din Bădeni cu un Neagoe, la finele sec. XVI-lea,⁴⁾ scoborau boerii dela Pătârlage, ziși mai apoi Mihălcești și în sfârșit Căndești, ctitori și ei de biserici. La 1704 ei uitaseră de această filiație prin femei și numeau pe strămoșul lor Neagoe, *fiu al Mihnei din Bădeni*⁵⁾.

2. Schitul Bradu (Buzău)⁶⁾.

A fost întemeiat de Radu comisul Mihalcea (din neamul Căndeștilor, scoborător prin femei din al Bădenilor), care se întâmpină necurmat în divanele domnești de la 1637 la 1657, și a fost închinat la Pogoniana de ginerele lui Radu, Constantin căpitanul Filipescu, la 1688⁷⁾. Mama lui Radu, Despa, era nepoata marelui ban Ghiorma cel dintâi, dela 1565, originar din Dîpaliți⁸⁾. Radu a avut două soții, pe

1. Arh. Stai. Buc., Bradu, pachet 1 bis, doc. 30, publicat chiar de Greclanu, l. c. 71.

2. Greclanu, l. c.

3. Ibid., doc. comunicat de d. Const. Sărățeanu.

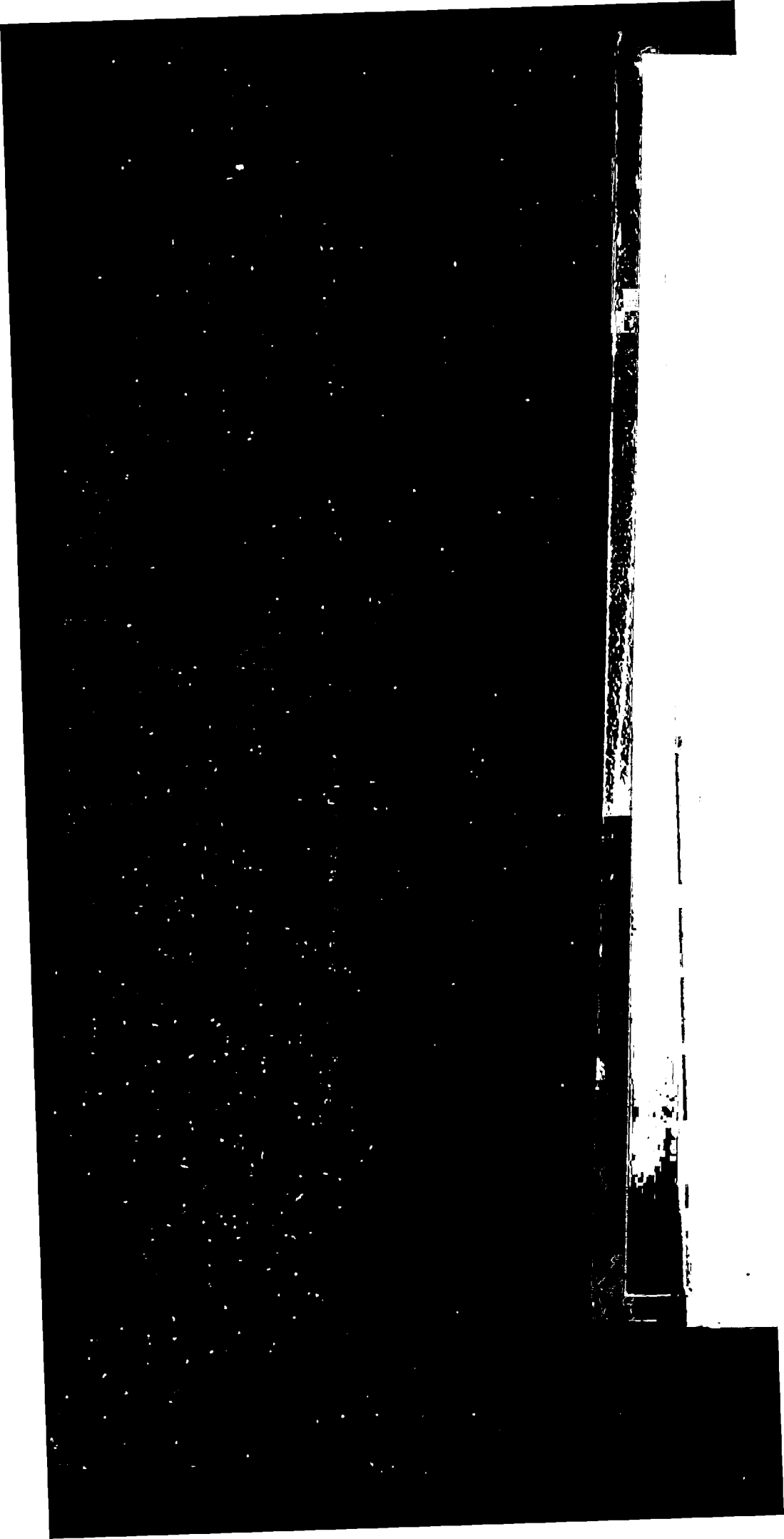
4. Ibid., doc. dela 1620.

5. Ibid. De Barbu căpitan (Badea, fiul lui Barbu căpitan și logofăt) vorbește un hrisov al lui Nicolae Vodă Mavrocordat, iar de Hrliza, alt fiu al ctitorului, un hrisov dela 1714 al lui Ștefan Cantacuzino, amândouă printre actele moșiei Moșica din Buzău, proprietatea d-lui Garoflid.

6. Cf. revista „Spicuilor în ogor vecin” I (1920) p. 146—7.

7. Actul publicat de Iorga, în An. Ac. Rom. XXVI și apoi în Hurmuz. IV 743, de pe exemplarul meu din Lampridi, Ipirotika (în grecește) VI, 61.

8. Lampridi, l. c. 31 și Arh. St. Bradu, pach. 1. doc. 1.

Safta Popescu-Negoescu, cu care n'a avut copii și pe o greacă, Arghira, după 1637. Chipurile ctitoricești din biserică nu mai au nici o valoare, fiind refăcute ¹⁾).

3. Schitul Berca sau Cetățuia (Buzău) ²⁾.

Este așezat pe un deal în formă de con trunchiat, ce se ridică din șesul Buzăului. Schitul a fost înscris mai de mult printre monumentele istorice, precum și merita prin ornamentația sa interioară și însemnătatea averii cu care fusese înzestrat. Am dat aiurea³⁾ fotografiile reprezentând exteriorul, lipsit de altfel de interes, al bisericii, și pisania săpată în piatră bogat ornamentată: „Cu vrerea tatălui și cu ajutorul fiului și cu sporirea duhului sfânt ziditu-s'au din temelie această sfântă și dumnezeiască mănăstire întru slava și lauda atotțiitorului Dumnezeu, de robul lui Dumnezeu Mihalcea vel stolnic și de roaba lui Dumnezeu Alexandra Cantacozeni soțul dumisale (sic) i sân (ov) ih (și fii lor) Mihalcea, Moise, Șerban, și s'au închinat întru paza și întru ferința sfinților mai marilor cereștilor Voevozi Mihail și Gavril, ca să fie dumnealor vea(ș)nică pomenire. Slavă lui Dumnezeu celui ce ne-a ajutat, după început, de am ajuns și săvârșitul. Și s'au zidit în zilele blagocistivului domn Io Constandin Basarab Voevod, la anul 7202, iar dela Hristos 1694 Iunie în 6 zile“.

În interior⁴⁾ au rămas nevătămate patru coloane de piatră cu delicate sculpturi dealungul lor și pe capiteluri. Ornamentația se urmează dealungul cornișei interioare. Meșterul bisericii a fost un oarecare Gheorghe, adus din Brașov⁵⁾.

Pe pereții dela intrare se păstrează portretele⁶⁾ ctitorilor, operele unui zugrav priceput.

Mihalcea, bărbat frumos, în puterea vârstei, cu barbă,

1. Unele au fost reproduse de N. A. Constantinescu în Bulet. comisiel. monum. istorice, XVII (1924) p. 141. Biserica, zidul înconjurător cu turnurile, o cruce și o cutie cu moaște, fotografiate de I. Voinescu, l. c.

2. Cf. revista „Spiculor în ogor vecin I (1920) p. 147-150.

3. Rev. Lit. și arta rom. XII (1908) p. 420. Printr'o confuzie a editorului, toate clișeele reproduse acolo sunt arătate a fi vederi din bis. Malca Domnului dela Slatina (Olh), pe când în realitate numai cele dinfai patru clișee privesc acea biserică. Exteriorul dela Berca e clișeul 6, iar pisania, clișeul 9.

4. Ibid. clișeul 7. Fotografii a ușii de intrare și a stâlpilor din interior, la I. Voinescu, l. c.

5. Iorga, St. și doc. X, 164.

6. Fotografii în colecția mea.

poartă costumul timpului, caracterizat prin aceea că binșul este aruncat pe umeri fără ca brațele să fie trecute prin mâneci. Alexandra, tânără, are la gât un șir de mărgăritare mari.

Mihalcea era fiul lui Moise logofăt, nepot Mihalcei vornic dela Pătârlagele, strănepot lul Neagoe stolnic¹⁾; soția sa Alexandrina era fiica lui Drăghici Cantacuzino Măgureanu, fiul mai mare al postelnicului Constantin²⁾.

Unul din fiii lui Mihalcea, anume Șerban Căndescu, biv vel paharnic, prin așezământ din 12 Mai 7249 (1741)³⁾ închină Berca sau Cetățuia, pe care o avusese sub a sa „ascultare și chiverniseală“, la episcopia de Buzău, dând episcopului Metodie însemnare de tot avutul mișcător și nemișcător al schitului, și zapisele moșiilor, cu oprire de a înstrăina ceva. Episcopul va îngriji pe viitor de mănăstire și va numi egumenii, cu știrea însă și cu voia ctitorilor. Dările mănăstirei, oricât de mari ar fi veniturile ei, către episcopie, erau mărginite la câteva vedre de vin. În caz de călcare a așezământului, schitul avea să revie sub stăpânirea ctitorilor din neamul Căndeștilor. La rândul său, Metodie dădu paharnicului Șerban o adeverință scrisă despre închinarea ce se făcuse și despre condițiile în care era făcută. În consecință, la 1842⁴⁾ Iancu Câmpineanu, unul din descendenții ctitorilor, protestează pe lângă episcopul Chesarie al Buzăului împotriva arendării la mezat a proprietăților Bercăi, susținând că acest schit, în temeiul așezământului dela 1741, nu poate fi supus legii votate de obșteasca adunare pentru administrarea averilor mănăstirești, dar că proprietățile lui trebuie să rămână ca mainainte sub cârmuirea egumenului.

După un inventar făcut la 9 August 1869, în urma cerei răposaiilor mei unchi Dimitrie și Gheorghe Lehliu, recunoscuți atunci ctitori, ca descendenți din Căndești, se află la Berca o candelă mică de argint cu numele lui Mihalcea întemeietorul: era atârnată în altar deasupra sf. pristol. Alte argintării, despre care inventarul nu ne spune cărei

1. Greclanu, l. c., doc. din Ian. 1704.

2. Genealogia Cantacuzinilor ed. Iorga.

3. Arhiva Stat. Episc. Buzău, pach. 13 act. 28. În acel pachet sunt și alte acte ale Bercăi. Acte de ale Bercăi sunt transcrise în condicta pășăului la Acad. Rom. Ms. 1673. În pach. 16. (Arh. St. l. c.) se găsesc actele lui Hădend, fostă a boerilor Căndești și apoi a schitului Berca.

4. Copie în colecția mea de acte.

epoci aparțineau, fuseseră strămutate la mânăstirea Banului din orașul Buzău, ca și un exemplar din evanghelia greco-română dela 1693.

4. Biserica din Căndeștii de sus (Buzău) ¹⁾.

Este o a patra ctitorie a neamului Căndeștilor. Inscriptia ne spune numai că zugrăvirea s'a făcut la anul 7263 (1754—5) de meșterii Barbu Bucure și Popa Filip, din porunca jupănesei Ilinca Căndeasca.

Forma bisericii este dreptunghiulară. Pridvorul, în arcade, precede imediat naosul. Biserica este încinsă, puțin mai sus de jumătatea înălțimei, de un brâu cuprins între două rânduri de cărămizi așezate în zimțuri. Între brâu și cornișe sunt zugrăvite busturi de sfinți, închise în medalioane. În intervalul, mai strâmt, dintre cornișă și brâu ce încinge pridvorul, sunt zugrăvite capete de îngeri înaripați, iar deasupra arcadei de la intrare, icoana mare a hramului. Cornișă este formată din patru rânduri de cărămizi așezate în zimțuri.

Ctitorii, ale căror portrete ²⁾ se păstrează, sunt:

Șerban Căndescu, închinătorul schitului Berca la episcopia din Buzău. Sub-anteriu verde; anteriu portocaliu; biniș verde. După moda epocii dintre 1740—1760, brațele sunt trecute prin mânecile binișului, care sunt strâmte și prevăzute cu manșete, de blană, în formă de pălnie.

Soția lui, Ilinca, fiica lui Ianache Văcărescu, cel decapitat la Constantinopol în 1714. Fustă de culori albă și trandafirie; biniș albastru-deschis, cu ornamente galbene și imblănit cu samur. Pe cap ișlic negru. Mai multe șire de mărgăritare îi înconjură gâtul.

Lângă Șerban, un fiu al acestuia, neînsurat.

La dreapta acestuia alți doi fii ai lui Șerban, cu soțiile lor.

Constantin Căndescu, cu soția cea de a doua, Ilinca Slătineanu. Lângă Constantin, cele două fete ce le avusese de la întâia sa soție Maria Bărbătescu, anume Ilinca, ce a ținut pe paharnicul Nicolae Lehliu și Luxandra a logofătului Scarlat Cămpineanu. Lângă Ilinca Slătineanu, o fiică Smaranda.

1. Cf revista „Spicuilor în ogor vecin” I. (1920) 149—150.

2. Fotografii în colecția mea.

Ioniță Căndescu, și soția sa Marița Guliano.

Lângă Ilinca a lui Șerban, o fiică, Maria, cu copilul Constantin. Apoi mama Ilincăi, Stanca Văcărescu, născută Cojescu: giubea roșie; pe cap un văl alb după moda sec. XVII-lea. Apoi Ianache Văcărescu, decapitatul: blniș roșu închis, cu blană galbenă. Dinaintea lor, copii, Șerban și Smaranda.

În fine, la extremitatea stângă, un al patrulea fiu al ctitorului Șerban, anume Barbu, cu soția sa Ancuța.

La 1781, prin căsătorie cu o rudă a Căndeștilor, devine proprietar în Căndești Dinu Filipescu¹⁾, al căruia fiu Mihăiță face mai târziu biserică în Căndeștii de jos.

5. Crucea din Săsenii Noi și schitul Ulmeasa (Buzău).

S'a publicat²⁾ inscripția acestei cruci, ridicată la 1724 în amintirea răposaiilor Mihai³⁾ și Maria „care au închinat sf. episcopii (Buzău) schitul Ulmetul⁴⁾”.

Într'un articol anterior⁴⁾ arătasem că schitul Ulmeasa, pe valea Ulmesii sau Mierăi, aproape de apa Nișcovului, la Cârломănești, a fost făcut la 1688 de Mihai din Vernești și Cârломănești, care la 1704 l'a închinat la mănăstirea Sosinu din Pogdoriana Epirului, iar la 1719, văduva lui Mihai, Maria, a făcut schitul metoh la episcopia Buzăului. A fost reparat la 1835 de episcopul Chesarie care, după obiceiul lui, n'a mai pomenit de vechii ctitori.

6. Biserica din Izvorani (Buzău).

S'a publicat⁵⁾ inscripția acestei biserici începută de frații Jipa sau Jăpa (nu Jape) și Stanciu Cârlova din Vernești, sfârșită de acesta din urmă la 1701 și zugrăvită de fili lui, Jipa și Lefter la 1715. E vorba de neamul Cârloveștilor, înrudit cu al ctitorilor de la Ulmeasa, și scoborător dintr'un nepot al vlădicăi Luca, despre care arătasem⁶⁾ că a fost primul fondator al schitului Izvorani, închinat

1. I. C. Filii, Arhiva G. Gr. Cantacuzino, p. 161.

2. Bulet. com. monum. ist. XVII (1924) p. 94.

3. Pihal, trebuie să fie greșeală de tipar.

4. Vlădica Luca, strămoș al poetului Cârlova. In Conv. III., anul 55 (1923) p. 324, — Acad. rom. pachet 128, doc. 77 (Creșterea colecțiilor, 1910, p. 144).

5. Bulet. com. monum. ist., I c.

6. Vlădica Luca, I. c. p. 321 și 332. — Cf. Revista istorică (a d-lui Iorga). X (1924) p. 135-9 și 265-7.

la mănăstirea Mihai Vodă din București de Alexandru Vodă Iliș la 1617. Despre acest schit vorbește un hrisov de la 1620 al lui Gavriil Movilă.

7. Biserica din Vernești (Buzău).

Este iarăș o fundație a evlavioasei familii Cârlova, zisă uneori și Vernescu după moșie.

Inscripția glăsuște: „Cu vrerea tatălui și cu ajutorul fiului și cu săvârșirea duhului sfânt, ziditu-s'a această dumnezească biserică, întru care se prăznuște hramul Născătoarei (de) Dumnezeu blagovesteniilor, de jupân Jipa și Lefter sin jupân Stanciul logofăt Vernescul și s'au început în zilele răposatului Domn Io Ștefan Cantacozino Voevod, în luna lui Mai 7222 (1714) și s'a isprăvit în luna lui Octobră (*sic*) 26 leat 7223, iar când a fost într'a doua domnie a Mării Sale Io Nicolae Alexandru Voevod (Mavrocordat) 7229, s'au zugrăvit și s'au înfrumusețat precum se vede cu toată cheltulala dumnealor, pentruca să le fie pomenire dumnealor și părinților d-lor în veci, luna lui August 25 în zilele, leat 7229 (1721).

Spîta neamului Cârlova am dat-o aiurea¹).

În biserică se află mormântul lui Jipa și Lefter, fiil lui Stanciu.

Toți pereții sunt acoperiți cu chipurile ctitorilor. Privind de la altar spre ușă, avem începând de la stînga: 1. vlădica Luca; 2. un „jupân“, cu barbă; 3. jupâneasa Nastasia; 4. jupâneasa Tudora Topol (oveanca?); 5. o „jupâneasă“; urmează fereastra; 6. jupân Stanciu log. Vernescul, sin Jipa, cu barbă; 7. jupâneasa Ilinca; 8. jupâneasa Tudora; 9. jupân Anton, tânăr fără barbă; toți aceștia pe perețele de miazăzi; 10. un tânăr, fără barbă; 11. coconu Stanciu, cu mustața mică; 12. Jipa, unul din ctitori, cu mustața lungă; sub el, un copil; urmează ușa; 13. jupân Lefter, celalt ctitor, cu barbă; sub el, un băiat; 14. jupâneasa Ilinca; 15. o „jupâneasă“; toți aceștia pe perețele de apus; 16. un jupân fără barbă; 17. un grup șters printr'o inscripție ce li s'a suprapus la 1861; 18. jupân Constantin, cu mustață; sub el, copil, Jipa; 19. jupân Radul, cu barbă; 20. jupâneasa Kirana; sub ea, copilă, Ilinca; 21. jupân;

1. În articolul citat „Vlădica Luca, strămoș al poetului Cârlova“.

Alexe, cu barbă; sub el, copil, Jipa; 22. jupân Jipa căpitan sin Jipa postelnic; toți aceștia pe peretele de miază-noapte.

8. Schitul Grăjdana (Buzău).

S'a zis¹⁾ că ar fi fost întemeiat de o jupâneasă Grăjdana între anii 1580—1590. Jupâneasa Grăjdana a Buzincăi comisul avea moșii în Buzău, dar spre mijlocul sec. XVII-lea²⁾. Fapt este că un schit a fost zidit acolo, tot de neamul Cârloveștilor. Avem în această privință câteva acte în arhiva eforiei spitalelor civile. Jipa căpitanul a fost tatăl unei Grăjdana care la 1697 (7205) era călugăriță sub numele de Catrina. Aceasta a fost „moașa“, în înțeles, cred, de mătușă, lui Cosma arhimandrit, care a ridicat din temelie schitulșorul Grăjdana pe apa Nișcovului și i-a dat moșia dimprejur ce se chiamă Lunceni³⁾. La 1755 Cosma închină ctitoria sa la Pantelimon⁴⁾. El trebuie deosebit de Cosma Popescu care, din protosinghel al mitropoliei, devine episcop de Buzău la 1764, și mai târziu mitropolit.

9. Schitul Adâncata (Buzău).

În comuna Cârломănești, Gura Nișcovului. A fost făcut de Laurentie călugărul dela Vernești, fost căsătorit cu o Neacșa, care l'a închinat la episcopia Buzăului. Un hrisov dela 1 Aprilie 1622 arată că era mort la această dată⁵⁾. O carte domnească dela 1633 îl numește Arion călugărul⁶⁾. În altă carte dela 1637 este pomenit ca „Larion proepiscopul, cu fratele său Ivan Orbul“⁷⁾. În fine, la 1654 avem un zapis dela Stoica și Vasile, nepoții lui „Larion“⁸⁾ și un hrisov ce amintește de „Iarion monahul“ și de moșia ce a dat în Vernești schitului Adâncata⁹⁾.

10. Biserica dela Săsenii-Vechi, Nișcov (Buzău).

Inscripția este invizibilă. S'a păstrat însă un act care arată că biserica a fost făcută la 1791 de Constantin fiul

1. Dicționarul geografic al județului Buzău.

2. Iorga, Documentele Cantacuzinilor, p. 28—9.

3. Mențione într'un act dela 20 Dec. 1758 la Eforia spitalelor civile.

4. Cum spune hrisovul Pantelimonului dela 1767, în G. Bibescu, Domnia lui Bibescu, II. 623.

5. Acad. rom. pachet 128 doc. 117 (Creșt. col. 1910 p. 128).

6. Ibid. pachet 129 doc. 14 (Creșt. col. 1910 p. 129).

7. Ibid. pachet 125 doc. 4 (Creșt. col. 1910 p. 130).

8. Ibid. pach. 125 doc. 3 (Creșt. col. 1910 p. 134).

9. Ibid. pach. 129 doc. 245 (Creșt. col. 1910 p. 134).

lui Bârcă din Bădeni¹⁾. Lângă biserică un sarcofagiu de marmoră cu inscripția, în l. greacă clasică: „Lui Adamantie Filiti serdarul, bărbat din Epir, pentru înțelepciune și bună-tatea sufletului de toți iubit și cinstit, și Elenei, în toate demnă de el, soției lui, această piatră a pus-o Hristodul, copilul lor, din dragoste fiiască, spre veșnică amintire, în anul mântuirii 1857. Și a murit el la 25 Martie 1818, iar dânsa la 18 Ianuarie 1831“. În biserică o evanghelie dăruită de serdarul Hristodor Filiti la 1857.

11. Schitul Cârnu (Buzău)²⁾.

A fost înființat de „Doamna Mirceaia“, adică de Chiajna, soția lui Mircea Ciobanul (1545—1553 și 1557—1558). Apoi l'a cumpărat Lupu logofăt, dela care a trecut la fiul său Gheorghe log. din Măgureni (Ialomița), care l'a lăsat jupănesei sale Neacșa. Aceasta s'a căsătorit a doua oară cu Ghiorma, marele ban al lui Matei Basarab, ucis în răscoala Seimenilor, și începătorul neamului, stins azi, al boerilor „ot Alexeni“ (Ialomița). La 15 Aprilie 1649, Ghiorma închină schitul la Căldărușani. La 29 Aprilie 1686, Paraschiv log. din Boleasca sau Boleșteanu, cu soția sa Dumitrana și cu fiul său Constantin, închină Cârnu la mănăstirea Bradu, sub cuvânt că au drepturi asupra schitului ce „li se trage și lor dela moși dela strămoși“. La 6 Februarie 1696, Constantin Brâncoveanu, la care avea trecere Alexandru vornicul, fiul Ghiormeii banul, restituie Cârnu la Căldărușani, deși această mănăstire pierduse zăpăsul Ghiormeii, pentru că Boleșteanu, zice Domnul, nu avea nici un drept asupra schitului³⁾. Printre ctitori figura și Matei Basarab. Azi, nici un vestigiul al trecutului nu se mai găsește la Cârnu, afară de exteriorul bisericii și poate de tâmplă, în care sunt încadrate medalioane cu scene din viața Mântuitorului. Zugrăvelile sunt toate de pe la începutul sec. XIX-lea. Biserica e părăsită, deschisă, plină de grafiti datorți vizitatorilor din județ.

1. Acad. rom. Creșt. col. 1907 p. 193.

2. Cf. revista „Spicuiilor în ogor vecin“, I (1920) p. 150. — Fotografie la I. Voinescu, l. c. și în colecția mea. — Ulterior s'a ocupat de acest schit N. A. Constantinescu în Bulet. com. monum. Ist XVIII (1924) p. 189, referindu-se la dicționarul geografic al lui Iorgulescu.

3. Acad. rom. Ms. 2078 f. 120 sq — Acte despre Cârnu și în mss 2080 și 760, unde e transcris și actul de închinare al lui Ghiorma.

12. Schitul Aninoasa-Cislău (Buzău).

Pentru acest schit, mă refer la studiul special ce i-am consacrat ¹⁾.

13. Schitul Găvanele (Buzău) ²⁾.

Încă din secolul XVI-lea, în hotarul Scăenilor (Buzău), existau trei schituri, Mutnău, Agafton și Ion Bogoslovul, pe care Mihnea-Vodă Turcitul le înzestrează, la 1587, din stăpânirile domnești învecinate, cu moșii și păduri, spre folosința „frățescă“ a călugărilor „înfrățiți“ ³⁾.

Vistierul Papa II Grecianu († 1675) și fratele său Mihai clucerul († 1700) înființează apoi schitul Găvanele, pe care urmașii lor îl închină, la 1741, la episcopia de Buzău ⁴⁾. La 1678 existau schiturile: Fundătura, Găvanele, Agafton, Ion Bogoslovul, Sf. Gheorghe, Profiru, Schipturile, Cozienii și Vornicu ⁵⁾.

S'au împresurat treptat de moșnenii din prejur, sau au ajuns la dărăpănare. La 1687 niște moșneni vând boierilor Căndești schitul zis Biserica.

La 1783 erau în ființă două schituri la Fundătura, puțin mai sus de Găvanele de azi; unul de călugări, altul de călugărițe ⁶⁾. Mihai-Vodă Șuțu li acordă, la 1785, diferite scutiri, iar la 1791, în a doua domnie, mută de la Fundătura la Găvanele, unde face și biserică de piatră, schitul de călugări, pe când cel de călugărițe rămâne la vechea așezare. La 1793, Alexandru Moruzi confirmă scutițiile acordate de Șuțu. În acest an stareț era Climent ieromonahul; schitul care se afla „la loc cu anevoe de hrană și chiverniseală, între pietre și strâmtori“, lua anual, 70 bolovani de sare dela Slănic și 50 taleri de la vama Buzăului; avea cinci liude, oameni străini, scutiți de dăjzii și podvezi. Alexandru Ipsilanti, la 1797, acordă încă un liude, să fie vier la via schitului ⁷⁾.

La 19 Februarie 1802, Mihai-Vodă Șuțu, în a treia

1. În Revista arhivelor, anul I nr. 2 (1925) p. 210 și urm.

2. Cf. Revista istorică (a d-lui Iorga) XI (1925) p. 89-96 cf. și N. A. Constantinescu, în Bulet. com. monum. isl. XVIII (1924) p. 189. pentru schitul Sf. Gheorghe și Fundătura.

3. Aricescu, Indice, II p. 2.

4. Fișe inedite în arhiva Ștefan D. Grecianu.

5. Acad. rom. pach. 126 doc. 173 (Creșt. col. 1910 p. 138).

6. I. C. Filii, Arhiva G. Gr. Cantacuzino, pp. 159, 162, 165.

7. V. A. Urechla, Istoria Românilor, VI, p. 193; VII, p. 325.

lui domnie, dădu, în favoare schitului de la Găvanele, următorul hrisov¹⁾:

„Io Mihail Constantin Suțu Voevod i gospod zemle vlahiscoe. Fiindcă schitul Găvanele din sub Buzău, care din milostenie și din ajutor creștinesc s'au făcut, în care lăcuesc părinții călugări ce s'au mutat din schitul cel de sus vechi Fundătura, cari țin orânduială de chinovion, neavând nici un ajutor de chiverniseală spre a-și ține hrana vieții lor, au avut milă atât dela domnia noastră, în două domnii trecute, cât și dela ceilalți frații noștri Domni, adică 11 scutelnici ceși i-au adus din străini, 70 bolovani de sare de la ocna Slănic, și taleri 50 din vama Buzăului și 6 scutelnici schitul cel vechi de sus Fundătura întru care lăcuesc acum maice călugărițe, fiind în loc de munte strâmt și pietros, foarte cu anevoe de hrană și chiverniseală, care mili li s'au și păzit până acum, când învrednicindu-ne Dumnezeu și cu a treia domnie a țării acesteia, și înștiințându-ne pentru părinții dela numitul schit, cari s'au adăogat la această sihăstrie până la 36, cum că petrec viața lor pururea întru rugăciuni și postire și rugându-se în toată vremea milostivului Dumnezeu pentru starea oblăduirii și îndestulările acestei pravoslavnice țări, și aflându-se cu adevărat întru trebuință de oareșicare adaos de milă și de ajutor pentru săvârșirea a câteva chilii și a altor împrejurări ce trebuesc, neavând unde hălădui cu toții, cum și pentru mângâere și oareșicare ajutor de îmbrăcăminte la acești părinți și la 6 maici călugărițe din schitul cel de sus al Fundătorei, am binevoit Domnia mea și printr'acest domnescul nostru hrisov, nu numai le întărim mai sus numitele mili ce au avut, ca să le păzească nestrămutat, ci i-am miluit și cu acest adaos, adică să scutească de vinărici via ce o au părinții făcută, i dijmăritul pe drepte bucatele schitului și 300 oi de oerit, iarăși drepte bucatele schitului, cum și patru liude străini să-și găsească ca să-i aibă scutiți pentru pește i zaherea și brânză. Deci, pentru ca să li se păzească aceste mili nestrămutat, le-am dat acest domnescul nostru hrisov, întărit cu domnească noastră iscălitură și pecete, neîndoindu-ne că și frații noștri Domni ce vor oblădui în urma noastră această

1. Dăruitul de mine Academiei române la 28 Mai 1915 (Anal. Acad. rom. Desbateri, Seria 2, XXXVII, p. 195).

de Dumnezeu păzită țară, cu râvnă sufletească, ca la un loc vrednic de milă și de ajutor, vor avea buna voie a facerii de bine și le vor întări milile acestea și cu ale Domniilor sale hrisoave. 1802, Fevruarie 19^a.

(Pecete mare cu chinovar. In centru vulturul în scut sprijinit pe Sf. Impărați, înconjurat cu legenda: Io Mihail Constandin Suciul Voevod etc. In jurul legendei („en orle“) mărcile a 17 județe. Semnătura autografă a Domnului).

Abia dăduse Mihai Șuțu acest hrisov și schitul de la Găvanele a fost dărâmat de cumplitul cutremur de la 14 Octomvrie 1802. Anul următor, biserica fu refăcută, de lemn, pe locul unde se află și azi, de Constandie Filiti, episcopul Buzăului, cu ajutoare de la Domn, câțiva boeri mari din capitală și de la alții mai mici din eparhie.

Numele și pomelnicul donatorilor s'au înscris, la 15 Septembrie 1806, într'un volum legat, cu titlul: „Catastih întru care s'au încheiat pomelnicele ctitorilor celor ce s'au îndurat cu milostenie la acest sfânt schit Găvanele“¹). Cu timpul s'au adăogat în catastih și alte pomelnice.

1. Pomelnicul lui Mihai-Vodă Suțul (fol. 5 Vo.).

Vii: Mihai Constantin Suțu și fiii lui; Ioan (fiu) Mărioara (soția lui, necunoscută lui Rangabè²); Grigore (fiu), Elisaveta (Safta, nu Sevastia, născută Dudescu, soția lui); Alixandru (fiu), Mărioara (născută Lapati, soția lui); Grigore și fiii lui; Alixandru (Manu, ginerele Domnului), Ralu (fiica Domnului, soția lui Manu); Anastasia (fiică), Ecaterina (fiică); Iacov (Arghiropol, ginere), Mărioara (fiică, soția lui Arghiropol); Elini, Constantin; Ralu, Zoi; Scarlat, Elini, Zoe, Ioan; Mihail, Ilinca, Necolae, Anica; Dumitru, Efrosina și fiii lor; Sevastia, Constandin.

Adormiți: Sevastia Doamna (fiica lui Ioan-Vodă Callimachi), Elini; Constantin (tatăl Domnului), Mărioara (mama); Ioan Voevod (Callimachi, socru), Mărioara Doamna (soacra, deci nu Ralița, cum zice Rangabè), Climent monah, Maria; Neculae (frate), Ana (soția lui Nicolae, lipsește la Rangabè); Grigore Voevod (Callimachi, cumnat), Eleni Doamna; Maria, Stanca, Nicolae, Ana, Mărioara, Gheor-

1. Dăruit de mine Academiei la 1915. Catalogat sub nr. 4385 la ms.

2. Livre d'or de la noblesse phanariote, par E. R. R. Ed. 2-a, Atena 1904.

ghie, Smaranda, Andrei, Sevestia, Hristina, Maria, Evdochia, Vasile, Calinic arhieru, Grigore arhieru, Alixandru.

2. Pomelnicul lui Costandie Filiti, episcopul Buzăului, 1804. (fol. 4 Vo.)

Acesta a dăruit, cum spune inscripția bisericii¹⁾, locul din jurul schitului, pentru hrana călugărilor. Un bun portret al lui se află pe părete, datorit de sigur lui Gavril, meșterul care a zugrăvit biserica la 1810.

Vii: Dositei mitropolitul, (Filiti, unchiul despre mamă al episcopului), Costandie, Teofilact. Apoi colegii în episcopat: Nectarie (Râmnic), Iosif (Argeș), Dionisie (Lupu, viitor Mitropolit); Scarlat (frate) cu fiii; Silvestru (frate), Smaranda (Bucșanu-Mănescu, soția lui Silvestru); Diamandă (frate); Neculae (nepot de frate). Adăogați: Costandin (fiul lui Nicolae), Elisaveta (soția lui Costandin); Casia (soția lui Silvestrache, fiu al lui Nicolae) cu fiii ei.

Adormiți: episcopii de Buzău, Metode (1741—8), Filaret (1748—53), Antim (1753—7) Rafail (1757—1763), doi Grigorie (cari nu sunt episcopi de Buzău), Cosma (1763—1787), Filaret și Hrisant (nu știu cine sunt); Hristofor ieromonah (Filiti, bunicul despre mamă al episcopului), Anăstasia monahia (n. Curti, bunica despre mamă a episcopului), Ioanichie ieroshimonah (Filiti, unchiu despre mamă al episcopului), Meletie ieroshimonah, Danil ieroshimonah. Nechifor ieroschimonah, Zaharie monah, Glichiria monahia, Gheorghie, Constantin (Constantin Costante, Cromida sau Cremidi, tatăl episcopului), Haido (din botez Ioana, Filiti, mama episcopului), Zahare, Anastasie (frate), Dimitrie (frate). Adăogați: Radu (stolnicul Poenaru), Natalia; Anghelichi (soția lui Nicolae, nepot de frate); Silvestru (fiul lui Nicolae), Ioan.

3. Pomelnicul marelui ban Dimitrie Ghica, bătrânul (fol. 7. Vo.)

Vii: Dimitrie, Ilinca (a doua soție, născută Razu); Scarlat (Cornescu, ginere), Ecaterina (fiică); Ioan (Moruzi, ginere²⁾), Elena (fiică); Constantin (fiu), Rucsandra (noră); Scarlat (fiu), Maria (noră); Costantin (Filipescu, ginere).

1. Inscriptia în Dicționarul geografic al României, la cuvântul Găvanete.

2. În Rangabé, l. c., la familia Ghica, (p. 89) nu se dă pronumele acestui Moruzi, iar la familia Moruzi (p. 151) nu se arată cine a fost soția lui Ioan Moruzi.

Zoița (fiică); Ioan (Florescu, ginere), Ana (fiică); Constantin; Isac (Ralet, ginere), Anastasia (fiică); Maria (noră, născ. Văcărescu), Constantin (fiu), Elena, Efrosina (fiică), Catrina (noră, născ. Facă), Mihalache (fiu); Catrina; Alexandru (fiu, viitor Domn); Grigorie (fiu, viitor Domn), Maria. Adăogați: Dimitrie, Costandin, Costandin, Matei.

Adormiți: Alexandru (tată); Dimitrie (Eupraghioti, bunic despre mamă), Elena (mamă); Barbul (Văcărescu, primul socru), Ruzandra (născută Rosetti, soacră); Maria (născ. Văcărescu, prima soție); Matei (frate), Ecaterina, Grigorie Voevod (decapitatul, frate); Smaranda (soră); Prohiria (soră); Ralița (soră); Grigorie, Scarlat (frate), Alexandru (frate), Costandin, Hrisafu arhieru, Maria, Neacșa, Neculae, Barbul, Ruzandra, Dimitrie, Maria, Scarlat. Adăogați: Constandin, Matei.

4. Pomelnicul vel vistierului Const. Varlaam. 1808, Februarie 27. (fol. 23 Vo).

Vii: Dimitrie (tatăl¹), Costandin, Efrosina (născută Ghica, soție²), Dimitrie, Zoița.

Adormiți: Grigore, Smaranda, Safta (născută Brâncescu, mamă).

5. Pomelnicul medelnicerului Grigore Bujoreanu (fol. 22 Vo).

Vii: Grigore, Ștefan, Elena, Grigorie, Efrosina.

Adormiți: Șarban, Radu, Maria, Manole, Zmaranda, Filodor (sic).

1. Nu cunosc originea lui Dimitrie Varlaam; este însă mai vechiu în țară decât Dimitrie Varlaam, originar din Salonic, ruda lui Mavrogheni (Blancard, Les Maurojèni, pp. 172, 435). Înainte de 1765 s'a căsătorit cu Safta Melan Brâncănu (Filitti, Arhiva G. Gr. Cantacuzino, pp. 186-188). Din această căsătorie s'a născut Constantin, care avea să joace un rol important în timpul ocupației rusești dela 1806-1812. La 1765, Dimitrie Varlaam se căsătorește a doua oară cu Maria, fiica vornicului Ștefan Pârșcoveanu și căsătorit cu Cantacuzinii (Arhivele Statului, Cond. 35, fol. 88, 236. - St. D. Greceanu, Genealogii documentate, I, pp. 169, 187, 213. - Filitti, l. c., p. 146. Maria era moartă la 1797). De atunci începe înălțarea lui. În timpul lui Grigore Ghica, 1768-1769, este oltar; sub ocupația rusească ce urmează, Dimitrie Varlaam devine, prin influența Cantacuzinilor, agă la sfârșitul lui 1769, postelnic la finele anului 1770 (Genealogia Cantacuzinilor, ed. Iorga, pp. 176-7, 185, 187). În Domnia lui Ipsilanti este retrogradat la rangul de vornic; cu acest titlu figurează în divan la 1777, apoi este aproape în domnieu judecător. La 1807 trăia încă, iar la 1811 era mort (Urechia, Ist. Rom. I, pp. 333, 672; IV, p. 160; V, 462; VII, pp. 92; 119; IX, 119, XI, 854. Iorga, Catalogul ms. românești I, p. 533). Nu trebuie confundat cu cronicarul Dumitrache (vezi I. C. Filitti, Cine e cronicarul Dumitrache. In Conv. III, pp. 1925. Fiul său Costandin a fost în serviciul rusesc la 1769-1774 (Hurmuzachi, Supl. I, vol 3, p. 133), iar la 1791 e vel serdar (Filitti, l. c., p. 187).

2. Cf. Iorga, St. și doc. VIII p. LXX.

6. Pomelnicul lui Ștefan Macovei (fol. 9 Vo.) Vii: Ștefan¹⁾, Zoița, Catrina, Marica, Maria, Dimitrie, Neculae, Ioan, Ianco (alături, adăogați, Ileana, Costandin, Dospina, Zoița), Elisaveta, Elena, Dimitrie (alături, adăogați, Marina, Zoița, Maria, Ștefan, Ioan, Ilinca), Anastasia, Costandin. Adăogați: Manole, Costandin, Scarlat, Joița, Maria, Elenca, Nicolae, Iordache. Adormiți: Ștefan, Ilie, Sima, Dimitrie, Preda, Preda, Catrina, Costandin, Voica, Voica, Maria, Gheorghie, Gheorghie, Ioan, Costandin, Alexandra, Elena, Savastian monah, Ghermano monah, Radul, Zoița. Adăogați: Zoița, Climent monah, Maria, Nicolae, Teodor, Catrina, Dimitrie, Neculae, Elisaveta, Hristodor, Lixandra, Dimitrie, Anastasia, Iordache, Ianco, Zoița, Dositie arhieru, Costandie arhieru, Daniil ieromonah.

7. Pomelnicul logofătului Alexandru Lămotescu (fol. 14 Vo.) Vii: Alixandru²⁾, Păuna, Ioan, Stoian, Maria, Costandin, Elena, Zmaranda, Dimitrie, Caterina, Ruxandra, Panaet, Ioan, Bălașa, Caterina, Neculai, Scarlat, Gheorghie, Costandin, Radul, Mislea, Dimitrie, Neculae, Gheorghie, Toma, Marina, Ioan. Adormiți: Ștefan, Stoian, Chiriac, Sofia, Neculae, Dimitrie, Elena, Ruxandra, Arghira, Drăghici, Teodora, Neașa, Radu, Gligore, Vintilă, Nègoiță, Matei, Radul erei, Vișa prez (vitera), Rafail monahu, Drăghici, Dobre, Șarban, Hariton, Dobre, Neculae, Costandin, Radul, Ecaterina, Safta, Boba, Stoica, Sultana, Sanda, Atănasie, Maria, Alixandru, Calinic.

8. Pomelnicul lui Dimitrie Racoviță, (fol. 20, Vo.) Vii: Dimitrie³⁾, Ralu, Maria, Ruxandra, Voica, Costandin, Luxandra. Adăogați: Zmaranda, Sevasti, Grigore, Frusina, Grigore, Elisaveta cu fiii lor; Alexandru, Zoița cu fiii lor, Sofia, Luxandra. Adormiți: Ioan, Elena, Preda, Costache. Ilinca, Dimitrie, Maria, Anastasia, Ștefan, Ioan, Zmaranda, Costache, Ilinca, Costache, Sultana, Frusina, Catinca, Haralampie, Costache, Dimitrie, Ilinca, Elena, Portirie (sic).

1. Pitarul Ștefan Macovei dela Star-Chiojd era omul banului D. Ghica (I. C. Filitti, Viădica Luca, în Conv. lit. LV. 1923, p. 328, nota 11) Soția lui, Zoița, era fiica lui Const. Parepa, fiul lui Vlad logofăt, fiul lui Stroe clucer pe vremea Ducăi-Vodă, 1674-1678. (După documentele comunicate mie de răposatul doctor D. C. Macovei). Un Parepa post. la 1629 (I. Bianu, Doc. rom. I. p. 161). Un Ghinea Parepa la 1622 (Aricescu, Indice, I. p. 13).

2. Era fiul lui Ștefan L. vel clucer za arie la 1752 și al Maricăi din Cislău, din neamul Doamnei Neaga.

3. Cred că nu este din neamul de boieri mari Racoviță.

Partenie, Pantazi, Ioan, Sultana, Maria, Iova. Adăogați: Ralù, Maria, Elisaveta, Ralu, Ana, Elencu, Ștefan, Voica, Despa, Ancuța, Ștefan.

9. Pomelnicul medelnicrului Ianache (fol. 25, Vo.).
Vii: Haida prezvitera, Ioan, Ecaterina, Hristea, Haidița.
Adormiți: Eleni, Zoi, Dimitrie ierei, Ioan, Bălașa, Zoi, Ioan, Mărgărit, Milia (sic), Venete (sic), Mărgărita.

10. Pomelnicul sătrarului Andrei Buzianul (fol. 17 Vo.).
Vii: Andrei¹⁾, Stanca, Maria, Aviana. Adormiți: Dediul, Despa, Preda manah (sic), Ioan, Paraschiva, Necula, Ioana, Ilinca, Despa, Pârva, Mihai, Dospina, Aghiana, Stanca, Bălașa, Andriana, Anca, Ilinca, Mihălache, Gheorghie, Dima, Tudoran.

11. Celelalte pomelnice sunt: Climent, starețul schitului (f. 6. v.); Ioniță de bresle²⁾ (f. 8. v.); polcovnic Stoica (f. 11. v.); logofăt Ștefan dela Valea Teancului (f. 12. vo.); Ștefan Șalvaragiu (f. 15. v.); vistier Gheorghită (f. 16, v.); postelnic Barbu ot Bucov (f. 24. v.); Alexandru Nicolao (sic) Meemi (f. 36 v.), scris la 1820 Oct. 26; Androneștii dela Sibiciul-de-jos, 1818, Aug. 16 (f. 34. v.); jupâneasa Sultana (f. 10 v.); părintele Pahomie shimonahu (f. 13 v.); Ioan monahu (f. 18 v.); Vasile Brașoveanul (f. 19 v.); părintele Climent, altul decât starețul (f. 21 v.); Ioan Papuc ot Beceni (f. 26. v.); Pafnutie monah (f. 27 v.); Polihronie Grecu (f. 28 v.); Costea Simigiu ot Buzău (f. 32 v.); Teofan monahu (f. 33 v.); Sandu Popiia ot Săcele din Satul Lungul, 1820, Aug. 15 (f. 35 v.); Ioan Carpu dela Blesmatele (în comuna Pârscov, f. 39); Nicolae Diaconescu (sic, f. 40); Gheorghe Popescu (f. 40. v.); Diacon Moise (f. 41); Ioan Damian popa (f. 42); Negoită Manta (f. 42 v.); Enache Zigu (f. 43); Damian Damian Popa (f. 43 v.); Nicolae Damian popa (f. 44): Panaete (sic) Bășceanu (f. 44 v.); Ioan Cârstea Lupu (f. 45); Gheorghe Cârstea Lupu (f. 45 v.); Radu Podosu (f. 46); Ioana soția Bășceanului (f. 46 v.); Vasile Bășceanu (f. 47); Moise Bășceanu (f. 47 v.); Mihalcea pârcălab (f. 48); Damian Mihalcea pârcălab

1. Data lui din 3 Mart. 1808 la Acad. Rom. (Creșt. col., 1907 p. 194). Tatăl său Dediul avea moșle la Fundeni, ce-l zicea și Sânger (ibid). Din aceeași s'a tras juristul C. Bozlanu. Sângerul e vecin cu Cislău.

2. După inscripția bisericii este Stolnicul Ioniță de bresle, deci Ioniță Băbeanu, din neamul ctitorilor bisericilor din mahalalele Haglu și Ceauș David din București. (Grecianu, Genealogii, I. 65-6).

(f. 48 v.); Coman Podosu (f. 49); Manole Podosu (f. 49 v.); Stan Podosu (f. 50); Agapie Podosu (f. 50 v.); Cârstea Lupu (f. 51).

12. Pe scoarța manuscrisului sunt lipite următoarele două pomelnice:

„Pomelnicu cocoanii Elenca Filipeasca“ (data, ruptă, pare a fi 1847); să se pomenească apururea fiindcă au dat lei cinci sute¹⁾. Vii: Elenca, Anastasia, Ioan, Dumitru, Ana, Pană, Ioan, Arghira. Morți: Grigorie arhieru, Hristofor, Isac, Anastasia, Costandin, Smaranda, Mihai, Elenca, Grigorie.

„Pomelnicu păh(ărnicesii) Eleni Hrisoscoleu²⁾, 1843 Martie“. Eleni, Imanoil; Gheorghie, Costandin; Casandra, Matei; Maria, Grigorie; Toma, Iacov monah; Teodor, Maria; Magdalina monahia; Atanasia monahia; Imanoil, Elena; Maria, Radu; Ioan.

„Pomelnicu răposatului D. Di (rupt); Dimitrie, Andronic, Sofia“.

La 1813, la Găvanele trălau 42 schimnîci, iar la Fundătura-de sus, care azi nu mai există, 12 maici³⁾.

(Va urmă).

IOAN C. FILITTI.

PREOT BIRUITOR ÎMPOTRIVA UNEI PRIMARII

Frumos ar fi capitulul, dacă s'ar apuca cineva să-l scrie, despre preoții care s'au luat la luptă pentru apărarea averii bisericii lor și au izbutit, împotriva unor organe de autoritate cu mult mai puternice ca ei. Multe averi de biserică sunt încălcate. Dacă s'ar apuca cineva să descurce acestea, ar găsi prădăciuni grozave, rășluri cumplite, uimitoare scoatere din stăpânire a unei biserici sau alteia, din partea acelor care au puterea în mână și au crezut apoi că totul e al lor și că pot orice. Totuși s'au găsit preoți care nu s'au lăsat păgubași, s'au găsit stareți care sau frământat ani de zile, ca să ajungă la dreptate și biruință. Unii se luptă și acum, alții a și ajuns la biruință.

Unul din cei mai dedemult, de care ne aducem aminte, este răposatul preot *Nicolae Dragomirescu* dela biserica *Cuțitul de Argint* din București, preot inimos și care a murit prea tânăr, prin 1912. Biserica lui se găsea chiar în coasta Parcului „Carol“ de azi. Dar pe atunci nu era Parcul „Carol“.

Când a fost să se deschidă Expozițiunea Națională din 1906, pentru cinstirea a 40 de ani de domnie ai răposatului și vrednicului de pomenire Rege Carol I, lucrările pentru deschiderea expozițiunii au început în preajma bisericii. Răposatul Dr. *C. Istrati*

a fost însărcinat de guvern cu întocmirea ei. Acesta era bărbat poruncitor și hotărât, lute a ajuns la ceartă cu Preotul Dragomirescu.

Să dărâme biserica și mai multe nu, că era veche și urâtă și stătea rău în coasta Expozițiunii. Dar își găsisse omul. Răposatul preot era și el om dârz, cu atât mai dârz, cu cât știa că apără o pricină dreaptă, dreptul bisericii sale. I-a spus D-rului Istrati vorbe aspre și foarte grele. Capătul a fost că biserica a fost înoită frumos, așa ca Expozițiunea să nu se mai simtă stingherită cu ea. Preotul a biruit.

Ceva nu la fel, dar asemănător și încă și mai izbitor este starea de acum a bisericii *Sf. Gheorghe-Nou* din București. Aceasta e cunoscuta biserică din răspântia drumurilor Bucureștiului, acolo unde se socotește că e mijlocul capitalei.

Incunjurată de o întinsă grădină, biserica aceasta are o frumoasă împrejmuire. Numai că au pus alții stăpânire pe ea. De câte ori preotul se apuca să facă ceva, îndată săreau noii stăpâni... stai că aici suntem noi mai mari! Și noii stăpâni erau ba Primăria Bucureștiului, ba Societatea de gaz și electricitate, care-și așeza întocmirile ei pe pământul bisericii, ca la ea acasă. Cu aceasta din urmă a fost ușor de isprăvit. Mai greu a fost cu Primăria.

Bisericii nu-i era pe plac ca grădina să fie vraiste. În adevăr, Primăria își adusese aici oamenii ei dela serviciul grădinilor. Tăia cărări, deschidea porți, ba anul trecut a făcut și plajă de nisip, în care unguroaicele veneau să se prăjească la soare în răsul lumii și al copiilor, pe pământul bisericii.

Preotul a voit de multe ori să închidă porțile, să nu fie acolo staniște de servitori, cum este acum, loc de întâlniri și de flecăreală a unor oameni care necinstesc biserica. Ba mai mult, se așezaseră acolo dugheni de mici negustorii, iar chiria o lua Primăria, dela o proprietate care nu era a ei. De câte ori preotul a voit să aibă o înțelegere în privința aceasta, primarul totdeauna l-a luat de sus, cu trufia stăpânului.

Dar tot a fost înfrânt. Iată acum știrea scurtă pe care o scriu ziarele:

„Președenția consiliului de miniștri a luat dispoziția ca primăria Capitalei să redea localul părăsit, aflat pe terenul din curtea bisericii *Sf. Gheorghe Nou*, spre a fi transformat în cancelarie parohială. „In acelaș timp a autorizat epitropia acestei biserici să interzică circulația prin curtea bisericii, urmând ca grădina să rămână numai un loc de recreare, iar nu loc de întâlniri al tuturor servitorilor și femeilor de moravuri ușoare”.

L-am văzut pe preot în fața Primăriei, așteptând să vie Primarul să-i dea porunca eșită de la d. *N. Iorga* și care cuprinde cele de mai sus din știrea ziarului. Mi-a povestit biruința, că celelalte amănunte le știam de mai de mult. După două zile, mi-a adăogat că Primarul, de data aceasta, s'a schimbat ca prin farmec. A fost blând și gata de ajutor, că să facem și să dregem pe locul bisericii.

Deocamdată, să ne bucurăm de biruința unui preot, Păr. C. *Popescu*, și să-l felicităm pentru hotărârea, lupta și îndrăzneala sa. Sf. Sa până acum a pornit înoini la biserică și fără îndoială, vom mai avea multe de aflat de acum înainte. Trebuie încurajat.

Arhim. SCRIBAN

CREȘTINISMUL ȘI ARDEREA MORTILOR

Activitatea crematoriului societății «Cenușa» fusese redusă aproape cu totul în ultimul timp, prin lupta cunoscută, dusă în mod solidar de frații noștri și de toți partizanii învățaturii creștine. De câțeva vreme însă, presa vestește iarăși publicului, că crematoriul «Cenușa» din Calea Șerban Vodă și-a reluat activitatea. Chiar deunăzi, am citit, în ziarul «Dimineața», că în săptămâna dela 7—13 Septembrie, au fost arse 26 corpuri omenești, aparținând diferitelor confesiuni. Față de această situațiune, noi nu trebuie să stăm în expectativă.

În parohia în care slujesc Domnului, se găsește, printre alte instituții, și Facultatea de medicină. Într'una din zile, am fost chemat să officiez serviciul înmormântării unei tinere fete. La întrebarea ce-am pus, cu privire la cimitirul unde se va face înhumarea, mi s'a răspuns, că nu va fi dusă la cimitir, ci la crematoriu, spre a fi arsă.

Pur și simplu, am refuzat să săvârșesc vreun serviciu religios și am căutat să demonstrez celor de față, că Biserica noastră oprește pe slujitorii ei de a săvârși rugăciuni, nici la arderea cadavrelor, nici la parastasele ce s'ar cere de membrii familiei după ardere și că preotul, după doctrina noastră creștină, nu poate servi Sf. Taine ca spovedania și sf. împărtășanie, chiar și acelora, cari s'ar înscrie numai în societăți, ce ar avea de scop arderea.

Temeiurile ce determină pe adepții cremațiunii în susținerea punctului lor de vedere sunt de natură economică, igienică etc. etc.

Arderea ar fi mai puțin costisitoare decât înmormântarea. Aceasta nu poate fi adevărat, fiindcă și o înmormântare poate costa foarte puțin, dacă nu se face cu fast mare. Și la urma urmei, la ce folos atâta fast? Că cimitirele ocupă atâta loc și că ar costa sume enorme, iarăș nu sunt motive atât de puternice pentru cenușari. Nu cumva uită aceștia, că cimitirele sunt așezate de obicei la marginea orașelor și satelor și că valoarea acestor locuri este atât de redusă? Că din 7 în 7 ani li se face deshumarea, păstrându-se deci situația de a nu li se mări suprafața prin adăugirea de noi terenuri?

Dar dacă costul pământului este mic, să nu se uite că cuptorul și urnele (vasele de păstrat cenușa) costă foarte mult. Numai crematoriul din Capitală a costat câteva zeci de milioane stoarse din săraca pungă a birnicilor.

Din punctul de vedere igienic, folosul arderii pentru corpurile omenești, nu numai că nu e simțit, ci e chiar mai păgubitor decât înhumarea, fiindcă, în cazuri de molimă, este mai bine să îngropăm morții la o adâncime reglementară de 2 m., fără multă întârziere, decât să așteptăm până să le vie rândul la ardere, fiind acesta un mijoc prielnic de propagare a microbilor contagioși.

S'a constatat apoi, de către medici și chimiști, că cimitirele nu numai că nu sunt focare de infecție, ci chiar apa din ele nu este vătămătoare.

Apelul cenușarilor din ziarul «Dimineața» se încheie cu cuvintele: «Cremațiunea este un lucru „civilizat” și ea nu este împotriva religiei».

Dar motivul real este tocmai vrăjmășia liber-cugetătorilor împotriva creștinismului și slujitorilor lui, crezând că au găsit prin cremațiune încă o armă puternică de luptă.

În acest sens se pronunță și cardinalul *Richard*:

«Vrăjmășia religiei au declarat sus și tare, că marele avantaj al arderii corpurilor este îndepărtarea preotului dela funeralii; deci înlocuirea funerariilor creștine prin simpla ceremonie civilă».

Iată, dar, că nu temeiri igienice, economice, practice determină la ardere, ci raționamente de natură anti-creștină, cari fermentează în inimile liber-cugetătorilor și ale francmasonilor.

Biserica creștină, precum la începutul existenței sale a luptat împotriva păgânismului, cari avea felurite practice în privința corpurilor după moarte — fie că le puneau la soare și le țineau până se uscau, fie că le așezau într'o barcă și le dădea drumul pe apă (apa este în acest caz un element egal cu pământul, care prin îngropare acoperă cadavrul); fie că le dădeau pradă fiarelor, crezând că sufletele vor mai trăi și în acele fiare, fie că le ardeau sau le îngropau, — Biserica creștină, zic, precum atunci, tot astfel și astăzi trebuie să lupte în chip eroic, pentru a păstra simțămintele sale vechi față de cei morți.

Domnul nostru Iisus Hristos, după ce a fost răstignit

pe cruce, mort, a stat în mormânt trei zile, după care a înviat. Iar în evanghelie se spune: «Cei din mormânturi vor auzi glasul lui» (Ioan 5, 28). Așadar Mântuitorul a stabilit definitiv, că îngroparea este singurul mijloc de îngrijire a trupurilor, iar Sf. Apostol Pavel aseamănă cimitirul cu un câmp deschis, că, dupăcum sămânța aruncată în pământul arat odrăștește și dă rod, și credincioșii vor învia (I Corint. XV, 35-45).

Pe lângă motivul de ordin moral — sentimentul de dragoste ne leagă de cel dispărut și ne face ca corpul lui să nu-l predăm flacărilor, mai este un motiv de ordin juridic, cari pledează pentru îngropare — putându-se în chipul acesta să se facă anumite autopsii în cazuri determinate de justiție.

Pe credincioși să-i lăsăm așadar cu vechile și frumoasele lor practice creștinești. În rugăciunile pline de adevăr și duioșie din Evhologiul nostru și în cântările pline de atâtea comparațiuni ce ating în chip prea simțitor coardele inimii noastre, se cuprinde toată filosofia vieții.

Dacă nu ne lipsește energia și solidaritatea de corp eclesiastic, vom putea impune punctul de vedere al Bisericii noastre, făcând să fie mulțumiți toți aceia cari au cheltuit zeci de milioane cu crematoriul, că bieții birnici greu impuși, nu le cer cel puțin socoteală de banii cheltuiți fără de folos, în timp ce ei duc lipsă de strade curate, de lemne, de lumină, de apă, de pavaj, de pâine, îmbrăcăminte și alte binefaceri cu adevărat «civilizate».

Pr. TRAIAN C. COSTEA,
Biserica Sf. Elefterie, București.

DOAMNE, TU VEI RĂMÂNEA ÎN VEAC

Săpânitor a toate câte sunt,
Îndreapță pașii mei spre bine!...
Puterea Ta e fără de sfârșit,
Iar eu, neputincios Săpâne!...

Eu sunt un vas de lut însuflețit
Și simt adânc nemernicia...
Tu fără început, fără sfârșit;
În tine este veșnicia.

Din calea Ta timpul a dispărut.
Tu ești același azi și mâine...
Pământ, luceferi, au îmbătrânit,
Dar Tu același ești Săpâne!...

S'or prăbuși luceferi în adânc,
S'or pierde soarele și luna;
Dar, Doamne, Tu vei rămânea în veac,
Neschimbător în todeauna!...

Pr. M. GHERMAN,
Buhăcenii, Jud. Botoșani.

DOCUMENTE GRECEȘTI*) PRIVITOARE LA MĂNĂSTIRILE INCHINATE

II.

**Gramata Patriarhului Chiprianos al Alexandriei
către egumenul Meletie dela mănăstirea Zlătari din
București, din anul 1779, August 22.**

Κυπριανὸς ἐλέφ Θεοῦ Πατρός
καὶ Πατριάρχης τῆς μεγάλῃς
πόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ κρι-
τῆς τῆς οἰκουμένης.

Ἐοσιώτατε ἐν ἱερομονάχοις
ἡμέτεροι Ἀρχιμανδρίτα, καὶ τοῦ
καθ' ἡμᾶς εἰς τὰ αὐτόθι ἱεροῦ
μοναστηρίου τοῦ Ζλαταρίου
ἡγούμενε κύρ Μελέτιε, τέκνον
ἐν Κυρίῳ ἀγαπητόν, καὶ περιπό-
θητον τῆς ἡμῶν μετριότητος,
χάρις εἴη σοι, εἰρήνη τε, καὶ ἔλεος
ἀπὸ Θεοῦ κυρίου παντοκράτορος,
παρ' ἡμῶν δὲ εὐχὴ, εὐλογία,
καὶ συγχώρησις.

Διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν πα-
τρικοῦ τε, καὶ εὐχετικοῦ γράμ-
ματος, δηλοποιούμεν σοι, ὅτι τὸ
πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ Ἰουλίου: κ-ης:
γράμμα σου, κατὰ τὴν: ιγ-την:
τοῦ τρέχοντος λαβόντες, δι' αὐτοῦ
τε μαθόντες τὰ τῆς υἰείας σου,
ἐχάρημεν. καὶ ἰδόντες ἐν αὐτῷ
τὴν ἦν, διὰ τοῦ ἁγίου Εἰρηνο-
πόλεως, κατὰ τὴν ἡμετέραν
εὐλογοφανῆ θέλησιν, ἔδειξας
κλίσιν καὶ εὐπειθειαν, ἐξαποστεί-
λας ἡμῖν τὰ ἐξακόσια γρόβια
(τὰ ὅποια καὶ ἐλάβομεν σῆρα) τὸ

Chiprianos cu mila lui Dum-
nezeu Papă și Patriarh al ma-
relui oraș Alexandria și ju-
decător a toată lumea.

Prea Cuvioase Arhiman-
drite și egumene dela sfânta
mănăstire a noastră, a Zlă-
tarilor, chir Meletie, fiu iubit în
Domnul și prea dorit al Sme-
reniei noastre, har fie ție și
pace și milă dela Domnul Dum-
nezeu Atotputernicul, iar dela
noi rugăciune, binecuvântare
și iertare.

Cu gramata noastră de față
părintească și de binecuvân-
tare, îți facem cunoscut că
scrisoarea ta dela 20 Iulie,
îndreptată către noi, am pri-
mit-o la 13 ale curenteii, și
din ea aflând că ești să-
nătos ne-am bucurat, apoi
am văzut supunerea și ascu-
tarea ce ai arătat trimițând
prin prea sfințitul mitropolit
al Irinupolii, după dorința
noastră expresă, cei șase sute
de lei (pe care i-am primit

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.” pe luna Septembrie, 1931 pag. 518.

ἐτήσιον τοῦ παρελθόντος χρόνου, σὲ εὐχρίθημεν πατρικῶς, καὶ σὲ εὐλογήσαμεν πατριαρχικῶς.

Διὰ δὲ τὰ ἑξακόσια γρόσια τὸ ἐτήσιον ὁηλαδὴ τοῦ τρέχοντος χρόνου, καὶ διὰ τὸ πρὸς ἀσφάλειαν, καὶ ἀνάπαυσίν σου ἡμέτερον πατριαρχικὸν γράμμα, ὅπου γράφεις, τὸ μὲν, νὰ σοὶ ἑξαποστεύωμεν, τὰ δέ, κατὰ τὸν φευρουάριον νὰ περιμένωμεν, ἀμφοτέρωθεν δυσκολίαν οὐ τὴν τοχοῦσαν ἡμῖν προξενούσι κατὰ τὸ παρόν.

Τίτι δὲ λόγῳ ἐρωτᾷς; διότι πρῶτον, πρέπει ἢ οἰότησ σου, νὰ πέμψῃς ἡμῖν ἓνα γράμμα ἰδιόχειρον, καὶ ὑπογεγραμμένον, κατὰ τὸ ἴσον ὅπου σοὶ περι- κλείομεν ἐν τῷ παρόντι, καὶ λαμβάνοντές το, θέλομεν καὶ ἡμεῖς σοὶ ἑξαποστεύει ἀσφαλῶς, τὸ ὅπερ ἤδη πρὸς ἀνάπαυσίν σου ζητεῖς ἡμέτερον πατριαρχικὸν συμφωνητικόν.

Καὶ διότι ἔχοντες χρεῖαν, καὶ μεγάλην ἀνάγκην, εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν ἀδιακόπως ἐπισυμβαίνουσῶν ἡμῖν διαφόρων ὑποθέων, καὶ ἐλπίζοντες κατὰ τὸν φευρουάριον, νὰ ζητήσωμεν ἀπὸ τὴν οἰότητά σου καὶ τὸ τοῦ τρίτου χρόνου ἐτήσιον, δίδομέν σοὶ διὰ τὸ τοῦ τρέχοντος, τοῦλάχιστον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, παρὰ τὴν θέλησιν ἡμῶν, διορίαν δύο μηνῶν, μέχρι τοῦ ἁγίου Δημητρίου, καὶ ἔχι περισσοτέραν.

Ἴδομεν προσέτι καὶ τὰς περιλήψεις τῶν χρυσοβούλλων τῶν ἀειμνήστων αὐθεντῶν, τὰς ζη-

deplin) arenda anului trecut, pentru care ți-am mulțumit părintește și te-am binecuvântat patriarhicește.

Pentru cei șase sute de lei, arenda adică a anului de față, pe care să-i așteptăm în Februarie, și pentru o gramată a noastră patriarhicească, care scrii ca să fie pentru liniștea și siguranța ta, acestea amândouă, nu puțină supărare ne-a pricinuit în momentul de față.

Ce vrei să întrebi? fiindcă trebuie ca mai întâi curioșia ta să ne trimiți o scrisoare autografă și scrisă după copia aci alăturată, și primind-o, noi îți vom trimite în mod sigur învoiala noastră patriarhicească, pe care o ceri acum pentru liniștirea ta.

Și fiindcă avem mare trebuință pentru împlinirea a multor nevoi ce se ivesc mereu, nădăjduim ca în Februarie să cerem dela curioșia ta arenda pe anul al treilea; pentru anul acesta îți dăm încă un răgaz de două luni sau, mai bine zis, cu îngăduința noastră, până la sfântul Dumitru și nu mai mult.

Am văzut apoi și cuprinderea hrisoavelor dela domnitorii de veșnică pomenire,

τηθείσας διὰ τοῦ ἀρχοντος μεγάλου λογοθέτου, εἰς πληροφορίαν τοῦ ὑψηλοτάτου ἀδθέντου (ἐν ὃ ἅγιος θεὸς πολυεταίη) καὶ τὴν ἐξηγήσιν τοῦ χρυσοβούλλου τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Ἰωάννου Κωνσταντίνου Τσεχάνου Μιχαήλ Βοεβόδα, τοῦ περιέχοντος ἐν ἀθθεντικῶν ἔλεος τῶν διδομένων τῷ καθ' ἡμᾶς θρόνῳ γρῆσια: 300 καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν δίδονται φανερόντος.

Ἡμεῖς ὁμοίως, καίτοι ὁδοὺν ἀπὸ αὐτῶ ἀθθεντικῶν ἔλεος μέχρι τοῦδε μὴ λαβόντες, ὅχι μόνον δύο σχολεῖα, ὡς διαλαμβάνει τὸ ῥηθὲν χρυσοβούλλον, συνεχροτήσαμεν εἰς τὸν καθ' ἡμᾶς πτωχότατον θρόνον, ἀλλὰ τρία, κοινὸν δηλαδὴ, ἀραβικόν, καὶ ἑλληνικόν, ἐν ᾧ τρέφομεν καὶ ἕξ μαθητὰς μὲ ἐδικὰ μᾶς σιτηρέσια. τὰ ὅποια σχολεῖα καὶ ὁμολογούμενα εἰσὶ, καὶ τοῖς πᾶσι γνωστά.

Ὅθεν, μετὰ τὴν θεωρίαν τῆς τῶν χρυσοβούλλων περιλήψεως, τὴν τε τελείαν ἀπόφασιν τοῦ ὑψηλοτάτου ἀδθέντου, κατὰ τὴν τοῦ ὕψους του θέλησιν, διὰ τὸ ἀθθεντικῶν τοῦτο ἔλεος, καὶ τὴν ἀνακαίνισιν τοῦ χρυσοβούλλου. Ἦν θέλεις λείψει ἀπὸ τοῦ νῦν ὑπάγης εἰς τὸν ἀρχοντα καμινάργην Κυρίτζην Ἀλέξανδρον, (τὸν ὅποιον, καίτοι προγράψαντες αὐτῷ, οὐκ ἐτόχομεν ἀπαντήσεως, διὰ σοῦ πατρικῶς εὐχόμενοι, εὐλογοῦμεν) καὶ νῦν παρακινήσῃς τὴν εὐγένειάν του διὰ παρακλήσεων, ἐπὶ τῷ μεριτεῦσαι πρὸς εὐεξίαν ὕψος τοῦ ἀδθέντου

cerate prin dumnealui marele Logofăt, pentru a le cercetă înălțimea sa domnul, pe care Dumnezeu sfântul să-l ție întru mulți ani, și cupriuderea hrisovului, a aceuia de fericită pomenire, Ioan Constantin Ţehan Mihail Voevod, privitor la mila domnească de 300 lei, dați Scaunului nostru și pricina pentru care se dă acest ajutor de cel arătat.

Cu [toate acestea noi nu am primit ca ajutor nimic din această milă domnească până acum, înființând nu numai două școli, cum prevede citatul hrisov, la scaunul nostru cel prea sărac, ci trei școli: obștească adică, arabă și grecească, unde întreținem șase școlari cu hrana noastră proprie, care școli snt în deobște cunoscute și știute de toți.

Deci după cercetarea conținutului hrisoavelor și după hotărârea ultimă a înălțimei sale, cu voia sa, pentru această milă domnească și pentru reînnoirea hrisovului, nu vei lipsi de a împărtași aceasta boerului Căminar domnul Alexandru, căruia deși i-am scris mai înainte, nu am primit răspuns, prin tine părintește mulțumindu-i îl binecuvântăm, și să-l îndemni pe domnia sa prin rugăminți ca să mijlocească către cea inspirată de Dumnezeu înălțimea sa domnul și pentru darea anuală din

καὶ διὰ τὰ ἐτήσια τῶν παρεληθόντων ρόνων, εἰς μικράν τινα βοήθειαν ἡμῶν τε, καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς θρόνου, καὶ τῶν ἐν αὐτῷ διὰ τῆς προστασίας μας συγκροτηθέντων τριῶν σχολίων.

Διὰ τὰ ὅποια ἂν προβληθῇ κἀνένας λόγος μεταξὺ τῆς ὑψηλότητος του, καὶ τῶν εὐγενεστάτων ἀρχόντων, κατὰ τὸ εἰρημένον χρυσόβουλλον, ἰδοὺ ἔχεις τὴν εἶδῃσιν ἐκ τοῦ παρόντος, καὶ ἀποκρίθητι περὶ τούτων τὰ θέοντα. πρὸς τοῦτοις δέ, προγράψασιν ἡμῖν, διὰ τὴν ἣν ἐπαίησας ἀλλαγὴν τῆς ποιμαντικῆς μετὰ τῆς μουσίας, ἀπεκρίθησ τότε πρὸς ἀθῶωσίν σου, ὅτι ἐπαίησα τοῦτο, καθότι δὲν ἦτον ποιμαντικῆ, ἀλλὰ ἓνα χάλασμα, καὶ ἔδωκα ἀνωφελεῆς πρᾶγμα καὶ ἐπῆρα ὠφέλιμον. καὶ μάλιστα ἔγραψες τότε, ὅτι διὰ τὸ μὴ ἔχειν τὸ μοναστήρι ἄλλην τινὰ μουσίαν πλησίον αὐτοῦ εἰς τροφήν καὶ ἀνάπαυσιν τῶν ζώων, ἔκαμα ταύτην τὴν ἀλλαγὴν. Ἡμεῖς ὅμως θεωρήσαντες τὸ κατάστιχον τοῦ μακαρίου χατζῆ Σπαντωνῆ, ἴδομεν δύο μουσίας, τὴν μίαν Τυρνάβα ονομαζομένην, καὶ πλησίον εἰς τὸν Γκιτρογκιόβον τῆς Τουρκίας, καὶ τὴν ἄλλην ἀπέχουσαν δύο ἡρῶν διάστημα ἀπὸ Βουκουρέστι. τὴν ὅποιαν νομίζομεν, νὰ εἶναι καὶ πλησίον τοῦ μοναστηρίου, καὶ ἰκανὴν διὰ τὴν τροφήν, καὶ ἀνάπαυσιν τῶν ζώων.

Τούτων οὕτως ἐχόντων λοιπόν, δῆλωσον ἡμῖν ἐν τάχει καὶ περὶ ταύτης τῆς ἀλλαγῆς, καὶ

trecut, pentru un mic ajutor al nostru, și al scaunului nostru, și al celor trei școli reunite aci prin orânduirea noastră.

Pentru care dacă a fost vreo discuție între înălțimea sa și prea cinstiții boeri, cu privire la sus zisul hrisov, iată ai la știință din scrisoarea de față, și să răspunzi despre toate acestea cele de cuviință.

Pe lângă aceasta, pentru cele ce ne-ai scris mai înainte, cu privire la schimbul ce ai făcut al unei pîmniți cu o moșie, ai răspuns atunci ca desvînovăfire că „am făcut aceasta, deoarece nu eră o pîmniță, ci o dărîmătură și am dat un lucru nefolositor, luînd un altul de folos, și mai ales ai scris atunci, că „deoarece mănăstirea nu are altă moșie. În apropiere pentru hrana și adăpostul vitelor am făcut acest schimb“.

Cu toate acestea, noi cercetînd catastrofa fericitului hagi Spantoni am văzut două moșii: una numită Târnavă. În vecinătatea Giurgiului din Turcia și alta avînd două ore depărtare de București, pe care o socotim a fi și aproape de mănăstire și destul pentru hrana și adăpostul vitelor.

Deci așa stînd lucrurile, arată-ne cât mai curînd ce este cu acest schimb și

περί πάντων, ὧν ἐν τῷ παρόντι
γράφοντες ἤδη πατρικῶς ἐντε-
λλόμεθά σοι, καταλεπτῶς καὶ ἐν
περιλήψει, ἵνα ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις,
καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος, καὶ ἡ
εὐχὴ καὶ εὐλογία τῆς ἡμῶν
μετριότητος, εἴη μετὰ σοῦ.
αψθ-φ Αἰγυπτίου κβ-α.

Νὰ ἔχεις τὴν εὐχὴν, ἐπιμελήθητι
καὶ διὰ τὴν ὑπόθεσιν ὅπου σοὶ
γράφει ὁ χατζὴ Χρουμουζάκης.

Ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ ἐν
Χριστῷ εὐχέτης σου.

Ἄγκαλὰ καὶ γράφομεν νὰ
ἀπέλθῃς εἰς τὸν ἄρχοντα καμι-
νάριον, καὶ νὰ παρακινήσῃς τὴν
εὐγένειάν του, εἰς τὸ νὰ παρα-
σταθῇ πρὸς τὸν ὑψηλότετον ἀθ-
θέντην διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁσιν
τῆς παρελθούσης πενταετίας τοῦ
αἰθιεντικοῦ ἐλέους, μὲ ὅλον τοῦτο
καὶ αἰθις ἐντελλόμεθά σοι, ἵνα
ἀπέλθῃς καὶ εἰς τὸν ἄρχοντα
πρώην μέγαν σπαθάριον κυρίτζη
Ἀθανασάκην Ὑψηλάντι, καὶ νὰ
παρακινήσῃς καὶ τὴν εὐγένειάν
του διὰ τὰ αὐτά.

Καὶ μάλιστα ἀμφοτέρους, νὰ
παρακινήσῃς, εἰς τὸ νὰ παρα-
σταθῶσι, καὶ νὰ συνεργήσωσι
διὰ τὴν ταχίστην ἐκτέλεσιν τοῦ
χρυσοβούλλου τοῦ διορίσαι μέλ-
λοντος διδοσθαι τὸ αἰθιεντικὸν
τοῦτο ἔλεος, κατὰ τὴν θέλησιν
τοῦ ὕφους του, ἐκ τοῦ βιναρίτζου
θηλαδῆ, κατὰ τὰ παλαιὰ χρυ-
σοβούλλα τῶν ἀσιδίων ἀθ-
θεντιῶν, καὶ τοῦ ἐλέους τῶν
κυρελόντων ἐτῶν.

de toate câte îți scrim aci
acum, iată îți poruncim pă-
rintește ca cu amănuntul și
lămurit să ne scrii, pentruca
harul și nemărginita milă a
lui Dumnezeu să fie fie îm-
preună cu rugăciunea și bine-
cuvântarea smereniei noastre.

1779 August 22.

Te îndatorăm, îngrijește și
de pricina care ți-a scris hagi
Hurmuzachi.

Al Alexandriei în Christos
rugător pentru tine.

Deși scrim ca să te duci
la boerul Căminar și să-l în-
demni pe domnia sa, ca să
meargă la înălțimea sa dom-
nul pentru darea milei dom-
nești pe cinci ani în urmă, cu
toate acestea îți poruncim din
nou să te duci și la boerul fost
mare Spătar, domnul Atanasie
Ipsilanti, și să-l îndemni și pe
domnia sa la aceasta.

Și mai ales pe amândoi
să-i îndemni ca să meargă și
să stăruie pentru grabnica so-
luționare a hrISOVULUI, să po-
runcească pe viitor a da acea-
stă milă domnească, după
voința înălțimei sale, din vi-
năriciu adică, după vechile
hrisoave ale domnitorilor de
vecinică pomenire, și a milii
din anii trecuți.

Preotul IOAN MUȘTEANU
Diplomat în Paleografia Greacă.

MANE, TEKEL, FARES.

Demult, în vremuri bătrâne, la curtea lui Baltazar, strălucitul împărat al Babilonului, era odată veselie mare. Și pentruca orgia să atingă culmea, s'au adus vasele sfinte furate din templul evreesc și se serveau cu ele la masă. Dar când eră petrecerea mai aprinsă, o mână tainică scrisese pe spoiala peretelui trei cuvinte pline de taină.

Zădarnic se trudiră magii, toți cititorii în stele și toți înțelepții, să citească și să tâlmăcească înfricoșătoarea scriere din peretele casei împărătești. Numai bărbatul plin de duhul sfânt, Daniil Proorocul, putu să deslege minunatele cuvinte. El se prezintă la împăratul și-i tâlcui înțelesul tainicilor vorbe.

„Puternic și neîntrecut în slavă a fost tatăl tău, împăratul Nebukadnezar, dar învârtoșându-se inima lui și uitând de Dumnezeu, s'a coborît depe scaunul împărăției lui și cinstea lui s'a luat dela el. Și s'a scos dintre oameni și inima lui cu fiarele s'a dat și din roua cerului trupul lui s'a văpsit, cu iarbă s'a hrănit, până când a cunoscut că Dumnezeu stăpânește peste împărăția oamenilor și cui vrea El, aceluia o dă. Și tu, fiul puternicului Nebukadnezar, ai uitat de toate acestea și ai uitat de Dumnezeu cel atotputernic. Deaceea s'au scris în peretele casei tale, de mâna Domnului, spăimântătoarele cuvinte: Mane, Tekel, Fares, cari însemnează: măsurat, cântărit, găsit cu scădere și împărțit.

Iată, împărăția ta se va da Mezilor și Perșilor, iar tu cu moarte fulgerătoare vei pieri, că ai uitat de Dumnezeu cel adevărat“.

Și chiar în acea noapte, proorocia lui se împlini. Baltazar Haldeul fu ucis de Darie, regele Mezilor, care-i luă împărăția.

Mii de ani s'au scurs dela această istorică întâmplare, totuși ea e nouă pentru toate vremurile și pentru toate generațiile. Și cine ar putea să spună că nu se potrivește cu atât mai mult veacului nostru plin de întunecime, când o totală nepăsare și uitare de Dumnezeu stăpânește sufletele noastre!

A progresat știința în toate direcțiile. Avioanele străbat mii de kilometri pe calea văzduhului, vapoare

uriaeșe înfruntă furia valurilor spumegânde, trenuri și mașini cu iuțeală de fulger brăzdează uscatul în lung și'n lat, născociri de tot felul uimesc pe oricine, și electricitatea, această uriașă, dar necunoscută forță, își găsește o tot mai largă aplicare în viața omului veșnic cercetător.

Dar ce însemnează toate acestea, în fața marelui necunoscut? Însemnează munca copilului dela marginea mării, care cu o coafă de nucă voia să care toată apa mării în scobitura făcută de el în țărnul nisipos.

Și cu toate născocirile, cu toată știința veacului nostru vedem că omenirea nu e mai fericită pentru că nu mai are pe Dumnezeu în suflet. Nu mai este Dumnezeu în sufletul copilului, nu mai este Dumnezeu în sufletul bătrânului, nu e Dumnezeu în sufletul individului și nu mai este Dumnezeu în sufletul popoarelor. Că de zicem cineva că mai păstrăm pe Dumnezeu în inima noastră, apoi ne înșelăm singuri, înșelând și pe alții.

Dumnezeu e iubire, dar inima noastră e pustie de iubire, inima noastră e întunecată ca adâncul nopții. Dumnezeu e adevăr, dar minciuna copleșit-a sufletele noastre. Dumnezeu e bunătate, dar răutățile noastre s'au ridicat până sus, la scaunul Dumnezeirii. Dumnezeu e dreptate, dar noi, nevrednice fapte, semănăm în câmpul vieții noastre numai nedreptăți, din frageda copilărie, până când pășim pragul eternității.

Pe câmpul inimii noastre crescut-au ierburi netrebnice, buruienile ticăloase ale necredinței, ale fărădelegilor și uitării de Dumnezeu. Purtăm pe Dumnezeu în gură numai, luându-l martor la toate minciunile și la toate înșelăciunile noastre. Cu gura ne numim fiii lui Dumnezeu, dar inima noastră e plină de necurăție și Dumnezeu nu locuiește decât în inimă curată. Și aceasta se întâmplă sus și jos, în palate și în bordeie, la copilul de două palme și la omul îmbătrânit de vreme și necazuri.

De câte ori negustorul necinstit nu-și deschide prăvălia cu'n: „Doamne-ajută!“ dar cu gândul la chipul cum ar înșela mai mult la cântar sau la metru! Câți nu sunt cari, începând o afacere cu cinste îndoielnică, rostesc obișnuitul «Doamne-ajută!» Câți tâlhari, pornind după pradă, nu se roagă, poate, lui Dumnezeu să-i ocrotească, în fioroasa lor acțiune de spargere și nimicire! Și câți, de jos

și de sus, cari, depunând obișnuitul jurământ la intrarea în funcțiune, nu se gândesc la meșteșugite lovituri aducătoare de milioane, ori poate deschizătoare a porților cine știe cărei întunecoase temnițe! Și exemple sunt destule, din nenorocire.

În halul acesta ajunsă omenirea, nu însemnează că e numai uitare de Dumnezeu? E cea mai crudă batjocură la adresa Dumnezeirii.

După marea furtună cu urmări catastrofale, după cumplitul războiu care mai fumegă încă, toată răutatea, toată necredința și toate fărădelegile noi le punem în seama cruntului războiu. Și avem întrucâtva dreptate că s'a învârtoșat inima celor ce-au luptat și au suferit atâtea mizerii în acele vremuri de restriște.

Dar vina o purtăm și noi, că în cumpăna acelor vremuri turburi, când tunul bubuia surd în lung și latul țării și când Țara era sfâșiată în două de vitregia soartei, grija creșterii copiilor am lăsat-o în seama nimănu.

Au crescut copiii noștri ca pomii zvârliți în ținuturi stâncoase, au crescut sub viforul tuturor răutăților, fără să fie încălzii la focul sfânt al creșterii adevărate. Și azi îi avem așa cum sunt, o generație plină de stricăciune, produsul trist al vremilor de încercare.

Și dacă cel puțin deatunci ne-am fi întors privirile către marea problemă a creșterii copiilor, s'ar fi lecut în parte răul adus de vremuri și împrejurări. Dar din ce în ce însemnătatea creșterii copilului scade în ochii noștri și formarea caracterului religios-moral — scopul ultim al educației — aproape a trecut în lumea basmelor. Pentrucă ce să-i cerem școlii atât de mult, când copilul se deprinde în familie cu atât de proaste obiceiuri!

Unde sunt vremurile de pioasă aducere-aminte, când copilul culegea din familie numai pilde bune și frumoase și creștea călăuzit pretutindeni de adevărata dragoste părintească! Unde sunt vremurile când copilul era dus de părinți la biserică, și acolo, în liniște cucernică, ascultau împreună dumnezeiasca slujbă! Unde sunt vremurile, fericite, când adevărata mamă îngenunchia în fața icoanei din peretele despre Răsărit, învăța pe micuțul ei rugăciunile pline de farmec ale copilăriei neuitate, îl învăța să cunoască pe Dumnezeu încă din frageda copilărie și

să respecte pe toată lumea, mai ales bătrânețea împovărată de ani! Atunci învățătorul zvârlia învățătura sa într'un suflet deja format, primitiv, munca era mai ușoară și rodul ostenețelor sale era o bucurie pentru toată lumea.

Astăzi vedem copilul bând rachiu, și chiar noi îi dăm, ca să se facă mare! Il vedem cu țigara în gură și ne mândrim sau închidem ochii, că tot s'apucă el de fumat. Il prindem furând, îi tolerăm, că e mic și n'are minte. Il auzim înjurând și ne pare bine, cu cât e mai meșter în căutarea lucrurilor sfinte. De dus la biserică nici nu poate fi vorba, că nici noi nu prea-i tocim pragul, iar de rugăciuni cine se mai îngrijește, că nici noi nu le știm, ș'apoi acum e la modă obiceiul de a nu se mai ruga. Faci două cruci în trei feluri și ai scăpat de obligație în fața lumii. Altfel nu ești modern, ești fosilă preistorică, ruginitură, zdreanță bună de muzeul de vechituri.

Deaceia generațiile ce se ridică sunt lipsite de credință, sunt lipsite de Dumnezeu, nu le-am adăpat din izvorul credinței noastre, că a secat de mult, de mult nu mai avem nici noi credință.

Și atunci nu trebuie să ne mai mire faptul că temnițele gem de mulțimea atâtor criminali fără suflet și fără Dumnezeu, să nu ne mai mirăm că zierele umplu coloane întregi cu isprăvi de-ale firoșilor bandiți: Terente, Munteanu, Brandabura, Bălan și alții. Ei sunt produsul nenorocit al societății actuale, crescuți sub oblăduirea noastră. Ei sunt izbucnirea unei creșteri fără ideal și fără Dumnezeu. Căci acolo de unde Dumnezeu e alungat prin purtare josnică, se ridică triumfător Satana, dușmanul neamului omenesc.

Dacă privim familia, un falnic aspect ne impresionează adânc. Nu mai este înțelegere între soți. Certuri, scandaluri, necredință reciprocă în căsnicie, cari adeseori duc pe scările Tribunalului, către fatalul desnodământ: divorțul.

În viața noastră zilnică, în legăturile noastre personale, se observă o totală lipsă de sinceritate, lipsă de încredere, lipsă de iubire, ne înșelăm unul pe altul la fiecare pas, nu urâm, ne invidiem și căutăm să ne facem viața tot mai amară.

Și iată că Dumnezeu ne trimite din când în când, câte un semn al mâniei Sale, câte o dreaptă și înfricoșată certare, care să ne întoarcă la calea adevărului. La glasul

mâniei Tale, pământul s'a cutremurat din temelie și apă neagră a izbucnit din adâncul său și atâtea familii au rămas îndoliate în urma cumplitelui dezastru.

Câmpul ars de grozava secetă s'a uscat, semănăturile s'au topit ca ceara în fața soarelui de vară și fantoma veșnic chinuitoare a sărăciei a dat năvală pe ușa omului sărac.

Și acum, de atâta amar de vreme, se zvârcolește lumea în ghiarele iernii furioase. Din bolșevicul Răsărit, a tot venit crivățul înghețat, de sus, din văzduhul posomorât, a căzut zăpada în vârtejuri nebune, astupând cărări, înzăpezind trenuri și umplând lumea de groază adâncă.

Uriașa putere a gerului a durat peste râuri poduri masive de gheață, peste cari au trecut oameni, căruțe și mașini. Năpraznica furie a Iernii a alungat din adâncul pădurilor săibăticimile flămânde, cari s'au năpustit asupra săniilor, drumetșilor nenorociți și asupra satelor chiar. Și în multe locuri, purtați de nevoi și învăluți de viscol, atâția urgisiți de soartă au înghețat pe întinsul câmpurilor de zăpadă. Nu se observă oare o deplasare atmosferică, o profundă schimbare a timpului? Toate acestea și altele asemenea lor, nu sunt oare semne că mânia Domnului s'a deslănțuit asupra-ne pentru necredința și răutatea sufletului nostru?

Inapoi la Hristos și la evanghelia Sa!

Dar între noi și Hristos s'a tot întins câmpul necredinței pe care au crescut spinii și pălămida răutății și tuturor fărădelegilor. Pentru a ne apropia de blândul Nazarinean, trebuie să curățăm acest câmp de spinii și pălămida păcatelor noastre, fiecare în parte și toți laolaltă, spre a vedea și a fi văzuți de Hristosul mântuirii noastre sufletești. Altfel nu avem cuvânt a ne plânge de vitregia acestor vremuri, când pe adevăratul Dumnezeu l-am alungat și ne închinăm posomorâtului zeu al veacului nostru plin de necredință.

Inapoi la Hristos și la biserica Sa, limanul de mântuire al tuturor celor ce trec prin această vale a plângerii.

Clipele de bucurie să ne apropie mai mult de Domnul și prin lacrima clipelor de întristare să vedem și să înțelegem mai bine pe Acela care ne încearcă sufletul și credința prin focul curățitor al marilor suferințe.

Viața noastră individuală și viața noastră ca națiune în complexul vieții popoarelor, s'o întemeem pe evanghelia Mântuitorului Hristos, ca vigurosul popor englez, că această evanghelie ne-a călăuzit în decursul atâtor veacuri de încredere. Altfel, pe întunecatul perete al sufletului nostru, se vor scrie fulgerătoarele cuvinte: «Mane, Tekel, Fares»!

Pr. ȘTEFAN FLORESCU
Frumoasa, Teleorman.

NE TREBUESC BIBLIÎ

S'a zis, și cu drept cuvânt, că Biblia este izvorul credinței noastre. Ajutată de Sf. Tradițiune, care, de multe ori, explică unele locuri întunecoase, din Sf. Scriptură Biblia (atât Noul, cât și Vechiul Testament), ne dă apa cea vie spre viața veșnică.

În Conferințele generale ale preoților din eparhia Hușilor, care s'au ținut în cursul lunii Octomvrie anul trecut, s'a discutat mult despre însemnătatea Sfintei Scripturi. Au vorbit mai mulți preoți, care au ținut conferințe foarte frumoase și documentate, căci, slava Domnului! azi avem o preoțime destul de cultă, cu care ne putem lăuda.

Dar, pe când se vorbea așa de frumos, iată că-mi veni în minte o întrebare: De unde să ne cumpărăm Biblii? Am pus această întrebare în conferință și cu toții am rămas surprinși, căci Biblia (întregă, bine înțeles) nu se mai găsește în limba românească. Cum se poate ca tocmai Sf. Scriptură, cartea cărților și izvorul principal al credinței noastre, să ne lipsească? Am constatat chiar că mulți preoți nu au această Carte. Incolo, de răspândit Biblia în popor, ce să mai vorbim?

Eu am avut una, ediția Sf. Sinod, dar am împrumutat-o unul student teolog, și acum nici eu nu o am. Că se mai găsesc Biblii de vânzare în limba română, aceasta o știm și noi. Dar acelea nu sunt Biblii românești, ci Biblii tipărite de străini pentru români și într'o limbă ca val de dansa; numai românească nu-i. Nu mai are dulceața limbii românești din ediția Sfântului Sinod, care, când o citești, merge la inima omului și-i mângâie auzul.

Bibliile de Britania, cum și altele din izvor protestant, după ce că n'au adevărata limbă românească, apoi sunt traduse cu năzuința de a ne abate, dela duhul adevărat al credinței noastre ortodoxe.

S'a mai discutat în conferință și chestiunea dacă este bine sau nu, de a se pune Biblia în mâna poporului. Firește, părerile au fost împărțite. Unii preoți susțineau că este bine ca pe masa fiecărui creștin să se aște această carte, ca o hrană

duhovnicească pentru toți membrii familiei; alții susțineau că este periculos a pune Biblia în mâna poporului neînvățat, care, neștiind a tălmăci unele lucruri neînțelese, ușor poate rătăci și a cădea în erezie.

Eu însă am pus întrebarea: Avem ceva de ascuns credincioșilor noștri? Avem vreo carte pe care credincioșii n'au voie s'o citească și să se lumineze și ei? Avem vreo taină față de proporții noștri, în chestiuni religioase, pe care s'o ascundem de credincioși? Fără îndoială că nu, și atunci am ajuns la încheierea că trebuie să răspândim cât mai mult Sfânta Carte și s'o punem în mâna poporului.

Dar dacă se va rătăci poporul, neștiind cum să explice? Slavă Domnului, poporul are păstori și lucrul se știe, că acolo unde păstorul veghează, lumea nu se rătăcește. Că va fi undeva un păstor care are obiceiul să doarmă, unul ca acela va avea mare răspundere înaintea lui Dumnezeu și față de oameni. Preotul trebuie să fie deapururi în mijlocul poporului, să învețe, să predice cu toată răbdarea și învățătura. Cine nu poate face acest lucru n'are ce căuta în rândurile preoțimii.

Dar totul este că nu avem Biblii. Atunci ce este de făcut? De bună seamă, să stăruim, să cerem să ne rugăm de cărmacii noștri, ca să pornească mai grabnic retipărirea Bibliei. Să mijlocim la Chiriariii noștri, ca să pună această chestiune înaintea Sfântului Sinod și să rânduiască neîntârziat o nouă tipărire întreagă a Sfintei Scripturi, după Biblia Sfântului Sinod, care s'a desfășurat. Această carte să nu se vândă cu prețul de sute de lei, cum s'a întâmplat cu cărțile de ritual, care, de scumpe ce sunt, nici nu se mai pot vinde. Să se plătească numai hârtia, iar tiparul să rămâie gratuit. Avem mii de călugări prin mănăstiri, care sunt întrebuințați în alte direcțiuni, dar care ar putea lucra la tipărirea acestei Cărți. Aceasta este o lucrare creștinească și națională, căci un popor cu cât este mai religios, este și mai patriot. Pentru retipărirea Bibliei, nicio osteneală nicio cheltuială și nicio jertfă nu este prea mare.

La caz de nevoie, am putea face o colectă benevolă, în toate parohiile din țară, în acest scop, (să zicem un leu sau doi de cap) și vom ajuta la mărirea fondului, dacă nu ajunge.

Inchei acest articol, spunând încă odată: Ne trebuiesc Biblii!

Preot COST. I. MANOILESCU
Mărășani, Vaslui.

Părului limpede trebuie să-i curgă tot valuri nouă și nouă, ca să nu rămână lac turbure. Premenirea aceasta vecinică în toate celea nu o observă cel mulți, ca să înțeleagă că o astfel de primenire, de reîmprospătare absolut indispensabilă și spiritului.

Înima nu se gătește și împodobește ca celelalte părți ale corpului, ea bate și palpită neconținut.

Episcopul IUSTINIAN al Cetății-Albe,
în volumul „Pentru Neam și pentru Lege”, pag. 36 și 45.

TEOLOGI ÎN MAGISTRATURĂ

Puțina considerație, ce s'a dat preoților (ceiace continuă și azi), în societatea noastră laică, și mai ales neputința în clerul nostru de a-și sălta pe aleșii săi, printr'o suire treptată, ca în celelalte ramuri de activitate publică, a determinat pe mulți tineri absolvenți și titrați ai școlilor teologice, eminenti cărturari și solizi moralicește, să îmbrățișeze alte cariere, decât să îmbrace haina preotească. Așa se explică de ce se găsesc mulți militari, artiști, magistrați ș. a. cari fac cinste instituției pe care o servesc și cari și-au făcut educația și instrucția în școlile clericale.

Ca să evidențiez faptul mai precis, voi cita cazul cu doi magistrați integri, stimați de toată lumea, pentru priceperea și imparțialitatea cu care-și îndeplinesc misiunea lor. Aceștia sunt: 1. judecătorul Ilie Bunescu, cu titlul de consilier și 2. primul procuror, Ilie N. Lungulescu, ambii dela Tribunalul Vâlcea.

Deși prea ocupați cu însărcinările funcției lor, dâșii nu neglijă a-și dovedi și calitatea de buni creștini și de devotați ai bisericii, luând parte la toate serbările și festivitățile însemnate la catedrala episcopală, ținând chiar cuvântări înălțătoare ca patriotism și credință. Dar despre al doilea voi avea mai multe de spus, căci dacă magistratura vâlceană se mândrește cu un astfel de lăscusit și devotat slujitor, nu mai puțin și biserica îl revendică de fiu al ei, prin activitatea literară teologică, ce o desfășoară în ultimul timp.

Cadrul unei informațiuni de revistă este prea restrâns ca să poată face o dare-de-seamă amănunțită despre toate lucrările literare ale d-lui Primprocuror Ilie N. Lungulescu; totuși însemnătatea lor este de așa natură, că nu poate fi ignorată de lumea noastră clericală și deci se cere a fi anunțat măcar titlul și cuprinsul pe scurt al acestor lucrări.

1. „O nouă concepție despre lume — teoriile lui Einstein pe înțelesul tuturor”, — este prima lucrare cu care d. Lungulescu ni se destăinuie în anul 1929, că este, pe lângă un cărturar distins, și un creștin convins.

Prin definițiuni simple și exemple apropiate de înțelesul tuturor, autorul reușește a face înțeleasă aproape de toți greaua teorie a relativității, emisă de marele cugetător, iar ca încheiere a lucrării, ne dă o viziune metacosmică, în care face apoteoză Divinității, ajungând la ultima concluzie și convingere a autorului înaltei teorii, că în lume totul este mărginit, imperfect, relativ, iar Absolut, Perfect, este numai El, Marele Principiu, Eternul Adevăr, Suprema Rațiune a totului, Dumnezeul tuturor.

2. De pe culmile gândirii spre zarea Absolutului, este a doua lucrare, apărută în anul 1930, cu care D-l Lungulescu vine să ne demonstreze, foarte frumos și convingător, existența lui Dumnezeu, prin argumentul ontologic, arătând pe toți filosofii părtași și pe cel vrășmași acestui argument, din vechime și până azi.

3. „Școala Alexandrină în lumina operelor lui Panten,

Clement și Origen" este a treia lucrare, apărută în acelaș an, 1930. Ca și cele de mai înainte, și aceasta abundă prin bogăția izvoarelor consultate, prin limpezimea stilului și prin logica deducțiilor. Numai în 160 de pagini, autorul izbuește a ne face cunoscut rolul jucat de școala alexandrină pentru dezvoltarea științelor teologice în secolul II, cari au servit de bază formulărilor dogmatice și canonice ale sinoadelor ecumenice și tot o dată ne dă un mic rezumat al vastelor opere al conducătorilor școlii: Clement și Origen.

Dar lucrarea de seamă, care ne arată puterea de pătrundere, de înaltă erudiție și de adâncă sinteză logică a autorului, este opera „Energia spirituală”, apărută în 1931, care poate fi socotită ca cea mai izbucită și modernă lucrare de apologetică creștină și pentru care Facultatea noastră de Teologie ar putea să onoreze pe autor cu o catedră de apologetică.

Fiindcă autorul vrea să ne demonstreze spiritualitatea sufletului din punct de vedere: religios, filosofic și științific, ne face mai întâi un preambul în istoria religiunilor, scoțând în evidență credința în nemurirea sufletului și în viața viitoare, la cele mai vechi popoare. Apoi, cu dovezile filosofilor favorabili religiunii, combate aserțiunile filosofilor materialisti și, în fine, cu experiențele medicilor și clinicilor de după războiul mondial, zdo-bește afirmațiunile celor de mai înainte, că viața, sufletul rezidă în creier și că omul nu e deci decât materie Bazat pe concluziuni logice, conchide că creierul nu formează gândirea, ci numai o mijloc-ește și că, în fine, „trupul nostru nu e decât mijlocul imperfect „și vizibil prin care spiritul, desăvârșit în calitate și înaparent „în esență, se manifestă în lumea materiei în care ne ducem „existența. Căci el (spiritul) nu cunoaște slăbiciunea și nici nu se „cufundă în neștiință; ci, rupt din veșnicie, către veșnicie merge „și construit din lumină spre lumină neapasă tinde“. (pag. 246).

Autorul ne dovedește în această lucrare o mare iubire de adevăr, dar și răbdare, căci bibliografia ne arată esact o sută de autori străini consultați, celace i-a dat chipul să ajungă la deduc-țiunile la care-l mânau convingerile sale de bun creștin.

Și acum o mică reflecție: Mă miră că asemenea lucrări de erudiție teologică din partea unui laic n'au fost semnalate de niciun cleric. Nu trebuie perdat din vedere că asemenea lucrări pot contribui în mare măsură la pătrunderea spiritului religios printre laici, cari ocolesc cărțile scrise de preoți.

Cu buna cunoștință a limbilor clasice și moderne și cu puterea sa de muncă, d. Ilie Lungulescu ar putea să ne dea în românește chiar scrieri ale părinților apostolici și ale sf. părinți, dacă ar fi încurajat de preoșimea română, atât moral, cât și mai ales material, cumpărând lucrările și traduceriile sale.

Ele se pot procura de la autor și de la librăria Anastasiu și Petrescu, R. Vâlcei, iar costul este acesta: 1. O nouă concepție, 120 lei; 2. De pe culmele gândirii, 80 lei; 3. Școala Alexandrină 90 lei; 4. Energia spirituală 150 lei.

Pr. ILIE R. NEAGOE
Cușoeni-Vâlcea.

CRONICA INTERNĂ

Urările Patriarhului Antiohiei către Patriarhul României

Inalt Prea Fericite,

Având în gură cântarea îngerească „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pre pământ pace întru oameni bunăvoire“. Vă salutăm, prea iubite întru Domnul frate și consăditor și, cu ocazia apropierii sărbătorilor mari, solemne ale Nașterii Domnului și a venirii anului nou, Vă felicităm din tot sufletul și Vă dorim Inalt Prea Sfinției Voastre, și tuturor conlucrătorilor Inalt Prea Sfinției Voastre în lucrul slujirii Evangheliei și turmei pășite de Dumnezeu a Inalt Prea Sfinției Voastre, ani mulți în înflăcărea puterilor, spre a întâlni și a petrece aceste sărbători mari și mântuitoare cu deplină sănătate, fericire și speranță văntoasă într'un viitor mai bun a omenirii suferinde.

În încheiere, rugăm, pe Inalt Prea Sfinția Voastră, Stăpâne și Sfinte, să fiți încredințați în sincerele sentimente ale adâncului nostru respect și a devotamentului și a iubirii.

Al Inalt Prea Fericirii Voastre
prea smerit întru Hristos frate și zelos rugător
lui Dumnezeu.

† ALEXANDRU,
Patriarhul Antiohiei și a întregului Orient.

Pentru conformitate, NIC. VERZEA.

Urările Capului Bisericii ucrainiene către
Patriarhul României.

*Prea Fericirii Sale,
Prea Fericitului Miron Patriarhul României.*

„Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pre pământ pace întru oameni bunăvoire!“

Cu astfel de doxologie îngerească cerul și pământul prăznuiesc astăzi solemnitatea mântuirii neamului omenesc păcătos prin Nașterea în Peștera Villeemului dela Preabinecuvântata și Prea Curata Pururea Fecioara Maria a lui Dumnezeu Cuvântul, Carele s'a întrupat, a Fiului lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos. Auzind bucuria puterilor celor fără de trup, astăzi lumea creștină e datoare să se umple în chip deosebit de duhul frăției, de dragostea atotiertătoare și de iertare reciprocă a obiectelor, a greșalei, a certurilor și a vrajbei, pentru ca, „printr'o inimă și printr'o gură“, cu vrednicie să dea laudă și mulțămire Dumnezeului Prunc, Mântuitorului nostru care s'a născut.

Umplută fiind de un astfel de sentiment adânc al bucuriei atotcuprinzătoare a Nașterii și al dragostei, Biserica ortodoxă românească, cu Sfântul său Sinod, se grăbește să salute frățeasca

Biserica română și Sf. Sinod al ei, în frunte cu Inalt Prea Sfinția Voastră, într'o rugăciune comună fierbinte către Mântuitorul nostru, ca să înlărească El mai adânc între fiii credincioși ai Bisericii Sale, pacea reciprocă și bunăvoie, dăruite de cer, ca să aducă pe toți la unitate universală vie, pentruca toți să fie locaș vecinic cu adevărat vrednic al harului lui Hristos.

Incredințându-ne dragostei frățești a Inalt Prea Sfinției Voastre, Biserica Ortodoxă Ucraineană cere dela Inalt Prea Sfinția Voastră sfinte rugăciuni pentru sine.

Cu înfrățescă întru Hristos dragoste și devotament am onoare a fi al Inalt Prea Sfinției Voastre prea plecată slugă și rugător lui Dumnezeu, Președinte al Sf. Sinod al Bisericii Ort. Ucrainene.

† Smeritul PIMEN,

Cu mila lui Dumnezeu, Mitropolit al Harkovului și a toată Ucraina.

Pentru conformitate, NIC. VEKZEA.

Moartea unui vrednic Preot, în împrejurări excepționale

În ziua de 12 Decembrie 1931, a murit năprasnic Preotul Vasile Atanasiu, parohul parohiei Păstrăveni, Jud. Neamțu, în următoarele împrejurări: Din comuna Păstrăveni, face parte și parohia Rădeni, tulburată pe chestia calendarului. Aci se opoșisă un călugăr, care făcea atățări. Jandarmii l-au ridicat, în dimineața zilei de 12 Decembrie. Enoriașii s'au răscolat și împotriva preotului, care a fugit, împreună cu jandarmii, și s'au închis în jandarmăria din Păstrăveni. Preotul V. Atanasiu se ducea la școala de agricultură din localitate, unde era profesor, să-și facă lecțiile. În drum, a muștrat pe mai mulți răscolaji, în frunte cu primarul, vinovat și el de tulburare. În vreme ce el își făcea lecțiile, oamenii din Rădeni veneau mâniași. Isprăvind lecția, a plecat capul pe catedră și și-a dat duhul. Tocmai în acea zi, școala era inspectată de subadministratorul Casei Școalelor.

Preotul Atanasiu moare în vârstă de 51 de ani la datorie. Era respectat și ascultat. De aceea, în parohia Păstrăveni, era liniște. Lasă în urmă o parohie plină de jale și, îndeosebi, șase copii fără mamă, moartă în vremea războiului.

Inmormântarea, slujită de cel ce scrie acestea, a fost cu totul jalnică. Au luat parte 25 de preoți și mii de credincioși.

M'am dus, ca o datorie, să apreciez păstoria lui, să mângâi pe urmași și să pornesc la pocăință, pe ceice i-au grăbit moartea.

La plecarea cortegiului din locuința lui, a vorbit un învățător în plânsul tuturor. În biserică, au vorbit Păr. Protoiereu Gh. Popovici și Preotul Sfrijan. La mormânt, a vorbit un profesor dela școala de Agricultură, cetind cele scrise în condica școalei de Subadministratorul Casei Școalelor. Seria cuvântărilor am încheiat eu, arătând meritele Preotului Atanasiu și greșala ce fac enoriașii neascultând de păstorii lor. Iată ce a scris Subadministratorul Casei Școalelor și ce au spus Părinții Popovici și Sfrijan:

Copie după registrul de inspecție a Școlii de Agricultură din Păstrăveni, Neamțu.

Sâmbătă 12/12. 1931, aflându-ne în inspecția școlii de agricultură din Păstrăveni, am avut tristul prilej ca astăzi 12/12 1931, orele 9,45 să asist la încetarea din viață a părintelui V. Atanasie, profesor la această școală. Încă dela începutul ei, a fost membru și membr al Comitetului de construcție al școlii acesteia. A murit în vârstă, pe oatedră, unde ani de-a rândul a luminat mintea fragedă a copiilor săi și le-a îndrumat sufletul spre bine și frumos.

Ca cinstire a memoriei sale, am suspendat lecțiile pentru ziua de azi. Am relevat puterea de muncă a acestui om, cu ocazia construcției acestei școli și a meritelor sale ca profesor și ca preot, și deși suferind, a venit mereu la școală pe zi geroasă, luptând cu viforul și căzând, spre a-și face datoria și că ultimul său cuvânt, în momentul morții în clasă a fost chiar acesta. — La datorie.

Această admirabilă ținută ce dovedește conștiința adâncă și neobștăzită a relevat sfârșitul. După o viață neprihănită ca preot, în orice calitate, cu această ocazie, am avut prilejul să constat cât era de mare de satul întreg, după o vădită muncă cinstită ca om și după o viață de apostolat ca profesor, moare ca un soldat la datorie.

Ca prinos de recunoștință din partea Casei Școlii îi omagiez și prin această memoria.

Casa Școlii, Sub-Administrator,
(ss) IONESCU.

Cuvântarea învățătorului locului.

*Prea Sfințite Slăpâne, Prea Cucernici Părinți, Stimată și
Intristată familie și intristați creștini,*

Durerea sufletescă zugrăvită pe fața tuturor este mare, căci azi petrecem la locul de veci un evlavios și înțelept preot al lui Dumnezeu, din cei mai de frunte, un tată vrednic, un frate mai mare, care totdeauna ne-a îndemnat cu sfaturile sale.

Și cum să nu fie durerea grozavă, când el este răpit din mijlocul nostru pe neașteptate și prea de timpuriu, având încă puteri și pline pentru munca cea atât de grea azi în slujba Domnului și fiind atât de mare trebuință pentru desăvârșirea îndrumărilor către fiii săi truștăni, cărora de multă vreme le-a fost și tată și mamă și totuși i-a răstăit și îndrumat în viață cum nu se poate mai frumos.

Dumnezeu l-a luat la sine înainte de a-și vedea deplinele roade strălucirii sale ca preot și tată, cu mult înainte de vremea când ar fi zise și el cu dreptate, ca dreptul Simeon: „Acum slobozești...”.

Intristată familie și jalnici ascultători,

Moartea este cel mai amar pahar ce i se dă omului să-l golească la fund. Această o știm din cuvintele Mântuitorului, înainte de a muri și moartea sa, când a zis: „Părinte de este cu puțință, treacă de mine paharul acesta”. Și totuși, toți fiind muritori, trebuie să bem acest pahar, după rânduiala Celui de sus.

Astăzi chemat a Domnul să guste paharul morții pe celea a fost veneratul părinte V. Atanasie și apoi să-l așeze în lăcașul ce i-a gătit după vrednicia lucrului său în toate directivele în care s'a ostenit cât a fost în viață.

Inzestrat cu o aleasă știință teologică și profană, ca preot un evlavios și înțelept slujitor al bisericii și cu mult tact în conducerea turmei ce i-a fost încredințată, a păstorit puțin, dar cu mult folos duhovnicesc. Pentru a-și pune în lucru și timpul liber ce i-ar mai fi rămas, când era mai tânăr a fost și învățător, în satul Buzăți, la școala cea dintâi întemeiată de el. Mă mândresc dar cu multă întristare astăzi, fiind unul din cei ce am învățat cele dintâi buchi de la el, la școala din Buzăți, acum 20 și mai bine de ani.

Ca conducător cooperatist al Băncii populare și cooperativei, a fost un inițiator și un cinstit și corect îndrumător în satul Păstrăveni. Ca gospodar, un model, vrednic, de urmat oricând, de ceie vor veni după el, cum și de poporeni.

Indurerăți suntem toți: familia, prietenii, fiii duhovnicești, și toți cari l-au cunoscut, căci perdem pe cel care, de azi înainte, nu ne mai ocrotește, perdem un înțelept povătuitor și un vrednic tată. Suntem lipsiți de graiul gurei lui reci, de binecuvântarea apostoleștilor lui mâni.

Luatu-l-a Domnul întru ale sale. Dar precum, cât a trăit, întru toate cu osârdie și vrednic a fost, tot așa și în veșnicie el intră cu seninătate sufletească, căci Domnul îl cheamă zicând:

„Bine, slugă bună și credincioasă..... intră întru bucuria Domnului tău...”!

Cuvântarea Protopopului Gh. Popovici din Neamțu.

Lupta cea bună m'am luptat, cîrgera am plînit, credința am păzit, și acum, ce este mai mult, alesu-mi-s'a mie cîmuna dreptății. 2 Timotei.

Prea Sfinte Stăpâne și Jalmici ascultători,

Nu mă pricep să lămuresc mai bine această neașteptată și tristă întâmplare, nu mă pot lămuri cum fratele în Hs., Preotul V. Atanasie, stă înaintea noastră, cu trupul rece, fără de glas, gata pentru a se așeza în acest mormânt deschis înaintea sa. Nu mai departe decât ieri, a trecut abea săptămîna, când ne-am văzut în orașul Piatra, ne-am vorbit și oarecum ne-am comunicat, cum să facem, ca să învingem greutatea zilelor de astăzi și cum să purtăm jugul preoției ca să mîngîem pe cei neajășiți și loviți de vitregia vremii; ne-am sfătuit ca doi prieteni vechi ce eram, fără nicio amintire de vreo suferință trupească și nici capricii; nu-mi puteam închipui, că astăzi să iau parte la punerea în mormânt a rămășițelor sale pămîntești.

Trecerea lui din această viață a fost atât de neașteptată, atât de zguduitoare, încât vestea morții lui a făcut să se outremure, ca de o adîncă durere, toate sufletele simțitoare.

Plecarea aceasta, fără de rămas bun dela scumpii săi copii, dela

inbiții săi frați, dela nemângâiatul său tată, dela rude și prieteni, dela dragii săi enoriași, însemnează un lucru înfricoșat.

Ne putem, deci, cu toții închipui, ce junghiu fioros a trecut prin inimile nemângâiate ale acestora, când au aflat că iubitul lor tată, fiu, frate, cumnat, prieteni nu mai este printre cei vii. Noaptea durerii fulgerătoare s'a năpustit, cu întreaga ei povară, asupra acestor inimi eernite și cu toții, ceiee am aflat înflorătoarea știre, ne-am făcut parțași durerii lor.

Vom încerca însă să nșurăm această durere, nu prin cuvintele noastre, care sunt atât de slabe și neputincioase în fața morții, ci prin cuvântul Sântei Scripturi, care ne dă dumnezeiasca mângâiere pentru toate durerile sufletești și trupești. Vom aminti deci, acestor îndurerăți, strănși în jurul sicriului ce poartă corpul neînsuflețit al scumpului lor, euvintele Psalmistului: *Omul este ca iarba și zilele lui ca floarea câmpului.* Iar Mântuitorul Ha ne învață, zicând: *Priveghiați și vă rugați, că nu știți ziua, nici ceasul, când veți fi chemați înaintea dreptului judecător.*

Pr. V. Atansiu și-a îndeplinit cu multă vrednicie rostul vieții în lumea aceasta. Eu nu voi fi în stare a scoate la iveală, cum se cuvine, faptele vrednice de toată lauda ce a îndeplinit acest virtuos preot.

Prin îngăduința lui Dumnezeu, în floarea vârstei, are durerea a-și conduce în mare jale, la lăcașul de veci, pe scumpa lui soție, rămânând înconjurat de 7 băeți, toți având nevoie de ajutor și ocrotire părintească. Dar, în loc să se descurajeze, cu nădejdea în Dumnezeu, muncit, s'a străduit și a izbutit ca să-i vadă, aproape pe toți, bine îndrumați, așezați la locul de cinste, în rândul oamenilor.

Nu este oare în admirația tuturor, această vrednicie, ea, lipsit de tovarășa vieții familiare, să izbutești a crește și îndruma 7 copii, spre cea mai bună viețuire în societate! Dar ascultați mai departe: ca preot tânăr în mijlocul societății, înconjurat de o casă de copii, să-ți duci văduvia atâția ani, cred că e mincea fiecăruia că aceasta e destul de greu. Dar răposatul s'a îngrădit de virtutea curățeniei, înest gurile rele au trebuit să amuțească și iată că, și în această privință, și-a câștigat o cunună vrednică de toată lauda.

Ca coleg, adormitul în Domnul s'a purtat așa fel, încât nu sunt euvinte de lauda ce o merită. Nu putea jigni pe nimeni și pentru înfrânarea scăderilor ce observa la unii, găsea cuvinte potrivite, cu vederi limpezi și sănătoase, așa că nimenea nu rămânea cu inima rea pentru dâosul. Aceasta o poate mărturisi nu numai preoțimea din județul Neamța, ci din toată Moldova.

Purtarea sa ca păstor sufleteș în parohia pe care a păstorit-o aproape 30 de ani, lasă pildă vie, de cuminenie, de evlavie și stăruință în învățătură și în îndrumare, pentru care numele său va fi totdeauna pomenit cu evlavie. Iși iubea enoriașii, îi îndruma pe calea cea bună și pentru mântuirea sufletescă și pentru buna lor stare materială. Greșala vreunui enoriaș, înțelegerea greșită a porunciilor bisericesti, rătăcirea minții vreunuia din ei, îl întristau până în adâncul sufletului și nu-și găsea liniștea sufletească, până nu vedea că dă semne de îndreptare pe calea cea bună a mântuirii.

Pentru rudele sale cele mai apropiate și cele mai depărtate, era cu dragoste și înseninat. Pentru prietenii săi, era fără niciun ascunziș, nu ca în vremea de azi, când nu se mai ține seamă de prieteni, când e vorba de interesele materiale și care domină azi societatea noastră.

Iată meritele răposatului Pr. V. Atanasiu, iată ce mari fapte a săvârșit în scurta sa viață, iată ce pierdem noi, proțimea, tocmai acum, când lupta e mai grea și jugul apasă mai tare asupra grumazului nostru, iată pentru ce jalea mare a familiei, pentru ce întristarea iubitelui său popor și a prietenilor săi.

Acum, în pragul despărțirii de voi, copiii săi, de tatăl, de mama de soacră, care a fost veșnic în ajutorul său la ținerea gospodăriei și îndrumarea copiilor, de frații săi dragi, care l-au sprijinit în educarea fiilor săi, de rude, de prieteni și mai ales de iubii săi enoriași, prin rostul mei duhovnicesc, își ia ultimul rămas bun, sfătuind pe fiii săi, să trăiască totdeauna în frica lui Dumnezeu, în dragoste unul către altul, păzind cinstea și numele bun pe care li le-a propovedit în toată viața sa. Deasemenea și de la nemângâiatul său tată și de la vrednica sa soacră, cum și de la iubii săi frați, cumnați și rude, mulțumindu-le pentru sprijinul ce i-au dat în viață, spre a-și îndeplini datoriile sale familiare și a ține la înălțime misiunea preotească.

Tot cu asemenea sfaturi părintești se desparte și de numeroșii săi fi duhovnicești, de parohienii săi, pe care s'a silit totdeauna a-i păstori cu iubire, cu credință, cu milă și cu dreptate, îndemnându-i să urmeze sfaturile și învățăturile creștinești, ținând cu tărie la biserica lor, pe care s'a silit a o împodobi ca pe un lăcaș dumnezeesc.

Cu salutare frățească își ia cel din urmă rămas bun de la slujitorii altarului și de la toți preoții acestui județ, cu care a trăit în unire și dragoste. De aceia toți cei întruniți în această sf biserică cu acest prilej să împreună glasul rugăciunilor noastre zicând:

Stăpâne Doamne Dumnezeu nostru, pe tine te rugăm, primește sufletul acestui slujitor și-l odihnește pe dânsul în împărăția cerească și-i dă lui cununa dreptății Tale ca pentru cele ce s'a ostenit în lumea aceasta, pentru mărirea numelui Tău, să ia multă plată în lăcașurile sfinților Tăi, totdeauna, acum și în vecii vecilor! Amin.

Viața și moartea Preotului V. Atanasiu sunt o pildă pentru preoții îndeosebi din jud. Neamțu, așa de încercați cu tulburările pe chestia calendarului. De vor păstori ca el, vor avea pace pe pământ și sfârșitul binecuvântat cu răsplata cerească.

† Arhiepiscopul GRIGORE BOTOȘĂNEANU,
Vicarul Mitropoliei Moldovei.

Protopop român mort în America. — La începutul acestui an, ziarele au adus vestea despre încetarea din viață în America a Protopopului român uniatic *Ioan Vanca*. Un articol mai lung despre el găsim în ziarul *Dreptatea* din București (13 Ian. a. c.), scris de d. *Voicu Nișescu*. Domnia sa arată locul de seamă pe care răposatul îl avea între Români uniatici de peste ocean.

Pentru cititorii de aici însă, numele de *Vanca* sună ca ceva

necunoscut. Cine a auzit de el? Despre alți protopopi de peste ocean s'a mai auzit; despre Ioan Vanca însă nu.

Adevărul este că răposatul a fost multă vreme rătăcitor în viața lui și de aceea nu a prins cheag undeva. Nici în America nu avea de gând să stea, ci numai cât l-a cuprins moartea acolo. Mărturisise d-lui Voicu Nițescu că avea de gând să se întoarcă în țară. Nu i-au ajuns însă zilele să poată face și aceasta.

Noi l-am cunoscut. Era într'o vreme preot la biserica romano-catolică din Iași. I-a venit în gând, dela o vreme, să urmeze cursuri la universitatea de acolo. Prin 1902—1903, urma și seminarul pedagogic de pe lângă acea universitate. Cu acel prilej l-am cunoscut și noi, care urmam acolo.

Mai târziu, prin 1906, l-am găsit funcționar în Ministerul Școalelor. Umbla îmbrăcat mirenește. N'am înțeles de ce, dacă se pregătise ca preot, se aciuse ca slujbaş al Ministerului Școalei și Bisericii? Am privit lucrul ca bănuitor. Ne-a părut ceva a iscodeală catolicească. Când l-am salutat în încăperea directorului învățământului secundar:

— Ce mai faci, Părinte Vanca? nu i-a fost de loc la îndemână. M'a tras la o parte, ca să nu audă și alții că e preot. Nu știu de ce se ferea a fi cunoscut ca preot. Se vede că avea ceva de ascuns. Mai târziu, l-am pierdut din vedere. Nu mai era pe aproape de noi. M'am întrebat „unde e mai fi”? dar nu aveam răspuns de nicăieri. Și iată-l că acum a venit vestea că sălășluia în America și a murit acolo. Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Cel de al șaptelea Program

al Cercului cultural pastoral „Tg.-Ivești”, întocmit pe anul 1932, de Icon. Alexandru Cristea, cu prilejul ședinței intime ținută la 20 Decembrie 1931, la reședință, în parohia Tg.-Ivești, cuprinzând: Parohia, data, soborul, predicatorul, subiectul predicii, conferențiarul, subiectul conferinței, tălcuirea Evangheliilor din Duminicile următoare a Cercului, de către Preoști, și a faptelor Sf. Apostoli, de către Dascăli:

1. Parohia *Diecheni*, 31 Ianuarie. Sf. Liturghie: Icon. A. Cristea, Icon. C. Pavel, Icon. L. Țincoca. Pr. M. Chircu, Pr. Ene Pavel și Pr. Gh. Dumitrescu.—Predică Pr. M. Chircu: Duminica lui Zacheu (Evang. Luca 19₁).—Conferențiar Icon. C. Pavel: Combaterea păcatului „Furtului” cu urmările lui.

2. Parohia *Bucești*, 28 Februarie. Sf. Liturghie: Acelaș sobor. Predică Pr. D. Turcu: Duminica „Fiului Risipitor” (Evang. Luca 15₃₂).—Conf. Pr. F. Nicolau: Combaterea păcatului „Uciderii” cu urmările lui.

3. Parohia *Liești*, 27 Martie. Sf. Liturghie: Acelaș sobor; adăogat Pr. F. Nicolau și Pr. D. Turcu.—Predică Pr. Gh. Dumitriu: Duminica II din Marele Post (Evang. Marcu 2₁₂).—Conf. Pr. D. Turcu: Combaterea rătăciților dela Sf. Credință.

4. Parohia *Șărbănești*, 17 Aprilie. sf. Liturghie: Acelaș sobor; adăogat și Pr. Gh. Dumitriu.—Predică Pr. F. Nicolau: Duminica V-a din Marele Post (Evang. Marcu 10₄₆).—Conf. Icon. C. Pavel: Combaterea păcatului „Jurământului fals” cu urmările lui.

5. Paroha *Fundeni*, 29 Mai. Sf. Liturghie: Icon. A. Cristea, Icon. C. Pavel, Icon. L. Țincoca, Pr. E. Pavel, Pr. Gh. Dumitrescu, Pr. Gh. Dumitriu și Pr. Filip Nicolau. — Predică Pr. M. Chircu: Duminica „Samarinencii“ (Evang. Ioan 4₃). — Conf. Pr. T. Brăescu: Combaterea păcatului „Luxului“ cu urmările lui și combaterea boalelor.

6. Parohia *Grivița*, 26 Iunie. Sf. Liturghie: Icon. A. Cristea, Icon. C. Pavel, Pr. D. Turcu, Th. Brăescu, M. Chircu, E. Pavel și Pr. Gh. Dumitrescu. — Predică Icon. C. Pavel: Duminica „Tuturor Sfinților“ (Evang. Matei 10₃₂). — Conf. Pr. Gh. Dumitrescu: Combaterea păcatului „Injurăturilor de cele Sfinte“.

7. Parohia *Tudor Vladimirescu*, 31 Iulie. — Sf. Liturghie: Ic. A. Cristea, Icon. C. Pavel, Icon. L. Țincoca, Pr. E. Pavel, Pr. G. Dumitrescu, Pr. Gh. Dumitriu și Pr. Filip Nicolau. — Predică Pr. D. Turcu: Duminica VI-a d. Rusalii (Evang. Matei 9₁). — Conf. Pr. Gh. Dumitrescu: Despre „Iubirea Creștină“.

8. Parohia *Siliștea*, 28 August. — Sf. Liturghie: Icon. A. Cristea, Pr. Gh. Chircă, T. Brăescu, V. Hâncu, M. Chircu și Ene Pavel. — Predică Pr. T. Brăescu: Duminica X-a d. Rusalii (Evang. Matei 17₁₄). — Conf. Pr. E. Pavel: Combaterea păcatului „Neascultării de Biserică“.

9. Parohia *Barcea*, 25 Septembrie. Sf. Liturghie: Icon. A. Cristea, Ic. C. Pavel, Pr. D. Turcu, M. Chircu, Gh. Dimitriu, V. Hâncu, T. Brăescu și Ene Pavel. — Predică Pr. Gh. Dimitriu: Duminica XIV d. Rusalii (Evang. Luca 5₁). — Conf. Pr. D. Turcu: Combaterea păcatului „Beției“ cu urmările ei.

10. Parohia *Umbrărești*, 30 Octombrie. Sf. Liturghie: Acelaș sobor. — Predică Pr. Ene Pavel: Duminica XIX d. Rusalii (Evang. Luca 16₁₀). — Conf. Pr. F. Nicolau: Combaterea păcatului „Neascultării de Ierarhia Bisericească“.

11. Parohia *Torcești*, 27 Noembrie. Sf. Liturghie: Acelaș sobor. — Predică Pr. Gh. Dumitrescu: Duminica XXIII-a d. Rusalii (Evang. Luca 18₁₈). — Conf. Pr. T. Brăescu: Datoria părinților de a trimite copiii la școală.

12. Parohia *Ivești*, 18 Decembrie. Sf. Liturghie: Toți membri Cercului. — Predică Icon. C. Pavel: Duminica Înaintea Nașterii. (Evang. Matei 1₁). — Conf. Pr. D. Turcu: „Combaterea păcatului Nevenirii la Biserică“.

Unul din preoții ce n'au liturghisit va face tâlcuirea Evagheliei viitorului Cerc, după orice tâlcuirea va avea. În caz că nu au, se va face după tâlcuirea Pr. Prof. V. Ianovici, pusă la dispoziția tuturor preoților de P. C. conducător Iconom Alex. Cristea.

Cântăreții destoinici și cari știu citi slovă veche, vor citi cu rîndul la fiecare Cerc câte 15 versete din Faptele Apostolilor din interpretarea Pr. prof. V. Ianovici, ce se găsește la P. C. conducător Icon. A. Cristea, începând dela cap. 1, care are 26 versete, deci se va împărți la doi cântăreți. — Cap. 2 are 47 versete și se va împărți la trei cântăreți, ce urmează la viitoarele Cercuri. — Cap. 3 are 26 versete, deci se repartizează la doi cântăreți. —

Cap. 4 are 37 versete, deci se cuvine iar la doi cântăreți. — Cap. 5 are 42 versete, așa dar se vor împărți la trei cântăreți. Cu acest capitol se încheie anul 1932.

În anul 1933, se va continua dela cap. 6 înainte. Dascălu Gh. Nicolau, secretarul Cercului, va supraveghea și referi la fiecare Cerc. Cântăreții ce nu pot citi slova veche vor scrie dela cap. VI înainte și se vor prepara pentru viitorul an.

Subiectele conferințelor s'au întocmit, avându-se în vedere localitățile. Se va ținea socoteală de tablourile Cercului din anii 1928-1931, spre a nu se mai trata aceleași subiecte și nici a predica și conferința unul și același, în aceeași parohie, ani dearându-l, ci făcând rotația cuvenită. Modificări se pot face în cursul anului la ședința intimă, cu două luni înainte de ținerea Cercului, care va suferi prefaceri cu privire la predicator sau conferințiar. În niciun caz nu se poate modifica data și parohia.

Aprobat de membrii Cercului în ședința dela 20 D-brie 1931.

Conducătorul Cercului, Icon. A. CRISTEA.

Secretar, Gh. Nicolau.

Proces-Verbal Nr. 12.

Duminică, 20 Decembrie 1931 (Duminica Înaintea Nașterii Domnului).

Cu ajutorul Atot-Puternicului Dumnezeu, în sfânta Treime închinat și Preaslăvit, iată-ne adunați, în toiul iernei, pe un ger de 10—20 grade și în timpul când ziua este cea mai mică, la reședința Cercului nostru Pastoral, în parohia Tg.-Ivești, păstorită de Păr. Iconom Alex. Cristea, în biserica parohială cu hramul „Sf. Gheorghe”. Aici am slujit Sf. Liturghie, în sobor de 12 preoți, cu un cor minunat, al tuturor cântăreților, ajutat de corul bisericii parohiale locale.

S'a slujit acatistul sfintei Treimi, după care s'a început Sf. Liturghie, la care a fost de față și d. Prefect al Județului, Stefan Corodeanu, profesor; Doamna Nelli C. Popovici, președinta societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române din Tecuci; toate autoritățile din plasă și parohie.

A predicat d. Avocat *Traian P. Corodeanu*, despre evanghelia din Duminica Înaintea Nașterii, foarte clar, cu suflet și cu multă viociune stârnind admirația tuturor credincioșilor adunați, încât biserica a fost arhiplină, și s'a și împărțit dând pildă cu fapta despre cele predicate. Am slujit apoi Te-Deum de mulțămire și parastas pentru ctitori, donatori, eroi și alți adormiți.

S'au împărțit credincioșilor calendare, iconițe, cărți estine.

S'a împărțit Sfânta Anaforă, rugând poporul a se osteni după masă la ora 2 să ia parte cu mic cu mare la ședința publică ce vom ține în localul școlii.

S'a luat masa frățască cu toți oaspeții invitați de parohul respectiv la locuința sa din casele parohiale de lângă biserică;

asemenea toți Dascălii, la colegii lor, iar Epitropii și consilierii parohiali străini, la Epitropii și membrii cons. din localitate, iar Ostașii veniți dela Mândrești, Corod, Matca și Grivița toți au fost ospătați de Ostașul Ștefan Șerbu.

În timpul mesei, Păr. Conducător a făcut darea-de-seamă, a încasărilor și plăților din cursul anului 1931, fiind mai mici încasările ca în toți anii din urmă și plățile în măsura veniturilor. S'au prezentat Conturile încheiate pe anul în curs și bugetul pe anul 1932. Asemenea, tabloul de ținerea cercului în cursul anului viitor 1932.

După masă, toți am semnat conturile, ce să încheie cu suma de Lei 2602, și un buget alcătuit pe o scară deosebită creându-se venituri nouă pentru strângerea unui fond, ca să procurăm filme, religioase de cinematograf. Asemenea am semnat și tabloul general al ținerii viitoarelor cercuri, tablou ce se va reproduce la șapirograf, în 15 exemplare, pentru a se trimite tuturor parohiilor și Sfintei Episcopii, Protoieriei, Revizoratului școlar, Prefecturii și domnului predicator Traian P. Corodeanu.

Ședința intimă se ridică la ora 2¹/₂, când cele șapte clopote vestesc adunarea credincioșilor.

Cu toții ne-am dus la școală în sala clasei III, anume amenajată și încălzită prin bunăvoința d-lui Director I. Sava și a întregului corp Didactic ce a luat parte la ședință.

Corul cântă „Impărate Ceresc” și „Trăiască Regele”, iar Păr. Conducător rostește cuvântul de deschidere, vorbind despre Credință și fapte bune, singurele cari ne pot asigura fericirea în viața veșnică, sfătuind pe toți a se feri de păcate și de ispite, adică de uneltirile Diavolului care e dușmanul mântuirii noastre.

Domnul Prefect Ștefan Corodeanu mulțamește tuturor pentru munca ce se depune la Cercurile pastorale ca să înființeze în sufletul creștinilor frica în Dumnezeu, iubirea de biserică, de țară și de lege. Asemenea vorbește P. C. Protoiereu N. Conduratu, accentuând că adevăratul creștin trebuie să aibă credință, nădejde dragoste și curaj pentru a învinge. Asemenea vorbește Doamna Nelli C. Popovici, despre ajutoarele ce dă societatea Ortodoxă Națională a femeilor române care trebuie să aibă concursul tuturor bunilor români.

Corul cântă imne din Oastea Domnului.

Părintele Gh. Dimitriu, Paroh în com, Tudor-Vladimirescu, desvoltă frumoasa conferință „Păstrarea datinelor creștinești din sărbătorile Crăciunului”. Subiectul fiind de actualitate, Păr. Dimitriu a avut grija de a pregăti în scris conferința, consultând multe lucrări în această direcție, ocupându-se și descriind în amănunțime multe din datinele noastre, cari acum sunt pe cale a se da uitării. S'a ocupat și cu modul de îmbrăcăminte, combătând luxul și gătelile, fardurile etc. și chiar pomul de Crăciun, care nu este dela strămoși.

Elevul Ionel Vrabie rostește poezia „Petrecere de Anul Nou” în care se biciuiește beția cu urmările ei groaznice.

Elevul din clasa III primară Alexandru Teodorescu rostește fabula „Șase pui și-o biată mamă“ în care se biciuiește marele păcat ce săvârșesc copiii cu părinții lor ajunși la bătrânețe, că sunt siliți a muri pe lângă garduri, neîndurându-se băieții a-i ținea și îngriji cât le va fi viața.

Vorbește Părintele Icon. C. Pavel, rugând pe d. Prefect să ia măsuri ca și în acest târg să se respecte Repausul Duminical, ca să vie lumea la biserică.

Doamna profesoară Nelli C. Popovici vestește că d. Profesor N. Iorga, Prim-Ministru, a dat ordin ca la toate școale secundare să se păstreze datinile creștinești.

P. C. Conducător rostește cuvântul de închidere, mulțămind tuturor autorităților și publicului și urând la toți sărbători fericite, unite cu acte de milostenie, mai ales în toiul iernei, când multora le lipsesc lemnele, hainele etc. Atunci cu adevărat sărbătorim, când știm că toți sărbătoresc la fel cu noi și nimene nu suferă.

Pășind cu ajutorul bunului Dumnezeu în anul 1932, să ne rugăm să-l petrecem cu sănătate, liniște, pace, voe bună și belșug.

Postește pe toți la viitorul Cerc, în parohia vecină Diecheni, la 31 Ianuar 1932.

Totul ia sfârșit cu mare însuflețire, la ora 4 $\frac{1}{2}$, când d. Prefect și P. C. Protoiereu au vizitat din nou biserica, fiind luminată cu electricitate și toate becurile din interior și exterior aprinse.

Conducătorul Cercului (ss) Icon. A. CRISTEA

† **Episcopul IACOV al Hușilor.**

Cași cum n'ar fi voit să ne despărțim pe pace, anul 1931 a ținut ca, în cea din urmă zi a lui, în dimineața de 31 Decembrie, să zmulgă din mijlocul nostru pe unul din aleșii bărbați ai Bisericii, pe Prea Sf. Sa Episcopul *Iacov* al Hușilor.

Căzut la zăcere de mai mult de două luni de zile, veștile din urmă erau că Prea Sf. Sa s'ar fi făcut mai bine. Tocmai când acestea ni se povesteau în Iași, în seara de 30 Decembrie, aveau să fie urmate însă, peste câteva ceasuri, de trecerea din viață a bărbatului a cărui vindecare se aștepta.

La vârsta sa, însă, de 75 de ani, o boală ca aceia, o lovitură de dambla, care-i luase simțirea jumătății drepte a trupului, din pricina unei ingramădiri de sânge la creier, la o asemenea vârstă, zicem, o boală ca aceasta nu se putea vindeca chiar ușor. În dimineața zilei de 31 Decembrie trecut, bărbatul cu chip de patriarh, cu barba lungă de unchiaș sfătos, chip dulce și blând din alte vremi, își dădea duhul, pe la ceasurile 3 dimineața.

Așa a voit anul cel cu multe neazuri, ca și prin această zi de încheiere, să aducă, nu un cuvânt de rămas bun, de pașnică despărțire, ci o lovitură aspră, în mijlocul vieții noastre bisericești.

În vremea lui, ne-a fost răpit Arhiepiscopul *Eughenie* dela Argeș, în vremea lui Mitropolitul *Atanasie*, fostul Primat al României.

A ținut să nu înceteze cu amărăciunile care au fost trăsăturile lui, nici în această zi din urmă.

Dintre preoții de mir ai Țării Românești, trăind nu la capitală și neavând slujbe care te fac cunoscut, puțini erau mai cunoscuți în Biserica noastră ca Preotul *Ioan Antonovici* din Bârlad. Când ai fi vorbit despre preoții de mir mai răsăriți din toată țara, numaidecât trebuia să pomenești de Economul *Antonovici*. Prețuit de toți episcopii dela Huși de pe vremuri, așezat de ei în dregătorii bisericești pentru ducerea treburilor eparhiei, cum era cea de protopop ori de cap al judecăților bisericești din eparhia Hușilor, Preotul *Antonovici* era cunoscut și în țară. Aceasta îi venea de acolo că, afară de îndeletnicirile sale de preot și profesor, răposatul avea și dragostea de a aduna urme ale trecutului nostru. Orice însemnare, cât de mică, de prin cărți, de prin catastife; orice hârtie cu mărturii din vremuri vechi erau culese cu grijă de răposatul, alese, rânduite și date în tipar. Așa au eșit la ivcală volume după volume de documente din ținuturile Bârladului. Unde lucrurile i se destăinuiau mai amănunțit despre una și aceeași întocmire, acolo scria și un studiu despre ce a găsit. Așa a scris istoria unor mănăstiri din eparhia Hușilor, precum M-ra Bogdana, apoi despre tipografiile de odinioară din orașul Bârlad.

Prin acestea, Economul *Antonovici* ajunsese foarte cunoscut și prețuit și dincolo de lumea bisericească, în cea mirenească. Academia Română a început să ia aminte că, în orașul Bârladului, se află un preot care se îndeletnicește cu treburi plăcute ei. Din această pricină, l-a și răsplătit cu numele cetățean de onoare al ei și cu alte răsplăți. Tot așa era membru al Comisiunii Monumentelor Istorice.

Când, în 1909, s'a făcut legea Consistoriului Superior Bisericesc, prin care preoții trebuiau întrebați și ei și luați la treabă în unele amănunte ale cărmuirii bisericești centrale, Preotul *Ioan Antonovici* a fost numaidecât socotit drept unul din cei întâi care trebuiau să intre în acea adunare. A și fost ales, ca înfățișător al preoților din Bârlad.

În vremea bătrâneței sale, a rămas văduv. Dela școală a eșit la pensie. Trăia tihnit în Bârlad. În vremea aceasta, urmând să se îplinească locul de arhieru, rămas văduv prin moartea Arhierelui *Calistrat Orleanu Bârlădeanu* în toamna lui 1916, d. *S. Mehedinți*, ministrul Școalei și Bisericii în 1918, l-a socotit vrednic pe răposatul de a fi suit la această treaptă. De aceia l-a sprijinit, din partea guvernului Marghiloman de atunci, a fi ales de Sinod ca arhieru vicar al eparhiei Hușilor. Și fără această însă, Sf. Sinod l-ar fi ales la o asemenea treaptă, pentru că toți cunoșteau și prețuiau pe răposatul.

Cu aceasta, celce o viață întreagă, fusese Economul *Ioan Antonovici* din Bârlad, a trecut în cinul monahal și a fost ridicat la treapta de arhieru cu titlul de *Bârlădeanu*, iar ca monah a primit numele de *Iacov*. La puțini, titlul arhieresc de Bârlădeanu s'a potrivit atât de bine ca răposatului, pentru că trăise toată

viața în Bârlad. Totuși n'a stat mult aci, ci curând, în 1921, a trecut ca vicar al Mitropoliei Moldovei și egumen al bisericii Sf. Spiridon din Iași. Apoi, în 1923, a fost ales episcop al Dunării-de-Jos, iar peste un an a trecut la episcopia Hușilor, unde se simțea, mai legat de locurile unde pcteruse o viață întreagă. Aci a stat până la capătul vieții sale, ținându-se tot de vechile sale îndeletniciri cărturărești.

În ziua de Duminică, 3 Ianuarie a. c., s'a făcut slujba înmormântării. Tot orașul Hușilor era în mișcare, pentru slujba prohodului, care trebuia să urmeze. Chipuri străine de oraș se vedeau brăzdând ulițele altfel liniștite ale târgului. Erau solii trimeși a lua parte la înmormântare. Veniseră, P. S. Episcop *Cosma* al Dunării-de-Jos; P. S. Arhiepiscop *Grigorie* dela Iași, cu Diaconul Dr. *I. Gheorghită*, din partea Mitropolitului Moldovei; Păr. Dr. *Aurel Crăciunescu* din partea d-lui *N. Iorga*, ministrul Bisericii și primul-ministru al țării; protoiereii *Vasilescu* din Bârlad și *Ulea* din Vaslui; Protoiereul *Stoica* și Revizorul bisericesc Econ. *Gădei* dela Galați, cum și mulți alții sosiți din vecinătăți.

La ceasurile 2^{1/2}, în fața a tot ce orașul are mai ales, s'a început slujba prohodului, fiind săvârșită de Prea Sfințiile Lor Episcopul *Cosma*, Arhiepiscopii *Grigorie Botoșăneanu* și *Veniamin Bârlădeanu*, vicarul episcopiei, încunjuțați fiind de Protoiereii *Ieremia Hagiu* dela Huși, *C. Ulea* din Vaslui și *St. Vasilescu* din Bârlad; apoi de toți preoții din Huși și solii din întreaga eparhie.

La sfârșitul prohodului, au vorbit, P. S. Arhiepiscop *Grigorie* dela Iași, din partea Mitropolitului Moldovei; apoi P. S. Arhiepiscop *Veniamin* din partea ocărnuirii eparhiale; apoi Păr. *A. Crăciunescu*, secretarul general al Cultelor, a citit următoarea scrisoare din partea d-lui *N. Iorga*.

Imi este dat mie, care am cunoscut lungi ani de zile truda de cărturar, de iubitor al oricărei urme de trecut a părintelui Iacov Antonovici, în anii săi de preoție, să spun, ca ministru al Cultelor, în numele Guvernului pe care-l prezidez, ultimele cuvinte de adâncă părere de rău, înaintea sicriului în care se odihnește trupul său obosit de muncă.

Se întâmplă astfel ca un istoric, stăpânit de aceeași iubire pentru buna slovă veche a înaintașilor noștri, prea mult uitați de o societate pripită și ușuratică, să vă amintească, în aceste clipe de despărțire, o viață bună, simplă, devotată celor mai înalte ținte ale spiritului, viața care poate servi de model, a acestui ucenic al lui Melhisedec de Roman, a acestui continuator al celor mai bune tradiții bisericești ale noastre.

Doresc ca, în locul pe care l-a ocupat episcopul de care ne despărțim acum, să vie, afară de orice interes politic, din acelea prin care și biserica s'a otrăvit, unul asemenea cu dânsul, în priceperea de cărturar și în pornirile nobile ale inimei.

(ss) N. IORGA

Apoi au mai vorbit Păr. *Gh. V. Sușnea*, consilier în cancelaria episcopiei și primar al Hușilor; apoi Protoiereul *St. Vasilescu*

al Tutovei, apoi d. *N. N. Tiron*, deputat al județului Fălciu; apoi d. *Anibal Apostoliu*, prefectul județului Fălciu și, în sfârșit, șirul cuvântărilor a fost încheiat de P. S. Episcop *Cosma* al Dunării de jos. Toate cuvântările se găsesc tipărite în *Buletinul Episcopiei Hușilor* pe Ianuarie 1932.

După toate acestea, s'a alcătuit cortegiul morții. Trupul răposatului, așezat în sicriu, a fost luat de preoți, a fost scos din biserică, au mers în jurul ei după datină, în atmosferă de adâncă cucernicie a tuturor. După, ce s'au încheiat toate rugăciunile care însoțesc această călătorie de jale, trupul a fost așezat în cripta din dreptul Sfântului Altar, anume zidită pentru aceasta și pentru care se ceruse învoire de la Ministeriul Sănătății.

Seara a urmat un ospăț de jale, la care au luat parte vădicii, solii trimeși pentru a lua parte la înmormântare și familia. Aci a vorbit P. S. *Cosma*, scoțând la iveală meritele răposatului. P. S. Arhiepiscopul Veniamin a mulțămît tuturor oaspeților, clerului și poporului pentru osteneala luată de a veni la înmormântare. D. N. Antonovici, inspector școlar, a mulțămît din partea familiei.

Așa s'a încheiat o lungă viață de muncă, așa a plecat dintre noi înalt dregător bisericesc, care și-a însemnat viața printr'o frumoasă dărâ de lumină, lăsând o vie amintire. De aceea, din toată inima îi strigăm: Dumnezeu să-l odihnească cu pace și neștearsă să-i rămâie amintirea!

Urarea Mitropolitului TIMOTEOS grec al Australiei, către Patriarhul nostru la Anul Nou.

A fost o vreme când clerici greci cu slujbele la noi erau chemați apoi la slujbe mai mari în cuprinsul Patriarhiei din Constantinopol. Așa a fost, de pildă, Arhimandritul Partenie, în veacul 18, care, cu slujba la biserică Hanul Grecilor din București, azi biserică Sf. Ilie Hanul-Colței (Kalenderu) a fost chemat spre a fi mitropolit. Vremurile acelea au trecut. Totuși iată acum un caz nou, cu un cleric prea plăcut nouă, Păr. Arhimandrit Mitrofor Dr. Timoteos Evaghelinidis. Prea Cuvioșia Sa era superiorul bisericii grecești din București. Se făcuse cunoscut între noi, a însoțit pe Patriarhul nostru în călătoria sa la Locurile Sfinte și a slujit cu multă inimă pentru a încheia legături mai strânse între noi și Răsăritul ortodox. După o lungă petrecere între noi, a fost ales de ai săi ca Mitropolit pentru colonia grecească din Australia și împrejurimi. Înalt Prea Sf. Sa s'a întors între noi hirotonit la Constantinopol și, în această nouă înălțare, a venit să feliciteze pe Patriarhul nostru de ziua Anului Nou. Din cuvântarea sa de mai la vale, se va vedea inima sa caldă și simțirea vie pentru poporul românesc.

Prea Fericite,

Optsprezece ani se împlinesc, de când am fost chemat, ca deservent al Bisericii Eline din această Capitală, în mijlocul naționalilor mei. Era tocmai în zilele izbucnirii marelui războiu,

în care mai târziu intrase și România. Din primele zile, după venirea mea aci, am avut fericirea să mă încredințez de bunătatea acestui binecuvântat popor și de bogăția frumoaselor sale însușiri.

Dar mi-au rămas neșterse amintirile cele scumpe și duioase din această Țară, căci am fost ursit să pătinesc împreună cu ea și cu poporul ei, împărtășind toate amărăciunile și toate necazurile, în acea tristă perioadă a ocupațiunii dușmane, prigonit fiind și în temnițe închis și exilat, împreună cu mulți eminentei propoveduitori ai Neamului, literați, publiciști și părinți bisericești, îndurând aceleași suferințe oriunde am fost deportat și ținut un an de zile.

De atunci, cu adevărat, începe legătura mea sufletească cu poporul românesc și mai ales de atunci a și început inima mea să bată, cu aceeași dragoste și cu aceeași duioșie, pentru această scumpă Țară, deopotrivă ca și pentru Țara mea; iar lacrimile ce am vărsat, pentru suferințele amândurora, au curs, cu aceeași căldură, din ochii mei, cu aceeași durere pentru poporul românesc, ca și pentru cel grecesc.

Vă rog, Prea Fericite Părinte și pre voi, toți ceilalți Prea Sfinți și Sfinți părinți, să fiți încredințați, că aceleași simțiminte și aceeași dragoste curată voi păstra pentru slăvita și de Dumnezeu păzita Românie, până în ultima mea suflare.

Dar dacă este a mă lăuda și eu întruceva, îndrăznind ca și Apostolul cel Mare, numai *întru aceasta* voi cuteza a mă lăuda cu vrednicie, că am putut în dragostea și admirațiunea mea către Biserica Română, să propoveduesc prin cuvânt și prin scris prețutindenea, oriunde m'am dus, peste hotare, tot ce sufletul meu a simțit, a iubit și admirat într'însa, dela Marele ei Petriarh, până la cel din urmă schivnic și monah.

Și așa lucrând, am socotit că nu îplineam numai un slab prinos de recunoștință către scumpa și iubita-mi Biserică Română, — unde atât de călduros am fost primit și îmbrățișat, — ci mai ales, am crezut că faceam cel mai prețios serviciu întregii biserici ortodoxe, arătând puterea de viață ce izvora din ea, activitatea ei cea rodnică, spre slava și mărirea întregii creștinătăți! Și numai așa lucrând și urmând evangheliceștilor învățături, știam că aduceam și cea mai plăcută jertfă, Marelui ei Arhieru, Mântuitorului Hristos.

Pentru aceste frumoase și înalte sentimente, se cade să mărturisesc cu multă recunoștință, că am fost tare însuflețit de înalta atențiune și dragostea părintească din partea Prea Fericirei Voastre, care cu atâta bunătate și cu atâta cinste m'ați încunjurat și îmbrățișat, atât în Țară cât și în afară!

Eu rog pe bunul Dumnezeu, ca să reverse Darul Său Divin asupra Prea Fericirii Voastre, minunatul ei chivernisitor, care atât de măreț și de frumos ați înălțat prestigiul Bisericii Române, în toată lumea ortodoxă, și să vă învrednicească, împreună cu toți ceilalți frați întru Hristos, Prea Sfinți Ierarhi, Membri ai Slăvitului și Sfântului Sinod al României, a păzi nestrictă, nevătămată, împotriva oricărei uneltiri potrivnice, Sfânta Biserică Română, cu slăvitul și binecredinciosul ei popor, în pace, bună sporire, drept îndreptând cuvântul adevărului său.

Și acum, aducând slavă și mulțumiri înaltei Pronii Dumnezești, care prin mila ei cea mare a căutat spre smerenia mea, trimițându-mi cu binecuvântarea Sfântului Sinod al Bisericii celei Mari și prin mâinile Sanctității Sale, slăvitului ei Președinte și Patriarh Ecumenic Fotie, Prea Sfântul și de Viață Dătătorul Său Duh,—urmează a asculta de înalta chemare; și părăsind scumpa această Țară, să merg acolo unde mă așteaptă altă lume, altă turmă, pe care, tot cu mila Lui cea mare, voi avea fericirea să o iubesc și să o păstoresc cu aceiaș dragoste și cu aceiaș râvnă, cu care am servit și pe binecredinciosul popor Elin, din această Țară, unde s'a și bucurat totdeauna și încă se bucură de toate darurile și binefacerile ei.

Părăsind dar peste puțin scumpa mea Românie, vă asigur cu inimă curată, că nu voi înceta niciodată, chiar de departe, rugându-mă bunului Dumnezeu, pentru înflorirea și mărirea ei.

O voi cânta mereu, laudând-o în toată viața mea, strigând ca Marele David: „Să se lipească limba mea de gâtjejul meu, de nu-mi voi aduce aminte de Tine, Scumpă și Iubită Românie!“ Să fii fericită, sub scutul cel puternic și luminat al binecredinciosului și de Hristos iubitorul, Scumpul Rege al României Carol II! Amin.

A. S.

Preoți cinstiți cu "Meritul Civic".

Liga Temperanța din România, care are drept țintă propaganda antialcoolică și educația civică și care dă îndemn la fapte de deosebită virtute cetățenească, a răsplătit cu medalia „Meritul Civic“ pe următorii preoți din țara noastră:

1. *Ioan Turcu* din *Ovidiu*, jud. Constanța; 2. *Constantin Penescu* din *Vitioara de sus-Opăriți*, jud. Prahova; 3. *Nicolae Fancea* din *Fădimac*, jud. Severin; 4. *Ștefan Bușitia*, protopop din *Beclean*, jud. Someș; 5. *C. Martini* din com. *Bărăgan*, jud. Constanța; 6. *Sebastian Ciapă* din *Remetea* jud. Alba; 7. *N. Dărăngă* din *Târgul-Frumos*, jud. Iași; 8. Economul *Stavrofor Teodor Petrovici* din *Chișinău* și 9. *Mihai Boca* din *Părteștii-de-jos*, Bucovina,

Pr. M. REGUȘ.

Silințe creștinești în Tecuci.

Încă din toamnă, dela venirea sa în parohia *Maica Precista* Pr. *Grig. Tudose*, a început o frumoasă muncă de creștinism viu, având în fiecare Duminică, la 4 după amiază, *adunări creștinești*, în care, pe lângă tâlcuirea învățăturilor sfinte, căuta să arate ascultătorilor, cum valorile morale ale creștinismului pot ajunge în viața de fiecă zi, izvor de pace, de odihnă și tărie sufletească.

În atmosfera de spiritualitate curată, ce o revarsă în sufletul celor adunați, corul *Vangheli*; se aude glasul preotului, ce se roagă pentru cei îngenunchiați și dornici de primenirea ființei lor sufletești.

Când, pe înserate, lumea părăsește în reculegere Sf. Biserică, ai impresia vremurilor bune și bătrâne, în care cuvântul Domnului era îndreptarul vieții cinstite românești.

M. V.

EXTERNĂ

Scrisorile Arhiepiscopului Söderblom al Suediei.

Anul trecut, în Iulie, a încetat din viață în *Upsala*, Suedia, Arhiepiscopul *Nathan Söderblom*, Primatul Suediei, bărbat vestit, și ca învățat în ramura istoriei religiunilor și ca mare propagandist pentru apropierea dintre Biserici. El s'a silit mult pentru ca marea adunare creștinească din Stockholm, 1925, să ia ființă. A și avut atunci un rol covârșitor, cum și în toate adunările de acest soi care au urmat după aceea.

Acum, după încetarea sa din viață, familia lui vrea să strângă toate urmele activității sale. O parte din aceasta se va vedea în marele schimb de scrisori pe care a trebuit să-l aibă cu toată lumea creștinească. De aceea familia răposatului arhiepiscop s'a îndreptat către toate persoanele, care au avut vreo legătură cu răposatul, să-i împrumute scrisorile avute dela el pentru a fi date în tipar. Astfel de cereri au fost primite și în România și ne-au venit și nouă.

Scrisorile pe care răposatul arhiepiscop le primea, erau vrăfuri și teancuri. Pe cât ni se povestea, nici nu putea să le citească. E îndoielnic dacă a putut răspunde la toate. Dar oricum, tot trebuie să fi răspuns la multe din ele și atunci urmează că vor trebui să iasă la iveală volume cu scrisorile de odinioară ale lui. Vor sluji și ele pentru a face și mai cunoscut chipul lui și a ajuta să lumineze mai din plin ființa celui ce a fost unul din marii cărmuitori ai creștinătății de azi.

Cicluri de predici în Londra.

În lumea Apusului, se păstrează un vechiu obicei: acela de a întrebuința vremea Postului Mare ori a Postului Crăciunului, pentru a se ține șiruri de predici. Un predicator își ia o chestiune de un cuprins larg și o descoase într'un lanț de predici.

Și în Biserica ortodoxă a fost întrebuințat chipul acesta de lucrare prin predici, dar mai rar. Dintre ceice au lucrat așa, a fost Arhiepiscopul *Inochentie* al Hersonului, pe care îl avem tradus pe românește din osteneala Prea Sfințitului Episcop *Nicodem* dela Neamțu, pe atunci arhimandrit-vicar la episcopia din Galați.

În Apus, așa au lucrat vestiții predicatori *Bossuet*, *Bourdaloue*, *Massillon*, *Lacordaire*, *de Ravignan* și mulți alții, până în ziua de azi, la toate popoarele.

Acest fel de a lucra prin predică, cași aiurea, se află și în Anglia. De oarece în Bisericile din Apus Postul Paștelui a și început, această predicare acum e în toi.

Revista anglicană *The Church Times* din Londra, cu data de 12 Fevruarie a. c., ne desfășoară crâmpoie din predicarea începută în această vreme în Londra. Ni le dă sub tot titlul de „Invierea

predicii la Postul Mare în Capitală", ceiace ne-ar da să înțelegem că predicarea de mare măsură și pe o scară întinsă nu este lucru de toate zilele nici acolo. Ne povestește despre trei persoane care au luat asupra lor să predice la această vreme: Canonicul *Quick*, în catedrala *Saint Paul*; Canonicul *Mozley*, în biserica *All Hallows'*, și Decanul *Inge*, tot în St. Paul, seara.

Cel dintâi predică despre tema „Greutățile vieții sufletești”; cel de al doilea despre cuvintele Sfântului Pavel. „Noi avem cugetul lui Hristos”; cel din urmă despre „De ce credem în Dumnezeu”.

Toate predicile acestea n'au mers răzlețe una de alta, ci au fost sub un punct de vedere care să le însușească pe toate. Titlul obștesc, sub care trebuiau să se desfășoare toate, era „Religiune și viață”. Ținta tuturor era să scuture pe cei nepăsători, pe materialişti, pe necredincioși, prin adevărurile adânci creștinești.

Cei dintâi doi predicatori n'au avut prea mulți ascultători. În schimb, cel din urmă a avut foarte mulți. Predica lui era în curs și lumea tot venea, ba era pe sfârșite și tot nu înceta a veni. Marea catedrală, că nu este glas de om care să fie auzit în toată lărgimea și mai cu seamă în lungimea ei, cuprîdea mulțimi tot mai mari.

Predicile acestea au fost plănuite mai mult pentru tineri. La ele însă au venit mai mult oamenii vârstnici, afară de ale celui din urmă, la care au venit cu grămada și tineri și bătrâni.

Lucrul cel mai de seamă acum însă nu sunt aceste știri dela fața lucrului, pe care le dăm noi aici, ci dacă am da din însuși cuprinsul predicării. El merită a fi pus sub ochii cititorilor noștri, fiindcă este în adevăr vrednic și de interes. Socotim să facem și aceasta, dar poate în nr. viitor, fiindcă toate sunt puse pe o largă pagină a revistei engleze, cu slovele așa de mici ale tiparului englez, încât ne-ar cere prea multă vreme să le traducem acum. Ne vom face însă și nouă o plăcere să dăm cititorilor noștri frumoasele gânduri și via înfățișare în care predicatorii Londrei și-au înfățișat graiurile lor duhovnicești.

Fost preot ungar urmărit de ai săi.

În Budapesta, se afla, înainte de război, un preot ungar, cunoscut ca bărbat învățat. Numele lui era *Jan Hock*. Mai apoi însă, s'a lăsat de preoție și a ajuns să se ție de publicistică. Prin marea lui învățatură, ușor și-a făcut un nume și în aceasta. Dar prin lucrul său, a ajuns a fi tot mai departe de ce era odată ca preot.

În 1918, era prezident al Consiliului revoluționar unguresc. Cum se știe, lucrurile n'au putut rămânea la ce erau în vremea aceia. Rânduiala a intrat din nou în țară, iar răzvrățiți de odinioară trebuiau urmăriți.

Jan Hock a luat drumul străinătății, în care se află până acum. Dar a fost socotit vinovat nu numai pentru ce a lucrat odinioară ca răzvrătit împotriva rânduiei Statului, ci încă și pentru scrisul său din străinătate. I se impută un articol eșit în 1922,

în ziarul *Chicago Tribune* din America, prin care ar fi jignit poporul unguresc. De aceea el este urmărit, și împotriva lui de mult a eșit poruncă să fie închis. Din 1919 însă, el locuiește mai mult în Viena. Prețuit foarte mult pentru ce însemna el odată prin scrisul său înainte de război, acum a căzut sub această urmărire.

Chestiunea aceasta, care zăcea așa, nedezelegată, de atâția ani, s'a stârnit acum din nou. Se cercetează dacă el este cu adevărat celce a scris în 1922 împotriva Ungariei.

Deși învinuit, până acum lucrurile sunt îndoielnice.

Dacă, din toate aceste cercetări, ar urma acum că el nu poate fi învinuit de ce i se pune în sarcină, s'ar putea să scape mai ușor pentru celelalte. Ar putea fi amnistiat pentru cele făptuite în vremea revoluțiunii. În ochii mulțimii au mare preț însușirile lui înalte intelectuale și e cu putință să auzim că fostul preot ar mai avea un rost însemnat de îndeplinit de acum înainte în Ungaria.

Canonizarea sfinților în Biserica ortodoxă.

În urma propunerilor și discuțiunilor în Sfântul Sinod al României, se fac studii despre chipul cum ar fi să se facă canonizarea sfinților în Biserica Răsăritului de acum înainte. În această privință, I. P. S. Patriarh D. D. Dr. Miron, s'a adresat și Sfintei Biserici din Constantinopol, pentru a arăta chipul cum s'a urmat în această privință în Biserica Răsăritului. Sf. Sinod din Constantinopol a numit o comisiune, care să studieze chestiunea și să dea răspunsul cerut. Comisiunea a fost alcătuită din 7 mitropoliți, în frunte cu învățatul Mitropolit *Calinic* al Kızicului. Raportul acesta se găsește tipărit în revista anglicană *The Christian East* din Londre, în nr. ei din Oct.-Dec., 1931. Este însoțit și de scrisoarea Înalt Prea Sfinției Sale Patriarhului Ecumenic *Fotie*, către Patriarhul nostru.

Arhîm. SCRIBAN

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

Episcopul *Iustinian*, **PENTRU NEAM și LEGE. Cuvântări și predici.** Sighișoara, 1931. Volum de 175 de pagini, în formatul acestei reviste. Prețul 100 de lei. Se cere la autor, în orașul *Ismail* din Basarabia.

Dela cartea *Misionarismul Ortodox*, al Prea Sfinției Sale Episcopului *Grigorie* al Aradului n'am mai simțit atâta plăcere, ca la aceasta, la citirea unei cărți românești de învățătură pentru suflet. Mai multe pricini sunt care te fac să guști cartea aceasta în chip deosebit. 1. Autorul nu este numai un bărbat care vorbește din cărți. E un poet, un scriitor care are în rândurile sale înfățișări ale vieții, icoane vii, culegeri din mersul zilelor, făcute cu mare simț de a vedea și en deosebită putere de a nu se închide în desfășurări reci și abstracte.

Prea Sfințitul autor are vioiciunea înfățișării pipăite a stării de fapt, prinderea trebuinței și stării adevărate. E un bărbut cu mult bun simț, care a știut să bată cu cuvântul său unde trebuie. Un duh de viață practică străbate cartea și o face ceva cules din însuși mijlocul nostru, pe care apoi îl judecă și îndrumază cu multă înțelepciune, spre a ajunge la roada cea de folos. Am putea spune că aceasta nu e o carte izvorâtă din multe studii, nu e aleasă din multe picotiri pe foile altor cărți, ci, ceiace e mai prețios decât aceea, e secerată din viața largă, prin sufletul cuiva care știe să vadă prin el însuși, printr'o zestre de bună simțire dela Dumnezeu, prin înțelepciunea nesiluită de nimic și care de aceia e și cuprinsă în icoanele firii văzute cu ochii săi, în plăcută vorbă românească.

2. Aceasta e una. Alta este că, de când tot urmărim noi cărțile care se ivesc în sânul Bisericii, niciuna nu pune așa de verde și așa de viu nevoia limbii bisericești ca aceasta. Prea Sfințitul Episcop al Cetății-Albe, ca poet ce este, simte mai viu în ocheștiunea aceasta și nu se putea să nu vorbească preoților săi și despre această latură a lipsurilor noastre. În deosebi partea aceasta va trebui pusă mai îndelung la cercetare și nu numai aici, pentru a trage tot folosul din cuvintele Prea Sfinției Sale, pentru buna folosință a limbii românești.

3. Tot ca bărbat al vieții practice, autorul dă frumoase, drepte și foarte înțelepte îndemnuri cu privire la datoria de a predica. Nu sunt numai cunoscutele sfătuirii, cu îndemnul obișnuit, ci și aici o noutate care se gustă atât de plăcut și care ne face să scriem aceste cuvinte așa de meritate pentru Prea Sfințitul autor. Din acest punct de vedere, cași din altele, suntem prea fericoși că avem în mână această carte, cași de *Misionarismul Ortodox* de care am pomenit, pentru că ne va putea folosi la treburile noastre școlarești. În adevăr, o asemenea scriere, cu bunul ei simț practic, cu atâtea culegeri din viața adevărată va trebui pusă în mâna studenților teologi, fiindcă le va fi de mare folos. Multe rânduieli reci omiletice trăiesc aci viu. Când, de curând, am tratat înaintea studenților noștri în Chișinău despre pretextele de a nu predica și când am putut aduce numai temeiurile care se găsesc în cărți străine despre această îngreuiare a unor preoți, iată că Prea Sfințitul dela Ismail avea tratată latură aceasta și încă într'un chip mai săltător decât într'o carte de școală.

4. Altă latură, prin care guști cartea aceasta, este că prin ea trăiești clipe mișcate din viața poporului nostru de peste munți. Prea Sfințitul Iustinian a fost mai nainte protopop peste munți. Noi l-am cunoscut ca atare, venit la congresele Societății Ortodoxe la Iași, înainte de război, și apoi ca protopop al Alba-Iuliei după război. Il cunoșteam pe atunci, dar nu-l puteam prețui în toată dreptatea, fiindcă nu știam toate ale lucrării sale protopopești. Când citești cartea aceasta, și se destăinuiesc acum atâtea și atâtea lucruri trecute, atâtea pagini și se deschid din necazurile poporului nostru, lupta pentru steagul nostru în trei lucruri, cuvintele de apărare ale protopopului pentru poporul său. Dar și aci, cu atâtea înțelepciune, cu atâtea adevăr și bun simț, încât, fără îndoială, și Ungurii, care le vor fi citit, nu vor fi putut spune că nu are dreptate. Citind multe pagini din această carte, noi intrăm

din nou în lumea celor ce au fost și gustăm ou părtășie de suflet și ne îmborsăvim atâtea și atâtea păcătoși ale poporului nostru.

Și prin aceasta, cartea Vlădicăi Iustinian e o carte vie și care se citește cu drag, și de preot și de orice mirean. Iată deci atâtea puncte de vedere, prin care ivirea ei între noi merită salută. E un oaspete plăcut, a cărui cunoaștere va folosi și va fi căutăta și mai de aproape.

Dacă cineva s'ar apuca acum să răsfoiască cartea mai în amănunt, va găsi multe și multe bucăți la care va trebui să se oprească, despre care va simți nevoia să stea de vorbă. Va găsi, de pildă, atâtea cuvântări cu miez, spuse la adunări preoțești, va găsi icoane din viața cercurilor pastorale de peste munți, toate brăzdate de cuvintele unor bune învățători, din gura fostului protopop dela Alba-Iulia.

Va găsi cuvinte drepte despre portul hainei preoțești (pag. 26); va găsi o inimosă prețuire asupra legii bisericăști de peste munți și roadele ei, care, dacă e gustată mai puțin la noi, dar a avut o chemare istorică dincolo, prin alăturarea mirenilor la lucrul preoților; va găsi însemnări drepte, despre primejdiile care urmăresc pe mulți preoți de a cădea iar în viață scăzută a turmei (vezi pag. 34); va găsi limba lui pocindu-se, pentru că nu este un cărmuitor, ci, pe nevăgăte-în-seamă, se dă și el la brazda poporului. Și din viața nouă eparhii a Cetății-Albe găsim trăsături care arată munca cheltuită acolo și care este urmărită ou plăcere.

Cartea are două părți. Dela pag. 80, este partea predicilor, cu o introducere mai largă despre datoria de a predica. Noi nu intrăm acum în toate amănuntele acestora, pentru că voim să stăm de vorbă și altădată despre ele. Găsim introducerea însă de toată vrednicia și tocmai de aceea voim să stăm de vorbă în deosebi numai despre ea, cași despre grija de limba românească în scrisul Prea Sfinției Sale. Deci pentru acum, oprindu-ne aici, noi voim să încheiem cu un siugur cuvânt: Să fim fericiți că am întâlnit un scris al simțului drept românesc, al înțelepciunii care palpăie firese din darul lui Dumnezeu, neprefăcut prin niciuna din întortocherile formalismului, care poate da amănunte, lustru, dar nu dă viață. Cartea Vlădicăi Iustinian este o carte de viață, pentru viață, în înțelesul cel drept, sănătos și curat al cuvântului. De aceea noi voim s'o vedem în cât mai multe mâni și suntem încredințați că și alții vor zice la fel ou noi.

Gala Galaction & Pr. Vasile Radu, În jurul Sfințelor Scripturi, extras din „Viața Românească”, An. 22, nr. 9, 1930. Broșură de 34 de pagini în formatul acestei reviste. Nu-și spune prețul.

Broșura aceasta este un răspuns criticelor aduse, de răposatul Mitropolit *Atanasie*, Psaltirii traduse de Părinții Gala Galaction și Vasile Radu. Răposatul Mitropolit a criticat traducerea aceasta în două răstimpuri. Cea din urmă dată, fostul Primat al României a zgâlțâit-o în anul trecut, în două numere din această revistă.

Nu acestora le răspund cei doi părinți, ci unei critici mai vechi. Tocmai față de răspunsul lor, răposatul Mitropolit a ținut să vie și cu alte amănunțimi și precizări.

Acum, între unii și între alții, ar trebui altoineva să stea judecător și să se rostescă. Până acum n'a făcut-o nimeni. Numai întâmplător ziarele *Dimineața* și *Adevărul*, scriind astă toamnă despre moartea Mitropolitului Atanasie și înșirând câte ceva din viața lui, au scris că răposatul a judecat cu nedreptate pe Părintele Galaaction.

Care e adevărul? fără a voi să facem toameală, fără a urma o cale care se urmează de obicei, trebuie să spunem însă că adevărul stă la mijloc. Nici Mitropolitul Atanasie nu era om „cu păreri peste tot rămase în urmă”, cum scriu cei doi părinți (pag. 4), dovadă scrisul său de om cu multe, foarte multe cunoștințe, aici anul trecut, nici nu avea dreptate în toate, ba era exagerat, chiar foarte exagerat; dar nici traducătorii nu au dreptate până la una. Mitropolitul era de părerea că toate felurile vechi de rostire din cărțile noastre bisericești trebuie să rămâie așa, neatînse. Rânduiala însă trebuie să fie că ele să rămâie neatînse, numai dacă sunt bune, dacă nu, se înțelege că trebuiau îndreptate. Aceasta au și făcut-o cei doi părinți și, în aceasta, nu pot fi ținuți de rău, ba trebuie să le fim mulțumitori. Îndreptarea însă nu trebuie să meargă cu orice materiale, oi cu materiale neaoșe ale limbii românești. Nu trebuie luată rostire de pe ulițe, prea de rând, vorbe de mahala, pentru a le pune în traducerea Bibliei, oi tot cuvinte ale graiului bătrânesc. De acestea se găsesc multe și nu sunt toate întrebuințate. Părintele Galaaction și tovarășul său au făcut bine că au vârat și astfel de cuvinte, precum cel de *staroste*. Mitropolitul Atanasie se ridică împotriva acestora. Din partea noastră însă, noi suntem de părere că și înoirile pe care le punem în traducere, pe care le încercăm acum nu trebuie să fie puse decât acolo unde vechea traducere avea meteahnă. Unde aceea e exactă, înțeleasă, de ce s'o înlocuiești? Noii traducători au făcut și de acestea. Când Mitropolitul Atanasie îi atacă în această latură, are dreptate. Dacă tu ai făcut numai o schibare de cuvinte, dar înțelesul e același, de ce ai mai schimbat? Și schimbări au făcut. Iată de ce am spus noi că niciunul nu are dreptatea deplină.

Amândoi părinții au putut să se apere foarte bine și cu dreptate, când au pus pe două coloane traducerea veche a Psaltirii și cea nouă a Sfinților Lor. Cea veche avea bucăți cu neputință de înțeles, îngăimări de cuvinte din care nu aveai de ales nimic. De pildă, avea împărecheri de cuvinte ca acestea: *limba cânilor tăi din vrăjmașii dela dânsul*; *glasul tunetului tău în roată* și multe ciudățenii ca acestea. Le-am arătat noi mai amănunțit altădată, când am scris *Apărarea Micii Biblii* în 1914. Acestea toate se găsesc îndreptate în noua traducere.

De nu ar fi făcut decât atâta, și noua traducere este un mare spor față de ce a fost. Noii traducători se arată cu totul biruitori, când arată ce mult au avut ei de îndreptat și când, pe lungi coloane, dovedesc ce înțeles lămurit au pus ei în fiecare rând.

Dar se înțelege, au pus ce dovedește dreptatea lor. Nu au pus ce dovedește că dreptatea tot nu e deplină. De pildă, vechea Psaltire are și mari frumuseți și bucăți deplin înțelese. Când le citești acum în noua traducere, vezi că înțelesul nu e schimbat. Și traducerea nouă spune tot ce spunea cea veche, numai că o spune cu alte vorbe,

cu alte așezări de cuvinte. Dacă nu e vorba de înțeles, care este acelaș și acolo și acolo, rămâne să cântărim vorbele, care din doi le-a ales mai bine?

Apoi să luăm Psalmul 1. Cine va citi pe *Fericit Bărbatul* în vechea Psaltire și în cea nouă, nu se va putea lipsi de o simțire... parcă e mai frumos cum era în graiul celor vechi. Cei noi au ținut să schimbe. Dar nu mai este curgerea, netezimea de înainte. E o scorbare spre șes, nu mai este plutirea în înălțimi.

Atunci pentru ce au schimbat?

Iată lucruri pe care noi le socotim de prisos. Noii traducători trebuiau să îndrepte, să înlocuiască ce era zgronțoros, ce era numai curată hurnială de vorbe nemistuite, dar trebuiau să păstreze ce era măreț și salpitor. Au înlocuit și din acestea și n'au făcut bine. Cititorul simte aceasta ca o scădere. De aceea dreptatea lor nu e deplină.

Și traducătorii însă, și cei cu critica au vrednicia lor. Noi îi prețuim și pe unii și pe alții.

Revue Biblique, Paris, 1 Ianuarie 1932.

Această revistă, ajună la al 41-lea an, e lucrată de „Școala Practică de studii biblice din Ierusalim“ de sub cărmuirea învățatului călugăr catolic Père M. I. Lagrange.

Revista iese la fiecare 3 luni. În nr. 1 din anul acesta, are mai întâi un lung studiu al însuși Părintelui Lagrange, cu titlul „Sf. Pavel sau Marcion“. În acesta, el rătăniește păreri învățatului necredincios din Paris Couchoud, care tăgăduiește că Iisus ar fi existat. Incurcat de faptul că Sf. Pavel a urmărit pe ucenicii lui Iisus, fiindcă aceasta înseamnă că Iisus a existat, un tovarăș al lui Couchoud, *Delafosse*, a mers mai departe și a spus că și povestirile despre urmărirea ucenicilor lui Iisus sunt scornituri. Ele sunt cuprinse în epistolele Sfântului Pavel. Dar aceste epistole, spune el, în cea mai mare parte, nu sunt dela Pavel, ci fondul cel mai vechiu al lor e dela Marcion. Acesta însă tăgăduia că Iisus a existat trupește, ci numai ca duh. Deci iată prin aceasta înlăturată și dovada documentară despre viața pământească a lui Iisus. Aceste afirmațiuni ale școalei lui Couchoud le rătăniește acum Père Lagrange, în 25 de pagini, slujindu-se și de serisul lui Loisy împotriva acestei școale.

Iezuitul *Denis Buzy* tratează apoi, în 19 pagini, despre parabolele Domnului, cercetând părerea dacă aceste parabole au fost amestecate unele cu altele în cele 4 evanghelii, dacă nu camva trăsături dela unele au fost trecute la altele. Autorul dovedește că nu, ci uneori așiași parabolă are trăsături deosebite dela un evanghelist la altul.

În alt art., de 27 de pag. *A. Barrois* din Ierusalim tratează despre uneltele de măsurat din Biblie, cum sunt cele de greutate, de capacitate și altele.

Într'un art. de continuare și care tot nu e isprăvit, pe 11 pag., *F. M. Abel* tratează despre explorarea geologică și istorică a văii Iordanului. Art. e împodobit cu multe ilustrațiuni.

Alt art., al lui *C. Ryckmans* tratează despre inscripțiunile semiților din meazăzi. Urmează cronici și recenzii, apoi știri foarte bogate. În revista aceasta, se găsesse o mulțime de amănunte, din care cititorul află și învață tot felul de lucruri.

Scoala Română, Noiembrie-Decembrie 1931.

Aceasta e o revistă de școală, care se tipărește în București. În nr. acesta, găsim un art. de d. G. G. *Antonescu*, profesor de pedagogie la universitatea din București, despre „Criza învățământului primar“. Mai găsim un art. despre „Învățământul religios în școala primară“ de Păr. Diacon Dr. *H. Roventza*, profesor de Noul Testament la facultatea de teologie din București. Într-alte, Sf. Sa scrie:

„Scopul învățământului nu-i atins decât în măsura în care reușește să împlănte elevilor și o educație morală sănătoasă. Din alt punct de vedere însă, atât școala, cât și biserica constată că generațiunea nouă a tineretului nu corespunde în totul cerințelor de educație. Uneori, fiii sătenilor, duși să învețe carte, se întorc cu apucături cu totul străine de sfințele noastre obiceiuri și lipsiți de respectul celor mai elementare îndatoriri morale și religioase. Acesta e, după mine, unul din motivele cele mai serioase care face pe țaran să fie refractar, ba chiar bănuitor, față de binefacerile școlii, de oarece poporul nostru este, prin tradiție și instinct, un popor așezat, pios, respectuos și de-o bogată mărinimie sufletească. El judecă deci și binefacerile școlii, nu după abstracțiunile învățământului, cât mai ales după roadele vieții, ce trebuie să fie mai bogate la omul cu carte. Trebuie să recunoaștem că poporul are dreptate când cere școlii mai multă educație“.

Reorganizarea învățământului teologic. Sub acest titlu, Păr. *V. Radu*, profesor la facultatea de teologie din Chișinău, își continuă studiul său în ziarul *Mișcarea*. În nr. dela 27 Fevr. al acestui ziar, Sf. Sa scrie despre felul cum sunt întocmite facultățile de teologie din Apus și cea din Ierusalim. Aduce date foarte interesante. Spune că teologia, fiind azi larg dezvoltată, nu se mai poate studia ca un singur mănunchiu de studii, ci trebuie urmată pe ramuri deosebite și că, și în facultățile noastre de teologie, trebuie să se aibă mult în vedere o întocmire a învățământului nostru teologic pe asemenea ramuri.

Arhim. SCRIBAN

Georg Hofmann, S. I. Griechische Patriarchen und Römische Päpste. Untersuchungen und Texte II. Patriarch Kyrillos Lukaris und die römische Kirche. Pont. Institutum orientalium studiorum. Roma

Profesorul de istorie bisericească orientală dela Institutul oriental papal, folosește împrejurarea împlinirii a trei veacuri (Mai 1629) dela apariția Mărturisirii de credință a lui Kiril Lucaris, pentru a ne da această lucrare. Ea are înfățișarea unei opere de polemică, cu tendința de reabilitare a iezuiților (din care și autorul însuși face parte), grav acuzată și făcută responsabilă, de moartea oșantă a fostului Patriarh al Constantinopolului. Domnia Sa crede că, prin această lucrare, aduce o contribuție nouă, într-o discuție extrem de oțioasă!

Din punct de vedere al materialului informativ, socotim că da; din acela al nevinovăției foștilor săi confrăți, credem că n'a izbutit. Autorul folosește ce s'a scris în aceeași chestiune, ca lucrările lui

Legrand, Emeran, Semnoz, Villez, Fouqueray, von Pastor, cum și material nou, din arhive.

În partea întâia, se ocupă cu viața lui Kiril Lucaris. Acesta s'a născut în Candia, în insula Créta, la 13 Noembrie 1572. La aceea dată, insula se afla supt stăpânirea Venețienilor. El primi cele dintâi cunoștințe de carte, dela *Meletios Vlastos*, iar la 12 ani veni în Italia, la Veneția. Dela 1588—94, Kiril studie la Padova, iar, la 1595 fu făcut călugăr. Fu chemat apoi la Alexandria, de Patriarhul Meletios Pegas, o rudă a sa. Ridicat la treapta de sinec, el fu trimis în Polonia, în 1596, unde luă parte la un sinod ortodox, care urmărea lupta contra unirii Rutenilor cu Roma. Ajuns apoi rector al institutului ortodox rutean, în Vilna, el continuă lupta în direcția de mai sus. Autorul nostru afirmă (și aoi se ridică o controversă) că, la plecarea sa din Polonia, la 24 Ianuarie 1601, el a trimis arhiepiscopului latin din Lemberg, Demetrius Solikowski o scrisoare favorabilă unirii. În 1602, Kiril fu ales patriarh al Alexandriei, unde trăi 18 ani, iar în 1612, el ajunse, pentru o lună numai, patriarh al Constantinopolului. Între 1611 și 1618, după autorul nostru, el se apropie de calvinism, supt influența trimisului olandez la Constantinople, Cornelius Haga și a compatriotului acestuia David le Lev. Kiril fu apoi și mai mult atras spre calvinism, la 1620, când ajunse din nou Patriarh al Constantinopolului. În 1629, apăru, supt numele său, o mărturisire de credință, în limba latină și în spirit calvin. O a doua ediție, cât și o traducere în limba franceză, germană și engleză fură tipărite în același an. Cinci ani mai târziu, (1633), apăru și textul grec. Atitudinea calvină a Patriarhului dădu prilej la mari lupte bisericești, în care se amestecă și diplomația lumească. În răstimpul dela 1623—33, Patriarhul Lucaris fu detronat cel puțin de cinci ori. La 20 Iunie 1638, el fu închis de marele vizir Bayram Pașa, iar la 27 Iunie, același an, peri, sugrumat în închisoare!

În a doua parte, autorul ne înfățișează *cele mai noi păreri asupra lui Kiril Lucaris și a atitudinii Bisericii papistașe față de dânsul*. El ne spune că mai mulți autori acuză Biserica apuseană, și mai ales pe iezuiți, ca fiind răspunzători de soarta tristă a Bisericii orientale în prima jumătate a veacului XVII. Se citează părerea lui *Ferdinand Kattenbusch* (1892), a lui *Diomedes Kyriakos*, profesorul dela Atena, cât și a anglicanului Hore, cari aruncă toată vina pe iezuiți. Hofmann găsește și mai pasionat pe Păr. I. Mihălcescu (noch heftiger sind die Angriffe des Rumänen Dr. Mihălcescu gegen den orden der Gesellschaft Jesu, pag. 12). Se mai citează părerea P. S. Mitropolit al Atenei Chrisostomus Papadopoulos, a altui mitropolit grec, *Philaretes Bafeides*, cât și Enciclopedia protestantă (*Realencyclopädie*). În aceasta din urmă, se afirmă, că tipografia de supt patronagiul Patriarhului Lucaris, a fost distrusă, din îndemnul iezuiților.

În marea istorie *Lavisse-Rambaud*, ediția din 1917, de asemenea tot iezuiții sunt făcuți răspunzători, atât pentru distrugerea tipografiei, cât și pentru moartea Patriarhului. În fața atâtor mătrnrii, autorul nostru afirmă că izvoarele istorice ne arată alt tablou al caracterului lui Kiril Lucaris.

(„Aber die Geschichtsquellen ergeben ein anderes Bild seines Charakters“). Deși caracterul poate să apară altfel, totuși, realitatea rămâne în picioare, adică aceea a faptului că o luptă sălbatecă s'a dus în lumea creștină, împineă până la sugrumarea unui Patriarh! Este ceva abominabil și prin nimic scuizabil.

Dar să urmărim pe autor. În partea a treis, el ne arată *atitudinea Patriarhului față de Roma*. De trei ori, în 1601, în 1608, și în 1626, Kiril Lucaris ar fi făcut declarații de apropiere de Roma! Una ar fi cea publicată de faimosul iezuit *P. Skarga*, în 1610. Este o scrisoare a lui Lukaris către arhiepiscopul Demetrius Soliowski. Inutil a spune, că autenticitatea acesteia a fost contestată de învățații protestanți și ortodocși. Mai interesantă ar fi o mărturie de credință, care n'a fost cunoscută până azi și care se găsește în Arhiva din Vatican. Este o scrisoare trimisă de Kiril Lukaris, la 7 Noembrie 1608 (la aceasta dată el era patriarh al Alexandriei), către Papa Paul V. Prin aceasta, Patriarhul Alexandriei ar recunoaște pe Papă, ca urmașul sf. lui Petru. A treia ar fi o scrisoare dela *Conachio Rossi*, care comunică Papii, că Patriarhul recunoaște sinodul din Florența și are toată simpatia pentru Biserica romano-catolică. Din altă misiună, trimisă Protestantului *Festus Hommius* în 1627, în care Kiril Lukaris batjocorea Biserica Apuseană, autorul trage o încheiere neprielnică, asupra caracterului Patriarhului.

În partea a patra, autorul Hofmann se ocupă de *Kiril Lukaris și iezuiți*. În 1612, Patriarhul se arată prevenitor față de iezuiți. După un an, când el ajunsese patriarh al Constantinopolului, Kiril scrie contra lor. În 1624, ei știau, că Patriarhul este un sprijinitor al calvinilor. O întâlnire avu loc între Patriarh și iezuitul *P. Canillac*, după care se făcu o împăcare. Dar în 1627 Patriarhul luă măsuri ca iezuiții, să fie izgoniți. Autorul mai afirmă că nu sunt iezuiții de vină la desființarea tipografiei, condusă de Nikodemos Metaxas. În Ianuarie 1632, iezuiții fură din nou izgoniți. Patriarhul vedea în aceștia dușmani personali ai Patriarhiei și ai întregii Biserici orientale. Încă odată, autorul Hofmann refuză să creadă că iezuiții au luptat la distrugerea Patriarhului.

În partea a cincea, ni se descriu *relațiunile lui Kiril Lukaris cu arhiepiscopul latin Meletius Smotricky*. În a șasea, autorul dă informații despre dușmanii lui *Kiril Lukaris eșii din rândul Grecilor*. Contra lui, fură Neofit II și Timotei III, foști patriarhi detronați de Kiril. Era cu totul firesc ca aceștia să-l urască. Ni se înfățișează apoi, toate intrigările, alimentate de venalitatea turcească. Se pare că dușmănia crescui, mai ales, după apariția mărturiei de credință, în 1629. În 1632, erau contra lui 40 de mitropoliți greci, iar după un an erau 57. Kiril îi birui cu ajutorul trimișilor Angliei, Olandei și Venetiei, dar în Martie 1635, Patriarhul fu învins de Kiril Kontaris. Acesta din urmă, renunțând curând la scaun, reveni apoi cu ajutor papal, în 1638. Treceam peste peripețiile acestor lupte, care sunt cu totul de plâns și condamnat. Istoriograful Semnoz spune că, „moartea lui Kiril Lukaris a fost pregătită de Bayram Pașa, Lamerno și Kiril Contaris de Berda“. Dl Hofmann zice că aceasta nu s'a dovedit, dar afirmă

eă Kiril Kontaris a primit dela Roma 4000 de taleri (Rom bewilligte ihm 4000 Thaler, p. 34).

În cel din urmă capitol, autorul se ocupă de *ajutoarele date de Biserica romană și Bisericii constantinopolitane*. Acestea constau în stăruințele curții papale pe lângă trimișii curților franceză, austriacă și polonă, ca să fie detronat Patriarhul filo-protestant! Pe de altă parte, Propaganda ținea la Noembrie 1627 o ședință spre a se vedea ce măsuri trebuiesc luate contra Patriarhului dușman planurilor ei. Cu acest prilej, se luară măsuri fixate în 5 puncte, potrivit Scripturii și dreptului omenesc, toate având ca ultim scop detronarea Patriarhului. După îndelungate discuții, oficiul decise ca Lukaris trebuie să fie detronat. Fură strânsse acte, pentru a i se face proces. Ele se păstrează și azi în arhiva Propagandei. Totuși, adaugă autorul, Roma n'a procedat la măsuri grozave, contra Patriarhului. (Die römische Kurie wandte niemals unerlaubte Mittel an, um den Patriarchen zu entfernen. Die Stellungnahme Roma gegen den Patriarchen Lukaris trägt keineswegs das Gepräge der Grausamkeit I).

Lucrarea lui Hofmann este tezigă. Ea nu ne-a convins. Cercetările au mers mai departe din punct de vedere științific, *da*, dar crima rămâne mai mult decât odioasă: Biserica lui Hristos nu poate să prezinte omenirii pagini stropite cu sânge. De aceea Biserica răsăriteană n'a crezut să-și reamintească sărbătorește de cei 800 de ani trecuți, dela acele triste momente. Se'nșală d. Hofmann, dacă crede că, prin atitudinea ei, Biserica apuseană și-a câștigat drepturi de recunoștință din partea Bisericii orientale!

Hofmann Georg, Griechische Patriarchen und römische Päpste. Untersuchungen und Texte. 11². Patriarch Athanasios Patellaros. Seine Stellung zur römischen Kirche in Orientalia christiana Sept. 1930, Roma. 8. p. 77. 22 lire.

În a doua lucrare, din seria „Patriarhii greci și Papii romanii“, dată de profesorul de istorie bisericească orientală, dela *Institutul oriental* din Roma, ni se înfățișează viața și opera Patriarhului Athanasios Patellaros. Se urmărește mai ales ținuta lui față de Scaunul papal.

Athanasios a fost—ca și Kyrillos Lukaris—de neam, din Creta, care se găsea, pe vremea aceea snt stăpânirea Veneției. Fratele său *Eustafiu* își făcuse studiile în colegiul grec Sf. Atanasie din Roma și la universitatea din Padova. Cei doi fii ai acestuia fură instruiți tot la Roma și intrară în congregațiunea Marianților. Alt nepot al lui Patellaros, numit Neofit, ajunsse protosinzel și exarh patriarhal; el a trăit mult în preajma unchiului său. Despre cultura viitorului patriarh nu se știe mare lucru. Din scrierile și scrisorile lui, se constată că el cunoștea vechea și noua greacă și italiana. Dacă a știut latinește și arăbește, nu se poate afirma. Patriarhul avea însușiri de preot, după cum se vede din imnul închinat voevodului Moldovei, Vasile Lupu. El mai era un orator bisericesc talentat și un prieten al studiilor literare și filosofice.

În 1620, Patellaros ajunsse Mitropolit al Salonicului și luă parte

la sinodul care alese, în același an, pe Kyrillos Lukaris patriarh al Constantinopolului. El intră în strânse legături cu preotul romano-catolic, de rit grec, *Alexandru Basilopulo*, care călătorea la Muntele Atos în interesul Propagandei. De asemenea, el primi cu bună voință pe același cleric, când sosi în Salonic. Mitropolitul întreținea legături, cel puțin literare, cu trimisul olandez Cornelius Haga și clericul de casă al acestuia Anton Leger. Se pare că el fu rugat de reprezentantul Olandei să controleze o nouă traducere, în limba nouă grecească, a Noului Testament. Mitropolitul promise că va trimite nepotului său Neofit, sau altcuiva din Muntele Atos, lucrarea spre a fi cercetată. El însuși traduse în 1626, în limba nouă grecească, o parte din Sf. Scriptură. Traducerea Psaltirii, făcută de dânsul, se găsește și astăzi în mănăstirea Iviron (Atos).

Patriarhia din Constantinople a fost foarte agitată între anii 1623—38. Mișcarea calvină era combătută de Greci și Latini. Diplomația lumească și mai ales cea franceză, germană și olandeză se amestecă în această luptă. La ce anume dată luă Patellaros atitudine ostilă, față de Kyrillos Lukaris, nu se știe, dar la 1634 el se afla printre dușmanii Patriarhului. Ca urmare, Patellaros luă scaunul patriarhal la 7 Martie 1634, înlocuind pe Lukaris. El nu putu stă însă pe scaunul patriarhal mai mult de 40 de zile și fu izgonit, în insula Hios. De aici, el se gândi să plece la Roma. La 23 Septembrie, el scria din Ancora Papei Urban al VIII. Patellaros voia să se înțeleagă cu Papa asupra Bisericii din Constantinople. În acest scop, trimisese pe nepotul său Neofit la Roma, în vreme ce el aștepta la Ancora. La 1, 5 și 6 Octombrie, se constată că, Congregațiunea se ocupă de chestiunile ridicate de Patellaros. Expatriarhul își arată dorința să fie reîntronat cu ajutorul Romei și al diplomaților catolici din Constantinople. Congregațiunea, alcătuită din 7 cardinali, se găsea în încurcătură. Aceasta cu atât mai mult, cu cât, în Martie 1635, Lukaris fiind detronat, scaunul fusese ocupat de Kyrillos Kontaris, care sta în bune legături cu Roma.

Pentru a descurca lucrurile, fu trimis la Ancona compatriotul Patriarhului, *Horățiu Giustiniani*, fost custode al bibliotecii vaticane, la data aceia cardinal. Alegerea era fericită. Giustiniani, grec, dintr'o distinsă familie, cercetător al concilului din Florența, asupra căruia a publicat o operă însemnată în 1636 era înzestrat cu o mare abilitate. El făcu bună impresie asupra Patriarhului detronat, care se dădu la tot felul de umilințe și renunțări. În fața Episcopului de Ancona, împuternicit, el făcu *Professio fidei catholicae*. Dar toate acestea, afirmă autorul nostru, le făcu din nevoie, din interes și din cauza caracterului său slab. De altfel, această țintă a lui fu de scurtă durată. În Octombrie 1635, Patellaros se găsea în Veneția, de unde cerea din nou ajutor Romei. El primi doar 240 scudi. Foarte îndurerat, de vitregia Scaunului papal, plecă la Ragusa de unde scria, în Mai 1636, secretarului Propagandei și Cardinalilor din aceeași corporație. În această misivă, el arată activitatea sa desfășurată contra Calvinismului și nu uită să adauge că a luptat pentru apropierea de Roma: „mit glühender Sehnsucht haben wir auf jeder Weise die Wiedervereinigung und

das Freundschaftsband der Kirchen gesucht" (217). El cerea și 5000 scudi, pentru lupta ce voia să pornească pentru câștigarea scaunului pierdut.

Roma nu-l susținu contra lui Kontaris, dar când acesta căzu, își schimbă atitudinea. Ea trimise la 27 Septembrie 1636, 4000 de scudi și recomandă trimisului imperial Schmidt candidatura lui Patellaros. Prin intervenția însă a ambasadorului olandez, fu ales patriarh, în locul lui Kontaris, un oarecare Neofit. Iar când acesta renunță la scaun în favoarea lui Lukaris (1637) Propaganda porni la luptă îndârjită. În fruntea partidei dușmane lui Lukaris, sta, de data aceasta, de curând detronatul patriarh Kyrillos Kontaris. Acesta trimise, prin intervenția aceluiași Schmidt, la Roma, o scrisoare iscălită de dânsul, 12 episcopi și 6 preoți. (Martie 1637). Curia hotărî susținerea candidaturii lui Kontaris. Banii trimiși pentru Patellaros trebuiau întrebuințați acum pentru sprijinirea lui Kontaris. Acesta ajunse patriarh în Iunie 1638 Patellaros, încă odată dezamăgit, porni într-o lungă călătorie prin insulele grecești, dar nu uită pe cel care-i răpise locul. Scaunul roman reuși să-i împace, după multă trudă, la 17 Septembrie 1638. Patellaros renunța la scaun, cu condiția ca patriarhul Kontaris să ia asupra-și datoria de 5000 taleri și să i se servească o rentă anuală de 500 taleri. Când, în 1639, Kontaris fu aruncat în închisoare, Patellaros, după îndemnul mitropolitului din Larissa și cu ajutorul trimisului Venetiei Contarini, plecă la Constantinopol, spre a-și reclama scaunul.

Era prea târziu. Parthenios era deja patriarh. În Martie 1643, găsim pe Patellaros în Moldova. În Decembrie același an, Congregațiunea Propagandei se ocupa cu o nouă scrisoare a sa, prin care cerea un ajutor de 2000 reali. Răgăcinnea lui rămase neîmplinită. El stătu la noi, locuind într-o mănăstire de lângă Iași, căreia autorul îi spune „Pegoni” și care era închinată Xeropotamului, din Muntele Atosului. Aci, alcătui el poemul eroic în oinștea Voevodului Vasile Lupu, marele protector al Orientului Creștin. În cadrul aceasta, el își uitase de Roma; „Schon damals war der Patriarch trotz seines Briefes an die Propaganda der römischer Kirche wieder entfremdet“ (219). Dar speranțele lui de a ajunge patriarh nu se stinseseră. Cu ajutorul bănesc al danielului Voevod Vasile al Moldovei, ajunse Patellaros patriarh în 1652. Stăpânirea lui nu dură însă decât câteva zile. Patriarhul ținu, chiar în ziua căderii sale, în biserica patriarhală, o predică, în care arată că, cuvintele sf. Evanghelist Matei: „Tu ești Petru și pe această piatră voi zidi biserica mea” se referă la toți Apostolii. Numai „Petriștii” pretind altfel. Preotul romano-catolic Athanasios Rhetor din Cipru răspunse alcătuiind un tratat contra acestei predicii (1655). În Iulie 1652, Patellaros nu mai era patriarh. După cădere, fostul patriarh mai rămase două luni în Constantinople. La 8 Octombrie 1652, el se găsea la Iași, iar în primăvara viitoare, pleacă la curtea țarului Alexia Michailovici. În Aprilie 1653, el sosi în Moscova, unde fu primit în audiență de Țar. Bine privit și tratat, el stătu aci până la sfârșitul lunii Decembrie. La începutul anului 1654 Patellaros reveni la Iași, de unde plecă curând din cauza turburărilor politice. El se îndreptă spre mănăstirea Lubny din Ucraina, unde muri și fu înmormântat, la 5 (10) Aprilie 1654. În chipul acesta, determină o viață furtunoasă și un caracter

schimbător. Raporturile lui cu Roma au fost neegale. D-l Hofmann, contrar spuselor istoricilor Hypsenlantos, Meletios, Mathas și Paparrigopoulos, cari srată că Patellaros ar fi fost patriarh în trei rânduri, afirmă că el n'a fost decât de două ori. El mai respinge afirmațiunea că ar fi ajuns la scaun prin influența Iesuiților. Autorul polemizează cu aceiași istorici, cari spun că Patellaros, auzind pretențiunile Papei, a fugit dela Ancora. Continuând, el căută să infirme știrea că Papa i-ar fi promis aceluiași, demnitatea de cardinal, dacă trece la Biserica romano-catolică !...

În afară de expunerea vieții, atât de frământată a Patriarhului Patellaros, care ne este foarte prețioasă, o parte de polemică cu evidentă tendință găsim și în această a doua publicație a învățatului iezuit. El și-a servit cu devotament postulatele ordinului său, dar, din nefericire, nu și pe acele ale Istoriei. Și aceasta trebuie să fie semnul căci de acea cei vechi făcuseră din ea... o zeiță.

TOMA G. BULAT,
Profesor la Facultatea de teologie
din Chișinău.

INSEMNĂRI MĂRUNTE

Cei de care se scrie puțin. — În vremea când anumite ziare închină câte o față întregă pentru a ne arăta chipurile și viața fetelor din cinematografe, numai scurte știri arată fapte zguduitoare de îndeplinire a datoriei, săvârșite de oameni cărora li se închină abia câteva rânduri. Nu e mult de când, în unele ziare ale noastre (*Epoca*, *Neamul Românesc*) se scria că numai patru rânduri au fost închinare unui grănicer al nostru omorât de bolșevici la Nistru. Iată acum, în ziarul *Dimineața* dela 5 Februarie a. c., 13 rânduri de pomenire pentru fapta unui șef de gară din Franța, gara *Fontenat*, unde, călcat de tren, a avut totuși grija să dea poruncile de trebuință pentru bunul mers al slujbei. Apoi a fost dus la Bordeaux unde a murit. A lăsat o soție și 5 copii.

Asta e buna creștere pe care unele ziare de azi o dau obștii. Ia să vezi câte fleacuri din viața fetelor de cinematografe înșiră spre citire!.. că se uită așa, că umblă așa, că se îmbracă așa, că se scoală la atâtea... Astea i se dau cititorului pe pagini întregi, iar adevăratele fapte de măreție omenească sunt prizărite în câteva rânduri, la un capăt de coloană. Chiar în ziarul cu pricina, alătura de știrea pomenită, de trei ori mai mult loc se dă pentru chipul unei tinere care are chef de a umbla dezbrăcată prin zăpadă. Parcă are lumea nevoie să știe câte năzbătii trec prin capetele oamenilor! parcă ar fi acestea cine știe ce fapte care numaidecât trebuie aduse la cunoștința tuturor!

Sporul cinematograferilor în ziua de azi. — Dintr'o conferință a d-lui *Em. Bucușă*, ținută la 20 Ianuarie trecut la Liga Culturală din București, aflăm că, în toată lumea, se află 55,000

de încăperi pentru desfășurări cinematografice. În ele intră pe săptămână 250,000,000 de oameni. În țara noastră, avem 450 de încăperi, cu o intrare săptămânală în ele a 450,000 de privitori. Vorbitorul a mai spus că cinematograful este o netăgăduită școală păgubitoare, fiindcă ne dă tot lucruri străine de viața românească. Cu dânsul se face și o mare negustorie, prin care cele mai multe venituri trec peste graniță. Peste un miliard de lei dăm astfel străinătății. Nici personalul întrebuințat la desfășuratul pânzelor nu e pregătit. De mirare că până acum nu au luat foc mai multe cinematografe. Ne apără Dumnezeu.

Luptele de box pricini de scandal. — În ziare se scrie despre înfrângerea pe care luptătorul român *Lucian Popescu* a suferit-o la Paris, în lupta de box cu francezul *Huat*. Ziarul francez *L'Auto* dela 9 Fevr. a. c., scrie:

„Părtașii amânduror boxagiilor se batjocoresc cât pot mai mult unul pe altul și sunt gata să se ia la bătaie chiar în mijlocul scaunelor din jurul locului de luptă“.

Lucruri de acestea se citesc deseori. Mai mult decât un rezultat practic de întărire a trupului, se vede înăsprirea sufletească dintre două tabere care-și au pe alintații lor. Aceste lupte sunt urâte prilejuri de batjocuri și vrăjmășie. De multe ori trebuie să vie poliția pentru a despărți pe bătăuși. La privirea luptelor, se adună mulțimea setoasă de turburări și care e foarte departe de gândirea la sprinteneala trupului.

A. S.

Pomenirea plinitorilor unirii. — Dacă în istorie se vor pomeni pentru vecie cei trei plinitori a unirii poporului românesc: *Alexandru Ioan I*, *Carol I* și *Ferdinand I*, nu a sosit oare clipa ca acești trei domnitori și regi de seamă să fie pomeniți și în biserică, la toate slujbele unde este sorocul de pomenirea celor mutați în viața cea veșnică? Sfântul și Indreptătorul nostru Sinod este singurul în drept ca, în înțelegere cu bine ocărmitorul guvern, să orânduiască pomenirea lor, stabilind și un formular de pomenire în general, pentru toate bisericile, pentru uniformitate și împăspătare în memoria tuturor a celor trei mari suflete de făuritori și plinitori a unirii poporului românesc. După șirul cronologic, ar trebui pomeniți astfel: Pe adormiții robii lui Dumnezeu: *Alexandru Ioan* întâi, cu Doamna Elena cu fiii; Regele Carol cu Regina Elisabeta și Domnița Maria, Principele Mircea și Regele Ferdinand I — să-i pomenească Dumnezeu în împărăția sa!

Iconom AL. CRISTEA,

Ivești, Tecuci.

Traditia e suma tuturor bunurilor spirituale lămurite din sbuciumul secular al unui popor. Aceste bunuri alcătuiesc temelie permanentă a vieții colective. Orice inovație e bună în măsura în care vine ca un altoiu verde, înfipt în truuchiul tradiției. Dar orice inovație e catastrofală, când vrea să se întronizeze singură în locul bunurilor spirituale acumulate prin tradiție.

NICHIFOR CRAINIC,
in *Calendarul*, 7 Fevr. 1932.

Ș T I R I

Faptă vrednică a unui preot. — În mahalaua Belului din București, șoseaua Giurgiului, nr. 33, s'a înființat o întocmire pentru a se da mâncare caldă săracilor din acea parte. Zilnic se dă astfel de hrană la 180—200 de oameni. Așa se urmează de mai bine de o lună de zile. Urzitorul acestei fapte este Părintele *Nicolae Stoicescu* din acea mahala. Sf. Sa a umblat pe la toți negustorii și la toți oamenii cu dare-de-mână din părțile acelea și astfel s'au găsit oameni care dau ajutoare pe fiecare zi. Unii sunt înscriși cu sume de bani, alți dau înseși materialele. Aceasta este o faptă prea vrednică de pastorală creștinească și se cuvenea să nu trecem în tăcere peste ea. Va putea sluji ca pildă altora. Despre aceasta, se poate citi în ziarul *Dimineața* dela 22 Ianuarie 1932.

Danie pentru Biserica românească din Viena. — I. P. S. Mitropolit *Pimen* al Moldovei a dăruit 10.000 de lei pentru înnoirea bisericii românești din Viena. Aceasta în urma rugării superiorului acelei Biserici, că e ruinată și are grabnică nevoie de ajutor

Preot profesor definitiv. — În lista pe care Ministerul Cultelor o dă la lumină cu numele noilor profesori definitivi în învățământul secundar, citim și numele Părintelui *Econ. N. I. Rădulescu* din București, parohul bisericii *Dichiu*.

Preot la slujbă românească peste ocean. — În *Neamul Românesc* dela 4 Februarie a. c., citim scrisoarea Părintelui *G. Moraru* din Montreal, Canada, către d. N. Iorga, prin care Sf. Sa mulțamește învățatului nostru, pentru învoirea ca școala românească de acolo să poarte numele de „Nicolae Iorga”. Părintele, care e și directorul școalei, a lucrat prin întovărășirea de acolo numită „Cultul Patriei”, pentruca o învățătoare din România să vie în Canada și să învețe pe copiii noștri români jocurile și cântecetele românești, cum și lucrul de mână. Cu acest prilej, aflăm că avem acolo un astfel de preot harnic și ne bucurăm că-l vedem astfel muncind cu râvnă într'un asemenea ogor.

Mănăstiri date studenților. — Ministerul Cultelor a luat măsura ca unele mănăstiri, lipsite de călugări, să fie prefăcute în case de odihnă pentru studenți. Senatul universității din București, în ședința sa din 12 Februarie a. c., a însărcinat pe profesorii *Iulian Teodorescu* și Păr. *I. Popescu-Mălăești* să cerceteze aceste mănăstiri, pentru a vedea întru cât sunt potrivite pentru noua menire care li s'a dat. Noi însă privim miraji știrea aceasta, pentrucă mănăstirile sunt așezăminte bisericesti. Ca atare, Biserica este cea care are de luat măsuri asupra lor. Atunci cum se prefac mănăstirile țără ca Biserica să hotărască?

Protestanții împotriva adventiștilor. — De obicei, ortodocșii sunt înfățișați ca ațâțatori de turburări, împotriva adventiștilor. Iată însă un fapt care arată că adventiștii stârnesc pe toată lumea.

Înșiși protestanții se scoală împotriva lor. La începutul acestei luni, în Satu-Mare de peste munți, a încetat din viață un adventist. Ai lui au voit să-l îngroape în cimitirul reformat. Preotul *Sarcozi* s'a împotrivit. Credincioșii reformați au oprit pe gropari să sape mormântul. Totuși înmormântarea s'a făcut, prin amestecul d-lui *A. Davidescu*, consilierul cultelor, care a cerut poliției să ocrotească săvârșirea înmormântării. Deci nu numai ortodocșii își cer apărarea așezămintelor lor împotriva adventiștilor. Căci cimitirele sunt locuri confesionale, și atunci de ce adventiștii nu-și fac cimitir deosebit?

Chestiunea status-ului catolic în Senatul României. — În ședința dela 12 Fevr. a. c., a Senatului nostru, d. Senator *Laurențiu Oanea* a interpelat guvernul cu privire la status-ul catolic din țara noastră, care mânuiește averi foarte mari, fără să a bă o îndreptățire acoperită de legi. El a fost o unealtă de ațîțare catolică și ungureasă, fără să atârne de cărmuirea bisericească. Averile lui sunt ale Statului românesc, fiindcă mai nainte au fost ale Ungariei. Averile unui Stat trec la alt Stat, nu în proprietate particulară. Organele Status-ului catolic au lucrat împotriva Statului românesc. În vremea unirii Românilor, au ațâțat împotriva unirii.

Senatorul ungar *Gyarfas* a vorbit în apărarea Status-ului. *D. Iorga*, ministrul cultelor, a răspuns că, deși prețuim întocmirea unei Biserici și ne închinăm înaintea unui drept care răspândește cultul bisericesc între fiii unui neam, totuși fundațiunile Bisericii nu pot rămânea ale ei fără supravegherea financiară a Statului românesc.

Mărturisire uniată despre perderile lor. — În ședința dela 12 Februarie a Adunării Deputaților, Păr. *D. Man*, deputat, uniat, a spus că cei mai mulți credincioși uniati din Sânmărtin au trecut la Biserica ortodoxă, rupându-se de episcopia uniată. Primul-ministru, căruia i s'a cerut să facă dreptate, a pus pe hârtia acesteia: „Se va interveni la ministeriul de interne, ca să se facă ordine, iar biserica aparține cultului căruia a aparținut“.

Uniaților li s'a făcut gustul da a li se lăsa biserica locului pe seama lor. Dar vorba este: mărturisesc singuri că credincioșii lor îi părăsesc? E mai tare inima românească decât *Agrul* înverșunat.

Întemnițarea unui mitropolit în Spania. — De astă vară, de când s'a început mișcarea împotriva Bisericii din Spania, nu mai contenește încordarea între cărmuitorii țării și cei ai Bisericii. Acum vine vestea, pe care o citim în ziarul *Dimineața* dela 6 Fevr. a. c., că arhiepiscopul din Malaga și mai mulți preoți au fost închiși, pentru vina că au pus la cale răsturnarea ocârmuirii lor din ziua de azi.

Adventiști cu lucrul pe furiș. — Suntem deseori loviți pentru urmărirea adventiștilor. Noi ne apărăm spunând: Dar îi urmărește stăpânirea, nu noi. El calcă alături de lege. Stăpânirea îi prinde și pedepsește. Stricăm noi ceva? Iată acum o dovadă nouă:

După o știre pe care o citim în ziarul *Curentul* dela 11 Fevr. a. c., în comuna *Glogova* din Mehedinți, a fost descoperit un cuib adventist, care ținea adunări pe furiș în casa locuitorului *Ion Tutoveanu*, propagandist al acestei secte.

„La descinderea făcută de autorități s'a găsit în casa numitului mai multe persoane străine de localitate precum și un număr de copii de școală cari fuseseră ademiniți de Tutoveanu pentru a le predica să nu se mai ducă la biserică și să nu se mai închine la icoane, căci adevărata religie este cea propagată de secta adventistă”.

În urma celor aflate, au fost închiși Tutoveanu și Maria Zorilă din Glogova; I. Bivolaru și Andrei Benga din Lupoia și Alex. Spahiu din Câlcești, Gorj.

De! de ce nu urmează și ei după legi? Este cineva vinovat, dacă le calcă și dacă se agață de alții, în loc de a-și vedea de ale lor?

Anul trecut, în toamnă a fost în *Adevărul* și *Dimineața* un aspru articol al redactorului *Sevastos* împotriva urmărilor asupra adventiștilor. Erau date pe socoteala noastră. Se vede din acestea că ei greșesc față de legi.

Protopop în comisiune mirenească.—Păr. Protopop *Ștef. Buzilă* din Năsăud a fost numit membru în comisiunea specială a pășunilor din jud. Năsăud, din partea Camerelor Agricole.

Tot adunări Duminica.—După cum citim în *Universul* dela 17 Fevr. a. c., Duminică dimineață la 14 Fevr. a. c., Cooperativa „Stelea” din Târgoviște și-a ținut adunarea ei generală. Adunarea a fost prezidată de Păr. *Ioan Popescu-Bărbuleț*, care e și prezidentul Cooperativei. Până acum știam că sunt stăția ceice călcă peste drepturile Duminicii, dar măcar preoții luptau împotriva.

La vremea slujbei, nu trebuie altă adunare decât la biserică.

Preoții și datorile plugăriei.—În adunările legiuitoare ale țării, este acum multă frământare pentru ușurarea datoriilor care apasă pământurile țărănești. Fiind vorba de plata lor într'un lung șir de ani, deputatul *Petre I. Ghiață* a cerut ca și preoții și învățătorii dela sate să fie prevăzuți în această ușurare, ca ceice sunt frunțașii covârșitori în viața satelor.

Iezuiții alungați din Spania.—În *Dimineața* dela 22 Fevr. e. c., se poate vedea o ilustrațiune cum iezuiții își fac calabalăcul, și-l cară și pleacă din Spania.

Profesor de liceu confesional dat în judecată.—Profesorul *Ilie Cristea*, dela liceul ortodox din Brașov, directorul revistei *Spre stânga*, a ridicat și glasul autorității Bisericești împotriva lui, pentru articolele sale comuniste. Acum aflăm că el a fost dat în judecată de însuși judecătorul de instrucțiune din Brașov.

Preot profesor definitiv.—Păr. *Anton Angelescu*, profesor de religie în Brăila, la liceul de băieți de acolo, a fost întărit acum ca profesor definitiv la acea școală.

Decanul teologiei din Chişinău. — D. N. Popescu-Prahova, profesor titular la facultatea de teologie din Chişinău, a fost ales şi întărit decan al acelei facultăţi. Funcţiunea sa curge dela 1 Martie a. c.

Jar porunci pentru cinstirea Duminicii. — In *Universul* dela 25 Fevr. a. c., citim că d. Dr. Gh. Bannu, secretarul-general al Ministeriului Muncii, a dat din nou porunci pentru ţinerea Duminicii ca zi de odihnă. Dar câte porunci s'au mai dat şi niciuna nu s'a ținut!

Arhiepiscop spaniol ucis. — O telegramă, cu data de 20 Fevr. a. c., a agenţiei telegrafice *Danube*, vesteşte că Arhiepiscopul *Ezechiel Seminario* din Pampeluma, Spania, a fost ucis cu focuri de revolver şi a murit pe loc. Nu se ştie pricina uciderii, dacă din temeieri politice ori personale.

Furt în biserica Metropoliei dela Iaşi. — Hoţi necunoscuţi au deschis pe furiş una din uşile Mitropoliei dela Iaşi şi au furat din altar suma de 3000 de lei care se găsea în cutia milelor.

Examenle studenţilor din Academia Teologică din Sibiu. — Ziarele dau ştirea că studenţii din Academia Teologică din Sibiu au cerut Ministeriului Şcoalelor să li dea „dreptul de a fi supuşi unui examen general şi sumar la liceele de stat“. D. N. Iorga, ministrul şcoalelor, a pus hotărârea că nu are nimic împotriva.

Mijlocire pentru sărbători în Bucovina. — Consiliul eparhial al Bucovinei, a mijlocit la Ministerul Şcoalelor, ca şcoalele din Bucovina să fie învoite să nu ție cursuri la sărbătoarea Sfinţilor Trei Ierarhi, a Sfântului Ioan cel Nou dela Suceava şi a Sfintei Paraschiva, de oarece ele sunt cinstite în chip deosebit de poporul Bucovinei.

BIBLIOGRAFIE

THE MOSLEM WORLD, revistă trimestrială americană pentru propoveduirea creştinismului printre mahometani. Nr. din Ianuarie 1932 cu un bogat material despre *Raymundus Lullus*, unul din cei dintâi misionari printre mahometani. Revista scrie despre el: „Nicio figură nu este mai vitejească în istoria creştinismului decât cea a lui Raymundus Lullus, cel dintâi şi poate cel mai mare misionar printre mahometani“.

Alt articol este al Episcopului *Linton* despre evanghelizare prin şcoale. Altul despre „Evanghelia lui Mahomet“; altul despre „Dezvoltarea ideii de duh în Islam“; altul despre ruinele şi mormintele însemnate din oraşul Amasia; altul despre „Izvoarele Koranului“; altul, foarte frumos, care merită tradus, despre „Misiunile medicale“; apoi alte articole mai speciale şi o bogată recenzie despre foarte multe scrieri pe acest teren special.

Wilfred Monod, Trois Rencontres Oecumeniques. Les Réunions de High-Leigh et de Cambridge 1931. În această fasciculă de 12 pagini, avem 3 articole ale însemnatului teolog protestant din Paris *Wilfred Monod*. El a fost la marile adunări creștinești care s'au ținut anul trecut în High-Leigh, lângă Londra, apoi la Cambridge, cumși la alte adunări de mai înainte: Stockholm, Lausanne și altele. Aici își înșiră câteva din vederile lui despre acele adunări.

Journal des Débats, 31 Dec. 1931, ziarul parizian cu acest nume are o edițiune săptămânală în înfățișare de caiet. În nr. amintit, se scrie despre moartea Patriarhului maronit al Antiohiei, mort la 24 Dec. trecut.

La Nouvelle Revue des Jeunes. Paris. În nr. ei dela 15 Dec. trecut are articole de Abatele *Klein* despre *Iisus copil, vârstnic, lucrător* și o bogată cronică religioasă.

Calendarul Mitropoliei Moldovei, volum ca al revistei noastre, 200 de pag., cu multe ilustrațiuni, multe articole și bogat material. Nu spune prețul.

Ieromonahul Dr. *Hrisant Popescu, Indreptarea noastră.* Cărtică de 3 lei, 24 de pag., date ca nr. 1 din *Biblioteca misionară. „Calea Domnului“*. Păr. Hrisant, din Sf. Mănăstire Cernica, este călugăr al nostru, doctor în teologie dela Cernăuți, dela care de mult așteptăm noi treabă duhovnicească. După frumoasa sa bibliotecă, ar putea să ne dea multe și frumoase bucăți. Ne dă acum începutul unei noi biblioteci, pe care am dori să-l vedem sporind. Deocamdată ne bucurăm și de atâta. Când vor fi mai multe numere, vom scrie atunci despre toate.

Candela, revistă teologică și bisericească, numerele 4—12 pe 1931, Aprilie—Decembrie 1931. Anul 42. Volum de aproape 140 de pagini.

Aceste numere, strinse într'un singur volum, pe 1931, cuprind un larg studiu al Părintelui Dr. *V. Gheorghiu*, profesor la facultatea de teologie din Cernăuți, despre proiectele nouă de prefacere ale calendarului; apoi d. Profesor Dr. *N. Cotos*, dela aceeași facultate, scrie despre „Viitorul Prosinod al Sf-tei Biserici Ortodoxe“; apoi Păr. Dr. *S. Reli*, un tânăr și foarte harnic profesor dela aceeași facultate, despre d. *N. Iorga*, ca istoric al vieții bisericești și religioase a Românilor, și despre *Trecutul Ceho-Slovacilor așezați pe domeniul „Fondul bisericesc ortodox al Bucovinei“*; apoi avem o rubrică omiletică și pastorală, în care Păr. Dr. *I. Puiu*, misionarul Bisericii Bucovinei, scrie despre *Misionarismul religios*; iar Păr. *Gh. Vedeanu* despre *Misiunea internă a Bisericii lui Hristos*; apoi recenzii Păr. Dr. *V. Șesan*, despre scrierile Protoiereului bulgar Dr. *Șt. Tankov* din Sofia. O cronică scrisă de Păr. *I. Puiu* încheie revista.

Pr. *Vladimir Burjacovski*, **Biserica și tineretul**. — Conferință ținută în sala Eparhială din Chișinău, la 29 Noembrie trecut. Fascicolă de 23 de pagini, în formatul acestei reviste.

Păr. *Vl. Burjacovski* este un tânăr și inimos preot din eparhia Chișinăului, capul mișcării culturale din acea eparhie, și care în adevăr își dă toate silințele de a face ca în eparhia Mitropoliei Chișinăului să înflorească o viață culturală. Inzestrat cu un mare simț de organizator, sf. Sa este un prețuit teolog practic, ale cărui strădanii noi le vedem săptămână cu săptămână în Chișinău. Se silește să scoale la conștiință mai vie a chemării lor și pe preoții eparhiei și tineretul din orașul Chișinău. Pentru acesta din urmă, a întocmit un șir de conferințe, care se țin regulat în Sala Eparhială din Chișinău. Bucata de față este una din conferințele Sfinției Sale, dar nu singura, că Sf. Sa a mai ținut și altele.

Prețuim după tot meritul lor silințele sale pe care, în vremea din urmă, le-a întins și asupra studenților din Chișinău.

MICA BIBLIE, care a eșit pe toamnă în a patra tipărire, se vinde acum cu un preț mult scăzut. În loc de 125 de lei volumul de peste 400 de pagini, se vinde acum cu 80 de lei. Se cere la Librăria „Universala“, București, Calea Victoriei 27.

Renașterea, revistă bisericească lunară a preoților din Oltenia, cuprinși în societatea „Renașterea, urmează a ieși regulat și bine îngrijită. Nr. pe Ianuarie e plin de materie sănătoasă și bine lucrată prin condeie pricepute. Nr. pe Fevr. iese schimbat la chip, sub cărmuirea nouă a Părintelui Dr. *I. Ghia*, profesor în Craiova. Are de asemenea bună și sănătoasă materie.

Const. Gr. Chirica, **Vremuri triste**. Bârlad, 1931. Prețul 2 lei. Aceasta e o cărticică în format $\frac{1}{2}$ ca al acestei reviste. Are 18 pagini și tratează despre prigonirea Bisericii în Rusia. Indeamnă ca nimeni să nu se lase ademenit de învățăturile bolșevicilor, fiindcă ele nu pot izbuti. Cărticica este brăzdată cu multe citate din Sf. Scriptură, ceiace arată că autorul este un îndemânatoc mănuiitor al Sfintei Scripturi.

PSALTIREA Proorocului și Impăratului David, tălmăcită de *Episcopul Nicodem*, starețul Mănăstirii Neamțului, tipărită cu aprobarea Sf. Sinod, în Editura Institutului Biblic. București, Tipografia Cărților Bisericești, 1931, volum de 319 pagini în formatul cărților de școală. Prețul nu se arată.

Într-o lucrare tipografică de toată lauda, de cinste pentru Tipografia Cărților Bisericești, pe o hârtie foarte bună, Prea Sf. Sa *Episcopul Nicodem*, cel mai harnic și mai meșter traducător bisericesc din Biserica noastră de azi, ne mai dăruiește cu încă o Trumoasă lucrare, care este Psaltirea. Aceasta după cum spune prefața Institutului Biblic, este numai o tipărire de încercare. Ea este dată în largul întrebuițării, pentruca fiecare să o cântărească, să vadă de merge și să spue ce are de spus. Lucrarea definitivă trebuie să fie alta, care să vie mai târziu, după ce se va alege cum trebuie să fie textul care să rămâie.

Această e o hotărîre foarte bună, fiindcă nicio traducere nu poate fi bună din capul locului. De aceea și traducerea aceasta trebuie cercetată amănunțit.

Vom face și noi aceasta și putem spune de pe acum că e nevoie de unele prefaceri. Chiar în Psalmul I, să ne întoarcem la „Fericit bărbatul“ și să nu punem „Ferice de bărbatul“, cum pune Vlădica Nicodem acum și cum a început a se strecura printre noi, fiindcă, dacă în textul de temelie nu e exclamațiune (*ferice de omul!* ci e numai *fericit e omul*), de ce să introduc eu în text tâlcuirea mea? de ce să pun altfel de cum e în el?

Vlădica Nicodem are mari merite de traducător, are limbă bună și frumoasă, înfățișare a graiului plină de înțeles, dar a început a aluneca pe povârnișul înorîrilor. Așa face și în *Noul Testament*, pe care l-a scos acum din nou în a III ed. Intrebuințază, în cap. I Matei, cuvântul *generațiune* de care nu e nevoie, fiindcă putea pune *spîșă*, dacă nu voia să puie *neam*, ca în vechiul text. Cuvântul *generațiune* nu e din vechea limbă bisericească și nu avem ce face cu el. Pentru temeieri ca acestea, va trebui cineva să stea cu condeiul în mână și să însemne în cărțile acestea tot ce nu trebuie să intre în tipărirea de încheiere. Poate că aceasta o vom face chiar noi, dar vor mai trebui să se încerce și alții.

Până atunci, trebuie să spunem că tipărirea aceasta mai are meritul de a cuprinde o întreagă învățătură despre Psaltire, pe 20 de pagini, din care cititorul are mult de învățat.

NOUL TESTAMENT al Domnului nostru Iisus Christos, tradus de *Episcopul Nicodem*, ed. 3, tipărită cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit **Pimen** al Moldovei. Tipografia Mănăstirii Neamțului, 1931, volum pe peste 600 de pagini, cu locuri paralele. Costă 80 de lei.

În format mai mic, Noul Testament acesta e un frumos volum, lucrat cu grijă în tipografie. Păcat că a fost tipărit numai în 2000 de bucăți. De era tipărit în 5000, în 10000, putea ieși, mai ieften. Vlădica Nicodem o duce la Neamțu într'o muncă statornică și încordată, prin care pune în mâna creștinilor atâtea cărți de folos. Omul vrednic e ca „pomul dela izvoarele apelor“. Are spor în toate. De aceea, deși în pustnicia dela Neamțu, tot avem, din când în când, atâtea de însemnat despre hărnicia sa nedomolită. Dumnezeu să-l ție sănătos întru mulți ani!

„Indreptarea presviterilor, diaconilor și tuturor clirosului“, o povățuire a Episcopului *Iosif Ioanovici-Sacabent* dela Vârșeț (1802), tipărită de Pr. *Petru Olde*, profesor în Lugoj, cu o prefață de Dr. *Gh. Ciuhandu*, Sibiu, 1931, tiparul Tipografiei Mitropoliei, 28 de pagini, cu ale acestei reviste. Prețul 15 lei.

Tipărirea aceasta e de preț, fiindcă ne dă o frumoasă dovadă despre simțul ortodoxiei către ortodocși peste granițele naționale. Noi am fost în Banat sub Sârbi, dar episcopii de acolo n'au avut gânduri, pe care mai degrabă le găsești azi, de a răpi limba oamenilor și a-i face sârbi. Nu, ci dacă ei au avut preoți români sub cărma lor, le-au dat carte românească. Acești episcopi au

fost foarte vrednici, fiindcă nici n'au umblat să ne despoaie de darurile noastre naționale, ci ne-au apărat strașnic împotriva unițiilor și a uneltirilor catolice în de obște. Ei au făcut treabă creștinească și ortodoxă. Se cuvine să pomenim acestea pentru vrednicia episcopilor sârbi care au fost peste noi. Cel de care se scrie în această carte a fost unul din aceștia. Ceiace nu se dă aci, este o carte de învățătură creștinească, trasă pe românește de episcopul sârb pentru preoții români. Sfântă să-i fie pomenirea! Iată că n'am avut numai rele dela Greci și Slavi. Când i-a mânat simțirea ortodoxă, au făcut bine.

Lucruri de acestea s'au mai spus cu prilejul serbărilor dela Arad, când s'au prăznuit 100 de ani dela înființarea episcopiei de acolo și e bine că se supun și acum. De aceia ne bucurăm de ieșirea la iveală acestei cărți.

Arhim. SCRIBAN

POȘTA REDACTIEI

Părintelui *Teodor Lăzescu*, Gârlești, Bacău. Am primit art. cu „Exegesa epistolei către Coloseni“. E ca o lecție de seminar ori dela teologie. N'are cineva deoât să deschidă un tratat de tălenire și gata! E un șir de idei ca la școală. Apoi la revistă nu trebuie să fie chiar ca la școală. Trebuie ceva nou, ceva care e altfel de cum am avut, ceva cules din izvoare care nu sunt la îndemâna oricui.

Trebuie să avem prea mult loc slobod ca să dăm drumul unei asemenea materii. De aceia, până una alta, trebuie lungă așteptare.

Părintelui *Mihai Boca*. Părteștii-de-jos, Bucovina. Am primit materialul și merge treptat la tipar. O parte a intrat chiar aci. Dar, vă rog, ce ne trimeteți nonă, nu mai trimeteți și la altă revistă. Se întâmplă că acolo iese înainte și noi tipărim ce a tipărit ea. Din câte sunt de tipărit zi cu zi, se poate tipări una aici, alta aiurea.

Eu n'am constatat că ați tipărit și ainrea cele trimese la noi, că nu se pot urmări toate revistele, dar mi s'a spus de alții că au citit și aiurea cele ce ați scris pentru noi. Poate că nu este așa. În acel caz să aveți aceasta ca o înștiințare.

D-lui *Ion D. Ungureanu*, învățător în *Bătula*, Arad.

Domnule învățător, am primit articolul d-voastră despre „Bunii Templieri un pericol!“ și m'a interesat să văd ce aveți a spune despre această materie. Am văzut, mai întâi, că o luați de departe și că nu intrați deasdreptul în materie. Deci mi-am zis: eh, o să treacă așa pagina întâia, pe care oi lăsa-o și eu la o parte, dar' poate că intră în subiect în pagina a doua. Dar nici acolo nu v'am găsit în subiect. Am citit așa o pagină, 2-3-5 și abia în pagina a cincea și a șasea v'am găsit

în materie. Din 6 pagini dese, $\frac{3}{4}$ nu sunteți în materie. Atunci cum să tipăresc en că scrieți despre templieri, când nu scrieți despre ei, oi numai înotați în considerațiuni depărtate?

Domnule Invățător, nouă ne trebuie bob numărat. Te-ai apucat să scrii despre templieri, scrie despre ei! Acum mie mi-e jale totuși de atâta muncă a dumnilale s'o las nefolosită. Trebuie să scot eu de aici un articol nou și să-l tipăresc ca articol al dumnilale. Dar vezi ce muncă, dacă omul nu face lucrul întreg și isprăvit de acasă la el.

De aceea articolul d-voastră trebuie să mai aștepte. Când oi avea eu un răgaz, atunci îl prefac și-l dau în tipar.

Să nu-mi ceri să și-l trimet înapoi, că eu nu am vreme de aceasta. Dar poate ai copie. Deci dacă vrei d-ta să și-l prefaci singur, bine. Vom vedea atunci cum ai făcut.

D-lui *Mircea Moreanu*, învățător în *Boghicea*, Roman.

Art. s'a primit și se va tipări. Mai așteaptă puțin, că avem acum multe articole mari, cărora trebuie să le dăm drumul.

Părintelui *V. Ursăcescu*, referent, Episcopia Huși.

Am așteptat articolul despre Episcopul *Iacov*, dar, întârziind, a trebuit să mă ostenesco să-l scriu eu. Dar tot îl așteptăm și așa. Mai scriem și în alt număr, întrucât Sf. Voastră, ca cel de acolo, se înțelege că aveți de spus mai multe decât noi.

Prea Cucernicieii Sale Părintelui Iconom *Al. Simionescu*, Protopop, Botoșani.

Am primit articolul despre Schitul *Zagavia* și l-am dat în tipar Iese curând.

Sfinției Sale Părintelui *Mihail Reguș*, paroh în Vânători, Cernăuți. Am primit articolele și le-am dat pe toate în tipar.

Arhm. SCRIBAN.

MULTĂMIRI

Epitropia parohiei *Smeura*, jud. Argeș, aduce vii mulțămiri d-lui și d-nei *Marin Sandu*, gospodar, cari au dăruit bisericii parohiale „Adormirea Maicii Domnului“, un rând de veșminte proeștești, în preț de 9130 lei.

Dumnezeu să le fie în seamă și să-i dăruiască cu tot belșugul!

CĂRȚILE RITUALE, LITERATURA BISERICESCĂ, ICOANE ȘI IMPRIMATE CE SE AFLĂ
VÂNZARE LA TIP. CARȚILOR BISERICEȘTI, STR. PRINCIPATELE-UNITE 60, BUCUREȘTI

VALABIL DELA 1 IANUARIE 1952

LEI

Cărți noi de ritual broșate

	LEI
Acțiunile Sf. Treimi	12.-
Acțiunile Sf. Spiridon	150.-
Acțiunile Sf. Spiridon	5.-
Acțiunile Sf. Spiridon	500.-
Acțiunile Sf. Spiridon	200.-
Acțiunile Sf. Spiridon	40.-
Acțiunile Sf. Spiridon	250.-
Acțiunile Sf. Spiridon	100.-
Acțiunile Sf. Spiridon	160.-
Acțiunile Sf. Spiridon	400.-
Acțiunile Sf. Spiridon	450.-
Acțiunile Sf. Spiridon	35.-
Acțiunile Sf. Spiridon	350.-
Acțiunile Sf. Spiridon	300.-
Acțiunile Sf. Spiridon	300.-
Acțiunile Sf. Spiridon	300.-
Acțiunile Sf. Spiridon	300.-
Acțiunile Sf. Spiridon	300.-
Acțiunile Sf. Spiridon	350.-
Acțiunile Sf. Spiridon	400.-
Acțiunile Sf. Spiridon	400.-
Acțiunile Sf. Spiridon	400.-
Acțiunile Sf. Spiridon	25.-
Acțiunile Sf. Spiridon	20.-
Acțiunile Sf. Spiridon	15.-
Acțiunile Sf. Spiridon	350.-
Acțiunile Sf. Spiridon	20.-
Acțiunile Sf. Spiridon	25.-
Acțiunile Sf. Spiridon	20.-
Acțiunile Sf. Spiridon	20.-
Acțiunile Sf. Spiridon	10.-
Acțiunile Sf. Spiridon	10.-
Acțiunile Sf. Spiridon	50.-
Acțiunile Sf. Spiridon	40.-
Acțiunile Sf. Spiridon	15.-
Acțiunile Sf. Spiridon	100.-
Acțiunile Sf. Spiridon	600.-

Cărți de rugăciuni

Acțiunile Sf. Spiridon	7.-
Acțiunile Sf. Spiridon	12.-

Cărți de literatură bisericească, broșate

Acțiunile Sf. Spiridon	15.-
Acțiunile Sf. Spiridon	25.-
Acțiunile Sf. Spiridon	20.-
Acțiunile Sf. Spiridon	5.-
Acțiunile Sf. Spiridon	30.-
Acțiunile Sf. Spiridon	40.-
Acțiunile Sf. Spiridon	75.-
Acțiunile Sf. Spiridon	10.-
Acțiunile Sf. Spiridon	60.-
Acțiunile Sf. Spiridon	75.-
Acțiunile Sf. Spiridon	75.-
Acțiunile Sf. Spiridon	50.-
Acțiunile Sf. Spiridon	70.-
Acțiunile Sf. Spiridon	60.-
Acțiunile Sf. Spiridon	45.-
Acțiunile Sf. Spiridon	50.-
Acțiunile Sf. Spiridon	150.-
Acțiunile Sf. Spiridon	120.-
Acțiunile Sf. Spiridon	120.-
Acțiunile Sf. Spiridon	80.-
Acțiunile Sf. Spiridon	100.-

63. Evanghelia sau viața și învățătura Domnului Iisus Hristos, de Melhisedec	25.-
64. Fecioara Maria, de Pr. Ioan N. Ionescu	20.-
65. Istoria Bisericească Universală și Statistica Bisericească, de Eusebiu Popovici, traducere de Atanasie Mironescu, fests Mitropolit Primat, vol. II broșată	150.-
Idem vol. III broșată	120.-
Idem vol. III broșată	200.-
66. Istoria Bisericească de Sozomen, trad. de I. P. S. Iosif Gheorghian	60.-
67. Istoria Predicii la Români, de Ep. Dr. Gr. Comșa	50.-
68. Istoricul mănăstirii Cernica, de I. P. S. Atanasie Mironescu, fost mitropolit Primat	100.-
69. Lucrarea creștină socială în parohie, de Pr. Dr. M. Bulacu	30.-
70. La altarul Neamului de P. S. Grigore Episc. Arad	10.-
71. Legea Organică a Sf. Sinod	4.-
72. Mărturisirea Ortodoxă	50.-
73. Neagoe Basarab și Sf. Nifon	5.-
74. Originea și valoarea istorică a Evangheliei după Ioan, diacon H. Roventă	50.-
75. Pe urmele lui Hristos de Pr. Gr. Petrov, trad. de Episc. Nic. Munteanu	45.-
76. Predici de Dr. Tarnawsky Vol. I, II și III a lei 100 Vol. =	300.-
77. Predici la sărbătorii bisericești	25.-
78. Sf. Evangheliile dela Matei de Pr. Dr. I. Mihailescu	18.-
79. Studiu despre Ierarhie	5.-
80. Știința și Religie de I. P. S. Iosif Gheorghian	20.-
81. Sinodul III Ecumenic din Efes (431) de Pr. Dr. I. Mihailescu	65.-
82. Teologia Dogmatică Ortodoxă, de Silvestru Episc. de Canev, trad. de Pr. Neșoi, III, IV a lei 75 =	150.-
83. Valoarea actuală a Canoanelor de Pr. C. Dron	100.-
84. „Daruri și adevăruri” de Pr. C. Dron	70.-
85. Canoanele text și interpretare. Pr. C. Dron	100.-
86. Viața lui Constantin-Vodă Cantemir, de N. Iorga	60.-
87. Vrei să înțelegi?	20.-

Cărți de muzică bisericească

88. Cântările Sfintei Liturghii, de I. Pop-Pasărea	60.-
89. Căntăvnic (cartonat) de I. Pop-Pasărea	125.-
90. Liturghier de strună (cartonat) de I. P. Pasărea	125.-
91. Anastasimatar, de N. Barcan	25.-
92. Anastasimatar, de Pr. Stupcanu	80.-

Imprimate și registre de contabilitate

93. Un stat parohial	3.-
94. Un carnet cu 50 certificate de botez	50.-
95. Un carnet cu 50 certificate de cununie	50.-
96. O serie mare de registre de contabilitate compusă din: 1 reg. de partizi, 1 reg. plăți, 1 reg. încasări, 3 bugete, 3 conturi, 5 coperte și 2 borderouri	96.-
97. Un singur registru mare de partizi	20.-
98. Un singur registru mare de plăți	20.-
99. Un singur registru mare de încasări	20.-
100. O serie mică registre de contabilitate compusă din: un reg. mic de partizi, 1 reg. mic de plăți, 1 reg. mic de încasări, 3 bugete, 3 conturi și 5 coperte	79.-
101. Un singur registru mic de partizi	15.-
102. Un singur registru mic de plăți	15.-
103. Un singur registru mic de încasări	15.-
104. Un compt	4.-
105. Un Buget	4.-
106. Un Borderou	1.-
107. O copertă (mapă)	2.-
108. Un registru pentru înscrierea botezaților	80.-
109. Un registru pentru înscrierea căsătoritorilor	80.-
110. Un reg. pentru înscrierea înmormântaților	80.-
111. Un registru de intrarea hârtiilor	75.-
112. Un registru de eșirea hârtiilor	75.-
113. Condică de expediție	50.-

Icoane mari fol volante mărimea 28/40
8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos),
Invierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina,
Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei
ierarhi, S. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Bo-
tezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, Sf.
Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire,
Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, fol volante mărimea 19/28
5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții Impărați, Maica Dom-
nului, Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf.
Ioan Botezătorul, Invierea Domnului, Sfinții
Apostoli, Sf. Ecaterina, Sf. Trei Ierarhi, Buna
Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru,
Sfinții Voevozi, Sfântul Nicolae, Adormirea
Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Treime.

*O serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate
pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000.*

O singură icoană lei 700.

Cei patru Evangheliști imprimați pe satm
pentru sfințiri de biserici (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton mărimea
15/23, 15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Invierea Domnului, Maica
Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții

Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Voevozi, Sfinții
Trei Ierarhi, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul,
Sf. Ecaterina, Sf. Paraschiva, Buna Vestire,
Botezul Domnului, Adormirea Maicii Dom-
nului, Sf. Spiridon și Sf. Treime.

Icoane mari, aplicate pe carton mărimea
23/35 30 lei exemplarul.

Maica Domnului, Iisus Hristos, Invierea
Domnului, Buna Vestire, Botezul Domnului,
Sfânta Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Impărați, Sf.
Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Trei
ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Ioan Botezătorul, Sf.
Voevozi, Adormirea Maicii Domnului, Sf.
Spiridon și Sf. Paraschiva.

Cărți poștale cu iconițe în culori, a 2 lei
bucata.

1) Sf. Gheorghe, 2) Sf. Mihail, 3) Sf. Teodor
Tiron, 4) Sf. Teodor Stratilat, 5) Sf. Nistor,
6) Sf. Mercurie, 7) Buna-Vestire, 8) Botezul
Domnului, 9) Adormirea Maicii Domnului,
10) Sf. Pantelimon, 11) Maica Domnului, 12)
Mântuitorul (Iisus Hristos), 13) Invierea Do-
mnului, 14) Sf. Treime, 15) Sf. Ecaterina, 16)
Sf. Impărați, 17) Sf. Apostoli, 18) Sf. Nicolae,
19) Sf. Trei Ierarhi, 20) Sf. Dumitru, 21)
Spiridon, 22) Sf. Voevozi, 23) Sf. Paraschiva,
24) Sf. Ioan Botezătorul.

Iconițe Cărți poștale aplicate pe carton Lei 6.

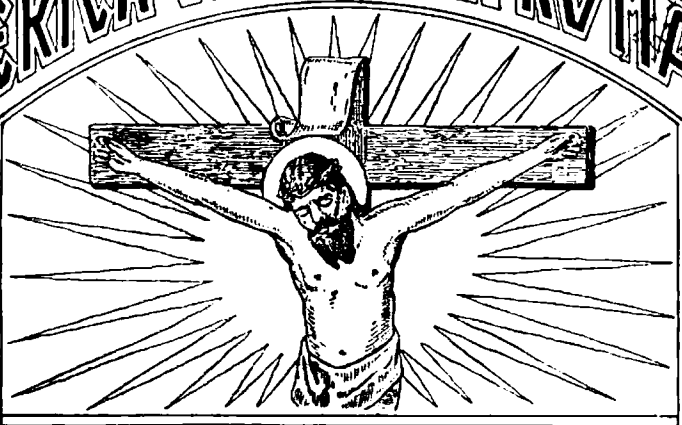
Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză		Pânză și hârtie			Piele și pânză		Pânză și hârtie	
	Lei	B.	Lei	B.		Lei	B.	Lei	B.
1. Arhieraticonul . . .	300,-	225,-	—,-	—,-	19. Mineiul pe luna Mai . . .	560,-	510,-	460,-	460,-
2. Aghiazmatarul . . .	410,-	350,-	300,-	—,-	20. Mineiul pe luna Iunie . . .	560,-	510,-	460,-	460,-
3. Apostolul . . .	770,-	680,-	650,-	—,-	21. Mineiul pe luna Iulie . . .	590,-	540,-	490,-	490,-
4. Cartea de Tedeum . . .	153,-	115,-	100,-	—,-	22. Mineiul pe luna August . . .	560,-	510,-	460,-	460,-
5. Cazanta . . .	425,-	375,-	350,-	—,-	23. Mineiul pe luna Septembrie . . .	560,-	510,-	460,-	460,-
6. Cartea de rugăciuni p. tot Românul . . .	—,-	80,-	—,-	—,-	24. Mineiul pe luna Octombrie . . .	610,-	560,-	510,-	510,-
7. Catavasierul . . .	—,-	175,-	—,-	—,-	25. Mineiul pe luna Noiembrie . . .	610,-	560,-	510,-	510,-
8. Ceaslovul mic . . .	250,-	220,-	200,-	—,-	26. Mineiul pe luna Decembrie . . .	610,-	560,-	510,-	510,-
9. Dumnezeștile li- turghii . . .	310,-	280,-	250,-	—,-	27. Noul Testament, Editura Inst. Biblic ortodox român, tradus de Păr. Grigorie (Gala Galaction) . . .	—,-	100,-	—,-	—,-
10. Evhologiu . . .	710,-	650,-	590,-	—,-	28. Paraclisul sf. D-tru . . .	138,-	100,-	80,-	80,-
11. Evanghelia . . .	820,-	—,-	—,-	—,-	29. Pentecostarul . . .	620,-	530,-	430,-	430,-
12. . . în piele peste tot, lei	1300,-	—,-	—,-	—,-	30. Prohodul Domnului . . .	138,-	100,-	80,-	80,-
13. Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur . . .	165,-	140,-	110,-	—,-	31. Panthida . . .	138,-	100,-	80,-	80,-
14. Istoria Bisericească de Eusebiu Popovici Vol. I. . .	225,-	200,-	—,-	—,-	32. Psaltirea . . .	175,-	120,-	100,-	100,-
Idem . . . II. . .	250,-	225,-	—,-	—,-	33. Rânduiala Rădicării Panighiei . . .	138,-	100,-	80,-	80,-
Idem . . . III. . .	220,-	195,-	—,-	—,-	34. Slujba sfințirii Stea- gului unei Corporații . . .	90,-	80,-	60,-	60,-
Idem . . . IV. . .	300,-	—,-	—,-	—,-	35. Rând. Sf. Steagului unei școli . . .	90,-	80,-	60,-	60,-
15. Mineiul pe luna Ianuarie . . .	560,-	510,-	460,-	—,-	36. Sluj. Sf. Bisericii . . .	190,-	160,-	130,-	130,-
16. Mineiul pe luna Februarie . . .	560,-	510,-	460,-	—,-	37. . . Invierii . . .	190,-	160,-	130,-	130,-
17. Mineiul pe luna Martie . . .	560,-	510,-	460,-	—,-	38. Tipicul Bisericesc . . .	250,-	200,-	150,-	150,-
18. Mineiul pe luna Aprilie . . .	560,-	510,-	460,-	—,-	39. Triodul . . .	875,-	825,-	770,-	770,-

Instrucțiuni de comandă: Orice comandă va fi însoțită de un aconto, urmând ca restul împreună cu spa
de transport să se faceseze prin ramburs.

**N.B.—Librarii și orice revânzătorii sunt obligați a vinde Cărțile cu prețurile din a
Catalog, acordându-li-se rabat numai la CARȚILE BROȘATE.**

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFANTULUI
+ S I N O D +

CUPRINSUL

Preotul și societatea de azi (193).	<i>Episcopul Grigorie al Aradului</i>
Vechea Episcopie a Hotinului (198).	<i>Arh. Dr. Ventamin Bărlădeanu</i>
Biserici și Călugări (209).	<i>Ioan C. Filitti</i>
Din trecutul Catolicismului în Ardealul rom. (238).	<i>Prof. Dr. Gr. Cluhandu</i>
O chestiune ce trebuie lămurită, Concurs, Țir- cular, Circular (247).	<i>Preot Mihail Reguș</i>
Practică fără tipic (250).	<i>Pr. D. V. Mangăru</i>
Cronica bisericească (252).	<i>Arhim. Scriban, Icon. A. Crislea</i> <i>Pr. Stan Ene, Eeon. Petru Gh.</i> <i>Savin. Econom V. Ursăcescu</i>
Cărți, Reviste, Ziare (275).	<i>Arhim. Scriban, Pr. Ioan Răușescu</i> <i>Pr. I. Bărliba,</i>
Insemnări mărunte (282).	<i>Preot Const. P. Beldie</i>
Știri, Bibliografie, Poșta Redacției (284).	<i>Arhim. Scriban</i>

TIPOGRAFIA „CARTILOR BISERICESTI”

E.M.

S P R E Ș T I I N Ț A

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din I. P. Patriarh Dr. MIRON, Președinte de onoare; P. S. Episcop Varolomeiu, director; Prof. Ioan Mihăilescu, prim-redactor; Arhim. Scriban, secretar de redacție. Redactorii revistei: 1. Profesorii facultății de teologie din București: 1. Dr. D. G. Boroianu, Dr. V. G. Ispir, Econ. I. Popes Mălăești, Pr. Dr. Nicolae Popescu; 2. Profesorii facultății de teologie din Cernăuși: Dr. V. Gheorghe Dr. V. Șesan, Dr. V. Tarnavski, Dr. N. Colos; 3. Pr. Cicerone Iordăchescu, Chișinău, Dr. Romu Cândea, Cernăuși. Dr. Ioan Lupas, Dr. St. Cioroianu, Iconom Serghie Bejan, Dr. Gh. Ciuhandă d. Ș. Berechet.

Orice corespondență privilegiate la redacție se va trimite pe adresa Părintelui Arhim. Scriban, București 6, str. Antim (localul St. Sinod).

Pentru tot ce privește administrațiunea revistei, interesele se vor adresa Consiliul Central Bisericesc, București 1, str. Matei Millo 9.

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca și în trecut. Persoanele particulare, care vor să li se trimeată, trebuie să se adreseze administrațiunii: București 1, str. Matei Millo

Depozitele revistei însă sunt tot la Sfântul Sinod, și cine caută numere vechi, trebuie să le ceară, în toate zilele de lucru dela 5-7, în încăperea rezervată revistei. Poșta însă se cer tot dela Consiliul Central Bisericesc, punându-se totdeauna adaosul: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română”.

A B O N A M E N T U L

1 an . . . . . 160 lei. Pentru străinătate, se adaugă transportul.

1 număr . . . . . 15 lei

Toate abonamentele se trimet la Consiliul Central Bisericesc, însemnându-se ori trimetere cu lămurirea: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română”.

C A R Ț I L E

apărute în Editura Institutului Biblic, se găsesc de vânzare la Tipografia Cărților Bisericești, Str. Principatele-Unite

<ol style="list-style-type: none"> 1. Lazăr Diaconul, Pr. Sebastian Stanca . . . . . Lei 5.— 2. Patimile Mântuitorului! Pr. Criveanu . . . . . „ 5.— 3. Împotriva Beției, I. P. S. Patriarh . . . . . „ 5.— 4. Două întâmplări minunate, Pr. Gr. Pișculescu (Gala Galaction) . . . . . „ 5.— 5. Durerea Vinerii celei mari, de Arhim. I. Scriban . . . . . „ 5.— 6. Catehismul creștinului ortodox, de Pr. I. Mihăilescu . . . . . „ 10.— 7. Adventismul dat pe față de un fost adventist de Arhim. Scriban . . . . . „ 15.— 8. Ce să crezi și cum să trăiești, de P. S. Nicodem . . . . . „ 4.— 9. Povestiri folositoare pentru popor, de A. V. P. . . . . Lei 6.— 	} însemnate în titlu }	<ol style="list-style-type: none"> 10. Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române . . . . . „ 5.— 11. Paraclisul I și al II-lea al Maicii Domnului . . . . . „ 5.— 12. Cultul Sfinților (venerarea și invocarea lor) de Diaconul Al. N. Constantinescu . . . . . „ 5.— 13. Noul Testament de Păr. Gala Galaction legat în piele de lux . . . . . „ 40.— 14. Psaltirea tradusă de Părintii Profesori Gala Galaction și Vasile Radu . . . . . „ 5.— 15. Predici despre Ură—Mânte—Răsunare, contra injurărilor și despre Praznicul Mamelor, de I. P. S. Patriarh Miron . . . . . „ 5.— 16. Psaltirea tălmăcită de P. S. Nicodem . . . . . „ 5.—
--	------------------------------	--

Ratatul de 20% se acordă la cărțile de sub Nr. 1-16 și numai la comenziile cari trec de 25 exemplare.

Carte de rugăciuni, de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot	90.—
„	75.—
„	legată în pânză peste tot „ 65.—
„	„ 55.—

Icoanele — Maica Domnului și Domnul Hristos — lucrate pentru „Institutul Biblic” de anume pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, și imprimate la München, condițiuni tehnice superioare, au sosit în țară și se află de vânzare la „Tipografia Cărților Bisericești”, cu următoarele prețuri:

Icoane mari, 62/47 c. m., lei 25 bucata; Icoane mici, format c. poștală, lei 2 bucata. Icoanele se vând numai contra cost.

A APĂRUT: *Cele 4 Evanghelii în una singură*, de ARHIM. SCRIBAN, Prețul 80 lei, Editura „Ancora”, București, str. Emigratului 4.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria III. Anul L. Nr. 3 (612).

Martie 1932.

Direcțiunea revistei își dă toate sîlînțele pentru a ajuta munca preoșimii românești. Roagă însă pe toți cucernicii Preoți să binevoiască a-și plăti toate rămășițele din anii trecuți, cât și abonamentul pe întreg anul 1930, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește sîma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. În nădejdea că Sfințiiile Lor vor înțelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor ascultă, cum și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decît spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA.

PREOTUL ȘI SOCIETATEA DE AZI*)

de Episcopul GRIGORIE al Aradului,

VII.

Religia este și pentru intelectuali.

— Indatoririle ce decurg pentru preoți din acest adevăr —

Mulți cred că religia este bună numai pentru oameni simpli, dar îndată ce cineva a ajuns la știință, la cultură, nu ar mai avea nevoie de religie. Dar scopul științei și al culturii nu poate fi altul decît ca oamenii să aibă aceleași gânduri curate, aceeași cugetare, același suflet. Dar și învățătura creștină cere, prin graiul Sfântului Pavel: «Aceașă să cugetați, un suflet fiind» (Filip. 2, 2).

Învățătura creștină are în vedere să facă pe om cel mai luminat. Iisus, când zice: «De te zmințește pe tine mâna ta, taie-o pe ea» (Marcu 9, 43) sau când dă alte povețe, are în vedere pe tot omul, fie învățat fie neînvățat; când trimite pe apostoli, îi trimite la toate neamurile, fără deosebire de stare socială. Când Sf. Pavel dă sfaturi pentru părinți, copii, slugi, are în vedere că între ei sunt unii mai mult, alții mai puțin luminați etc.

De aici se desprinde pentru preoți o îndatorire mare. Ei trebuie să fie în stare a arăta și omului celui mai cult că religia este pentru toți oamenii.

Îată ce trebuie un preot să spună lumii de azi:

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.”, pe luna Februarie 1932.

Nu vedem nimic nou în aserțiunea unor oameni, preținși luminați, oricât ar fi de vehemenți sau disprețuitori, că religia este bună numai pentru popor, deci numai pentru lumea fără știință și năcăjită.

Mentalitatea vulgară nu reflectează cu lunile și cu anii asupra faptelor proprii și fatalmente îndeamnă pe unii oameni să creadă, că se pot pune la bătae cu concepția de viață profundă și curată pe care o profesează Domnul nostru Iisus Hristos.

Cadrul acestei lucrări nu ne permite să înșirăm aici chiar toate argumentele, cari ne stau la dispoziție ca să arătăm că religia nu numai că nu ar fi bună de altceva decât să conformeze masele neștiitoare, ci din contră — cum mărturisește unul din cei mai mari preoți și oameni de știință ai lumii, Goethe, ea cuprinde ceea-ce are mai bun și mai superior omenirea.

Contrarii religiei, de obicei, când o desprețuesc, — pornesc dela aserțiunea că știința ar fi un antipod al credinței. Dar să admitem atotputernicia științei, să ne punem întrebarea: oricâtă știință ar fi înmagazinată în creierul unui om, este dânsa întreg omul?

Omul de știință nu-și are și el viața lui de sentiment și voință? Omul de știință nu e capabil și el de ură și de iubire ca și cel mai simplu om? Care ar fi faptul care ar deosebi pe omul de știință de cel mai din urmă salahor, când el suferă de vreo boală trupească, ori ar fi lovit cu dispreț și nerecunoștință din partea semenilor săi?!

O femeie distinsă spune: că reginele și spălătoresele plâng la fel când simt o durere. Nu cred că ar fi în stare să spună cel mai antireligios om din lume, oricât ar fi de învățat ori puternic, că el nu se simte om, ci este ca o statuă rece, pe care nu-l ating relațiile sufletești cu alți oameni.

Voltaire spunea, că dacă în piața cea mai umblată a Parisului s'ar întâmpla o minune pe care ar vedea-o 2000 de oameni, el nu ar crede celor 4000 de ochi, ci celor doi ai săi. Și cum s'a frânt acest om pe patul de moarte, cum a fost de mic și cât de mult a dorit biserica, credința și preoția!

Bakunin, celebrul cap al anarhiștilor, care pentru ajungerea scopului admitea moartea, a trăit o viață de

câne, o viață sfâșiată, Invidiată, intrigată și înșelată. Ce ironie! să pretinzi că tu posezi cheia de a fericii lumea și apoi să mori tu și să trăiești ca cel mai nefericit!

Ce frumos, ce dovadă de înaltă cultură arată acei muritori cari recunosc că nu sunt nici mai mult, nici mai puțin decât niște oameni, cari vrând-nevrând, trebuie să-și poarte crucea vieții, jumătate poate lacrimi și suferințe.

Cine ar trebui să recunoască acest fapt decât chiar intelectualii, deci oameni cari, în urma culturii lor, pot să reflecteze și asupra faptelor lor și asupra faptelor altora!

Noi suntem de modesta, dar sigura părere, că chiar intelectualii au mai mare lipsă de religie, decât chiar poporul.

Poporul, poate, trăiește o viață mai mult inconștientă și nu simte zilnic nepotrivirea pe care o simte intelectualul între aceia ce dorește și între aceia ce poate.

Să luăm un singur fapt, dintre multele fapte ale vieții intelectualului nostru. Intelectualul vede clar că omul este o ființă socială și că are lipsă să trăiască în societate. În atingere cu alți oameni, i se lămuresc ideile, i se rafinează sentimentele și i se oțelește voința. Lipsa societății îl face și pe cel mai distins intelectual unilateral, ursuz și nenorocit.

Priviți pe acest intelectual, când este păgubit, lovit sau disprefuit de acel semen al său pe care îl numea prieten bun. O ascuțită durere sufletească îi străbate toată ființa și se simte bolnav. Omul din popor însă va trece la ordinea zilei mai ușor peste incidente de felul acesta și nu va simți nicio durere sufletească.

Mila, iubirea, credințioșia, onestitatea și celelalte virtuți, nu sunt elemente în care trăiește așa de intensiv numai poporul neștiutor, ci chiar intelectualul care trebuie să admită că nu te poți referi la virtuți, ca bunăoară dreptatea și omenia, dacă ele nu sunt ceva statornic, ceva vecinic.

Poporul nu vede, dar cu atât mai vârtos trebuie să vadă intelectualul, că virtuțile sunt ceva fundamental, ceva cardinal în viață, fiindcă altcum toată viața se năruie ca și o casă frumoasă, care atunci se năruie, când e gata, fiindcă fundamentul e rău.

Dar virtuțile cardinale, vecinice, nu pot exista fără temelia religiei. Aceasta ne convinge că virtuțile sunt cardinale și vecinice, fiindcă ele emană dela un Dumnezeu vecinic.

Nici nu putem aminti ca contra-argument serios afirmarea, că spiritul omenesc poate să fie izvorul ultim al virtuților fără de care nu putem trăi, fiindcă, dintre doi oameni cari ajung pe o scândură în mijlocul mării infuriate, fiecare caută fără milă să măture pe celălalt și să rămâe singur. În fața egoismului omenesc, tot bagajul de raționamente omenești nu este mai mult decât un sac cu pene în fața vântului.

Ca suprem argument pentru teza noastră, invocăm numai cinstea de om, care trebuie să recunoaștem că trebuie să se plece ca un copil în fața învățării Domnului nostru Iisus Hristos.

Oh, omule — oricine ai fi, — gândește-te ce argument ai putea tu să invoci în fața oamenilor spre a primi ajutorul lor, când vei fi bătrân, sărac și bolnav! Cei mai deaproape ai tăi vor fi surzi și muși față de tine și acet străini, cari nu te-au văzut niodată în viața lor, te vor adăpa și sătura, fiindcă și-au închinat viața aceluia care a spus, porucă cea mai mare «Să vă iubiți unii pe alții».

Toată legislația noastră ar putea-o înlocui în orice moment pilda strălucită a samarineanului milostiv. Pe acei oameni, cari cred că elementul miraculos i-ar putea opri să fie religioși, îi întrebăm dar ce nu este miraculos în lumea aceasta, începând dela stropul de apă până la soare?!

Newton, cel mai mare om de știință, își scotea pălăria oridecâteori pomenea numele lui Dumnezeu. Și tu, iubite cetitorule de ai fi cel mai distins intelectual, să nu te sfințești să faci lucrul acesta, fiindcă mari și minunate sunt lucrurile lui Dumnezeu și toate într-o înțelepciune le-a făcut.

Repet că această scurtă expunere, făcută în raport cu întinderea lucrării mele, am bazat-o în primul rând pe privirea introspectivă a fiecărui cetitor. «Veniți toți cei osteniți și obosiți la mine», cu drept cuvânt ni se adresează tuturora fără excepție, fie că suntem din popor, fie că suntem intelectuali.

Știința poate ne face în doelnici, dar inima noastră simte trebuința apropierei de Domnul și Dumnezeul nostru în toate clipele vieții.

Știu că mulți intelectuali trec indiferenți pe lângă cartea cărților care este Scriptura, nu fiindcă ar urî-o

ori ar disprețui-o, ci din simplul motiv că nu se sinchiesc de conținutul ei. Și Scriptura este cartea fiecărui om din lume. Ce admirabil și ce bun e conținutul ei!

Nu există vârstă, nici ocupație, nici grad de cultură, nici durere, nici înălțare, nici depresiune sufletească, care să nu-și găsească alinare în această carte. Dânsa răspunde la toate întrebările, la toate îndoielile, la toate zvârcolirile noastre, dela leagăn până la mormânt. Aceasta trebuie un preot să spună lumii de azi.

Mărturisesc că nu scriu aceste șire pentru supra-oameni, ci sunt convins că, atunci când mă adresez chiar intelectualilor să îndrăgească Scriptura, biserica și credința, nu voi fi rușinat.

Credința aceasta, că intelectualii români numai pe baza Scripturilor sfinte se vor înălța pe scara fericirii și a creației, este un stâlp de rezim al vieții mele, fiindcă nu s'a născut încă acel om care să dovedească că lumina și căldura nu sunt factori esențiali în viață, iar din Scripturi radiază chiar lumina și iubirea atât de necesare vieții intelectuale.

Am emoție adâncă când, în vizitațiunile mele pe sate, văd cum țăranul nostru simplu, din care am răsărit noi, intelectualii lui, să închină în fața evangheliei strămoșești și simt că nu-i departe vremea când toți intelectualii noștri vor cădea în fața ei cu evlavie, nu din o poruncă bisericească, ci din un adânc imbold al sufletului care a găsit calea adevărată.

Veniți, iubiți intelectuali, la credință, ca sutele de boboci frumoși ai sufletelor voastre, pe cari îi distruge viața vulgară, să se deschidă și să devină flori frumoase!!!

Și acum, de încheere, încă un cuvânt: fiind religia necesară și pentru intelectuali, să ne dăm toată silința a fi la înălțimea cerută. *Intelectualii au tot dreptul să fie pretențioși față de preoți. Și să ne bucurăm că avem cu noi aproape pe toți intelectualii. Iar dacă unii îndrăznesc să ni-o spună că se așteaptă la mai mult dela noi, să ne bucurăm și să ne punem pe lucru. Preoții să se înarmeze cu armele științei profane și să fie la curent cu modul de a combate disecțiile nesănătoase ale filozofiei contemporane. Preotul trebuie să fie un diamant ale cărei scântei trebuie să strălucească de toate părțile.*

Să aprindem darul care este întru noi. Atunci atacurile nefavorabile vor cădea ca pleava în arie, în timpul verii, și noi vom birui. Numai așa vom birui!

CUPRINSUL.

	<u>Pagina</u>
1. Preotul în fața criticilor	4
2. Necesitatea unui ideal în viață	6
3. Idealul creștin al vieții	9
4. Craiincii idealului creștin al vieții	12
5. Talentul și munca preotului	97
6. Cum vom pregăti preoți destoinici	102
7. Religia este și pentru intelectuali	193

VECHEA EPISCOPIE A HOTINULUI *).

III.

Prima ocupație rusească (1771—1774).

La 1769, pe când Grigore I Calimah (1767—1769) era domnitor în Moldova, a doua oară, izbucnește un războiu între Ruși și Turci. Oștile turcești trecând prin Moldova, spre granița rusească, fură, pradă tot ce le sta în cale; iar populația îngrozită fugea în toate părțile. La 29 Iunie, Calimah a fost ucis de Turci și înlocuit cu Constantin Mavrocordat (1769) a patra oară. Războiul se dădea la *Hotin*, unde Turcii au fost bătuți, cu toată sfortărea comandantului Rumeli Vales. Rușii, conduși de generalul Galițin, intrând în Hotin, au dat foc târgului, arzând totul, rămânând numai cetatea. Apoi, urmărind pe Turci, trec în Moldova. Mavrocordat, fuge cu oastea turcească spre Galați. Svonul apropierii Rușilor de Iași a produs „o confuzie și o groază nespasă în tot orașul, de nu știa fiește care în ce parte de loc s'apuce“. Nu erau deprinși Moldovenii cu Rușii, aceasta fiind cea dintâi ocupație a Rușilor în Moldova. Când s'au apropiat de Iași, Mitropolitul Moldovei Gavriil Calimah, cu clerul și cu boierii, le-a

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.“ pe luna Februarie 1932.

ieșit înainte, cale de un ceas, primindu-i cu pâine și sare, după obiceiul pământului ¹⁾. Populația s'a liciștit.

Cărmuirea Moldovei era generalul Gorceacov. După doi ani (1771), oștile căzăcești reușesc să alunge pe Osmani din raialele lor, împingându-i în Balcani. Rușii pun stăpânire pe teritoriile românești, smulse din mâinile Turcilor. Boierimea ambelor principate face câte o carte de închinăciune către împărăteasa *Caterina II*, prin care cere, nici mai mult nici mai puțin, decât *altpirea* țărilor române către pravoslavnică împărăție rusească. Mitropolitul Moldovei *Gavriil Calimah*, socotind soarta războiului hotărâtă, se pune în înțelegere cu Mitropolitul *Grigorie* al Ungro-Vlahiei și hotărăsc: *desfi nșarea mitropoliei Proilaviei. Hotinul* a fost dat episcopului de Rădăuți. Iată cum glăsuște gramata mitropolitană, din 10 Ianuarie 1771: *Și osebit de eparhia Hotinului, care s'a dat supt ocărmuirea frăției sale, episcopului de Rădăuți, Kir Dosoftei, toată cealaltă eparhie (a Proilaviei) să fie întru purtarea de grijă a numitului episcop de Huși, Kir Inochentie. Această hotărre o supune, spre aprobare, și Grafului Rumianțev sau Romanțov. Înainte însă de a veni aprobarea, gramata fusese pusă în executare. Într'adevăr, vedem că, din acest an (1771), Iulie 6, Dosoftei Herăscu, episcopul de Rădăuți, își luase titlul: „Și al Hotinului“, în gramata de hirotonie a unui preot, anume Pavel, din satul *Hatna*, ținutul Suceava la biserica unde se cinstește și se prăznuște hramul: „Înălțarea Domnului nostru Iisus Hristos“ ²⁾. La 25 Aprilie 1773, sosește abea răspunsul grafului Rumianțev, care, printr'o scrisoare, aprobă gramata mitropolitului Gavriil Calimah, în ceia ce privește ținuturile cari aparținuse mitropoliei Proilaviei. *Despre Hotin însă nu pomeneste nimic* ³⁾. Se vede că secretarul său făcuse această omisiune, din scăpare de vedere, sau fusese altă pricină, rezolvându-se pe cale de înțelegere verbală. Nu putem admite însă ideia că Rumianțev ar fi fost de altă părere, numai în privința episcopiei Hotinului, căci atunci ar fi spus'o, în scrisoarea sa. E posibil că se gândise la vreun ierarh rus, pentru întreaga mitropolie a Proilaviei, im-*

1. Post. Manolaki Drăghiclu. Istoria Moldovei, op. cit. II, p. 32 sgg

2. D. Dan: Cronica episcopiei de Rădăuți: Viena, 1912, p. 228-9.

3. Frășlman op. cit. p. 14.

plicit *Hotinul* și de aceea a întârziat cu răspunsul, peste doi ani de zile.

Mitropolitul Gavriil Calimah, după primirea acestei scrisori, face o *enciclică* către tot clerul și poporul creștin pravoslavnic, din orașele și satele alipite la parohia Hușilor, înștiințându-i că, de acum înainte, vor fi sub supraveghierea episcopului acelei eparhii *Inochentie*. Despre *Hotin*, nici el nu spune nimic¹⁾.

Dintr'o *carte de blestem*, dată de Dosoftei al Rădăuților și *Hotinului*, la 11 Decembrie, 1773, pentru o încălcare de loc a lui *Enachie Cantacuzino* din Cernăuți, de către *Costa*, care fusese vameș în Cernăuți, se vede că, la această dată, sub a sa obladuire se afla și „episcopia Hotinului”²⁾.

La 1774, Iunie 10, se încheie pacea între Ruși și Turci, la *Cuciuc-Cainargi*. Stipulațiunile păcii fiind în defavoarea Rușilor, oștile muscălești au trebuit să se retragă din ținuturile luate din mâinile Turcilor, cari le ocupă din nou, reînființând *raialele*. *Mitropolia Proilaviet s'a reînființat* și ea, având în cuprinsul ei și *raiaua Hotinului*.

IV. *Ocupația Ruso-Austriacă*. La 1787, izbucnește din nou război între Ruși și Turci. Austria trece de partea Rusiei. Teatrul războiului îl formează tot țările române. Oștile Austriace, sub comanda principelui Frederich Osias de Saxa-Coburg, înaintează în Moldova, ajungând la Iași. Domnitorul Alexandru Ipsilanti (1786—1787) fu prins și trimis prizonier la Cernăuți, iar cărmuirea țării fu încredințată unui *divan*, alcătuit din boieri, sub prezidența generalului austriac *Elmpt*³⁾. Turcii își concentraseră trupele în jurul cetății Hotinului. Năvălind asupra Austriacilor, cu forțe militare puternice, li siliră să se retragă în Bucovina. În locul divanului de boieri, așezat de Austriaci, Turcii, înaintând spre Iași, pun domnitor peste Moldova pe *Manoil Ruset* (1788) sau Manoli Roset, boier din ținutul Fălciului, care domni numai câteva luni⁴⁾. Trecând

1. Melchisedek: *Cronica Hușilor* op. cit. d. 3:2 sgg.

2. N. Iorga: *Studii și documente* vol. VII, part. III-a. București, 1904. p. 226, m. 72.

3. Melchisedek: *Cronica Hușilor*... p. 366.

4. În trecere pela moșta lui din Fălciu, vizirul găzduise la dânsul. Fiindu-l recomandat de alți boeri din Fălciu și vizirul cunoscându-l, l-a numit Domn al Moldovei. N'a apucat însă să ia sămăle și să île înfărit de Poartă, fiindcă, după puține zile dela intrarea lui în Iași cu armia turcească, a murit, fiind înmormântat la biserica domnească, cu hramul „Sf. Nicolae” de lângă curte; așa că domnia lui n'a ținut decât 2—3 luni. Post. M. Drăghiclu, op. cit. II, p. 52—3.

și Rușii Nistrul, sub comanda generalului șef cneazul *Potemchin*, o parte din oștire s'a îndreptat spre Iași; iar prințul de Coburg și-a mutat comandamentul la Roman, cuprinzând tinuturile: Herța, Dorohoi, Suceava, Neamț și Roman, ocârmuite de un triumvirat administrativ alcătuit din generalul *Ențeberg*, baronul *Hergelet* și logofătul *Constantin Balș*, cu reședința la Roman.

Rușii, intrând în Iași, au rânduit ca ocârmuitor pe senatorul *Lascarov*, cu divanul cnejei Moldovei, în care divan boierii ce însemnau mai mult erau: Logofătul *Iordachi Ghica* și vornicul *Nicolae Roznovanu*. *Potemchin* purta grijă numai pentru oști. A rămas în memoria leșenilor petrecerile ce făcea acest favorit al Ecaterinei II, care a vărsat mult aur și argint în țările noastre. Ținuta lui și a statului său major „după îmbrăcămintea ce purta, fiind încărcăți de aur și de argint, pe toate cusăturile straelor, semăna mai mult a unui monarh oriental decât a unui stat major militar“. În suita lui, se afla și generalul *Suvarov*, care însă se dovedi general iscusit, după moartea lui *Potemchin*. Mult a avut să sufere poporul Moldovei din partea muscalilor, cari „țineau calea oamenilor pe drum, îi dezbrăcau, îi stâlceau și făceau multe necuviinți pela case, de nici nu se pot povesti“¹⁾. Austriacii operau în nordul Moldovei.

La 10 Mai, 1788, oștile Austriace întărite dau năvală asupra *Hotinului*, pe care-l înconjoară și, după câteva asalturi, la 29 August, reușesc să-l cuprindă. Înaintând victorioase, în această vreme, curățesc întreaga raia a *Hotinului* de ordiile turcești și, prin Octombrie (1788), pun stăpânire pe dânsa. Teritoriul ocupat de Austriaci, se întindea între Prut și Nistru; la apus se mărginea cu pârâul *Răchitna*, care forma granița spre *Bucovina*; iar spre răsărit mergea până la pârâul *Ciuhurului*, care se varsă în Prut, în fața *Ștefăneștilor*. Pe lângă *Hotin* cu cetatea sa, mai cuprindea și 164 sate în jurul său²⁾.

Acest teritoriu, la început a fost supus de Austriaci ocârmuirii militare, care avea de comandant șef pe genera-

1. Post. Manolachi Drăghiclu, op. cit. II, p. 52-56.

2. Dr. Simeon Reli: Raiaua *Hotinului* în timpul ocupației Austriace și legăturilor ei bisericăști cu episcopia *Bucovinei*, *Cernăuși*. 1930, p. 8-9.

lul Major Conto, cu reședința la Hotin. La 25 Noembrie 1789, o trecură sub administrația civilă a guvernului provincial din Galiția, cu sediul la Lemberg; iar la 12 Decembrie a fost supusă administratorului distinctului Bucovinei, cu reședința la Cernăuți, *Iosif Beck*; iar ca administrator *special*, cu reședința la Hotin, fusese trimis dela administrația centrală din Cernăuți, Căpitanul administrativ al raia'ei *Adler*.

Când noii stăpânitori au intrat în Hotin, din punctul de vedere bisericesc, au găsit o turmă părăsită de păstor. Mitropolitul *Chiril* al Proilaviei, de care ținea și raiaua Hotinului, avusese grija a se refugia din vreme la Dubasari dincolo de Nistru, rămânând numai clerul pastoral, îndurând aceleași suferinți ca și poporul lor¹).

Școala. În toată raiaua Hotinului, se afla pe atunci o singură școală moldovenească, la Hotin, care avea 300 de școlari, un număr considerabil. Ca dascăl, se găsea «*Ștefan dela Putna*, dascăl pentru învățat copiii». Desigur că acest putnean era vreun fost școlar al Academiei duhovnicești, cea condusă de vestitul călugăr învățat, arhimandritul Vartolomeu Măzăreanu. Școala aceasta trebuie să fi fost *școala bisericească* depe lângă episcopie, înființată și patronată de către episcopul *Amfilohie* Hotiniul.

La venirea Austriacilor ca stăpânitori, de sigur că a fost prefăcută în *școală militară*, despre care pomenește Wickenhauser²), supusă calapodului școlilor austriace și aceluiași norme, cum funcționa pela 1789 și școala din Coțmani. În școlile acestea, organizate de *Anton de Marchi* «interimarul director al dascălilor, din Bucovina, se învăța : *Cetirea și scrisul pe tratașe, catehismul mic, după înțelegere, ducerea de mână, ceaslovul, psaltirea, slovele nemțești, calculul și Comenius* împreună cu talmăcire și în stărșit *limba Germană*³).

Sărmanul dascăl Ștefan dela Putna, neîmpăcându-se

1. D-r Simeon Reil : *Raiaua Hotinului* în timpul ocupației Austriace și legăturile ei bisericești cu episcopia Bucovinei. Cernăuți. 1930, după acte oficiale din arhiva mitropoliei din Cernăuți. p. 9. Comp. N. Iorga : Ceva despre ocupațiunea austriacă în anii 1789—1791. București 1911.

2. Die Mark Holin unter Oesterr. Herrschaft. p. 84.

3. N. Iorga : Istoria învățământului românesc. București, 1928, p. 129-130. Comp. «Contribuții la istoria învățământului în țară și în străinătate (1780—1830)», în Anal. Acad. rom. s. literară XXIX p. 138 sq.

cu sistemul introdus de Austriaci, a trecut granița și s'a dus în Basarabia, unde se găsea pe la 1790, ca «dascăl de copii», la o școală, poate școala domnească din Chișinău, unde scrie «Alexandria», cu toată cheltuiala negustorului *Domc*, din acest oraș¹).

Biserici grecești (ortodoxe), după documente, știm că au fost două în Hotin: Una cu hramul «St. Ierarh Nicolae», fosta catedrală episcopală, și alta cu hramul «Sf. Grigorie teologul». Ambele însă fuseseră prefăcute în moscheie de către Turci, în a doua jumătate a veacului XVIII și acum erau părăsite și ruinate cu totul.

Biserici catolice nu erau, din cari pricină, noii stăpânitori ai Hotinului, de confesiune catolică, la început au fost siliți a-și face serviciile lor într'o casă particulară amenajată în capelă. Mai pe urmă au transformat, după ritualul catolic, una dintre cele două biserici ortodoxe ruinate, poate chiar fosta catedrală episcopală, cu hramul «St. Nicolae». Doi preoți papistași, unul din Lemberg și altul din Ardeal, fură aduși și așezați aici, cu leafa lunară de 21 fl. și 24 cr. și cu locuința în natură, gratuită. Ei vor fi predat și catehisul la copiii din școala germană militară.

Populațiunea ortodoxă din raiaua Hotinului fu alipită Bisericii Bucovinei (18 Octombrie 1788), care-și avea reședința la Cernăuți. Episcopul *Dosoftei Herăscu* (1750—1789), la poftirea guvernului, alcătui o *epistolă pastorală*, prin care îndeamnă turma sa duhovnicească la credincioșie și supunere către M. S. Impăratul²).

Protopopul Lazar Azachievici. Ca protopop al Hotinului, li fusese recomandat de însuși Alteța sa princiară *Principele de Saxa-Coburg* un preot militar, *Lazăr Azachievici*, confesorul corpului de «Arnăuți moldoveni», care-și câștigase mari merite militare, la asedierea cetății Hotinului. Dosoftei Herăscu, îl acceptă, bucuros, ca pe unul ce avea trecere pe lângă autoritățile austriace. Și fiindcă

1. St. Ciobanu: „Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusească”. Chișinău, 1923, p. 28 sq.

2. Interesantă este și semănătura și pecetea episcopului „*Dosoftei* al Rădăușului și Hotinului”. Pe pecete este înfățișat „stântul ierarh Nicolae”, la mijloc: de o parte biserica din Rădăuși; iar de cealaltă, cea din Hotin. D. Dan: *Cronica episc. de Rădăuși*. Viena, 1912, ilustrația a 4-a dela sfârșit.

în Hotin nu există o biserică ortodoxă, mijlocește crește către administrația militară ca să-i pună la dispoziție, deocamdată, o casă particulară potrivită, așezată pe un loc liber, pentru a deschide într'nsa o *capelă* (paracelis), lângă care să se poată clădi apoi o *biserică* și casă pentru protopop și încă pentru un preot urban. Protopopul Lazăr Azachievici, îndată după numirea sa, se îngrijește de alegerea unui loc pentru cimitir (țintirim), pe care loc, episcopul Dosoftei îl avertizează, ca să se facă cu aprobarea, în scris, a cărmuirii politice. Îi mai dă sarcina ca să avizeze la strângerea mijloacelor bănești, pentru ridicarea unei biserici. El însă, profitând pe deoparte de firea molatecă și de starea de slăbiciune în care se afla Dosoftei, bătrân, bolnav și pironit pe patul de moarte, pus în imposibilitatea de a putea supraveghearea cele ce se puteau petrece tocmai la Hotin; iar pe de altă parte de protecțiunea de care se bucura din partea stăpânirii austriace, nu se mulțumi numai cu titlul de «protopop al Hotinului», în care fusese numit, ci se erijează, cu dela sine putere, la demnitatea de *protopop-șef* (Ober protopop) al *raialei Hotinului*; iar pe protopopul Prutului, *Artemie Lemne*, îl făcu *vicar protopopesesc* al raialei și începu a săvârși o serie de abuzuri. La 2 Fevruarie 1789, *Dosoftei Hărăscu* închise ochii pe veșnicie, obosit de greutatea vârstei și de multe suferinți pe cari le îndurase.

După dânsul veni *Daniil Vlahovici* (Apr. 1789—1822), sârb de origină, fost profesor la școala clericală din Suceava. Agreat de Austriaci, îndată ce urcă scaunul episcopal, fu invitat de guvern ca să alcătuiască o *epistolă pastorală*, adresată clerului și poporului drept-credincios din eparhia Hotinului, pentru «curmarea abuzurilor și a superstiției». Această scrisoare a fost înaintată mai întâi guvernului în 3 exemplare, pentru a obține *placet regium*. La 7 Iulie 1790, i se restituie un exemplar, cu observarea ca să-i schimbe titulatura de «episcop al Bucovinei și al Hotinului», numindu-se numai «administrator al raialei Hotinului în afaceri spirituale», ceea ce Daniil și făcu. Ridicat la treapta episcopală, prin favoarea guvernului austriac, Daniil nu făcu nimic pentru ridicarea bisericii Bucovinei din starea de înjosire în care o aruncase noii stăpânitori. Ba lăsă și școala clericală, unde fusese dascăl,

să se desființeze (1818); iar pentru raiaua Hotinului și mai puțin. În schimb, protopopul Azachievici dispunea ca un pașă de soarta clerului și a parohiilor. Așa, la 10 Ianuarie, 1788, Azachievici, puțin timp după numirea sa ca protopop, cu dela sine putere, fără știrea și aprobarea episcopului Dosoftei, alcătuește o *epistolă pastorală*, în românește, și o adresează *tuturor pravoslavnicilor creștini, din raiaua Hotinului*, îndemnându-i ca să jertfească câte 2 parale la mâna preoților, pentru a veni în ajutorul unui «*obraz cinstit din starea bisericească, căzut în mare primejdie*». Epistola bine chibzuită, este semnată; *Lazar Azachievici, Kezarocrădeștii Raia protopop*¹). Banii s'au adunat dela preoți de Azachievici, care și-a însușit personal; iar persoana pentru care se adunase era imaginară.

Văzând că planul i-a reușit, începu o serie întreagă de jafuri asupra preoților, făcând trafic cu parohiile și uzând de toate mijloacele pentru a-i storce de bani.

Aceste abuzuri s'au descoperit mai pe urmă, în următoarele împrejurări: Pela sfârșitul anului 1790, trupele austriace, retrăgându-se din raiaua Hotinului, spre Lemberg, Azachievici a plecat și el, pe lângă unitatea sa, fără știrea și învoirea episcopului, păstrându-și însă postul de protopop al raialei. Acolo a stat o lună întreagă, fără să scrie consistoriului sau episcopului său. La 10 Ianuarie 1791, printr'un decret împărătesc, corpul Arnăuților moldoveni a fost dizolvat; iar Azachievici a fost pus în retragere. Când s'a văzut rămas pe dinafară, intervine către protectorii săi Austriaci, ba să stăruie pe lângă episcopul Daniil Vlahovici, ca, atunci, când se va ivi vreun post vacant de protopop în Bucovina, să-l numească pe dânsul, pentru că — zicea guvernul galițian — acesta numai din dragostea către Austriaci și-a părăsit postul său de protopop, pe care-l ocupase în Moldova și aici nu poate ocupa post în vreo eparhie sârbească, din pricină că nu știe limba sârbească.

Aflând de această intervenție, unii din preoții din raia, cari fuseseseră mituiți de Azachievici, făcură denunțuri către episcop, arătând abuzurile ce le săvârșise, în vremea când a stat protopop la dânsii. Aceasta o făcură

1. Dr. Simeon Reli. op. cit. p. 18—20.

ei mai mult de frică, ca să nu vină iarăși pe capul lor.

Vlahovici, primind denunțurile, cere oficial, mai întâi căpitanului districtual al raialei Adler, să cerceteze, «cu ce pașaport și cu a cui învoire protopopul Lazăr Azachievici părăsise postul său, fără știrea și învoirea consistoriului episcopesc, vrând să-l pedepsească, în caz când s'ar întoarce înapoi. În acelaș timp, rânduieste o comisiune mixtă de anchetă, alcătuită din *Atanase Ioanovici*, asesor consistorial, din partea episcopului, *Adler*, căpitanul administrativ al raialei, ca reprezentant al guvernului și *Const. Teleman*, ca grefier.

Această comisiune urma să meargă la fața locului, în raia și să cerceteze faptele reclamate. La 16 Martie 1791, își începuse ancheta. Dela primele cercetări, încep a se desvălui mituiri și diferite abuzuri în sarcina protopopului Azachievici și în parte a vicarului său Artemie Lemne¹⁾.

În Martie, comisiunea terminând cercetările, încheie dosarul și-l înaintează episcopului. Acesta alcătuește o adresă, pe care, la 30 Martie 1791, o înaintează guvernului provincial din Lemberg, drept răspuns la intervenirea lui de a-l numi pe Azachievici protopop la vreo vacanță în eparhia Bucovinei. Această adresă fiind o oglindă a stării de lucruri din acel timp din raiaua Hotinului, o reproducem în întregime. Iată cuprinsul ei:

1. Iată câteva din acele mituiri și abuzuri :

I. Dala parohul *Ioan Zamă* din satul *Hlinoaia*, ocolul Cluhurului, protopopul L. Azachievici a luat nu mai puțin de 10 galbeni.

II. Pr. *Ioan Bărnov* din *Velreanca*, ocolul Nisirului de sus, a dat protopopului *Moise Cumpăt* 4 ducași și mai pe urmă protopopului L. Azachievici 4 ducași, ca să fie lăsat pe loc, căci ei tot voiau să-l mute în altă parte.

III. Pr. *Ioan Tăsloanu* din *Zalucie*, ocolul Prutului, a dat protopopului Azachievici 3 ducași, ca să nu-l mai aducă și pe alt preot peste el, ci să rămâie tot singur.

IV. Pr. *Pavel Ștefanovici* din *Clisăuți* l-a dat lui Azachievici 4 galbeni, ca să nu-l mute la Hotin, ci să-l lase unde era.

V. Pr. *V. Gălușcă* din *Marginița* spune că Azachievici voia să așeze pe lângă dânsul pe alt preot, *Mihail Holac*. l-a dat 3 ducași și l-a lăsat singur.

VI. Pr. *Mihail Holac* din *Noua Suliță-de sus* spune că el fusese preot în Marginița. Venind Turcii și ne mai putând suferi implirile lor, s'a dus în Moldova. La 1789, întorcându-se, a găsit preot pe V. Gălușcă, care n'a vrut să-l primească și pe dânsul. S'a dus la Azachievici, care l-a pretins 8 galbeni, ca să-l pună la loc. „l-am dat 8 galbeni, zice el ; iar al 8-lea, mi-a poruncit Azachievici, să-l dau protopopului *Lemne*“. Sătenii însă n'au voit să-l primească înapoi pe Holac și de aceia Azachievici l-a trimis la Noua-Suliță de sus, unde este.

VII. Pr. *Ioan Podgorețchi* din *Lencăuți*, nevrând să primească pe fiul său ca preot, care nu voia să se ducă la parohia lui din Râncăuși, fu pedepsit „cu gloabă“, sub cuvânt că a făcut nedreptate fiului său.

„Inaltul guvern al Țării a binevoit a porunci Consistoriului, prin decretul din 29 Ianuarie a. c., să aibă în vedere plasarea într'un post de protopop, din districtul Bucovinei — când se va produce vacanța unui astfel de loc, — a preotului militar *Lazăr Azachieviți*, care, *din dragoste*, pentru serviciul de dincoace, și-a părăsit postul său de *protopop*, ce-l deținuse mai înainte în *Moldova*; iar acum a rămas în disponibilitate, în urma des-iiințării corpului de armată de arnăuți moldo-valah.

„Am aflat însă acumă că numitul *Azachieviți* a trecut de la *religia armenescă*¹⁾, la cea de aici (ortodoxă), a fost de două ori botezat și de două ori hirotonit în preot și că n'a ocupat nici odată în *Moldova* funcția de *protopop*. Din potrivă, a rămas fără parohie și fără nici o slujbă din cauza purtării sale nepacifice. Iar la izbucnirea războiului a fugit în Bucovina de frica turcilor, împreună cu mai mulți moldoveni, și de aici a plecat apoi cu unul dintre frații săi, un *negustor armean*, în tabăra cezaro-crăiască de la Hotin, ca să facă negoț. Acolo și-a oferit el serviciile sale ca *preot militar* (Feldkaplan), spre a sprijini astfel mai bine afacerile sale negustorești comune, câștigându-și prin aceasta atestatul favorabil din partea comandamentului armatei.

„De aceia nu s'a ezitat atunci, de a-l așeza pe numitul *Azachieviți* ca prin *protopop* în Hotin, fiind recomandat ca un păstor sufletesc zelos.

„Dar împotriva nădejzii noastre că numitul *protopop* își va face slujba după rânduială, am trebuit să aflăm, după plecarea sa a doua oară la armată, că el a *transferat pe preoții dintr'un loc în altul, în mod samavolnic, vânzând totodată parohiile*, cu câte 2, 3, și mai mulți ducați. Apoi, că a *împărțit bisericilor*, în chip cămătăresc, *pentru bani, Sf. Mir*, trimis de răpaușatul episcop, ca să fie împărțit preoților în mod gratuit și, în fine, că a cutedat să iscălească o *carte de milostenie*, redactată în forma de epistolă pastorală, pentru un *pretins arhimandrit*, căzut în închisoare; iar sumele colectate ca milostenie și le-a oprit pentru sine.

VIII. Pr. *Ghiorghe Ilașciuc* din *Peribicăuși*, declară că a dat *protopop*. *Azachieviți*, în 1789. o „vacă cu vișel“, ca să nu-i trimită în parohie pe un al treilea preot.

IX. Pr. *Grigore Savișchi* din *Balamutca*, spune că a dat lui *Azachieviți* 2 ducați, ca să-l facă acolo preot pe lângă altul.

X. Pr. *Dimitrie Brașoveanu* din *Cobleteu*, spune că a dat *protopopului Lemne* 1 ducaț ca să capete aceeași parohie.

XI. Pr. *Teodor Carp* din *Sărăușii-de-sus* a dat *protopopului Lemne* 30 fl. turcești și o *calărcă* în valoare de 20 fl. ca să-l lerte o pedeapsă de 60 fl. pentru că s'a bătut cu un jaran etc. După Dr. *Simeon Reli*, op. cit. p. 21—25.

1). La Hotin a fost o veche comunitate armenescă. Ei aveau o biserică veche, bogată, cu 12 băcăni. Biserica aceasta învechindu-se, se dărâ-mase și arsese. Sultanul *Selim I*, la 1801, aprobase rezidirea ei. Dar, din diferite împrejurări, neputându-se rezidi la 1810, comunitatea armeană cere învoire dela comandantul rus *Lieders*, ca să înceapă zidirea, *Lieders* aprobă, cu condiția ca să se refacă pe același loc și de același mărime, lăjime și înălțime, păstrându-se toată onestitatea, la refacerea ei. T. G. Bulat: *Biserica armeană din Hotin*, în „Arhivele Basarabiei“ (1929).

„Totuși, n'am voit să facem despre aceasta întrebuițare oficială, ci, aflând că numitul Azachieviți a plecat iarăși la oaste, și considerând deosebita recomandare a acestui protopop din partea comandantului armatei, am trecut totul sub tăcere, sperând că-și va recunoaște greșalele, le va regreta și se va îndrepta după reînfoarcere.

„Dar, chiar îndată ce se întoarse la protopopiatul său, în toamna trecută, îndrăzni el să se îndrepte către acest consistoriu, cu nemăsurata cerere, de a fi numit și așezat *protopop superior* („Ober-Protopop“) peste *întreaga raia*, ceiace de altfel e însuși episcopul, și-și puse chiar acest titlu, în mod arbitrar. Apoi călători prin întreaga raia, fără știrea consistoriului și a diregătoriei politice, convocând pe preoți, vornicii și bătrânii din mai multe sate și încercând să stoarcă dela dânsii certificate de bună purtare, scrise de mâna lor proprie; iar pe al doilea protopop, Lemne, să-l răstoarne și să-l facă fără slujbă. La urmă și-a părăsit chiar și serviciul, plecând la Lemberg, fără știrea și învoirea consistoriului, spre a-și înainta acolo, niște preținse plângeri.

„Spre a pune deci capăt acestor turburări, plângeri și dușmăni, am fost siliți, cu învoirea Kreisamtului (administrației districtuale), să trimitem o comisiune de cercetare, care a și adevărit că numitul protopop a făcut, în adevăr, negoț cu multe parohii, a luat *plată pentru împărțirea Sf. Mir*, sub cuvânt de remunerație pentru osteneala sa; iar printr'o carte falsă de milostenie, pe numele unui arhimandrit, căzut în prinsoare, a adunat o sumă mare de bani.

„Totodată s'a constatat că și protopopul Lemne a luat mai mulți ducați, ca gloabă, de la preoții din parohii, prinzându-se astfel și dânsul.

„Aceste pări. împotriva lui Azachieviți, s'au aplanat, după pînțință, avându-se în vedere bunul său atestat, din partea comandamentului armatei și privindu-le, ca niște greșeli, comise într'o țară streină, unde nu le-am putut cerceta cu mai deamăruntul și restabilind iarăși liniștea, cât am putut“.

„Dar, fiindcă protopopii Azachieviți și Lemne, prin astfel de purtări, au pierdut, cu desăvârșire încrederea din partea noastră, făcându-se ambli suspecți în serviciul lor, *n'avem de gând, să-i îndepărtăm, din slujbele lor, în raia*, cât va mai dăinui. Dar, îl considerăm de neapți, pentru a-i rândui, *ca protopopi în Bucovina*, ca să nu ne atragem în viitor eventualele urmări rele și răspundere pentru așezarea lor aici.

„Din motivele amintite mai sus, binevolască deci, înaltul guvern al țării a cunoaște, că numitul Azachieviți nu poate fi așezat ca protopop aici în Bucovina“.

El însă a rămas și mai departe în raia, până la plecarea Austriacilor, când se va fi retras împreună cu dânsii, ca să nu cadă în mâinile Turcilor, de frica cărora fugise în Austria.

† Arhiereul Dr. VENIAMIN POCITAN BĂRLADEANU.
Vicarul Sf. Episcopii a Hușilor.

BISERICI ȘI CTITORI*)

14. Biserica Sf. Dumitru din București¹⁾.

O monografie specială va fi consacrată acestei biserici.

15. Biserica Târcă din Vitan (București).

Inscripția: „Ale tale dintru ale tale aducem, Dumnezeu, pomenită, Radul Poenarul serdarul, cu Natalia soția mea, acest sfânt lăcaș, care din temelie l'am zidit și l'am înfrumusețat, atât înlăuntru, cât și pe afară împrejur, prin osteneala polcovnicului Andrei Căciupul, întru slava lui Dumnezeu și întru prăznuirea sf. Înălțării a Mântuitorului Isus Hristos și a sf. Ioan Evanghelistul și a sf. mucenic Mina și Haralambie, spre veșnică pomenire a sufletelor noastre și a tot neamul nostru, cât și a tuturor creștinilor ce au ostenit și au ajutat. In zilele Mării Sale Alexandru Nicolae Suțu Voevod, mitropolit fiind chir chir Dionisie, la anii dela Hr. 1820 Iulie 7“.

Ctitorul, Răducanu Poenaru, a fost succesiv logofăt al divanului domnesc începând încă de la 1787, mare sluger în divan la 1805, mare serdar, mare stolnic la 1824. Era mort la 1829. Era fiul lui Stan Poenaru, moșnean de la Poiana din Ialomița, unde a făcut biserică și chiar școală. Stan era și el fiul lui Târcă Poenaru, de unde porecla de Târcă a familiei, dată și bisericii din Vitan. Neamul acestor moșneni se poate urmări până la Barba logofat din Poiana la 1614²⁾. Stolnicul Răducanu, fondatorul bisericii din Vitan, a avut o singură fiică, numită Casia, căsătorită la 1819 cu slugerul Silvestrache Filiti. La proscomidia bisericii, pomelnicul săpat în piatră începe cu numele Radu, Natalia, Silvestru, Casia, după care urmează numele ctitorilor ajutători.

16. Biserica Brezoianu din București³⁾.

Biserica din mahalaua zisă a Brezoianului, după numele vornicului Pătrașcu Brezoianu⁴⁾, care avea case acolo

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.” din luna Fevruarie a. c.

1. Cf. revista „Spiculilor în ogor vecin”, I (1920) p. 158—9.

2. După condaica de casă a lui Răducanu Poenaru, de la 1806, proprietatea d-lui Ștefan Rădulescu—Stroilș, care mi-a comunicat-o.

3. Cf. revista „Spiculilor în ogor vecin”, I (1920) p. 153—4.

4. Iorga, Inscricții, I. 293 — 4. — I. C. Filiti, Arhiva G. Gr. Cantacuzino, p. 233.

la 1703, păstra încă, acum vre-o 50 ani, portretele diferiților ctitori cu ajutorul colectiv al cărora se putuse termina. Răposatul meu unchi Ștefan D. Grecianu a pus să se copieze grupul care-l interesa, reprezentând pe Ioniță Bălăcianu vel stolnic, cu soția sa Ecaterina Cantacuzino și neamul lor. Erau în biserică și portrete neterminate: era zugrăvit costumul, era scris numele deasupra, dar figura lipsia. Acești «boeri fără obraz» erau acei care nu se ținuseră de angajamentele lor față de zugrav¹⁾.

Grupul Bălăcenilor cuprindea, pe lângă unicul fiu Mihaï, mort tânăr înainte de 1784, alți cinci copii: Dimitrie, Dinu, Bărbuceanu, Luxandra și Maria. În marginea copiei, Grecianu arată că ar fi copiii Smarandei Slătineanu născută Cantacuzino, sora Catinchii Bălăcianu. Tatăl lor, Ioniță Slătineanu fusese ucis la 1785, fiind ispravnic, de condicarul județului, Uescu. Se vede că și mama lor murise când s'a zugrăvit biserică. Despre copila Luxandra — bunica lui St. D. Grecianu — știm²⁾ că a fost adoptată de soții Bălăceni și căsătorită și ea cu un Bălăcean. Maria este Uța, ctitora dela Sf. Nicolae din Ploești³⁾. Prin Dumitrache s'a continuat familia. De Dinu și Bărbuceanu nu știu nimic. Adopțiunea Luxandrei n'ar fi avut loc dacă soților Bălăceni li-ar fi rămas copii după moartea lui Mihaï. Totuși, tot Grecianu, atribuia Bălăcenilor pe toți acei copii și încă pe unul, Iordache, pe temeiul testamentului din 1797 al lui „Iordache Damari sin Ioan“. Confuzia provine din faptul că acest testament, păstrat în original în colecția mea de acte, arată că Iordache testatorul și frații și surorile sale, Dumitrache, Ruxandra, Iancu și Marluța, au mătușă pe Catrina Bălăceanu. S'ar putea ca sora Catrinei Bălăceanu, Smaranda Slătineanu, să fi fost măritată și cu Ion Damari tatăl lui Iordache, așa că acesta să fi fost numai frate de mamă cu unul din copiii enumerați, sau ca Iordache să fi fost frate bun cu ei și numai adoptat Damari.

17. Biserica Radu Vodă din București⁴⁾.

De curând s'a consacrat acestei biserici de către d. C.

1. St. D. Grecianu, Genealogii documentate, I. 164

2. Ibid.

3. Vezi mai jos, No. 23.

4. Iorga, Inscripții, I. 245 — 254. — III; p. 357. — Revista „Spicuior în ogor vecin“, I (1920) p. 160.

Săndulescu-Verna, un studiu care nu aduce nici o contribuție nouă, dar cuprinde mai multe erori.

Primul ctitor al bisericii, Alexandru Vodă 1568—1577 nu este, după cum mai de mult s'a lămurit¹⁾, fiul lui Mircea Clobanul și al Chiajnei, nici „îndoelnic“, ci adevărat frate cu Petru Șchiopu. Pentru cele două soții, Neaga și Vișa, ale lui Mihnea, fiul lui Alexandru Vodă, autorul a ignorat un izvor de informație²⁾. *Mant(a)* Fărcășanu vel stolnic (p. 16) este *Matei* Fărcășanu. Doamna Elena (p. 16) nu poate fi soția lui Ivașco Goleșcu. Soția acestuia a fost Elena din Mărgineni³⁾. *Matei* vel portar, ginererele lui Radu Dudesu, este *Matei* Sacazlăul, adică din Sacâz (Hios), vel portar 1696, acelaș desigur cu *Matei* Cleronomo, vel portar al lui Const. Vodă Brâncoveanu, mort la 1701 și îngropat la mitropolia din București. Piatra tombală citată la pag. 19 No. 20, este a primei soții a lui *Mathei* Comăneanu⁴⁾. Candela cu inscripția „potius mori quam foedari“ (p. 22), deviza familiei Filipescu, și cu inițialele K. F. trebuie să fie deci de la Const. Filipescu, boerul care a jucat un mare rol politic în primele două decenii al veacului trecut. Din inscripția grecească de pe clopotniță (p. 9) s'au omis trei rânduri de la sfârșit.

Profirice Uspenski, vizitând la 1846 biserica Radu Vodă, spune că picturile au fost refăcute la 1714 și că a văzut chipurile lui Radu Vodă (fiul lui Mihnea Turcitul) și Arghirei; lui Alexandru Vodă și Roxandrei (?), lui Ștefan Vodă Cantacuzino; unui jupân Barbu și jupâniței lui Preda⁵⁾. Picturile au fost încă odată refăcute, la 1859, de Const. Lecca, dar nu «după vechile chipuri»⁶⁾. Este destul a observa costumele și atitudinile personagiilor.

Ionescu-Gion se întreba⁷⁾ cine putea fi Barbu vornicul, cu jupâneasa Preda și cu un copil. Răspunsul se găsește în actele moșiei Mănești⁸⁾ (Prahova) fostă de zestre a Sma-

1. I. C. Filitti, Din arhivele Vaticanului, II. 17. 37. 46—7.—Stolca Nicolaescu, Petru Vodă cel Tânăr și Petru Vodă Șchiopul. Buc. 1915.

2. I. C. Filitti, Schitul Aninoasa — Cislău și neamul Doamnei Neaga. In Revista arhivelor, anul I, No. 2 (1925), p. 210 și urm.

3. George D. Florescu, Boerii Mărgineni, Vălenii de Munte 1930, p. 85.

4. I. C. Filitti, Arhiva G. Gr. Cantacuzino p. 98 n. 2.

5. St. Berechet, Doc. slave de prin arhivele ruse. Buc. 1920 p. 79

6. Cum zice d Săndulescu, p. 14.

7. Ist. Bucureștilor, p. 246—7.

8. Cf. Filitti, Arhiva G. Gr. C. p. C.—D. și 119.

randei Bucșanu-Mănescu soția lui Silvestru Filiti, de la care au trecut la fiul lor ăga Dimitrie Mănescu și apoi la fiica acestuia, Maria Teodor Văcărescu. Testamentul din 17166 (1658) al Barbului spătar din Mănești, arată că soția sa era Preda, căreia lasă dealurile Ursoaiei din Prahova. Are nepoți pe feciorii lui Pătrașco ot Bucșani și pe Gheorghe Mihălcescu (Cândescu). Cere să fie îngropat la Sf. Troiță (Radu-Vodă) din București. Pătrașco din Bucșani a avut fiu pe Barbul comisul, zis Mănescu pentru că a moștenit moșia Mănești cu întreaga avere a Barbului spătar și jupânei Preda. Barbu zis vornicul de pe pereții Radului Vodă este dar Barbu spătarul Mănescu din zilele Mihnei Vodă, cu jupâneasa Preda și cu nepotul, fiul și moștenitorul lor Barbu Mănescu.

18. Chipurile lui Nicolae Vodă Mavrocordat și familiei sale, la Văcărești, Paraclisul Mitropoliei, Stavropoleos, Toți Sfinții și Foișor¹⁾.

Nicolae Mavrocordat a domnit în Muntenia dela 1715 la 1716 și dela 1719 la 1730.

Din întâia căsătorie cu Casandra Cantacuzino, moartă înainte ca soțul ei să fi ajuns Domn, a avut copii pe Scarlat n. 1701, m. probabil 1724 și pe Roxandra n. 1702, m. copil, înainte ca tatăl ei să fi domnit.

Din a doua căsătorie, cu Palheria Țuchi, moartă la 1716, în întâia domnie a soțului ei, a avut copii pe: Maria n. 1706, m. la 1725; pe Alexandru n. 1708 și care era m. la 1722; pe Constantin n. 1711; pe Ioan n. 1712 și pe Toma m. copil 1716, în timpul primei domnii a tatălui său, în acelaș an cu mama sa.

Din a treia căsătorie, cu Smaranda, fica paharnicului Panaiotache (poate un Mamonă) și a Smarandei Cremidi, a avut copil pe Alexandru n. 1720 și pe Sultana n. 1721.

Chipurile lui Nicolae Vodă și ale familiei sale se găsesc în următoarele biserici din București: biserica mare dela Văcărești; paraclisul dela Văcărești; paraclisul mitropoliei; Stavropoleos; Toți Sfinții și Foișorul.

În nici una nu figurează nici întâia Doamnă a lui Nicolae Vodă, nici copila Ruxandra din întâia căsătorie,

1. Cf. *Converbirii literare*, 58 (1926) p. 421 și 522.

pentru că amândouă muriseră înainte ca Nicolae Mavrocordat să fi ajuns Domn.

În *Biserica mare dela Văcărești*, începută de Nicolae Vodă în întâia domnie, la 1716 și sfârșită în a doua domnie la 1722¹⁾ figurează pe pereți, dela stânga spre dreapta, privind din interior spre ușă:

Pe zidul lateral, o femeie încoronată, având lângă ea un adolescent cu coroană și un copil cu coroană; inscripțiile sunt șterse și aceste chipuri n'au fost fotografiate; reprezintă pe doamna Pulheria m. 1716, a doua soție a lui Nicolae Vodă, cu fiii ei Toma m. copil la 1716 și Alexandru care era și el mort la 1722. Acelaș grup al morților, adică doamna Pulheria cu fiii ei Toma și Alexandru, figurează și în paraclisul Mitropoliei.

Urmează, pe zidul din față, un băiat cu coroană, altul cu căciulă ascuțită, altul cu coroană, câteși trei cu inscripțiile șterse; apoi Scarlat Voevod, (din prima căsătorie); Nicolae Voevod ctitorul, ținând biserica cu doamna Smaranda (a treia soție²⁾); sub ei, ținând o cunună, un băiat cu coroană (Alexandru, fiul Smarandei) și o fetiță cu căciulă (Sultana, fiica Smarandei); lângă Doamna Smaranda, figurează Maria Doamna, cu căciulă (fica din a doua căsătorie, soția cămărașului Ioan Scarlat).

Toți aceștia sunt reproduși în Alexandru A. C. Sturza, *Les Mavrocordato*, Paris 1913, planșa ce urmează după pag. 112. Cei doi tineri încoronați, ale căror inscripții sunt șterse, nu rămâne să fie decât Ioan (din a doua căsătorie) și Constantin (din a doua căsătorie). Nu știu însă cine poate fi băiatul cu căciulă; observ numai că este așezat *la spatele* beizadelelor Ioan și Constantin. S'ar putea să fie Nicolache, fiul care figurează la Stavropoleos, al domniței Maria cu cămărașul Ioan.

În *paraclisul dela Văcărești*, început de Nicolae Vodă și sfârșit la 1736 de fiul său Constantin Vodă³⁾, figurează în aceeaș ordine:

Pe zidul lateral din stânga: Scarlat voevod (din prima

1. Iorga, *Inscripții*, I 74.

2. Greșit a doua în lucrarea lui Al. Sturza, *Les Mavrocordato*. Paris, 1913.

3. Iorga, *Inscripții* I. 79.

căsătorie a lui Nicolae Vodă, deși murise¹⁾; Iancu Voevod (din a doua căsătorie a lui Nicolae Vodă și deci frate bun cu Constantin Vodă ctitorul); acești doi n'au fost fotografiați. Apoi, tot pe zidul lateral, Alexandru Voevod (din a treia căsătorie a lui Nicolae Vodă). Urmează, pe zidul din față, Doamna Smaranda (a treia soție a lui Nicolae Vodă) și Nicolae Vodă; numai acești trei sunt reproduși în lucrarea lui Al. Sturza (planșa după pagina 96). Apoi, despărțit prin ușe, Constantin Voda Mavrocordat ctitorul, (din a doua căsătorie a lui Nicolae Vodă); Doamna Ecaterina, născută Roseti, a doua soție, de la 1732, a lui Constantin Vodă; în fine, pe zidul lateral din dreapta, Doamna Sultana (fiica din a treia căsătorie al lui Nicolae Vodă). Acești trei din urmă n'au fost fotografiați.

În *paraclisul mitropoliei*, ctitoria dela 1723 a lui Nicolae Vodă²⁾ figurează în aceeași ordine:

Iancu Voevod (din a doua căsătorie); Scarlat Voevod (din a doua căsătorie); Constandin Voevod (din a doua căsătorie); Nicolae Voevod, ctitorul; sub el, un băețel cu coroană, care este Alexandru Voevod (din a treia căsătorie); Smaranda Doamna (a treia soție); sub ea o fetiță (Sultana, din a treia căsătorie); Maria Doamna, cu căciulă (din a doua căsătorie a lui Nicolae Vodă și m. la 1725); toți aceștia reproduși în lucrarea lui Al. Sturza (planșa ce precede pagina 113), cu mențiunea greșită că sunt chipurile dela Văcărești. Apoi: Pulheria Doamna (a doua soție, m. la 1716, a lui Nicolae Vodă) și fiii ei Alexandru Voevod (care era m. la 1722) și Toma Voevod (m. la 1716); același grup al morților ca pe zidul lateral din biserica mare dela Văcărești și n'a fost fotografiat.

În *paraclis* figurează deci întreg neamul lui Nicolae Vodă Mavrocordat, afară de întâia lui soție și de fiica Ruxandra n. din întâia căsătorie și m. de timpuriu. Chipurile din *paraclis* sunt cele mai reușite, iar al lui Nicolae Vodă se apropie de cel gravat de Wolfgang.

În *biserica Stavropoleos*, Nicolae Vodă Mavrocordat fi-

1. Poate fiindcă trăia la 1722 când se făcuse biserica mare de la Văcărești. Nu mai figurează în *paraclis* beizadelele Toma și Alexandru (din a doua căsătorie al lui Nicolae Vodă), care muriseră înainte de 1722.

2. Iorga, I. c. 243.

gurează din cauza milelor ce a acordat acelei biserici¹⁾ sfârșite la 1724²⁾.

Privind tot din interior spre ușă, avem dela stânga spre dreapta:

Pe zidul lateral din stânga, marele cămăraș Ioan, (soțul domniței Maria, fiica din a doua căsătorie a lui Nicolae Vodă), cu fiul Nicolache mic; apoi pe zidul din față: Domnița Maria (așezată deci lângă soțul ei cămărașul Ioan), cu fetița Smărăndița, (care este fiica Mariei cu Ioan cămărașul și nu, cum s'a zis de curând³⁾, încă o copilă a lui Nicolae Vodă); urmează Nicolae Vodă cu Doamna Smaranda (a treia soție) și, între ei, dela stânga spre dreapta, Alexandru (din a treia soție); Sultana (din a treia soție); Iancu (din a doua); Constantin (din a doua). Toți au fost de curând reproduși⁴⁾

Lipsește aici beizadea Scarlat (din întâia căsătorie), care murise deci la 1724⁵⁾.

Biserica Toți Sfinții este o ctitorie dela 1726 a mitropolitului Daniil, Domn fiind Nicolae Mavrocordat⁶⁾. In biserică figurează, dela stânga spre dreapta, privind din interior spre ușă: un boer cu barbă neagră, ișlic negru cu fund alb, anterior verde, brâu galben, giubea verde cu blană neagră; poate fi chipul vreunui ctitor ajutător al mitropolitului Daniil, sau un al doilea ctitor. Apoi Ecaterina Doamna (greșit în loc de Smaranda, a treia soție a lui Nicolae Vodă, ceace arată că măcar inscripțiile dacă nu și portretele, au fost refăcute); Nicolae Vodă; sub ei, copila Sultana (din a treia căsătorie a Domnului) și un copil (Alexandru din a treia căsătorie).

N'au fost fotografiați.

Despre *biserica Foișor* ne vorbește o anaforă a mitropolitului către Domn la 25 Mai 1813; se spune că în

1. Cf. hrîsovul din 1797 pentru Stavropoleos, în Urechia, Ist. Rom. VII, 325.

2. General Vasiliu Năsturel, Biserica Stavropoleos, Buc. 1906, p. 86. O. Nedioglu, Stavropoleos, în Bulet. Com. monum. Ist. XVII (1924) p. 148.

3. Buletinul citat p. 151.

4. In Bul. cit.

5. Și deci n'a murit la 1726 cum se admitea până acum.

6. Iorga, Inscriptiil. I. 279.

condica mănăstirii Radului Vodă se află un hrisov al lui Nicolae Vodă Mavrocordat dela 7232 (1724) Mai 2, arătând că: „pe moșia mănăstirii, din jos de București, pentru plimbarea măriei sale și a altor Domni, a făcut o pereche de case domnești, cu curte împrejur și cu grădină“, iar alt hrisov, al lui Constantin Vodă Mavrocordat, lămurește că biserica dela acel loc „ce se numește Foișor“, este „zidită... de Doamna Smaranda“ cu hramul nașterii Maicii Domnului¹⁾.

În biserică figurează Nicolae Voevod cu Smaranda (a treia soție) și cu doi copii ținând o cunună (ca în biserica mare dela Văcărești), adică cu copiii lor Alexandru și Sultana. Aceste chipuri n'au fost fotografiate.

19. Biserica din Săftica (Ilfov)²⁾.

Biserica în ruină dela Săftica, de lângă București, are următoarea inscripție: „Această sf. și dumnezeiască biserică s'au făcut cu toată podoaba ei, al căreia hram se prăznuște prea sf. și marele mucenic Dumitru (și) sfânta Elisabeta; și s'au făcut cu toată cheltuiala d-nei cocoana Safta Slătineanca, soția d-lui vel vorneț Radu Slătineanu, făcându-se în zilele prea înălțatului domn Io Alexandru Constantin Moruzi Voevod, mitropolit fiind prea sfinția sa părintele chir Dosifteu, și s'au săvârșit la leat dela Hristos 1801 Iulie 28“.

Veche numai de 130 ani, biserica e interesantă prin proporțiile ei. E înconjurată de arcade oarbe trilobate. Safta este a doua soție a vel vornicului Radu Slătineanu. Era născută Falcoianu și a fost căsătorită de trei ori: cu N. Brâncoveanu, cu Gr. Băleanu și cu Radu Slătineanu.

Dela dânsa se trage numele de Săftica al localității, numită mai'nainte Pociovaliște și Belii vechi. Această moșie a fost dată de zestre de banul Racoviță³⁾ ginerelui său Iordache vel log. Slătineanu, fiul lui Radu vornic și traducătorul lui Ahilevs la Skiros⁴⁾. Pe această moșie instală întreprinzătorul vornic Radu o fabrică de postav înainte de 1784⁵⁾. Portretul lui Radu, păstrat în biserică,

1. Urechia Ist. Rom. X. A. p. 1075

2. Cf. revista „Spiculator în ogor vecin“, I, (1920) p. 152.

3. Arh. Stat. Buc. Cond. domnească 102 f. 179.

4. Iorga. Ist. lit. rom. în sec. XVIII, vol. II p. 35-6 și 434. R. Ortiz, Per la storia della cultura italiana în Rumania. Buc. 1916 p. 259.

5. Urechia, Ist. Rom. I, 154.

merită dar oarecare atenție, deși este opera vreunui nepriceput zugrav de țară. Poartă anterior verde, sub care se zărește un altul alb cu dungi late cenușii; giubea galbenă blănită cu samur.

Portretul Saftei e interesant pentru costumele ei: rochie verde, brâu portocaliu. Giubea cu samur pe umeri și până jos. Pe cap, un fel de fes liliachiu, cu moț albastru și alb. Părul cade în două șuvițe pe umeri. Lângă ea, un copil Alexandru „nepotul d-lor“, poate un Fălcoianu).

20. Biserica din Corbeanca (Ilfov) ³⁾

„Această sf. biserică s'au zidit din temelie de boierii Paladești ³⁾, iar acum s'au preînnoit cu tencuială și zugrăvită și înfrumusețat de precum se vede, de d-lui Ștefan Ogrădeanu, biv vel stolnic i brat ego (fratele său) Nicolae viștier, ce a cumpărat această moșie pe care lăste biserică zidită cu hramul Bunei Vestiri a Sf. Născătoarei de D-zeu și a sf. Ierarh Nicolae și sf. arhidiacon Ștefan, în zilele lui Alexandru N. Suțu Voevod, fiind păstor P. S. mitropolit Kir Dionisie, 7327, 1819, Iunie 15“.

Ștefan Ogrădeanu poartă obișnuita giubea lungă blănită pe umeri, iar pe cap un ișlic rotund cu fund colțurat negru. Soția sa are părul legat cu o panglică formând fundă pe frunte. Rochie cu margini de broderie. Șal în jurul brațelor.

21. Biserica din Călugăru (Ilfov).

„Doamne, cela ce proslăvești pre cei ce iubesc podoaba casei tale și locul cuvînței măririi tale, primește sfântul lăcaș acesta care întru slava ta și întru prăsnuirea sfântului mucenic Gheorghe, făcătorul de minuni, și a sf. mucenic Dimitrie izvorătorul de mir, s'au zidit din temelie cu toată podoaba bisericască de cucernicii robii tăi Mihail egumenul Arhimandritului, ucenicul mitropolitului Ștefan și de nepotul său Mihail ieromonah, dichiu mitropolii, pentru a lor și a neamului veșnică pomenire și is-

1. Fotografie a bisericii și a chipurilor ctitorilor, în colecția mea.

2. Cf. Bulet. com. monum. Isf. XIX (1926) p. 89.

3. P. familia Paladă, vezi I. C. Filif, Arhiva G. Gr. Cantacuzino
v. 282.

pravnic (a fost) și au și ajutat Ștefan ierei, nepot lor. August 15 leat 7271⁴ (1763).

Interesante portrete ale episcopilor de Buzău Metodie († 1748) și Cosma (1763—1787) și al mitropolitului Grigore (1760—1787), cu giubele îmblănite sub mantie. Te-ai fi așteptat, după inscripție, să găsești și chipul mitropolitului Ștefan. Un portret al episcopului de Buzău Cosma se găsește și în biserica apropiată dela Pajerea, fondată la 1779 de boernașii Tărtășești, rude de egumeni înfățișați pe pereți cu haine bogat îmblănite. Cosma are peste un anteriu roșu, altul galben și o giubea neagră căptușită cu alb.

22. Biserica din Rădulești (Ilfov).

Pe moșia boerilor Băjești, cumpărată la mezat la 1806, noul proprietar, sărdarul Nicolae Filiti, zis și Cremid¹⁾, reînnoește biserica la 1834. Pizanie numai există. Portretele ctitoricești au fost opera unui zugrav de țară și sunt foarte deteriorate²⁾. Sărdarul Nicolae, în anteriu cenușiu, giubea vișiniu închis, altă giubea verde închis, cu căptușală verde deschis, ceacșiri roșii și meși galbeni. Sub el, nepotul său de fiu, Nicolae, n. 1832, în giubea roșie. Anghelichi, soția sărdarului Nicolae: pieptar de dantelă; rochie verzue cu pulpană de dantele; scurteică vișiniu închis, cu căptușală verde și dantele la mâneci; biniș cenușiu cu blană neagră; meși verzi. Costache, fiul sărdarului: anteriu verde; scurteică vișiniu închis; giubea pătlăginu închis, cu căptușală trandafirie. Safta, soția lui Costache: rochie albastru deschis cu dantele la piept; brâu trandafiriu; șal verde cu ornamente negre; dantele albe la mâneci; în păr, trei trandafiri și o pană de struț. Pe zidul de miază-zi un foarte prost portret al episcopului de Buzău Costandie Filiti, iar pe zidul de miază-noapte, Zoița, sora sărdarului Nicolae și soțul ei, polcovnicul de județ, Hristodor.

23. Biserica Sf. Nicolae din Ploești.³⁾

A fost zidită (sau rezidită) din temelie la 1816⁴⁾ de cocoana Mariuța, zisă Uța Slătineanu, fiica lui Ion Slătineanu.

1. Acad. rom. ms 2080 f. 12 și urm.

2. Restituire, în culori, în colecția mea.

3. Cf. revista „Spicului în ogor vecin”, I (1920) p. 152-3.

4. Greclanu. Genealogii, I. 176.

neanu și a Smarandei Cantacuzino ¹⁾, După tradiția familiei, Ușa a fost măritată de trei ori fără a găsi fericirea casnică, așa că și-a închinat ultimii ani ai vieții operelor de pietate. Aproape de casele ei din marginea Ploeștilor, aproape de moșia ei Bereasca, a ridicat biserica Sf. Nicolae, căreia la 1834, când biserica era deja închinată la Ghigiș, îi lăsa casele ei ²⁾. Prin testamentul din 1840 mai lasă 30.000 lei vechi pentru întâmplare de meremetură ³⁾.

Ștefan Grecianu, ⁴⁾ nepot al ctitorei, a vizitat biserica la 1861. Nu pot preciza dacă este vorba de Sf. Nicolae vechi din Tabaciș Ploeștilor, ale căruia interesante ruine au fost descrise ⁵⁾, sau de Sf. Nicolae Nou, care la 1851 era în „jalnică stare“ și a fost rezidit la 1863. În curtea acestei biserici zăceau încă la 1915 pietre de morminte făcute grămadă.

23. Biserica de la Ploeștiori (lângă Ploești).

Asupra ei a atras atenția d. Iorga ⁶⁾, susținând că trebuie să fie din sec. XVII-lea, sau din prima jumătate a celui următor. A arătat că e păcat că la portretele ctitorilor, dacă se recunoaște rangul lor în boerie, numele a dispărut.

Totuși două urme permit a stabili și cine sunt ctitorii și când a fost făcută biserica.

Intr'adevăr, deasupra unuia din portretele de pe zidul de miază-zi se poate citi „Iane Slăti (neanu) vel medelnicer“, iar deasupra altuia de pe zidul de miază-noapte „Scarlat Grecianu“. Iane Slătineanu este un personaj cunoscut. A fost succesiv cămăraș za vel ocnă la 1722, vel vameș și caimacam al țării la 1737, vel medelnicer în acelaș an. El trăia încă la 1738 și era mort la 1741. Una din fiicele sale, Ilinca, a fost căsătorită, pe la 1745, cu Const. Cândescu și figurează în biserica de la Căndești, zugrăvită la 1754-5. Altă fiică, Safta, a fost soția lui Scarlat Grecianu, din ramura cunoscută mai apoi sub numele de Cornescu. O a

1. Geneal. Cantacuzinilor, ed. Iorga, p. 116.

2. Arh. Stat. Buc. (Nu mai pot regăsi notița ce culesesem în această privință).

3. Comunicat de Gh. Zagoritz.

4. L. c.

5. În Bulet. com. monum. ist. VIII (1915) p. 55-9.

6. Bulet. com. monum. ist. XXII (1929) p. 94.

treia fiică, Maria, a luat pe stolnicul Ștefanache Cremidi¹⁾.

De altă parte, moșia Ploeștiori a fost cumpărată de la Constandin Cândescu de cumnatul său Radu Slătineanu și întărită acestuia prin hrisov domnesc la 1761²⁾.

Așa dar, biserica de la Ploeștiori este fundațiunea lui Constandin Cândescu între anii 1745—1760.

25. Biserica de la Corlătești (Prahova)³⁾.

A fost sfârșită la 28 Mai 1792 de Evtathie logofăt, ginerele clucerului Corlătescu. Mormântul ctitorului se află în biserică. Pe pereți figurează: Evtathie Bălșoiu, cu fiu Iordache și altul mai mic; soția lui Ilinca, cu fiică Ralița și alta mai mică.

Ilinca are un frumos păr auriu-închis care-i încadrează figura; poartă o cucă înaltă de culoare albastru-închis, cu fund cenușiu, din care iese un al doilea fund iarăș albastru-închis.

26. Biserica din Albești (Prahova).

Inscripția nouă⁴⁾ de la reparația din 1892: „Acest sf. locaș dumnezeesc s'a zidit din temelie de către d-l Barbu Văcărescu, cu soția sa Stanca⁵⁾, foști proprietari ai acestei comune Albești-Paleologu, în anul 1799 August. 15“.

27. Biserica de la Râfov (Prahova).

Inscripția bisericii, de la 1743 și numele săpate la proscomidie au fost date de păr. Nicolae M. Popescu⁶⁾.

Toate inscripțiile deasupra chipurilor ctitoricești, au dispărut.

Avem, privind din interiorul bisericii spre ușă, de la stânga spre dreapta: un bărbat; o femeie; (geam), un bărbat, o femeie cu cucă pe cap; o femeie; un bărbat; un bărbat cu barbă, iar sub el un copil; urmează ușa; patru femei; sub cea dintâi, un copil; o figură deteriorată.

1. Filitti, Un grec romanizat, stolnicul Ștefanache Cremidi. In Rev. Ist. (a d-lui Iorga) I (1915) p. 108. — Geneal. Cant. ed. Iorga, 321. — Filitti, Arhiva G. Gr. Cantacuzino, p. 182.

2. Iorga, St. și doc. XI. 290.

3. Cf. Bulet. com. monum. Ist. XIX (1926) p. 90.

4. Cf. Bulet. com. monum. Ist. XIX (1926) p. 89. Inscriptia veche, în marele dicționar geografic, v-o Albești-Paleologu.

5. Prima soție. n. Slătineanu. A doua a fost Zoe Guliano-Paleologu de unde numele ulterior de Albești-Paleologu al satului.

6. In Bis. ortod. rom. XXV (1911—1912) p. 1138—9.

28. Biserica de la Pleașă, lângă Bucov (Prahova).

Refăcută, pe la 1850, de pitarul Procopie Filiti.

La dreapta ușii: Procopie Filiti, anterior galben cu dungi cafenii; scurteică cenușie; giubea verde-închis, cu căptușală galbenă; brâu verde-închis; tichie roșu-închis; în mâna stângă ține o monedă, semn de dărnicie, spun locuitorii.

La stânga ușii, Susana, soția ctitorului: rochie în falduri, vișiniu închis; manta verde-închis; guler de dantelă albă; bonet alb, legat sub bărbie cu panglică trandafirie

29. Biserica din Coada Izvorului (Prahova).

În cătunul Coada Izvorului, pendinte de comuna Mănești (Prahova), pe moșia de zestre, au ridicat, cu ajutorul preotului, la 1828, doctorul Silvestru Filiti și soția sa Smaranda biserica pe care a refăcut-o la 1845, fiind stricată de cutremur, fiul lor Dimitrie Mănescu¹).

Când am vizitat-o, la 1927, nu mai avea acoperiș, începuse dărâmare, clădindu-se alături o biserică nouă. La proscomidie: „Smaranda (Mănescu, soția lui Silvestru Filiti), Dimitrie (Mănescu), Costandin, Frusina cu fiii ei; Ana, Ilinca cu fiii morți, Cozma arhieru (mitropolitul, unchiul Smarandei), Dosithie arhieru (Filiti), Costandie arhieru (Filiti), Sofia monaha (mama Smarandei), Silvestru (Filiti), Costandin (tatăl lui Silvestru), Haida (mama lui Silvestru), Costandin, Depino (*sic*, probabil Despina), Scarlat, Nicolae, Maria, Ecaterina, Nica ierodiacon, Stanca, Radu, Costandin și tot neamul lor. 1837“.

30. Arva sau Ursoaia (Prahova).

Moșia de zestre de la „Vatra Ursoaia și Arva“ din județul Săcueni, cu vie, han „*biserică zidită de noi părinții*“ și casa de locuit, o lasă doctorul Silvestru Filiti, și soția sa Smaranda Maneasca, fiului lor Costache, prin diată din 1827²). Satul a dispărut. La 1912 am mai putut fotografia ruinele bisericii zise „Pustie“ în mijlocul câmpului, între Ploești-Mizil și am mai putut citi, la proscomidie, numele Silvestru, Smaranda, Dositei. Acum nu mai există nici un vestigiu.

1. Marele Dicționar Geografic al României, v-o Coada Izvorului.

2. Acad. rom. M. 615 f. 3 verso.

31. Biserica din Drugănești (Dâmbovița) ¹⁾.

Inscripția: „Intru slava înălțimii tale, Mântuitorule Hristoase, ale tale, dintru ale tale, ție aducând d-lui Gavrilă Drugănescu, vel vornic de Târgoviște, acest sfânt lăcaș Dumnezeesc unde se prăznuște hramul Blagoveșteniei prea sfintei de Dumnezeu născătoare și pururea fecioare Mariei, din satul d-lui Drugănești, care de râvnă Dumnezeiască o a înălțat de piatră, zugrăvind-o și înfrumusețând-o cu toate podoabele ei, și s'au înălțat în zilele prea luminatului domn Io Nicolae Alexandru Voevod, care s'au sfârșit în luna lui Iulie 7231 (1723).

Exteriorul bisericii nu prezintă interes. Înăuntru însă avem frumoase portrete ale întregului neam ctitoricesc, și ale „ispravnicilor care s'au aflat la zidirea sfintei biserici“ Radu cup(eț) și logofătul Nica.

Gavril Drugănescu vel vornic de Târgoviște, cu fiul său Gheorghe. Anteriu verde, giubea cenușie cu blană albă.

Jupâneasa d-lui Vișica, cu fiul Matei. Anteriu albastru deschis, brâu trandafiriu, bluză vărgată: un rând trandafiriu între două rânduri negre, cu flori albe; giubea trandafiriu cu blană neagră. Maramă trandafiriu cu bordură albă. Văl alb.

Jupâneasa d-lui Maria, cea dintâi, cu fata Calița. Anteriu trandafiriu. Giubea cenușiu deschis, blană neagră.

Jupâneasa Maria, fiica lui Gavril, cea dintâi, vel șufăreasă, cu copii, Bălașa, Toma, Gavril, Constantin și Anghelache, fiii șufariului și nepoții lui Gavril vornicul.

Preda Drugănescu, fiul lui Gavril. Are perucă roșcată după moda occidentală. Anteriu cenușiu cu flori albe, giubea trandafiriu cu blană neagră. Inscripția pusă deasupra lui ne spune că la 1703 a pornit pentru învățătură în mai multe țări ale Europei, și că, întors, a intrat în dregătorii la 1725²⁾.

Teodor Drugănescu, vtorii comis, și jupâneasa lui, Ioana, părinții ctitorului. Anteriu cenușiu închis; giubea vișinie cu blană albă.

Stalco, fratele ctitorului. Anteriu negru cu ornamente albe și trandafirii; giubea verde foarte deschis, cu blană albă.

1. Cf. revista „Spicuiitor în ogor vecin“, I (1920) p. 155—8.

2. P. boeri călătorii prin străinătate p. învățătură în sec. XVIII, vezi Filiii, Arhiva G. Gr. C. doc. 157, 216, 396, 732.

Vladu vel căpitan za dorobanți, moșul lui Gavriil. Anteriu trandafiriu; giubea pătlăginiu deschis.

Mihul socrul lui Gavriil. Anteriu verde; giubea pătlăginu deschis, blană albă.

Toma Cantacuzino vel spătar, nepotul lui Gavril. Anteriu verde deschis; giubea trandafirie, blană neagră.

Aceste portrete completează cunoștințele de până acum despre neamul băștinaș al Drugăneștilor¹⁾.

În biserică, o piatră de mormânt: „Supt această piatră odihnesc oasele robului lui Dumnezeu Staico logofăt, petrecând pe această lume trecătoare ani 46 și lăsând viața aceasta la Iunie 20 la leat 7223 (1715), și oasele părintelui d-lui, Tudor portar, la luna lui Fevruarie ziua 15 leat 7181 (1673) și oasele roabei lui Dumnezeu jupănesei Mariei soția d-lui Gavril logofătul Drugănescul, la luna lui April ziua 14 leat 7214 (1706) și ale cocoanei d-nei Calitei, Dumnezeu să-i pomenească“.

Gavriil ctitorul a fost căsătorit de două ori, cu Maria moartă la 1706 și cu Vișa fiica lui Mihu cupețul²⁾.

Preda, fiul lui Gavriil, a fost căsătorit și el de două ori: cu Zmaranda Izvoranu³⁾ și cu Safta Asan. Neamul s'a continuat prin fiul, născut din această a doua căsătorie, Scarlat Drugănescu⁴⁾, al cărui portret se păstrează în biserică de la Grecii de jos. (Ilfov).

Din două căsătorii, Scarlat Drugănescu a avut numeroși copii. Unul din ei, Dumitrache paharnicul, reface la 1841 biserică dela Drugănești, unde se vede portretul

1. Grecianu, Genealogii, II. 581. Acelaș, Viața lui Const. Vodă Brâncoveanu de Radu log. Grecianu.

2. Arh. St. Mîtrop. Buc. pach. 39 netrebnic, doc. 15.

3. În biserică dela Drugănești, răpos. Ștefan Grecianu a văzut o biblie în care era notat: „anul 7238 (1730) în zi de Duminică la Ghenarie 8, la St. Arhierel Athanasie și Chiril, m'am însurat eu Preda Drugănescu, biv vel căpitan za Slatina, luând pe fata căpitanului Constantin Izvoranu, sin Radu Izvoranu, anume Smaranda, fiind nun mare Măria Sa beizadea Constantin (Mavrocordat), la curte în biserică despre Doamna. Pe ulișă au fost în loc de nun d-lui aga la(nache) fratele doamnei (Smaranda, a treia soție a lui Nicolae Vodă Mavrocordat, fata lui Panaitache vel pah)... Nun le-au (?) fost după mine vel cămăraș za ocne (Slătineanu) în zilele...“. La 28 Oct. 7250 (1741) Safta a doua soție a răpos. Preda Drugănescu, și cu fiul ei Constantin (Bălăceanu, dintr'o primă căsătorie) și Scarlat (Drugănescu) fac danie la Antioasa (Arh. Stat. Mîtrop. Buc. pach. 106doc. 5).

4. Scarlat Drugănescu vel stolnic în divan la 1783 (Biserici cu averi proprii, Seria II, 31), a fost însurat de două ori. A doua soție, Sultana, n'a fost însă Bălăciancă, cum a crezut St. D. Grecianu (Genealogii, Bălăcenii) dintr'o înțelegere greșită a actelor. Nu știu din ce familie era Sultana.

lui și al soției sale Smaranda Bălăceanu¹⁾. Dumitrache: anterior alb cu floricele roșii; giubea cenușiu deschis cu blană de samur. Ișlic de samur cu fond de postav cenușiu. Smaranda: rochie albastră, șal castaniu, pălărie de paie galbenă cu flori.

32. Biserica Drugănescu din Târgoviște.

Prin așezământ din 1768, Scarlat Drugănescu închină la mănăstirea Dealului, o biserică de piatră ce are în Târgoviște, cu hramul Adormirea, făcută de „răposatii moșii și strămoșii mei“²⁾. Multe din bisericile Târgoviștei au fost refăcute fără a se păstra amintirea vechilor ctitori, așa că o identificare e cu neputință. Ar putea fi vorba de biserică sf. Maria sau Roșie în care se află un mormânt cu „oasele robului lui Dumnezeu jupân Vladu căpitan i sin ego Stoica și s'au pristăvit în zilele lui Io Matei Voevod..... văleat 7160? (1652)“³⁾.

33 Biserica Maica Domnului din Slatina (Olt)⁴⁾.

Ca plan, biserică aparține tipului dreptunghiular, ca și, spre pildă, biserică din Curtea brâncovenească de la Doicești, tip fixat pentru bisericile mici tocmai spre sfârșitul sec. al XVIII-lea).

Pridvorul preceda imediat naosul⁶⁾. Acest pridvor a suferit transformări pe la mijocul veacului trecut. Un hațiu evlavios, dar puțin artist, socotind că biserică în care se păstra icoana făcătoare de minuni „Izvorul Tămăduirii“, nu era destul de încăpătoare pentru mulțimea credincioșilor, spori proporțiile sf. lăcaș. Zidi pridvorul primitiv, adăose un

1. Inscricția deasupra portretului lui Dumitrache spune că biserică se stricase de trei ori de cutremure, surpându-se bolșile. Dumitrache a dăruit moșia Cozleasca, și livada de prun din jurul bisericii, până în partea răposatului frate-său, stolnicul Ioan, care lăsase prin diată ca biserică să fie „sub epitropia nepoșilor și strănepoșilor dumisale care după vremi vor stăpâni moșia Drugăneșii“.

2. Acad. Rom. Ms. 1447, cond. Dealului, f. 209.

3. Iorga, Inscricșii, II 354.

4. Cf. revista Literatura și arta română, XII (1908) p. 413-420. Convorbiri literare, Fevr. 1912 p. 159-162. Revista „Spicului în ogor vecin“, I (1920) p. 151. Bulet. com. monum. Ist. XXII (1929) p. 40-G I. Poboran, Istoria orașului Slatina. Ed. 2-a, 1909, p. 344-353.

5. Bulet. com. monum. Ist. II 109.

6. Fotografiiile interiorului și exteriorului, în Literat. și arta română, I. c. clișeele 1 și 2.

altul lipsit de orice stil și lărgi vechea intrare a bisericii, care azi se află între naosul și pronaosul format din vechiul pridvor. Se deosebește însă foarte bine că pridvorul primitiv era sprijinit pe 4 coloane libere în față și 2 prinse în zidul bisericii, coloane pe care se rezemau cinci arcade deschise, în aceeași formă ca și arcadele oarbe ce înconjoară biserica și unite, probabil, prin grinzi azi dispărute. Pridvorul primitiv era ca acela, spre pildă, al bisericii din Surpatele, care amintește de cea de la Slatina și prin turnul ei¹⁾.

Ca urmare a lărgirii ușii dela intrare, prin transformările făcute de piosul hagi, pisană și chenarele ușii au fost strămutate, proporțiile lor ne mai potrivindu-se cu ale noii intrări.

De altă parte, portretele ctitorului și soției sale, dela dreapta și stânga ușii vechi, au fost reduse în înălțime la jumătate, prin lărgirea ușii. Astăzi, între înălțimea și lățimea figurilor este, astfel, o disproporție izbitoare.

De asemenea, din imaginea vechii biserici susținute de ctitori, nu se mai vede decât turnul.

Inscripția: „Cu vreaarea Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Duhului Sfânt, începutu-s'au această sfântă biserică întru hram prea sfânta Adormirei de Dumnezeu Născătoarei și pururea Fecioarei Marlei, în zilele prea luminatului Domn Io Costandin Necolai Voevod și s'au ostenit dumnealui jupânul Nicula, brat jupânul Iane biv vel cămăraș za ocne, de au zidit-o din temelie și au frumusețat-o pe cum se veade cu toat(ă) cheltniala dumnealui și s'au început temelă la luna lui Iulie în 4 și s'au săvârșit la Sep. în 15, dela zidirea lumii 7244, iar la anul dela Hs. 1736⁴”.

Picturile interioare, cuprinzându-se și chipurile ctitorilor, erau acoperite toate cu spolală până la înălțimea la care poate ajunge brațul unui om urcat pe o scară. Vărul meu, d. Emanoil Hagi Mosco, a spălat spoiala, a decalcat portretele ce au ieșit la iveală, iar d. pictor Neylies le-a reprodus în culori²⁾.

Privind din altar spre ușă, se înfățișează dela stânga spre dreapta:

1. Bulet. com. monum. ist. IV p. 99.

2. In colecția mea.

Jupân Neculake vel cămăraș za ocna (poate fiu măi mare al ctitorului): anterior roșu, ce se zărește dela brâu în jos; giubea pătlăginiu-închis; altă giubea, peste umeri, roșie cu blană de samur.

Jupâneasă Safta (soția probabil a lui Neculake), rochie albastru-închis, cu flori albastru-deschis; giubea roșie cu fori de aur și blană cenușie; cucă înaltă neagră, cu fund roșu.

Iordake, băețandru (fiul ctitorului), anterior cenușiu, ce se vede dela brâu în jos; giubea castanie; alta peste umeri, tot castanie, cu blană neagră.

Anastase, băețandru, (fiul ctitorului), se deosebește de fratele său numai pentru că giubeaua interloară este castaniu-închis, iar cea exterioară galbenă.

Jupân Necula, ctitorul, cu barbă; anterior cenușiu, ce se zărește dela brâu în jos; giubea castanie, cu manșete roșii în formă de pâlnie; altă giubea peste umeri, de culoare pătlăginiu-închis, cu blană de samur.

Jupâneasa Bălașa, soția ctitorului: rochie verde; giubea castanie, cu flori negre și blană neagră; cucă înaltă neagră, cu fund roșiu.

Safta, fiica ctitorilor; fată tânără; rochie galbenă, giubea roșie cu flori negre și blană neagră.

Ilinca, altă fiică a ctitorilor; rochie roșu-închis; giubea verde cu blană neagră.

Pe zidul de miază noapte, Radu, băețandru de circa 14—16 ani, nepot de frate al ctitorului. Anterior cenușiu, ce se vede dela brâu în jos; giubea roșie; o a doua giubea, peste umeri, de culoare pătlăginiu închis, cu blană de samur.

Lângă Radu, trebuie să fi urmat părinții acestuia, Iane vel cămăraș, apoi vel medelnicer și soția sa Stanca Leurdeanu¹⁾ Au fost înlocuiți însă prin chipurile unor negustori cari, pe la mijlocul sec. XIX-lea, vor fi reparat biserica.

În biserică, mormântul soției ctitorului: „Supt această piatră odihnescu-se oasele răposatei roabei lui Dumnezeu Bălășei jupânișă a dumnealui jupân Necula fratele răposatului jupân Iene biv vel medelnicer, care s'au pristăvit“ (restul e șters).

Bălașa a murit deci după Iene, fratele soțului ei, adică după 1740. Ctitorul Necula mai trăia la 1753²⁾.

1. Geneal. Cantacuzinilor, ed. Iorga, p. 321.

2. Condica moșiei Miădăeni la d. C. G. Mano.

Pe alt mormânt, o inscripție grecească¹⁾, a căreia traducere este: „Epigramă. Pe cine dintre boeri, morminte, ascunzi aici? Spune-mi. Pe Izvoranca, știi, pe Elena, strălnule, fosta soție a vtorii vistierului, celui mai bun dintre bărbați, a lui Ioan, prea iubitoare de soțul ei. Și fiind că înainte de ceas și în floarea vieții, vai, muri, mâhnire multora lăsă, bărbatului însă de lacrimi multă curgere. In anul 1785 Septemvrie²⁾.”

Pe un clopot mare: „Hoc opus fecit Philippus Piscatoris Novozoliensis, anno Domini M. D. C.“, iar pe un clopot mic, cu data 1804, e scris numele lui Răducanu Slătineanu.

În biserică se mai aflau următoarele odoare principale.

Un potir de argint, cu inscripție greacă arătând că este dăruit de Răducanu Slătineanu mare comis la 26 Mai 1776.

Un disc de argint³⁾ pentru anaforă, cu inscripție tot grecească, dat de cucoana Safta Fălcoianca, soția boerului mare vornic Răducanu Slătineanu, la 20 Oc. 1815.

O icoană mare a Maicii Domnului³⁾ cu inscripție că „s'a îmbrăcat peste tot în argint de robul lui Dumnezeu Scarlat Grădișteanu, întru cinstea Maicii Domnului și pentru sănătatea fiului său Ioan, anul 1805“. Acest Ioan a trăit și a fost pe la 1840 ispravnic la Olt.

În toți anii, Vinerea după Paști, se făcea slujbă mare la care se strâneau bolnavi din tot județul, căutând leacuri la icoana făcătoare de minuni „izvorul tămăduirii“⁴⁾.

O icoană mai mică de argint, cu inscripția „Elena Grădișteanu anul 1817“.

Turnul bisericii, octogonal, cu opt ferestre lungi, închise în arcade adânc profilate, e așezat pe un tambur pătrat. Sunt urme care dovedesc că și turnul, ca și de altfel întreg exteriorul bisericii, era zugrăvit. Acoperișul doar al turnului a fost schimbat, după cum o dovedește forma stranie ce are azi și imaginea turnului primitiv, singura parte rămasă din reprezentarea întregii biserici purtate pe brațele ctitorilor.

1. Fotografie în colecția mea.

2. Fotog alie în Literat. și arta rom., l. c. clișeu 3.

3. Ibid. clișeu 4.

4. G. Poboran, Istoricul orașului Slatina, l. c.

Între cornișă și brâu, biserica era înconjurată de o friză de la care au rămas urme pronunțate și de 32 medalioane cu sfinți, ce se văd încă.

Biserica este încinsă, ceva mai sus de jumătatea înălțimii, de un brâu cu ornamentație de culoare alternativ roșie și neagră, pe fund galben și cuprins între două rânduri de cărămizi în zimțuri alternativ roșii și negre. Pe fațada de la intrare, brâul incadrează trei arcade, dintre care pe cea mijlocie, cea mai mare, e pictată imaginea Maicii Domnului, iar pe celelalte două mai mici, câte un arhanghel. La extremitățile fațadei, lângă fiecare arhanghel, câte un brad simbolic.

Sub brâu, zidul bisericii este ocupat de o serie de arcade oarbe, de formă ogivală, care se prelungesc până la soclu.

Motivele decorațiunilor le formează foile de acant, alternativ aurii, roșii și negre, pe fund cenușiu, închise în triunghiuri alipite, motive ce se urmează, cu variații numeroase, pe arcadele bolților și coloanelor și în jurul deschiderilor ferestrelor. Sunt aceleași motive ca la bolnița mănăstirii Hurez, la Stavropoleos, Râfov, Corlătești. Este evident că și la Slatina aceste motive se vor fi întins și asupra arcadelor pridvorului primitiv.

La 1759 boerii Slătineni închină la mănăstirea Xeropotamos „o moșie ce se cheamă Bârca, încă o moșie ce se numește Preotești sau Bodoești, amândouă în județul Oltului, încă un loc de 2 sau 3 binale în piață, toate acestea... împreună cu sf. biserică și cu casele de lângă ea, cu pivniță...”¹⁾

Dela 1761 încoace avem hrisoave de privilegii acordate de Domni mănăstirii de la Slatina,²⁾ iar dela 1775 hrisoavele vorbesc și de școala de la această mănăstire a boerilor Slătineni,³⁾ cea mai veche școală a Slatinei.

Astfel, biserica Maica Domnului din Slatina este a doua în vechime a orașului și singura rămășiță de valoare a trecutului său, odată ce biserica mai veche a lui Ghinea Brătășanu a fost astfel refăcută încât nu mai prezintă nici un interes istoric sau artistic. Restaurată cu pricepere, ar fi o podoabă a orașului.

1. Biser. ortod. rom., XI, 411.

2. Arh. Stat. Buc. Plumbuița, pachetele 4 și 10.

3. V. A. Urechia, Ist. Rom. I, 380. II, 100.

34. Biserica de la Brebeni (Olt. ¹⁾)

În comuna Brebeni din jud. Olt se află o bisericuță, fără interes artistic, refăcută de altfel în a doua jumătate a sec. XIX-lea de Răducanu Simonidi. O semnalează pentru că, după tradiție, vechii ctitori sunt aceiași ca la Maica Domnului din Slatina, cari au ridicat biserica pe această moșie a lor. Pe zidul despre miază-zi, restauratorul modern a refăcut portretele ctitorilor vechi:²⁾ jupân Necula, cu barbă albă, anterior galben, biniș roșu îmblănit cu cacom; jupânița Maria, biniș roșu peste rochie verzue, ișlic de blană cu fund roșu; jupân Neculai medelnicer, jupânița Zamfira. Numele bărbaților corespund cu cele dela Slatina; numele de jupânițe poate vor fi fost citite greșit la restaurare.

S'ar mai putea însă ca acești ctitori să fi fost din familia Damari³⁾, înrudită, poate, cu boerii Slătineni⁴⁾.

35. Schitul Strihareț (Romanai ⁵⁾).

Lângă orașul Slatina, trecând podul peste Olt, pe teritoriul județului Romanai, în comuna Slătioara, se află fostul schit Strihareț, metoh altă dată la mitropolie. Inscriptia glăsuește: „Cu vrerea tatălui și cu ajutorul fiului și cu săvârșirea Duhului Sfânt, începutu-s'au această biserică Adormirea prea sfintei de Dumnezeu născătoarei și pururea fecioară Maria, în zilele creștinului Io Antonie Voevod, și s'au ostenit episcopul Serafim de au înălțat-o din temelie până s'au săvârșit cu toată cheltuiala mitropolitului a toată Țara Românească, ca să le fie de pomenit în veci, Amin. Leat 7180 (1671-2)“⁶⁾. Inscriptia e pusă după moartea lui Serafim. Pe pereții bisericii figurează portretele⁶⁾ mitropolitului Varlaam și episcopului Serafim „care au episcopit multă vreme la Buzău, și la Râmnic puținel, și s'a pristăvit aci“.

La 26 Iulie 1784 nu se sfârșise procesul început încă

1. Cf. revista „Spicuitor în ogor vecin“, I (1920) p. 151-2.

2. Reproduse, după fotografiile comunicate de mine, de G. Poboran, l. c. 346 și 348.

3. Genealogia Cantacuzinilor, ed. Iorga, 173, 361, 421-2.

4. Vezi supra, No. 16, biserica Brezolanu.

5. Cf. revista „Spicuitor în ogor vecin“, I (1920) p. 154-5.

6. Revista Literat. și arta rom., l. c. clișeu 5 (cu legenda greșită).

dela 1760 între vornicul Radu Slătineanu și schitul Strihareț de o parte, moșnenii Pleșoeni de altă parte, pentru un codru de loc ce din județul Olt trecea în Romanați. Martorii declară că „de când s'au pomenit“ ei, au stăpânit deavalma „schitu și d-lor boerii Slătineni“¹⁾. La 1854 măghistratul orașului Slatina cere ca hotarul moșiei Strihareț a schitului cu acelaș nume, stăpânită deavalma de mitropolie și de casa răposatului vornic Iordache Slătineanu, să se deosebească „de către moșia orașului Slatina“²⁾.

36. — Biserica din Plăviceni (Olt)

Fosta mănăstire de la Plăviceni, în valea Oltului, pe malul stâng al acestui râu, azi în județul Olt, iar altă dată în Romanați, este ctitoria de la 1648 a marelui vornic Dragomir, unul din sfetnicii favoriți ai lui Matei Vodă Basarab.

Inscripția de deasupra ușii de intrare în biserică, a fost publicată³⁾, cu două greșeli însă: data zidirii a fost citită 7150=1042, în loc de 7156=1648; apoi, redactorul inscripției, menționat ca atare la sfârșitul ei, nu este „Fisen“, ci „Fisenț“ logofătu.

În vara 1926 mai existau, în stare de ruină, zidurile înconjurătoare ale mănăstirii de altă dată și biserica, frumos exemplar de biserică mare din vremea lui Matei Vodă, rămasă fără geamuri, complet golită de mobilier, dar plină de molos, în urma recentei prăbușiri a turlei principale și gata a primi ploaia și zăpada. O priveliște jalnică.

În interior, trei rânduri de zugrăveli: cele inițiale de la mijlocul sec. XVII-lea, cele din veacul al XVIII-lea, din vremea călugărilor greci, și cele din sec. al XIX-lea. Chipurile ctitorilor au rămas neatînse de diferitele restaurări; inscripțiile de deasupra lor însă, au fost retușate, cele mai multe în sec. al XVIII-lea. Ele n'au fost exact citite⁴⁾.

Pentru ca să se înțeleagă mai bine ordinea în cari ctitorii figurează pe pereți, ordine ce poate ajuta la identificarea lor, dau următorul plan:

1. Arh. Stat. Buc. Condica No. 10 a mitropoliei.

2. Arh. Stat. Buc., Judecătorești noui, dosar 64 din 1854.

3. Bulet. com. monum. ist. VII (1914) p. 144.

4. Ibid. și Em. E. Kretzulescu, Doamna Stanca Kretzulescu — Basarab (sic), Buc. Cartea românească, 1924 p. 6.

V.

	7	8	Ușa	9	10	12	
6				11			13
5							14
4							15
S. Fereastră							Fereastră N.
3							16
2							17
1			Altarul			19	18

Portretele ctitoricești sunt opera unui bun zugrav, iar costumele deosebit de frumoase. Descrierea amănunțită este cu atât mai necesară, cu cât aceste portrete sunt sortite să dispară dacă nu se iau grabnice măsuri măcar pentru învelirea bisericii.

1. „Jupânița Maria“, cu fața spre 2.

Anteriu alb cu dungi negre; giubea norie cu blană castanie; pe cap maramă albă, adusă sub bărbie.

2. „Logofetulu Dimitru“, cu fața spre 3.

Barbă castanie. Anteriu trandafirii, ce se vede numai de la brâu în jos. O primă giubea galbenă, închisă de la brâu în sus cu bumbi albi. O a doua giubea exterioară albastră, cu blană castanie.

3. „Pahar [nicul]“... Restul inscripției a dispărut când s'a lărgit fereastra. Personagiul este întors cu fața spre 2.

Barbă castanie. Anteriu de brocard de aur. Giubea cu blană castanie, aruncată peste umeri. Prin brâu atârână o batistă mare brodată. În mână ține de asemenea o batistă.

4. „Prăvlu“, adică Părvul, așezat „de face“, privind spre interiorul bisericii.

Are barbă, Anteriu cenușiu; giubea cenușie cu blană galbenă. Ține în mână o batistă.

5. „Jupân Stan“, cu fața spre 6.

N'are barbă. Anteriu galben, ce se vede numai de la brâu în jos. O primă giubea cenușie; o a doua, exterioară, roșie.

6. „Monahia Maria“, cu fața spre 5.

Călugăriță. Anteriu alb; giubea cenușie blănită. Într'o mână ține mățanii, iar cu cealaltă se razămă pe o cârjă scurtă.

7. „Arhonta Dragomir meg. vornic“.

Este ctitorul, mare vornic Dragomir. Inscripția veche

se zărește încă sub cea actuală, care datează evident din vremea călugărilor greci. Dragomir are fața spre 8, cu care ține biserica.

Barbă blondă. Anteriu alb, ce se vede numai de la brâu în jos. O primă giubea neagră, închisă de la brâu în sus și puțin răsfrântă la gât. A doua giubea, exterioară, cu mânecile trecute pe brațe, este roșie și blănită.

8. „Kirarhontisa tu Elena“, adică: jupâneasa d-lui Elena. Cu fața spre soțul ei, 7, cu care ține biserica.

Rochie albă cu flori; giubea galbenă cu flori și blănită. Pe cap bonet alb, mărginit cu un șir de mărgăritare.

9. „Jupân“... Restul inscripției șters. Intors cu fața spre 8.

Anteriu roșu, ce se vede puțin, de la brâu în jos. O primă giubea cenușiu închis, cu bumbi de la brâu în sus. A doua giubea, exterioară, aruncată peste umeri, roșie și blănită.

10. „Jupâneasa Vlata“. Fața întoarsă spre 9.

Rochie albă cu flori; giubea norie; pe cap maramă albă cu cerc de mărgăritare.

11. Intre 9 și 10, o fetiță. Inscripția nu se mai vede.

Fustă norie; cămășuță albă; jocul trandafiriu; pe cap o cunună.

12. „Jupânița Stancuța“, cu fața spre 13.

Rochie albă cu flori; giubea trandafirie. Pe cap bonet alb cu un colan de mărgăritare.

13. „Jupân Stanciul“, cu fața spre 12.

Are barbă. Anteriu albastru, ce se vede de la brâu în jos. O primă giubea de brocard de aur, închisă de la brâu în sus; a doua giubea, exterioară, aruncată pe umeri, trandafirie și blănită.

14. „Logofetulu Matei“, cu fața spre 15.

N'are barbă. Anteriu albastru, ce se vede de la brâu în jos. O primă giubea trandafirie; a doua, exterioară, albastră, cu blană galbenă.

15. „Jupânița St.“. Restul inscripției s'a distrus cu prilejul lărgirii ferestrei. Fața spre 14.

Giubea galbenă blănită. Pe cap, bonet alb cu margine de mărgăritare.

16. „Radu v. clucer“, cu fața spre 17.

N'are barbă. Anteriu de brocard de aur; giubea trandafirie blănită.

17. „Jupâneasa Vilaia băneasa“, cu fața spre 18. Rochie albă cu flori; giubea norie cu blană. Pe cap maramă albă cu un cerc de mărgăritare.

18. „Jupân Dobromir velichi ban“. Este așezat „de face“, privind spre interiorul bisericii.

Barbă albă. Anteriu cenușiu ce se vede numai de la brâu în jos. O primă giubea norie blănită; a doua giubea, exterioară, peste umeri, de brocard de aur cu flori.

19. Intre 17 și 18 „jupân Mihail“, un bățandru. Trebuie observat că înscricțiile au fost refăcute, afară de cele de la 16 (Radu v. clucer), 17 (Vilaia), 18 (Dobromir) și 19 (tânărul Mihail). Retușarea este vizibilă la cei doi ctitori principali, Dragomir (7) și Elena (8). Se poate deduce la celelalte înscricții din faptul că litera *t* nu mai este scrisă în forma veche slavonă și că ortografierea „logofetulu“ (la 2 și 14) „Dimitru“ (la 2) „Vlata“ în loc de Vlada (la 10), arată o rostire grecească.

*

Ctitorul Dragomir este un cunoscut boer al lui Matei Basarab. La 1635, când Domnul cumpără de la el moșia Vai-de-ei din Olt, era vel armaș¹⁾; la 1640, vel clucer²⁾; la 1642—3, vel ban al Craiovei³⁾; de la 1643 la 1650, mare vornic⁴⁾; a fost, nu știu în ce an, în misiune la Țarigrad, iar la 1644 și 1650 sol în Ardeal⁵⁾. Iși face diata la 1652 și moare cel mai târziu anul următor, căci la 1654 văduva lui, Elena este remăritată⁶⁾.

Dragomir este fratele Doamnei Stancăi a lui Mihai Viteazul. Ea nu figurează totuși printre ctitori. Mama lor, Neacșa, s'a călugărit sub numele de Maria. Este chipul de la No. 6. Tatăl lor este probabil să fi fost Stan, al căruia chip, no. 5, este întors spre Maria.

Dragomir și Stanca au fost nepoți colaterali, de frate sau de soră, ai marelui ban Dobromir, care figurează în biserică împreună cu soția sa Vilaia și fiul lor, mort tânăr, Mihail (n-os 17, 18, 19).

Pe celelalte personaje nu le pot identifica⁷⁾.

1. Ștefulescu, Tismana, 310—315.

2. Acelaș, Crasna, 80.

3. Acelaș, Doc. slavo-rom., privitoare la Gorj, 496. 501.

4. Ibid. p. 511. 522. 531. 539. 544. 551. 554.

5. Iorga, St. și doc. IV. 29. X. 176—7.

6. Ibid. V. 548—9.

7. Vezi studiul meu Ctitorii de la Plăviceni-Olt și neamul Doamnei Stancăi. In Arhivele Olfentiei, VI (1927) p. 269 și urm.

37. Biserica din Slătioare (Vâlcea ¹⁾ .

În județul Vâlcea, în comuna Slătioarele, a rămas azi ca biserică de mir fostul schit pe care documentele îl numesc când Slătioarele, când schitul Slătinenții. Schitul, cu hramul marelui arhieru Sf. Niculae făcătorul de minuni, a fost ridicat din temelie de răposata doamna Ecaterina, ne spune un hrisov din 1676.²⁾ E vorba de Ecaterina Salvaressi soția lui Alexandru Voevod (1568—1577). Fiul Ecaterinei, Mihnea Vodă Turcitul (1577—1583) dă schitului a treia parte din moșia Stolnicenii. Matei Vodă, la 1631, adaugă încă o parte.³⁾ Moșia Slătioara sau Slătioarele, care la 1598 se afla în stăpânirea lui Tudosie log. Rudeanu,⁴⁾ este vândută la 1644 de către Vlad fiul lui Preda din Bârsești, doamnei Elina a lui Matei Basarab, care o dăruiește apoi schitului.⁵⁾ Daniile și scutirile urmează în sec. XVII-lea.⁶⁾ La 1668 schitul se numește al Slătinenții,⁷⁾ iar la 1676 stareță era Salomia, al căreia nume, poate o simplă coincidență, este în fruntea pomelnicului vechi al boerilor Slătineni.⁸⁾

38. Biserica din Argetoia (Dolj ⁹⁾

„Cu ajutorul Sf. și de viață făcătoare Troițe, din început au făcut zidirea acestei sf. biserici amândoi răposății boeri Argetoieni însă Ion Argetoianu biv vel clucer cu soția d-sale Ecaterina Obedeanu clucereasa i Gheorghe Argetoianu biv vel paharnic cu soția d-sale Ilinca Buzasca păhărniceasa și au pus hramul întâi pe cel dintre sfinți marele ierarh Nicolae arhiepiscopul Miralichiei, făcătorul de minuni, fiindcă a fost hramul la biserica cea veche ale cărei semne se văd alătura, și a mai adaos clucerul Argetoianu și pe a prea-slăvitului prooroc Ioan Botezătorul, după numele d-sale, precum și paharnicul Gheorghe Ar-

1. Cf. revista „Spicuiitor în ogor vecin” I (1920) p. 155 și Bulet. com. monum. ist. XXIV (1931) p. 38—9.

2. Acad. Rom. pach. 94, doc. 9.

3. Ibid. pach. 92.

4. Ibid. pach. 93, doc. 20.

5. Ibid. doc., 43.

6. Ibid. doc. 61, 74, 75, 83, 156; pach. 94, doc. 9 și 24.

7. Ibid. pach. 80 doc. 75; pach. 94, doc. 9; pach. 93 doc. 75.

8. La Sărindar și la Sf. Ioan cel Mare din București. Copii în colecția mea de acte. Acte privilegiate la Slătioare în pach. 82 al episc. Râmnic la Arh. Stat. și în pachetele Bistriței, ibid.

9. Cf. Bulet. com. monum. ist. XXII (1929) p. 43.

getoianu au pus pe slăvitul și sfântul marele mucenic Gheorghe purtătorul de biruințe, însă știut să fie că această biserică, zidind bolte de la altar până la bolta bărbaților, a răposat clucерul Argetoianu împreună cu soția d-sale și paharnicul Argetoianu a isprăvit-o de toată zidirea și, răposând, la urmă s'a apucat dumneaei păhărniceasa Ilinca Buzasca de au făcut sf. icoane cele noi și au zugrăvit biserică; încă au luat și alte trebuincioase vase care se vede, luând săvârșire întru întâia domnie a prea înălțatului nostru Domn, Io Ion Gheorghe Caragea Voevod, leat de la Hristos 1813, Oct. 6^a.

Biserica fiind fost zugrăvită de Ilinca Buzeasca, văduva paharnicului Gheorghe Argetoianu, ea n'a înfățișat pe pereți decât pe copiii ei, nu și pe ai lui Ion Argetoianu.

Inscripțiile deasupra portretelor ctitoricești s'au cam șters cu vremea și apar greu de descifrat într'o fotografie ce a făcut preotul bisericii, înainte ca, de curând și în mod inutil, chipurile ctitorilor să fi fost spălate, iar inscripțiile vechi, unele șterse cu totul, altele înlocuite prin inscripții noi și nesigure.

Privind din interiorul bisericii în spre ușă, avem, dela stânga spre dreapta:

un tânăr, cu rang de boerie, fiu al paharnicului Gheorghe Argetoianu; un băiat; alt băiat, ținând o cruce, adevărat mort la săvârșirea bisericii; un tânăr, (Gheorghe?) cu rang de boerie (stolnic?), fiu al paharnicului Gheorghe Argetoianu; marele paharnic Gheorghe Argetoianu, ctitorul; sub el, patru copii, din care trei ținând crucea, adevărat răposați.

Urmează ușa și apoi:

Ilinca Buzasca, soția ctitorului Gheorghe; sub ea, două copile răposate; o fată (Maria?) răposată; o fată răposată; o fată, (Ilinca?) răposată; o fată (Ecaterina?); marele clucер Ion Argetoianu, celalt ctitor; Ecaterina Obedeanca clucereasa (soția clucерului Ion Argetoianu).

În biserică, frumoasă lespede de marmoră pe mormântul marelui paharnic Costache Argetoianu, mort necăsătorit la 11 Septembrie 1860, în vârstă ca de 60 ani, fiu al paharnicului Gheorghe Argetoianu ctitorul bisericii. Lespedea a fost pusă de sora răposatului, Ecaterina soția maiorului Macreovici.

39. Biserica din Brădeștii-din-Față. (Dolj) ¹⁾.

Pisanie săpată de un meșter ignorant, cu cuvinte stălcite și litere omise.

Biserica, cu hramul Sf. Mihai și Gavriil, s'a zidit în vremea lui Grigorie Dimitrie Ghica Voevod, la 28 Noembrie 1825, de coconul Ioniță Muscă și de Maria, Constandin, Nicolae, Dumitru, Roxandra, Stefan, Bălașa, Maria, Constandin....., Panait.

În biserică, privind spre ușă, se înfățișează, dela stânga spre dreapta, următorii ctitori: armaș Panaiot; cocoana Uța, soția d-lui armașului; Ioan Muscă, ginerile d-lui armașului.

Urmează ușa, apoi: cucoana Elenca Musculeasa cu fetele d-sale; sub ea doi copii; Consta și „Bălașa fiica“; „cocoana Maria fiica“; „cocoana Dumitra fiica“; „Neculce Măldărescu, ginerele Elencai Musculeasa“; d-lui Const. Ferarul și cu fiul lor Ioniță“; Anghelina, soția dumnealui Const. Feraru.

40. Biserica din Braloștița. (Dolj) ²⁾

Inscripția de la 1760 este publicată ³⁾.

Pe pereți se înșiră ctitorii, în ordinea următoare, privind spre ușă, de la stânga spre dreapta.

Grigore episcopul Râmnicului (anteriu gălbui, brâu verde, caftan castaniu cu blană neagră, mantie liliachie); panița ego (numele lipsește; este vorba de soția spătarului Mihai Cantacuzino, care urmează); pan Mihai Cantacuzino biv vel spătar; panița Bălașa Argetoianca; pan Constandin Argetoianu biv vel pitar (cu barbă);

Urmează ușa, apoi: panița ego Maria (soția lui Constandin Argetoianu pitarul); pan Nicola Slătineanu (cu barbă); panița ego Bălașa; pan Mihai Argetoianu, biv vel păharnic; panița ego Maria; pan Radu Bengescu, biv vel sârdar; sub el un băețăș; panița ego Maria; sub ea o fetiță.

41. Biserica din Coțofeni (Dolj).

Inscripția a fost publicată ⁴⁾. De rectificat numai că „medelnicereasa Smaranda Coțofeanu“ nu era „mătușa“ ci „cumnata“ păharnicului Gheorghe Coțofeanu.

1. Cf. Ibid.

2. Cf. Ibid. p. 42.

3. Iorga, Inscipții, II. 205.

4. Ibid. 37-8.

Dau din nou numele ctitorilor.

Privind din interiorul bisericii spre ușă, avem, de la stânga la dreapta:

Maria monahia Coțofeanca; Gheorghe Coțofeanu biv vel stolnic (cu crucea în mână); Nicolae Coțofeanu biv vel medelnicer; panița ego Zoîța; panița ego Ecaterina păhărniceasa (soția celui care urmează); Gheorghe Coțofeanu biv vel păharnic (ctitor).

Urmează ușa, apoi:

Constantin Coțofeanu biv vel medelnicer (ctitor); Zmăranda medelnicereasa ego; d-ei Păuna fiica d-lor; jupân Ștefan Coțofeanu, fiul d-lui medelnicer (ține crucea); jupân Gheorghe brat ego (adecă fratele lui Ștefan); jupân Grigore brat ego; Grigore isprăvnicelu (zidirii) 1830 Aug. 25.

42. Biserica din Almaju (Dolj)

A fost zugrăvită la 1789¹⁾, după moartea, la 1784, a ctitorului Barbu Poenaru. În biserică, privind din altar spre ușă, de la stânga spre dreapta:

Panița ego (a următorului) Maria; Vasile vel vistier (Poenaru); panița ego (a următorului) Safta; Costantin Poenaru vel sluger; panița ego (intâia soție a următorului) Ancuța; Barbu Poenaru vel sluger (ctitorul); sub el, coconu Costandin; urmează ușa, apoi: cucoana Catrina Poenăreasa slugereasa (a doua soție a lui Barbu sluger); sub ea, cocoana Smaranda și cocoana Ilinca; pan Radu Brăiloiu biv vel pitar; panița Maria Condorața (sic) pităreasa ego; pan Dumitrache capiche (ha)ia; panița Ranita ego; pan Constantin (Brăiloiu) biv vel clucer; panița Stanca Brăiloaia clucereasa ego; Safta Brăiloaia; panița Anica Brăiloaia; cuconița Ruxandra; Grigorașco²⁾.

43. Mănăstirea Valea (Mușcel)

A existat o primă domnie, în Sep. — Nov. 1534, a lui Radu Vodă Paisie³⁾, așa că rău s'a contestat de curând⁴⁾ exactitatea datei 7042 = 1534 din inscripția mănăstirii Valea

1. Greșit 1786 la Iorga, o. c. 42. Nr. 116.

2. Pentru toți aceștia, vezi I. C. Filitti. Condica Poenarilor Almăjeni. In Arhivele Olteniei, VIII (1929) p. 1—16 și 284—308.

3. I. C. Filitti, Craioveștii. In Conv. III. 54 (1922) p. 308.

4. V. Brătulescu, în Bulet. com. monum. ist. XXIV (1931) p. 10.

pedecă umilitoare¹⁾, în viața Bisericii unite, începând cu moartea lui Atanasie (1713) și până la instalarea episcopului Petru Pavel Aron (1754), într'un răstimp de 41 ani, au avut loc trei vacanțe la scaunul episcopesc (1713-23; 1727-32 și 1744-54), de o durată de 25 de ani, iar scaunul episcopesc li-a fost îndeplinit numai în curs de 16 ani. «Teologul» *tezuit*, însă, *există în permanență la acea episcopie*, drept dovadă că, în conturile puternicilor politici ai zilei, cari aveau în vedere «unirea» numai ca un instrument politic al lor împotriva Românilor, eră mai de importanță «teologul» lor decât «episcopul» românesc, și mai ales atunci, când eră vorba de episcopul Inochentie Klein-Micu, care-și făcuse o problemă de viață, de a întoarce lucrurile pe dos: făcând din unirea religioasă un instrument politic pentru românii uniți.

Da, episcopul de origine țărănească, Inochentie, luase în serios făgăduința împărătească, după care «unirea» avea să aducă cu sine și drepturi politice. Străduințele lui, însă, au rămas infructuoase. Mai mult chiar: în loc de realizări în această direcție, el se trezește subminat și în cele bisericesti. Biserica sa o găsește, la urcarea în scaun, într'o stare de plâns. Și urmarea fu, că ceva mai târziu (la 1743), fu nevoit să se adreseze împărătesei Maria Teresia, cu un strașnic memoriu, în care se văieră, că ceea ce se face cu uniții români nu se mai face nici cu Evreii, poporul cel mai disprețuit din monarhie. Evreii mireni, zice episcopul, nu au să deie nimic preoților altor religii; Români înșă dau. Evreii au judecătorii lor proprii între sine; iar la Praga au chiar comunitate politică și magistrat, atârnător numai de Majestatea voastră; Români înșă nu au așa ceva.... Români, din cauza urii naționale față de ei, nu se pot bucura de nicio protecțiune, căci cine ar vrea să-i apere în public, îndură prigonire tot așa de mare, cași alt Român născut. Privilegiile și scutițele Evreilor se propun Maiestății Voastre spre confirmare după dreptate și echitate... Ale Românilor înșă, atât

1. Și totuși, neiscusitul Vlădică unit de la Oradea, Meletie Kovács, cerea, la anul 17..., ca deodată cu slobozirea sa de sub ascultarea episcopului r.-catolic din Oradea, să i-se dele și lui un *teolog tezuit!* vezi *Dr. I. Radu*: Istoria diecezei rom. unite de Oradea, pag. 37.

În provincie, cât și în cancelaria aulică, se suprimă și se împedecă, ca să nu se poată validita după dreptate, cum s'a întâmplat și cu clauzula de confirmare a diplomei prime Leopoldine din 1699. ...O, sfântă intențiune a catolicilor ardeleni! aceasta este invitarea voastră la sf. unire? aceasta este promovarea ei adevărată?... Evreilor li se face dreptate, dar Românilor nu, ci dincontră voesc să le iee și ce au.... Aceste și altele multe sunt cari lovesc în creștinătate, în catolicism, în dreptate, în pietatea față de Dumnezeu și Bisericii lui unită și rănesc până la sânge clerul și națiunea română, care suspină ca într'o altă robie egipteană¹⁾...

Putea bate bietul episcop unit toaca la urechea surzilor din Ardeal și dela Viena!

În această privință, este foarte complect și grăitor tabloul, pe care mi-l face cel mai fanatic catolic român, canonicul *Dr. A. Bunea* de odinioară, care, neconținut ne-a palmuit, prin scrisul său, cu «unirea» ca factor de salvare sufletească și națională.

Iată cuvintele lui: «Episcopul Clain cercase până atunci toate mijloacele pentru a dobândi dela cercurile hotărâtoare drepturile, cari se cuveniau bisericii și națiunei sale. Se provocase la legea dumnezeiască, dar în zădar, la umanitate, la dreptul firei, la diplome, dar toate înzădar. Nu-i deci mirare, că el să fi recurs acuma, când avea să plece la Viena, la ultimul mijloc... Voia adică să ducă cu sine un document, din care împărăteasa să se convingă, că ori face dreptate românilor, ori se spulberă unirea»²⁾. Acest document să fi fost o amenințare, ce i-a dat-o episcopului la mână însuși sinodul său din 1744.

În arhivul Curții din Viena se găsește o promoție, «care seamănă» să fie a lui Clain episcopul. În aceea se zice, între altele, că *Uniții văd, că le-a mers mai bine până au fost schismatici, decât le merge acuma, căci atunci aflau totdeauna scut atât la principii români, cât și la Moscova, și cu sprijinul acestora tot mai erau băgați în seamă atât la Curtea regească, cât și în principate, ori pe alte căi erau ajutați...*³⁾.

1. Dr. A. Bunea : Epp. In. Clain, pp. 92-94.

2. Ibid. 115.

3. Ibid. 119.

Ce frumoase și drepte cuvinte — rostite într'o amărăciune sufletească, ce deschidea inimi și făcea să se zărească limpede un adevăr istoric, — d'atâtea ori pus, de atunci încoaci, sub obrocul papistășismului conducătorilor de mai apoi ai bisericii unite ardeleni!

Îndrăsneala aceluia vlăstar țărănesc, ajuns episcop unit, de a reclama drepturi bisericești și politice pentru ai săi, era cu adevărat mare. De aceea el merită să-l privim și mai deaproape în acțiunile sale.

Încă în dieta ardeleană dela 1737, când el solicita acele drepturi, chestiunea a fost pusă la 3 Dec., pe ascuțiș: că Românii nu ar fi sincer uniți, ci numai condiționat de obținerea drepturilor reclamate. Episcopul Klein li-a răspuns: Da, sunt *uniți numai condiționat*, și că, pentru drepturile lor, sunt gata să se facă și turci ¹⁾. Iar la sinodul din 1744, ținut în Blaj, când umilirea Românilor prin catolicism a ajuns să fie discutată, episcopul le-a pus în vedere să meargă, pentru obținerea acelor drepturi, de plânsoare, la Viena. Și după ce era de prevăzut că nu va obține rezultatul dorit, episcopul a pus în vedere sinodalilor — după mărturia unui contimporan — ²⁾ că de va izbuti să mai întoarcă dela Viena, nu va sta la îndoială să treacă cu oamenii săi peste munți. Țăranii români ardeleni de pe atunci, cari nu voiau să-și părăsească credința, se refugiau în principate, foarte de multe ori, de frica «unirii». La aceasta aluziona și episcopul Inochentie. Protopopul Nicoară dela Beia încă se refugiase acolo, încă înainte de 1735. Ar fi făcut și episcopul Klein acest lucru? De-l făcea, ar fi fost cel mai mare Român al vremii, căci pe urma unui asemenea exod din robia catolicismului, care prinsese Ardealul românesc în ghiarele sale, s'ar fi năruit dela sine toată opera disolvantă a catolicismului în Ardeal.

Dar episcopul Inochentie n'ajunse să facă acest pas, pentrucă-l, mai ispiti, încă odată, nădejdea, că va găsi mântuire la mincinoasa Vienă a Habsburgilor și — după ce acolo nu câștigă nimic — trebui să fugă, cu altă nădejde

1. P. Bod: *Brevis Valachorum... Historia* (manuscris) pag. 316.

2. M. Schmelzel: *Entwürf der neuesten Begebenheiten der Fürstenthums Siebenbürgen V. A. 1700 bis. 1741.* (La *Lupaș*: Epocile principale în Istoria Românilor, p. 20).

Înșelătoare, la Roma papală. La Roma, trăi într'un îndelungat exil de 44 ani (1744—68), unde trăi și se sfârși în cea mai neagră mizerie, după ce nu-i rămase altceva de făcut, decât să trimită fulgere de anatemă, în Ardeal, împotriva teologului «iezuit și a tovarășului aceluia» P. P. Aaron. Din Roma, trimise episcopul Inochentie, încă la 1747, acele cuvinte de dureroasă constatare a umilirii bisericii sale, când scria unui protopop ardelean: «*Scaunul acesta a fost arhiepiscopesc și a fost prefăcut în episcopal. Așa dar ce folos are biserica mea, pe care iezuiții vor s'o despoporeze și s'o ducă la stare de servitute, și s'o despoaie de venituri?*» (Sedes haec fuit archiepiscopalis, et facta est episcopalis! quid ergo incrementi habet mea ecclesia? quam Jesuitae depopulari, in servitutum tradere et fructibus fundationalibus spoliare volunt!).

Străduitorul episcop eră osândit, în mod logic și apodictic, să nu ajungă la *nicta biruință*. Biruința *ecclesiastică* o excludea sistemul «catholic» — în a căruia vârsă căzuseră Românii prin «unirea» cu străinii și rumpând legături duhovnicești și culturale-bisericești cu frații de peste Carpați — pe care sistem îl puneă în aplicare, cu atâta rafinată iscusință, diplomația austriacă, înfrățită cu interesele Ungurilor, cari, ei înșiși, sunt inițiatorii acestei uniri. Iar *politicește* eră, de asemeni, *exclusă de orice biruință*, deoarece drepturile politice au fost făgăduite de împărații Vienei, nu pentru a le și acordă uniților, ci numai pentru a-i ademeni pe Români la unire. Și chiar de ar fi voit-o sincer împăratul, înzestrarea politică a Românilor nu puteă să urmeze din pricina «straturilor» ardelen — maghiarii, săcuii și sașii, deoparte, și confesiunile: catolică, calvină, luterană și unitară, de altă parte —, cari, reprezentând națiunile și religiile privilegiate prin Constituția politică a Ardealului, erau de perfect acord să zădărnicească ridicarea Românilor, alături de dânsese. Dar, pe lângă această inerentă dificultate de ordin public, se mai ridică o dificultate nouă: însuși episcopul Inochentie, juptător pentru drepturi politice și naționale, le reclamă pe acestea numai pentru uniții săi. Așa se exprimă el

---

1. Nilles: o. c. 592.

însuși, la Viena, când—după sinodul dela Blaj din 1742—merse acolo pentru a treia oră și era luat de scurt din partea Cancelariei aulice: «Și noi dorim, ca *favorurile aceste* (adecă drepturile politice făgăduite de Viena) *să se restrângă numai la uniți*»¹⁾. Și totuși, același biograf al episcopului Klein nu esită de a afirma, că «unirea» ni-a dat Românilor ardeleni, prin episcopul numit, *un program național mare și sublim*»²⁾. Da, — întrucât programul național al Românilor ardeleni aveă să-și păstreze la bază — catolicismul. Uti figura docet, în zilele noastre.

Cu același prilej, episcopul reușise să strecoare în răspunsurile sale, date la Viena înaintea Cancelariei aulice, și un mare și dureros adevăr, caracterizând situația bisericească și politică, rezultată pentru Români din unire, prin următoarele cuvinte vrednice de a fi reținute: «...*sunt în guvern domni catolici, cari apără uniunea... dar... acești domni, cari sunt unguri și nu români, iubesc foarte mult uniunea, însă pe Românii uniți, din ură națională, vreau să-i țină numai de slugi unite și sclavi Valahi...*»³⁾

În jugul acestui sclavaj — duhovnicesc și politic național—intrase biserica unită dela începutul ființei sale și, mai precis grăind, dela anul 1701, când, în locul dreptului său electoral, de a-și alege pe mitropolitul său cu aprobarea Domnitorului, a primit să i-se octroieze instituția de «patronat» al Statului. Acesta însemnă, că dreptul electoral, care eră al sinodului ardelean, trece în mâna Împăratului dela Viena, ca rege al Ungariei, care, în actul de numire, dela 19 Martie 1701, a lui Atanasie ca «episcop», din mitropolit ce fusese ales și sfințit, își asigură dreptul, de a uză și față de episcopul unit ardelean, de «privilegiile și prerogativele regale, moștenite dela regii înaintași». Chestiunea această am deslușit-o într'un studiu istoric și de drept, arătând: cum uniții de atunci au primit să fie trași în această cursă, până în zilele noastre, chiar complăcându-se în acea situație mai mult decât să recunoască, azi, și regelui României — ci numai Papei — dreptul de

1. A. Bunea: o. c. 82.

2. A. Bunea: *Aufonomia*, 520.

3. A. Bunea: *Ep. In. Klein*, 79.

a avea cuvânt la instituirea mitropolitului unit din Ardeal¹⁾.

Această cursă politică, a patronatului — ea nici nu eră altceva, decât o vicleană cursă, din punct de vedere juridic — fu solidificată și făcută capabilă de a acționa, prin acordarea, de către «patron», de moșii episcopoești, mai întâi la Sâmbăta de jos și la Gherla. Acesta eră, acum, mijlocul, de a țineă pe episcopii, săraci odinioară, ai Românilor ortodocși, în laturile averilor, cari, aceste din urmă, aveau să constitue și mijloace proprii pentru consolidarea instituțiilor unite și de acțiune proselitistică printre Românii ortodocși.

După aceste două poziții politice câștigate (care erau ocrotirea «patronatului» și încătușarea prin bunătați pământești) *politica de stat, în Ardeal, trebuia să meargă, cu un pas 'nainte, pe drumul realizărilor sate, de a-i subordona și — prin ei — de a ridică un puternic zăgaz în calea nizuințelor viitoare de desrobire religioasă și, mai apoi, și politică a Românilor ardeleni.*

În chipul acesta se ajunsese la fatala coincidență, că în acelaș an de 1744, în care sinodul dela Blaj își flutura nemulțumirea sufletească și politică, de a fi ajuns într'o situație mai pe jos de aceea a înaintașilor lor ortodocși, dieta ardeleană spori lanțurile servitutei politice, în care se sbătea biserica unită.

Acesta a fost scopul legii ardelene VI din Noemvrie 1744. *Legea aceasta, cum vom vedea, însemna ratificarea, prin dreptul public, a sclavagiului politic al bisericii unite, întrucât, prin acea lege, biserica unită rămânea, din punctul de vedere al dreptului public de Stat, o anexă a catolicismului veritabil — papistășesc și unguresc la înfățișare și în fond, iar săgăduințele împărătești, de a li-se da uniților unele drepturi politice, fură anulate și zădărnice, până la alte vremuri, prin însăși legea statului politic. Iată, anume, ce spunea legea, în termeni foarte categorici: «... În să hotărârile cuprinse în menționatul articol al rezoluțiunei regale le înțelegem numai pentru persoanele*

1. A se vedea studiul meu *Patronatul eclesiasic ungar în raport cu drepturile Statului român*, Arad, 1928. Desfășuram acolo istoria acestei prejudicioase instituții catolice de Stat și ispitele ei pentru ortodocși. La pag. 42-54, am arătat situația specială a uniților români. Restul, până la pag. 205, analizează și dă de gol operațiile proselitistice și politice acestei instituții printre Români.

bisericești și pentru acelea, care se bucură de privilegiul nobilitare, a căror stare se concordă cu starea celorlalți cetățeni ai patriei... fără de a mai constitui și pe a patra națiune; dar hotărârea împărătească nu se poate și nu trebuie să se extindă la poporul de rând și nici asupra fiilor de preoți ieșiți din popor, pentruca astfel organismul constituțional al principatului să fie ferit de răsturnare; și nici poporul valah, după cum nici alt popor venetic (?) să nu facă parte din nici una dintre cele trei națiuni și să nu fie spre vătămarea drepturilor, privilegiilor, imensităților și prerogativelor acestora».

Dar Dieta ardeleană, după ce fixează această stare de drept (care nu era altceva decât o acoperire, acum legală a tratamentului mașter al uniților amăgiți, cu repetitele făgăduințe împărătești, în cari ei mai credeau încă) merge și mai departe cu îngrădirile sale politice: împotriva aspirațiilor politice naționale ale bisericii unite, pentru însăși aservirea uniților și pentru a împedea, prin ei, reculegerea poporului român din Ardeal. În aceeași lege, adecă, se statorește o nouă formulă de jurământ pentru toți cei ce au obținut indigenatul transilvan și au cuvânt în treburile publice, între cari erau și membrii ierarhiei uniate în frunte cu episcopul lor. În acest jurământ de fidelitate către regina-împărăteasă, *cei vizați se legau să păstreze și să facă să se păstreze toate drepturile, imensitățile și privilegiile celor «trei națiuni» istorice ale Ardealului.*

După jurăminte de fidelitate, păstrate de capii de pe vremuri ai bisericii unite ardelenе într'un sens politic și eclesiastic, rigid, ce se desprinde din constituția catolică și politică a Transilvaniei medievale, era firesc și logic numai, ca oficialitatea bisericii unite din veacul XVIII — episcopul și organele sale de conducere, centrale — să nu-și poată avea personalitatea lor, și scopurile lor proprii, religioase și mai ales naționale, ci să le slujească scopurilor stăpânilor politici ai Ardealului românesc de atunci.

Prof. Dr. Gh. CIUHANDU,
Consilier, referent la episcopia din Arad.

O CHESTIE CE TREBUIE LAMURITA

Sub titlul de mai sus, Păr. Iconom. *N. Dârângă* din Tg. Frumos, în nr. pe Noemv. trecut al acestei reviste. cere o lămurire mai de aproape, că adevărat în ce să se cuprindă dovada desfacerii căsătoriei religioase și din partea autorității bisericești, pentruca preoții să poată săvârși a doua oară Sf. Taină a cununiei pentru cei divorțați?

O căsătorie este definitiv desfăcută prin sentința Curții de apel. În Eparhia ort. rom. a Bucovinei, s'a dat ordin preoților, ca, din caz în caz, să strângă sentințele definitive de divorț și să le înainteze prezidiului Consiliului eparhial, pentru punerea clauzulei de desfacerea căsătoriei din partea autorității bisericești. Clauzula se scrie așași pe decretul de divorț, ceea ce simplifică lucrul. Un certificat deosebit scris prelungește treaba. Când secretarul nu prea are lucru, poate scrie: dovadă, ori certificat, ori adeverință, provocându-se la n-rul, data, locul și autoritatea ce pronunță divorțul. Clauzularea se timbrează cu 13,50 fiscal și 2 Lei aviația. Clauzula, ca cea prezentă, de dată recentă, scrisă pe decretul de divorț, sună:

Presidiul Consiliului Eparhial ortodox-român
al Bucovinei n-ro 30, pr.

Cernăuți la 21 Ianuarie 1932.

Căsătoria aceasta se declară desfăcută și din partea autorității bisericești.

Arhiepiscop și Mitropolitul
ort. rom. al Bucovinei
NECTARIE.

Dreptul și datoria de a declara desfacerea căsătoriei îi incumbă acelei autorități bisericești, sub a cărei jurisdicțiune a fost încheiată.

Preot MIHAI REGUȘ
Bucovina

C O N C U R S

din 4 Septembrie 1803. Nr. 697, 698, și 709.

Prin așezarea preotului Arsenie Pomohaci paroh dela Rădăuți în cinul călugăresc la mănăstire, a preotului Dimitrie Grigorovici paroh dela Milie, în starea deficienților și prin răposarea întru fericire a parohului Ioan Romanovici dela Neguștina, s'au deschis aceste parohii spre așezare cu parohi de iznoavă, adică:

1. Rădăuții, în protopopiatul Vicovilor, 2. Milie în protopopiatul Ceremușuii, și 3-a. Negoștina în protopopiatul S.retiului, pentru care parohii să vestiți preacucerniciile voastre prin concursul acesta tuturor preoților și clericilor din această eparhie, care sânt gătiți spre învrednicire ca parohi, ca acei ce vor pofti

așezarea la una sau alta din aceste parohii, să se melduiască cu cererile lor în scris către acest Consistorium de astăzi până în 6 săptămână, adică dela 4 săptămâni, până la 13 Octov. anului ce curge după calendar vechi. Cernăuți.

DANIIL VLAHOVICI, episcop.

ISAIA BALOȘESCU, arhimandrit.

„Concursul“ este foarte frumos pentru limba lui, de care este bine să ne aducem aminte din când în când, pentru că să ne putem îndruma și singuri. Comică ni provine expresia, rostirea, *a se meldui*, în loc de a se anunța, așa de ușor deprinsă, în așa scurt timp după ocuparea austriacă, și încă de oameni culți și chiar folosită în acte oficiale.

Preot MIHAI REGUȘ

Vânători, Cernăuți.

CONCURS

N-r. 122 din 15, Martie 1806.

Inalt Slăvitul Gubernium bine au voit prin Inaltul său Decret din 3. trecutei luni lui Februarie, nou calendar, Nr. 52186, a pozvoli așezarea Cucerniciei sale bătrânului preot Dimitrie Sohopan, paroh din Mahala, în starea deficiențelor spre odihnă. Drept aceea despre partea noastră a Konsistoriumului se face cu acest concurs molitvei sale preotului Ștefan Maga, vicarius din starea locului, tuturor preoților și clericilor celor gătiți de preoție și vrednici de parohielnica chemare, înștlințare, ca toți cei ce vor pofti așezare lor la această deschisă parohie în protopopiatul Cernăuți, de astăzi până în 6 săptămâni către acest Konsistorium, în scris, după orânduială să se melduiască. Cernăuți.

DANIIL VLAHOVICI

episcop

IOAN ȘOR. KANTLER

Preot MIHAI REGUȘ, copiator.

ȚIRCULAR

din 1 Septembrie 1803.

Din țirculariul care la 1 Aprille acestui an supt nr. 191 s'au dat prin acest Consistorium preacucernicilor voastre spre vestire de către parohi în toată Eparhia aceasta, în destul se va fi cliroforisit fiește care și se va fi îndemnat spre urmarea cea de mare folos a ocolirii copiilor de doctori cu vărsatul de uger. Dar totuși în alte locuri prin milostivă patrioticească purtare de grijă binelui de obște cu inaltul guberniumicescul Decret din 2 a trecutei luni nr. 20 833, care prin nota cinstitudului Kraismt

din 25 și primirea ei din 30 iarăși a trecutei luni supt nr. 20833, care prin nota cinstului Kraissamt din 25 și primirea ei din 30 iarăși a trecutei luni supt nr. 6028, s'au trimis aice, bine-avut a porunci ca încă să se mai înoiască prin parohii cunoștința folosului acestui tuturor persoanelor de fiește care stare Kraissulul de aice, așa precum până acum din însuș bunalucrare cu mare bucurie și mulțămită atot puternicului Dumnezeu, părinților de prunci aproape în toate țările Europii s'au cunoscut și cu mare sirguintă se urmează.

Deci după netrecută și mare datorie a noastră poruncim Preacucerniciilor Voastre Protopopi și tuturor parohiilor această prin înțelepciunea cea lucrătoare din dumnezeescul dar dată omului minunată aflare a ocolirii pruncilor cu vărsatul de uger nu numai să o facă vestită ci mai ales cu sănătate părintești și duhovnicești învățături să tipărească în inimile și în simțirile fiește cărie părinte de copii, cumcă: aceasta aflare este o mijlocire a izbăvirii copiilor de moarte, care la mii de prunci până acum spre lacrimi amare părinților și împușinarea familiilor au pricinuit până acum boala vărsatului celui de obște și cumcă aceasta ocolire cu vărsatul de uger prin doctori nu numai de moartea cea fără vreme izbăvește prunci ci și fețele lor apără de pete și pătimirea cea grea îi scăpa precum din însuș ispita cu vederea de față la mulți sau văzut și cu bucurie se vede până acum și așa pe toți ceice au copii să povățuiască și să îndemne ca fără de nici o îndoială fără lenevire și fără zăbavă să-i aducă la doctori și cu pomenitul vărsatul de uger să-i oculească, că până sfârșitul vieții lor în adânci bătrânețe să fie izbăviți de vărsat. Impreună sa se arate cumcă acei părinți carii din nebagare de seamă, din lenevie sau din îndoială nu ar da copiii lor la ocolire, însuși vor fi răspunzători înaintea dumnezești giudecăți pentru viața această pământescă a copiilor lor, care vor pierde prin aist vărsat rău. Cernăuți.

DANIIL VLAHOVICI, episcop

ISAIE BALOȘESCU arhimandrit.

Vorba moldovenească veche și frumoasă patrată în cartea parohiilor chiriarhale, carte scrisă cu mâna aflătoare la unele parohiate din Bucovina.

Preot MIHAI REGUȘ

C I R C U L A R

N-rul 765 din 30 Noemvrie 1803.

Înalt Slăvitul Gubernium au vestit aice prin Înaltul său Decret din 26 August acestui an supt nr. 23006 cumcă; după prea Înaltul Decret a Curții din 9 August în puterea înștiințării care așa înaltă Crăiască Mărire Ertherțogul kare au făcut un Cadet anume Iezerek dela regementul anume Carl Șreder, pentru facere a Mincinoaselor Bancoșidule, de care sau deverit, după

judecata Militărească, care și dela K. K. Hofristrarat; (Kaiser-Königlicher Hofkriegesrat) sau întărit, spre pierdere cu șrangul său hotărât. Kare moarte a spânzurării s'au și împlinit cu dânsul. Deci în urmarea acestei înalte înștiințări această Spăimântătoare Intâmplare se vestește Preacucerniciei tale cu aducere aminte ca în toate bisericile Peotopopiatului despre Preoțe să se citească norodului, cătră apărare și infricoșare de fapte rele a căroră plată peste lungă sau scurtă vreme asemenea urmează, sau cu cea vecinică muncă se pedesește.

Cernăuți $\frac{8 \text{ Oct.}}{26 \text{ Sept.}}$ 1803

DANIIL VLAHOVICI
Episcop
IOAN ȘCIOR, KANTLER.

„Circular“ interesant pentru felul scrisorii, în care se vede, cât de strașnice pocloneli și temenele se aduc „Guberniumului“ Austriac care ținea ocupată Bucovina și cum căuta guvernul austriac să înfrice poporul, ca să se smerească cât se poate. Vremuri ciudate, în care episcopul trebuia să ordone vestirea prin biserici a spânzurării tuturor derbedeilor. Totul prin înalt Slăvite Decrete. Un episcop român poate că nu se arăta așa de servil, pe când Daniil Vlahovici se simțea obligat, prin faptul că era un sârb din Banat, trimis la Bucovina de către Slăvita Curte a hârțogilor austriaci la recomandarea mitropolitului din Carloviț.

Preot MIHAI REGUȘ
Vânători-Cernăuți.

PRACTICĂ FĂRĂ TIPIC

În Duminica Samarinenicii, a 5-a Duminică după Sf. Paști în calendarul creștin ortodox, mai mulți preoți ne aflam strânși de Cercul pastoral pe care-l alcătuiam, în Biserica unui frate preot, spre slujirea Sf. Liturghii. Mare mi-a fost mirarea, când am văzut că Sfântul Epitaf nu era pe Sfânta Masă, ci chitit și pus într'un dulap spre păstrare.

Întrebat de ce a făcut așa, părintele locului mi-a răspuns că așa a procedat în tot timpul de când e preot, 20 de ani, că adică ia Sfântul Epitaf de pe Sfânta Masă în ziua Învierii la Sfântul Paște, și-l pune spre păstrare; spre deosebire de noi, toți ceilalți membri ai aceluiaș cerc pastoral, care spuneam că Sfântul Epitaf se ține pe Sfânta Masă până la ziua Înălțării Domnului la Cer.

Imi aduc aminte că s'a iscat discuție în jurul acestei chestiuni, nu chiar în timpul Sfintei Liturghii, ci după aceea,

În ședința intimă, căutând, atât noi, cât și părintele local să-și justifice procedarea.

Am răsfoit toate cărțile bisericești în cari credeam că se va găsi vreo normă tipicală privitoare la chestiunea aceasta și știu că nici Tipicul, nici Liturghierul, nici manualul de Liturgică, nici Triodul și nici Penticostarul nu au fost în stare să curme discuția printr'o rânduire formală către care trebuia să ne uităm toți cu supunere.

Părintele se justifica astfel: Punerea Sfântului Epitaf pe Sfânta Masă în Sfântul Altar, în seara deniei de Vineri spre Sâmbătă, închipuie punerea Corpului Domnului Christos în mormânt, din care a înviat a 3-a zi, adică Duminică, după miezul nopții, când și din care pricină trebuie ridicat Sfântul Epitaf de pe Sfânta Masă.

Eu susțineam părerea că Sfântul Epitaf, închipuind corpul Domnului Christos, măcar că Domnul a înviat Duminică, trebuie păstrat pe Sfânta Masă până la Înălțarea Domnului Christos la cer, 40 de zile după Înviere, pentru pricina că precum Domnul a fost împreună cu Ucenicii săi în acel răstimp, tot așa se cade a fi și Sfântul Epitaf în văzul clericilor și al credincioșilor până la serbarea Înălțării la cer, la care mai adăogăm și ceea ce susțineau și ceilalți frați preoți, că așa au pomenit, așa au văzut la alți preoți mai bătrâni.

Mărturisesc însă că nu sunt sigur dacă dreptatea a fost de partea noastră sau a părintelui învinuit. Au trecut câțiva ani de atunci și am cercetat prin cărțile și manualele bisericești cari mi-au căzut în mână, să văd care e norma de urmat; am mai întrebat și pe unii și alții dintre cărturarii cu vază ai bisericii noastre și pentrucă nici dintr'o parte nici din alta n'am putut afla mai mult de cât cele ce am arătat mai sus, mă adresez pe această cale cunoscătorilor în ale Tipicului cultului nostru creștin ortodox, cu rugămintea de a ne scrie în Revista Sfântului Sinod «Biserica Ortodoxă Română». Cât de pe scurt măcar, cum e mai bine adică: a ridica Sfântul Epitaf de pe Sfânta Masă în noaptea Sfintei Învieri, sau a-l ridica la Utrenia din ziua serbării Înălțării la Cer a Domnului Christos, adică la 40 de zile după Înviere.

Pr. D. V. MANGĂRU
Băduleasa-Teleorman.

CRONICA INTERNĂ

JUBILEE EPISCOPALE.

1. La sfârșit de Fevruarie și început de Martie, în lungul și largul Bisericii și al țării, a mers vestea despre două jubilee ale unora din Vlădicii noștri. Este vorba despre înalt Prea Sf. Sa Mitropolitul **Pimen** al Moldovei și **P. S. Gherontie**, episcopul Constanței.

Este mult de când asemenea jubilee nu s'au mai prăznuit la noi. De aceia trebuie s'o luăm mai de departe, pentru a pomeni de cel din urmă mai răsunător, de care ne aducem aminte.

E o bună bucată de vreme, de când Mitropolitul **Iosif** dela Iași a fost sărbătorit pentru împlinirea a 25 ani pe scaunul de Mitropolit al Moldovei. Ales mitropolit în 1875, dela Argeș, în urma trecerii Mitropolitului **Calinic Miculescu** la București, răposatul Mitropolit Iosif a împlinit 25 de ani pe scaunul de Mitropolit în anul 1900. Era bătrân, de peste 80 de ani, și slăbit. Totuși a luat parte la toate serbările jubilar care s'au dat în Iași în cinstea sa.

Deși Mitropolitul Iosif a apucat în orașul lui vreme de înverșunare materialistă, care nu privea cu mult interes ce se petrece în taberele duhovnicești, totuși, spre 1900, lucrurile, una, se mai schimbaseră, al doilea, Mitropolitul, și dacă nu era un bărbat care să lucreze duhovnicește după cum înțelegem noi azi lucrarea bisericească, era însă un cuvios călugăr, un bărbat al vechei și curatei tradițiuni bisericești, iar peste asta, un mare milostiv. Toată leafa lui de mitropolit, pe atunci mult mai mare ca azi, putând fi socotită la mai mult de 100,000 de lei pe lună în bani de azi, mergea la săraci, iar el trăia, em putea spune, în sărăcie. Ieșeni aveau pe cine sărbători și, în adevăr, l-am sărbătorit. Peste 2 ani mai târziu, în ziua morții lui, cunoscutul necredincios și protivnic înverșunat față de credința noastră creștinească, răposatul **Dr. Thiron** din Iași, ocăra numele Mitropolitului într'o bărbierie din Iași. Bărbierul s'a mâniat. Lumea știa pe milostivul bătrân cine era și nu putea suferi asemenea vorbe și asemenea impietate. De aceia bărbierul nici n'a stat la gânduri. S'a dus de s'a plâns Generalului **Leonida Iarca**, comandantul Corpului 4 de Armată din Iași, pentru vorbele lui împotriva mitropolitului. **Dr. Thiron** era medic militar și, ca atare, cădea sub cenzura generalului. Acesta, care era un om de toată seriozitatea și bun creștin, a pedepsit aspru pe numitul medic.

Aceasta e o dovadă că Mitropolitul Iosif, cât era el de om cu viață retrasă, dar era cunoscut și prețuit de ieșeni, încât un om simplu, ca un bărbier, n'a prețuit de a se lua la harță cu unul mult mai sus ca el, pentru numele mitropolitului.

Din pricini ca acestea, și jubileul său din 1900 a luat înfățișări largi și frumoase. Preoții s'au pregătit din vreme. Au trimes să li se lucreze în Rusia o cruce de piept și un engolion de toată frumusețea, pe care le-au oferit sărbătoritului în ziua de vară când

s'a făcut aceasta în 1900. Amândouă acestea se găsesc în păstrarea Mitropoliei dela Iași. Au bătut o mare medalie comemorativă, din care și noi avem una. Un larg ospăț, apoi, dat în încăperile Seminarului „Veniamin” din Iași, a fost prilej de rostire a celor mai călduroase cuvinte asupra mitropolitului.

E mult de atunci, și un jubileu răsunător ca acela n'a mai fost. De el ne aducem aminte și pe el îl pomenim cu acest prilej, ca de o faptă care e totdeauna vrednică de luat în seamă, când se săvârșește iarăși, și ca de un obicei care nu trebuie să piară.

2. Iată că, după atâția ani, e sărbătorit tot un Mitropolit al Moldovei, I. P. S. Pimen. Inalt Prea Sf. Sa nu are 25 de ani pe scaunul de Mitropolit al Moldovei. Ales în Fevruarie 1909, odată cu Mitropolitul Atanasie la București, mai are 2 ani până la acel număr. Totuși Inalt Prea Sf. Sa are mai mulți ani de viețuire vlădicească decât însuși Mitropolitul Iosif. Căci acela a stat numai 3 ani episcop la Argeș, și iute a fost trecut Mitropolit al Moldovei. I. P. S. Mitropolitul Pimen însă mai are 7 ani de episcop la Galați. În 1902, Episcopul *Partenie* dela Galați, fiind ales Mitropolit la Iași, în locul Mitropolitului Iosif, despre care am pomenit, în locul fostului episcop dela Galați a fost ales Arhiereul Pimen. Va să zică I. P. S. Mitropolit Pimen are 30 de ani încheiați de eparhiot. Este o vreme pentru care cu drept cuvânt cineva, mai cu seamă în așa treaptă, poate fi sărbătorit.

I. P. S. Mitropolit Pimen a stat o bună bucată de vreme și în treapta de arhiereu. Suit la această vrednicie din 1896, în urma alegerii Arhiereului *Silvestru* ca episcop la Huși, a stat în ea vreme de 16 ani. Deci dacă punem toate la un loc, Inalt Prea Sf. Sa are acum aproape 50 de ani numai de arhierie. Frumoasă ședere atâta lungă vreme în această treaptă a hirotoniei!

Cât a fost arhiereu, Inalt Prea Sf. Sa a îndeplinit însemnate slujbe în învățământul bisericesc. A fost director al Seminarului Central, până în 1898, iar de acolo a trecut director al Internatului teologic dela Radu-Vodă, unde a rămas până la plecarea sa ca episcop.

În acelaș timp, a fost profesor de dogmatică la facultatea de teologie din București. Iși făcuse studiile de teologie la Cernăuți, venise de acolo doctor în teologie și făcea parte din cel dintâi val de teologi ai noștri dela Cernăuți, care, în acele vremuri de puțini cărturari bisericești, erau cei mai chemați să împlinească nevoile învățământului nostru teologic.

Mai înainte de aceasta, I. P. S. Mitropolit Pimen a fost diacon la Mitropolia din București, pe lângă Mitropolitul Calinic Miclescu, iar apoi, având titlul său de învățătură, i s'a dat sarcina de predicator. A trecut curând în treptele celelalte, preot, arhimandrit, și apoi, pas cu pas, în toate celelalte pe care le-am înșiruit mai sus.

Acum, o atât de lungă viețuire bisericească în slujba Domnului, nu se putea să treacă nesărbătorită. Pe lângă ce s'a făcut, se putea face o lungă străbatere cu mintea peste atâtea evenimente naționale și bisericești la care Inalt Prea Sf. Sa a fost martur ori a luat parte. E totdeauna ceva de interes când treci pe dina-

Am avut în an 1909 un număr de 40 de preoți. În 1932 April 10.

intea ochilor împrejurările trecutului apropiat și din care, cu vremea, multe se mai șterg. Dacă le scoate cineva la iveală, ele nu puteau fi decât vrednice de urmărit.

Ca tânăr arhieru, I. P. S. Mitropolit Pimen a avut întristarea de a lua parte la un fapt care a turburat adânc biserica noastră: Judecata Mitropolitului Ghenadie. Ieșită din alte pricini, cu totul nebisericăști, a fost dat în socoteala Sinodului nostru să dezlege un caz, în care alții aveau pofta să scape de fostul Mitropolit. Se înțelege, nu cu inima ușoară tânărul arhieru de atunci a trebuit să fie părtaș la un lucru care a turburat adânc treburile vieții noastre duhovnicești. Aceasta era pe la 1897.

Mai târziu, în 1908, a trebuit să fie martur la hărțuiei din afară de Biserică, din care a urmat căderea Mitropolitului *Partenie* din Iași. Mai târziu între 1909—1911, a trebuit să fie nu numai martur, ci iar să lucreze în Sinod pentru isprăvirea a așa zisului pe atunci Conflict sinodal. Doi ani de zile a dăinuit neliniștea și s'a încheiat în 1911, prin demisiunea Mitropolitului Atanasie dela București și prin scoaterea Episcopului Gherasim dela Roman din scaunul său de episcop.

Nu târziu după aceasta, au venit împrejurările războiului. După nefericita noastră retragere în fața Nemților, Mitropolitul Pimen a trebuit să facă față la Iași nevoilor pe care le avea de împlinit cu Biserica atunci, când era mai multă nevoie de ea. A adăpostit în palatul său fruntași de ai noștri, plecați din București și a răbdat greutatea războiului împreună cu toți.

Preoții din Iași și din eparhie și-au sărbătorit pe Mitropolitul lor Luni, la 29 Fevruarie. La câteva zile după aceia, Inalt Prea Sf. Sa a fost sărbătorit în Senatul României. S'au rostit cuvântări de prețuire a unei vieți cheltuite în slujba Bisericii, iar tuturor, cu vie mulțămire, le-a răspuns Inalt Prea Sf. Sa.

Născut în satul Provița din Prahova în 1853, având deci acum 79 de ani, încă fiind sănătos și sprinten, are de ce să fie mulțămît, când se vede cu un atât de lung trecut, iar acum și cinstit în mari adunări cu frumoase mărturisiri.

Am putea să ne oprim aici. Dar sunt două răstimpuri în viața Mitropolitului Pimen despre care se poate vorbi mai însufleșit: este vremea când a fost director al Internatului Teologic din București, din care ceice ne aflam pe atunci acolo avem cele mai frumoase amintiri, vremuri de bună gospodărie a directorului, de bună învățătură la care ne sileam și care ar trebui odată povestite mai amănunțit.

Uaele îndestulări pe care le are acum Internatul Teologic sunt de atunci, din vremea directoratului Mitropolitului Pimen. Eram între noi ca într'o dulce viață mănăstirească, în care nu ne vedeam decât de carte și de care pomenim cu duioșie.

Al doilea răstimp este acel în care Mitropolitul Pimen a fost episcop la Galați. Aici a avut meritul că a ridicat catedrala episcopiei, isprăvită din plin ceva mai târziu, în vremea Episcopului *Nifon*. Dar nu despre aceasta voim să scriem, ci despre chipul

ales în care s'a încunjurat de preoți tot unul și unul. Și-a adus vicar pe un foarte bun gospodar și meșter la lucrul de condei, Arhmandritul *Nicodem*, pe care și l-a luat mai târziu și la Iași, ca vicar acolo, apoi preoți ca frații *Iordăchești*, azi amândoi profesori la teologia din Chișinău, alți tineri aleși apoi ca protopopi ca revizor au făcut din personalul episcopiei un frumos stat-major, cum nu mai avea nicio altă episcopie ori mitropolie.

Aceste două răstimpuri se pot înșira mai pe larg, și ele alcătuiesc o frumoasă dâră de lumină în trecutul Mitropolitului Pimen.

Noi încheiem aici ce aveam de scris acum, alăturându-ne cu urările noastre respectuoase la sărbătorirea care i s'a făcut și-i strigăm: Intru mulți ani, Stăpâne!

3. Acum să vorbim și despre P. S. *Gherontie*. Aci avem mai puțin des spus, pentru că așteptăm și noi să ne vie datele dela Constanța ca să putem scrie. Până nu ne vine revista *Tomis* pe luna aceasta, poate vom avea ceva din ziare, dar până acum, când scriem, nu avem multe știri despre cum a mers sărbătorirea Prea Sfinției Sale.

Prea Sf. Sa a împlinit 5 ani în dregătoria de episcop al Tomisului. Dacă acesta e un timp prea scurt pentru a face un popas, totuși prietenește te poți opri să cinstești pe un coleg. Pe lângă deci ce va fi făcut clerul, ca să-și cinstească pe episcopul său, și prietenia trebuie să fi avut partea ei, pentru că în ziua de 6 Martie a. c., data sărbătoririi, aveau să vie la Constanța Prea Sfinții *Ghenadie* dela Buzău; *Cosma* dela Galați; *Visarion* dela Bălți; *Nichita* dela Argeș și *Grigorie* dela Arad, ca să sărbătorească, la scaunul său de vlădică, pe Episcopul Tomisului.

E de așteptat ca sărbătoarea să fi luat o trăsătură tot mai oficială, prin părtașia și a autorităților la acea prăznuire. Totuși în lipsa altor date, nu putem scrie mai mult și le așteptăm să ne vie. Până atunci însă, nu lipsim nici noi de a face toate urările Prea Sfinției Sale, ca să aibă prilejul a sărbători, nu 5, ci 25 și mai mulți de ani. Intru mulți ani!

Arhm. SCRIBAN.

Din lucrările cercurilor pastorale.

Programul Cercului Pastoral „Tg. Ivești”, care s'a întrunit Duminică, 28 Februarie 1932, în parohia Bucești, comuna Bucești, Jud. Tecuci: — 1. Sâmbătă 27, Vecernia și litia la vremea ei, slujită de Icon. C. Pavel, parohul respectiv, ajutat de ambii cântăreți și epitropi și membrii consiliului parohial; 2. Duminică, 28, începutul Utreniei, ora 7 $\frac{1}{2}$, slujită de parohul respectiv, cu frații preoți vecini, fiind îndatorați toți membri Cercului să fie de față, cel mai târziu la ora 9 dimineața; 3. Slujba Acatistului Mântuitorului se va sluji de însuși P. C. Conducător Icon A. Cristea, cu

toți frații preoți de față, la ora 8^{1/2}; 4. La ora 9, Sfânta Liturghie va începe și se va sluji în sobor de P. C. Conducător, cu frații preoți: Icon. C. Pavel, Icon. L. Țincoca, Ene Pavel, M. Chircă, Gh. Dimitrescu și Filip Nicolau. Vor lua parte la sobor și toți ceilalți frați cari vor veni la începutul sfintei liturghii, pregătiți cu Sf. Odăjdii; 5. Răspunsurile se vor da de Corul Cântăreților, tabloului nr. 2; 6. Predica se va rosti de Pr. D. Turcu, cu privire la Evang. „Fiului Risipitor” (Luca XV, 32); 7. Te-Deumul și Parastasul Eroilor se va oficia de toți preoții Cercului care vor fi de față; 8. Se vor lăsa cărți ieftine și iconițe pentru împărțit; 9. Păr. Conducător va ruga și poști credincioșii să aibă răbdare, cu mic cu mare, să ținem ședința publică acum în continuare, fiind constatat că niciodată după masă nu au fost destui la ședință, și cari doresc să vie, vin târziu și ziua e mică; 10. Păr. Filip Nicolau va desvolta conferința: „Combaterea păcatului mândriei și ferirea de gazele asficsiante”; 11. Corul va cânta: „Cu noi este Dumnezeu” și „Doamne al Puterilor”; 12. Cel mai bun elev absolvent al școlii din Bucești, va rosti poezia: „Petrecere de anul nou”; 13. Cel mai bun elev din clasa IV, va citi istorioara: „Un singur măr”; 14. Alt școlar absolvent va rosti fabula: „Șase pui și-o biată mamă”. Pr. Paroh și d-nii Profesori vor pregăti din vreme pe elevi cu rolurile de mai sus; 15. Vor vorbi toți cei înscriși la deschiderea ședinței; 16. Corul va cânta Concertul: „Ce frumos va fi în clipa când”; 17. Va vorbi parohul respectiv; 18. P. C. Conducător va rosti cuvântul de închidere, poftind pe toți la viitorul cerc dela 27 Martie, în parohia vecină Liești; 19. În timpul împărțirii sfintei Anafore, în Sf. Altar se va ține ședința intimă și interpretarea Evangheliei viitorului cerc; 20. Urmează masa frățească pentru frații din depărtare și cari vor voi.

Conducătorul Cercului, Icon. A. CRISTEA.

Proces-Verbal Nr. 1.

Anul 1932, Duminică, 31 Ianuarie.

A-Tot-Milostivul Dumnezeu și Blândul nostru Mântuitor ne-a învrednicit ca să pășim pe al șaptelea an de activitate extra pastorală, începând din nou activitatea noastră în noul an început 1932, în a cărui întâie lună Ianuar, ne-am adunat în parohia *Diecheni*, comuna Bucești, în biserica cu hramul „Prea Cuvioasa Paraschiva și Sfinții Voevozi”, având ca prim slujitor, dela punerea în aplicare a legii clerului mirean, Aprilie 1894, pe răposatul Preot Icon. Ștefan Lungu, cu seminar gr. I, sub a cărei păstorire s'a zidit și sfințit actuala biserică, și păstorește până în Aprilie 1926, dându-și obștescul sfârșit Mercuri, 21 Aprilie, iar în Decembrie 22, Mercuri acelaș an, să face instalarea actualului preot Ene Pavel, cu seminar gr. II. Dela 21 Aprilie până la 22 Decembrie, parohia a fost suplinită de subsemnatul conducător.

Slujba Utreniei și proscomidia au fost slujite de parohul respectiv, cu însuși P. C. Conducător al Cercului, Icon. A. Cristea și

lerodiaconul *Nectarie*, asemenea și acatistul, iar la icosul al X a venit și Pr. Filip Nicolau.

Sfânta Liturghie s'a slujit de subsemnatul, în sobor cu frații preoți: *Ene Pavel*; *Filip Nicolau*; Icon. *C. Pavel*; Icon. *L. Țincoacă*; *D. Turcu*; *Gh. Dimitriu*; *Mihail Chircu* și *Gh. Dimitrescu*, iar Pr. *Th. Brăescu* a stat de față. Au lipsit motivați, fiind bolnavi, Pr. *Hâncu* și *Gh. Chircă*. Răspunsurile s'au dat de corul cântăreților (tablou Nr. 1) cu corul dela parohia Ivești.

Predica a fost rostită de tânărul Preot *Mihail Chircu*, despre Evanghelia Duminicii lui Zacheu, bine, respicat și pe înțelesul tuturor. Cu toții am slujit Te-Deumul de mulțămire și parastasul eroilor și a altor răposați ai parohiei.

Am rugat pe toți credincioșii aflați în biserică să aibă răbdare pentru a asculta conferințele și sfaturile ce se vor rosti, fiind de mult folos, accentuând asupra grijei ce trebuie să avem fiecare pentru buna creștere a copiilor și pentru buna liniște ce trebuie să domnească peste tot, supunându-ne legilor și dându-ne dajdia ce suntem datori pentru Stat, județ, comună, școală, biserică etc., după cum ne învață Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos prin cuvintele „Dați cele ce sunt ale Cezarului, Cezarului și cele ce sunt ale lui Dumnezeu lui Dumnezeu“.

Părintele Icon. *C. Pavel* a dezvoltat conferința cu privire la marele păcat al furtului, prin care făptuitorul își însușește pe nedrept și samavolnic dreptul aproapelui său, accentuând la deprinderea rea a tineretului, care hoinărește și deprinde toate năvaurile rele, neascultând de părinți și neavând niciun pic de rușine din care cauză devin răi, hoți și chiar criminali, fiindcă pentru un lucru de nimica, sar cu cuțitele și fel de fel de arme la bătaie, din care răsare fapta cea mai urâtă și pedepsită de Dumnezeu și de lege crima. Încheie sfătuind și rugând pe părinți și mai ales pe mame să dea creștere bună copiilor, deprinzându-i blânzi, religioși și ascultători, ca să fie folositori țării și familiei.

Vorbește Doctor *Alex. Pârvulescu*, cu privire la bolile molipsitoare și foloasele ce le dă spitalul în căutarea bolnavilor, așa că nu trebuie ocolit și în deosebi vorbește despre oftică, pericolul, molipsirea ei.

P. C. Conducător rostește cuvântul de închidere, îndemnând pe auditori a fi model de religiozitate, de îndeplinire a legilor și supunere în a-și achita fiecare datoriile către Stat etc. și să-și amintească totdeauna de cuvântul din Sfânta Evanghelie de astăzi de cele predicat, de cele spuse în conferință și de însemnata descriere a oficei, cum se capătă ea, de pericolul pentru toți cei din familie și de vecini și de mijloacele de a ne feri de această boală.

Mulțamește fraților preoți și mai ales d-lui Dr. Al. Pârvulescu pentru frumoasa și înțeleasa cuvântare cu privire la ferirea și îngrijirea boalelor și mai ales a oficei. Poștește pe toți la viitorul Cerc, ce se va ține în Bucești, Duminică, 28 Febr.

P. C. Conducător împarte 50 cărțicele Evanghelia lui Zacheu. Totul ia sfârșit la ora 11 $\frac{1}{2}$, plecând toți mulțămiți că i-a învrednicit

Dumnezeu a lua parte și la Sfânta Liturghie și la conferințele ținute, după ce mai întâi au primit sfânta Anaforă ce s'a împărțit de însuși conducătorul Cercului, în timp ce ceilalți frați au mers de au luat masa.

S'au strâns pentru susținerea Cercului 270 lei și pentru Cinematograf 120 lei, făcându-se începutul strângerii fondului Cinematografului cu filme religioase.

Toți, în unanimitate, au cerut Ordonanțarea salariului lunar pentru fiecare parohie sau cu un stat pentru parohiile Cercului Ivesți.

Conducătorul Cercului. (ss) Icon. A. CRISTEA

O adevărată zi creștinească, un cerc religios.

Cu două zile înainte de Întâmpinarea Domnului, locuitorii comunei Bălteni, jud. Olt, au asistat la al patrulea cerc religios, desfășurat în comuna lor. Pomenim de acest eveniment ca ceva mai deosebit de celelalte, fiindcă s'a petrecut într'o comună mai mare ca cele opt care sunt grupate în jurul aceluiaș cerc.

Comuna Bălteni se află la depărtare de o poștă spre Răsărit de orașul Slatina; la mijlocul drumului între celelalte comune care fac parte din cercul religios Schitu-Greci. E o comună mare, cu o populație numeroasă; un focar de cultură, datorită dascălilor, dascălițelor și mulțimii de copii ce urmează cursurile a o sumă de școli din țară. Ceeace a contribuit la farmecul și reușita cercului a fost și faptul că acest cerc, pentru a doua oară, înregistrează în acest an un cerc împreună cu domnii învățători, și aceasta pentru mulțămirea și lauda noastră a tuturor preoților, cari înțelegem că numai prin unirea acestor doi factori se poate face mult și chiar totul pentru poporul nostru așa de necăjit și zdrobit, atât sufletește, cât și trupește în aceste vremuri, când putem zice cu latinul: „O tempora, o mores“!

Cum s'a desfășurat solemnitatea.

Duminica aceea de 31 Ianuarie a fost o zi mai deosebită ca cele de până aci. De cu zori, faptul zilei s'a arătat de după dealuri mare și roșu, mai roșu și mai aprins decât culoarea steagului nostru românesc. Iar biata lună, mâncată cam trei sferturi de vârcolaci, rămasă doar ca semi-luna turcească, și-a șters încet-încet lumina în fața astrului care se ridica mereu pe bolta aprinsă la Răsărit. Poate că aceste raze calde și trumoase, mai mult decât datoria noastră, a făcut ca toți preoții, afară de unul, să fim prezenți la slujbă la ora 10 dim. când a început sf. liturghie. Bine înțeles că alți preoți au fost chiar dela început, ca cei mai apropiați. E de notat, cum am spus dela început, cei 9 preoți din 9 comuni, după numărul celor 9 meșteri ai vestitului Manole, formează cercul, deci și raza lui e destul de mare.

Biseriçuțe, deși mică și chiar ruinată, totuși zâmbia și ea împreună cu inimile noastre, ale poporului adunat și ale învățătorilor de față la slujbă. Lume multă nu era adunată în ea, fiindcă

nici nu încăpea, totuși era aproape plină. Slujba și-a urmat cursul ei obicinuit, frumos, pios și impresionant. Răspunsul a fost dat de cântăreți, după muzica d-lui Popescu-Pasărea, iar din când în când îi mai dispensăm și noi din sf. altar.

Axionul a fost cântat de Pr. Mezdrea Nicolae, care se cam pricepe la asemenea cântări, ținându-i isonul câte unul sau doi dintre noi. Impresie multă a făcut rostirea, într'un mod deosebit de pios, a evlaviosului creștin Toma Maican, zis călugărul, tocmai pentru firea lui înclinată spre cele sfinte. Predica a fost frumos rostită de cuc. proistos Ioniță Popescu, meșter în cuvânt și sfat, deși tânăr ca etate. Sf. Sa a vorbit despre credință, în legătură cu pericopa zilei, făcând frumoase aplicări cu privire la păcat și lipsa de credință, cauza tuturor relelor din ziua de azi. Deasemenea, predica i-a fost presărată cu frumoase exemple, chiar originale, făcând auditorul să fie cu atenția continuu încordată.

Serviciul divin a luat sfârșit la ora 11. S'a făcut apoi parastas pentru eroii comunei Bălteni.

După slujbă, preoții ne-am îndreptat la localul parohului respectiv, iar d-nii învățători la școală, unde aveau pregătită masa. E iarăș de notat că până acolo a mers dragostea d-lor învățători, încât ar fi avut dorința să luăm masa în comun, așa cum am luat-o la alt cerc, pentru a lua parte și dâșii la ședința noastră intimă. Înainte de agapă, s'a ținut ședința intimă. Subiectul: „Atributele sf. Treimi“, l'a tratat Pr. Voicu Văduva, într'un mod savant, bine cercetat cu argumente din sf. Părinți, scriitori bisericești și canoanele apostolice. Aduce chiar și pentru noi ceva nou: „Simbolul Atanasian“, în care se vede destul de bine deosebiri între cele trei Ipostasuri. În jurul acestei chestiuni, au urmat apoi dezbateri dogmatice aproape un ceas, iar pentru fiecare caz în parte avea ceva de spus cel mai înaintat în vârstă decât noi, cel cu mai multă experiență în viață, cel mai încercat în nevoi, bătrâiorul preot Dimitrie Brumușescu, care a luat parte ca preot și în zdruncinatul război 1916—1918, din care întotdeauna ne povestește câte-o minunată și tragică scenă; un preot, după cum spuserăm, nu tocmai bătrân, rutinat însă în ale preoției, un om cult și care totuși continuu citește. Noi îi spunem: Patriarhul nostru, miniaturul Sf. Apostol Petru, cu adevărat însă între noi un „Primus inter pares“. El nu se supără niciodată; îl iubim, ne iubește și ne învață cum să apreciem și să iubim cele sfinte.

Ședința publică.

După masă, la ora 2 $\frac{1}{2}$, am fost toți în păr, cum spune românul, la școală. Băltenii au 2 școli, una la nordul comunei, aproape de gara Merlești, iar alta în satul Broscari. Ambele sunt bune și bine îngrijite, dar aci, la nord, unde s'a ținut șed. publică, e o deosebită școală, cu 5—6 posturi; local pentru director, câteva săli etc. Aceasta spre meritul și lauda d-lor învățători, în frunte cu d. Radu Popescu, care e pentru dâșii ceace e Brumușescu pentru noi.

Dacă la biserică n'am fost mulțumiți pe deplin de lumea ce

a luat parte, apoi, școala a fost arhi-plină. Se vede dar că, fie din cauza fostului paroh, care a neglijat poporul, de unde și lipsa de biserică, aci unde socotim noi că se putea face catedrală, nu biserică; fie că sunt închinați mai mult spre școală, fapt adevărat este că aci a fost destul popor.

Ședința s'a început cu rugăciunea „Tatăl nostru“, cântat de preoți și cântăreți, apoi a urmat Imnul național, cor dirijat de o talentată domnișoară. După aceasta, Păr. Președinte, a deschis ședința, printr'o lungă cuvântare, vorbind despre nevoile poporului, atât din punct de vedere trupesc, cât și sufletec, îndemnând la resemnare și nădejde în Dumnezeu. A conferențiat apoi preotul Maican Nicolae, despre jurământ, subiect bine tratat și cu destule exemple din viața practică și sf. Scriptură. Au urmat câteva coruri și poezii, cu copii dela școala primară, și iarăș a conferențiat d. învățător Al. Toma, despre cauza scăderii prețurilor la cereale, care, cu destule argumente, a lămurit bine pe săteni pentruce munca lor se duce pe nimic. Intre timp, preotul Diaconescu Gh., a intonat câteva imnuri religioase, ca: Nădejdea mea este Tatăl... Laudă suflete al meu pre Domnul... etc. Sf. Sa este un bun muzicant bisericesc. Cu acestea, s'a sfârșit și ședința publică.

De luat aminte că în acest cerc sunt preoți în majoritate tineri, plini de viață și avânt, cu dragoste de muncă pentru biserică și popor, fiecare cu talentele și talanții lui.

Acestea fiind zise, putem spune că cercul dela 31 Ianuarie, ținut aci aproape de matca Oltului, și-a ajuns ținta, cu singura rezervă că la sfârșit și între noi s'a ivit o mică neînțelegere sau mai bine zis o muștrare a părintelui Diaconescu, care a aplaudat când o fetiță de clasele primare a recitat: Balada popii din Rudenii, de Topârceanu. Noi credem că Sf. Sa nu trebuia să aprobe acest lucru. Și cu părere de rău am avertizat pe d-nii dascăli ca copiii să nu se mai prezinte cu așa ceva, căci altfel ne dispensăm de dâșii deși, repet, e mare lucru a fi de acord preotul cu învățătorul!

Preot. STAN ENE,
Parohia Turia-Olt.

**„Imormântarea“ unui preot din vechea generație.
Econ: Stavrofor Vasile G. Vârgolici, paroh în
Comuna Vârlezi-Covurlui.**

La 13 Fevruarie .a. c., am dus la mormânt pe celce a fost, în jud. Covurlui și în biserică, o figură, un om, un preot în adevăratul înțeles al cuvântului.

Pastorind Domnului peste o jumătate de veac, preotul *Vasile Vârgolici*, în tot acest timp, a ridicat și a ținut sus prestigiul și demnitatea preoțească. Poate încă prea tare a întins coarda acestei mândrii preoțești, căci oamenii ușori, sufletele bolnave și nărăviții nu-l cam puteau suferi, pentrucă nu iubăa tovărășia lor, ba nici nu dorea prietenia lor.

Bun și mult prețuit ca gospodar, el și-a căutat deaproape de rosturile sale gospodărești. Din aceasta, a eșit o frumoasă gospodărie, o casă măreață, care ar face podoaba unui oraș, iar locașul Domnului, împodobit cu picturi și odoare de preț. Răsplătit de ocârmuirea bisericească cu cele mai înalte trepte, ca econom-stavrofor și proistos, el a reprezentat cu demnitate și biserica și preoția.

Cine nu-și amintește, când venia într'o anchetă, inspecție, vizită, sau vreo înmormântare într'o parohie, de părintele *Gain*, numire sub care era în deobște cunoscut prin satele noastre!

Ajutat și înțeles în căsnicia Sa de către soția sa Elvira, a avut cu dânsa mai mulți copii, dintre care, rămânându-i în viață 5 fiice, el ca un semn al încrederii și mângâerii, și mai ales de prețuire a preoției, pe câte cinci le-a măritat după preoți — lucru rar de tot, poate unicul în eparhia noastră, dacă nu chiar și în țară.

Ce impunător și demn cortegiu, era la înmormântarea lui! Fiica cea mai mare, *Maria*, cu soțul său, *Econ C. Pohrib*, parohul parohiei *Matca*, jud. *Tecuci*; *Tasia*, cu soțul său, *Econ. Dr. I. C. Beldie*, referent al sf. Episcopii Galați; *Lucreția*, cu soțul său, *Econ. Stav. Gh. Șușnea*, referent sf. Episcopii Huși și primar al orașului Huși; *Marietca*, cu soțul său, *Pr. D. Ciurea*, paroh în *Vârlezi*, în locul decedatului, și *Elena*, cu soțul său, *Pr. Caraman*, paroh în parohia *Ciortolan*, jud. *Tulova*.

Cinci fiice, cinci pretesel Frumoasă și înălțătoare închinare făcută bisericii poporului! Dreaptă și bună prețuire a slujbei în via Domnului, și mai ales pentru răposatul multă și mare mângâiere.

În adevăr, în anul trecut, colegul meu de facultate, Păr. *Ciurea*, ginerele Păr. *Vârgolici*, îmi povestea la București, cât de înălțător și mișcător a fost momentul când l-au sărbătorit ginerii, ficele, nepoții, după 50 ani de preoție și la al 70 de viață!

Nu este aceasta cea mai mare fericire a unui părinte pe pământ? Adevărat cuvântul s'a adevărit, rostit la sf. Taină a Cununii: „Să-ți vezi pe fiii tăi ca niște ramure de maslin în jurul mesei tale“!

La înmormântare, am luat parte 9 preoți din jur. Poate ar fi luat parte și mai mulți și chiar însuși P. S. Episcop *Cosma* se anunțase, dar, din cauza iernei aspre, au fost împedecați. Au luat parte preoții: *Econ. C. Patriche*, paroh în *Tg. Bujor*; *Econ. Petru G. Savin*, paroh în *Brăniștea*; parohul *Al. Nistor* din *Jorăști*; Păr. *Gh. Totolici* și *G. Bârșan* din parohia *Luneși*; preotul *T. Patriche* din parohia *Crăești*, preotul *G. Buruiană* și *T. Vârgolici* din parohia *Vârlezi*, și preotul *Patriche* din Dobrogea, originar din *Vârlezi*.

Sicriul, scos pe brațe de preoți, a fost dus până la biserică, unde era așa de multă lume, încât și curtea era plină nu numai biserica. Aici s'a săvârșit prohodirea, la care a răspuns la strană un cor de cântăreți din parohiile din jur. A dat aci un neprețuit concurs *d. controlor financiar Avram*, un prieten al decedatului.

După terminarea slujbei, a luat cuvântul Păr. *Proistos C. Patriche*, care, în cuvinte alese, a făcut apologia sufletului și mai

ales însemnătății momentului, lămurind pilda din sf. Evanghelie cu Marta și Maria, arătând oarecum îndatorirea preotului de a avea grijă de cele sufletești.

După S. Sa, a luat cuvântul S. S. Econ. Petru Gh. Savin, fost paroh în Jorăști și bine cunoscut cu răposatul.

Părintele Savin și începe cuvântarea astfel:

Iubiți frați, Iubiți creștini.

Nu mă miră de loc faptul că sunteți adunați în număr așa mare, azi, în sf. Biserică. Poate m'ar fi mirat lipsa D-voastră. În adevăr, pentru D-v., poporării acestui sf. locaș și locuitorii acestui sat, v'a somat o zi de jale și de durere sinceră, căci v'a plecat dintre D-v., podoaba sf. Bisericii și a satului, mândria și pilda cea bună a gospodăriei din satul D-v. Și nouă, preoților tineri, ni se umple inima de mâhnire, că am perdut dintre noi un „semnicer“,¹⁾ un falnic stejar, un membru demn și conștient al bisericii și al preoției noastre!

Astăzi, când preoțimea nu-și mai are și din afară, dar chiar dinăuntru ei, prestigiul, demnitatea și mândria care au fost principiile călăuzitoare în viața răposatului, ni este nouă un bun prilej să învățăm dela acel ce și-a încheiat viața în mod demn, multe lucruri bune și să astupăm multe lipșuri din sacerdoțiul nostru.

Părintele Vârgolici așa de mult și-a iubit preoția și așa de mult a crezut în siguranța și în nobleța ei, că pe cele 5 fice ale sale, mângâierea și nădejdea vieții sale, n'a pregătit până nu le-a încredințat ca vrednice soții și tovarășe de viață, unor frați preoți care, spre mulțămirea lui sufletească, ocupă un loc de frunte, câte cinci în biserică țării noastre! Prieten bun, cu tatăl meu, Econ. Gh. Savin, și el unul din acea falangă care pune preoția înaintea tuturor fericirilor pământești, când eram în seminar elev, îi vedeam cum își împărtășiau unul altuia mângâieri, îmbărbătări și planuri de viitor. Și pe noi, cei doi fii, tatăl nostru ne-a îndreptat spre biserică și spre studiile teologice — și dacă tatălui meu i-a venit mai ușor ca noi, fiind băeți, părintele Vârgolici ca atâta mai mult s'a nevoit, chiar dacă Dumnezeu nu i-a dat fii, el prin râvnă și dragoste și-a făcut 5 fii gineri și toți preoți!

Deci numai din acest fapt, noi putem trage concluzii de ce fel a trăit și a gândit răposatul pentru preoție și pentru biserică!

Plecând de lângă rămășițele pământești ale părintelui Vasile, să ducem cu noi fraților râvna și iubirea pentru biserică și pentru parohie, pe care a avut-o el. Și aceasta va fi pentru el ca și pentru noi cea mai mare dovadă că în adevăr suntem pe același drum și ocolim pe aceleași urme, care au făcut mândria și fala bisericii strămoșești.

Cu toată vitregia vremurilor, cu toată neatenția și neglijența asemănătoare cu un ateu la viața noastră nu numai biserică, dar pământească, să nu plecăm capul! Să nu încetăm lupta! Să nu încetăm rugăciunea!

1. *Semnicer*: înseamnă un stejar vechi și bun ce este lăsat din rădăcină ca semn că acolo a fost pădure.

Avem cu noi un sprijin mare. Poporul... Poporul acesta care nite-l azi cum lăcrămează după „părintele“ lor, oel ce le-a binecuvântat casele, le-a sfințit trupurile de la naștere până la mormânt. El vine azi împreună cu noi și sărută mâna care l-a păstorit, binecuvântat și păzit peste o jumătate de veac!

Pe lângă iubirea și sprijinul din viață, iată că ni se păstrează și la moarte și după moarte prețuire și iubire. Și pentru a ni le păstra în toată viața noastră, să ne facem vrednici de ele.

Dorindu-ne pentru viața noastră acea fericire pământească, care a avut-o răposatul, să ne rugăm Domnului să ne dăruiască și nouă sfârșit bun, familiei răposatului mângâiere, iar părintelui Vasile să-i cerem de la Domnul odihnă veșnică și iertarea păcatelor lui.

Împreună cu poporul, celui ce la fel cu apostolul a făptuit, să-i strigăm: „*lupta cea bună s'a luptat și credința a săvârșit*“ — peste puține ai fost oredincios, peste multe te va pune Domnul, intră întru bucuria Domnului tău! Dumnezeu să-l ierte! Amin.

Urmează apoi d. C. Patriche, primarul comunei Vârlezi, care, în numele comunei, exprimă regrete sincere pentru pierderea celui ce le-a fost fala și pildă bună satului lor.

Apoi prohodul urmează în cor armonios, din care se distinge vocea dulce și armonioasă a păr. Alecu Gh. Nestor, parohul parohiei Jorăști, urmașul preotului Savin, mutat la Braniștea, acelaș județ, și petrecem apoi cu toții, înconjurați de popor, până la cimitirul satului, pe acel ce a fost Păr. Econ. Stav. V. G. Vârgolici.

Cu acest prilej, am putut vedea de câtă iubire se bucură preotul în fața poporanilor săi, dar și de câtă nepăsare și indiferență din partea învățătorilor satului, care, în acea zi, ar fi trebuit să suspende clasa și să formeze un cor sau să cuvinteze unul dintre ei ceva. Nimic însă. Și dacă ar fi răposat un învățător, credem că preoțimea n'ar fi procedat altfel. De aici, dar, se vede că între preoți și învățători e o prăpastie. Cine o sapă? Fapte ca cele de sus o dovedesc în deajuns.

Econ. PETRU GH. SAVIN,
paroh, parohia Braniștea-Covurlui.

STATUS-UL CATOLIC.

În toată trecuta lună Februarie, la noi s'a scris mult, neașteptat de mult, despre așa zisul „Status catolic“. De oarece lumea nu urmărește cu tragere-de-inimă materiile religioase, de oarece, și când cineva scrie despre religii, se uită sfios împrejur, ca nu cumva cineva să-l ție de rău că scrie din fanatism confesional, din „învrăjbire metafizică“, din „agresivitate ortodoxă“ (vezi *Ion Dimitrescu* în *Curentul* dela 7 Fevr. a. c.), de oarece își mai cere și iertăciune că îndrăznește să vie în fața altora cu astfel de materii,—e de mirare că despre Status-ul catolic s'a scris totuși atât de mult și în ziare unele mai felurite ca altele. D. Ion Dimitrescu, de pildă, a scris nu un articol, ci un șir de articole, în privința aceasta, și destul de vii.

Se va zice, se înțelege, că nu religiunea în sine a îmboldit atâtea condeie să se puie în mișcare, ci o lature națională a chestiunii: vătămarea adusă Statului românesc, încălcarea drepturilor lui, prin scoaterea unei averi de sub stăpânirea și privegherea lui și prin înfigerea unui cui străin în mijlocul nostru.

De se va spune așa, trebuie să răspundem și noi că, la urma urmei, nu e nicio chestiune religioasă care stă prin ea singură. Religiunea e legată de toată viața socială, culturală, națională, încât orice lature a ei se înfățișează sub una din acestea sau alte înfățișări ale vieții.

Dacă deci, cu toate că, în rădăcina ei, aceasta e o chestiune religioasă, scriitorii de ai noștri au urmărit cu atâtea stăruință o asemenea materie, mare trebuie să fi fost ascuțimea ei, încât să puie în mișcare atâtea condeie. În adevăr, prin întocmirea și ființarea mai departe pe pământul nostru a Status-ului catolic, Statului românesc i s'au răpit drepturi ale lui, mijloace prin care se lucrează împotriva lui și de aceia este prea de înțeles de ce atâtea stăruință pentru a scoate aceasta la iveală. Ba de mirare că încă a fost scoasă prea târziu.

În această privință, merite mari și-au făcut la noi doi bărbați: Păr. *Onisifor Ghibu* din Cluj, prin tipăriturile sale mai vechi și altele mai nouă, și d. *Alex. Hodoș* în ziarul *Universul*.

Acesta din urmă cercetează, în nr. dela 1 Martie al numitului ziar, și ce răspund Ungurii în această materie. Sub numele de «Apărătorii „statului catolic“ din Ardeal», domnia sa arată că Ungurii au răspuns prin revista lor „Glasul Minorităților“ din Lugoj, în care toată apărarea se întoarce împotriva lor. Așa, de pildă, revista numită pomenește punctul de vedere al ministeriului cultelor din Budapesta în 1912, privitor la status-ul catolic și care mărturisește verde că averile lui nu sunt ale organizației private numite „status catolic“, ci ale însuși Statului unguresc. Cărmuitorii statusului catolic sunt numai niște administratori cu răspundere, dar nu proprietari. Iată înseși cuvintele cu pricina ale ministeriului cultelor unguresc: „toate aceste averi nu formează proprietate particulară, care ar putea fi întrebuințate liber, ci ele sunt fundațiuni de natură perpetuă, prin urmare astfel de averi pentru care corporațiunile, în cazul de față statul catolic, sunt numai administratori responsabili“ (vezi *Universul*, 1 Martie a. c.).

La acestea, adaogă acum d. Hodoș?

„Responsabili față de cine? Ieri, față de guvernul maghiar și de regele Ungariei; iar astăzi, se înțelege, față de guvernul român și față de regele României“.

Iată limpezită chestiunea status-ului catolic, prin înseși mărturiile Ungurilor. Acum, lucrul cel mai ciudat este că, din partea înșasi a Românilor, se pot găsi unii care să spuie că nu, averea status-ului catolic e a catolicilor.

Dar cine a spus aceasta? Apoi a spus-o Păr. *Man*, deputat, în înșasi Adunarea Deputaților, strigând că, bine ori rău, asta e altă chestiune, dar odată ce ai Concordat cu Papa, averea e a Bisericii catolice.

Cum? Concordatul înseamnă că eu, Stat, nu mai sunt proprietar pe ce este proprietatea mea? că organele de gospodărie a unei averi, care e a mea, sunt răspunzătoare către Papa și nu către mine?

Și aici vine tocmai încurcătura redactorului Ion Dimitrescu dela *Curentul*, de care am pomenit mai sus. Domnia sa a ținut numaidecât să arate că, scriind în chestiunea status-ului catolic, n'a făcut-o din fanatism confesional, nici din vrăjmășie ortodoxă, lucru de care îl credem pe deantregul. Cine ar scrie din astfel de îndemnuri e înfierat de domnia sa ca „nevolnic“, „sărac cu duhul“, „obscur“. Ar urma oare că cine n'ar scrie din asemenea îmbolduri e numaidecât deștept, știut de toți și vânjos? Ca dovadă că domnia sa nu face parte din cei înfierați, ne aduce fapta sa, că a luat apărarea preoților uniati, într'un art. cu numele „Români de zona a doua“, în care cerea ca aceștia „să nu fie tratați ca niște Români de o calitate inferioară“.

Iată însă că, în fața sa, stă un român „din zona a doua“, Păr. Man, care, împotriva tuturor scriselor d-lui Dimitrescu și a celorlalți, susține că averea status-ului catolic nu e statului românesc.

Ei, atunci, pentru ce acest român susține o asemenea părere împotriva Statului românesc? Nu fiindcă e închinător al Papii? Nu este aceasta un bold de a-l trece de partea catolicilor și împotriva Statului românesc? Și nu urmează de aci că acești Români de zona a doua țin ei singuri să se arate ca de zona a doua?

Iată câte lucruri ies la iveală cu prilejul discuțiilor privitoare la status-ul catolic...

Arhm. SCRIBAN

† EPISCOPUL IACOV ANTONOVICI.

În dimineața zilei ultime a anului 1931, Episcopul Iacov al Hușilor și-a dat obștescul sfârșit. Împlinise 75 de ani la 18 Noembrie 1931, dar această zi, sărbătorită acum 5 ani, cu multă însuflețire, de clerul și poporul eparhiei, cu prilejul împlinirii vrăstei de 70 de ani, iar în fiecare an într'un cerc familiar și bisericesc răstrâns, în acest an l-a găsit în patul de boală, de pe care i-a fost dat să nu se mai scoale.

Suferea de diabet, iar în vara trecută nu s'a putut duce să-și caute sănătatea din lipsă de bani.

Din cauza unei supărări, după cum spun doctorii, s'a produs o congestie cerebrală și, drept urmare a rușerii unei artere, partea stângă a corpului s'a paralizat și știința medicilor, cu toate încercările lor, n'a mai putut să-i redea sănătatea pierdută și ceea ce au spus ei că: „se va stânge încet, dar sigur“ s'a adevărit.

Boala de 2 luni i-a fost liniștită și lucrul cam neexplicabil pentru medici, căci, în loc ca bolnavul să devină inconștient sau, în cazul cel mai bun, cu facultățile mintale alterate, și-a păstrat cunoștința limpede, până la moarte și, atunci când ne duceam să-l vedem, ne întreba de chestiile respective ale rostului nostru, așa ca mai înainte, când era bolnav mai ușor.

J. Iacov Episcopul Husilor

Faptul, că în ultimul timp începuse să mănânce și să fie mai vesel, umpluse sufletele celor din jurul său de nădejde, nu însă în aceeași măsură și pe cele ale medicilor și, în adevăr, așa a fost, căci, cu vre o 2 zile înainte de moarte, nu mai vorbea decât rar și încet, iar în ultima noapte, trezindu-se din somnul său adânc, la ora 3, și-a aruncat privirile spre icoane și apoi îi închise pentru vecie. După îndeplinirea rânduelilor convenite, corpul său, îmbrăcat cu hainele obișnuite, cu camilavca, cu epitrahir, iar dintre podoabele arhieresti numai cu omoforu și un engolpion de lemn, a fost așezat pe o masă, în antretul cel mare al palatului episcopal, de oarece celelalte camere, potrivit dispozițiilor statului, au fost sigilate.

N'a fost dus imediat în catedrală, din cauză că a II-a zi fiind ziua anului nou, s'a crezut că n'ar fi fost tocmai potrivit ca serviciul de bucurie din acea zi să se desfășure în atmosfera de tristeță, ce ar fi răspândit-o un mort, tristeță care era cu atât mai mare, cu cât vestea morții episcopului Iacov a fost primită cu sincere păreri de rău de lumea din toate straturile societății hușene.

Și a stat corpul episcopului Iacov în antret, în fața scării pe care te rădici în palatul episcopal, o zi întreagă, iar seara, avându-se în vedere, pe de o parte cererea familiei, iar pe de altă că nu-i de loc potrivit ca corpul defunctului episcop să stea în antret, în timp ce atâtea camere, în frunte cu frumoasa sală de recepții să stea încuiate și pecetluite, din ordinul P. S. Vicar Veniamin, corpul, așezat într'un sicriu obișnuit, a fost transportat în această cameră, unde a stat până a II-a zi, după terminarea serviciului religios, când a fost dus și așezat în catedrala episcopală, unde a mai stat încă 2 zile și jumătate și în care timp creștini și necreștini au trecut prin fața sicriului pentru a vedea pentru ultima dată pe cel care fusese în această lume episcopul Iacov Antonovici.

Duminică, 3 Ianuarie, s'a săvârșit sf. liturghie, de un sobor de preoți, în frunte cu P. S. Arhiepiscop Grigorie Botoșăneanu, iar la ora 2 $\frac{1}{2}$ după amiază, s'a început prohodul preoților mireni, care a fost oficiat de un sobor de preoți, în frunte cu: P. S. Episcop Cozma al Dunării de jos și P. P. S. S. Arhiepiscop Grigorie, vicarul Mitropoliei Moldovei, și Veniamin, vicarul Episcopiei locale, terminându-se la ora 6 $\frac{1}{2}$ seara.

După terminarea prohodului, au ținut cuvântări frumoase următoarele persoane: P. S. Grigorie; P. S. Veniamin; Părintele Dr. A. Crăciunescu, secretar general la Culte, care a citit o scrisoare a D-lui N. Iorga, Prim-Ministru și Ministru al Instr. și Cultelor; Părintele Protoiereu al jud. Tutova, St. Vasilescu; N. Tiron deputat; Dr. A. Apostoliu, prefectul județului Fălciu, și P. S. Episcop Cozma, cuvântări date în întregime în Buletinul eparhial din Ianuarie a. c., și prin care au căutat să arate personalitatea defunctului.

După aceasta, sicriul, luat pe brațe de preoți, a fost purtat în jurul rotundului florăriei din fața episcopiei, unde a fost înșirată o companie cu muzica militară, pentru a da onorurile convenite, de oarece defunctul a fost decorat cu ordine superioare, iar apoi cortejul a înconjurat odată și catedrala episcopală, iar apoi a

fost așezat în mormântul boltit din dreptul ferestrei altarului, la capul căruia s'a așezat o cruce de lemn, cu următoarea inscripție: „Aici. Odihnește. Robul. Lui. Dumnezeu. Episcopul. Iacov. Al. Hușilor „Decedat. La. 31 Decembrie. 1931“.

S'au primit telegrame de părere de rău din partea: I. P. S. Patriarh, I. P. S. Mitropolit al Moldovei, P. P. S. S. Episcopi ai Râmnicului, Cetății Albe și Caransebeșului.

Răposatul s'a născut la 18 Noemvrie 1856, în satul *Similișoara* din comuna *Bogdana*, jud. Tutova, unde tatăl său era cântăreț și unde, după ce s'a făcut mai mare, îi dădea ajutor la trebuințele bisericești. Școala primară a făcut-o în Bogdana, apoi în Chițoc-Vaslui, unde proprietarul, postelnicul St. Angheluță, întreținea școală cu internat și apoi în Bârlad; seminarul curs inferior în Huși, iar cel superior în Iași.

Căsătorit în Fevruarie 1880, în Septembrie din acelaș an a fost hirotonit diacon la biserica sf. Ilie din Bârlad, iar în Iulie 1881, preot la aceeași biserică. În anul 1885, se înscrie la Facultatea de Teologie din București, luându-și licența în teologie în 1892 cu teza: „Sclavia și creștinismul“.

A fost puțin timp (1879—1880) institutor în Bârlad, apoi profesor de religie la școala profesională de fete „Niculai Roșca Codreanu“, școala normală de băieți, liceul Codreanu și externatul secundar de fete, toate din Bârlad, funcționând timp de 37 de ani.

Pe lângă postul de preot la biserica Sf. Ilie, unde (1892-1912) a fost paroh și în sfârșit preot al capelei dela școala de fete Roșca Codreanu (1912—1918), a mai îndeplinit și alte însărcinări bisericești și anume: protoiereu (1900—1902), președinte al consistoriului eparhial din Huși (1897—1900 și 1903—1918) și membru în Consistoriul superior bisericesc (1909—1918) din București.

La 18 Iunie 1918, Sf. Sinod, apreciind activitatea sa, l-a ales arhiepiscop cu titlul de „Bârlădeanu“ în locul devenit vacant prin moartea, în timpul războiului în București a titularului: arhiepiscopul Calistrat Orleanu. La 1 Noemv. 1921, a trecut vicar al Mitropoliei după întoarcerea P. S. Episcop Nicodim dela Chișinău, unde a stat până la 29 Martie 1923, când a fost ales episcop al Dunării de Jos, unde a stat până la 19 Martie 1924, când a trecut la Huși, pe temeiul unei noi alegeri de către marele colegiu electoral de episcop, din acea vreme, unde a păstorit până la 31 Decembrie 1931, data încetării sale din viață, deci 6 ani și 9 luni și 12 zile.

Cu încetarea din viață a episcopului Iacov Antonovici, s'a întrerupt firul unei bogate activități pe terenul cultural, bisericesc și social, desfășurate în cursul vieții sale.

Treizeci și șapte de serii de elevi și eleve i-au ascultat lecțiile și cari la tot pasul îl întâmpinau și-i aminteau de feul frumos și sănătos cum își făcea lecțiile, așa ca, odată cu ele, să le facă și educația morală. Dragostea foștilor săi școlari s'a văzut mai ales cu prilejul jubileului său de 70 de ani în 1926, când majoritatea

urărilor telegrafice și prin scris au fost venite dela ei, chiar și de la cei cari acum sunt stabiliți în străinătate.

A lucrat mult ca să stârpească pe cale pașnică curentul nesănătos comunist, deci nereligios și nepatriotic, ce voia să prindă rădăcini printre elevii liceului din Bârlad în tinerețea sa.

Trăind în bune relații cu colegii săi profesori, oameni cari au lăsat urme în trecutul Bârladului, au înființat: „Societatea pentru învățătura poporului Român“, care a scos și un ziar, „Sămănătorul“, mai apoi „Vocea Tutovei“, prin cari a luptat pentru îndrumarea tineretului pe calea cea sănătoasă, potrivită țării noastre celei bogate, pe calea economică, pe calea meseriilor.

Tot împreună cu acel mănunchi de intelectuali, a lucrat pentru înființarea unei bănci pentru ajutorarea întreprinderilor românești și, prin aceasta, odată cu îndrumarea tineretului pe calea cea mai potrivită dela noi, a indicat și care ar trebui să fie la noi ceea ce numim: antisemitism, adică cum trebuie înfăptuit în chip rațional și care singur poate aduce foloase reale; deci a indicat în vorbă și faptă antisemitismul rațional. A luat parte deci ca factor activ la lucrul trecutului de frumoase amintiri de muncă ideală, dar trecută în fapte pentru trecutul Bârladului.

Cum că a lucrat cu toată inima de tânăr și entusiast cărturar pentru școală și îndrumarea tineretului, aceasta se vede din faptul că nici la bătrânețe n'a uitat această școală și tineretul ei; căci, cu prilejul jubileului său de 70 de ani din 1926, a împărțit frumoase daruri pentru școală și elevii silitori.

Dar activitatea de cărturar nu s'a mărginit numai la cele de mai sus, ci și la rostirea unui număr de cuvântări, cu prilejul diferitelor împrejurări, pe care mai în urmă le-a adunat într'un mănunchiu, tipărindu-le. Activitatea culturală s'a întins și pe un teren pe care nu prea sunt mulți lucrători și episcopul Iacov, fără a-și neglija rosturile sale de răspundere, și-a întins-o și în domeniul cercetărilor pe tărâmul istoriei noastre românești.

A adunat de pe la răzăși din jud. Tutova un mare număr de documente, pe cari le-a tipărit în mai multe volume și din care se văd trecându-ne pe dinainte oameni și fapte din părțile Bârladului și a căror amintire ar fi fost pierdută, odată cu pierderea acestor documente, pe cari, dacă bătrânii li-au păstrat cu sfințenie, apoi urmașii lor de azi le aruncă ca pe niște lucruri fără valoare.

A tipărit următoarele cărți: 1. Geografia comunei Bogdana din jud. Tutova, 1889; 2. Sclavia și creștinismul (teza de licență), 1892; 3. O călătorie la Mănăstirea Putna, 1924; apărută în a II-a ediție în 1930; 4. Istoria comunei Bogdana 1906; 6. Frații Gheorghe și Neculai Roșca Codreanu, 1908; 6. Rânduiala sfințirii steagului unei corporații de meseriași, 1910; 7. Tipografii, xilografii din Bârlad, 1911; 8. Notițe istorice despre schitul Măgura din jud. Tutova, 1911; 9. Documente Bârlădene. Vol. I, 1911; 10. Documente Bârlădene. Vol. II, 1912; 11. Două cuvântări, 1914; 12. Documente Bârlădene, Vol. III, 1915; 13. Mănăstirea Florești din jud. Tutova, 1916; 14. Rânduiala rădicării panaghiei, 1920; 15. Rânduiala

sfințirii steagului unei școale, 1921; 16. Carte pastorală către clerul și creștinii din Eparhia Dunării de jos, 1924; 17. Documente Bârlădene, Vol. IV, 1924; 18. Carte pastorală către clerul și creștinii din eparhia Hușilor, 1924; 19. Documente Bârlădene, Vol. V. 1926; 20. In slujba bisericii și a școalei, 1926; 21. Carte pastorală către creștinii din cele 12 parohii din stânga Prutului, realipite la Eparhia Hușilor, 1926; 22. Carte pastorală către creștinii din Eparhia Hușilor pentru a-i feri de rătăcirea adventistă, 1927, (ajunsă la a III-a ediție); 23. Ioan Popescu, lucrare privitoare la activitatea didactică, socială și națională a acestuia, 1930; 24. Documente asupra schiturilor: Orgoești, Bogdănița, Pârvești, Cârțibași și Mânzați din jud. Tutova, 1930, cu un studiu introductiv.

Iar în pregătire avea: 1. Istoria orașului Bârlad; 2. Documente Bârlădene, Vol. VI; 3. Istoricul moaștelor Sf. Mucenice Chiriachi dela Episcopia Hușilor; 4. Istoria Mănăstirii Grăjdeni din jud. Tutova; 5. Istoria Mănăstirii Dobrovăț din jud. Vaslui.

Pe lângă acestea, are un număr de articole în următoarele publicații și anume: România liberă, Sămănătorul-Bârlad, Unirea-București, Biserica Ortodoxă Română, Făt Frumos-Bârlad, Revista pentru istorie, arheologie etc. București; Miron Costin-Bârlad; Paloda-Bârlad, Ramuri-Craiova, Ioan Creangă-Bârlad, Universul-București și Buletinul eparhiei Hușilor.

Între hârtiile de lucru și în unele din cărțile din bibliotecă, s'au găsit un bogat număr de însemnări și manuscrise cari, în urma citirei cu atenție, ne vor putea spune cari au putut să mai fie lucrările proiectate de defunct, pe care, fie ziua, fie chiar la ore înaintate de noapte, îl găseai lucrând la biroul său, înconjurat de cărți și documente.

Pentru valoarea lor istorică, Academia Română, i-a premiat trei din lucrările sale și anume: 1. Istoria comunei Bogdana în 1906; 2. Documente Bârlădene, Vol. I și Documente Bârlădene, Vol. II în 1912. De asemenea, pentru activitatea literară în general și în special pentru cea istorică, la 7 Iunie 1919, Academia Română l-a proclamat membru de onoare al ei.

De asemenea, pentru supravegherea bunei păstrări a monumentelor trecutului, Comisiunea monumentelor istorice l-a ales membru corespondent al ei pentru jud. Tutova.

Econom V. URSĂCESCU

Referent administrativ în Episcopia Hușilor.

Noi respectăm orice religie, pentru tot binele pe care orice formulă religioasă îl aduce sufletelor amărâte și brutalizate ale epocii noastre.

N. IORGA,

în cuvântarea la Senat, despre Status-ul Catolic,
la 12 Fevr. 1932.

EXTERNĂ

VIZITA LUI MUSSOLINI LA VATICAN.

Ziarele au vestit, mai întâi, și apoi au arătat cu amănunțime cum s'a desfășurat vizita primului-ministru *Benitto Mussolini* al Italiei la Vatican. Ea s'a petrecut la 11 Fevr. a. c. în amintirea împăcării dintre Italia și Vatican, săvârșită prin tratatul încheiat între ele la 11 Februarie 1929.

Prin aceasta, se punea capăt lipsei de legături dintre amândouă și care dăinuia din 1870, în urma intrării trupelor italiene în Roma, la 20 Sept. 1870. Impăcarea aceasta desființa o stare de îndârjire a unei puteri împotriva alteia.

Dar de ce vizita lui Mussolini tocmai acum? Ce înseamnă ea?

Ziarele s'au mărginit mai mult să scrie despre desfășurarea ei, despre numărul mare al dregătorilor care au luat parte la săvârșirea ei, decât a ne destăinui înțelesul ei. Totuși acesta e mai vrednic a fi cunoscut și despre el voim să scriem.

Impăcarea dintre Italia și Vatican n'a mers așa ușor. Unii au și prevăzut că și pe viitor vor mai fi ciocniri, ba încă mai ușor acum decât înainte, când se făceau că nu știu unul de altul.

Așa a și fost. N'a trecut anul, și ciocniri le au fost gata. Mussolini voia să fie singur stăpân în toată Italia; Papa nu primea ca în sufletul tinerimii catolice să se mai amestece și altcineva cu înrăurirea lui. Fascismul înțelege să crească cetățeni care sunt mânați numai de îndboldurile lui; Vaticanul înțelege că sufletul tinerimii catolice nu poate fi cârmuit decât de organele Bisericii.

După cum se știe, Biserica Romei are întocmirea așa numită a *Acțiunii catolice*, care este răspândită și lucrează în toate țările catolice. Aceasta vrea să fie o întocmire socială, în care ea să aibă în mână toate sufletele catolice și să le poată porunci și mâna când va voi. Și în Italia, ea avea astfel de întocmiri. Societăți tineresti făceau parte din ea, prin care Biserica Romei putea arăta câte suflete are în mână și cât de mult le poate porunci.

Aceasta nu se împăca însă cu năzuințele fascismului. Crezul acestuia este că insul se află cu totul în mâna Statului și de aici pornesc toate îndrumările lui.

Două puteri se luptau să stăpânească sufletele și au ajuns a se ciocni. După îndârjiri și inverșunări de luni de zile, în sfârșit, au ajuns la o împăcare, prin care cele două puteri și-au hotărnicit ce e în căderea fiecăruia, așa ca să nu mai fie ciocnire pe viitor. Aceasta s'a săvârșit în înțelegerea dela 2 Septembrie 1931. Deci, odată ce cele două puteri și-au tras una față de alta granița ei, s'a socotit ca, de acum înainte, nu vor mai fi pricini de frecare între una și alta. Statul înțelege să lase slobod dreptul Bisericii, prin urmare îi mărturisește ca legiuite rosturile ei religioase; Biserica cinstește drepturile Statului și nu vine peste ele cu apucăturile vechi ale ei.

De fapt, aci este vechea luptă între Biserică și Stat. Cum au

luat iar legăturile obișnuite, după așa zisa „împăcare“, cearta a fost gata. Mai bine era când tăceau unul despre altul.

Acum se zice că nu numai s'au împăcat, ci că au înlăurat și mijloacele certelor viitoare.

Dar cine știe? Cât trăiești, năzuiești. Viața îți scoate înainte priveliști nouă, la care nu te-ai gândit, și cearta se poate naște când nu te gândești.

Două săbii într'o teacă nu pot sta, și în Italia pare că aceste două săbii sunt. Sunt prea aproape una de alta, prea cu dorința de stăpânire neîngrădită și de aceia, cu toată împăcarea, nu e înlăurat să mai fim marturi la altfel de izbucniri. Poate nu acum, nu prea curând, dar nici prea târziu.

Deocamdată însă, oamenii sunt pe pace și tocmai pentru a pecetlui aceasta, pentru a mărturisi lumii că de acum este liniște și că cearta vechea a fost desființată, s'a pus la cale această venire a lui Mussolini la Vatican.

Iată însemnarea faptei și ce se ascundea sub toată strălucirea veșmintelor marelui număr de dregători civili și bisericești care au fost părtași la alaiul pentru numita vizită.

Arhim. SCRIBAN

PÂNĂ UNDE BATE CRIZA... STINGHEREȘTE LUCRAREA MISIUNILOR.

Nici nu-și închipuie cineva ce urmări depărtate are sărăcia din vremea de azi. Se simte până la capătul pământului și aduce greutate unde nu te gândești. Așa, de pildă, *Osservatore Romano*, organul Vaticanului (4 Martie a. c.), ne aduce date amănunțite despre stinghereala în care lipsa de acum pune bunul mers al misiunilor din Oceania. Ni se spune că insulele acelor ținuturi își aveau un mare venit în cultura nucii de cocos. Scoteau din ea un ulei care era marele venit al multor așezăminte negustorești de acolo. Dar prețurile au scăzut, întocmai ca la noi pentru grâu. De unde tona se vindea mai nainte cu 18—22 de lire engleze, acum se vinde numai cu 5—6 lire. Din pricina aceasta, multe case de negoț au rămas pe drumuri. Pe lângă ele, la grea încercare au fost puse și misiunile, care aveau venituri tot din asemenea lucrări. Astfel, misiunea metodistă din Australia a trebuit să scadă lefurile cu 10%, iar în Papuasie (Noua Guinee) le-a scăzut cu 25% pentru misionari și cu 30% pentru învățători. Afară de asta, comitetul central a chemat în patrie o mulțime de misionari, deci numărul misionarilor a fost micșorat.

După metodiști, au venit anglicanii, cu misiunea lor în Melanesia. Raza de lucrare a ei se întinde la noua Britanie, până la insulele Noile Hebride. Și această întocmire misionară a făcut cași cealaltă. A scăzut lefurile misionarilor și învățătorilor cu 10 și 15%, a micșorat numărul școlarilor din școalele centrale și s'a văzut nevoită să închidă una din cele mai vechi școale.

Și Societatea Misionară Protestantă din Paris s'a văzut nevoită să facă la fel. Mai întâi a văzut că n'a putut încasa decât abia a treia parte din suma cheltuielilor. Atunci s'a simțit nevoită să-și ție acasă un număr din misionari care erau gata să plece și să-și revizuiască toate chestiunile, pentru a le împuțina.

Catolicii se laudă că ei n'au fost atinși de lipsa economică în măsura în care au fost atinși protestanții, și dacă misiunile și școalele lor au fost și ele lovite, nu din pricina lipsei obștești, ci din pricini locale. Anume, ei spun că misiunile și școalele lor se întrețin din munca școlarilor. Acolo roada pământului se capătă mult mai ușor ca la noi, nu este oprită în loc de asprimea iernii, și oamenii scot din belșug cu ce să se hrănească. Dar au venit alte bântuiele, care au pus la grele suferințe și așezămintele lor. Anume, multe secerișuri au fost pustiite de furtunile cele mari, de înecuri sau de alte asprimi ale firii. Anul trecut, o năvală a apelor mării a sfărâmat misiunea din *Sapara*, în Noua Guinee. Altă mare vătămare a adus seceta, care a dăinuit așa de mult în Noua Britanie și în insulele dimprejur, încât stăpânirea era nevoită să trimeată apă dulce dela *Sidney* la *Rabaul*, depărtare de opt zile pe apă. În insulele *Figi*, apoi, înecurile au fost așa de multe și însoțite de vijelii așa de cumplite, încât în 18 luni, au fost pustiite la rând trei secerișuri. De aceia un misionar a fost nevoit, în Noemvrie trecut, să facă a patra semănătură, pentru a-și putea hrăni școlarii.

Cu toată încrederea pe care și-o arată că misiunile lor nu vor înceta să lucreze, catolicii nu-și ascund că multe lucrări vor trebui oprite în loc. Clădiri care trebuiau ridicate vor fi lăsate pe altădată. Așa izbește lipsa până și în acele ținuturi depărtate.

MISIUNEA CATOLICĂ IN CHINA

În acelaș ziar, citim despre lucrarea misionară în China, că Biserica Romei are acolo 2,500,000 de credincioși chineji; că în anii 1930—31, aceștia au sporit cu 42,000; că în alți ani au sporit mai mult, până la 90,000 de mii, și chiar 100,000 de mii, în 1918. Dacă acum lucrurile merg mai greu, este din pricina vieții foarte primejduite, cu marele număr de tâlhari care bântuie în acele ținuturi. Populațiunea a scăzut mult în unele ținuturi, și aceasta are urmare și asupra bunului mers al lucrării misionare. Catolicii se mângâie cu marele număr de școlari care vin la școalele lor.

CONCURSURILE DE FRUMUSEȚĂ IN ITALIA

După cum se știe, în Italia concursurile de frumuseță sunt oprite. Nu se putea însă ca lumea ușuratecă de acolo să nu aibă vii păreri de rău pentru această oprire. De aceia, după cum citim în ziarul *Opinia* din Iași (4 Martie a. c.), o solie de cocoane din pătura de sus a Romei s'a dus la capul ocărmuirii, d. *Benito Mussolini*, spre a-l ruga să-și ridice opreliștea. Cocoanele au găsit

pentru această un clenciu patriotic: se poate ca Italia să nu fie înfățișată și ea la asemenea concursuri? Mussolini însă nu s'a dat bătut. A spus că Italia nu are nevoie să fie înfățișată prin frumusețea femeilor ei, ci prin mintea și sufletul lor. Frumusețea trece și e lucru numai de suprafață, pe când sufletul și mintea rămân statornice și cu adevărat au alt drept de a înfățișa vrednicia cuiva.

CONGRESUL DE PRESA AL STUDENȚILOR CATOLICI.

În zilele de 4, 5 și 6 Martie a. c., s'a ținut în *Lille*, Franța, un congres internațional al presei universitare catolice. El a fost pus la cale de Federațiunea studenților catolici dela universitatea din acel oraș. La acel congres, urma să vie studenți și dela alte universități străine. Ședința de deschidere avea să fie prezidată de Cardinalul *Lienart*, episcopul din *Lille*. Odată cu aceasta, avea să se deschidă și o expozițiune a revistelor studențești mai de seamă, la școala de ziaristică din *Lille*. Ideia de a se ținea un asemenea congres a fost primită cu multă însuflețire și va avea ca urmare o mai strânsă lucrare a feluritelor tabere de intelectuali. Și studenții noștri din București au fost poștiți să ia parte.

MOARTEA EPISCOPULUI DIN WINCHESTER.

La multe congrese străine, noi ne întâlneam cu falnicul bărbat, care era Episcopul Dr. *Theodore Woods* din Biserica Anglicană. Cu statura lui de uriaș, cu chipul său senin și neted, plin de sănătate, nu se putea să nu-ți piaronească privirea. Era între frunțașii mișcării de apropiere a creștinilor și-l vedeai prezidând multe ședințe. L-am văzut la *Stockholm*, l-am văzut la *Praga*, dar nu l-am mai văzut anul trecut la *Cambridge*. În locul lui, a eșit la iveală un chip mai plăpând și mai pipernicit, Episcopul din *Plymouth*. Iată că acum veni vestea că seninul episcop, care părea plin de cea mai înfloritoare sănătate, a trecut din această viață. O telegramă din *Londra*, a agenției telegrafice *Rador*, cu data de 27 Fevruarie a. c., ne aduce vestea că prea cunoscutul episcop anglican de *Winchester* a încetat din viață, în vârstă de 59 de ani, după o lungă suferință. Moartea i s'a tras din jertfirea sa pentru treburile datoriei. Avea de săvârșit slujba sfântă la ziua armistițiului, care se ține la 11 Noemvrie. O ploaie strașnică cădea. Fiind cu capul gol, episcopul a răcit. S'a îmbolnăvit de ureche, apoi a dat în pleurizie, în pneumonie, la care mai la urmă s'a adăugat și septicemia. Fiind un munte de om, a putut-o duce luni de zile. Dar răceala și-a făcut blestemul ei și l-a doborât.

Așa curând s'a dus și acesta, după pierderea de acum 2 luni de zile a altui vestit episcop anglican Dr. *Charles Gore*! Prin moartea Arhiepiscopului *Nathan Söderblom*, Primatul Suediei, anul trecut în *Iulie*, iar acum și prin moartea Episcopului *Theodore Woods*, mișcarea de apropiere între creștini încearcă o simțitoare pagubă.

Arhim. SCRIBAN.

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

Arhiepiscopul *Grigorie Leu Botoșăneanu*, **Să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte**. Chișinău, 1932. 68 de pagini în formatul cărților de școală. Prețul 40 de lei.

Nu am avut loc în nr. trecut să scriem despre această nouă scriere a Vlădicăi Grigorie dela Iași, că altfel mult ne trăgea inima să vestim cititorilor noștri plăcerea pe care am gustat-o la citirea ei. O va simți și oricare altul, pentru că o guști fără a-ți pune mîntea la grele încordări. Materia se citește ușor. Trece pagină peste pagină, mînat la vale de vorba cu simț, pe care autorul o toarce meșter. Tu îl urmărești, parcă l-ai auzi vorbind și si sta de vorbă cu el.

Cîteva ceasuri ajung să dai cartea gata. Noi am isprăvit-o mai toată în tren, în scurtul timp de două ceasuri Iași-Pașoani. De aceea cititorul să nu se înspăimînte spunând că Doamne! multe mai sunt de citit! ci să știe că, atîta vreme cîtă cheltuiești cu un ziar de 8--12 pagini, tot atîta ai să treci și pentru a isprăvi această carte. Dar cu alt folos. Dela ziare sunt lucruri care se duc; aici dai peste lucruri care rămân.

Vlădica Grigorie s'a îndemnat a scrie cartea aceasta dela citirea unei scrieri a filosofului creștin rus *Berdiaev* despre „Vrednicia creștinismului și nevrednicia creștinilor“. Scriitorul rus a fost izbit de faptul acesta, că o religie așa de înaltă, ca legea lui Hristos, are totuși urmași așa de păcătoși și atîta ocară se aduce acestei religii din pricina lor! El arată cum în Biserică a fost căutată tot mai mult partea omenească și a fost privită mai puțin partea dumnezeiască. De aici, în ochii lumii, Biserica s'a înfățișat ca un așezămînt omeneș, cu toate scăderile și lipsurile lucrurilor trecătoare. Aceasta însă numai din vina creștinilor, pentru că Biserica este așezămînt dela Dumnezeu, cu frumusețe neîntrecută, neperitoare, dar care se vede mai puțin, prin pînza groasă a viețuirii prea pămîntești, pe care o duc creștinii, și prin pătrunderea în Biserică a fel de fel de orânduiri, care sunt obișnuite întocmirii omenești. „Biserica, scrie, Vlădica Grigorie, s'a dezvoltat în decursul veacurilor adesea numai sub forma externă, confundată cu ierarhia, cu cultul și traiul necreștinesc al credincioșilor ei. Prea puțini au înțeles și priceput partea mistică internă a bisericii ca organ spiritual. Însăși sfînta liturghie a fost și este privită în majoritatea cazurilor ca ceremonie exterioară și ca un cult oarecare. Partea mistică de adânci zăcăminte sufletești sfînte, cu zguduri sufletești și înălțări către cele cerești, a rămas necunoscută pentru mulți credincioși“ (p. 8).

Cine ar putea spune că aceste cuvinte nu rostesc un adevăr? Cine nu va fi de părerea că datoria noastră, a celor de azi, este să scoatem la iveală tocmai latura dumnezeiască a creștinătății, tocmai pentru că lumea să nu aibă înaintea ochilor numai o priveliște a Bisericii, pe cea mai puțin ziditoare, ci pe mai măreață și înălțătoare? Cu alte cuvinte, oamenii trebuie să puși în legătură cu toate frumusețile necunoscute și deci negustate ale creștinismului. Cum se va face aceasta? Prin împliniri în noi înșine, adică prin curățirea noastră, încît să nu

ne mai arătăm înaintea lumii ca creștini nevrednici; iar pe de altă parte, prin scoaterea la lumină a faptelor creștinești înălțătoare.

Cartea Vlădicăi Grigorie are cinci capitule. În cel dintâi, „Biserica divin-umană“, se cuprind ougetările pe care le-am desfășurat mai sus. În al doilea, Prea Sf. Sa scrie despre ispitele Bisericii. Mai ușor a trecut vremea prigonirilor păgânești, zice Vlădica Grigorie, decât ispita a doua, cea a măririlor, biruința ei și ajungerea ei la cinste în Stat. Ea a început a sorbi prea mult din partea lumească. În aceasta, Prea Sf. Sa găsește mai vinovată Biserica Romei, care a ridicat creștinismul ei la un sistem cu totul lumesc; dar nici Biserica ortodoxă n'a scăpat de aceasta... „în organizarea ei administrativă, a pierdut din vedere cele două laturi hotărâtoare ale acțiunii sale: evlavia în slujba liturgică, prin care se leagă cu Dumnezeu și ca urmare a acesteia lucrul părintesc pastoral, prin care se leagă cu poporul, căruia îi dă căldura și lumina primită de la Dumnezeu, prin evlavia slujbei liturgice.

„Biserica creștină ortodoxă, în evoluția ei istorică, s'a afiliat statutului vremelnic și a cam pierdut legătura cu cele două laturi, cu cele două acțiuni extreme ale ființei sale. În deosebi slujitorii și păstorii ei au pierdut curajul și demnitatea conducerii independente cu îndoita acțiune, divină și umană, singura mântuitoare“.

Și în aceasta trebuie să zicem că are dreptate. Biserica nu și-a luat asupra întregul lucrului ei, ci numai o parte, pe cea mai puțin rodnică. Prin urmare ea trebuie să intre în programa ei întregă, să scoată la lumină tot ce a învățat-o și tot ce i-a poruncit Domnul Hristos.

În cap. 3, „Plenitudinea adevărului creștin“, Vlădica Grigorie arată ce măreț e câmpul de viețuire și de făptuire al creștinului. Dar multe piedeci îi stau în cale, care-i astupă vederea și înțelegerea limpede a ce este el și ce trebuie să fie.

„Plenitudinea adevărului creștin, în unirea cerului cu pământul, a divinului cu umanul, nu se poate realiza decât prin unirea celor două acțiuni: convingerea cu voința omenească de pe pământ și harul lui Dumnezeu din ceruri. Forul intern al sufletului omenească cu convingerea și străduința de bună voce este motorul principal, de unde începe calea spre împărăția lui Dumnezeu. Biserica creștină necontenit a căutat să lămurească acest sfânt adevăr în decursul vremurilor... trebuie să recunoaștem însă că taina acestui adevăr e mare și greu a putut să fie pătrunsă de mulțimea credincioșilor. (pag. 20).

„În loc să ne apropiem de plenitudinea adevărului creștin, pare că ne depărtăm din ce în ce, prin concepția și formarea în deosebi a păstorilor misionari. Chiar după zguduirile vremurilor în care trăim, cu răsturnările săvârșite, înocă nu ne putem ridica să întrezărim adevărul creștin. Nu ne străduim să găsim măcar calea pe care să ne apropiem de împărăția cerească“.

În cap. 4, „Biserica vremurilor noastre“, Prea Sf. Sa scrie că „mântuirea va fi, dar numai cu acea biserică ai cărei slujitori și conducători vor fi veșnici de veghe la cârmă, căutând mereu printre valurile vieții calea cea dreaptă spre împărăția cerească“ (pag. 25). O asemenea Biserică însă nu va fi tot cu ochii la grijile pământului. Nu vă asemănați chipul veacului acestuia, a scris Sf. Pavel (Romani 12, 2).

Lipsurile de care ne izbim sunt din pricina însă a intrării în Biserică a părții omenești, „cu întoarcerea strămtorării de gândire a slujitorilor conducători. Preoțimea este formată și trăește în concepțiuni rigide și nu se poate ridica aproape cu nimic deasupra omenescului pământesc“ (pag. 34). „Din potrivă, se jertfește biserica pentru micimile personale“ (pag. 35).

Dar „o zguduire despre ceea ce este și o redșteptare pentru ceea ce trebuie să fie, se va întâmpla cu voia și fără voia noastră.

„Omenirea este oboșită de atâtea forme și semne exterioare numai pentru convențiuni pământești, cari au schimbat, au falsificat realitatea vieții. Sufletul omenească dorește să vadă adevărul mai de aproape, în față; dorește să se împreună cu însuși Mântuitorul Hristos. El vrea pe Mântuitorul Hristos în scaunul de conducere și judecată.

„Biserica creștină a intrat într-o epocă cu totul nouă.

„S'a sfârșit și trebuie să se stărșească amestecul creștinismului cu păgânismul.

„Creștinismul a fost denaturat cu calitatea de biserică dominantă în statul respectiv, Biserica a fost ispitită adesea ori de sabia Cezarului, la care a recurs pentru constrângerea celor de altă credință. De aceea creștinismul a mai încetat de a fi religinnea Crucii, pentru că din persecutat a ajuns adeseori persecutor.

„Toate aceste constatări le accentuează puternic cugetătorul teolog rus profesorul Berdiaeff, zgduit de tragedia neamului și bisericii sale.

„Vin vremuri“, zice el, „când creștinismul este iarăși persecutat. Și atunci se cade dela creștini mai mult eroism, dragoste până la jertfă și multă conștiință în mărturisirea credinței. Vin vremuri când creștinii nu vor mai fi sminteală pentru creștinism“ (pag. 56—57).

Cap. 5 e cel din urmă și cel mai mare. E aproape $\frac{1}{2}$ din întregul studiu. E intitulat „Renașterea Bisericii creștine“ și, în 3 împărțiri ale lui, ne arată ce e de făcut față de toate cele aflate. Trebuie să ne deșteptăm. Dar cum? Adâncind înțelesul învățăturilor Scripturii și, prin această curățindu-ne și dând lumii altă pildă de viață.

Cine se va sui în muntele cel sfânt al Domnului, întreabă Prea St. Sa, cu cuvintele Psalmului 23? și răspunde cu cuvinte tot de acolo: *Cel nevinovat cu mâinile și curat cu inima*. Trebuie să fim alții, să ne renaștem, și apoi, ca niște oameni noi, să aducem la cunoștința oamenilor adevăruri pe care le-au uitat ori de care n'au auzit.

Pentru ce s'au adus vătămări Bisericii? Pentru ce a fost lovită așa de greu în Rusia? Pentru că ea tot mai puțin s'a propovduit pe ea singură, iar canoașterea ei numai de din afară n'a fost cunoaștere și deci nici pretuire.

Ce mai este de făcut? Biserica trebuie să-și pregătească slujitorii. Slujirea este grea. Să se dea celui pregătit atâtea foc sufletească, încât s'o iubească, dar totuși să se teamă de răspunderea ei.

Aici Vlădica are câteva pagini de încheiere care trebuiesc citite în întregime. Ele privesc pregătirea preoților și arhierilor și arată grelele răspunderi ale sarcinii lor.

Cartea este plină de duh pastoral și misionar, de dor curat pentru

sporul Bisericii, de mîhnire pentru lipsurile în care ne zbatem, de îndemn stăruitor că să croim alt drum.

Vlădica Grigorie nu e la cea dintîi carte a sa. Are altele și mult mai cuprinzătoare. Dar aceasta, deși mai mică, stă cu einste lângă celelalte și noi din toată inima dorim să aflăm că a fost citită de cît mai mulți preoți.

Arhim. SCRIBAN

Julius Weis, Divisionspfarrer: „*Mit einer bayerischen Division durch Rumänien*“ (Cu o divizie bavareză prin România). 116 pag. formatul acestei reviste, München 1917, fără arătare de preț.

În timpul campaniei din 1916—18, fiecare regiment din armata noastră a avut câte un preot militar. Cum și-au îndeplinit preoții noștri militari îndatoririle lor, a arătat amănunțit regretatul profesor, Ecom. Const. Nazarie, în documentata sa lucrare. „Activitatea preoților în campania 1916—18, (Buc. 1921, Tip. Cărt. Bis.).

De bună seamă că mulți preoți din aceștia vor fi notat felurite acte de eroism ale soldaților din regimentele lor, starea lor sufletească pe front, în clipele dureroase ale retragerii și în timp de epidemii, ținuta lor când se oficiau diferite slujbe religioase în zona frontului, precum și felul în care se pregăteau de moarte. Nici unul însă, pe cât cunosc, nu și-a tipărit în o lucrare anumită impresiunile sale culese în timpul războiului.

Firește, la aceasta va fi contribuit în primul rînd, costul prea mare al cheltuelilor tiparului.

Lucrarea de care ne ocupăm în rândurile de mai jos, a preotului catolic **Julius Weis**, confesorul diviziei a XII-a bavareză, de sub comanda generalului **Huller**, a apărut chiar în timpul războiului, dar despre existența ei am aflat mult mai târziu. Ea descrie luptele acestei divizii din regiunea Dragoslavele și până la Focșani în decursul lunilor Oct., Noem., Dec. 1916 și primele zile ale lunii Ianuarie 1917, în județele: Muscel, Dâmbovița, Prahova, Buzău, Râmnicul Sărat și Putna.

După cum însuși autorul arată în prefață, lucrarea sa nu urmărește desfășurarea luptelor din punct de vedere tehnic, aceasta fiind în atribuțiunea ofițerilor specialiști, ci caută să arate celor din patrie greutățile întâmpinate de cei care au fost trimiși să lupte pe pământul românesc, bărbăția și curajul de care au dat dovadă, precum și felul cum și-au făcut toți datoria dela cel din urmă soldat, până la comandantul diviziei.

În regiunea Dragoslavele, divizia a luptat în lunile Oct. și Noem. 1916, fiind resfirată în munții dela nord de orașul Câmpulung, în aripa stîngă a frontului nostru, și a fost adusă cu scopul anumit de a deschide pe aci drumul spre capitala țării.

Iată cum descrie autorul acești munți: „Acolo nu există drumuri, ci numai rari poteci d'ale ciobanilor și caprelor săbatice. Aprovizionarea cu hrană și cu muniții se făcea din această cauză cu foarte mare anevoință prin văi înguste, coaste repezi și prăpăstii adânci. La aceasta

se adăgă apoi și vremea rea. Ploaia rece de toamnă, amestecată adesea și cu fulgi de zăpadă, străbătea chiar și cele mai călduroase haine, iar răceala pătrundeă până'n sânge și oase. Foc nu se puteă face, pentru că tunul atrăgea atenția dușmanului, spre locurile unde eram adăpostiți. Soldații, cari cu mari întârzieri și cu multă anevoință își dobândia hrana lor rece, erau nevoiți să se miște ca niște clopote pe poziții, ca să nu înghețe. Suferința lor eră și mai mare, văzând la poalele munților satele românești, unde nu puteau însă ajunge din cauza zidului de Români, ce-și apărau cu vitejie pământul țării lor“.

Rolul său de preot eră acum să meargă în liniile de luptă și să încurajeze soldații cu trupurile înghețate, foarte adeseori lipsiți și de hrană. Pentru fiecare din ei aveă câte un cuvânt bun, iar aceia arătau față de dânsul un deosebit respect. Adeseori oficia acolo sus pe munți diferite slujbe religioase, pe care ostașii le ascultau cu multă luare aminte. Se dă chiar și o vedere din valea de sus a râului Argeșei. Preotul e urcat pe o moviliță, iar în jurul său numeroși ostași ascultă rugăciunile în ținută demnă, având toți capetele descoperite.

Peste câteva pagini, este altă vedere, foarte interesantă. Trupa, în caren, ascultă slujba înmormântării și cuvântarea preotului rostită lângă sicriul generalului *Pecht*, căzut pe munții dela N. de Câmpulung, când inspectă primele linii de luptă.

Cu toate pierderile încercate de această divizie cu soldați tineri, recrutați mai ales din Bavaria de sus, frontul românesc din regiunea Dragoslavele n'a putut fi străpuns. Trupele noastre s'au retras de bună voie din acest sector, în urma străpunerii frontului de pe Valea Jiului.

În clipele dureroase ale retragerii, armata noastră a fost urmărită pas cu pas de această divizie bavareză, care căută să facă cât mai mulți prizonieri. Autorul are acum prilejul să descrie drumurile desfădate de ploi, din ținutul județelor de munte ale Munteniei. Iată propriile sale cuvinte:

„Acest pământ românesc, udat de continui ploi torențiale, călcat de două armate și scormonit de mii de cai și vehicule, este prefăcut în o masă enormă de nămol, având onloarea neagră-cenușie. Destul de gros e stratul de noroiu care atârnă de încălțăminte ca și cel ce se află pe haine, oameni și cai, pe roate și vehicule. De mai multe ori am văzut urgând pe toată lățimea drumurilor de munte, un adevărat râu de noroiu.

Și'n timpul înaintării spre Moldova, pe acesté drumuri rele, adeseori neodihniți și hărțuiți de neîncetate atacuri, soldații bavarez, aveau nevoie de încurajare. Preotul Weis, oricând aveă bun prilej, participa la discuțiile lor ca un adevărat camarad și le împărțea cărți de rugăciuni, educative și de spirit. Acestea din urmă aveau de scop să mai înveselească pe ostașii sleiți de puteri, cari trebuiau să parcurgă zeci de chilometri în fiecare zi, pe aceste drumuri rele, desfădate de ploi.

Sunt desorise apoi și rugăciunile făcute de ofițeri și trupă în satele Chirlovoaia, Mateesti și Căpățânești. Soldații cu comandanții lor în frunte ședeau în jurul altarelor de campanie pentru a depune pe altarul de jertfă odată cu ruga lor, toate suferințele îndurate în lupte, ca să fie patriei spre binecuvântare și pace.

Aci se întăreau legăturile dintre camarazi și obligațiunile luate în patrie, că-și vor face și mai departe datoria. Rugăciunile preotului erau încheiate prin cântări religioase, executate de ofițeri și trupă, cu pietate și cu adevărată însuflețire de creștini convinși.

Divizia a avut lupte grele cu trupele ruse în județul Râmnicul Sărat, la cota 417 și 349, în ajunul Crăciunului din 1916. Iată propriile cuvinte ale autorului privitoare la aceste lupte :

„ — Un Crăciun sângeros ! Mulți viteji, despre care mama și copiii, în această seară sfântă, vorbeau cu mult dor lângă pomul de Crăciun, își dădeau acolo într'un horecâit lung, suflarea cea mai de pe urmă. Cele din urmă bătăi de inimă ale lor erau pentru patria lor dragă. Ei au murit cu moarte de soldați și tocmai în seara sfântă ; cu adevărat deoi, o dublă moarte de eroi. O ! Doamne Iisuse ! binecuvintează toate familiile, ale căror fii a trebuit săi îngropăm după acea sângeroasă noapte sfântă ! Morților bravi și credincioși, în locul concediului de Crăciun, fă-le odihnă veoinică în locașul tău de pace cerească ! ”

Lucrarea preotului Weis se încheie cu ocuparea Focșanilor și cu stabilirea frontului pe malul drept al Siretului, în prima jumătate a lunii Ianuarie 1917.

În genere, autorul apreciază cum se cuvine și vitejia ostașilor noștri, dar când e vorba de compatrioții săi, nu se sfiește să le aducă cele mai mari laude. Le admiră răbdarea de care au dat dovadă în cele mai cumplite lipsuri și suferințe, disciplina și eroismul.

Pe lângă descrieri frumoase, ale multor locuri prin care a trecut în județele din partea de nord a Munteniei, face și unele reflexiuni asupra claselor sociale din țara noastră, compătinzând mult pătura țărănească, despre care spune că „*trăește în mizerie și incultură*”.

Lucrarea are 112 vederi luate în diferite localități pe unde a trecut și luptat divizia. O impresie dureroasă produce cetitorului român biserica din satul Loloiasca cu zidurile din față zdrobite de ghiulele.

Execuția tehnică nu lasă nimic de dorit. Hârtia e de calitate superioară, iar clișeele ce se întâlnesc aproape la fiecare pagină, documentează cele expuse în text. Volumul, frumos cartonat, interesează nu numai pe compatrioții autorului, ci și pe orice Român, care ar dori să cunoască dela un martor strein ocular, cum s'au desfășurat luptele în clipele dureroase ale retragerii noastre spre Moldova. Aceste lupte, dupăcum s'a arătat și mai sus, sunt descrise așa cum le-a văzut un preot, iar nu un specialist în ale războiului, pe care-l interesează mai mult partea tehnică.

Preotul IOAN RĂUȚESCU

Dragoslavele-Muscel.

Istoria Bisericii din Basarabia în veacul al XIX-lea sub Ruși de Nicolae Popovschi.

Acest studiu a apărut în *Revista Societății Istorico-Arheologice Bisericești* din Chișinău v. XXI, redactată de d. prof. univ. C. N. Tomescu, și apoi în volum (512 p.) aparte, cu același titlu, tipărită în Chișinău, tip. Eparhială „Cartea Românească”, 1931. Prețul revistei și al volumului deosebit e 200 lei.

Istoricul Bisericii din Basarabia este împărțit în patru perioade.

Perioada I (1813—1855): Organizarea eparhiei Chișinăului și Hotinului. Inceputul regimului național ortodox în biserica din Basarabia; per. II (1856—1881): Epoca marilor reforme în Rusia și dezvoltarea vieții eparhiale în Basarabia, per. III (1882—1904): Eparhia Chișinăului sub regimul Pobiedonoștev; per. IV (1905—1918): Descompunerea vieții eparhiale din Basarabia.

Fiecare perioadă e împărțită în 3 părți și fiecare parte cu alte 3 sub împărțiri: p. I despre: Ocârmuirea eparhială, 2. clerul și 3 păstoriți; p. II Activitatea bis. — culturală: 1. Școlale bisericesti dela sate, 2. Șc. dubovnicești secundare și 3 diferite instituții culturale: Biblioteci bis., Tipografia Eparhială, Revista Eparhială, Soc. Istoriei Arheologică, Muzeul Bisericesc și p. III: 1. Mănăstirile; 2. Misiunea antishismatică și antisectantă și 3. Caracterizarea generală a epocii.

Însă cuprinsul redat e departe ca să ne facă idee despre bogatul și variatul material istoric tratat. Căci, pe lângă faptele și persoanele însemnate și mai mult ori mai puțin știute, sunt scoase într'o lumină istorică figurile de preoți dela sate, adesea necunoscuți de contemporani ori prea puțin băgați-în-seamă. Este chiar caracteristică că viețile episcopilor ce au fost în Basarabia aproape nu-l preocupă pe autor. Îl interesează doar rolul ce l-au avut de când au intrat în legătură cu viața din Basarabia. Despe unii, doar se amintește. Acest lucru s'a făcut cu rost, căci viața bisericescă a Basarabiei, deși în v. 19 a fost o parte a celei rusești, totuși e departe de a se fi confundat.

Așa că nimerite sunt capitolele: *cler și păstoriți*. Mai ales că se poate observa că, în jurul acestor două idei, se țese întreaga istorisire. Și s'ar putea spune că acest studiu este interesant tocmai prin deosebita atenție dată raporturilor ce au existat între păstori și păstoriți. Iar pe lângă interesul istoric, studiul e plin de multe concluzii practice și învățături scoase în concluzie, tocmai constatând felul raporturilor ce au existat între preoți și parohieni. Deaceia sunt deosebit de potrivite descrierile activității preoților Al. Ciuhureanu, M. Untu, I. Covaldji, P. Florov ce și-au sacrificat viața pentru slujirea aproapelui, după pilda Apostolilor; deasemenea și a riguroșilor apărători ai preoțimii și a moldovenilor ca: Al. Baltaga, C. Popovici etc; căci s'ar putea spune că ei sunt cel mai bun exemplu a ceea ce trebuie să fie preot.

În al doilea capitol, *păstoriții*, este conștientă și justă arătarea că sufletul moldovanului e plin de sete pentru o viață creștinească. Ca o pildă îndrumătoare e înțeleasă tot în acest sens și fosta mișcare dela Balta ori inochentismul care, din nebunia conducătorilor, a degenerat în sectă cu dedesubturi criminale. Dar și astăzi cine nu știe de credința ce o au pentru rugăciunile unor preoți de pela sate și mănăstiri!

Această sete a creștinului moldovan sub ruși cu atât mai puțin era mulțămită, cu cât tendința de rusificare înstrăinase pe preot de păstoriți și mai ales că preoții ajunseseră în genere funcționari ai statului, servind mai mult politicii acestuia decât Evangheliei.

Concluzia e că sub ruși între cler și păstoriți cu majoritatea cazurilor se făcuse mare prăpastie, care, deși ar fi fost de dorit să dispară prin schimbarea stăpânirii, ea mai mult s'a mărit din aceleași motive, că Biserica a ajuns roaba intereselor Statului și a politicii. Situația s'a

înrăutățit în Basarabia mai ales prin reforma calendarului. În această privință, autorul intenționat relatează faptul că, la înmormântarea pr. I. Covaldji — întemeietorul și îngrijitorul Azilului de bătrâne nepuținicioase — „*reprezentanții bisericii oficiale nu și-au putut găsi locul*” și spune că „în cadrele lucrării de față, viața pr. Ioan Coraldji are și un alt rost: fiind depărtată cu desăvârșire de frământările politice în care erau afundați mulți preoți și reprezentanți superiori ai bisericii oficiale, pilda acestui modest păstor accentuează și mai mult abaterile celorlalți clerici dela măsura firească” (p. 462).

Deși desorierea urmează până la 1918, însă concluziile practice și spiritul creștinesc ale acesteia sunt mereu prezente și de folos.

Pr. I. BĂRLIBA,
Hulboca, Orhei.

INSEMNĂRI MĂRUNTE

Ce a făcut Iisus?.—Scriitoarea engleză *Maria Corelli*, în voluminosul său roman religios: *Varava*, care se sub-titulează pe scurt „istorisirea de pe timpul lui Hristos”, ne dă răspunsul la întrebarea de mai sus. Nu este într'adevăr vorbirea Mântuitorului, ci autoarea răspunde în locul Lui. Ea ne aduce cu povestirea la judecata Domnului, când Pilat, L-a întrebat: „Ce ai făcut?”

La această întrebare, spune autoarea, „o lumină ca de la un foc lăuntric, lumină ochii adânci și limpezi ai Nazarineanului. Un surâs semnificativ îi flutură pe buze. Prin această privire și prin acest surâs, chipul lui luminos transformă tăcerea în răspuns eloquent și întrebarea autoritară a lui Pilat: „Ce ai făcut?” păru a fi avut deja răspunsul, care deși neexprimat prin cuvinte, ar fi însemnat totuși: „*Eu am făcut viața dulce și am răpit morții amărăciunea ei. Am făcut să existe acum cinstea pentru bărbat și puterea delicată față de femei. Speranța mântuirii este pentru toți și raiul pentru toți și Dumnezeu pentru toți. Și învățătura iubirii, a acelei iubiri Dumnezeuști și omenești, întrupată în Mine, va lumina pământul în vecii vecilor*”.

„Glasul cifrelor”.—Acesta este titlul unei cărți de a d-lui *Dimitrie D. Colceag*, șef de birou la secția econ. dela Episcopia Hușilor. După titlu, nu ne putem închipui despre ce este vorba într'insa, dar din cele ce se scriu sub titlu, aflăm că autorul, prin înțelesul adânc, scos din socotirea cifrelor, și-a întărit credința despre existența lui Dumnezeu și Sf. Treime. Părerile sale, exprimate în această cârticică, sunt modeste și este interesant cum ne demonstrează aceste adevăruri dogmatice. D-l Colceag, împarte pe oameni în trei categorii: a) unii cari nu cunosc pe Dumnezeu; b) alții cari au o idee vagă despre Dânsul și însfârșit c) alții cari sunt încredințați pe deplin despre existența Sa personală.

Raportând aceste afirmații în lumea cifrelor, spune: „Cei

cari nu-L cunosc, sunt întocmai ca acei cari, neștiind carte, privesc indiferent coloana de cifre din fața lor. Ceîce au o idee vagă despre Dumnezeu se aseamănă aceluia cari, deși știu carte, dar, neavînd abilitatea de a aduna, adună greșit și, în fine, acei ce-L cunosc pe Dumnezeu se aseamănă aceluia cari, exercițați cu adunarea, scot un total exact... Ce este patrusprezece? Este totalul lui $3+4+7$. Adică acel total de patrusprezece unități există, indiferent de ce cred cei ce nu știu carte, cei ce știu dar nu pot aduna, sau cei ce pot face adunarea cu abilitate. În acest total de 14, se cuprinde $3+4+7$? Desigur că da!... Prin urmare 14, fiind totalul celor trei cifre, fiind rezultatul adunării lor, le cuprinde pe fiecare în parte și pe toate la un loc. «Aplică aceste cugetări la existența lui Dumnezeu și zice: Că nu există, e ușor de zis, căci nu trebuie multă gândire... Dar totalul nescris sub cifre există? Nu. Totuși există. Noi am dovedit. Așa există și Dumnezeu». «Să admitem — zice mai departe — că Dumnezeu toate le-ar fi creat afară de om. Nefiind cine să-L raționeze, El n'ar fi existat? Mai mult. El trebuie să existe chiar dacă n'ar fi creat nimic»...

În felul acesta, d. Colceag, fiind mereu ocupat cu cifrele, cugetînd mai adînc asupra lor, și-a scos dintr'însele motivele credinței sale.

Icoana adevăratului creștin.—Predicatorul indian *Sundar Singh*, care a fost convertit la creștinism printr'o misiune, a cutreierat după aceia multe țări, ținînd în toate părțile cuvîntări de o frumusețe rară. În vorbirea sa, întrebunțează adesea asemănări și parabole simple, dar cu înțeles adînc. În rîndurile ce urmează, dăm o asemănare a lui Sundar Singh, despre acei creștini virtuoși, cari îndeplinesc întru toate poruncile Domnului: «Într'una din călătoriile mele în munții Himalala, am trecut într'o zi, la câteva sute de metri de un sat grozav de murdar; mirosul urât era așa de puternic, că-mi venea rău. Mai târziu am trecut din nou pe acolo și am văzut o schimbare minunată. Murdăria era același ca înainte, nu se schimbase; dar niște flori mărețe crescuse în mijlocul acelor murdării și lături, iar mirosul plăcut al florilor, biruia putoarea. Murdăria slujise ca îngrășământ pentru flori, iar lăturile le-au ajutat să crească, și ele au întors fața spre soare. Razele soarelui, căzînd pe flori, le-au dat căldura și acolo în mijlocul murdăriei, străluci gloria lui Dumnezeu. Adevărații creștini, sunt în această lume ca florile. Ei au o viață frumoasă, în mijlocul noroiului păcatului, dacă fața lor și inima lor, sunt întoarse spre soarele dreptății și lumina Sa, strălucește în inimile lor. Ei pot astfel sa aducă mărturie că Hristos viu, lucrează în viața lor. Acești creștini sunt ca un parfum plăcut în această lume de dureri și foarte mulți dintre păcătoși sunt mîntuiți prin sforțările lor. Când ei vor fi adus pe alții la mîntuire, vor primi plata lor».

Preot Const. P. BELDIE.

Ș T I R I

Când parohiile nu-și plătesc abonamentul. — Această revistă se află în al 50-lea an al vieții ei. E anul când trebuie să-și serbeze jubileul, după un trecut în care se află multe trăisături de lumină, după o muncă la care au fost părtași însemnați bărbați ai Bisericii, după tipăriri de materiale care au făcut-o cunoscută și prețuită. Ea a ajuns a fi mult căutată. Mulți aleargă la ea spre a cere lămuriri ori pentru a-și tipări scrisul lor.

Cu tot acest trecut, cu toate aceste roade, revista se vede amenințată în firul vieții ei. Ea e nevoită să-și înjumătățească trupul, pentru că nu are cu ce face față cheltuelilor tiparului. Acestea se suie la aproape 60.000 de lei pe lună, iar încasările sunt mai slabe, uneori câteva biete mii de lei.

În asemenea împrejurări, nu mai putem apărea cu 96 de pagini, ci trebuie să scădem la 48, adică pe jumătate.

De ce? fiindcă parohiile nu-și fac datoria către noi. Primesc, dar nu plătesc. Cu toate străduințele noastre, și pe cale administrativă, lucrurile merg foarte greu.

Deși știm că preoții nu și-au primit lefurile, dar revista nu se plătește de preoți, ci de parohii. Nici micul nostru abonament nu se poate plăti? Dar aceasta e cea mai ieftină revistă.

Totuși nepăsarea e foarte mare. Sunt preoți care nu se uită macar pe învelișul revistei, necum s'o mai taz să se uie ce e în ea. Dovada o avem în faptul că sunt destui preoți care ne trimit abonamentul de 100 de lei, cum era în trecut. Nici n'au luat cunoștință că acum abonamentul e de 160 de lei. Am scris, dar nu s'au ostenit că citească. De aceia chiar și din ceice trimet ne fac greutăți cu socotelile, că nu trimit totul din capul locului. Aceasta, fiindcă nu se ostenesc a întoarce foaia ca să se mai uie la știrile redacției.

În astfel de împrejurări, trebuie să sărbătorim jubileul revistei. Pe de altă parte, știm că revista e prețuită de mulți preoți, dovadă faptul că recurg la ea. Pe toți aceștia îi rugăm că, de oarece acum preoții se întâlnesc în cercuri pastorale, să puie și chestiunea revistei și să se întrebe unul pe altul dacă sunt în rânduială cu abonamentul revistei. Capul cercului să ia în grija sa de a îndemâna pe parohi să nu închidă ochii în fața nevoilor revistei.

Vom fi ascultați?

Adventist ucis. — Căpetenia adventisă St. Dumitrescu din București s'a plâns Ministeriului Bisericii că predicatorul lor G. Oresciuc din Frătăuși, Bucovina, a fost ucis de ai noștri. Lucrul era dat ca o prigonire din partea Bisericii. Totuși s'a făcut dovada că Biserica n'a avut niciun amestec. Da, adventistul a fost omorât de locuitori, dar de oameni care s'au dus după capul lor.

Mănăstirile care ard. — Este grozav lucru câte mănăstiri ard la noi! Nu e mult când însemnam undeva despre o mănăstire mai mică din județul Bacău, că a luat foc și că însuși starețul cu

greu a fost scos afară din văpaie. Acum vine vestea că, în noaptea de 6 spre 7 Februarie a. c., a luat foc și a ars cumplit mănăstirea *Turnu* din jud. Argeș. A ars biserica zidită de Mitropolitul *Varlaam* și toate chiliile. N'a rămas în picioare decât casa clădită de răposatul Episcop *Gherasim Timuș*.

Acum câțiva ani, ardea Mănăstirea *Cernica* de lângă București. A ars un lung șir de chilii. Ani înainte de război, a ars Mănăstirea *Văratec*. A fost grozav mistuită ne foc. S'au topit și clopotele de dogoreala văpăii.

Acum stai și te întrebi? De ce atâtea focuri? De ce atâtea mănăstiri căzute pradă pustiirii flăcărilor.

Trebuie să răspundem că aici este o mare lipsă și o dovadă de primitivitate. Viața noastră românească, în deobște, are asemenea primitivități. Ele se simt greu la mănăstiri. Lipsa de simț de practic, de pricepere gospodărească ne potopește. Mănăstirile nu sunt înzestrate cu pompe de foc. Nu se gândește nimenea că poate veni odată nenorocirea.

Dacă toate mănăstirile ar avea pompe, dacă s'ar face manevre cu călugării pentru întâmplare nenorocită, dacă s'ar cerceta să se știe care e puțul cel mai apropiat, oamenii nu și-ar perde cumpătul la cea întâi izbucnire a flăcărilor. Este la mijloc numai lipsa de inițiativă și oarecare pasivitate orientată, că toate acestea s'ar desființa. Un început de foc ușor poate fi domolit de niște oameni care nu-și perd cumpătul, care s'au pregătit din vreme. De aceia mănăstirile trebuiesc înzestrate și cu pompele de stingere a focului și călugării trebuiesc deprinși cu mânăuirea lor, pentruca să nu auzim că și altă și altă mănăstire a luat foc.

Sporturile în seminarii.— În Senatul României, s'a vorbit despre practica sporturilor în seminarii. Chestiunea a fost ridicată de senatorul *Lascarov-Moldovanu*, bărbat cu vederi creștinești. Domnia sa a arătat că nu e potrivit ca seminariștii să iasă în văzul lumii cu înverșunări sportive, care nu sunt pentru chemarea lor. *Păr. Partenie*, directorul Seminarului Central din București, fiind și Sf. Sa senator, a spus că seminariștii nu vor mai fi duși la terenurile de sport. Va fi o măsură bună. Seminariștii pot păși în fața poporului cu ce este în chemarea lor, nu cu lovituri și sărituri care nu adoagă la vaza lor.

Ce trebuie pentru întărirea trupească și grija de sănătate, seminariștii pot face în școală pentru ei, dar nu e nevoie să iasă cu acestea în lume.

Nu e întâia oară când seminariștii au fost oprți de a se mai înfățișa în lume, cu vitejiile sportive. Aceasta s'a făcut în 1909, sub Mitropolitul *Atanasie*. A ținut o bucată de vreme, dar de opreliște s'a uitat. Iar a ieșit la iveală dorul de a păși și în fața obștei cu astfel de îndeletniciri, până când d. *Lascarov-Moldovanu* a văzut că nu e bine. Acum s'a oprit din nou și e bine să rămâie așa. Să nu ne trezim mai târziu că iar se îngăduie lucrurile oprite odată.

Mitropolitul Timotei al Australiei. — Înalt Prea Sf. Sa Mitropolitul grec *Timoteos* al Australiei, care a fost superior al bisericii grecești din București și a fost ridicat la treapta de Mitropolit pentru ortodocșii greci din Australia și India, a plecat dela noi în luna trecută. În clipa de față însă, nu se află încă pe drum spre Australia, ci se găsește în insula *Mitilene*, locul său de naștere, unde așteaptă vreme mai prielnică pentru plecarea du vaporul.

Carte cu bun spor. — Păr. *Cicerone Iordăchescu*, profesor la facultatea de teologie din Chișinău, a scos de sub tipar *Omiile Sfântului Macarie Egipteanul*, traduse în grecește. Așa a răspuns unei nevoi, încât această traducere s'a desfășurat numai-deeât, în câteva luni de zile. Traducătorul vrea acum să scoată a doua edițiune. Pentruca aceasta însă ar dori să știe câți sunt acei care ar dori s'o aibă. De aceea roagă pe doritori să-i împărtășească dorința lor la Chișinău, facultatea de teologie, str. Alexandru cel Bun.

BIBLIOGRAFIE

LA SAINTE BIBLE. *Traduction Nouvelle, d'après les meilleurs textes, avec introductions et notes.* Société Biblique de Paris, rue des Saints-Peres 54. 1932.

Protestanții franceji au început o mare traducere a Bibliei, numită *la Bible du Centenaire*. Ea e începută de mai mult de 10 ani și se urmează cu tipărirea ei bucată cu bucată. Aceasta, pe care o avem înainte, e a opta fasciculă sau a doua din vol. 3. Deci au eșit până acum 2 volume și e sub tipar al III-lea. Formatul e mare, în folio, și se poate privi ca o mare lucrare de traducere a Bibliei. Fiind însoțită de note, se înțelege că citirea e ajutată încă și mai mult.

Arhim *Scriban*, **Tâlcuirea Sfintelor Evangheli.** 81 de pag. în formatul acestei reviste. Chișinău 1931. Prețul 40 de lei.

Arhiereul *Grigorie Leu Botoșăneanu*, **Vedeți cum să umblați, cu pază.** 80 de pag. în Formatul cărților de școală. Mănăstirea Cernica 1932. Nu spune prețul.

Diaconul *Haralambie Roventă*, **Esența și rolul credinței în teologie.** Lecțiuni de deschidere a cursurilor facultății de teologie din București la 9 Noemvrie 1931. Extras din revista *Studii Teologice*. București 1932, Broșură de 33 de pagini, în formatul acestei reviste. Prețul 20 de lei.

Doctor *V. Trifu*, deputat de Storojineț, **Interpelare asupra francmasoneriei.** București 1932. Broșură de 36 de pagini. Nu-și spune prețul.

I. C. Cătuneanu, În fața Primejdiei. Cluj, 1932. Volum de 96 de pagini, în formatul cărților de școală. Face parte din „Biblioteca anti-iudeo-masonică”. Prețul 15 lei.

Autorul e profesor de drept la universitatea din Cluj și deputat. Cartea e îndreptată împotriva Evreilor și a francmasoneriei. E scrisă fără mult simț critic, nu cu destulă grijă în alegerea materialului.

Preotul **Mihail Serpoianu, Canania**. *Explicări la evanghelia Duminicii 16 după Rusalii.* Cărticică de 16 pag. București, 1932. Prețul 3 lei. Se cere la autor, București, biserica Podeanu, Puțul lui Crăciun.

De acelaș, **Nu este al vostru a ști anii sau vremurile** 30 de pag. în formatul cărților de școală. Chișinău. Prețul 15 lei. Cuprinde 3 cuvântări bisericești rostite 2 anul trecut: 1 anul acesta, la Vinerea Mare; 2. la Înălțarea Domnului; 3. la moartea Episcopului Iacov al Hușilor.

Const. Gr. Chirica, Vremuri triste. Bârlad 1931. Cărticică de 15 pag. Prețul 2 lei.

Ingerul. Revistă bisericească a clerului din eparhia Buzăului-Buzău, Ianuarie-Februarie 1932.

Preoții din eparhia Buzăului de mult nu mai aveau o revistă a lor. Scoteau odată *Ingerul*, care a perit, ieșind, în locul lui, o foaie cu numele *Glasul Adevărului*. Dela o vreme, a perit și aceia, așa că de 2 ani de zile nu se mai auzea de vreo tipăritură a lor. Cu puteri înoite, cu o gospodărie mai bine privegheată, scot acum din nou *Ingerul*. În înfățișarea din afară, parcă ar fi *Revista Teologică* din Sibiu. Revista e bunicică și-i urăm să meargă tot mai bine.

Calendarul revistei de muzică, artă națională și folklor IZVORAȘUL, întocmit de Preotul **Gh. N. Dumitrescu**, Bistrița-Mehedinți. 1932. Volum în formatul acestei reviste, de 160 de pagini, Prețul 48 de lei. Se cere la autor.

Cartea aceasta e o vrednică silință a unui preot de a trezi interesul pentru comorile ascunse în sufletul poporului nostru. Despre ostenele Sfînției Sale, trebuie scris mai pe larg.

Izvorașul, revistă de muzică, artă națională și folklor. An. II, nr. 2. Februarie 1932. Iese lunar, scoasă de Preotul **Gh. N. Dumitrescu**, de care am pomenit mai sus, cu soția sa. Învățătoare. Abonamentul 100 de le pe an.

Calea Vieții, foaie creștină de îndrumare religioasă și morală, Iași, Februarie 1932. Această revistă, în 10 pagini, de format ca a. nostru, a început să iasă în Iași, prin îngrijirea Părintelui **C. Vuiescu** parohul bisericii **Sf. Andrei** din acel oraș. A ajuns la nr. 2 și se înfățișază mulțamitor. Urmărește zidirea sufletească a credincioșilor. Cu numele ei, ieșea odată altă revistă, la Slatina. Dar nn mai iese de mult. O scotea Păr. Econ. **V. Predeanu** dela Argeș.

Căminul, revistă creștină pentru familii. Galați, An. 8, nr. 1, Ianuarie 1932. E un număr destul de bun, cu materie bogată și felurită.

Buletinul Episcopiei Cetății Albe-Ismail. Februarie 1932. Această revistă, care iese lunar, e organul Episcopiei Ismailului. Numărul de față are mai mult materie oficială. Citită însă, e destul de interesantă. Cuprinde treburi de bună gospodărie a eparhiei și multe întocmiri pentru partea culturală. Are și dări-de-seamă cu miez: una despre serbarea patronului seminarului din Ismail, la 30 Ianuarie a. c.; alta despre congresul preoților la 17 și 18 Oct. în București.

Viața sufletească. E o revistă în 8 pagini, cu aceiași năzuință ca cea de mai sus și o scoate Păr. Gr. Tudose din Tecuci. Sf. Sa e cunoscut în oraș ca preot harnic și inimos.

Sfânta Cruce, foaie creștinească pentru mântuirea sufletului, Iași, Martie 1932. Iese odată pe lună în Iași, în formatul nostru. Are 16 pag. O scoate Păr. P. Chirica dela biserica *Bar-nouschi* din Iași. Are aceiași năzuință cași cele două de mai sus. Abonamentul e 60 de lei pe an.

Credința ortodoxă, foaie de zidire sufletească. Roman, 1 Martie 1932. A ajuns la nr. 8. E scoasă de Preoții Econ. Gh. V. Butnariu și Toma Gherasimescu, odată pe lună. Are o înfățișare foarte simpatcă și un cuprins ales. În 8 pagini ca ale noastre, dă o mulțime de materie. Abonamentul e de 16 lei pe an.

CONVORBIRI LITERARE, Ianuarie-Februarie 1932. București, anul 65. E un volum de 159 de pagini, cu materie felurită, socială, politică, literară și altele. Prețul acestui volum 60, de lei. Abonamentul 500 de lei. București I, str. Wilson 1.

POȘTA REDACȚIEI

Părintelui *E. Vlaiculescu.* Bughile Prahova.

M'am bucurat de primirea poeziei „Moartea lui Iisus“, fiindcă mi-am zis că am o bucată potrivită pentru nr. de Paști. Dar când am cercetat-o, am văzut că nu merge. Nu are ritmul după rânduială: un stih are o silabă mai mult, altul mai puțin. M'am apucat să îndrept eu, dar am văzut că-mi cere prea multă muncă și m'am lăsat. Deci apucă-te de-o îndreaptă, oă așa n'o pot tipări. În schimb, e bună și frumoasă cealaltă bucată „Osândirea lui Iisus“. „Priveghere la schit“ e și ea bună și merge.

Părintelui *Sandu* dela Stroești.

Am primit amândonă bucățile și le-am dat drumu în tipar pe Mai, când cade ziua Mamei.

Părintelui *Eftimie Andrei.* Fărău, Alba.

Am primit art. „Protestantisme, nu catolicisme“, dar nu-l pot tipări, fiindcă te ții tot departe de chestiune. Din 7 pagini, numai una atinge chestiunea botezului. S'o tipăresc numai pe asta?

Arh. SCRIBAN

CARTILE RITUALE, LITERATURA BISERICESCĂ, ICOANE ȘI IMPRIMATE CE SE AFLĂ
 VÂNZARE LA TIP. CARTILOR BISERICESTI, STR. PRINCIPATELE-UNITE 60, BUCUREȘTI

VALABIL DELA 1 IANUARIE 1932

LEI

Cărți noi de ritual broșate

	LEI
Acatistul Sf. Treimi	12.-
Arhieraticonul	150.-
Acatistul Sf. Spiridon	5.-
Apostolul	500.-
Aghiazmatarul	200.-
Carte de Tedeum	40.-
Cazania	250.-
Ceaslovul mic	100.-
Dumnezeieștile liturghii	180.-
Evanghelia	400.-
Evhologiu (Molitvenic)	450.-
Liturghia Sf. Ioan Cură de Aur	35.-
Mineiul pe luna Ianuarie	350.-
Mineiul pe luna Februarie	300.-
Mineiul pe luna Martie	300.-
Mineiul pe luna Aprilie	300.-
Mineiul pe luna Mai	300.-
Mineiul pe luna Iunie	300.-
Mineiul pe luna Iulie	380.-
Mineiul pe luna August	350.-
Mineiul pe luna Septembrie	350.-
Mineiul pe luna Octombrie	400.-
Mineiul pe luna Noiembrie	400.-
Mineiul pe luna Decembrie	400.-
Paraclisul, Acatistul și viața Sf. Dimitrie	25.-
Paraclisul și Acatistul Cuv. Paraschiva	20.-
Paraclisul Sf. Mucenic Haralambie	15.-
Penticostarul	350.-
Prohodul Domnului	20.-
Panahida	25.-
Rânduiala Proscomidiei (tablou)	20.-
Rânduiala Rădicării Panaghiei	20.-
Služba Sfințirii Steagului unei Corporații	10.-
Rânduiala Sfințirii Steagului unei școli de P. S. Iacov Bărlădeanu	10.-
Služba Sfințirii Bisericii	50.-
Služba Invierii	40.-
Tipic Arhieresc de Ep. Silvestru Bălănescu	15.-
Tipic Bisericesc	100.-
Triodul	600.-

Cărți de rugăciuni

Pâine spre ființă, broșată	7.-
" " " cartonată	12.-

Cărți de literatură bisericească, broșate

Activitatea preoților în campania 1916-1918 de Ec. C. Nazarie	15.-
Adventismul din punct de vedere biblic, rațional și moral-practic de Pr. D. Georgescu	25.-
Artă și Pornografie, de Pr. Ioan N. Ionescu	20.-
Autocefalia Bisericii Române	5.-
Biserica Ortodoxă și cultele străine	30.-
Biserici cu averi proprii	40.-
(Legată în pânză)	75.-
Biserica Stavropoleos	10.-
Carte foarte folositoare de sulet	60.-
Casa Bisericii	75.-
Contribuții La Istoria Dreptului Bisericesc, de d-l Dr. I. Matei	75.-
Calendarul pe toți anii	50.-
Comentariile epistolei către Evrei, traduse după Sf. Ioan Hrisostom, de P. S. Teodosie Atanasie	70.-
Cuvântări de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea	60.-
Creștinismul și studiul naturii de F. Bettex, trad. de Pr. I. Negoită și N. Donos	45.-
Cuvântări și Pastorale de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea	50.-
Cuvântări și predici, idem, ediție pe velină	150.-
Cuvântări și predici, idem, ediție hârtie scris	120.-
Confesiuni și Secte de P. S. Arhieru Grigorie Leu Botoșăneanu	120.-
Chemări de departe (Predici la Radio), ținute de Pr. Toma Chiricuță, Pr. Gh. Comana, Pr. Marin C. Ionescu, Pr. Manea Popescu	80.-
Contribuții la revizuirea Liturghicului Român Pr. Prof. P. Vintilescu	100.-

63. Evanghelia sau viața și învățătura Domnului Iisus Hristos, de Melhisedec	25.-
64. Fecioara Maria, de Pr. Ioan N. Ionescu	20.-
65. Istoria Bisericească Universală și Statistică Bisericească, de Eusebiu Popovici, traducere de Atanasie Mironescu, fost Mitropolit Pri- mat, vol. II broșată	150.-
Idem vol. III broșată	120.-
IV	200.-
66. Istoria Bisericească de Sozomen, trad. de I. P. S. Iosef Gheorghian	60.-
67. Istoria Predicii la Români, de Ep. Dr. Gr. Comsa	50.-
68. Istoricul mănăstirii Cernica, de I. P. S. Atanasie Mironescu, fost mitropolit Primat	100.-
69. Lucrarea creștină socială în parohie, de Pr. Dr. M. Bulacu	30.-
70. La altarul Neamului de P. S. Grigore Epis., Arad	10.-
71. Legea Organică a Sf. Sinod	4.-
72. Mărturisirea Ortodoxă	50.-
73. Neagoe Basarab și Sf. Nilon	5.-
74. Origina și valoarea istorică a Evangheliei după Ioan, diacon H. Roventă	50.-
75. Pe urmele lui Hristos de Pr. Gr. Petror, trad. de Episc. Nic. Munteanu	45.-
76. Predici de Dr. Tarnawsky Vol. I, II și III a lei 100 Vol. =	300.-
77. Predici la sărbători bisericești	25.-
78. Sf. Evanghelie dela Matei de Pr. Dr. I. Mihăl- cescu	18.-
79. Studiu despre Ierarhie	5.-
80. Știință și Religie de I. P. S. Iosef Gheorghian	20.-
81. Sinodul III. Ecumenic din Efes (431) de Pr. Dr. I. Mihălcescu	65.-
82. Teologia Dogmatică Ortodoxă, de Silvestru Episc. de Canev, trad. de Pr. Negoit, III, IV a lei 75 =	150.-
83. Valoarea actuală a Canoanelor de Pr. C. Dron	100.-
84. „Dăruri și adevăruri” de Pr. C. Dron	70.-
85. Canoanele text și interpretare. Pr. C. Dron	100.-
86. Viața lui Constantin-Vodă Cantemir, de N. Iorga	60.-
87. Vrei să fi înțelept?	20.-

Cărți de muzică bisericească

88. Cântările Sfintei Liturghii, de I. Pop-Pășărea	60.-
89. Catavasier (cartonat) de I. Pop-Pășărea	125.-
90. Liturghier de strună (cartonat) de I. P. Pășărea	125.-
91. Anastasinatar, de N. Barcan	25.-
92. Anastasinatar, de Pr. Stupcanu	80.-

Imprimate și registre de contabilitate

93. Un stat parohial	3.-
94. Un carnet cu 50 certificate de botez	50.-
95. Un carnet cu 50 certificate de cununie	50.-
96. O serie mare de registre de contabilitate compo- pusă din: 1 reg. de partizi, 1 reg. plăți, 1 reg. încasări, 3 bugete, 3 conturi, 5 coperte, și 2 borderou	98.-
97. Un singur registru mare de partizi	20.-
98. Un singur registru mare de plăți	20.-
99. Un singur registru mare de încasări	20.-
100. O serie mică registre de contabilitate compo- să dintr'un reg. mic de partizi, 1 reg. mic de plăți, 1 reg. mic de încasări, 3 bugete, 3 conturi și 5 coperte	79.-
101. Un singur registru mic de partizi	15.-
102. Un singur registru mic de plăți	15.-
103. Un singur registru mic de încasări	15.-
104. Un compt	4.-
105. Un Buget	4.-
106. Un Borderou	1.-
107. O copertă (mapa)	2.-
108. Un registru pentru înscrierea botezaților	80.-
109. Un registru pentru înscrierea căsătoritorilor	80.-
110. Un reg. pentru înscrierea înmormântaților	80.-
111. Un registru de intrarea hârtiilor	75.-
112. Un registru de eșirea hârtiilor	75.-
113. Condică de expediție	50.-

Icoane mari foi volante mărimea 28/40
8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos),
Invierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina,
Sf. Împărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei
Ierarhi, S. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Bo-
tezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, Sf.
Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire,
Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28
5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții Împărați, Maica Dom-
nului, Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf.
Ioan Botezătorul, Invierea Domnului, Sfinții
Apostoli, Sf. Ecaterina, Sf. Trei Ierarhi, Buna
Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru,
Sfinții Voevozi, Sfântul Nicolae, Adormirea
Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Treime.

O serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate
pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000.
O singură icoană lei 700.

Cel patru Evangheliști imprimați pe satin
pentru slujiri de biserică (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton mărimea
15/23, 15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Invierea Domnului, Maica
Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții

Împărați, Sf. Apostoli, Sf. Voevozi, Sfinții
Trei Ierarhi, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul,
Sf. Ecaterina, Sf. Paraschiva, Buna Vestire,
Botezul Domnului, Adormirea Maicii Dom-
nului, Sf. Spiridon și Sf. Treime.

Icoane mari, aplicate pe carton mărimea
23/35 30 lei exemplarul.

Maica Domnului, Iisus Hristos, Invierea
Domnului, Buna Vestire, Botezul Domnului,
Sfânta Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Împărați, Sf.
Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Trei
Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Ioan Botezătorul, Sf.
Voevozi, Adormirea Maicii Domnului, Sf.
Spiridon și Sf. Paraschiva.

Cărți poștale cu iconițe în culori, a 2 lei
bucata.

1) Sf. Gheorghe, 2) Sf. Mihail, 3) Sf. Teodor
Tiron, 4) Sf. Teodor Strătilat, 5) Sf. Nistor.
6) Sf. Mercurie, 7) Buna-Vestire, 8) Botezul
Domnului, 9) Adormirea Maicii Domnului
10) Sf. Pantelimon, 11) Maica Domnului, 12)
Mântuitorul (Iisus Hristos), 13) Invierea Dom-
nului, 14) Sf. Treime, 15) Sf. Ecaterina, 16)
Sf. Împărați, 17) Sf. Apostoli, 18) Sf. Nicolae,
19) Sf. Trei Ierarhi, 20) Sf. Dumitru, 21) Sf.
Spiridon, 22) Sf. Voevozi, 23) Sf. Paraschiva,
24) Sf. Ioan Botezătorul.

Iconițe Cărți poștale aplicate pe carton Lei 6.

Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză		Pânză peste tot		Pânză și hârtie	
	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.
1. Arhieraticonul	300,—	225,—	—	—	—	—
2. Aghiazmatarul	410,—	350,—	300,—	—	—	—
3. Apostolul	770,—	680,—	650,—	—	—	—
4. Cartea de Tedeum	153,—	115,—	100,—	—	—	—
5. Cazanla	425,—	375,—	350,—	—	—	—
6. Cartea de rugăciuni p. tot Românul	—	80,—	—	—	—	—
7. Catavasierul	—	175,—	—	—	—	—
8. Ceaslovul mic	250,—	220,—	200,—	—	—	—
9. Dumnezeștile li- turgicii	310,—	280,—	250,—	—	—	—
10. Evhologiu	710,—	650,—	590,—	—	—	—
11. Evanghelia	820,—	—	—	—	—	—
12. În piele peste tot, lei 1300,—	—	—	—	—	—	—
13. Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur	165,—	140,—	110,—	—	—	—
14. Istoria Bisericească de Eusebiu Popovici Vol. I.	225,—	200,—	—	—	—	—
Idem	II. 250,—	225,—	—	—	—	—
Idem	III. 220,—	195,—	—	—	—	—
Idem	IV. 300,—	—	—	—	—	—
15. Mineiul pe luna Ianuarie	560,—	510,—	460,—	—	—	—
16. Mineiul pe luna Februarie	560,—	510,—	460,—	—	—	—
17. Mineiul pe luna Martie	560,—	510,—	460,—	—	—	—
18. Mineiul pe luna Aprilie	560,—	510,—	460,—	—	—	—
19. Mineiul pe luna Mai	560,—	510,—	460,—	—	—	—
20. Mineiul pe luna Iunie	560,—	510,—	460,—	—	—	—
21. Mineiul pe luna Iulie	590,—	540,—	490,—	—	—	—
22. Mineiul pe luna August	560,—	510,—	460,—	—	—	—
23. Mineiul pe luna Septembrie	560,—	510,—	460,—	—	—	—
24. Mineiul pe luna Octombrie	610,—	560,—	510,—	—	—	—
25. Mineiul pe luna Noiembrie	610,—	560,—	510,—	—	—	—
26. Mineiul pe luna Decembrie	610,—	560,—	510,—	—	—	—
27. Noui Testament, Editura Inst. Biblic ortodox român, tradus de Păr. Grigorie (Gala Galaction)	—	100,—	—	—	—	—
28. Paraclisul sf. D-ru	138,—	100,—	80,—	—	—	—
29. Pentecostarul	620,—	530,—	430,—	—	—	—
30. Prohodul Domnului	138,—	100,—	80,—	—	—	—
31. Panihida	138,—	100,—	80,—	—	—	—
32. Psaltirea	175,—	120,—	100,—	—	—	—
33. Rânduiala Ridicării Panighiei	138,—	100,—	80,—	—	—	—
34. Slujba sfințirii Stea- gului unei Corporații	90,—	80,—	66,—	—	—	—
35. Rând. Sf. Steagului unei școli	90,—	80,—	66,—	—	—	—
36. Sluj. Sf. Bisericii	190,—	160,—	130,—	—	—	—
37. Invierii	190,—	160,—	130,—	—	—	—
38. Tipicul Bisericesc	250,—	200,—	150,—	—	—	—
39. Triodul	875,—	825,—	775,—	—	—	—

Instrucțiuni de comandă: Orice comandă va fi însoțită de un acconto, urmând ca restul împreună cu spesele
de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librării și orice revânzătorii sunt obligați a vinde Cărțile cu prețurile din acest
Catalog, acordându-li-se rabat numai la CARȚILE BROȘATE.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria III. Anul L. Nr. 4 (619).

Aprilie 1932

Direcțiunea revistei își dă toate silințele pentru a ajuta munca preoților românești. Roagă însă pe toți cucernicii Preoți să binevoiască a-și plăti toate rămășițele din anii trecuți, cât și abonamentul pe întreg anul 1930, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. În nădejdea că Sfinții Lor vor înțelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea înlesnită și că ne vor aseculă, cum și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA.

INVIEREA LUI HRISTOS

Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus.

De aproape 2000 de ani, legea lui Hristos trăiește întemeiată pe această credință. Deși în această lege mai sunt și alte temeieri prea vrednice, prin care o lege poate trăi, cu toate acestea, culmea, tuturor era această vestire; că Hristos a înviat.

Era o izbire pentru mintea omului să-i vestești că cineva a înviat. Toată încercarea vieții, toată îndelunga viețuire a omenirii li arată că ființa vie, odată moartă, nu mai poate învia; că viața trece înainte, prin alte ființe, dar că unul și același ins nu mai poate dobândi iarăși viața pe care a avut-o.

Și cu toate acestea omenirea a primit o asemenea credință. Oricâtă împotrivire de a o primi putea găsi mintea omului în ea însăși, a primit-o. Ciudat, dar totuși a îngenunchiat înaintea ei și s'a închinat învierii.

Se înțelege, nu fără a se ridica uneori împotriva ei. Astfel când Sf. Apostol Pavel s'a dus să propoveduiască în Atena și a vorbit ateniienilor despre învierea lui Hristos, Faptele Apostolilor (17,32) spun că unii râdeau de el. Din ce pricină? ne întrebăm. E ușor de înțeles: pentru că nu putea intra în mintea unui om obișnuit cum cineva, odată mort, ar mai putea învia? În această privință, ateniienii nu se întemeiau pe altceva decât pe încercarea îndelungă a omenirii, că cel mort nu mai poate învia.

395
510
300
234
200
2640
1000
2640

4375
800
8175
2640
2535

705.
012
008
002
001

000
001
002

003
004
005
006
007
008
009
010

011
012

013

014
015
016
017
018
019
020
021
022
023
024
025
026
027
028
029
030
031
032
033
034
035
036
037
038
039
040
041
042
043
044
045
046
047
048
049
050
051
052
053
054
055
056
057
058
059
060
061
062
063
064
065
066
067
068
069
070
071
072
073
074
075
076
077
078
079
080
081
082
083
084
085
086
087
088
089
090
091
092
093
094
095
096
097
098
099
100

Grecii erau poporul minții. Ei treceau totul prin sita gândirii. Tot ce se întâmpla, tot ce se spunea, tot ce se auzea era dus înaintea judecării lor și acolo alegeau ce se putea crede despre una sau alta. Tribunalul gândirii era cel mai puternic la ei și nu puteau primi cu ușurință orice. De aceea n'au primit nici vestea despre învierea Domnului.

Dar, în fața gândirii, mai era altă putere, care nu calcă peste gândire, dar mai are temeuri și peste ea. Despărțită o clipă de gândire, până la urmă vine tot la ea.

Această putere este credința. Prin ea se primesc și se înțeleg adevăruri, în fața cărora credința stă nedumerită o clipă, nu le primește dintr'odată, dar ajunge și ea, mai târziu, de se învoiește cu ele. Căile credinței nu sunt căile gândirii, dar și gândirea ajunge de cinsteste înălțimile credinței și mărturisește că sunt căi drepte și vrednice, că mergi și mai spornic prin ele, decât numai mânat de gândirea rece și obișnuită.

După cum gândirea și-a avut în lumea veche un popor al ei, care a fost poporul grecesc, tot așa și credința și-a avut poporul ei, care a fost cel evreiesc. Nu că alte popoare n'au avut credință ori gândire, dar amândouă aceste puteri au trăit în chipul cel mai ascuțit în acestea două. Dacă e vorba, de pildă, de credință, apoi aceasta a fost partea tuturor popoarelor vechi, și a Grecilor; dar la nimenea mai deplin ca la Evrei. De aceea noi învățăm istoria Evreilor; de aceea începem învățarea celor creștinești prin cele evreiești, pentru că puterea aceasta a credinței a crescut mai cu seamă la Evrei. De aceea nu au dreptate cei care strigă că ce rost este să ne alipim de istoria neamului evreiesc și că de ce nu învățăm puterile credinței fără a ne mai rătăci printre ei? Nu, pentru că orice tărie o înveți acolo unde este mai bine înfățișată. Dacă Evreii au avut cea mai înaltă îndrumare și simțul cel mai curat, în ce privește ridicarea minții omului către Dumnezeu, se înțelege că nu puteai învăța legătură cu Dumnezeu, adică religiunea, prin închiderea ochilor în fața lor.

Dacă Grecii au fost poporul gândirii, apoi ei înșiși n'au fost străini și de puterea și îndreptățirea credinței. Înșăși gândirea a dus la credință. După cum se știe, Platon, unul din marii lor înțelepți, a ajuns cu mintea lui

la mărturisirea credinței. De aceia părinții Bisericii l-au și arătat pe el îndrumător în cele ale credinței și l-au socotit drept unul care deschide drumul spre înțelegerea și temeiurile credinței; de aceia s'a putut vorbi și se vorbește până azi despre un *platonism* în sânul Bisericii.

Oricum, Grecii, având mai mult temeiul gândirii, iar Evreii mai mult pe al credinței, nu s'au putut înțelege ușor unii cu alții, și de aceia atenienii au râs de propovăduirea Sfântului Pavel, când acestea le-a vestit pe Hristos și le-a pomenit de învierea lui.

Dar atunci este întrebarea: Cum se face totuși că omenirea a crezut? că învierea lui Hristos n'a fost o pricină de poticnire pentru mintea omului spre a se împotrivi să primească o asemenea credință peste minte?

Ni se va spune că pe atunci lumea nu era luminată, că evanghelia s'a vestit mai întâi oamenilor de rând și că aceștia nu erau mințile cu simț de alegere și că primeau creștinismul numai pentru alte daruri ale lui, care se potriveau cu nevoile lor?

Chiar dacă, pentru marea mulțime, vestirea evangheliei nu era ceva primit cu toate temeiurile minții, totuși nu se poate tăgădui că noua lege a fost primită și de mulți învățați din acea vreme. Ce era *Iustin Martirul* decât unul din aceștia? Ce au fost cei dintâi scriitori și apărători ai creștinismului, ca *Minuctus Felix*, *Tertulian*, *Atenagora* decât oameni de cugetare? Ba încă ce cugetare, ce dârjenie au pus pentru înfruntarea păgânilor!

O carte vestită ca a lui *Gaston Boissier*, «*la Fin du Paganisme*», arată, cu toată amănunțimea, pășirea vitejească și adânc încredințată a învățaților creștini împotriva păgânilor.

Pentru dânșii, credința în inviere nu era o poticnire ci tocmai o culme, acoperișul firesc care trebuia întregi, alcătuiți a nouăi învățături.

Dacă era vorba de credințe grele de primit, aceasta nu era singura. Creștinismul mai avea și altele. A spus-o Sf. Pavel către Corinteni. Nu numai Grecii, dar nici Evreii, de pildă, nu putea primi credința că Dumnezeu a putut fi răstignit pe cruce. Gândul ca oamenii să poată omori pe Dumnezeu, ca Dumnezeu să se lase batjocorit de oameni, li se părea Grecilor o nebunie, iar Evreilor o turburare. Cum ar fi putut intra în mintea unui Evreu ac

Mesia, trimisul lui Dumnezeu, Rescumpărătorul, acel ce trebuia să vie pe nourii cerului, după Proorocia lui Daniil, — ca acesta să fie ucis de oameni pe cruce?

O! erau multe în sânul nouăi vestiri, care nu puteau intra în mintea obișnuită a omului, nici în mintea Evreilor, care care nu erau popor de gândire ca Grecii. Și atunci iar venim la întrebarea și la nevoia de a descurca acest lucru neînțeles: Cum totuși de au putut crede în înviere bărbați luminați din toate popoarele, și dela Evrei și dela Greci și dela toate celelalte, la care legea nouă s'a răspândit?

Răspunsul este unul singur: pentru că miezul nouăi vestiri era Iisus Hristos. Aici nu să descurcă întrebarea rece, spânzurată numai ca o cugetare înaintea minții: dacă învierea cuiva este sau nu cu puțință? Aici se descurcă întrebarea dacă învierea *lui Hristos* a fost cu puțință? Dacă nu era vorba *de El*, nimenea nu credea în înviere.

Dar Iisus Hristos a fost așa de mult altfel decât toți oamenii, deși om și El; a avut în El atâtea înălțimi; a fost așa de mult peste neputințele omenești; oamenii au avut în El înfățișări așa de ne-mai-văzute; au făcut prin El așa experiență; așa L-au văzut mânuind ce nu pot mânuii oamenii de rând; încât, pentru dânșii, a fost firesc să creadă că moartea nu-L putea stăpâni. După câte a făcut El, după toate câte lumea a primit dela El, după cele ne mai văzute pe care lumea le-a văzut în El și prin El; lucrul cel mai firesc era că ea să primească învierea.

Mai nefiresc ar fi fost ca, după toate acelea, moartea totuși să-L înfrângă. Mintea întreagă ar fi strigat împotriva, ca Atotputernicul din El să cadă pradă în ghiarele unei puteri mai mari, puterea morții!

Cum? puterea sfărâării să fie mai tare decât puterea izbăvirii? Nu vatămă aceasta cu nimic mintea noastră?

Când s'au scris cuvintele că nu era cu puțință ca Domnul vieții să stea în stricăciune (adică în moarte), Sf. Vasile cel Mare a rostit un mare adevăr (liturghia lui). Nu se putea împăca cu ființa prea-înălțată a Domnului Hristos, ca El să piară, ca El să poată fi răpus de alte puteri, mai mărunte și mai pre jos de El.

Hristos și moartea! acestea stau una lângă alta ca apa cu focul!

Pentru cel care a cunoscut pe Hristos, care a gustat toată înălțimea Lui, care a tresăltat în sufletul său de tot

ce omul a putut avea dela Dânsul, nu a mai putut fi nicio greutate că El a înviat.

Da, se ridică împotriva acestei credințe unul care primește această cugetare singură; acel care nu trăiește prin el însuși în toată părtașia cu Hristos; acel care desprinde această mărturisire, ca Grecii din Atena. Acela da, zice că nu se poate. El are cu dânsul încercarea obștească despre puterea morții și că, deci, nu se poate să nu mori și nu se poate să înviezi.

Dar acel care este cu Hristos, care a trăit în împărtașire cu El, nu are ca sprijin un singur gând răzleț, rupt din încheieturile cu alte gânduri și cu viața însași; ci are o întreagă învățare, în care cugetarea despre înviere este ca peatra de încheiere a unui mare așezământ, în care fapta învierii îi este izbitor de luminoasă.

Nu suntem noi singuri pentru a umbla cu o dovedire ca aceasta, pentru a dumeri pe oameni despre o faptă prin chipul lui Hristos. A întrebuițat-o însuși *Ernest Renan*. El, care nu credea în înviere, a născocit alte căi pentru a lămuri nașterea unei asemenea credințe.

Pășind împotriva celor care spun că multe din învățăturile Domnului Hristos n'au fost ceva nou, că s'au aflat în învățăturile unor rabini, Renan îl întreabă: Și pentru ce atunci lumea nu le-a primit dela acei rabini și le-a primit dela Hristos? Și răspunde tot el: Dacă ar fi fost ca ele să rămâie pe mâna mutrelor acre ale rabinilor din Ierusalim, nu mai ajungeau ele să răzbată lumea. Aceasta s'a petrecut pentrucă Iisus Hristos s'a făcut vestitorul lor. Cu alte cuvinte, învățăturile și-au căpătat puterea pentrucă Iisus Hristos a fost celce le-a răspândit. Nu e vorba de tăria unei învățături în ea însăși. Multe se găsesc bune pe lume, dar rămân reci și nebăgate-în-seamă, dacă nu este și unealta care să le scoată la lumină. Iisus Hristos este cheia prin care înțelegem cum unele fapte și unele gânduri au ajuns să străbată lumea. Ființa Sa de orbitoare mărime a fost cea care le-a așternut asupra omenirii, nu puterea launtrică a lor, ca a unor gânduri fericite, care trebuiau să răzbată în inimi din dulceața și vrednicia lor.

Fără pecetea lui Hristos, nimic din acestea nu răzbatea. Omenirea este prea sălbatecă și prea puțin legată de simțiri înalte, pentruca să se împătumească numai dela

ea însăși pentru niște gânduri înalte și fericite. Trebuie să vie cineva prea înalt care s'o zguduie, și numai atunci ea se pleacă și se închină. Până astăzi, ea este alcătuirea care se mișcă mai mult prin putere decât din boldul minții.

Așa și cu învierea. Greu de crezut în ea. Ceiace au făcut atenienii cu Sf. Pavel a fost un lucru prea firesc. Oamenii nu se urnesc ușor spre ceiace-i scoate din deprinderile lor, din vederile lor. Cum deci erau să creadă în înviere? Și totuși au crezut. De ce? Fiindcă cel care o aducea era Iisus Hristos. Grea de primit, când ar fi fost vorba despre un oarecare; nu mai era grea, când era vorba de Domnul vieții, de acel care era ca nimenea altul. Ceiace ar fi fost firesc pentru altul, nu mai era firesc pentru el. Ar fi fost uimitor și de neînțeles ca o așa alcătuire de puteri să fi fost strivită de cangea morții. Nu e de mirare deci că, față de o ființă ca a Domnului Hristos, așa de covârșitoare, oamenii au putut crede că mai ușor de înțeles, mai de așteptat era ca El să biruie moartea decât ca totul să se încheie prin prăpădul ei.

De aceia cu tot dreptul este acum să strigăm: *Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus!*

Arhim. SCRIBAN

HRISTOS A INVIAT!

Al Morții și al Învierii Domn, al Totului Părinte și Stăpân,
Din umidul locaș al celor morți, Iisus răsare cu mare biruință acum.
Precum în calde zile de April, de sub frunzișul cel de vânt uscat,
Răsar al brimăverii vestifori: ghiocei curaji, covor de flori smălțat;
Așa din peștera-negru-mormânt, ca Sol grăbit doritei Învieri,
Răsare Cel ce-l necuprins în timp și Ziditorul dragei Primăveri.
Cum din ogorul îmbrăcat în ea, răsare spic din bobul care piere,
Așa din Cripta de pe Golgota răsare Azi a lumii mângâiere.
De nu se pierde ghinda în pământ, stejarii falnici nu răsar pe coaste:

De prin livezi brodate numa'n flori, unii fluturași plutesc în zbor ușor;
Ieri fură morți, iar astăzi ei sunt vii, ieri în mormânt, azi plâng pe cei ce mor.
Cartea naturii de vom răsfoi și de vom cercetă de-a tir-a păr,
Găsim că: Moartea-i trecerea'n Etern, iar veșnicia vieții'un adevăr.
Și peste tot de vom privi atenși, vom întâlni această taină Sfântă:
Că viața'nseamnă tot afașa morții, iar moartea'n sine noi vieți înmăntă.
Iar Sfânta Carte deschizând, găsim la'nțuia Corinteni, cap. cinsprezece douăzeci,
„Hristos părăgă'nvierii s'a făcut, a celor adormiți din veci de veci”
Deaceea'n treaga mea ființă Azi se veselește-atât de mult, Prea Sfinte;
Înăntu de Sfântă Înviere-a Ta, ș'apoi de-a noastră a tuturor Părinte.
Căci cheazăla vieții Tu ne ești și Învierii Tu Stăpân și Tată;
Striga-vol deci: „Hristos a înviat” I, să cread'aceasta omenirea toată!

Preot J. ȘERBĂNESCU
Tâmbu-Arges

VECHEA EPISCOPIE A HOTINULUI *).

Sfârșitul războiului. Retragerea Austriacilor din raiaua Hotinului.

Anul 1790 se începe cu prefaceri noi. Impăratul Iosif al II își dăte sfârșitul la 28 Ianuarie, urmându-i la tron fratele său, Leopold II. Grosul armatelor Habsburgilor, cari suferiseră serioase înfrângeri din partea Turcilor, încep a se retrage din raia, fiind acum îndreptate spre frontul de Vest, unde izbucnirea revoluției franceze (1789) adusese oarecari îngrijorări. Până către sfârșitul anului (1790), se retraseră și ultimele trupe de războiu, rămânând în raia numai personalul administrativ, cu o garnizoană de pază. La 1791, Austriacii se grăbesc a încheia pace cu Turcii, la *Șiștov*, rămânând lucrurile, așa cum fuseseră mai înainte de război. Rușii câștigaseră câteva victorii, fapt care le deteră curaj să mai continue luptele. Dar în 1792 încheiară și ei pace cu Turcii, la *Iași*, câștigând cetatea *Oktačovului* de dincolo de *Nistru*, care fluviu devine de aci înainte, *linia de despărțire* între ambele împărății.

Austriacii continuară a administra raiaua Hotinului și după încheierea păcii dela Iași. Așa pe la începutul anului 1793, baronul Dicke, comandantul austriac al Hotinului, predă cetatea în primirea funcționarilor administrativi turcești: Mai înainte însă avusese grijă ca să strângă, toate restanțele de «biruri» ce mai rămăseseră nefincasate dela cler și dela popor. Odată cu transportul proviziilor și averea mișcătoare a Statului, încărcară și multe obiecte de mare preț: odoare, veștminte și clopote jefuite de pe la biserici, pe cari le trimiseră parte la *Okopi* în Galiția, parte la Cernăuți, unde le depozitară la șeful bisericii catolice (dehantul) din Bucovina *Wenzel Keckert*, ca să le distribue, după trebuințe; iar altele au fost duse la *Gura-Humorului* ¹⁾.

La 26 februarie 1793, se retrag și cei din urmă funcționari austriaci din Hotin, luat acum iarăși în stăpâ-

*) Vezi „Bis. Ori. Rom.” pe luna Martie 1932.

1. *Wickenhauser* op. cit. p. 85. Comp. și Dr. Simeon Reli op. cit. p. 29—30

Comp. *N. Iorga*: Histoire des Roumains de Bucovine de l'annexion autrichienne (1775—1914) Iași. 1917. Ibidem: Histoire des relations russo-roumaines. Iași. 1917 și România de peste Nistru. Lămuriri pentru a-i ajuta în lupta lor. Iași. 1918.

nire de Turci. Odată cu aceasta, se rupseră și legăturile bisericești ale raialei *Hotinului* cu Biserica Bucovinei, trecând iarăși sub conducerea spirituală a *mitropoliei Protolaviei*, cu care va îndura de aici înainte aceeași soartă, până la desființarea ei.

V. *A treia ocupațiune rusească* (1806—1812). La 1806, se iscă un nou război între Ruși și Turci, prin intrigile împăratului Napoleon I. Oștile rusești, sub comanda generalului Prozorovski, intrând în Moldova, la 19 Noemv. 1806, ocupară *cetatea Hotinului*, cu ținutul ei, împlinindu-se vorbele vechiului cântec moldovenesc din această raia:

Hotine, Hotine,   Că Moscalul vine
Păzește-te ghine   Cu oastea spre tine¹⁾.

Teatrul războiului erau țările române. Rușii ocupară Principatele. Ipsilanti, care venise cu dâșii, a fost titlul Domn peste ambele principate, dar numai de formă; căci conducerea de fapt o avea Prozorovski și Cușnicov. Vistiernic — slujba cea mai de seamă — a fost numit Iordachi Roset Rosnovanu, ispravnicul de Neamț, care a condus vistieria, până la plecarea Rușilor, cu o putere întocmai ca de Domn, de se cutremura Moldova, la porunca lui. După moartea lui Prozorovski, care era tare bătrân, comanda oștilor rusești a luat-o, mai întâi Michelson, și apoi marele general Kutusof, până la încheierea păcii.

Mult a suferit Moldova în timpul acestui război. Biruri grele s'au pus pe boeri și pe cel din urmă locuitor. Dar havalelele cele mai grele, ca în toate războaiele dintre Turci și Ruși, erau *cârduștile* pentru aprovizionarea armatelor. Muscalii se purtau rău cu locuitorii și chiar cu clerul. Pe lângă alte potlogării și jafuri, aveau un nărav urât: Tăiau cozile la cai ca să-și tacă sultanii la coifuri, cum purtau pe atunci moscalii. Nu rămăsese un cal nesluțit în Moldova, decât doar acei din slujba armatei sau cari le răscumpărau cu bani, după învoială. Era mare jaf în țară. Pe lângă ruși, se mai iviseră și hoți dintre Moldoveni, cari prădau lumea la drumul mare²⁾.

1. *N. Iorga*: Neamul românesc în Basarabia. București. 1905. p. 26 sq. Comp. Dr. Simeon Reli, op. cit. p. 30.

2. Vestit era banditul Bujor care, ca om de treabă, se numise Ștefan Pușcaș, originar din satul Orășu, ținutul Bacăului. Acesta își alesese 12 tovarăși, „pe cari i-a chitit el destoinici pentru astfel de treabă, și prădau lumea, curși boerești și târguri întregi, ziua mare. Odată a intrat, cu tovarăși

Erau însă și bani mulți în țară dela Ruși. Aproape nu era văduvă, care lucra cu mâinile ca să se hrănească, care să nu aibă în legăturica sa, ruble și carboave, păstrate pentru comand. Țărăni se jucau cu galbenii; iar boerii cumpărau la moșii, făcând averi colosale. Atunci «au cumpărat toate moșiile clirosului din Bucovina, ce s'au vândut cu înjosite prețuri»¹⁾.

Războiul se desfășura, cu mare furie. Rând pe rând, căzură în mâinile Rușilor toate teritoriile dintre Nistru și Dunăre, cari alcătuiseră *ratalele* turcești. După un an, Napoleon se împacă cu Rușii, la *Tilsit* (1807), punând la cale, împărțirea între dâșii și Austria a împărăției Otomane. Războiul se târănește, dar cu șanse de izbândă de partea Rușilor. Ambele principate sunt curățite de ordiile păgâne. În anul 1811, Kutusof câștigă o mare victorie la Rusciuc, care silește pe Turcii a încheia pace. La conferința păcii, adunată la ^{16/28} Mai, 1812, la București, Rușii pretindeau Moldova întreagă. Napoleon se opune, iar Rușii se mulțănesc cu Basarabia, cu *Hotinul*, până la Prut.

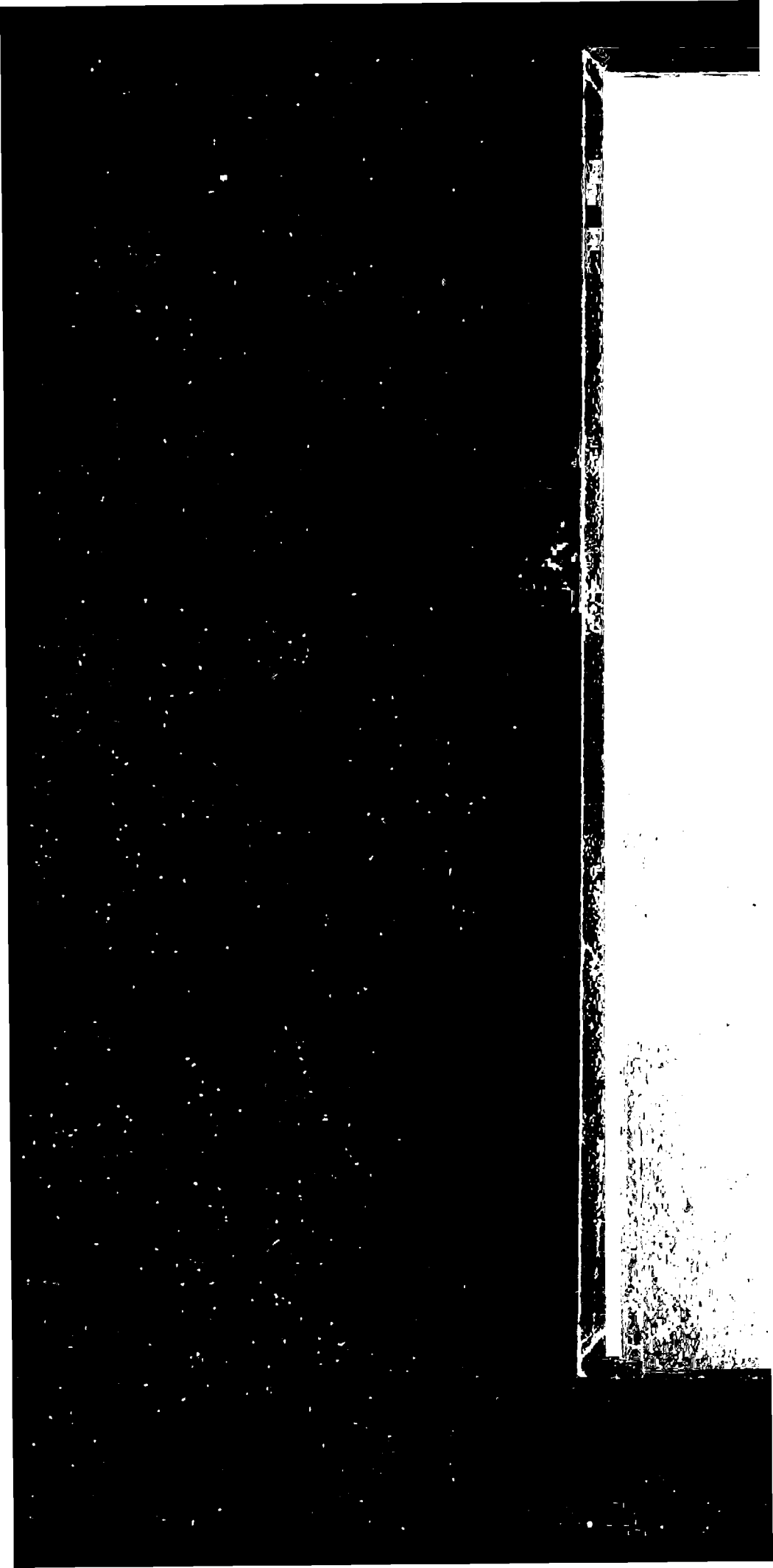
„După încheierea păcii, a început trecerea din Rusia prin Moldova, a Turcilor robiți de Ruși. Era o mare jale de privit. Un întreg popor, bătut din străinătate, gol și fără de nicio închipuire de iarnă, în timpul cel mai rău al anului, care nu samănă decât cu o colonie de sălbateci, strecurându-se pe acest pământ; unii având câte o cren-guță pe spate, alți nimic și mai toți desculți. Moldovenii însă, primindu-i la Prut — noua margină a hotarului — cu ospitalitatea obicinuită lor, către toate națiile, i-au hrănit cu îndestulare; i-au găzduit și i-au îmbrăcat; puiind mână dela mână, i-au ajutat, până au trecut Dunărea, ducându-i, cu toată mulțămirea, în conac, cu trăsuri de prin sate»²⁾.

Alt moment de tristeță a fost ziua fatală când a

săi, toți călări, în târgul Ștefănești, pe la amiază, și au tras la căpetenia târgului. Aici, adunând mai mulți negustori frunțași, le-a cerut o sumă de 15.000 lei, în termen hotărât de trei ceasuri. Ei s'au așezat la masă și au cheluit cu lăutari, veselindu-se, fără nicio grijă. După ce au luat banii dela târgovești, au ieșit, fără să dea măcar o lovitură de băj cuiva și au plecat, mulțămind. Asemenea au făcut la Folești (Basarabia) și în alte părți. În cele din urmă, a fost prins, la Focșani, într'o bărbierie, unde, fără arme, se rădea, pentru că, dela o vreme, mai părăsise poznele. A fost spânzurat pe movila Săranda dela iarmaroc, unde femela lui, în urmă, a făcut o bisericușă, cu hramul „Sf. Nicolae”, de pe șoseaua Socoli, spre pomenirea lui; „dar mai mult cu milă săvârșindu-se decât cu bani dela Bujor”. Manolachi Drăghici. op. cit. p. 80-82.

1. Post. M. Drăghiciu, op. cit. p. 88.

2. Ibidem. p. 79.

expirat termenul convenției ca Moldovenii să se așeze fiecare în locul unde urmau să rămână definitiv, unii în Basarabia și alții în Moldova. Ceasul acela a fost de mare plângere și jale amară. Poporul, cu cărdurile, ca turmele de oi, încinsese ambele maluri ale Prutului, din Hotin și până'n Dunăre, mergând săptămâni încheiate și strângându-se de prin sate și din târguri, cu luarea de „bună ziua“, dela părinți, dela frați, dela rudenii și dela prieteni, cu cari crescuseră și viețuiseră dimpreună până în vremea aceea; iar acum trebuiau să se despartă, pentru totdeauna. Multe bocete se auzeau și multe lacrimi s'au vărsat pe malurile Prutului. Multă vreme s'au ținut minte acele momente de scârbă și jălanie. Amărâți au rămas cei din Basarabia, cari nu știau cum le va fi viața sub Ruși, mai ales că nu uitaseră suferințele îndurate dela Ruși, pe timpul ocupației. Duminicile și sărbătorile veneau la malul Prutului și priveau cu duioșie, spre Moldova, că doar vor vedea pe cineva din cei iubiți ai lor. Nezărind pe nimeni, își răcoreau sufletul îndurerat, cântând în disperare:

Decât la Muscali chicam
Mai ghine mă spânzuram
Că ti bati, ti stâlceșii
Di-i grăești moldovineștii.

Vai di neamul cel străin
Ii ca pomul lângă drum
Cine treci-l sburățuește
Și di crengi'l sărăcește.

Oi-oi, sărmani de noi
Cum ni mână în convoi
Și ni bati ca pi boi
Și ne svântă în bătai).

Uneori uitau de stăpânirea rusească și, desprețuind pe Muscalii cari păzeau granița, priveau, cu jale, Prutul în lung și 'n lat, vărsându-și pe dânsul, tot focul care ardea în sufletul lor, ca și cum valurile lui ar fi fost singura piedică care-i despărțea de frații lor. Nu le-a lipsit însă niciodată nădejdea de a se vedea iarăși împreună, cum se dovedește din cântecul lor :

Prutul ista ni dispartii
Prutul ista n'ari moartii
Dar ne-om pune noi cândva
Și, cu gura, l-om săca.

Cârmuirea bisericească. După ce au intrat Rușii în țară și au ocupat principatele în 1808, au chemat pe mitropolitul *Gavriil Bănulescu-Bodoni* dela eparhia Ecatinoslaviei, cu reședința la *Pultava*, ca și oarecând pe

1. Vezi G. Madan: *Cântece și versuri alese*. București. 1904. Comp. Economul *Vasile Pocitan*: *Biserica românească din Basarabia*. București. 1914. p. 38.

Ambrozie Serebrenicov și l-au pus «Exarh» sau vechil, cum se zicea atunci, peste «Biserica Moldovei, Valahiei și Basarabiei». Mitropolitul Veniamin Costachi, făcându-i-se multe neajunsuri și prigoniri de către senatorul rus Milașevici, care fusese numit plenipotent în locul lui Serghie Cușnicov «pentru că neamul Costăchesc era supus unui blăstăm, precum spun în Rosia, după o învechită ură politică ce era asupra lui, au fost silit a se trage din chiriarchie, în anul 1808 și a se duce la mănăstirea Neamțului, locul metaniei sale, lăsând scaunul văduv»¹⁾. Tot așa au procedat Rușii și cu mitropolitul Dosoftei din Muntenia. Pe mitropolitul *Chiril* al Proilaviei, care se întitula acum numai «al Hotinului», războiul îl apucă la Dubasari. Când Gavriil pleacă în Muntenia, spre a inspecta Biserica de acolo la 10 Iulie 1810 între cei cari-l însoțeau era și Chiril, precum și arhimandritul Filotei dela mitropolia Moldovei, «ciracul» lui Veniamin Costachi. De aici se vede că Chiril era în grațiile lui Gavriil. De va fi avut el și vreo însărcinare bisericească, în vremea ocupației rusești, nu știm.

După încheierea păcii (1812), Gavriil retrăgându-se în Basarabia, la Chișinău, în urma propunerii sale, se înființează eparhia Chișinăului și *Hotinului*, cu titlul de *mitropolie* și *eparhie*, zicând, în referatul său, «având în vedere că'n *Chișinău* s'a așezat autoritatea ocârmuitoare; iar în *Hotin* a fost altă dată episcop eparhiot». Această eparhie a fost încredințată lui Gavriil, dându-i-se și titlurile de mai sus, pentru *meritele sale* către pravoslavnică împărăție a Rusiei. Într'adevăr, Gavriil fusese mitropolit al Chicovului, al Ecaterinoslaviei, al Moldovei în 1792 și în urmă, între 1808—1812, mitropolit și *exarh* peste întreaga Biserică română²⁾.

Ca vicar, își ia pe arhiereul *Dimitrie Sulima* «al Tighinei și Cetății-Albe». Data înființării acestei eparhii se socotește: 21 August, 1813, când țarul Rusiei *Alexandru* aprobă referatul Sf. Sinod, cu apostilul: *Așa va fi. Alexandru. Teplitz, 21 August. 1813*³⁾. Toți ierarhii, urmași ai lui Gavriil, au purtat titlul: Al Chișinăului și al *Hotinului*.

† Arhiereul Dr. VENIAMIN POCITAN BĂRLADEANU.
Vicarul Sf. Episcopii a Hușilor.

1. Frățiman. op. cit. p. 280.

2. C. N. Tomescu în: Arhivele Basarabiei. 1929, I, No. 1, p. 32—42.

3. Post. Manolachi Drăghicju. II, op. cit. p. 76.

Din trecutul Catolicismului în Ardealul românesc*)

II. Unirea Ardelenilor, un sclavaj bisericesc și un prejudiciu politic.

2. Situația ierarhică și politică a Bisericii unite.

Prin expedientul constituțional al legii VI dela 1744, uniții noștri ardeleni — „apendici“, până atunci, ai catolicilor, numai prin diplome împărătești — de acum înainte sunt încadrați, în dreptul public ardelean, deabia ca niște *unelte* sluguitoare politice de stat: „slugi unite și sclavi valahi“ vorba episcopului lor, Inockentie, rostită la Viena!

Stările de lucruri, ce se ivesc în biserica unită împotriva acțiunii episcopului Klein, până a fost în țară, și Romai ales după plecarea lui la Viena și după refugiul la ma, formează o continuare din cele mai naturale a robiei politice, în care fu infundată biserica unită prin legea VI, dela 1744, și a rostului ei de instrument politic în mâna Habsburgilor și a stăpânirii locale politice din Ardeal. În această lumină, se va înțelege deplin politica Blajului din veacul XVIII, cu *școale ridicate pentru a slugi catolicismul*, dar pe cari le-au împedecat în acest rost al lor alți factori, — cu *episcopi covârșiți* de duhul sectar al iezuiților și de politica propagandei catolicizante cu orice fel de mijloace silnice, — cu *călugări* infundați în chilioarele lor, perduți d'asupra operelor „catolice“ de teologie, insensibili față cu problema vie a durerilor poporului și între cari nu puteau avea rămânere călugării români în sufletul lor, ca Gheorghe Șincai, Samuil Klein și Petru Maior... victimele catolicismului oficial dela Blaj...

O concretizare, cât de resumativă, din viața atât de sbuciumată a episcopului Inochentie Klein — pe care mi-a înfățișat-o mai recent, plină de dovezi documentare, un preot grec-catolic¹⁾ — totuși, ne va lămuri cu privire la duhul său, împotriva căruia luptă episcopul și care a reușit să-l înlătore pe episcop. *Eră iesuitismul*, care-și alăturase

1. Zenovie Păclișan: Corespondența din exil a episcopului Inochentie Micu-Klein (1746-1768).

scopurilor sale și între instrumentele sale pe Petru Pavel Aaron, care, mai apoi a ajuns în scaunul episcopului Klein.

În April 1747, Klein, din Roma, îl apostrofă pe P. P. Aaron, că dimpreună cu iezuiții îi ține calea și atentează împotriva lui prin calomnii (cum suis jesuiticis adhaerentibus iter meum impedit, quia meam apostolicam functionem calomniose criminari attentavit, pag. 66), după ce de mai înainte iezuiții își propuseseră să împărțească eparhia în districte, spre a și-o supune lor (pag. 37), iar însuși „teologul“ iezuit îi ocupase, cu forța brachială laică, veniturile episcopoești (pag. 43). La 1747, episcopul Inochentie îl apostrofă pe P. P. Aron și tovarășii săi de trădători și Iuda (Ecce proditores! Iudae asseclae.... pag. 73), pentru ca tot în acel an să-i facă lui Aaron reproșuri directe pentru trădarea sa în alianță cu iezuiții (pag. 85), precum și pentru că se făcea apărătorul — defensor — iezuiților și imperiului acestora (imperium jesuiticum, pag. 90) avocat al iezuiților și calomniator al episcopului și clerului (jesuitarum advocatus, mei et totius cleri calumniator, pag. 94).

Documentele publicate de Z. Păclișanu verifică aceea ce spune *cronicarul Samuil Klein*, în istoria sa rămasă netipărită, despre acțiunea catolicizantă a lui P. P. Aaron. Să-i dăm cuvânt și cronicarului: „... iară el (P. P. Aaron), aprins fiind de iubirea vlădiciei, carea doreă să o dobândească, uitându-și de toate părinteștile faceri de bine ale arhierelui său și împreunându-se cu iezuiți, căuta perirea făcătorului său de bine și cum să poată vinde pre stăpânul său...“¹⁾, care-l trimisese la Roma la studii și-l făcuse vicar lângă sine. Eră, prin urmare, foarte natural, ca episcopul, după ajungerea sa la Roma, negăsind nici acolo înțelegere și dreptate, să-l excomunică mai întâi (1746) pe iezuitul Ballogh, iar în anul următor să-l excomunică și să-l depună și pe însuși vicariul său necredincios.

Cronicarul Samuil Klein ne dă o notă caracteristică a stărilor de atunci, de pe urma acelei excomunicări a vicariului: Afurisania aceasta, în mare ură l-au pus (pe P. P. Aaron), care (cler și neam românesc) de el să

---

1. Samuil Klein : Istoria bis. a Episcopiei românești din Ardeal (manuscris) Tom. IV. partea X. § 3.

scârbea și în tot chipul se feria, nu numai de altă împărtășire cu el, ci și de vorbă cu el, nici la biserică unde mergea el, alții afară de casnicii lui nu mergea. Deci văzând el că foarte spre rău merge lucrul lui, au făcut ponos la curtea împărătească asupra unor protopopi și mai tare asupra vicareșului protopop Nicolae dela Balomir și asupra călugărilor dela Blaj, că într'acel an 1747 venise dela Roma Silvestru Caliani și Grigorie Maer, și dela Sămbăta-mare Gherontie Cotori(a) și nici unii nu voia a avea vreo împărtășire cu Aaron, ci toți îl țineau de afurisit. Dela Curte (din Viena), din 14 Noemvrie au venit la Gubernium să vestească Clerului, cumcă Petru Aron este vicareș apostolicesc...¹⁾. Această numire a lui Aron, care însemnă triumful iezuiților, urma dupăce dârzul țaran român — ajuns episcop unit și „baron“ mai apoi — acum captiv al Romei papale refuzase la 9. Sept. a patra oră ofertul Papei însuși, de a renunța la episcopie²⁾, pentru a se da curs liber politicei nouă a iezuiților în biserica unită din Ardeal. Mai mult decât atâta: Patru ani dură această fanatică rezistență pasivă a episcopului captiv, față de Papa și Curtea vieneză, care încă li solicită renunțarea. Și el se dădu bătut, dabia la 1751, când demisionă din episcopat, dupăce, încă din 1747, începuseră să-i aplice măsuri drastice: constrângerea prin foame și închisoare (Inimicorum ea est vis ut me fame et aresto ad resignandum compellant³⁾).

Cronicarul Sămuil Klein ne arată și felul de reacțiune al lui P. P. Aaron — care se afirmase, ca episcop, și în ipostasul unui inquisitor medieval, pentru a silui pe Românii ortodocși să primească unirea — în cuprinsul Ardealului. P. P. Aron, zice S. Klein, oprește de a se mai ține „osăbite adunări“, iar cei cari vor face altmintirea, și nu vor fi supuși lui Aron, să-i prinză și în temnița episcopască să-i pue. Afară de aceste cu vlădica Clain... sub grea pedeapsă nici o corespondenție să nu aibă. Pe Balonireanul Nicolae și preotul Ioan Dragosi dela Turda să-i puie la grea înfruntare pentru îndrăzneala și turburarea ce au făcut, că aceștia vestise lui Aron afurisia dela

1. O. c. Tom. IV. Partea X, § 4.—2. Z. Păclișan, o. c. pag. 102.—3. O. c. pag. 109.

Vlădica Clain. Deci *Nicolae Balomireanul temându-se, ca să nu cadă în prinsoare îndelungată, au trecut muntele și s'au dus în țara Românească, unde așezându-se au fost arhimandrit...* ¹⁾

Regimul reacționar și de teroare iezuită începuse. Ea-și primește desfășorarea, pe care n'avem de gând s'o expunem aci, în două direcții, cari au rămas moștenirea cârmuirii bisericii unite ardeleni: *suprapunerea catolicismului față de simțirea românească, al căreia reprezentant, ingenunchiat și martirizat fu episcopul Inochentie, și vândătoarea, inchișională de multe ori, după sufletele românești ortodoxe, pentru a le catoliciză. Așa fu suprimat episcopul Inochentie, care, într'adevăr, în cei 24 ani de surghium petrecuți la Roma (1744—1768), a dus «o adevărată viață de robie și martir, în cel mai dureros înțeles al cuvântului» ²⁾. Nu este de fel de mirat, dacă o biserică de aceasta,—vorbesc de oficialitatea ei—i-a izolat pe marii cărturari, «români» mai mult decât «uniți», Clain, Șincal și Maior, prigoniiți de Blajul oficial!...*

Ne îngăduim aci o comparație, pentru ceice ne pâlmuiesc tot mereu cu unirea lor, ca factor de cultură și progres, și ocăresc biserica noastră ortodoxă pentru legăturile bisericesti cu Sârbii de odinioară: La 1768 mureau doi episcopi: cel ortodox, sârbesc, dela Arad, Sinesie Jivanovici, și cel unit, al Ardealului, Inochentie Klein-Micu. Episcopul ortodox al Aradului, Sinesie, care dădea singhelii românești, ca ceea dele 1762, unui preot din Ineu, moare, primăvara, în locul reședinței sale, împăcat în cuget că, prin visitația sa canonică din 1759, a răscolit și salvat Bihorul românesc din ghiarele propagandei catolice, și moare mulțumit și cu rezultatul intervențiilor sale pela Curtea din Viena. Iar cestalalt, episcopul unit român, exilat al Ardealului și părăsit de Viena și de Papa, moare în Roma, în cea mai neagră mizerie, după un exil de 24 de ani ¹⁾.

Câteva concluziuni provizorii se potrivesc să fie menționate aci: Biserica «unită» ardeleană,—prin formula des-

1. S. Klein: l. c. § 4.

2. Z. Păclișan: o. c. 12—13.

binării religioase, mai prilejuiă și o desbinare politică, cu incalculabile consecinți rele.

Cu cât alta ar fi fost și sortea politică a Românilor ardeleni, tocmai în acel veac, al XVIII-lea, de puternice tresăriri — religioase, și politice — dacă n'ar fi dat peste capul lor «meteahna» unirii cu catolicii și dacă ar fi rămas, ca mai nainte, un *singur* corp politic și ierarhic chiar și oprimat! Atunci lupta pentru restaurarea politică a poporului român ardelean n'ar fi fost urnită, în mod trunchiat și unilateral: în numele și în folosul unei singure fracțiuni religioase românești, susținută de străini, ci *pentru și decătră un întreg popor apăsător, neîmpărțit prin interese străine și neslăbit prin divizări provocate de străni*. Cu cât alta ar fi fost desfășurarea lucrurilor, dacă — în locul unui precipitat început de luptă politică-națională pe restrânsul fond confesional-unionist — s'ar mai fi așteptat câteva decenii numai, până când această luptă de desrobire politică să poată fi formulată *pe fondul ortodox al resvrătirii sufletului românesc împotriva catolicismului* în vremea iscusitului călugăr însuflețitor religios al maselor populare Sofronie, și *pe fondul reacțiunii fizice din vremea revoluției lui Horia*, când clericii «mari» ai Blajului stăteau pitulați în chilioarele lor și lângă cărțile de teologie catolică, iar clericii mici stăteau departe de acțiunea de desrobire politică prin Horia, sau li denunțau pe preoții ortodocși, amestecați în revoluție...

Rosturile politice și sociale, cari interesau așa de mult în veacul XVIII pe Români, ale unirei cu catolicii, au fost experiate, dela început, din laturea lor dureroasă și primejdioasă pentru poporul român ardelean. Încă la 1735, protopopul unit Nicoară Beianul se plângea episcopului Klein-Micu cu aceste caracteristice cuvinte: *Tare mă tem, că nu vom avea alt folos din unirea aceasta, care am făcut-o; ci vom rămâne numai cu ura între frați și cu musturarea cugetului*¹⁾. Aceasta ni-o spune însuși unitul S. Bărnuțiu, în discursul său dela Blaj, din 1848, adăogând, că, nu mult după această judecată a protopopului Nicoară dela Beia, alt protopop predică în biserica din Blaj, că

1. A. Papiu Ilarianu: Istoria Românilor din Dacia super. II. 325.

«i-au înșelat pe Români cu unirea»; însă acum — zice Bărnuțiu — eră târziu, pentrucă ura eră înrădăcinată între frați, și dușmanii Românilor, cari nu dorm niciodată, priveghiau, ca să nu se stingă vr'odată din mijlocul lor acest foc infernal¹⁾.

Grele și muștrătoare cuvinte! Mare pagubă că ele se potrivesc și zilelor noastre!

Dar mai înainte de osânda rostită de către S. Bărnuțiu, iată cum a caracterizat cronicarul, unit și el, **Gheorghe Șincal**, rosturile politice ale unirii: Unirea, zice dânsul, «numai popilor a folosit, că aceștia au dobândit puțină scutință, cam anevoie; dar nobilii au rămas și rămân cu buzele drâmboiete»²⁾.

O și mai temeinică judecată aspră rostește asupra unirii, din punct de vedere politic, alt bărbat de seamă din biserica uniată, istoricul **Nicolae Densușianu**.

Acesta spune următoarele: «Unirea dela 1698 fu un pas greșit al Românilor de peste Carpați. Prin actul dela 1698, metropolitul Atanasie și clerul din Transilvania sacrificară întregitatea Bisericii române, pentru o simplă speranță a unor drepturi politice și civile, drepturi cari mai încurând sau mai târziu se puteau câștiga și pe altă cale. Și în faptă unirea cu biserica Romei nu schimbă deloc pozițiunea socială și politică a Românilor din Transilvania. Biserica română rămase și de aci înainte numai biserică tolerată, națiunea română o națiune fără drepturi politice, preoții uniți iobagi ai nobililor, fără privilegii și fără venituri, poporul fără reprezentanți în camera Transilvaniei, oficiile țării distribuite numai la aderenții celor patru religiuni, a religiunii catolice, calvine, luterane și unitare, și fără nici o considerațiune la religiunea română unită, iar poporul român, care nu voi să treacă la unire, lipsit de biserici, lipsit de episcopi și persecutat în toate modurile, pe toate căile de guvernul din Transilvania și de guvernul central din Viena; — așa, că unirea cu biserica Romei, care se făcuse din simple motive politice, nu aduse deloc rezultatele, pe cari le

1. Ibid. 325—6.

2. Dar astăzi, în afară de Clerul unit, beneficiarul cel mai de seamă al Românelor-mari, ce profitează azi poporul unit pe urma unirei?

sperase mitropolitul Atanasie și clerul român dela 1698, Desiluziunea eră mare ¹⁾).

Care eră, așa dar, rezultatul politic, bun pentru Români, realizat de biserica unită a veacului XVIII? *Nici unul!* Ea nu eră în stare să se smulgă nici măcar pe sine, din noroiul umilirilor eclesiastice, înglobată fiind sub mitropolitul ungar și tiranizată de «teologul» iezuit. Din contră, mai mult decât să fi slugit interesele politice-naționale românești, li-a adus *prejudiții unei profunde desbinări religioase* și cu grave repercursiuni până și astăzi asupra vieții sociale și politice românești; ea a *adâncit în jurul neamului românesc o prăpastie sufletească* — «ura între frați» și «focul infernal», pe un fond religios — pentru a construi pe acest temelie baricada luptelor politice de marcă pur «catolică», desbinând și slăbind forțele naționale ale Românilor ardeleni...

Examinatorul atent al stărilor de lucruri de azi, va trebui să observe, cum acest spirit sectar-politic al uniților din veacul XVIII, ajunși azi la largul libertăților publice-politice, duce înaintea aceeași luptă politică de desbinarea și slăbirea poporului și statului român.

Cu o singură deosebire însă: Protopopul unit *Nicoară Beianul* dela 1735 și cei de seama lui, din veacul XVIII, aveau cel puțin *teama de «muștrarea cugetului»*, pe când *epigonii de azi își fac o virtute din actele lor rădăcite*, de a face o politică mărturisită, pe un fond sufletesc și de credință, străin, papistășesc, care nu a fost și nu va mai fi în veci a Românilor.

Dar procesul de înstrăinare prin unire, îl vom vedea și mai deaproape în celece urmează.

Pr. Dr. Gh. CIUHANDU
Consilier referent la episcopatia din Arad.

1. N. Densușianu: *Revoluția lui Horia*, 71-4.

În materie de biblioteci populare, suntem cea din urmă țară din Europa. N'avem biblioteci, dar avem cărți... cu care nu știm ce să facem... care se împrăștie, se distrug ori mucelesc fără niciun folos pentru nimeni.

Mobilizarea cărților e o datorie pentru sufletul acestui popor.

Dar mai e ceva pe lângă crearea depositului, cât de bogat, de bine ales, de felurit: E crearea cititorului, într-o țară unde fineretul cel mai nou nu cetește mai nimic... Fiindcă dacă se vede ce vedem noi din nenorocire, *sadismul violenței la fineret, isteria agresivă...* e pentru că *lectura bună n'a trezit în sufletul lor poezia.*

Și din această poezie se naște morala, iar ordinea adevărată numai din morală se face.

N. IORGA,
În *Neamul Românesc*, 30 Martie 1932.

„HOMO HOMINI LUPUS“

(Omul este lup pentru om).

Omul este o ființă sociabilă. După legea naturală, el trebuie să ajute pe semenul său. Urmarea ar fi firească, dacă toți oamenii ar fi născuți cu însușiri bune. Dar Sf. Scriptură ne spune că: „toată lumea întru cel rău zace“. Deci unii oameni se nasc cu apucături rele. Unor asemenea indivizi, oricâtă cultură li s'ar da, n'o întrebuițează decât în rău, cum să se strecoare printre articolele codului penal. Cine este rău din fire nu se poate moraliza prin instrucțiune. Ei au apucături rele și deci foarte periculoși pentru societate. După cum Ingerul întunerecului se transformă în Ingerul luminei, ca să înșele pe oameni, tot asemenea și oamenii răi se îmbracă cu haina virtuții, dar tapetele lor rele să vădese în curând și lumea'i vede că ei sunt lupi pentru o societate. „Homo homini lupus“ cum zicea Plautus, în frumoasa sa comedie „Assinaria“¹⁾. Ideia lui Plaut a fost reluată de către Roger Bacon²⁾, cum și de Hobbes, în senzul că omul face mai mult rău decât bine semenilor săi. Unul³⁾ din poezii noastre⁴⁾, observând pe oameni și faptele lor, ajunge la aceeași concluzie, ca și filosofii sus citați.

Pentru niciun bun din lume, deci măcar nici pentru oi,
Lupii, Lupii, niciodată între ei nu-și fac război.
Deci cu mizeria lericirii doritori să-și umple stupii
Oamenii, făcând războaie, sunt mai răi decât sunt lupii.

Nu cred necesar să ne urcăm pe treptele istorice atât de sus, ca să arătăm cum Cain a ucis pe fratele său Abel, din invidie; ci vom arăta un caz mai recent, raportat după cronicarii bizantini, de un mare predicator⁵⁾ al Bisericii ortodoxe din Veac. al XVIII-lea și din care se constată că omul nu este lup numai pentru semenii săi, ci uneori chiar pentru frații săi:

Consta, împăratul Constantinoplei, gelos fiind pentru

1. Titus Maccius Plautus, poet comic latin (250–184 a. Hr.).
2. Roger Bacon, celebru filosof englez (1204–1924).
3. Hobbes, filosof englez (1588–1679).
4. Vasile Militaru și Anecdotele. sale.
5. Elie Mîniaș, predicator și episcop al Cernicăi și Calabratiei din Pelopones (1669–1714).

împărăție, nu vrea să aibă și alt coleg. A silit pe fratele său cel mai mic, Teodosie, să părăsească curtea imperială și să se ducă spre a fi hirotonit ca diacon. S'a hirotonisit; dar aceasta n'a fost de ajuns, căci, după câteva zile, a pus de l'a omorât. Noul Cain, fratricidul și nelegiuitul, ucizând pe fratele său, credea că va împărăți fără frică și fără pericol. Dar chiar în noaptea aceea, în acel întuneric profund, când tiranul voia să închidă ochii, ca să doarmă, iată că i se prezintă umbra fratelui său Teodosie, cel omorât fără dreptate, îmbrăcat în sacrul vestmânt al diaconiei și ținând în mână un pahar plin cu sângele lui, din care eșeau încă aburi calzi, și a zis cu glas înspăimântător: „Bea, frate, bea! eu sunt fratele tău Teodosie, pe care l'ai ucis; acesta este sângele meu, după care ai însetat atâta; bea și satură-ți setea de sânge: *bea, frate, bea!*” La un spectacol ca acesta și la asemenea cuvinte, ticălosul împărat, s'a spăimântat, s'a cutremurat și a rămas ca mort! Se scoală din pat, lasă somnul și trece într'altă parte a palatului, stă, răsuflă puțin și iarăș se culcă să doarmă. Însă aceiași fantomă cu același pahar și cu aceleași vorbe i-se arată și-i zice: „*bea frate, bea!*” Aceasta azi, aceasta mâine, aceasta în toate zilele. De câte ori îi venea să închidă ochii de somn, venea și fratele său, să-i înfricoșeze inima: *bea frate bea!* Iese afară la câmp, la grădini, la vânătoare, doar își va libera sufletul său cel chinuit, de acea teribilă viziune, dar și acolo îl urmează și acolo îl spăimântă și acolo fantoma îl invită să bea din acel pahar mortal, *bea, frate!* În fine, i să urăște și decide să se imbarce din Constantinopol și să meargă pe mare în Sicilia, doar își va schimba soarta prin schimbarea locului. Dar în zadar; pretutindenea același chin, fiindcă avea în cugetul său cauza chinului; pretutindeni îl însoțea acea umbră neagră care-i prezinta paharul cu sânge proaspăt, din care eșea încă aburi calzi și zicându-i: „*bea frate bea!*” căci ai însetat de sângele meu, *bea frate!* Dar până când aceasta? Până când, după dreptate, abandonat de Dumnezeu, a mai dus câțiva ani de o viață chinuită, apoi s'a sinucis într'o baie și cu aceasta a terminat de băut acel pahar plin de amărăciune „Bea frate”!

Mizerabile Consta, aceasta ce te înfricoșează atât, nu este un om viu înarmat, ci o umbră o fantomă. A

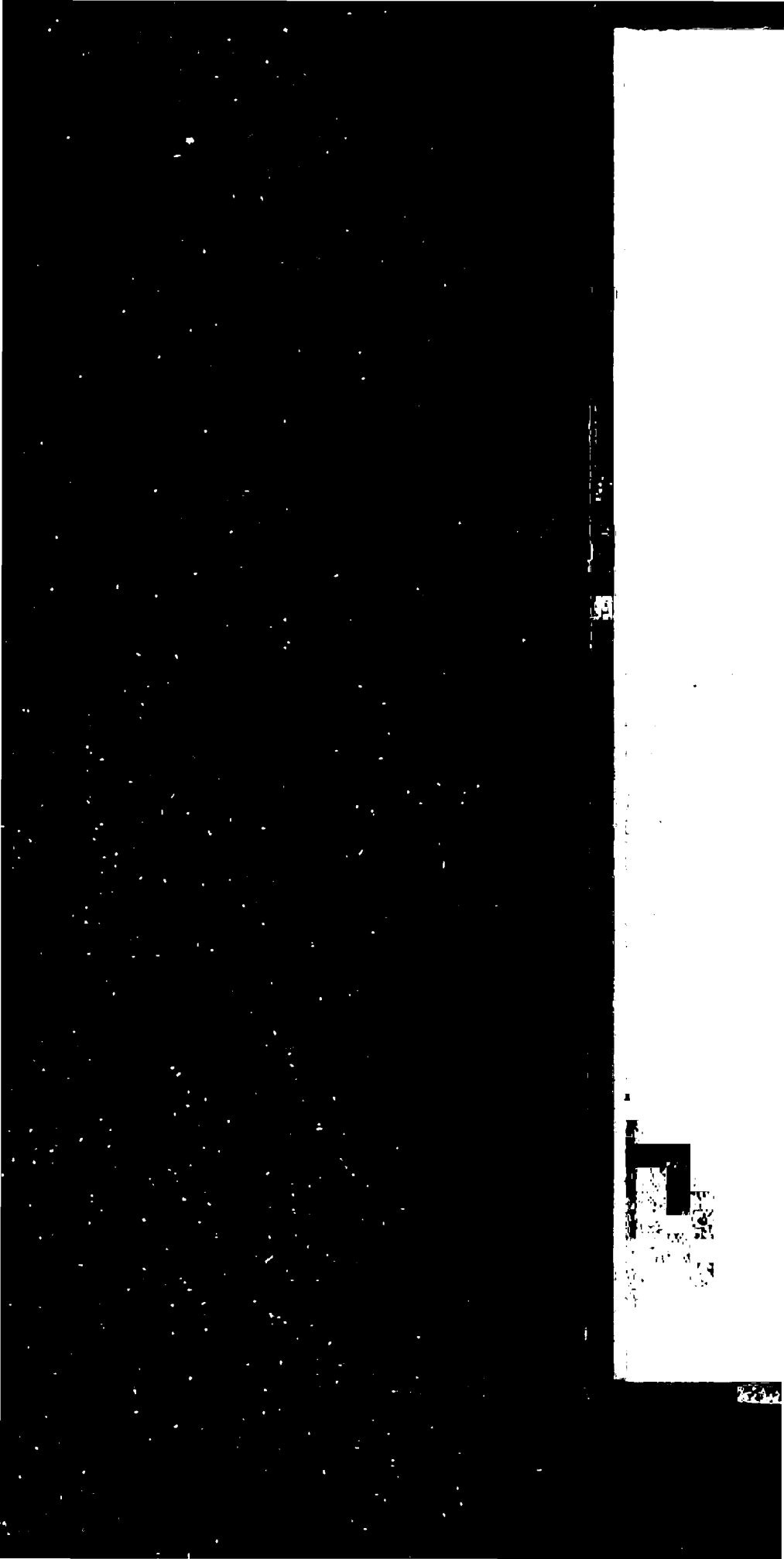
putut să-l ucidă, dar nu mai poate să-l vadă. Este cugetul care acuză și acuzația cugetului este un chin nesuferit.

Bea, frate! În viața aceasta, cugetul este un acuzator ascuns, căci este și păcatul. Fiară sanghinară, va zice, tu m'ai ucis, ori cu darurile tale ai cumpărat pe judecători sau în minunile tale ai înșelat dreptatea. Moartea mea a rămas fără răsbunare, orfanii mei necăpătuiți, femeia mea văduvă, rudele mele plâng întristați. Înaintea unui Dumnezeu judecător îți arat sângele meu! Bea, frate, bea!

Adeseori, lupii cu chip de om, se îmbracă în pielea oii, că să simuleze virtutea și, în această calitate ei se erijează în apărătorii legii, cum este în cazul de față:

Și era Iisus într'o Sâmbătă, dincolo de Iordan în Sinagogă învățând, și vede Iisus că vine la El o femeie, care se chinuia cumplit de 18 ani, încât obosită de greutatea boalei și fiind gârbovă, nu mai putea să-și ridice capul și de abia își ținea sufletul pe buze. Lui Iisus i se făcu milă și o vindecă „Femeie! te-ai vindecat de boala ta” și tot poporul arăta milă și bucurie. „Se bucura pentru toate cele prea mărite care se făceau de El”. Mai-marele Sinagogei însă tușia și fluera: „Șase zile sunt în săptămână, zicea el, întru cari se cade să lucrezi, într'acestea dar veniți și vă vindecați, iar nu în ziua Sâmbetei”. Dar era oare vreă poruncă ca să nu se vindece bolnavii Sâmbăta? Nu. Pe mai-marele sinagogei nu-l durea de râvna legii, ci vorbea din zavistia care o avea către Hristos. Satana trecuse din femeie în capul sinagogii. Pe acesta acum îl legă cu zavistia și prin gura lui vrea să micșoreze puterea minunii. Minunile Mântuitorului erau fauri de bine pentru poporul Iudeu, dar omul invidios nu se uită la folosul său. „Că invidia, nu știe s'aleagă folosul ei, ci se uită la folosul aproapelui său pe care-l vede și de cari se măhneste, căci măhnire este pentru invidios când vede buna norocire a vecinului și se silește din toate puterile să-l întoarcă spre rău, căci numai atunci își găsește mângăerea scârbei sale.”

Unii au comparat pe invidios cu pasărea Nebos care trăește în India. Această pasere, cât este timp frumos, stă tristă și abătută, iar când este furtună, fulgere și trăsnete îngrozitoare, atunci este atât de veselă, încât se desfătează în cântări și sboruri nebunești, de ți se pare că toată

lumea este a ei. Tot asemenea este și invidiosul. Când vede pe aproapele său fericit, el se întristează și-și consumă sufletul de durere. Dar când îl vede pârilit, sărac, necăjit, atunci se bucură de răul lui, cu o bucurie diabolică, după cum vedem în pilda Mântuitorului.

Bogatul cel nemilostiv și urător de oameni, ardea în văpaia focului celui veșnic și, ridicându-și ochii către cer, vede în sânul lui Avraam pe Lazăr cel sărac și strigând cu umilință îi zice: „Părinte Avraame miluește-mă și trimite pe Lazăr să'ntingă numai vârful degetului său într'o picătură de apă și să vie să-mi răcorească limba, căci mă muncesc cumplit în văpaia aceasta“. Nu vi se pare că e o nebunie cererea acestui ticălos care se muncea în cuptorul cu foc? La ce i-ar fi folosit lui oare o picătură de apă ce i-ar fi adus Lazăr pe degetul cel mic? Vai! dar lui nu i-ar fi ajuns toate apele mărilor ca să-l răcorească, fiind în atâta vâpae, și el cerea atât de puțină apă! Dar el cerea cu totul altceva, zice Sf. Ioan Chrisostom. Bogatul vedea pe Lazăr, pe care-l văzuse în viață: sărac și cerșitor! iar acum fericit și slăvit. Mai 'nainte-l văzuse dedesuptul mesei lui, flămând și dorea să se sature din fărâmiturile, cari cădeau din masa lui, iar acum îl vede în sânul lui Avraam, sătul de slava cea dumnezească. Bogatul îl vede și, de pismă, se arde mai mult decât de focul Gheenii și, ca să vedeți că este așa, Avraam îi răspunde „că prăpastie mare este la mijloc, care oprește trecerea. „Mă rog, dar, Păr. Avraame, trimite pe Lazăr la casa părinților mei, ca și când i-ar fi zis: „de vreme ce nu-l poți trimite aici, ca să-l am ca tovarăș, cel puțin trimite-l în lume, la ticăloșii de mai 'nainte, numai să fie departe, ca să nu-l mai văd fericit în sânurile tale“, căci de invidie se topea mai rău decât de Gheena focului. De ce bogatul acesta, osândit, nu se ruga de Avraam să-i dea voie să se ducă el la Lazăr, iar nu Lazăr să vină la dânsul în Iad? Așa ar fi fost mai firesc. Dar nu! căci invidiosul nu știe s'aleagă folosul său, ci el dorește să-l vadă pe cel fericit osândit; dorea mai bine să-l aibă pe Lazăr în Iad, decât pe sine în Rai, fiindcă zavistiosul veșnic este trist, când vede pe aproapele său fericit.

Invidia este sămânța cea mai înainte făcută a tuturor răutăților, nașterea primordială a păcatului, care a pân-

gărit Cerul și pământul, cea dintâi vapse stricătoare, care a aprins focul muncilor celor veșnice. Primul care a greșit întâiu în Cer cu trupul a fost Lucifer. Primul care a greșit în Raiu cu călcarea poruncii a fost Adam; cel dintâi după isgonirea din Paradis cu invidia, a fost Cain. Cauza principală a celor trei mari păcate, adică a lui Lucifer, a lui Adam și a lui Cain, a fost zavistia, pisma ori invidia, cum li zicem noi astăzi. Din cauza invidiei, s'a întunecat căpetenia Serafimilor, care, văzând frumusețea cea nespūsă a Dumnezeirei celei în trei străluciri, s'a mândrit zavistuind; apoi, ș'a înălțat inima la mărirea cea deșartă și s'a socotit și în sine, să se facă Dumnezeu. Tu ai zis în inima ta: «Sui-mă-voi în Cer, și voi fi asemenea celui prea înalt. Grigorie Teologul spune: «că pre purtătorul de lumină l'a întunecat invidia și a căzut din cauza mândriei, că nu s'a mulțămît să fie numai dumnezeiesc, ci a voit să fie și Dumnezeu. Dar Lucifer, voind să se urce la cel mai înalt loc al Cerului, a căzut în cele mai de jos ale pământului. Ingerul cel mare al luminei, s'a făcut diavol groasnic al întunerecului. A schimbat cinstea cea prea înălțată cu ladul cel veșnic și, din firea cea bună ce avea, a rămas cu firea cea rea. A adăpat inima lui Cain și i-a înarmat mâinile contra fratelui său Abel.

Astfel că Abel, fiind ucis, din zavistia diavolului, a intrat moartea în lume. La toate acestea, numai invidia a fost cauza: la călcarea poruncii lui Dumnezeu, de către strămoșii noștri; după ce s'au isgonit din Raiu la spini și pământ, din nemuritori ce erau, s'au făcut muritori, iar noi, strănepoții, am moștenit păcatul strămoșesc, dimpreună cu blestemul și urgia Dumnezeiască. Iată pentru ce zavistia este un păcat mortal. Pacatele mortale sunt șapte și anume: 1. Mândria 2. Zgârcenia 3. Lăcomia 4. Lenevia 5. Curvia 6. Mânia și 7. Zavistia. Otrava aruncată de zavistie este mai pierzătoare de suflet decât toate celelalte păcate, fiindcă toate păcatele enumerate mai sus își privesc numai interesul lor personal, de pildă: vrea trușagul să se mândrească, vrea avarul să se îmbogățească, vrea leneșul să se odihnească, invidiosul însă nu se uită la folosul lui, ci se gândește numai la răul ce voește să-l facă aproapelui său, căci pismătărețul vrea să vadă pe cel slăvit, fără cinste, pe cel bogat, sărac, pe cel norocit, ne-

norocit pe cel prea înălțat, desgrațiat, nefericit, pierdut, după cum ne vom convinge din istorioara ce o dăm mai departe.

În Atena, era un filosof, numit Leontie, de bun neam, de profesie astrolog, de religie păgân. El avea un băiat și o fată; însă era de o frumusețe uimitoare. Făcându-și testamentul, el lasă toată averea sa băiețului, iar fetei nu-i lasă nimic, zicând că destul îi este norocul ei, dacă este frumoasă. Athenais — așa se numea fata, pleacă la Constantinopol, să ceară dreptatea de la împărat. Era atunci la Bizanț ca împărat Theodosie cel tânăr. Se înfățișează la împărat, dar îndată ce a văzut-o Pulcheria, sora împăratului, pe această fecioară prea frumoasă la față, smerită la chip, înțeleaptă la cuvinte, fată de filosof, filosoafă fiind și ea însăși, au îndrăgit-o, au primit-o cu cinste, au dăruit-o cu daruri și înfine au botezat-o, căci era păgână, schimbându-i numele din Athenaida, în cel de Evdochia și a dat-o de soție fratelui său, făcând-o împărăteasă și astfel s'a împlinit cuvintele tatălui său, că destul-i este norocul ei. Ea s'a lipsit de averea tatălui ei, căci Dumnezeu i-a dat o împărăție. Dar invidia, câte rele nu pricinuieste! vă rog numai să ascultați.

Evdochia își avea și ea dușmanii ei, care-i invidiau fericirea? Cineva, pe nedrept, a părț-o la bărbatul ei, împăratul, că nu-i este credincioasă și cinstită și că ea iubește în ascuns pe un oarecare Pavlin, bărbat cinstit, învățat, cu care adeseori vorbea, ca o învățată ce era și ea.

Împăratul crede și nu crede, bănuiește dar tace! Așteaptă ca să se convingă. Într'una din zile, cineva, îi aduse împăratului un măr mare și foarte frumos. Împăratul îl trimite Evdochiei împărătesei. Aceasta, neștiind că este bănuită c'ar fi amanta lui Pavlin, îi trimite mărul acestuia, care era bolnav. Împăratul merge să vadă pe Pavlin și, cu această ocazie, vede și mărul; schimbă fețe-fețe, se turbură inima lui. Intorcându-se la Palat, intră la împărăteasă și o întrebă: unde-i mărul? Ea însă nu mărturisește adevărul, ci susține că l-a mâncat și jură pe viața împăratului, și atunci s'a încredințat că bănuielile lui sunt întemeiate și îndată trimite și taie capul lui Pavlin, în patul lui care n'avea nicio vină, nici știință; iar pe împărăteasă a izgonit-o din curtea imperială și exilat-o la o M-re în Ierusalim. Și iată, într'o curte, unde era pace, feri-

cire și dragoste, invidia o adus dezastrul dezolația, lacrimi și tristeță. O invidie! invidie! câte rele, câte nefericiri și câte dureri pricinuiesti tu oamenilor! Și omul, care are asemenea patimă, merită el să se cheme creștin? Nu.

Homer compară invidia cu o babă care atinge cu capul Cerul, iar cu picioarele pământul; în mâna dreaptă ține o săgeată, iar în cea stângă inima sa proprie, din care mușcă. Explicarea acestuia este că invidia este tot așa de bătrână, ca și omenirea. Că atinge cu capul Cerul și cu picioarele pământul, înseamnă că și zeii din Cer erau invidiați, cum se invidiază și oamenii pe pământ; săgeata înseamnă, că individul lovește neconținut în semenii lui cu săgețile lui veninoase; iar inima ce o ține în mână, înseamnă că invidiosul își consumă propria să ființă. Iată pentru ce zic teologii, că ochiul cel mai mare al bârfitorilor va fi invidia de a vedea fericirea și slava lui Dumnezeu, de care ei au să fie lipsiți în veac, iar dreptii să se bucure în etern, și de aici se naște plângerea și scrâșnirea dinților. Aceasta va fi osânda cea mare a osândiților.

Acesta este păcatul invidiei, păcat lipsit de toată bucuria și cel mai plin de întristare între toate păcatele; păcat care este în acelaș timp chin pentru cel ce-l săvârșește.

G. M. IONESCU.

CUM INFĂȚISAU PE MÂNTUITORUL CREȘTINII TIMPURILOR PRIMARE

Până în veac 19, toți arheologii, fără să țină seama de scrierile Sf. Părinți și scriitori bisericești, erau de acord, afirmând, că creștinii timpurilor primare nu aveau icoana Mântuitorului zugrăvită, întemeindu-și afirmațiunea lor, fie pe canonul 36 al Sinodului din Elvira, Spania, ținut la 306, unde citim: „Placuit picturas in ecclesia esse non debere, ne quod colitur et adoratur in parietibus depingatur“..., fie pe principiul legii mozaice: „Să nu-ți faci ție chip cioplit, nici vreo înfățișare a lucrurilor care sunt sus în ceruri, sau jos pe pământ“ (Eșirea 20, 4), prin care se oprea hotărît înfățișarea văzută a lui Dumnezeu, mai ales că țineau seamă, că mulți creștini veneau din iudaism.

După descoperirea catacombelor romane, s'au putut confirma cele povestite de scriitorii bisericești ca: Tertulian (*De Idololatria* c. 7) și sf. Părinți ca Irineu (*Adversus haereses* 1, 24), că creștinii înfățișau chipul Domnului și al altor sfinți în zugrăviri pe pânză și pereți.

Epifaniu, episcopul Ciprului, în scrisoarea sa către Ioan, episcopul Ierusalimului, îi arată că, făcând vizită canonică comunității din *Anavlati* și mergând în biserică spre a se ruga, a văzut că pe dveră era zugrăvită, în chip de om, icoana M. H. și a altui stânt — «ὅτε εἶδς ἐν «τῇ Ἐκκλησίᾳ παραπέτασμα κρεμάμενον, ἐφ' οὗ ἦτο γεγραμμένῃ ἢ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ ἢ ἁγίος τινός...» — și-l roagă frățeste pe Ioan să dea ordin tuturor comunităților care au zugrăvite pe *dvere* sau pe pereți chipul Domnului sau a altor sfinți, să fie scoase acele dvere și să fie înlocuite cu altele ce le va trimite la reîntoarcerea sa în Cipru — «μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς τὴν Κύπρον ἐπεμφε νέον παραπέτασμα πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Ἰωάννην...»), ceia ce s'a și îndeplinit, după întoarcerea sa în Cipru.

În toate aceste icoane ce înfățișau pe Domnul, fie singur, fie împreună cu sfinții săi apostoli în felurite ipostase, creștinii s'au inspirat, fie din Sf. Scriptură a V. și N. T., fie din mitologia păgână. Foarte des, pe pereții catacombelor, se afla Mântuitorul, zugrăvit sub forma Bunului Păstor... având în vedere cuvintele Domnului. «Eu sunt păstorul cel bun»... (Ioan 10, 11—27; Matei 15,24...).. și sub formă omenească, cu sf. Potir în mână, cum împărtășește pe credincioși «a parabolis licebit incipias, ubi «est ovis perdita a Domino requisita et humeris ejus re-«vecta. Procedant ipse picturae calicum vestrorum»¹).

Creștinii, având în vedere cuvintele Domnului dela Sf. Evang. Ioan.. «Eu sunt vița voi mlădițele»... înfățișează pe Domnul în chipul viței, pe: vase, inele, sarcofage etc³). Mai târziu, Ieronim ne spune că Imprejurul sf. biserici se sădea vița de vie, spre a o acoperi: «..basilicas ecclesiae «et Martyrum consiliabula diversis floribus et arborum «comis, vitiumque pampinis adumbrivit⁴).

1. Epistola lui Epifaniu către Ioan. Migne tom. 22. fil. 517. Ed. Latin.

2. Tertulian, *De pudicitia*, cap. 7. și 10.

3. De Rossi, *Rom. Subterranea*, II 352.

4. Ieronim, Epistola 60. Ad Heliodorum.

Se află, de asemenea, în catacombe scene biblice din V. T. ca: Noe în corabie, căci, după afirmația lui Tertulian, creștinii priveau corabia, ca un chip al bisericii creștine — «ecclesia est arca figurata»..., iar Ieronim scrie că: «arca Noe ecclesiae typus fuit»¹⁾). Creștinii, având în vedere cuvintele Evreilor către Moisi: «Pentru ce ne-ai scos din Egipt, ca să ne faci să murim de sete aici cu copii și turmele noastre?»... și că Moisi lovi stânca și țâșni apă²⁾, au înfățișat pe Moisi lovind stânca cu toiagul ca prototip al Mântuitorului, întru cât cugetau la cuvintele Domnului: «Oricine va bea din apa pe care i-o voi da eu, se va preface în el într'un izvor de apă, din care va țâșni viața veșnică»³⁾).

Clement Alexandrinul⁴⁾ scrie că creștinii preînchipuiau pe Domnul și prin Orfeu care, după mitul elenic, prin cântarea sa, făcea dobitoacele să joace și pomii să se mute din loc în loc — «Ἦὰ θηρία γομνῆ τῆ φῶτῆ καὶ ὀτὶ τὰ δένδρα, τὰς φηγούς, μεταφύτεσε τῆ μουσικῆ..»⁵⁾ cum e reprezentat Domnul în catacomba sf. Calist⁶⁾).

În catacomba sf. Domitila, găsim pe Domnul înfățișat prin Orfeu, stând pe piatră și îmbrăcat cu haină lungă și cămașă (Χιτῶνα καὶ ἱμάτιον), având în mână o chitară, din care cântă, cu piciorul conduce ritmul jucătorilor, care sunt: ἵπποι, πρόβατα, ἔψις, λέων — cai, oi, șerpi, lei.

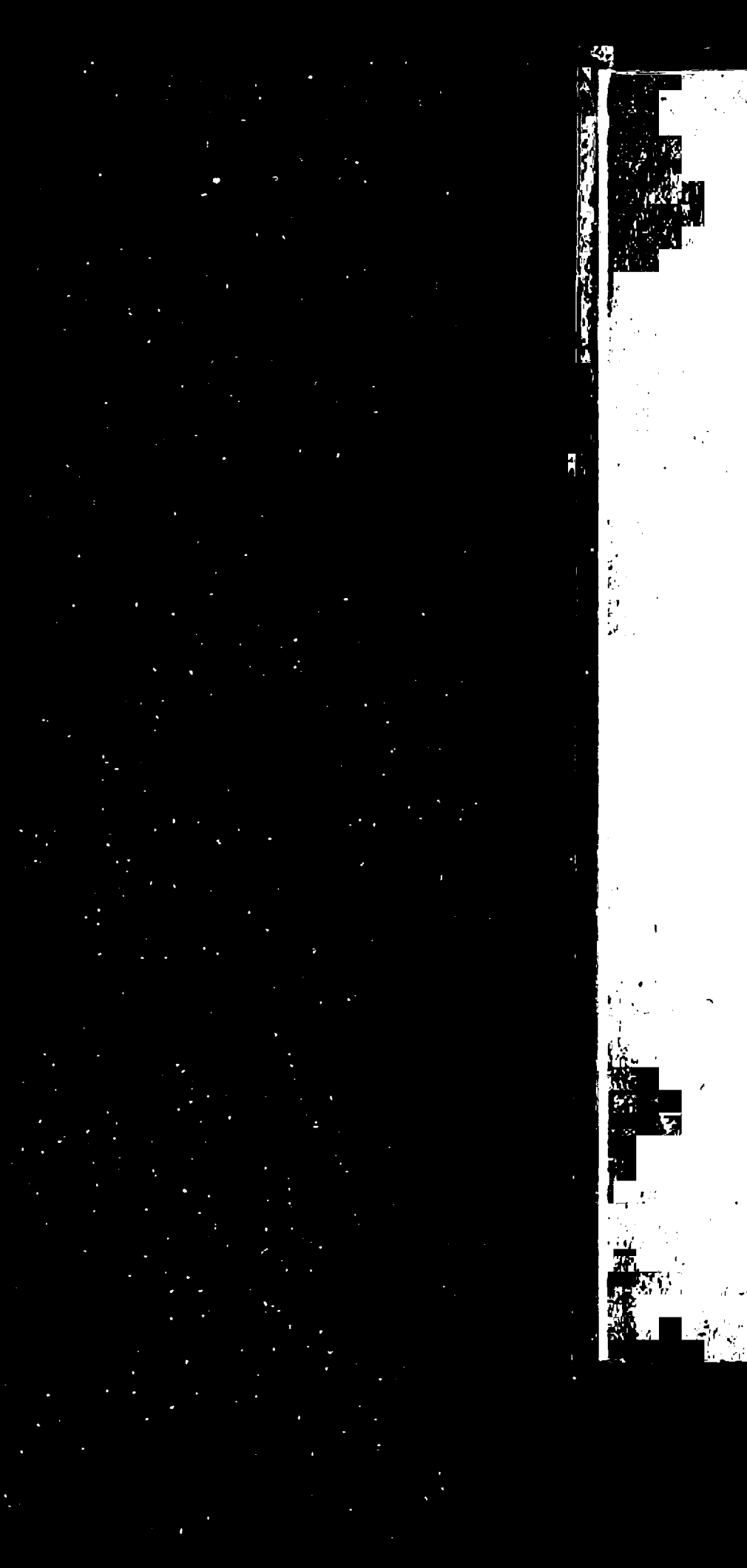
Irineu, vorbind despre chipul Domnului, scrie că Pontiu Pilat îl avea zugrăvit alături de filosofi Pitagora, Plato și Aristotel. «Imagines quasdam quidem depictas «quasdam autem et de reliqua materia fabricatas habent «dicentes forma Christi factam a Pilato, illo in tempore, «quo fuit Iesus cum hominibus. Et has coronant et proponunt eas cum imaginibus mundi Philosophorum videlicet cum imagine Pythagorae et Platonis et Aristotelis «et reliquorum observationem circa eas similiter ut «gentes faciunt»⁷⁾).

Ipolit întărește cele afirmate de Irineu și arată că icoana M. H. în chip omenesc, cu coroana pe frunte datează

1. Tertulian „De baptismo cap. 8.—2. Ieronim „Dialog. Orth. et. Lucifer.

3. Exod 17. v. 3—6. — 4. Ioan 4. 14.—5. Clem. Alex. „Προτροπικός“, cap 1.

6. De Rossi, Pag. 245 și 355. — 7. Irineu. Advers. haer. lib I. C. 25.

din timpul lui Pilat: «Καὶ εἰκόνας δὲ κατασκευάζουσ τοῦ Χριστοῦ λέγοντες ὅτι Πυλάτος τῷ καιρῷ ἐκείνῳ γενέσθαι»¹⁾.

Eusebiu scrie că chiar păgânii zugrăveau și păstrau în casa lor icoana M. H., văzând în el un mare ocrotitor și apărător de rele²⁾. Arheologul *Lampridis*, vorbind de epoca lui Alexandru Sever, arată că acesta avea în palatul său icoana Mântuitorului — effigies Christi — la un loc așezate cu a lui Apoloniu, Orfeu, Plato etc.

Cum era chipul M. H.. îl găsim descris pentru prima oară în scrisoarea atribuită lui Publius Lentulus, pe care o trimite, din partea lui Pilat, către Senatul Roman. În ea, se arată că chipul Mântuitorului era ca al unui înger, înalt la statură. Parta părul lung, fiind de culoare roșcată și împărțit în două pe mijlocul capului, la fel cu Nazoreii. Fața și era roșcată, gura și nasul potrivit.. Barba mică, de culoare roșcată.. Ochii vii, de o seriozitate neobișnuită. Nicio dată nu râdea.. dar de cele mai multe ori era văzut plângând. Cugetarea neobișnuită celorlalți oameni³⁾.

În felul descrierii de mai sus, găsim însemnări asupra chipului M. H. ce ar fi fost pe basmaua ce ar fi posedat-o Avgar, regele Edesei, despre care Sf. Ioan Damaschin, în veac. 8, scrie că chipul Domnului s'a salvat pe acea basma⁴⁾.

Despre acest ștergar, se știe că ar fi rămas în Edesa, până la jumătatea veac. 10; când a fost luat de Saracini și ar fi ajuns în sf. Sofia din Constantinopol. De acolo, ar fi fost dus la Roma, în biserica Sf. Silvestru⁵⁾.

1. Ipolit „φεις τὰ λοσοφόμενα“ can. 7.

2. Eusebiu, Ist. Bis., Cart 7. cap. 18.

3. *Codex Apocryphus Novi Testamenti* de Ioan Albert Fabricii Tom. I fel 301.

4. Migne, *Ediția Elenă*, vol 86. part. II și Damaschin în epist. către Teofil, cap. 5.

5. De Rossi, Roma..., 1863.

Preot Dr. SIMION LILIACOVEANU,

Profesor, București.

Cine n'are de gând să muncească să nu încurce pe ceilalți și să plece.

M. S. Regele CAROL II.

la instalarea guvernului Mironescu.

după Cuvântul dela 13 Oct. 1932.

CRONICA INTERNĂ

† EPISCOPUL IACOV ANTONOVICI. *)

Despre munca istorică a episcopului Iacov, iată ce a scris marele nostru istoric d. N. Iorga: „Câți dintre membrii clerului nostru își mai aduc aminte că, în domeniul culturii, ei trebuie să fie sarea pământului? Și câți scapă de influența ideilor curente și în loc să se amestece în filosofii la modă și într'o literatură nepotrivită chemării lor, se interesează de acel trecut al nostru pe care și cea din urmă biserică de sat îl păstrează și în cuvinte și în lucruri?

Părintele Episcop Iacov e unul dintre cei puțini care continuă vechea și buna tradiție. Culegerea sa de „Documente Bărlădene“ este și va rămânea baza cercetărilor cu privire la acest vechiu și interesant și părăsit oraș, precum și la toată regiunea încunjurătoare.

Făcută cinstit și modest discret și cuminte, fără risipă de erudiție împrumutată, dar și fără desordinea diletantului, ea e nu numai foloșitoare, dar și simpatică.

Ultimul dintre Episcopii, cari merg pe urmele lui Melchisedec, are dreptul la stima generală“. (Buletinul eparhial, Noembrie 1926).

Tot ca lucru pe terenul istoric este și colecția sa de obiecte vechi găsite în județul Tutova și cari azi se află în Bărlad și apoi muzeul arheologic bisericesc dela episcopie, care a luat ființă în anul 1926 din inițiativa și sub privegherea sa.

În acest muzeu, au fost adunate o parte din vechile odoare bisericești, scoase din întrebuințare, dar cari au valoare istorică și artistică și, prin înființarea lui, episcopul Iacov a voit, pe de o parte, să le scape dela peire din cauza nepriceperii valorii lor sau a gustului de modernizare de azi, iar pe de alta să le facă să fie folosite pentru studiul intuitiv al istoriei trecutului nostru bisericesc și în adevăr că acest muzeu și-a ajuns, în o bună măsură, scopul pentru care a fost înființat.

La propunerea Secției culturale a Consiliului eparhial, Adunarea eparhială a hotărât, în ședința ei ordinară din 1930, ca acest muzeu să-i poarte numele, ceea ce episcopul Iacov a primit numai în urma stăruințelor adunării și a votului ei unanim, dar și aceasta numai după moartea sa. Cum că în acest muzeu sunt lucruri de seamă, se vede din faptul că o parte dintre ele au început a fi studiate de cunoscători și publicate, fie la noi, în articole de revistă, fie în teze de licență asupra artei creștine, ba încă a ajuns și peste hotare, într'o lucrare ilustrată a unui compatriot al nostru, d-l I. Ștefănescu conferențiar universitar în Paris, anume: „Monuments d'art chrétien, trouvés en Roumanie“.

În ceea ce privește pregătirea culturală a viitorilor preoți,

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.“, pe luna Martie 1932.

episcopul Iacov a avut în programul său de lucru, la venirea pe scaunul Huşilor, și clădirea unui local propriu pentru seminarul, reînființat după 25 de ani, de oarece localul lui cel vechiu, unde învățase și el odinioară, fusese, luat de stat pentru gimnaziu, iar chiliile episcopiei erau neîncăpătoare pentru adăpostirea elevilor.

De aceia, pe lângă cedarea din grădina și via episcopiei a unei suprafețe de 3 Hect. loc, a dat și suma de 2 milioane lei, din fondul bănesc al episcopiei.

În tot timpul, a iubit și supravegheat ca un părinte această instituție culturală bisericească. Dela un timp însă, era nemulțămît, din cauză că politica de partid trecuse peste el și peste rostul său de supraveghere, în vederea bunului mers al acestei școli.

Totuși răposatul n'a pierdut niciun moment speranța în schimbarea stării de lucruri, când la această școală bisericească episcopul va avea adevăratul rost ce trebuie să-l aibă. Dar nu i-a fost dat să ajungă această zi.

În ceace privește latura culturală bisericească, nu lipsea niciodată dela conferințele pastorale din eparhie, pe care le fixa în zile felurite, pentru a putea lua parte la toate din cele 3 județe și unde vorbea asupra părții practice a chestiunii, sau în legătură cu ea și unde, prin felul frumos cum vorbea și prin atitudinea de bătrân sfătos, își făcea interesantă sfătuirea, care era ascultată cu multă atenție. La cele din anul acesta, nu s'a mai putut duce.

Deși ajuns episcop la o vârstă cam înaintată, de 67 de ani, totuși s'a arătat destul de vioi, vizitând o bună parte din parohiile eparhiei, unde era așteptat cu multă plăcere și regretat la plecare, căci înfățișarea sa făcea o impresie deosebită, iar sfaturile sale mergeau drept la sufletul sătenilor. Cu aceste prilejuri, scotea din buzunarul său, care nu prea era plin niciodată și dădea ajutoare fie pentru o construcție de biserică sau reparație, fie pentru alt scop de binefacere locală. Despre o parte din aceste vizite canonice s'au publicat dări de seamă în Buletinul eparhial.

Pentru a veni în ajutorul celor lipsiți, a făcut sa ia ființă în parohiile eparhiei fondul milelor, pentru a cărui funcționare s'a întocmit și un regulament votat de adunarea eparhială.

Pentru satul său natal, pe lângă reconstituirea trecutului, l-a vizitat adeseori slujind sf. liturghie și tot odată a făcut o monumentală fântână, care-i va purta numele.

Din punct de vedere administrativ bisericesc, și-a condus treburile în chip mulțămitor, căci el și-a început rostul bisericesc de la paraclisier sătesc, apoi cântăreț, diacon, preot, protoiereu, membru și președinte de consistoriu judecătoresc, membru al fostului Consistoriu Superior, central, vicar episcopal și mitropolit și apoi episcop, deci, trecând prin toate treptele, cunoștea multe și, când a venit noua lege bisericească cu oameni noi, aduși de pozițiile ei și cu atâtea lacune, experiența veche a vlădicăi Iacov l-a ajutat să-și îndrumeze pe noii săi colaboratori și să poată astupa golul lacunelor prin interpretări sănătoase, așa ca totul să meargă în liniște și pe drumul cel bun.

Cu preoții, se purta ca un părinte cu cei tineri, iar cu cei bătrâni ca un frate mai în vârstă, pe atâți din ei poftindu-i la masă.

Fiindcă cunoscuse greutățile vieții preoțești și familiare, de aceea pentru greșeli nu căuta îndreptarea prin pedeapsă, ci pentru cele făptuite dojană, iar pentru viitor povățuire.

Trimiterea în judecata consistoriului sau pedeapsa directă erau proceduri mai rare și numai pentru recidiviști.

De nelipsitele intervenții politice, n'a fost scutit nici el, dar a știut așa de bine să se strecoare și să aranjeze lucrurile, încât vieța bisericească să nu sufere nimic.

La luarea unei hotărâri, întreba și pe cei din jurul său și, dacă vedea că părerea venită dela aceștia îi bună, chiar de avea pe a sa personală, nu sta un moment la îndoială ca să o înfăptuiască pe cea dintâi. Nu era autocrat, dar nici democrat la modă, ci ținea calea de mijloc.

Când erau în joc chestiuni de ordin social-bisericesc, convoca pe șefii de autorități, pe fruntașii politici și cărturari la consfătuiri, la palatul episcopal pentru cei din Huși, la palatul administrativ pentru cei din Vaslui și Bârlad.

Și în calitate de episcop, dar și în cea de istoric, a muncit mult până a văzut reînființată mănăstirea Dobrovăț din jud. Vaslui, ctitorie a lui Ștefan cel Mare, terminată și sfințită de fiul său Bogdan, căpătând și 40 hectare din întinsele domenii, cari la 1864 fusese secularizate, înfăptuind astfel aceea ce înaintașii săi de pe scaunul Hușilor voise, dar nu putuse, și prin aceasta putând să lege firul istoric al vieții bisericești, rupt la 1864, cu cel al viitorului.

De asemenea, tot prin stăruința sa, s'a reînființat mănăstirea Grădeni din jud. Tutova, ctitorie a lui Petru Rareș, cu o interesantă legendă de întemeiere, în legătura cu neașteptata sa înălțare, dela pescărie la domnie, căpătând și pentru aceasta 10 hectare de pământ din cel secularizat.

În sfârșit, tot stăruinței sale se datorește și reînființarea schitului Mălinești din jud. Vaslui, înjghebându-i și acestuia, prin danii și cumpărături, o suprafață de 20 hectare.

Primele îs locuite de călugări, iar ultimul îi locuit de călugărițe.

La mănăstirea Adam din jud. Tutova, a făcut să ia ființă un atelier de țesut covoare, o școală pentru adulte și o băcănie a mănăstirii, pentru trebuințele călugărițelor.

Pentru o cât mai lesnicioasă îngrijire a creștinilor, a prilejit prefacerea unui număr de parohii, cari, dacă în forma lor erau potrivite cu vremea când s'a pus în aplicare legea din 1893, când se afla un număr mare de preoți, câte unul și câte 2 în fiecare sat, nu tot astfel se prezintau lucrurile azi; putând lua astfel ființă un număr de parohii nouă.

A ajutat pe mulți, dar recunoștința a fost invers proporțională. Se ferea de a discuta această chestiune, care-i făcea multă neplăcere.

Din biroul său, unde todeauna îl găseai lucrând și unde rezolva chestiile bisericești ale eparhiei, ieșea mai rar și venea în cancelaria episcopală, mai ales când avea de presidat fie plenul, fie vreuna din secțiile consiliului eparhial; dar de sus, dela biroul său,

din camera dela al doilea etaj, a cărei ferestre una îi da putința să se vadă în fața celor 3 camere ale cancelariei, ochiul său observa totul, iar atunci când avea nevoie de ceva informații de cancelarie, deschidea fereastra și, după obiceiul vechiu, bătând din palme, chema pe funcționarul de care avea trebuință.

Fiindcă era un om de treabă, în înțelesul adevărat al cuvântului, încă de pe când era preot și profesor la Bârlad și apoi mai pe urmă și la Huși, a fost luat de creștini și necreștini ca arbitru în multe chestiuni, unele delicate și care însărcinări le-a sfârșit cu mulțămire pentru ambele părți.

Înfățișarea sa, patriarhală și numărul anilor făcuse ca să creadă că are nevoie de un ajutor la conducerea eparhiei și, volens nolens, l-a căpătat, dar de a cărui ajutor s'a servit în o mică măsură, căci conducerea efectivă a eparhiei a avut-o tot el, în tot timpul, afară doar de cele 2 luni de boală dinainte de sfârșitul vieții, când n'a mai rezolvat hârtiile și feluritele chestiuni. Dar chiar și în acest timp, când, cu învoirea medicului și a familiei, cineva din persoanele din administrația eparhială ne duceam să-l vedem, ne întreba de chestiunile cari erau în curs de soluționare, dând sfaturi cum ar trebui procedat mai bine, pentruca lucrurile să se sfârșească cu bine și spre mulțămirea tuturor.

Pe lângă chestiunile de administrație, care-i răpeau o bună parte din zi, căci răposatul voia să le cunoască pe toate, era ocupat zi și noapte cu planul lucrărilor sale ce gândea să facă și i-ar fi mai trebuit încă mulți ani până încă să le mai vadă îndeplinite.

Unii medici sunt de părere că și datorită unei supărări a putut să i-se rupă o arteră cerebrală, dar mai degrabă surmenajului, cu ocupațiile sale de cărturarie istorică, care, la vârsta sa, în orice moment putea aduce un desnodământ neașteptat, după cum s'a și întâmplat. De moarte în general nu-i plăcea să vorbească, iar de a sa și mai puțin.

O singură dată a spus, în chip solemn, cu prilejul jubileului său de acum 5 ani, că dorește să fie înmormântat la Bârladul său, căruia i-a închinat munca de o viață, în vederea reconstituirii firului trecut al vieții sale și în mijlocul căruia dorea să ridice o măreață catedrală, în care scop adunase o jumătate de milion de lei și cu toate că timpul era greu, nu pierduse speranța, dar pe de altă parte viscolul groaznic care a ținut 3 zile, iar pe de alta *lipsa complectă de fonduri* pentru preîntâmpinarea cheltuelilor cu îngroparea la Bârlad, au făcut să nu i-se poată îndeplini dorința și a rămas să-și doarmă somnul de veci lângă catedrala episcopală, în care își dorm același somn încă doi înaintași de ai săi: episcopii Inochentie (1766—1782) și Meletie Istrate (1851—1857).

A avut greutăți familiare, a cheltuit cu tipăritul cărților de pe urma cărora n'a avut niciun folos material, ci numai sufletesc, ba, la ultimele lucrări, nu și-a scos nici costul tiparului, căci, datorită timpului greu și pentru a nu produce nemulțămiri, nu le-a mai trimis pentru bibliotecile parohiale, lăsând ca să facă aceasta mai târziu, când timpul se va îmbunătăți, rămânând aceste cărți în teancuri, cum au venit dela tipografie.

La acestea, s'a mai adăugat și neplătirea salariului la timp, iar el personal neavând nicio avere, făcând ca, după moarte, comisiunea instituită, potrivit statutului, pentru inventarierea averii rămasă, să nu găsească în casa de fier decât suma de 80 (opt zeci de lei).

A fost nevoie ca P. S. Arhiereu Veniamin să suporte cheltuielile cu facerea raclei și a mormântului boltit, căci și familia, fiind formată din funcționari cu salariul neplătit de luni de zile, n'a putut suporta cheltuielile de înmormântare.

După cum am spus mai sus, nu obișnuia să vorbească de moartea sa, căci din hrisoavele și spițele vechi ale neamului său, știe că străbunii săi au avut viață lungă, până la 100 de ani și ceva (străbunicul său Pavăl Darie 100 de ani, iar soția lui Ioana 115 ani) și deci își socotea sfârșitul cât mai îndepărtat și deci nepotrivit de a vorbi de el.

Când cineva îi atrăgea atențiunea că ar fi bine să se odihnească și să mai lese treburile la o parte, atât cele de cărturărie istorică, cât și cele de ad-ție bisericească, lăsându-le pe acestea în seama vicarului său, răspundea că aceasta o va face mai târziu, că este vreme destulă, de oarece 70 de ani a avut dreptul să-i trăiască, iar ce va întrece peste acștia va fi darul lui Dumnezeu și, cum Dumnezeu îi bun și mare, îi va face un dar frumos de ani și nu pentru dorul de a trăi, ci pentru a-și tipări lucrările. Numai atunci se va gândi și la odihnă. Dar Dumnezeu, în nepătrunsele sale planuri, n'a fost tocmai darnic cu numărul anilor peste cei 70 și, mai înainte ca episcopul Iacob să ajungă la odihna sa pământească, l-a chemat la odihna veșnică.

Dumnezeu să-l odihnească în pace și să-i dea cununa celor aleși ai Săi!

Econom V. URSĂCESCU,
Referent administrativ în Episcopia Hușilor.

Sfințirea bisericii din Văgiulești-Mehedinti.

Zi de mare sărbătoare a fost pentru satul Văgiulești și cele depe valea Motrului, ziua de 6 Martie, când s'a sfințit biserica începută în 1907 din inițiativa bătrânului preot *I. Dăscălescu* și isprăvită prin truda locuitorilor, în frunte cu preotul ajutor *Ilie Popescu*, cu învățătorii și cu harnicul notar *Căprioară*.

Sf. Slujbă a fost săvârșită de Păr. Icon. *Șt. Pârligraș*, protoiereul județului, ajutat de preoții centrului Corcova: *Ion Roventă; Iancu Roventă; Severineanu; Munteoru; Șterfenitu; Mărgăritescu* și Pr. *P. Cernăianu, T.-Severin; Pr. Aristide Dobrescu, Covrigi și I. Ardeescu, Strâmpu*.

Răspunsurile liturgice au fost date de corul parohiei Corcova, sub conducerea tinerei *Lenuța Vlad*, iar la priveghere și la sfințire, de către corul cântăreților din centru, cârmuit de Pr. Iancu Roventă.

La serbare, a luat parte multă lume din localitate, din T.-Severin și din satele vecine. Insemnăm lipsa oficialităților la un act așa înălțător pentru sufletul poporului ce are nevoie de mângâiere.

După isprăvirea sf. slujbe, au luat cuvântul Păr. Protoiereu Șt. Pârligraș, care, în cuvinte ce au mers la inimă, a arătat rostul pe care biserica-mamă l-a avut în dezvoltarea vieții românești, dea-

lungul veacurilor. Indeamnă pe săteni să păstreze aceiaș dragoste neclintită bisericii și slujitorilor ei și aduce laude celor ce s'au trudit la ridicarea sf. locaș.

După aceasta, oaspeții mai depărtați s'au așezat la masa întocmită de fruntașii satului în localul școalei, iar mulțimea sătenilor a mers la praznicul rânduit de săteni în curtea bisericii și prin case. La masa din localul școalei, a luat cuvântul Păr. Prot. St. Părligras, închinând pentru M. S. Regele, către care sunt atințite toate nădejtile noastre și pentru P. Sf. Episcop Vartolomeu, care n'a putut fi de față trupește, din cauza sănătății zdruncinate, dar care este de față cu sufletul, urându-i spor întru lucrul Domnului.

Pr. Aristide Dobrescu-Covrigi, în cuvinte calde, a stors lacrimi din ochii bătrânului preot I. *Dăscălescu*, care se poate socoti fericit, ca și dreptul Simion, acum, când își sărbătorește ieșirea la pensie și munca de aproape 25 de ani pentru ridicarea acestui sfânt locaș; poate să-și ducă bătrânețele senine, alegându-și ca urmaș al operei pe un harnic preot Ilie Popescu. Incheie urând tuturor celor ce s'au ostenit, să ridice sfânt locaș de închinăciune în vremurile acestea de criză economie și sufletească.

Invățătorul *Popescu* închină în sănătatea Prea Sf. Episcop și a enoriașilor ce au ajutat la ridicarea bisericii.

Arătând greutatea prin care au trecut până ce au desăvârșit această monumentală clădire, mai vorbește și Inv. *D. Bădescu*. Tuturor le mulțumește Pr. *I. Popescu*, ajutorul, care va ști să-și ducă mai departe misiunea în păstrarea acestui sf. locaș.

Sărbătoarea aceasta, pentru cei aproape 90 de enoriași cari nu au biserică dela 1907 (când vechea bisericuță de lemn, ctitorie a Zoiei Brâncoveanu, a fost ridicată și mutată la curtea Prințului Bibescu, din Corcova, servind și azi ca o horbaică—capelă construită din lemn și cu multă măiestrie), a fost cu atât mai înălțătoare, cu cât vedeau că, deși începută de 25 de ani, nu va putea fi terminată, având în vedere singurul lor sprijin, produsele agricole, așa de rău plătite în ultimii ani. Dumnezeu a făcut însă ca, prin osârdia unor oameni inimoși, cari au bătut zilnic la ușa zăvorită de greutatea vremii, să poată să-și termine acest sf. lăcaș.

Păr. ARISTIDE DOBRESCU
Covrigi.

Silințe creștinești în Tecuci.

Încă din toamnă, dela venirea sa în parohia *Maica Precista*, Pr. *Grig. Tudose* a început o frumoasă muncă de creștinism viu, ținând în fiecare Duminică, la 4 după amiază, *adunări creștinești*, în care, pe lângă tâlcuirea învățăturilor sfinte, caută să arate ascultătorilor, cum valorile morale ale creștinismului pot ajunge în viață pe fiecare zi, în vor de pace, de odihnă și tărie sufletească.

În atmosfera de spiritualitate curată, ce o revarsă în sufletul celor adunați Corul *Vangheli*, se aude glasul preotului, ce se roagă pentru cei îngenunchiați și dornici de primenirea ființei lor sufletești.

Când, pe înserate, lumea părăsește în reculegere Sf. Biserică, ai impresia vremurilor bune și bătrâne, în care cuvântul Domnului era îndreptarul vieții cinstite românești.

EXTERNĂ

Referat

despre ședința Comisiunii mixte de studii (*Doctrinal Joint Commission*), ținută la Londra, dela 15—20 Octombrie 1931, privitor la Intercomuniune între Biserica anglicană și cea ortodoxă.

În anul 1930, s'a ținut la Londra un mare congres al Bisericii anglicane, la care au luat parte și reprezentanți ai Bisericii ortodoxe. Rezultatul acestui congres a fost pe scurt expus de noi în revista teologică «Candela» Anul XII 7—9 și în broșură separată. Un raport amănunțit am prezentat Sfântului Sinod, care a luat cunoștință de el și l-a aprobat.

În acea dare-de-seamă, am arătat că, între ortodocși și anglicani, au fost discuții despre condițiunile necesare pentru o înțelegere între aceste două Biserici. Ca bază de discuție, a servit atunci «Terms of Intercomunion» London, Newyork 1929, University Press of the Osford. La acea conferință, în 1930, s'au pus, în discuțiune chestiuni ce privesc. 1. Credința creștină; 2. Canonul sf. Scripuri; 3. Suficiența sf. Scripturi; 4. Simbolul credinței; 5. Doctrina despre sf. Duh; 6. Filioque; 7. Varietatea obiceiurilor; 8. Numărul sacramentelor; 9. Sf. Euharistie; 10. Sf. hirotonie; 11. Sfintele icoane.

În urma acestor discuțiuni, s'a convenit ca să fie aleasă o comisiune comună, dintre ortodocși și anglicani (*Joint Commission*), pentru a trata chestiunile de doctrină. Rezultatul studiului l-am amintit în raportul nostru către Sf. Sinod, broșura resp. pap. 30-33.

Pentru continuarea tratatavelor, «Lambeth-Conference» a hotărît să se constituie o comisie mixtă din anglicani și ortodocși. Bisericele ortodoxe au primit această propunere. Patriarhul din Constantinopol s'a adresat tuturor Bisericilor ortodoxe, ca să numească câte un reprezentant în acea comisie.

Sf. Sinod al Patriarhiei române ne-a delegat pe Smerenia noastră și am participat la conferința comisiei mixte de studii (*Joint doctrinal Commission*), în zilele de 14—20 Octombrie 1931, în palatul Lambeth. Această comisiune era compusă din reprezentanții următori ai bisericeii anglicane:

Episcopul de Gloucester; Arhiepiscopul de Dublin; Episcopul de Gibraltar; Episcopul din Nord-Indiana; Episcopul din Fulham; Prof. *Goudge* dela Universitatea din Oxford; Canonicul *Douglas*; Prof. *Grensted* dela Univ. din Oxford; Rev. *P. Usher*.

Din partea Bisericii ortodoxe, au fost recomandați din partea Patriarhului din Constantinopol următorii:

I. P. Sf. Mitropolit *Ghermanos* al Thiatirei, reprezentând Patriarhia Constantinopolului și a Ierusalimului; Arhiepiscopul și Mitropolitul *Nectarie*, reprezentând Patriarhia României; Mitropolitul *Theodosios* din Tir și Sidon, reprezentând Patriarhia Antiohiei; Mitropolitul *Polycarpus* din Trikkes, reprezentând Arhiepiscopia

Greciei; Episcopul *Irineu* din Novisad, reprezentând Biserica din Iugoslavia; Episcopul *Leontios*, reprezentând Biserica Ciprului; Prof. univ. *Arsenieu*, reprezentând Mitropolia din Varșovia și Arhimandritul din Londra *Constantinides*, reprezentând Patriarhia Alexandriei.

Președinți au fost aleși, din partea anglicanilor, episcopul de Gloucester, iar din partea ortodocșilor Mitropolitul Thiatirei, ca reprezentant al Patriarhiei din Constantinopol.

După un salut călduros din partea Anglicanilor, rostit prin gura Arhiepiscopului de Canterbury și mulțămită din partea ortodocșilor, rostită de Mitropolitul Thiatirei, s'au prezentat și verificat documentele de delegare ale tuturor reprezentanților. Discuția a început apoi mai mult cu scop informativ.

Mai întâi, s'a reamintit rezultatul la care s'a fost ajuns la Conferința Lambeth din 1931. S'a constatat, de toți reprezentanții bisericilor ortodoxe și anglicane, că sinoadele și bisericile autocefale au salutat bunele tendințe de a căuta o bază de înțelegere și că, din ambele părți, adică atât din partea anglicană, cât și din cea ortodoxă, este bunăvoință și dorință de a ajunge la o colaborare. Aceste deliberări prealabile și pregătitoare au durat câteva zile. Incepeau adesea foarte aprinse și izbucneau uneori destul de vehement; dar după ce ne întăream rostind câte o rugăciune, liniștea se aciua și ajungeam la înțelegere deplină și frățească și adesea la rezultate miraculoase.

Mi-am făcut note despre întreg mersul acelor debateri. S'a hotărât însă ca să nu se publice discuțiunile, deoarece contrarii unei înțelegeri ne păndeau și făceau felurite intrigi. Abia ajunși acolo, toți ortodocșii am primit epistole anonime, denunțuri și încercări de denaturări. Membrii altor confesiuni din Anglia și chiar o parte din anglicani ar dori să zădărnicească înțelegerea. Se bănuia că, și din partea Românilor, ar fi oameni care ar fi încercat să pună obstacole. Mare mi-a fost mirarea când mi s'a raportat, că un Arhimandrit ar fi fost în 1930 la Londra, după terminarea Conferinței la Lambeth, pentru a afla ce s'a lucrat și că de acolo ar fi plecat pe la Roma. Să se fi provocat la cele mai înalte persoane din țară care l-ar fi trimis în misiune. Am liniștit lumea de acolo și am făcut-o să creadă, că doară un nechemat, o fire infiptă, ar fi putut să comită această lipsă de tact și că nu numai nu a avut nimeni nicio misiune, și niciun rol din partea României, dar sunt sigur că și Roma, dacă ar vrea să lucreze prin cineva, și-ar fi găsit instrumente mai de valoare și oameni mai deacătării.

Toate în detalii deci nu le putem raporta, legați fiind și cu cuvântul dat. Nu putem însă trece cu vederea unele idei revelate acolo.

Întâi, bătrânul Arhiepiscop de Canterbury un om cu mult tact, salutând reprezentanții, constată că reprezentanții ortodocși au fost numiți de Patriarhul din Constantinopol și de aceea el primește această delegație, dar regretă că din aceea lipsesc reprezentanții Bulgariei. El s'ar bucura, dacă aceștia ar fi participat măcar

particular. El regretă mult că nu sunt reprezentanții Bisericii ortodoxe din Rusia. Să roagă lui Dumnezeu să vină timpul când vor putea veni și ei la astfel de manifestări plăcute lui Dumnezeu.

Arhiepiscopul de Canterbury crede să continue desbaterile din anul trecut.

«Inimile noastre, zice el, sunt gata spre unire între Biserici. Dar trebuie să fim precauți și să nu se facă prea repede. Ar fi de dorit ca să se facă o Intercomuniune, cum s'a făcut la Catolicii vechi. Va ajunge, dacă Prosinodul ortodox va face o legé, hotărând Intercomuniunea. Relațiunile noastre cu Biserica ortodoxă sunt intime. Noi trebuie să ajutăm Prosinodului, ca să poată lua o hotărâre». Acestea sunt cuvintele înțeleptului Arhiepiscop de Canterbury.

Din partea ortodocșilor, prin rostul Mitropolitului Ghermanos, s'a declarat că recunoaștem greutățile și obstacolele ce se opun unei uniri desăvârșite. Recunoaște și greutățile în Biserica anglicană și curente care lucră în contra. Dar, cu ajutorul și voia lui Dumnezeu, se va ajunge la o înțelegere. O «communio in sacris» ar putea afla loc abia după ce s'ar face o totală unire dogmatică.

Smerenia noastră a arătat diferite trepte de colaborare între biserici. Ziceam, întâi, că este necesară o cunoștință reciprocă; al doilea, poate afla loc o colaborare între două Biserici care se cunosc, colaborare de dragoste, de ajutor reciproc, de filantropie, de propagandă a moralei, al treilea, se poate admite o Intercomuniune, care poate fi individuală sau și generală, al patrulea, ar fi Communio in sacris și o unire în credință.

Tendința noastră, după ce ne cunoaștem reciproc, după ce colaborăm la diferite congrese și ocaziuni, e să ajungem la o intercomuniune.

Președintele, Episcopul de Gloucester, spune că chiar Intercomuniunea are două trepte și anume; 1. Economia, adică dispensa și 2. Intercomuniunea practică. Prima treaptă duce la a doua și cu bunăvoința reciprocă, fără o lege din partea noastră, Bisericile, pot ajunge la un asentiment reciproc.

Pentru înțelesul raportului ce urmează, e necesar a aminti că episcopul de Gloucester, la o întrebare de a noastră, ce înțelege sub biserica nedespărțită (*Undivided Church*), răspunde că înțelege Biserica până la 1054, cu învățătura ei pe care anglicanii o acceptă în întregime.

Privitor la tradiție, se vede din rezoluție că a fost o discuție destul de interesantă, care însă a lămurit pe deplin ce e tradiție. Un argument al nostru, pe care l-am fost indus pentru înțelesul a ceea ce se zice tradițiune, am fi dorit să fie menționat. Noi am zis acolo: Dovada pentru existența și autoritatea Tradițiunii e și următorul fapt:

«Întâi, Apostolii au vorbit și apoi au scris. Multe nu au scris. Dar au vorbit și au explicat. Ce a rămas nescris aceea e tradiție. De aceea Ap. Paul a zis să ținem la tradiție, ori de e oral, sau scris venită la noi».

Mitropolitul Ghermanos al Thiatirei a accentuat că Sf. Scriptură este o parte, iar Sf. Tradiție alta.

Privitor la sacramente, s'au purtat de așisderea discuțiuni foarte aprinse. Ar fi nesincer, dacă am fi ascuns greutățile. În fine, totuși s'a ajuns la o apropiere acceptabilă.

Privitor la învățătura adaosului «Filioque», anglicanii au recunoscut, în Conferința la Lambeth din 1931, că «Filioque» s'a introdus în mod neregulat (nelegal) prin, secolul al VII. Simbolul credinței nu conținea acest adaos. Ei susțineau, că, dacă și astăzi, în unele provincii, se întrebuițează *Filioque*, apoi anglicanii îl întrebuițează gândind numai la purcederea temporală, adecă la trimiterea. De aceea rezoluția nouă, de sub 3 și 4, publicată acum de *Doctrinal Joint Commission*, poate fi privită ca un progres și acceptabilă.

Convenția între catolicii vechi și anglicani ce s'a făcut (tipărită la fine) e așa că fiecare confesiune să-și recunoască reciproc catolicitatea și independența, menținându-și fiecare ceea ce este propriu, fără a se cerceta mult diferențele dogmatice. Prin această unire, nu se impune nicio opinie doctrinală dela o confesiune la alta, nici devoțiuni sacramentale, precum nici practici liturgice caracteristice uneia din ele.

Față de această convenție, convențiile dintre ortodocși și anglicani sunt mai precise și un mare progres. Noi am exoperat condițiuni mult mai favorabile.

În următoarele, dăm în traducere ad verbum din limba engleză:

Raportul Comisiunii comune de studii.

(Publicat cu autorizarea Charității Sale Arhiepiscopul de Canterbury și atot Sfințeniei sale Patriarhului Ecumenic.

Raportul comisiunii comune de studii numite și compuse de către Patriarhul ecumenic și Arhiepiscopul de Canterbury pentru a studia punctele de unire și de diferență între Biserica anglicană și Biserica ortodoxă de Răsărit.

Noi, Comisiunea comună mixtă, de studii privitoare la relațiile Bisericii Anglicane și a celei ortodoxe de Răsărit, raportăm cum urmează:

I.

Condițiunile de relațiuni.

Noi am hotărât să luăm ca bază următoarele Rezoluțiuni ale Conferinței dela Lambeth din 1930:

33. Conferința nu are să-și asume a fi un sinod ca să hotărască o bază de credință spre a defini credința. De aceea ea nu este în stare să decidă astfel de lege formală, privitor la subiectele referate în Resumatul discuțiunilor între Patriarhul din Alexandria și ceilalți reprezentanți ortodocși și episcopii Comuniunii Anglicane, dar protocoalele acceptate ca baze de către episcopii anglicani cuprind în ele suficient valoarea învățaturii și practicei Bisericii anglicane și a Bisericilor în Comuniune cu ea, în privința acestor subiecte.

II.

Conferența Lambeth.

Comisiunea a menționat mai sus, înainte de toate, această porțiune din Raportul dela Lambeth, care privește Biseriile ortodoxe de Răsărit și rezumatul acelor discuțiuni, și așa a precizat și locul care trebuie să le ia în deliberare. Ele se atașează ca documente în Apendice la acest raport.

Ca rezumat, a primit asentimentul Conferenței Lambeth. Noi nu credem că el va mai fi dezbătut sau schimbat în provinciile noastre și noi dorim ca aceasta să se trimită înainte de ce se va ține Sinodul Bisericilor ortodoxe de Răsărit și înainte de Convocarea și Sinodului nostru al Comuniunii Anglicane.

III.

Sugestii privitor la economia Intercomuniunii.

În rezumatul care s'a acceptat de către Conferența Lambeth, privitor la ceea ce s'a făcut ca să se admită sub circumstanțe speciale, membrii Bisericii ortodoxe de Răsărit, la sacramente și alte servicii divine ale episcopilor și clericilor anglicani, Comisiunea a și primit dela episcopul de Fulham, ca reprezentant a acestei opere a Bisericii anglicane în Europa de Nord și în cea centrală, dela episcopul de Gibraltar, privitor Europei de sud, și a episcopului de Nord-Indiana despre ținuta din biserica episcopală din America, arătând totodată urgența unui aranjament de a face astfel de propuneri pentru viața spirituală a unora, care sunt departe de preoții comunităților lor în ambele Biserici. Comisiunea dorește să rezolve toate aceste materii înainte de Sinodul Comuniunii anglicane și de a sf. Biserici ortodoxe de Răsărit și să afle modul cum să facă o deciziune cât de posibilă a acestei probleme urgente.

IV.

Datoria acestei comisiuni, de acord cu condițiunile ce se vor hotărâ, este de a examina învățătura celor două Biserici, numărul punctelor privitor la care se va afla unire între ele; ca să nu apară nicio diferență care să fie de importanță și să raporteze despre aceste obiecte respective Bisericii. Aceste obiecte avându-se în vedere, am discutat: 1. Revelațiunea creștină; 2. Scriptura și Tradițiunea; 3. Crezul Bisericii; 4. Doctrina despre sf. Spirit; 5. Varietatea obiceiurilor și usanțelor în Biserică; 6. Fixarea sigură a chestiunii cum considerăm sacramentele și cum urmează rezultatele deliberărilor privitor la aceste puncte.

Arhiepiscop și Mitropolit NECTARIE
al Bucovinei.

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

Gala Galaction, PAPUCII LUI MAHMUD. Roman de 236 de pagini, în formatul cărților de școală. București, editura „Adevărului“, 1932. Prețul 50 de lei.

1. Cine a citit cea din urmă carte a Părintelui Galaction, *Roxana*, va băga-de-aeamă ce grozavă săritură este dela aceia până la *Papucii lui Mahmud*. În toate privințele.

Dacă Păr. Galaction este un bărbat prea vrednic de a fi prețuit, pentru multele sale merite, îmbrățișarea care i se cuvine va spori nespuse de mult prin această nouă scriere a sa. *Roxana* a lăsat multe nedumeriri, în sufletul multora, deși și în ea avem puse în lumină probleme pastorale, peste care nu se cuvine să trecem cu ușurință. *Papucii lui Mahmud* însă înseamnă un așa spor, o așa ridicare în înălțimi peste aceia, încât trebuie să ne oprim mult la aceasta și să stăm de vorbă despre ea.

În adevăr, câmpul în care se învârtesc chipurile din *Roxana* este mult mărginit și ca timp și ca întindere. Lucrurile se petrec de colo până colo. Câmpul însă în care se mișcă chipurile din *Papucii lui Mahmud* este mult mai larg. Lucrul lor se întinde până departe.

Asemănată acum noua scriere cu *Roxana*, trebuie să spunem că *Papucii lui Mahmud* l-a costat pe scriitor mult mai multe osteneți, mult mai multă grijă ca aceia, pentru că mult mai greu vei duce firul ascuns care mișcă viața mai multora decât pe al câtorva. A pune pe fiecare ins cu felul lui, fără a-i silui firea; a-l face să trăiască tocmai viața care i se cuvine, ca să fie ființă vie, și nu scornitură de mucava a unui scriitor, — este lucru foarte anevoios. Aici și este meșteșugul romancierului. Păr. Galaction însă trece biruitor peste această greutate. Fiecare din chipurile care mișcă în romanul său este o persoană atât de vie, atât de bine cuprinsă în trăsăturile cu care-o zugrăvește, încât Sf. Sa, mult mai îndemânat decât în *Roxana*, se dovedește un desăvârșit maestru al scrisului. Deși scena desfășurării și mișcării persoanelor e cu mult mai largă ca în *Roxana* și întinsă peste o vreme cu mult mai lungă, totuși niciun chip din câte se mișcă în sânul noului roman nu este elintit din firea lui. Totul merge fără silnicie, în cea mai firească psihologie.

Romanul e cel mai greu soi de scriere, pe care însă Sf. Sa a izbutit să-l stăpânească și să ne facă să gustăm clipe de adevărată viață a noastră.

2. Nu numai însă în latura aceasta psihologică scriitorul este la toată înălțimea, ci și în altele. Așa, de pildă, Sf. Sa, punând pe hârtie acest roman, n'a avut numai să gândească și să chibzuiască. A mai trebuit și să studieze.

Așa zicând, această scriere e un roman istoric, pentru că țesătura lui se petrece acum mai bine de 50 de ani, pe vremea războiului din 1877. A întrebuițat toate amănuntele vieții de atunci, frământările politice de atunci, prefacerile sociale care au urmat; a înfățișat unele amănunte ale războiului prin care am trecut și a nu greși în ele, — este

un lucru greu. Trebuie să stai să studiezi, pentruca să fie toate la locul lor și să ai o icoană adevărată și din punct de vedere istoric.

Ei bine, Păr. Galaaction e atât de exact în toate acestea, încât noi ne-am minunat. În adevăr, noi, personal, avem în minte foarte multe amănunte ale războiului dela 1877. Pasiuni ale tinereții ne-au făcut că am citit tot ce ne-a căzut în mână cu privire la acel război. Și fapte răzlețe petrecute în vremea lui și povestirea întreagă a războiului au trecut amănunțit pe sub ochii noștri. Din această pricină, avem vie în minte întreaga desfășurare a războiului și toate marile popasuri ale lui.

Iată că și Păr. Galaaction pomenește de ele, de atacurile frânte ale Rușilor înaintea Plevnei la 8 și 18 Iulie 1877, despre atacurile noastre dela 6 Sept. și 7 Oct. 1877, despre nmirile locurilor, așezarea apelor și curgerea lor în Bulgaria, unde s'a desfășurat războiul,—toate acestea cu așa exactitate, încât trebuie să-ți zici: O! până să puie pe hârtie, omul acesta a trebuit să studieze, nu glumă!

Și în limbă Sf. Sa înfățișează icoana vremii. Făcând pe oameni să vorbească, totdeauna pune în gura lor vorba de „răzbelul“ dela 77. Așa zicea lumea pe atunci. Așa îi auzeam și noi vorbind în copilăria noastră. Azi nimenea nu mai zice *răzbel*, ci numai *război*. Deci în scrisul Părintelui Galaaction din acest roman, avem întocmai mișnarea oamenilor de atunci și înfățișarea vieții care a fost. Aceasta înseamnă însă un lucru mai greu decât a scrie despre lucrurile de sub ochii tăi.

3. Dar fiindcă a fost vorba de limba Părintelui Galaaction, să ne oprim aici mai îndelung. Sf. Sa ni se arată aici sub o față atât de nouă, atât de necunoscută, încât nu putem decât să ne arătăm toată bucuria că-l vedem meșter al limbii poporului. În adevăr, Păr. Galaaction a scris până acum tot într'un grai spilcuit orășenesc. În rândurile sale, găseai cele mai săltărețe noutăți de limbă și departe te simțeau de graiul strămoșilor. Părerea noastră era: „Eh! Galaaction nu știe limba poporului! El are scrișeala limbii din saloane. O fi el dela țară, dar s'o pomăzuit cu totul la oraș!“

În *Papucii lui Mahmud* însă rămâi uluit. Galaaction scoate la iveală o așa limbă, pe care nu i-am cunoscut-o niciodată! El are așa bogăție de vorbe din graiul poporului, așa desfășoară aici taifasurile oamenilor în graiul neaș al lor, încât descoperi în Sf. Sa că este un cunoscător al graiului oamenilor dela talpă, mult mai adânc decât cum ai fi crezut după alte scrieri ale sale.

Prin aceasta Sf. Sa iese la iveală cu un merit deosebit și noi nu putem să-l tăcem, pentrucă preoții noștri au nevoie să învețe limba românească. Au ajuns de n'o mai știu. Cu ochii la ziare, au ajuns de și-an stricat și ce bruma au mai păstrat dela țară, și acum trebuie s'o învețe din nou. Ei iată, cartea Părintelui Galaaction le va fi de mare folos și în această privință. Pentru noi, a fost o descoperire și încă una prea plăcută.

4- Dar, la urma urmei, ce este această scriere? ce cuprinde ea? care e șesetura ei? Trebuie să spunem că aceasta e o scriere creștinească și trebuie prețuită ca atare. Sâmburele ei este un caz de conștiință. Un om noide pe altul la beție, pe un biet prins de război, pe turel Mahmud, pe care-l luasem dela Plevna. Lui *Savu Pantofaru*, om de treabă și

azezat, i s'a năzărit, printre fumurile beției, oă trebuie să omoare un turc. Și l-a omorât pe bietul Mahmud, nu tânăr care abia se ținea pe pe picioare de bolnav. Când, a dona zi, și-a dat seama de ce a făptuit, ucigașul n'a mai avut liniște. S'a îmbolnăvit greu, a scăpat, dar n'a mai fost omul de înainte. Ii stătea în față nelucetată chipul faptei sale. Chinuit astfel, s'a dus la spovedanie la un pustnic din împrejurimile Rușilor-de-Vede. Acesta i-a dat un canon greu. Urmarea acestui canon a umplut întreaga viață a lui Savu. Peripețiile vieții acestuia, toate împletite cu multă măeștrie, fără nimic silnic și căutat, cuprinde grosul romanului. Toate se încheie prin moartea curată a lui Savu, ajuns la limanul ispășirii sale.

Desfășurarea e atât de puternică, încât cititorul nu va putea să rămâie nescuturat. Sunt în acest roman pagini care încrâncenează pe om.

El duce cu sine o adâncă pătrundere psihologică. Totuși lucrul acesta nu merge ca o disecțiune greoaie, ci totul pășește atât de învrăstat cu viața, așa de împletit cu frământările noastre sociale, cu obiceiurile oamenilor, încât nici nu simți ce armătură puternică poartă pe ea întreaga desfășurare a amănuntelor care te mână inte la vale.

Și în aceasta măeștria Părintelui Galaaction e fără greș. Dacă ar fi să-l asemănăm cu cineva din literatura străină, fără să fie aceeași urzeală, dar ca chestiune de pătrundere psihologică, de încheiere prin moartea izbăvitoare, noi ne-am gândit citind acest roman, la *le Démon de Midi* al lui Paul Bourget.

Romanul lui Galaaction este, fără îndoială, o măreață scriere creștinească, de ivirea căreia trebuie să ne bucurăm. Intr'însa domnește o caldă atmosferă și vorbire duhovnicească. Ne întâlnim în ea cu vrednice chipuri bisericesti. Preoții au intr'însa o unealtă pe care, cu inimă liniștită, o pot pune înaintea credincioșilor lor. Taina spovedaniei, muștrarea cugetului, groaza de fapta rea sunt învățăturile care licăresc viu printre ochiurile scrisului ei. Dacă pe lângă *Roxana* unii au trecut îndoielnicii, nu mai pot trece astfel pe lângă *Papucii lui Mahmud*. E un mare salt dela ce a fost aceia și de care trebuie să ne bucurăm din toată inima. Noi socotim o datorie a lăuda această carte și îndemna pe preoți s'o caute și s'o citească. E și foarte ieftină, încât se poate răspândi ușor.

Arhiepiscopul *Grigorie Leu Botoșăneanu*, **VEDEȚI CUM SĂ UMBLAȚI, CU PAZĂ** (Efeseni 5,25). Scriere de 80 de pagini, în formatul cărților de școală. Mănăstirea Cernica, 1932. Nu spune prețul.

În scurtă vreme, Vlădica Grigorie a scos această nouă scriere, care este lucrată pe altă dără decât cea pomenită în nr. trecut. Pe când aceia are numai deslășurări teoretice, aceasta este cu totul practică. Putem numi aceasta o fâșie de lucrare pastorală. Intr'însa, vedem strădania Prea Sfinției Sale, ca vicar al Mitropoliei dela Iași, de a pune un frâu neorânduiriilor religioase din ținuturile Mitropoliei. În adevăr, afară de lupta cu sectele, acolo sunt grele necazuri cu părtașii calendarului vechin. Oamenii au dat dovadă de o încăpățănare neașteptată. Fiind Mitropolia Moldovei ținut cu multe și vechi mănăstiri, călugării ținând mai mult cu vechiul calendar, locuitorii s'au arătat și ei mai

porniți pe partea calendarului vechiu. Vrednică a fost toată munca Vlădicăi Grigorie pentru a pune o stavilă neorânduiei. Citim, în această scriere, bucăți din mai multe rapoarte înaintate de Prea Sf. Sa către I. P. S. Mitropolit *Pimen* al Moldovei, vedem încercările sale de a sistematiza lucrarea și a o face mai rodnică și mai îndreptată către izbânda așteptată. Găsim aci amănunte de tot interesul și arătări despre cum trebuie să fie silințele preotului pentru a izbui și a ajunge iar oârmacini turmei. Avem în aceasta o vrednică scriere, pe care se cuvine s'o folosim și s'o prețuim după toată cuviința.

De acelaș, **Nu este al vostru a ști anii sau vremurile.** Chișinău, 1932. Cărticică de 30 de pagini, în formatul cărților de școală. Prețul 15 lei.

În această cărticică, avem trei cuvântări ale Prea Sfințitului *Grigorie Botoșăneanu*. Una e la Vinerea Mare din 1931; alta la Înălțarea Domnului din acelaș an; a treia e la înmormântarea răposatului Episcop *Iacov* al Hușilor, în ziua de 3 Ianuarie a. c. Cuvântările sunt fără mare desfășurare de încărcături omiletice, mai mult gândiri cucernice despre câteva clipe mișcătoare din viața marilor sărbători. Ele sunt revărsări sufletești care au putut folosi celor ce le-au auzit. Limba este prea înecată în înșirări străine de graiul în care trebuie să curgă cuvântarea bisericească. Ele trebuiesc prețuite prin faptul că nu lasă amvonul să tacă și mai dau împlinire datoriei de a face cuvântul creștinesc să răsune în biserică.

Arhîm. SCRIBAN

INSEMNĂRI MĂRUNTE

...Decât o judecată dreaptă. — Nu e semn bun când într'o țară sunt procese prea multe. E dovadă că oamenii nu se înțeleg, că nu sunt duhuri de pace. Și, unde nu e pace, trebuie să se înmulțească organele care să le înfrâneze. Aceasta înseamnă cheltuială, prin înmulțirea slujbașilor care ar trebui să fie mai puțini.

Citim în ziarul *Curentul* din 21 Martie a. c., că procesele primite la tribunalul din Timișoara, în anul 1831, au fost în număr de 29,008, pe când în 1927 au fost numai de 18,585. Aceasta înseamnă că oamenii sunt mai călcători ai rânduieilor și mai neastâmpărați ca în trecut. Ca în timp de trei ani, să fie un spor de peste 11,000 de procese, aceasta e din cale afară. E semn rău pentru locuitorii de acolo. Înseamnă că duh de pace nu e între ei, că ușor se dau la călcarea rânduieilor. Cași în altele, găsim și în aceasta o alunecarea spre prăvăliș.

A. S.

Pentru P. S. Episcop al Aradului. — După ce am citit articolul P. S. V., din nr. 2. a. c., al *Bis. Ort. Române*, parcă prevăd că, în curând sau, chiar în nr. 3, se vor sfârși aceste drepte, ziditoare și plăcute aprecieri pentru preoți, pe cari, cetin-

du-le oricare din noi, are prilejul să se vadă ca într'o oglindă fidelă, în rolul său de preot al lui Hr. în lume, și acum un legitim regret mi-se naște în suflet, la gândul că se vor sfârși...

De aceia rog pe P. S. V. să continue a expune mai departe strădanile și ostenelile apostoliei noastre, însoțite ici-colo de îndemnuri, de aprobări și de îndreptări, atât aici, în Bis. Ort. Rom., spre a ne stimula pe noi și a ne da măsura vredniciei și datoriei noastre, cât și în alte organe de publicitate, de unde și mirenii să cunoască pe cei ce se ostenesc atât de anonim și stăruitor în mijlocul lor, ba uneori chiar luptându-se cu unii din ei...

Când am cetit cum un preot bine-ostenitor a fost smuls din anonimat și dat pildă, zicându-i „un preot al meu“, am simțit un suflu cald, părintesc, mai mult decât dintr'o pastorală, cu caracter adesea protocolar, oficial. Când vedem pe un Vlădică înșirând și apreciind strădanile noastre, greutățile ce întâmpinăm păstorind cu demnitate, moralul nostru este întărit și înălțat.

Aceste aprecieri și îndemnuri ne sunt o legitimă și foarte oportună mângâiere, în aceste vremuri vitrege, mai ales pentru albinele lucrătoare, cari, financiarmente sunt prea prost apreciate, chiar cu concursul și îngăduința celor ce cunosc pozitiv viața și cerințele noastre.

Vă rugăm a nu sfârși curând. Cuvântul cald, părintesc își va găsi meritatul răsunset în sufletele noastre dornice de el.

Pr. N. BONCEA
Com. Titești-Arges.

Ș T I R I

Adunarea eparhială a Episcopiei Bălților și Hotinului a ales pe Păr. Arhimandrit *Scriban* ca deputat al ei în Congresul Național Bisericesc.

Sf. Sinod s'a adunat în sesiune extraordinară în ziua de Miercuri, 30 Martie a. c., în palatul Patriarhului. La deschiderea Sinodului a fost de față d. Prim-ministru *N. Iorga*, care a citit mesagiul de deschidere, și Păr. Dr. *Aurel Crăciunescu*, secretarul-general al Ministerului Cultelor. D. N. Iorga a plecat îndată după deschidere. Chestiunea cea mai însemnată de discutat a fost despre întocmirea învățământului teologic din seminarii și academiile de teologie.

La câteva zile după aceasta, Sf. Sinod s'a adunat din nou, la 11 Aprilie a. c., pentru a discuta un proiect pus în Adunarea Deputaților ca să se schimbe legea alegerilor eparhiale.

Vlădici în ajutorul nenorociților.—Se știe jalea căzută asupra neamului românesc prin împușcarea celor fugiți de peste Nistru la noi ca să scape de urgia domniei bolșevice. Toți aceștia sunt moldoveni de ai noștri, din Ucraina, care au dat să scape de acolo fugind la noi. Unii au scăpat și se află acum între noi, dar și mulți au căzut răpuși de gloanțe ucigașe. Prin aceasta, mulți copii au rămas fără părinți. Cititorii cunosc toate acestea din ziare, așa

că nu mai este nevoie să înșirăm și noi aici ceiace ei știu destul de bine și de amănunțit. Dar aici voim să pomenim despre fapta Prea Sfințitului Episcop *Visarion* al Hotinului, care, împreună cu consiliul eparhial, a trimis știre prefectului județului Tighina, că trimete pentru îngrijirea celor fugiți suma de 10,000 de lei, iar eparhia primește la ea, pentru a le da îngrijire și învățătură. 4 băieți și 10 fete. În acest scop, episcopul a trimis pe Păr. Arhim. *Daniil*, exarhul eparhiei, ca să ia cu sine pe copii și să-i aducă în eparhia Hotinului.

Fapta Prea Sfințitului *Visarion* e de mare vrednicie creștinească și revarsă toată cinstea asupra sa și a clerului său. Biserica îndeplinește prin aceasta una din cele mai vrednice chemări ale ei.

Acum să pomenim alta. Un prăpăd venit peste noi de curând a fost vărsarea de ape care a pustiit multe gospodării. Multe case au fost dărâmate și în eparhia Aradului. Prea Sf. Sa Episcopul *Grigorie* însă a luat vrednica măsură, împreună cu consistoriul său, de a da 100,000 de lei pentru a se veni în ajutorul celor pângubiți în orașul Arad, iar personal Vlădica *Grigorie* a dat 15,000 de lei. Afară de aceasta, a împrăștiat un indemn în eparhie pentru ca fiecare să ajute pe cei loviți de înec. Altă faptă și aceasta care aruncă o nouă dâră de lumină asupra Bisericii. Prin aceasta, și altele ca acestea, vom amuși multe guri ce se deschid împotriva noastră.

Preot lăudat în congres.—Păr. *Grigore Tudose* din Tecuci a fost mult lăudat, în adunarea generală a Societății Ortodoxe, de d-na Dr. *Nelly Popovici*, prezidenta Societății Ortodoxe din Tecuci pentru rodnică sa muncă prin slujbele sfinte pline de învățături.

Adunarea generală a Societății Ortodoxe.—În zilele de 16 și 17 Aprilie a. c., Societatea Ortodoxă a Femeilor Române și-a ținut adunarea sa generală în București, sub prezidența Principesei Alexandrina Cantacuzino. În ziua întâia, după o salutare a prezidentei către delegați și delegate, a urmat citirea rapoartelor multor filiale. Cu mare mulțămire a fost ascultată darea-de-seamă a filialei Tecuci despre activitatea creștinească socială urmată în acea filială, cum și despre faptul că a putut avea prisos de venituri, nu lipsă, cum ar fi fost de așteptat. Tot așa filiala Bârlad. Prezidenta le-a adus mulțămiri. Alte filiale însă o duc mai greu, cum este cea din Cluj, unde nu se găsește biserică ortodoxă neincăpătoare pentru largă folosință a ortodocșilor. Clujul are nevoie de ajutor. Filiala Sulina a arătat că o vrednică muncă creștinească s'a desfășurat și acolo. Ploeștiul dă 2000 de lei pentru biserica ortodoxă din Cluj și roagă și celelalte filiale să dea.

Ziua II s'a deschis prin Te-Deum la Institutul din str. Principatele-United la 10¹/₂ dim. și prin ședință, sub prezidența Patriarhului, la 3 după a. m., la *Casa Femeii*. S'au făcut danii pentru filiala din Blaj.

Arhim. **SCRIBAN**

Conferința d-lui Dr. *Simeon Reli*, din ziua de 13 April a. c., ținută la „Universitatea liberă” din Cernăuți.

Anul acesta, împlinindu-se 70 de ani de la înființarea Soc.

pentru cultură și literatură, din Bucovina, conducătorii ei, au luat hotărârea să țină un ciclu de conferințe, pentru publicul cernăuțean, în care să trateze subiecte cu privire la trecutul și cultura Bucovinenilor. În cadrul acestora, este și aceea a Păr. Dr. Simeon Reli, profesor la Facultatea de Teologie din Cernăuți, despre: „Icoane din trecutul național bisericesc al Bucovinei”, care s'a ținut în ziua de 13 April a. c. Păr. Conferențiar, care este un meticolos cercetător istoric, a scos de sub praful unor documente inedite, datând dintre anii 1840—1880, câteva „icoane” ale vieții din trecut, a fraților bucovineni. După ce afirmă, că folosul istoriei este nu numai instructiv, ci și educativ-moralizator, vorbește despre două feluri de anatematisme și influența pe care au exercitat-o în trecut. Citește apoi câteva documente, ce descriu procesul psihologic, prin care a trecut o familie nobilă căsătorită ilegal, până ce s'a putut substrate de sub anatematizare. Foarte interesante sunt alte documente istorice, cari arată aspirațiile pentru neatarnare și păstrarea limbei, de când erau sub stăpânirea austriacă. Păr. conferențiar dovedește prin acte, că preoții sau, mai bine zis, clerul în general, a susținut păstrarea limbii române. A produs umor sănătos, cetirea unui certificat eliberat de un preot de țară, scrisă cu litere germane și cuvinte apropiate de românește, fără niciun senz și prin care satirizează stăpânirea, care voia să introducă limba germană ca oficială. Conferința fiind bine studiată și documentată, ar aduce și mai mare folos dacă ar fi publicată.

Pr. CONST. P. BELDIE

BIBLIOGRAFIE

Biserica și Școala, Arad, 21 Februarie 1932. Aceasta e revista eparhiei Aradului, în format de 2 ori mai mare ca al nostru. Iese în fiecare săptămână. Are materie de seamă, scrisă de Dr. Sabin Dan, avocat în Buteni, despre „Moarte sau viață”; despre „Rolul filmului în propaganda religioasă” de Preotul Lucian Lungu; despre „Oastea Domnului”; Activitatea „Temperanței”; despre „Cler și Popor” de Pr. Teofil Herbei și încă multe bucăți de interes.

LUMINĂTORUL, Chișinău 15 Martie 1932. Anul 65, nr. 6. Această revistă, cea mai mare dintre revistele bisericesti dela noi, este organul Mitropoliei Chișinăului și iese de 2 ori pe lună, în format ca al nostru, câte 60 de pagini de număr. Nr. de față are material de predici; despre Invățământul religios; despre organizarea parohială, dări-de-seamă, cronici; știri, Bucăți din scrierile Sfinților Părinți.

Tinerimea Română, Februarie 1932, An. 48. Aceasta e organul lunar al societății culturale cu acelaș nume. București, Bulevardul Schitu Măgureanu 4. Afară de materie socială, culturală, nr. acesta are și o bucată religioasă: „Criza morală de azi și or-

todoxismul" de *Nicolae Bogdan*. Mai mult însă trece pe lângă această chestiune, în considerațiuni depărtate, fără a trata ce spune în titlu.

LA NOUVELLE REVUE DES JEUNES. Paris 15 Fevr. 1932. Aceasta e o revistă catolică, cu teme însă nu numai religioase, ci totdeauna și religioase. Cuprinsul ei e de îndrumare generală în treburile culturii. Abonamentul e de 55 de franci francheji pe an și se cere la Paris (7), rue Vaneau 30.

THE CHURCH TIMES, Londra, 4 Martie 1932, revistă bisericească săptămânală anglicană, totdeauna cu multă și bogată materie. Scrie simpatice despre ortodocși. În nr. acesta, are o scrisoare dela Patriarhul Serbiei, care mulțamește pentru ce s'a scris despre Biserica sârbească.

Constantin Goran, Candela veacului. Versuri religioase. București, 1932. Cărticică de 53 de pagini. Prețul 20 de lei.

Poezia religioasă trece la noi prin câteva clipe luminoase. Avem câțiva scriitori care au îmbrăcat în haina poeziei câteva dulci simțiri religioase ale lor. Acum câțiva ani, făcea aceasta d. *Al. Stamatiad*, prin volumul său *Pe drumul Damascului*. Mai încoace ceva, în această ramură, pe lângă mai mulți preoți, un condei duos întrebuintează tânărul *C. Goran*, pentru a mărturisii simțirea sa curată în grădinile credinței. Numele i se întâlnește prin felurite reviste și a fost și la noi. E un scris care merită primit pretutindeni și cu plăcere îl aducem la cunoștința preoților. Mai amintim că Păr. *A. C. Cosma* din Bâlca-Coțofănești, Putna, a dat la lumină o culegere de poezii religioase.

Const. Gr. Chirica, Vremuri triste. Bârlad, 1931. Prețul 2 lei. — Aceasta e o cărticică în format $\frac{1}{3}$ ca al acestei reviste. Are 16 pagini și tratează despre prigonirea Bisericii în Rusia. Indeamnă ca nimeni să nu se lase ademenit de învățăturile bolșevicilor, fiindcă ele nu pot izbuti. Cărticica este brăzdată cu multe citate din Sf. Scriptură, ceiace arată că autorul este un îndemânat nec mânuitor al Sfintei Scripturi.

Episcopul *Grigorie* al Aradului, **Popasuri în via Domnului**, cărticică de 50 pagini, în *Biblioteca creștinului ortodox*, nr. 86-86. Arad, Tipografia Diecezană, 1931. Prețul 6 lei.

În această cărticică, Prea Sf. Episcop Grigorie al Aradului a adunat câteva din scrisorile pastorale (4) pe care le-a îndreptat către credincioșii săi în cei 6 ani de episcopat, pe care i-a împlinit în Iulie trecut. Din ele, îți împraspătezi amintirea a prea însemnate fapte, care pot fi o laudă pentru vlădica săvârșitor, dar sunt și o mare vrednicie pentru Biserica în care se dovedește că se petrec. Astfel se arată că, în doi ani de zile, a putut sfinți 28 de biserici, tot în 2 ani, credincioșii au dăruit pentru zidiri de biserici, în eparhia sa, suma de 15.000.000 de lei. În altă scrisoare, arată ce a făcut după 4 ani de păstorie, în alta, după 5 ani. Apoi se dă o cuvântare a fostului ministru d. *Goldiș*, care arată ce a făcut Vlădica Aradului în 5 ani de lucrare duhovnicească. Cu bucurie afli că atâtea s'au putut face în așa scurtă vreme.

De acelaș, **Ura baptilștilor împotriva noastră**. 33 de pagini în aceeaș bibliotecă. Arad, 1932. Prețul 3 lei.

Cărticică din cari așli multe ciudățenii și urățenii ale baptilștilor, care una spun și alta fac. Sunt dați de gol în toate scăzămintele lor.

POȘTA REDACȚIEI

Părintelui *Ioan Șerbănescu*, Teiu-de-jos, Argeș.

Mulțămim de cuvintele bune ce le spuneți pe seama acestei reviste. Dar uite că ea este lăsată să tânjească, de atâția alții care nu-și împlinesc datoria către ea. Sfințiile Voastre ne trimeteți material, dar nu mai avem unde-l tipări, fiindcă trebim să împuținăm numărul paginilor.

Părintelui *I. Goleanu*, Urechești, R.-Sărat.

Am trimes poștală Tipografeii Cărtilor Bisericești. E treaba ei, nu a redacției. Dar am să întreb personal ce e cu cartea femeii?

Pr. *Ofan*. Jud. Neamțu. Am primit scrisoarea, dar trebuie să știu cu cine stau de vorbă. De după ușă nu se poate vorbi. Dar ce fel te asunzi, că pe plic scrie: Arhim. *Mina Prodan*. Mesteacăn. Neamțu? Te-ai răzgândit dela scrisoare până la plic? În ce privește Sfântul Munte, trebuie scris. Sunt drepturile noastre.

Părintelui *Const. R. Crișan*, Moinești, Bacău.

Ne-ați trimis un art., „Vredniciei ortodoxe“, pe 6 pagini dese. Asta înseamnă 10 pag. la revistă. Noi însă nu mai putem tipări articole lungi. Scăzând numărul de pagini al revistei, nu mai avem unde tipări. Deci art., așteaptă, până la vremuri mai bune. Mai luați aminte la ceva: Nu ne mai trimiteți articole scrise pe amândouă fețele. Asta e greutate la tipografie. Se scrie numai pe o față. Despre „Orientări“, mulțămim și avem să scriem.

Domnului *Constantin Popescu-Gruia*. Mehedinți.

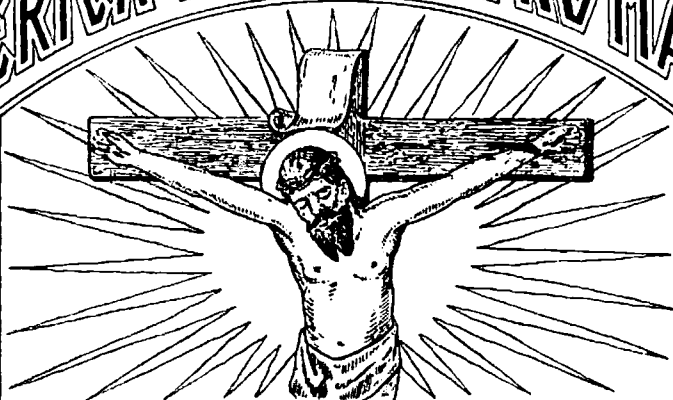
Ne-ați trimis un art., cu titlul „Insemnări“. Deși scurt, are totuși vorbe și fraze de prisos, material de umplură, care lungesc scrisul degeaba. Totuși nu pot tăgădui că aveți și însemnări care merită luate în seamă, de pildă, isprava preotului din Izvoarele, Mehedinți, care a dăruit bisericii sale o carte adventistă „Suferințele lui Hristos“. Art. se va tipări. Da de ce nu puneți localitatea de unde sunteți?

MULȚĂMIRI

Preotul și enoriașii bisericii *Sf. Gheorghe Călești* din comuna *Slănești*, jud. Gorj, aduc cele mai vii mulțămiri d-lui *Colonel Ioan Bălănescu* din București, str. Poterași, 18 și familiei sale, care, cu bună inimă creștinească, au dăruit numitei biserici o evanghelie îmbrăcată în argint curat, prețul 10,000 de lei.

Dumnezeu să-i treacă în cartea vieții și să-i răsplătească din nesecatele Sale comori!

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

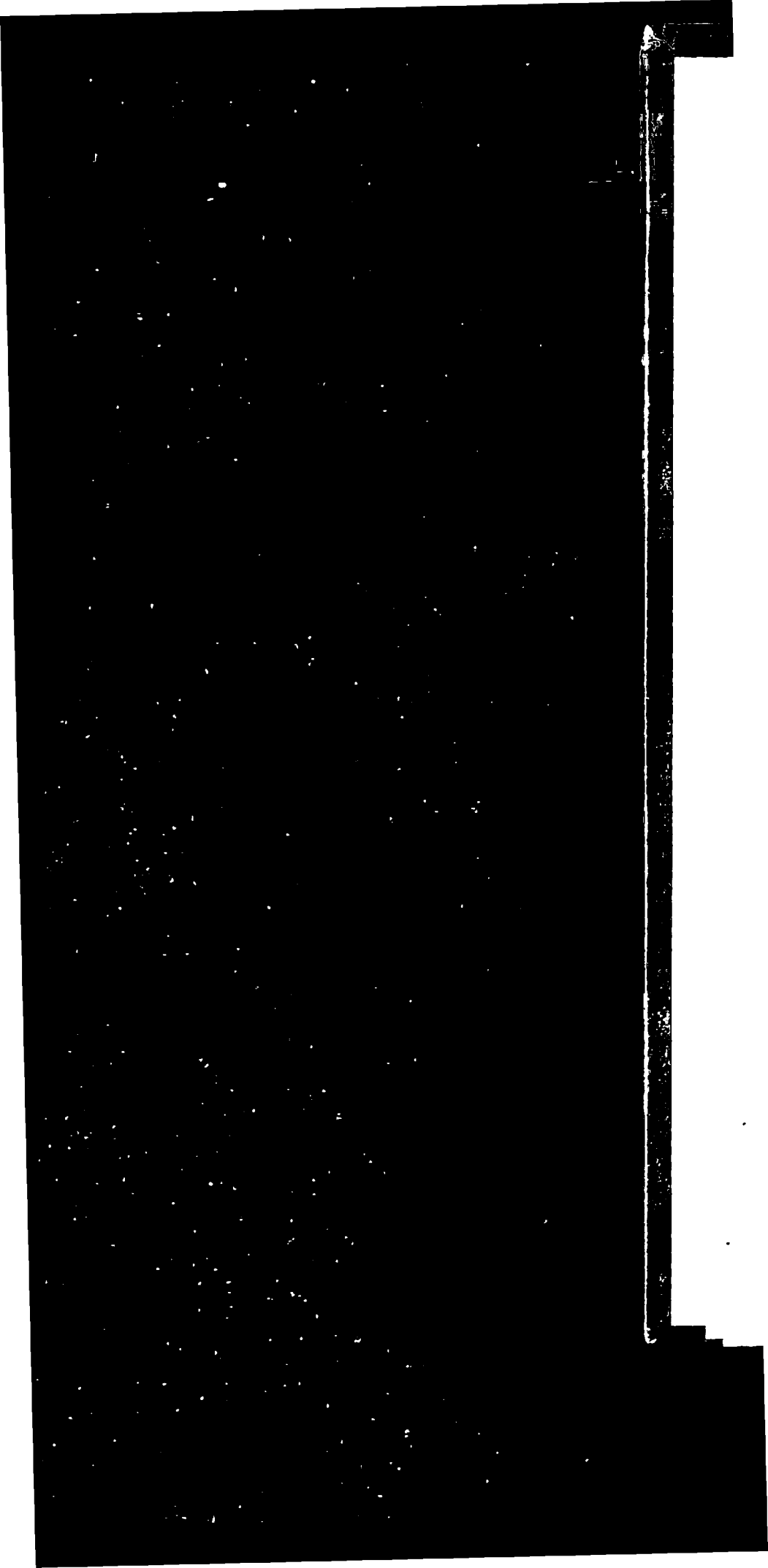

REVISTA SFANTULUI
+ S I N O D +

CUPRINSUL

Episcopul Melchisedec (337)	Arh. Dr. Veniamin Bărlădeanu
Biserica Sf. Dumitru din București (348)	Ioan C. Filitti
Documente privitoare la Schitul „Zagavei” din jud. Iași (363)	Icon. Al. Simionescu
Tălmăcirea unui răspuns (365)	Vasile Hopu
De ziua mamei (367)	Preotu Sandu-dela-Stroești
Dacă Iisus Hristos s'ar arăta în acest veac al Necredinței (368)	Preot Ion Brandabur
Cronica bisericească (370)	Arhim. Scriban, Sach. Ioan Radu, I. Scutaru, Mitropolit Nectarie
Cărți, Reviste, Ziare (380)	Prof. Dr. Vasile Tarnovschi, Teodor M. Popescu
Însemnări mărunte (395)	Pr. Const. P. Beldie, Arhim. Scriban, Pr. M. Popescu
Știri, Bibliografie, Poșta Redacției (397)	Arhim. Scriban

TIPOGRAFIA „CARTILOR BISERICESTI”

S P R E Ș T I I N Ț A

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din I. P. S. Patriarh Dr. MIRON, Președinte de onoare; P. S. Episcop Variolomei, director; Prof. Dr. Ioan Mihălcescu, prim-redactor; Arhim. Scriban, secretar de redacție. Redactorii revistei: 1. Profesorii facultății de teologie din București: 1. Dr. D. G. Boroianu, Dr. V. G. Ispir, Econ. I. Popescu, Mălăești, Pr. Dr. Nicolae Popescu; 2. Profesorii facultății de teologie din Cernăuși: Dr. V. Gheorghiu, Dr. V. Șesan, Dr. V. Tarnauschi, Dr. N. Cotos; 3. Pr. Cicerone Iordăchescu, Chișinău, Dr. Romulus Căndea, Cernăuși. Dr. Ioan Lupăș, Dr. St. Cioroianu, Iconom Scrghie Bejan, Dr. Gh. Ciuhandă, d. Ș. Berechet.

Orice corespondență privitoare la redacție se va trimite pe adresa Părintelui Arhim. Scriban, București 6, str. Antim (localul St. Sinod). Pentru tot ce privește administrațiunea revistei, interesajii se vor adresa Consiliului Central Bisericesc, București 1, str. Matei Millo 9.

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca și în trecut. Persoanele particulare, care vor să li se trimeată, trebuie să se adreseze administrațiunii: București 1, str. Matei Millo. Depozitele revistei însă sunt tot la Sfântul Sinod. Cine caută numere vechi, acolo trebuie să le ceară, în toate zilele de lucru dela 5-7, în încăperea rezervată revistei. Poșta însă se cer tot dela Consiliul Central Bisericesc, punându-se totdeauna adaosul: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română”.

A B O N A M E N T U L

1 an . . . . . 160 lei. Pentru străinătate, se adaogă transportul.
1 număr . . . . . 15 lei

Toate abonamentele se trimit la Consiliul Central Bisericesc, însemnându-se ordinea trimiterii cu lămurirea: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română”.

C A R Ț I L E

apărute în Editura Institutului Biblic, se găsesc de vânzare la Tipografia Cărților Bisericești, Str. Principatele-Unite.

1. <i>Lazăr Diacul</i>, Pr. Sebastian Stanca . . . Lei 5.— 2. <i>Patimile Mântuitorului</i>, Pr. Criveanu . . . . . 5.— 3. <i>Împotriva Beției</i>, I. P. S. Patriarh . . . . . 5.— 4. <i>Două întâmplări minunate</i>, Pr. Gr. Pișculescu (Gala Galaction). . . . . 5.— 5. <i>Durerea Vinerii celei mari</i>, de Arhim. I. Scriban . . . . . 5.— 6. <i>Catehismul creștinului ortodox</i>, de Pr. I. Mihălcescu . . . . . 10.— 7. <i>Adventismul dat pe față de un fost adventist</i> de Arhim. Scriban . . . . . 15.— 8. <i>Ce să crezi și cum să trăiești</i>, de P. S. Nicodem . . . . . 4.— 9. <i>Povestiri folositoare pentru popor</i>, de A. V. P. . . . . Lei 6.—	} } } } } } } } }	10. <i>Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române</i> . . . . . 12 11. <i>Paraclisul I și al II-lea al Maicii Domnului</i> . . . . . 5 12. <i>Cultul Sfinților (venerarea și invocarea lor)</i> de Diaconul Al. N. Costențescu . . . . . 5 13. <i>Noul Testament de Păr. Gala Galaction legat în piele de lux</i> . . . . . 400 14. <i>Psaltirea tradusă de Părintii Profesori Gala Galaction și Vasile Radu</i>. . . . . 50 15. <i>Predici despre Ură—Mânie—Răzbunare, contra Injurăturilor și despre Praznici Mamelor</i>, de I. P. S. Patriarh Miron . . . . . 5 16. <i>Psaltirea tălmăcită de P. S. Nicodem</i> 5

Rabatul de 20% se acordă la cărțile de sub Nr. 1-16 și numai la comenzile cari trec de 25 exemplare.

Carte de rugăciuni, de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot	Lei 90.—
" " "	75.—
" " "	legată în pânză peste tot 65.—
" " "	55.—

Icoanele — *Maica Domnului și Domnul Hristos* — lucrute pentru „Institutul Biblic” de un anume pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, și imprimate la München în condițiuni tehnice superioare, au sosit în țară și se află de vânzare la „Tipografia Cărților Bisericești”, cu următoarele prețuri:

Icoane mari, 62/47 c. m., lei 25 bucata; Icoane mici, format c. poștală, lei 2 bucata. Icoanele se vând numai contra cost.

A APĂRUT: *Cele 4 Evanghelii în una singură*, de ARHIM. SCRIBAN, Prețul 80 lei, Editura „Ancora”, București, str. Emigratului 4.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria III. Anul L. Nr. 5 (614).

Mai 1932.

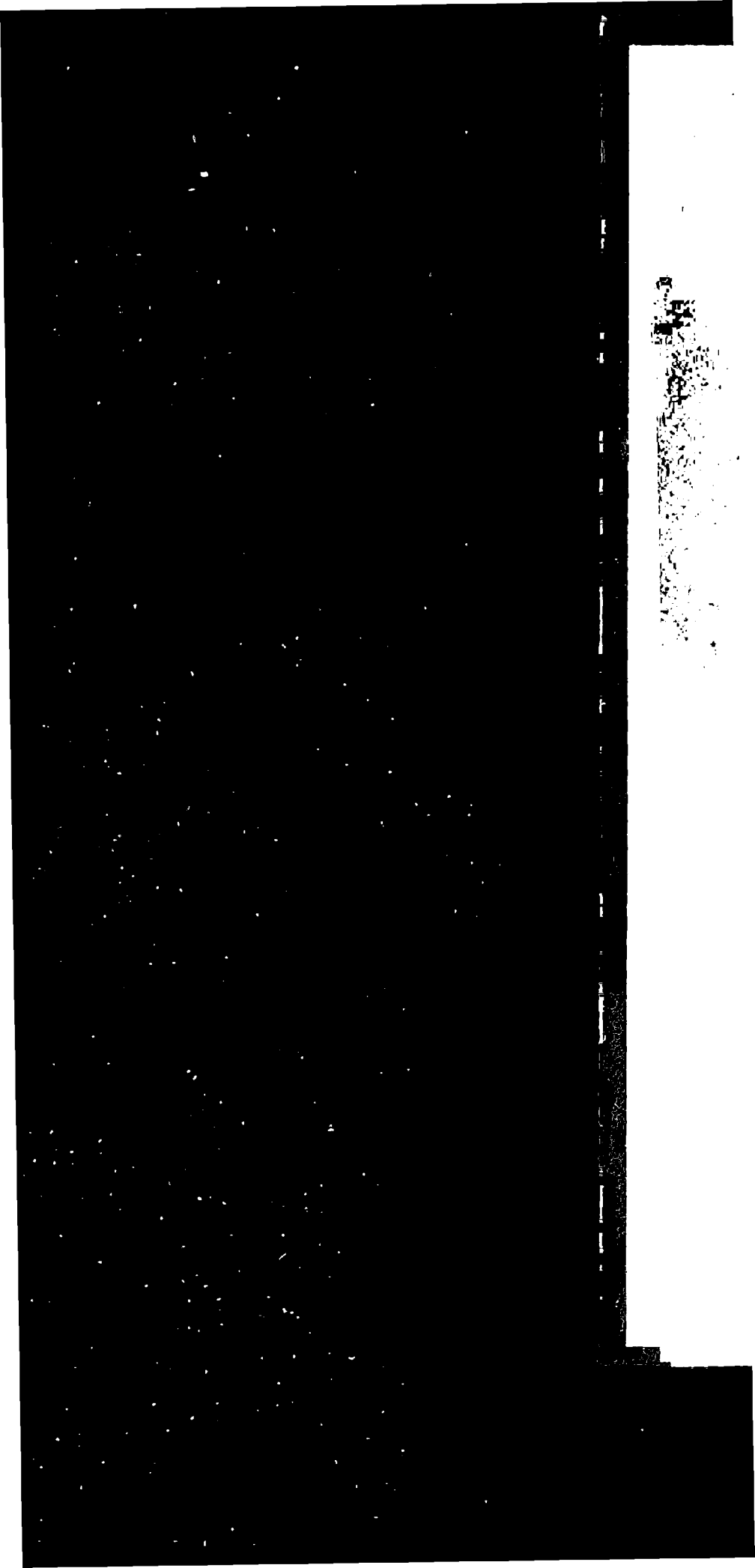
Direcțiunea revistei își dă toate silințele pentru a ajuta munca preoțimii românești. Roagă însă pe toți cucernicii Preoți să binevoiască a-și plăti toate rămășițele din anii trecuți, cât și abonamentul pe întreg anul 1930, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. În nădejdea că Sfinșii Lor vor înțelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor ascultă, cum și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA.

EPISCOPUL MELHISEDEC, CA ȘCOLAR IN SEMINARIUL DELA SOCOLA.

Anul acesta, la 16 Mai, se împlinesc 40 de ani dela moartea marelui episcop *Melhtsedec*, al Romanului.

Pentru vremile de astăzi, când *dragostea* de carte s'a mai răcit și când învățătura, în programele școlare, e mult scăzută, am crezut că este bine a improspăta, în mintea contimporanilor, tipuri de școlari din vremurile de mai'nainte, cari, prin munca lor osârdnică, de zi și de noapte, dobândiseră *setea* de învățătură, din vârsta fragedă a copilăriei, încă de când erau pe băncile școlii. Tineretul de astăzi, de obicei, se mulțamește a citi lecțiunile date de profesori, de azi pe mâine. Și aceasta o fac nu atât din *dragostea* de carte, ci adesea ori numai din *datoria* de a învăța și mai ales din *frica* de a nu fi surprinși cu lecțiile neînvățate. Și părinții și profesorii de astăzi, prin toate mijloacele, silesc pe elevi ca să-și învețe lecțiunile; școlarii de mai'nainte se sileau singuri. Rari școlari se mai găsesc astăzi cari să mai citească câte ceva și în afară de obiectele de școală; iar acei cari citesc o fac mai mult pentru *distracție*, citind bucăți din literatura ușoară și uneori cu tendinți ușuratece și pornografice. Incolo, ca să învețe, de pildă, o *limbă străină*, care nu se predă în școală sau să se adâncească în liniștea tainică a nopții, în studii de știință și literatură *aleasă*; aceasta se întâmplă foarte rar.

Au prea multe curse de perdere de vreme. Prea mult se dedau la distracții, sporturi și spectacole diverse, cari, de cele mai de multe ori, sunt o pagubă morală pentru nevinovăția sufletelor lor tinere. Crescuți în așa atmosferă, mințile lor par obosite pentru studii mai serioase. De aceia și *dragostea de a se ocupa* și după terminarea școlii, puțini din ei o capătă. Cei mai mulți dintre școlarii de azi, după ce au terminat studiile și au dobândit o carieră, nu se mai ocupă cu studiile mai departe, ne căpătând din școală *dragostea de carte*, ci se mulțămesc cu ceia ce au învățat în școală. De voie de nevoie, preoții mai pregătesc câte o predică ori câte o conferință, când li se cere, și-atâta tot, și cu toate acestea, se știe, că școala este numai o *îndrumare* către învățatură. În școală și se arată numai *calea* și și se pun la îndemână mijloacele; iar *cartea*, în temeiul ei, trebuie să o înveți singur, pe urmă. Pentru aceasta însă se cere, ca să fi putut prinde dragoste de ea. Să fi căpătat *selea de învățatură*, care nu se poatește cu nimic decât cu cetitul, încotinu. De aceia un proverb oriental zice: „*Învățătura e ca apa de mare, cu cât bei din ea, cu atâtă și-i mai sete*“.

Seminariștii dela Socola. Când scriu aceste rânduri, mă gândesc la școlarii vechiului seminarium dela Socola. Aceștia, când terminau seminarium, știau carte și, pe lângă aceasta, în marea lor majoritate, ieșeau cu *dragostea de a învăța*; iar acei cari au putut studia și mai departe, la Universitate, au lăcut o adevărată epocă, prin știința, moralitatea și devotamentul lor, pentru Biserică și neam.

Ioan Gheorghiu-Pioneanu. Între profesorii mei dela seminarium de Roman, între 1884-88, am avut și doi absolvenți dela Socola, care predau științele religioase: Iconomul *Ioan Ștefănescu-Flor*, devenit, mai târziu, episcopul *Ioanichie Flor* al Romanului, și pe altul mirean: *Ioan Gheorghiu-Pioneanu*. Acesta din urmă, cu deosebire, m'a impresionat foarte mult. Avea atâtă cunoștinți, în toate direcțiunile, și era înzestrat cu atâtă bun simț, în cât se bucura de cel mai frumos renume, ca dascal, între colegii săi, de și unii din ei aveau studii universitare. Mi-aduc aminte că atunci când lipsea vre-unul, nu numai de partea literară, ci și de științi naturale ori chiar cel de matematici, Pioneanu le ținea locul și era la înălțime.

Școlarii aveau încredințarea adâncă, că au în fața lor un profesor, care *știe carte*. Mai ales, la cursul său de *morală creștină, liturgică și pastorală*, era așteptat cu drag și ascultat de școlari, cu o adevărată religiozitate. Avea atâta farmec la expunere, punea atâta suflet și dovedea atâtea cunoștinți, încât școlarii îi sorbeau cuvintele și unul nu ar fi îndrăsnit să nu învețe lecția; nu de frică, ci de rușine, față de profesorul lor iubit și respectat. E curios că Pioneanu n'a pedepsit pe nimenea și nici nu dojenea măcar; prin atitudinea lui însă demnă și delicată, se bucura de atâta stimă, în fața școlarilor săi, în cât nu cuteza unul a se prezenta înaintea lui nepregătit, ca să nu-l măhnească. La cursuri era de o strictă regularitate. Cum suna, intra în clasă; iar noi școlarii îl așteptam cu multă bucurie. Lecțiile lui nu erau niște expuneri rigide și fără viață, ci erau niște înlănțuiri variate și pline de suflet. Lega subiectul de toate celelalte discipline și aducea adesea pilde din viața de toate zilele. Frumos ne mai explica el „despre *existența lui Dumnezeu*“, cu argumente scoase din științele naturale, istorie etc. De multe ori punea pe elevi la discuții contradictorii între dânsii, asupra unor chestiuni delicate din teologie; iar el conducea firul discuției, cu atâta măiestrie, cu atâta arsenal de cunoștințe și cu atâta putere de argumentare, încât toată clasa era convinsă de temeinicia adevărului pus în discuție.

Când eram în clasa a III, i s'a întâmplat profesorului nostru o nenorocire, i-a murit soția. Toată clasa a luat parte la durerea scumpului lor profesor. Eu am trecut în urmă, la cursul superior al seminarului „Nifon Mitropolitul“ din București, și apoi la facultatea de teologie, dar lecții de teologie practică ca ale lui Gheorghiu-Pioneanu, n'am mai întâlnit. Așa erau absolvenții vechiului seminar dela Socola. Se naște acum întrebarea: Cum căpătau ei atâta învățatură și mai ales, dragostea de a ceti continuu și a se instrui? Era și școala așezată la loc nimerit, departe de oraș, vor fi fost și elevi aleși, dar mai pre sus de toate erau *profesorii* aleși și cu conștiință de datoria lor.

Despre această chestiune, povesteau adesea *frații Erbiceni*, laudând zelul și devotamentul foștilor lor profesori dela Socola, și mai ales a rectorilor acestui seminar, înălțându-i în slava cerului, pentru știința, disciplina, religio-

zitatea și virtuțile lor. Este cunoscut proverbul: *Omul sfințește locul*. Profesorii zeloși și devotați, dascalii însuflați de duhul apostolic, cari-și puneau sufletul pentru creșterea și instruirea discipolilor lor, au însuflat acelaș Duh urmașilor cari și ei, la rândul lor, au căutat să-i imiteze.

Alt fost elev și mai în urmă dascal socolean, la o împrejurare solemnă¹⁾, vorbind despre foștii lui profesori de teologie dela Socola, se exprima astfel: «Voi face o respectuoasă mențiune de câteva *persoane memorabile*, din seminariul dela Socola, unde eu mi-am făcut studiile mele bisericești și gimnaziale, începând dela anul 1835.

Veșnică pomenire arhimandritului *Isaia Giușcă*, egumenul mănăstirii Socola, protectorul și îngrijitorul seminariului și asprul păzitor al disciplinei bisericești-școlare.

Veșnică pomenire lui *Damaschin Bojinca*, legistul țării și directorul seminariului, dela 3 Noemvrie 1834—1839 și dela 22 August 1840—19 Fevruarie 1841, carele a introdus buna ordine, în ramul cultural și în educațiunea seminariștilor²⁾.

Veșnică pomenire încă la doi frați, profesori ai seminariului, unul mirean — *Andrei Teodorescu* și altul preot — *Iconomul Constantin*. Cel dintâi predă lecții de matematică, filosofie și geografie. Seara predă *gratis*—fără a fi dator și fără a fi în programa seminariului — *limba franceză*, elevilor, cari, la provocarea lui, au arătat dorința de a învăța; iar noaptea, până după miezul nopții târziu, traducea diferite cărți științifice și literare, din limba franceză, cari toate sunt depuse în biblioteca seminariului Socolei. Fratelui său pentru dovotamentul cel mare către biserică și către știința bisericească (în general). El, prin faptă și cuvânt a însuflat elevilor săi, iubirea și devotamentul către biserică noastră românească. De aceea, încă odată: Veșnica lor pomenire.

Veșnică pomenire *arhiereului Filaret Scriban*, elevul și profesorul Academiei mihailene, pe care mitropolitul Veniamin l'a trimis să studieze teologia la Kiev, în Academia lui Petru Movilă și apoi a fost *rector* al seminarului din Socola și *primul teolog român*, din zilele noastre; carele, prin devotamentul său către știință și bi-

1. Melchisedec : Serbarea Școlară dela Iași. p. 31 sq.

2. Vezi : Gh. Ungureanu : Jurisconsultul Damaschin T. Bojinca. 1930 Iași, p. 21-22.

serică, a pus *temeliile școlii noastre teologice moderne* și a nutrit în elevi, simțul preoțesc și național, prin lucrările sale literare și prin lupta cu ignoranța și cu răutatea.

Iată dar cheia pentru ce în seminariul dela Socola se învăța carte și mai ales, iată pentru ce școlarii cari ieșiau de acolo, ieșiau cu setea de a studia în continuu și a se instrui în toată viața lor.

Școlarul Mihail Ștefănescu. În această școală, blagoslovită de Dumnezeu — izvorită din dragostea marelui Veniamin, mitropolitul Moldovei și Sucevei, el însuș un zelos cârturar autodidact și iubitor de învățărură până la pasiune — a avut norocul să intre, între alți elevi din seria anului 1834-35, și tânărul Mihail Ștefănescu. Cine era acest tânăr? Născut la 15 Februarie, 1823, în comuna Gârcina, Jud. Neamț ¹⁾. Era fiul preotului din acel sat, Petre Ștefănescu și al soției sale, Anastasia, născută preotul Ioan Focșa din N. grești († 22 Mai, 1869) ²⁾. Se trăgea dar dintr'o tulpină veche preoțească și avea în familie mai mulți preoți și călugări. Chiar bunicul său, după mamă, preotul Focșa, spre bătrânețe, se făcuse călugăr la Bisericiani, sub numelele de Ilarion; iar un fiu al acestuia Vasile era preot în Humulești. Preotul Ștefănescu (după cum se observă adeseori în familiile preoțești) avea o familie numeroasă. Soția sa născuse 15 copii. Eu am cunoscut numai 5 din ei: pe arhiereul Valerian Râmniceanu; arhim. Ieronim; maica Suzana dela Agapia; maica Evghenia dela Almaș și presvitera Elena, fosta soție a protoiereului N. Popescu dela Huși. Cei dintâi ani ai copilăriei, tânărul Mihail i-a petrecut în casa părintească, împreună cu frații și surorile sale, sub deaproapea priveghere a părinților săi și mai ales sub o hii veghetori ai scumpei sale mame. Mama sa a fost o femeie devotată cu totul casei și creșterii copiilor săi, distingându-se prin curățenia vieții, printr'o hărnicie fără seamă și prin religiozitate, moștenită dela părinții săi. Adese ori Melchisedec pomenea de dânsa, dându-o ca modelul virtuților femeiești și cu deosebire a soției preotului de țară. Și-a crescut copiii în frica de Dumnezeu și iubirea de aproapele. Din casa părintească știau sfințele

1. Diculescu: Episcopul Melchisedec, Studiu asupra vieții și activității lui. 1908, București. p. 1.

2. Ilie Gheorghifă: Pe urmele lui Melchisedec în: *Biserica Ortodoxă Română*. 1927, p. 413 sq.

rugăciuni și le rosteau, seara și dimineața, când se închinau și băteau metanii în fața sfințelor icoane, cu candela aprinsă. Dela biserică nu lipsea niciodată. Aer de evlavie îmbalsăma casa preotului Ștefănescu, odată cu tămâia cea bine mirositoare, pe care o aprindea când își citea pravila și rugăciunile spre somn. Tânărul Mihail adesea ori mergea cu părinții săi, pela mănăstirile din apropiere, unde aveau neamuri. Odată cu aerul curat și sănătos pe care-l respira, se întorcea acasă cu inima plină de religiozitate și de cucernicie. Neamțul este unul din județele Moldovei, care are cele mai multe mănăstiri. Pe acele vremi, cu deosebire, ele erau focare de credință și viață morală. În așa atmosferă de viață creștină a crescut și s'a format tânărul Mihai Ștefănescu în cei dintâi ani ai copilăriei sale.

Sănătos la trup și la minte, zămislit din părinți sănătoși și crescut în mijlocul naturii, de mic copil, căpătase curiozitatea și gustul de a cunoaște totul. Il interesa iarba care crește și se întinde ca un covor verde, floarea care se deschide, împrăștiind parfumul în jurul său, furnica care veșnic fuge după hrană, albina care soarbe mierea depe flori și paserea care zboară în văzduh și ciripește, dând slavă lui Dumnezeu celui nevăzut în ființă, dar cunoscut din fapțurile sale. Cuminte și ascultător față de părinții săi, pașnic și apropiat față de frați și surori, prietenos cu toată lumea, era iubit și alintat de toate rudele și cunoscuții. Când a împlinit vârsta de 7, ani el deprinsese a sloveni literile alfabetului, iar rugăciunile le spune frumos, derost.

Școala primară o începe în satul său natal. Era ziua de 1 Decembrie, 1829, când biserica serbează pe sf. prooroc Naum. Părinții săi îl pregătiseră pentru a-l duce la școală. Înainte însă de a merge la școală, în dimineața acelei zile, tatăl său îl duse mai întâi la sf. biserică, punându-l să se închine, să facă metanii pe la icoane și să se roage proorocului Naum «care deschide mintea copiilor la învățatură». Dela biserică, au plecat la școală, care era într'o chilie din curtea bisericii, fiind întreținută de clericii și locuitorii fruntași ai satului. Aici, un călugăr delo o mănăstire din apropiere venia, în timpul iernii, și învăța pe copii: Citirea, Ceaslovul, psaltirea și scrierea. După doi ani de zile, a fost dus la Piatra-Neamț, unde a intrat în școala delo «Sf. Ioan», care se ținea într'o cameră din

turnul bisericii. Dascălul de aici, mai procopsit, învăța pe copii, pe lângă cele de mai sus: Cântările bisericești, rânduile slujbelor și Aritmetica. Tot în Piatra a mai urmat un timp la o școală întreținută de boerul *Sulgerul*. La 1834 terminase cu frumos succes, cursul învățăturilor cari erau pe atunci în Piatra-Neamț.

La Socola. Spre sfârșitul anului 1834, preotul P. Ștefănescu conduce pe fiul său Mihail la școala cea mai veștită care era pe atunci în Moldova, la seminariul dela Socola, care era sub privegherea întemeietorului său, mitropolitul Veniamin Costache. Aici îl așează în internat. Elevul Mihail Ștefănescu, încă dela început se arată priceput și silitor la învățatură, supus și ascultător. Cursurile cari i se predau de profesori el le scria și apoi le învăța, nefiind cărți tipărite. Stătea seara târziu de tot, până își termina lecțiile, și numai după aceasta mergea la culcare. Când ajunse în clasele superioare, pe lângă studiile ce se predau în seminarium, mai învăța și alte studii, cu deosebire limbile: franceză și germană, cari nu erau pe atunci în programa seminariului. Câte un profesor se oferea a le da îndrumări și apoi școlarii învățau singuri.

A stat în Socola până în toamna anului 1841, când s'a făcut o schimbare în conducerea seminariului, anume, în locul lui *Damaschin Bojincă*, a venit ca rector arhim. Vladimir Suhopan. Acesta, introducând în seminarium un tratament cu totul aspru, Mihail Ștefănescu cu marea majoritate a colegilor lui, ies din seminarium și se duc la Iași, unde s'au plâns mitropolitului, spunând că ei nu mai pot suporta noul regim și rugându-l să dea poruncă ca să li se dea atestatele, spre a se retrage din seminarium. Mitropolitul intervenind, li se dete atestatele. Lui Mihail Ștefănescu i se liberează atestatul la 10 Noembrie, 1841, după care se întoarce acasă la părinții săi.

În acest atestat, stă scris: «Purtarea întocmai potrivită regulilor prescrise institutului seminaricesc»¹⁾. Într'adevăr, tot timpul cât a fost în seminarium, Mihail Ștefănescu n'a suferit nici o pedeapsă disciplinară. Aceasta se constată din condica disciplinară a seminariului, unde (la Nr. 5) se află trecut elevul Mihail Ștefănescu, în rubrica

1. Const. Diculescu: Episcopul Melchisedec. Studiu asupra vieții și activității lui. București. 1908, p. 2-5.

căruia stă scris: «Mihail Ștefănescu, primit în seminarium la 1834, Decembrie 3, în etate de 12 ani, fiul preotului Petru din Gărcina, ținutul Neamțului. La 13 Octombrie, 1841, de sineși volnicindu-se, s'au dus din seminarium în Iași; apoi după jaloabă, i s'au slobozit *atestat*, la 10 Noembrie. *N'au suferit nici o pedeapsă în școală*¹⁾».

Mihail Ștefănescu învățător la Serbești. Intors la casa părintească, seminaristul Mihail Ștefănescu a fost chemat ca învățător la școala din comuna Serbești, jud. Neamț, înființată și întreținută de către marii boeri iubitori de cultură, Alexandru și Ioan Canta.

Conduita, zelul și destoinicia tânărului învățător inspirară atât de multă încredere boerilor fundatori ai școlii, încât ei stăruiră și aproape îl hotărâră a se stabili definitiv în Serbești, ca învățător la școala lor, făgăduindu-i mai multe avantaje. Se vorbea chiar de un proiect de căsătoria lui cu fata primarului din acel sat. Dar Dumnezeu rânduse ca cercul activității lui să nu se mărginească la acela al unui simplu învățător sătesc, ci să fie mult mai extins, pentruca, cu destoinicia și puterile lui, să poată aduce foloase mult mai mari țării și Bisericii neamului.

Întoarcerea la Socola. Rectoratul lui Schopan a fost de scurtă durată. Pe la mijlocul anului 1842, Filaret Scriban se întoarce în țară dela Kiev, unde, la 8 Aprilie, obținuse diploma de «magister sacro-sanctae Theologiae» și e numit rector al seminarului, în locul aceluia cleric veninos, «care se agățase de acel nenorocit așezământ bisericesc» și pentru care lucru i-a purtat dușmănie toată viața. Seminarium, care dela 1 Ianuarie 1841, luase numele de «Seminaria Veniamina», se reorganizează în totul; adăugându-i-se noi studii filosofice și teologice și făcându-se oarecari primeniri nemerite și în corpul didactic. Elevii cari în anul trecut părăsiseră seminarium din cauza lui Suhopan, acum sunt chemați înapoi de epitropie, spre a asculta și cursurile cari se adăosera din nou. Fostul elev, Mihail Ștefănescu — care și ca învățător nu slăbise cartea din mână — cum aude vestea cea bună, părăsește școala din Serbești, cu părerea de rău a ctitorilor întemeietori a ei și, în toamna anului 1842, se întoarce din nou la se-

1. Const. Erbiceanu: Istoricul Seminariumului Veniamin, p. 64.

minariu, ca albina la matcă. Sub impulsul noului rector, în cursul acestui an, făcu progrese uimitoare în toate ramurile. La 10 Iulie 1843, sfârșește cursul complet al seminariului. Era în vârstă de 20 ani.

Cu această ocaziune, se făcu o solemnitate școlară, la care absolventul Mihail Ștefănescu, în fața profesorilor și a rectorului, în numele colegilor săi, rostește un frumos *discurs în latinește*, pe care îl dăm în extenso, cu traducerea lui în românește. Iată acel discurs:

Reverendissime ac clementissime, pater Arhimandrita.

In quo corrigi adolescentior viam suam, interrogat propheta, postquam, respondens, dicit:

In custodiendo sermones tuos; sicut enim palmas non potest ferre fructum a semet ipso nisi manserit in vite, sic nec juvenis si non manserit in custodiendo sermones Dei, non potest corrigere viam suam, incorrigens viam suam, semper erit errata.

Non potest ergo, pro adolescente, major thesaurus esse quam scire quomodo poterit acceptus Dei fieri. Juvenis homo vero in fragilitate sua est indignus cognoscere aut perficere aliquid superius bonum extra quod sensualitas ei dictat, pro quo nunquam posset ille invenire viam beatitudinis suae non sciverit unde venit, quo ibit et quid pro illo in futuro recedatur uno sermone miserima esset tum sors ejus hominis.

Potest ne major virtus esse, quam salvare similem errantem et dirrigere eum ad veritatem? Et interrim dico: An est sanctior actus quam convertere peccatorem a errore viae suae cumque luce veritatis illuminare? Hic verum est actus coelestis, haec est imitatio Christi, qui ad illustrandos

Prea Cuvioase și prea bunele, părinte Arhimandrit.

În ce chip își îndreptează tinerimea calea sa, întreabă proorocul, după care, răspunzând, zice:

Păzind cuvintele tale: căci, după cum lăstarul de viță nu poate da rod dela sine decât numai dacă rămâne în viță (butuc), tot astfel nici tineretul dacă n'ar păzi cuvintele lui Dumnezeu, nu și-ar putea îndrepta calea sa și neîndreptându-și viața sa, veșnic ar fi în rătăcire.

Deci, nu poate fi pentru un tânăr, o mai mare comoară decât a ști în ce fel va putea să se facă plăcut lui Dumnezeu. Fără îndoială, un om tânăr, în slăbiciunea sa este nevrednic de a cunoaște sau a sevârși ceva mai bun decât acela ce-i dictează simțurile sale și niciodată nu ar putea găsi calea fericirii sale, nici nu ar ști de unde vine, unde, merge și ce i se va întâmpla în viitor, într'un cuvânt soarta aceluia om ar fi atunci nenorocită.

Poate fi oare o mai mare virtute decât a mântui pe aproapele ce rătăcește și a-l îndrepta spre adevăr? Și repet: Este oare vreun fapt mai sfânt decât a întoarce pe păcătos din drumul său greșit și a-l lumina cu lumina adevărului? Acesta este într'adevăr un fapt ceresc, aceasta este imitația lui

errantes et inveniendos eos, qui perierant animam suam deposuit.

His paucis verbis volo, Reverentiae vestrae quod sentio de nostro statu describere, ad indicandum quam plurimum debito sumus vobis gratiam agere, quia nos recedentes jactantesque a centro vivificante, mortui autem cum anima; ex novo per Reverentiam vestram inserti sumus. Inscientia ulterius non poterit in futuro excusare nos; ipsa nostra conscientia nos accusabit usque ad extremum vitae habitum de quaque re contraria.

Iter veritatis cognovimus, per Reverentiam vestram, perambulare eum, hoc deinde pertinet ad nos.

Quam facillimus fuit modus beatitudinis nostrae et quam proprius naturae humanae, in inveniendo autem eum semper erravimus, et ignoravimus, quia non scivimus eum quaerere, hoc autem quoniam non habuimus *Hominem*, sicut olim infelix ille languidus jacebat penes aquam vivi fericentem nullum usum accipiens, cautum quod non habebat hominem in adjuvando eum.

Deest mihi potestas verbi ad dicendum aliud plus pro meritis Reverentiae vestrae, quam haec sententia: Deus cui semper pauca fuistis fidelis super multa vos constituet introducentes in gaudium sempiternum.

1843, Iulius 10.

Seminario Socolensi.

Hristos, carele spre luminarea celor greșiți și dezmetecirea celor rătașiți cu sufletul și-a dat viața.

Prin aceste câteva cuvinte, vreau ca să descriu Cuvioșiei Voastre ce simt despre starea noastră ca să arăt cât de mult suntem datori să vă mulțămim, căci noi cei rămași în urmă și aruncați dela centrul cel dătător de viață și morți cu sufletul, din nou am fost dotați cu viață prin Cuvioșia Voastră. Neștiința mai departe nu ne va putea desvinovăți; ci însăși conștiința noastră ne va mustra până la moarte de orice vină.

Calea adevărului am cunoscut-o prin Cuvioșia Voastră; iar pentru a o urma până la cap, aceasta depinde de noi.

Cât de ușoară a fost calea fericirii noastre și cât de adecuată firei omenești, umblând după dânsa însă, am greșit totdeauna sau am ignorat-o, de oarece nu am știut s'o căutăm; iar aceasta a fost fiindcă nu am avut un *om*, după cum odinioară acel nenorocit paralytic zăcea lângă apa cea dătătoare de viață, nefolosindu-o pentru că nu avea *om* care să-l ajute,

Imi lipsește puterea cuvântului, pentru a spune ceva mai mult pentru (a arăta) meritele Cuvioșiei Voastre, decât numai cugetarea: Dumnezeu, căruia i-ați fost credincios peste puține, peste multe vă va pune și vă va așeza întru bucuria cea veșnică.

1843, Iulie 10.

Seminariul din Socola.

M. ȘTEFĂNESCU¹⁾.

1. Acest discurs nu a fost tipărit până acum. Aflat în *Kalinderu*, în discursul său de recepțiune la Academia română, *Episcopul Melchisedec*, 1894 București: p. 5; căl și *C. Diclescu* în lucrarea sa: *Episcopul Melchisedec*. Studiu asupra vieții și activității lui 1908, București: p. 5, numai pomenesc de dânsul. Eu l-am aflat în Ms. Academiei române, Nr. 2828; între altele dăruite de Const. Erbiceanu.

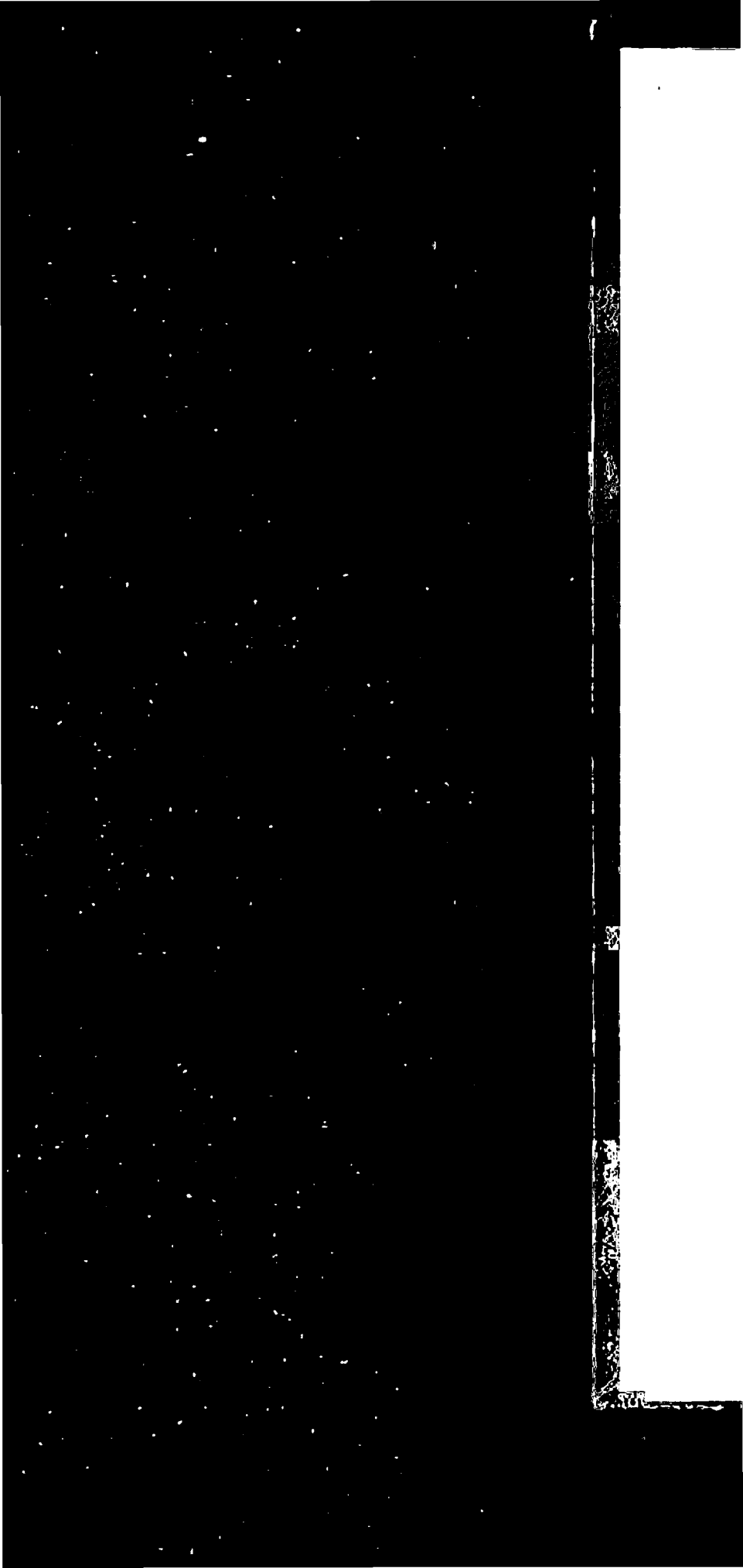
Din acest discurs se vede că tânărul Mihail Ștefănescu pricepea latinește și-i plăcea să se folosească de ea în anumite ocaziuni. Mai cunoștea că și rectorului său, adesea ori îi plăcea a se servi de limba latină la cursuri și de aceea a voit să-i facă o deosebită bucurie. Această obișnuință o practică și mai târziu, însemnându-se pe unele din cărțile sale în latinește. Așa, pe manuscrisul : *Istoria universală dela facerea lumii până la căderea imperiului roman de apus*, scrie : *Ex libris Hierodiaconi Melchisedec*, 1884, Noemvrie 13. — Pe alt manuscris : *Despre Geografie în deobște : Ex mets libris Hierodiaconi Melchisedec*; iar la sfârșitul manuscrisului de *retorică, paradosită în seminariul Socolei de D-l Veniamin Popescu*, a lui *Mihail Ștefănescu*. 1838, Octombrie 10. adaugă cuvintele nemțești : *Ende der Rhetorik im Jahre 1839* (sfârșitul retoricei în anul 1839, Mai 29; cuprinde 108 pagini ¹). Eu însumi, între anii 1884-1890, când eram copist în cancelaria episcopiei Romanului și secretar particular al său, îi citeam seara, până pela 10^{1/2}, pe lângă reviste rusești — și reviste catolice, în latinește. De altfel el a avut o deosebită predispozițiune pentru învățarea limbilor străine, pe cari le-a învățat din tinerețe. Știa : latinește, grecește, slavonește, nemțește, franțuzește și rusește.

Frumosul succes cu care terminase seminariul pedeparte; iar pedealta legătura sufletească care-l atașase de noul rector și profesor, Arhim. Filaret Scriban, au făcut ca, chiar în toamna aceluși an (1843), să fie chemat spre a ocupa postul de profesor de retorică, pastorală și istorie națională, la Socola, cu titlul de «suplent». Tot atunci, urmând înclinării sale firești, a pildelor din familia sa și, de sigur, înrăurit și de protectorul său, tânărul profesor de seminarium îmbrăcă shima monahală, în ziua de 24 Decemvrie, schimbându-și numele din Mihail în *Melchisedec*. Dar despre această nouă fază care formează începutul gloriei a vieții sale, ne vom ocupa altă dată.

† Arhileul Dr. VENIAMIN POCITAN BĂRLADEANUL.

1. Manuscrise depuse în păstrarea bibliotecii *Internatului teologic* din București, aduse dela Huși, când s'a desființat seminariul de acolo. I. Kalinderu : *Episcopul Melchisedec*, op. cit. p. 12.

BISERICA SF. DUMITRU DIN BUCUREȘTI

(str. Carol)

I. Biserica de lemn a Badii Bălăclanu, 1650.

Cea dintâi mențiune ce avem despre biserica sf. Dumitru din București, este dela 1655 când, într'un proces dintre episcopia Buzăului și Radu Dudescu, aici se face jurământul pentru stabilirea adevărului, în vederea hotărârii pricinii ¹⁾.

De altă parte, un act dela 1754 ni spune ²⁾ că biserica a fost mai întâi de lemn, făcută de vornicul Badea Bălăcianu „după care și mahalaoa se numește a Bălăcianului“.

Cariera boerului Badea Bălăcianu este bine cunoscută din documente și din cronici. I se zicea și „Ușurelu“ și „Contoș“. A fost succesiv, al doilea postelnic la 1653, vătaf la 1657, mare agă la 1665, mare serdar la 1671, mare clucer anul următor, a luat parte la bătălia dela Hotin în 1673, a fost ispravnic al scaunului Bucureștilor la 1674, mare vornic la 1678, iarăș ispravnic al scaunului la 1686 și a murit la 1687 ³⁾.

Așa dar, acesta a fost primul fondator al bisericii Sf. Dumitru, înainte de anul 1655. Biserica trebuie să fi fost un paraclis al caselor sale. Locul acestor case cuprindea, cum vom vedea din acte, locul ocupat azi de palatul poștelor și o parte din cel actual al bisericii, fără să fi existat între ele recenta stradă a Poștei, iar biserica trebuie să fi fost așezată mai spre această stradă.

La 1687 se vorbește de un loc „în mahalaoa bisericii de jurământ, cu hramul lui Sfeti Dimitrie, lângă apa Dâmboviței“ ⁴⁾, (al căreia curs era pe atunci imediat la spatele caselor actuale dintre străzile Carol și Brâncoveanu). Așa dar, bisericii i se zicea „biserica de jurământ“ și actul, pe care l'am citat, dela 1655, ne lămurește de ce: pentru că aici se depuneau jurămintele „cu mâinile pe sf. Evanghelie“.

1. Condica episcopiei Buzău, I. 353-8. Citat de A(tanastie) I. N(ițeanu) în articolul „Pustierea bisericii Sf. Dumitru din București“ în ziarul „Vilforul“ dela 29 Martie 1930.

2. General P. V. Năsturel, Biserica Stavropoleos. Buc. 1906. p. 34.

3. St. D. Grecianu, Genealogii documentate ale familiilor boeresti, I p. 109 și urm.

4. Arh. Stat. Mitrop. Buc. pachet 246/68, netrebnic, doc. 12.

prin care, în vechiul nostru drept, se stabilea adevărul în vederea soluționării pricinilor de judecată.

La moartea, în anul 1687, a lui Badea Bălăcianu, biserica a rămas firește asupra fiului său Constantin, faimosul mare agă, ginere și sol la Viena al Domnitorului Șerban Cantacuzino, și mort la 1690, în lupta dela Tohani în rândurile trupelor austriace, împotriva lui Constantin Vodă Brâncoveanu. Pentru această trădare, Domnul a confiscat întreaga avere a răposatului, iar văduva și fiul său Ioan au trăit în exil la Brașov⁵⁾. Pe urma acestuia n'au rămas decât trei fiice, care n'au avut urmași⁶⁾.

Pe cea mai mare parte a locului Bălăcenesc confiscat, Domnitorul Brâncoveanu a construit hanul zis al lui Constantin Vodă și care, cum se vede în planul dela 1852 al Bucureștilor, întocmit de maiorul rus, baronul Boroczyn, se întindea între Calea Victoriei, str. Stavropoleos și str. Poștei, dar nu mergea până în actuala str. Carol⁷⁾. Fâșia rămasă neclădită în această parte, a fost dată de domnitorii Mavrocordați, în prima jumătate a sec. XVIII-lea, ctitoriei lor dela Văcărești⁸⁾.

Biserica Sf. Dumitru a devenit desigur și ea biserică domnească și va fi fost dată metoh episcopiei de Buzău, căci la 1700 aparținea acesteia⁹⁾. Lângă biserică erau case unde trăgeau episcopii de Buzău când veneau la București. Puțin în urmă au avut case aici și episcopii de Râmnic, dar în curând le-au înstrăinat¹⁰⁾.

Numele de „biserica Bălăcianului“, de „locul Bălăcianului“, de „mahalaua Bălăcianului“ s'au păstrat însă, cum vom vedea, până în sec. al XIX-lea.

*

Locul rămas bisericii nu cuprindea decât o parte din locul actual, dar mergea în schimb până în zidul actualului palat al poștelor. De jur împrejur, în afară de partea unde s'a ridicat hanul Constantin Vodă (azi palatul poștelor) nu erau proprietari Bălăcenii, după cum se dovedește cu acte dinainte de moartea, la 1687, a lui Badea Bălăcianu,

5. St. D. Grecianu, l. c. 117-125.

6. Ibid. 128-131.

7. General Năsturel, o. c. 36 și planșa VI.

8. Ibid. p. 40-42-3.

9. Ibid. p. 25.

10. Cum spune un act dela 1754, ibid. 34-5.

1. Locul pe care se află azi biserica Stavropoleos, cu porțiunea corespunzătoare din actuala str. Poștei, aparținea, la 1682, parte boerului Cârstea Popescu (dela Popești, Vlașca), parte logofătului Radu Grecianu cronicarul. Partea lui Cârstea a trecut la fiul său Cârstică. Văduva acestuia, Despa, născută Brezoianu, vinde la 1722 arhimandritului Ioanichie o porțiune și anume „locul de casă din mahalaoa bisericii Ghiormii banul¹¹⁾, alături cu casele Radului logofăt¹²⁾ (Grecianu). Este prima achiziție ce face Ioanichie din locul pe care zidește apoi la 1723-5, hanul și biserica Stavropoleos.

2. Vecin cu locul Cârstei Popescu (unde avea în urmă să se zidească hanul și biserica Stavropoleos) era încă dela 1682 (deci pe când trăia Badea Bălăcianu) Radu logofătul¹³⁾ (Grecianu), care mai adaogă la 1699, cum vom vedea, o porțiune din locul altui vecin, Damaschinò. La 1725 „Maria fata logofătului Radu Grecianu“ dăruiește lui Ioanichie „un petec de loc din curtea caselor mele, dela părinți, pentru clopotniță și pivniță. Acest petec n'avea decât 5 m. lungime pe 2 lățime¹⁴⁾. Tot Maria vinde atunci lui Ioanichie un loc de 5 m. lungime pe 4 lățime, iar anul următor, după moartea ei, epitropii averii vând și restul și anume în lung din ulița cea mare (actuala str. Stravropoleos¹⁵⁾) până în grădina Voichiții Brezoianu 22 m., iar în lat, din hanul sf. sale până în locul lui Matei fiul lui Șerban biv vel logofăt (Grecianu) 20 m.¹⁶⁾. Astfel întreaga proprietate a lui Radu Grecianu pare că trece în stăpânirea lui Ioanichie.

3. Vecin cu Cârstea Popescu mai era, încă dela 1682, cumnatul lui Radu Grecianu, soțul surorii sale, Șerban logofătul¹⁷⁾. Acesta a lăsat mai mulți fii, cari și-au zis Greceni. În ce fel și-au împărțit locul părintesc nu pot preciza. Am văzut că unul din ei, Matei, avea și el parte la 1724. Un al doilea fiu, Barbu, cumpără, pe actuala str. Smârdan, imediat după colțul cu str. Stavropoleos, de la un Ianache

11. Aproape de colțul dintre actualele străzi Stavropoleos și Lipscani. Ibid. planșa VI.

12. Ibid. p. 15.

13. Ibid. p. 21.

14. Ibid. p. 18.

15. „Ulița cea mare de jos, care uliță merge la Sf. Ioan“ (azi Casa de depuneri). zice un act de la 1674, Ibid. p. 7.

16. Ibid. p. 19.

17. Ibid. p. 21.

părcălab, un loc pe care, la 1716 îl dăruiește bisericii Hanu Grecilor¹⁸). Un al treilea fiu, Grigore Grecianu ajută pe Ioanichie la 1724 să cumpere și restul locului Despei Popescu în dimensiuni de 54×44 m, din care își rezervă și el a treia parte¹⁹). Tot atunci cedează lui Ioanichie 2 m „ca să încapă altarul”²⁰). La 1729 mai face și un schimb de locuri cu Ioanichie, pentru ca acesta „să mai mărească altarul bisericii”²¹). El este astfel principalul ctitor ajutător al bisericii Stavropoleos și figurează ca atare pe pereții ei.

Grigore Grecianu pare să fi rămas în cele din urmă și singur stăpân pe locul tatălui său, căci de frații săi nu se mai vorbește.

4. La 1661, deci pe când trăia Badea Bălăcianu, trei frați Câmpineni, fii ai lui Vasile, anume Radu, Vasile și Preda, vând un loc de casă către vameșul Iorga Popa și Pană logofăt din Runcu (Vâlcea)²²). Partea lui Pană trece repede prin diferite mâini, până ce se vinde, la 1692, lui Avram pitarul. Locul era „lângă biserica Sf. Dumitru și pe lângă locul lui Manta Damaschinò și din uliță (actuala str. Carol) până în locul jupânesii Ilincăi Brezoianu și alătura cu locul Lecăi Mălureanu”²³). Locul ajunge apoi, prin vânzare la 1695, la Mihai logofătul Conțescu și se precizează acum că este „în dosul bisericii”²⁴). Pe acest loc, Constantin și Pană Conțescu (probabil fii lui Mihai) fac case și apoi această proprietate de „lângă biserica Bălăcianului” o vând, la 1699 negustorului brașovean Dumitru Nona²⁵). Adaog că Constantin Conțescu era ginerele lui Leca Mălureanu²⁶), și că va fi moștenit și locul acestuia, pe care însă, cum vom vedea, nu pare să-l fi cuprins în vânzare.

Partea lui Iorga Popa, din locul Câmpinenilor, trece la fiica sa Bica, soția lui Manta Damaschinò²⁷). De la acesta se desparte în două. O parte se vinde, la 1699 lui Radu

18. Ibid. p. 8.

19. Ibid. p. 16.

20. Ibid.

21. Ibid. p. 20.

22. Ibid. p. 25. La 1687, Vasile Câmpineanu mai vinde (n'am notat cui) „un loc ce am avut aici în Buc. în mahalaua bis. de jurământ, cu hramul lui Sf. Dimitrie, lângă apa Dâmboviței” (vezi supra, p...n...)

23. Năsturel, o. c. p. 26.

24. Ibid. p. 27-8.

25. Ibid. p. 29.

26. Colecția mea de acte.

27. Ibid. p. 28-9.

logofăt (Grecianu) „în mahalaoa bis. Sf. Dumitru, în lung din fundul grădinii d-lui până în gardul Ilincăi Brezoianu și în lat din bolovanii grădinii lui Șerban vel vistier (cumnatul lui Radu Grecianu) până în locul lui Dumitru Nona²⁸). Această parte din locul lui Damaschinò, înglobată de Radu Grecianu, a trecut apoi, cum am văzut, cu tot locul acestuia, în stăpânirea lui Ioanichie, ctitorul bisericii Stavropoleos. Cealaltă parte, cea mai mare, din locul lui Damaschinò, se vinde la 1700 lui Dumitru Nona care se pare că mai avea loc pe alătura. Această parte merge „din casa Conțeștilor, care o au cumpărat Dumitru dela Conțești, până în bolovanii Cârștii vistierul și în lung până în gardul părintelui episcop ot Buzău și până în bolovanii Radului logofăt (Grecianu) fratele. (în loc de cumnat) lui Șerban vel vistier“²⁹).

*

La 1739 fiii lui Dumitru Nona, vând episcopului de Buzău Misail „casa părintească, în mahalaua Bălăcianului, cu pământul, cât ține curtea și cu pivniță de piatră, care loc se hotărăște pe de o parte cu locul caselor d-lui postelnic Șerban Brezoianu și cu locul caselor răposatului vornic Const. Conțescu, iar despre altă parte cu locul caselor sf. episcopii Buzău“³⁰). Locul răposatului Const. Conțescu trebuie să fi fost acela pe care-l avusese, probabil, de zestre de la Leca Mălureanu.

Așa dar, la 1739, stăpânirea episcopiei de Buzău lângă bis. sf. Dumitru, sporește pentru prima dată. Avea acum aci două case, una, cea veche, măcar de la 1700, alta dobândită acum de la frații Nona.

II. Biserica de zid de la 1745 a lui Stroe Râmnicianu (Isaia monahul).

Intre anii 1741—1746, fiind episcop al Buzăului Metodie, doi evlavioși, Stroe Râmnicianu, vătaf de copii, și nepotul său Radu, logofăt de vistierie, ridică pe locul astfel sporit prin cumpărăturile de la Nona „lăcaș de piatră“ „la poarta cea din sus a curții domnești³¹), întru cinstea sf. și

28. Ibid. p. 24.

29. Ibid.

30. Ibid. 29-30.

31. Această poartă era la intersecția străzilor de azi, Smârdan și Șelari. Un punct de reper deci cam depărtat (c. 160 m.) de biserică.

izvorătorului de mir, marelui mucenic Dimitrie, în locul altei biserici de lemn ce au fost făcută de Badea vornicul Bălăceanu (după care și mahalaoa Bălăceanului se numește), înfrumusețată cu zugrăveală pe din lăuntru și pe din afară, înpodobită cu sf. icoane într'alte părți lucrute foarte cu iscușit meșteșug, duple cum se văd; cu cărți câte trebuesc peste an de citanie, de rugăciuni și de cântări; cu odăjdii, cu sfinte vase de argint, cu evanghelie ferecată, cu candelă, cu cădelniță de argint“.

După aceasta, cei doi ctitori noii, au socotit că „nu se va putea chivernisi biserica cum trebuie numai cu preoții de mir“ și s'au gândit s'o închine la amândouă episcopiile, de Râmnic și de Buzău. Fiind originari din R. Vâlcei, erau preocupați de a asigura și episcopilor de Râmnic o locuință lângă biserică, precum avuseseră, dar o înstrăinaseră, așa că nu mai aveau loc stabil de găzduire când veniau la București. Episcopii Climent al Râmnicului și Metodie al Buzăului nu s'au putut însă învoi spre a împărți cărmuirea noii biserici, iar cel de Buzău n'a vrut să dea loc de casă celui de la Râmnic³²).

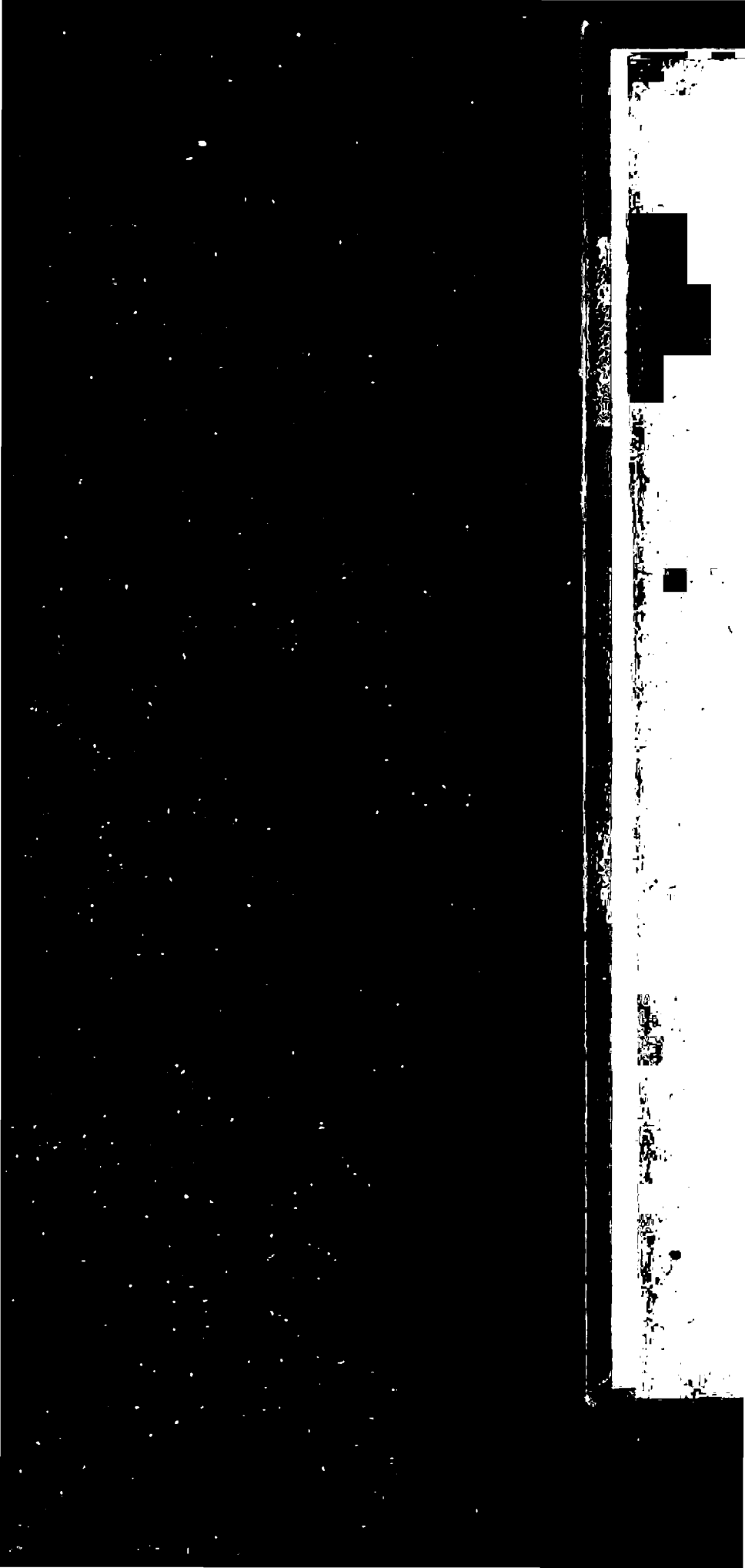
La 1746 Grigore Grecianu scrie episcopului de Buzău Metodie că a aflat că acesta vrea să facă han la sf. Dimitrie și să bage și casele sf. sale în han și locul bisericii cât este. „Dacă este așa, apoi pe mine mă închizi și nu-mi dai mâna să șez închis așa... că a ședea închis de toate părțile nu-mi dai mâna...“ De aceea oferă episcopului spre vânzare locul său cu casă cu tot³³). Nu poate fi deci vorba de proprietatea moștenită de Grigore de la tatăl său Șerban, pe actuala stradă Stavropoleos, ci de partea ce cumpărase la 1724 din locul Despei Popescu, și probabil, ulterior, și din al fraților Nona, situată la miazăzi de hanul lui Ioanichie, căci altfel nu s'ar înțelege cum ar fi putut fi „închis de toate părțile“. Nu cred că episcopul Metodie va fi cumpărat locul ce i se oferea³⁴), căci constat invers că Gr. Grecianu cumpără, în fundul grădinii caselor sale, un loc cu căscioare vechi de la Metodie, din bolovanii sf. sale, în lung 18 m., iar în lat 12 m, din fundul grădinii până în pod³⁵), care

32. Toate aceste lămuriri ies din actul de la 30 Nov. 1754 publicat de Năsturel, o. c. 34—5.

33. Năsturel, o. c. 30.

34. Cum credea Năsturel, o. c. 39.

35. Cum spune văduva lui Gr. Grecianu, Ilinca, într'un act de la 1762 (Arh. Stat. Ep. Buzău pach. 85, doc. 40.

pod nu poate fi altul decât actuala str. Carol. Un loc deci situat pe actuala str. Poștei.

La 1754, unul din ctitori, Stroe, care se călugărise sub numele de Isaia monahul, murise, iar nepotul său Radu izbutise să stabilească o înțelegere între episcopul de Râmnic Grigore Socoteanu (urmașul de la 1749 al lui Climent) și cel de Buzău Antim (urcat în scaun la 1753). O moșie din județul Buzău, pe care Radu o dăruise episcopiei de Râmnic, este cedată celei de Buzău, în schimbul unei jumătăți din locul ce aceasta îl avea lângă biserica sf. Dumitru. Astfel, biserica va fi metoh al amânduror episcopilor și amândoi episcopii vor putea avea case de locuit lângă ea³⁶). Cei doi episcopi încheie act în acest sens³⁷), iar Domnitorul Constantin Racoviță îl confirmă³⁸) la 5 Iulie 1755.

În același an Domnul întărește bisericii o cruce ferecată de argint, înpodobită cu mărgăritare, 12 răzoare de vie în dealul Bucureștilor, trei prăvălii în târg, la poarta de sus a curții domnești³⁹) și o pereche de case în josul Foișorului⁴⁰), după zidul domnesc, daniile ale lui Macarie ieromonah și ale Păunei preotesei⁴¹). Nu știu nici când, nici cum aceste proprietăți au ieșit ulterior din patrimoniul bisericii sf. Dumitru.

La 1757 Const. Vodă Mavrocordat dă câștig de cauză popii Vasile dela bis. sf. Dimitrie, care se plânsese că un Tânase, logofăt de vistierie, stăpânește „niște case cu pivnițe ce sânt în curtea bisericii, despre poartă, și de danie bisericii“. Este curios cum în numele bisericii intervenea acest preot și nici unul din cei doi episcopi, al căror metoh era biserica și cum putea fi cutropit un loc din chiar curtea acesteia. Actul adaogă că locul era (adică fusese) al Bălăcianului, iar „cât loc a mai rămas de al Bălăcianului, afară din curtea bisericii, l'a cumpărat d-lui Const. Dudescu vel vornic“⁴²). Unde era acest loc și la cine a trecut de la Dudescu, n'am putut lămuri.

36. Actul dela 1754, citat.

37. Năsturel, o. c. 36—7.

38. Ibid. 37-8.

39. Vezi supra..

40. Mai târziu Hanul roșu, peste drum de poarta de sus a vechii curți domnești (Planul dela 1852 la Năsturel, o. c. planșa VI).

41. Aricescu. Revista istorică a arhivelor. Buc. 1874, II 25. — Menționat de A. Nișeanu în articolul citat din „Viitorul“.

42. Năsturel, o. c., 39—40.

La 1762 Ilinca Grecianu, văduva lui Grigore, dă „pentru pomană preotului Constantin din biserica Curții domnești, o cășcioară veche cu locul ei, care este în fundul grădinii caselor mele, în mahalaoa sf. Dimitrie, însă locul este în lung stânjeni 9 (18 m.), din bolovanii locului sf. sale părintelui episcop Buzău până în casa Tomii țiganul, iar în lat st. 6 (12 m.), din fundul grădinii noastre până în pod (str. Carol), case ce cu locul sunt cumpărate de răpos. boerul meu dela episcopul de Buzău Metodie⁴³⁾ și lăsate mie prin diată⁴⁴⁾. Așa dar la 1762, această proprietate de pe actuala str. Poștei nu revenise în stăpânirea bisericii sf. Dumitru. De altă parte, doc. ce preced arată cât de fărâmițate erau proprietățile și cât de repede treceau din mână în mână, ceea ce împiedică determinarea situației lor topografice.

La 1765 Ștefan Vodă Racoviță confirmă episcopilor de Buzău (Cosma Popescu) și de Râmnic (Partenie) dreptul de a avea ca metoh în București biserica Sf. Dumitru⁴⁵⁾. La 14 Mai 1772 însă, episcopii Cosma al Buzăului și Chesarie Halepliu al Râmnicului se înțeleg ca biserica să rămâe pe seama exclusivă a celui dintâi⁴⁶⁾.

La 1787, biserica Sf. Dumitru era una din acelea cărora Vodă Mavrogheni li dă voie să instaleze sobă⁴⁷⁾.

De curând muzeul municipiului București a intrat în posesiunea unui plan al orașului, întocmit la 1791 de ofițerul austriac Ernst. În acest plan, nu există, firește, recenta stradă a Poștii; actuala stradă Sf. Dumitru se prelungește însă ocolind biserica la miez noapte, până în actuala str. Carol și nu există din actuala str. Brâncoveanu porțiunea dintre str. Sf. Dumitru și str. Carol. Astfel, bis. Sf. Dumitru este, pe deoparte, despărțită printr'o uliță, care nu era podită, de proprietățile dela miez noapte, din spre Stavropoleos, iar de altă parte, în dosul altarului, este în atingere nemijlocită cu diferite proprietăți. Locul propriu zis al bisericii, după acest plan, pare mai mic decât locul ei de azi.

La 1797 biserica începuse să se dărapene și Dom-

43. V. zi supră...

44. Arh. Stat. Buc. Ep. Buzău, pachet 85, doc. 40.

45. Aricescu, c. c. II. 26

46. Năsturel, o. c. 35 oia.

47. V. A. Urechia, Ist. Rom. III. 47-8.

nitorul Alexandru Ispilanti cerea mitropolitului Dositei Filiti să facă observații episcopului de Buzău că lasă în neîngrijire tocmai metohul său, unde se află casele în care șade când vine în București⁴⁸). Episcopul era Constandie Filiti, nepotul mitropolitului și tocmai acela care, 22 de ani mai târziu, avea să rezidească biserica⁴⁹). Deocamdată acesta dăruie bisericii, la 1800, patru frumoase candelă de argint, care azi se află în catedrala episcopală de la Buzău⁵⁰). Pe două din ele este scris: *αναμνήσθη μετα προσκύνης παρὰ τῶν ταπῶν επισκόπων μυχζαίης κονσταντίης το μετοχίης τῶν αγίω Δημητρίω 1800* (s'a dat amintire, cu închinăciune, de smeritul episcop al Buzăului Constandie metohului sf. Dumitru). Pe alte două: *κτῆμα ταπῶν επισκόπων μυχζαίης κονσταντίης ἀφιερῶθεν βλαβῶς το μετοχίης τῶν αγίω Δημητρίω 1800* (proprietatea smeritului episcop al Buzăului Constandie închinată cu evlavie metohului sf. Dimitrie).

La 1804, Constandie se plânge Domnului de o încălcare ce suferă biserica din partea egumenului mănăstirii Stavropoleos. Arată că aceasta se mărginește spre miazăzi cu casele metohului, iar spre răsărit cu un loc viran al metohului. Egumenul a deschis ferestre și a întins streășna, sub cuvânt că locul îi este lăsat de răposatul Grigore Grecianu⁵¹). La 11 Aprilie 1806, Constandie reînnoește plângerea zicând că „sf. episcopie are un loc lângă hanul Stavropoleos, care de la o vreme încoace rămâind viran, pe deoparte vecinii cu curțile prăvăliilor lor l'au impresurat, iar de altă parte egumenul au lăsat havale într'însul la înoirea hanului antărți, când eu mă aflam afară la eparhie, pentru care loc am arătat atât M. Sale Alex. Vodă Moruz, cât și M. Tale în anul trecut, dar nici o izbăvire nu s'a făcut, ci fiindcă voesc a căuta a închide acest loc al sf. episcopiei, mă rog să fie de iznoavă poruncă să se descopere adevăratele hotare și să ridice și havalea hanului Stavropoleos⁵²).

48. Ibid. VII. 13.

49. La 1802, în grădina caselor sale, banul Nicolae Brâncoveanu face și el o biserică cu hramul sf. Dumitru Basarabov și sf. Grigore Decapoliitul (Ibid. VIII. 273).

50. Preot Const. P. Burducea, Biserica episcopală din Buzău, Buc 1931, p. 52.

51. Nasturel, o. c. 75.

52. Arh. Stat. Epise. Buzău, pachet 85. doc. 69.

Din aceste două plângeri ale episcopului Costandie reiese mai întâi propria sa neglijență de a lăsa neîngrădite proprietățile metohului, și ușurința cu care se făceau încălcările de către vecini. Mai reiese însă că locurile bisericii sf. Dumitru se aflau acum nu numai la miază-zi, dar și la răsărit de Stavropoleos. Așa dar intraseră în stăpânirea bisericii atât locul lui Grigore Grecianu de pe strada Stavropoleos, cât și partea din locul Brezoianului de la miază-zi de acela. Aceasta se va fi întâmplat după 1762 când, cum am văzut, stăpână măcar a părții de la miază zi de Stavropoleos din proprietatea lui Grigore Grecianu, era văduva lui, Ilina, care vânduse o porțiune din fund, spre str. Carol, unui popă Constantin. Pe locul de la miază zi de Stavropoleos, se aflau, după spusele lui Costandie, casele metohului. Este de observat că acestea nu puteau fi cele cumpărate de la Nona, la 1739, în dosul bisericii. Se pune și întrebarea dacă acum, la 1804, locurile mai erau despărțite prin ulița ce se vede în planul de la 1791, sau dacă ulița fusese închisă în această parte. Pe o schiță de plan ce avem⁵³), de la 1804, al acestui cartier, ulița nu figurează, dar argumentul nu este hotărâtor, de oare ce schița a fost întocmită pentru un anumit proces și se prea poate să nu fi înfățișat decât principalele artere podite, așa zisele poduri.

Sigur este că proprietățile de la miază noapte ale bisericii se întindeau acum din str. sf. Dumitru de azi până în Stavropoleos, apoi, pe lângă acesta, până în strada ce poartă azi acelaș nume, limitându-se la răsărit cu dosul caselor din actuala str. Smârdan, iar la apus cu actualul palat al poștelor, căci str. Poștei nu există.

Dovada ni-o dau următoarele acte.

La 1817 episcopul Costandie vinde la mezat „o casă cu locul său, peste drum de Hanu Greci și lipit de hanu Stavropoleos“. Cumpărătorul, cu embatic, este Gheorghe Papa⁵⁴). Această proprietate a trecut apoi la fiul cumpărătorului Vasile Papa, care a transformat casele în hotel „Brenner“⁵⁵), iar azi pe locul lor se ridică Banca de credit.

53. Arh. Stal. Mitrop. Buc. pachet 458 277 netrebnic, doc. 1. (Comunicat de d. Iuliu Tuducescu în anul 1910).

54. Năsturel, o. c. 31.

55. Ibid.

Faint, illegible text or markings running vertically down the right side of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

De altă parte ne ajută la identificare, actele privitoare la proprietatea din colțul actualelor străzi Smârdan și Sf. Dumitru. La 1780 Ilinca serdăreasa (bănuesc văduva, remăritată, a lui Șerban Brezoianu) închiriază un loc „pe podul ce merge la hanul Șerban Vodă⁵⁶⁾, alătura cu bolta d-lui Hristii medelnicer... afară de ulicioara care am lăsat-o d-lui Hristii, prin multă rugăciune ce au făcut, măcar că altă dată n'au mai fost această ulicioară⁵⁷⁾. Hristea medelnicerul a fost tatăl Elencăi Crețulescu clucereasa, care la 1806 vinde casele sale din podul Șerban Vodă (azi str. Smârdan) sărdarului Diamandi Filiti⁵⁸⁾, fratele episcopului de Buzău Constandie. Noul proprietar dăruiește casele, la 1814, fiului său căminarului Toma⁵⁹⁾ și acesta le vinde, în Dec. 1819, unui oare care Nicolae Triandafil. Erau „cu fața pe podul Șerban Vodă, cu dosul spre locul metohului episcopiei de Buzău, și la dreapta pe ulița ce merge la podul Sf. Dumitru⁶⁰⁾. Aceste case aparțineau încă la 1867 lui Iancu Nicolau Triandafil și se învecinau cu curtea metohului Sf. Dumitru și cu fundul curților lui Vasile Papa⁶¹⁾, adică celor cumpărate la 1817 de Gheorghe Papa dela episcopul Constandie. La 1906 casele lui Triandafil deveniseră casele Pencovici⁶²⁾.

Socotesc că ulicioara ce se deschide pentru prima oară la 1780 între Ilinca serdăreasa (moștenitoare, cred, a proprietății Brezoenilor) și medelnicerul Hristea, trebuie să fie aceeași cu ulița dela 1819 „care merge la podul Sf. Dumitru“, adică aceeași cu str. Sf. Dumitru de azi. Mă întreb numai dacă această uliță va fi mers încă atunci spre podul Sf. Dumitru (adică, cred, actuala str. Carol), așa cum se arată în planul dela 1791, adică pe lângă casa de credit P. T. de azi, sau se va fi abătut încă de atunci pe str. Brâncoveanu de azi, cum o vedem pe un plan al cartierului ars la 1847⁶³⁾ și pe cel general dela 1852.

Lângă locul dat cu embatic la 1817 lui Gheorghe Papa

56. Pe locul hanului Șerban Vodă e azi Banca Națională.

57. Năsturel, o. c. 8-9.

58. Acad. rom. ms. 614 f. 29.

59. L. C. Filitti, Arhiva G. Gr. Cantacuzino, p. 156.

60. Acad. ms. citat, f. 29 verso.

61. Năsturel, o. c. 31.

62. Ibid. 33. dar Năsturel n'a observat identitatea caselor Pencovici dela 1906 cu ale lui Triandafil dela 1867.

63. Situations plan des am 23 März 1847 abgebrannten Stadtheiles von Bukarest publicat în Deutscher Kalender für Rumänien 1932. Ed. Bukarester Tageblatt.

episcopia de Buzău mai era stăpână dealungul actualei străzi Stavropoleos până în str. Smârdan. Locul din colțul acestor străzi aparținea la 1696 tot boerilor Popești. La 1724, Despa Popeasca îl vinde starostelui Șerban, iar la 1737 se scoate la mezat⁶⁴). Cine l'a cumpărat nu știu, nici când a intrat în proprietatea episcopiei de Buzău. Fapt este însă că la 1855, locul era stăpânit de pitarul Stan Gheorghiu cu titlul de embaticar al episcopiei⁶⁵).

Locul dintre acesta și acel de care am arătat că dela medelnicerul Hristea (1780) a ajuns în cele din urmă la Triandafil, pe str. Smârdan, fusese cumpărat dela un Ianache pârcaľab de Barbu Șerban Grecianu, care-l dăruise la 1716 Hanului Greci⁶⁶). Încă la 1833 stăpânul acestui loc plătea embatic acelui han și se învecina cu locul lui Papa⁶⁷).

În August 1818, episcopul Constandie jeluește Domnului că anii trecuți a cumpărat la mezat niște case ale Tufeanului, cu locul lor alături de metohul sfintei episcopii, dar răposata stolniceasa Sultana Drugănescu venind la dănsul și cu plângere rugându-se că să i le dea ei, s'a înduplecat, cu condiție însă ca să nu ridice case mai înalte sau alte havale metohului; acum fiul Sultanei, căminarul Gheorghe Drugănescu, nu respectă angajamentul și face o mare bină, cu prăvălii și cârciumă ca un han⁶⁸). Aceste case au trecut la fiica lui Gheorghe Drugănescu, Zinca, soția în prima căsătorie a lui Const. N. Filipescu, apoi a lui Miltiade Aristarhi, principe de Samos și în sfârșit a generalului rus Grecov⁶⁹). Casele erau la colțul dintre actuala str. Carol și aceea a Poștei⁷⁰), în fața bisericii sf. Dumitru. De aci a pornit în ziua de Paști, 23 Martie 1847, năprasnicul incendiu al Bucureștilor, din cauza unui foc de pistol, tras de fiul Zincăi, tânărul de 11 ani Constantin Filipescu, care a aprins casele⁷¹).

Am făcut astfel ocolul proprietăților bisericii Sf. Dumitru până la 1819.

64. Năsturel, o. c. 21-4.

65. Ibid. 32.

66. Ibid. 8.

67. Ibid. 32-3.

68. Ari. Stat. Episc. Buzău, pachet 85 doc. 78.

69. Testamentul ei original se află în colecția mea. Zinca era vară cu bunică-mea despre mamă.

70. Planul citat de la 1847 și Năsturel, o. c. 45.

71. Tradiție de familie și memoriile ce se vor publica în curând, ale colonelului Gr. Lăcusteanu († 1873) scoborător și el din Drugănești. Cf. arborile familiei Filipescu, anexat la lucrarea mea „Arhiva G. G. Cantacuzino”. Buc. 1919.

III. Rezidirea din temelie a bisericii Sf. Dumitru la 1819 de episcopul Costandie Filiti⁷²⁾.

Am văzut că biserica ajunsese în proastă stare încă de la 1797 și poate se stricase și mai rău pe urma cutremurului de la 1802 și a focului dela 1804. Costandie Filiti o rezidi deci din temelie în Mai-Iulie 1819. păstrând, pe cât se pare, din cea veche, numai chenarul ușii de intrare.

Avem despre aceasta următoarele dovezi.

a) Mai întâi tocmelile din Mai 1819 ale episcopului cu meșterul Iosif Weltz „maurer-meister“, meșter zidar, probabil sas, pentru clădirea bisericii⁷³⁾.

b) Mărturia contimporanului Naum Râmniceanu, protosinghelul, cunoscutul scriitor, care, notând la 1827 moartea lui Costandie și îngroparea lui în biserică, adaogă: „Și este știut că această biserică a sf. Dimitrie, de a doua oară s'a ridicat din temelie de către P. Sf. Sa și s'a înfrumusețat cum se vede, încât este și al doilea ctitor al acestei biserici“⁷⁴⁾. În realitate, cum se vede din expunerea ce am făcut, Costandie nu era al doilea, ci al treilea ctitor fundator al bisericii.

c) Pizania ce se vede și azi, pusă la 1852 (după focul dela 1847) deasupra ușii de intrare. Inceputul ei este următorul: „Sunt 45 ani aproape de când pe aceste temelii ascult rugăciunile, făgăduelile și legăturile fiilor mei, când atunci mă începuse răposatul episcop Costandie și mă desăvârși urmașul său, răposatul episcop Gherasim, după demisia celui dintâi“. Această inscripție conține însă două greșeli, Scăzând 45 ani din 1852, ar urma că biserica să fi fost rezidită de Costandie la 1807, ceea ce nu este exact, după cum arată tocmelile citate, cu Weltz dela 1819 și documentul ce urmează sub lit. d. De asemenea Costandie nu numai a început, dar a și sfârșit clădirea bisericii, după cum mărturisește Naum Râmniceanu și arată iarăș următorul document.

72. Pentru acest episcop, lucrările mele «Așezământul cultural al mitropolitului Dositei F.». Buc. 1910 și «Averea episc. Costandie F.» în Revista arhivelor, No. 4 (1927) p. 156, lucrări ignorate de preotul Cont. P. Burducea, Biserica episcopală din Buzău, 1931. Vezi și Pan Halippa. Trudăi bessarabskoj gubernskoj ucenoj arhivnoj komisii (în rusește), I. 40. 52-3. C. Tomescu, Vestminte pentru Basarabia. În Arhivele Basarabiei, I (1929) p. 15 N. Iorga, O singhelie a episcopului de Buzău Costandie Filiti. În Rev. ist. XVII (1931) p. 303.

73. Acad. rom. pachet 48 doc. 137. 138. 154 și 160 Le-am menționat în lucrarea „Așezământul...“ p. 134, dar nu le-am copiat în întregime și azi sunt evacuate la Moscova, Pentru Weltz, vezi și Iorga, St. și doc. XI. 269-270.

74. C. Erbiceanu. Viața și activitatea protosinghelului Naum Râmniceanu. Buc. 1920, p. 70.

d) În Iulie (zîoa lipsește) 1819, Constantin Voinescu, biv vel pitar, dă zapis că avînd cumpărate case de la frațele său, biv vel clucer Răducanu Voinescu, cu locul lor în mahalaoa sf. Dumitru, ce se zice și a Bălăcianului, cu stînjeni ce se numesc în zapisul banului Racoviță, care se vecinesc pe deoparte cu locul doctorului Const. Darvari și despre alta cu casele brutarului, le-a făcut vînzătoare P. Sf. Sale episcopului de Buzău chir Costandie, ca să lărgească despre altar curtea *bisericii cei nouă a sf. Dimitrie* ...și măcar că ar fi putut lua mai mult preț, dar... dorind a ajuta, s'a învoit... drept.. taleri 12500⁷⁵). Comparînd situația actuală a bisericii cu aceea din planul dela 1791, nici nu pare a fi pe acelaș loc.

Unde erau casele Voinescu, este ușor de determinat. Erau despre partea altarului. Mai erau vecine cu locul doctorului Darvari. Dar proprietatea Darvari este cunoscută și azi. Incepe din str. Carol⁷⁶) ocolește colțul dintre această stradă și str. Brîncoveanu și iese în strada Brîncoveanu (porțiunea dintre str. Carol și str. sf. Dumitru) în dreptul bisericii sf. Dumitru. Deci, casele cumpărate de Costandie Filiti de la Voinescu erau pe str. Brîncoveanu, porțiunea dintre str. sf. Dumitru și str. Carol, în partea altarului bisericii. De aci pare a rezulta că această porțiune de stradă nu exista încă la 1819.

La colțul dintre actualele străzi Carol și Brîncoveanu, în partea bisericii, proprietar era atunci vornicul, mai apoi banul Constantin Bălăcianu, cum vom vedea îndată dintr'un act de la 1827. Cum ajunsese acum să stăpînească acolo un Bălăcianu, lângă biserica ce fusese cândva a neamului său? Emit o ipoteză. La 1696, Vodă Brîncoveanu confirmă lui Asan cămărașul niște locuri de case ce a cumpărat „în mahalaoa de la biserica Bălăcianului, alătura pe lângă locul Badii vornicul Bălăcianul⁷⁷). Asan cămărașul a avut o fiică, Safta, măritată cu un Barbu Bălăcianu; ei au avut fiu pe un Constantin Bălăcianu, care și acesta a fost tatăl lui Constantin, boer mare în primele decenii ale sec. XIX-lea și mort la 1831. Destul că un zapis de la 19 Aprilie 1827, titlu de proprietate⁷⁸) actual al caselor

75. Arh. Stat. Episc. Buzău, pachet 84 doc. 84.

76. George D. Florescu, Alalul înmormîntării lui Alex Vodă Șuju la 1821.

77. Năsiurel, o. c. 40-1.

78. Mi s'a înfățișat în original, Duminică 10 Aprilie 1932.

din colțul de care vorbim, arată că Petre işlicarul, sin Stoica, vinde lui Dumitru băcanul, sin Avramolu, prăvălie pe ulița Bălăcianului, în mahalaoa Bălăcianului, pe un loc cumpărat de la banul Const. Bălăcianu. Se învecinește pe din sus cu numitul cumpărător, iar pe din jos cu Ioniță croitorul. În fața podului sunt 4 m. (2 stânjeni) în lățime, la mijloc 2 m, la fund ceva mai mult (1 st. și 4 palme), iar lungimea locului merge din fața podului până în ulucele d-lui răpos. doftor Constantin Darvari.

Peste drum de acest colț, la celalt colț dintre str. Carol și str. Brâncoveanu, în stânga scoborând spre Dâmboviță, erau casele doctorului Silvestru Filiti, fratele episcopului Costandie, adeverite încă de la 1796⁷⁹⁾ și menționate în planul de la 1804, la care m'am mai referit⁸⁰⁾. După moartea lui Silvestru (la 1828) aceste case s'au transformat în hanul Budișteanu⁸¹⁾, și au devenit apoi proprietatea Vlasto. Astfel, la începutul sec. al XIX-lea, doi frați ai episcopului Costandie își aveau casele în apropiere de metohul acestuia.

*

Biserica zidită de Costandie Filiti, una din cele mari ale Bucureștilor, cu ziduri de o grosime între 50 și 75 cm., este și astăzi aceeaș, cum rezultă din pizanie și de altfel nici nu sunt urme de adăogiri sau de modificări în construcția ei. Numai tencuelile, zugrăvelile și acoperișul au suferit reparații, iar pridvorul a fost adăogat, după cum vom vedea.

Costandie nu numai a început, dar a și sfârșit biserica, după cum arată Naum Râmnicănu și zapisul de la 1819 al lui Răducanu Voinescu. A fost însă scos brusc din scaun la 27 Iulie 1819, prin voința lui Alexandru Vodă Șutu care-i datora bani, iar câte-va zile în urmă, prin intervenția consulului rusesc, pentru că avea marea cruce a ordinului Sf. Ana, i se dădu satisfacție să demisioneze el însuși⁸²⁾.

Mențunea din inscripția actuală, că biserica a desăvârșit-o urmașul lui Costandie, Gherasim Rătescu, se poate referi astfel numai la detalii.

(Va urmă).

IOAN C. FILITTI.

79. V. A. Urechia o. c. VI. 798—800.

80. Supră p.

81. Cum se arată în planul Bucureștilor de la 1871, întocmit de colonelul Papazoglu.

82. Izvoarele citate la p....n...

DOCUMENTE PRIVITOARE LA SCHITUL „ZAGAVEI“ DIN JUD. IAȘI.

În apropierea vechiului Târg Hârlău din jud. Botoșani, de îndată ce trecem pe pământul jud. Iași, se află o veche biserică de zid, cunoscută sub numirea de „Schitul Zagavei“.

Azi o simplă biserică fillală, alipită parohiei *Bădeni* din jud. Iași, odinioară era un însemnat schit, înzestrat cu livezi, pământ întins pentru cultură, vad de moară, dar mai ales un cuib de reculegere a unor călugări evlavioși și iscușiți.

Domnitori ca *Ștefan Petra* (Petriceicu) *Voevod* (1673), *Dumitrașcu Cantacuzen Voevod* (1675), *Antonie Ruset Voevod* (1676), *Constantin Cantemir Voevod* (1685) și alții îi fac danii însemnate.

Ca o dovada a evlaviei și a iscusinței călugărilor din acest schit, voi aminti faptul că aici a egumenit, pe la anul 1838, Arhimandritul *Veniamin Velișcu*, iscusit în arta arhitecturii, pe care Marele Veniamin Costache, Mitropolitul Moldovei l-a însărcinat să alcătuiască planul bisericii de zid, cu hramul „Pogorârea Sf. Duh“ ce s'a construit între anii 1838—1843 în M-rea Agafton¹⁾.

Data întemeierii acestui Schit nu o putem preciza.

Documentele pe care le publicăm mai jos ne arată că Schitul acesta a fost întemeiat înainte de anul 1685.

Suret de pe ispisocul Măriei Sale lui Constantin Voevod (Cantemir), din Veleat 7193 adică 1685.

Noi Constantin Voevod boji milostiv gospodar zemle Moldavscoit Adică Domnia me m'am milostivit și am dat și am miluit, un sfânt Schit ce este în Hotarul Târgului nostru Hârlăului, care Schit este zidit și făcut de părintele Zagavei și di alți pravoslavnicii creștini, unde este hramul Naștirea Pre Sfintei Desputoarei noastre Marie, din hotarul Târgului nostru Hârlăului, cu o bucată di loc, douăzeci di pamânturi și douăsprezece făloi di fâneț și oa un vad de moară, pre matca pârâului oi vine din păduri, ca să fie Sfântului Schit cari serie mai sus, de hrană și dreaptă boină și moșie nesfârșită în veci, pentru ertarea păcatelor Domniei mele și a Doamnei Domniei mele și a Părinților Domniei mele. Iar după a noastră viață cine va fi Domn întra noastră țară a Moldovei, să nu strice dania și miluirea noastră, oi ca să sibă a da și a milui acest sfânt Schit, iar cine s'ar ispiti a strica a noastră danie, să fie ne ertat de Domnul Dumnezeu, și di Preacurata lui Maică, și să fie precum și proclat, petreoători cu Iuda.

Așișderea scrie și ispisocul sârbesc dela Ștefan Petru Voevod din Veleat 7181 adică 1673 Febr. 2.

1. Vezi «Mănăstirea Agafton», de Icon. Al. Simionescu, pag. 10 și 11.

Așiderea și di la Antonie Ruset Voevod din Vealeat 7184 adică 1676.
Așidere și de la Dumitrașcu Cantacuzen Voevod 7183 genary
adică 1675.

Sunei de pe anafora Velișilor boieri a Divanului ce s'au dat
în zilele răposatului *Grigorie Alexandru Ghica* Voevod din Vealeat
1776 Oct. 27. Noi Grigore Alexandru Ghica Voevod boji milostiv
zemli Moldavschi, după cercetare dumnealor velișilor boieri, și Domnia
me așa am găsit a fi cu cale. Și poruncim Dumneavostre Epitropi a lui
Sfeti Spiridon, să urmați precum scrie anafora aceasta, dând și pământurile
toate la câmpu din Hotarul Târgului Hârlăului și am întărit
și cu a Domniei mele peceti.

* * *

Pre Înălțate Doamne,

Din luminata porunca înalțimei Tale am luat sama jalovii ce au
dat Mariei Tale, Naicalnicul di la Schitul Zagavei di la Țănutul Hârlăului
jăluind oam că acest Schit are danie de la Dumitrașcu Voevod
Cantacuzen și de la alți Domai din locul Târgului Hârlăului, o bucată
de loc, = 20 = di pământuri și 12 fălci de fanet, și un vad de moară
pe matca pârâului ce vine din pădure dinapre Zahariești, și până acum
ce s'au dat această moșie a Târgului Hârlăului, la M-rea lui Sfeti
Spiridon, ei n'au fost popriți aș face hrana lor pe această moșie, și
au cerșut de la Maria Ta, după daniile ce au să li să de, deosebit
aceste pământuri, și Maria Ta ne poruncești să cercetăm scrisorile, și
după cum om găsi cu cale să înștiințăm pi Maria Ta. Deci după lu-
minata poruncă a Mariei Tale cercetând noi scrisorile ce ar, întracel
chip am găsit a fi cu cali, adică pentru patru livezi ce are Schitul
împrejurul Schitului, și pentru chillile Schitului, și un bordeiu ci au
lângă Schit, cum și pentru vadul cel de moară, și cu un bordeiu ce
este lângă vadul cel de moară, și cât ține loo împrejurul vadului cât
ar svârli cu un băț să nu aibă nicio supărare pentru aceste, de către
Mănăstirea lui Sfeti Spiridon, Iară sceli = 20 = di pământuri, și 12
fălci de fanet să li se de la locul din hotarul Târgului Hârlăului, după
cum umblă și alte pământuri, la Țănutul Hârlăului, așa să le de și
lor pământurile, Pre Înălțate Doamne, noi după cum am găsit a fi cu
dreptate, înștiințăm pe Marie Ta, iar Hotărâre cea desevărită rămâne
la mila Mării Tale.

1776 Oct. 23.

Aceste documente, scrise într'o veche copie cu litere slavone,
mi-au fost date de familia răposatului avocat Nicu Bou din
orașul Hârlău. Le dau publicității spre a putea fi folosite de
acei ce ar dori să se ocupe cu istoria acestui Schit.

Icon. Al. SIMIONESCU,
Protoiereu-Botoșani.

TALMACIREA UNUI RASPUNS

„De ce te ferești, nu scapi“, este o zicătoare. De polemică am fugit, peste ea am dat. Așa văd că-i place păr. Verșescu.

De ce m'am ferit? Foarte lesne de înțeles: 1. pentru că polemica pune atacurile personale în locul adevărului, limitează cadrul discuției la o simplă meschinărie de vorbe goale, unde pulsează „ironia“ mai mult decât argumentația și 2. dintr'o considerație specială ce atribuie tuturor publicațiilor serioase, cari nu trăesc decât pentru răspândirea celor mai sănătoase principii de viață. Pe scurt: a polemiza înseamnă a te scobori; evidențiază o calitate sufletească inferioară — ura, ambiția ori îngâmflarea — și pe de-asupra dovedește cu prisosință părăsirea terenului curat de discuțiune, ce *singur numai* are caracter desinteresat¹⁾.

Ce vor zice acum cetitorii acestei *Onorabile Reviste*, văzând cum se scarmână și cum își scot ochii doi apostoli, denumiți factori educativi-culturali? Pentru care motiv? Sigur, nu se știe.

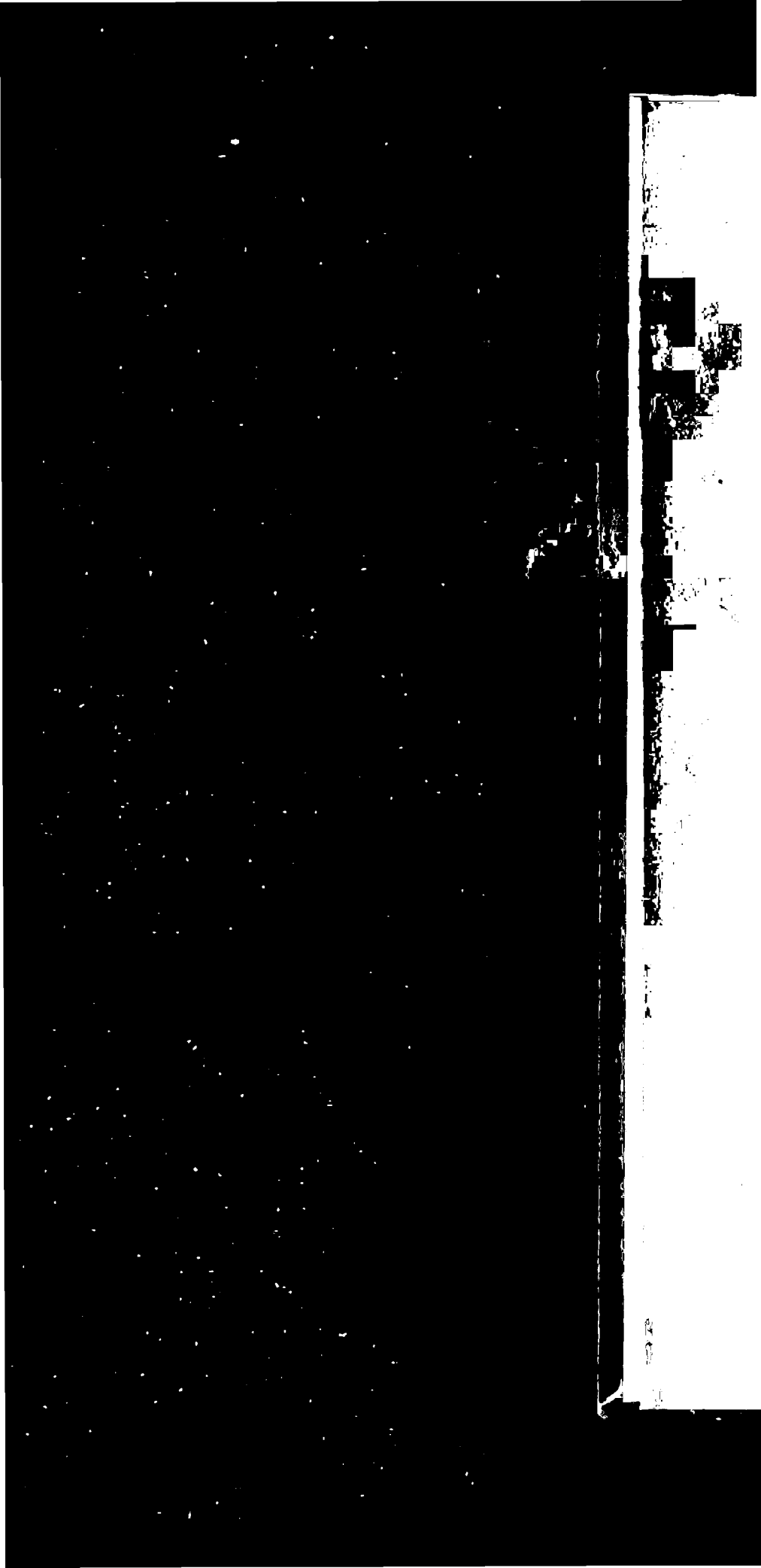
Răspunzând articolului păr. prof. intitulat „Religia în șc. primare“, am volt să *discut*, să-mi dau și eu părerea în această chestiune, crezându-mă îndreptățit a face aceasta în virtutea liberei exprimări de cugetare și astfel să arăt și altora partea *susceptibilă de discutat* a celor susținute de Sf. Sa. Cu aceste gânduri, admise logic într'o discuție, am pornit la drum spre talmăcirea unui adevăr și l-am motivat cu destul accent.

Iată acum cu ce cuvinte mi se răspunde: „împunsături“, că aș fi sărit „ca înțepat de șarpe“; că *tonul* întrebunțat de mine ar fi fost „puțin politicos“, tinzând a da eu învățături Sf. Sale, (se uită că învățătura se poate câștiga și dela cea mai umila faptură?) că „D-tale nu-ți este permis să ironizezi pretențiile noastre“; iar peste toate mă văd împăunat frumos cu epitetele de *Critic, polemist și amic!*... Dacă ținem socoteală numai de contrastul izbitor al conținutului logic dintre aceste noțiuni calificative, e destulă îndreptățire, pentru cineva, ca să atribue caracterul de polemică unui text în care se cuprind.

Aș dori să mi se citeze „dîn tot ansamblul argumentelor“ mele, vreo *afirmație ofensătoare*, ca să se facă într'adevăr dovada materială a exactității și sincerității termenului de *polemist*, ce — fără aceasta — rămâne pus ne-lalocul său, deci cu semnificație interesată.

Violența expresiilor citate arată clar că păr. Verșescu s'a supărat, fiindcă s'a găsit unul dîn „breasla“ învățătorilor, care să critice părerile „unor oameni competenți în materie“. Aceasta nu înseamnă oare *monopolizare* de bagaj cultural? Atunci de ce afirmă că expresia „specialistul“, atribuită de mine profesorilor

1. Este polemică și polemică. Nu orice polemică e lucru personal. Când apologeții și polemisti creștini scriau împotriva păgânilor și ereticilor, nu era treabă de ambiție și îngâmflare. — Notă Arhim. *Scriban*.

de religie, este o ofensă? Nu! Este o realitate înțeleasă de toată lumea, pentru simplul motiv că specialist înseamnă cunoscător al unei ramuri de cunoștințe dintr'un domeniu limitat. Părintelui Verșescu îi convine monopolizarea, dar nu și amestecul altora în specialitate, (aceasta este ofensa), cum este cazul de față, deși singur spune că „orice activitate este supusă criticei“, pentruca imediat — revenind contrazicător — să adauge: „unor oameni competenți în materie, nu li se pot tăgădui părerile“.

Părerile da, părinte, se pot tăgădui; *adevărul* nu se poate, fiindcă numai el are pețea eternității, aparținând Naturii; părerea e ceva șubred, efemer, deci supusă evoluției, schimbărilor neconținute „după oameni și împrejurări“, cum ziceți.

Dar pentru a evidenția și mai mult *panta personală* pe care alunecă păr. profesor, amintesc de cele două *vicii morale* atribuite de Sf. Sa învățătorilor — ateismul și beția — spre a avea un argument în plus la chestiunea că învățătorii nu sunt în stare să predea cunoștințele religioase din șc. primare.

De ce ridică Sf. Sa *incidente* străne subiectului pus în discuție? Doar eu am specificat că „elemente îndărătnice sunt și 'ntr'o parte și'n alta; dar nu acestea pot da o conduită generală“. Oare prin aceasta nu dovedește cumva că *inadins* ocolește mezul chestiunii, ca să se creeze o atmosferă defavorabilă învățătorilor?

Dar..., să nu mă pierd în amănunte zădarnice. Despre greșelile de fond ale articolului păr. Verșescu, mi-am spus părerea în cele publicate anterior, constatând acum, din răspunsul Sf. Sale, că parte au fost recunoscute ca juste, fapt destul de îmbucurător și esențial într'o discuție imparțială. Numai puține aș mai avea de adăugat, în legătură cu răspunsul proaspăt al Sf. Sale.

Astfel, la n. 5, Sf. Sa caută să convingă pe toată lumea că, după cum practica religioasă se comportă oamenii și împrejurărilor, renunțând la principii vitale încetățenite (?), tot astfel se poate și în școală renunța la „această maximă de bălcu“.

Cu regret trebuie să mărturisesc că încă n'am întâlnit la niciun intelectual o judecată mai nefavorabil atribuita activității școlare, ca aceasta.

Altă exagerare a părintelui profesor este când zice: „D-stră d-lor învățători, nu trebuie să uitați că trăiți din drepturile Bisericii noastre ortodoxe române“. Secularizarea, așa dar, s'a făcut pentruca statul să-și plătească corpul didactic. Iată ce nu se știa!

Am combătut apostolatul plătit și-l voi combate, pe câtă vreme nu e singura îndeletnicire a unui preot și nici cea mai esențială dintre atribuțiile sale. Noțiunile sumare ale învăț. religios din școala primară, fac parte dintrun teren mult mai larg de activitate pastorală, fiind un capitol de catehizare a poporănilor, prevăzut în activitatea misionară a oricărui cleric. A cere plata pentru aceasta, este a mistifica adevărul.

Și pentruca să termin o discuție cu tendinți de banalizare și în să mai amintesc păr. profesor următoarele: nu e tot una

inv. religios și sentiment religios. Școala primară urmărește prin obiectul „Religia”, dezvoltarea sentimentului religios. Nu cunoștințele o preocupă atâta pe dânsa, — adică știința — cât efectul ce acestea produc asupra sufletului copilăresc d. p. d. v. religios. În școala secundară se schimbă treaba.

Acolo scopul e tocmai exactitatea cunoștințelor. Iar dacă acestea nu-s exacte câte-odată, nu-l cazul să învinuim școala, primară, pentru că aici nu predă specialiștii.

Acest lucru știut, ne vom menține fiecare în sfera respectivă; iar confuziile și acuzările vor dispărea.

VASILE HOPU

Inv. Triiești-Roman.

DE ZIUA MAMEI.

Dela război încoace, o groază s'a făcut de schimbări în mersul treburilor obștești, cu intenții de mai bine. Asemenea, s'au făcut multe adaosuri și s'au rânduit și zile de sărbătoare, pentru felurite amintiri, cu multe gânduri frumoase. La sărbătorile naționale de până la război, s'au mai adăugat câteva, în amintirea celor mai deseamă fapte din timpul războiului.

De câțiva ani încoace, s'a hotărât ziua de întâiu Maiu, din fiecare an, ca zi de sărbătoare, legală chiar, așa zisă: «Ziua Muncii». Aceasta, pentru a se da o cât mai mare cinste muncii pentru propășirea economică a neamului. Cooperația, asemenea, și-a rânduit și ea sărbătoarea ei: «Ziua Cooperației», zi de propagandă și cultură în acest sens.

Tot de câțiva ani încoace, pe lângă sărbătorile creștinești și cele de felul celor de mai sus, s'a mai hotărât o zi pe 'an, — a doua Duminică din luna Maiu — ca zi de sărbătoare: «Ziua Mamei». Cine va fi fost urzitorul, nu știu; celace trebuie să știe orcine, e că merită respect.

O! «Ziua Mamei»! Ce dulci cuvinte! Ce mireazmă! Ce plăcere sufletească la rostirea lor! Și pe bună dreptate, căci o iubire duloasă nu găsim decât la mamă. Apoi mângâietoarele cuvinte de alinare și fermecatoarele cântece de leagăn? O, mamă! Cuvintele mele nu pot să exprime tot ceiace simt la gândul că, peste puțin timp, vom sărbători, cu mic cu mare, cu tânăr cu bătrân, cu sărac cu bogat, cu necăjit cu vesel, ziua ta, «Ziua Mamei». Și cum vom sărbători-o? Cu bucurii? Cu petreceri? Cu mâncăruri și băutură? Chef și destrăbălare? Nu, o, nu, să nu fie! Ziua acela să fie pentru fiecare dintre noi, zi de sărbătoare, zi de înălțare sufletească și ploasă rugăciune. Fiecare să se roage Celui atotputernic pentru mama lui: ce a murit sau pentru mama lui ce trăiește și în acelaș timp, fiecare să trăiască în acea zi clipe de aducere aminte a legăturii de sinceră dragoste dintre mama lui și el, ca copil, de curate învățături dintre mama lui

și el ca bărbat. Clopotele bisericilor să sune în acea zi și slujitorii altarului să facă tedeumuri, vorbind credincioșilor despre însemnătatea zilei. Școlariilor să li se vorbească în acest scop la școală, iar teatrele și cinematografele să aibă pentru acea zi numai subiecte din care să se evidențieze credința mamelor adevărate, iubirea de leagăn și grija zilei de mâine, pentru cei ce sunt sânge din sângele lor și trup din trupul lor.

Toate acestea se impun, mai mult ca oricând, astăzi, când sentimentul de mamă, în bună parte a scăzut atât de mult, încât a arunca la gunoi, în latrine sau locuri dosnice pe cel zămislit și purtat în pânțe, a ajuns hai să zicem așa: «la modă»!

Preotu SANDU-dela-Stroești

DACĂ IISUS HRISTOS S'AR ARĂTA ÎN ACEST VEAC AL NECREDINȚEI!

„Înainte de toate trebuie reinviată viața morală a acestei țări!...”

N. IORGA.

Gândindu-mă la mulțimea credincioșilor de pretutindeni, alergând spre biserică, gândindu-mă la acea priveștițe îngerească, ce numai în noaptea Invierii se poate vedea în lăcașurile Domnului, mă întreb pentru ce acest freamăt de lume în miezul nopții?... Pentru ce, pe fața fiecăruia, se citește acum mai multă bucurie... Și care e cauza acestei schimbări?

Hristos a înviat!... Spun ei, Hristos a înviat!... spun clopotele bisericilor, Hristos a înviat!... strigă întreaga natură....

Am înțeles acum pentru ce s'au adunat credincioșii aici, gătiți în haine de sărbătoare. Au venit să vadă minunea Invierii, au venit să primească Lumina!

Mare și sfântă e însemnătatea acestei zile!...

E sărbătoarea sărbătorilor, iar cuvintele Evangheliei rostite din gura preotului, odată cu sunetul clopotelor, sunt venite din înălțimele cerului, vestindu-ne Invierea. Fiecare cuvânt e sunet de trâmbiță îngerească care străbate până în adâncul sufletului.

Și acum, mă duc cu mintea la cei ce au trăit cu 1932 de ani în urmă, care au avut fericirea să vadă pe blândul și iubitorul de oameni Iisus, care au auzit învățăturile Sale, și iarăși mă întreb, cum a fost cu puțință ca acest popor să-L urască într'atât, încât să-i strige lui Pilat «Răstignește-L»?!...

El, care era iubirea, bunătatea întrupată, El care a vindecat bolnavii, a mângâiat suferinții, a dat orbilor vedere, a înviat morții, să fie batjocorit, scuipat și răstignit ca un tâlhar!...

Dacă Iisus Hristos s'ar arăta, în acest veac al necredinței, dacă ar veni în mijlocul nostru ar fi oare tot așa de desprețuit, ca și pe timpul acela?

Oricare ar fi răspunsul, nu trebuie să uităm că omul este și rămâne același în toate veacurile și pretutindeni.

Domnul Iisus Hristos nu va fi primit nici astăzi mai bine, și faptul că alături de noi, în pravoslavnică Rusie, bisericile au fost prefăcute în grajduri și în localuri de desfrâu, iar preoții uciși pe eșafod, îmi întărește credința că nici oamenii de astăzi nu sunt mai buni și dacă Mântuitorul ar reveni printre noi, va fi judecat și răstignit ca și pe vremea aceea.

Intreaga omenire merge cu pași repezi spre prăpastie! Ca să scăpați de ea, o îndrăptare din temelie se impune: «trebuie reînviată viața morală a acestei țări» a zis d. N. Iorga.

Această reînvierie nu se poate face decât numai prin Hristos. El a zis: «Fără de mine nu puteți face nimic,.. căci Eu sunt lumina, Eu sunt adevărul și viața». Numai când calea bisericilor va fi mai bătătorită, numai când bisericile vor deveni neincăpătoare, numai atunci vom putea zice că a reînviat viața morală a poporului nostru, căci, oricât de numeroase vor fi mijloacele de represiune și oricât de armați și disciplinați vor fi oamenii ordinii, ei nu vor putea ține pept nedreptății și desordinei, atunci când lipsește frica de Dumnezeu și rușinea de oameni.

Preot ION BANDRABUR

Ivești-Putna.

PRIVEGHERE LA SCHIT

E seară... Dangăte de clopot străbat dealungul văii înfinsul
Și sunet după sunet zboară în umbra serii de mistere...
Se clatină 'n pădure frunza și se cutremură cuprinsul,
Iar din chilii pornesc călugări, tăcuți la Sfânta Priveghere.

Dealungul zidurilor negre, de greutatea multor ani,
Răsar lumini ca licuricii, ce se strecoară umilite
Și cari rând pe rând dispar, cu purtătorii lor sărmani
Sub bolțile de piatră rece și cu creneluri învechite.

Cântări de slavă 'nalță pieptul, iar limba vechilor hrisoave
Învie timpuri de mărire și de curată strălucire.
În umbr'apar Vlădicii, Domnii și fiecare din voroave,
E o muștrare pentru lumea acestui veac de răiaclie.

Altarul, strana și smeriții, învăluite în lumină.
Stau înfrășite 'n fața crucii, iar blândețe lor rugăciuni
Brăzdează bolțile de piatră și'n zarea cerului senină
Izbesc cerând înțelepciune și pace cald'acestei lumi.

Dealungul zidurilor negre, de greutatea multor ani,
Se'ntorc înspre chilii smeriții, mai înălțați ca toițauna...
Și'n timp ce somnul îi cuprinde, în paturi aspre de sărmani,
În schit e caldă încă ruga și candela veghează 'ntr'una.

Pr. E. VLĂICULESCU,

Bughile-Prahova.

CRONICA INTERNĂ

MOARTEA PĂRINTELUI ARHIMANDRIT VALERIAN REUȚ.

Cu adâncă părere-de-rău, aducem la cunoștința cititorilor noștri moartea Părintelui Arhimandrit *Valerian Reuț* din Consiliul Central al Bisericii noastre. Preot al Bisericii din Bucovina, când Biserica noastră și-a luat chipuri nouă de cărmuire și ne-am înzestrat cu așezăminte, cum unul este Consiliul Central Bisericesc, Păr. Valerian Reuț a fost însărcinat, din partea Mitropoliei Bucovinei, să întâișeze acea Biserică în numitul Consiliu. După cum se știe, fiecare Mitropolie, din cele 5 ale țării, are câte un întâișător al ei în acest așezământ central al Bisericii.

Traiu de câțiva ani în București nu l-a făcut cunoscut în mijlocul preoților noștri. Iși ducea viața sa de biurou, fără să aibă prilejul de a se cunoaște mai de aproape cu ei. Totuși scriitorul acestor rânduri a avut prilejul să-l cunoască, să fie mai apropiat de el și să poată fi acum în măsură de a scrie ceva despre acest frate, plecat dintre noi la o vârstă când omul mai are încă de trăit.

După ce cărmuirea materială a acestei reviste s'a mutat la Consiliul Central, Păr. Reuț a fost acel căruia i s'a dat sarcina să poarte grijă de gospodăria ei. În această stare, am putut avea legături mai apropiate cu răposatul, a-l cunoaște și a-l prețui. În adevăr, în scurtă vreme, am avut cu Sf. Sa nu numai legături de slujbă, ci și o adevărată prietenie. O prețuire a unuia către altul s'a plămădit iute între noi. De aceia, nu numai din datoria de a trimete veste cititorilor despre unul care a fost părtaș la această revistă, ci din curată și adevărată prețuire scriem aceste cuvinte.

Răposatul era un bărbat de rânduială și de conștiință. Iși pune sufletul la treabă și nu era om care să lase lucrurile neisprăvite. Revista a folosit de pe urmele hărniciei sale, pentru că a cărmuit cu grijă gospodăria ei și se silea în tot chipul de a pune cât mai bine pe roate starea ei materială. A îndreptat multe lipsuri și toate mergeau mai spre bine.

Din nefericire, răposatul era bolnav. Încă din anul trecut, când mă duceam cu treburile revistei la Consiliul Central, căpătam răspunsul că „Păr. Reuț e în concediu; e plecat în Bucovina“. Și întocmeam treburile cu cine-l înlocuia, dar și eu și înlocuitorii săi așteptam totuși cu plăcere ziua de a-l vedea iar printre noi. Și a mai venit și credeam că iar vom începe să ne împărțăm din priceperea și energia sa, de care dădea multă dovadă în treburile care ne puneau în legătură, dar iar a plecat și așteptam să se mai întoarcă. Așa am așteptat și anul acesta și s'a mai întors, dar tot nu era vindecat. Suferea de inimă. Când din nou a mai plecat și tot întrebam și nu se mai întorcea, odată ne-a ajuns trista veste că nu se mai întoarce. A plecat dintre cei vii.

Cu vie strângere de inimă am primit trista veste, când noi îl

așteptam și la treburile revistei și la alte însărcinări ale Bisericii. Căci Păr. Reuț luase drumul unei slujiri mai înalte în Biserică și-i doream din toată inima să-l vedem în însărcinări mari. Era un om de hotărâri bărbătești și de înțelegere a lucrurilor, avea în el ceva din vâna cârmuitorului și socoteam că va putea face mult bine în Biserică.

Când venise cu slujba la București, era preot văduv. De anul trecut, a intrat în tagma monahală și a luat numele de *Valerian*, din *Vespasian* pe care-l purtase mai înainte. I-am făcut toate urările, l-am îmbrățișat ca frate de aceeași slujbă și era foarte mișcat de dragostea pe care i-o arătam și de părerea de bine că se află între noi. Și iată, în vremea când îl așteptam înzdrăvenit și mai gătit pentru alte slujiri, plecă dintre noi înainte de vreme, fără a fi apucat să-și dea toată măsura puterilor sale. Este pentru ce să plângem că a plecat așa de vreme dintre noi, este pentru ce să jălim, și ca oameni și ca preoți și din partea acestei reviste, că un frate care și-a închinat aci o parte din lucrul vieții sale, și care a fost lucru vrednic și ales, nu mai este printre noi.

De aceia, prea mișcați de această pierdere, din toată inima ne rostim mâhnirea noastră și, adânc îndurerați, strigăm: Dumnezeu să-l odihnească în ceata dreptilor, iar nouă să ne facă parte la revistă de alt suflet ales ca al lui!

În cele de mai la vale, dăm cuvintele care ne-au venit dela Consiliul Central Bisericesc pentru pierderea sa, iar apoi însași cuvântarea de jale, ținută de Păr. C. Dron, din Eforia centrală a Bisericii, la moartea răposatului.

A. S.

LA MOARTEA PĂRINTELUI ARHIMANDRIT VALERIAN REUȚ.

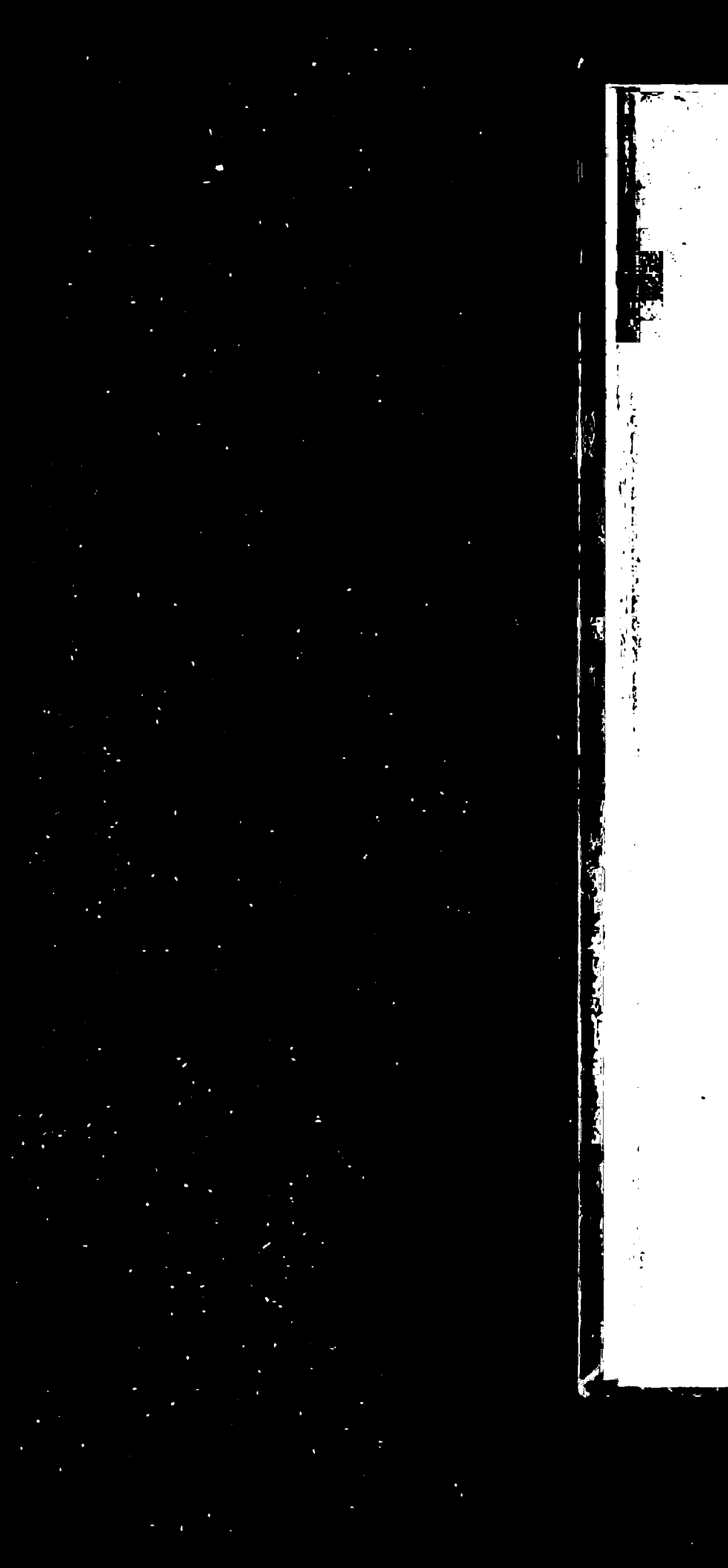
În ziua de 7 Mai a. c., a încetat din viață la Cernăuți, după o lungă și grea suferință, Părintele Arhimandrit Valerian Reuț, Consilier Referent în Consiliul Central Bisericesc al Patriarhiei Române și delegat al Mitropoliei Bucovinei în acest Consiliu.

Defunctul era o figură bucovineană distinsă și un slujitor conștiincios și disciplinat al Bisericii, aducând cu sine în administrarea Bisericii Ortodoxe Române acel spirit de ordine și de noblețe care este caracteristic bucovinenilor și care se datorește, fie unei educații deosebite, pe care le-a dat-o școala, fie mediului în care au trăit, fie amânduror împrejurărilor.

În Consiliul Patriarhiei Române, Părintele Reuț avea supravegherea conducerii Tipografiei Cărților Bisericești și a revistei „Biserica Ortodoxă Română”, pe care le-a reorganizat și așezat pe temelie nouă, ocupându-se foarte deaproape de bunul lor mers.

Cu prilejul înmormântării, Pr. C. Dron a fost delegat de Înalt Prea Sfințitul Patriarh să reprezinte Consiliul Central Bisericesc. Cu acest prilej, Sf. Sa a ținut o cuvântare, punând în evidență meritele deosebite ale defunctului și paguba ce suferă Biserica prin trecerea sa în lumea de dincolo.

C. G.

Intristată Adunare,

Vestea plecării pentru totdeauna dintre noi a Părintelui Arhimandrit Valerian (Vespasian) Reuș ne-a umplut sufletul de durere.

Am fost cu atât mai profund impresionat de această știre, cu cât ea a venit în chip cu totul neașteptat, când nu gândeam nici noi, când nu se aștepta nici el, oare, cu câteva zile mai înainte, îmi trimisese o scrisoare plină de cele mai bune nădejdi pentru îndreptare.

În numele Înalt Pres Sfințitului Patriarh și al Consiliului Central Bisericesc, unde părintele Reuș îndeplinea înalta sarcină de Consilier Referent, am venit să depun o lacrimă la căpătâiul său și să-i spun cuvântul — *tristul și grozavul cuvânt* — al despărțirii veșnice.

Părintele Reuș moare tânăr și moare primăvara, în timpul când natura întregă este în floare. Viața se simțește răbufnind de pretutindeni; din pământ, din arbori, din firul de iarbă. Toată natura tresaltă de viață, în timp ce viața uneia dintre cele mai distinse ființe, menită a înțelege natura în adâncimea tainelor ei, s'a stins pentru totdeauna. Toate acestea ne arată oât adevăr și câtă înțelepciune sfântă a turnat Dumnezeu în cuvintele cu care Biserica petrece pe fiii săi la locașul de veșnică odihnă, când spune: „*omul ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului*“. Căci după cum iarba câmpului desfătează ochii, dar e de ajuns o singură zi de vară pentru a se usca, tot așa acest adormit întru Domnul, care până ieri era sănătos și voinic, ducând cu temeinicie pe umerii săi sarcina grea a rezolvării problemelor bisericesti ce-i cădeau în competență, dispare deodată, lăsând un gol ce nu se va putea umplea așa ușor. Și după cum florile înfrumusețează câmpul cu felurimea colorilor lor, dar n'au decât o viață de câteva săptămâni, tot așa zilele acestui preot — mai ales că moare tânăr — nu însemnează decât câteva clipe în veșnicia din care a venit și în care intră de acum înainte pentru totdeauna.

Da! omul nu este mai mult ca iarba câmpului și ca florile grădinii înaintea Ziditorului său, care cu înțelepciune le-a făcut toate și care, dacă a chemat la sine așa de timpuriu sufletul acestui, preot, tot cu înțelepciune Dumnezeuască și cu bună rânduială a făcut-o.

Părintele Reuș era, precum am spus, Consilier Referent la Consiliul Central al Patriarhiei Române, reprezentând aici Mitropolia Bucovinei.

Trebuie să mărturisesc că, în această calitate, el n'a fost numai un bun funcționar, adică un bun executor al poruncilor mai marilor noștri. N'a fost numai un foarte bun coleg delioat și nobil, dar a reprezentant, în noua organizare a Bisericii Ortodoxe Române, în cea mai deplină măsură, spiritul bucovinean, un spirit de ordine și de disciplină, cum în vremurile din urmă, din nefericire, se întâlnește tot mai rar. Iutoomai precum, cu prilejul Unirii noastre într'o singură țară, Bucovina a venit fără nicio preocupare sau șovăire spre a depune la picioarele Tronului omagiul său de devotament și supunere, făcând începutul realizării idealului nostru național, așa a fost și părintele Reuș, un reprezentant nu numai al Bucovinei în sens regional și matematic al cuvântului — unul din cei cinei reprezentanți ai Mitropoliilor istorice — ci a fost întruparea acestui spirit larg și generos, pe care l-a arătat

totdeauna Bucovina. Toate acestea dovedeau în el o inimă bună și înțelegătoare, o educație și o cultură aleasă, datorită fără îndoială unor însușiri firești, dar și mediului care l-a format, școlilor la care a învățat și oamenilor al căror discipol a fost.

Intristată adunare,

Moartea oricărui om este o durere pentru ceilalți, dar moartea unui preot este o întreită durere. Moartea părintelui Valerian Reuț, este o durere pentru familia, pe care a întemeiat-o și din mijlocul căreia dispăre acum tulpina. Această familie are, spre onoarea ei, ramuri vâjnoase, dar era mai bine dacă, la sărbători și zile mari, mlađițele din jurul mesei ar fi privit pe cel ce s'a străduit pentru ele și s'ar fi inspirat din exemplul lui. Este apoi o durere pentru noi, colegii de biserică, oare-l iubeam și împreună cu care duceam sarcina grea a preoției. Acești colegi, petrecându-l, simțese nu numai durerea fratelui care pleacă pentru a nu se mai întoarce, ci simțesc adiind și în ei fiorul rece al morții, care va atinge odată pe fiecare dintre noi. Simțim adică strășnicia acestei legi a firii, în virtutea căreia tot omul se întoarce în pământul din care a fost luat, tânăr sau bătrân, bogat sau sărac, împărat sau serv, înțelept sau neînțelept. Ne cutremurăm gândindu-ne că priveliștea lumii pe care vrem s'o înrăurim și s'o prefacem cu munca noastră nu este decât o clipă oare se spulberă, când moartea care a atins pe fratele nostru, va atinge pe fiecare dintre noi.

Dar a treia și cea mai mare durere e că poporul în mijlocul căruia a trăit și pe care l-a condus, pierde un bun sfătuitor. Doamne! și ce nevoie adâncă se simțește astăzi de păstori și sfătuitori buni pentru poporul nostru românesc, în împrejurările grele prin care trecem, sub apărarea strivitoare a unei crize morale și materiale, cum n'a cunoscut istoria.

Dar precum am spus, această despărțire nu s'a făcut fără știrea Domnului, care, în înțelepciunea Sa, nu orânduiește nimic decât bine și nu are în vedere decât împlinirea dreptății Sale fără prihană. El va mângâia familia, va întări pe prieteni și le va da curaj și puteri întru propovăduirea învățăturilor Sale sfinte, iar popoului îi va da păstori buni și înțelepți. Să plângem deși plecarea așa timpurie a părintelui Reuț, dar plângând, să lăudăm pe Dumnezeu care îngrijește de toate și ne întărește pe toți.

Mergi în pace, la locul de odihnă, iubite frate întru Domnul! Ca om, vei fi având păcate, oăci păcătoși suntem cu toții, încă din pân-tecele mamei noastre, dar ți-ai iubit Biserica, preoția și norodul și scris este în Sfânta Carte că „*cine iubește mult i se iartă mult*“.

Dumnezeu să Te așeze unde durerea, care te-a chinuit atâta vreme și Te-a răpus așa curând, nu mai are ființă.

Să-i dăm deci, fraților, ultima sărutare și să-i zicem: DUMNEZEU SA-L IERTE! Amin.

SERBARE-CULTURALĂ.

Din vara anului 1931, nu a fost vacanță de Crăciun, de Paște sau de vară, în care Liga Culturală, secția Speteni, Ialomița, să nu fi dat în comună serbări culturale. În vacanța de Paște din

EXTERNA*)

1. Revelațiunea creștină.

Noi primim Revelațiunea divină, care s'a revelat odată și pentru totdeauna în Domnul nostru Iisus Hristos; și noi primim aceasta ca revelat în Sf. Scriptură și ca făcută nouă cunoscută și predată de către Apostoli în Tradițiunea Bisericii, în decursul secolelor, prin lucrarea sf. Spirit.

2. Scriptura și Tradițiunea.

Consimțim că noi primim Revelațiunea divină în Domnul nostru Iisus Hristos prin Scriptură și Tradițiune. Despre Scriptură, noi ne ținem canonul Scripturii așa cum e definit de Sf. Atanasie și așa cum a fost primit de întreaga Biserică catolică. Ce privește celelalte cărți, pe care unii le numesc *deuterocanonice*, unii *anaghiinoscomena*, noi încă primim învățătura Sf. Atanasie: «Pentru mai mare exactitate, eu adaog încă aceste... că sunt încă și alte cărți care nu sunt cuprinse în Canon, dar hotărâte de Părinți, să fie cetite de acei care nu demult s'au împreunat cu noi și care să fie instruiți în cuvântul lui Dumnezeu și al evlaviei... Autorii cărților acestora mai târziu... fiind cuprinse în Canon... să fie de fiecare cetit». Și învățătura Fer. Ieronim, «că Biserica să citească aceste pentru edificarea poporului, nu pentru confirmarea (întărirea) autorității dogmei bisericești».

În privința aceasta, reprezentanții Bisericii anglicane ar voi să observe: „Sf. Scriptură cuprinde toate lucrurile necesare pentru mântuire: așa că ceea ce nu se cetește în ea sau nici nu poate fi dovedit deacolo, aceasta nu se poate cere dela un om (de credință) ca să creadă ca un articol de credință sau să se gândească că e recerut sau necesar pentru mântuire“. Cum zice sf. Atanasie: „Sfânta și inspirata Scriptură este suficientă pentru a explica adevărul“. Și în alt loc: „Aceasta este izvorul mântuirii, încât, dacă cineva însetează, poate să fie satisfăcut cu luminile ce sunt cuprinse în ea. În aceste cărți, numai se propagă învățătura evseviei (frică de Dumnezeu, pietate). Dar nimic să se adaugă la ele și nimic să se elimineze din ele“. Și cum zice Fer. Augustin: „În aceste Scripturi, în care sunt depuse și se află toate acele care conțin credința și morala vieții, adică speranța și dragostea“.

Reprezentanții Bisericii ortodoxe de răsărit observă că voesc la aceasta să răspundă: „Noi credem că Sf. Scriptură este completată, explicată și interpretată de Sf. Tradițiune“. Cum zice sf. Vasile: Din dogmele și predicile (învățăturile) care sunt păstrate în Biserică, unele derivă din doctrina scrisă, altele noi le-am primit pe calea Tradiției apostolice, precum le-au primit în chip tainic, și aceste amândouă au valoare egală pentru pietate. Niciuna nu

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.“ pe luna Aprilie, 1932 pag. 323.

se dispută (trage la îndoială) cu toate evenimentele, niciuna, cum e evident, în urma experienței instituțiilor bisericești. De aceea noi, dacă am încerca să refuzăm obiceiul (moralul) nescris, din cauză că nu este de importanță așa mare, noi în mod inconștient, am da o lovitură de moarte evangheliei, ba, mai mult, am face să sufere importanța învățaturii noastre. De exemplu (mențiunea cea dintâi și comună): cine ne-a învățat în scris semnul crucii, care este speranța în numele Domnului nostru Iisus Hristos? Unde am învățat în sf. Scriptură ca să stăm cu fața spre răsărit pe timpul rugăciunii? Cine dintre sfinți ne-a lăsat nouă în scris ce înseamnă cuvintele invocațiunii (epiclesis) și elementele euharistice pânea și vinul? De ce noi nu ne-am mulțămît cu ceea ce Apostolii și evangeliștii ne-au scris, ci am adaos o prefață și un epilog, pe care le-am primit dela tradiția nescrisă și pe care noi o condiserăm de mare importanță la celebrarea Sf. Taine?

După schimbul acestor vederi, am convenit și am primit următoarele:

Tot ce e necesar pentru mântuire, se poate afla în Sf. Scriptură care este completată, explicată, interpretată și înțeleasă prin sf. Tradițiune, fiind condusă de Sf. Duh, care este în Biserică.

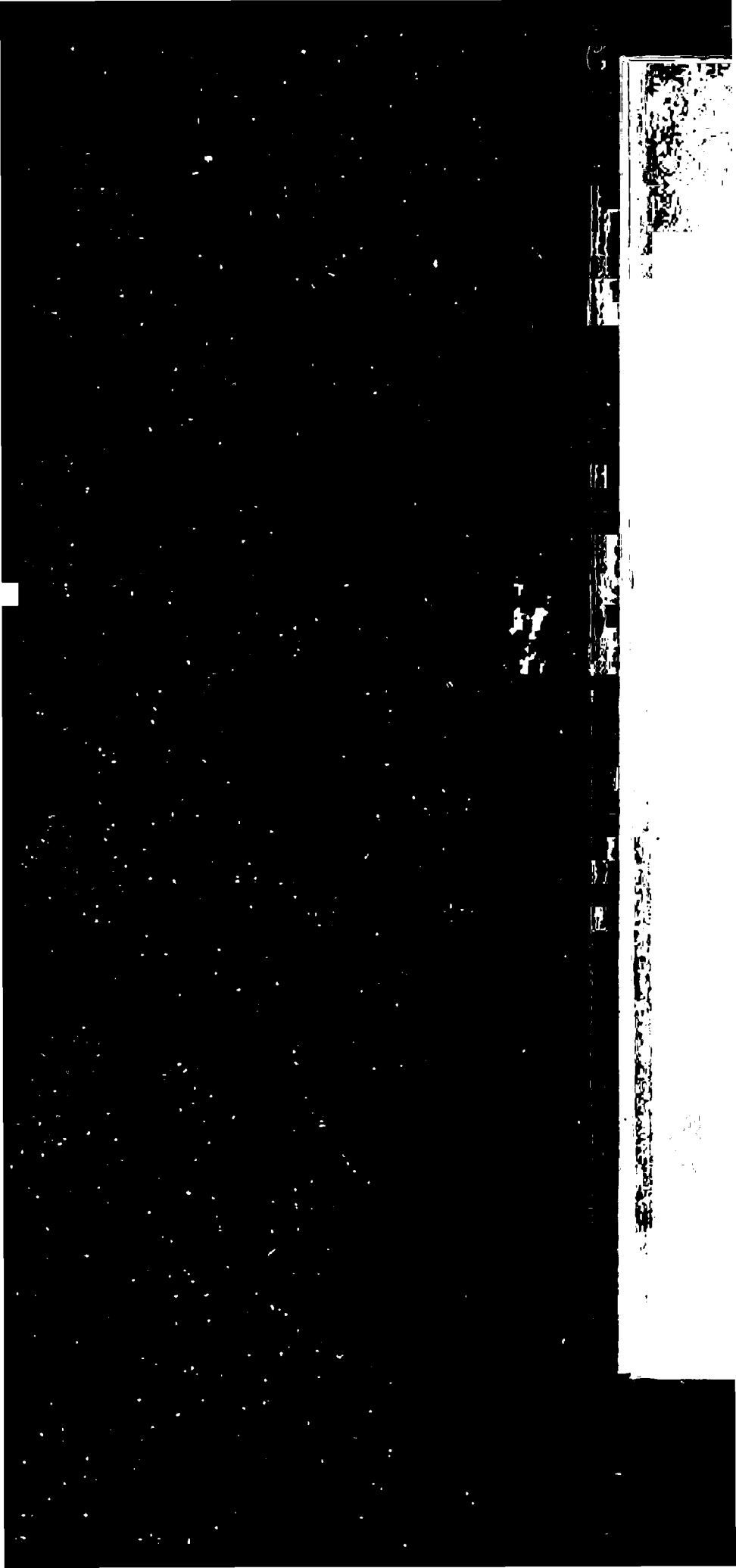
Noi consimțim ca, zicând sf. Tradițiune, să înțelegem adevărurile care purced dela Domnul nostru și dela apostoli prin Părinți, care au mărturisit unanim și continuu în Biserică nedespărțită și se propovăduiește de către Biserică sub conducerea Sf. Duh. Noi convenim că nicăiri nu provine o contradicție în Tradițiune și Scriptură. Deașderea, aceste două se pot logic defini și distinge, dar nu se pot separa dela oaltă nici dela biserică.

3. Crezul Bisericii.

Noi convenim a primi ca crez al Bisericii catolice aceea ce unii îl numesc *Niceean*, alții *Niceno-Constantinopolitan*, care a fost primit de Sinodul din Chalcedon și a fost primit de întreaga Biserică catolică. Noi primim următoarea hotărâre a Sinodului din Chalcedon, explicând Crezul: „Aceste lucruri, având a fi definite de noi cu toată acurâteața și grija posibilă, Sf. și Ecumenicul Sinod a decretat că nu e permis nimănu de acum, de a compila sau a compune sau a crede sau a învăța alt crez sau a crede altfel”. Noi recunoaștem mai departe că nu e permis pentru o Biserică a stabili alt crez decât acel învățat de Biserică catolică sau a adage sau a omite ceva din crez. Dar nu e nepermis ca unele Biserici (provinciale) să întrebuițeze ca Crez la botez și alt crez primit prin tradiție de biserică, cum e în Biserică din Apus crezul ce se numește Simbolul Apostolic. Numai este nepermis unei Biserici de a întrebuița un altfel de document în serviciile Bisericii ori pentru instrucțiunea în învățătura (catechism) decât cel prevăzut că este în concordanță cu Scriptura și Tradițiunea.

4. Doctrina despre Sf. Duh.

Privitor la diferența care a domnit între Biserică din Răsărit și cea din Apus, cuprinzând doctrina despre Sfântul Duh, noi

suntem de acord să adoptăm propoziția Conferenței dela Bonn din anul 1875. Deoarece noi refuzăm orice propoziție sau formă a expresiunii care implică existența a două principii sau începuturi (ἀρχή) sau cauze (αἰτία) în sfânta Treime, noi considerăm ca acceptabilă învățătura sfântului Ioan Damascenul și a celorlalți Părinți greci, că Sfântul Duh porcede din Tatăl prin Fiul (ἐκ τοῦ πατρὸς δια τοῦ υἱοῦ).

5. Varietatea obiceiurilor și usașelor.

Privitor la obiceiurile și usașele ( ) bisericești, noi deosebim două clase. Acele care, în înțelesul Sf. Fotie, sunt bazate pe autoritatea unui decret general sau catolic și așa sunt obligatorii pentru întreaga biserică, și acele care au numai în caracter local, pe care fiecare Biserică locală este de aceea liberă să le primească sau nu. Noi consimțim cu Fer. Augustin că orice creștin să primească obiceiurile și usașele Bisericii de care se ține.

6. Sacramentele.

Reprezentanții Bisericii ortodoxe zic: „Noi acceptăm că cele două din cele șapte sacramente, adecă Botezul și sf. Euharistie, primul ca acel care ne introduce pe noi în Biserică, iar al doilea care ne unește pe noi cu Hristos, sunt pre-eminente (amândouă) între celelalte. Dar noi nu gândim că celelalte cinci au importanță secundară ca sacramente, nici că ele nu sunt necesare pentru viața spirituală a creștinului și, în consecvență, pentru mântuirea sa. Aceste, ca și cele două dintâi, sunt sfinte servicii divine săvârșite, prin care și în care se împarte prin semne vizibile, grația invizibilă a lui Hristos“.

Reprezentanții Bisericii Anglicane zic: „Numărul sacramentelor niciodată nu s'a fixat de o autoritate sau de Tradițiune sau de Apostoli sau de o decisiune a unui Conciliu ecumenic. Noi recunoaștem ca cele două sacramente, al Botezului și al sf. Euharistii, sunt preeminente față de (peste, *above*) rest. Privitor la celelalte sacramente, deoarece Biserica ortodoxă de Răsărit întrebuințează termenul de taină și pentru Hirotonie, Mărturisire, Mir, Cununie și Eleoungere, în cartea *Common Prayer* a Bisericii anglicane cuvântul Sacrament se întrebuințează numai pentru sacramentul Botezului și a sf. Euharistie, întrucât numai aceste au fost poruncite de însuși Christos ca semne vizibile și sunt ținute ca universale, necesare pentru salvare. Dar este recunoscut și în Comuniunea Anglicană că în alte rituri există semn extern și vizibil și în intern grația și în acest sens putem considera că au caracter de sacramente și se numesc îndecomun sacramente“.

Consimțim, privitor la felul săvârșirii Sacramentelor, o varietate a obiceiurilor și riturilor. Ea este acceptabilă, cu presumpțiunea că se observă lucrurile esențiale la Sacrament.

Privitor la sf. Euharistie și sf. Hirotonie, noi dorim ca să se considere de Sinodul Bisericii ortodoxe de răsărit și de întrunirea și Sinodul Comunităților Anglicane, Resumatul și precizarea făcută în discuțiunile ce s'au ținut la Lambeth în 1930.

CONCLUZIA.**A.**

Noi am cercetat, în timpul ce ne-a stat la dispoziție, diferite chestiuni fundamentale ce privesc credința creștină. Aici, unele nu am avut timpul să le considerăm, și noi sperăm că va fi posibil de a aranja încă altă ședință, după oarecare timp, pentru a continua discuțiunile noastre. Dar noi am dori să declarăm, ca o concluzie, că noi credem că, cu toate diferențele, există foarte multă concordanță între aceste două ale noastre Biserici. Noi suntem de acord că baza Intercomuniunii să fie o unire în credință, dar noi nu credem că este funcțiunea noastră de a determina în ce măsură pot fi admise divergențele. Noi credem că aceasta este materia care trebuie să fie determinată de corporațiunile cărora se va prezenta acest raport Sf. Sinod al Bisericii ortodoxe și întrunirea și Sinodul sau Conventul Comunității Anglicane.

B.

Reprezentanții bisericii Anglicane prezintă Comisiunii raportul dela Conferența ce s'a ținut între reprezentanții Comuniunii Anglicane și Biserica Catolică veche și rezoluțiunile la care au convenit între olaltă. Reprezentanții Bisericii ortodoxe consimt a prezenta acest Raport și Rezoluțiunile spre considerare sfântului Sinod al Bisericii ortodoxe de Răsărit. Rezoluțiunile sunt următoarele :

1. Ambele Biserici recunosc catolicitatea și independența celeilalte și și-o menține pe a sa.
2. Ambele Biserici consimt să admită membrilor celeilalte de a participa la Sacramente.
3. Intercomuniunea nu pretinde dela cealaltă Biserică acceptarea tuturor opiniunilor doctrinale, supunerea sacramentală sau practica caracteristică liturgică a celeilalte; dar implică ca ei să creadă și să țină totul ce e esențial în Credința creștină.

Arhiepiscop și Mitropolit NECTARIE
al Bucovinei.

O ucidere într'un seminar catolic.

O telegramă din Viena, pe care o citim în ziarul *Dimineața* dela 27 Martie a. c., spune că, într'un colegiu din Roma, cărmuit de preoți, Luni, 21 Martie a. c., dimineața un școlar a fost găsit cu gâtul tăiat. În timpul nopții, nimenea din cei aflați în aceeași încăpere nu auziseră nimic, dar bănuiala a căzut pe un preot care se afla în strânse legături de prietenie cu școlarul ucis. Preotul a mărturisit că el e făptașul și că a făcut aceasta din mânie, pentru că școlarul îl dăduse de gol mai-marilor săi pentru faptele necurate săvârșite de preot. În grosul său volum de *Pastorală*, Canonicul N. Brânzău din Lugoș vorbește despre creșterea aleasă din seminariile catolice, cum nu ar fi la ortodocși. Iată un fapt despre acea creștere.

DUMINICA NU POATE FI CĂLCATĂ ÎN ANGLIA.

De 2 ani, caută unii în Anglia o ușurare în cinstirea Duminicii. Deoarece acolo Duminica sunt închise toate localurile de petreceri și toate slujbele obștești, s'a căutat să se dea dreptul, măcar unor localuri, de a ținea deschis. Anume, s'a căutat aceasta pentru cinematografe. De 2 ani de zile se tot cearcă aceasta, dar nu se dobândește nimic.

Un proiect de lege se afla înaintea unei comisiuni parlamentare, dar vederile obștii sunt atât de dârze în materia aceasta, încât guvernul a fost nevoit a retrage proiectul. El a dat înștiințarea că va căuta să aducă ușurarea dorită pe alte căi. Dacă în unele părți desfășurările de cinematografi au fost învoite, se va face aceasta și mai departe. Astfel de învoiri se vor mai da și aiurea prin autoritățile dela fața locului.

Nu e vorba decât de cinematografi și sunt atâtea îngrădiri! Cu câtă grijă e ținută Duminica în Anglia, dacă mai mult nu se poate! Incolo, chefuri și petreceri, întruniri ba împotriva cametei, ba pentru nevoile comitetelor școlare, ca la Școala de fete dela Icoana ori ca la Școala „Domnița Ileana“ din Calea Rahovei din București, nici nu dă măcar prin capul cuiva.

La noi însă și autoritățile calcă legea Duminicii. Atâtea inaugurări se fac Duminica la ceasul slujbei! Oamenii Primăriei lucrează de zor Duminica. Și umblă oamenii noștri politici prin străinătăți și văd aiurea măsuri de civilizație, care nu sunt la noi, și nu se simt îmboldiți să ție seamă și în casa noastră de această rânduială a vieții civilizate!

Greu prinde omul la învățătură, dar noi nu trebuie să înțetăm de a tot vesti datoria noastră către ziua Domnului.

Arhim. SCRIBAN

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

RĂSPUNS LA O RECENSIE.

În „Adevărul literar și artistic“ de Duminică, 20 Martie 1932, la pag. 3, un autor anonim publică articolul intitulat: «Un plagiat. Arheologia biblică de Dr. Vasile Tarnavski», în care caută să arate că scrierea *Arheologia biblică*, compusă de mine, ar fi un plagiat făcut după *Arheologia biblică* în limba latină de Dr. F. K. Kortleitner și, în scopul acesta, citează trei locuri din *Arheologia* acestuia, punându-le în paralelă cu locurile respective din *Arheologia* mea. Ce e drept, în două locuri traducerea e evidentă, însă locul al treilea, (K. p. 240, T. p. 649), nici decum nu justifică părerea autorului anonim că ar fi o traducere literală, ci e numai o simplă utilizare. Ce privește traducerea literală a locurilor celor dintâi, precum și asemănarea mare a altor locuri din *Arh.* mea, cu locurile de materii similare ale *Arh.* lui

K., să nu se treacă cu vederea faptul că, tratând despre antichitățile sociale ale Ebreilor cari cele mai multe sunt scoase din Sf. Scriptură, aproape toate operele de Arh. bibl. vădesc o mare asemănare întreolaltă în expunerea antichităților acestora, dat fiind că trebuie să le descrie astfel cum sunt expuse în Sf. Scriptură. Spre dovadă, servesc locurile paralele scoase din unele opere de Arh. ce urmează:

Benzinger Hebr. Arh. ed III, 272. Die beiden Frauen Iakoba erklären (Gn. 31. 16), dass eigentlich von Rechtswegen der Reichtum ihres Vaters ihnen und ihren Kindern gehören würde. Das israelitische Recht kennt weder ein Erbrecht der Tochter, noch die freie Verfügung der Frau über ihr eingebrachtes Gut und dessen Vererbung auf ihre eigenen Kinder, wohl aber regelt das babylonische Erbrecht diese Frage (Cod. Hamm. 162. 167. 171).

Benz. 117 In hochzeitlichem Schmucke von seinen Freunden und Verwandten begleitet, holte der Bräutigam die Braut am Abend des Hochzeitstages ab, mit lautem Jubelruf geleitete die Schaar der Gäste die festlich geschmückte, die von den Gespielinnen begleitet wurde, im Hause des Bräutigams.

Benz. Dass Syrien im 16. Jahrhundert v. Chr. das babylonische Gewichtssystem gebrauchte, geht daraus mit Sicherheit hervor, dass die Tribute, welche die Pharaonen in Syrien erheben, nach babylonischem Masse berechnet sind.

Keil, Handbuch der bibl. Arh. ed. II, 90. Im Allerheiligsten stand die Bundeslade mit dem Gnadenthron, im Heiligen vor dem Vorhange in der Mitte der Rauchopferaltar, gegen Süden der Leuchter und gegen Schaubrode, im Vorhofe der Brandopferaltar und das Waschbecken in gerader Richtung vor dem Eingange in die Wohnung, so dass das Waschbecken zwischen dem Brandopferaltar und der Wohnung seinen Platz erhielt.

Kortleitner, 756. Uxores patriarchae Iacob, Rahel et Lea ipso iure divitias patris sui suas suorumque liberorum esse affirmant (Gn 31, 14—16). Iuri quidem Mosaico et hereditas et uxoris potestas res privatae suis liberis hereditate relinquendi alienae sunt, Babyloniorum autem iure hereditario eae res ad normam diriguntur § 162, 167, 171.

Kortl. 560. Circa vesperam vel nocte imminente domo egressus festivo apparatu et adolescentibus eiusdem aetatis stipatus ad domum sponsae accedebat eamque virginibus sodalibus cinctam resonantibus canticis et musicis instrumentis in domum suam deducebat.

Kortl. 650 Iam sexto decimo a Ch. n. saeculo in Syria pondus Babyloniorum usurpabatur. Quod indapparet, quod tributa quae Pharaonibus a Syria redibant ex ponderibus Babylonii ratione computata sunt

Künzler Die bibl. Altertümer ed 7. 33. Im Allerheiligsten stand die Bundeslade mit dem Gnadenthron, im Heiligen unmittelbar vor dem inneren Vorhang in der Mitte der Rauchopferaltar und weiter nach vorne an der südlichen Wand der Heiligen der goldene Leuchter und ihm gegenüber an der nördlichen Wand der Schaubrottisch. Im Vorhofe stand vor dem Eingange der Stützhütte natürlich in einiger Entfernung der Brandopferaltar und zw.

Keil, 550. Zum Familienbestand eines Hauses gehören Dienstboten und sonstige Hausgenossen.

Keil, 557. Ein Hauptzug der israelitischen Geselligkeit bildete endlich die im ganzen Altertume und noch heutigen Tages bei den Arabern in hohen Grade gepflegte Gastfreundschaft.

Keil, 90. Die Bundeslade oder Lade des Zeugnisses war ein Kasten aus Akazienholz $2\frac{1}{2}$ Ellen lang $1\frac{1}{2}$ E breit und ebenso hoch, in- und auswendig mit Gold überzogen, mit einem um alle vier Seiten sich herumziehenden, goldenen Kranze geschmückt und an den Eckstücken oder Füßen zu beiden Seiten mit goldenen Ringen versehen, durch welche vergoldete Tragstangen gesteckt wurden.

Keil, 594. In der nächsten Folgezeit machten zwar die Israeliten in den mechanischen Künsten keine Fortschritte, sondern während der Kämpfe der Richterzeit eher Rückschritte und gerieten zuletzt so unter den Druck der Philister, dass kein Schmied mehr im Lande zu finden war und ganz Israel zu den Philistern gehen musste, um dort seine Ackergeräte und Werkzeuge zu schärfen.

Vede ori și cine cum autorii de Arheologii, manuale didactice, fără să se refere unul la altul, spun aceleași lucruri, aproape cu aceleași cuvinte.

Este și un neadevăr dacă autorul anonim mai afirmă că orice capitol, orice paragraf își găsește corespondentul în latinește. Această afirmare a mea o sprijinesc pe următoarele: Prima secțiune din Arh. mea, pag. 52-115, tratează despre țara Palestinei și locuitorii ei. Despre aceste materii K, nu face nici o mențiune.

Apoi § 18 al Arh. mele intitulat: „Literatura Arh. biblice“ e compus în mod sistematic după direcțiile diferite în Teologie, pe când la K se află numai o înșirare simplă a operilor de Arh. Aceasta privește și paragraful 10 al Arh. mele, care tratează despre literatura rabinică.

Trecând la partea a doua a Arh. mele, articolul despre îmbrăcăminte (Arh. mea 128 sq) diferă foarte mult de acelaș artic. la K (464 sq). Tot așa e cazul cu artic. următor (Arh. mea 144) ce tratează despre

sehen diesem und der Stifthütte etwas seitwärts das kupferne Waschbecken.

Künzler, 356. Zum Bestande eines grösseren Hauswesens gehörten Leibeigene, Sklaven und andere Hausgenossen von abhängiger Stellung.

Künzler, 361. Gastfreundschaft ist eine im ganzen Altertume verbreitete und noch im Orient besonders unter den Beduinen eifrigst geübte Tugend.

Onciul, 403. Chivotul legii sau sieriul mărturieii un sieriul de lemn de acacia de $2\frac{1}{2}$ coți de lung, de $1\frac{1}{2}$ de lat și tot atâta de înalt, pe din lăutru și pe din afară îmbrăcat în aur pe împrejur cu o cunună. Ca ambele altare și masa pânilor feței așa avea și sieriul legii pe laturile lungimii câte două verigi de aur prin cari erau petrecute două rude aurite.

Onciul, 176. In timpurile următoare, după ce adică se așezaseră în Canaan nu numai că nu făcuseră nici un progres dar din cauza necontenitelor lupte pe timpul Judecătorilor nitară și cele ce știură mai înainte așa încât în toată țara nu se afla nici un faur de fer și întregul Israel era necesitat pe timpul aratului de a merge la Filistei spre a-și ascuți terele.

agricultură (K 497), precum și cu artic. IV, ce tratează despre comerț (Arh. mea 159 k 530). De asemenea și secțiunea ce tratează despre măsuri, greutăți și bani (Arh. mea 164) e cu totul diferită de secțiunea de aceeași materie la K 643-650. Tot așa în partea aceasta se află § 58 (Arh. mea 180), care tratează despre starea socială a femeii la Ebrei care chestiune nu e tratată la K. Și articolul privitor la viața socială (Arh. mea 192) nu e nici decum o reproducere a artic. resp. din K (587).

În partea a treia a Arh. mele (p. 253), într'un paragraf special, se arată importanța profetismului pentru statul teocratic, ceea ce K o face numai în treacăt la p. 715. La pag. 390 a Arh. mele, paragraful intitulat: „Caracterul general al dreptului penal“, precum și paragraful: „Despre crimele contra legilor fundamentale ale teocrației și naturii“ (Arh. mea 317), nu se află la K. Într'un paragraf special, intitulat: „Pedeapsa răstignirii“ (Arh. mea 314), se descrie aceasta mai de aproape, fiind o chestiune importantă pentru creștini. Iar paragrafele următoare ale Arh. mele, cari tratează despre crimele contra persoanei și vieții, apoi despre crimele contra averii, deci paragrafele despre dreptul particular (§ 101 Arh. mea 331), despre sacrificiul zelotipiei, despre divorț, despre dreptul împrumutului, dreptul moștenirii (Arh. mele 350), apoi dreptul internațional și chestiunile militare (Arh. mea 352-370) sunt expuse în genere altfel decât la K.

În partea a patra a Arh. m. (pag. 393-457), unde e vorba despre locurile de cult, atât descrierea cortului mărturie, cât și a templului lui Solomon, Zerubabel ș. Irod cel M., afară de chestiunile privitoare la lăzile sfinte și chipurile kerubimilor întrebuițate la popoarele păgâne, sunt altfel făcute decum la K. De asemenea și secțiunea care tratează despre personalul cultului (Arh. mea 457-517) e tratată din alte puncte de vedere decum la K (139 sq). La pag. 517 a Arh. m., se arată originea și însemnarea sacrificiilor despre care chestiune K. nu amintește nimic. La pag. 683 a Arh. m., articolul despre partidele religioase politice, pe cari K pe nedrept le numește *secte*, este altfel alcătuit decum la K. Apoi să se compare și paragrafele dela începutul Arh. mele, cele de la începutul părții a doua și a treia, cari deasemenea sunt altfel tratate decum la K. Cum însă, ce privește mai cu seamă antichitățile sfinte, K face un studiu comparat între instituțiunile sfinte ale Ebreilor și cele ale păgânilor, în lipsa altor izvoare, am fost necesitat să utilizez mai adeseori cartea lui K, ba chiar să traduc multe locuri cuvânt cu cuvânt. De aceea nu numai în prefață am notat că, pe lângă alți autori, am utilizat și pe K, ci, la locurile mai mari, am notat aceasta și în notele subliniare, precum la pag. 294 și 683. Oare faptul că în aceste note subliniare, la pag. 239, mă refer și la Dr. Babeș și la pag. 315 la Onoiul, constituie deasemenea dovadă că am plagiat pe K?

O deosebire între Arh. mea și cea a lui K există și în privința formală, de oarece Arh. mea e împărțită în părți, secțiuni, capitole, articole și paragrafe, pe când la K există numai o împărțire în părți, capitole și secțiuni mai mari, însemnate cu cifre romane și apoi subsecțiuni, indicate cu cifre arabe, iar o împărțire în paragrafe nu există.

Luând în considerare toate aceste momente, lucrarea mea, în întregimea ei, nu se poate considera deci ca o traducere literară și cu

atâta mai puțin ca un plagist, ci în general, atât cu privire la cuprins, cât și sistem, ea este o lucrare originală.

Această rectificare aș putea-o încheia și cu cuvintele că criticul anonim, cum „a fost îndemnat de Satana a-și comanda cartea Kortleitner“, ceea ce o mărturisește însuși, așa se pare că, condus de același spirit a făcut și „aprecierile sale“, și nicidecum sine ira et studio.

Prof. Dr. VASILE TARNAVSCI

„Să fie lumină“

„FOȚIE SPINTECĂTORUL“ *)

Ai crede că deviza și titlul de mai sus trebuie să fie ale unei publicațiuni senzaționale, inspirate de orori chineze sau americane, sau produse de o imaginație, fie deosebit de inventivă și de înfloritoare, fie chiar bolnavă. Ai crede că trebuie să fie unul din romanele, cari se desfac în fascicule zilnice și cari au ca obiect fapte soroase din lumea bandiților închipuiți, dacă nu un reportaj veridic bazat pe însemnările unui detectiv autentic și celebru. Titlul prevestește, în adevăr, grozăvii din celece ridică perii capului, și dacă teama de emoții puternice te-ar reține de a citi cuprinsul, ești îmbiat să îndrăznești totuși, pentru aceea că el face o anumită „lumină“.

Din fericiire însă, este vorba în realitate despre lucruri mai puțin grave. Cineva, care se dă ca „Preotul ortodox“, publică sub titlul sugestiv și crud de mai sus o poveste tristă, în care Foție „Spintecătorul“ nu este nici decum frate cu celalt spintecător, cunoscut ca atare, Jack, ci este pur și simplu patriarhul de Constantinopol, Fotie, din secolul al IX-lea. Ca să precizăm pentru nedumeriți, „Preotul ortodox“ a tradus ceea ce i-a plăcut mai mult din cartea „*Les Iles des Princes*“¹⁾ a bizantinistului francez *Gustave Schlumberger*, ca să învețe și pe Români puțină istorie unitată și edificatoare.

Dând fragmentului preferit un titlu de senzație și colaborând din propria-i erudiție cu o introducere de patru rânduri și cu o concluzie de trei și jumătate, „Preotul ortodox“ a publicat traducerea în revista unitată „*Păstorul sufletesc*“ din Lugoj²⁾, precum și în extras³⁾, desigur pentru importanța ei covârșitoare și pentru bunele servicii ce poate să aducă, „cu binecuvântarea sf. Episcopii a Lugojului“, probabil într-o serie de broșuri similare, între cari cea de față poartă numărul fatal al celor 30 de arginți, revelator poate pentru situația și preocupările preotului „ortodox“ pe lângă sf. Episcopie unitată de Lugoj.

Asigurați astfel prin numele autorului și prin calitatea traducătorului și mai ales a sfintei Episcopii, care patronază și binecuvintează cu vădită satisfacție publicația, că o putem citi fără teamă de leșin,

*) Articolul a fost scris în Sept 1931, dar nu s'a putut publica din cauza abundenței materialului.

1. Pag. 355—289. La E. de Boccard, Paris (rue de Médicis). Traducătorul scrie greșit „Bouard“ și „Medici“.

2. Anul XII (1 Octombrie 1930), Nr. 19—20, pag. 152—157.

3. Lugoj, Edițiura „Reunionei de mistuni“, 1930, 29 p. format mic, 12 lei.

și socotind că nu va fi nimănui cu supărare, ba dimpotrivă, dacă luăm și noi notă de broșura lugojană, ne permitem aci câteva cuvinte asupra ei: Pentrucă e vorba anume de o descoperire istorică împărtășită nemulului românesc printr'un preot „ortodox“, care și ține — dela înălțimea numărului 30 — ca să fie, precum ne-a spus, „lumină“.

Să fie deci.

Iată mai întâi, pe scurt, ce vor să spună paginile traduse. Scriiad despre Insulele Prinților din Marea de Marmara, Schlumberger amintește exilul îndurat pe una din ele de patriarhul Constantinopolului Ignațiu. Se știe că acesta nefiind suferit de împăratul Mihail III și de puternicul regent Bardas, a fost depus în Octombrie 858 și înlocuit, după două luni, cu marele învățat și demnitar Fotie, fiind îndepărtat din Constantinopol și obligat să stea la o mănăstire din insula Terevinthos. Pentrucă Ignațiu se socotia depus pe nedrept și nu voia să-și dea demisia, s'au luat contra lui măsuri de constrângere. Bizantinistul francez le povestește amănunțit, urmărind pe Ignațiu peste tot locul, unde a avut de îndurat o umilință sau o durare, și descriindu-ne cu iscusită putere de evocare chinurile la cari ar fi fost supus venerabilul părinte, chinuri de o gravitate revoltătoare.

Persecutorul acestui sfânt împodobit cu toate virtuțile și prezentat ca un martir de o viață întreagă, este arătat a fi Fotie: Persecutor diabolic, înfățișat ca un tiran lipsit de cuget și de milă, nesimțitor la nicio durere și la nicio nedreptate, un ambițios nelegiuit și criminal, vițios în stare să bea sânge, să jure strâmb, să-și calce cuvântul, să mintă, să înșele, să batjocorească; un Nero odios, care în loc numai să fie împărat roman și mare artist, este un pseudo-patriarh bizantin și mare învățat.

Luând deci motiv de vorbă dela mica insulă a exilului lui Ignațiu, Schlumberger amintește viața prigonitorului și sbuciumatului ierarh, prezentat ca victimă nevinovată a călăului Fotie, care temându-se de opoziția ce se formase contra lui și voind să-și păstreze scaunul cu orice preț, ar fi făcut cu îndemnul și cu porunca să fie martirizat cu extraordinare și neînchipuite torturi patriarhul legitim, Ignațiu. Și pentrucă din turburarea produsă astfel la Constantinopol a ieșit și un conflict cu Roma, căreia Fotie n'a înțeles să i se supună și ar fi provocat prin aceasta shisma, el e stigmatizat în titlu și în concluzie, nu de învățatul francez, ci de părintele și traducătorul „ortodox“ ca „Fotie Spintecătorul“. Spintecător adevă de Biserică.

Sunt în această povestire unele fapte adevărate, cum sunt altele inventate, exagerate și mai ales dramatizate. „Preotul ortodox“ văzându-le puse sub numele unui bizantinist cu reputație, le-a luat pe toate ca bune și le-a tradus cu convingerea că stă pe cel mai solid teren istoric, pe care și-l închipue stând pe istoricul francez însuș. Și sigur de sine, ca înarmat cu așa chezășie, valabilă peste orice graniță națională și confesională, crede că poate să trâmbeze și în țara noastră, atât de ignorantă în cele istorice și teologice, adevărul luminos și tăios ca un rechizitoriu, că „gădele“ patriarhului Ignațiu ar fi totodată și blestematul, care a sfâșiat Biserica în două: „Fotie Spintecătorul“.

Am putea să observăm înainte de altele, că traducătorul și-a

depășit rolul, luându-și drepturi, pe cari nu i le dă autorul. Acesta nu face istoricul shismei și nu ajunge încă, cu povestirea sa, la calificarea și rezultatul, pe cari pretinde să ni le dea părintele „ortodox“ în titlul și în concluzia adăogate traducerii. Părintele traduce adecă, e clar, cu idei și tendințe, pe cari nu le-a avut povestitorul francez. Și rezultă chiar din faptul, că *traduce* și că prezintă cu binecuvântare episcopală uniată, în revistă și în extras, tocmai fragmentul în chestiune, că n'a înțeles nici pe ce teme, nici cu ce preocupări a scris Schlumberger „Les Iles des Princes“. Că deci, traducându-l, l-a trădat. N'a înțeles caracterul schițelor acestuia și crede că se află în fața celui mai sigur adevăr, prezentat ca *adevăr istoric*, nefiind poate familiarizat cu acest gen literar, obișnuit și de alți bizantiniști: De a prezenta adecă sub formă literară fapte reale sau nu, povestite de cronicari bizantini, de a face literatură istorică cu material din cronici.

Iată, mai întâi, ceea ce părintele „ortodox“ pare a nu fi știut, când a întreprins traducerea, și a nu fi reușit să învețe nici cel puțin în cursul ei: Că tot ceea ce spune Schlumberger nu este decât redarea cu talent a anumitor lucruri ce-i evoacă un fapt, un loc sau o persoană, lucruri așa cum sunt însă găsite în cronicari, de unde sunt luate fără alegere și fără analiză.

Schlumberger nu pretinde a fi făcut istorie critică și exactă în „Les Iles des Princes“. O arată însă forma în care se prezintă schițele lui, fără nici cea mai mică preocupare de a-și documenta spusele cu precizări și cu indicațiuni de izvoare comparate, formă care nu este a unui studiu de istorie și care nu poate fi permisă decât în literatură. Poziția lui nu este cea a unui istoric, care scrie cu scopul de a studia și documenta corect și suficient fapte istorice, pentru că el n'a scris cartea cu acest scop, de a pune la punct istoria. Schlumberger s'a mulțumit să povestească aci după cronicari deci, cu acea îndemănare cu care — cași Ch. Diehl — știe să transpună pe cititori în manifestările și peripețiile vieții bizantine, îmbrăcând în haină cusută cu artificii literare material brut și nefiltrat, așa cum se găsește în cronicari, pe cari doar îi transcrie și prelucreză pentru amatorii de senzații bizantine.

Dar cronicarii? Schlumberger n'a crezut necesar nici măcar să-i numească, cu atât mai puțin să ne spună un cuvânt asupra valorii lor documentare în materie. Și totuși părintele „ortodox“ putea să observe, citind „Les Iles des Princes“, că autorul precizează uneori, din obișnuință de istoric, că redă lucrurile după „scriitori protivnici“ lui Fotie, ba face chiar rezerve formale asupra creditului meritat de „unii cronicari“, ale căror „înviuiri pasionate“ sunt „dictate de urile religioase cele mai violente“, pe cari el nu le poate crede⁴⁾.

Traducătorul n'a voit să vadă și să înțeleagă aceste precauțiuni de ordin metodic și a crezut că totul este istorie curată în povestirea lui Schlumberger, respectiv a cronicarilor bizantini, despre ororile săvârșite contra patriarhului Ignațiu și puse pe seama lui Fotie. Și crezându-se la adăpostul numelui și autorității lui Schlumberger și cronicarilor, ni le traduce și nouă, sigur de lucruri și încântat de opera sa, ca să facă — vezi bine — lumină.

4. V. pag. 155 a revistei, 15 a broșurei.

Pentru scopul cu care a scris Schlumberger, deși istoric, i-a fost permis să facă abstracție, într-o carte cu ținută literară, de natura și de greutatea izvoarelor sale, nereducându-le adevărat la stricta și reala lor valoare documentară. Pentru scopul cu care a tradus însă „Preotul ortodox“ de confesiune lugojană, licența poetică a autorului francez nu e valabilă. Căci Sfinția Sa ne dă, cu anumite tendințe, ca istorie, ceea ce nu este pentru istoric însuș decât povestire de cronicari pătimiși. În loc să o primească sub beneficiu de inventar, ca autorul, traducătorul a luat-o ca bună pentru... Lugoj. Și ceea ce eră permis lui Jupiter, nu e permis și părintelui „ortodox“.

Afie deci Sfinția Sa, dacă-l interesează cumva adevărul istoric privitor la procesul dintre cei doi patriarhi, oă izvoarele ce pretind să ne informeze asupra lui lasă foarte mult de dorit. Că nu dispunem decât de relatări interesate sau târzii, rămase dela adversarii ai lui Fotie sau ai memoriei lui, partizani din contra ai lui Ignațiu. Că Nichita David Paflagonul, care a scris „Viața lui Ignațiu“, este un antifotian înverșunat și totodată un panegirist inventiv, fără simț istoric și fără scrupul⁵⁾; că epistola arhimandritului Teognost, scrisă „în numele lui Ignațiu“ către papa Nicolae I, a mitropolitului Smirnei Mitrofan către patriciul Manuel, a episcopului Stelian al Neocezareii căre papa Ștefan VI sunt toate dela prieteni personali ai lui Ignațiu și adversarii ai lui Fotie. Că epistolele papii Nicolae I sunt deasemenea cuvântul unui martor interesat, părtinitor și pasionat. Că actele sinodului ținut de Ignațiu pentru condamnarea lui Fotie la 869 sunt și ele lipsite de obiectivitate și de măsură. Că nici alții, cronicari profani din secolele următoare, nu ne pot informa, pentru că nu-i interesă cazul celor doi patriarhi și nu fac mențiune de ei decât pentru participarea lor la viața politică a vremii, motiv pentru care mai toți au sentimente de ură față de Fotie. Din secolul al XII-lea mai ales, se observă la cronicarii bizantini asemenea sentimente. Se făceau de atunci încercări de unire cu Roma, pentru care militau chiar împărații, și Fotie eră arătat ca unul care a contribuit la shismă⁶⁾. Toți unioniștii au defăimat numele lui Fotie, oăși părintele „ortodox“ dela Lugoj. Unii îi adăogă chiar noi ponoase la cele cu cari l-au înzestrat adversarii contemporani. Diaconul Pantaleon, care nu cunoaște bine nici forma numelui lui Fotie, îl face ignorant și eretic⁷⁾. Baronius, marele analist romano-catolic, îl face ignorant și eunuc⁸⁾. Leo Allatius îl duce pe Fotie la Roma. Neștiința și patima au creat deci legende, au inventat, au răstălmăcit, au

5. Vezi *Lipsius*, la *Ph. Meyer*, art. Nicetas David, in *Realencyklopädie für protestantische Theologie und Kirche*, ed. 3, vol. XIV, Leipzig 1904, p. 26.

6. A se vedeă recenziile lui *E. Kurtz* asupra studiilor lui A. Papadopoulos-Kerameus și V. Vasilievskii (din *Vizantinskii Vremennik* 6 (1899) in *Byzantinische Zeitschrift* IX (1900) p. 268-276.

7. De „erezia“ lui Fotie ni se vorbește și în traducerea părintelui „ortodox“ (p. 157 revistă, p. 25 broșură), fără a ni se spune în ce anume constă.

8. După el, alții. Vezi *Martinus Hankius*, *De Byzantinorum rerum scriptoribus Graecis liber*, Lipsiae 1677, p. 271. *J. Alb. Fabricius*, *Bibliotheca graeca* t. IX, Hamburg 1737, p. 370, unde se citează deasemenea *Frid. Spanhemius* (*Liber de Papa foemina*, T. 2 *Operum* p. 627-634) și *Antonius Pagi* (ad. A. C. 868 num. VIII).

denaturat. Curios că nici Grecii cari au avut respect și simpatie pentru memoria lui Fotie n'au cunoscut bine istoria lui. Și cum este prudent ca nici epistolele lui Fotie sau celele sinodului dela 879—880 ținut sub el să nu fie luate ca un incolor document cu totul imparțial în cauza lui, urmează că suntem lipsiți de relatarea contimporană completă, dezinteresată și obiectivă asupra conflictului bisericesc dela Constantinopol din a doua jumătate a sec. XI. Urmează însă tocmai de aceea, că la redarea lui trebuie să se țină seamă de starea și de calitatea izvoarelor și să se folosească acestea cu atenție avizată și conștiincioasă, confruntându-se toate, corectându-se și întregindu-se cu deosebită grijă pentru critica istorică. Schlumberger n'a făcut-o, pentru că într'o carte ca „Les Iles des Princes“ nu avea interes s'o facă. „Preotul ortodox“ n'a făcut-o în traducerea sa pentru... acelaș motiv, dublat cu unul mai grav de ignoranță în materie.

De unde deci să știe Sfinția Sa, între altele, că istoricul din care traduce cu atâta siguranță și satisfacție are și greșeli, pe cari un traducător competent și conștiincios eră dator să le semualizeze și îndrepteze? Iată-l vorbind despre „cele două lucrări cari ne-au rămas dela dânsul“⁹⁾, adică toate ale lui Fotie, neștiind — se vede — nici autor nici traducător, că opera literară a lui Fotie este ceva mai bogată și mai variată și că umple patru mari volume din Patrologia greacă editată de Migne (vol. 101—104). Iată-i afirmând unul și imitând celalt, că Boris, țarul Bulgariei, a luat parte la sinodul ținut în Constantinopol la 869 sub Ignațiu¹⁰⁾, unde țarul n'a fost decât reprezentat prin alții. Și iată și greșeli de date, pe cari istoricii bine informați nu le obișnuiesc: Că Ignațiu a fost depus la 28 Octombrie 857¹¹⁾, cum se putea crede acum câteva decenii, în loc de 23 Octombrie 858, cum a rămas stabilit de A. Vogt¹²⁾; că a murit la 878¹³⁾ în loc de 877; că la sinodul dela 879—880 au participat 398 de episcopi¹⁴⁾ în loc de 383, și — ceea ce este regretabil pentru teologia traducătorului mai mult decât a istoricului — că „pe acest consiliu Biserica greacă îl onorează cu numele de al 8-lea ecumenic“¹⁵⁾. Prin urmare „Preotul ortodox“ nu știe că Biserica noastră nu consideră ecumenice decât șapte sinoade și că el este cu asemenea greșeli victima încrederii depline în garantul său, care a scris fără precauțiunile științifice ce-l puteau ajuta să evite asemenea greșeli. O singură dată a ținut traducătorul să îndrepteze pe istoric și atunci, vai, a greșit cel dintâi¹⁶⁾.

Nu este locul aci să reluăm lunga și trista poveste a suferințelor lui Ignațiu, pentru a corectă noi expunerea lui Schlumberger și a arătă

9. P. 154 revistă, p. 11—12 broșură.

10. P. 157 revistă, p. 25 broșură.

11. P. 154 revistă, p. 12 broșură.

12. Basile I-er, empereur de Byzance (867—886) et la civilisation byzantine à la fin du IX-e siècle, Paris 1908, p. 32 După el, H. Leclercq în Hefele-Leclercq, Histoire des conciles, t. IV, première partie, Paris 1911, p. 255 n. 2.

13. P. 157 revistă, p. 26 broșura.

14. Ibidem.

15. Ibidem.

16. Indreptând pe 846 cu 847 la pag. 152 revistă, p. 5 broșură.

rolul jucat de Fotie în „martiriul“ confratelui său. Trimitem însă pe doritorii de cunoștințe asupra acestui conflict la operele istoricilor, cari s'au ocupat de aproape cu shisma sau cu eroii ei și a căror urmă o poate găsi ușor și „Preotul ortodox“, dacă binevoaște¹⁷⁾.

Cum mai toți sunt romano-catolici și protestanți, pot fi consultați fără teama că ar serie din principiu părtinitor pentru Fotie. Li poate folosi deci și traducătorul român al lui Schlumberger. Va avea plăcerea să găsească la unii și idei asemănătoare cu cele ale Sfinției Sale, dar va putea să constate, în defuitiv, făcând la urmă un sumar al impresiilor, că patriarhul Fotie n'a fost nici decum omul de care-și bat joc pamfletarii ca Nichita David Paflagonul, după cari îl condamnă cu atâta ușurință în necunoștință de cauză și Sfinția Sa.

Nu este istoric serios și bine informat, care să nu mărturisească genul lui Fotie, cultura lui extraordinară, tactul lui, moralitatea lui și unele mari calități sufletești. Personalitatea lui este în adevăr complexă și deaceea greu de studiat și de apreciat obiectiv și uniform, dar ea se impune stimei și admirației oricui o privește mai deaproape, cu dorința și putința de a o cunoaște așa cum este. Dacă pentru romano-catolici defectele reale sau imaginate ale lui Fotie șterg de obicei meritul calităților lui, pentrucă el este pentru ei, în chip greșit, cași pentru „Preotul ortodox“, marele vinovat al shismei, nu însemneză că Fotie este pentru aceasta un om pus la stâlp, în care pot să arunce cu pietre și cu produsul gurii lor toți trecătorii și traducătorii improvizați în cenzori istorici, la umbra anonimatului neonest și iresponsabil. Este nedrept a-l privi dintr'o lature, cea a cronicarilor pătimiși și a unui anumit interes confesional, și a-l osândi pentrucă a primit locul lui Ignațiu și s'a opus voinței papilor. Trebuie văzut omul întreg, înțeles în lumea lui, în situația lui, privit în exercițiul funcțiunilor lui, cu drepturile și datoriile lui. Și trebuie totodată redus la proporții juste, — la cele istorice, nu panegirice — și venerabilul patriarh Ignațiu, pentru ale cărui neplăceri și suferințe este pus Fotie de sentimentali hiperbolici și romanișoși în rândul celor mai mari și mai scandaloși tirani ai lumii.

Pentrucă se poate observa, că în măsura în care este înălțat, pentru virtuțile lui, Ignațiu, este coborât și privit prin contrast Fotie la treapta unui ambițios cu suflet de călău. Dacă însă Ignațiu a fost un ierarh virtuos, pe care lupta sa cu iconoclaștii și mai al-s atitudinea sa demnă față de palatul imperial îl făcesu pe drept simpatie și dorit, el nu este pentru atât nici „unul din sfinții cei mai venerați ai Bisericii Ortodoxe“¹⁸⁾, nici măcar teologul „cu mare renume de

17. Isovoarele și literatura shismei se pot găsi la: *J. Hergensvoether*, Photius, Patriarch von Constantinopel. Sein Leben, seine Schriften und das griechische Schisma, 3 vol. Regensburg 1867—1869; *L. Bréhier*, Le schisme oriental du XI-e siècle, Paris 1899; *Hefele-Leclercq*, op. cit., p. 252—253; *A. Michel*, Humbert und Kerullarios, Studien. Erster Teil, Paderborn 1925, p. 1-6; *R. Janin*, art. Saint Ignace, patriarche de Constantinople, in Dictionnaire de Théologie catholique, t. VII, I, Paris 1927, col. 713—722; *F. Kattenbusch*, art. Photius, in Realencyklopädie für protestantische Theologie und Kirche, ed. 3, t. XV, Leipzig 1904, p. 374—376.

18. P. 152 revistă, p. 3 broșură.

știință¹⁹), cum ne este prezentat de Schlumberger și de anexa sa „Preotul ortodox“. Și dacă îl admitem fără greutate ca pe un „om de rară virtute“²⁰), monah riguros cu sine însuși, este tot atât de virtuos Fotie, fără a fi fost eunuc ca Ignațiu, și depășește în știință pe acesta și pe toți contemporanii atât, încât rămâi surprins de afirmația celor cari atribuie lui Ignațiu un „mare renume de știință“, iar lui Fotie nu-i recunosc decât două cărți.

Se pare, din contra, că Ignațiu nu numai n'a strălucit prin cultură, dar a fost ostil filozofiei și științelor profane într'o epocă de renaștere literară și științifică, protejată de Bardas. Fotie avea asupra lui Ignațiu avantajul unei erudiții uimitoare și incomparabile. Este unul din motivele ce i-au adus stima contemporanilor, dintre cari clasa intelectuală cel puțin nu se simțea atrasă de Ignațiu. Acesta n'a scris nicio operă și „probabil nu posedă, de altfel, o inteligență destul de vie, pentru a se avânta în polemică“ ou iconoclaștii; căci deși om „d'une ténacité remarquable“, eră „d'une intelligence assez faible“²¹). O recunosc romano-catolicii, Cucernice Părinte „ortodox“, cari n'au niciun interes, cum n'am nici eu, ca să năpăstniască pe Ignațiu în favoarea lui Fotie. Sunt însă lucruri adevărate. Este drept că ele nu au importanță în judecarea procesului dintre Ignațiu și Fotie; că virtuțile și drepturile lui Ignațiu nu sunt condiționate de cultura lui și că desavantaje intelectuale nu puteau fi motiv ca să i se ia scaunul patriarhal. Dar e evident că — afirmându-se că a avut renumele unui om învățat — istoria este forțată în favoarea lui Ignațiu și e un indiciu că a fost forțată la fel și în alte privințe.

Persecutatul ierarh, înfățișat ca un martir de o viață întreagă²²) și ca un păstor de o bunătate și de o blândețe ideale și cuositoare, eră și el un om cu slăbiciuni, ca Fotie și ca noi. Eră iritabil, impulsiv chiar, imprudent și poate provocator, foarte dârz la Constantinopol și fără personalitate și demnitate de patriarh față de Roma. Neîbind din motive ce nu se știu, pe arhiepiscopul de Syracuse²³) Grigore Avestas, i-a interzis să participe la ceremonia înscăunării sale, provocând indignarea lui și a altora în însuși momentul solemn, în biserică, și urmărindu-l apoi cu resentimente și chiar condamnări sinodale, pe cari nu le încuviință toată lumea și nu erau eficace, probabil pentrucă nu eran drepte²⁴). Neputând să se impună singur, Ignațiu a cerut și ajutorul Romei, bucuroase să se amestece în Sicilia, contra lui Grigore Avestas. De ce să ne mirăm că acesta a fost apoi partizan devotat al lui Fotie contra lui Ignațiu? Și înțelegem de ce la depunerea lui Ignațiu, dacă poporul arată oarecare supărare pentru această măsură

19. P. 152 revistă, p. 5 broșură.

20. E. Vacandard, în Ecclesia. Encyclopédie populaire des connaissances religieuses, Paris 1928, p. 433.

21. R. Janin, în op. cit., col. 714, 721.

22. P. 152 revistă, p. 3 broșură.

23. Sicilia, cucerită în parte de Saracini, ținea de imperiul bizantin și depindea bisericește de Constantinopol.

24. R. Janin, în op. cit., col. 714.

violentă, ea nu mișcă tot astfel pe episcopi, cari în general criticau intransigența celui proscris²⁵).

Dacă mai amintim îndărătnicia, cu care se agită în exilul său și cu care trimitea emisari fanatici și turbulenți la Roma, pe când alți partizani țineau la Constantinopol sinoade contra lui Fotie, ațâțau lucrurile și-i făceau tot felul de greutăți, atitudinea servilă pe care o avea față de papa Nicolae I, satisfacția ce a ținut să-și ia și să dea și Latinilor, umilind și anatematizând pe Fotie, după depunerea acestuia și readucerea lui Ignațiu, portretul făcut de Schlumberger și copiat de „Preotul ortodox“ suferă serioase modificări de trăsături morale.

Recunoaștem totuși iarăși, că nici scăderile lui Ignațiu nu justifică în totul situația, în care a fost pus prin îndepărtarea din scaun. Dar de ce să fie arătată aceasta ca opera lui Fotie? Fotie a fost ales patriarh pe negândite; el n'a contribuit la depunerea lui Ignațiu, n'a urmărit scaunul lui și a arătat dela început, ca patriarh, respect pentru Ignațiu²⁶). Nedreptățirea și umilirea acestuia au fost opera puternicului Bardas. De oamenii lui și poate prin abuz de putere a fost chinuit, dacă în adevăr a fost, patriarhul depus. Capabil de ororile descrise de Schlumberger și admise de „Preotul ortodox“ nu putea fi decât un Fotie cu suflet de monstru uman. Și el nu este degeneratul, pe care ni-l înfățișează detractorii, cari au lucrat chipul lui Ignațiu în alb imaculat și pe al lui Fotie în negru oribil.

Acesta a fost, din contra, toată viața sa, un om de o ținută morală impunătoare. Și oricât de neplăcut surprins ar rămâne părintele „ortodox“, aflând asemenea lucruri, îi vom aduce mărturii din lagărul simpatiiilor Sfântiei Sale, ca să vadă câtă demnitate a fost în „ambția“ lui Fotie și câtă omenie în sufletul acestui „gâde“.

Iată de exemplu ce spune despre Fotie, spre scandalizarea savanților „ortodocși“ dela Lugoj, un istoric romano-catolic și iezuit, *A. Lapôtre*²⁷): „Riguros vorbind, ar fi să falsificăm istoria lui Fotie, dacă i-am atribui ca principal resort ambiția. Fotie n'a fost un ambițios în adevăratul înțeles al cuvântului. Nu pofta de putere și nevoia imperioasă de a ocupa prima demnitate în Biserică au pus în mișcare puternicele lui facultăți. În acest suflet n'a fost desigur decât o mare pasiune, pasiunea de a fi admirat și stimat de oameni, nu pentru strălucirea situației sale exterioare, ci pentru meritul său personal, pentru superioritatea științei și moravurilor sale. Și această pasiune a fost atât de puternică, pentrucă își tragea hrana, așa zice aproape sinceritatea, din credința puternică ce avea Fotie în infalibilitatea științei sale, cași în impecabilitatea conduitei sale.

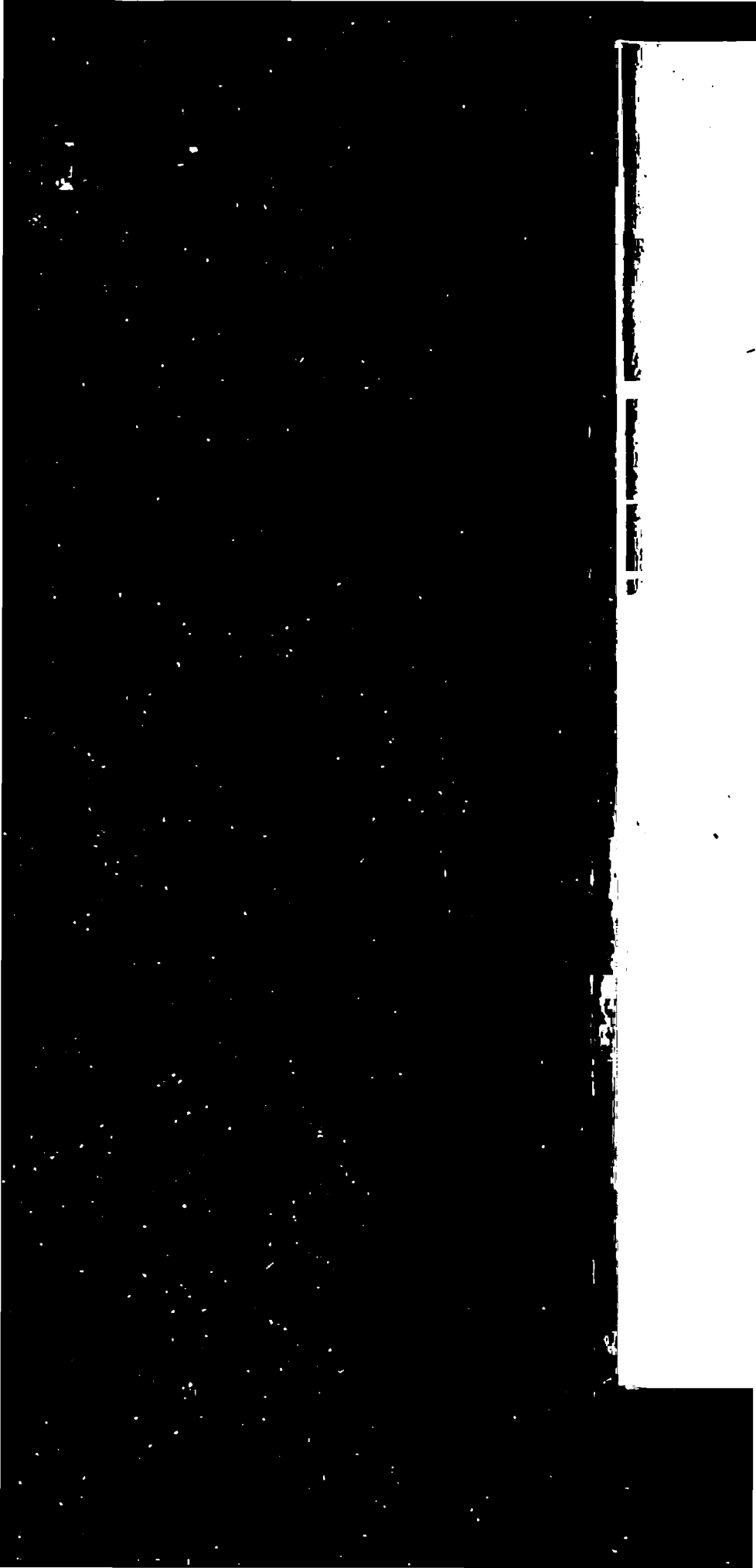
„Aci e toată viața lui, cu contradicțiile lui aparente, cu excesele și meritele lui. Nu este cu nimic dovedit că Fotie ar fi mințit, cum se crede, când a afirmat că n'a primit demnitatea patriarhală decât fără voia lui. Având conștiința că strălucește prin sine însuși, Fotie nu avea nevoie să împrumute dela titluri oficiale un reflex inutil și de esență

25. Ibidem, col. 715.

26. Ibidem.

27. L'Europe et le Saint-Siège à l'époque carolingienne. Première partie: Le Pape Jean VIII (872—882), Paris 1895, p. 65—66.

inferioară. Onorurile fac pe asemenea oameni mai mult să piardă decât să câştige, și mai degrabă fac să se uite valoarea personală, decât s'o pună în relief. Fotie s'a lăudat în epistolele sale, că nu iubește nici fastul, nici banii, și poate fi crezut.

„Pentru a explică renumele de umilintă, pe care el l-a avut la contemporanii săi și al cărui ecou s'a făcut chiar papa Ioan VIII însuș, nu e nevoie să recurgem nici la calcule profunde de o incomparabilă ipocrizie. Ca toți oamenii, la cari pasiunea se concentrează asupra unui singur punct, Fotie a avut de altfel renunțări poate ușoare, dar sincere“.

Hergenroether, care a făcut cel mai complet și mai erudit studiu asupra persoanei și operei lui Fotie, studiu a cărui obiectivitate este uneori turburată, cum zice alt mare cunoscător de oameni și lucruri din Bizanț²⁸), recunoaște totuș calitățile sufletești ale lui Fotie, descopere în inima lui „daruri strălucite“, „trăsături frumoase și nobile“. *Hergenroether* critică acțiunea patriarhului, dar recunoaște în el o personalitate atrăgătoare și impozantă și s'a văzut nevoit să rezerve un capitol special²⁹) frumuseții sufletești a marelui ierarh. Invităm pe „Preotul ortodox“ să-l citească, pentru a vedea cum se cunosc și se judecă oamenii, chiar când pentru motivele confesionale ale... altora, îi sunt antipatici.

„Excelent sfătuitor“ pentru toți și un „înțelept păstor de suflete“, patriarhul Fotie și-a îndeplinit misiunea de ierarh cu „seriozitatea și demnitatea unui apostol“³⁰). Corespondența lui oglindește fidel preocupările și însușirile lui pastorale. Ea îl arată pe Fotie îndeplinind cu sinceritate, convingere, energie și consecvență toate datoriile sale de părinte față de păstoriți. El le-a recomandat, lăudat și încurajat virtuțile, a muștrat și a îndreptat viciile, a combătut fără oruțare tirania, corupția, lăcomia, nedreptățile guvernatorilor și înalților funcționari bizantini, a detestat calomnia și a intervenit pentru apărarea și ajutarea celor apăsați și săraci. El a apreciat valoarea adevăratei prietenii, a cugetului curat, a înțeles și a simțit durerile altora și a mângâiat pe îndurerăți, nu numai în zilele lui cele bune, ci și în cele rele, cu un delicat simț al compătimirii și cu o artă, cari-l fac un maestru al condoleanței.

Iată câteva din „trăsăturile nobile“ văzute de *Hergenroether* pe chipul sufletesc al lui Fotie. Acest om nu poate să fie „tiranul“ și „omul stăpânirii nelegiuite“, pe care l-au defăimat adversarii. El a spus că cel sus pus nu poate să se impună prin teamă, care produce ură, ci prin bunăvoință și iubire³¹). Ceeace Fotie a știut pentru alții, a știut și pentru sine. Fin cunoscător de oameni³²), de lucruri și de situații, el nu put-a să-și sprijine puterea pe o persecuție odioasă, care

28. *K. Krumbacher*, *Geschichte der byzantinischen Literatur*, München 1891, p. 232.

29. Vol. II, p. 724—748.

30. *Ibidem*, p. 725.

31. *Epistola* 67.

32. *Alexander Baumgartner*, *Die lateinische und griechische Literatur der christlichen Völker*, ed. 3-4, Freiburg im Breisgau 1925, p. 517; *Karl Dietrich*, *Byzantinische Charakterköpfe*, Leipzig 1909, p. 84.

n'ar fi făcut decât să aducă simpatii victimei lui. Este exclus pentru orice om cu rațiunea neturburată de prejudecăți, ca un suflet distins pânăla nobleță și sensibil pânăla duiosie să fi imaginat și dictat, sau cel puțin să fi aprobat, umiliri și chinuri ca cele îndurate după cronicari de Ignațiu.

Acestea sunt imaginate sau exagerate de ei și sunt de valoarea istorică a anecdotelor de prost gust, după cari Fotie se complăcea în tovărășia „descreeraților“, „în mijlocul hetairelor cu renume“, în fruntea bețivilor“, putând să bea 60 de cupe de vin, fără să-și piardă mintea³³). Istoricii serioși nu pot da crezare unor asemenea infamii fanteziste. Un om ca Fotie nu avea nici timp nici gust pentru o viață ca aceea. Insuș biograful patriarhului Ignațiu, Nichita, recunoaște seriozitatea și ocupația exclusivă cu știința a lui Fotie, despre care spune că petrecea în adevăr nopți nedormite, dar citind cu multă sârguință³⁴). Deaceia, zice Leclercq, „multe lucruri s'au putut pune la îndoială, dar trebuie să i se recunoască lui Fotie o dorință de a ști aproape universală și o moralitate destul de rară în mediul în care a trăit“³⁵). Cași Hergenroether, Leclercq este departe de a avea simpatii innăscute pentru Fotie, dar cunoscând omul mai bine decât Schlumberger a dat drumul printre rânduri de critică mărturisirii semnificative de mai sus.

Să fim deci mai prudenți în materie de procese istorice și în primul rând raționali și serioși, Părinte „ortodox“, chiar când traducem pentru uzul Lugojului, fie și din Schlumberger. Nu se puteau chinui patriarhii nici chiar la Bizanț, nici chiar în secolul al IX-lea, așa cum spun panegiriști, cari au lucrat cu apocrife, și cum toată lumea știe că s'a obișnuit în Occident numai, sub regimul inchiziției. Nu putea să suporte atâtea și așa torturi, foame, boală, drumuri, oboseală și frig un bătrân trecut de 60 de ani, și nu putea acest om, dacă a fost în adevăr chinuit atât, să trăiască încă până la vârsta de 80 de ani. N'ar fi avut puterea să mai stea zece ani pe scaunul patriarhal de Constantinopol (867-877) și nu s'ar fi împăcat desigur cu Fotie, în acest timp, dacă de Fotie ar fi fost torturat atât și așa cum „spun cronicarii“. N'ar fi avut încredere în el, ca să-i primească vizitele și chiar îngrijirile medicale, bolnav fiind la adâncile-i bătrânețe, și ar fi conjurat lumea întreagă, ca să nu fie readus patriarh după moartea lui un om, pe care Stelian al Neocezareii l-a socotit în stare să și atenteze la viața lui Ignațiu. Papalitatea n'ar fi recunoscut pe Fotie și n'ar fi avut legături cu el în a doua-i păstorie și poate, mai cred, Biserica ortodoxă n'ar fi pus în rândul sfinților săi pe patriarhul Fotie (6 Februarie), așa cum a pus și pe patriarhul Ignațiu (23 Octombrie). Dacă traducătorul lugojan este în adevăr „ortodox“, trebuie să știe acest lucru; și dacă mai e și „preot“, nu-i este permis să defaime cu atâta ușurință pe sfinții Bisericii sale, după spusele străinilor și sub pretextul că face „lumină“.

Cu așa servicii însă, nu face decât înatunec și vrajbă pseudo-pravoslavnicul părinte. Deghizarea la care a trebuit să recurgă, trădează

33. P. 155 revistă, p. 15 broșură.

34. Migne, P. G. 105, 509.

35. Op. cit. p. 256, n. 1.

ea însăș de departe pe apostat sau pe impostor, așa cum isprava întregă trădează pe ignorant. Nu este „ortodox“ preotul traducător, cum nu este istoric. Cele trei rânduri și jumătate scrise pe ton de elegie, cu cari și termină, ca fiind păreri proprii, sunt luate din dicționarul de banalități pedante al polemiciștilor romano-catolici. „Cămeșă necusută a lui Hristos“ „spartă“ de „Foșie Spintecătorul“ este refrenul obișnuit, în care ei își rezumă știința despre schismă. Și urmându-le orb, fără cunoștință de sine și de cauză, „Preotul ortodox“ încheie sententios și irevocabil, că „spărtura cămeșii“ este întregă opera patriarhului Fotie, când este știut în secolul nostru, că schisma nu este și nu putea să fie opera unui om, oricine ar fi fost el, nici a unui moment, oricât ar fi de important; ci este rezultatul a lungi secole de istorie, a vechi conflicte religioase și politice, al mutării capitalei la Constantinopol, al neputinței imperiului bizantin de a apăra Apusul contra barbarilor, al abuzurilor administrației imperiale în Italia, al iconoclasmului și al încoronării lui Carol cel Mare, al înființării imperiului romano-german, al diferențierii progresive dintre lumea greacă-orientală și cea latino-germană occidentală, ajunse două lumi deosebite prin cultură, limbă și ideologie, al tendinței crescânde a papilor de a-și aservi pe ortodocși și al refuzului acestora de a se supune autocrației romane, precum și al inovațiilor latine în dogmă, cult și disciplină.

Iată ceea ce mai trebuia să știe „Preotul ortodox“, când a întreprins luminoasa sa operă de tâlmăcire pe românește a fanteziilor absurde și tendențioase din „Foșie Spintecătorul“. Și pentru că a lăsat, cași iluștrii săi cronicari, ca patima și fanatismul sectar să-i întunece mintea, dacă în legătură cu faptele relatate de ei și de el poate fi vorba în concluzie de un „monument de rușine“ al vreunui „trist personaj al istoriei“³⁶⁾, „momentul“ este fără îndoială broșura „Foșie Spintecătorul“, iar „personajul“ este „Preotul ortodox“ dela Lugoj. Cu chiar „binecuvântarea sfintei Episcopii a Lugoșului“.

Dacă pentru „Preotul ortodox“ este mai puțin regretabil, este nespun de mult pentru respectivul părinte episcop. Primul are cel puțin scuza imaginară de a fi pus ineptiile intitulate „Foșie Spintecătorul“ sub numele mincinos al unui „preot ortodox“, părând a arăta cu aceasta, că i-a fost în cele din urmă rușine de opera sa, nevrednică să poarte numele unui uniat. Dar părintele episcop neputând beneficia de acelaș avantaj, cum rămâne cu rușinea unui obraz episcopal? Drept care, atenție la „binecuvântări“, Prea Sfințite. Pot fi uneori compromițătoare³⁷⁾.

TEODOR M. POPESCU

36. P. 157 revistă, p. 27 broșură.

37. Am trecut peste o mulțime de erori de amănunt și de formă ale operei „Preotului ortodox“, cari și ele arată ignoranța Sfintei Sale în materie de istorie și chiar de limbă românească. Spune că Schlumberger a murit în 1930, în loc de 1929. Traduce „corpul Numerilor“ și „Corpul Numerelor“, fără să știe că e vorba de închisoarea Numera, ridicată de împăratul Eraclie. Pe Leon Lalacon, comandantul corpului de gardă dela Numera, îl numește „omul de servici al corpului Numerilor“, pentru că a găsit în cartea franceză cuvântul „domestique“. (Cu așa cunoștințe istorice și filologice, „Preotul ortodox“ ar crede că și regenul Bardas, de care de ex. Leclercq (op. cit. p. 255 n. 2) scrie că fusese „domestique des scholes“.

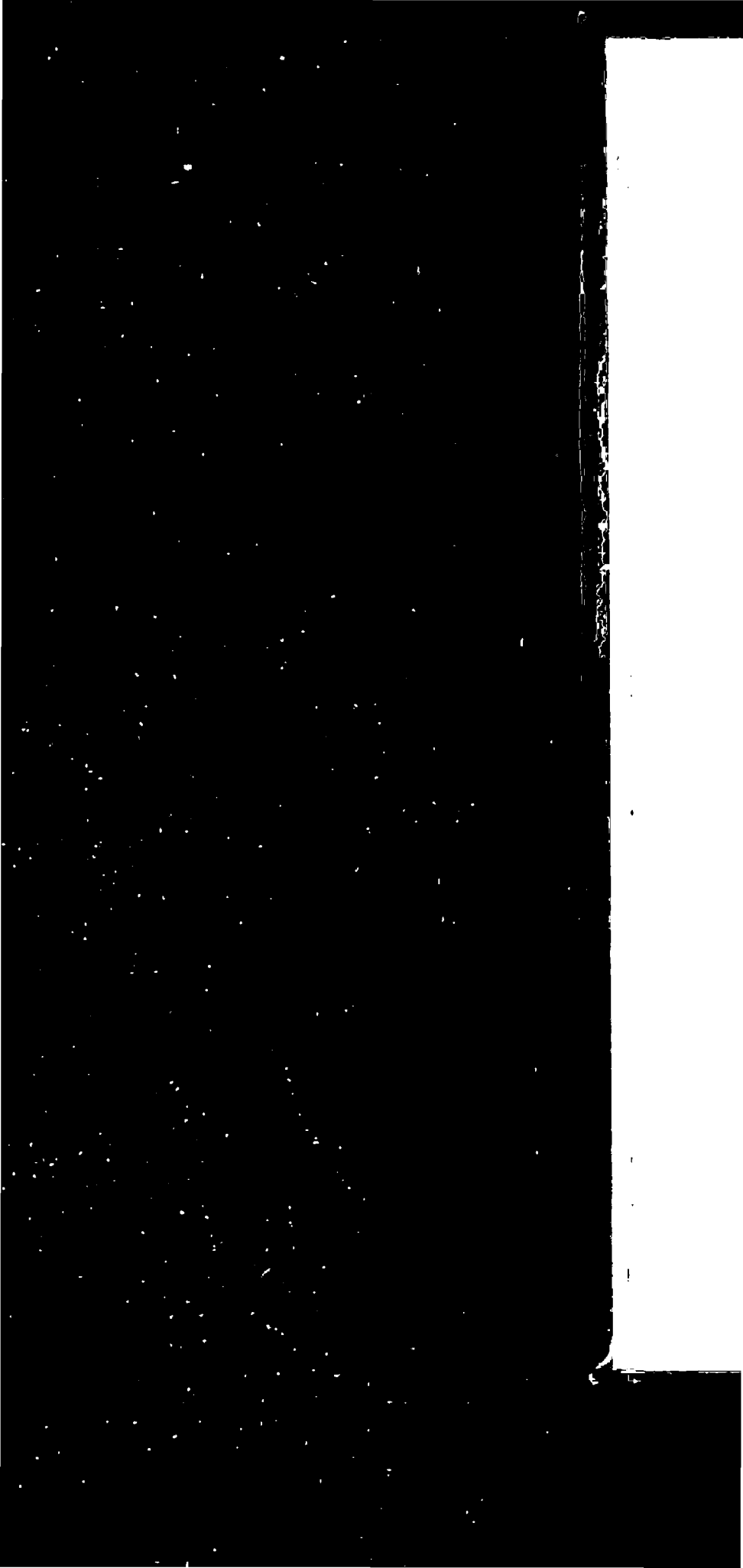
INSEMNĂRI MĂRUNTE

Descoperirile de azi și Biblia. — Săpăturile arheologice din ultimul timp, făcute de către felurite societăți științifice, precum și descifrarea ieroglifelor din anul 1822, datorită lui *Champollion*, au adus un neprețuit folos studiului biblic. De o însemnătate foarte mare sunt tăblițele cuneiforme din *Tell-el-Amarna*, precum și *Codicele Hammurapi*, care, descifrate, au luminat multe părți întunecate ale studiului arheologiei biblice. Erau dealfel și necesare în epoca noastră astfel de mărturii — când lumea modernă este îmbătăată de realismul științei — căci ele ne dau *siguranța istorică*, asupra tuturor evenimentelor descrise în Cărțile Sfinte. Iată ce scrie renumitul istoric critic german *Niebuhr*, despre cartea Profetului Iona, care a fost socotită, ca și altele, ca nelstorică: „O dovadă splendidă despre exactitatea descrierilor biblice este cartea Profetului Iona, atât de batjocurită cu câteva secole mai înainte. *Descoperirile contemporane au arătat, cât de adevărate sunt toate cele spuse acolo despre orașul Ninive*”.

Cel mai însemnat eveniment. — Adevărurile fundamentale ale religiei noastre, fiind grele de priceput prin mijloacele rațiunii, sunt socotite, *prin credință*, de cei mai mulți ca adevărate. Totuși învățații s'au străduit ca să se încredințeze *prin știință* despre aceste adevăruri. Cei mai mulți au izbutit, dar după îndelungată străduință. Printre aceștia, se numără și ilustrul fizician american *Edison*. Acesta, către sfârșitul vieții, fiind întrebat ce eveniment mai de seamă, s'a produs în viața lui, a spus: „*Siguranța că există o viață viitoare, pentru toți muritorii*”.

Un popor care prețuește Biblia. — Directorul ziarului „Universul”, d. *Stelian Popescu*, luând parte în anul 1924, la un congres al presei, care s'a ținut la Götteborg în Suedia, și-a scris cu această ocazie, impresiile sale în cartea: „*O călătorie în Suedia*”. Într'insa, pe lângă simplele note de drum, a schițat viața suedezilor, sub toate aspectele ei sociale. Suedezii ne sunt înfățișați aici ca un popor cult, liniștit, muncitor, cinstit, într'un

fusese cumvâ, să zicem, servitor al școlilor). Vorbește despre „drongarul flotei împărăteștii”, fără să știe ce anume este acesta. Traduce „Aieron” și „Hierelonul” în loc de Hieria (Ἱερία). Vorbește despre încoronarea lui Fotie ca patriarh. Cât pentru stil și ortografie, traducerea este un atentat la frumusețea ambelor limbi. Iată o probă, din care am lăsat mai întâi la o parte ceea ce putea fi greșală de tipar: „Lalacul l-a dus dintr'întâi la capătul de miazănoapte al Bosforului, pe coasta Asii, într'acel celebru promontoriu Aieron, așa de faimos în analele Strămtorii, la picioarele căruia fusese așezată vama împărătească, pentru ținuturile Pontului și ale mării negre” (p. 155 revistă, p. 16 broșură). Traducerea întreagă este plină de paraziți ortografici, cu cari „Preotul ortodox” se acomodează tot așa de bine cași cu erorile istorice. Pe „Fojle Spintecătorul” are motive confesionale să nu-l agreeze, dar scumpa limbă maternă ce rău a lăcut oare părintelui „ortodox?”

cuvânt, civilizată, cu adevărat. Acest titlu de mare vrednicie și l-a câștigat prin *cultura sa religioasă*. Biblia este citită de toți și mai ales trăită. D. Stelian Popescu a observat că: *Biblia nu lipsește din nicio casă sau hotel din Suedia, și ea arată puterea credinței acestui popor*. În altă parte, același ne spune: „În cursul călătoriei mele, am avut ocazia, în mai multe rânduri să întâlnesc persoane, cari au ținut să discutăm în jurul credinței și a bisericii și, cu toate că erau oameni tineri, vorbeau cu așa mare căldură de religie, încât am rămas ulmit”. Cunoscând stările de lucruri dela noi, adăogă: Mă gândeam *cu amărăciune* cum la noi, popor cu atât de redusă cultură, mai nimeni nu se ocupă de religie și de biserică”.

Newton despre învierea morților. — Celebrul astronom, matematician și fizician englez *Isaac Newton*, care a rămas nemuritor prin descoperirea legilor gravitației universale, credea în adevărurile religiei creștine. Acest fapt, dădea de gândit aceluia, care, din lipsă de cultură, nu aveau siguranța în cele propoveduite de creștinism. Newton a fost întrebat odată, de unii ca aceștia, ce crede despre învierea morților și cum se vor aduna într'un nou trup, elementele împrăștiate în pământ. Fără a răspunde ceva, a luat o mână de pilituri de fier, pe care le-a amestecat cu cenușă și nisip și apoi le-a spus: „Cine este în stare să aleagă firele de fier din acest amestec?” Neprimind niciun răspuns dela nimeni, a luat un magnet, pe care l-a apropiat de acel amestec și îndată toate firele de fier s'au prins de magnet. Apoi Newton a spus: „Cel ce a dat putere magnetică acestui fier fără viață, nu va avea oare și mai mare putere să adune trupurile morților și să le învie?”

Insemnări într'un album. — Scriitorul *Voltaire*, care și-a făcut epocă prin pamfletele sale adresate clerului și creștinismului însuși, crede că peste puțin timp învățătura Mântuitorului, va dispărea cu totul. Cu această idee erau nutriți și elevii lui. Unul din ei, după o excursie făcută împreună cu *Voltaire*, prin împrejurimile Parisului, a scris într'un album al lor: „A murit vechiul Dumnezeu, trăiască *Voltaire* în veci”.

După o sută de ani dela moartea lui *Voltaire*, *Lammenais*, cetind aceste cuvinte, a adăogat: „*Voltaire* a murit, vechiul Dumnezeu trăiește”.

Pr. CONST. P. BELDIE,
Obârșeni-de-jos, — Tutova.

Încă o „izbândă” a boxăriei. — O telegramă din orașul german *Düsseldorf*, pe care o citim în ziarul *Dimineața* (18 Aprilie a. c.) spune că, la o luptă de box de acolo, tânărul *Knopp* a fost lovit greu în stomah și pe urmă a murit.

Fără îndoială, se vor închide ochii și iar se vor cânta osanale boxului. I se aduc laude, dar se face câți mor răpuși de această poftă a unui joc ucigaș.

Ruperea Concordatului cu Vaticanul? — În ziarele *Dimineața* (28 Aprilie a. c.) și *Adevărul* (19 Apr. a. c.), și apoi și în alte ziare, citim o știre care ne lasă nedumeriți. Se spune că, în Adunarea Deputaților, a fost un proiect de lege din izvodirea unui număr de aleși, în cuprinderea următoare:

ART. 1.— Convențiunea încheiată la 10 Mai 1927 între Statul român și Sf. Scaun dela Roma și ratificată de Corpurile Legiuitoare române la 29 Mai 1929, prin legea de față este și rămâne denunțată.

Ne-am bucura să fie așa, dar nu credem. Proiectul în adevăr a fost, dar pe urmă nu s'a mai simțit nimic de el.

A. S.

Un răspuns.—Ca răspuns articolului din această revistă, pe Martie a. c., *Practică fără tipic*, dau următoarea lămurire:

În *Liturgia* de Dr. *Vasile Mitrofanovici*, se găsește spus lămurit, la pagina 650, paragraful 205, că aerul se ridică de pe Sf. Masă Miercuri seara la Vecernie; căci și Iisus Hristos, cu înălțarea Sa la cer, s'a făcut nevăzut oamenilor.

Pr. M. POPESCU,
Târgoviște.

Ș T I R I

Preot străin în România. La începutul lui Aprilie a. c., a sosit în țară preotul profesor *Robert J. Trevorrow*, decanul colegiului „Centenary Collegiate Institute“, din Hackettstown, statul New-York din Statele-Unite. Noul oaspete face parte din Biserica metodistă și a ținut mai multe conferințe la Institutul Social Român și la universitățile din Cluj și București. Ziarele au vorbit amănunțit și bine despre conferințele sale.

Vicar demisionat și plecat.—Păr. Arhim. *Eughenie Laiu*, vicarul episcopiei Bălților, s'a desfăcut de această slujbă, în care a lucrat ani de zile. Acum s'a mutat la Cernăuți, în slujba de director al internatului teologic de pe lângă facultatea de teologie din Cernăuți

Zidirea bisericii din Boțești.—În comuna *Boțești* din Fălciu, Z a ars biserica. S'a alcătuit un comitet pentru zidirea unei noi biserici, s'au întocmit liste de subscripție. Acum preoții lor, cum au primit astfel de liste sunt rugați să trimeată listele prin poștă, iar banii prin mandat poștal, pe adresa parohiei Boțești, Fălciu.

Stilul vechiu dă îndărăt.—În ziarul *Lumea* din Iași (16 Mai a. c.), citim că dârjenia celor cu stilul vechiu se moaie. Din scrierile Vlădicăi *Grigorie* dela Iași, despre care și noi am pomenit aici, se vedea cât de aprigi erau aceștia în împotrivirile lor, cum s'au despărțit de Biserica noastră și-și făcuseră biserici deosebite. De aceștia se găseau mulți în județele Baia și Neamțu. Dar acum ni se aduce la cunoștință că Mitropolia dela Iași a primit dela

protopopul județului Neamțu știrea că se bagă-de-seamă o discordare. În comuna *Măstăcani*, unde păstorește vremelnice, ca însărcinat al Mitropoliei, Păr. Arhimandrit *Mina Prodan*, cei cu stilul vechiu, *nicheenii*, cum își ziceau ei, s'au lăsat de împotrivirea lor și au intrat în rândul celorlalți creștini. Și-au desființat și biserica deosebită pe care și-o făcuseră. Păr. Prodan este acelaș care a desființat adventismul în comuna *Aroneanu* de lângă Iași. Deci Prea Cuvioșia Sa poate fi privit ca un bun misionar, care știe să dregă lucrurile acolo unde s'au stricat.

Pomenirea Episcopului Melchisedec la Roman. — În luna aceasta, la 16 Mai, împlinindu-se 40 de ani dela moartea Episcopului *Melchisedec* al Romanului, Sf. Episcopie a acelei eparhii a luat hotărârea pentru a face pomenirea neuitatului răposat, la 28 Mai ceasul 9^{1/2} dimineața. S'a săvârșit mai întâi Sf. Liturghie, la 9^{1/2} parastasul, apoi s'a tăcut procesiune la mormântul răposatului. Acolo au vorbit P. S. Episcop Lucian și Directorul Seminarului din Roman. Pe urmă a fost o serbare școlară la seminar. Au vorbit acolo un reprezentant al Academiei Române și un membru al Adunării Eparhiale.

E frumos că o dată așa de însemnată n'a fost lăsată să treacă uitată.

Adunarea generală a Societății Ortodoxe. — În luna Aprilie a. c., Sâmbătă și Duminică, la 16 și 17 ale lunii s'a ținut în București Adunarea Generală a Societății Ortodoxe, sub prezidența Princesei *Alexandrina Cantacuzino*, cu delegate din toată țara. În ziua întâia, adunarea s'a ținut la școala Societății din București, str. Principatele Unite, iar Duminică, la 17, în clădirea *Căsei Femeii* de pe cheiul Dâmboviței. Ședința de Duminică a fost prezidată de I. P. S. Patriarh D. D. Dr. *Miron*. În amândouă zilele, au fost ascultate multe rapoarte și a rezultat că, deși vremurile sunt foarte grele, totuși Societatea merge înainte cu spor.

BIBLIOGRAFIE

Preotul Dr. *Marin Ionescu*, **Să cunoaștem toți pe Dumnezeu, dela cel mai mare până la cel mai mic!** Evrei 8, 11. Album pedagogic-religios.

E o carte cu figuri mari pe fiecare pagină și dedesuptul lor tâlcuirea. Deci avem în ea învățământul religiunii în chipuri văzute. Se înțelege că va fi de cel mai mare folos în predarea religiunii. Costă 70 de lei și se cere la autor: București, Str. Știrbei-Vodă, biserica Cuibu cu Barză.

Pr. C. Dron, **CANOANELE**. *Text și interpretare* I. București, Tipografia Cărilor Bisericești, 1932. Volum mare, ceva mai mult ca al acestei reviste, pe hârtie foarte bună, 280 de pagini, 100 de lei.

Georg Hofmann, **GRIECHISCHE PATRIARCHEN UND ROEMISCHE PAEPSTE**. *Untersuchungen und Texte*. Tipăritură a Institutului Pontifical Oriental din Roma, Martie 1932, nr. 76 din aceste tipărituri. Cuprinde materiale despre Patriarhii Ieremia II, Meletie Pigas, Neofit II, Timotei II și Ioanichie II. Costă 16 lire italiene și se cere la *Pontificium Institutum Orientalium*, Roma, 128, Piazza Santa Maria Maggiore 7.

Preotul **Gheorghe Secaș**, **toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm!** *Predici și îndrumări omiletice*. Sibiu, 1931. Volum de 204 pagini, în format aproape ca al acestei reviste, frumos tipărit la *Oastea Domnului* în Sibiu. Prețul 80 de lei. În curând vom da cititorilor pe larg o arătare despre cuprinsul și însemnătatea acestei cărți. De pe acum putem spune că ea aduce dovada unei munci migăloase, prin multe cercetări, și că problemele pe care le ridică și luminile pe care le aduce sunt vrednice de luat în seamă. Tot de pe acum putem spune că vom avea ceva de cântit împotriva limbii din ea, și care nu este cea mai potrivită pentru grăirea în largul poporului. Dar despre toate acestea mai amănunțit în nr. viitor.

Irénikon, nr. 1 pe 1932, Ianuarie-Februarie. Aceasta e revistă catolică, în duh mai prietenos față de ortodocși. Se tipărește în Belgia, la Mănăstirea *Prieuré d'Amay sur Meuse*. Pe călugării de acolo se cuvine să-i salutăm în duh frățesc, fiindcă deseori au arătat un duh nou către noi. Revista lor iese la fiecare 2 luni și se poate cere la adresa pe care am scris-o mai sus. Numele mănăstirii și Belgia ajung.

Dr. I. Mateiu, **Politica Bisericească a Statului Românesc**. Sibiu 1931. Volum de 215 pagini, în formatul cărților de școală, cu frumoasă înfățișare tipografică. Prețul 60 de lei. Noi încă de mult am văzut studiul d-lui Dr. *Mateiu*, bucată cu bucată, în ziarul *Telegraful Român* din Sibiu. Așteptam clipa de a avea totul încheșat în întreg, pentru a putea scrie despre el. Acum îl avem și ne vom face plăcerea de a-l cerceta amănunțit. D. Dr. *Mateiu* nu este la începutul unor astfel de studii. A mai scris lucruri de seamă, pe care le-am pomenit noi aici cu laude, de pildă, în chestiunea Concordatului cu Roma. Nu ne îndoim că vom avea prilejul a scrie tot așa de bine și despre studiul de acum. Cele din trecut sunt o chezășie că tot tratare temeinică trebuie să fie și în cele de acum.

POȘTA REDACȚIEI

Părintelui *M. Bogos*, Isaica, Fălciu. Poezia cam scârțâie. Nici Vlădica Veniamin nu s'ar bucura, văzând că i-ai închinat o poezie rău înțeleasă. De aceea nu te măhni că n'o vezi tipărită. Când vei lucra mai bine, da.

Părintelui *Gh. V. Christovici*. Popânzălești, Romanai.

„Stăpâne, Te văd întodeauna“ începe bine, dar nu încheie la fel. Nu merge.

MULȚĂMIRI

Epitropia bisericii *Ciovârnașani*, Mehedinți, aduce vîi mulțămiri d-lui Locot.-Colonel *Ulise Sâmboteanu* din București, pentru dania sa de 5000 de lei, făcută acelei biserici, pentru înoirea ei. Asemenea, doamnei *Dumitrana Marinescu-Craiova*, pentru un tetrapod, îmbrăcat cu catifea, și un sfeșnic, dăruite bisericii. Asemenea, d-lui *Dumitru Dimitrășcoiu*, cu soția sa *Elena Dimitrășcoiu* Ciovârnoșani, pentru un liturghier scortit în piele și pânză, dăruit bisericii și care a costat 500 lei. Asemenea, doamnei *Stanca Gr. D. Istrati*, Ciovârnașani, pentru o perdea la ușile împărătești și doamnei *Maria Iulian Stăncescu*, pentru un acoperământ la iconostas.

Dumnezeu să-i îndestuleze cu tot belșugul pămîntesc și să-i facă părtași ai veșnicilor Sale bunătăți!

Epitropia și Consiliul parohial al parohiei *Mărășeni* din jud. Vaslui aduc cele mai călduroase mulțămiri tuturor enoriașilor din satul Mărășeni, care au pus mîna dela mîna fiecare cum a putut, începînd dela 150 lei în sus, pentru cumpărarea unui clopot mare la biserica parohială din Mărășeni, prețul total al clopotului fiind lei 33,600. De asemenea, aduc mulțămiri de obște enoriașului *Ion Blănarîu*, tot din satul Mărășeni, care a dăruit prin testament autenticat, un hectar de pămînt de plugărie bisericii parohiale din Mărășeni, spre vecinică stăpînire. Asemenea enoriașilor *Gh. P. Popliuc* și *Anica Ab. Afrăsinei*, tot din parohia Mărășeni, care au dăruit bisericii parohiale, fiecare câte un lăvicer nou, în preț de câte 300 lei, spre podoaba sfîntei biserici.

Dumnezeu să-i învrednicească pe toți a dobîndi însușit în viața aceasta și să moștenească viața de veci!

DE CARTILE RITUALE, LITERATURA BISERICESCA, ICOANE SI IMPRIMATE CE SE AFLA
DE VANZARE LA TIP. CARTILOR BISERICESTI, STR. PRINCIPATELE-UNITE 60, BUCURESTI

VALABIL DELA 1 IANUARIE 1952

Cărți noi de ritual broșate

	LEI
1. Acatistul Sf. Treimi	12.—
2. Arhieraticonul	150.—
3. Acatistul Sf. Spiridon	5.—
4. Apostolul	500.—
5. Aghiazmatul	200.—
6. Carte de Tedeum	40.—
7. Cazania	250.—
8. Ceaslovul mic	100.—
9. Dumnezeuștile liturghii	180.—
10. Evanghelia	400.—
11. Evhologiu (Molitvenic)	450.—
12. Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur	35.—
13. Mineiul pe luna Ianuarie	350.—
14. Mineiul pe luna Februarie	300.—
15. Mineiul pe luna Martie	300.—
16. Mineiul pe luna Aprilie	300.—
17. Mineiul pe luna Mai	300.—
18. Mineiul pe luna Iunie	300.—
19. Mineiul pe luna Iulie	380.—
20. Mineiul pe luna August	350.—
21. Mineiul pe luna Septembrie	400.—
22. Mineiul pe luna Octombrie	400.—
23. Mineiul pe luna Noiembrie	400.—
24. Mineiul pe luna Decembrie	400.—
25. Paraclisul, Acatistul și viața Sf. Dimitrie	25.—
26. Paraclisul și Acatistul Cuv. Paraschiiva	20.—
27. Paraclisul Sf. Mucenic Ilaralambie	15.—
28. Pentecostarul	350.—
29. Prohodul Domnului	20.—
30. Panahida	25.—
31. Rânduiala Proscomidiei (tablou)	20.—
32. Rânduiala Rădicării Panaghiei	20.—
33. Slujba Sfințirii Steagului unei Corporații	10.—
34. Rânduiala Sfințirii Steagului unei școli de P. S. Iacov Bărlădeanu	10.—
35. Slujba Sfințirii Bisericii	50.—
36. Slujba Invierii	40.—
37. Tipic Arhieresc de Ep. Silvestru Bălănescu	15.—
38. Tipicul Bisericesc	100.—
39. Triodul	600.—

Cărți de rugăciuni

40. Păine spre ființă, broșată	7.—
41. " " " cartonată	12.—

Cărți de literatură bisericească, broșate

42. Activitatea preoților în campania 1916—1918 de Ec. C. Nazarie 1921	15.—
43. Adventismul din punct de vedere biblic, rațional și moral-practic, de Pr. D. Georgescu	25.—
44. Artă și Pornografie, de Pr. Ioan N. Ionescu	20.—
45. Autocefalia Bisericii Române	5.—
46. Biserica Ortodoxă și cultele străine	30.—
47. Biserici cu averi proprii (Legată în pânză)	40.—
48. Biserica Stavropoleos	75.—
49. Carte foarte folositoare de suflet	10.—
50. Casa Bisericii	60.—
51. Contribuții La Istoria Dreptului Bisericesc, de d-l Dr. I. Matei	75.—
52. Calendarul pe toți anii	75.—
53. Comentariile epistolei către Evrei, traduse după Sf. Ioan Hrisostom, de P. S. Teodosie Atanasiu	50.—
54. Cuvântări de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea	70.—
55. Creștinismul și studiul naturii de P. Bettex, trad. de Pr. I. Negoiaș și N. Donos	60.—
56. Cuvântări și predică, idem, ediție hârtie scris	45.—
57. Cuvântări și Pastorale de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea	50.—
58. Cuvântări și predică, idem, ediție pe velină	150.—
59. Cuvântări și predică, idem, ediție hârtie scris	120.—
60. Confesiuni și Secte de P. S. Arhieru Grigorie Leu Botoșăneanu	120.—
61. Chemări de departe (Predici la Radio), (inute de Pr. Tonia Chiricuță, Pr. Gh. Comaa, Pr. Marin C. Ionescu, Pr. Manea Popescu	80.—
62. Contribuții la reviziunea Liturghierului Român Pr. Prof. P. Vintilescu	100.—

LEI

63. Evanghelia sau viața și învățătura Domnului Iisus Hristos, de Melhisedec	25.—
64. Fecioara Maria, de Pr. Ioan N. Ionescu	20.—
65. Istoria Bisericească Universală și Statistică Bisericească, de Eusebiu Popovici, traducere de Atanasie Mironescu, fost Mitropolit Primat, vol. II broșată	150.—
Idem vol. III broșată	120.—
Idem vol. IV	200.—
66. Istoria Bisericească de Sozomen, trad. de I. P. S. Iosef Gheorghian	60.—
67. Istoria Predicii la Români, de Ep. Dr. Gr. Comșa	50.—
68. Istoricul mănăstirii Cernica, de I. P. S. Atanasie Mironescu, fost mitropolit Primat	100.—
69. Lucrarea creștină socială în parohie, de Pr. Dr. M. Bulacu	30.—
70. La altarul Neamului de P. S. Grigore Epis., Arad	10.—
71. Legea Organică a Sf. Sinod	4.—
72. Mărturisirea Ortodoxă	50.—
73. Neagoe Basarab și Sf. Nilon	5.—
74. Originea și valoarea istorică a Evangheliei după Ioan, diacon H. Roventza	50.—
75. Pe urmele lui Hristos de Pr. Gr. Petrov, trad. de Episc. Nic. Munteanu	45.—
76. Predici de Dr. Tarnawsky Vol. I, II și III a lei 100 Vol. = ...	300.—
77. Predici la sărbători bisericești	25.—
78. Sf. Evanghelie dela Matei de Pr. Dr. I. Mihălcescu	18.—
79. Studiu despre Ierarhie	5.—
80. Știință și Religie de I. P. S. Iosef Gheorghian	20.—
81. Sinodul III. Ecumenic din Elee (431) de Pr. Dr. I. Mihălcescu	65.—
82. Teologia Dogmatică Ortodoxă, de Silvestru Episc. de Canev, trad. de Pr. Negoii, III, IV a lei 75 = ...	150.—
83. Valoarea actuală a Canoanelor de Pr. C. Dron	100.—
84. „Daruri și adevăruri” de Pr. C. Dron	70.—
85. Canoanele text și interpretare. Pr. C. Dron	100.—
86. Viața lui Constantin-Vodă Cantemir, de N. Iorga	60.—
87. Vrei să fi înțelept?	20.—

Cărți de muzică bisericească

88. Cântările Sfintei Liturghii, de I. Pop.-Pasărea	60.—
89. Catavasier (cartonat) de I. Pop. Pasărea	125.—
90. Liturghier de strană (cartonat) de I. P. Pasărea	125.—
91. Anastasimatar, de N. Barcan	25.—
92. Anastasimatar, de Pr. Stupcanu	80.—

Imprimate și registre de contabilitate

93. Un stat parohial	3.—
94. Un carnet cu 50 certificate de botez	50.—
95. Un carnet cu 50 certificate de cununie	50.—
96. O serie mare de registre de contabilitate compusă din: 1 reg. de partizi, 1 reg. plăți, 1 reg. încasări, 3 bugete, 3 conturi, 5 coperte și 2 borderouri	96.—
97. Un singur registru mare de partizi	20.—
98. Un singur registru mare de plăți	20.—
99. Un singur registru mare de încasări	20.—
100. O serie mică registre de contabilitate compusă dintr-un reg. mic de partizi, 1 reg. mic de plăți, 1 reg. mic de încasări, 3 bugete, 3 conturi și 5 coperte	79.—
101. Un singur registru mic de partizi	15.—
102. Un singur registru mic de plăți	15.—
103. Un singur registru mic de încasări	15.—
104. Un compt	4.—
105. Un Buget	4.—
106. Un Borderou	1.—
107. O copertă (mapă)	2.—
108. Un registru pentru înscrierea botezaților	80.—
109. Un registru pentru înscrierea căsătoriților	80.—
110. Un reg. pentru înscrierea înmormântaților	80.—
111. Un registru de intrarea hârtiilor	75.—
112. Un registru de esirea hârtiilor	75.—
113. Condică de expediție	50.—

Icoane mari foi volante mărimea 28/40
8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, - Mântuitorul (Iisus Hristos),
Învieerea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina,
Sf. Împărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei
Ierarhi, S. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Bo-
tezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, Sf.
Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire,
Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28
5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții Împărați, Maica Dom-
nului, Cuvloasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf.
Ioan Botezătorul, Învieerea Domnului, Sfinții
Apostoli, Sf. Ecaterina, Sf. Trei Ierarhi, Buna
Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru,
Sfinții Voevozi, Sfântul Nicolae, Adormirea
Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Treime.

O serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate
pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000.

O singură icoană lei 700.

Cei patru Evangheliști imprimați pe saftn
pentru sfinții de biserică (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton mărimea
15/23, 15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Învieerea Domnului, Maica
Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții

Împărați, Sf. Apostoli, Sf. Voevozi, Sfinții
Trei Ierarhi, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul,
Sf. Ecaterina, Sf. Paraschiva, Buna Vestire,
Botezul Domnului, Adormirea Maicii Dom-
nului, Sf. Spiridon și Sf. Treime.

Icoane mari, aplicate pe carton mărimea
23/35 30 lei exemplarul.

Maica Domnului, Iisus Hristos, Învieerea
Domnului, Buna Vestire, Botezul Domnului,
Sfânta Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Împărați, Sf.
Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Trei
Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Ioan Botezătorul, Sf.
Voevozi, Adormirea Maicii Domnului, Sf.
Spiridon și Sf. Paraschiva.

Cărți poștale cu iconițe în culori, a 2 lei
bucata.

1) Sf. Gheorghe, 2) Sf. Mihail, 3) Sf. Teodor
Tiron, 4) Sf. Teodor Stratilat, 5) Sf. Nistor,
6) Sf. Mercurie, 7) Buna-Vestire, 8) Botezul
Domnului, 9) Adormirea Maicii Domnului,
10) Sf. Pantelimon, 11) Maica Domnului, 12)
Mântuitorul (Iisus Hristos), 13) Învieerea Dom-
nului, 14) Sf. Treime, 15) Sf. Ecaterina, 16)
Sf. Împărați, 17) Sf. Apostoli, 18) Sf. Nicolae,
19) Sf. Trei Ierarhi, 20) Sf. Dumitru, 21) Sf.
Spiridon, 22) Sf. Voevozi, 23) Sf. Paraschiva,
24) Sf. Ioan Botezătorul.

Iconițe Cărți poștale aplicate pe carton Lei 6.

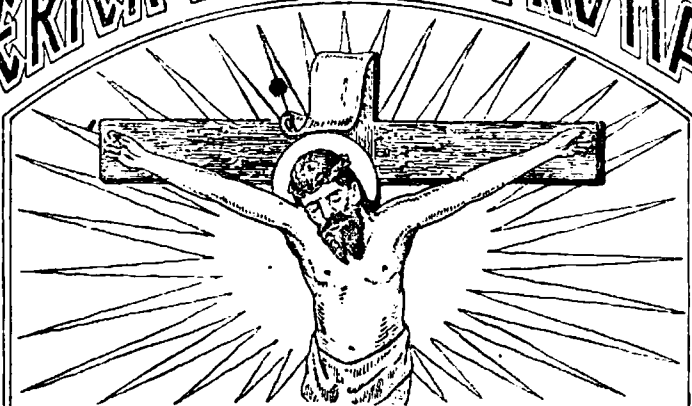
Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză		Pânză și pânză peste tot		Pânză și hârtie	
	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.
1. Arhiericonul	300,-	225,-	—,-	—,-	—,-	—,-
2. Aghiazmatarul	410,-	350,-	300,-	—,-	—,-	—,-
3. Apostolul	770,-	680,-	650,-	—,-	—,-	—,-
4. Cartea de Tedeum	153,-	115,-	100,-	—,-	—,-	—,-
5. Cazană	425,-	375,-	350,-	—,-	—,-	—,-
6. Cartea de rugăciuni p. tot Românul	—,-	80,-	—,-	—,-	—,-	—,-
7. Catavasierul	—,-	175,-	—,-	—,-	—,-	—,-
8. Ceaslovul mic	250,-	220,-	200,-	—,-	—,-	—,-
9. Dumnezeștile li- turgii	310,-	280,-	250,-	—,-	—,-	—,-
10. Evhologiu	710,-	650,-	590,-	—,-	—,-	—,-
11. Evanghelia	820,-	—,-	—,-	—,-	—,-	—,-
12. În piele peste tot, lei 1300,-	—,-	—,-	—,-	—,-	—,-	—,-
13. Liturgia Sf. Ioan Gură de Aur	165,-	140,-	110,-	—,-	—,-	—,-
14. Istoria Bisericească de Eusebiu Popovici Vol. I.	225,-	200,-	—,-	—,-	—,-	—,-
Idem	250,-	225,-	—,-	—,-	—,-	—,-
Idem	220,-	195,-	—,-	—,-	—,-	—,-
Idem	300,-	—,-	—,-	—,-	—,-	—,-
15. Mineiul pe luna Ianuarie	560,-	510,-	460,-	—,-	—,-	—,-
16. Mineiul pe luna Februarie	560,-	510,-	460,-	—,-	—,-	—,-
17. Mineiul pe luna Martie	560,-	510,-	460,-	—,-	—,-	—,-
18. Mineiul pe luna Aprilie	560,-	510,-	460,-	—,-	—,-	—,-
19. Mineiul pe luna Mai	560,-	510,-	460,-	—,-	—,-	—,-
20. Mineiul pe luna Iunie	560,-	510,-	460,-	—,-	—,-	—,-
21. Mineiul pe luna Iulie	590,-	540,-	490,-	—,-	—,-	—,-
22. Mineiul pe luna August	560,-	510,-	460,-	—,-	—,-	—,-
23. Mineiul pe luna Septembrie	560,-	510,-	460,-	—,-	—,-	—,-
24. Mineiul pe luna Octombrie	610,-	560,-	510,-	—,-	—,-	—,-
25. Mineiul pe luna Noiembrie	610,-	560,-	510,-	—,-	—,-	—,-
26. Mineiul pe luna Decembrie	610,-	560,-	510,-	—,-	—,-	—,-
27. Noul Testament, Editura Iust. Biblic ortodox român, tradus de Pătr. Grigorie (Gale Galaction)	—,-	100,-	—,-	—,-	—,-	—,-
28. Paraclisul sf. D-tru	138,-	100,-	80,-	—,-	—,-	—,-
29. Pentecostarul	620,-	530,-	430,-	—,-	—,-	—,-
30. Prohodul Domnului	138,-	100,-	80,-	—,-	—,-	—,-
31. Păniștea	138,-	100,-	80,-	—,-	—,-	—,-
32. Psaltirea	175,-	120,-	100,-	—,-	—,-	—,-
33. Rândutala Ridicării Panighiei	138,-	100,-	80,-	—,-	—,-	—,-
34. Slujba sfințirii Stea- gului unei Corporații	90,-	80,-	66,-	—,-	—,-	—,-
35. Rând. Sf. Steagului unei școli	90,-	80,-	66,-	—,-	—,-	—,-
36. Sluj. Sf. Bisericii	190,-	160,-	130,-	—,-	—,-	—,-
37. Învierii	190,-	160,-	130,-	—,-	—,-	—,-
38. Tipicul Bisericesc	250,-	200,-	150,-	—,-	—,-	—,-
39. Triodul	875,-	825,-	775,-	—,-	—,-	—,-

Instrucțiuni de comandă: Orice comandă va fi însoțită de un accont, urmând ca restul împreună cu apsele de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librării și orice revânzători sunt obligați a vinde Cărțile cu prețurile din acest Catalog, acordându-li-se rabat numai la CARȚILE BROȘATE.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFANTULUI
+ S I N O D +

CUPRINSUL

Vechea Episcopie a Hotinului (401).	Arh. Dr. Veniamin Bărlădeanu
Biserica Sf. Dumitru din București (408).	Ioan C. Filitti
Dogma Sfinței Treimi (423).	Preot Ec. Mihail Bejenaru
S'a sters din mine răul (430).	Preot Gh. V. Christovici
Meritele supraabundente ale Domnului nostru Iisus Hristos și meritele sfinților (431).	Preot Mihail Reguș
Practică fără tipic (433).	Ioan Nicorescu
Cronica bisericească (435).	Arhim. Scriban, Mitropolit Nec- tarie, Olimp N. Căciulă
Cărți, Reviste, Ziare (451).	Pr. Ioan Răușescu, Pr. I. Dăndu
Însemnări mărunte (456).	Preot Mihail Boca
Știri, Bibliografie, Poșta Redacției (458).	Arhim. Scriban

TIPOGRAFIA „CARTILOR BISERICESTI”

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria III. Anul L. Nr. 6 (615).

Iunie 1932.

Diracțiunea revistei își dă toate silințele pentru a ajutã munca preoșimii româneșii. Roagã însã pe toți cucernicii Preoși sã binevoiascã a-și plãti toate rãmãșițele din anii trecuși, cât și abonamentul pe întreg anul 1930, ca sã nu li se mai cearã suma de platã prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amãnarea plãții mãrește suma de platã și e fãcat ca cucernicii Pãrinși sã cheltuiascã pe adosuri care s'ar putea înlãtura. În nãdejdea cã Sfinții Lor vor înțelege cã un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistã, e o sumã prea neînsemnatã și cã ne vor ascultã, cum și cã amãnarea trimeterii abonamentului le e mai mult spre pagubã decãt spre câștig, așteptãm cu încredere sã-i vedem împlinind rugãciunea noastrã.

DIRECȚIUNEA.

VECHEA EPISCOPIE A HOTINULUI *).

VI.

Episcopii Hotinului.

Antim (Amfim). Cel întâi episcop al Hotinului a fost un oarecare Antim sau Amfim¹⁾. Era de originã lipoveneascã, care însã se întorsese la ortodoxie. Fusese ridicat la rangul de *arhieptiscop* al întregii ortodoxii²⁾ de cãtre soborul din Slava-rusã (Dobrogiã). Reședința lui era în satul *Vietreanca*, lângã Hotin și se silea a întoarce pe lipoveni din rãtãcirile lor²⁾. Iatã ce zice, în scurt, gramata lui de avansare:

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.” pe luna Aprilie 1932.

1. Frãșimea op. cit. p. 62-65 îi zice Amfim; iar în gramata p. 294-5, *Antim*.

2. Din scrisorile pe care le trimisese *Antim* mitropolitului Moldovei. *Iocov I Pulneanu* (1750-1758), cu care era în corespondenșã, extragem urmãtoarele: Am primit scrisoarea P. S. V. trimisã nouã smirișilor și din ea am cunoscut principiul legãturii frãșeșii și cel mai dintâi principiu al ucenicilor lui Hristos ...*dintru aceasta vor cunoaște toți, cã sunteți ucenici ai mei, de veți avea dragoste întru voi...* Avem de mult dorinșã a vã vedea pe P. S. V., dar suntem împedecați de Satana, pãnã în ziua de azi. Aratã cã a mai fost un episcop *Luca*, dela curtea majestãții sale împãrãteșii, care s'a pogorât printre Lipoveni, voind a-l întoarce la ortodoxie, cu blãndeșã. Dela acest episcop, când era în cucernicie, primise și el hirotonie în toate treptele, începând dela egumen și sfârșind la episcop. Episcopul acesta, bãrbat tare în învãțaturã; iar în credinșã schimbãtor, își schimbase numele în *Astinoghen*. Neputând rãbda superstițiile lipoveneșii și temându-se de puternica mână împãrãteascã, a trecut la bisculpii romano-catolici, la cari trãește azi ca un mirean, ne mai lucrând cele arhierieșii. Acest *Astinoghen*, dupã alte informații, mai pe urmã a fugit în *Kamenet-Podolsc* și, lipsindu-se de treapta de

„Cu mila lui Dumnezeu, smeritul *Antim*, arhiepiscopul în-tregei pravoslavii.

„Iubitorul de Dumnezeu episcop *Teodosie* al *Cubanului* și al *Terecului*.

„După harul, darul și puterea prea sfântului și începătorului de viață *Duh*“, care este dată nouă dela însuși, dela marele arhieru, Domnul nostru Iisus Hristos, prin sfinții și sfin-

episcop, a primit schizma catolicească și înscriindu-se într'o garnizoană de soldați s'a făcut căpitan și este în *Kracov* unde iocuește cu femea și copiii săi.

Despre *lipoveni* zice că nu sunt *eretici*, ci s'au despărțit de biserica *velico-rusă*, numai prin *deosebiri gramaticești* și *oarecari obiceiuri externe*, cari sunt socotite de ei ca ceva sfânt și de mare însemnătate. Fiindcă sunt proști și nu au în jurul lor oameni învățați și cuminiți, dâșii, deosebirile lor cu biserica *velico-rusă*, le socotesc ca *dogmă* și nu vor să se unească cu biserica *rusă*, într'o turmă (cuvântătoare).

Episcopii ruși au fost de părere să-i aducă la unire cu sila și, prin aceasta, mai mult i-au îndepărtat, până la aceta că ei, fugind de pălămiri și pedepse, și-au părăsit patria, fugind în alte țări. Inșă urmând apostolului *Pavel*, carele cu cel neputincios a fost ca un neputincios, ei s'a alăturat de ei, ca și *Luca* care-l hirotonise, ca să-i îndrepteze, cu blândețe. Arită suferințele ce a avut dela dâșii, pentru care a primit buna credință a bisericii răsăritene. Când a voit să se ducă din *Cuban* în *Clubărți*, și-au băiut joc de dâșul și mai că nu l-au ucis; dar avuția l-a luat-o toată. Să roagă ca preoții săi să aibă voie a lucra cele sfinte în mitropolia *Moldovei*, între *lipoveni*; iar răzvrățiților popi și călugări și altor samavolnici să le fie oprit. In sfârșit, să fie dat smereniei noastre voie a veni la oamenii noștri, din mitropolia voastră, ca să-i cercetăm și să-i învățăm legile lui Dumnezeu și desăvârșirii creștinești și să ne cereți nouă deslegări pentru toate acestea, la luminatul vostru cneaz. Pentru toate acestea, noi, smeriții, ne vom ruga lui Dumnezeu, pentru *Măria* sa, asemenea și pentru *Prea sfinția Voastră*.

• • •

În altă scrisoare (raport) din 30 Iunie 1756, *Antim* scrie mitropolitului *Iacov*: Știut este P. S. V. că în mitropolia voastră se găsesc mulți *lipoveni* și se cheamă creștini de credință greacă, cari s'au depărtat dela patriarhi, mitropoliți, arhiepiscopi, episcopi și dela tot clerul bisericesc cel adevărat. Ei nu primesc toate tainele, ci numai pe unile. Au popi din cei fugari din *Velicorostia* și din alte eparhii, cari au fost caterisiți de arhierii lor, răspopiți și foarte bruși, fără de minte și fără știință de carte. Despre aceștia am scris și lui *Daniel*, mitropolitul *Proilaviei* și patriarhului *Chiril* din *Constantinopol*.

Acești popi sunt primiți la ei de alt popă, care a venit mai înainte, la acești moșci, punându-l să anatematizeze mai întâi pe toți arhierii bisericii răsăritene, pe cari-i numesc *eretici*. Numai de dâșii zic că sunt pravoslavnici și numai la ei s'a împlinit făgăduința lui Hristos: *Iată eu, eu voi suni, până la sfârșitul veacului*.

Pe creștinii ortodoxi ce trec la ei, îi botează din nou; iar pe alții îi ung cu mir, care mir la ei nu a fost niciodată și-i cunună din nou. Astfel de popi cari botează din nou sunt în mitropolia Voastră *Macarie*, popă negru la *Zamosția* și *Socolinți*; apoi popa *Ivan Andreev*, *Pafnutie*, popa-negru *Nicolae* din *Câmpu-lung* și *Auramie*, care este socotit de dâșii ca un patriarh, din pricina bătrânețelor sale. Aceștia s'au sfătuit să ridice o biserică în *Câmpulung*. Știe P. S. V. despre asta? Siăruiți pe lângă marele gospodar să nu le aproabe.

Dacă cumva cer dela P. S. V. să facă biserică sau altceva, să-i întrebați dacă au învoirea smereniei noastre. Și de vor cleveți asupra-mi să nu-i credeți; fiindcă ei sunt vicleni; iar prea sfinția Voastră, cu mare greutate va înțelege viclenia lor. Și să nu le dați voie să boteze de 2-3 pe fiecare an

ștorii lui apostoli și a lor locșitori și după dâșii mergători, cari au trecut unul dela altul, trecând chiar până la noi, după sfatul soborului întreg... am ales pe acest evlavios episcop *Antim* al Cubanului și al raialei *Hotinului*, ca *arhiepsc*, ca să fie el mai mare episcop *supraveghetor* și dregător al *Bisericii ortodoxe de ritul grecesc*, a credinșii ortodoxe, vechii ortodoxe tradișunii... să aibă cinste și tron de *arhiepsc* și după obiceiul

sau să cunune sau să tundă călugări și călugărișe. Nu el, ci cu smerenia noastră să aveși P. S. V. legături de dragoste și frășie, pentru toate să ne scrieși. Anul 7264/1756 Iunie 30 zile. *Smirenni Anșim arhiepsc* *Kubanski i Holinska Ray lipoven*.

* * *

Dintr'un raport al *Colegiului afacerilor străine* către sf. Sinod din Petrograd, spicuim: Rezidentul rusesc din Turcia raportează că Rușii din Cuban și din Moldova schizmatici (răscolnici) s'au îngrijit de hirotonia unui episcop, în care scop s'au dus mai întâi la mitropolitul care locuește în *Crimea* și la arhierul valah, care trăiește în mănăștirea așa numită *Huși*, însă aceștia nu l-au hirotonit. În urmă s'au dus la mitropolitul grecesc *Daniil*, care trăiește, pe Dunăre, în mănăștirea așa numită *Reniș*, acesta l'a hirotonit pe mult doritul lor episcop. Numele lui *Antinoghen* care locuește la *Vietrinca*, lângă *Holin*. La Cuban, acest ahiereu lipovenesc are numai un *arhimandrit* și prin sate popi, în mare număr. Vice-gubernatorul dela Kiev, cercetând, află că *Antinoghen*—despre care raportase rezidentul—nu mai este la lipoveni și că în locul lui este *Antim* pe care lipovenii nu-l recunosc. El trăiește în *Vietreanca* unde are biserică în care slujește. Pe lângă dâșul surt zece oameni, popi și diaconi. El hirotonește popi și diaconi pentru lipoveni.

Cercetând agentul rusesc și la mitropolia lașilor, mitropolitul i-a arătat cele două scrisori și a adăugat: În anul 1756, când *Antim* trimisese scrisorile mitropolitului de lași, i-a arătat și gramata, potrivit căreia *Antim* a fost hirotonit arhiepsc. Despre gramata a zis că este falsă, căci, dacă ar fi originală, ar trebui scrisă în dialectul (?) grecesc. Mitropolitul a mai adăugat că a dat poruncă în toată eparhia sa, ca oriunde se va arăta *Antim*, să fie îndată prins și legat și să fie adus la lași, cu scopul ca să i se radă barba și să fie trimis, în *surghiun*, unde se sfarmă sarea.

Mitropolitul Iacov a mai vorbit agentului rusesc: „Nu poate fi drept că mitropolitul grecesc din Brăila să-l fi hirotonisit, pe acest amăgitor, ca arhiepsc. Acest *Daniil* este om învășat, constant și destoinic de orice cinste; și-i este încredinșată, după buna cuviinșă, această vestită eparhie; și că dâșul să hirotonească pe acest amăgitor, la această vestită arhiepsc, aceasta nici de gândit nu se poate și fără binecuvântarea patriarhului, mitropolitul nu poate hirotoni arhiepsc, sub nici un chip”. Iacov a mai adăugat despre *Daniil*: „Numitul mitropolit grecesc *Daniil*, în anul trecut, în luna lui *Noembrie*, a fost în orașul *Bolgrad* și de acolo, unde și pentru ce a mers și unde este acum, sau poate este ucis de tâlhari pe drum, despre aceasta nu se știe nimic la lași”. Agentul arată și semnalmentele lui *Antim*: „De ani mijlociu, spătos, cu bărbia mică, amândouă nările rupte, fața plină de coșuri, bun vorbitor”. Dar și Sf. Sinod din Petrograd trimite un ucaz către mitropolitul din Kiev, *Timotei*, pentru ca să între în relașii cu mitropolitul Moldovei, cerându-i să ia măsuri în eparhia sa, spre a stărpi arhieria lipovenească. Sf. Sinod, în ucazul său, între altele spune: Iar semnele acelu *Antim* sunt: De slatură mijlocie, spătos, fața rotundă, cu coșuri, stival de vărsat, nările de amândouă părșile rupte; a fost torturat, ochii sângerășii, nărul pe cap negru, lung, barba mică, de ani aproape 50”. Aceste note sunt după scrișorul rus *Melnicov PETERSCHI*, pe când *Iustin Frățiman* îl socotește pe *Antim* ca pe acel care a dat vieășă episcopiei de *Holin*. Vezi: *Studiu contributiv la Istoricul Mitropoliei Proilavia* (Brăila). Chișinău, 1923 p. 64 și 294—307. Comp. St. Berechet în *Biserica ort. română* pe 1924, p. 713—17.

sfintei biserici a răsăritului... l'am înălțat și l'am hirotonit (?) pre el la cea mai înaltă treaptă, treapta de *arhiepiscop al întregii ortodoxii* (?!), nu din biserica ce cade și este prigonită de cele fără de Dumnezeu limbi și de eretici, ci (din biserica) care, cu harul lui Hristos, este întărită și după nemincinoasa lui, a Mântuitorului nostru Dumnezeu făgăduință, care a zis: *Iată eu cu voi sunt în toate zilele până la sfârșitul veacului* (Mat. XXVIII, 20). Deci, dator este dânsul, arhiepiscopul Antim, după făgăduința sa... să fie păzitorul sfințelor canoane și să stee în păstrarea dumnezeeștilor pravile... ca nimic din ele să nu fie călcat și lepădat, prin neținere de minte... fiindcă toate aceste se vor cere dela el sub pedeapsă... și să nu facă nicio siluire și obijdă și să nu lee bani... ca să nu se găsească el stricător al dumnezeeștilor porunci și al canoanelor apostolicești, după canonul 4 (al) soborului al 7-lea ecumenic; și fără sfatul episcopilor, cari vor fi sub mâna lui, să nu facă nimica, ci să pule, în fiecare an, cele mai trebuincioase lucruri, întregului sfânt sobor (spre cercetare), după cum pravila sfinților apostoli și a sfinților părinți, poruncește. Spre încredințarea a tot ce s'a scris aicea (este) scurta sobornicească gramată, cu mâinile iscălită și cu pecetea pecetluită. Anul dela facerea lumii 7263 (1755), luna Aprilie în 20 zile. Iconomul bisericii catedrale preot-călugăr (ss) *Matei Burchin*.—Logofăt (ss) Preot-Călugăr *Iosif*.

Dacă ne uităm la această gramată, observăm mai întâi că, din antetul ei, ne pare că însuși Antim a luat parte la avansarea sa, pe lângă episcopul Teodosie al Cubanului și al Terecului. În al doilea rând, ea nu este semnată de soborul arhierilor, spre a se ști câți și cine sunt, ci numai de iconomul bisericii catedrale și de logofăt, ceia ce ne pune pe gânduri, dacă este autentică sau nu.

Din gramată, se mai constată, că Antim a fost orânduit *arhiepiscop*, cu misiunea de a apropia pe lipoveni, cu blândețe, de Biserica ortodoxă. Cum că el ar fi avut sub supravegherea sa spirituală și pe Moldovenii din *rataua Hotinului*, aceasta nu se dovedește cu nimic. El spune, cum că ar fi primit dela mitropolitul *Danșil* al Proilaviei, dela arhiepiscopul *Ghedeon* din Crimeia și dela duhovnicescul său părinte, prin episcopul *Misail* de Rădăuți, binecuvântarea și împlinirea sfințeniei, cu punerea mâinilor și cu rugăciunile lor, căpătând *întreaga putere de episcop*, cu iscălitura mâinilor lor. Comunica și cu patriarhul Constantinopolului *Chiril* al V Caracalos și cu mitropolitul Moldovei. Semnează: *Smitrennji Anfim arhiepiskop Kubanskji Chotinskita Ray Lipoven*.

Arhiepiscopatul lui a fost de scurtă durată, căci, la 1759, Hotinul nu-l mai avea, se vede că murise. Raiua Hotinului era acum administrată de Daniil al Proilaviei și nu se vede de nicăeri, că în vremea păstoriei lui Antim, ar fi avut binecuvântare dela Daniil, spre a săvârși sfinte slujbe, în raiua Hotinului, ca vicar sau sufragane al său.

Arhimandrit Neofit candidat de episcop al Hotinului. Greu îi venea mitropolitului Daniil al Proilaviei ca să conducă și eparhia Hotinului, care, de și nu era mare, era însă prea departe de centrul administrației mitropolitane, și căile de comunicație grele, mai ales pe acele timpuri de neliniște. De aceea, după moartea lui Antim, trimite la Hotin un episcop mitropolitan, cari să gireze afacerile episcopiei, până la aflarea unui episcop titular. Intre anii 1765—66, pare că găsisse pe un arhimandrit *Neofit*, efimeriu al bisericii Sf. Gheorghe din București, către care se adresează cu următoarea scrisoare:

„Prea Cucernicului între ieromonahi, al nostru părinte Kir Neofit, har în Domnul“.

Iată prea sfințita episcopie a Hotinului, te chiamă, *mire al ei*, cu voia lui Dumnezeu, gândește-te cum *te-a propus Hotinul și ai făgăduit*. De altminterlea și eu ți-am răspuns că, dacă este voia lui Dumnezeu, se face.

Eu de atunci nu am dormit, ci am lucrat nu puțin, ca să duc la capăt acest plan; și iată, cu voia lui Dumnezeu, a luat sfârșit, întru numele tău. Cu voia prea înalțatului Domn a toată Moldova, ca unul ce este vecin, am scris prea sfințitului meu stăpân, Domn și patriarh ecumenic, cu sfântul sobor al nostru al arhierilor și mi-au dat două acte: Unul *sinodic* și altul *encomastic*, deosebit de al patriarhului, pe numele sfinției tale, și amândouă cu arghihal al prea sfințitului către prea puternicul nostru împărat, care, să trăiască întru mulți ani. Mi-a dat și *beratul*, pe numele sfinției tale, cari sinete sunt către mine, ca să am orice voie și îngăduirea sinodicească și cea împărătească.

Și iată, îți trimit pe protopopol nostru, chir *Stanciu*, cu această bună veste, ca să te afle și să te aducă către locurile noastre.

Am și alt mitropolit, gata să te hirotonisim, cu voia lui Dumnezeu, și să te înaintăm în scaunul sfinței episcopii a Hotinului; dacă se va face. Amin. Și aceasta, să știi sfinția ta, că pentru alta nimic nu am făcut, decât că te-am socotit mai vrednic decât toți vechii mei ajutori; mai cinstit și mai venerabil, fiind în stare a păstori o turmă sufletească, ca unul ce ești plin de grijă, neadormit și harnic. Și scopul meu este acesta, căutând numai pentru mântuirea sufletească, și *nu la bani*.

Astăzi, fătul meu, mi-a dat în mână, două zeci și două de

pungi gata, însă eu, cum am zis mai sus, nu mă uit la cele de față. Până acum, până să aduc la capăt acest plan, am cheltuit cinci pungi și jumătate. Eu mi-am făcut datoria, după făgăduință, și sfinția ta ești biruitor în scopul sfinției tale. Iată că fac episcop pe dumnealui, marele retor Kir Hagi Spandoni și trimit actul sinodal în mâinile sfinției sale, și iată-l, precum și catastiful curat al veniturilor și cheltuelilor episcopiei, precum și cele ce mi s'au dat în mână.

Și, dacă poți, fătu' meu, aleargă și nuntește. Nu-ți da mâna (?), e ceasul potrivit, ca să-mi răspunzi. Cu Domnul și să trăești. Întru mulți ani fericiți!

16 Februarie, 1765. Al Brăilei *Daniil*.

(Adresa): Prea Cu-ernicului, prea învățatului între ieromonahi, al nostru Domn *Neofit*, cu Rugăciune.

La București, care se află în mănăstirea Sfântului Gheorghe efimeriu ¹⁾.

Din această scrisoare se vede că se schimbase o corespondență între mitropolitul Daniil al Proilaviei și acest arhimandrit grec, efimeriu al bisericii Sf. Gheorghe din București; că Neofit fusese „cerut“ de către Hotineni, de sigur după propunerea și recomandăția lui Daniil; că Daniil, „lucrase nu puțin ca să aducă la bun sfârșit acest lucru“. Avea și „invoirea prea înălțatului Domn a toată Moldova, ca unul ce este vecin“; ceruse și dobândise dela sinodul arhieresc al patriarhiei ecumenic un „act sinodal“ și unul „economic“, deosebit de al patriarhului; iar dela Sultanul turcesc un «berat», cu scoaterea cărora cheltuise (după

1. N. Iorga: *Analele Academiei Române*, seria II, vol. XXVIII, memoriile soc.-literare, București 1906, p. 186-190 textul original grecesc cu trad. românește. Reproduse de St. Berechet în „*Biserica ort. română*“, 1925 p. 35 sq. Notă. În București sunt două biserici, cu hramul Sf. Gheorghe: Una se numește „Sf. Gheorghe-vechiu, zidită la 1562 de Nedelcu Vornicul, unde a fost scaun arhieresc, reședința mitropolișilor, ca trei decenii, după ce s'au mutat dela Târgoviște, și școală veche românească. Nu aici a fost Neofit efimeriu, ci la biserica „Sf. Gheorghe-nou“, începută de Antonie Vodă dela Popești (1669-1672) și isprăvită de Brâncoveanu. Aceasta se mai numește grecească, față de cealaltă românească. În al 7-lea an al domniei sale, C. Brâncoveanu mărește mai întâi bolțile dela ușișă (Prăvăliile), apoi face un rând de case egumenești și un palat pentru patriarhul Ierusalimului, căci biserica aceasta era închinată Sf. Mormânt. Apoi începe biserica pe care o termină la 1707, fiind o adevărată podoabă de arhitectură sau, cum o numește Del Chiaro: *Una bellissima chiesa in onor di quel Santo Martire* (Gheorghie). La târnosirea acestei biserici, afară de arhierii țării, au luat parte nouă arhierzi străini, în frunte cu *Hrisant*, patriarhul Ierusalimului; iar la masa care s'a dat, după târnosire, după obicei, fiecare arhieriu a găsit înaintea tacâmului său câte o năframă cu galbeni și câte o mare medalie de aur, cu chipul lui Brâncoveanu. Aici, în casele acestei biserici, a fost până la secularizare, administrația centrală a tuturor averilor Sf. Mormânt, din țările române. G. I. Ionescu-Gion: *Istoria Bucureștilor 1899*, Bucuresci, 190 sqq.

obiceiul ce era pe atunci în împărăția turcească) cinci pungi și jumătate, din cele 25 pungi (oferite probabil de Neofit). Acum erau toate gata. Rânduise episcop eparhiei Hotinului pe marele retor Kir Hagi Spandonide, ca să țină locul până la venirea noului episcop. Actele de mai sus le trimite prin protopopul Stanciu, adăugând și un catastif de veniturile și cheltuielile episcopiei. Ii mai comunică că are gata și pe alt mitropolit, spre a-l «hirotonisi și așeza în scaunul sfintei episcopii a Hotinului». Care era acel mitropolit, nu se spune în scrisoare. Daniil zice: «Pentru nimic alta nu am făcut... decât pentru că te-am socotit mai vrednic decât toți vechii mei ajutori... a păstori o turmă duhovnicească, ca unul ce ești plin de grijă, neadormit și harnic... gândindu-mă l-a mântuirea sufletească; iar nu la bani». Scrisoarea era hotărâtoare: «Dacă poți, fatul meu, vino repede și muncește, nu-ți da mâna, e ceasul potrivit să-mi răspunzi. Neofit se răzgândește și renunță, să vede că «nu-i da mâna» sau și-a făcut socoteala că ar fi nemerită oferta ce i se făcuse, mai în urmă, la 18 Mai, 1766 de către bogata comunitate grecească din Sibiu, care-l chiamase, ca să le fie *paroh*, decât conducerea sărmanei și îndepărtatei episcopii a Hotinului. La 20 Martie 1767, Neofit este felicitat de către mitropolitul Ungro-Vlahiei, Grigorie, pentru noua sa situație.

Neofit era într'adevăr un cleric, vrednic de a fi înaintat la episcopat. Atât domnitorii, cât și boerii îl prețuiau mult, pentru învățătura sa și pentru viața sa cucernică. El este autorul unui «comentariu la gramatica lui Gazi» și al unei «alegeri din psaltire»¹). Intre alte lucruri rămase dela dănsule (lucru curios), găsim și trei degetare dela trei doamne: A lui Const. Mavrocordat, a lui Scarlat Ghica și al treilea dela vistihereasa Măgureanului Cantacuzino.

Dintr'o scrisoare din 15 Noemvrie 1796, adresată arhim. Partenie dela Curtea-de-Argeș, care ținea locul episcopului Iosif, cel întâi episcop al Argeșului, se cunoaște, că, după 30 ani, se gândea să se întoarcă iarăși în Țara românească, bătrân și slăbănog, dorind a-și afla un adăpost pe lângă episcopul Iosif, prietenul său. A rămas însă tot la Sibiu. La 10 Mai 1797, își face testamentul la Sibiu,

1. Bibliografia românească veche II, p. 190 1; scriitorii bisericești.

impătindu-și banii pe cari și-i agonisise «la săracii creștini ortodocși, la arhiereul locului, la efemerul companiei, pentru clădirea bisericii companiei, la școala Companiei, la școala din Iosephstadt, la altă școală de afară, a răposatului Ghe-deon, și la alte rude și slugi ale sale, la ortani, la copiii orfani ai Sașilor etc.²⁾. După aceasta își va fi dat obștescul stârșit.

† Arhiereul Dr. VENIAMIN POCITAN BĂRLĂDEANU,
Vicarul Sf. Episcopiei a Hușilor.

BISERICA SF. DUMITRU DIN BUCUREȘTI *)

(str. Carol)

Colonelul D. Papazoglu, în „Istoria fundării orașului București“ (p. 72), povestește că, după intrarea lui Tudor Vladimirescu în capitală (21 Martie 1821), mitropolia fiind ocupată de oamenii lui bimbașa Sava, „negustorii s'au dus de au cerut de la eclesiarh coșciugul cu moaștele Sf. Dimitrie, pe care l'au dus pe umerii lor, înconjurat de felinare și de preoțimea din mitropolie, până în bis. Sf. Dumitru din Ișlicari și l'au dat sub bună strejuire a isnafului (corporației) de ișlicari, care au pus streji la biserică, zi și noapte“.

Gherasim Rătescu n'a păstorit la Buzău decât șase ani. Pe un mineiu al lunii Iulie, tipărit în vremea episcopului de Râmnic Filaret la 1780, și care a aparținut bisericii sf. Dumitru, se citește următoarea interesantă notiță: „La leat 1825 Aprilie 5, în ziua de Duminica Tomi, s'au așezat episcop P. S. Sa părintele chirio chir Chesarie, ce se afla iconom în sf. Mitropolie, în zilele P. S. și de Dumnezeu alesului mitropolit a toată Ungro-Vlahiei chiriu chir Grigoriu, bun patriot și folositor țării, atât trupește, cât și sufletește la învățături, și eu aflându-mă paracliser la metohul episcopiei în sf. Dimitrie, așezat în zilele P. S. Sale părintelui meu chir Gherasim, care singur s'au lipsit de episcopie, de nedreptățile și hrăpirile ciocoilor“⁸³⁾. Democraticul

2. Vezi: N. Iorga; Contribuții la Istoria literaturii române în veacul al XVIII și al XIX-lea. București. 1906, p. 4—8. Tot aci vezi despre Iosif, primul episcop al Argeșului. Comp. Frățiman, op. cit. p. 65—69.

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.“ pe luna Mai. 1932 pag. 323.

82. Izvoarele citate la p. 15 n. 72.

83. Acest mineiu l-am găsit aruncat în biserică, pe când era sortită, să fie dărâmată, și l-am luat în păstrarea mea, cu alte cărți vechi de rugăciune.

paracliser, care nu bănuia că vor veni cu vremea ciocoi noi, măcar tot atât de rău-făcători ca și cei vechi, știa deci ceva de învrăjbirile de atunci din clasa conducătoare⁸⁴).

În vremea lui Chesarie, moare năprasnic fostul episcop Costandie Filiti. „Joi, 8 Sept. 1827, la orele 3 din zi“, scrie Naum Râmniceanu „a adormit în Domnul al doilea bătrân al meu, P. S. chir Costandie, fost al Buzăului și s'a înmormântat aicea în biserica sf. marelui mucenic Dimitrie în București. Și este știut că această biserică a sf. Dimitrie, de a doua oară s'a ridicat din temelie de către P. Sf. Sa și s'a înfrumusețat cum se vede, încât este și al doilea ctitor al acestei biserici. Iar Dumnezeiasca prorie l'a învrednicit ca în ea să se îngroape și în veci să se pomenască“⁸⁵). Vom vedea că puțin a lipsit pentru ca, în zilele noastre, biserica să dispară și, odată cu ea, să se stingă și amintirea ctitorilor. Nu pot regăsi de unde luasem informația că la biserica sf. Dumitru s'a păstrat o cruce de argint, dată lui Costandie de țarul rusesc și pe care se săpase data morții acestui episcop⁸⁶). Poate să fie o confuzie cu o minunată cârjă în fildeș, ce se află acum la episcopia Buzăului și pe care într'adevăr este scris⁸⁷): „Imn gos(po)d Costandie episcopul Buzăului 1827 Sp. 8“.

Un an după moartea lui Costandie, la 1828, se îngroapă lângă zidul bisericii sf. Dumitru, fratele său doctorul Silvestru⁸⁸).

În pisania actuală a bisericii, se mai citește: „al meu prea iubit fiu, evlavioșul și în fericire răposat episcop Chesarie, iubind podoaba mea și cinstea aceluia în numele căruia m'am ridicat, m'a împodobit pe din afară și mai cu deosebire prin năuntru cu toate ce trebuința a cerut și evlavia sa a găsit de cuviință pentru slava a toate ziditorului și astfel întru toate desăvârșit m'am aflat în anul 1843 Oct. 26“.

Poate că biserica suferise pe urma cutremurului de la 1828.

84. Cf. Hurmuzaki, XVII. 16. — N. Bănescu, Viața și operele lui Iordache Goleacu, p. 123.

85. C. Erbiceanu, Viața protosinghelului Naum Râmniceanu, p. 70.

86. Lucrarea mea „Așezământul cultural al Mitropolitului Dositei F.“ Buc. 1910 o. 138.

87. Preot Const P. Burducea, o. c. p. 49, care a citit însă greșit „1817“.

88. Osemintele acestuia, ca și ale soției sale, înmormântate tot acolo la 1841, au fost în urmă strămutate la cimitirul Belu.

„Pe din afară“, Chesarie, căruia îi plăcea să repare bisericile spre a se face ctitor, omițând adeseori numele ctitorilor anteriori, va fi făcut la Sf. Dumitru ceea ce ni spune însuși, în inscripția pusă la 1834, că a făcut la episcopia Buzăului: a destencuit-o și a împodobit-o „cu frumoasă arhitectură“. Pe din afară, biserica sf. Dumitru și seamănă, într'adevăr, cu catedrala episcopală de la Buzău.

„Pe din năuntru“, Chesarie va fi zugrăvit din nou și va fi dăruit odoare, din care nu mai sunt azi în biserică decât patru candelari mari de argint, cu câte o brațe și alte patru fără brațe, purtând toate inițialele K(esarie) E(piscop) B(uzău), închise în mantie, având deasupra coroana de principe al bisericii. Altă candelă la fel se găsește în biserica Zlătari, unde a fost dusă evident de la sf. Dumitru, când acest din urmă lăcaș a fost închis după război.

Tot pe mineiul de care am vorbit, se mai găsește scris: „La leat 1846 Noemvrie 30, Sâmbătă spre Duminică la 11 ceasuri evropienești, noaptea, a răposat P. S. Sa părintele Kesarie episcopul Buzăului“.

Anul următor, în ziua de Paști, 23 Martie 1847, se declanșează, din casele Drugănescu, vecine cu biserica⁸⁹⁾, groaznicul foc ce mistuie o bună parte din oraș. Inscripția actuală, după ce vorbește, cum am arătat, de reparațiile săvârșite de Chesarie, continuă: „și într'acest chip (m'am aflat) până la anul 1847 Martie 23, când atunci am fost pradă focului, împreună cu o mare parte a capitalei, dar silința, râvna și evlavia prea iubitului meu fiu, episcopul Filotei, m'au adus în această stare ce mă aflu, în zilele prea înălțatului Domn Barbu Dimitrie Știrbei și a prea sfințitului mitropolit Nifon, la anul 1852, luna „.

Anton Pann^{89 bis)} spune că, „din cele 12 biserici care au ars, numai 2 au rămas cu desăvârșire stricate, biserica Sf. Anton din mijlocul pieții și Sf. Mina din mahalaua Stelii“. Atunci arseră acoperișul și podoabele interioare ale bisericii Sf. Dumitru și se strică zugrăvelile. Filotei consolidă zidurile, refăcu acoperișul cu bolta de lemn, tâmpla și întreaga pictură, operă, probabil, a ucenicilor școlii pe

89. Suprà p. 14-15.

89 bis. Memorabilul focului mare în Buc. din ziua de Paști anul 1847, Martie 23. Buc. 1847 p. 80-5 nota.

care Chesarie o înființase la Buzău. Se adăogă și pridvorul care strică armonia fațadei.

Dela episcopul Filotei, a rămas un policandru mare de bronz, cu câte 8 brațe sus, la mijloc și jos și cu un brâu de îngeri; poartă data 1854 Oct. Două sfeșnice mari împărătești au, pe două laturi ale pedestalelor, inițialele F(ilotei) E(piscop) B(uzăului), iar pe a treia latură, inscripția; „Făcutu s'au acest sfeșnic cu cheltuiala prea sfinției sale episcopului Buzău D(omnul) D(omn) Filoteiu, la anul 1854 luna Ianuarie“.

*

După năprasnicul pârjol de la 1847, inginerul rus maiorul Boroczin fu însărcinat să întocmească un plan de nouă aliniere a cartierului atât de vătămat⁹⁰). Nu cunoaștem toate lucrările comisiunii instituite atunci pentru refacerea acestei părți a orașului. Găsim însă că, în Sept. 1847, se acordă o despăgubire lui Ianache Triandafil, a căruia casă, după cum am arătat⁹¹), se afla la colțul dintre str. Smârdan și Sf. Dumitru, pentru locul ce i s'a luat din ulița Sf. Dimitrie „prin retragere după alinierea planului închipuit în urma focului“. Se vorbește și de locul lui Dumitru Băcanu din colțul uliții din dosul sf. Dimitrie, care se închide, și de despăgubirea ce i se dă spre a rămânea tot în aceeaș poziție din colț și a nu pierde fațada⁹²). De oare ce pe planul de la 1852 se vede ulița ce și azi merge din str. Sf. Dumitru, pe la miază zi de biserică, până în str. Carol, trebuie să deducem că ulița ce s'a închis în dosul bisericii a fost aceea ce se vede în planul de la 1791, când actuala str. Sf. Dumitru avea cam acelaș traseu pe care-l are azi, trecând pe la miază-noapte de biserică spre a da în actuala stradă Carol. Odată cu noul plan de la 1847, aș crede că se vor fi dărâmat și casele pe care Costandie le cumpărase la 1819 de la Voinescu și care nu pot să fi fost, cum am arătat⁹³), decât pe locul uliței ce la 1852 mergea pe la miază-zi de biserică, spre str. Carol, cum merge și azi.

90 Buletinul Oficial al Țării Românești, nr. 32 din 6 Mai 1847.

91 Supra p. 13.

92. Buletinul Oficial al Țării Românești, nr. 65 din 18 Sept. 1847. Pentru casele lui Dumitru Băcanu, vezi supra p. 17.

93. Supra p. 16.

*

Când cu plebiscitul de la 2 Mai 1864, cunoscutul protosinghel moldovean Sofronie Vârnăv, care, ca și Grigore Cuza, unchiul domnitorului, când veneau la București în calitate de deputați, locuiau în „casa cea mare ce se afla în curtea bisericii Sf. Dumitru“, adică în casele episcopale, așeză deasupra porților curții bisericii un afiș luminos, cu inscripția: „Popa Vârnăv zice da“⁹⁴).

Casele erau mari și cu două caturi; păreau chiar „mărețe“ pe vremuri⁹⁵. Lângă ele, era „frumoasa clopotniță“⁹⁶), așezată în spre Stavropoleos.

De când anume a început să se adune în acele case sf. Sinod, înființat prin decret-lege al lui Cuza Vodă, la 3 Dec. 1864 și reorganizat la 1873, nu știu. Aici se aduna încă la 1896, când a judecat pe mitropolitul Ghenadie, iar anul următor casele au fost dărâmate, odată cu construirea palatului poștelor și cu croirea actualei strada Poștii.

Cât privește afirmația lui Ionescu-Gion⁹⁷), că tot în casele de la Sf. Dumitru ar fi fost și primul sediu al Conservatorului de muzică și artă dramatică, ea este în parte întemeiată. Dintr'o corespondență a lui Dimitrie G. Florescu, autorul „Steluței“, se vede⁹⁸) că, la 1867, Conservatorul era în str. Carol nr. 1, la colțul despre Calea Victoriei, dar art. 54 din „regulamentul pentru școala de muzică din Buc. și Iași“, dela 29 Oct. 1870, prevede că «școala de muzică întreține un cor bisericesc care va face serviciu în bis. Sf. Dimitrie din curtea școlii»...

Prin decret regal din 5 Aprilie 1894, dat asupra avizului Sf. Sinod, în urma legii clerului de la 1893, bis. Sf. Dumitru, ca și Stavropoleos, Sf. Ioan cel Mare (azi Casa de depuneri) și Măgureanu (între str. Filiti de azi și cheiul Dâmboviței), au devenit filiale ale bisericii Zlătari⁹⁹). Prin aceasta, Sf. Dumitru a încetat de a fi metoh al episcopiei de Buzău, iar casele episcopale s'au dărâmat, cum am văzut, la 1897. Cel dintâi paroh al nouăi parohii a fost Arhiereul

94. Arhiereul Veniamin Poclan Bârlădeanul, Sofronie Vârnăv. Buc. 1931. p. 28. citând pe P. P. Pășcanu, din „Amvonul“. Buc. 1913 no. 2, p. 50.

95. Preot Marin Dumitrescu, „Istoricul a 40 de biserici din România“. Buc. 1899, vol. I p. 119. Se pot vedea într'o fotografie dinaintea de anul 1868.

96. Ibid.

97. Istoria Bucureștilor, p. 186.

98. Comunicat de d. George D. Florescu, nepot de fiu al autorului „Steluței“.

99. Monitorul Oficial, Sâmbătă 14-26 Mai 1894, p. 1194.

Calistat Bărlădeanu, care locuia în casele cu un singur cat ce existau încă la 1910, așezate perpendicular pe lungimea bisericii, în partea despre altar, pe actuala str. Sf. Dumitru ¹⁰⁰).

La 1912, proprietatea bisericii era astfel redusă, în afară de locul ce mai are și azi, la acela pe care-l ocupă azi casa de credit a corpului P. T. și la porțiunea din str. Sf. Dumitru, care azi le desparte.

În acel an, s'a prezintat parlamentului un proiect de lege însoțit de următoarea expunere de motive:

„Casa de economie, credit și ajutor telegrafo-poștală, care funcționează ca persoană morală pe lângă direcția generală a poștelor și telegrafelor, voind să construiască localul necesar... și negăsind teren mai propriu și mai apropiat... decât acel înconjurător al bisericii sf. Dumitru din str. Carol, a oferit Administrației Casei Bisericii, pentru 3109 m. p. și 24 cm. p. suma de lei 93.277, bani 20, socotit a 30 lei m. p. Pentru a se constata dacă prețul oferit reprezintă adevărata valoare a terenului, Administrația Casei Bisericii a cerut avizul primăriei capitalei, care, prin adresa No. 73819/1911, arată că prețul oferit este suficient. Pe lângă prețul oferit, Casa de credit.. se mai obligă să respecte ca teren liber înconjurător al bisericii, 6 m. teren absolut necesar bisericii pentru săvârșirea sf. slujbe; se mai obligă a plăti, ca indemnizație de chirie personalului deservent, odată pentru totdeauna, suma de lei 4000, precum și a efectua dărâmarea imobilelor ce servesc de locuință personalului bisericesc, pe seama sa, iar suma rezultată din vânzarea materialului vechi, s'o pună la dispoziția bisericii sf. Dumitru. Cu suma rezultată ca preț al vânzării, s'ar înlesni bisericii sf. Dumitru posibilitatea de a construi un nou imobil, pe terenul rămas, care pe lângă că ar asigura locuința personalului clerical, ar procura și un venit sigur bisericii, care are nevoie de mari reparațiuni, din care, parte se vor efectua din prețul vânzării, iar parte din veniturile viitoare, iar reparația exterioară, de care biserica are nevoie urgentă, se va efectua de asemenea tot de casa de credit a corpului telegrafo-poștal, conform obligațiilor luate“ ¹⁰¹).

100. Fotografie...

101. Desbaterile Camerii deputaților, Nr. 16 din 23 Dec. 1911 pag. 286 și desbaterile Senatului, No. 25 din 17 Ianuarie 1912. pag. 470

Iată acum și textul proiectului de lege:

„Articol unic. Se autoriză Administrația Casei Bisericii ca, lucrând în numele și pentru biserica sf. Dumitru din str. Carol, să vândă Casei de credit, economie și ajutor a Corpului telegrafo-poștal, 3109 m. p. și 24 c. m., cu prețul de lei 93. 277, bani 20, iar suma aceasta s'o întrebuințeze pentru construcția unui imobil pe terenul rămas și pentru reparația interioară a bisericii“.

Acest proiect s'a votat de Cameră la 17 Dec. 1911, de Senat la 13 Ian. 1912, s'a promulgat la 1 Martie 1912 și s'a publicat în „Monitorul Oficial“ Nr. 266, de Duminică 4/17 Martie 1912, la pag. 12376.

Astfel s'a consumat, cu nesocotire din partea Casei Bisericii a intereselor încredințate ei, despuierea unui sf. lăcaș de cea mai mare parte a ultimei sale averi.

Imprejurarea că în conveniențele corpului telegrafo-poștal era ca să clădească aici și nu aiurea, a fost hotărâtoare, iar prețul oferit a fost găsit suficient, odată ce nu era vorba decât de un bun bisericesc.

Legea nici n'a cuprins măcar tot ce anunțase expunerea de motive. Nu s'au lăsat bisericii cei 6 m. necesari cultului divin. Nu s'au prevăzut nici cei 4000 lei, despăgubirea personalului bisericii pentru pierderea locuinței, nici obligația pentru cumpărător de a face măcar reparațiile exterioare cele mai urgente.

Când urmașii ultimului ctitor au aflat de cele întâmplate, era prea târziu. Ei nu făceau parte de altfel din epitropie, spre a fi fost în curent cu ce se petrecea.

La 6 Aprilie 1912, deputatul Nicolae C. Filiti interpelează pe ministrul cultelor C. C. Arion, care răspunde ¹⁰² că nu se știe dacă suma de 90.000 lei va fi suficientă pentru reparația bisericii și că chestiunea este în studiu. La 14 Fevruarie 1913, tot d. N. C. Filiti, atunci senator, interpelează pe noul ministru C. G. Disescu, care răspunde că, din prețul vânzării, o parte s'a cheltuit de paroh, Arhiepiscopul Calistrat Bârlădeanu și de celălalt personal, și că la Casa bisericii s'au ținut licitații pentru reparațiile și construcțiile necesare, în limita sumei rămase de 90.000 lei,

¹⁰² 102. Debatările Camerii, în Monitorul oficial Nr. 66 din 17 Aprilie 1912, p. 1701.

dar că epitropia bisericii se opune, ca o protestare contra vânzării¹⁰³).

Lucrurile s'au oprit aci. Biserica sf. Dumitru a dat 3000 m. p. în inima capitalei și s'a ales cu o reducere la mai puțin de jumătate a terenului ei, cu lipsă de local pentru deservenți și cu suma de 90.000 lei.

Ceva reparații exterioare bisericii s'au făcut într'adevăr de corpul telegrafo-postal, dar epitropia, în loc de a folosi banii pentru construcția unui imobil, a preferat să lase să fie depuși în efecte.

IV. Părăsirea bisericii Sf. Dumitru după război și redeschiderea ei la 1930.

După marele război, deteriorări la acoperișul bisericii, care s'ar fi putut ușor repara, au servit de pretext pentru închiderea ei. Odoarele au fost unele aruncate în lăzi, altele duse la biserica Zlătari, altele trimise la capela din Strassburg, fără măcar să se întocmească un inventar al lor. Stricăciunile deveneau din zi în zi mai mari și se aștepta prăbușirea bisericii, pentruca, în locul ei să se facă, după unii, o grădină publică, după alții, o monumentală clădire de raport, în folosul altor instituții bisericești.

Am avut de dus câți va ani, cu răbdarea văduvei din Evanghelie, o luptă de salvare, cu atât mai grea, cu cât puternice erau influențele potrivnice. Interesele se coalizaseră cu fățarnicia. Am întâmpinat piedici și am suferit amărăciuni chiar de unde eram în drept să nu le aștept. Intr'un rând, mi s'au oferit 500.000 lei, numai să renunț la opintire. Singurul meu sprijin fiind valoarea morală a cauzei pe care o apăram, n'aș fi putut decât să întârzii realizarea proiectelor de dărâmare, dacă. n'aș fi izbutit să obțin în cele din urmă de la d. primar general Dimitrie Dobrescu, frumoasa sumă de 241.600 lei, pe care am depus-o la Casa de depuneri cu recepisele n-ros 56845 și 61708 din Martie și Aprilie 1930. Se cuvine deci d-lui Dobrescu recunoștința noastră a tuturor cari ne-am bucurat de salvarea bisericii.

De altă parte, în urma stăruințelor depuse, am primit

103. Desbaterile Senatului, în Monitorul oficial Nr. 24 din 10 Fevr. 1913, p. 157 și Nr. 27 din 16 Fevr. 1913, p. 180.

de la Comisia monumentelor istorice adresa no. 370 din 28 Aprilie 1930, semnată de d. Nicolae Iorga, prin care consimția să la asupră-și reparația în limita sumei de mai sus.

Am reparat candelerele rămase de la episcopul Chesarie policantru și sfeșnicele împărătești de la Episcopul Filotei, ce se aflau în jalnică stare. Contribuția bisericii parohiale Zlătari a fost zugrăvirea, în fundul turlei, a chipului Mântuitorului. Instalația luminii electrice s'a făcut de Casa de credit a corpului P. T., mulțumită bunei voințe a directorului general, d. Ion Popescu Pogrion, și astfel, în ziua de 30 Noemvrie 1930, am avut suprema mângâiere de a vedea biserica Sf. Dumitru redată cultului divin.

Slujba a fost oficiată de P. S. Sa Arhiepiscopul Tit Simedrea, vicarul Sf. Patriarhiei, care a hirotonit totodată ca preot al bisericii pe Părintele Dumitru Popescu, neobositul ei slujitor de azi.

Cu acest prilej festiv, s'a dat citire următoarei pastorale a I. P. S. Sale Patriarhului României, Domnul Domn Miron Cristea:

„Din raportul Prea cucernicului protopop al Circ. I-a a Capitalei, aflând Noi cu mare mângâiere că d. I. Filitti și credincioșii Noștri din parohia Zlătari, bis. Sf. Dumitru (Str. Carol), au terminat reparația bis. Sf. Dumitru întru cinstirea și mărirea lui Dumnezeu și spre folosul lor sufletesc și trupesc, am simțit o mare bucurie în sufletul Nostru. M'am bucurat foarte pentru această faptă creștinească și frumoasă a acelor iubiți poporeni, care faptă va vesti vrednicia lor nu numai fiilor și nepoților lor, ci și celor ce vor trece pe acolo; dar și mai mult m'am bucurat având convingerea că prea bunul Dumnezeu, care răsplătește toate faptele bune, le va răsplăti și lor cu darurile sale cele bogate. Și dacă totuși Ne turbură ceva bucuria aceasta, este numai împrejurarea că multele Noastre slujbe și ocupațiuni grele și obositoare nu Ne-au îngăduit a merge să sfințim noi înșine acea biserică, spre a povățui pe credincioșii și fiii Noștri sufletești de acolo în toate cele bune, a le da învățăturile cele mângâietoare și a le împărtăși în persoană patriarhiceștile Noastre binecuvântări. Pentru ca totuși să dăm cuvenita însemnătate acestei sfințiri, te autorizez pe P. S. Ta să sfințești în fruntea soborului preoților din acele părți, Duminică 30 Nov. 1930 și să spui acelor iubiți poporeni că Noi nici de aici din depărtare nu vom întrelăsa a ridica fierbinți rugăciuni către Părintele nostru cel ceresc, ca biserica cea nouă

să le fie lor și urmașilor lor, izvor de bine, de fericire și de mântuire. Să le mai arăți că acea biserică numai în acel caz le va fi de folos, dacă o vor cerceta cât mai regulat și mai ales în Duminici și sărbători, nu numai ca să se roage lui Dumnezeu, și acolo să-și ușureze sufletul, dar și pentru ca din sf. slujbe și mai ales din scrierile Sf. Apostoli, Evangheliști și Profeți, precum și din cuvântările preoților, să scoată învățături și îndemnuri frumoase și folositoare pentru viață, considerând biserica nu numai ca o casă de rugăciune și de săvârșirea sf. taine, ci și de învățături folositoare. În scopul acesta și îndatorăm pe preotul locului ca, pe lângă îndeplinirea sf. slujbe cu toată evlavia și pietatea, să se pregătească a ținea poporului și cuvântări cu învățăturile ce le va afla că sunt mai de lipsă pentru poporeni săi, pentru mângâierea și mântuirea lor. Din parte-Ne îi sfătuim și de aci din depărtare, pe toți iubiții Noștri poporeni din acea parohie, ca să ție cu tărie la credința și legea strămoșească a bisericii noastre răsăritene, apropiindu-se cu încredere de sânul ei, cum se apropie copiii de sânul iubitoarei lor maice și cum s'au apropiat de ea părinții și strămoșii noștri, căroră li-a fost scut și apărare aproape 2000 de ani. Să asculte de povețele și învățăturile bisericii, îndreptându-și viața după poruncile ei. Soții să trăiască în bună înțelegere cu soțiile lor; să cinstească și îngrijească pe bătrânii lor părinți, ca să le ușureze greutatea bătrânețelor. Să dea pruncilor lor o creștere de buni creștini, fiind pe deplin încredințați că viitorul unei familii, ca și al unui popor, atârnă de la mulțimea fiilor bine crescuți. Să mai caute a fi cu cumpăt în toate, cruțători, sporind averea de la părinți și silindu-se să lase urmașilor scumpi, atât o parte din avere cât și dragostea de biserică, de neam, precum și alipirea de tronul iubitului nostru Rege Carol II și de Augusta Sa Familie, de țară, de patria în care ne-am pomenit și în care trăim și pe care trebuie s'o ajutăm cu munca și jertfele noastre, ca să poată mereu propăși, devenind, cum îi este menirea, cea mai aleasă țară din răsăritul Europei. Urmând așa nu vor rămânea nerăsplătite ostenețile și jertfele lor pentru biserică, ci darul și binecuvântarea lui Dumnezeu se vor revărsa peste ei, casele, familiile, câmpurile și întreprinderile lor. În sfârșit, împărțășind și Noi numiților credincioși binecuvântarea Noastră, am rămas al vostru al tuturoră de bine voitor“.

Din parte-mi, după ce am schițat istoricul bisericii, am arătat că „se împlineau tocmai 100 de ani de când cărmulitorii Țării Românești, în învinuirile aduse călugărilor greci, li aminteau că nu li putea fi îngăduit să stingă

pomenirea ctitorilor, că duhul acestora și testamentele lor voiau să se păzească în veci sfintele lăcașuri întru întregime, spre veșnica pomenire a celor cari le-au zidit și înzestrat, și totuși, după 100 de ani, constatase că sistemul continua sub cârmuire românească. Adăogam că „parcă este un făcut să n'avem simțul conservării rămășițelor trecutului. Ne-am lipsit cu vrere, sau din nepăsare, de mărturiile gloriei sau evlaviei noastre de altă dată. N'avem decât entuziasmul clipei de creațiune. Suntem ca niște copii, cărora li trebuie mereu jucării nouă, pe care să le strice“. În încheiere, arătăm că „dacă acest sf. lăcaș, din cuprinsul căruia s'au ridicat către Atot puternicul, timp de 300 de ani, spovedaniile și rugăciunile Bucureștenilor din acest vechi cartier, este redat azi cultului dumnezeesc, ființa lui viitoare nu este încă pe deplin asigurată. Lipsită de orice venituri, după ce a avut o zestre frumoasă, biserica este expusă să recadă în starea de mai deunăzi. De aceea dorința mea cea mai fierbinte este ca, pe o porțiune din terenul rămas în jurul bisericii, să văd ridicându-se o casă care, pe deoparte să adăpostească pe slujitorii acestui altar, iar pe de alta să asigure bisericii mijloace de întreținere“. În sfârșit, legam pe fiii mei ca, în urma mea, să poarte grijă mai departe, ca niște ctitori, de sf. lăcaș.

Imi pare rău că nu sunt în măsură de a putea reproduce înălțătoarea cuvântare, plină de simțire creștină, rostită la urmă de P. S. Sa Părintele Vicar Tit Simedrea ¹⁰⁴).

*

La 20 Fevruarie 1931, protoieria Circ. I a Capitalei a trimis deserventului bisericii următoarea adresă: „Cucernice Părinte, sf. Mitropolie a Ungro-Vlahiei, arhiepiscopia Bucureștilor, face cunoscut, prin ordinul No. 712, din 16 Fevr. 1931 că consiliul eparhial, în ședința dela 4 Fevr., a autorizat pe preotul D. Popescu a conduce singur afacerile bis. sf. Dumitru din str. Carol, la care slujește, în scop de a-i promova cât mai bine interesele, corespunzând direct cu autoritatea bisericască prin protopopul respectiv și cerând instrucții direct arhiepiscopiei pentru ori

104. Dări-de-seamă despre inaugurare, în „Universul“, Miercuri 3 Dec. „Dimineața“, Joi 4 Dec. și „Cuvântul“, Luni 1 Dec. (articol de G. Racoveanu) 1930.

ce chestiuni de gospodărie a bisericii, ne mai trecând deci pe la oficiul parohiei de care a depins până acum. În acelaș timp, prin ordinul de mai sus, comunică înalta ierarhie că enoria bisericii sf. Dumitru din str. Carol cuprinde și palatul poștelor“.

Indeplinesc o elementară datorie aducând un omagiu de recunoștință părintelui Dumitru Popescu care, de doi ani, lipsit de casă parohială, propovăduind într'un cartier înstrăinat de credința noastră, într'un lăcaș al căruia drum credincioșii nu l'au mai cunoscut atâta vreme, își pune neobosit și dezinteresat, energia, talentul și însușirile adânc creștinești, în slujba bisericii ce i s'a încredințat.

V. Rămășițele din odoarele și cărțile bisericii Sf. Dumitru.

Puține obiecte mai de seamă au rămas bisericii din zestrea ei de odinioară.

Dăm aci inventarul lor, ca și al acelora ce s'au adăogat de curând.

1. Semnalez că nu mai există potirul de argint aurit cu inscripție slavonă în care se citea „Io Radu Voevod“, pe care preotul Marin Dumitrescu¹⁰⁵⁾ zice că l-a văzut în biserică încă la 1899. De asemenea a dispărut încă dinainte de război o cruce de argint purtând săpată data morții episcopului Costandie Filiti (1827).

2. Un artofor de argint, cu 4 capete de ingeri în cele 4 colțuri, iar pe laturi în relief, icoanele: Sf. Ioan Evanghelistul, Sf. Ioan Botezătorul, Domnul Iisus Hristos și Adormirea Maicii Domnului și purtând inscripția: „Acest artoforon s'au făcut de Sf. părintele episcop Buzău Kyr Dositheos (Filiti) dela Ioanina și s'au dat sf. ep. Buzău, 1793“.

3. Opt candelă de argint cu inițialele episcopului de Buzău Chesarie¹⁰⁶⁾. O candelă identică este dusă la biserică Zlătari.

4. O candelă veche de argint, fără inscripție.

5. Policandru mare de bronz dela episcopul Filotei¹⁰⁷⁾.

105. Op. cit.

106. Vezi supra, p. 20.

107. Supra, p. 21.

6. Două sfeșnice mari împărătești dela acelaș¹⁰⁸⁾.

7. Un policandru de bronz, mai mic, cu 9 brațe sus și tot atâtea jos, poate dela acelaș.

8. Două strane pentru cântăreți, în lemn de nuc, model Biedermayer, vechi probabil de aproape 100 de ani.

9. O evanghelie în catifea roșie, bătută cu argint dăruită de mine în Iunie 1912, cu pomelnicele neamului meu.

10. Icoana mare a sf. marelui mucenic Dimitrie, îmbrăcată în argint, la ușile împărătești, donată de Alexandrina Capșa la 1913.

11. O candelă mare de argint, după modelul celor vechi, și cu inscripția: „Această candelă este donată de D-l N. Mircea bisericii Sf. Dumitru, spre pomenirea înregii sale familii: Nicolae, Maria, Livia, Marioara și Radu, anul 1915 Iulie 21“.

12. O icoană mare, veche, a Maicii Domnului, luată de la biserică părăsită Cârnău din jud. Buzău și îmbrăcată de mine în argint, cu inscripția: „Bisericii Sf. Dumitru din București, celei rezidite din temelie la 1819 de episcopul Buzăului Costandie Filitti, care s'a îngropat în ea la 8 Sept, 1827, s'a dăruit această icoană de către Ioan C. Filitti, Alexandra Ghica și copiii lor, Roxandra, Manuil și Barbu 1927“. Destinată de atunci bisericii, n'am putut-o da decât la 1930.

13. Cutie de argint cu inscripția: *κιβώτιον ἁγίων λειψάνων, κτῆμα τοῦ ταπεινοῦ ἐπισκόπου κόρου, Κωνσταντίου Πουζαίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων, 1795 Ἰουλίου 10*. Adică: „chivot al sf. moaște, proprietatea smeritului episcop domnul Costandie al Buzăului, cel din Ianina“. Pe capac, înfățișări în relief sf. Trifon, Haralamb, Pantelimon, Iacov Persul și Adormirea Maicii Domnului (*ἡ κοίμησις τῆς Θεοτόκου*). În cutie, patru bucăți moaște, îmbrăcate în argint și cu inscripții din care numai una s'a putut citi: *τοῦ ἁγίου Νικανόρου λείψανον*, adică „moaște a sf. Nicanor“. Cutia este așezată în alta, de sticlă, pe fundul de metal al căreia este scris că s'a donat bisericii Sf. Dumitru de generalul Gheorghe Filitti la 1930.

Moaștele au aparținut episcopului Costandie Filitti, figurează în inventarul averii sale¹⁰⁹⁾ și s'au păstrat în familie.

108 Supra, p. 21.

109. Vezi supra, p. 15 n. 72.

În Mineele grecești de la Constantinopol din anul 1843, pentru luna August, la p. 51 și în cele românești din anul 1894, pe aceeași lună, la p. 93 se poate citi că în ziua 7 „cuviosul părintele nostru Nicanor, făcătorul de minuni, care a strălucit în muntele lui Calistrat, cu pace s'a săvârșit”. Stih: „Peste lume și peste ale ei îndulciri ai călcat, și într'adevăr, Nicanore, biruința cea prea bună ai ridicat”. În „Dicționarul aghiografic” al episcopului de Argeș Gherasim Timuș se spune de asemenea (la pag. 604) că „Nicanor, cuvios die muntele lui Calistrat, cu pace s'a săvârșit la 7 August”. Muntele lui Calistrat este lângă Grebenă, în Macedonia grecească de azi și în mica mănăstire Zavorda de acolo se păstrează capul cuviosului¹¹⁰). Putem adăoga că anul morții acestuia este 1419¹¹¹).

14. Cărți vechi, am mai găsit câte-va, deteriorate, sau descompleteate.

a) Mineele românești de la Râmnicul-Vâlci, din vremea episcopilor Chesarie și Filaret, lipsind lunile Martie și Noembrie. Pe volumul lunii Iunie: „acest minei este al bis. ot Sf. Dimitrie din Ișlicari. mahalaua Bălăcianului.” Pe cel de Mai: „al sf. Dimitrie, metohul episcopiei Buzău”. Pe cel de Septembrie: „Această carte, împreună cu celelalte, s'au dat har de P. S. păr. episcop Râmnic chir Filaret la mănăstirea Sf. Ioan Botezătorul din București 1782 Dec. 29”. La sfârșit: „Să fie știut de când au venit Grigore mitropolitu în scaun, al doilea, din Rosia, la leat 1833 Aug. 22”. Pe cel de Decembrie: „Acest minei fiind.. dintre cele 12 ale sf. biserici a sf. mare mucenic Dimitrie, metohul sf. ep. Buzău, l'am cumpărat eu.. și l'am hărăzit... Nicolae sluger, 1817 Nov. 25”. Pe cel din Iulie, mențiunea pe care am reprodus-o¹¹²) privitoare la alegerea lui Chesarie ca episcop de Buzău în locul demisionatului Gherasim.

b) Mineele grecești tipărite în Veneția, la N. Glyky în anii 1781—1803. Lipsește luna Septembrie. Pe volumul de Mai, la sfârșit, mențiune, în grecește, că aparține Sf. Dumitru, metohul episcopiei Buzău, fiind episcop P. S.

110. Comunicat de d. G. C. Ionescu, consul g-ral al României la C-pol, 2 Fevr. 1932.

111. Comunicat de d. prof. univ. D. Russo. Curios este că în „Viețile sfinților”. la 7 Aug., în loc de Nicanor, se găsește „Or” monahul, care a trăit în Tebaida.

112. Supra p. 18.

Constandie, 1811. Pe volumul de Noembrie, însemnare grecească din 1809: „Zaharia Romanò, sluga episc. de Buzău Constandie“. Pe volumul de Martie, notiță greacă de mâna lui Costandie: „episcopului de Buzău, 1811 Aug. 14, București“.

c) Mîneele grecești, tipărite la Veneția: Februarie, Iunie și Noemvrie 1678; Ianuarie și August 1755 (N. Saros); Mai 1749, Oct. și Dec. 1754, Aprilie 1755 (Alex. Cancellarios).

d) Triodion, cu prima pagină lipsă. Notiță în grecește: „la 1800 am venit la sf. metoh al episc. Buzău, al Sf. Dumitru. Vasilios Leventios, psalt al sf. Dumitru și al episcopului de Buzău chir Costandios“.

e) Triod românesc din vremea lui Constantin Basarab Voevod, mitropolit fiind Teodosie, tipărit în episc. de Buzău la 7208 (1700). Însemnare: „Este al sf. episc. Buzău. Am scris eu... aflându-mă la P. S. S. părintele episcop Buzău, chir Costandie, fiind P. S. Sa mult milostiv de creștin. 1805. Gheorghie Grecu, copilu“. Altă însemnare: „Acest triod iaste cumpărat de d-lui Radu Prijbeanu, biv vel clucer za arie și de jupâneasa d-lui Safta și s'au dat la sf. biserică de la Poenari, sud Dâmbovița, ca să fie pentru pomenirea d lor și a tot neamului d-lor, fiind ctitori ai acelei sf. biserici“. Însemnarea se poate dată circa 1750.

f) Trioade grecești din Veneția, la N. Glyky, din anii 1758, 1793 și 1820.

g) Penticostar grec, Veneția, 1703, cu prefață către Gheorghe Sugduri, ierodiaconul, din Ianina. Tot așa din anii 1757 și 1820.

h) Evanghelie în grecește tipărită la Veneția, 1606; legată în catifea roșie și cu marginile poleite. Alte două evangheliile în grecește, tipărite tot la Veneția, 1754 și 1811.

i) βιβλος ἐνιαύσιος. În mitropolia din Târgoviște, la 1709, cu osteneala lui Mitrofan presviter, din Dodoni. Dedicat patriarhului Atanasie, domnitorului Const. Basarab (Brâncoveanu) și mitropolitului Antim, din Ivir.

k) παρακλητική σὺν θεῷ ἁγίῳ, Veneția 1793, la Dimitrie Teodosiu din Ianina, și 1810, la Pană Teodosiu din Ianina.

DOGMA SFINTEI TREIMI

după Sfântul Atanasie cel Mare

(295-373).

Insemnătatea Sfântului Atanasie cel Mare. — Sf. Atanasie cel Mare este socotit ca părintele învățaturii ortodoxe, cu privire la dogma Sfintei Treimi. Pentru el, această dogmă nu este o ființare abstractă, pe care credința și-o impune celor devotați și astfel să rămăe fără nicio urmare asupra vieții practice. Dimpotrivă, Sf. Atanasie privește dogma Sfintei Treimi, ca pe cel mai înalt și mai de preț adevăr al vieții și al cugetării creștine. Cele trei persoane ale Sfintei Treimi: Tatăl, Fiul și Sf. Duh, trăiesc intens în adâncul inimii sale. El studiază rolul lor și arată iubirea lor pentru om în *Creație*, în *Intrupare* și în *Răscumpărare*. În toată învățătura lui, se vede cu limpezime cum Sf. Atanasie pătrunde cele mai ascunse cute ale sufletului, pentru a-l înlățișă și a renoi în el viața spirituală și energia pentru făptuirea binelui. De la nimeni altul ca dela Sf. Atanasie, nu se poate învăța mai bine, cum dogmele, chiar mai puțin accesibile rațiunii noastre, pot să dea un nou izvor de viață spirituală și de emoții superioare. În lupta cu Arienii, Sf. Atanasie a dat dovadă de înalte însușiri spirituale și morale. Ținuta sa izvorăște direct din caldă sa iubire de Hristos și de Biserică. El domină personalitățile cele mai de seamă ale veacului IV. Pe vremea sa se ivi erezia ariană.

Învățătura lui Arie. — Arie și tovarășii săi, între care era *Astertus*, cel mai familiarizat cu dialectica greacă, învățau următoarele, cu privire la Dogma Sfintei Treimi:

1. Dumnezeu Tatăl nu este Tatăl din veci. A fost un timp când Dumnezeu singur exista și nu era încă Tatăl.
2. Fiul n'a existat totdeauna. Totul este făptură și provine din nimic. Fiul a fost creat și a fost un timp când n'a existat. El a început să existe prin creație.
3. Dumnezeu voină să creeze, a produs o ființă numită *Cuvântul*, *Înțelepciunea*, *Fiul*, de care s'a servit ca de un instrument pentru facerea lumii.
4. Cunoaștem deci un singur Dumnezeu, singur ne-

creat, singur etern, singur adevărat, singur nemuritor, singur înțelept, singur bun, singur puternic, judecător și creator universal, ordonator, neschimbabil, drept și bun. El este Dumnezeuul *Legii*, al Profeților și al Noului Testament.

5. El a creat un fiu unic, înainte de veacuri, prin care a făcut timpul și tot universul. El este mai presus de orice făptură. După natura sa, Fiul este schimbător, ca orice făptură, însă rămâne bun prin propria sa voință.

6. Firea Tatălui, a Fiului și a St. Duh e despărțită. Natura lor e străină una de alta, fără legătură. Cele trei persoane ale Sf. Treimi sunt deosebite în lire și mărime.

7. În ce privește natura și slava sa, Fiul este total deosebit de natura și slava Tatălui și a Sfântului Duh.

Doctrina Sfântului Atanasie cel Mare, cu privire la Sf. Treime. — Sf. Atanasie răspunde insinuărilor ariene și sofisticii introduse de *Asterius*, arătând că învățătura lor e minciunoasă și n'are niciun temei, nici în Sf. Scriptură, nici în mintea sănătoasă.

1. *Trinitatea este eternă.* — Dacă Fiul nu este născut din eternitate din Tatăl, ci e făcut din nimic, atunci Trinitatea se constituie din neant. Era deci un timp în care nu exista nici Trinitatea, ci numai monada. Trinitatea e și incompletă și completă: incompletă înainte de nașterea Fiului, completă după. Ba mai mult: ceea ce a fost creat este de aceeași cinste ca și creatorul, și ceea ce un oarecare timp n'a existat este îndumnezeit și slăvit cu ceea ce a fost totdeauna. Atunci e cu atât mai rău, căci Treimea se găsește în contradicție cu ea însăși, compusă din naturi străine și fără raport, ceea ce înseamnă că și Treimea este produsă. Dar Treimea nu este produsă, ci e eternă. Unică este divinitatea în Trinitate, unică este mărirea Sfintei Treimi.

Fiul fiind aproape de Tatăl, voiți să-l depărtați? Credința recunoaște că Sfânta Treime este scutită de orice amestec cu ființele create. Ea adoră pe Dumnezeu, păstrând nelmpărțită unitatea divinității sale și fugând de blasfemiile ariene, ea mărturisește și recunoaște eternitatea Fiului. El este etern, cum este etern Tatăl, din care este Cuvântul.

2. *Eternitatea Cuvântului după Sf. Scriptură.* — „Cum ziceți voi că a fost un timp când El n'a existat?

Din niciun loc din Sf. Scriptură nu se vede această afirmare. Dimpotrivă, Scriptura întrebuințează cuvintele *totdeauna, etern, coexistență etern cu Tatăl*. „Căci „la început era Cuvântul, și Cuvântul era la Dumnezeu, și Dumnezeu era Cuvântul“ (Ioan I, 1) Și în Apocalips se zice: „Celce este, Celce era, Cel care vine“ (Apoc. I, 4). Deci dacă este și dacă era, cum nu e etern? Sf. Apostol Pavel, în epistola către Romani, zice Iudeilor: „...din care a venit Hristos după trup, el care este peste toate; Dumnezeu binecuvântat în veci“ (Rom. 9, 5). Și combătând pe păgâni, le zice: „Cele nevăzute ale lui, adică veșnica lui putere și dumnezeire, se văd lămurit de la crearea lumii, înțelegându-se din fapte“ (Rom. I. 20). Care este această putere a lui Dumnezeu? El însuși ne învață: „...Hristos, puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu“ (I Cor. 1, 24) Aceste cuvinte nu se referă la Tatăl, cum o afirmați deseori între voi, zicând că Tatăl este puterea sa eternă. El n'a zis: «Dumnezeu însuși este puterea sa», ci că puterea este la El. Este clar pentru toți că *la El* nu înseamnă *El*, nici ceva străin de El, ci ceace îi aparține.

Când se zice: „*Acel care există înainte de timpuri și prin care a fost făcute timpurile*“ înseamnă că se anunță deopotrivă și eternitatea și continua existența a Fiului, prin care trebuie să înțelegem pe Dumnezeu însuși.

Cum deci ziceți că a fost un timp când Fiul n'a existat?! Doar singur Domnul Hristos spune: *Eu sunt adevărul* (Ioan 14, 6); El nu zice: *Am devenit adevărul*, ci totdeauna: „Eu sunt; eu sunt păstorul; eu sunt lumina“ și încă: *Nu-mi ziceți voi Domnul și Stăpânul vostru? Ziceți bine, căci eu sunt*“ (Ioan 13, 13).

„*Eu sunt*“ înseamnă eternitatea și existența fără început a Fiului, mai înainte de toate timpurile.

3. Nașterea Eternă și Spirituală a Cuvântului. — Nu se află un principiu preexistent, care să fi produs pe Tatăl și pe Fiul, ceace ar însemna că-s frați. Tatăl este principiul și naște pe Fiul.

Tatăl e Tatăl și nu e fiul nimănu; Fiul e fiu și nu frate. Pe bună dreptate deci i se zice Fiului că e născut din veci din Tatăl. Niciodată ființa Tatălui n'a fost imperfectă. Nașterea Fiului nu este ca nașterea omenească posterioară existenței Tatălui. El este născut din veci din

Dumnezeu și fiind propriu fiu a lui Dumnezeu celui veșnic, el exista din veșnicie.

Oamenii se nasc în timp, pentru că sunt de natură imperfectă; dar natura divină fiind perfectă, nașterea dumnezească este eternă. Dacă privim pe Fiul, e ca și cum am vedea pe Tatăl, căci a înțelege pe Fiul, este a cunoaște pe Tatăl, pentru că Fiul este de natură dumnezească, ca și Tatăl, născut din eternitate din El. El și Tatăl sunt una, căci cine vede pe Fiul vede pe Tatăl.

4. *Fiul e Chipul Tatălui.* — Etern este Tatăl, nemuritor, atotputernic, lumină, rege și stăpânul absolut, Dumnezeu Domnul, Creatorul și autorul a toate. Toate aceste însușiri trebuie să le aibă și imagina (chipul) Său, pentru că, în adevăr, acel ce vede pe Fiul să vadă pe Tatăl. Dacă nu e așa, dacă Fiul e făcut, nu etern, cum zic Arienii — atunci Fiul nu e adevărata imagină, adevăratul chip al Tatălui. Atunci ce raport e între neant și acela ce a făcut să treacă neființa în ființă? Cum poate neființa să fie la fel cu ființa, pentru că lipsa sa este că n'a existat totdeauna și deci e în rândul lucrurilor produse.

Acela care se întreabă de ce Fiul nu naște, trebuie la fel să se întrebe de ce Tatăl n'a avut Tată? Amândouă aceste întrebări, recunoașteți, că sunt absurde și pline de impietate. După cum Tatăl, totdeauna Tată, n'ar fi putut deveni Fiu, tot așa Fiul este totdeauna Fiu și nu ar putea să fie Tatăl și de aceea e chipul Tatălui, rămânând ceea ce este fără a se schimba, însă primind dela Tatăl, chipul său.

Deci dacă Tatăl se schimbă, se schimbă asemenea și chipul său. Dacă Tatăl este imutabil și rămâne ceea ce este, desigur că și chipul lui va rămâne ceea ce este și nu va primi nicio schimbare. Dar Fiul se naște din Tatăl. El nu va deveni niciodată altceva decât ceea ce este proprietatea substanței Tatălui.

Prin urmare este deșartă, o pură născocire a acestor nesimțitori (arienilor) cari caută să despartă de Tatăl, chipul său, ca astfel să așeze pe Fiul în rândul lucrurilor create.

5. *Imutabilitatea Cuvântului.* — După cum Tatăl este imutabil, așa și Fiul, care e chipul Tatălui, este imutabil. „Iisus Hristos este același ieri, azi și în toți vecii“ (Evrei 12, 8). David cântă despre el :

„La început Doamne tu ai întemeiat pământul și cerurile sunt lucrul mânilor tale. Acelea vor peri, iar tu vei rămânea; toți ca o haină se vor învechi și ca un vestmânt li vei înveli și se vor schimba, însă tu ești același și anii tăi nu se vor sfârși“. (Psalm 101, 26-28). Insuși Domnul zice prin profetul său: „Vedeți-mă, vedeți, că eu sunt“ (... 32. 39) și: „Eu de loc nu mă schimb“ (Maleahi 3, 6).

După Psalmul citat, cerul și pământul înseamnă creațiile și creația, care sunt schimbătoare și supuse stricăciunii. Fiul fiind despărțit de acestea, se vede clar că el nu este creat. El schimbă creaturile, fără ca însuși să se schimbe „Tu ești același și anii tăi nu se vor sfârși. Și pe bună dreptate“. Făpturile fiind făcute din nimic și neexistând înainte de crearea lor, desigur pentru că sunt făcute din nimic, sunt schimbătoare. Iar Fiul fiind din Tatăl și din ființa sa, este imutabil și nu se poate schimba, cum nu se schimbă nici Tatăl. E cu neputință să afirmăm că o natură imutabilă a născut pe cuvântul, care e schimbător și că înțelepciunea cea nepătrunsă este supusă schimbării.

6. Omenirea și Dumnezeu în Iisus Hristos. — Sfântul Atanasie, în câteva reflecții admirabile, dovedește unitatea persoanei Fiului în cele două naturi ale sale: omenească și Dumnezească. Din aceste reflexii, se vede cum Mântuitorul, în activitatea sa, a lăsat să se accentueze ori una din cele două firi, ori alta.

Prin aceste afirmații, marele alexandrin respinge mai de înaintea toate ereziile cari au urmat în jurul celor două naturi ale Domnului Hristos. Cercetătorii adevăratei teologii vor găsi la Sf. Atanasie destule argumente pentru combaterea Nestorianismului sau a învățaturii lui Eutihie.

„Scopul Sf. Scripturi, zice el, este să ne arate o dublă învățătură cu privire la Mântuitorul:

a) că el are totdeauna Dumnezeu și Fiu, Cuvântul, mărirea și înțelepciunea Tatălui și că mai târziu, pentru noi, a luat trup din Sf. Fecioară Maria și s'a făcut om. La Sf. Ioan găsim afirmat acest adevăr: „Cuvântul s'a făcut trup și s'a sălășluit întru noi“ (Ioan I, 14). Fiind Dumnezeu, a avut propriul său trup și s'a servit de el ca de o unealtă, făcându-se om pentru noi. Tot ce i se atribue trupului, s'a atribuit și lui Hristos. Astfel: foamea, setea, suferința, oboseala și alte lucruri de

acest fel, pe care le simte trupul. Acțiunile proprii ale Cuvântului ca: învierea morților, vindecarea orbilor, tămăduirea a tot felul de boale, totdeauna le-a săvârșit prin mijlocirea trupului său. Cuvântul purta slăbiciunile trupului său ca și cum i-ar aparține, căci avea trup și trupul colabora ca instrument la faptele divinității, căci divinitatea era în trup, iar trupul era în Dumnezeu. Profetul a zis bine: „Acesta suferințele noastre a purtat“ și n'a zis că El a vindecat neputințele noastre, căci nu a lucrat în afară de trup, ci totdeauna l-a vindecat, lăsând totuși pe oameni încă supuși morții. El a purtat slăbiciunile noastre și a luat asupra-și păcatele noastre, ca să ne arate că s'a făcut om pentru noi și că pe trupul care-l are și purtând trup ca noi, n'a avut păcat, ci noi am fost răscumpărați de păcat, prin El.

Deci Domnul Hristos n'a fost fără trup, când a suferit și a împlinit voia Tatălui său. Prin trupul său, Domnul Hristos a săvârșit opera Tatălui. „Dacă nu fac, nu credeți; credeți lucrurilor pe care le fac, pentruca să recunoașteți că Tatăl stă în mine și eu în Tatăl sunt“ (Ioan 10, 37-38). Desigur, când a vindecat de friguri pe soacra lui Petru, ca om, a întins mâna, iar ca Dumnezeu a făcut să înceteze boala; când l-a înviat pe Lazăr din morți, ca om s'a auzit vocea care-l chema, iar ca Dumnezeu l-a înviat.

Deci acelaia ce i se atribue însușirile trupului, foamea, setea, suferința, crucea și moartea, se atribue deasemenea și acțiunea de glorie și de grație.

De aceea pe dreptul aceste însușiri ale trupului se atribue Domnului Hristos și nu altuia, căci grația dela El ne vine și să știm să nu avem cult, pentru altul, ci în adevăr pentru Dumnezeu, pentrucă nici una din ființele create, niciun om, singur Fiul natural și adevărat al lui Dumnezeu, care s'a făcut om, este numit de noi Domnul, Dumnezeul și Mântuitorul nostru. Trupul său fiind născut din Sf. Fecioară Maria, lui însuși i se zice născut, El care aduce pe alții la existență, ca să ia asupra sa, nașterea noastră; noi nu suntem numai lut pe pământ, ci uniți cu *Cuvântul*, venit din cer și vom fi înălțați la cer, prin El.

Pentru a nu se confunda persoana Fiului cu a Tatălui, cum făcea *Sabelius*, Sf. Atanasie arată că însuși Domnul a întrebuițat cuvintele „mi-a fost dat“ — „am

primit", anume ca să dovedească că El nu e Tatăl, ci Cuvântul Tatălui. Divinitatea Fiului e divinitatea Tatălui și astfel Tatăl în Fiul, conduce totul după pronia sa.

7. *Unitatea Fiului cu Tatăl.* — „Fiul este în Tatăl, după cum strălucirea este în lumină și fluviul în izvoare; așa că cine vede pe Fiul vede ceea ce este propriu Tatălui și înțelege că ființa Fiului este a Tatălui. Tatăl este în Fiul, pentru că ceea ce este propriu Tatălui este ceea ce e Fiul, după cum în strălucire e soarele, în cuvânt e spiritul, în fluviu izvoarele, așa fel în cât, cine vede pe Fiul vede ceea ce este propriu substanței Tatălui și cugetă că Tatăl este în Fiul. Forma și dumnezeirea Tatălui fiind ființa Fiului, urmează că Fiul este în Tatăl și Tatăl în Fiul. De aceea a avut dreptate Domnul Iisus să zică: „Eu și Tatăl una suntem“ și Eu sunt în Tatăl și Tatăl în mine este“ (Ioan 10 30; 14, 10), ca să arate identitatea divinității și unitatea substanței. Strălucirea este una cu lumina; ea nu e în afară de soare, nici altă lumină, ci completa și propria sa substanță. Soarele și strălucirei nu sunt două lucruri; sunt două elemente, însă o singură lumină ce vine de la soare și care luminează în strălucire tot universul. Tot așa dumnezeirea Fiului aparține Tatălui. Nu e decât un singur Dumnezeu și nu există altul afară de El.

Tatăl și Fiul sunt deci una și unică este divinitatea

8. *Dumnezeu Sf. Duh.* — Duhul Sfânt este Dumnezeu. El porcede din eternitate din Tatăl. Duhul Sfânt se numește duh de sfințire și de reînnoire, duh-de-viață făcător. Priurmare nu e făptură și nici nu poate fi pus în rândul făpturilor. El se revarsă prin Sfântul Mir; el este pecete și prin el sunt unse și pecetluite făpturile. El e trimis de Fiul, care spune că Duhul Sfânt de la Tatăl porcede. Dacă Duhul Sfânt ar fi făptură, atunci botezul se face în numele unei făpturi și însăși Treimea înseamnă că e creată în parte. Dar nimeni nu poate fi socotit că e botezat decât numai dacă e botezat în numele Sfintei Treimi, căci numai în trinitate există perfecțiunea. Unde este lumină acolo este strălucirea și unde este strălucirea este și grație divină. (2 Cor. 13, 13).

Noi avem iubirea Tatălui, grația Fiului și împărtășire Sf. Duh. Apostolul doar ne arată că darurile vin de la

fiecare persoană a Sfintei Treimi — în parte — ci ele sunt date de Sf. Treime și totul vine dela un singur Dumnezeu.

9. *Treimea Sfântă, una și nedespărțită.* — Noi nu introducem în credința noastră trei Dumnezei, ca marcionii și maniheii, și nu ne închinăm la trei sori, ci unui singur soare și strălucirii sale, ca și luminii ce provine din soare în splendoarea sa. Astfel este unicul principiu pe care îl cunoaștem. N'am afirmat niciodată că Fiul are altfel de divinitate decât aceea a unicului Dumnezeu din care e născut. Arieni sunt politeiști și-i putem numi chiar atei, pentru că ei pogoară pe Fiul în rândul făpturilor și spun de Sf. Duh că este eșit din neant.

Credem că noi vorbim cu destulă evlavie când mărturisim o Treime — unică în dumnezeire, și când recunoaștem că e nelmpărțită și nedespărțită.

De aceea Biserica propovăduiește un singur Dumnezeu : „care este deasupra noastră a tuturor, peste toți și în toți“ (Efes. 4, 6); deasupra ca *Tatăl*, principiul și izvorul de viață ; preste toți, prin *Cuvântul* ; în toți, prin *Sf. Duh*. Treime nici de formă, nici de aparențe, ci Treime în adevăr și în realitate. Credem într'o unică dumnezeire și în propria și unica sa fire și nu admitem că Tatăl este deosebit, ca fire, de Fiul și de Sf. Duh.

În fața atacurilor ariene, era de mare nevoie să se precizeze învățătura despre Sf. Treime și să se stabilească ce este comun la cele trei persoane ale Sfintei Treimi și ce le distinge. Sfântul Atanasie cel Mare a precizat doctrina dogma Sfintei Treimi și a dovedit cu tărie temeinicia acestui adevăr, sprijinindu-se pe Sf. Scriptură și pe rațiunea sănătoasă.

Pr. Ec. MIHAIL BEJENARU,
Profesor la Seminarul din Huși.

S'A ȘTERS DIN MINE RĂUL.

S'a șters din mine răul
Și orice gând amar,
Căci eu slujesc de acuma,
Un vechi și Sfânt Altar.

S'au șters, și gânduri triste
N'au să mai încolțească,
Având de acum'nainte
Cununa profețască.

S'au dus pentru veche,
S'au dus profane doruri,
Fiind cuprins de taina
Divinelor floruri.

Preot, GH. V. CHRISTOVICI,
Popânzaleşti-Romanați.

Meritele supraabundente ale Domnului nostru Iisus Hristos și meritele sfinților

Subsemnatul am tradus, încă înainte de resbolul mondial predicile duminicale și de sărbătoare ale profesorului la facultatea de teologie greco-catolică dela universitatea din Lemberg: Dr. Ioan Bartoșevschi, din ucrainește în românește, acomodându-le totodată învățaturii dogmelor Bisericii ortodoxe. În predică, aflam foarte fin întreșută învățătura despre meritele supraabundente ale sfinților. Cu toate cunoștințele mele și cu dogmatica la dispoziție, m'am îndreptat către doi foști colegi de școală, doctori în teologie, cari se pregăteau pentru posturi mai înalte, ca să-și exprime părerile lor în chestie.

Pentru precizunile respunșurilor date la întrebările puse, este bine și ziditor sa fie ele cunoscute și altor părinți. De aceea le publicăm.

I. „Respunzând la epistola ta referitor la clarificarea dorită îți comunic următoarele:

Biserica noastră învață și practică pe baza învățăturilor Mântuitorului o comoară nesecată de daruri, câștigată de Domnul nostru Iisus Hristos prin moartea de pe cruce și depusă în Biserică, care le împărtășește credincioșilor prin s. sacramente. Prin primirea cu vrednicie a s. sacramente credinciosul se face părtaș de această comoara nesecată. Episodul dela fântâna lui Iacov prezice foarte clar aprovizionarea Bisericii cu această comoară. În cap. 4. v. 14. din evang. lui Ioan sunt reproduse cuvintele relative ale Mântuitorului astfel: „Dar cine va fi băut din apa pe care eu o voi da, nu va înseta în veac, și apa pe care eu o voi da lui, se va face într'ânsul izvor de apă (vie) curgătoare în viața vecinică“.

O prisosință a meritelor Sfinților, prin cari s'ar spăla păcatele noastre, nu formează patrimoniu credinței noastre. Sfinții mijlocesc numai rugăciunea noastră înaintea tronului ceresc prin îndrăsneala ce-o au pe baza vieții curate, pe care au petrecut-o în lumea ispitelor și prin cari s'au făcut plăcuți înaintea lui Dumnezeu și în consecință prietenii Lui. Numai în virtutea acestei considerări Biserica noastră se adresează în rugăciunile sale Sfinților. Un om născut sub păcatul strămoșesc și expus diferitelor ispite nu-i în stare să prisosească în merite înaintea lui Dumnezeu, ci se poate ridica numai pe o treaptă mai înaltă de perfecțiune morală. Această credință se aduce la expresie și în rânduiala s. liturghii. După plinirea s. potir și după comunicarea servitorilor s. altar urmează punerea celorlalte părțile în s. potir cu rugăciuni, dintre cea dintâi: „Spală Doamne păcatele celor ce s'au amintit aici cu onorat sângele Tău pentru rugăciunile Sfinților Tăi“.

În traducerea ce-o intenționezi prelucra pasajele relative în sensul de mai sus, înlocuind „comoara nesecată a Sfinților prin rugăciunile Sfinților.

26/II/1914

Dr. IOAN PUIU

II. a) Meritele lui Iisus pe cruce formează o comoară, unică comoară, și biserica pe baza aceasta are înputernicirea a deslega păcatele și a elibera pe acela, cari împlinesc condițiunile penitenței, de vina și pedeapsa cea eternă și cea temporală; dar aceasta se poate face numai prin grația dumnezeiască și prin spiritul sfânt numai în *sacramentul penitenței*.

b) Sfinții au mari merite, dar aceste nu sunt superabundente, cum zic catolicii, căci învățătura scripturii pune o perspectivă de perfecțiune infinită (precum tatăl nostru din ceruri) la care nimeni nu a ajuns afară de Hristos. Meritele sfinților abia li-au ajuns lor, și deci nu rămâne să se iaie dela ei și pentru alții, cum cred catolicii. Tot ce putem avea dela ei este, după Sf. Scriptură, numai mijlocirea lor înaintea îndurării lui Dumnezeu pentru noi. De acela: sfinte X, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi păcătoși: atâta-i tot.

c) Catolicii toarnă meritele superabundente, cari nu există, ale sfinților, într'aceiași sală cu meritele de pe cruce ale lui Hristos și-l pun pe papa singur cu autoritate largă într'această privință, să scoată câte un polonic și să dea credincioșilor pentru câțiva firilici sau și așa în cinste, — *indulgenți*, cari nu stau în nici o legătură cu taina penitenței și nu cer nici o condiție ca aceasta, din partea primitorului. Ba mai dă papa și eliberarea de pedepsele temporale din cealaltă lume, din purgator, fără ca bieții Purgatoriști să se mai poată spovedi. Papa are calculele lui, dar noi

d) nu admitem altă comoară de merite, decât cele ale lui Hristos, pentru cari primim iertare, deslegare și eliberare atât de vina și pedepsele cele eterne cât și cele temporale, și aceasta numai în *taina pocăinței* cu împlinirea condițiunilor acestei taine.

Afară de sacramentul acesta nu există iertare și deslegare prin așa zisele indulgențe, or cât de bine ar fi ele plătite. În temeiarea acestei doctrine și praxe a bisericii noastre pe Scriptură și rațiune vide Dogmatica lui Comoroșanu.

24/II/1914

NICOLAE

Preczările colegilor mei mi-au înlesnit mult munca mea. Predicile le-am tradus, însă până astăzi au rămas netipărite din lipsa de fonduri necesare. Când ar fi un „roman“, atunci s'ar afla imediat cineva, care ar mijloci tipărirea.

Că sunt frumoase și ar merita tipărirea, las să urmeze aici una din predici, dacă Prea Venerabila conducere va binevoi s'o lase să vadă lumina zilei.

Preot. MIHAIL REGUȘ

PRACTICĂ FĂRĂ TIPIC

Sub acest titlu, destul de atrăgător pentru a se cit. de către ritualiști, apărut în organul Sf. Sinod „Bis. Ort. Română, nr. 3/1932. Păr. D. V. Mangăru din Băduleasa, Teleorman, pune în discuție tipiconală o chestie destul de însemnată pentru preoțime și tipicul Bisericii noastre. În urma discuției avute, la locul de întrunire a unui cerc pastoral, preoțimea, adunată acolo s'a ocupat serios de practica ritualistică, în urma căreia Sfântul Epitaf, afirmau toți preoții întruniți: are să rămână pe Sf. Prestol din dimineața Sf. Invieri până la ziua Înălțării Domnului la Cer. În fața acestei afirmațiuni, sprijinită numai pe practica ritualistică, preotul locului susținea, pe temeiul practicei sale preoțești de 20 ani, că Sf. Epitaf, în dimineața Invierii, să ia de pe Sf. Masă și se pune spre păstrare în locul de unde s'a luat.

Părintele Mangăru, care a ridicat această temă rituală, pune întrebarea și se îndreaptă către cunoscătorii de tipic-ritual, în această revistă, și anume: care e procedura adevărată, adevăată, a preotului, care susținea că Sf. Epitaf să se ia de pe Sf. Prestol în ziua Invierii, sau că acela să rămână pe Sf. Masă până la ziua Înălțării Domnului la Cer?

Subsemnatul, ca cel mai mic între cunoscătorii de tipic și în deosebi de ritual, pe temeiul practicei mele preoțești de 42 ani și ca fost profesor de tipic și rituale la sf. teologie din Arad, constat că Sf. Epitaf se scoate de către preot din Sf. Altar în Sf. și Marea Vineri la vecernie la „Mărire și acum dela stihira pe glas 5 a stihoavnei și se așează pe masa pregătită, sau, dacă este mormânt construit, pe acela aproape de amvon. În Sâmbăta Mare, iar în alte locuri în Marea Vineri seara (aceasta e mai corect), când se cântă plângerile celor 3 stări, se ridică sf. Epitaf, încunjurându-se sf. biserică cu Acela, închipuind punerea în mormânt al Domnului, de unde, în dimineața Invierii, preotul ridică Sf. Epitaf și-l așează pe Sf. Prestol, unde stă deschis până în Miercurea Vecerniei Înălțării Domnului, când se și cântă pentru ultima oară troparul: „Hristos a 'nviat!“ Sf. Epitaf se împătură și se așează în locul unde se păstrează.

Această practică nu este așezată în nici o carte bisericească, dar își are explicarea în faptul și adevărul, că precum Mântuitorul după înviere a petrecut pe pământ 40 zile arătându-se multora: Apostolilor, Mironosițelor, lui Luca și Cleopa, încredințând și pe Toma despre Învierea Sa, tot asemeni are înțeles și această practică ce a consfințit-o biserica ca o tradiție sfântă, rămânând Sf. Epitaf, Sf. Aer sau și cu numele slav Piascenița pe sf. Prestol până la Vecernia din Miercurea înainte de Înălțare, ca așa Mântuitorul să fie cu biserica și credincioșii săi împreună, drept ce și practica bisericii a introdus a se saluta credincioșii începând dela Sf. Paști până în Miercurea înainte de Înălțare cu „Hristos a 'nviat!“

Dealtcum această practică se află și în prelegerile profesorului M. Dracinschi dela Cernăuț, adunate în Ritualul Bisericii ort. cat. din 1894, litografiat, unde, în nota 14, dela pag. 147, scrie: „S. aer rămâne așezat pe masa altarului și deasupra lui stau depuse paramentele trebuincioase, adică sf. Evanghelie, Antimisul, crucea, până Miercuri înainte de Înălțare; iar în Miercurea aceasta după sf. liturgie se ridică de acolo și se așează iarăș la locul unde stă în decursul anului“. Eu adaug, se ridică la *vecernie*, pentru că în bisericile parohiale nu se săvârșește sf. liturgie, ci la vremea sa numai sf. *vecernie*. Această practică o susține și Enciclopedia Română, tom. III. pag. 613 al lui Dr. C. Diaconovici.

Noi suntem săraci în opere de rit și liturgică. Nici liturgica cea mai nouă de la Cernăuț nu face amintire despre această practică. Nicolai Cabasila, sau Muraviev, rusul, tradus de Dr. Muralt 1838, poate că ar avea ceva despre tema noastră, dar durere nu-i avem. Puține exemple se mai află prin biblioteci și pe la particulari din Simeon Tesaloniceanul, marele liturg al bisericii noastre, dar nici pe acesta nu-l are preoțimea noastră; de unde dar să știm ceva, dacă nu avem opere pentru studiu? Iată o nouă dovadă ce ne impune uniformitatea în rit, altcum rămânem ca și până acum cu o practică fără tipic.

IOAN NICORESCU,
paroh ort. rom. în Jabăr, jud. Severin

CRONICA INTERNĂ

MÂNIA LUMÂNĂRARILOR.

Putem spune, cu mâna pe inimă, că, până acum, în țara noastră, nu s'a putut da o dezlegare nevoii în care ne aflăm cu lumânările. În adevăr, tânguirea că nu avem lumânări de ceară curată, că, din pricina asta, se afumă bisericile și se strică zugrăvelile, este îndreptățită și acum, cași cu zeci de ani mai nainte.

Statul a luat pe mâna lui să dreagă lucrurile și a făcut lege pentru fabricarea lumânărilor. Până la acea dată, preoții se apucaseră să înjghebe ei ceva. Așa, făcuseră la Argeș. Când a venit însă legea, înaintea războiului, le-a pus sula în coastă. Organele Ministeriului Cultelor s'au pus pe capul lor, cu rânjete, că preoții nu trebuie să facă negoț. Și de! o mână de oameni, câți erau preoții, nu s'au putut împotrivi organelor Statului, ajutate în aceasta de teologii mireni, care, de multe ori, au avut vinovăția de a se zbărli la preoți. Statul a luat asupra sa grija privegheii curatei fabricări a lumânărilor, iar negustorii au rămas slobozi să fabrice lumânări de ceară „curată“, iar organele Ministeriului să „privegheze“.

Putem spune că în rară materie Statul s'a dovedit făptură mai de nimic ca în aceasta. Căci el n'a privegheat nimic, negustorii au făcut ce-au vrut, au știut ei să se înțeleagă prea bine cu domnia dela Culte, iar îndreptarea nu este până în ziua de azi.

Să nu facă preoții negustorie! era țipătul care se auzea, dar se subînțelegea: doar avem și noi nevoile noastre; mai prielnică are să ne fie negustoria mirenilor decât a preoților. Și așa a rămas.

Cu această stare am intrat în război. După război, ne-am găsit împreună cu frații din Basarabia, din Bucovina. Aceștia aveau alte întocmiri. Ei își făceau lumânări prin puterile Bisericii lor, așa cum încercau să facă preoții dela noi și cum fuseseră împiedicați. Pe ei, întru cât aveau starea aceasta, nu i-a mai putut împiedica nimenea să-și ducă înainte ce aveau. Deci nevoile Bisericii lor pentru lumânări și le îndestulau singuri.

Pilda lor a pătruns. Incet, dar a mers. În București, noi am rămas cu starea de înaintea războiului, dar aveam neîncetat pilda celor de peste Prut și din Bucovina. Gândul de a se face și la București fabrică de lumânări s'a tot adâncit, până ce Mitropolia s'a pus în înțelegere cu cei mai încercați în privința aceasta. Anul trecut, am văzut pe Păr. *C. Moldovanu*, gospodarul Mitropoliei noastre, la sfat și cercetate, cu gospodarul Mitropoliei Chișinăului, Păr. *Știucă*. Alegeau locul unde ar putea face fabrica și, fiindcă cei dela Chișinău erau oameni cu un trecut în această privință și mai încercați ca noi, au primit postirea să vie să ne ajute cu sfatul și priceperea lor. Aceasta însemna întâlnirea dintre cei doi preoți gospodari dela aceste 2 mitropolii.

Aceasta era anul trecut, dar gândul a mers. În vremea aceasta,

s'au pus multe la cale. Cei plecați mai de mult la treabă știau mai mult ca noi. De aceea, de oarece argeșenii, înjghebaseră și ei ceva în aceasta privință, am cerut și sfatul și ajutorul organelor lor. Fiind Piteștiul mai aproape decât Chișinaul, am cerut de acolo pe meșterul lumânărar.

Eu însumi, având treburi de predicare în Pitești, în Aprilie trecut, am dus cuvânt, Părintelui Econom *Marin Preoțescu*, dela Păr. Referent Moldovanu, ca să ne trimeată pe meșterul lumânărar al lor.

Și s'a făcut, și treburile merg. Nu s'au putut isprăvi înainte de Paști, așa că a trebuit să cumpărăm, și pentru Inviere, lumânări tot din negoț, dar prăgătirile sunt acum înaintate, pentru a ne avea fabrica noastră de lumânări. Va fi, nu în București, ci la Plătărești, dar va fi lumânăria Mitropoliei, așa cum am putea avea odată prescurăria Mitropoliei. Câte sunt doar care ne lipsesc!

Ei, dar ce să vezi? acum când toate lucrurile s'au pus la cale, iată că s'ar lumânării, vechii negustori...

Au și găsit cuvântul care să sune mai ațâțător la ureche... ne omoară „trustul dela Plătărești“! Așa cum se striga odată împotriva preoților, că fac negustorie, așa strigă acum negustorii împotriva „trustului“ dela Mitropolie.

Duminică, la 22 Mai trecut, și-au avut adunarea lor în București și au făcut gură pentru măsura Mitropoliei. Acum au găsit-o vinovată, pentrucă nu numai le va lua pânea dela gură, ci și pentrucă va vinde lumânările cu 220 lei kg., pe când în negoț se găesc mai estin. Deci d. *M. Wagner*, viceprezidentul tovărășiei lumânărarilor, a cerut ca ocărnuirea să se scoale și să ia măsuri împotriva Mitropoliei.

Nu are gusturi rele *ortodoxul Wagner*! Vrea numaidecât să sară stăpânirea să ne dea pe mâna lui!

După acest domn Wagner, a luat cuvântul altul, cu un nume mai din ortodoxia noastră, d. *Ion Georgescu*, și a grăit ceva mai blând, că nu e protivnic ca Mitropolia să-și aibă fabrica ei de lumânări, numai că preoții să nu fie siliți să cumpere dela ea. Că și Sfințiiile Lor și credincioșii le găesc mai ieftene în comerț.

Vedeți, aici bat ei: ieftene! Și le e ușor. Dacă lumânările vor fi de sacăz, de smoolă ori de păcură, se înțelege că pot bate Mitropolia, cu prețurile lor, în voia cea bună. Dar nu vor să spuie o vorbă, dacă lumânările lor au să fie și curate. Ocolesc pe cât pot această vorbă, unde doar, de fapt, e tot greul nemulțămirii.

Deci d. Ion Georgescu a mai spus ceva, dar despre curățenia lumânărilor tot nu, că e ceva supărător. A mai adăogat ca fabricanții de lumânări să ceară ca Mitropolia să nu se întocmească în trust. Cu alte cuvinte, să rămâie numai trustul lor, precum a mai fost.

După aceștia, au mai vorbit dintre negustori: d-nii: *Gheorghe Altman*, *Dumitru Naum*, *Tudor Dragomirescu* și alții. Deci la această luptă s'au găsit strâns legați fabricanții cu negustorii.

În sfârșit, iar a luat cuvântul cel mai ortodox dintre toți,

purtătorul de grijă pentru bisericile noastre, d. Wagner, care a mai cerut ca să se mai ție încă o întrunire, peste 3 zile, Miercuri, în casale fabricantului Ion Georgescu din str. Mihai Bravu 34.

Fără îndoială, și acolo trebuie să se fi vorbit tot de trusturi și de prețuri, dar nu de ceară curată, că înțepă.

Și acum, să spunem și noi o vorbă, care, prin această carte, prin mâna preoților, poate va ajunge și sub ochii lor.

Hei, domnilor! necazul cu lumânările de ceară stricată e boală veche în Biserica noastră. Eu eram copil, când citeam în biserica *Mavromol* din Galați: să nu se aducă lumânări decât numai de ceară curată! Va să zică se aduceau și de altfel de ceară.

Te uiți azi la biserici cu zugrăvitură nouă, cum sunt Sfinții Voevozi și Sf. Mina din București și le vezi afumate. A cui e vina? A trustului?

Pentru nevoia aceasta se țipă de mult în Biserica noastră. După cum e și firească, aștepti un an, 2 ba 10, ba 40 și vezi că toate încercările nu duc la nimic. Dacă înțelegi că medicii tăi n'au să mai vindece boala, cauți aiurea.

Așa caută acum Biserica. Dacă a văzut că pe mâna negustorilor nu te poți lăsa, că ei sunt negustori, oameni cu nasul în pungă, nu ca vechii negustorii care mai știau și de Dumnezeu și se făceau hagii la Ierusalim și mai plăteau și pentru tipărirea de cărți duhovnicești, ca negustorii din Ploiești cu cartea Ieromonahului *Anania Melega*; dacă, zic, Biserica a văzut că nu te poți bizui pe sufletul negustorilor, care dau sacăz, nu ceară; dacă a văzut că nici Statul nu face mai bună treabă, ci el numai propțește pe negustori în treburile lor, dar nu a slujit în aceasta de ocrotire pentru Biserică, — ce voiți ca aceasta să facă? Să lase trustul fabricanților și negustorilor, de teamă ca să nu fie învinuită că face ea trust?

Nu se putea ca lucrurile să nu ajungă aici. Nemulțămirea, împotriva felului de fabricare a lumânărilor și jalea pentru terfe-lirea zugrăvirii bisericilor trebuia să ajungă la o dezlegare.

La starea de față am ajuns din pricina păcatelor fabricanților. În zeci de ani de zile, ei și-au văzut numai de punga lor. Au știut să adoarmă de cei dela Minister, cu tertipăriile lor, dar de biserici n'au avut grijă.

Puteam crede că Biserica are să rabde totdeauna această stare de lucruri? Cum? scai pe spinarea Bisericii, iar aceasta să te ție în spinare în lungimea veacurilor!

De ce n'au avut grijă de ei înșiși? Era doar vorba de soarta lor. Aveau nevoie de bunăvoința celor ce foloseau marfa lor.

Eram noi siliți să înghițim tot fumul cu care binvoiau dum-nealor să ne dăruiască?

Este o vorbă: «Vine roata la știrbină», adică, ajunge omul și la ananghie. Vine clipa cea grea, din pricina pacatelor pe care le tot îngrămădești asupra capului tău.

Ai păcătuit nu pe spinarea ta, ca să pătimești tu singur; ai păcătuit pe spinarea atătora!

Tu, fabricantule de lumânări, ai fost îrgăduit zeci de ani de zile; te-ai pus bine cu mai-mărimile vieții, și acum vrei s'o duci tot așa?

Nu se poate. Biserica vede că tu nu ești din aluatul vechilor negustori, a celor cu frica de Dumnezeu, a celor care, și de se duceau la Lipsca după marfă, clădeau și acolo biserică, pentruca să aibă unde se închina. Tu ești numai negustor, nu mai ești și creștin. Tu ai în cap numai socoteli economice. Poate ești și diplomat al Școalei Comerciale și numai de asta ai fost întrebat la examene. Poate ești și părtaș al Camerei de Comerț și acolo, iarăși, sunteți de cei care vă adunați Duminica și nu vă duceți la biserică.

Ei iată, toate acestea au dus la un capăt. A ajuns roata la știrbină. Acum gustați din clipa de azi, fiindcă așa v'ați pregătit-o.

Nu vă puteți plânge de nimenea. Nu e de vină niciun trust. Sunteți de vină numai voi. Gustați ale voastre din ale voastre. Secerați ce ați semănat. Ați semănat fără Dumnezeu, nu cu rodul albinelor, ci cu zeama păcurei. Locașurile de slujbă pentru Dumnezeu trebuiau să caute altă cale.

De erați înțelepți, de erați buni gospodari, trebuia să vă gândiți din vreme că aici veți ajunge. Atunci de ce dați vina pe alții?

Acuma una singură rămâne: Noi ne mergem calea noastră fără voi, dar voi pocăiți-vă și îndreptați-vă! Luați calea înaintașilor voștri și veți lăsa urmele lor și amintirea lor!

Arh. SCRIBAN.

Cerere de închiderea crâșmelor în duminici și sărbători; intervenire la Prefectura județului Cernăuți.

Către Înaltul Consiliu Eparhial al ort. rom. al Bucovinei.

Respectuos Vă aducem la cunoștință, cumcă pe aici toate crâșmele stau deschise în duminici și sărbători, ceea ce contribuie în mod grozav la subminarea moralului, nimicind pe credincioșii bisericii noastre: economicește, fizicește, duhovnicește, nocialicește moralicește, etc., ceea ce constituie o crimă față de poporul incult și cu păcat neiertat înaintea lui Dumnezeu.

În zilele sărbătorilor sf. Paști, pela toate crâșmele din satele din jur au fost *bătăi, spargerii de capete, scoateri de măsele*, etc. etc.

Faptele acestea constituie o hulă la adresa credinței noastre, la adresa însăși a lui Dumnezeu, pentrucă creștinii au serbat Paștile în *crâșme*, prin scoaterea silnică de măsele, în cinstea învierii Domnului Hristos. Este trist, jalnic, dureros, dară adevărat.

Cu respect rugăm să binevoiți a interveni la onorată Prefectura județului Cernăuți ca să dea ordin aspru de închiderea crâșmelor în zilele de duminici și sărbători, ceea ce jandarmii să supravegheze cât de strict pentru ca să oprim noi creștinii înjosirea noastră creștinească, având odată a răspunde și înaintea lui Dumnezeu.

Parohiatul ort. com. Vânători cu Revna pe Prul, la 6 Mai 1932.
Preot MIHAIL REGUȘ, paroh.

EXTERN A

REFERAT

despre ședința Comisiunii mixte de studii a Catholicilor vechi și a ortodocșilor, ținute la Bonn, dela 27 și 28 Octombrie 1931, privitor la Intercomuniune între aceste Biserici.

La congresul din Stockholm 1925 și la cel din Lausanne 1927, reprezentanții Bisericii ortodoxe, cu cei ai Bisericii catolice vechi, au convenit și s'au înțeles ca să caute calea pentru o apropiere între aceste Biserici. Mai ales la Lausanne, s'au început unele discuțiuni, care au arătat că o înțelegere între aceste două confesiuni creștine este foarte ușoară.

În zilele de 8-10 Sept. 1931, s'a ținut în Viena un mare Congres, al Catholicilor vechi din întreaga lume, despre care am prezentat un referat sf. Sinod, în numele căruia am luat parte și noi.

În acea dare-de-seamă, care mai pe larg a fost publicată și ca foiță în *Glasul Bucovinei*, am arătat că vechii Catolici au arătat mare prevenire și simpatie față de Biserica ortodoxă și și-au exprimat bucuria, în referate speciale, prin gura episcopului *Alois Paschek* din Cehoslovacia și a Profesorului *Keussen* din Karlsruhe.

Acel Congres a primit următoarele rezoluțiuni:

1. Biserica catolică veche se constituie pe principiul autonomiei, ca Biserica națională.

2. Această Biserică autonomă națională stă însă în strânsă legătură cu Biserica universală, cu credința formulată și bazată pe Sinodul din Niceia, credința al cărei centru este mântuirea prin Iisus Hristos, exprimată în serviciul divin și condusă de oficiul păstoriei sufletești.

3. Biserica catolică veche ține de datoria ei să ia parte la tendințele de ecumenicitate ale prezentului și de unire a Bisericilor, cum s'au exprimat Congresele dela Stockholm și Lausanne, și

4. Congresul speră că întrunirile comisiunilor de studii dela Lambeth și dela Bonn vor avea rezultate în curând și vor pregăti lucrări esențiale pentru o înțelegere între Bisericile ortodoxă, anglicană și catolică veche.

Aceste rezoluțiuni au fost primite cu mare entuziasm și s'au prezentat ca deziderat la conferința de studii dela Bonn.

Biserica catolică veche și-a dat asentimentul adesea ca să se reînceapă tratative de unire cu Biserica ortodoxă.

La anul 1875, s'au ținut așa numitele Conferințe de unire (*Unionskonferenzen*), sub prezidiul savantului Profesor *Dollinger*. Apoi au urmat Conferințe în o comisiune la Rotterdam și în o comisiune la Petersburg. Războiul mondial a stingerit pertractările care erau foarte avansate. Acum, după războiu, s'a născut spiritul ecumenicității, o mișcare binevenită tuturor Bisericilor creștine.

Biserica catolică veche, auzind că Patriarhia din Constantinople va trimete la Londra reprezentanți ai Bisericilor autocefale

ortodoxe pentru a studia modalitățile pentru o intercomuniune între Biserica ortodoxă și cea anglicană, a cerut Patriarhului ecumenic ca acea comisiune să stea de vorbă și cu Catolicii vechi.

Patriarhul ecumenic a trimis invitarea Bisericilor autocefale și așa ne-am aflat autorizați de a pleca toți reprezentanții ortodoci la Bonn, unde am disputat mai multe zile și am ajuns la rezultate foarte frumoase.

Apropierea între Biserica catolică veche și între cea ortodoxă e, în orice caz, foarte considerabilă. Lăsăm să urmeze Procesele-verbale, în traducere din limba germană:

Procesele verbale ale ședințelor conferinței Bisericii catolice vechi și a celei ortodoxe, ținute la Bonn în 27 și 28 Octombrie 1931.

Ședința din 27 Octombrie 1931, ținută la Bonn, în sala „Königshof”, la orele 10 a. m. și 5 p. m., de reprezentanții Bisericii ortodoxe și cei a catolicilor vechi.

I. P. S. Arhiepiscop *Kenninck* din Utrecht deschide ședința cu o rugăciune în limba greacă.

P. S. Episcop Dr. *Moog*, ca episcop al localității în care s'au ținut Conferințele, salută pe membrii adunați, relevând însemnătatea conferințelor de unire, ținute aici în ani 1874-75 sub *Döllinger*, și apoi continuarea desbaterilor, pe de o parte, prin comisiunea dela Rotterdam, pe de altă parte, prin cea din Petersburg (*Kireev-Ianușev*), și în urmă prin comisiunea ecumenică și reprezentantul ei, viceprezidentul Mitropolitul Dr. Ghermanos. Vorbitorul încheie cu cuvintele lui *Döllinger* (Conferința de unire din 1874, pag. 23).

Mitropolitul Dr. Ghermanos mulțamește pentru urarea de bunăvenire și propune pe Mitropolitul *Kenninck* ca președinte, fiind Biserica catolicilor vechi cea găzduitoare. Mitropolitul *Kenninck* propune, din partea sa, pe Mitropolitul Dr. Ghermanos, fiindcă inițiativa pentru conferința de astăzi a pornit dela Biserica ortodoxă. Inițiativa aceasta își are cauza în interesul mare, pe care Biserica ortodoxă l-a arătat dela început pentru Biserica catolică veche. Se stabilesc apoi numele reprezentanților.

I. A Bisericii *catolice vechi*: 1. *F. Kenninck*, Mitropolit de Utrecht; 2. Prof. Dr. *A. Kury*, Episcopul bisericii creștine catolice în Berna; 3) Dr. *G. Moog*, Episcopul Bisericii catolice vechi a Germaniei în Bonn; 4. Dr. *Mulhaupt*, paroh în Bonn; 5. *C. Wijker*, președinte și profesor de Seminar la Amersfoort.

II. A Bisericii *ortodoxe*: 1. Dr. Ghermanos, Arhiepiscop și Mitropolit al Europei de Nord și de Vest, totodată și ca reprezentant al patriarhiilor din Constantinopole, Ierusalim și Alexandria; 2. *Teodosie*, Mitropolitul Tirului și al Sidonului, reprezentantul patriarhului din Antiochia; 3. Dr. *Nectarie*, Arhiepiscop și Mitropolit al Bucovinei, reprezentantul Patriarhiei române; 4. *Leontie*, Mitropolitul Paphosului, reprezentantul Bisericii din Cipru; 5. *Policarp*, Mitropolitul din Trikke și Staghi, reprezentantul Bisericii

Greciei; 6. *Nicolae Arseniev*, profesor reprezentant al Bisericii ortodoxe din Polonia; 7. Dr. teol. *Paraskevatis*, arhimandrit al Bisericii grecești din Lipsca, secretar al Bisericii ortodoxe. Miercuri a mai sosit: 8. *P. S. Irineu*, Episcop de Novi-Sad, reprezentant pentru Iugoslavia.

Președintele ales, Mitropolitul Dr. Ghermano, relevează greutățile din cauza cărora Biserica ortodoxă rusă n'a putut trimite un reprezentant, lucru cu atât mai regretabil, fiindcă Biserica rusă, clerici și mireni, chiar dela început, ca la Athos 1930 și Lambeth 1931, a declarat marea ei simpatie pentru Biserica catolică veche și pentru o apropiere către această Biserică.

E speranță că în viitor aceste greutăți vor fi înlăturate.

Arhiepiscopul Kennink declară că reprezentanța prezentă a Apusului e împuternicită a accepta, pentru Bisericile ei, hotărârile conferinței de astăzi, pe când Mitropolitul Dr. Ghermanos se declară nevoit a declina deocamdată o astfel de plenipotență pentru Biserica ortodoxă, având desbaterile de astăzi să fie numai pregătitoare, ca propuneri către singurile Biserici și dela acestea, prin Patriarhul ecumenic, către prosinodul Orientului din Iunie 1932, abia acest prosinod ar putea să aprobe hotărârile de astăzi.

În locul Episcopului Paschek al Cehoslovaciei, absent, Arhiepiscopul Kennink l-a chemat pe profesorul Dr. Mulhaupt, ca membru și secretar, cei trei secretari vor compara după fiecare ședință însemnările lor și vor fixa procesul-verbal comun. Prima ședință se fixează dela 10-1 a doua dela 5-7 ore

În baza corenspondenței pregătitoare care a aflat loc între Mitropolitul Dr. Ghermanos și Arhiepiscopul Kennink, prezidentul pune comisiunii catolicilor vechi întrebarea:

„Cari sunt documentele de bază ale învățăturii catolicilor vechi?”

Ca răspuns, se invoacă mai întâiu „Declarația de Utrecht” („Utrechter Erklärang”) a episcopilor catolici vechi din 24 Septembrie 1889, apoi catehismele catolice vechi și cărțile liturgice; aceste Documente se pun la dispoziția membrilor prezenți și vor forma baza pentru discuții.

Discuția începe asupra art. 1 al „Declarației de Utrecht” și duce la rezultatul că se recunosc toate cele 7 sinoade ecumenice, după ce câteodată erau privite ca importante numai sinoadele ecumenice, cele 4 dintâi, pecând celelalte, din cauza importanței mai mici a obiectelor tratate, se priviau ca mai puțin însemnate; drept aceea, din partea catolicilor vechi, se adauge la art. 1 „sinoade ecumenice”, cifra 7.

Tot așa se recunosc, din partea catolicilor vechi, ca valabile, și hotărârile sinoadelor locale, dacă aceste hotărâri au fost aprobate ulterior de sinoade ecumenice.

În discuția asupra simboalelor, „s'a recunoscut unanim că simbolul oficial” e cel niceo-constantinopolitan (fără „Filioque”), pe lângă care, ca simbolul pentru botez, ar mai veni și simbolul de credință numit apostolic, întrebuintat în Apus.

Mitropolitul Dr. Ghermanos pune întrebarea despre „Filioque“.

Arhiepiscopul Kenninck declară că acest adaos s'a înlăturat în Biserica catolică veche din Olanda; tot aceea declară Episcopul Dr. Kury pentru biserica catolică creștină elvețiană.

În Germania și Austria, cărțile liturgice conțin „Filioque“ încă numai în paranteză; după declarația Episcopului Dr. Moog, acest cuvânt are să dispară în edițiile nouă ale acelor cărți. Acest acord e salutat cu bucurie din partea comisiei ortodoxe, iar Arhiepiscopul Kenninck pune în vedere o circulară către toate Bisericile catolice vechi în privința aceasta.

Mitropolitul Dr. Ghermanos pune întrebarea despre „sf. Tradițiune“.

Din partea catolicilor vechi, se dă răspunsul: Tradițiune e explicare și complectarea Sf. Scripturi prin predarea unanimă în scris a Bisericii vechi (v. Catehismul catolic vechiu, întrebarea 29, și „Internationale kirchliche Zeitschrift“ Nr. 3 Iulie-Septembrie 1931 pag. 156).

Întrebarea pentru *Canonul Sf. Scripturi*.

Atât cărțile protocanonice, cât și cele deuteroanonice, aceste mai ales ca cărți edificatoare, demne de cetit, se recunosc ca cuprins al Sf. Scripturi, cale din urmă deci nu se privesc ca apocrife.

Întrebarea pentru „Canoane“. Recunoaște Biserica catolică veche canoanele celor 7 sinoade ecumenice?

Arhiepiscopul Kenninck răspunde: Da, intru cât ele nu se explică literal, ci în spiritul Bisericii vechi.

Mitropolitul Ghermanos dăclară că fiecare Biserică autocefală poate să adaoge acestor canoane dispozițiuni nouă cu putere legală, dacă acestea nu stau în contradicere cu canoanele înseși. O codificare nouă are să urmeze conform sinodului din Athos, însă canoanele vechi să rămână în vigoare, în măsura în care ele au însemnătate pentru viața religioasă de astăzi.

Arhiepiscopul de Trikke adaogă încă: Canoanele acestea au devenit inaplicabile, nu pentru că ar sta în contradicere cu Sf. Scriptură și cu Tradițiunea, ci din cauza slăbăciunii omenești (d. e., în privința frecventării bisericii).

La întrebarea Arhiepiscopului Bucovinei, dacă să aibă valabilitate și canoanele Bisericii romano-catolice dela 1054-1870, catolicii vechi răspund negativ.

Se constată deci acordul în recunoașterea canoanelor vechi.

Întrebarea despre *casătoria preoșilor*.

După discuțiuni foarte largi, se stabilește punctul de vedere al Bisericii ortodoxe și cel al Bisericii catolice vechi ș. a.

a) Biserica ortodoxă admite căsătoria numai înainte de hirotonie.

b) Episcopii, în genere, să fie necăsătoriți, să se aleagă deci numai din rândul celibilor și preoșilor văduvi sau al călugărilor.

Biserica catolică veche admite căsătoria și după hirotonie și anume atât preoșilor, cât și a episcopilor; chestia întregă trece de adiaphoron. Arhiepiscopul Kenninck amintește încă de hotărârea romano-catolică a conciliului Tridentin, care face căsătoria preo-

șilor de tot imposibilă.

Arhiepiscopul Dr. Ghermanos declară, că în Sârbia sunt excluși de la oficiul preoțesc preoții văduvi cari s'au căsătorit a doua oară.

Intrebare: Care este părerea Bisericii catolice vechi și a celei ortodoxe despre așa numitele „obiceiuri și uzanțe“?

Răspuns: Biserica particulară poate să observe anumite datine, dacă acestea nu stau în contradicție cu hotărârile generale ale Bisericii și nu le știrbesc. (Exemplu: La eleoungere: În biserica catolică veche, se pune mai mare temei pe punerea mânei, în cea ortodoxă pe ungerea cu sf. mir.

Intrebare: Despre înțelesul cuvântului «biserică».

Răspuns: Ca păzitoare a credinței și moralei, Biserica e pentru credincioși autoritativă. „În ce privește explicarea (exegeza), Biserica stă asupra Sf. Scripturi, nu St. Scriptură asupra Bisericii“.

Arhiepiscopul Kenninck declară în special: „Cum Dumnezeu e Tatăl, așa e Biserica maică“ și reamintește cuvintele Sf. Augustin: „Eu nu aș putea crede, dacă Biserica nu mi-ar fi predat evangheliile“. Biserica deci trebuie să învețe, bazată pe Scriptură și Tradițiune: quod semper, quod ubique, quod ab omnibus creditum est (ceea ce totdeauna, în tot locul, toți au crezut).

Sinodul ecumenic hotărăște autoritativ în privința învățaturii adevărate a bisericii, nu e însă de căderea Bisericii a propovădui învățături nouă care nu au bază în Scriptură și Tradițiune:

În privința aceasta, deci, se arată deplină armonie între Biserica ortodoxă și cea catolică veche.

Asupra întrebării, dacă un sinod particular e în drept să modifice datine stabilite de un sinod ecumenic sau dacă numai un sinod ecumenic poate să o facă aceasta, eventual dacă el trebuie să-și deie ulterior aprobarea, nu s'a luat nicio hotărâre, Biserica ortodoxă se exprimă afirmativ.

În privința articolelor 2 și 3 a declarației de la Utrecht, se constată înțelegere deplină. Ele se recunosc din partea tuturor: tot așa și art. 4 și 5, a căror însemnătate istorică o desvoltă Arhiepiscopul Kenninck. Nu se recunoaște ca ecumenic niciun sinod, afară de cele 7 sinoade ecumenice. Dogmele adevărat catolice ale conciliului Tridentin însă sunt valabile și pentru biserica catolică veche, întrucât ele consună cu învățătura veche a Bisericii.

Sedința de seară s'a încheiat iarăși cu o rugăciune.

Sedința a 3, din 28. X 1931, orele 9 1/2 a. m.

Sedința se deschide iarăși cu o rugăciune.

A intrat și Episcopul *Irineu* din Novi-Sad, reprezentatul Bisericii iugoslave. S'a citit procesul-verbal al celor 2 ședințe premerse și s'a verificat cu trei formulari schibate; el să fie publicat cu consimțământul Arhiepiscopilor Dr. Ghermanos și F. Kenninck, și semnat de dâșii și de secretari.

Discuțiile continuă.

1) Intrebare: Cum explică Biserica catolică veche conceptul

„sacrament”. Cu catehismele în mână, s'a constatat o armonie între Biserica ortodoxă și cea catolică veche.

Se recunoaște din nou numărul de, fără osebite, numai să fie marcat botezul ca primire în biserică, iar Sf. Eucharistie ca centru și grație de legătură a tuturor creștinilor. Hirotonia în preot nu se privește ca introducere în un oficiu, ci ca împărtășirea unei grații, precum o mijlocesc și celelalte sacramente.

Urmează și discuția asupra singuritelor sacramente.

a) Botezul. Aici se arată o deosebire în formă: în Biserica ortodoxă, cufundare; în cea catolică veche, turnare deasupra, ceea ce se recunoaște și în Biserica ortodoxă ca botez, la caz de nevoie. De altfel, există înțelegere deplină.

b) Mirul. În Biserica ortodoxă, miruirea o face preotul imediat după botez, cu mirul sfințit de Episcop, privind aceasta ca necesar pentru creșterea internă creștinească. Biserica catolică veche o face abia după o instruire urmată. Și Biserica catolică veche ține la miruire, în tot cazul, ca condiție necesară pentru hirotonie în preot, nu însă de neapărată necesitate pentru primirea Sf. Comunicături.

Euharistia.

Președintele, Arhiepiscopul Dr. Ghermanos, dă citire articolului 6 al declarației de Utrecht și declară cu satisfacție că, în acel articol, totul e clarificat și bazat. În privința prefacerii pâinii și a vinului, amândouă bisericile sunt de aceeași părere, numai că rugăciunea chemării se rostește în Biserica catolică veche *înainte*, iar în cea ortodoxă *după* cuvintele instituirii, pentru că, după părerea Bisericii ortodoxe, liturgia întreagă trebuie să fie o expunere istorică a vieții lui Hristos. Sf. eucharistie se celebrează ca jertfă pentru cei vii și pentru cei morți.

Episcopul Dr. Kury amintește însă că, în Elveția, preoții catolici vechi împărtășesc, la dorință, în caz de nevoie, credincioșilor ortodoci, Sf. Comunicătură și propune ca proximal sinod ortodox la Athos să stabilească oficios permisiunea pentru aceasta.

Arhiepiscopul Dr. Ghermanos declară că va face această propunere.

Împărtășirea se face la Apus sub un chip, la dorință, și sub două chipuri; în biserică catolică veche, cu pâne nedospită, în cea ortodoxă cu pâne dospită.

Intrebarea despre mărturisire:

Biserica catolică veche nu recunoaște obligământul de mărturisire particular, facilitează însă totdeauna o mărturisire voluntară. În Biserica ortodoxă, mărturisirea e obligatorie înainte de primirea S. Comunicături. Așa numitele epitimii (canoane) în Biserica ortodoxă, sunt mijloace de îndreptare a păcătoșilor, impuse la mărturisire din partea preotului.

Eleoungerea. În privința aceasta, domnește înțelegere deplină.

Eshatologie. Învățătura despre purgatoriu o respinge și Biserica catolică veche, se fac însă rugăciuni pentru îndurarea lui Dumnezeu către cei răposați; toate celelalte rămânând un misteriu.

Proskynesis. (Venerarea sfinților).

Se recunoaște învățătura despre mijlocirea sfinților, tot așa și venerarea lor, îndeosebi venerarea Maicei Domnului, accentuându-se aceasta în special în liturgie. Venerarea întrecută a sfinților, practică în biserica romano-catolică, se respinge.

În privința sf. icoane și a reliquiilor, amândouă bisericile recunosc cinstirea lor, întrucât aceasta nu se referă la materia, ci la persoana reprezentată prin ea, după cum observă aceasta sf. Vasile și sinodul al 7 ecumenic.

Modul venerării e diferit. În Biserica catolică veche, se află și statui ale sfinților, nu însă și în cea ortodoxă. Se admit și lumânări aprinse în cinstea lor.

La sfințirea de biserici să se așeze și reliquii de ale sfinților.

Ședința de dimineață s'a terminat cu rugăciune la orele 1, fixându-se ședința proximală la ora 3 p. m.

Ședința de încheiere în 28 X. 1931 orele 3 p. m.

Arhiepiscopul Dr. Ghermanos: Mai cere cineva cuvântul?

Mitropolitul Teodosie: Cum stă cu postul?

Arhiepiscopul Kennink: Zile de post sunt și în Biserica catolică veche Vinerea și postul mare (40 zile).

În ce stă postul? După referințele timpului, în diferite mâncări.

În Biserica stau, în primul rând: Cuvântări despre patimile lui Hristos. O ordonanță generală obligatoare nu există; se înțelege însă de sine că săptămâna Patimilor se serbează cu seriozitate deosebită.

Episcopul Irineu din Novi Sad: Care e atitudinea față de succesiunea apostolică în Biserica catolică veche?

Arhiepiscopul Kenninck: Fără succesiune apostolică, nu există o învățătură a Bisericii catolice vechi.

Arhiepiscopul de Trikka: Cum se hirotonește Episcopul? Tot cu 3 Episcopi?

Arhiepiscopul Kinninck: Capitolul din Utrecht a cerut la timpul său dela Papa 3 Episcopi, dar fără rezultat, în fine, Episcopul Varlet s'a aflat necesitat să o facă, a fost tocmai o situație de nevoie.

Arhiepiscopul Kenninck pune, în fine, întrebarea: Cum se compoartă orientalii față de Biserica catolică veche, pentruca, în viitor să fie claritate la aceste conveniri?

După spusa Episcopiiilor ortodoxi, că nu au procură în privința aceasta: Este dorința Bisericii vechi a afla cum crede Biserica ortodoxă despre Biserica catolică veche? Poate o adunare ecumenică să afle loc, lipsind unele biserici autocetale?

Mitropolitul Ghermanos răspunde: Fiecare din reprezentanții prezenți ai Bisericii ortodoxe are să prezinte procesele-verbale ale ședințelor de astăzi Bisericilor lor, și aceste vor fi înaintate în deplin acord prosinodului spre hotărâre.

O astfel de hotărâre comună a fost până acum imposibilă, pentrucă până anul trecut nu a fost cu putință o întâlnire. Acum se pune întrebarea: Cum sunt relațiunile noastre cu Biserica din Apus la prosinod? Este dorința specială ca unirea între Biserica

catolică veche și cea ortodoxă să se realizeze în intercomuniune, precum și-au dorit strămoșii.

Arhiepiscopul Kenninck mulțameste pentru această promisiune.

Prof. Arseniev, ca delegat al Bisericii Poloniei, dorește să i se deie procesele-verbale, și părerea sa personală va prezenta-o și va stăruia ca să se recomande prosinodul să se facă intercomuniune pe care o dorește cât de curând realizată.

Mitropolitul Nectarie dorește să vadă intercomuniunea realizată, pentru că el nu vede impedimente dogmatice. El va prezenta-o sinodului său și va recomanda-o spre acceptare.

Acum vorbește Episcopul Dr. Moog cuvântul final: El se bucură despre mersul liniștit al discuțiilor, cari au dus la rezultat frumos. El citează cuvântul Mântuitorului: „ca toți să fim una”, cece adese n'a fost înțeles. El explică unitatea în adevăr, în libertate și dragoste, precum în Dumnezeu și Tatăl în Hristos una sunt. Unitate nu este însă aceea ce se zice verbal tot una, ci unitate în libertate privitor la popoare, țări și datini, dar totuș adevăr catolic neschimbabil. Döllinger voia această unitate, lui fle deci dediată această ultimă amintire. Cei prezenți se scoală. Se încheie cu rugăciune.

ss. GHERMANOS, Mitropolitul Tiatrelor
ss. KENINCK, Arhiepiscop de Utrecht
Dr. PARASKEVATES, Arhimandrit, Lipsca
WIKER, Președinte de Seminar
Prof. Dr. MUELHAUPT,

Arhiepiscop și Mitropolit NECTARIE al Bucovinei.

I. P. S. Patriarh Ecumenic cu privire la chestiunile de actualitate.

Primele zile din Octombrie trecut au înscris, în istoria sforțurilor de apropiere greco-turcă de după războiul, pagini de o vădită însemnătate. Intr'adevăr, vizita făcută la Atena (între 3—7 Octombrie 1931), de către primul ministru al Turciei Ismet Pașa, însoțit de ministrul său de externe Tevfik Rusdi Bei, ca răspuns și confirmare a prieteniei inaugurate de către d. Venizelos, anul trecut, prin vizita făcută la Angora, în tovărășia d-lui Mihalacopulos, cum și cordialitatea dintre guvernele grec și turc, sunt, după cum observă minunat d. Ismet (într'un interview acordat ziarului *Proia* din 4 Octombrie 1931) „mai mult decât opera voinței a doi oameni sau a două guverne”. Ele sunt „expresiunea voinței intime a popoarelor și a dorului care, manifestat sub forme multiple, după popoarele pe cari le stăpânește, substanțial spune unul și acelaș lucru: Uitați trecutul și organizați un viitor de conlucrare”.

Ideea de conlucrare greco-turcă și deci de pace, liniște și bună înțelegere între aceste două popoare, coincide, de altfel, cu ideea de conlucrare balcanică pe teren economic și cultural și

este, în mic, unul dintre punctele cari alcătuiesc, în mare, programul unei organizațiuni mult mai vaste, cuprinzând în sine toate țările balcanice și tinzând să le reducă pe toate la o inimă și la o simțire. Ea este idealul conferinței Balcanice, care se adună acum pentru a doua oară la Constantinopol și care, dela prima adunare (în toamna trecută la Atena), a arătat de câtă stimă și interes se bucură în Balcani ideea de conlucrare.

Și totuși, în avântul optimist către o epocă de aur, politicianii se arată a fi prea creduli și prea necunoscători ai psihologiei naționale a popoarelor, oridecâteori socot că se poate trage cu buretele, dintr'odată, peste șovinismul înăscut care alcătuiește fundamentul conștiinței naționale a popoarelor, sau că opera de conlucrare interbalcanică este a oamenilor și nu a vremii. Este drept că, în timpul din urmă, în sufletul popoarelor, a devenit din ce în ce mai vădită tendința către pace și bună înțelegere, dar nu este mai puțin adevărat că conștiința lor este încă obsedată de sentimente turburi, cari vor alcătui încă, vreme îndelungată, o piatră de poticnire optimismului exagerat al unora. Și este de ajuns a ne opri puțin atenția asupra unor puncte jignitoare în de curând închezata, dar intensa prietenie greco-turcă, pentruca să ne convingem.

Repetatele mărturisiri de prietenie sinceră ce s'au făcut la Angora, cu prilejul vizitei de anul trecut a d-lui Venizelos, nu au putut împiedică întru nimic presa turcă, expresiune credincioasă a conștiinței publice, de a aduce împotriva Patriarhatului ecumenic din Constantinopol, câteva luni în urmă, atacuri vii, menite să zdruncine în însăș existența sa cea mai de seamă instituție a Ortodoxiei. Și aceste atacuri tocmai, ne-au arătat cât de greu se poate șterge din conștiința anumitor popoare ura cruntă îngrămădită secol cu secol. Că această ură stăpânește nu numai marea masă a poporului incult, ci că dimpotriva, ea își întinde umbra și asupra capetelor luminate, este iarăși clar. Un exemplu viu putem găsi în sforțările guvernului turc de a interzice pe orice cale ținerea prosinodului ecumenic în cetatea ortodoxiei și, ceea ce este culmea, interzicerea trecerii prin Constantinopol a prelaților streini în drum către Sf. Munte. Aceste măsuri au fost luate de guvernul turcesc tocmai în anul premergător vizitei de prietenie a d-lor Venizelos și Mihalacopulos la Angora. Alt exemplu, mai puțin grăitor avem în tergiversările membrului turc din Comisia Mixtă, menită să aplaneze diferitele litigii greco-turce, refuzul lui de a semnă actul de recunoaștere a titlurilor Patriarhului Ecumenic (acest act, semnat de către membrul grec al Comisiei Mixte încă din Octombrie 1930, nu a fost ratificat de guvernul turcesc decât în urmă, la 20 Sept. 1931, și la intervențiile drastice ale plenipotențiarului grec dela Angora către Ministerul de externe turc), cum și încăpățânarea lui de a-l intitula în chip jignitor „baș-papas“ (primul popă).

Este drept că năzuințele de apropiere greco-turcă sunt menite să intereseze în primul rând guvernele și cercurile politice ale celor două țări vecine, dar nu este mai puțin adevărat că ele se resfrâng pe deantregul și asupra numărului aceluia colosal de

greci din Democrația turcă, pe corpurile cărora se văd încă proaspăt înscrise urmele chinurilor asupritorilor și în sufletele cărora domnește încă activ povara suferinței ereditare a iobagului. Cum toți grecii din Democrația turcă sunt ortodocși, s'a obicinuit încă de mult (dela căderea Constantinopolului) ca să se confunde naționalul cu ortodoxul, mai întâi pur obiectiv, mai apoi și subiectiv, așa că soarta grecilor robiți sub jugul apăsător și arbitrar al Turcilor să fie una cu soarta ortodoxiei orientale. Intr'adevăr, dacă soarta grecilor din imperiul musulman dinainte de revoluția lui Kemal, cum și a celor din Democrația turcă de astăzi este demnă de plâns, tot astfel și soarta ortodoxiei. Atacurile contra lor sunt atacuri contra ortodoxiei înseși; martirii lor, martiri ai ortodoxiei și cu toții un popor de martiri. Deaceea, dacă este adevărat că între cele două popoare începe o epocă nouă de prietenie și de conlucrare, apoi nu este mai puțin adevărat că din ea trebuie să profite, în primul rând, Grecii din Democrația turcă și cu ei ortodoxia. Dar cum este privită de aceștia opera de apropiere greco-turcă la care s'au aplicat guvernele celor două țări vecine? Iată o întrebare ce s'a ridicat în chip imperios în fața celor ce voesc să înțeleagă în chip pozitiv posibilitățile de realizare a năzuințelor celor două guverne. Și pentru că vocea cea mai autentică a grecilor din Democrația turcă este însuși capul religios (și politic de odinioară) al lor, adică I. P. F. Patriarh ecumenic, unul dintre ziarele serioase din Atena, „*Proia*“, a luat inițiativa trimiterii unui redactor special care să cerceteze chestiunea la fața locului.

Cu acest prilej, harnicul redactor al *Proiei*, d. C. Bastias, izbuteste să smulgă înțeleptului, dar scumpului la vorbă păstor al ortodoxiei, un interview asupra diferitelor chestiuni de actualitate, pe care-l publică în *Proia* din 21 Octombrie curent (nr. 2095 An. VI). Cum destăinuirile făcute de blajinul Prelat sunt de un viu interes pentru întreaga ortodoxie, am socotit cu cale să le dăm mai la vale și clerului român în traducere.

D-l. C. Bastias întreabă pe I. P. F. Patriarh Fotie II: *a)* despre prietenia greco-turcească și Conferința Balcanică, *b)* despre feluritele mișcări de unire care se observă în feluritele Biserici creștine, *c)* despre prosinodul viitor, *d)* despre unirea cu anglicanii, *e)* despre pozițiunea Bisericii Romane și, în fine, *f)* dacă este cu putință să se conceapă sinod ecumenic fără participarea Bisericii Romane.

I. P. F. Patriarh răspunde de rând:

Cu privire la a), „Biserica“, zice I. P. F. S., „nu are nici un motiv să se amestece în chestiuni de natură politică și nici competența de a aduce păreri asupra lor. Când însă politica, îndepărtându-se dela vechile metode indesezirabile, inaugurează drumuri noi și este condusă, în faptele și manifestațiile ei, de spiritul Bisericii, noi nu putem ascunde adâncă bucurie ce încercăm cu prilejul acesta. Politica aceea care tinde la consolidarea păcii în lume, silindu-se să înlocuiască metodele rășboinice, la care până astăzi se refugiau popoarele, pentru că să deslege neînțelegerile care domneau sau care se iveau între ele, prin aranjarea pacifică și

prietenească a chestiunilor, este o politică cu pecetia duhului creștinesc. De aceea apropierea și cultivarea iubirii dintre cele două popoare, cari s'au cunoscut pe câmpurile de luptă ca vrăjmașe, este, după noi, binecuvântarea Domnului. Așa dar prietenia greco-turcă este pentru Biserică un dar și o binecuvântare a lui Dumnezeu. Sub blânde frunze de măslin care foiesc acolo unde altădată s'a vărsat sânge, Biserica găsește partea cea bună a umbrei. Cu mișcare adâncă, deci, cu rugăciuni și binecuvântări, Biserica urmărește opera politicianilor Turciei și Greciei, care dă atâtea fructe frumoase. Și ne rugăm și ne vom ruga ca și celelalte popoare să purceadă pe aceeaș cale. Grecii și Turcii au cunoscut și au dobândit timp de veacuri experiența tristă a atrocităților războiului. Eră timpul să voiască a cunoaște și binefacerile iubirei, prieteniei, solidarității și conlucrării sincere“.

Cu privire la b). „Intreaga lume creștină“, zice I. P. F. S. „este străbătută de dorința conlucrării tuturor Bisericilor pentru o mai bună întâmpinare a învățăturilor antireligioase care se manifestă zilnic. Există și o mișcare interortodoxă, în fruntea căreia se găsește Patriarhul și care țintește la un contact mai bun și mai intim al Bisericilor creștine ortodoxe. Un prosinod, ale cărui lucrări s'au tipărit în urmă în volum, a avut deja loc la Sf. Munte, iar de Rusaliile viitoare (1932) se va adună la Sf. Munte iarăș un al doilea prosinod. Și din termenul pe care-l întrebuițăm, înțelegeți că adunările acestea preliminare vor prezenta lucrurile cari sunt necesare pentru adunarea de mai târziu a unui sinod ecumenic“.

Cu privire la c). I. P. F. Patriarh arată că „Temele ce se vor desbate în prosinodul viitor sunt în număr de 17. Ele privesc reprezentarea Bisericii Ruse, formarea clerului ortodox, inaugurarea unor raporturi mai intime între Bisericile ortodoxe, situațiunea actuală a Bisericii din America, reorganizarea vieții monahale, reînnoirea activității monahismului pe terenul științei, faptelor de caritate și artelor sfinte și întâmpinarea sistemelor rătăcite. În afară de acestea, se vor examina raporturile Bisericii ortodoxe cu Bisericile de alte confesiuni, care tind să se apropie de Biserica ortodoxă și cari nu fac proselitism în turma ortodoxă, precum armenii, coptii, abisinii, vechii catolici, anglicanii etc. Deasemeni, se vor studia raporturile și mijloacele de apărare împotriva Bisericilor de alte confesiuni, care fac proselitism, precum Biserica romano-catolică, uniaticismul, protestantismul, hiliasmul etc. Se va studia apoi și chestiunea codificării canoanelor sfinte și a dispozițiunilor canonice, pentruca să poată fi aprobate de sinodul ecumenic. În fine, altă chestiune care va interesa prosinodul va fi arta bizantină, sub toate formele ei. Înțelegeți deci câtă serioșitate vor avea lucrările acestea și cât așteptăm dela acest pro-sinod“.

Cu privire la d). I. P. S Sa zice că, „alături de mișcarea inter-ortodoxă, se poate observa și altă mișcare, de apropiere între Biserica ortodoxă și cea anglicană. De Biserica anglicană însă ne despart diferențe și deaceia, la 15 curent, se adună la Londra un congres din anglicani și ortodoxi, care se va ocupa cu fixarea exactă a

diferențelor acestora și cu studierea modului posibil de apropiere ¹⁾ Independent de aceasta însă, pot să vă încredințez că ierarhii anglicani arată mult respect și mare dragoste față de Biserica ortodoxă. Și în acest chip s'a format o atmosferă favorabilă și câteva premise foarte favorabile pentru discutarea acestor diferențe în duhul frăției. Vechii catolici arată deopotrivă interes către unire“...

Cu privire la e), I. P. F. Patriarh arată oă „Biserica romană este o Biserică mare și veche pe care o onorăm și o respectăm. Niciodată nu ne-am gândit să negăm Arhiepiscopului Romei întâietatea de onoare (τὸ πρῶτον τιμῆς). Il socotim primul în ordine. Papa Romei însă nu voește întâietatea de onoare, ci administrarea Bisericii și încă administrarea absolută. În locul sistemului federal, el voește un centralism absolutist. Și aceasta nu este numai o pretenție. Biserica romană nu pretinde numai, ci refuză să discute pretențiile. Ea zice: „Eu posed cheia adevărului, și cel ce voește să vină la mine“. Mai mult, Papa, cu un an mai înainte, a adresat scrisori enciclice, prin care a împiedecat participarea catolicilor la congrese și discuțiuni de asemenea natură, la care participam și noi, cari tind să aducă Bisericile la un contact mai intim. Cum voiți deci să aibă loc apropierea? Și în fine,

Cu privire la f) I. P. F. Sa spune că „va fi un sinod ecumenic al Bisericelor ortodoxe. Noi nu am avea nimic de obiectat să participăm la un sinod ecumenic pe care l-ar convoca Papa, ca primul în ordine, și la care Arhiepiscopul Romei ar supune discuției și aprobării tot ceea ce a dogmatizat Biserica Apuseană, dela schizmă și până astăzi. Și dacă toate inovațiunile pe care le-a introdus Biserica Papală ar căpăta aprobarea sinodului ecumenic, noi le-am primi fără rezervă. Fără o asemenea aprobare însă, cum voiți să acceptăm, și încă fără discuție, tot ceea ce voește să impună Biserica catolică? Exact pentru aceste motive, noi nu ne găsim în niciun contact cu ea și este absolut problematică orice discuție cu privire la unire“.

Destăinuirile de mai sus ale I. P. F. Patriarh Fotie II, capul ortodoxiei creștine, sunt atât de clare, încât nu mai au nevoie de niciun comentariu. În ele pot găsi o normă sigură de conducere toți gânditorii ortodoci cari se aplică cu străduință și cu speranță operei de apropiere interconfesională. Și dacă ele sunt în măsură să potolească optimismul exagerat al adepților unirii necondiționate dintre Biserică, nu este mai puțin adevărat că ele sunt menite să îndeplinească și alt serviciu de seamă: să scoată adică pe o seamă de teologi din lipsa de încredere cu privire la posibilitatea realizării unei apropieri între confesiunile creștine și aceasta în ciuda tuturor animozităților și eșuărilor despre care aminteste istoria.

Astfel stând lucrurile, declarațiunile I. P. F. Patriarh ecumenic sunt de cel mai mare interes, atât dintr'un punct de vedere, cât și din celălalt.

Alena, 22 Oct. 1931

OLIMP N. CĂCIULA

1. Cititorii noștri au aflat ce s'a discutat acolo, din rapoartele Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Nectarie al Bucovinei, fost delegat la acel congres, pe care le-am tipărit aici în numerele trecute. — Nota Arhim. Scriban.

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

RECENZIE

Karl Stauss: *Kriegergräber in Rumänien* (Morminte de eroi în România) Sibiu 1931, 202 pg. form. mare 21/80, fără arătare de preț.

D-l inginer Karl Stauss este, din anul 1926, reprezentantul pentru țara noastră al Societății mormintelor eroilor germani din România. Lucrarea sa, de care ne ocupăm în rândurile de mai jos, e tipărită în limba germană, la tipografia Honterns din Sibiu, fiind destinată, în primul rând, compatrioților autorului. Ea are de scop să descrie toate cimitirele de eroi din cuprinsul granițelor actuale ale patriei noastre. Într'insele dorm somnul de veci peste 84.000 de eroi Germani, alături de ostașii Români și de ostașii aliați, cari au căzut pe câmpul de luptă, sau au murit prin spitale și lagărele de prinzioneri, în campania din 1916-18.

După cum însuși autorul arată în prefață, lucrarea sa vrea să dovedească frumoasa conlucrare între Germani și Români pentru comemorarea demnă a eroilor căzuți în războiul mondial pe teritoriul românesc. Ea vrea să adueă familiilor germane salutări dela mormintele celor scumpi lor, pe care puțină an posibilitatea să le viziteze. Ea vrea să dovedească apoi că și aici, în sudul Europei, cum de altfel și pe celelalte câmpuri de luptă ale războiului mondial, țara românească se îngrijește de restaurarea demnă și de păstrarea în bună stare a mormintelor eroilor.

La pag. 6 și 7 sunt două frumoase autografe: unul în limba germană al Reginei Maria, iar altul în limba română, al I. P. S. Patriarh Miron, ambele cu îndemnuri frumoase pentru cinstitirea mormintelor tuturor eroilor și pentru prețuirea jertfei lor.

Conform dispozițiilor art 225 și 226 ale tratatului dela Versailles, fiecare stat e obligat să respecte și să întrețină toate mormintele militarilor îngropați pe teritoriile lor. În țara noastră, arată autorul, îngrijirea mormintelor eroilor e dată în seama societății „*Cultul Eroilor*”, de sub prezidenția I. P. S. Patriarh Miron. Această societate îngrijește 80 cimitire de eroi unde odihnesc somnul de veci peste 200.000 de ostași, morți în diferite localități din țară.

În decursul luptelor, mulți soldați au căzut prin văi, munți, dealuri și felurite locuri izolate, fiind îngropați pe loc de camarazii lor. După încetarea luptelor, osemintele multora au fost strânse în anumite cimitire, numite după aceea oimitire de onoare sau oimitire de eroi.

La această îndeletnicire pioasă, au contribuit armata, clerul și populația civilă. Astfel, din îndemnul și sub conducerea călugărului Băecoveanu, au fost adunate, în regiunea carpatică, de lângă Căineni, trupurile a 750 eroi, care au fost îngropate în oimitirul de lângă biserica veche din satul Greblești, unde s'a pus următoarea inscripție:

„*Călătorilor, călătorilor! trecând pe la casele noastre, spuneți la ai noștri că noi odihnim aici, peste 750 eroi, sub îngrijirea preotului I. Negoescu*”.

În ultimii ani, eroii din cimitire mai mici au fost desgropați și transportați după aceea în cimitire mai mari din orașe sau în zona frontului, reducându-se astfel numărul celor peste 1000 cimitire, numai la 80. În chipul acesta, mormintele eroilor pot fi mai bine îngrijite.

În multe cimitire, împrejmuite cu ziduri frumoase, s'au pus cruci de piatră sau de ciment, s'au făcut plantațiuni de arbori și de flori, iar în unele s'au făcut și cripte, unde dorm înfrățiți somnul de veci, foștii dușmani din timpul războiului. La pg. 53, autorul arată că au căzut pe pământul românesc următorii patru prinți germani:

1. Prințul *Friedrich Wilhelm de Hessa*, căzut în luptele din Dobrogea la Caraorman în ziua de 18 Sept. 1916, în vârstă fiind numai de 28 ani.

2. Prințul *Heinrich de Bavaria*, comandantul batal. III din corpul alpin bavarez. A fost rănit la 7 Noem. 1916 pe muntele Surul — punctul numit Poiana Spinului — la sud-est de Titești-Argeș, iar în noaptea următoare a murit. Corpul său a fost transportat după aceea la München. Avea gradul de maior.

3. *Heinrich al XLI-lea prinț de Reuss*, sublocotenent în reg. 7 de cuirasieri din Magdelburg. A căzut în ziua de 29 Sept. 1916 la Bivolita, Jud. Teleorman și a fost înmormântat în cimitirul din orașul Alexandria. Eră în vârstă de 25 ani.

4. Prințul *Friedrich Eduard de Fürstenberg* născut la 27 Aprilie 1898, sublocotent în reg. 14 artilerie din Baden, fiul prințului Max Egon de Fürstenberg, Baden —, a fost grav rănit de o granată rusească la 31 Dec. 1916 pe înălțimea 1020 la nord de Hârja (Pasul Oituz) și a murit înainte de a i se putea da vreun ajutor. Corpul său a fost transportat în patrie și a fost îngropat în capela castelului dela Heiligenberg. Eră în vârstă numai de 18 ani și 8 luni.

Prințul Henrik de Bavaria și-a dat sufletul rostind cuvintele: „*No-blesse oblige*“ (pg. 167), iar prințul Fr. Wilhelm de Hessa fiind în fruntea unei patrule de recunoaștere.

Din 1926—31, adică timp de 5 ani, inginerul Stauss a străbătut țara noastră în lung și'n lat, vizitând toate cimitirele de eroi și toate locurile în care s'au dat lupte.

Informațiunile sale, dobândite la fața locului, la care se adaugă și cele procurate de Soc. „Cultul Eroilor“, precum și de cea corespunzătoare din Berlin numită „*Volksbund deutscher, Kriegsgräberfürsorge*“, l-au ajutat să întocmească lucrarea de care ne ocupăm. Într'însa dă amănunte prețioase asupra tuturor cimitirelor de eroi din țară. — Arată la fiecare câți eroi sunt îngropați, de ce naționalitate, starea în care se află și ce îmbunătățiri trebuie să se mai facă.

Cimitirele din Ardeal, afară de cel din Brașov, unde sunt îngropați 900 eroi, sunt mai mici, căci lupte mai grele s'au dat mai cu seamă în vechiul regat. În cimitirul din Timișoara, au fost îngropați ofițerii și trupa de pe Zeppelinul L. Z. 86 care a căzut și s'a aprins la 4 Sept. 1916. Numele ofițerilor sunt acestea: căpitan Wolff și sublocotenentii: R. Brenner, Köstlich și Krämer. Mai în urmă ei au fost desgropați și transportați în patrie, rămânând pe loc numai cellalt echipagiu (pg. 116—17).

În *Dobrogea*, luptele au durat două luni și au murit peste 20.000 ostași Români, aliați sau dușmani. Osemintele lor au fost strânse, în ultimul timp, în cimitirele din: Constanța, Medgidia, Mircea Vodă, Silistra, Daidâr și Bazargic. Cele mai mari sunt: Mircea Vodă (jud. Constanța) cu 5191 morți, Daidâr (jud. Durostor) cu 10.628 morți și Bazargic (jud. Caliaora) cu 2251 morți. Mai frumos e cel din localitatea Mircea Vodă, care are împrejurime de zid și orucii de ciment așezate în ordine desăvârșită.

În *Olenia*, cel mai frumos cimitir e cel din Târgu-Jiu unde au fost adunați peste 1300 eroi Germani și Români, căzuți în luptele de pe Valea Jiului. A fost lucrat în timpul ocupației de arhitectii grădinari R. Lange și Feuerhan, după modelul cimitirului Ohlsdorfer din Hamburg, care e socotit unul din cele mai frumoase cimitire din Europa. În mijloc, pe o cruce de piatră, sunt scrise aceste frumoase cuvinte: „*Trecătorule, tu care te bucuri de viață, salutare și fie și salută-ne și patria, căreia i-am fost credincioși până la moarte și am iubit-o mai mult decât viața*“. Autorul socotește acest cimitir ca cel mai frumos din întreaga Românie.

În *Muntenia*, sunt menționate cimitirele din zona Carpaților: (Dragoslavele-Muscel, Șuici-Argeș, Predeal, Sinaia și Azuga-Prahova), cele din orașele mai mari: *București*, în deosebi cel german „*Pro Patria*“, cu peste 1000 eroi, în frunte cu colonelul Richard Hentsch, fost șef de stat major, și *Ghencea*, unde au fost adunați toți eroii Italiani, morți în deosebi în diferite lagăre din țară; *Pitești* unde sunt peste 4500 morți; *Ploești* 3661 și Buzău peste 3000, în majoritate Români căzuți prizonieri și Ruși.

În partea de Sud a Munteniei, sunt menționate cimitirele din Alexandria și Roșiorii de Vede (jud. Teleorman) Bălării, Vlașca cu 1965 morți și cimitirul internațional din Slobozia-Ialomița, unde au fost îngropați mai ales Indieni și Africani proveniți din prizonierii luați de la Englezi și Francezi.

Cei mai mulți eroi germani sunt îngropați în județele: Râmnicul-Sărat, Putna și Botoșani. În aceste județe sunt marile cimitire de la: *Petrișorul-Racovițeni* cu 3008 morți, *Poiana lui Frunză* cu 2599 morți, *Focșani* cu peste 2500 morți, Hanul Conache, *Mărășești*, *Soveja* și *Rediu-Șipote*, unde au fost îngropați cea mai mare parte din prizonierii germani. Numărul morților din acest din urmă cimitir se urcă la 7269. Cu multă tristețe vorbește autorul despre acești compatrioți ai săi, cari muriau în 1917 și câte 100 pe zi!

La pag. 175, sunt arătați Români decorati cu medalia Crucii Roșii germane: *Clasa I*: I. P. S. Patriarh Miron, Mitropolii Necararie al Bucovinei, Nicolae al Ardealului și Locot.-Colonel Radu Macarovic, directorul societății „Cultul Eroilor“; *Clasa II* Generalii Uică și Carol Ressel, colonelii Vișan și Victor Kreisa (provenit din armata austro-ungară), Locot.-Col. D. Ionescu, căpitanii, A. Păunescu, D. Rădulescu și A. Șerbănescu, d-na A. Dr. Măcelar-Cristea Sibiu și preotul ortodox Constantin Dure din Orșova.

La urmă se dau instrucțiuni celor ce ar dori să vină în țară la noi, arătându-se ce anume formalități trebuie să îndeplinească, care ar

fi căile de comunicație cele mai lesnicioase, precum și costul călătoriei.

Lucrarea se încheie cu un tablou cuprinzător de 50 opere și 65 articole de ziare și reviste, care se ocupă în deosebi cu luptele din țara noastră și cu oimittirele de eroi.

Cele 84 vederi, toate perfect reușite, arată cum se întârșează felurile oimittire de eroi din tot cuprinsul hotarelor noastre.

Execuția tehnică a operii d-lui Stauss nu lasă nimic de dorit. Hârția e de cea mai bună calitate, iar corectura s'a făcut cu deosebită îngrijire. S'au strecurat numai puține greșeli, la câteva cuvinte și nume proprii românești. Volumul, frumos legat, folosește nu numai compatrioților autorului, ci și oricărui Român, care ar dori să cunoască oimittirele de eroi din țară, mai cu seamă că până acum n'avem în limba noastră o lucrare atât de bine scrisă și documentată.

Preot IOAN RĂUTESCU,
Dragoslavec-Muscel.

Pollyanna de Elena Porter, traducere în limba română de Henriette Krupensky Sturdza.

Autoarea scrierii *Pollyanna*, fără indoială, cu sufletul străbătut de simțiri adânc creștinești, a creat în eroina scrierii sale, „Miss Pollyanna”, un tip de viață după Sfânta Evanghelie.

Tema romanului este: *impăcarea sufletului cu lumea interioară a felurilor simțiri și porniri și cu lumea din afară.*

Miss Pollyanna, fiică de preot, începe a deveni o fericire, și pentru ea și pentru cei din jurul ei, dintr'un simplu fapt pe care, tatăl ei, l-a întipărit în mintea și inima odraslei sale, pentru slujba adevărului. Preotul dăduse să i se facă în India, unde era misionar, o păpușă pentru fetița sa. În loc de păpușă, găsi însă, într'un butoiu de marfă, o pereche de cărje. Fetița rămasă dezamăgită. Atunci, tatăl îi vorbi cu căldură izverată din credință, arătându-i că Dumnezeu le-a făcut pe toate bune și că omul, în viață, trebuie să găsească obiect de împăcare sufletească, în orice lucru, orice întâmplare și orcând. El însuși își povesti viața de până aci și-i arată cu deamăruntul întâmplarea care dăduse altă întorsătură vieții sale de preot, și, care, totodată îi strecurase în inimă sfânta sămânță a împăcării. Cucerită de povestire și transformată de puterea și frumusețea pildei, Miss Pollyanna se schimbă din temelii sufletului.

Deacum înainte, ajunge întruparea acestei idei evanghelice. Tatăl său însă e răpus de o boală. Rămâne singură pe lume, căci mama ei își dăduse sfârșitul cu mult înainte bunului ei părinte. Societatea misionară din care făcuse parte răposatul preot, cere pentru Miss Pollyanna ajutorul unei mătușe a acestei fetițe, Miss Polly, din America. Mătușă ei, Miss Polly, fiind foarte bogată, nemăritată, din cauza unui capriciu, în vârstă de mijloc și mai ales pe temeiul că era soră cu mama Miss Pollyannei, o primește, cum spunea ea... din datorie.

Eroina găsește aci un mediu foarte aspru. Mătușă o primește cu o răceală pronunțată și-i dă găzduire într'o mansardă, amenajată sumar

pentru locuit, căci mai înainte servise ca magazie. Oamenii cu care vine în atingere trăiesc o viață mahmură, închiși și posaci, duși numai de ambiții și interese egoiste. Dar, minunea prin pnterea Sfintei Evanghelii, trăind în sufletul ei, în scurt timp reușește să prefacă treptat treptat, întreaga societate din acel oraș cu care intrase în atingere. Pe toți îi învătă să joace jocul ei: „de-a mulțămirea“.

Începând cu servitoarea mătușei sale, duce fericirea chiar acolo, unde, omenește, poate nu mai eră nimic de sperat. Vizitând pe paturile lor de suferință bolnavi, capricioși și desnădăjduți de lunga lor suferință, le întoarce sufletele și-i pune în slujba adevărului.

În felul acesta, schimbă din temelii viața Doamnei *Snow*, o paralică de ani de zile, sădindu-i în suflet o nouă lumină, a fericirii în Hristos, în locul capriciilor ei de bolnavă, punându-o să lucreze cu mâinile, singurele membre sănătoase, pentru bolnavii din spitale, care aveau o stare și mai nenorocită. Refăcu viața învățatului *Pendleton*. Acesta, deși bogat, ajunsese a fi o ușă zăvorâtă pentru lumea din afară, închizându-se într'o viață de studii sterpe, și aceasta, numai din ambiția, că, vreo douăzeci de ani, mai înainte, mama Pollyannei refuzase de a veni după el în căsătorie. Nu numai atât, oi îi formă acestuia un cămin, înduplecându-l să ia și să înfiece pe un orfan cerșetor, cu numele *Jimmy*. Deasemenea, refăcu viața mătușei sale. Pe aceasta, hotărînd-o să treacă peste ambiția ei de fier și peste întunecarea și tăcerea în care se închisese ca într'un mormânt, prin căsătoria cu doctorul Chilton, care, pe vremuri, îi fusese logodnic, dar de care se desfăcuse definitiv din cauza unui neînsemnat incident —, o prinse pentru totdeauna în lațul curatei sale propovedanii și o făcu fericită.

Chiar pe preotul respectiv îl puse pe drumul adevărului, povestindu-i acestuia viața ei și a sfântului ei părinte.

În sfârșit, în scurt timp, datorită propoveduirii în cuvânt și faptă a Miss Pollyannei, în societatea înconjurătoare ei, viața deveni veselă ca în paradis: un adevărat soare răsărise în oraș, dătător de ceea ce cantă omul mai cu însetare și mai cu foc, în persoana aceasta inspirată a orfanei fiice de preot.

Dar... o nenorocire de automobil frânse amândouă picioarele „Miss Pollyannei“. Pe patul mătușei sale, într'o stare de suferință grozavă, Miss Pollyana este vizitată de toți aceia, cărora le deschisese sufletul spre adevărata lumină. Rănile erau însă de netălmăduit. După diagnosticul doctorului, ea trebuia să rămână toată viața oloagă. Acum ea începe a se desnădăjdui, dar nu pentru sine, ci din cauza întreruperii misiunii în care își cheltuise până acum focul și idealul sfânt al sufletului.

Doctorul Chilton, bărbatul mătușei sale, o duse atunci într'un oraș depărtat, în sanatoriul unui coleg al său — specialist în ramura fracturilor. După munca depusă în baza științei de către acest medic, „Miss Pollyana“ începe să facă primii pași. Astfel se încheie o suferință care o țintuise pe pat atâta vreme, dar care nu-i stinsese sfântul ideal de viațuire, căci Miss Pollyana, chiar în mijlocul marilor ei dureri, nu-și întrerupsese misiunea căreia se închinase și devenise și pentru bolnavii din acel spital o adevărată binecuvântare cerească.

Ca încheiere, recomand această carte, roada unui suflet inspira^t de adâncul și veșnicul adevăr creștin: iubirea aproapelui și vrăjmașului până la deplina jertfă de sine: căci ea produce adeseori lacrimi și cutremurări religioase în suflet. Am încredințare că cetitorul, după ce o va fi isprăvit, va fi îndrumat, de nu imbold sfânt, nu spre „mâncarea și băutura cea pieritoare“, căci acestea produc urile, nedreptățile, desfrânările și sângele criminal în această lume, ci spre „mâncarea cea nepieritoare“ și „apa cea vie“ a învățaturii Mântuitorului Hristos, care duc la pace și înfrățire, lucruri care dau vieții un sens dumnezeiesc.

Preot ION DĂNAU,
Gârbov, Gorj.

INSEMNĂRI MĂRUNTE

VORBE DE AUR.

1. Un căruțaș ajunsese în drum pe altul și-l întrebă: „ce duci tu în trăsură?“ „Rom și rachiu“, răspunse el. „Atunci cu dreptul pleacă înainte, că eu am cruce pentru morminte și vin în urmă!“

2. Americanul Veniamin Franklin, care în tinerețe a fost un sărac tipograf, și-a scris singur, înainte de moarte, inscripția pentru mormânt: „Aici doarme trupul lui Veniamin Franklin, un tipograf, ca un învăliș al unei cărți vechi, din care s'a luat cuprinsul și s'au șters slovele de aur. Totuși această operă nu se va perde, ci va apărea în o nouă ediție revăzută de autor.“

3. Un om avea răul obicei să-și bată nevasta. Întrebându-l preotul de ce se poartă atât de neomenos cu dânsa, răspunse că este rea și numai bătaia-i ajută. Atunci preotul îl sfătuî ca, înainte de a o mai bate, să citească cap. 13 din epistola I către Corinteni, care vorbește despre dragoste. El ascultă de sfat. După un timp, întrebându-l preotul de se împacă cu nevasta, răspunse că, de când citește acel capitol, nu-și mai bate nevasta.

4. În Coran, citim că un nebun a întrebat pe un înțelept: „Unde este Dumnezeu?“ «În inima ta debunăsamă că nu», răspunse înțeleptul, „căci altfel nu ai întreba“.

5. Un tată, care era dat patimei beției, eși odată din casă și apucă, peste grădinile troienite, la crășmă. Deodată aude pe cineva alergând în urma lui. Uitându-se îndărăt, a văzut pe micul său copil. „Fugi acasă, că te îneci în omăt“ i-a zis tatăl. „Tată“, răspunse copilul, „nu avea grijă! eu mă duc pe urmele tale“. Răspunsul acesta îl pătrunse adânc pe părinte. Se întoarse acasă și se făcu om de treabă.

6. „Cât de mare este Dumnezeu?“ întreabă odată un necredincios pe un credincios. Acesta răspunse: „El este atât de mare, că umple toată lumea, și așa de mic, că intră în inima mea“.

7. Un bogat și cu credință în Dumnezeu, văzând că oamenii sânt răi și fără credință, puse pe ușa casei sale o hârtie pe care scrisese: „Cine va veni azi la mine între orele 11-12, aceluia îi voi plăti datoriile ce le are“. Mulți citiră această veste și nu voiau s'o creadă, socotind că e o glumă. Înainte de ceasurile 12, trecu pe lângă casă un om bătrân dela țară. Ceti și el vestea și intra înăuntru. „Câtă datorie ai?“ întrebă bogatul. „O mie de lei“, zise el. „Bine“. Scoase banii și-i dădu moșneagului. Cuprins de bucurie, bătrânul eși din casă. „Ei! Ți-a plătit datoria?“ îl întrebară cei deafară batjocoritor. „De bunăseamă“ și arătă bani. Atunci toți se năpustiră pe trepte ca să ajungă în casă, dar în acea clipă ceasornicul sună 12 și ușa se închise.

8. Un ofițer se tânguia odată unui preot, zicând că nu poate fi cineva și ofițer bun și creștin bun, pentru că o instrucție și comandă nu poate să se facă fără injură. „Și totuși, cunosc un ofițer, care n'a injurat“, zise preotul. Acesta a fost sutașul din Capernaum, care zicea soldaților săi: „du-te!“ și se ducea, și altuia: „vino!“ și venea, și slugii sale: „fă aceasta!“ și făcea (Matei 8, 9).

9. Istoricul grec Xenofon povestește că, pe când Astiage, regele Mediei, dădu odată o masă curtenilor săi, și micul său nepot Cyrus îi oferă un pahar cu vin. Regele îi zise: „Bea tu întâi din pahar, căci tu ești „paharnicul meu!“ „Aceasta nu o fac“, zise copilul. „Și de ce?“ „Trebuie să fie otravă, căci v'am văzut eri cât de sălbatici și nebuni ați fost după ce ați băut, că nu se mai cunoștea cine este regele și cine sluga“.

10. Un preot pleacă odată la drum cu un negustor și, din vorbă în vorbă, au ajuns să vorbească și despre lucruri religioase. Negustorul spuse preotului: „La morala creștină țin foarte mult, dar la dogmă nu“. Preotul îi răspunse: „Dumneata ești negustor și știi că cheltuielile trebuie să se acopere cu veniturile. Morala creștină cere de la noi cheltuieli: Să iubești pe aproapele; să faci bine; să fii milostiv; dar de unde primesc eu puterea pentru a face aceasta? Dela credință, Altfel ajung falit și nu pot face față plăților“.

11. Regele Hiero din Siracusa întrebă odată pe înțeleptul grec Simonide: „Cine este Dumnezeu?“ Acesta ceru o zi de răsădărire, apoi 2, 4, 8. În sfârșit, regele, nerăbdător, îl sili să răspundă. Atunci înțeleptul mărturisă: „Cu cât gândesc mai mult să răspund cine este Dumnezeu, cu atât mai tare mă tulbur și nu pot răspunde“.

12. Pe frontispiciul castelului din Lichtenstein, este următoarea inscripție:

„Mai mulți se'neacă'n bere, vin
Decât în Dunăre și Rin“.

13. Un înțelept din vechime a sărăcit atât de tare, că nu avea nici încălțăminte. Din pricina aceasta, se hotărâ să meargă la templu să se plângă zellor. Dar pe treptele templului văzu

un cerșitor, care n'avea picioare. Văzând aceasta, mulțami zeilor că nu este ca cel de afară și că are picioare sănătoase.

14. In Talmud, cetim: „La cel dintâi pahar, omul este o vulpe, la al doilea un leu, iar la al treilea un porc“.

15. Un frate a supărat odată pe sora sa și, cu toate că mai târziu îi păru rău și o rugă să-l ierte, ea nu voi. Atunci tatăl îi zise: „Dacă nu-l ierți pe fratele tău, nu-ți mai dau voie să spui „Tatăl Nostru“, căci îl mințеști pe Dumnezeu, când zici „și ne iartă nouă greșalele noastre, precum și noi iertăm greșelilor noștri“.

Preot MIHAI BOCA
Părteștii-de-jos; Bucovina.

Ș T I R I

Sf. Sinod și-a ținut din nou după Paști ședințele întrerupte. S'a adunat Luni, 15 Mai a. c. și a discutat chestiunile care urmau să se discute la prosinodul dela Sf. Munte. In totul; erau 15 întrebări care trebuiau limpezite. Apoi a mai discutat despre candidații de preoție care s'au înmulțit prea mult. A hotărât ca să se hirotonească pe viitor numai licențiați în teologie.

Mitropolitul Albaniei în București. In ziua de 17 Mai a. c., a sosit în București I. P. S. *Visarion*, Mitropolitul ortodox al Albaniei, pentru a lua parte la două adunări creștinești internaționale, care însă au fost amânate pe toamnă. Inalt Prea Sf. Sa a fost primit în audiență de M. S. Regele și a fost prezentat de d. *N. Iorga*, pe atunci prim-ministru, membrilor Sinodului permanent. In ziare, au urmat discuțiuni, dacă Inalt Prea Sf. Sa este ori nu este mitropolit canonic, de oarece Biserica sa încă nu e recunoscută ca de-sine-stătătoare de Patriarhul ecumenic. Duminică, 22 Mai, Inalt Prea Sf. Sa a vorbit coloniei albaneze la biserica albaneză din București.

Profesorii teologi în comisiunile de bacaloriati. — Anul trecut, destul de mulți dintre profesorii facultăților de teologie au fost numiți prezidenți în comisiunile de bacaloriati. După o lungă neîntrebuințare a lor în astfel de chemări, d. *N. Iorga* a chemat pe mulți la această sarcină. Anul acesta, n'a mai fost numit decât numai Păr. *N. Popescu*, dela facultatea de teologie din București, iar d-nii *I. Ciobanu* și *P. Constantinescu*, dela facultatea de teologie din Chișinău, au fost numiți, dar ca profesori care nu predau teologia, ci au numai studii mirenești pe lângă o facultate de teologie. Deci teologii au fost ținuuți la ușă.

Societate călcatoare a Duminicii.—Preoții au primit poruncă să sprijine Societatea „Principele Mircea”, ca aceea care și-a luat sarcina de a îngriji de copii. Dacă însă sarcina aceasta e bună și societatea trebuie ajută, nu se mai poate aceasta însă când ne gândim la mijloacele pe care le întrebuițează. În adevăr, afară de răutăți de mai nainte, pe care le-am biciuit la vremea lor, acum citim altele: Pune la cale serbări câmpenești pentru zilele de Duminici, începând dela 9 dimineața. O asemenea serbare a fost orânduită și dată în știrea lumii pentru Duminica dela 26 Iunie a. c., în pădurea dela Băneasa, dela ceasurile 9 dim. până la 12 noaptea. Iată deci serbarea pusă pe Duminică la ceasul slujbei! Merită ajutată o asemenea societate? Despre această serbare se poate citi în *Universul* dela 23 Iunie a. c.

Congresul Oștil Domnului. — În zilele de 19 și 20 Iunie a. c., s'a ținut în Sibiiu, congresul societății creștinești de înfrânare a beției, numită *Oastea Domnului*. Au venit membri ai acestei societăți, din toate părțile țării, ca la 1500 de oameni, bărbați și femei. Au fost de față la slujbă în zilele de Rusalii și Sf. Treime, în marea catedrală din Sibiiu, unde s'au ținut cuvântări. Feluritele pâlcuri aveau steaguri pe care era scris locul de unde vin. Pe fețele tuturor era veselie și cucernicie. Cu adâncă pătrundere au ascultat Sf. Slujbă săvârșită de I. P. S. Mitropolit *Nicolae* și de P. S. Arhiereu *Vasile*, încunjurați de mulți preoți și diaconi. Toiul congresului a fost în ziua II, când s'au rostit cuvântările de deschidere a congresului în sala *Thalia* din Sibiiu. A prezidat I. P. S. Mitropolit *Nicolae*, care a rostit întâia cuvântare. Apoi au vorbit preoți din multe laturi ale țării. Din București, au vorbit Păr. Arhimandrit *Scriban*, Păr. *Onatu* dela biserica *Ghencea*, Păr. *Serpoianu* dela biserica *Podeanu*, iar dintre mireni scriitorul *Lascarov Moldovanu* și d. I. *Gr. Oprișanu*. Din țară, au vorbit, Păr. *Turicu* din eparhia Aradului, Păr. *Ioja* din Oradea, Păr. *Tudoran* din Romanaji, Păr. Protopop *Duma* din Petroșani și alții. După încheierea adunării, frunțașii oaspeți au fost poștiți la un ospăț la I. P. S. Mitropolit *Nicolae*, în frumoasa sa vilă dela marginea orașului. Intre oaspeții dela congres, trebuie să pomenim pe d-na Brăiloiu din București, mare proprietară în Ialomița, cârmuitoarea de odinioară a cunoscutei societăți *Tibișoiul* din București.

După ameazi, preoții au venit cu toții în mijlocul ostașilor, găzduiți la Academia Teologică. Aci au cântat împreună, preoții au rostit multe cuvântări, în mijlocul unei vii însuflețiri creștinești. Ceasuri întregi au fost trăite în cântări duhovnicești și în graiuri pentru inimă. Toți ostașii știu o sumă de cântări bisericesti. Ele au răsunit și în gară, la plecarea oaspeților. Congresul s'a încheiat în seara de 20 Iunie a. c. Acesta a fost cel înăi congres al Oștil Domnului, după 10 ani de ființare. Ea are azi 60,000 de membri și a împraștiat în toată țara în această vreme 350,000 de volume.

Alegerea episcopului Hușilor. — O clipă, se luase hotărârea ca această alegere să se săvârșească în această lună Iunie. Cu această veste și cu această măsură a venit d. N. Iorga la Sf. Sinod, când a înfățișat acolo pe I. P. S. Mitropolit Visarion al Albaniei, în trecuta lună Mai. Totuși această hotărâre a fost părăsită. Alegerea se va face la toamnă. Mai bine. Nu era acum atmosfera de a face o alegere, față de pregătirile pentru alegerile celelalte care frământă țara.

Dela teatru la mănăstire. — Sunt puțini ani de când ziarele vesteau și răspândeau știrea că vestita artistă de teatru Eva Lavalrière a părăsit izbânzile scenei pentru a intra în mănăstire. Acum o veste nouă: Artistă Yvonne Hautin a intrat și ea în mănăstire. Primirea shimei monahale s'a făcut cu mare strălucire, în fața Cardinalului Verdier, arhiepiscopul Parisului, la 18 Iunie a. c., în biserica mănăstirii benedictinelor Saint-Louis du Temple din Franța. Ea făcea parte din personalul teatrului la Comédie Française. Nu se știe pricina plecării ei din viața de teatru, vom afla însă într'o zi. Oricum, se înțelege de pe acum cât de sfărămičioase sunt plăcerile pământești, care odată te scârbesc de ele. Pășirea aceasta dela un teatru la mănăstire a stârnit mult freamăt în lumea mare și a lăsat o vie întipărire.

Prosinodul dela Atos. — În această lună, la Rusalii, urma să se deschidă ceiace s'a numit „Prosinodul dela Atos“. Se vorbise mult despre el și era înconjurat de mari așteptări. În clipa din urmă însă, s'au ivit greutăți care au împedecat ținerea lui. Urmează să se ție la altă dată, care se va da de știre mai târziu.

Congres euharistic catolic din Dublin. — În această lună s'a deschis la Dublin, capitala Irlandei, un congres euharistic, pentru care s'au făcut mari pregătiri. Cardinalul Lauri a fost însărcinat de Papa să ia parte la congres. A fost primit de mulți credincioși la țărmul Angliei dela Folkestone și în Londra, unde s'a oprit numai puțin. Orașul Dublin a fost împodobit cu verdeață și steaguri. Miezul congresului a fost Duminică, 26 Iunie a. c., când s'a săvârșit o liturghie solemnă sub cerul liber, în marea grădină Phoenix. Un mare altar se clădise pentru aceasta. Se socotea la 700.000 mulțimea celor ce aveau să ia parte la acea slujbă. Din toate părțile lumii au sosit preoți și credincioși. A fost poftit să ia parte la primirea solului Papii și guvernul Statului liber irlandez, dar guvernatorul general, care înfățișează pe regele Angliei, n'a fost poftit.

Obol bisericesc pentru Smaranda Brăescu. — Preotul Al. M. (nu iscălește întreg) din Licurici, Teleorman, scrie în „Universul“ din 22 Iunie a. c., că în biserica din parohia sa, s'au ridicat neîncetat rugăciuni pentru „fata aerului“. A trimit danie din partea parohiei Cuvioasa Paraschiva pentru ajutarea compatriotei noastre de peste Ocean.

BIBLIOGRAFIE

Dr. *Costache Dăniță*, **Evanghella în fața Științei**. I. Alexandria, 1932, volum de 63 de pagini, în formatul cărților de școală, prețul 20 de lei.

Autorul ei e medic cu dragoste de învățatura creștinească. Cartea sa apără credința noastră. Din pricina aceasta, trebuie primită cu drag. Vom scrie despre ea mai amănunțit mai târziu.

Emil Samoil, **Ziaristica**. București 1932, volum de 344 de pagini, în formatul cărților de școală. Prețul 100 de lei.

Scrierea aceasta a fost vestită cu multe surle și te așteptai să vezi că cine știe ce va fi în ea. Totuș e mai prejos de toate așteptările. Autorul e puțin pregătit pentru sarcina pe care și-a luat-o. Informațiunea sa e foarte slabă. De ajuns să spunem că, între revistele teologice din București, pune foi, reviste ungurești și evreești, de care nimenea n'a auzit, iar de «Biserica Ortodoxă» habar n'are. De cele din țară, nu știe nimic din cele ortodoxe, când numai Moldova are 12, dar le pune pe cele catolice. Pe cât se pare, catolicii s'au îndesat să trimeată știri despre ei și ale lor, pe când noi nu. Așa se face că găsim fel de fel de date despre personajii catolice. Despre d. Mariu Theodorian se spune că scrie la «Irenikon». Cine era să știe asta decât cel care a trimes-o!

Din Sibiu, autorul știe pe *Kirchliche Blätter*, iar de *Revista Teologică*, de *Lumina Satelor*, de *Oastea Domnului*, nu știe nimic! Din Sibiu, Chișinău, nimic, unde doar sunt tipărituri religioase. Vor oamenii să fie autori!

D. Murărașu, **NAȚIONALISMUL LUI EMINESCU**. București, 1932. Editura „Bucovina”. Mare volum de 414 pagini, foarte temeinic lucrat, cu cercetare de multe izvoare și după toate manuscrisele rămase dela Eminescu. Se cercetează aci mai cu seamă partea de proză a lui Eminescu, articolele sale politice din ziarul „Timpul”. Trebuie scris mult pentru a face o dare-de-seamă pe larg despre o asemenea lucrare. Autorul e profesor secundar în București, bărbat mult adâncit în astfel de studii. Cartea costă 180 de lei și e una din scrierile cele mai de seamă din vremea din urmă dela noi. Cine o va citi va învăța o sumă, de lucruri despre marele nostru poet, iar pentru partea bisericească va învăța să prețuiască mai mult limba veche pe care Eminescu a prețuit-o mult și va păstra cu drag amănuntul despre cât de mișcat s'a simțit Eminescu la serbarea din 1875 la Iași, la sfințirea monumentului lui Grigore Ghica, când a auzit limba din rugăciunile preoților. Aceia i s'a părut adevărata limbă românească.

Economul *Anghel Constantinescu*, **Invierea**, broșură de 16 pagini, în format mare. E nr. 1 din *Biblioteca Societății Ortodoxe*, filiala Brăila, care s'a înființat de curând în acel oraș. Costă 3 lei și se cere la autor, biserica Sf. Paraschiva, Brăila.

Glasul Bisericii, lunie 1932. Acesta e organul parohial al bisericii *Cuvioasa Paraschiva* din Brăila. Nu se mai tipărea de mulți ani, dar din Mai anul acesta iese din nou. Ii urăm spor și să nu mai înceteze.

Al. Lascarov-Moldovanu, **Biserica Năruită**, roman, București, editura „Națională” S. Cornei, 1932. Prețul 25 de lei. D. Lascarov-Moldovanu e cunoscutul scriitor creștin, care se află adânc intrat la lucrul creștinesc dela biserica *Zlătari* din București. Scrisul său merită citit, fiindcă totdeauna strecoară gânduri curate creștinești. În scrierea aceasta mai puțin, că e mai mult literatură, dar în altele mai mult.

Ștefan Gh. Popescu-Ludești, **Păcatul Original**. Poem biblic, 230 de pagini în formatul cărților de școală. E o scriere ciudată a unui învățător, de a înțelege Biblia. E plină de gânduri nesăbuite care te lasă uluit. Ce se apucă să scrie unii oamenii și cum înțeleg Biblia!

POȘTA REDACȚIEI

D-lui *Marin D. Popescu-Deagul*, Desgurile, Argeș. Când nr. de pagini ne-a scăzut așa de mult, mai avem noi loc pentru stihuri! Se înțelege, cu aceasta nu rostim cuvânt dispreț pentru poezie. Dar având lucruri care ne strâng mai de aproape, nu ne rămâne mult loc pentru stihuri poetice. De aceea vedeți că le îngrămădim și noi în câte o rămășiță de pagină, acolo unde nu mai este loc pentru un articol. Așa vom face și cu ce primim din acest soi de scris, afară, se înțelege, de lucruri prea strălucite care trebuiesc prețuite în deosebi.

Părintelui Iconom *Alexandru Cristea*. Ivești, Tecuci.

Tipărim totdeauna cu plăcere ce ne trimeteți Prea Căcernicia Voastră despre hărnicia cercului pastoral pe care-l cărmuiți. Socotim și noi că e bine ca și alți preoți să vadă oum se lucrează aiurea, cum și toată amănunțimea cu care se lucrează la Sfințiile Voastre. Dar vă rugăm să ne faceți și nouă o înlesnire, când ne trimeteți material de dat în tipar: 1. Scrieți lucrurile cât mai pe scurt. Fără a tăia din materie, se poate totuși ca ea să nu cuprindă vorbe de prisos. Aș dori ca Sf. Voastră înșivă să faceți cântărirea aceasta: Luați, de pildă, ce am tipărit

mai înainte și puneți în alăturare cu ce ne-ați trimis. Veți vedea că nu lipsește nimic ca fapte, dar lipsește ca prisos de vorbe și fraze. Eu am mai tăiat, pentru că nu putem risipi spațiul pe înșirări de vorbe care nu sunt de trebuință. Omul care poate pune mult în puțin e mai meșter și mai de merit decât cel care înșiră vorbărie zadarnică.

Văd că așa vă lucrați și procesele-verbale, pe care apoi ni le trimiteți nouă spre tipărire. Apoi în procesul-verbal se cuprind numai așternerea strânsă a faptelor. În el nu se face literatură. Deci ce este aceea să scrieți că tedeumul s'a slujit (Sf. Voastră scrieți *oficiat*, iar eu șterg aceasta totdeauna) în cutare biserică, cu trei turnuri, cu 5 clopote nouă, turnate în Zürich și al căror sunet se aude până la Roman?

Părinte Iconoame, revărsări de acestea ale inimii merg în predică, dar nu în procesul-verbal. De aceea, dacă faceți alăturarea pomenită de mine, veți vedea că acestea eu le-am tăiat fără milă. Să știți însă că nu cu pagubă, ci cu folos, fiindcă mai ușor se citește lucrul în alcătuirea strânsă pe care am dat-o eu, decât în lăbărțarea pe care o dați în alcătuirea dela Ivesți.

2. De asemenea, vă rog, nu mă dați de muncă cu o limbă pe care eu n'o pot primi aici și pe care trebuie s'o schimb. Eu niciodată nu voi lăsa să treacă despre Sf. Liturghie că „s'a oficiat“, ci numai că „a fost slujită“ ori „a fost săvârșită“.

Ce este aceea „s'a oficiat“? De unde ați mai scos și vorba aceasta? Că o scriu ziarele? Da, dar preotul trebuie să învețe dela ziare, ori ziarele dela el? Uite, eu silesc ziarele să învețe și sunt mai mulți ziaristi care-mi mărturisesc că ei învață românește dela mine. În ziarele lor, eu scriu o limbă pe care ei n'o pot scrie și-i silesc să gândească în croiala românească a graiului.

Apoi cu atât mai mult în tipăriturile (Sf. Voastră ați scris *publicațiunile*) noastre, trebuie să scriem graiul bisericesc. Preotul are limba bisericească, după care trebuie să se ia, nu cea a ziarelor. Trebuie să avem atâta îndrăzneală pentru ale noastre, că să dăm lumea după noi, nu noi după lume.

Dar la Sf. Voastră a fost de atâtea ori cuvântul „oficiat“ și câte altele, pe care a trebuit să le înlocuiesc, încât îmi este o mare răpire de timp să tot stau să îndrept. Prin urmare Vă rog, pe viitor, aveți și Sf. Voastră grijă de noi și scrieți-ne așa, ca să nu avem atâta de muncă.

3. De asemenea, vă rog, din partea lucrătorilor tipografi: nu ne trimeteți tablouri așa încâlcite, cu atâtea amănunțimi, că nu tot ce scrii pe hârtie, în toate întortocherile, se poate face ușor din slova tipografiei.

Ca să vă fac eu tabloul cel pe două pagini, trebuie să se culeagă cu slovă mică și să potrivească să iasă și în tipar pe două pagini, una în fața alteia, în revistă. Dar aceasta nu e prea ușor. Vedeți că, în nr. trecut n'am mai făcut așa, ci aceeași materie, fără a lipsi nimic din ea, se găsește turnată în altă așezare. A fost meșteșugul d-lui *Iorgu Mihai*, capul culegătorilor din tipografia noastră, care a chibzuit că e mai lesnicios așa. Faceți și Sfințiile Voastre așa pe viitor. Nu ne mai dați de muncă și cu aceasta, ca să potrivim ce întoemire mai ușoară să dăm materiei pe care ne-o trimiteți.

4. Vă mai rog una: Nu ne mai trimiteți nimic, până ce nu citiți încă odată cele scrise. Căci iată ce constat: Dați cuiva să copieze; dar acela nu e un om prea meșter, greșește și se strecoară greșeli pe care trebuie să le îndrept eu. Apoi nu ajunge că vă fao slujba de a vă da lucrurile în tipar? Să mai și muncesc cu ele?

5. Și mai am încă una de adăugat: Iscăliți-vă cum se cade, pentruca oamenii să știe ce să culeagă. Nimenea nu este dator să ia mângăliturile drept iscălituri. La ce să răpezi câteva trăsături în goană, ca și cum lumea tre'buie să știe că aici e numele cutărnia? Lumea nu știe și pune în loo „indescifrabil“.

Știi, Regele Carol I ce frumos iscălea: CAROL... De ce să socotim că noi avem mai multe iscălituri de pus decât el și să dăm goana cu condeiul pe hârtie? Ce limpede iscălea și Regele *Ferdinand* și tot limpede și M. S. Regele *Carol II* și tot așa Patriarhul nostru și tot așa răposatul Mitropolit *Atanasie* și foștii Mitropoliți *Iosif Gheorghian* dela Bnourești și *Iosif Naniescu* dela Iași! Ce este aceea să plesnim ochii oamenilor ca să descurce scrisul nostru?

Veți spune că eu știu cine scrie. Da, eu știu, dar cei din tipografie nu, și atunci eu trebuie să scriu ca să știe ei ce să culeagă... „Iconomul Alexandru Cristea“. Deci tot beleaua pe capul meu, ca să trec vremea ou îndreptări, care ar putea să nu fie de nevoie. Deci credem că ne-am înțeles și că pe viitor vom avea munca mai ușoară.

Arhim. SCRIBAN

MULȚĂMIRI

Epitropia Parohiei *Baba Ana*, jud. Buzău, aduce vii mulțămiri d-lui *Niță Preda* din comuna *Tohani*, Buzău, că, după îndemnul preotului paroh *B. Dimitriu*, a dăruit bisericii parohiale Adormirea din *Baba Ana* un sfeșnic de alamă în preț de 1500 de lei. Dumnezeu să-i lumineze calea și să-l dăruiască însutit!

Parohia bisericii din *Stroești*, Argeș, aduce mulțămiri călduroase d-lui *Constantin Toteanu*, fiu al acestui sat, azi proprietar în București, Orzari 15, cum și familiei sale, pentru dania de 3.000 de lei, dați ca ajutor la cumpărarea unui clopot al bisericii din *Stroești*, și pentru un rând de veșminte, în preț de 6.000 de lei, dăruite acelei biserici, la Sfintele Sărbători ale Paștelui din acest an. Dumnezeu să le dea spor întru toate și fericirea vieții de veci!

DE CARȚILE RITUALE, LITERATURA BISERICESCĂ, ICOANE ȘI IMPRIMATE CE SE AFLĂ
DE VÂNZARE LA TIP. CARȚILOR BISERICEȘTI, STR. PRINCIPATELE-UNITE 60, BUCUREȘTI

VALABIL DELA 1 IUNIE 1932

Cărți noi de ritual broșate

	LEI
Acatistul Sf. Treimi	12.—
Arhieraticonul	150.—
Acatistul Sf. Spiridon	5.—
Apostolul	500.—
Aghiazmarul	200.—
Carte de Tedeum	40.—
Cazania	250.—
Ceaslovul mic	100.—
Dumnezeieștile liturghii	180.—
Evanghelia	400.—
Evhologiu (Molitvenic)	450.—
Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur	35.—
Mineul pe luna Ianuarie	350.—
Mineul pe luna Februarie	300.—
Mineul pe luna Martie	300.—
Mineul pe luna Aprilie	300.—
Mineul pe luna Maiu	300.—
Mineul pe luna Iunie	300.—
Mineul pe luna Iulie	380.—
Mineul pe luna August	350.—
Mineul pe luna Septembrie	350.—
Mineul pe luna Octombrie	400.—
Mineul pe luna Noiembrie	400.—
Mineul pe luna Decembrie	400.—
Paraclisul, Acatistul și viața Sf. Dimitrie	25.—
Paraclisul și Acatistul Cuv. Paraschiva	20.—
Paraclisul Sf. Mucenic Haralambie	15.—
Penticostarul	350.—
Prohodul Domnului	20.—
Panahida	25.—
Rânduiala Proscomidiei (tablou)	20.—
Rânduiala Ridicării Panaghiei	20.—
Služba Sfinților Steagului unei Corporații	10.—
Rânduiala Sfinților Steagului unei școli de P. S. Iacov Bărlădeanu	10.—
Služba Sfinților Bisericii	50.—
Služba Invierii	40.—
Tipic Arhieresc de Ep. Silvestru Bălănescu	15.—
Tipicul Bisericesc	100.—
Triodul	600.—

Cărți de rugăciuni

Păine spre ființă, broșată	7.—
" " " cartonată	12.—

Cărți de literatură bisericească, broșate

Activitatea preoților în campania 1916—1918 de Ec. C. Nazarie 1921	15.—
Adventismul din punct de vedere biblic, rațional și moral-practic, de Pr. D. Georgescu	25.—
Artă și Pornografie, de Pr. Ioan N. Ionescu	20.—
Autocefalia Bisericii Române	5.—
Biserica Ortodoxă și cultele străine	30.—
Biserici cu averi proprii (Legată în pânză)	40.—
Biserica Stavropoleos	75.—
Carte foarte folosite de sullet	10.—
Casa Bisericii	60.—
Contribuții La Istoria Dreptului Bisericesc, de d-l Dr. I. Matei	75.—
Calendarul pe toți anii	50.—
Comentariile epistolei către Evrei, traduse după Sf. Ioan Hrisostom, de P. S. Teodosie Atanasie	70.—
Cuvântări de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea	60.—
Creștinismul și studiul naturii de F. Bettex, trad. de Pr. I. Negoită și N. Donos	45.—
Cuvântări și Pastorale de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea	50.—
Cuvântări și predici, idem, editate pe velină	150.—
Cuvântări și predici, idem, editate hârtie scris	120.—
Confesiuni și Secte de P. S. Arhiepiscop Grigorie Leu Botoșăneanu	120.—
Chemări de departe (Predici la Radio), ținute de Pr. Toma Chiricuță, Pr. Gh. Comana, Pr. Marin C. Ionescu, Pr. Manea Popescu	80.—
Contribuții la reviziunea Liturghierului Român Pr. Prof. P. Vintilescu	100.—

	LEI
63. Evanghelia sau viața și învățătura Domnului Iisus Hristos, de Melhisedec	25.—
64. Fecioara Maria, de Pr. Ioan N. Ionescu	20.—
65. Istoria Bisericească Universală și Statistica Bisericească, de Eusebiu Popovici, traducere de Atanasie Mironescu, fost Mitropolit Primat, vol. II broșată	150.—
Idem vol. III broșată	120.—
IV	200.—
66. Istoria Bisericească de Sozomen, trad. de I. P. S. Iosel Gheorghian	60.—
67. Istoria Preciilor la Români, de Ep. Dr. Gr. Comsa	50.—
68. Istoricul mănăstirii Cernica, de I. P. S. Atanasie Mironescu, fost mitropolit Primat	100.—
69. Lucrarea creștină socială în parohie, de Pr. Dr. M. Bulacu	30.—
70. La altarul Neamului de P. S. Grigore Episc., Arad	10.—
71. Legea Organică a Sf. Sinod	4.—
72. Mărturisirea Ortodoxă	50.—
73. Neagoe Basarab și Sf. Nilon	5.—
74. Origina și valoarea istorică a Evangheliei după Ioan, diacon H. Roventă	50.—
75. Pe urmele lui Hristos de Pr. Gr. Petrov, trad. de Episc. Nic. Munteanu	45.—
76. Predici de Dr. Tarnawsky Vol. I, II și III a lei 100 Vol.=	300.—
77. Predici la sărbători bisericești	25.—
78. Sf. Evanghelia dela Matei de Pr. Dr. I. Mihălcescu	18.—
79. Studiu despre Ierarhie	5.—
80. Știință și Religie de I. P. S. Iosel Gheorghian	20.—
81. Sinodul III. Ecumenic din Efes (431) de Pr. Dr. I. Mihălcescu	65.—
82. Teologia Dogmatică Ortodoxă, de Silvestru Episc. de Canev, trad. de Pr. Negoit, III, IV a lei 75 = ...	150.—
83. Valoarea actuală a Canoanelor de Pr. C. Dron	100.—
84. „Daruri și adevăruri” de Pr. C. Dron	70.—
85. Canoanele text și interpretare. Pr. C. Dron	100.—
86. Viața lui Constantin-Vodă Cantemir, de N. Iorga	60.—
87. Vrei să fi înțelept?	20.—

Cărți de muzică bisericească

88. Cântările Sfintei Liturghii, de I. Pop-Pasărea	60.—
89. Catavasier (cartonat) de I. Pop. Pasărea	125.—
90. Liturghier de strană (cartonat) de I. P. Pasărea	125.—
91. Anastasimatar, de N. Barcan	25.—
92. Anastasimatar, de Pr. Stupcanu	80.—

Imprimate și registre de contabilitate

93. Un stat parohial	3.—
94. Un carnet cu 50 certificate de botez	50.—
95. Un carnet cu 50 certificate de cununie	50.—
96. O serie mare de registre de contabilitate compusă din: 1 reg. de partizi, 1 reg. plăți, 1 reg. încasări, 3 bugete, 3 conturi, 3 coperte și 2 borderouri	96.—
97. Un singur registru mare de partizi	20.—
98. Un singur registru mare de plăți	20.—
99. Un singur registru mare de încasări	20.—
100. O serie mică registre de contabilitate compusă dintr-un reg. mic de partizi, 1 reg. mic de plăți, 1 reg. mic de încasări, 3 bugete, 3 conturi și 5 coperte	79.—
101. Un singur registru mic de partizi	15.—
102. Un singur registru mic de plăți	15.—
103. Un singur registru mic de încasări	15.—
104. Un compt	4.—
105. Un Buget	4.—
106. Un Borderou	1.—
107. O copertă (mapă)	2.—
108. Un registru pentru înscrierea botezaților	80.—
109. Un registru pentru înscrierea căsătoriilor	80.—
110. Un reg. pentru înscrierea înmormântărilor	80.—
111. Un registru de intrarea hârtiilor	75.—
112. Un registru de esirea hârtiilor	75.—
113. Condică de expediție	50.—

Icoane mari foi volante mărimea 28/40
8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos),
Înviearea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina,
Sf. Împărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei
Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Bo-
tezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, Sf.
Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire,
Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28
5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții Împărați, Maica Dom-
nului, Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf.
Ioan Botezătorul, Înviearea Domnului, Sfinții
Apostoli, Sf. Ecaterina, Sf. Trei Ierarhi, Buna
Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru,
Sfinții Voevozi, Sfântul Nicolae, Adormirea
Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Treime.

O serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate
pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000.

O singură icoană lei 700.

Cei patru Evangheliști și Împărații pe satin
pentru sfinții de biserică (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton mărimea
15/23, 15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Înviearea Domnului, Maica
Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții

Împărați, Sf. Apostoli, Sf. Voevozi, Sfinții
Trei Ierarhi, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul,
Sf. Ecaterina, Sf. Paraschiva, Buna Vestire,
Botezul Domnului, Adormirea Maicii Dom-
nului, Sf. Spiridon și Sf. Treime.

Icoane mari, aplicate pe carton mărimea
23/35 50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Iisus Hristos, Înviearea
Domnului, Buna Vestire, Botezul Domnului,
Sfânta Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Împărați, Sf.
Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Trei
Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Ioan Botezătorul, Sf.
Voevozi, Adormirea Maicii Domnului, Sf.
Spiridon și Sf. Paraschiva.

Cărți poștale cu iconițe în culori, a 2 lei
bucata.

1) Sf. Gheorghe, 2) Sf. Mihail, 3) Sf. Teodor
Tiron, 4) Sf. Teodor Siraflai, 5) Sf. Nistor,
6) Sf. Mercurie, 7) Buna-Vestire, 8) Botezul
Domnului, 9) Adormirea Maicii Domnului
10) Sf. Pantelimon, 11) Maica Domnului, 12)
Mântuitorul (Iisus Hristos), 13) Înviearea Do-
mnului, 14) Sf. Treime, 15) Sf. Ecaterina, 16)
Sf. Împărați, 17) Sf. Apostoli, 18) Sf. Nicolae,
19) Sf. Trei Ierarhi, 20) Sf. Dumitru, 21) Sf.
Spiridon, 22) Sf. Voevozi, 23) Sf. Paraschiva,
24) Sf. Ioan Botezătorul.

Iconițe Cărți poștale aplicate pe carton Lei 6.

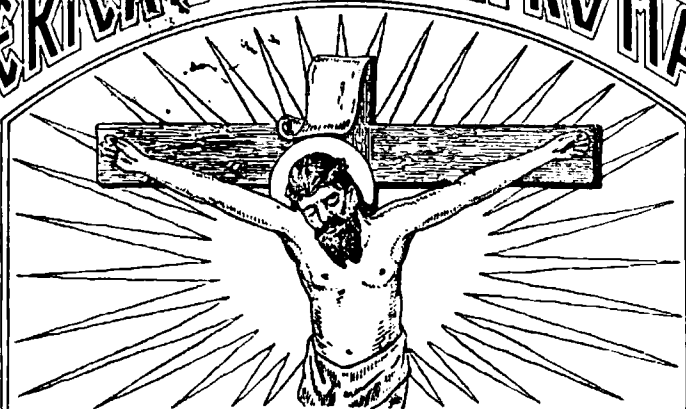
Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză		Pânză peste tot		Pânză și hârtie			Piele și pânză		Pânză peste tot		Pânză și hârtie	
	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.		Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.
1. Arhieraticonul . .	300,-		225,-				19. Mineiul pe luna Mai . .	560,-	510,-		460,-		
2. Aghiazmatarul . .	410,-		350,-		300,-		20. Mineiul pe luna Iunie . .	560,-	510,-		460,-		
3. Apostolul	770,-		680,-		650,-		21. Mineiul pe luna Iulie . .	590,-	540,-		490,-		
4. Cartea de Tedeum . .	153,-		115,-		100,-		22. Mineiul pe luna August . .	560,-	510,-		460,-		
5. Cazania	425,-		375,-		350,-		23. Mineiul pe luna Septembrie	560,-	510,-		460,-		
6. Cartea de rugăciuni p. tot Românul			80,-				24. Mineiul pe luna Octombrie	610,-	560,-		510,-		
7. Catavasierul			175,-				25. Mineiul pe luna Noiembrie	610,-	560,-		510,-		
8. Ceaslovul mic	250,-		220,-		200,-		26. Mineiul pe luna Decembrie	610,-	560,-		510,-		
9. Dumnezeștile liturghii	310,-		280,-		250,-		27. Noui Testament, Editura Inst. Biblic ortodox român, tradus de Pâr. Grigorie (Gala Galactioa)		100,-				
10. Evhologiu	710,-		650,-		590,-		28. Paraclisul sf. D-tru	138,-	100,-		80,-		
11. Evanghelia	820,-						29. Penticostarul	620,-	530,-		430,-		
12. . . . . în piele peste tot, lei			1300,-				30. Prohodul Domnului	138,-	100,-		80,-		
13. Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur	165,-		140,-		110,-		31. Panihida	138,-	100,-		80,-		
14. Istoria Bisericească de Eusebiu Popovici Vol. I.	225,-		200,-				32. Psaltirea	175,-	120,-		100,-		
Idem	250,-		225,-				33. Rânduiala Ridicării Panighiei	138,-	100,-		80,-		
Idem	220,-		195,-				34. Slujba sfințirii Steagu- lului unei Corporații	90,-	80,-		66,-		
Idem	300,-						35. Rând. Sf. Steagului unei școli	90,-	80,-		66,-		
15. Mineiul pe luna Ianuarie .	560,-		510,-		460,-		36. Sluj. Sf. Bisericii	190,-	160,-		130,-		
16. Mineiul pe luna Februarie.	560,-		510,-		460,-		37. „Invierii	190,-	160,-		130,-		
17. Mineiul pe luna Martie .	560,-		510,-		460,-		38. Tipicul Bisericesc	250,-	200,-		150,-		
18. Mineiul pe luna Aprilie .	560,-		510,-		460,-		39. Triodul	875,-	825,-		775,-		

Instrucțiuni de comandă: Orice comandă va fi însoțită de un accont, urmând ca restul împreună cu spesele de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librării și orice revândători sunt obligați a vinde Cărțile cu prețurile din acest Catalog, acordându-li-se rabat numai la CARTILE BROȘATE.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFANTULUI
+ S I N O D +

CUPRINSUL

Invățământul religios predat de preoți (465).	Preot Dr. Gh. Ciuhandu
Bunii Templeri un pericol (469).	Ion D. Ungureanu
Practică fără tipic (472).	Preot Mihail Reguș
Charles Kingsley ca Predicator (473).	Arhim. Scriban
Cronica bisericească (484).	Pr. Constantin Stângescu; Pr. Gh. Verșescu; Icon. Cristea; Arhim. Scriban; Nic. Ioniță
Cărți, Reviste, Ziare (503).	Pr. Ioan Bărliba; Arhim. Scriban
Insemnări mărunte (507).	Arhim. Scriban
Știri, Bibliografie, Poșta Redacției (508).	Arhim. Scriban

TIPOGRAFIA „CARTILOR BISERICESTI”

SPRE ȘTIINȚA

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din I. P. S. Patriarh Dr. MIRON, Președinte de onoare; P. S. Episcop Vartolomei, director; Prof. Dr. Ioan Mihălcescu, prim-redactor; Arhim. Scriban, secretar de redacție. Redactorii revistei: 1. Profesori facultății de teologie din București: 1. Dr. D. G. Boroianu, Dr. V. G. Ișpir, Econ. I. Popescu Mălăești, Pr. Dr. Nicolae Popescu; 2. Profesori facultății de teologie din Cernăuți: Dr. V. Gheorghiu, Dr. V. Șesan, Dr. V. Tarnavski, Dr. N. Cotos; 3. Pr. Cicerone Iordăchescu, Chișinău, Dr. Romula Cădea, Cernăuți, Dr. Ioan Lupaș, Dr. St. Cioroianu, Ionom Serghe Bejan, Dr. Gh. Ciuhanduș d. Ș. Berechet.

Orice corespondență privitoare la redacție se va trimite pe adresa Părintelui Arhim. Scriban, București 6, str. Anlim (localul St. Sinod).

Pentru tot ce privește administrațiunea revistei, interesații se vor adresa Consiliul Central Bisericesc, București 1, str. Matei Millo 9.

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca și în trecut. Persoanele particulare, care vor voi să li se trimească, trebuie să se adreseze administrațiunii: București 1, str. Matei Millo 9. Depozitele revistei însă sunt tot la Sfântul Sinod. Cine caută numere vechi, acolo trebuie să le ceară. În toate zilele de lucru dela 5-7, în încăperea rezervată revistei. Pentru poștă însă se cer tot dela Consiliul Central Bisericesc, punându-se totdeauna adăosul: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română”.

ABONAMENTUL

1 an . . . . . 160 lei. Pentru străinătate, se adăogă transportul.

1 număr . . . . . 15 lei

Toate abonamentele se trimit la Consiliul Central Bisericesc, însemnându-se orice trimitere cu lămurirea: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română”.

CĂRȚILE

apărute în Editura Institutului Biblic, se găsesc de vânzare la Tipografia Cărilor Bisericești, Str. Principatele-Unită,

1. Lazăr Diacul, Pr. Sebastian Stanca	Lei 5.—	10. <i>Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române</i>	12.—
2. <i>Paitimile Mântuitorului</i> , Pr. Criveanu	5.—	11. <i>Paracletul I și al II-lea al Maicii Domnului</i>	5.—
3. <i>Impotriva Beției</i> , I. P. S. Patriarh	5.—	12. <i>Cultul Sfinților (venerarea și invocarea lor)</i> de Diaconul Al. N. Constantinescu	5.—
4. <i>Două întâmplări minunate</i> , Pr. Gr. Plăculescu (Gala Galaction).	5.—	13. <i>Noul Testament de Păr. Gala Galaction</i> legat în piele de lux	400.—
5. <i>Duverea Vinerii celei mari</i> , de Arhim. I. Scriban	5.—	14. <i>Psaltria tradusă de Părintii Profesori Gala Galaction și Vasile Radu</i>	50.—
6. <i>Catehismul creștinului ortodox</i> , de Pr. I. Mihălcescu	10.—	15. <i>Predici despre Ură—Minte—Răsbunare, contra înjurăturilor și despre Praznici Mamelor</i> , de I. P. S. Patriarh Miron	7.—
7. <i>Adventismul dat pe față de un fost adventist</i> de Arhim. Scriban	15.—	16. <i>Psaltria tălmăciută de P. S. Nicodem</i>	50.—
8. <i>Ce să crezi și cum să trăiești</i> , de P. S. Nicodem	4.—		
9. <i>Povești folositoare pentru popor</i> , de A. V. P.	Lei 6.—		

Rabatul de 20% se acordă la cărțile de sub Nr. 1-16 și numai la comenziile care trec de 25 exemplare.

Carte de rugăciuni, de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot Lei 90.—

„ „ „ „ „ 75.—

„ „ „ „ „ legată în pânză peste tot „ 65.—

„ „ „ „ „ „ 55.—

Icoanele — *Maica Domnului și Domnul Hristos* — lucrute pentru „Institutul Biblic” de un anume pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, și imprimate la München, în condițiuni tehnice superioare, au sosit în țară și se află de vânzare la „Tipografia Cărilor Bisericești”, cu următoarele prețuri:

Icoane mari, 62/47 c. m., lei 25 bucata; Icoane mici, format c. poștală, lei 2 bucata. Icoanele se vând numai contra cost.

A APĂRUT: *Cele 4 Evanghelii în una singură*, de ARHIM. SCRIBAN, Prețul 80 lei, Editura „Ancora”, București, str. Emigratului 4.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria III. Anul L. Nr. 7 (616).

Iulie 1932

Diracțiunea revistei își dă toate silințele pentru a ajuta munca preoțimii românești. Roagă însă pe toți cucernicii Preoți să binevoiască a-și plăti toate rămășițele din anii trecuți, cât și abonamentul pe întreg anul 1930, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. În nădejdea că Sfințiiile Lor vor înțelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor ascultă, cum și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA.

INVĂȚĂMÂNTUL RELIGIOS PREDAT DE PREOȚI

— O experiență din Ardeal —

Primăvara acestui an ne-a adus o lege de Stat. S'a recunoscut, și din partea Statului, că predarea învățământului religios de către preoți are să însemne necondiționat și un început de primăvară sufletească în viața noastră culturală. Ca unul care am trăit îndelungat în mijlocul silințelor ca Preoțimea să catehizeze, simt o mare mângâiere sufletească de pe urma votării legii din chestiune.

Acest motiv subiectiv are numai însemnătatea de a servi ca introducere câtorva constatări, pe cari le-am putut face, în lucrări de acest fel, într'un timp destul de lung, de când (dela 1905, încoaci, la Consiliul eparhial din Arad, mă ocup, între altele, și de chestiunea catehizării Școalelor din cuprinsul eparhiei.

Socotesc că, din acest punct de vedere, voiu putea spune, din oarecare experiență, ceva de folos și, mai ales, de încurajare pentru cei cari s'ar îndoi de importanța acestei legiuri ori de biruința, pe care Clerul nostru pastoral o va realiza, în munca de catehizare și prin catehizațiune, în întreg cuprinsul țării.

Încep prin a desfășura, în scurte cuvinte, decursul îngrijirilor și măsurilor de acest fel, din cuprinsul eparhiei Aradului.

Pentru a trece peste dispozițiile mai vechi, răslețe, prin cari preoții noștri erau introduși în școalele primare (pe atunci confesionale) în calitate de directori, și ici-colo și cateheți, — măsuri mai de seamă se iau, începând cu hotărârea nr. 119, a Sinodului (adunării) eparhial din 1902. Acesta a îndatorat Consistorul (Consiliul) eparhial, ca în toate concursurile pentru îndeplinirea raporturilor vacante preoțești, să se remarce obligamentul, ca preotul să catehizeze, *gratuit*, pe toți elevii școalelor primare și de ucenici, aflătoare în cuprinsul parohiei respective.

Se prevedea tot atunci că, — mai ales fiind vorba de o măsură generală, — va fi grea punerea în aplicare dintr'o dată a măsurilor de catehizare în acest chip. De aceea, în hotărârea adunării eparhiale, se prevedea și posibilitatea, ca unii preoți să poată fi scutiți de acest obligament. În această prevedere, intrau preoții mai vârstnici ori infirmi. Și dacă se conta pe o generalizare a obligamentului catihetic, aceasta, la noi, se făcea, nu numai pentru temeiuri doctrinare și de cultură, ci și pentru că aproape toți preoții noștri — cu excepția celor mai bătrâni din acea vreme — erau în condițiile de a putea săvârși catehizarea ordonată de Adunarea eparhială.

Și anume: aproape toți preoții noștri din acea vreme, terminaseră institutul teologic, la care se introduseseră — alături de învățământul teologic și de studiul limbii și literaturii române — încă și discipline *pedagogice*. Afară de aceasta, mai aveam și o seamă de preoți cari, înainte de acest studiu teologic, făcuseră școala normală și obținuseră chiar diploma de învățători. Prin urmare, ar fi fost chiar o mare pagubă culturală și bisericească, dacă Biserica ar fi mai zăbovit de a pune asemenea elemente în slujba catehizației.

Se înțelege de sine, că dispoziția adunării eparhiale — și ceea a Consistorului, care și-o însușise — a stărnit, la început, oarecare rezerez la unii și puțină încredere de realizări, la alții. Autoritatea bisericească, însă, nu a mai bătut în retragere, ci a recurs la toate mijloacele, și mai ales la cele de capacitate prin înțelegerea lucrurilor. Astfel, preoțimea din eparhia Aradului, de acum treizeci de ani, a fost pusă, în cea mai mare parte a ei, în contact imediat cu misiunea sa catihetică, mai ales după ce s'a intervenit și prin unele măsuri mai severe, prin ordinul circular nr. 1077/904, prin cari preoții erau obligați, cu toată rigoarea, la ținerea orelor de religie. În această fază a lucrurilor, am găsit chestiunea catehizării, la anul 1905, când mi-am luat în primire, în mod provizor, funcțiunea de acum.

Dela 1905 apoi, mi-am dat silința să fac tot posibilul pentru cele mai întinse realizări posibile și mai ales din 1906, când eram legat de funcția mea, măcar prin „stabilitatea“ provizoră de trei ani, pe cât timp adecă eram ales. Astfel, în anul 1906, Consistorul a dat o circulară, pe care i-o propusesem, sub nr. 2634/906, în care se semnalau idei și concepții, ca acestea; „Natura studiului religiei a reclamat în genere, în toate timpurile, ca acest obiect (de învățământ) să fie propus (predat) de persoane cu misiune specială, de preoți“. Se apela, deci, la Preoți: „să reîmpământenim și să cultivăm și credința în cultură; să revenim la firul rupt al vechilor tradițiilor și tendințe culturale ale Bisericii lui Hristos“. Se sublinia, la fel, și interesul pastoral, după care preotul e dator să-și formeze, în spirit religios, pe viitorii săi păstoriți, începând din școală chiar. „Motive de disciplină canonică — se spunea mai departe — în locul prim, dar și motive de ordin pastoral și cultural sunt deci la mijloc, cari reclamă, ca preotul român să urce catedra școlii confesionale

— el, celce are mislune de sus pentru predarea religiei — să învețe pe mititeli fil ai Bisericii: cum să păzească credința străbunilor, să fie tari în iubirea de Biserică și să respecta instituțiile noastre bisericești-culturale, precum și persoanele puse în serviciul acelei credințe...“.

După un asemenea apel, care în cursul vremii a înmuiat multe inimi pentru misiunea catihetică, au urmat anumite măsuri concrete de ținut în seamă. Spicuiim din aceste, câteva:

1. „Catehizarea, ca ram al misiunii didactice a Bisericii... aparține nu numai la dreptul, ci și la dorințele clerului pastoral“, care, prin urmare, va face orele de catehizație în reverenți, și nelipsindu-i din școală sf. Cruce.

2. Orele să se țină conform orarului.

3. Când preotul ar fi împedecat de a-și ținea ora, va înștiința din vreme pe învățător, care-l va înlocui.

4. Catehizarea va fi gratuită.

5. Obligamentul catihetic e fixat în primul loc pentru școalele confesionale, apoi să urmeze cele eterodoxe, ajungându-i preotului timpul.

6. Catehizarea școalelor străine, sau de stat, are s'o facă preotul; și de n'ar putea catehiza și școala confesională, acesta va face-o învățătorul confesional.

7—8. Pregoi cari au în grija lor și alte parohii, ori sunt trecuți de 60 ani, vor fi înlocuiți la catehizare, trecând aceasta în grija învățătorului confesional.

9. În cadrele catehizației să se facă și predarea rugăciunilor, dimpreună cu cântările rituale mai de seamă.

În anul următor (1907), s'au luat măsuri ca, prin mijlocirea conferențelor catihetice, să li se deie catihetilor peste tot, și mai ales pregoiilor, un prilej de contact și de edificare reciprocă, pentru a li-se înlesni împlinirea misiunii catihetice. La conferențele acestea, cari se țineau pe protopopiate, participau și învățătorii confesionali, cari aduceau, pe lângă sufletul lor, întreagă experiența lor pedagogică.

Așa, s'au urnit conferențele catihetice, cari, dela 1907 încoaci și până în cursul războiului mondial, când ni-s'au interzis întrunirile, s'au ținut necontentit, an de an.

Conferențele acestea au fost organizate în chipul următor: Se țineau, în fiecare protopopiat, odată la an. Participarea eră obligătoare pentru toți pregoiții protopopiatului. Se aranjau mai cu seamă la începutul anului școlar, pentruca să se poată profita de ele, în proaspăt, la noua îndrumare a lecțiilor.

În conferențe se discutau *pedecile*, deorice ordin, cari stăteau în calea predării învățământului religios, și mai cu seamă mijloacele de înlăturarea pedecilor. Se ceteau expunerii disertative cari formau după aceea obiectul discuțiilor între participanți și găsirea soluțiilor, cari treceau apoi la autoritatea eparhială, pentru a luă măsuri în consecință.

S'au gătit, afară de aceasta *disertații. cu substrat pedagogic și lecțiuni practice de model*, de cătră pregoiții mai expe-

rimentați în catehizare, și mai ales dintre acela, cari erau și autori de cărți de religie, de cari am avut mai mulți chiar. Aceste lecțiuni formau obiectul discuțiilor din partea celor prezenți.

Concluziile, în direcție teoretică și practică deopotrivă, erau trimise la Consiliul eparhial, care le aprecia și publică, în organul eparhial pe cele mai bune.

Pentru o îndrumare, academică și practică, cât mai nimerită, a conferențelor catihetice, mai ales la începutul lor, au fost trimiși să asiste și să-și deie contribuția lor de îndrumare, cei mai renumiți profesori și preoți. Între ei, la primul loc, era profesorul de catihetică dela Institutul teologic. Astfel, pe vremuri, a participat, la asemenea conferențe, profesorul de teologie, acum episcop al Orășii, Prea Sfințitul Roman.

Firul conferențelor catihetice a fost reluat după încetarea războiului mondial și se urmează, an de an, spre binele cauzei.

După întregirea statului român, problema catihetică a fost luată și în programa Asociației „A. Saguna” a clerului din Ardeal. Între altele, s'a ținut un congres special, la 1922 în Sibiu, abordând în special problema catihetică, în ipostas de congres catihetic. Deci noi, ardelenii, putem, în continuitatea unor stăruinți, vechi și vrednice de atenție, de a împrieteni Clerul pastoral cu misiunea catihetică, indisolubil legată de starea preoțească.

La capătul acestor străduinți, ca o verigă de mare preț, ca autoritate, vine „Legea” menționată mai sus, prin care Statul nostru recunoaște misiunea catehetică a preotului român și-i dă consacrația de stat, prin legiferare.

Într'adevăr, celce am trăit mai mult decât o jumătate de viață în mijlocul preocupărilor de acest fel, avem motivul de o sinceră și profundă bucurie. *Și mai ales de bune nădejdi*, cari vor înfrunzi și rodi de pe urma acestei legiuiri.

Se va părea, poate, că este greu de realizat acest cuget, al catehizării prin preoți, din unul ori din altul motiv.

Și la noi s'a crezut așa, la început. De ce n'aș recunoaște-o, că reprezentând această concepție, mi-am făcut destui neprieteni, cari la urmă s'au desmetect și au devenit osârdnici lucrători cu bune rezultate în câmpul catehizației.

Țin să adaog și în aceasta privință câteva lămuriri, potrivite de a îmbărbăta pe cei eventual nedumeriți.

Dar fiindcă țin a fi de prisos să prea lungesc vorba, voi da numai câteva date resumative, pe cari le-am înfățișat și congresului preoțesc ardelean, ce am presidat la 1930 în Brașov. Dela 1902 la 1912, în zece ani numai, s'a ajuns, prin mijloacele arătate, că la școalele primare din eparhie catehizau (la 1912) în total, 216 catiheți-preoți, adică 52,0% din totalul preoților. Față de cei 216 preoți, numai 165 aveau catiheți dintre învățătorii.

Mai târziu, deși catehizația era trecută — prin legea dela 1924 a învățământului primar — în atribuția învățătorilor, preoții n'au desertat dela datorie. Din contra!

Astfel, la 1930, aveam următoarea stare de lucruri: Aveam în eparhia Aradului 310 preoți cari catehizau, între ei erau și trei protopopi. Deci *catehizau 80% din Clerul pastoral!*

Pe lângă acest spor numeric, e de remarcat și alt lucru: *De-o seamă de ani încoaci, preoțimea noastră rivalizează foarte serios, cu dascălii de profesiune, în dobândirea rezultatelor didactice pe terenul învățământului religios. Preoții încă, progresează în însușirea și utilizarea artei pedagogice și, astfel realizează mai ales rezultate morale-educative. Ceea ce este lucrul de căpetenie!*

Am socotit, ca scoaterea la iveală a acestui moment, e o dreaptă complectare a celor spuse mai la început.

De încheiere, exprim o nădejde profundă a sufletului meu : *Râvna Clerului pastoral ortodox din România mare, înfrățită cu cultura superioară, teologică și națională, pe care noi, ardelenii, nici n'o puteam avea în măsură prisositoare pe vremea jugului străin, sunt chemate să contribuie esențial la refacerea vieții religioase-morale, zdruncinată azi, a Poporului român.*

Preot Dr. GH. CIUHANDU,
Consilier referent eparhial din Arad.

BUNII TEMPLIERI UN PERICOL.

Omenirea a învățat, din experiența sa proprie, că o minoritate organizată întotdeauna dictează unei majorități neorganizate sau organizată insuficient. În timpurile de față, în viața Statelor, se strecoară, în locurile de mare răspundere, reprezentanți ai unui *duh strein de interesele majorității*. Este duhul destrăbător, cu inteligență draconică, a unor societăți secrete, cari luptă îndeosebi contra lui Dumnezeu; nu pentru a-l dărâma din slava țării Sale, căci ar fi imposibil, ci pentru a-L dărâma din inimile noastre pline de El.

Când scriu rândurile de față, *mă gândesc la acele societăți oculte, puternice, înfipte până în creerul Statului; necontrolate, cari lucrează la dărâmarea Statului, impunându-se în politică și dărâmându-ne credința străbună. Aceste societăți sunt, în primul rând și cea mai periculoasă: Lojile Francmason, apoi Lojile Bunilor Templieri.*

În Ungaria s'a întâmplat că un Ministru a trebuit să demisioneze, pentru singura și capitala vină de a fi francmason.

Trecând la lojile Bunilor Templieri, trebuie să spun dela început că, din punct de vedere național și religios, reprezintă încă un pericol pentru noi. Foarte puțină lume știe despre adevăratul lor scop. O întâmplare m'a făcut să aflu că în Timișoara sunt foarte bine întăriți, cu elemente de calibru mare în viața

publică, cu toate că umplutura o formează semidoctii tuturor neamurilor de aci.

Intru cât ne privește, ca stat creștin ortodox, comunitatea „Bunii Templieri” este pentru pătura burgheză, pentru pătura semidoctismului orășănesc, care își pune haina ca la centru, dar simte ca la mahala, ceea ce francmasonismul este pentru pătura mai înaltă, cultă și cu pretenții de conducătoare; ceea ce, în sfârșit, sectarismul protestant este pentru pătura de jos, care, dacă nu este semidoctă, este naivă și bigotă.

Dacă omenirea civilizată a intrat într’o grea și lungă criză, trebuie să se știe că adevărata substanță a crizei nu este de natură economică, ci de natură morală. *Gândul desfrânat și simțirea depravată*, la care contribuie comunitățile amintite sunt factorii primordialii ai crizei actuale.

Fiecare pătură socială are câte o parte vulnerabilă, pe unde pătrunde cu ușurință germeul morbid al desfrânării gândului și depravării simțirii. Așa, societatea înaltă are egoismul său feroce, ambițiunea deșartă, dorul de mărire, care-i face accesibilă, chiar dorită, ideea omului de a fi: Dumnezeu, Pontif și Rege, idee care-i scutește conștiința de torturile unei vieți în afară de Dumnezeu și i-o împacă oarecum cu amăgirea „Totului” ce se consideră a fi existând în sine. Bunii Templieri, mai puțin pretențioși în alegerea mediului de acțiune, dar tot așa de exigenți în atingerea scopului suprem—comun societăților oculte: nimicirea credinței, speculează apucăturile unei mase semidocte în majoritate, de multe ori sinceră, care se află între cele două margini ale societății umane. Această masă, mâncată de vicii și peticită moralmente, trăește într’un mediu și vrea să se țină de altul, o duce într’un veșnic conflict cu sine, dar totuși e conștientă oarecum că merge spre prăpastie; dorește sincer, câteodată, să se îndrepte, și aleargă nebună pe străzi, căutând o „firmă” de care să-și acațe speranțele de îndreptare; numai să fie această firmă nouă nouă, sau cel puțin învăluită de mister. *Dar vai! în dosul unei firme cinstite, se găsește adeseori murdăria unui lupanar.*

Bunii Templieri! Firmă nouă, și totuși veche, nume strălucitor, care miroase a exotism și a internaționalism, Când și s’a deschis poarta ordinului, într’o deja zăpăcit de ritualul primirii. Căci fără să-ți dai seama cum și fără să fi dorit lămurit aceasta, și s’a vorbit mai întâi de un lung șir de loji; auzi că o lojă se numește chiar *Samarineanul milostiv*, și sămburele de religiozitate sădit în firea ta de Creator îți dă brânci, te ’ndeamnă. Ți se spune apoi că una din condițiile principale de primire este *totala lepădare de băuturile alcoolice.*

Având și această din urmă cheazășie a serioșității (așa îți faci planul în sine), nu te mai îndoești că faci bine ceea ce faci, ba, ceva mai mult: consideri ca o datorie intrarea în ordinul Bunilor Templieri.

Făcând parte din lumea din care „ordinul” își recrutează adeptii săi, urmărit de aceleași nevoi și bătut de aceleași vânturi,

ai o mie de motive să consideri ca foarte bun pasul făcut. În tot cazul, ai tot atâtea motive câte rele decurg din patima alcoolului.

Din partea mea, admir pe acești oameni până la un punct, căci au avut destulă voință, pe care, punând-o deacurmezișul vieții lor trecute, sunt în stare să-i schimbe complect cursul, îndreptând-o pe alt făgaș. Dar numai până la acest punct, căci de aci încolo îi așteaptă prăpastia grozavă ce le-o deschide „ordinul”: *Moartea sufletului prin veninoasa sămânță a îndoielii*, aruncată în ogorul rodnic al sufletului românesc ortodox.

Fiindcă reflecțiunile de față mi-au fost prilejuite de o discuție amicală avută cu prietenul dentist în Timișoara și membru al ordinului B. T., pentruca on. cetitori să nu mă judece greșit, dar mai ales pentruca cetitorul să-și facă singur o idee despre lucrarea de destrămare a credinței noastre ortodoxe, începută de ordinul Bunilor Templieri, voi da în cele ce urmează, convorbirea avută cu prietenul, însoțită de comentariile necesare.

— Dragă amice! ce scop urmărește ordinul vostru? întreb eu, curios să aflu ceva.

— „*Desăvârșita abstenență de băuturile alcoolice*“. La întrunirile noastre mai mult despre acest lucru se vorbește, iar când avem petreceri, nu se bea decât apă și limonadă.

— Nu te supără dacă te mai întreb, din curiozitate: Ordinul Bunilor Templieri este organizat ca orice societate creștină sau altfel?...

— Se'nțelege că da. Orice întrunire se începe cu o rugăciune, atâta doar că nu trebuie să facem semnul crucii (?!). Ordinul este organizat în mai multe loji, fiecare având membrii săi adunările sale, etc.

— Dacă aveți întruniri regulate, nu vă plictisiți vorbindu-vi-se tot despre alcoolism și relele lui??

— Nu dragă! Ni se vorbește și despre alcoolism, dar se vorbește și despre alte chestiuni: se fac chiar discuțiuni cu toată loja.

— Bunăoară ce discutați voi? interveni eu aproape imediat.

— Mi-aduc aminte că, după o conferință, vorbitorul ni s'a adresat: „*Noi luptăm contra dușmanului nostru de moarte, alcoolul, așa este?...*“ (Așa, răspundeam noi). *Atunci cum puteși primi voi cuminecătura, căci știți doar că vinul cuprinde alcool?* Cu această ocazie, se provocau discuțiuni aprige, dar nu ni se da vreo lămurire sigură. Altădată, iarăși, la o discuțiune de felul acesta, am fost întrebați din nou: *Credeți voi cu adevărat, că pâinea și vinul din cuminecătură se prefac în corpul și sângele lui Hristos? O minte sănătoasă poate crede în mod sincer că vinul, care cuprinde otrava numită alcool, se prefac în sânge?*

— Amice, Ordinul Bunilor Templieri, după câte aflu acum, vă strecoară, în sufletele voastre plâpânde, cu foarte mare meșteșug, groaznica sămânță a îndoielii religioase. De aci până la moartea sufletului, nu este decât, un pas. Trebuie să știți și tu,

faptul precis că: *cine este contra ortodoxismului nostru este contra Neamului românesc.*

Amicul a tăcut o clipă. De fapt, se gândea la droaia de argumente şubrede cu cari vorbitorul „templier“ se căsnea să-l convinga că *un bun templier trebuie să fugă de cuminecătură, fiindcă cuprinde alcool, iar de cruce, pentru cine ştie care motiv?*

Iată lovitura de măciucă dată la cap ortodoxismului!..

Curios însă că nimeni nu se alarmează faţă de acţiunea satanică a acestor societăţi oculte. Probabil pentru motivul că nu prea sunt cunoscute. Cât despre Bunii Templieri, însuşi P. S. Episcop Grigorie al Aradului se mulţameşte să zică: *„moderaţi-vă în a sprijini organizaţii străine de sufletul Neamului... Căci vor fi urmărind şi Bunii Templieri, cu centrul în America, ceace urmăresc, dar trebuie să ştim şi să ne însemnăm odată pentru totdeauna, că binele desăvârşit al Naţiunii române, îl doresc numai aceia, cari pornesc acţiunea lor din inima curată a acestui neam“.* (Articolul: „Temperaţi-vă“ din *România Nouă* nr. 50, Bucureşti 1931).

Se vede însă că n'am făcut impresie rea asupra amicului, căci am continuat discuţia, pe drumul apucat, şi sunt sigur că amicul a sperat într'un moment, în apropiata mea convertire.

ION D. UNGUREANU

Invăţător, Bătuta-Arad.

PRACTICĂ FĂRĂ TIPIC

Sub titlul de sus, Părintele *D. V. Mangăru* din Băduleasa, Teleorman, în nr. pe Martie 1932 al acestei reviste, îşi exprimă nedumerirea, ajunsă la îndoială, prin faptul că nicăiri nu a aflat ce se face cu sf. Epitaf, în restimpul dela sf. Paşti până la Înălţarea Domnului. Din praca moştenită dela înaintaşi, preoţii ştiu că sf. Epitaf se ţine pe sf. masă până la Înălţare, care practică nu se poate documenta prin nicio indegetare din Tipic, sau Liturgier sau Liturgică, sau Triod sau Penticostar.

În Vinerea Patimilor, Biserica serbează amintirea înmormântării Domnului nostru Iisus Hristos, scoţând sf. Epitaf din altar şi punându-l pe mormântul gătit în mijlocul bisericii, unde i se închină creştinii. Aici stă până Duminică dimineată, când preotul îl ia şi-l pune pe sf. masă, unde rămâne până la Înălţare.

În *Liturgica Bisericii ortodoxe* de Prof. Dr. *V. Mitrofanovici*, ulterior şi succesiv prelucrată şi completată de Prof. Dr. *Teodor Tarnavschi* şi Prof. Dr. *Nectarie Cotlarciuc*, actualul Arhiepiscop şi Mitropolit, se află aceste indicaţiuni:

„Pela ora 10 din zi, resp. 4 după masă, se săvârşeşte în

biserică *Vecernia*, care în rândulala sa, înfățișează moartea lui Hristos cea împlinită acum pentru mântuirea lumii, precum și luarea trupului lui Hristos de pe cruce și punerea lui în mormânt“.

În ziua de Paști: «Foarte de dimineață, îmbrăcându-se preotul și Diaconul în veșminte luminate, ies în mijlocul bisericii înaintea aerului și tămăindu-l și cântând strana: „Când te-ai pogorât la moarte...“ iau aerul și-l pun pe sf. masă în altar, unde stă până la încheierea sărbătorii învierii».

În: Rânduiele bisericești la Înălțarea la cer a Domnului, se zice: „Mărirea lui Hristos celui în morți s'a terminat pe pământ cu înălțarea lui la cer, patruzeci de zile după învierea lui cea mărită, o sărbătoare, pe care o cinstește biserica în mod solemn, ca pe una din cele douăsprezece sărbători mari de peste an. *Miercuri seara se ridică de pe sf. masă aerul*, căci și Iisus Hristos cu înălțarea sa la cer s'a făcut nevăzut oamenilor“.

De obicei se ridică sf. Epitaf de pe sf. masă dimineața în ziua înălțării Domnului. Puținele indegetări servească pentru întărirea practicei.

Preot MIHAI REGUȘ,
Vânători — Cernăuți

CHARLES KINGSLEY CA PREDICATOR

Scriem „Charles Kingsley ca predicator“, pentru că cine-l știe îl știe mai cu seamă ca scriitor. Adevărul este că la noi el nu este cunoscut nici ca scriitor, deși în țara sa este prea cunoscut și multe din scrierile sale sunt traduse în alte limbi. În străinătate, el este cunoscut mai cu seamă prin romanul său istoric *Hypatia*. În acesta, noi ne minunăm, pe de o parte, de larga cunoaștere a lui Kingsley în lucrurile trecutului îndepărtat, iar, pe de altă parte, de marele său meșteșug ca scriitor, de a ne scoate la iveală, cași cum ar fi vii, lucruri trecute de mult dela fața vieții.

Trei chemări a avut el în viața sa: preot, profesor și scriitor. În toate a lucrat cu măiestrie și numele său este cât se poate de viu în țara sa. Ca preot, el a muncit și cu cuvântul și cu condelul și cu lucrarea practică. A voit să întemeieze mai adânc în țara sa socialismul creștinesc. Ca profesor, nu a stat mult. A lucrat la universitatea din Cambridge, predând istoria nouă. Nu i-a plăcut și s'a întors iar la preoția sa dela țară.

S'a născut la *Holne Vicarage* ținutul Devonshire din Anglia, în 1819. A studiat în Cambridge, iar la 1844 a ajuns preot în Eversley, ținutul Hampshire. Profesor a ajuns la 1860. Mai târziu, a fost înaintat în slujbele bisericești. La 1869, a fost numit canonic la catedrala Chester, iar la 1873 la Westminster. A murit la 1875.

Să ascultăm acum ce spun și alții despre el.

Dina Krätzing, traducătoarea în nemțește a predicilor lui, scrie.

Intre oși mai de seamă predicatori ai Angliei, din jumătatea a doua a veacului nostru (19), trebuie să socotim și pe prea însemnatul Charles Kingsley, de altfel cunoscut în deosebi ca preot și scriitor, al cărui loc stă bine întemeiat în literatura cea mai aleasă a Angliei. De când Maria Sell a tradus descrierea vieții acestui nemuritor, scrisă de însași soția lui, autorul Hipatiei (adică Kingsley) a găsit mulți închinători și în Germania. Cu toate acestea predicile lui sunt prea puțin cunoscute în Germania.

Iata acum ce scrie despre el altul, Profesorul *Jean Monnier* dela facultatea de teologie protestantă din Paris, în prefața scrierii, în care el dă în traducere câteva din predicile lui Kingsley.

În această carte, noi înfățișăm credincioșilor câteva cuvântări traduse, din lucrarea atât de felurită și de binefăcătoare a lui Kingsley. În chip de introducere, va fi de folos să amintim aici în scurt ce a însemnat această lucrare.

Predicile lui Kingsley sunt dintre cele mai tipice ale amvonului englez din veacul al 19-lea.

Trebuie să avem în minte unde au fost rostite: Mai cu seamă la Eversley, unde Kingsley a fost 30 de ani pastor, într'un sat sărac, cu un pământ de băragan, pe marginea bătrânei păduri dela Windsor.

Când Kingsley a venit acolo, ca tânăr preot, a găsit, în cele trei cătune care alcătuiau parohia lui, un popor necioplit, de veche tulpină saxonă, lucrători de pământ, dar și vânători pe furia, oameni pe jumătate hoinari. Inaiutașul său, bărbat vrednic, cu călcătura făloasă, îi lăsase în colibele lor afumate, în nepăsarea și neorânduiala lor.

Kingsley, ca aprig creștin, înzestrat cu darurile cele mai bogate, de poet, orator, zbârnâind de dragoste pentru toți nenorociții, s'a dăruit cu trup și suflet parohienilor săi.

Totdeauna pe drum, el vorbea cu ei lângă plugul care răscolea brazda, lângă leagănul copiilor, cu spălătoresele și cu bătrânele rămase în cămin; bolnavilor le spunea cuvinte de întărire; biciuia răul, dar era blând, vesel și duios cu cei buni. Casa lui, îmbrăcată toată în ăderă, era deschisă tuturor, iar Duminica propoveduia ca nimeni altul. Episcopul lui îi imputa că nu are tonul amvonului. În adevăr, el aruncase peste gard haina vorbirii, dar graiul lui mergea la inimă. Vorbea ca un om care știa Biblia pe degete, cum și felul de viață al ascultătorilor săi și ținutul în sânul cărui își duceau zilele. Tot ce era în largul firii lui i se părea că este arătarea vreunui adevăr duhovnicesc. „Când simt, spunea el, taina care este în jurul meu, am izbucniri de însuflețire către Dumnezeu“. El predica religionea trăită, experiența creștinească, departe de dogmatismul rece, care pe atunci era atât de răspândit. Cuvântările lui erau mărturisirea unei vieți adânci.

În adevăr, încă din copilăria lui, Kingsley se simțise tras spre apostolia creștinească. Tatăl lui fusese și el preot. Era om de viață și inimă aleasă, totdeauna gata a-și împlini datoria și a biciui răul. Mama lui, foarte cucernică, avea și ea un viu simț și chipul ei deosebit de a fi.

Slnjba părinților lui lăsase lui Kingsley amintiri mișcate. Unele

fapte îl izbiseră mult la Clevelly, pe coasta dela Devonshire, în mijlocul unui popor de corăbieri. Când pescarii plecau cu grămada, preotul săvârșea o slujbă pe mal. Femeile plângeau. Bărbații, cu aprinderea oamenilor care trăesc în fața primejdiei, cântau psalmi. Fiind încă foarte tânăr, el văzuse, în tinereța sa, răscocalele sângeroase dela Bristol. Acolo văzuse el întâia oară ce este lipsa și mânia dezlănțuită.

La Cambridge, religiunea formalistă îl abătuse o clipă dela preoția lui. Se apucase să învețe dreptul și umbra să cunoască toate. În vremea aceea, ființa lui adevărată nu era bine cunoscută nici de alții, nici de el singur. Indoilei religioase îl turburan, obipul său lăsa să se vadă tristețea omului care cantă dragostea fără a o găsi. Străbătând prin atâtea, se plămădea într'însul o nemăsurată trebuință de a crede, de a sluji lui Dumnezeu, de a se jertfi lui. Într'o zi, el a văzut limpede că nu-și poate plăti mai bine datoria lui către Dumnezeu decât făcându-se propovednitor al lucrurilor drepte și curate. A muncit cu aprindere să-și încheie șirul învățăturilor și a început viața nouă în care i se părea că „fiecare dimineață era un dar dela Dumnezeu“.

Kingsley a dăruit parohiei sale din Eversley tot ce avea mui bun în ființa lui. Dar totuși el nu se închisese în ea și în nicio clipă marile trebuințe morale ale Angliei n'au rămas străine de inima lui....

Kingsley e cunoscut mai cu seamă ca unul din îmbolditorii creștinismului social, împrennă cu prietenul său F. d. Maurice. Chiar și numai în parohia sa măruntă, el avea, în chipul cel mai înalt, simțul înfrățirii creștinești vii. Il vedem întocmind o bibliotecă pentru popor, o casă de împrumut, învățături felurite, școale de seară. Se amestecă în grijile oamenilor. Ei îl aveau ca pe un sfetnic de care nu se mai puteau lipsi. În acelaș timp, într'o măsură tot mai largă, el propovedniește lupta care trebuie dusă împotriva tuturor relelor obștești, sub toate înfățișările lor. Se alătură la temeinicile ougetări ale lui Carlyle, care, în *Past and Present* (Cele trecute și cele de față), bioicniește egoismul celor îmbuibăți și nu vede mântuirea decât dacă vor apuca pe o cale cu totul nouă.

Ne amintim predica lui nesocotită, dar vie, tragică, pe care Kingsley a rostit-o la Londra, într'o Duminică din 1857, despre adevărata chemare a Bisericii, care înțelege atât de rău datoriile vremurilor nouă, leneșă și poficioasă de stăpânire, pe căud însuși idealul ei ar trebui s'o îmboldească. Cum să nu vezi, spunea el, că Biblia însași pune temelia libertății, că botezul vestește că oamenii sunt toți deopotrivă, că viața de comunitate vrea ca toți să fie frați! Aceste ougetări, care au ajuns zestrea creștinilor, au uimit. Vioiciunea cu care el le-a rostit au trezit zmineală. Episcopul Londrei l-a oprit să mai predice în eparhia sa. El a suferit mult din împotrivirea care s'a născut dintr'odată.

Cu toate acestea el a ajuns a fi unul din bărbații cei mai de seamă din Biserica sa și se poate spune: unul din cărmnitorii sufletesți ai poporului său.

Alton Locke, al doilea roman social al lui (cel dintâi fusese *Yeast*) fusese primit cu cea mai mare însuflețire. Într'însul, el arăta duhul în care poporul trebuia iubit și slujit... Cu vremea, calea a început să i se deschidă. Lumea se dădea de partea lui. În 1859, Kingsley a fost

numit preotul Curții; în 1860, profesor de istorie nouă la Cambridge. Dar n'a rămas multă vreme într-o slujbă pentru care nu era făcut, și s'a întors la munca cu cuvântul și condeiul, care-i îngăduia să-și răspândească gândurile și năzuințele, care alcătuiau ființa lui și intrau în chemarea lui deplină.

În scurt, adevărata lui măreție zace în personalitatea lui. El este mai de seamă prin ce a lucrat decât prin ce a scris. El n'a fost foarte mare nici ca teolog, nici ca poet, nici ca romancier, dar a avut o mare inimă, convingeri puternice, un creștinism bărbătesc. Într'insul, vedem pe unul din cele mai frumoase chipuri ale sufletului englez, care au cinstit omenirea cel mai mult.

Fie ca predicile care urmăză să toarne în suflete ceva din această credință arzătoare și din această dragoste care s'a zbatut atât de mult.

Cu oarecare scurtări, lăsând ce era de prisos pentru noi, am dat întreaga prefață a Profesorului Monnier. Dintr'insa, se alege deplin, pentru cititorul român, cine a fost acest chip al Bisericii engleze.

Deși l-am văzut viața atât de aprigă, totuși nu trebuie să scăpăm din vedere că, mai mult decât toate, el a fost preot de sat. Tocmai prin aceasta, ființa lui ne umple de mai multă minunare. Pe când, pe cei mai mulți, satul îi înghite, el nu, a fost preot, dar așa cum spune Monnier, o clipă n'a uitat și trebuințele cele mari ale țării. S'a amestecat în lupte și, cât a fost numai preot de sat, dar a ajuns a fi și un cugetător și un fruntaș al Bisericii sale.

După acestea toate, să trecem a vedea ce înseamnă el ca predicator.

Rar predicator care, după moartea lui, să fi avut atâta căutare ca Kingsley. Au mai fost predicatori mari, și mai vestiți ca el. Au mai fost predicatori, care, în vremea vieții lor, au fost mai căutați decât Kingsley. Tot în vremea lui, a fost, *Spurgeon*, la care lumea se îmbulzea cu miile ca să-l asculte.

Dar după ce predicatorul moare, rămâne să mai fie căutat de ceice au nevole să fie ei predici, adică de alți predicatori. Lumea nu mai întreabă de ei. Predicatorii sunt ascultați, dar nu citiți. Puțini care să mai fie citiți mai târziu. Unul din aceștia a fost *Robertson*, trăitor și el tot în vremea aceasta. Dar unul din cei mai căutați și mai citiți a fost fără îndoială Kingsley.

Cititorii își vor putea da ei înșiși seamă de aceasta, când le vom pomeni de câte ori s'a tipărit volumul său „Predici sătești și Predici de oraș și de țară“ (*Village Sermons, and town and country Sermons*). În tipărirea din 1907 a acestor cuvântări ale sale, citim că tipărirea întâia s'a făcut în 1877, adică la 2 ani după moartea lui. Apoi s'au tipărit în: 1878, 1879, 1882, 1884, 1886, 1888, 1890, 1894, 1901, 1907. Dar pentruca niște predici, adică un soi de scrieri, care de obicei nu sunt căutate de cititorii cei mulți, să fie tipărite de atâtea ori, înseamnă că ele au trebuit să fie tot cerute și citite, că au mers la inimă și de aceia s'a tot întrebat de ele.

Ceva mai mult: o scriere citită slujește pentru a se face din ea și alte întrebuniări decât numai a le avea ca niște bucăți în întregul lor. Prin cuprinsul lor mișcător, prin cugetările înalte pe care le cuprind, ele pot da naștere altor cărți. Se pot scoate din ele unele bucăți, pentru a face o culegere de cugetări ori a se alcătui un șir de învățături, zise pe temeiul cutărui scriitor; se poate face o carte de citire, cu culegeri din astfel de scrieri.

Dar niște scrieri trebuie în adevăr să fie prea strălucite, pentru a fi întrebunițate în felul acesta. Parizienii au avut astfel pe un mare predicator, *Charles Wagner*, mort nu de mult (în 1918), din scrierile cărui unele se găesc și pe românește. Scrierile sale au fost atât de gustate și ca scrieri, nu numai ca graiuri, când au fost rostite, încât se citesc și azi. Sunt o vrednică și luminoasă citire creștinească. Din pricina aceasta, ele au dat prilej ca să se alcătuiască din ele și alte scrieri. O doamnă a fost acela care a cules cugetări, le-a îmbinat în altă alcătuire, pe ici pe colo le-a mai înjghebat în însăși alcătuirea ei și le-a dat în tipar ca scriere pe temeiul lui *Charles Wagner*.

Se înțelege, era vrednicia scrierilor, care dădeau imbold spre aceasta.

Așa a fost și cu *Charles Kingsley*. Cititorii n'au rămas numai la volumele curse din condeiul său, ci s'au mai apucat să lucreze și ei asupra lor. Fiind pline de cugetări din cele mai frumoase, unele bucăți au fost scoase din șirul lor și puse a alcătui o antologie, în care ai locurile cele mai luminoase, cele mai mișcătoare din paginile sale.

O astfel de carte, într'o minunată alcătuire și înfățișare, așa ca scrierea să fie plăcută și a o avea în mână, s'a tipărit în anul 1893, sub titlul „Dintru adâncuri. Cuvinte pentru cei întristați, culese din scrierile lui *Charles Kingsley*” (*Out of the Deep. Words for the sorrowful, from the writings of Charles Kingsley*). Autorul, care-și dă numele numai cu inițiale (F. E. K.) a cules bucăți mai mari sau mai mici din predicile lui și din alte scrieri, din scrisorile lui, care și ele au fost tipărite în 2 volume. și a alcătuit un frumos volum.

Cât de căutat a fost glasul său, chiar numai sub această înfățișare, cititorii pot judeca și din deasa tipărire a acestei cărți. S'a tipărit mai întâi în 1880, apoi în 1882, 1885, 1886, 1887, 1889, 1891, 1893 și poate se va fi tipărit și după acela, dar noi n'am urmărit mai departe, fiindcă volumul pe care-l avem noi este cel tipărit în 1893.

Și iarăși: nu este aceasta singura carte alcătuită în felul acesta pe temeiul altor cărți ale lui. Soția sa a mai tipărit 2 volume în felul acesta: „Cugetări zilnice” (*Daily Thoughts*) și „Din moarte la viață” (*From death to life*).

Așa răsunset au avut predicile acestui bărbat, și în țara lui și peste graniță.

Ca să ne mărginim acum numai la cărțile lui de predică, trebuie să pomenim următoarele volume: 1. „Cuvântări sătești”

(*Village Sermons*), tipărite apoi la un loc cu alt volum, numit „Predici de oraș și de țară” (*Town and country Sermons*); 2. „Apa vieții și alte predici” (*The Water of Life and other Sermons*); 3. „Predici pentru vremea de față” (*Sermons for the times*); 4. „Predici despre teme naționale” (*Sermons on national Subjects*); 5. „Vești bune despre Dumnezeu” (*Good news of God*); 6. „Evanghelia Pentateuchului; și David” (*The Gospel of the Pentateuch; and David*); 7. „Disciplina și alte predici” (*Discipline and other Sermons*); 8. „Predici ținute în catedrala Westminster” (*Westminster Sermons*); 9. „Ziua Tuturor Sfinților și alte predici” (*All Saints' Day and other Sermons*).

Dacă la acestea mai socotește cineva cât a scris el ca scriitor în ramura literaturii, va trebui să spuie că în Charles Kingsley am avut un scriitor de toată rodnicia.

Dacă acum, dela aceste cunoștințe, privitoare numai la fața lucrurilor, căutăm să ne dăm seamă despre felul predicării lui Kingsley și să pătrundem în însuși cuprinsul predicilor lui, vom descoperi lucruri de frumoasă noutate.

Să ne aducem aminte, mai întâi, de cele spuse mai nainte de Jean Monnier, despre muștrarea căpătată de Kingsley, dela episcopul lui, că nu păstrează călcătura de sus în rostirea predicilor, cu alte cuvinte că nu are pășirea obișnuită a altor predicatori, de a pluti măreț asupra ascultătorilor lui. Deși predica lui nu este mai puțin măreață ca a altora și a avut urmări puternice asupra sufletelor, totuși predica lui nu era predică pe dăra altora, era predică în felul lui singur de a vorbi și de acela episcopului a putut să-i pară ceva leșit din făgaș. Și în adevăr, așa și era, dar era spre bine și înălțare, iar nu spre pogorâre. El a dat drumul graiului din vâna simțirii sale și nu a fost un predicator care vorbește cum s'a mai vorbit. Predica lui în adevăr are trăsătura lui proprie, poartă pecetea simțirii și gândirii sale și nu seamănă cu cea ce știm noi despre alte predici.

Cu toate acestea predica lui nu este ceva ciudat, ceva care este ca niciunul altul, fiindcă ar avea ciudățeniile lui. Nu, de loc, ci el știe să descopere în zicerile Scripturii frumuseți pe care altul încă nu le-a întrebuințat, știe să găsească în sânul firii adâncimi și învățături, lângă care spusele Scripturii capătă o mai mare frumusețe și înțelegere.

Desfășurarea cugetărilor pe care le găsește el o face ca și cum ar sta de vorbă cu oamenii, nu cași cum ar fi fost încătă-rămat de oarecare rânduieli, pe care numaidecât ar trebui să le urmeze. E adevărat că mulți au predicat foarte bine ținându-se de măsurile acelea; dar la el lucrurile acestea și-au luat drumul lor ca ceva firesc, fără un gând anumit de a urma așa sau altfel. Cugetările își găseau dela sine locul lor, numai că meșteșugul lui era de a le găsi și a le scoate la lumină frumos și drept.

O trăsătură de seamă în predicile lui a fost acela că a

fost mult muncit de gândul vieții și al morții. Impotrivirea dintre amândouă a stat mult în gândirea lui și a căutat chipurile de a face pe oameni să simtă creștinește în fața loviturii grozave a morții și a nu se lăsa doborâți de ea.

Trebuie să mărturisim că a izbutit în aceasta atât de bine, încât putem spune că puținii au ajuns în aceasta la înălțimea lui, până aproape a desființa simțirea morții. Așa știe el să arate că împărăția lui Dumnezeu nu e moarte, că ceiace moare este pășirea în altă alcătuire, încât ai înainte numai pâlparea mișcării și a vieții. Suntem pe fiecare clipă marturii vieții, nu ai morții.

Șiruri de cugetări are el cu privire la durerea morții. Cercetătorii lui le-au scos la iveală în culegeri deosebite și din ele vezi cât de mult a fost frământat el de grija de a nu lăsa pe credincioși în ghiara morții, ci de a-i întări ca să n'o mai simtă ca moarte.

În satul lui, a fost odată o mare băntuire a morții. Mulți oameni au căzut pradă nenorocirii. Starea sufletească a satului era aceea a unei zdrobiri desăvârșite. Sarcina unui preot era foarte grea, în asemenea împrejurări. Ce să spui unei mulțimi înebunite de durere? Trebuia un mare meșteșug, dar nu ceva care să fie numai o îndemânare, ci mai mult decât atâta: o putere care să izvorască dintr'un suflet bogat înzestrat și care să știe să meargă nu cu vorbe, ci cu marele adevăr înaintea celor striviți de jale.

Kingsley a găsit în sufletul său această putere. A găsit așa descoperire de lumină a adevărului care zace între viață și moarte, încât cine va citi acea cuvântare a lui va trebui să mărturisească ce adânc înfiptă era cugetarea lui în adevărul Scripturii și cum știa să scoată de acolo puteri și alinări pe care altul nu le descoperea. Prin lucruri de acestea, Kingsley nu poate fi socotit decât ca un mare predicator, ca un om care a știut să-și tragă brazda lui însuși și cu care stă ca o lumină înaintea noastră.

De acela cine va citi în predicile lui va avea ce să învețe, va fi ca omul care, ieșit din vraful cărților, pentru a mai învăța și de aiurea. Da, Kingsley te învață bine și temeinic, pe altă cale de cum te-au învățat alții.

Sunt predicatorii care văd la fiecare pas păcatul, ceiace îngustează calea pășirii spre Dumnezeu, neghina care stă și strică sadul cel bun; la fiecare pas, fapta diavolului, care stingherește ceiace trebuie să meargă înainte viu și nevătămat. Și, fără îndoielă, aceasta este. Cu boldul spre păcat te întâlnești la fiecare clipă. În aceasta, predicatorul își găsește un mare material pentru zidirea vorbirii sale în predică. Dar iată că Kingsley găsește că se mai poate bate și alt drum. Deși el nu e orb ca să nu vadă păcatul și pustirile lui, totuși privirea lui alunecă peste ce văd oamenii de obicei și descopere frumuseți și măreții ale lui Dumnezeu, cum altul nu le vede. Mai cu seamă în laturea aceasta bate el și prin aceasta ochiul lui descopere, și în graiul lui el dez-

văluie mai de grabă binele care înalță și mângăie decât răul care doboară. Aceasta e o trăsătură a lui, pentru care merită ridicat în toate slăvile.

Dar să lăsăm aceste păreri, așa zicând numai țesute în jurul predicilor, dar nu merg spre miezul lor. Să pășim spre ele și să gustăm înseși spusele lui Kingsley.

Iată o predică, din multe ale lui, la care s'au oprit mai mulți din traducătorii săi, fără îndoială, pertrucă au găsit în ea o trăsătură deosebită. Este vorba despre ce a grăit el cu privire la Psalmul 103, 25, predică pe care o găsim dată și în traducerea nemțescă a Dinei Krätzing și în cea franțuzească a lui Jean Monnier. Ea se găsește în englezește în volumul *Village Sermons* (Predici sătești) și este acolo chiar cea dintâi predică. Predicatorul se arată în ea covârșit de stăpânirea lui Dumnezeu peste lume și vrea să ne arate că noi nu ținem seamă, în viața noastră, de gândul acesta. Când citim Biblia, luăm numai ce se potrivește cu gândul care umple inima în clipa acela, dar nu și cu alte gânduri de care lumea s'a desobișnuit. Totuși trebuie să ne oprim și la acestea, și asta e ce face Kingsley acum. El se oprește ca uimit, răpit de vie închinare la cuvintele Psalmului: *Cât s'au mărit lucrurile tale, Doamne! Toate întru înțelepciune le-ai făcut; umplutu-s'a pământul de zidirea ta!*

Celace-l mișcă pe Kingsley și celace ce vrea el să împărțasească ascultătorilor săi, prin tâlcuirea pe care o aduce cuvintelor Psalmului, este că noi străbatem lumea aceasta, fără a fi izbiți în fiecare clipă de mărirea lui Dumnezeu. Vedem atâtea minunății, dar nu ne înălțăm cu mintea dela ele numaidecât la Dumnezeu. Privim câmpiile, pădurile, munții, apele, toate felurimile și minunățiile, dar ea ceva cuprins în ele însele. Gustăm zidirea, dar nu cântăm Ziditorului.

Când vorbim despre Dumnezeu, avem mai mult gânduri de suflet, cu care împletim vorbirea despre Dânsul. Deși putem să cântăm toată lauda care i se cuvine din privirea peste minunea zidirii, totuși n'o tacem. De citim acest Psalm, trecem peste el ca peste ceva care nu răspunde alcătuirii sufletești în care ne aflăm azi. Ni se pare ceva prea-prea să ne încântăm de farmecul zidirii, a făpturilor în fața Ziditorului. Totuși zice el, „omul care a scris psalmul acesta nu gândea astfel. El era încredințat că cuvintele lui nu se putea să nu placă lui Dumnezeu. Ba încă ceva mai mult: el nici nu vorbește despre Dumnezeu, el nu predică, așa cum fac eu acum, oi vorbește *lui* Dumnezeu, faptă mult mai măreață. El spune: „Cu mărirea și cu cinste te-ai îmbrăoat; ...toate dobitoacele așteaptă dela tine. Tu le dai hrană la vremea lor și ele o primesc.. Tu înviești fața pământului!... El nu-și poate desprinde gândul său dela Dumnezeu, și, la sfârșit, când își vorbește lui însuși, o face pentru a spune: „Binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul“, ca și cum și-ar imputa că a fost prea încet, prea rece a se minuna după cum trebuie de înțelepciunea fără margini, de puterea, dragostea, măreția lui Dumnezeu, care i se dezvăluie în pasărea de pe garduri și în firul de iarbă.

În adevăr, acest bărbat avea un chip ou totul deosebit de al nostru de a privi lumea.

Dar care este această deosebire? Nu e nevoie s'o căutăm prea departe. Iată: David privea lumea ca fiind a lui Dumnezeu, noi o privim ca fiind a omului sau chiar a nimănui.

Încunjuțați de copaci și de ierburi, de dobitoace și păsări, știm bine că n'am făcut nimic din toate astea și că după moartea noastră ele nu vor înceta să dăinuiească tot așa ca înainte de nașterea noastră: copacul, floarea, dobitocul după soiul lui; dar mai mult nu știm. Pământul *este*, noi îl locuim, dar nu sunt mulți ceice se întreabă cine l-a voit, pentru ce este și pentru ce noi suntem în el? În ochii lui David însă, pământul se înfățișa ou totul astfel. El îi vorbea despre Dumnezeu, făcătorul lui. Văzând pământul, el vedea pe Dumnezeu. Noi nu vedem nimic de felul acesta. Pământul? Îi luăm grâul și vitele; putem strânge bani prin folosirea lui: lucrându-l, săpându-l, și iată ce știu mai toți oamenii. David însă știa ceva mai mult, ceva care-i dădea simțirea slăbioiniei lui, dar totodată și aceia a apărării lui. Neștiutor și mărginit, totuși i se făcea cinstea de a se împărtași dintr'o descoperire măreață a lui dela Dumnezeu. Aceasta îl făcea să simtă că el ținea de lume și nu trebuia nici s'o uite, nici s'o privească nepăsător. În adevăr, el știa că lumea era cartea lui de învățătură, iar pământul câmpul de lucru al lui. Și totuș gândurile acestea, care-l făceau să vadă că el era pentru pământul acesta, iar pământul pentru el, îi mai descopereau că el mai ținea și de altă lume, lumea Duhului, și că atunci când lumea aceasta va fi trecut, el va rămânea în veac, că el nu avea numai trupul muritor, ci și un suflet nemuritor, că locuința și truda sa erau pe acest pământ, dar în aceeași măsură locuința și munca sa erau în cer, lângă Dumnezeu, care a făcut cerul și pământul...

Ia mai priviți ce ne spun pâraiele de pe coastele dealurilor, cum au ajuns ele acolo? „Apa ploilor, spunem noi, satură pământul și se scurge“. E adevărat, dar David spune ceva mai mult. El spune: Dumnezeu a făcut să țâșnească izvoarele și el le trimete în râuri. Voi puteți spune: „Dar apa fără doar și poate trebuie să curgă în jos; ce este nevoie la aceasta de Dumnezeu“? Ia închipuiți-vă însă că Dumnezeu ar fi hotărât ca apa să curgă în sus; ce s'ar fi întâmplat? O stare de lucruri deosebită, îmi închipui. Nu; El le trimete. El trimete toate lucrurile. Orinunde este vreo trebuință, Duhul său a rânduit ceva pentru ea. Tot ajutorul care e pe pământ vine dela El, care este milostiv și bun, având grijă până și de dobitoace. El trimete izvoarele, și David spune: „Toate dobitoacele câmpiilor se adăpă în ele“ și fiarele în vremea nopții. El veghează asupra lor, Dumnezeu-ul Atotputernic. Noi auzim vulpile scheunând noaptea și spunem că le e foame, și acolo totul se încheie pentru noi, dar nu pentru David...

Copilul sărman, neștiutor și singuratec, care păzește oile sau găștele în zile lungi și singuratece, departe de mama și de tovarășii lui, poate totdeauna în sine toate gândurile înalte, numai dacă ar voi să-și deschidă ochii și să privească pământul verde care-l încunjuță. Gândiți-vă, fiilor, când sunteți la munca voastră, cum toate lucrurile vă pot vorbi despre Dumnezeu, numai de veți voi să înțelegeți. Co-

pații care vă adăpostesc împotriva vântului, Dumnezeu i-a sădit acolo pentru voi. Iată o descoperire a lui Dumnezeu. Păsările pe care voi le alungați de deasupra grânelor, cine deci le-a dat mintea de a se strânge cu toate ca să se folosească de priceperea și de vederea uneia către alta? Cine, dacă nu Dumnezeu, care hrănește puii păsărilor, când strigă către el? Iată altă descoperire a lui Dumnezeu. Oile pe care le mănâți, cine a hotărât ca ele să fie îmbrăcate în lână caldă din care vă faceți hainele voastre? Cine, dacă nu Duhul lui Dumnezeu, care îmbracă iarba câmpurilor și oile fără minte și care vă îmbracă și se gândește la voi, când nu vă gândiți la aceasta voi înșivă? Iată altă descoperire a lui Dumnezeu... Mielii plăpânzi, primăvara, ar trebui numai decît să vă facă a vă gândi la Mântuitorul, Mielul lui Dumnezeu, care a murit pentru voi pe cruce și care a fost dus la tăietoare ca un miel și ca oaia care stă mută în mâinile celui ce-o tunde, fără a-și deschide gura. Acești miei nu sunt și ei o descoperire a lui Dumnezeu? Iar acestea nu sunt decît câteva pilde printre mii și mii altele.

O bătrâni și tineri, cât aș voi să vă fac să simțiți aceste lucruri! Cum aș dori să vă fac să vedeți pe Dumnezeu în toate lucrurile și toate lucrurile în Dumnezeu, să vă fac să priviți pământul acesta nu ca o tristă închisoare, ca o mohorâtă locuință pentru trupurile voastre muritoare, ci ca o carte vie, care vă vorbește în fiecare clipă despre Dumnezeu cel viu, Tatăl, Fiul și Sf. Duh. Căci sunt încredințat că aceasta ar fi pentru voi viața dumnezeiască, că aceasta v'ar feri de multe greșeli și ar trezi în voi multe cugetări sfinte și fapte bune, numai dacă voi v'ați învăța să vedeți, în cele mai neînsemnate lucruri care vă înconjură, lucrarea mânilor dumnezeiești, chipul trăsăturilor lui Dumnezeu, oglindirea măririi Lui.

Iată o părticică din graiurile lui Kingsley, în care se vede drumul nou pe care umblă el, cum deschide în fața omului cartea firii și-l face să vadă lucrurile pe lângă care el trece orb. Este o frumoasă învățătură și așa de ușoară de priceput! Deși rostită pentru un sat, ea nu trece de treapta înțelegerii oamenilor fără carte.

Tot din acest Psalm, el mai scoate o cuvântare, în care, pe același dără, ne scoate alte învățături. Pe acestea ni le spune, tâlcuind stihurile 13-15 ale aceluiaș Psalm. Prin ele, vrea să ne arate că omul poate avea credința în Dumnezeu, ca o cugetare prin care se dumerește de unde e lumea, dar fără să tragă din aceasta ținuta și purtarea pe care trebuie s'o aibă față de Dumnezeu. Intemeiat pe acele cuvinte ale Psalmului, el trage cugetarea că, deși mulți oameni își lămuresc ființa lumii și cele ce se petrec într'însa, ca venind de la Dumnezeu, totuși ei nu întrebuițează această credință pentru viața lor. Orîdecâteori au un bine: de crește roada câmpului, de sunt sănătoși sau altceva, privesc aceasta ca însuși mersul firesc al vieții și nu dau nimic pe seama lui Dumnezeu. De se petrece însă ceva rău, o întâmplare de moarte, vărsare de ape, nenorociri, așa a voit Dumnezeu. Leagă numele lui Dumnezeu de întâmplările nenorocite ale vieții,

pe când tac despre El în fața bucuriei, a izbânzii. Kingsley însă și aici tâlcuiește toată firea ca o veste a lucrării lui Dumnezeu și deci el la Psalmul pentru a arăta cum Dumnezeu este cu noi în toate prefacerile vieții și ale lumii. Foarte amănunțit și adânc arată el aceasta, în altă cuvântare a lui despre viață și moarte.

A nu vedea cu bucurie în toate însași lucrarea lui Dumnezeu, adică a fi ocernioi, ei numai ce ne supără pe noi în mersul firii și numai acestea a le pune pe seama lui Dumnezeu, înseamnă a avea numai credința, nu și ocernicia.

Cași Psalmistul, el vede toată firea ca o străbateră a lucrului lui Dumnezeu. A fi plecași cu drag în fața acestei treceri a lui Dumnezeu prin toate amănuntele firii, este a privi totul cu inimă fericită, cu tresăltare, așa cum este Psalm.

Cât de departe însă sunt oamenii de aceasta! „Ei uită că au un tată în cer, că El este cel ce trimete scările și ploaia și anii înbeluțați, că El revarsă peste ei bogăția binecuvântării sale, cu toate păcatele lor. Dovezile despre darurile lui, cași despre judecățile lui, stau departe de ei, dincolo de zarea privirii lor. De aceia vorbesc ei despre pedeapsa lui Dumnezeu ca despre ceva cu totul neobișnuit și rar, ca despre ceva care aduce numai suferință și mâhnire și grijă. De este cineva sănătos, asta este din oroiala trainică a trupului lui; dă peste el boala, aceasta se cheamă că așa vrea Dumnezeu. Dacă țarinilor le merge bine, li se pare prea firesc, e din pricina pământului bun, a vremii priincioase, a bunei lucrări a pământului din țarine ori grădini. Dacă, dimpotrivă, dă peatra sau dacă trăsnetul pustiește toate acestea și aduce foamete, aceasta se cheamă „mânia lui Dumnezeu“. Fraților, socotiți care că Dumnezeu vă cercetează numai spre a vă face rău? Eu vă spun că, fiecare fir de iarbă crește prin puterea lui Dumnezeu; fiecare răsuflare sănătoasă, cu care umflați peptul vostru, fiecare ceas vesel pe care-l trăiți, fiecare spic pe care-l culegeți se datorește lucrării lui Dumnezeu. În orice gând înțelept pe care-l aveți, în orice simțire vrednică prin care se mișcă inima voastră, Dumnezeu v'a cercetat și le-a trezit în voi. Dacă Duhul lui nu le-ar fi stârnit în voi, dela voi înșivă nu se mai nașteau ele.

Aceasta însă oamenii o uită și de aceia au ei așa de puțină iubire către Dumnezeu, așa de puțină încredere de copil, onrată în el. Ei nu ougetă la El, fiindcă nu le face nicio plăcere să ougete la Dânsul.

Tot din Psalmul 105, își scoate Kingsley frumoasa sa cuvântare despre viață și moarte, din stihurile 28-31. Dar pe aceasta o vom da altădată.

Arhm. SCRIBAN

.....

Este ușor de tot să trănțești ușile casel părinților tăi și să pleci în lume, căușându-ți alte case, mai înstărite, mai ordonate, reformate sau nu... Dar meritul este să rămâi pe loc, să-ți stăpânești jalea și durerea și să lucrezi pacinic, dornic, cu tenacitatea picăturii de apă, la sfredelirea stâncel și la premenirea cugetelor.

GALA GALACTION,
în Curentul, 21 Sept. 1931.

CRONICA INTERNĂ

† PREOTUL GHEORGHE DEDULESCU

În frumoasa dimineață a zilei de 11 Mai a. c.; sunetul de clopot al bisericii din micul sat *Ceaurești*, Com. *Dedulești*, jud. Argeș, răspânda o tristă veste: Sufletul preotului *Gheorghe Dedulescu* se descătușase din corpul în care a sălășluit 73 de ani și, furișându-se printre pomii înfloriți din apropierea casei, își lua zborul către sferele mai senine.

Deși la o vârstă înaintată, totuși, prin plecarea sa din lume, a lăsat vii regrete în rândurile celor ce l-au cunoscut și mai ales în mijlocul nostru, al preoților din jurul său, a lăsat un mare gol.

Preotul *Gheorghe Dedulescu* a fost unul din cei mai vrednici preoți din generația trecută. A avut o adevărată chemare preoțească. A fost, am putea spune, un preot de elită. Plăcut la înfățișare cu multă cucernicie, întotdeauna la înălțimea demnității de preot, era un om superior.

Ca preot, a fost așa după cum Mântuitorul ne cere la toți cei ce am luat asupra-ne jugul său, dar cari, poate, mai rătăcim în întunericul netrezirii noastre. El a avut o conștiință întotdeauna trează. A fost un slujitor cu totul robit slujbei Domnului. Ca liturghisitor, era cu totul transformat. Cu o adevărată dragoste, cu o adâncă convingere, lepădat de toate gândurile lumești, cu multă căldură sufletească și cu întreaga ființă pătrunsă de fiorul lucrului sfânt, îți da impresia că nu este om, ci este pogorât de undeva, numai pentru acele momente. Și celor mai neevlavioși le aprindea focul sfânt al religiozității. Așa a slujit preotul *Gheorghe Dedulescu* timp de aproape o jumătate de veac. De câțiva ani eșise la pensie.

Afară din biserică, era altul. Era atrăgător prin cuvintele sale înțelepte, dar mai ales prin dragostea ce-o arăta față de toți. Își iubea enoriașii, pe care îi ajuta în nevoile lor. Le săvârșea slujbe religioase fără precupețire. Li învăța cu cuvântul, dar mai vârtos cu fapta. În toate se da pe sine pildă de urmat, știind că numai celce va învăța și va face, acela mare se va chema.

În societate era stimat și iubit. În cercurile intime, era plin de humor. Aveai o deosebită bucurie, când lua parte într'un cerc intim, al cărui suflet era preotul *Gheorghe Dedulescu*. Pe toți îi predispucea.

Ca gospodar a fost de admirat. Cine altul avea gospodăria sa? Casă model. Curte bine împrejmuită și curată, vite frumoase, stupi, eleștae cu pește, vie, livezi de pomi bine îngrijiți și câte altele!... Să nu se creadă însă că era mare proprietar cu cele 10 sau 15 ha. de pământ, pe care le-a avut. Iar în ceea ce privește veniturile de preot, nu știu la cât s'ar fi ridicat venitul pe an, dela cele 50 sau 60 familii ale filialei căreia îi slujea. N'a avut parohie până prin 1920, când a fost numit la o biserică parohială, pe care,

după trei ani, o cedează ginerelei său. Deci a fost de o hărnicie rară și Dumnezeu căruia a slujit, l-a ajutat.

Ca părinte în familia sa, și-a îndeplinit întru totul și cu prisosință rolul său. Din lumina sa, a căutat să aprindă o lumină și mai mare. Casa sa era o școală unde el își exercită, în mic, activitatea sa de preot. „Celce nu știe a-și diriguia bine casa sa, cum va putea îngriji de biserica lui Dumnezeu?” (1 Cuvânt). S'a îngrijit pentru creșterea și educarea copiilor în evlavie și frica lui Dumnezeu. Celor doi fii ai săi, după ce le-a dat încă din familie o educație aleasă, i-a dus în seminar, dându-le la bază o cultură serioasă și temeinică. Le-a dat apoi posibilitate de a urma în școli înalte, pe care le-au absolvit cu succes, iar astăzi se află în situațiuni frumoase. Unul este profesorul și avocatul Petre Dedulescu din Ploești, doctor în știința dreptului, autor de cărți și scriitor cu vază. Celălalt este inginerul electro-tehnic Sava Dedulescu, din București. O fică a căsătorit-o cu un gospodar de frunte din comuna Bărsăști, iar cu fica cea mică a dorit să-și aducă un ginere preot în căminul său, dorință care i s'a realizat, prin persoana Părintelui *Vasile Frujină*.

Slujba înmormântării s'a săvârșit în ziua de 12 Maiu, pe un timp așa de frumos, fiind o zi senină și călduroasă, întocmai ca și viața trecută a celui adormit; iar aerul era încărcat de mireasma florilor aduse de poporeni, ca ultim și modest semn de recunoștință. Lume foarte multă era de față și pe fețele tuturor se vedeau prelingându-se picături de lacrimi. Au slujit 14 preoți. Serviciul se desfășoară lin și cu o deosebită evlavie. Ecteniile și evangheliile sunt rostite pe rând, de fiecare preot, dela cel mai în vârstă până la cel mai tânăr. Cântările stranei au fost executate de cei mai buni cântăreți, după dorința celui adormit, de d. Marin Florescu Morărești și de d. *Trandafir Comănescu*, dela Sfânta Episcopie a Râmnicului...

Lângă sicriu stă, cu o deosebită resemnare, bătrâna preoteasă, iar în jurul său cei doi fii, ginerii și ficele cufundați în durere.

După terminarea serviciului, țin cuvântări preoții *Andrei* și *Constantin Boncea*, cari au arătat întreaga viață a celui adormit, scoțând la iveală multe învățături pentru poporul de față. Nouă, preoților, ni-l dau ca exemplu de credință puternică, dragoste de biserică și oameni, hărnicie, curaj și răbdare. A urmat apoi sărutarea cea mai de pe urmă. Sicriul a fost luat pe umeri de preoți și, după ce s'a făcut ocolul bisercii, l-au urcat în trăsură. În drum spre locașul de veci, cortegiul s'a oprit în fața școalei, clădită pe pământul său, din ajutorul și inițiativa sa... Aci vorbește părintele *Constantin Popescu*, proistos *Dedulești*, cari arată grija pe care a avut-o preotul *Gh. Dedulescu* pentru satul său, unde, printre multe alte binefaceri, a clădit o școală care se va păstra pentru multe generații. Tot aci vorbește și subsemnatul, ca unul ce m'am născut și am crescut în acel sat, sub păstoria celui adormit. În numele meu și al sătenilor, exprim sincere regrete pentru plecarea sa dintre noi, acum când putea să ne mai fie încă îndrumător pe calea cea bună...

La mormânt, vorbește Pr. Gh. Popescu, care spre deosebire de ceilalți vorbitori, arată grija pe care a avut-o răposatul pentru viața de după moarte și care se vedește prin clădirea, în mijlocul cimitirului, a unui locaș, atât pentru el, cât și pentru soție.

Odată cu apunerea soarelui, sicriul este pogorât în mormânt. Se face noapte. Dar noaptea nu e veșnică, iar moartea nu este stăpânitoare. După cum a doua zi va fi iarăși lumină, tot așa de sigur este: unirea celor adormiți.

Pr. CONSTANTIN STĂNGESCU

Morărești-Arges.

Recorduri originale.

În ziua de 24 Mai a. c., a fost o măreață sărbătoare la Seminarul „Veniamin Costache“ din Iași, pentru cinstirea a cinci profesori, ieșiți acum la pensie: domnii C. Praja, Gh. Gr. Gheorghiu, Pericle Popescu, V. Oiaga și Ilie Burghilea. O viață de strădanie încordată, în folosul bisericii și în slujba culturii și educației atâtor serii de școlari, încheiată, la împlinirea anilor pensiei, cu sănătate și deplinătatea puterilor sufletești, nu este oare un record de biruință a vieții? După 38 de ani de muncă, să vezi pe acești apostoli ai luminii, cu excepția d-lui V. Oiaga, absent, reținut de boală, tot atât de viguroși, tot atât de voinici și țanțoși, ca și acum 25-30 de ani în urmă, să le ascuți cuvântul lor, tot atât de cald și vibrător ca și atunci, când le urmăream explicațiile de pe băncile școlii, cu atâția ani în urmă, nu este oare o raritate, un eveniment, un record al vredniciei și al trăiniciei lor în domeniul învățământului secundar? Acest record îl subliniem cu toată mulțămirea sufletească, noi, foștii lor elevi, de acum 32 de ani, de când i-am cunoscut, ca niște copii plini de bucurie în fața părinților lor, încărunțiți de vreme, dar neincovoiați de luptă, ci oțeliți, viteji și neînduplecați în fața vieții.

Tot zilei acesteia de 24 Mai, i-a fost rezervată să încresteze pe răbojul vremii încă un record de biruință a vieții: sărbătorirea a 50 de ani a absolvenților Seminarului „Veniamin“, seria anului 1882. Jumătate de secol dela absolvire! Noi, cei apăsați de greutatea zilelor de față, noi, generația jertfei din preajma războiului mondial, sceptici, rămânem pe gânduri când privim la un asemenea record. Și totuși, iată că am avut fericirea să sărbătorim astăzi și această serie, din care, ce-i dreptul, nu au mai rămas în viață de cât trei, doi de față și unul absent: Domnii Gh. Ghi-bănescu și Raicu, iar cel absent, Dr. I. Buda, din cei opt de toți, câți au fost la absolvire.

Tot ziua de 24 Mai ne-a adunat și pe noi, seria absolvenților seminarului Veniamin din anul 1907, ca să sărbătorim 25 de ani dela absolvire, odată cu bătrânii noștri înaintași, și cu toții să aducem prinosul nostru de recunoștință iubiților noștri profesori amintiți mai sus.

Clipele au fost dintre cele mai înălțătoare, iar cuvântările

ținute, numai publicate în întregime ar putea da o idee deplină de adâncimea cugetărilor, de farmecul amintirilor și de duiosia momentului. Schițate în linii generale, pe cât îngăduie înregistrarea memoriei, la câteva zile după rostirea lor, vor da numai o slabă idee despre înălțimea lor.

Serbarea începe cu slujba Sf. Liturghii în capela Seminarului Veniamin, slujită de P. S. Arhiepiscop *Grigore*, vicarul Mitropoliei Moldovei, încunjurat de preoții *C. Moisiu*, *M. Diaconescu*, noul hirotonit atunci, preotul *Cojocaru*, diaconii *Dr. Gheorghită* și *Panțâr*, profesor de muzică la Seminar.

E de față la slujbă I. P. S. Mitropolit *Pimen* al Moldovei, P. S. Episcop *Cosma* al Dunării de jos, Părinții *Cicerone* și *Valeriu Iordăchescu* și d. *Tomescu*, profesori universitari, profesorii și elevii Seminarului, în frunte cu Pr. *I. Negoită*, directorul lor, cum și cele 2 serii de absolvenți, dintre care unii și cu soțiile lor. Sunt de față și Părintele *I. Gotcu*, Părintele *T. Slușcanu* foști profesori, ieșiți la pensie din anii trecuți, ca și d-l *Emanuel Bardasare*. Răspunsurile sunt date cu multă armonie și însuflețire de corul Seminarului.

După terminarea parastasului pentru profesorii și absolvenții răposați ai celor două serii și după fotografiarea tuturor participanților în grup în fața Seminarului, cei de față trec în aula respectivă, unde se începe serbarea propriu zisă a celor amintiți.

Corul cântă „Trăiască regele“, după care Părintele *I. Negoită*, Directorul Seminarului, în cuvinte bine simțite, salută pe oaspeți și arată scopul serbărilor de astăzi.

În numele absolvenților din 1882, vorbește d. Profesor pensionar *Ghibănescu* Voinic, deși albit de vreme, istorisește, cu humor-i caracteristic, episoade din viața sa și din istoria seminarului. Tot din această serie, vorbește și d. *Raicu*, institutor pensionar din Buzău, o figură simpatică, un om bine legat și un suflet neostenit de greutățile vremii. Povestind episoade din viața sa, dovedește simțul de dreptate, dragostea de muncă și râvna de a face onoare școlii acesteia în toate demnitățile ocupate de D-sa, între care și cea de primar la Bazargic. Dragostea de orașul Iași l-a făcut ca și pe copiii săi tot la Iași să-i trimită să-și facă studiile universitare. Și către patrie aceleași sentimente de înaltă dragoste și-a arătat, prin cei patru fii ai săi, care și-au făcut datoria cu prisosință în timpul războiului, de unde s'au întors cu trupurile ciuruite de gloanțe, dar cu piepturile pline de decorații.

Caracteristică este afirmația D-sale: „Cine a trăit și a învățat la Iași, nu-l mai uită niciodată și nici nu se poate despărți ușor de el“.

Din partea absolvenților din anul 1907, cel dintâi din seria noastră, ajuns tot întâi și în societatea noastră de astăzi, vorbește Preotul *Dr. Gh. Ghia*, profesor titular din Craiova, care, cu o vervă și un avânt potrivit clipei, arată scopul întrunirii noastre de astăzi pricinuită din trei motive puternice sufletești: 1. Solidaritatea preoției, în folosul bisericii ortodoxe; 2. duiosia și far-

mecul amintirilor și 3. datoria de recunoștință către părinții noștri suflatești, care acum trebuie să fie sărbătoriți de noi, adunați din toate unghiurile țării. În preajma acestor idei, mai vorbește și al doilea din serie, Preotul *V. Dolinescu*, profesor din Bârlad, arătând cum cei 46 de absolvenți, ieșiți de pe porțile Seminarului acum 25 de ani, cu dorul de muncă pentru biserică și popor, în anul frământărilor sociale 1907, și-au făcut pe deplin datoria.

Părintele *I. Negoită* vorbește magistral despre rostul social al Seminarului, al culturii și educației date aici elevilor, cum și despre recunoștința datorată de ei profesorilor, amintind cuvintele lui Aristotel: *„Copiii și elevii nu sunt în stare niciodată să răsplătească cu aceiași căldură dragostea și spiritul de jertfă al părinților și al educatorilor”*. Vorbește despre meritele indiscutabile ale profesorilor sărbătoriți, despre strădania lor de o viață pe altarul culturii și despre punctualitatea și devotamentul fiecăruia în împlinirea datoriilor: *„Fost scolar al lor, acum pentru scurtă vreme coleg cu ei, am avut deosebita satisfacție să constat, la vârsta maturității mele, distinsele D-lor calități, pentru care și-au câștigat dreptul la veșnica noastră recunoștință”*. Profesorul face școala, el dă viață zidurilor. Sărbătorii noștri și-au turnat suflet din sufletul lor, tot ce au avut ei mai scump și mai de preț și-au cheltuit ca să zidească suflete, cum a făcut Meșterul Manole cu biserica din Curtea de Argeș. Adresându-se către sărbătoriți, le spune mișcat: *„Ați împlinit cu prisosință legea muncii, acum aveți tot dreptul să vă bucurați de legea odihnei. Dumnezeu să vă fină încă mulți ani fericiți, spre multămirea tuturor celor ce s'au împărtășit din potirul bunătății sufletelor D-v”*.

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit *Pimen* al Moldovei, în numele bisericii, ca Arhipăstor al ei și în numele Seminarului, ca supraveghetor spiritual al funcționării lui, aduce profesorilor sărbătoriți omagiile Sale de recunoștință pentru munca desfășurată în folosul Bisericii. Vorbește de dragostea de țară și spiritul de jertfă pentru patrie, despre datoria seminariștilor de a-și iubi înalta lor misiune, cum și poporul din care au ieșit, fiindcă noi toți, fiind feciori de țărani, îi cunoaștem în deajuns ca să-i suținem, să-i luminăm, să-i îndrumăm și să-i apărăm de uneltirile vrăjmașilor credinți și neamului nostru. Pentru ajungerea acestui scop, și Sf. Sinod, în ultima lui ședință din primăvara aceasta, a adoptat cu unanimitate, propunerea din referatul Prea Sfințitului Vicar *Grigore*, ca toți candidații de preoție să fie numai licențiați în teologie, pentruca Biserica noastră să nu rămână Biserică dominantă, numai în litera Constituției ci și în fapt să domineze, cu cultura preoțimii, toate celelalte culte din țară. Se simte încântat de prezența Părinților *Valeriu* și *Cicerone Iordăchescu*, profesori la Facultatea de Teologie din Chișinău, cași de prezența Prea Sfințiilor *Lor Cosma*, episcopul Dunării de Jos, și Arhiepiscopul *Grigore Botoșăneanu*, vicarul Mitropoliei Moldovei, și urează mulți ani profesorilor sărbătoriți. Din partea actualilor absolvenți, vorbește un elev, aducând prinos de recunoștință profesorilor sărbătoriți.

În numele sărbătorilor, cel dintâi ia cuvântul d. Profesor C. Praja. În mijlocul unui ropot nesfârșit de aplauze, stăpân pe sine, atunci când altul n'ar putea articula un cuvânt de emoție, cu o voce caldă, mulțamește tuturor vorbitorilor pentru laudele aduse. Ne amintește despre începuturile carierei sale de profesor la această școală de acum 38 de ani. Prima lecție de istorie am făcut-o la clasa VII, a cărei elevi, nu fără oarecare emoție, am observat de la început că erau mai în vârstă decât profesorul. Trebuia să aleg între Școala Normală și Seminar, amândouă cu catedrele de istorie vacante. Ilustrul Ministru de atunci la culte, făuritorul legii clerului și seminariilor, mă îndeamnă să prefer seminarul, convingându-se, după o conversație cu mine, că nu sunt socialist“.

După câțiva ani de profesorat, am fost de mi-am înmulțit cunoștințele în Germania și Franța, întorcându-mă iarăși la catedră, mai întărit în împlinirea datoriilor mele. Se vorbește despre o greutate a apostolatului profesoral. Vă mărturisesc sincer, eu n'am cunoscut-o, datorită D-v și tuturor școlărilor mei, care m'au ascultat cu tot interesul și au urmat învățăturile mele. În privința învățământului, îngăduiți-mi o comparație. Opera de artă este rezultatul mâinii artistului și a sculelor lui. Artistul este profesorul, sculele de lucru sunt programele de învățământ, iar opera sunteți voi, școlarii. Dacă eu, prin truda minții și a inimii mele, am făcut din sufletele școlărilor suflete de elită, la înălțimea valorii unor opere de artă, să judece societatea.

Al doilea sărbătorit, d. Gh. Gr. Gheorghiu, profesor de matematici apare la tribună iarăși în ropote nesfârșite de aplauze. Cine dintre școlarii săi n'a rămas fermecat de claritatea expunerii lecțiilor, de liniștea din clasă și de agerimea demonstrării unuia dintre cele mai grele obiecte de învățământ! Aceiaș vervă, aceiaș muzică sonoră a vocii sale clare, vocea veneratului său tată, răposatul Gr. Gheorghiu, profesorul nostru de muzică bisericească, până prin anul 1904. Începe spunând, în modestia sa, că nu merită în totul laudele ce i s'au adus, întru cât D-sa nu și-a făcut decât datoria, după puterile sale: I. P. S. Mitropolit Pimen protestează și afirmă cu totul dimpotrivă: că merită toate laudele. D-l Gheorghiu își amintește apoi despre cariera sa de profesor din timpul celor 33 de ani serviți numai la această școală. Arată cum și-a dat tot interesul ca să facă plăcut școlărilor un obiect neplăcut: matematica. Se susține de către unii că matematica este un instrument de canonire a elevilor. Eu m'am silit ca să-l înfățișez cât mai puțin neplăcut și prin metoda mea și prin sufletul meu pus în tratarea lecțiilor.

Vorbește despre impasul în care se găsesc seminariștii din clasele IV și a V, când în sufletele lor, se dă lupta între imperativul categoric al religiei „Crede și nu cerceta“ și între zvârcolirea rațiunii, în dorința ei de cunoaștere și cercetare cât mai adâncă și mai aprofundată a tainelor vieții. Deoparte datele Genezei lui Moisi despre facerea lumii, de altă parte teoriile științifice ale

Geologiei despre formarea lumilor, cauzelor lumii și evoluțiilor vieții. Deoparte legile matematicii de a nu admite nimic nedemonstrat, de altă parte „Crede și nu cerceta”. Științele matematice au o ramură unde se împacă aceste două imperative: Cosmografia. Aici, studiind proveniența și existența miilor de lumi văzute sau numai bănuite, ajungi cu mințea la un hotar, peste care nu mai poți trece. Mai sunt lumi pe care nu le putem cerceta, dar cred că sunt, deși nu le văd. Deci cred în existența lor, măcar că nu le cercetez, cred fiindcă nu le pot cerceta. Astfel se împacă cele două imperative, inconciliabile în aparență.

Rog pe Prea Sfinții Părinți, ca în reformarea programelor de studii ale seminariilor, să introducă mai multe ore de Cosmografie, luate din orele de Matematică, numai pentru dezvoltarea credinței în cercetarea științelor și împăcarea amândorura spre folosul sufletesc și dezlegarea nedumeririlor din sufletele seminariștilor.

D. Pericle Popescu, unul din profesorii noștri de limba română, ia cuvântul vorbind, între altele, despre instrucție și educație, despre rolul Bisericii în educarea unui popor, fiindcă Biserica e păstrătoarea credinței, a limbii și a datinelor strămoșești. Amintește cuvintele Mitropolitului Ștefan din prefața Noului Testament din Alba-Iulia, scrisă de el în anul 1648, în care se spune: „Am scris această carte pentru zidirea sufletească a românilor. Dacă nu vom fi izbulit a ne face înțeleși de toți, nu suntem noi de vină, ci acei care ne-au împărțit”.

În ordinea de idei a credinței în Dumnezeu, pomenește cuvintele lui Goethe: „Oamenii adevărat culti caută pe Dumnezeu și-l găsesc, semidocții îl caută meru și nu-l găsesc, iar proștii îl caută, dar nu-l vor găsi niciodată”. Vorbind despre oamenii mari și geniile omenirii, credincioși adânc în Dumnezeu, citează pe Keppler, care, după ce a descoperit legea gravitațiunii, s'a ridicat de pe scaun, s'a îndreptat către icoana din părete și s'a închinat, zicând: „Iartă-mă, Doamne, că te-am ispitit!”

Corul Seminarului, mai intonând câteva cântece, serbarea se încheie cu obișnuita agapă frățească, în marea sufragerie a Seminarului, la care se așează cei de față, în frunte cu Prea Sfinții *Cosma și Grigore* și la care iau cuvântul, preamărind solemnitatea momentelor, pe lângă Prea Sfinții Lor, și Părinții Valeriu Iordăchescu, d-nii C. Praja, Ghibănescu, Preoții *Niculea, Petrovani, Beldie, Ionescu I.*, un profesor de limba greacă, etc.

Tot înainte însă de agapă, s'a ținut după tradiție, lecție cu absolvenții seriei din anul 1907, în sala clasei a VII a noastră de pe vremuri, unde d. Profesor Gheorghiu a făcut apelul acestei serii, constatându-se prezența a 18 elevi din cei 46, câți am absolvit atunci. Dintre cei 28 absenți, se observă lipsa a 8 colegi morți în decursul vremii, iar 20 în viață, dar nerăspunzând la apel din felurite pricini.

D-l Profesor Gheorghiu, cu mult haz, subliniază faptul, că noi, odată cu D-sa, am intrat pe porțile Seminarului acum 32 de ani, cu deosebirea că nouă ne-a trebuit numai 7 ani să-l isprăvim.

Iar D-sale 32 de ani, dar este mulțămît acum, la sfârșitul carerii Sale de profesor, să-și vadă elevii de acum 25-32 de ani, oameni coțți și încercați în lupta vieții și în serviciul celui mai nobil ideal: idealul creștin. Răspunde Părintele Doctor Gh. Ghia, mulțămîndu-i și încredințându-i de nemărginită noastră recunoștință pentru învățăturile primite.

După masă, absolvenții din anul 1907, împreună cu fostul lor profesor de muzică bisericească Păr. T. Stupcanu, s'au dus cu toții la Cimitirul „Eternitatea“, unde au făcut rugăciuni și au depus flori și lacrimi pe mormintele regretaților profesori și directorului lor Economul *Pavel Savin*; profesorii *I. Popescu-Mușata*; *I. Popescu* dela Roman; *C. Popescu-Erbiceni*; *Titus Cernea*, Arhidiaconul *Marțian*, *Eliza Bobulescu*, fiica părintelui T. Stupcanu, etc.

Seara, la 8, în cancelaria Seminarului, Părintele Director I. Negoită, un profesor mirean al Seminarului, al cărui nume îmi scapă din memorie, și preoții de față discută statutele unei Societăți a absolvenților Seminarului, în folosul ajutării școlarilor săraci și meritoși.

Se ține o lecție apoi, tot după tradiție, în repetitorul școlii, de către absolvenții de acum 25 de ani, în fața școlarilor, la care Părintele Doctor I. Beldie tratează tema însemnătății evangheliei în viața de toate zilele a preotului, cetind o pericopă din ea, talmăcind-o și îndemnând elevii la trăirea învățăturilor Domnului Hristos în viața lor de toate zilele.

Serbarea zilei se încheie cu cina de seară, în cercul intim al absolvenților din anul 1907, în aceeaș sală de sufragerie a școlii, în tovărășia Părintelui Director, cu preoții, și a Doamnei Negoită, cu soțiile preoților, venite și o parte din ele, la serbare cu bărbații lor.

Cu această ocaziune, ca o datorie elementară de recunoștință, se impune să aducem mulțămirile noastre colegiale Părintelui Director I. Negoită, pentru strădania depusă în izbutirea serbării, pentru amabilitatea cu care a întâmpinat pe oaspeți, pentru găzduirea lor în unul din dormitoarele școlii, dovedind mult suflet, multă bunătate și mult simț camaraderesc către toți colegii lui de Seminar și către toți invitații.

Nu pot sfârși fără să aduc un cuvânt de mustrare celor 20 de colegi, care au lipsit de la chemare. Grele sunt timpurile, puține mijloacele pentru preîntimpinarea cheltuelilor, însă rare sunt clipele întâlnirii cu colegii, pe care nu i-am mai văzut de 25 de ani. Toți câți am fost am făcut sacrificii pentru acest drum, dar le-am făcut cu drag, fiindcă viața noastră întreagă de preot este viața de sacrificiu. Se vor găsi temeuri de scuze. Parabola celor chemați la cină, cu refuzul invitației, totdeauna este de actualitate. Chiar noi, cei care o cetim poporului, noi cei dintâi o punem în practică; voi, cei care ați refuzat dragostea și prietenia celor care v'au chemat și v'au dorit, 25 de ani, un sfert de secol, e mult să nu-ți vezi colegii. Toată durerea noastră sufletească ne-o exprimăm pentru refuzul vostru. Unde mai puneți că majoritatea

dintre voi n'a fost nici acum 5 ani, când am sărbătorit 20 de ani de la absolvire. Amintiți-vă ce am scris tot eu despre voi în „Crucea“. Nu lipsit de interes pentru voi este să știți exact și numele celor care au răspuns cu drag la chemare. Iată-1:

Pr. Dr. *Gh. Ghia* din Craiova; Preoții *Gh. Moisiu*, *Celus Grigoriu*, *D. Grigoriu*, *Panaile Bedreag* și *M. Diaconescu* din București, *V. Dolinescu* din Bârlad, *Gh. Bujor* din Bacău; *I. Ionescu* Belcești-Iași, *N. Savin* din Iași, *Gr. Munteanu* din jud. Iași; *Marin Ionescu* din Dobrogea; *Gh. Ștefănescu* din jud. Dorohoi; *Gh. Manoliu* din jud. Fălciu; *Gh. Anghelescu*, Inspector general al școlilor secundare din țară, dela Ministerul Instrucțiunii, *Gh. Grigoraș* din jud. Botoșani, venit mai târziu; *Gh. Gheorghiu*, Fărcașa-Neamț; Dr. *I. C. Beldie* din Galați și subsemnatul, dintre care 6 au fost și cu soțiile și anume: *D-nele' Beldie*, *Ionescu*, *Grigoriu*, *Bujor*, *Dolinescu* și *Bedreag*.

La despărțire, colegul Ghiea ne-a propus să ne mai întâlnim tot aici peste 10 ani. Frumos și înduioșător lucru! Dar ajunge-vom noi oare toți aceștia să fim în viață peste 10 ani? Cine știe. Numai Dumnezeu cunoaște până unde se toarce firul vieții oamenilor.

Preot. GH. VERȘESCU

- Peatra-Neamțu.

Adunarea de primăvară a Preoților din jud. Mehedinți.

Cu toată vitregia vremurilor ce s'a abătut asupra Bisericii noastre, preoțimea olteană pășește în a doua zecime a anilor de muncă aprigă în ogorul Domnului Hristos, sub steagul societății „Renașterea“, întemeiată de Pr. Sf. Episcop *Vartolomeu*.

Prinși în vârtejul acestei organizații de aliniere a necazurilor și luminare a sufletelor mulțimii, preoții din Mehedinți s'au strâns în ședință de primăvară, în orașul Turnu-Severin, la 19 și 20 Mai a. c., spre a-și așterne calea nimerită întru săvârșirea din plin a lucrului pastoral.

De dimineață, în ziua dintâi, cu toată marea cuvenită, un sobor de preoți a săvârșit dumnezeiasca Liturghie, cum și Te-Deumul de deschiderea adunării, la catedrala „Grecescu“, formându-se apoi biroul de părinți: *I. C. Popescu-Traian*, ca președinte, *Petre Cernăianu*, T-Severin, vice-președinte; *Bobleanță*, Corneți și *Șterfenitu*, Miculești, ca secretari. După aceasta, Păr. Petre Cernăianu a rostit darea-de-seamă de activitatea desfășurată de preoțimea Mehedinților prin comitetul județean, ce-a organizat o aleasă bibliotecă, a intrat în posesia unui frumos imobil, a condus colportajul misionar prin împărțirea cărților religioase cu ajutorul chioșcului din piața orașului Turnu-Severin, experimentând totodată și misionarismul mirenesc în persoana d-lui *D. Iordache*, un bun cunoscător al sf. Scripturi, care cu multă ușurință se poate strecura printre sectanți. După mici discuțiuni, s'a votat contul de gestiune pe anul 1931.

La ora 2 după amiază, s'au reluat debaterile, în casele societății din strada Matei Vasilescu 10 când, după cuvântul de deschidere al Păr. Popescu Traian, Păr. Pârligras protoiereul județului a afirmat că preoții din Mehedinți se afla strânși în adunare spre a-și chivernisi lucrul cel sfințitor, cultural și moralizator, pentru înălțarea maselor.

Păr. *Petre Ionașcu*, Grecești, tratând, cu toată competența, subiectul „Comparație între ereziile din veacurile dintâi ale creștinismului și ereziile din timpul nostru“, a scos la lumină următoarele adevăruri: „Ereziile sunt piatra de încercare a caracterului creștin, spre a ieși la lumină cei greșiți, cum sunt: Gnosticismul, Maniheismul, erezia lui Arie, a lui Porfirie și Celso, a lui Macedonie, Nestorie, Iconoclastii, Pavelicienii etc., care au la temelie raționalismul. Toate ereziile vechi au fost combătute cu multă tărie de Sfinții Părinți ca: Vasile cel Mare, Ioan Hrisostom, Grigorie Teologul, Iustin, Augustin, Ciril și alții. Sectele de astăzi, cum ar fi bunăoară: Adventismul, Baptismul, Inochentismul, Calendarismul etc. își au origina în cele ale timpurilor vechi creștine, prin mijlocirea protestantismului, întemeindu-se pe interesul material. Pe când ereziile vechi se sprijină pe rațiune, cele din timpurile noastre au la bază ignoranța mulțimii și sunt combătute în chip aprig prin scris, din care a urmat o bogată literatură apologetică. În aceasta, s'au ostenit din destul: Păr. *Georgescu*, Arhim. *Scriban*, Arhiepiscopul *Grigorie* dela Iași, cum și Pr. Sf. *Grigorie* dela Arad, un zelos lucrător împotriva sectanților.

În vremurile din urmă, s'au ținut congrese de misionari spre a putea găsi normele de luptă, și s'au înființat catedre de sectologie.

Păr. *Popescu-Lacu*, luând cuvântul tot pe această temă, a adus lămuriri practice, afirmând că sectele de azi au un caracter internațional, lucrând pe nesimțite împotriva Bisericii și-a neamului nostru. De aceea Statul ar trebui să ia măsurile necesare.

Păr. Pârligras, în complectare, a arătat că ereziile prezintă o chestiune vitală pentru Biserica ortodoxă. Din veacurile trecute, ereziile sunt izvorâte din nedumerirea de a se stabili rolul pământesc al bisericii lui Hristos. Îmboldul acțiunii lor n'a fost negativ la urzeala conceptelor. Sectele din primele vremuri creștine n'au urmărit nici desființarea Statelor, nici luptele filosofice, ci o desăvârșită formulă pământească a învățăturilor Mântuitorului. Erezile din timpurile de astăzi se împart în două. Cele din masa poporului ce duc traiul mai mult după Sf. Evanghelie, în care se simt urmările acțiunii protestante, și cele din clasa intelectuală, unde predomină francmasoneria, cu internaționalismul său politic, susținută de jidovism. De felul cum vor ști să lucreze slujitorii Bisericii, atârână stăvilirea răului sectar.

Au mai luat parte la adunare deputații episcopali, din jud. Mehedinți: *Marius Vorvoreanu*, avocat; *Alexandru Barcăcilă*, directorul liceului „Traian“, *I. Rovența*, directorul Federației Mehedinți; *Scutașu*, profesor, cum și d-nul *Magnus Băileanu*, avocat; *I. Bobei*, președintele Asociației Învățătorilor, și *N. Popescu-Sa-*

marinești, institutor. Nu înțelegem lipsa celorlalți 'deputați' eparhiali, care, în preajma alegerilor proaspete, au dat dovadă de mult zel pentru treburile bisericesti.

D. *Simion*, profesor de limba românească la liceul din Turnu-Severin, vorbind în numele Românilor din Maramureș întorși dela uniți, pe care i-a cercetat în vacanța Paștilor, a făcut interesante mărturisiri.

La Sărăsău, înainte de sărbătorile Crăciunului din anul trecut, a fost evacuată capela creștinilor ortodoxi. Chiar lucrurile sfinte au fost aruncate'n drum de uniți. Dar, din inițiativa Inalt Pr. Sf. Patriarh Miron I al României, s'a hotărât a se ridica o mândră biserică românească, pentru care s'au strâns 600.000 lei, numai de preoții din București. Trecând prin comuna Vișeu-de-jos, a găsit un călugăr, fost birjar, care a ridicat din temelie 5 Biserici, izbutind să pătrundă în audiență până la M. S. Regele Carol II, de s'a minunat și Inalt Pr. Sf. Mitropolit *Nicolae* al Ardealului. A căpătat, în ultimul timp, lemnele trebuincioase din pădurile Maramureșului, pentru ridicarea catedralei din Sighet. A terminat făcând un călduros apel la preoțimea mehedințeană ca, din prisosul obiectelor de cult al Bisericilor, să dăruiască și fraților credincioși din Maramureș întorși la ortodoxie, spre a-și putea improviza locaș de închinăciune.

În ziua a doua, de dimineață, Păr. *Grigorie Popescu*, Broșteni a luat în discuție tema „Despre Caritate”, din care s'au putut desprinde cele ce urmează: „Creștinismul cuprinde în sine, dogmele cele mai umanitare: frăția, prin acel „iubește pe aproapele tău!” și caritatea prin acel „dă, și Domnul îți va da și tie!” puse în aplicare chiar de Mântuitorul.

Dumnezeu ne-a dat poruncă nouă să avem milă și să ajutăm pe aproapele nostru: „Celce are bogăția acestei lumi și vede pe fratele său având lipsă și-și întinde mâna sa dela el, cum rămâne dragostea lui Dumnezeu într'însul?” (Ioan 317).

Caritatea creștină este semnul cu care dovedim că suntem pătrunși de legea iubirii lui Hristos, care se arată a fi cel mai mare filantrop, prin faptele ce-a săvârșit care erau: vindecări de tot soiul, săturarea gloatelor flămânde în pustiu, învierea morților alungarea duhurilor necurate etc.

Prin această virtute a milei, propoveduită de El, societatea omenească începe să se prefacă în chip simțitor. În curgerea veacurilor, creștinismul, în mersul său progresiv, pășește triumfător, ținând în mână steagul carității. Toți Sfinții Părinți au cuvinte și aprecieri frumoase despre caritate. E lucru de netăgăduit că opera de ajutare socială a aparținut Bisericii. În trecutul nostru, am avut o mulțime de domnitori evlavioși, cari, sub imboldul Sf. Evanghelii, au săvârșit mulțime de fapte caritabile.

Au mai luat cuvântul, referitor la acest subiect, Păr. *Sachelarie* Pârligras, accentuând mai mult partea practică a acestei virtuți creștine ce-ar trebui cultivată cu multă bunăvoință de Biserică, ferind pe mulți credincioși de-a păși la sectanți, ce pun mult temei pe opera caritativă.

S'a ținut apoi adunarea generală a băncii populare, „Clerul Mehedintean“ ce-a împlinit un an de rodnică activitate sub conducerea pricepută a Păr. Popescu-Traian, stabilindu-se unele norme în cealce privește acordarea împrumuțurilor, sporirea fondurilor, stabilirea sediului băncii și altele.

Cu alegerea subiectelor pentru sesiunea de toamnă și cu îndemnul Păr. Protoereu Pârligras, la o muncă cât mai încordată, adunarea de primăvară a societății „Renașterea“, secția Mehedinți, s'a încheiat într'o atmosferă demnă de adevărații slujitori ai lui Hristos.

Pr... (nu se poate descurca iscălitura).

Fântâna Domnească, Mehedinți.

**Programul Cercului Pastoral „Tg.-Ivești“, întrunit
Duminică, 29 Mai 1932, în parohia
Fundeni, Satul Lungociu.**

A. 1) Sâmbătă, 28, Vecernia și litia la vremea ei, slujită de Pr. *Filip Nicolau*, parohul respectiv, ajutat de amândoi cântăreții, de epitropi și membrii consiliului parohial. 2) Duminică, 29, începutul Utreniei, la ceasul 7, slujită de parohul respectiv, cu frații preoți vecini, fiind datori toți membrii Cercului să fie de față, cel mai târziu la 9 dimineața. 3) Slujba Acatistului Maicii Domnului se va săvârși în sobor, de Cărmuitorul Cercului, cu frații preoți: Icon. *C. Pavel*; Icon. *L. Țincoca*; Gh. *Dimitrescu*; *Ene Pavel* și Gh. *Dimitriu*. 4) La ora 9, începutul Sfintei Liturghii, ce se va sluji în sobor, de Păr. Cărmuitor, cu frații preoți: Icon. *C. Pavel*; Icon. *L. Țincoca*; *Ene Pavel*; *M. Chircu*; Gh. *Dimitrescu*; *Filip Nicolau* și Gh. *Dimitriu*; vor lua parte la sobor și toți ceilalți frați cari vor veni la începutul Sf. Liturghii, pregătiți cu Sf. Odăjdii și cartea de slujbă. Nu se îngăduie nicio lipsă, ci numai pentru caz de boală, trimițând Certificat medical cu 3 zile înainte.

5. Răspunsurile se vor da de Cercul Cântăreților din tabloul nr. 1, cari vor fi de față toți 6) Predica se va rosti de Pr. *Mihai Chircu*, cu privire la Evanghelia Duminicii Samaritencei (Evanghelia Ioan 4, 5) și nu va trece peste jumătate de oră cel mult. 7) Te-Deumul și parastasul Eroilor se vor sluji de toți preoții Cercului aflați prezenți. 8) Se vor împărți cărți ieftine, iconițe, cărțile de rugăciuni doritorilor de lumină și hrană sufletească. 9) Păr. Cărmuitor va pofti pe credincioși să vină după masă la ora 3, cu mic cu mare, tot în sfânta biserică, pentru a asculta frumoasa conferință și sfaturi folositoare. 10) Se va încasa pentru Cerc și Cinematograf cât va ieși din ofrande. 11) Sfânta anaforă se va da de însuși Capul Cercului.

B. 12) Masa frățască se va lua la paroh, în casele parohiale din Fundeni. C. 13) Ședința intimă și ședința publică după masă se va ține sub președenția Păr. Icon. Dr. *C. Pavel*, misionar și membru în consiliul Episcopal. 14. Păr. *T. Brăescu* va dezvolta conferința „Combaterea Luxului și a boalelor“. Va avea grija a nu

trece peste un ceas. 15) Va vorbi Păr. Icon. C. Pavel. 16) Va vorbi Parohul respectiv. 17) P. C. Icon. Dr. C. Pavel va rosti cuvântul de închidere, poftind poporul la viitorul Cerc, ce se va ținea în parohia Grivița, la 26 Iunie. D. 18) Toți vor veni cu trăsurile lor, întrucât parohul respectiv nu garantează că va putea să trimită, fiind departe de gară și apoi înapoi va fi și mai greu de dus.

Cărmuitorul Cercului, Icon. A. CRISTEA.

Secretar, GH. NICOLAU.

Paroh, F. NICOLAU.

Proces-Verbal Nr. 4.

Astăzi, Duminică a cincea a Sfântului și marelui post, 17 Aprilie 1932, Cu ajutorul Mântuitorului, ne-am adunat, pentru a șasea oară, în biserica parohială cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” din parohia Șărbănești. Slujba Utreniei s'a săvârșit de parohul respectiv, cu subsemnatul. Acatistul Mântuitorului l-am slujit eu, cu parohul respectiv și cu frații preoți: Icon. L. Țincocă; Icon. C. Pavel; Pr. F. Nicolau; Pr. M. Chircu și Pr. Ene Pavel.

Sfânta Liturghie am slujit-o în sobor, cu frații preoți: Icon. L. Țincocă, Icon. C. Pavel, Pr. F. Nicolau, Pr. Ene Pavel, Pr. Gh. Dimitrescu, Pr. M. Chircu și subsemnatul, cu Diaconul Nectarie. A fost de față și Pr. T. Brăescu. Răspunsurile s'au dat de Corul Cântăreților, tablou nr. 2, și cu Corul parohiei respective, cămuit de bunul Cântăreț Niță Susan. Predica a rostit-o d. Traian Corodeanu, despre Evanghelia Duminicii a V-a din marele post (Marcu 5).

Am slujit cu toții Te-Deum și parastasul eroilor.

Am rugat poporul, adunat în număr foarte mare, să aibă răbdare a asculta și folositoarea conferință a Părintelui Icon. C. Pavel și a d-lui Dr. Pârvulescu dela spitalul Ivesti.

Păr. Icon. C. Pavel a vorbit despre „jurământul mincinos” săvârșit de mulți creștini din timpul de față.

Dr. Pârvulescu, a vorbit despre boale molipsitoare și microbi.

Apoi a vorbit Părintele Paroh respectiv, mulțămind tuturor.

Ca încheiere și despărțire, am sfătuit pe toți a fi supuși legilor țării, a-și plăti dările, a-și munci din vreme pământul și a îngriji pomii și vitele și a face economie, trăind cu chibzuială, lăsând cheltuelile zădarnice și luxul, că nimenea nu poate să prevadă ce seceriș vom avea anul acesta.

Am mulțămit tuturor fraților și conferențiarilor și poporului care au avut dragoste a lua parte la Sf. Liturghie și la toate cele vorbite, de care trebuie să ție seamă și să spună și celor ce n'au putut veni. Am dat cărți eftine și iconițe poporului.

S'au strâns pentru Cerc Lei 260, iar pentru Cinematograf 68.

Am împărțit sfânta anaforă, iar Păr. Icon. C. Pavel a prezidat ședința intimă în casa parohului respectiv, discutând chipul ținerii în viitor a ședinței publice după masă, în vederea z lei mărite, și a nu prea obosi poporul dimineața, mai ales ostenit de muncă în timpul săptămânii. Totul se sfârșește la 2¹/₂ în o atmosferă plăcută și mulțămitoare.

Conducătorii Cercului, (ss): Icon. A. Cristea, Pr. F. Nicolau, Pr. M. Chircu, Pr. E. Pavel, Pr. C. Pavel, Pr. L. Țincocă, Pr. G. Dimițrescu, Pr. T. Brăescu.

Au lipsit preoții D. Turcu și Gh. Dimitriu având Cerc învățătoresc. A lipsit și Pr. Gh. Chircă, neputând trece din cauza inundației. A lipsit Pr. V. Hâncu care de 2 ani este bolnav, dar se poartă pe picioare.

Icon. A. CRISTEA.

Pastorală privitoare la alegeri.

Prea Sf. Sa Episcopul *Lucian* al Romanului a dat preoților săi o pastorală, în care arată primejdiile pentru liniștea țării și sufletul poporului, din pricina alegerilor care urmau să se facă în luna Iulie a. c. Ele sunt prilej de învățare, care, de data aceasta, poate fi mai vie ca alte dăți. De altfel, lucrul s'a și dovedit, prin ciocnirile sângeroase care s'au petrecut în Buzău, la nici 2 săptămâni după numita pastorală și aiurea. Mulți oameni au căzut morți, iar alții răniți.

Prea Sf. Sa amintește preoților că datoria Bisericii este de a fi alinătoare a durerilor, iar nu a păși și ea la înăsprirea patimilor politice. „Preoții să nu uite o clipă, scrie Prea Sf. Sa, că predica păcii și a iubirii, rostită de pe amvon sau din ușile altarului, trebuie s'o aducă și în mijlocul luptătorilor politici, chemându-i cu blândeță la iubire... și la datoria ce au de a nu dărâma opera înaintașilor și a nu otrăvi sufletul acestui popor prin pilde rele“.

Prin ocările pe care capii politici și le aduc, scrie încă Prea Sf. Sa, „poporul pierde orice credință în valoarea conducătorilor,.. în dreptatea legilor“, simțul moral se întunecă, temelia rânduielii și a „autorității se macină și anarhia își face loc tot, mai adânc“. Intemeiat pe acestea, Prea Sf. Sa sfătuiește pe preoți să mijlocească „cu autoritatea lor evanghelică pentru liniștirea și împăcarea spiritelor, atrăgând atențiunea barbaților politici, după cum e cazul, asupra seriozității ce trebuie să aibă cuvântul lor. O asemenea politică este singura compatibilă cu misiunea unui părinte sufletesc“.

Pe temeiul acestora, Prea Sf. Sa Episcopul *Lucian* oprește pe preoții săi de a se amesteca în vârtoarea turburărilor politice. „Categoric, interzicem preoților noștri asemenea manifestări“. Dă însă voie preoților să voteze și chiar să candideze la asemenea alegeri. Asemenea preoți însă să-și aducă aminte că ei au a păși nu ca oameni de politică, ci ca preoți ai Domnului, în sânul unor tabere politice care cinstesc rânduiala vieții de Stat. Asemenea preoți trebuie să ceară însă încuviințarea episcopului lor, dacă vor pofti să fie aleși în adunările țării. Deci ei pot să pășească la împlinirea drepturilor lor politice, dar numai cu îngustimile acestea și fără a părăsi o clipă datoriile lor duhovnicești.

Un premiu al virtuții.

Ca o trâmbiță de trezire a sunat, în mijlocul vieții noastre obștești, știrea că s'a găsit cineva care a înființat o răsplată pentru cinstirea virtuții. Acest premiu se va da, din 1933, de Academia Română, la fiecare 2 ani sau chiar în fiecare an, dacă mijloacele vor învoi aceasta, „fără deosebire de rasă sau religione, unei persoane sau unei familii onorabile, sărace, care-și câștigă traiul prin muncă încordată și s'a deosebit prin fapte de devotament, de abnegație și de jertfă, fie către apoapele său (rudă sau nu), fie către societate“.

Persoana sau familia vor trebui să locuiască în București sau în împrejurimi. La 6 ani odată, premiul se poate da și societăților de binefacere însemnate.

Inițiatorul premiului a fost boierul grec *Alexandru Spiridon Mavrogheni* din Atena, din neamul fostului domnitor al Țării Românești *Nicolae Mavrogheni* și, credem, rudă cu *Petru Mavrogheni*, care, în 1856, făcea parte din comitetul unirii principatelor la Iași. Premiul este în sumă de 150 de lire englezești.

Este prea plăcut a auzi că s'a mai găsit cineva să dea premii pentru virtute, când ele acum se dau pentru îmbrăcăminte, pentru frumuseță, pentru îndemânări trupești și altele ca acestea. De suflet, se uitase. De departe, de peste graniță, ne vine această veste așternută ca vie dorință în testamentul lui Al. Mavrogheni, azi răposat. Fie ca ea să trezească gânduri mai înalte și simțul de datorie despre ce trebuie răsplătit înainte de toate.

CURSURILE DELA VĂLENII-DE-MUNTE.

Cursurile dela Vălenii-de-Munte se țin și anul acesta, ca în toți anii. Dar căzând anul acesta curând după căderea d-lui Iorga dela putere, te-ai fi așteptat ca mulți să-l părăsească, să fie numai puțini ceice vor veni să ție cursuri. Cu toate acestea, spre cinstea lor, trebuie să spunem că n'a fost așa. Am numărat șirul celor ce și anul acesta s'au legat să ție astfel de cursuri și am găsit că nu sunt mai puțini de 113.

Foarte frumos! Dacă ocârmuirea d-lui Iorga a nemulțămît pe mulți, aceasta e una. Mai rămâne însă cealaltă parte, Iorga profesorul, cărturarul, îndrumătorul, stare care e mai de mult și va dăinui mai mult. Pe când partea politică treptat-treptat se va uita, cealaltă va rămânea. Și e de tolos oricui să guste, să cunoască de aproape munca culturală a lui N. Iorga, pentru că din aceasta va avea de învățat și inima îi va tresări deseori de scânteierile mărețe pe care le va găsi în scrisul său.

Intre ceice vor ținea cursuri, găsim și chipuri bisericești. Mai întâi, este Prea Sf. Sa Arhiepiscopul *Titu Târgovișteanu*, care nu a vestit încă despre ce va vorbi. De asemenea Păr. Dr. *Nicolae Popescu*, dela teologia noastră din București, tot cu subiect de arătat mai târziu. Apoi Păr. *Gh. Cotenescu*, fost deputat în parlamentul

trecut, cu subiectul: *Muzica răsăriteană*; 1. «Analiza ei»; 2. «Cum e cântată ea în felurile părți ale României». De asemenea, va vorbi despre 3. «Muzica populară». Păr. *Cicerone Iordăchescu*, profesor la teologia din Chișinău, despre «Figuri și idei din vechea literatură creștină». Păr. *I. Popescu* din Giurgiu, despre «Schițe și monumente istorice din Vlașca». Noi n'am văzut trecut între profesori pe Păr. Dr. *Aurel Crăciunescu*, fostul secretar-general la Culte sub d. N. Iorga. Totuși știm că Sf. Sa a și ținut astfel de cursuri și că a vorbit despre Biblie.

Dacă trecem mai încolo de preoți, cursurile acestea ne mai pot interesa prin subiectele lor sau prin persoanele care, și dacă nu sunt preoți, sunt aproape de noi. Intre aceștia, găsim pe d. Dr. *Silviu Dragomir*, profesor la universitatea din Cluj, teolog de al nostru, care însă nu a arătat încă despre ce va vorbi. D-l *Lascarov-Moldovanu*, bărbat intrat adânc în mișcarea noastră creștinească, va vorbi despre: 1. „Tragedia muncii”; 2. „Intoarcerea la credință”.

D. Profesor *Popa Atanasie* va vorbi despre 1. „Biserici de lemn în Ardeal”; 2. „Biserici de lemn în Maramureș”. D. Prof. *Sacerdoșeanu Aurel* va vorbi despre „Legăturile Românilor cu Roma și cu Patriarhia din Constantinopol până la întemeierea țărilor românești”.

Se poate să mai fie și alte subiecte aproape de noi, dar întru cât mulți n'au vestit însă despre ce au de vorbit, nu ne putem da seamă de pe acum ce vor vorbi. Aflăm însă și despre această în cursul ținerii conferențelor. Sunt încă multe teme interesante și deosebit de partea bisericească.

A. S.

Duminică, 5 Iunie 1932, în parohia *Gruin*, com. *Lipia-Bojdani-Snagov*, jud. Ilfov, a fost o frumoasă manifestare religioasă, prin sărbătorirea Preotului Sachelar *Doroștei Ghermănescu*.

În biserica satului, plină de enorași și de alte persoane străine de localitate și în fața autorităților comunei, preoții din Cercul pastoral *Nuci*, de sub președenția Pr. *Tase B. Teodorescu*, în sobor, au slujit Sf. Liturghie, după care s'a slujit și Tedeumul de mulțămire către Dumnezeu, care a învrednicit pe sărbătorit a ajunge 50 ani de muncă rodnică în ogorul lui Hristos.

La sfârșit, Pr. *Tiberiu Râpeanu*, printr'o frumoasă cuvântare ocazională, arată meritele sărbătoritului: Născut la 6 Decembrie 1859, deci în vârstă de aproape 73 ani, se găsește mai în putere decât cei tineri. Hirotonisit în anul 1882, la parohia *Nuci*, este mutat, la 20 Octombrie 1894, la parohia *Gruin*, unde se găsește și azi. Prietenii ce-l înconjoară, sunt câștigați prin munca sa. Sfinției Sale i se datoresc:

Reparația radicală a marelui Biserici, Banca populară „Căldărușani”, precum, și începutul Cooperației în comună și multe altele. Ce manifestare religioasă, culturală sau economică a fost în comună, unde Sf. Sa, să nu fie în frunte cu Sfatul și autoritatea Sa!

Ca încheiere, roagă, pe bunul Dumnezeu, să-l ție sănătos, încă mulți ani, pentru a fi și mai departe sfătuitorul și pilduitorul celor tineri. Răspunde sărbătoritul, mulțumind puternicului Dumnezeu, pentru că l-a învrednicit a ajunge până la această sărbătoare și termină mulțumind tuturor, cari au dorit a lua parte la sărbătorirea Sa.

După aceia Sf. Sa a oferit o masă prietenească, unde au toastat: *Teodor Stoicescu*, pentru o jumătate de veac de căsătorie. Pr. *Ioan D. Gheorghe*, pentru 50 ani de preoție, studentul *teolog Cazan*, urându-i să-i dea Dumnezeu a serba și căsătoria de diamant. Pr. *T. Râpeanu*, pentru ambii soți, căci, dacă Pr. D. Ghermănescu a ajuns la o asemenea vârstă, având părul încă negru și puterea de muncă a tinereții, nu trebuie uitat, că aceasta se datorește și felului cum Preoteasa Ana Ghermănescu, l-a îngrijit.

Pr. D. Ghermănescu, sărbătoritul, mulțumește tuturor cari l-au sărbătorit, și răspunde că numai prin muncă fără preget și printr'o viață cumpătată a putut ajunge în așa condițiuni la această vârstă. Serbarea se termină într'o atmosferă din cele mai înălțătoare.

E X T E R N A

GÂNDUL PROTESTANTISMULUI FRANCEZ.

Postit de facultatea de teologie protestantă din Strassburg, d. *Boegner*, președintele Feder. Protest. din Franța, doctor în teologie și drept și profesor la Paris, a ținut o conferință, în sala *Fustel de Coulanges* a universității, cu subiectul: „Doctrina Bisericii în protestantismul contemporan”. Problema e foarte dezbătută: ziarele, revistele, publicațiile, adunările parohiale, cercurile mai largi ale pastorilor, chiar așa numitele sinoade protestante, toate—toate cer o restaurare a doctrinei protestante. Impărțirile, împerecherile, luptele, între Bisericile protestante, au desnădăjduit pe mulți dintre convertiții, cari au venit în sânul protestantismului. Trăiesc azi într'un dureros nihilism. Studiile Noului Testament, în deosebi a învățaturii pauline, au ajutat oarecum la schițarea unei doctrine a protestantismului. Dar ce fel de doctrină? Învățătura mântuirii prin credință. Aceasta i-a dus la un accentuat individualism, mântuirea în chip individualist. Azi se pune, în protestantism, problema solidarității pentru mântuire. Din cauză că Bis. Romei a apăsă pe dreptul său de Bis. juridică, protestantismul s'a născut cu oarecare neîncredere în ce privește concepția de biserică. Așa s'au răslețit: Bis. Suediei și Norvegiei — luterană, a Ungariei — reformată, a Angliei — reformată, a Franței — luterană, calvinistă și reformată. După secolul XVII-lea, a început o mișcare în sens contrar, de integrare a învățaturii, apropierea tuturor fracțiunilor protestante, spre a forma una și aceeași Biserică, care să-și găsească precedent în Biserica apostolică. Ele trebuie să se unească în doctrină și în cult. Deci au nevoie, întâi, de unitate dogmatică, și apoi de unitate

în cult. În ce privește autoritatea, Biserica este o societate văzută, unde se exercită o întâietate de răspundere, care e necesară, nu de putere, de infailibilitate, nu o autoritate din afară, ca în orice societate, nu o comandă păgânească de șefie, ci o autoritate întemeiată pe învățătura Domnului Hristos.

Biserica reformată a perdut chiar sensul autorității, luându-se după Luther, care, împotriva papalității, tăgăduia orice trebuință de autoritate în Biserica lui nevăzută. Trebuie reasezată autoritatea, ca să nu ajungem la anarhie. Cea mai puternică autoritate a noastră este Biblia, cuvântul lui Iisus Hristos. Dar la ea trebuie să adăugăm *Tradiția*, pe care nu am cunoscut-o de multă vreme. Azi valoarea ei este liturgică, nu doctrinală. Amândouă, Tradiția și Scriptura, trebuie să formeze baza credinții noastre. Calvin, Sabatier și mulți alți teologi au apărat maternitatea Bisericii. Ea este mama noastră și fără ea nu este predicare. Maternitatea ei vine odată cu botezul copiilor mici. Ea se afirmă în căile duhovnicești. Ea nu a fost cunoscută, de individualismul rebel. D-zeu e Tatăl nostru, iar Biserica e mama noastră. Deci pietatea individualistă are nevoie să înțeleagă Biserica, drept comunitate de suflete? Acestea au fost în scurt ideile vorbitorului. Sunt simple, lămurite și pline de adevăr, către care încep a se întoarce. Tonul lui e de un optimism melancolic. Păstrează mult respect, și aceasta face cinste protestanților în general, fața de catolicism, încât nu-l vorbește de rău, nu-l ironizează, ca să-și facă din aceasta un efect al cuvântării. De ortodoxie nu pomenește decât odată, în vorbire, dar toată cugetarea ascultătorilor lui o întoarce către creștinismul primar, așa cum l-a păstrat Biserica ortodoxă. Sufletul vorbitorului este sufletul întregului protestantism francez, gândul lui este al protestantismului de toate nuanțele care se găsește azi, după 400 de ani, într'un trist naufragiu; care a lepădat pe Hristos Euharistic, cari a desbrăcat altarul de podoabe sfinte, care a lăsat acolo numai Biblia deschisă, care au scris munți de cărți, în sfârșit, care au răstăcit multă vreme. Alături de Biblie, doresc să așeze Tradiția. Răceala glacială din Bisericile lor vor s'o izgonească cu Domnul Euharistic, care să dea căldură cultului lor. Alături de Hristos învățător, vor să așeze pe Hristos arhiereu. Caftanul, pe care-l îmbracă numai la slujbă l-ar schimba cu veșmintele în fir de aur ale clerului ortodox, pe care odinioară le-au purtat împărații bizantini; iar psalmii monotoni i-ar înlocui cu cei davidici, ori cu lirismul damascean. Inima celui care a ascultat această cuvântare s'a muiat de compătimire față de țărmla la care i-a dus cugetarea liberă, neînfrănată și rebelă, fără busola umilinței creștine; față de ei cari, din cauza unui tată vitreg, aspru, câteodată chiar de o imoralitate bine stabilită, care-și legitima poziția și infailibilitatea ca de drept divin, ei au părăsit pe mama legitimă Biserica, împrăștiindu-se în toate părțile. Situația aceasta a protestantismului devine mai îngrijitoare și din alte cauze. Este azi o criză materială peste toată lumea, în deosebi în occident. Ea va trece și se va rezolvi. Dar este și altă criză, mai periculoasă, e criza sufletească. Descreștinarea profundă și în plină creștere

cuprinde lumea apusului. Campania celor fără Dumnezeu nu se duce numai în Rusia ortodoxă, ci și Spania catolică și în Germania protestantă. Criza morală se va rezolvi prin unitatea de doctrină a Bisericilor protestante și, într'un sens mai larg, prin apropierea Bisericilor protestante de ortodoxie, către care ele au făcut un puternic, hotărât și mare pas prin cuvântarea teologului Boegner.

IAR PERSECUȚII RELIGIOASE IN SPANIA.

Ateismul se organizează din ce în ce mai puternic, a coborât printre lucrătorii fabricilor. În timpul sărbătorilor Paștelui (catolic), au fost semnalate în Spania creștină mai multe manifestații ale celor fără Dumnezeu. La Huescar, în provincia Grenada, pe când, a douăzeci de Paște catolicii sărbătoreau pe patronii parohiei, defilând într'o procesiune pe stăzile orașului, ca la 300 de nelegiuți au pus pe fugă clerul și pe credincioșii, cari alcătuiau cortegiul. Câțiva din ei, atunci, au organizat o procesiune în toată puterea cuvântului, străbătând străzile orașului, cântând cântecul Internațional. Totuși, în clipa când treceau prin fața cercului catolic, o salvă de focuri, trasă dela ferestrele clădirii, doborâ în drum 10 turburători, dintre care 3 grav răniți. Poliția veni imediat și înlătură o mai mare încăerare între catolici și nelegiuți. Aceasta dovedește că în Spania, catolicismul încă rezistă ateismului, chiar cu mijloace nepermise. Mai arată însă că, după expulzarea iezuiților, după confiscarea averilor bisericești, după suprimarea publicațiilor religioase, după scoaterea clerului din bugetul statului, după scoaterea religiei din învățământ, valurile necredinței, asemenea celor dela Atlantic și Mediterană, lovesc în inima Spaniei creștine.

NIC. IONIȚĂ,
Strassburg.

Neînțelegere între universitate și Vatican în Cehoslovacia.

O telegramă din Praga, cu data de 10 Iunie trecut, a agenției telegrafice *Danube*, vestea că o neînțelegere s'a ivit în Cehoslovacia între universitatea din Praga și Vatican. Nunțiului papal din Praga i s'a părut că profesorul de teologie *Swanda* predă idei care nu se împacă cu învățământul catolic. De aceea l-a oprit să mai îndeplinească slujba de profesor. Indată atunci s'a ridicat senatul universitar din Praga, care a protestat. Pe temeiul referatului unui profesor de drept internațional, senatul a arătat că nunțiul papal nu are căderea de a se amesteca în treburile Statului cehoslovac, ci aceasta e o materie care privește numai organele Statului. El a mai vestit că va apăra pe profesorul *Swanda* de orice lovituri i-ar mai veni din partea Vaticanului. Adevărul este că nici nu mai era nevoie să întrebi pe un profesor de drept internațional, dacă nunțiul papal are astfel de drept. Se știe prea bine că organele corpului diplomatic nu au

nicio cădere de a lua la socoteală pe vreunul din slujbașii Statului unde se află. Nu-i place ceva, el mijlocește la organul Statului, care este Ministeriul treburilor din afară, dar nu intră el deadreptul în treburile Statului. Catolicii însă au alt chip de înțelegere și de aceia pășesc cu îndrăzneala lor obișnuită.

Sângele Sfântului Ianuarie.

În Italia, în orașul Neapol, se cinstește cu multă însuflețire, ziua de 30 Aprilie, închinată Sfântului Ianuarie în Biserica Romei. Într'o biserică din oraș, se păstrează un tub de cristal, în care se află câteva picături de sânge închegat, care se zice că e dela Sf. Ianuarie. În ziua pomenită, lumea se adună la biserică și așteaptă ca sângele să se moaie. Atunci este mare bucurie pe popor. Dacă odată nu se întâmplă aceasta, poporul crede că este mânia lui Dumnezeu. Între teologii catolici și necredincioșii Italiei, este uneori mare ceartă cu privire la această chestiune. Unii spun că e minune, alții o tăgăduiesc.

Și anul acesta a fost serbarea. Biserica era plină de lume. Erau de față și vreo 20 de bătrâne, socotite rude ale sfântului.

Slujba acelei zile cuprinde și scoaterea tubului cu sânge și ducerea lui cu mare alai pe amvon. Preotul se roagă și așteaptă să se săvârșească muierea sângelui. Când aceasta se petrece, lumea izbucnește în strigăte de Trăiască Sf. Ianuarie!

Anul acesta la fel. Slujba a ținut 55 de minute. La sfârșit, Cardinalul *Ascalesi* a strigat: Trăiască St. Ianuarie! Era semn că minunea se săvârșise. Poporul a răspuns și el cu acelaș strigăt, fericit că așteptarea nu i-a fost amăgită.

Viața religioasă a Italiei are multe astfel de trăsături pline de izbucniri.

A. S.

CĂRTI, REVISTE, ZIARE

Biserica omopistă sau despre Lipovenii ortodocși de Prot. *Teodor Dumbravă*, consilier eparhial în Ismail, Tipografia eparhială, Chișinău, 1929. Prețul 60 lei.

„Prin alipirea Basarabiei și a Bucovinei la țara mamă, Lipovenismul, care număra în trecut zece mii de persoane, azi reprezintă, din punct de vedere bisericesc, un grup de ruși-naționaliști, destul de însemnat și bine organizat, alcătuind șase eparhii, în frunte cu mitropolia panlipovenească dela Fântâna Albă (Bucovina) și numărând aproape 100.000 de credincioși“ (introducere p. III).

De aceea este de un deosebit interes a cunoaște situația lipovenilor, shizmatiei față de Biserica ortodoxă și cauzele cari au provocat lipovenismul, mai ales că, din citirea acestui studiu (unic pentru liter. b'is. română),¹⁾ se desprinde o învățătură pentru împrejurările de azi ale Bisericii ortodoxe române.

1. Dar al Episcopului Melchisedec ce este? — Nota Arhim. *Scriban*

Prin „lipovan“, românii înțeleg orice sectant rus, deși ei sunt de mai multe feluri: popiști, nepopiști, duhoborți, molocani etc. În literatura misionară, s'a primit acest nume, în deosebi pentru shizmaticii ruși nepopiști, fiindcă așa au fost numiți aceștia în v. 18, când s'au așezat în Moldova și Bucovina. Dar, în de obște se numesc lipoveni shizmaticii ruși, cari se țin de ritualul vechi și de formele exterioare și obiceiuri, ce au existat în Biserica rusească până la Patriarhul *Nicon*, care a îndreptat cărțile de ritual.

O parte din credințioșii ruși, neprimind schimbările făcute și socotindu-le introduceri eretice, s'au lepădat de Biserică, deși aveau aceeași credință ortodoxă. Pentru vine de a se fi împotrivit Bisericii, ei au fost înlăturați din sânul Bisericii ortodoxe și blăstâmați de sinoadele din Moscova din 1558, 1666 și 1667. La cel din urmă, au luat parte și patriarhii *Paisie* al Alexandriei și *Macarie* al Antiohiei.

Care erau însă motivele de desbinare?

În curgerea vremii, se strecuraseră unele greșeli în cărțile de ritual, prin transcrierea lor de copiiști. Așa erau: întrebuintarea lui *Alilua* de 2 ori; pronunțarea și scrierea numelui lui *Isus*, numai cu un *i* (*Isus*); a face semnul crucii cu 2 degete (arătătorul și mijlociul); a tipări crucea cu opt capete și alte obiceiuri.

Îndreptându-se cărțile, după cele greșite, lumea neînvățată și unii păstori n'au vrut să le primească. Socotindu-le greșite, s'au depărtat cu ură și de ierarhia care primise noile schimbări. Ei aveau însă conducători numai preoți, așa că, după moartea preoților sfințiți până la Patriarhul *Nicon*, s'au văzut și fără cărmuitori; deci și fără sf. Taine mântuitoare. Așa s'au format nepopiștii, fără ierarhie și taine. Însă chiar și ceie aveau preoți, dintre cei fugari și alungați, recunoșteau, că fără episcop nu este Biserică. Deaceia, încă de pe la 1720, au încercat a-și căpăta episcop, dela care să aibă apoi ierarhie. Însă după 14 încercări (până la 1780), făcute cu înșelăciune și față de ierarhii din alte țări ortodoxe, n'au avut niciun rezultat îmbucurător.

Din această străduință de a-și căpăta episcop prin înșelăciune, s'a născut însă ideea reconstituirii unei ierarhii lipovenești, împrumutându-o legal din Biserica ortodoxă. Reprezentantul și înfăptuitorul ideii, este călugărul *Nicodem* din Starodub, care, în căutarea unui arhieru, a ajuns la ideea unei uniri condiționale cu Biserica ortodoxă. Socotindu-se de aceeași credință (*ὁμοία-aceeași, πιστις credință*), omopiștii au cerut preoți ortodocși sfințiți după vechiul ritual și cu condiția să li-se îngăduiască întrebuintarea vechiului ritual de până la Patr. *Nicon* și toate obiceiurile vechi.

Deci identitate în credință, dar deosebire în ritual. Admiterea ritualului vechiu nu era lucru nou, ei fusese îngăduit chiar de Patr. *Nicon*, pentru cei mai aprigi susținători ai formelor vechi. Au fost chiar episcopi cari întrebuintau legal și cărțile vechi și cele nouă, dar neoficial.

Oficial se pune început omopismului spre sfârșitul v. 18, când Sf. Sinod rus aprobă, pentru lipovenii dela Starodub, preoți care să slujească după ritualul vechi (1787).

Această unire condițională s'a răspândit apoi în multe părți, iar condițiunile de unire (14), au fost formulate de mitr. *Platon* al Mos-

covai la 1800 și revăzute mai apoi. Astfel celor uniți li-se îngăduie unele deosebiri de formă și ritualul vechiu, ei însă se supun episcopilor ortodocși, dela care primesc preoți, Sf. Mir, și de cari sunt judecați în chestiuni spirituale. Totuși li-se îngăduie organizare administrativă aparte, chiar dacă erau într'o parohie cu ortodocși. Ceeace însă au dorit atât de mult, adică să aibă ierarhie deplină cu episcopi, n'au reușit să capete.

Prin omopism, se creează în Biserica rusă și o mai mare încercătură. Căci de unde până acum erau 2 tabere, se mai creează o a treia, intermediară, pe care unii o înțelegeau independentă și păstrătoarea adevărului vechi (dintre omopiști și chiar ortodocși), iar alții ca o punte de trecere dela lipovenismul shizmatic la ortodoxie (ortodocșii). Vechii lipoveni îi socotesc pe omopiști tot atât de greșiți ca și pe ortodocși, deși omopiștii au făcut întotdeauna separatism față de Biserica ortodoxă și aceasta numai pe chestiuni de rit.

Totuși, prin faptul menținerii ritualului vechiu, omopismul s'a răspândit mult în Rusia, a trecut chiar și granițele ei în Asia Mică și Austria printre lipovenii emigrați, având în total, până la războiu, vre-o 400 parohii.

În Basarabia, începuturile omopismului datează de pe la 1826, însă cea dintâi parohie s'a înființat în Chișinău la 1872 de arhiep. *Pavel Lebedev*. Această parohie există și azi și e în strânse legături cu Mitropolia Basarabiei. Alte centre omopiste sunt la : Ismail din 1895, Cahul din 1899, Grubno (Hotin) din 1896, Climăuți-Bucovina, de pe la 1879. Pentru răspândirea omopismului în Basarabia, e vrednic de amintit fostul misionar prot. *Teodosie Volovei*.

Astăzi, după cât spune Păr. Dumbravă, caracterul specific, adică slujbele făcute după tipicul mănăstiresc și celelalte semne prin care se deosebiau parohiile omopiste de cele ortodoxe, a dispărut, prin tendința parohiilor preoți de a se apropia de ortodoxie. De aceea parohiile omopiste, chiar puține la număr, cum sunt în Basarabia, au ajuns o pedică pentru cele ortodoxe, acolo unde sunt împreună, căci, având parohieni puțini, caută să și-i înmulțească atrăgând pe ortodocși, deci contrar scopului. Din această cauză, a și fost desființată cea din Cahul.

În încheiere, autorul găsește că lipovelismul din România n'are situația atât de deosebitoare și vrăjmașă față de Biserica ortodoxă. Căci, prin noua organizație bisericească din 1925, suntem aproape la fel cu organizația lipovenească de clerici și laici, atât de mult plăcută lor. Apoi e și mai multă apropiere în slujbă, iconografie și mai ales cântarea bisericească, care e după același caracter vechi oriental în unison. Nu s'ar cere decât oarecare străduință pentru apropierea lor, iar mijlocul Păr. Dumbravă îl găsește a fi tot o biserică omopistă, în cadre mai largi, prin acordarea unei ierarhii atârănătoare de sf. Sinod și supusă direct Patriarhului României.

Despre acesta, spune: „dacă Biserica ortodoxă română, care dă ritualului însemnătatea cuvenită, ferindu-se de exagerări, ar consimți de a avea în Biserică și o ramură a ritualului vechiu, cu aceeași vază ca și celalalt obișnuit, apoi prin această recunoaștere ea nu va suferi nici o pierdere, nici în organizația sa canonică, nici în cea ad-

ministrativă. Iar despre unele ritualuri, prin care biserica omopistă se deosebește de cea ortodoxă, apoi și în această privință Biserica icumenică a fost totdeauna îngăduitoare, cu condiția de a păstra unitatea în credință, în taine și ierarhie. Ea admitea variația în obiceiurile rituale nu numai separat în bisericile locale-naționale, ci și în cuprinsul unei și aceleleași biserici" (încheere pag. 111).

Dar dacă se va face comparația și cu alte confesiuni, se vor găsi destule exemple pentru a motiva și susține ideea omopismului. Așa stă cazul „uniației“ din Transilvania, care deși de ritual oriental, însă e înru totul susținătoarea intereselor catolice.

Sfârșind expunerea ideilor acestui studiu, se naște întrebarea: dacă în România există atâția lipoveni apropiați de ortodoxie prin credință, oare e posibilă totuși o apropiere de ei prin crearea omopismului? Ideea nu e nouă; ea revine episc. Melhisedec al Romanului, oare scriind despre lipoveni, se gândea la crearea unei episcopii recunoscute pentru ei. (Melhisedec, Lipovenismul, p. 525).

Dar mai ales de când răsună glasul pentru „Unire în Domnul“ și se pune atâta simpatie față de anglicani, oare față de lipoveni ce s'a făcut? P. S. Visarion al Hotinului are mulți lipoveni în eparhie, s'a gândit cineva însă la ei?

În legătură cu ideile din această carte, fără să vrei te gândești și la unele împrejurări asemănătoare din biserica ortodoxă română, împrejurări atât de simțite, mai ales în Moldova și Basarabia. Căci dacă e vorba de admiterea unor forme de ritual vechiu, cu aceeaș vază în trecut, ca și cel de azi; apoi nu e cu mult mai ușor a îngădui pentru lumea incultă care n'a priceput reforma calendarului, sărbătorile în urmarea veche (ocea de fapt este în popor), până la deplina înțelegere? Căci de fapt, situația creată duce, obiar după cele scrise de P. S. Grigorie Botoșăneanu, spre crearea unui „răscolnicism român“ (a se vedea art. Turburări religioase, „Biserica Ortodoxă Română“ în nr. pe Noembrie și Decembrie 1931 și Ianuarie 1932).

Biserica și tineretul, conferință ținută în Sala Eparhială (din Chișinău), în ziua de 29 Noembrie 1931, de Prot. *Vladimir Burjacovschi* (Consil. eparh.), prețul 10 lei.

Părintele Burjacovschi Vl., după cele trei conferințe atât de însemnate și frumoase în idei și formă („Biserica și Pacea“ „Valorile vecinice ale ortodoxiei“ și „Impotriva frontului antireligios“), ne dă o a patra, cu titlul de mai sus, fiind expunerea a celei mai de seamă griji: *îndrumarea tineretului* pe cărările mântuitoare ale Bisericii.

A vorbi despre cuprinsul duios și grijuliu, ca al unui tată iubitor (după cum se numește), și mai degrabă oa al unei mame duioase (Sf. Sa vorbește în numele Bisericii), este a copia cuvânt ou cuvânt cele scrise.

Adresată tineretului, corespunde în toate scopului. Pornind dela cei trei stâlpi ai societății: Familia, Școala și Biserica, arată că Biserica, pe lângă că e mama familiei și fără ea orice învățătură ajunge goală și fără rost, ea este mai presus de toate *autoarea armoniei* dintre oameni, fără oare o omenire nu se poate nici concepe. Așa că ocea e ea cere: *credința în Dumnezeu* și în cele descoperite de Fiul Său,

Domnul nostru Iisus Hristos, să fie comoară sufletească nesdruncată și cu înfăietate față de ceea ce tineretul greșit admiră: box, spectacole, baluri lectură fantezistă, etc. La sfârșit, îndeamnă tineretul să aibă sinceritate, dragoste și hotărâre pentru sf. Mărturisire și sf. Euharistie; iar pentru o mai ușoară prosperare a virtuților creștinești — a se înscrie în rândurile Soc. Sf. Gheorghe ce există din 1928 în Mitropolia Basarabiei.

Preot IOAN BĂRLIBA,
Hulboca-Orhei

Ce lipsește azi lumii

În frumoase articole, d. Nichifor Crainic tâlouiește cititorilor, în ziarul său, *Calendarul*, la zile de Duminică, sub numele de „Reflecții duminicale“, gânduri care-i fac să înțeleagă ce lipsește omenirii turburate de azi. Omenirii îi lipsește cheagul sufletesc. Oamenii nu mai au încredere unii în alții. Fiecare se strânge în sine, la nevoile sale, fiindcă nu se mai bizuie pe nimic afară de el. Nu mai este între ei disciplina religiunii, care scotea pe om din bârlogul intereselor sale și-l făcea să aibă un ochiu de apropiere și către aproapele său. Omenirea de azi nu are religioasă și încearcă aceasta foarte greu, pe spinarea sa. Magii lumii de azi s'au arătat a fi inginerii și economiștii, ziditori și gospodari numai cu uneltele și puterile lor, pe când Proorocul a spus „De nu va zidi Domnul casa, în zadar se ostenesc cei ce zidesc“. Lumea s'a lăsat în nădejdea acestor ingineri și economiști, și de aceia am ajuns la un nou Babilon. Toate planurile zise „de refacere“, cu care ni se impuiază urechile azi, sunt lucruri de nimic, pentrucă din ele lipsește sufletul. Oamenii sunt mânați de cifre, de cântăreli, nu de credință, iar fără credință nu e nici biruință. „S'a retras sufletul din lume ca apele care s'ar retrage din râuri, în subteranele geologice“.

Ce ne trebuie, scrie domnia sa, în nr. dela 27 Iunie al „Calendarului“ este ceata vitejilor morali, vijelia sufletului creator, care face inimile să zvâcnească și „le îmbrânțește în vârtejul marilor epopei mântuitoare“. Numai după aceasta să vie economiștii și finaciarii!

Frumoase rânduri de chemare la adevărul vieții, la ceiace-i dă adevărul ei puls, și pe acestea trebuie să le avem înaintea ochilor pentru a le propovedni. Când un ziar scrie asemenea mărețe adevăruri, el merită citit, gustat și folosit.

A. S.

INSEMNĂRI MĂRUNTE

Duminica la protestanți — Ziarul *Dimineața* dela 8 Iulie a. c., trecut scrie:

„Nu numai în Anglia, dar și în unele provincii din America, Duminica este o zi de cea mai strictă reculegere. De două secole, populația din Baltimore respectă cu sfințenie aceste prescripțiuni.

„Duminica sunt interzise nu numai distracțiile teatrale,

sportive și familiare, dar femeile nu au dreptul în acea zi să părăsească domiciliul fără soțul lor.

„Printr'un plebiscit s'a pus capăt acestei rigurozități, și pe viitor cetățenii din Baltimore, de ambe sexe, vor petrece Duminica după bunul lor plac“.

Știrea *Dimineții* trebuie primită întocmai, în ce privește partea I. În ce privește alineatul din urmă, nu poate fi crezut în chipul în care-l dă, că adică, de acum înainte, în Baltimore se va putea petrece Duminica fără frâu. Aceasta nu se poate crede cu niciun preț, ci numai că s'au mai adus oarecare ușurări. Ce este la noi cu Duminica nu este acolo. În *Dimineața* dela 12 Iunie, o doamnă cere înființarea de trenuri duminicale, pe când în Anglia se împușnează și cele din zilele obișnuite!

Mohamedanii și feminismul. — Dacă la noi nu se găsește în poruncile religiei creștine măsura ca femeia să fie împedecată de a-și da și ea dovezile puterii ei, în mohamedanism nu e așa. O telegramă din Bombai, India, de care citim în ziarul *Dimineața* (17 Iunie a. c.), spune că congresul mohamedan de acolo s'a rostit împotriva drepturilor cetățenești pentru femei și pentru muncitorii din fabrici, după cum hotărâse o comisiune a parlamentului britanic. Temeiul este că femeile trebuie să iasă acoperite și să trăiască închise.

Iată cât de departe este mohamedanismul de a înțelege că femeia este și ea soață și deopotrivă cu bărbatul.

A. S.

Ș T I R I

Ispravă de adventiști. — Se știe că jud. Muscel este bântuit de multe propagande religioase vătămătoare. Afară de tudoriști, acolo mai erau încuibăți și adventiștii. Ca oameni meșteri la negustorie însă, cum i-a arătat acum doi ani d. *Oualu*, fost apostol al lor, ei nu s'au mărginit să-și vadă fiecare de breasla lui, ci au căutat una mai bănoasă. Le-a venit în minte să facă bani falși. Zis și făcut. În două sate din Muscel, *Cotățeni* și *Stoienești*, au înjghebat fabrici de bani de alamă de câte 10 lei. În fruntea celei din Cotățeni, se afla *Dumitru T. Albu*, capul adventiștilor de pe întreaga vale a Dâmboviței; în fruntea celei din Stoienești, se afla *Petre Gh. Samoilă*. Ei au fost prinși în ziua de 17 Iunie a. c., având împreună cu ei o numeroasă ceată de alți adventiști. S'au priceput foarte bine la această ispravă, întru cât banii sunt bine făcuți, numai că cocleau mai ușor ca ceilalți. Acum s'a făcut dovada ce sunt în stare să facă adventiștii.

Numire de director la un seminar. — Pr. Dr. *Alex. Sandovici*, preot în Dorohoi, a fost numit directorul Seminarului „Pimen Mitropolitul“ din acel oraș, în locul Părintelui Dr. *D. Furtună*, care a cărmuit acel seminar până acum.

Congresul Societății Biblice Britanice. — Societatea Biblică Britanică din Londra și-a ținut adunarea ei anuală la 4 Mai trecut, cu aceiași însușețire și frumoase rezultate cași în trecut.

Canonizarea Sfinților în Biserica ortodoxă. — În nr. viitor, vom da aici în tipar un studiu despre *Canonizarea Sfinților în Biserica Ortodoxă*, scris de P. S. Arhiepiscopul *Titu Târgovișteanu*. E o materie scoasă la iveală de discuțiunile urmate în vremea din urmă în Sf. Sinod și credem că fiecare o va aștepta cu sete.

Cursurile „Solidarității”. — Ca în toți anii, și în anul acesta societatea de cultură socială creștină „Solidaritatea” a întocmit un șir de cuvântări creștinești, care au a fi ținute la Mănăstirea Neamțului, dela 20 Iulie—20 August a. c., despre tema mai largă: *Criza socială e o criză morală*. Se vor ținea următoarele cuvântări:

1. Prof. Pr. Bogdan, președintele „Solidarității”, va vorbi despre: „Năzuinți creștine în concepția de viață a statului modern”; 2. Prof. universitar *Serban Ionescu*: „Corectivele morale ca imperative de existență a popoarelor”; 3. Prof. Dr. *E. Angelescu*, dela facultatea de științe din București. „Despre Finit și Infinit”; 4. Prof. *G. Breazu*, dela Conservatorul de muzică din București: a) despre „Muzica în primele veacuri creștine”, și b) despre „Muzica bizantină”; 5. d. *Niculescu, Varone*, despre „Arta românească veche”; 6. *Popescu Tudor*, avocat, „Despre spiritul creștin în concepțiile de drept”; 7. *Popescu N. Victor*, despre „Sentimentul religios în literatura română”; 8. Prof. univ. Pr. *Valeriu Iordăchescu* Chișinău, Subiect rezervat; 9. Prof. Dr. *C. A. Teodorescu*, despre „Concepția creștină ca bază a educației”; 10. Prof. univ. *G. Ispir* va vorbi despre: „Idealul creștin și pacifismul popoarelor”.

Mitropolit medallat. Înalt Prea Sf. Sa Mitropolitul *Pimen* al Moldovei a fost medalliat, de M. S. Regele Carol II, cu medalia *Serviciul credincios*, în treapta de Mare Cruce.

Scoși din concubinaj. — Duminică, 5 Iunie trecut, s'au săvârșit, în pădurea dela Pantelimon, București, 60 de cununii, pentru 60 de părechi care trăiau fără binecuvântarea Bisericii. De asemenea, la 12 Iunie, alte 10 cununii la biserica Sf. Spiridon din București, iar la 10 Iulie, tot la Pantelimon, s'au mai săvârșit alte 50 de cununii. Primăria de negru din București a luat o largă parte, pentruca să se poată împlini această faptă creștinească la Pantelimon, iar la cununii dela Sf. Spiridon Primarul *Chiriță Vasile* dela albastru. Nași au fost înșiși primarii și alte persoane, iar toată cheltuiala a fost luată asupra lor de înseși Primăriile.

Ocărători ai Bisericii dați în judecată. — După cum citim în ziarul *Universul* (1 Iunie a. c.), parchetul tribunalului Ilfov a pus în urmărire și a dat în judecată pe *Alexandru Stoicescu* (care iscălește Gh. Ancu) și *Gheorghe Virgiliu Vasilescu* (care

iscălește Treboniu Virgiliu), pentru că au scos la lumină o poemă în care batjocoresc religiunea și pe slujitorii altarului.

Episcopii catolici se ațin la Statul catolic. — În toată luna Mai și Iunie, la noi s'a scris aprig în chestiunea Statului catolic, adică despre acea îngrămădire de averi catolice în țara românească, care de fapt erau averi ale Statului românesc. Acuma acesta arătându-și gândul său de a le lua în stăpânire și a nu le lăsa pe mâni catolicești și ungurești, Mitropolitul uniat dela Blaj a chemat la reședința sa din Blaj pe toți episcopii uniati și catolici din România, pe ziua de 31 Mai trecut, pentru a se sfătui cu privire la aceasta. Ei vor să-și stabilească un așa zis „patrimoniu sacru“, adică altă îngrămădire de averi, dacă cea a Statului catolic nu va mai putea rămânea în picioare.

BIBLIOGRAFIE

ANUARUL ATENEULUI ROMÂN pe 1931. București, 1932. Prețul 60 lei.

Intr'un volum de 236 de pagini, frumos tipărit și pe hârtie bună, avem o dare-de-seamă despre toate lucrările *Ateneului Român* din București pe anul trecut, precum conferențe, serbări și altele. Avem rezumate din conferențe, iar altele sunt date chiar în întregime. Sunt foarte interesante de citit și, fără îndoială, prin acest volum, vrednicia lor se va păstra și după ce au fost rostite. Cine le citi va trăi clipe plăcute și va lăuda munca cheltuită sub bolta acestui așezământ de înaltă cultură națională.

ANUARUL SEMINARULUI „VENIAMIN COSTACHE“ din Iași pe anii școlarii 1927-1931. Volum de 280 pagini în formatul acestei reviste. Iași, 1932,

Cuprinde mult material, din viața trecută a seminariului, chipuri duse din viață, în privirea căroră mintea se afundă cu plăcere și duioșie.

Dionisie Areopagitul, IERARHIA CEREASCA. IERARHIA BISERICESCĂ, traducere din grecește de Părintele *Cicerone Iordăchescu*, profesor la facultatea de teologie din Chișinău. Chișinău 1932. Volum 160 pagini, în formatul acestei reviste.

Păr. *Cicerone Iordăchescu* a mai dat de curând pe românește o carte însemnată din scrisul Bisericii noastre Rasăritene: *Omiliile duhovnicești ale Sfântului Macarie Egipteanul*. Acum pășește înainte cu această nouă carte, în care ne este dată la lumină altă podoabă din vechea noastră literatură creștinească. Preoții vor trage cel mai mare folos din citirea ei. Costă 100 de lei și se cere la traducător: Chișinău, facultatea de teologie, str. Alexandru cel Bun, iar pe vară: Sodomeni, prin Pașcani, jud. Baia.

POȘTA REDACȚIEI

Domnului *C. N. Mateescu*, profesor, Râmnicu-Vâlcoi.

Articolul d-voastră despre obârșia din Transilvania a Mitropolitului *Cosma*, se află în mâinile noastre, a fost cercetat de noi amănunțit, găsit destul de interesant și vă vestim aici că va vedea lumina în curând. Nu putem merge prea iute cu datul la tipar, pentru că am împlănit la $\frac{1}{2}$ numărul paginilor revistei. Parohiile nu-și plătesc abonamentele, din care pricină trebuie să ieșim în pagini puține. Material de tipar însă ne vine cași înainte. Iată de ce avem mari greutăți de a tipări ce ne sosește. Cu al d-voastră însă, nefiind un art. mare, vom face tot ce se poate și-i vom da drumul.

Părintelui *Mihail D. Moldovanu*. Sălcișoara, R.-Sărat.

Am citit art. Sfinției Voastre despre *Oastea Domnului*. Vă întrebați de ce partații *Oștii Domnului* se numesc „ostași” și nu mai bine „robii Domnului”, că doar toți suntem ostași? Vedeți, Părinte, dacă ne legăm de cuvinte, n'o mai isprăvim și dăm chiar în copilării. Unul ar putea spune: Da de unde, mă rog, *Crucea Roșie*, căci doar crucea pe care s'a răstignit Mântuitorul n'a fost roșie, nioi verde? De unde gustul, apoi, de a face cruci de tot felul, când crucea Domnului a fost de un singur fel? Altul ar putea țipa împotriva Inalt prea Sfințitului Mitropolit *Gurie* dela Chișinău, pentru că Inalt Prea Sf. Sa se iscălește „Smeritul Gurie” și să strige: Aha! de ce? numai Inalt Prea Sf. Sa e smerit? De ce s'o spue anume pentru sine? Smerit e tot creștinul, că așa ne poruncește Domnul.

Vedeți, Părinte, la ce ciudățenii ajungem, dacă nu lăsăm oamicii să se împodobească cu numirile frumoase ale vieții creștinești.

Dacă Sf. Voastră mărturisiiți singur că toți suntem ostași, atunci cu ce greșesc ei dacă-și zic ce suntem fiecare în parte? Ei se mângâie cu numirea de luptători în sânul vieții creștinești. Sf. Voastră sunteți de părere că mai bine ar fi să-și zică „robi”. Dar atunci iar ați spune: Dar ce? numai ei sunt robi? Și dacă Sf. Voastră aveți la inimă această numire, de ce nu vă iscăliți „rob”?

Prin urmare treaba fiecăruia: unul rob, altul ostaș, altul smerit, numai creștinește să fie. Nu trebuie să facem supărare fraților că-și zic „frate” și „soră”. Ce? oare nu suntem astfel? Și dacă unii nu mai întrebunțează numirile acestea adevărat creștinești, de ce să aducem mahnire celor ce vor să le întrebunțeze? Mi se pare că e mai multă îndrăzneală pentru Domnul la aceștia decât la cei ce s'au lăsat de ele. Băgați-de-seamă că noi numai în predică mai numim azi pe creștini „frați”, încolo îi numim domni, doamne, cocoane, madam... Dar știi Sf. Ta că la creștinii vechi numai Dumnezeu era domn?

Dacă apăsăm pe cuvinte, ce ne facem noi, ceice primim să fim numiți „Părinte”, cu pornos Domnului Hristos: pe nimenia pe pământ să nu numiți Părinte, că unul este Părintele vostru cel din ceruri?

De aceia nu trebuie să ne agățăm de mărunțișuri, de lucruri nevinovate, oi să judecăm munca cea mare care se face. Aioi te rog să poșteți cu judecata. *Oastea Domnului* a răspândit în 10 ani 350.000

de cărți din tipografia ei, afară de alte sute de mii de aiurea. Un singur vânzător al ei, din Moldova, oare străbate satele într'un cărucior cu un căluț, a vândut de peste 100.000 de lei. Apoi un așezământ care face lumea să citească creștinește, e mare lucru. Dacă acest așezământ scoate lumea din căraiuni, e și mai mare lucru.

Despre lucrurile acestea putem sta de vorbă mai pe larg, dar nu avem noi loc aici, că revista s'a micșorat. De voiți, putem sta de vorbă aiurea. Aș putea da art. Sfinției Voastre să iasă în *Lumina Satelor* ori în *Oastea Domnului* ori în *Revista Teologică*, toate din Sibiu, ori în *Luminătorul* ori în *Misionarul* ori în *Cuvânt Moldovenesc*, tustrele din Chișinău. Ar ieși acolo cu răspunsul meu și ar folosi mai mulți din discuțiunea aceasta dintre noi. Dacă primiți, scrieți-mi și vom descurca lucrurile aiurea.

Până atunci, trecem la altă lature pe care trebuie s'o luați în grijă. Vă rog scrieți mai cu luare-aminte. După 8 ani de seminar, Sf. Voastră mai scrieți „ce răspândește două foi“, „poate nu-mi va ajuta cunoștințele“, „ceice intră face o nouă legătură?“ Și de unde Sf. Voastră lăsați rostirea veche de „Impărăția cerurilor“ și scrieți „Imperiul ceros?“ Mai cu grijă pe viitor, și să fie cele colțuroase căi netede.

Părintelui *N. I. Iancu*, București, Argeș.

Am primit art. Sfinției Voastre și l-am găsit bun de tipar. Dar va mai aștepta, că nu avem loc.

Părintelui *Traian Costea*. București, biserica Sf. Elefterie.

Art. Sf. Voastre despre Pastorală Mitropolitului Filaret al Ungrovlahiei este de tot interesul și-i voi da drumul, fără prea mare întârziere.

Părintelui *M. Bogos*. Isaioa, Fălciu.

Foarte drept art. cu propunerile Sfinției Voastre. Vede lumina cât de curând.

Arh. SCRIBAN

MULȚĂMIRI

Epitropia parohiei *Cepari*, Argeș, aduce vii mulțămiri d-lui epitrop *Jenică Silișteanu*, pentru fapta sa vrednică, făcută biserici. acelei parohii, că a pardosit cu cheltuiala sa pridvorul acelei bisericii Dumnezeu să-l ție sănătos întru mulți ani!

Epitropia și Consiliul parohial al bisericii din *Deveselu*, Mehedinți, aduc vii mulțămiri d-lor: Locotenent *P. Șt. Popescu*, *C. Șt. Popescu* și *Haralambie Jerca*, pentru dania de 744 m. p., pământ pentru noul cimitir al satului, și o plantație de salcâmi, de aceeași întindere, pentru îngrijirea cimitirului din venitul ei. Dumnezeu să-i ferească cu veșnicile Sale bunătăți!

DE CARȚILE RITUALE, LITERATURA BISERICESCĂ, ICOANE ȘI IMPRIMATE CE SE AFLĂ
DE VÂNZARE LA TIP. CARȚILOR BISERICEȘTI, STR. PRINCIPATELE-UNITE 60, BUCUREȘTI

VALABIL DELA 1 IULIE 1932

Cărți noi de ritual broșate		LEI			LEI
1	Acatistul Sf. Treimi	12.—	62.	Evanghelia sau viața și învățătura Domnului	25.—
2	Arhieraticonul	150.—		Isus Hristos, de Melhisedec	
3	Acatistul Sf. Spiridon	5.—	63.	Istoria Bisericească Universală și Statistică	
4	Apostolul	500.—		Bisericească, de Eusebiu Popovici, traducere	
5	Aghiazmatarul	200.—		de Atanasie Mironescu, fost Mitropolit Pri-	
6	Carte de Tedeum	40.—		mat, vol. II broșată	150.—
7	Cazania	250.—		Idem vol. III broșată	120.—
8	Ceaslovul mic	100.—		IV	200.—
9	Dumnezeieștile liturghii	160.—	64.	Istoria Bisericească de Sozomen, trad. de I.	
10	Evanghelia	400.—		P. S. Iosef Gheorghian	60.—
11	Evhologiu (Molitvenic)	450.—	65.	Istoria Predicii la Români, de Ep. Dr. Gr.	
12	Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur	35.—		Comșa	50.—
13	Mineitul pe luna Ianuarie	350.—	66.	Istoricul mănăstirii Cernica, de I. P. S. Atanasie	
14	Mineitul pe luna Februarie	300.—		Mironescu, fost mitropolit Primat	100.—
15	Mineitul pe luna Martie	300.—	67.	Lucrarea creștină socială în parohie, de Pr. Dr.	
16	Mineitul pe luna Aprilie	300.—		M. Bulacu	30.—
17	Mineitul pe luna Maiu	300.—	68.	La altarul Neamului de P. S. Grigore Epis., Arad	
18	Mineitul pe luna Iunie	300.—		69. Legea Organică a Sf. Sinod	4.—
19	Mineitul pe luna Iulie	380.—	70.	Mărturisirea Ortodoxă	50.—
20	Mineitul pe luna August	350.—	71.	Neașoe Basarab și Sf. Nifon	5.—
21	Mineitul pe luna Septembrie	350.—	72.	Originea și valoarea istorică a Evangheliei după	
22	Mineitul pe luna Octombrie	400.—		Ioan, diacon H. Roventza	50.—
23	Mineitul pe luna Noiembrie	400.—	73.	Pe urmele lui Hristos de Pr. Gr. Petrov, trad.	
24	Mineitul pe luna Decembrie	400.—		de Episc. Nic. Munteanu	45.—
25	Paraclisul, Acatistul și viața Sf. Dimitrie	25.—	74.	Predici de Dr. Tarnawsky Vol. I, II și III a	
26	Paraclisul și Acatistul Cuv. Paraschiva	20.—		lei 100 Vol. =	300.—
27	Paraclisul Sf. Mucenic Haralambie	15.—	75.	Predici la sărbători bisericești	25.—
28	Penticostarul	350.—	76.	Sf. Evanghelie dela Matei de Pr. Dr. I. Mihă-	
29	Prohodul Domnului	20.—		cescu	18.—
30	Panahida	25.—	77.	Studiu despre Ierarhie	5.—
31	Rânduiala Proscomidiei (tablou)	20.—	78.	Știință și Religie de I. P. S. Iosef Gheorghian	20.—
32	Rânduiala Ridicării Panaghiei	20.—	79.	Sinodul III. Ecumenic din Efes (431) de Pr.	
33	Služba Sfințirii Steagului unei Corporații	10.—		Dr. I. Mihălcescu	65.—
34	Rânduiala Sfințirii Steagului unei școli de		80.	Teologia Dogmatică Ortodoxă, de Silvestru	
	P. S. Iacov Bărlădeanu	10.—		Episc. de Canev, trad. de Pr. Negoii, III, IV	
35	Služba Sfințirii Bisericii	50.—		a lei 75 =	150.—
36	Služba Inverii	40.—	81.	Valoarea actuală a Canoanelor de Pr. C. Dron	100.—
37	Tipic Arhieresc de Ep. Silvestru Bălănescu	15.—	82.	"Daruri și adevăruri" de Pr. C. Dron	70.—
38	Tipicul Bisericesc.	100.—	83.	Cănoanele text și interpretare. Pr. C. Dron	100.—
39	Triodul	600.—	84.	Viața lui Constantin-Vodă Cantemir, de N.	
				Iorga	60.—
			85.	"Venii la mine", zece predici populare de Pr.	
				N. Dragomirescu.	35.—
			86.	Vrei să fi înțelept?	20.—
Cărți de rugăciuni			Cărți de muzică bisericească		
40.	Păine spre ființă, broșată	7.—	87.	Cântările Sfintei Liturghii, de I. Pop.-Pasărea	60.—
41.	" " " cartonată	12.—	88.	Catavasier (cartonat) de I. Pop. Pasărea	125.—
Cărți de literatură bisericească, broșate			89.	Liturghier de strană (cartonat) de I. P. Pasărea	125.—
42.	Activitatea preoților în campania 1916—1918	15.—	90.	Anastasimatar, de N. Barcan	25.—
	de Ec. C. Nazarie 1921		91.	Anastasimatar, de Pr. Stupcanu	80.—
43.	Adventismul din punct de vedere biblic, ra-		Imprimate și registre de contabilitate		
	țional și moral-practic, de Pr. D. Georgescu	25.—	92.	Un stat parohial	3.—
44.	Autocefalia Bisericii Române	5.—	93.	Un carnet cu 50 certificate de botez	50.—
45.	Biserica Ortodoxă și cultele străine	30.—	94.	Un carnet cu 50 certificate de cununie	50.—
46.	Biserici cu averi proprii	40.—	95.	O serie mare de registre de contabilitate com-	
47.	" " " (Legată în pânză)	75.—		pusă din: 1 reg. de partizi, 1 reg. plăți, 1	
48.	Biserica Stavropoleos	10.—		reg. încasări, 3 bugete, 3 conturi, 5 coperte.	
49.	Carte foarte folositoare de sulet	60.—		și 2 borderouri	96.—
50.	Casa Bisericii	75.—	96.	Un singur registru mare de partizi	20.—
51.	Contribuții La Istoria Dreptului Bisericesc, de		97.	Un singur registru mare de plăți	20.—
	d-1 Dr. I. Matei	75.—	98.	Un singur registru mare de încasări	20.—
52.	Calendarul pe toți ani	50.—	99.	O serie mică registre de contabilitate compusă	
53.	Comentariile epistolei către Evrei, traduse după			dintr-un reg. mic de partizi, 1 reg. mic de	
	Sf. Ioan Hrisostom, de P. S. Teodosie	75.—		plăți, 1 reg. mic de încasări, 3 bugete, 3	
	Atanasie	75.—		conturi și 5 coperte	79.—
54.	Cuvântări de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea	60.—	100.	Un singur registru mic de partizi	15.—
55.	Creștinismul și studiul naturii de F. Bettex		101.	Un singur registru mic de plăți	15.—
	trad. de Pr. I. Neșoiță și N. Donos	45.—	102.	Un singur registru mic de încasări	15.—
56.	Cuvântări și Pastorale de I. P. S. Patriarh Dr.		103.	Un compt	4.—
	Auron Cristea	50.—	104.	Un Buget	4.—
57.	Cuvântări și predici, idem, ediție pe velină	150.—	105.	Un Borderou	1.—
58.	Cuvântări și predici, idem, ediție hârtie scris	120.—	106.	O copertă (mapă)	2.—
59.	Confesiuni și Secte de P. S. Arhiercu Grigorie		107.	Un registru pentru înscrierea botezaților	80.—
	Lcu Botoșăneanu	120.—	108.	Un registru pentru înscrierea căsătoriților	80.—
60.	Chemări de departe (Predici la Radio), înute		109.	Un reg. pentru înscrierea înmormântaților	80.—
	de Pr. Toma Chiricuță, Pr. Gh. Comana, Pr.		110.	Un registru de intrarea hârtiilor	75.—
	Marin C. Ionescu, Pr. Manea Popescu.	80.—	111.	Un registru de esirea hârtiilor	75.—
61.	Contribuții la reviziunea Liturghierului Român		112.	Condică de expediție	50.—
	Pr. Prof. P. Vintilescu	100.—			

Icoane mari foi volante mărimea 28/40
8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos),
Învierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina,
Sf. Împărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei
Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Bo-
tezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, Sf.
Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire,
Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28
5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții Împărați, Maica Dom-
nului, Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf.
Ioan Botezătorul, Învierea Domnului, Sfinții
Apostoli, Sf. Ecaterina, Sf. Trei Ierarhi, Buna
Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru,
Sfinții Voevozi, Sfântul Nicolae, Adormirea
Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Treime.

O serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate
pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000.

O singură icoană lei 700.

Cei patru Evangheliști Imprimași pe satin
pentru sfințiri de biserici (seria) preț lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton mărimea
15/23, 15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Învierea Domnului, Maica
Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții

Împărați, Sf. Apostoli, Sf. Voevozi, Sfinții
Trei Ierarhi, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul,
Sf. Ecaterina, Sf. Paraschiva, Buna Vestire,
Botezul Domnului, Adormirea Maicii Dom-
nului, Sf. Spiridon și Sf. Treime.

Icoane mari, aplicate pe carton mărimea
23/35 30 lei exemplarul.

Maica Domnului, Iisus Hristos, Învierea
Domnului, Buna Vestire, Botezul Domnului,
Sfânta Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Împărați, Sf.
Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Trei
Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Ioan Botezătorul, Sf.
Voevozi, Adormirea Maicii Domnului, Sf.
Spiridon și Sf. Paraschiva.

Cărți poștale cu iconițe în culori, a 2 lei
bucata.

1) Sf. Gheorghe, 2) Sf. Mihail, 3) Sf. Teodor
Tiron, 4) Sf. Teodor Stratilat, 5) Sf. Nistor,
6) Sf. Mercurie, 7) Buna-Vestire, 8) Botezul
Domnului, 9) Adormirea Maicii Domnului,
10) Sf. Pantelimon, 11) Maica Domnului, 12)
Mântuitorul (Iisus Hristos), 13) Învierea Dom-
nului, 14) Sf. Treime, 15) Sf. Ecaterina, 16)
Sf. Împărați, 17) Sf. Apostoli, 18) Sf. Nicolae,
19) Sf. Trei Ierarhi, 20) Sf. Dumitru, 21) Sf.
Spiridon, 22) Sf. Voevozi, 23) Sf. Paraschiva,
24) Sf. Ioan Botezătorul.

Iconițe Cărți poștale aplicate pe carton Lei 6.

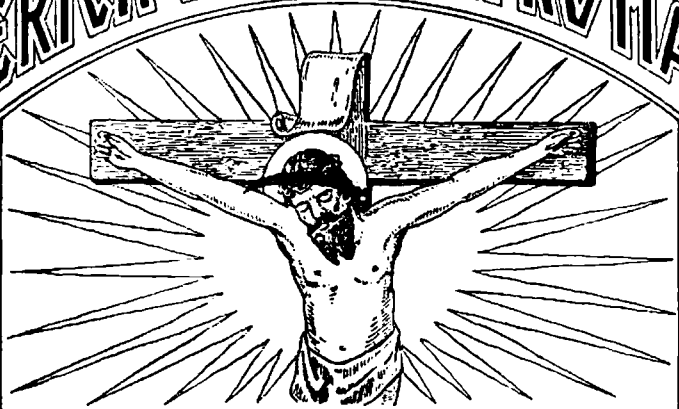
Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză		Pânză peste tot		Pânză și hârtie	
	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.
1. Arhierallconul . . .	300,—	—	225,—	—	—	—
2. Aghiazmatarul . . .	410,—	—	350,—	—	300,—	—
3. Apostolul . . .	770,—	—	680,—	—	650,—	—
4. Cartea de Tedeum . . .	153,—	—	115,—	—	100,—	—
5. Cazană . . .	425,—	—	375,—	—	350,—	—
6. Cartea de rugăciuni p. tot Românul . . .	—	—	80,—	—	—	—
7. Catavasierul . . .	—	—	175,—	—	—	—
8. Ceaslovul mic . . .	250,—	—	220,—	—	200,—	—
9. Dumnezeuștile li- turgii . . .	310,—	—	280,—	—	250,—	—
10. Evhologiu . . .	710,—	—	650,—	—	590,—	—
11. Evanghelia . . .	820,—	—	—	—	—	—
12. Liturgia Sf. Ioan Gură de Aur . . .	165,—	—	140,—	—	110,—	—
14. Istoria Bisericească de Eusebiu Popovici Vol. I. . .	225,—	—	200,—	—	—	—
Idem . . .	250,—	—	225,—	—	—	—
Idem . . .	220,—	—	195,—	—	—	—
Idem . . .	300,—	—	—	—	—	—
15. Mineiul pe luna Ianuarie . . .	560,—	—	510,—	—	460,—	—
16. Mineiul pe luna Februarie . . .	560,—	—	510,—	—	460,—	—
17. Mineiul pe luna Martie . . .	560,—	—	510,—	—	460,—	—
18. Mineiul pe luna Aprilie . . .	560,—	—	510,—	—	460,—	—
19. Mineiul pe luna Mai . . .	560,—	—	510,—	—	460,—	—
20. Mineiul pe luna Iunie . . .	560,—	—	510,—	—	460,—	—
21. Mineiul pe luna Iulie . . .	590,—	—	540,—	—	490,—	—
22. Mineiul pe luna August . . .	560,—	—	510,—	—	460,—	—
23. Mineiul pe luna Septembrie . . .	560,—	—	510,—	—	460,—	—
24. Mineiul pe luna Octombrie . . .	610,—	—	560,—	—	510,—	—
25. Mineiul pe luna Noiembrie . . .	610,—	—	560,—	—	510,—	—
26. Mineiul pe luna Decembrie . . .	610,—	—	560,—	—	510,—	—
27. Noui Testament, Editura Inst. Biblic ortodox română, tradus de Păr. Grigorie (Gala Galaction) . . .	—	—	100,—	—	—	—
28. Paraclisul sf. D-tru . . .	138,—	—	100,—	—	80,—	—
29. Pentecostarul . . .	620,—	—	530,—	—	430,—	—
30. Prohodul Domnului . . .	138,—	—	100,—	—	80,—	—
31. Panihida . . .	138,—	—	100,—	—	80,—	—
32. Psaltirea . . .	175,—	—	120,—	—	100,—	—
33. Rânduiala Ridicării Panighiei . . .	138,—	—	100,—	—	80,—	—
34. Slujba sfințirii Stea- gului unei Corporații . . .	90,—	—	80,—	—	66,—	—
35. Rând. Sf. Steagului unei școli . . .	90,—	—	80,—	—	66,—	—
36. Sluj. Sf. Bisericii . . .	190,—	—	160,—	—	130,—	—
37. Învierii . . .	190,—	—	160,—	—	130,—	—
38. Tipicul Bisericesc . . .	250,—	—	200,—	—	150,—	—
39. Triodul . . .	875,—	—	825,—	—	775,—	—

Instrucțiunea de comandă: Orice comandă va fi însoțită de un aconto, urmând ca restul împreună cu spesetele de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librarii și orice revânzători sunt obligați a vinde Cărțile cu prețurile din acest Catalog, acordându-li-se rabat numai la CARȚILE BROȘATE.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFANTULUI
+ S I N O D +

CUPRINSUL

	<u>Pagina</u>
Inaintea luptei	513
Instrucțiuni privitoare la predarea Invățământului religios în școalele primare de către preoți și cateheți pentru religia creștină ortodoxă . . .	525
Punct de orientare la programa analitică pentru învățământul religios din primele 4 clase primare.	564
Cărți, Reviste, Ziare	575
Conspectul manualelor de religie pentru învățământul primar	576

TIPOGRAFIA „CARTILOR BISERICESTI”

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria III. Anul L. Nr. 8.

August 1932.

Direcțiunea revistei își dă toate silințele pentru a ajuta munca preoștii românești. Roagă însă pe toți cucernicii Preoști să binevotască a-și plăti toate rămășițele din anii trecuți, cât și abonamentul pe întreg anul 1932, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. În nădejdea că Sfinții Lor vor înțelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, o o sumă prea neînsemnată și că ne vor asculta, cum, și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA.

INAINTEA LUPTEI

---

1. Din toamna aceasta, Biserica noastră ortodoxă românească primește asupra ei o sarcină pe deasupra, pe lângă celelalte pe care le avea până acum. Este sarcina de a se apuca să împărtășească copiilor învățătura credinței în școala primară.

O asemenea sarcină nu e ceva născocit de oamenii străini de Biserică, sarcină din acelea la care suntem poftiți oridecâteori țara ajunge la ananghie și-și aduce aminte de noi și cere ajutorul nostru. Nu, ci ea a fost cerută de noi, în toată vremea, și am privit cu părere-de-rău că eram ținuți departe de dânsa. De zeci de ani de zile, tot cerem aceasta și eram cu atât mai mâhniți, cu cât ea era mărturisită ca o chemare a noastră, era pusă în lege ca ceva firesc pentru sarcinile Bisericii, dar, prin mijloace tănuite, destul de cunoscute și de obișnuite în fățarnicia vieții noastre obștești, preoții erau ținuți departe de ea.

Și în legea clerului din 1892 și în cea plămădită din nou, sub Ministrul *Mihail Vlădescu*, în 1905, și în tot ce s'a orânduit mai târziu în privința aceasta, nu s'a încetat a se spune că e cel mai firesc lucru ca preotul să îndrumeze pe copii în școală la învățătura credinței. Fostul ministru al școalelor, d. Dr. *C. Angelescu*, a arătat toată înțe-

legerea pentru chestiunea aceasta, a luat partea preoților, încât, din punctul de vedere al autorității școlare înalte, nu avem a ne plânge; ea totdeauna a arătat spre preot ca spre organul de neînălțurat pentru predarea religiei în școala primară.

Cu toate acestea atmosfera școlii primare nu era bucurătoare pentru primirea preotului la această sarcină. De aceea, prin organele de apropiată cărmuire a ei, s'au întrebuințat toate clenciurile, pentruca, în ciuda legii, în ciuda părerilor miniștrilor, preotul să nu poată pătrunde în școală. Atât preoții însă, cât și păstorii lor mai înalți, nu încetau de a mărturisi aceasta drept o chemare a lor și a arăta că Biserica este lipsită de una din chemările ei, aceea de a învăța pe copii învățăturile care se află în comoara ei.

Gândul acesta însă, cu toate împotrivirile tăcute, își făcea drum. Din atâția miniștri, până la urmă, era să se găsească unul care să ia această chestiune în mână ceva mai viu și s'o împlinească nu numai teoretic, ci și practic. Acesta a fost d. *N. Iorga*.

Domnia sa a prefăcut legea pentru întocmirea învățământului primar, în punctul care privește predarea religiei în școlile primare (art. 61 din legea din 1924) și a dat predarea acestei materii în grija Bisericii. Prin aceasta, iată împlinit ceace s'a cerut de zeci de ani de zile, iată Biserica stăpână pe o ramură de lucru de care era ținută la o parte până acum.

2. Dar să nu ne închipuim că, dobândind acest lucru, de acum vor crește îndată roade și vom fi în stăpânirea unui bogat seceriș. Greutățile încep de abia acum. Ele stau înaintea noastră și le putem birui, dar ne și pot birui.

Aceste rânduri sunt scrise tocmai pentruca să nu pășim la luptă fără pregătire, fără a lua aminte la tot ce stă înainte, la tot ce avem de făcut. Căci este vorba de o luptă: 1. și cu greutatea firești ale oricărui început; 2. și cu greutatea pe care noua sarcină le cuprinde în ea însăși; 3. și cu împotrivirile oamenilor. În adevăr, să nu se creadă că, dacă s'a găsit un ministru care, în sfârșit să împlinească ceace Biserica de atâtea vreme cerea, adică să fie pusă în stăpânirea chemării ei dela Dumnezeu, cu aceasta s'ar fi împărșiat atmosfera nepriincioasă lucrului preoților în școala

primară. Se va unelti pe tăcute, va fi o împotrivire de fiecare clipă, pentruca încercarea Bisericii să nu isbutească. Se vor căuta toate scăzămintele preoților, toate neîndemănrările lor, toate șovăirile de așteptat ale oricărui început, pentruca apoi să se strige în gură mare: Ei iată, preoții nu sunt la înălțimea sarcinii, ei nu pot împlini ceiace au cerut, chemarea trece peste puțința lor de săvârșire.

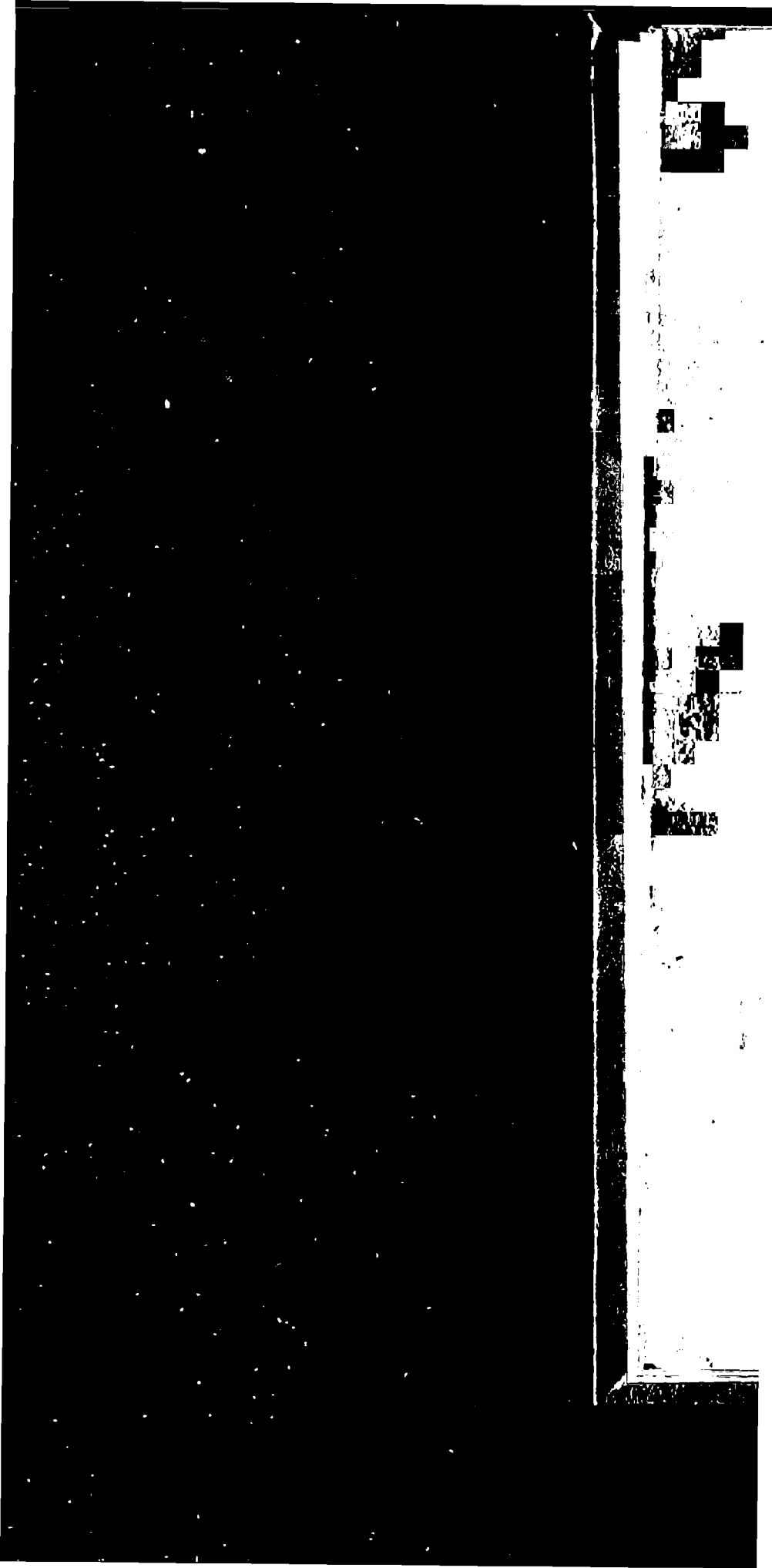
Trebuie să ne așteptăm la toate acestea, pentrucă le și auzim de pe acum. Le și cetim. A trebuit să pășim chiar cu lupte de condei în această privință, pentru a mărgini pe cei ce tăgăduiau preotului puțința de a putea face bună treabă pentru religiune în școala primară (vezi foaia *Cuvânt Moldovenesc* din Chișinău din 14 Aug. a. c.).

Dar tocmai pentru aceasta nu trebuie pășit în noul ogor al lucrului nostru fără a ne agonisi uneltele de trebuință, fără a umbla cu ele, fără a cunoaște întrebuițarea lor. Fără aceasta, de multe ori stări dobândite teoretic se perd în practică.

3. De câte ori nu vedem noi țări care au luptat prin bărbați inimoși să ajungă la independență, să scuture jugul străinului, să trăiască viața ei de-sine-stătătoare! Și totuși, abia au ajuns toți patrioții să se vadă stăpâni în casa lor și odată au răsărit greutăți negândite. Oamenii care au fost un gând și o inimă până au văzut țara la liman, pe urmă nu s'au mai înțeles. Au stricat ce au dobândit. De unde credeau că atâta le trebuia, ca numai să se vadă slobози și îndată carul țării să meargă pe drum neted, nimic din toate acestea și cele mai mari greșeli s'au făcut în cărmuirea țării.

Acestea s'au văzut și se văd. Ar zice cineva că și ele sunt firești. Le-am văzut în Grecia, după dobândirea neatărnării ei, le-am văzut în Bulgaria, le vedem și în Polonia, unde, deși țara a ajuns slobodă, totuși a trecut prin revoluție. Aceasta arată cât de primejdioase sunt începuturile și, dacă ele sunt firești, nu trebuie să ne mângâiem cu aceasta, pentrucă ele pot face mult rău, pot zădărnici binele dobândit. Numai cumiștenia oamenilor poate face ca ele să fie înlăturate ori mult scăzute.

Dacă întrebuițăm aceasta ca o asemănare, trebuie să se știe că, privind greutatea noastră de acum, ea este

mult mai ușoară. O țară înseamnă un maldăr de multe și felurite fapte, care au a fi dezlegate. Când însă iei numai o ramură, cum este împrejurarea noastră, oamenii au de privit numai într'o parte, privirea este mai neîmpărțită, dezlegarea se găsește în mâna oamenilor care sunt tocmai pentru chemarea aceea, și deci ei au a mânuși și a stăpânii numai partea pentru care s'au pregătit. O cunosc și le va fi mai ușor.

4. Aceasta e împrejurarea noastră de acum. Avem în mână un început. Va fi greu, ca orice început, vom avea asupra noastră priviri care se vor bucura, când ne vor vedea orbăcând, iar pe unii căzând; dar, pe de altă parte, noi suntem oamenii unei singure chemări. Nu suntem cu totul nepregătiți. Avem numai a revizui ce am învățat, a trezi ce știam, dar n'am mai întrebuițat, a scoate la lumină unele lucruri pentru care am dat examene și cu care școala ne-a pregătit.

Dacă avem o greutate înaintea noastră, nu trebuie să ne temem de ea. Greutățile pot fi din afară de noi: alte sarcini pe care le-am fi având de aiurea și care uneori nu ne vor da tot răgazul de trebuință pentru un lucru nou, dar nicio temere că greutatea vor fi dinnăuntru nostru.

Să stăm și să ne socotim: Cum să nu izbutească o sarcină pe care o luăm acum asupra noastră, când, de aproape 40 de ani, în seminariile noastre se învață pedagogie și se face practica pedagogică? Sunt atâtea șirurile de seminariști care de atunci s'au tot presărat prin țară. Preoții aflați azi în slujbele noastre, până la vârsta de aproape 60 de ani, sunt dintre acești seminariști. Să nu poată ei preda ce s'au pregătit a face în această chemare? Da, credem, n'o vor mai fi făcut niciodată, vor fi uitat, dar tot nu se poate spune că vor privi spre aceasta ca spre un necunoscut. Este ceva prin care au trecut. Au stat în fața copiilor, cu lecțiuni pregătite la școală după *Povățuitor*, au făcut aceasta de multe ori. Oare este ceva față de care te simți cu totul străin? Nu, nu se poate.

Nici de predicat nu te-ai ținut cu prea multă strășnicie. Școala te-a învățat, dar n'ai urmat cărările ei. Apoi dacă ar veni un episcop, care ar pune strășnicie mare, ca toți preoții să predice, măcar că de ani de zile n'ai mai

făcut aceasta, oare se cheamă că n'ai să poți, că nu știi ce e aceia?

Nu, nici vorbă. Deci sarcina este de a scormoni în trecut, a răscoli niște cunoștințe uitate, dar care se află undeva prin cotiturile creierului. Acum este vorba numai să prinzi niște îndemănări pe care le-ai avut și care, ca atare, niciodată nu se perd cu totul.

5. Dacă măsura aceasta ar fi venit mai înainte, ar fi fost ceva mai greu. Aveam între preoții noștri mulți cu 4 clase de seminar. Aceia erau departe de pregătirea unui seminarist cu 8 clase, în care înfră și pregătirea pentru școala primară.

În fiecare vară însă, precum se știe, sunt destui seminariști care se duc să dea examen pentru diploma de învățător. Niciodată nu sunt văzuți cu ochi buni și ei simt dureros aceasta în fața comisiunilor dela școlile normale, dar se duc. Se bizuie pe pregătirea lor. Pe ce temei? Pe acela că în școală au învățat rostul școalei primare.

Aceștia sunt unii, ceice din capul locului au voit ca, pe lângă preoți, să fie și învățători. Dar și ceilalți colegi ai lor, care nu s'au gândit la aceasta, au nu mai puțin pregătirea pentru școala primară. S'au deprins cu aceia.

Oare aceștia să socotească ceva străin pentru ei școala primară? Nu, cu niciun chip, pentru că au în minte atâtea pagini frumoase, care intră ca o vrednică pregătire în cultura lor generală. Cine știe despre Ioan Amos Comenius, despre Basedow, despre Pestalozzi despre Rousseau (și ca pedagog, nu numai ca filosof) știe mai mult decât liceistul în ramura aceasta și se bucură că este inzestrat și cu asemenea material. Un seminarist care este hrănit din cl. VI cu materii ale școalei primare, care apoi sporesc în cl. VII și VIII, trăiește într'o atmosferă care face din școala primară un ogor care nu poate suna pentru el ca ceva străin.

Iată pentru ce noi nu credem că chemarea de acum poate suna pentru preot ca ceva care să-l stingherească din laturea aceasta.

6. Poate fi vorba numai de desobișnuiță. Dar aceasta se poate înfrânge și înfrânge cu inșeși mijloacele tale, nu cu ale altuia. Tu știi unde trebuie să cauți și unde se poate găsi. Mai mult, nu este vorba de întreaga materie a

11

școalei primare, ci de cea singură a ta, de religione, pe care nimenea n'o poate ști mai bine ca tine. Din punctul acesta de vedere, tu nu poți fi unul care să te temi de altul, pentrucă cine știe materia ta mai bine ca tine? Nu, ci ție îți trebuie grija numai din laturea mănuirii materialului. Ai a face, lucrare de bun gospodar, peste o avere însă pe care nimenea n'o poate ști în măsura ta.

În această privință, noi ne aducem aminte, de o veche încercare a noastră, care poate sluji, dacă va fi pomenită în împrejburarea aceasta.

Personal, am avut două pregătiri pedagogice : cea pentru școala primară și cea pentru școala secundară. Pe aceasta din urmă, am început-o în Seminariul Pedagogic al universității din București, dar partea practică a ei am urmat-o la Seminariul Pedagogic al universității din Iași. Acolo, un student în teologie era o raritate, pentru că Iașul n'avea o facultate de teologie, deci cunoștințele mele de religione erau ceva stingher între atâția alții care le aveau mai puțin ca mine. Aceasta s'a simțit îndată în lecțiunile practice. Noi aveam a ne face critica unii altora. Pe mine trebuiau să mă critice, la materia mea, alți studenți, care nu știau ce știam eu. Mi-aduc bine aminte când școlarii, dând răspunsuri greșite, amestecând unele cu altele fapte din Noul Testament, care puteau semăna între ele, erau dar nu aceleași, îndată, în fața tuturor, arătăm băiatului: ia vezi, nu cumva greșești? nu cumva asemănarea parabolei acesteia cu cealaltă te face de iei una drept cealaltă? Alt student n'ar fi putut face aceasta, pentrucă ei nu avea atâtea cunoștințe din Noul Testament și am văzut cum studenții singuri și-au dat seama ce va să zică a preda propria ta materie, cum păsești mai încredințat pe ce faci, și cum ești altul când nu te afli în materia ta. Această siguranță, pe care o aveam, a și fost mărturisită, în critica făcută de studentul *C. Fedeleș*, la lecțiunea de probă (adică de examen) a pregătirii mele pedagogice, și care acum este valorosul meu coleg dela facultatea de teologie din Chișinău, unde predă filosofia.

Noi vom avea stângăcii, nici vorbă, dar numai atât. Vom precumpăni însă aceasta prin partea de cunoștințe a noastră, prin aducerea de multe pilde, pe care le cunoaștem din răzbaterea prin viață, pentru a face viu, simțit, adevărat,

pipăit învățământul religios. Avem porți deschise, ca preoți, pe care nu le au alții.

Deci preotul, care se poate simți stingherit, acum, la început, are și prin ce străluci și prin care să fie ferit de a se înfricoșa. Va avea oarecare șovăire o lună două. Dar pe urmă? Pe urmă nu vine la vechea încredere pe care o avea când era seminarist în fața școlarilor mici?

Care om nu se simte stingherit la început, când a vorbit în fața multora? Dar acelaș om, după ce a vorbit de 10 ori, este altul.

Tot așa este cu cei care au învățat limbi străine, dar n'au mai avut apoi prilejul să le vorbească. Dacă acest prilej li se ivește din nou, este cași cum ar lua limba dela capăt? Nu, ferească Dumnezeu! Pe măsură ce te pui la treabă, ce începi a-ți frământa mintea, odată vezi că vorbele uitate răsar la strigare și, dacă te mai poticnești ici și colo, dar dacă faci aceasta o lună și ești în țară străină, iute vii la ce erai.

7. Aceasta este acum starea noastră, cu toate greutățile, dar și cu înlesnirile ei.

Una singură este acum de făcut: Trebuie să ne gândim la ce știam odată. Trebuie din nou să scoatem la lumină vechile cunoștințe și deprinderi, care ne erau mult mai la îndemână.

De muncit nu ne putem scuti. Dar această muncă este mai ușoară, pentrucă: 1. învățăm ce am știut odată, 2. pentrucă vom lucra în ogorul care este al nostru. Nu vom avea de predat nici limba țării, nici socoteala, nici geografia, nici istoria. Vom avea de lucru cu credința Bisericii, cu învățăturile ei pentru purtarea omului în viață.

Apoi ce? să poată face aceasta învățătorul mai bine ca noi? Dar ce greutate prea mare este? Să ai o materie frumoasă, bine spusă în carte, și cartea bună te ajută mult.

Eu am învățat în școala primară religiunea cu profesori care numai cu aceasta nu-și băteau prea mult capul. De deslușiri ale lor la alte ramuri de învățătură mi-aduc aminte, dar de cele date la religiune nu. Cu toate acestea țin minte foarte bine de catehismul lui A. F. (Aron Florian), după care am învățat, și am în minte unele lucruri până în ziua de azi. Dacă-mi era cartea plăcută, ceteam în ea

și fără profesor. Deci preotul trebuie să aibă, între grijile sale, și aceasta, de a găsi carte bună, plăcută, în care să-ți placă să privești, pe care copilul s'o fie cu drag.

Vor fi astfel de cărți pentru școala primară? Religiunea, cași alte ramuri de învățatură, nu se mai predau acum, ca pe vremea mea, după o carte anume, ci sunt, cuprinse toate în cartea de citire. Dacă va merge tot așa și în noua orânduire, când preotul intră în școală; dacă nu se va face ceva, pe deasupra; dacă nu va fi nevoie pentru aceasta de o înțelegere între autoritatea școlară și cea bisericească,— nu știu. Aceasta este o lature pe care o va scoate la iveală tocmai pășirea la lucru. Este o parte care poate se va descurca și dezlega pe viitor. Dar în starea în care ne aflăm acum, fie că va fi așa, fie altfel, este bine ca partea în care se afla religiunea să aibă figuri cât mai plăcute, un cuprins cât mai îndreptat spre inimă. Deci grija preotului acum și munca lui trebuie să fie a se întreba și a căuta cărțile după care va avea de predat. Trebuie să se puie în înțelegere cu învățătorul și să vadă cum e de urmat: cu carte anume? ori cu cartea pentru celelalte?

8. Aceasta în ce-l privește pe copil. Dar cea mai mare grijă trebuie s'o aibă acum mai întâi asupra sa. A-i spune aceasta în general, a-l îmboldi să-și caute cunoștințele din pedagogie, din didactică, a-și aminti de deprinderea pe care o avea odată, este una; a-i pune însă îndată sub ochi toate acestea, este alta.

În cele de mai la vale, preotul va avea înaintea sa o întreagă lucrare, o depănare amănunțită de gânduri, care să-i puie înainte, ca într'o oglindă, toată chemarea sa în școală, tot chipul cu care trebuie să urmeze, toate gândurile de care să se călăuzească. Deci să ia mai întâi osteneala să citească toate acestea cu grijă. Chiar dacă va spune că și acestea sunt numai lucruri teoretice, să nu creadă că rămân fără urmare asupra sa. Teoria este numaidecât pregătirea practicei. Ea alcătuieste rețeaua de gânduri, atmosfera în care, dacă cineva se sălășluiește câteva ceasuri și cugetă, treptat-treptat i se face lumină înaintea ochilor și-și dă seamă cam cum trebuie să pășească la lucru. Deși îndemnarea o dobândește prin lucrul însuși, dar nu e de loc de prisos să aibă în minte vederi limpezi și amănunțite despre che-

marea sa in școală. Preotul trebuie să fie om cu o gândire hotărâtă, atât despre rostul și chipul de lucru al școalei, privită ca tot, cât și despre lucrarea deosebită a religiei. Deși, fără indoială, preotul, cu învățătura pe care a căpătat-o in școală și cu atâtea gânduri care se perindează pe dinaintea minții in atâtea tipărituri, — nu este in necunoștință de toate acestea, dar este cu atât mai bine să se inchidă in casa sa ori sub umbrarul său undeva, pentru a frământa cu mintea toate aceste lucruri. Tot ce s'a scris aici, toată teoria pedagogică strânsă in paginile de mai la vale nu țintește alta decât să-i ușureze această muncă, înainte de a păși la treabă, înainte de a da lupta, care i se deschide, din toamna acestui an.

Preotul să ia aminte la grija mai-marilor săi ca lucrurile să se petreacă cu bine, ca izbânda să fie deplină, ca să avem a ne lăuda, peste un an, cu un adevărat și bogat seceriș. Da, anul acesta va fi an de încercare ; an din care vom culege experiențe ; in care ne vom plămădi și noi ; an, după care vom cerceta din nou toate cele spuse acum, vom avea poate de șters unele, de adăogat altetele, de ascultat pe ceice au de spus și ei ceva, din experiențele pe care le vor fi făcut. Dar dacă anul acesta va trece in muncă spornică și inchinată cu toată inima chemării pe care o avem și care ni s'a dat, fără indoială că vom fi învățat multe și vom avea să ne pornim și mai îndrumați in munca anului viitor.

9. Fiecare din ceice au acum asupra lor această sarcină se poate simți cuprins de oarecare grijă. Este neștiința greutăților pe care le va avea, întrebare despre cum va putea izbuti. Dar să știe un lucru : de această grijă suntem cuprinși cu toții. Toate rândurile acestea, toate îndrumările și sfătuirile care poartă iscălitura Inalt Prea Sfințitului Patriarh și ale Părintelui Consilier *Dr. Crăciunescu*, nu mărturisesc altceva. Este marea grijă a tuturor, ca să ieșim cât se poate de bine dela împlinirea acestei chemări. Este o răspundere pe care o avem asupra noastră și răspuderea este totdeauna lucru de grijă și de oarecare neliniște. Tot celce are asupra sa oarecare sarcină nu este ca celce are și el un colțișor de treabă, dar nu însași marea răspundere.

Când fostul ministru al Școalelor, d. N. Iorga, a dat

Bisericii această sarcină, a stat de vorbă cu vlădicii noștri. A fost cași cum ar fi spus: Ei iată, vi s'a împlinit dorința. Ați spus că n'aveți ce vă trebuie, că Biserica a fost lipsită de drepturile ei, că a fost scoasă din chemarea ei, că nu puteți crește pe fiii țării după datina creștinească, pentru că vi s'au luat din mână. Acum îi aveți. Pofțiți la treabă și noi așteptăm să vedem cum ați purtat grija sarcinii și cu ce rod ați îndeplinit-o!

Așa stau lucrurile. Apoi oare este ușor să știi că alții te privesc să vadă ce ai să faci, cât de sprinten ești la treabă, dacă ești meșter să împlinești ce ai tot cerut?

Aici e răspunderea și aici e greul. Nu cumva să ne arătăm mai pre jos de ce am luat asupra noastră, nu cumva să ieșim rușinați din aceasta.

Se înțelege, una este că vom face greșeli, care, cum am spus, sunt legate de orice început omenesc, dar alta este a se găsi că am fost mai pre jos de așteptare, că nu e vorba numai de greșeli, ci de neputința de a duce cu bine sarcina primită. Aceasta nu trebuie să se întâmple cu niciun preț. Cu toate greșelile care vor fi, să se găsească totuși că este atâta bine, încât el înecă cu totul scăzămintele firești ale lucrului nostru.

Este de cea mai mare nevoie ca această pornire la lucru să se facă cu toată hotărârea, cu toată încredințarea că putem face bine, că suntem oștire puternică, plină de puteri adunate de demult și care rodesc acum.

Vă aduceți aminte cum Domnul Hristos a trimis pe cei 70 la propoveduire și le-a dat putere de a învăța și a vindeca, iar mai apoi ei s'au întors plini de veselie pentru izbânda lucrului lor și au spus Domnului: *iată, și dracii se pleacă nouă întru numele tău!* (Luca 10, 17). Așa trebuie să așteptăm să fie după plecarea preoților noștri la propoveduire. Suntem trimeși ca la o propoveduire, este o călătorie în care trebuie să plecăm, cu grijă, dar și cu mare așteptare.

Intru nădejdea izbândeii și pentruca ea să fie neîmpedată, sunt toate silințele și toată grija și toată pregătirea pentruca răspunderea să nu se amărască fără folos.

Timpul este scurt, prea scurt și tocmai pentru acesta grija este mai mare. De aceia un întreg număr din această tipăritură este închinat numai acestei materii, pentruca preoții

să știe că nu sunt singuri, că în jurul lor este toată dragostea, toată îndrumarea, toată buna sfătuire; pentruca, în lucrul lor, ei să se știe sprijiniți, însoțiți de toată inima și tot dorul de bine al celor care poartă această răspundere. Tot de aceea, fie aceste sfătuiri, fie altele, fie oricâte lămuriri și înștiințări toate sunt pentruca această plecare misiionară să fie cât mai voioasă și mai bucuroasă.

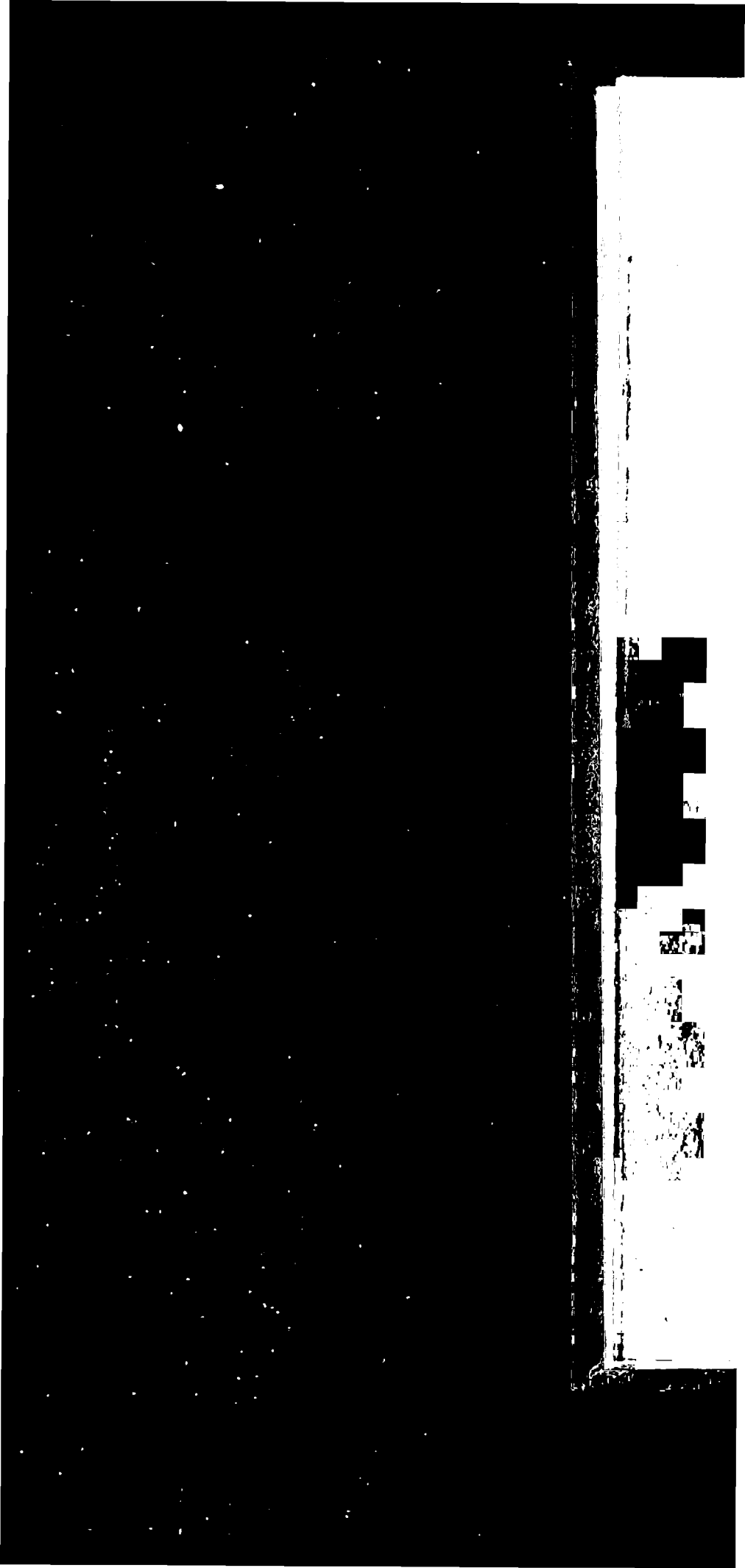
În însuflețirea cu care cineva pleacă la treabă, este dată și o parte din biruința lui. Preoții trebuie să aibă această însuflețire. Căci sarcina care ni s'a dat nu s'a pus asupra noastră fără credința că o vom și putea duce. Al doilea, preoții trebuie să se gândească temeinic că tot ce fac acum este o încordare care se începe în toată țara. Ce faci tu aici, face și fratele tău în satul vecin și în atâtea alte sate în jur și departe. Nu se poate ca toți să nu izbuțească. Vor fi mulți care vor izbuti.

Să nu fie acesta un indemn pentru tine de a nu rămânea mai pre jos decât fratele tău? Ce vei zice când vei afla că altul a mers bine, iar tu mai puțin? Se va face întrebare: De ce la acela s'a putut și la tine nu?

Dacă în unele părți va fi mai greu ca în altele, totuși, prin silința cheltuită în atâtea sate, se va ajunge ca să fie multe-multe satele în care ne vom încărca de izbândă. Apoi tocmai fapta aceasta, că va fi o încordare de pretutindenea, este și un imbold sufletesc care poate duce la izbândă.

Oștile care biruesc nu sunt acele în care fiecare oștean este tot unul și unul, ci acele în care, în mijlocul mării însuflețiri, și cei mai slăbiți și mai sfioși sunt cuprinși de focul simțirii. Marile fapte de vitejie sunt rodite din psihologia mulțimii, din acea înferbântare care cuprinde pe om chiar și peste puterile lui de om stingher.

10. Din toată această lucrare a noastră însă, nu trebuie să lipsească un lucru; buna frăție cu învățătorul. Preotul trebuie să aibă toată măsura și toată grija ca, intrând în casa învățătorului, să fie nu numai cu pășirea înțeleaptă, ci străbătut de tot gândul că a intrat în casa de lucru a unui frate. Doar starea de încordare care a dănuit între preot și învățător este cu totul nefirească. Este pornită din gânduri greșite despre lucrul care trebuie să fie în sânul poporului. Cine înțelege deplin acest fapt, vede că amândoi sunt organe de lumină și că ei trebuie să se întregească

unul pe altul. Niciunul să nu creadă că va putea face totul, fără cellalt.

Cu acest gând preotul să intre în școală, încredințând pe învățător că intră cu cel mai curat gând de frate, de a-și alătura silințele sale la ale fratelui său, a-i lua din mână o sarcină și deci a-l ușura. Să se înțeleagă cu el că mai mult decât starea personală a unuia sau altuia, aici trebuie văzut lucrul care-i împreună pe amândoi în aceeași silință și în care trebuie să se privească drept lucrători pe aceeași brazdă.

Chiar dacă preotul ar simți că intrarea sa în școală nu este privită cu drag, să aibă încredința de a câștiga pe viitor altă stare de suflet dela fratele său, prin buna sa ținută și lucrare. Să ajungă și acesta a se încredința că el are în preot de fapt un ajutor, nu o stinghereală.

Așteptăm deci toată buna cumpănire a lucrurilor din partea preotului, pentruca să ne putem lăuda cu meșteșugul său de a trece peste greutăți și în privința aceasta.

Iată tot atâtea socotințe și tot atâtea fapte care ne îndreptățesc să așteptăm că biruința va fi partea noastră. După cum la secerișul unei țări întregi se găsește că în cutare județe rodul a fost mai slab, dar, cu una cu alta, anul a fost mănos, așa să fie și la noi. Unele lipsuri care nu se poate să nu fie, să fie acoperite de marea izbândă a celor mulți.

Este izbânda pe care o așteptăm. Cel dintâi o așteaptă I. P. S. Patriarh D. D. Dr. Miron. De aceia, la această vreme de vară, a venit cu aceste îndrumări amănunțite, pentruca preoții să știe ce au de făcut. O așteaptă Prea Sfințiii noștri Vlădici, pentrucă sunt cei dintâi răspunzători, în fața ocârmuirii, pentru sarcina pe care au cerut-o și au luat-o. O așteptăm toți slujitorii Bisericii, pentruca să fim cu fruntea sus, atunci când vom fi văzut că suntem la înălțimea chemării.

Deci întru nădejdea că lucrurile se vor petrece așa cum le dorim, că preoții vor prinde chemarea clipei, că vor înțelege greutatea sarcinii și a răspunderii, dar și înălțimea și frumuseța lor, că vor lua aminte la toate câte li s'au spus, și aici și în revistele eparhiale, noi le urăm spor la lucru, izbândă deplină și întâlnire bună, întru sărbătorirea biruinței, când să putem încunună și sărbători pe harnicii, pe rodnicii secerători. Amin!

Arhîm. SCRIBAN.

INSTRUCȚIUNI¹⁾

PRIVITOARE LA

PREDAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI RELIGIOS ÎN ȘCOALELE PRIMARE DE CĂTRE PREOȚI ȘI CATEHEȚI PENTRU RELIGIA CREȘTINĂ ORTODOXĂ.

Prin modificarea articolului 61. din legea pentru învățământul primar din 26 Iulie 1924, învățământul religios sau catehizarea în școlile primare a fost dată în grija Bisericii, mai bine zis, în sarcina preoțimii.

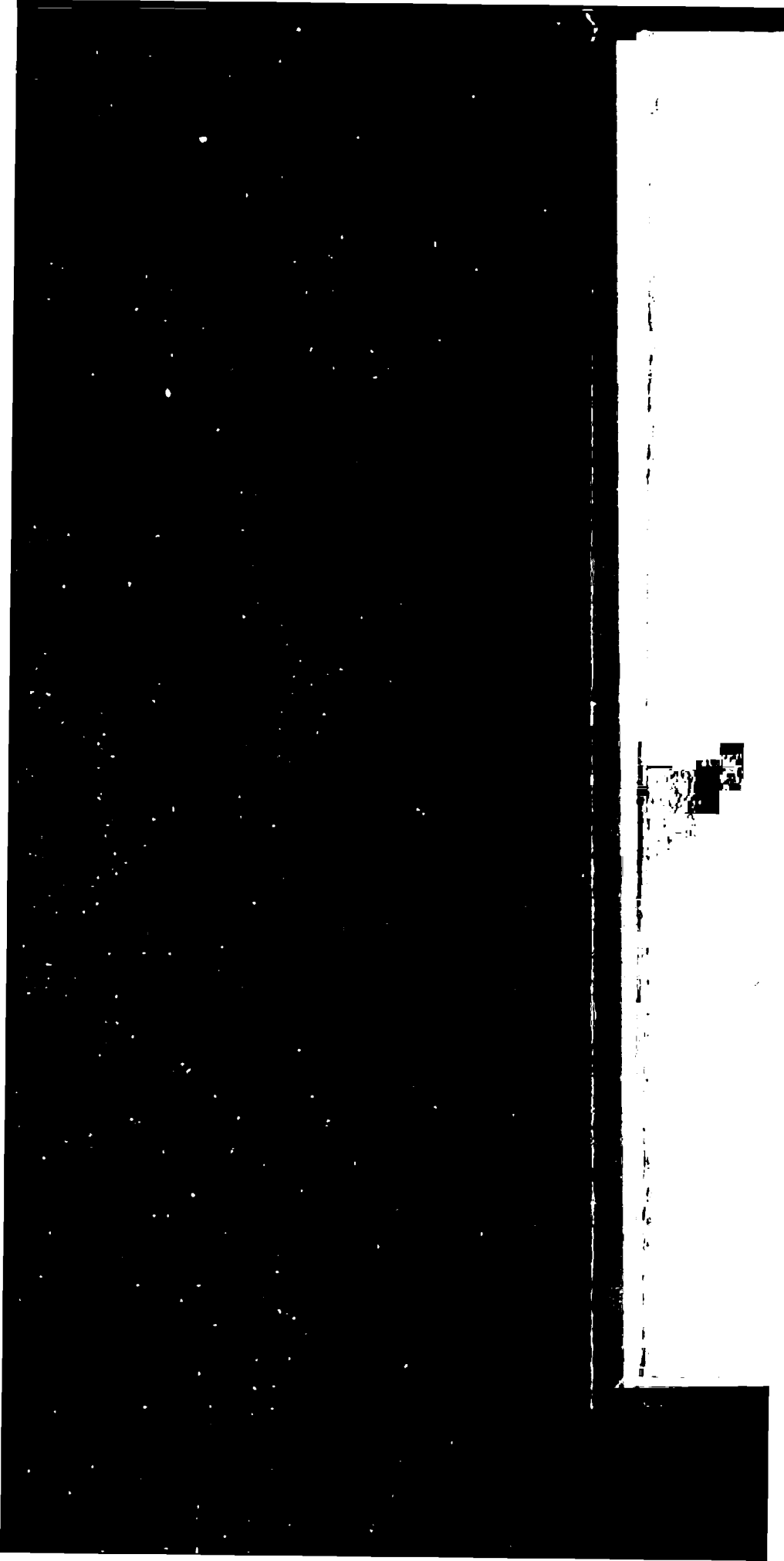
Art. de lege modificat. — Prin aceasta, s'au satisfăcut principiile pronunțate în expunerea de motive a legii învățământului din 1928, unde se zice: „considerăm învățământul religiei ca unul din fundamentele sistemului nostru școlar. Ca atare, învățământul religios se impune ca unul din elementele indispensabile ale culturii generale ce se se dă în școală“.

Prin articolul modificat, învățământul religios se decretă:

1. „Că este obligator“.
2. Se predă în localul școlii, în două ore pe săptămână, în fiecare clasă sau divizie, așa cum s'a prevăzut în

---

1. Toate aceste îndrumări date preoților nu sunt ceva definitiv. Ele sunt date pentru trebuința clipei de acum, pentru ca preoții să aibă, fără întârziere, ajutorul de trebuință la împlinirea sarcinii care s'a pus asupra lor. Ele pot fi întregite sau prefăcute în viitor, după experiențele care se vor face în anul de lucru în care am intrat. Atunci se va putea face o nouă lucrare, în care să se cuprindă tot ce se va fi găsit bun în urma încercărilor practice. Pentru acum însă, să se folosească acestea, și fiecare apoi va fi slobod să arate unde i-au fost de folos și unde socotește că se pot face adaosuri sau alte prefaceri.

legea învățământului primar din 1924, unde religia figurează cu două ore pe săptămână de fiecare clasă.

3. *Predarea religiei revine preotului paroh, ca persoană* cu misiune specifică pentru predarea învățământului religios. *Preotul paroh va preda în mod gratuit învățământul religios și în mod gratuit se va îngriji de educația religioasă a elevilor, fiind aceasta una din atribuțiile cardinale ale chemării și slujbei preoțești.*

Ore speciale. — Pentru învățământul religios, se vor rezerva ore speciale în orariul școlii, astfel ca învățământul obicinuit să nu fie tulburat în mersul său, nici școlarii să nu fie împedicați de a veni exact la orele hotărâte pentru predarea celorlalte lecțiuni. În această privință, preoții se pun în înțelegere cu direcțiunea școlii, lucrând în toate în bun acord.

Acolo unde preotul este infirm, sau unde nu este preot, învățământul religios se va preda de învățător sau de o persoană indicată de autoritatea superioară religioasă, cu aprobarea Ministerului Instrucțiunii, al Cultelor și Artelor.

2 ore săptămânal. — S'au stabilit două ore săptămânal pentru studiul religiunii, ca o condiție fizică indispensabilă pentru ca învățământul religios să poată da roade reale pentru formarea sufletului unui bun creștin ortodox.

Controlul. — Controlul învățământului religios se face, pe lângă organele de control ale Ministerului Instrucțiunii, de autoritatea bisericească respectivă. Pentru evitarea oricăror conflicte sau eventuale neînțelegeri, se va alcătui un regulament sau un normativ, firește, în înțelegere cu autoritățile competente ale Statului.

Rugăciunile. — Pe lângă învățământul strict religios, adică materialul didactic propriu zis, care se adresează mai mult minții sau rațiunii elevului, deci îi dă cunoștințe teoretice din carte, trebuie căutată și modalitatea, precum și timpul necesar pentru învățarea și cunoașterea temeinică și corectă precum și pentru recitarea cu înțeles, a rugăciunilor edifica-

toare pentru sufletul elevului și a creștinului în general. Cele ușoare de înțeles la început, celelalte succesiv.

Practica religioasă. — Dar totodată trebuie aflată și modalitatea și timpul pentru îndrumarea elevilor sau școlărilor la îndeplinirea practicilor religioase, adică la punerea în practică a tuturor celor învățate în teorie. Elevii școalelor primare să-și însușiască și să știe a recita și rosti în mod frumos, cu sentiment de pietate și cu înțeles, anumite rugăciuni (religioase). Rugăciunile acestea odată însușite — poate de unii elevi chiar și numai în mod mecanic — ar putea fi utilizate și tâlcuite în mod succesiv, cu mult succes în orele teoretice, canalizând prin aceasta cunoștințele elevilor spre practica religioasă. Prin aceasta, învățământul religios nu va rămânea numai teoretic — poate o teorie infructuoasă — ci învățământul își realizează scopul său etic și social.

Necesitatea programelor analitice. — Instrucția religioasă din școalele primare fiind dată în grija Bisericii, urmează să se ia toate dispozițiunile necesare pentru o soluționare bună a problemei și pentru realizarea deplină a scopului urmărit prin învățământul religios. Pentru aceasta, se cere o lucrare conștiincioasă și cu pricepere, făcută de preoții care propun învățământul religios, și se cere și o programă bine întocmită și uniformă — *programă analitică* — pentru întreaga Biserică ortodoxă română.

În chip firesc, programa analitică acum alcătuită va servi ca un îndreptar pentru preot la predarea învățământului religios și se va aplica în anul școlar 1932—33 în marginile posibilităților date, așa că fiecare preot, ținând seamă de împrejurările în care face predarea învățământului, va aplica programa aceasta, parte cu parte, până ce împrejurările îi vor permite a o aplica integral.

După un început serios, care necondiționat va avea și multe greutăți, treptat se va putea ajunge la aplicarea integrală a programei și deci cu timpul la uniformitate pe toată țara.

Instrucțiuni. — Firește, preoții-cateheți, trebuie să recitească și aprofundeze didactica și metodică generală, mai ales în ce privește învățământul religios, care-i un lucru

abstract și deci mai greu de explicat și predat minții fragede a elevilor primari. Aci indicăm unele instrucțiuni practice, care să fie urmate de preoți, în scopul unei aplicări bune și cu succes a programei analitice.

Invățământul religios se face în școală de către preoțime, adică de către slujitorii altarelor sfinte, și are ca scop să dea lumină și viață elevului, să-l conducă spre cunoașterea temeinică a învățăturilor mântuitoare, și spre improprierea tuturor cunoștințelor necesare pentru o viață creștinească adevărată, și să-l conducă spre practicarea virtuților creștinești, în toată viața aceasta pământească.

În Istoria neamului nostru legătura, dintre Biserică și Școală a fost cea mai strânsă și nu ne putem închipui un progres și o înaintare pentru viitor a neamului nostru românesc, fără a exista și mai departe această legătură strânsă. În inima și mintea adevăratului român, nu poate exista concepția despre școală, fără a avea legătura cea mai strânsă și intimă, am putea zice legătura sfântă, cu Biserica mamă.

În provinciile alipite către țara mamă, Școala era considerată ca fiică a Bisericii.

Tot trecutul neamului nostru ne arată, că organele vitale pentru existența poporului românesc erau *Biserica și Școala*, și ele vor rămâne și pe viitor tot așa. Precum orice ființă viețuitoare sau orice plantă s'ar nimici și ar pieri fără lumina și căldura soarelui, tot așa și omenirea întregă, fără căldura și lumina care o răspândește și care radiază din legătura care este și trebuie să fie între Biserică și Școală, nu ar putea trăi o viață fericită aici pe pământ și nici nu și-ar putea realiza menirea sau ținta pentru care este creată, adică: *Preamăria lui Dumnezeu, fericirea ei proprie și mergearea spre o desăvârșire tot mai mare.*

Că la noi, Românii, credința și ființa națională au fost contopite mai mult ca la oricare alt neam, este o dovadă felul de cugetare care mai stăpânește și azi acest popor ideal și creștinesc românesc. Când Românul este întrebat că ce credință are, el răspunde cu frumoasele cuvinte că e de „lege românească“.

Această lege românească este o însușire esențială a fiecărui român drept credincios și este isvorâtă și răsărită din sufletul curat și nobil creștinesc românesc. Acest principiu

de viață *propriu românesc* trebuie să și-l însemne bine și să-l aibă înaintea ochilor săi sufletești fiecare preot, care vrea să propună învățământul religios în școlile primare.

Deci toate cunoștințele ce le învață copiii în școala primară, să le aplice în spiritul religiei sale creștine și ortodoxe.

Catehetul trebuie să folosească toate momentele și argumentele de-a convinge pe elevi de superioritatea învățăturilor Bisericii ortodoxe și, mai ales în clasa ultimă, să-i convingă, că credința și învățăturile religiei noastre și viața Bisericii ortodoxe sunt strâns unite și împletite cu viața poporului român, încât formează esența sufletului românesc, care și pe viitor trebuie să se desvolte în același duh, căci altă credință nu are justificare în viața poporului român.

Scopul învățământului religios după noua programă analitică. — Intrând Biserica în drepturile sale, în ce privește predarea religiei în învățământul primar, preoțimea va trebui să îngrijească, ca să se schimbe scopul curat utilitar — materialist — care s'a introdus în cea mai mare parte în școala primară din unele țări și caută aderenți și la noi, și să stăruiască cu dinadinsul, *ca temelie instrucțiunii din școlile primare, să fie pusă pe formarea caracterului religios-moral*, care are să fie principiul de conducere al întregului învățământ primar și busola sigură și statornică a activității cetățenești de mai târziu a elevului eșit din școală și viitor cetățean.

Prin noua programă, se dau copilului frumoase și bogate cunoștințe; dar esențialul rămâne educația religios-morală.

Principiile și normele care trebuiesc observate la predarea învățământului religios în general sunt următoarele:

Educația religioasă. — Scopul preotului în școală este, atât instrucția, cât și educația religioasă a copilului.

De fapt educația religioasă-morală ar trebui să stea în centrul întregului sistem de instrucție și educație și să fie coroana întregii educații.

În educația religioasă, sunt două momente: cel de trezire a sentimentului religios, iar al doilea este instrucțiunea religioasă. Acestea două trebuie să meargă în armonie

desăvârșită, ținându-și reciproc cumpăna. Dacă instrucțiunea se face în defavorul, în dauna sentimentului religios, atunci sufletul și inima copilului se instrăinează de religie, dacă nu rămân chiar indiferente față de toate adevărurile și principiile religiei creștine, ori poate le respinge ca pe unele care îi sunt străine și necunoscute.

Trezirea sentimentului religios are să se facă încă din familie, și cine vrea ca să dea copiilor săi o educație adevărată, trebuie să înceapă din familie, din etatea fragedă a copilăriei, cu trezirea sentimentului religios.

In familie. — In orice familie creștinească, copilul învață să se roage dela mama lui, căci, după cum zice atât de frumos marele pedagog Pestalozzi, „Mama este mijlocitorul între copil și Dumnezeu“.

In familiile cu sentiment creștinesc și religios, copilul învață a se ruga lui Dumnezeu, el vede pe părinții săi și pe alți membri ai familiei rugându-se și astfel participă indirect la rugăciune; aude vorbindu-se despre Dumnezeu, bunătatea Lui, dreptatea și judecata Lui. Copilul deja din familie are și aduce la școală ceva cunoștințe religioase, atâtea și de așa natură, cum le-a putut da respectiva familie.

Fapt este că orice copil privește cu ochi senini și cu interes tot ce se întâmplă în jurul lui, și e foarte trist pentru sufletul lui nevinovat și pentru viitoarea formare a caracterului lui, dacă el cu judecata lui din această etate fragedă ajunge la concluzia că între cele ce se zic în rugăciune și cele care se practică în familie este un contrast, adică el ajunge să vadă fariseism și fățărnicie ori ipocrizie în viața religioasă a familiei. Prin aceasta, încă dela începutul lucrării educației, e neadevărul și falsitatea și deci deja temelul e șubred.

Rugăciunea și cunoștințele aduse de acasă. — Copilul aduce de acasă cunoștința unor rugăciuni mai mici și mai scurte, pe care le-a învățat în familie, așa cum a fost posibil, cu sau fără greșeli.

Venind copilul la școală, preotul se va îngriji ca, sub conducerea lui, copilul să cunoască și înțelesul și rostul acestor rugăciuni. In niciun caz copilul să nu învețe rugăciuni

pe care nu le-ar înțelege sau al căror cuprins e departe de mintea și inima lui, și care n'au nimic comun cu viața lui copilărească. Copilul le învață, dar ele rămân în mintea copilului ca o sarcină neplăcută. Eventualele părți, învățate greșit, trebuiesc îndreptate.

Din familie copilul aduce și cunoștințe religioase, care sunt în legătură cu sărbătorile cele mari creștinești. Dintre toate, sărbătoarea cea mai impresionantă pentru copii este Crăciunul, care cuprinde atâta poezie frumoasă, duioasă și senină din copilăria Mântuitorului nostru Iisus Christos.

Copilul aude colinde, poezii, cântece, vede și chiar ia parte activă la multele și frumoasele datini și obiceiuri de Crăciun, mai aude și unele din frumoasele legende din copilăria Mântuitorului Iisus Christos. Fantazia lui bogată lucrează și încă din familie începe a fi preocupată de viața și activitatea Mântuitorului. Copilul, începând a-l cunoaște pe Mântuitorul, în inima lui se naște sentimentul iubirii față de Mântuitorul cel bun, și el se apropie tot mai mult de El, când aude cum Mântuitorul, la vârsta de 12 ani, a mers în Templul din Ierusalim și cum a discutat acolo cu înțelepții jidovi, apoi cum, la vârsta bărbăției, a chemat la sine copii și i-a binecuvântat.

Pe lângă aceste momente din viața Mântuitorului, mai vine, ca ceva impresionant, sărbătoarea cu patimile și învierea Mântuitorului, despre care copilul ia cunoștință, dar încă nu le prea poate pricepe. Priceperea, pătrunderea, acestor momente este prea grea pentru mintea fragedă de copil și nici nu trebuie forțată, căci treptat copilul ajunge să priceapă totul.

Tot ce aduce copilul din casa părintească trebuie controlat și verificat, îndreptat și explicat.

Umblarea la Biserică. — În legătură cu momentele de mai sus, copilul ia cunoștință și despre Biserică, la care se duce cu părinții, rudele sau prietenii săi.

Copilul nu e bine să fie ținut departe de Biserică, dar nici nu trebuie constrâns a merge prea des la Biserică și a se osteni acolo.

Să nu-l ținem străin de Biserică, ca să nu i se pară ca ceva ascuns, secret, oprit, care să-i trezească numai curiozitatea, ci, la ocaziuni sărbătorești, fie de caracter public, fie de

caracter particular familiar, și copilul trebuie dus la Biserică.

Este fapt constatat că Biserica cu slujba și ceremoniile ei religioase, se impune copilului, îi produce oare care impresie, dar încă nu-l edifică, mai ales când el, plin de viață și doritor de mișcare, trebuie să stea timp îndelungat nemșcat și tăcut. El aude poate cuvinte frumoase, muzică frumoasă, dar dela el se cere ascultare și tăcere și, în acest mutism, el nu se poate ridica sufletește, e constrâns la o pasivitate, ceea ce în mod natural nu-i place; iar dacă aceasta se repetă, și copilul e constrâns a se duce la biserică prea des, urmarea naturală este că, aceasta plictisindu-l, devine pentru el ceva neplăcut, care poate avea urmări rele în viitor.

Din acest motiv pedagogic, sunt foarte recomandabile serviciile dumnezeiești anume pentru copii, aranjate în mod sistematic, cu participarea activă a copiilor la serviciul divin.

Preotul să nu uite, că la școală vin copii dela diferiți părinți, din diferite familii, cu părinți mai mult sau mai puțin religioși sau poate vin chiar dela părinți atești, teoretici ori practici.

Preotul, ca propunător al religiei în școală, va avea ca linie conducătoare, că fiecare copil care vine la școală aduce cu sine elementele primordiale începătoare din religie.

Intrând Preotul ca propunător al studiului religiunii în școala primară, el trebuie să țină seama de *principiile pedagogice moderne*, care ne spun și ne arată clar că manifestațiunile sufletești ale copilului sunt abia la începutul evoluției.

Pedagogia modernă își bazează sistemul și modul său de educație și de instrucție pe rezultatele obținute prin cercetările și studiile făcute în și pe terenul *psihologiei infantile*. Psihologia infantilă se sprijină pe observații, anchete, monografii, experimente și cercetări științifice, care stabilesc în mod riguros, științific adevăratele aspecte ale sufletului infantil: aspecte ce au fost greșit înțelese până acum prin optica psihologiei generale.

Psihologia veche greșea când trăgea concluziuni pentru educația și instrucția copilului din datele psihologiei generale care se referea la omul adult și normal; pe copil îl considera ca pe un adult în miniatură, iar funcțiunile psihice ale

copilului reduse la scara proporțională.

Știința psihologică modernă caută prin toate mijloacele să cunoască sufletul copilului, să-l priceapă, să-i înțeleagă mintea, inima, inclinațiile, sentimentele și aspirațiunile lui.

Pedagogia modernă de azi vrea s'o facă educația copilului dând atențiune specială inclinațiilor, puterilor spirituale și aspirațiunilor individului singularic.

În baza cercetărilor făcute individual și pe clasă, în terenul psihologiei infantile, s'a stabilit ca principiu fundamental că învățământul trebuie să fie psihologic, adică potrivit cu gradul de dezvoltare psihică a elevului.

Calitățile învățământului. — Învățământul să fie intuitiv, plăcut, interesant, natural, educativ, activ, practic și durabil.

Trezirea atențiunii copilului. — Spre a putea preda o lecțiune cu succes, trebuie avute în vedere următoarele amănunte: întâi de toate trebuie trezită *atențiunea copilului*; atențiunea copilului este sensorială, involuntară și dinamică, pe când la omul adult ea este intelectuală, voluntară și statică.

Atenția omului adult are la bază un element personal, stăruirea, tendiță, voința de a fi atent.

Copilul este impresionat de intuiții sensibile și nu de idei sau de noțiunii, pe cari el încă nu le poate pricepe. Atențiunea copilului este stimulată de factori externi, de impresiunile ce vin din afară, și atențiunea copilului e o atitudine de durată scurtă.

Copilul dela natură are interes pentru tot ce se află în jurul său și prin toate sensurile sale el ia cunoștință despre tot ce vede și aude în jurul său și vrea să știe și să cunoască tot ceea ce este afară de el. În dânsul — copil sănătos fiind — viața pulsează viu și energic și cere schimbare, cere variație continuă, fiind aceasta o trebuință biologică a lui.

Copilul caută și primește impresii, și din acestea susține sau păstrează ca durabile numai pe acelea care sunt intensive sau cari au noutate. Copilul vrea să aibă orientare în lumea cea din afară de el, și această orientare trebuie să fie făcută cât mai repede și mai complet.

Conștiința copilului prinde mai ales impresiile care se succed în mod impresionant și repede, una după alta; este deci *dinamică*.

Invățământul să fie intuitiv. — Invățământul pentru copii trebuie să fie *intuitiv*, iar intuiția, ca să corespundă, trebuie să fie cât mai bogată și mai completă. Un obiect sau o însușire se fixează mai temeinic, se păstrează mai ușor, și se reproduce cu atât mai fidel, cu cât au fost intuite prin mai multe simțuri.

Intuiția bună se face prin tablouri, proiecțiuni, fie fixe, fie cinematografice, cu imagini succesive.

Invățământul să fie plăcut. — Invățământul să fie *plăcut*, având în vedere că, în general, copilul e ființă afectivă, adică copilul e condus și stăpânit mai mult de sentiment, decât de rațiune; el simte mai mult, decât gândește. Deci dacă propunătorul, atât prin întreg felul său de a propune sau povesti, cât și prin personalitatea sa, cu toate manifestările acesteia, va ști să facă plăcută propunerea sau instrucțiunea, atunci el necondiționat va câștiga atențiunea copilului.

Știut este, că monotonia în povestire sau în propunere aduce sustragere, adică împrăștierea atențiunii copilului și lecțiunile monotone devin întâi plicticoase, apoi chiar oboșitoare, și prin aceasta întreg învățământul poate aluneca pe panta opusă și poate deveni odios și chiar o tortură pentru școlari.

Copilul zilnic își înmulțește cunoștințele sale, ori prin auzite, ori prin văzute și prin experiența proprie, și e știut că dânsul asimilează din toate mai ales pe acelea, la a căror cunoștință a ajuns cu ajutorul simțurilor. Copilul simte, ia cunoștință, dar încă nu formează judecată și concluziuni, fiindcă nu păstrează noțiuni cari presupun abstracție.

Memoria copilului, a percepția. — *Memoria copilului e senzorială și mecanică.* Copilul înglobează cunoștințe noi la cele vechi și le asimilează prin a percepție, potrivit cu structura particulară și cu inclinațiunile native individuale, precum și cu influența educatorului, care se exercită inten-

ționat asupra copilului. Apercepția copilului fiind intuitivă, copilul asimilează ușor senzațiile, impresiile, cari vin din afară, și pe care mintea lui le poate asimila.

Din epoca preșcolară, copilul adună deja cunoștințe prin aceia că întreabă încontinuu, mai ales despre cauzele și scopul lucrurilor și faptelor din prejurul său. Mania aceasta a întrebării este aportul personal, inconștient, cu care copilul contribuie atât de mult la opera de educare și instrucțiune, al cărei subiect este el.

Interesul copilului este în continuă evoluție; el cercetează, compune și descompune mereu, își clarifică intuițiile, îmbogățește experiența sa, și astfel își formează cu încetul noțiuni, idei prin cari simplifică și rezumă datele așa de variate ale lumii externe.

Din întrebările pe care le pune copilul, se poate determina gradul de inteligență al lui.

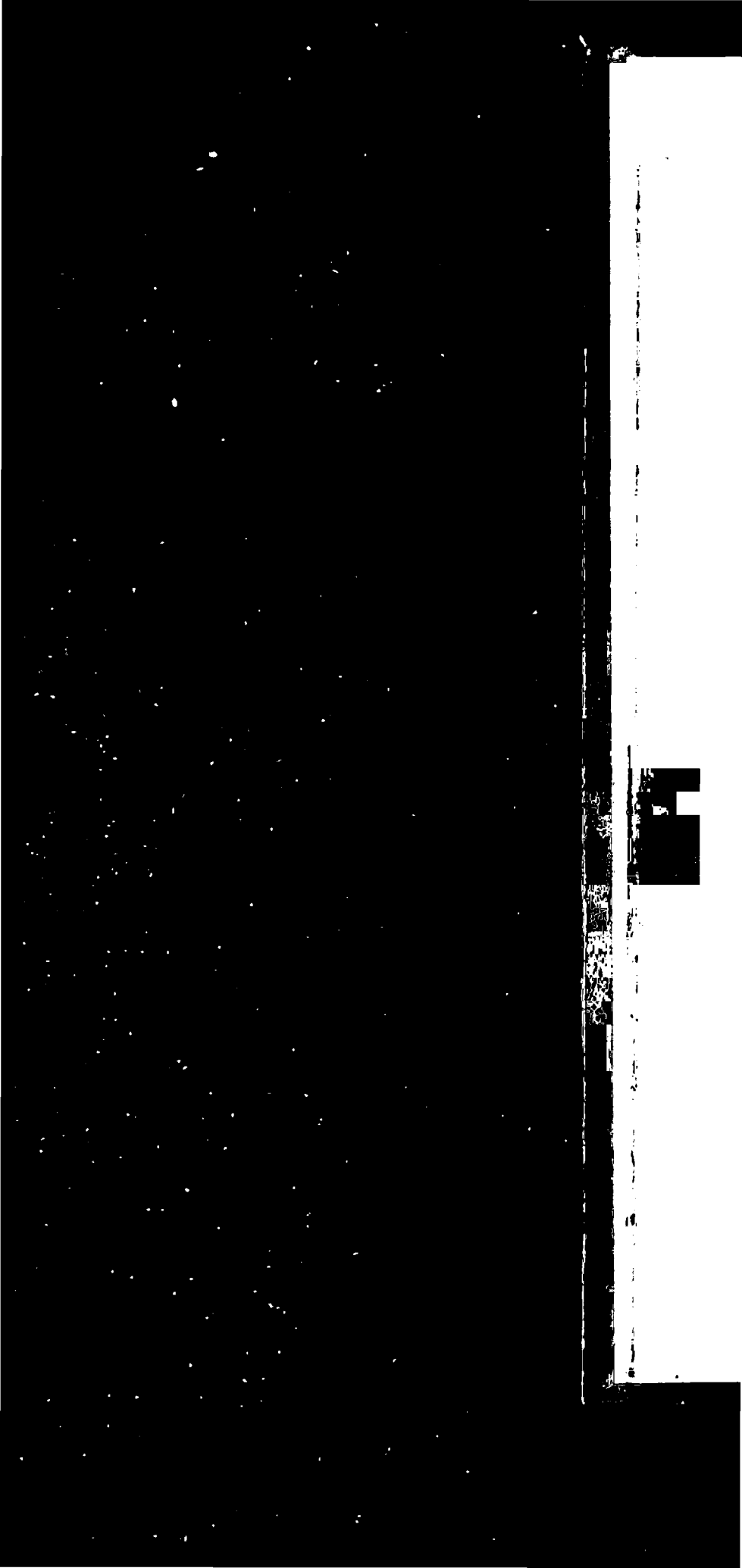
La intrarea în școală primară, copilul are puține noțiuni. Cele mai multe noțiuni ale copilului se referă la obiectele și lucrurile, cari sunt mai apropiate de dânsul. Numărul acestor noțiuni e foarte restrâns, și ele nu au totdeauna nici linia precizată, nici sfera și nici chiar conținutul.

Generalizarea. — Generalizările pe care le face copilul sunt cele mai dezordonate; de aceia copilul înțelege altfel decât noi.

Toate acestea avându-le în vedere, învățământul din școala primară se va baza pe intuiție cât mai bogată, întrucât, dela impresii, dela aceste date ale organelor de simț, porneste construcția intelectuală a școlarului. Copilul mai des și mai ușor păstrează, nu conținutul adânc al ideii, ci mai mult numai haina acestora, adică cuvintele, înșirarea de sunete, căci acestea sunt de natură sensibilă.

Limbajul propunerii. — Deci foarte mare însemnătate are modul de exprimare al propunătorului. În toate împrejurările, limbajul va fi potrivit cu capacitatea intelectuală și cu experiența elevilor.

Noțiuni și judecăți. — Cu elevii mici, nici nu raționezi, nici nu filozofezi, ci eviți toate chestiunile grele, care trec peste

capacitatea lor intelectuală, căci ei încă nu au baza aperceptivă necesară pentru prelegeri de natura aceasta.

Propunătorul, după ce determină, prin întrebări, cercul de idei al copilului, va proceda prudent, sistematic și stăruitor dela concret la abstract, fără să facă uz de raționamente grele. Trebuie să știe că noțiunile nu stau izolate în conștiință, ci ele sunt legate în acte de judecată, iar haina prin care se exprimă judecățile sunt propozițiunile, care trebuie să fie scurte și clare.

Propunătorul va întrebuița, în școala primară, judecăți apropiate de intuiție, cari vor fi exprimate în propozițiuni scurte afirmative, adică sub forma afirmativă.

Judecățile afirmative corespund etății fragede și stării psihologice infantile a copilului. Judecățile negative corespund unei faze mai avansate din evoluția intelectuală a școlarului. Judecățile se leagă în raționamente, cari pot fi ori inductive, dela cazuri individuale la normă, ori deductive, pornind dela adăvărul general, dela normă, spre cazurile particulare, spre individual. Raționamentul copilului e inductiv, și aceasta este calea dezvoltării naturale a sufletului copilăresc, și procedura aceasta este învățământul natural.

Copilul e o ființă activă, e pururea plin de viață, veșnic neastâmpărat, cu voința impulsivă. Dar această voință impulsivă reacționează numai după impresii nu deliberează mult. Școala primară, având să formeze voința deliberativă a copilului, învățământul trebuie să fie *activ*, să stimuleze dorul de învățatură al elevului și să-l determine spre muncă ordonată, fizică și intelectuală.

Învățământul să fie psihologic. — condiția esențială rămâne ca învățământul să fie psihologic, după cum s'a scris mai sus, adică potrivit cu gradul de dezvoltare practică a elevului, când învățământul e psihologic. El este, în consecință, intuitiv, interesant, natural, activ, educativ și practic.

Copilul, având inclinare de a se atașa ușor de persoanele din jurul său, Propunătorul, adică preotul, folosind această inclinare înăscută copiilor, se va adresa mai mult inimii decât minții, și cu acest fel se va sili să influențeze întreg sufletul elevului, și așa va putea face un învățământ educativ și integral.

Învățământul educativ și integral. — E dovedit că orice copil păstrează în mintea sa, din cele învățate, numai atât cât poate asimila. Dar, iarăși, procesul de asimilare se face încet și se petrece în adâncurile profunde ale inconștientului sufletului omenesc. În general, orice lucrare temeinică se poate face numai încet și insistent, și învățătura temeinică se dobândește pe îndelete. Cunoștințele astfel câștigate rămân în sufletul și mintea omului, și abia mai târziu apar în lumina sufletului, aceste cunoștințe, pe care omul le avea. Ele au fost așezate și păstrate în adâncurile profunde ale inconștientului, ca o rezervă valoroasă și, la timpul potrivit, sufletul și mintea omului le scoate la lumina zilei.

Învățământul să fie durabil. — Aceasta e dovada că învățământul — numai întrunind toate calitățile mai sus amintite — devine durabil.

Durabilitatea cunoștințelor cere lucrare pedagogică instructivă, făcută pe încetul și cu sistem; orice grabă strică foarte mult. Cunoștințele date și câștigate în grabă, fără temei și fără sistem, rămân superficiale și n'au nici viață și nici nu aduc folos.

Învățământul religios, tinzând într'acolo ca să lumineze mintea și să miște și să câștige inima, trebuie să fie făcut de învățători sau de preoți, și cu mintea și cu inima. Copilul trebuie să câștige convingerea, să observe, dar, mai ales să simțească căldura inimii propunătorului, carele cu trup și cu suflet e la muncă, numai spre a învăța și crește pe școlar în folosul și spre binele acestuia. Copilul mai ales să simțească la învățământul religios, că preotul propunător al religiei este un misionar, în slujba bunului Dumnezeu, care le face toate cu plăcere, zel și trăește numai pentru școlari și nu pentru sine.

Sufletul copilului e ca o floare, ca o mimoză. El simte în chipul cel mai fin tot ce se petrece și cum se petrece în jurul lui, și deci un învățământ făcut cu drag și cu suflet e primit cu drag și intră în sufletul copilului; un învățământ socotit de către propunător ca o povară, e un chin pentru ascultător, și e păcat de timpul pe care-l pierde propunătorul și de clipele pe care le răpește din viața senină a sufletelor tinere.

Ca momente practice refereritoare la preotul propunător

al studiului religiunii, se accentuează de către pedagogi, următoarele :

1. Propunătorul religiei trebuie să cunoască bine și temeinic toate învățăturile și principiile de credință din religiunea pe care o propune ; pe lângă aceasta, el mai trebuie să fie bine pregătit și în filosofia religiunii, mai ales atunci când propune religiunea la clasele superioare din școlile secundare.

Numai acela care cunoaște pe deplin și a pătruns cu inima și cu mintea conținutul adevărat al religiunii, știe să aleagă, din materialul întreg, părțile cele corespunzătoare, pe cari să le poată predă cu succes școlarilor.

În învățământul religios, trebuie abandonat intelectualismul pur, căci pentru copii religia este în prima linie chestiune de sentiment, și nu este vorbă de a propune numai învățătura drepte credințe, cum ar fi la noi, a propune, în loc de religiune, ortodoxismul pur.

La propunerea religiunii în școalele primare, propunătorul va avea în vedere momentul esențial, că în religie este vorba, în prima linie, despre satisfacerea cerințelor sufletești. Iar când e vorba despre satisfacerea cerințelor sufletești, la aceasta aparține în mod normal și natural o concepție religioasă despre lume și despre viață. Acestea avându-le în vedere, instrucția sau învățământul religios, nu are să fie nici exclusiv și nici chiar de preferință teologic, dogmatic, sau poate dogmatic-istoric.

Învățământul religios primar în special nu vrea și nici nu are să dea viitori teologi sau apologeți, ci oameni creștini, caractere moral-religioase, nobile și ideale. Învățământul religios primar are să pregătească pe viitorii creștini adevărați și de aceia preotul va alege, din materialul vast al religiunii, tot ceiace, din punct de vedere al formării caracterului religios moral, este de însemnătate, lăsând celelalte părți pentru clasele și școalele superioare.

3. Preotul propunător al studiului religiunii trebuie să aibă o inimă nobilă, un suflet bun, nobil și simțitor, am putea chiar zice, un suflet fraged de copil, o minte clară și nepreocupată, care să-și poată însuși arta necesară, de a se transpune astfel în lumea Vechiului și Noului Testament, încât să poată scoate din el tot ceea ce este accesibil minții și ini-

mii copiilor, căci nu totul ce se cuprinde în Biblie este accesibil și corespunzător minții și priceperii copiilor.

Știm, că mai ales în Testamentul Vechi sunt capitole cari sunt și desagreabile, iar de altă parte chiar periculoase pentru mintea și sufletul copiilor. Din cauza aceasta, s'au făcut așa numitele Biblii pentru copii, cari sunt un extras din întreg cuprinsul Bibliei, cuprinzând însă numai acele părți, cari sunt corespunzătoare pentru mintea și sufletul copiilor.

4. Instrucția religioasă cere un deosebit tact, și aceasta anume din motivul că, pe deoparte, nu este admisibil ca să înconjurăm, la propunerea religiunii, toate părțile și chestiunile sau învățăturile grele de analizat și de priceput, iar, de altă parte, nu e bine și nu e recomandabil ca aceste părți să fie anume căutate și anume scoase la iveală în propunere, sau predare.

Școlarii de timpuriu au ocaziunea să audă, să cetească despre și să vadă deosebiriile dintre diferitele religiuni; ba au ocaziune să audă și să cetească despre raporturile dintre diferitele biserici și confesiuni, despre raportul dintre știință și religie. Propunătorul religiunii, știind aceasta, în mod nepreocupat, imparțial și fără nicio patimă, la timpul și locul potrivit, va trebui să vorbească cu elevii săi despre toate acestea. Un preot firește că este obligat să dea lămuririle cerute de elevi și totodată să dea îndrumările pe care le crede necesare, pentruca elevii săi să nu orbăcăiască, ci să aibă o icoană clară despre deosebirile și raporturile dintre diferitele religiuni. Ca propunător al religiei, preotul nu poate nici să ascundă, nici să treacă cu vederea ceea ce e clar și evident înaintea ochilor și în fața tuturor elevilor. În mod natural, va susține demnitatea și adevăritatea, chiar și superioritatea învățăturilor religiunii sale, fără a vătăma sau defăima celelalte religiuni.

Întreg învățământul primar țintește la educația morală și la formarea caracterului religios moral, pe lângă împărtășirea cunoștințelor din diferitele ramuri de știință.

În special învățământul religios urmărește, pe lângă darea cunoștințelor din religiune, și educația spre adevăritate și moralitate, pe care omul are să le susțină și să le practice în toate împrejurările vieții și în tot decursul vieții sale.

Copilul trebuie învățat ca, în toate împrejurările, să

sustină și să mărturisească adevărul, ba să iubească numai adevărul și adevăritatea. Propunătorul religiunii va stăruia, din toate puterile sale, ca duhul adevărului, duhul dreptății să străbată sufletul copilului, și atunci copilul va afla calea cea bună și dreaptă, pe care s'o urmeze în toate clipele vieții sale.

6. În clasele mai înalte, copiilor li se va propune și istoria religiunii, și așa elevul involuntar face paralela între religiuni. E bine ca noțiunile și conceptele cele mai înalte și mai frumoase ale tuturor religiunilor să fie cunoscute de școlari, că astfel învață a prețui religia lor, dar totodată învață a prețui, în măsură corectă și dreaptă, religiunile celelalte. Prin aceasta, va contribui foarte mult și la realizarea păcii și armoniei între oameni.

Din toate cele expuse până acum, este evident că o parte întregitoare foarte însemnată a învățământului religios îl formează și instrucția și educația morală a copiilor, care nu se poate despărți de învățământul religios.

Instrucția și educația morală. — Religiunea, ca obiect de studiu, dă cele mai largi și cele mai multe posibilități spre a i se adăoga instrucția și educația morală.

Legătura strânsă și normală dintre religie și morală, sau dintre instrucția și educația religioasă și cea morală, a făcut pe unii dintre pedagogi să ceară înlocuirea instrucției și educației religioase prin instrucția și educația morală.

Foarte multe din poruncile și principiile morale ale Testamentului Vechi și toate cele din Testamentul Nou se pot foarte bine folosi spre a face prin ele educația morală. Astfel, multe din poruncile și legile morale date de Moise și de prooroci pot fi foarte bine folosite în scop educativ, pe lângă poruncile, sfaturile și indemnurile morale pe care le găsim cuprinse atât de frumos în predica de pe munte în Testamentul Nou.

În deosebi însă pildele și parabolele din Testamentul Nou, cu felul și cuprinsul lor simplu, natural, clar și frumos, sunt poate cea mai bună temelie, pe care, pe lângă instrucție religioasă, se poate face și instrucția și educația morală.

Expunerea și istorisirea pildelor și a parabolilor din Testamentul Nou, în forma atât de frumoasă, plină de icoane

și tablouri, pe cât de naturale, pe atât de clasice ca formă și cuprins, este ca expunere intuitivă cea mai desăvârșită.

La aceasta se adaugă icoana vie, am putea zice dumnezească, ca intrupare a tuturor sferelor și învățăturilor morale, date de Mântuitorul, însăși viața Mântuitorului Nostru Iisus Hristos, a Sfinților Apostoli, cărora le urmează șirul și numărul atât de bogat al Sfinților Mucenici și a Sfinților Părinți, bărbați și dascăli bisericești. Aceștia cu toții sunt pilde ideale, eroi în fapte și în suferință, și întreaga lor istorie este o colecțiune imens de bogată de pilde morale, de principii, de legi morale și îndrumări etice.

Preferința și valoarea distinsă a creștinismului și a istoriei lui zace în faptul, că atât după concepția de viață, cât și după toate învățăturile și întreg cuprinsul lui, creștinismul este o religie morală dela un capăt la celălalt.

Dar și din cuprinsul învățăturilor creștine, propunătorul cu pricepere și cu tactul cuvenit va lua numai pe acele care rămân și cari sunt de valoare veșnică și se pot aplica cu efect și cu rezultat la raporturile și împrejurările de viață, aducând folos real pentru educația și instrucția religioasă morală a elevilor.

Este constatat că, la toate ramurile de învățământ și la toate obiectele de învățământ, se poate face și se poate adăoga ceva din instrucția și educația morală. La orice contemplare, analiză, admirare, sau descriere a frumosului și idealului, se pot face și se pot adăoga discuțiuni și conversații cu elevii despre bine, despre bun și despre moral.

Din aceasta, ca urmare, s'a născut părerea unor pedagogi, că ar trebui introdusă în școală educația și instrucția etică morală, ca ceva cu totul separat de învățământul religios și care totodată să înlocuiască învățământul religios.

Încercarea reală au făcut Francezii, dar fără succes, și la urmă au trebuit să revină la învățământul religios.

Instrucția religioasă și morală la Francezi. — Unii pedagogi, cum este Natorp, au venit cu ideea că în școală să se propună religia, dar fără învățătura despre cele transcendente.

Ca urmare a tuturor acestor păreri și propuneri, ar fi ca dascăli să propună în școală o religie care de fapt nu

există, și pe care fiecare dascăl ar trebui s'o alcătuiască, s'o formeze, ba chiar s'o creieze, și copilul să învețe din carte și numai din carte să-și facă toată instrucția și educația morală, fără duh, fără suflet, deci fără valoare și fără efect. Este cunoscut că instrucția morală abstractă teoretică nu duce la rezultat bun.

Numai prin mișcarea sensurilor, prin simțire, prin intuiție corectă, sentimentul moral poate deveni forte și poate lucra efectiv. Dovadă este că prin tipurile, icoanele și tablourile religioase s'au lucrat cu mult mai mult și cu mult mai mare efect în educația morală, decât prin propunerea și învățarea pe de rost a conceptelor abstracte morale.

Instrucția teoretică etică și educația morală. — Incontestabil, că instrucția teoretică etică și morală ajută la educația morală, dar fără mijloace practice, ea nu aduce rezultat real.

Motivele oricărei acțiuni morale sunt sentimentele, sentițele, conceptele, învățăturile și prescripțiile, cari sunt cunoscute și reale între oameni. Ele în sine însă nu au nicio putere efectivă îndrumătoare, dacă la ele nu se adaogă sentimentul de pietate față de autoritatea recunoscută a celor care le propun și cari, susținându-le, le dau ca precepte și ordine categorice; tot așa sunt fără putere efectivă, dacă ele se prezintă ca izvorâte din expresia unei morale străine, sau ca expresia unui obicei străin, sau a unei obișnuințe individuale; aceste toate nu au autoritatea de comun recunoscută.

O concepție și intuiție morală despre lume și despre viață, în mod natural e necesară fiecărui om, dar ea nu poate fi decât rezultatul unei vieți morale, a unei vieți în care principiile cu adevărat morale au fost inactivate și practicate. Deci o concepție și intuiție morală despre lume și despre viață nu poate fi împărtășită copiilor în mod teoretic, prin porunci și prescripție, ci ea trebuie câștigată de aceștia prin praxă, prin lucrare individuală, în decursul unei vieți întregi.

Principiile morale se cuprind în etică, care este o știință, e o teorie, iar când e vorba de moralitate, atunci se înțelege deja viața, adică viața practică.

Pentru educația morală, e de mai mare însemnătate obi-

cinuirea sau dedarea morală, decât instrucția și predica teoretică morală. Dovada este rezultatul puțin și am putea zice foarte neînsemnat pe teren moral, pe care-l produc societățile etice, care fac atât de multă teorie, mai ales dacă le punem în față cu acțiunea puternică moralizatoare a Bisericii creștine, care în mod practic lucrează de 19 veacuri pentru instrucția și educația religiei morale a fiilor ei.

În educația morală, are să se țină seama și de principiul eudemonismului, care are un rol însemnat și în morală creștină. Omul adică — dorind binele și fericirea ca răsplată pentru acțiunile sale, — în educația morală se pune în mod nominal ca primă întrebare, dacă de acțiunile și lucrările omului e împreună și plăcere ori neplăcere? De aceea urmează, că educația morală are să desvolte în om o astfel de stare civică, încât în chip firesc, omul să lege plăcerea de de săvârșirea binelui și neplăcerea de săvârșirea răului. Ca urmare, omul dela sine să servească binele, să caute bunul și să facă ce e moral, să înconjure răul și să urgisească imoralul.

Remunerația și pedeapsa. — Între mijloacele pentru educația morală, se numără și lauda sau remunerația și pedeapsa ca o dojană. Educația morală involuntar trebuie să se pună și pe terenul endemonismului, dar are să țină seamă că ținta finală a ei este ceva mai înalt, mai sublim, adică desăvârșirea caracterului religios moral al omului și cu el a obștei întregi.

Prin aplicarea corectă și cu sistem a mijloacelor de remunerație și pedeapsă, educația religioasă-morală are să lucreze așa încât eudemonismul să fie biruit în formă și cuprinsul său extern, astfel ca omul, devenind moralicește tot mai desăvârșit, să ajungă la acel stadiu psihologic, în care, abandonând cu totul răul, să nu poată face și lucra decât binele; omul să ajungă a se pune cu totul în slujba binelui, a bunului absolut, în slujba prosperității și a intereselor nobile obștești, fără ca mai întâi să întrebe de folosul și favorul personal, pe care l-ar putea realiza acțiunea sa, deci fără considerare la plăcerea individuală proprie și la remunerația personală a acțiunii sale.

Om, prin educația religioasă-morală, trebuie ridicat la acea

concepție morală, la acel stadiu psihologic, ca el să facă și să lucreze binele, fiindcă omul însuși este bun, adică a devenit bun; prin educație, a primit în voința sa, voința dumnezeiască, adică legea morală bună, care admite ca ceva pozitiv numai binele. Prin aceasta, s'a dezvoltat într'un caracter moral, s'a ridicat la starea de a fi în înțelesul adevărat al cuvântului un caracter moral, care nu poate altfel decât să facă ce e bine, ce e moral.

În aplicarea mijloacelor de educație, propunătorul religiei trebuie să lucreze cu mare atențiune. În special, aplicarea remunerației sau laudei, ori premierii, din punct de vedere pedagogic, prezintă mai multe greutăți decât aplicarea pedepsei.

Remunerația greșit aplicată poate ușor să ducă pe elev la o dorință sau chiar la o stăruință pătimasă, după răsplată, ceea ce din punct de vedere principal moral este de condamnat.

Știm că între copii sunt unii cari sunt buni și ascultă, dar numai atunci când pot conta că această bunătate și ascultare le este remunerată cu un dar, fie el cât de mic. Aceștia intrând în viață, pentru orice lucrare cât de neînsemnată, vreau răsplată, recunoștință, și dacă nimeni nu se găsește să le-o dea, atunci dânsii, prin toate mijloacele posibile, caută să se pună în fața lumii în acea lumină și strălucire, pe care dânsii o cred cea mai bine meritată. Aceștia sunt o plagă pentru societatea din care din întâmplare fac parte. De cu vreme copilul trebuie învățat, că singura și adevărata răsplată e cea, în anumit sens, imanentă și care în mod nemijlocit este în cea mai strânsă legătură cu acțiunea omului. Aceasta poate fi îndestularea sau mulțămirea părinților și a preotului sau propunătorului religiei cu lucrarea săvârșită de copil și care de obicei se arată numai prin un cuvânt sau o privire din partea acestora și numai în cazuri excepționale se dă ca laudă specială personală.

De cu vreme copilul trebuie clarificat și convins că fiecare om, în împrejurările normale ale vieții, nu poate face mai mult decât ceea ce i se impune ca o datorie, ca un obligament, fiind dânsul numai un individ, un membru al unei colectivități al unei societăți, pentru binele și prosperarea căreia e obligat principial să facă totul ce îi stă în putere.

De aici urmează, că fiecare om conștient de datorințele și drepturile sale, prin lucrările sale, nu va căuta să mulță-

mească pe alții, ci va lucra, în prima linie, pentru mulțămirea și satisfacția sa proprie, va lucra binele din sentimentul de stimă și de respect pentru sine însuși.

Aici își are locul său sentimentul de onoare, onoarea personală, conștiința demnității personale. Aceste sentimente personale ale individului trebuiesc trezite, cultivate, cruțate, bine ocrotite și bine îndrumate, ca nu cumva să degenereze în ambiție pătimasă și bolnavă.

Răsplata se dă cu cea mai mare grijă numai când e bine meritată.

Pentru lucrări corecte și bune, preotul să aibă totdeauna un cuvânt de îmbărbătare și de îndemn aplicat și spus la timpul și locul potrivit.

Răsplata poate să fie prin cuvinte, prin scris, în lucruri sau obiecte (acestea totdeauna trebuie să stea în legătură și armonie cu faptele și lucrările elevului).

Alt mijloc de educație e pedepsirea.

Rousseau era de părerea, că și pedepsirea în general trebuie să fie imanentă și ea poate să fie numai în dependență esențială de făptuitor și faptă, adică pedepsirea poate consta numai în urmările, în consecințele naturale ale acțiunilor sau faptelor rele săvârșite.

Natura moralului omului. — Aceasta însă e părere greșită și se întemeiază pe o cunoaștere și apreciere greșită a naturii moralului omului. Moralul omului e în continuă formațiune, se dezvoltă mereu și e social. Moralul vine pentru întâia oară din afară de om, vine spre om sau la om, prin lege, dela autoritate, care îi poruncește și-i impune legile.

Legile vin și pentru copil din afară, și copilul trebuie să le dea ascultare, ca să poată fi moral. Din acestea rezultă, ca ceva natural, că ascultarea e prima datorință, primul obligament al copilului și aceasta atât în familie, cât și în școală și în societate.

Copilul trebuie de timpuriu să ajungă la convingerea, că dânsul, ca individ, are să se încadreze în marginile și hotarele societății din care face parte, ca un membru folositor, care, în prima linie, are datorințe față de acea societate și că abia după îndeplinirea corectă a acestora, urmează să poată cere inactivarea drepturilor sale, față de societate.

Copilul să știe de cu vreme, că atunci când el caută conștient ordinea și face rău, sau nu face ceva ce i s'a ordonat, sau face ceea ce i s'a oprit în mod precis și categoric, atunci urmează pedeapsa justă, și aceasta vine ca o consecință naturală și, ca o lucrare îndreptățită dela cineva care este pus dela o autoritate legală, adică mai sus de om, de individul stingher.

Pedeapsa și individualitatea copilului. — În educație, scopul pedepsei nu e niciodată răzbunarea sau luarea de satisfacție, ci totdeauna scopul este numai îndreptarea greșelilor, a răului, îmbunătățirea omului și a stării și împrejurărilor sociale, după posibilitățile date.

La aplicarea pedepsei, se cere un tratament individual. Aici mai ales vine în aplicare cuprinsul dictonului: „Si duo idem, faciunt non est idem“, adică dacă doi copii fac același lucru, nu este tot una. Cu alte cuvinte, la judecarea activității bune sau rele a copilului, trebuie să avem în vedere natura lor, capacitatea lor intelectuală, aplicările, mediul în care au crescut și în care trăiesc, și, după ce cunoaștem toate acestea, se poate face judecata, și atunci vom vedea că sunt cazuri în cari, pentru aceiaș greșală sau pentru aceiaș abatere, pe unul îl poți pedepsi, ba chiar trebuie să-l pedepsești, iar pe altul trebuie să-l ierți.

Judecarea după individualitate și aplicarea pedepsei după individualitate, sunt foarte anevoioase în școală, unde e vorba de educație în masă, adică de educație egală a mulțimii. La educația în școală, în masă, e știut că sentimentul de dreptate și echitate joacă un rol foarte însemnat și conștiința comună a clasei sau sentimentul de colegialitate, în toate cazurile de abateri și greșeli, cere cu stăruință un tratament egal, și aceasta pentru că frații și surorile în familie, sau colegii și conșcolarii din aceiaș clasă, în etatea copilăriei, nu pot pricepe deosebirea „ce eventual are să se facă și nu-și pot da seama de momentele psihologice sau pedagogice, cari, în acelaș caz, cer aplicarea diferențelor măsurii, ci ei această deosebire o consideră ca o nedreptate, ca o parțialitate nejustificată. De aceia în școală pedepsele trebuiesc impuse și date cu cea mai mare precauțiune, ca nu cumva

preotul sau propunătorul religiei să fie judecat de elevi ca om parțial.

Când elevii și-au pierdut credința în sentimentul de dreptate al preotului și îl consideră de parțial, atunci autoritatea lui este subminată mult, dacă nu pierdută cu totul. Copilul trebuie să aibă încredere desăvârșită în sentimentul de dreptate al preotului. Acesta este lucrul cel mai însemnat pentru susținerea autorității preotului în școală.

Cu sentimentul de dreptate, stă în strânsă legătură și sentimentul de iubire părintească, pe care trebuie să-l aibă fiecare educator și instructor pentru elevii săi. Iubirea părintească sinceră, dovedită din partea institutorului, în cazuri de greșală sau abatere a elevului, aduce un rezultat educativ cu mult mai mare, decât o serie întreagă de remedii educative împreunate cu pedepse îndreptătoare.

Când copilul e vrednic de pedeapsă, i se aplică pedeapsa, dar în toate cazurile pedeapsa trebuie să fie normală, proporțională și bine chibzuită.

Întreaga lucrare de instrucție și educație făcută de preot, trebuie să fie de așa fel și metodă, ca numai în cazuri extreme să ajungă la aplicarea pedepsei față de catehumenii săi.

Felurile pedepselor și aplicarea lor. — Cu privire la pedepsele, cari au să fie date, sunt de observat următoarele reguli generale :

Pentru neascultare sau neglijență, nu e bine a da ca pedeapsă o lucrare fie mai ușoară, fie mai grea, căci prin aceasta, lucrul sau lucrarea, se prezintă pentru copil ca și când ar fi o pedeapsă, un rău și nu o datorință morală.

Dealtă parte, în mod natural se va cere dela copil ca ceia ce au făcut rău să facă și să lucreze din nou, dar bine făcut, bine și corect lucrat. Ceia ce copilul a lipsit a face, din ușurință sau din neglijență, aceia trebuie obligat să o facă la un timp când această lucrare îi e neplăcut de a o face și când el, pentru îndeplinirea lucrului neglijat, trebuie să se lipsească de unele plăceri.

Acest fel de lucrare e pedeapsă și copilul o și simte ca atare. Să nu se pună ca pedeapsă retragerea mâncării sau a hranei, căci foamea îndârjește pe copil și, din punct de vedere igienic, e absurd a lipsi pe copil de alimentare.

(In cazuri speciale, se poate aplica in formă foarte redusă, când apoi copilului i se detrage una din mese).

Nu e recomandabil a exclude pe școlar dela oră, adică a-l scoate afară din clasă pentru una sau mai multe lecțiuni, căci prin aceasta se degradează sau se micșorează valoarea prelegilor proprii; copilul trebuie să aibă convingerea, că fiecare oră de prelegere e de foarte mare însemnătate și folos pentru el și e o jertfă adusă de propunător, pe care elevul trebuie să o știe prețui și de care să se folosească în interesul său propriu.

Pedeapsa corporală sau bătaia să nu fie aplicată nici în școală, dar mai ales la învățământul religios. Aplicată odată în școală, ea poate degenera în sistem; sistem educativ foarte greșit, care cu timpul îl face brutal și pe cel ce o aplică și pe cel căruia i se aplică.

Pedagogii adevărați urăsc și condamnă sistemul educatorilor și instructorilor nepricepuți, care aplică bătaia atunci când copilul nu știe lecțiunile. Dânsii ar trebui să caute motivele (cauzele) neștiinței copilului și pe acestea să le îndepărteze și să nu chinuie trupșorul, care e în desvoltare.

Pedeapsa corporală produce frică în sufletul copilului, frică de cel care o aplică și, ce e mai esențial, instrăinează inima copilului de cel care îl bate, și atunci s'a rupt legătura iubirei, cea atât de firească, care trebuie să fie între crescător și copil.

Pedepsele în bani nu sunt bune, căci ele lovesc în părinți și nu în copii, care de fapt sunt vinovați, și poate pedepsele în bani ating chiar pe părinții săraci și cruțători, pe aceia cari duc o viață grea, pe când pe cei bogați nu-i prea atinge.

Cercetarea cauzelor, abaterilor și vinelor. — De câte ori se dă o pedeapsă, trebuie să se cerceteze, cu toată seriozitatea. Trebuie bine cumpănită cauza greșalei, a neglijenței, a abaterii, de însuși propunătorul, căci cel care dictează pedeapsa să cugete bine, dacă nu cumva și el poartă oarecare vină la răul sau păcatul pe care l-a făcut celce are să fie pedepsit.

În direcția aceasta însă, nu este iertat a trece în exa-

gerările pe care le susțin unii pedagogi teoreticieni umaniști. adică extrem de umani, cari nu vor să admită nicio pedeapsă și află scuze pentru orice fel de lucrare rea a copilului.

Sunt de fapt și defecte sau scăderi, cari nu pot avea cauzele lor în persoana însărcinată cu instrucția și educația. Așa când e prea multă larmă, prea mult zgomot în clasă, poate că nu e bună disciplina și cel competent nu știe să țină disciplină; când școlarii mințesc prea mult, e semn că poate domnește o asprime de tot exagerată, că prea se fac multe cercetări și investigații pentru greșelile și abaterile sau micile răutăți, care se petrec în școală.

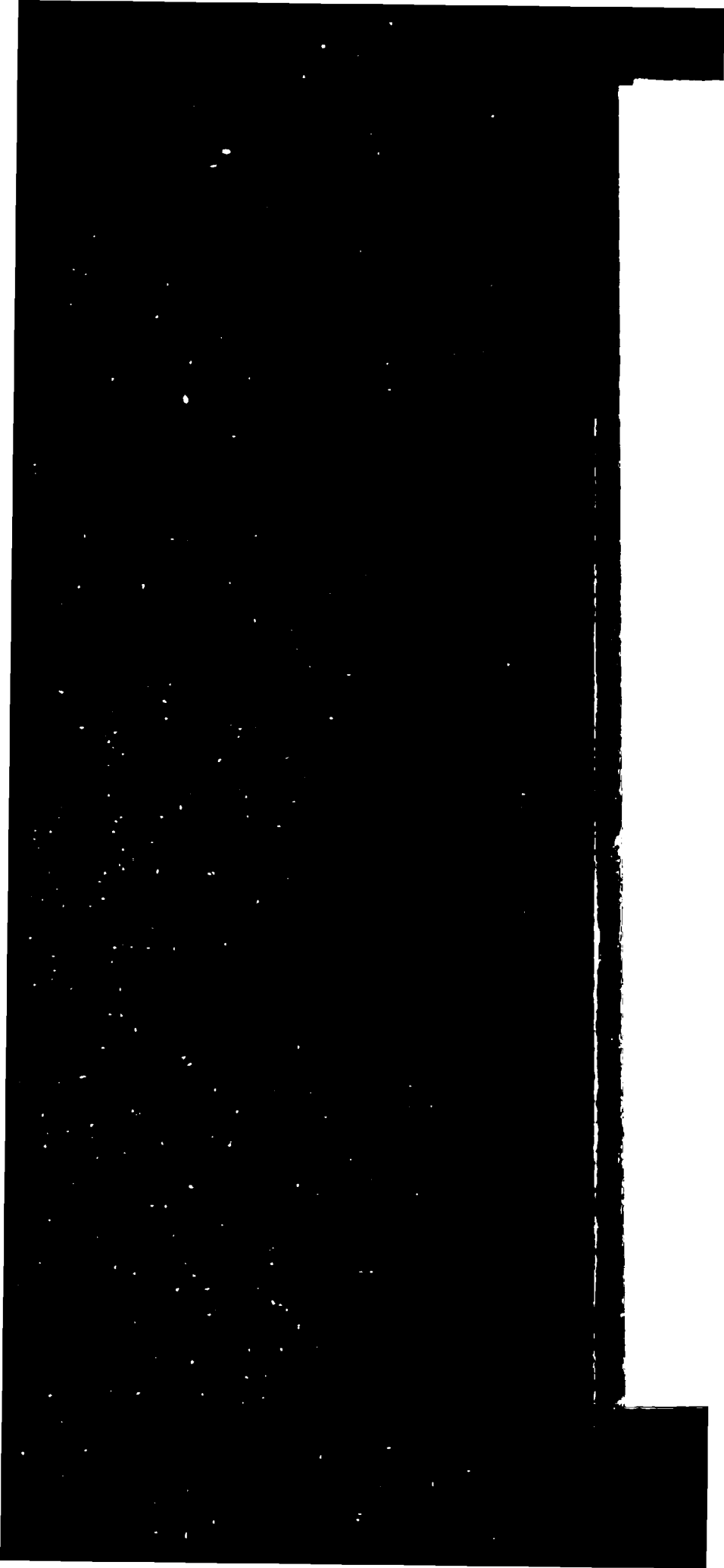
Însăși justiția recunoaște, că nimeni nu trebuie să mărturisească și să declare în contra persoanei sale și în contra intereselor sale, în defavorul său. Dacă justiția recunoaște aceasta, atunci cu atât mai mult Pedagogia ar trebui să țină seamă de aceasta și să nu ceară dela un copil mai mult decât cere judecătoria dela un om adult și deplin format.

Minciuna copilului, ca să nu zicem în majoritatea cazurilor, dar în multe cazuri este oarecum o apărare legitimă a copilului, față de preponderența, față de forța majoră a celui mai tare, a celui care are puterea de a pedepsi, de a judeca etc.

În orice caz, în învățământul religios nu sunt recomandabile cercetările și investigările minuțioase, oareșicum criminale, căci ele excită nervii și turbură toate sentimentele nobile ale copilului și ele absolut nu sunt în armonie cu demnitatea și chemarea preotului, dar nici cu chemarea școlii, care nu este nici tribunal, nici Institut de corecțiune, dar nici temniță.

La aplicarea sau impunerea oricărei pedepse în școală, trebuie să se aibe în vedere scopul ideal al școlii, care este de a forma caractere religios-morale, și aceasta prin mijloace care ar trebui să facă de prisos orice fel de pedepse. În locul pedepsei, a palmei, a bățului, trebuie să intre și să sălășluiască în școală duhul cel bun, duhul creștinesc, duhul adevărului și al dreptății, să se sălășluiască „duhul cel bun al școlii, al armoniei familiare“.

Principial: dacă s'a amenințat cu o pedeapsă, aceia trebuie impusă și executată, căci altfel celce amenință și nu aplică pedeapsa, apare înaintea școlii ca un slăbănog

lipst de consecvență și de energie și cu vremea devine o figură ridiculă care își pierde orice autoritate.

Amenințările cu pedepse trebuesc inconjurate, căci vorba, odată rostită, adică amenințarea făcută, ea leagă pe celce a zis-o sau a rostit-o.

Practica ne arată că în școală multe defecte sau abateri ori mici răutăți de ștregari, tratate cu puțin humor și ironie, cu o mică observare, prezentând-o în parte ridicolă, aduce mai mult folos și are efect educativ mai puternic decât orice pedeapsă și amenințare. Acest fel aparține la duhul cel bun al clasei, care trebuie să stăpânească în o clasă bine condusă și bine disciplinată și care e ca o familie în mare, în care trebuie să domnească armonia cea mai desăvârșită, bunătate, considerațiune, iubirea și concilianța reciprocă.

Ridiculizarea și ironizarea aspră nu sunt bune, căci vatămă demnitatea personală a elevului și-l jignesc. Prin aceasta, el poate ajunge dârz și închis, sustrăgându-se de sub influența educativă a propunătorului sau învățătorului.

A nu ajunge să se pedepsească școlarii e o pretenție pedagogică ideală; a pedepsi cât se poate de o rare, situație normală în orișice școală.

Influența mediului asupra copilului.—Pe lângă duhul cel bun din școală, e știut, că influențează foarte mult și mediul sau împrejurările în care există, trăiește și se dezvoltă un copil.

Mediul și împrejurimea influențează foarte mult asupra copilului și asupra formării caracterului și a concepțiilor de viață pe care și le însușește și le alcătuește copilul.

Copilul devine activ, harnic, dacă este în un mediu, în care el vede silință sau stăruință.

„Longum iter per praecepta, brevis et efficax per exempla“. Obișnuința mediului face mult, copilul vede binele și moralul practicându-se, și atunci pentru el aceasta devine obișnuință. Sub influența mediului, el își însușește virtuți morale și le pune în practică, se face moral.

În general, a voi să creezi moralul pe cale artificială, prin lege, prescripte, ordinațiuni, e greșit, și nu duce la rezultat.

Pe copil să-l așezi în mediul, în cercul sau împrejurimea, în care el vede și aude numai binele, adică cuvinte, lucruri,

fapte cu adevărat bune. În mediul în care domnește ordine și disciplină și în care binele este și prezentat și în realitate și este singurul lucru, singura acțiune principială și normală dreaptă sau corectă, și sufletul copilului se va plămădi în bine și morală pentru toată viața lui. Acesta este așa numitul „spiritus familiaris“ în familie, „spiritus scholaris“ în școală, acesta este „genius loci“ cel bun.

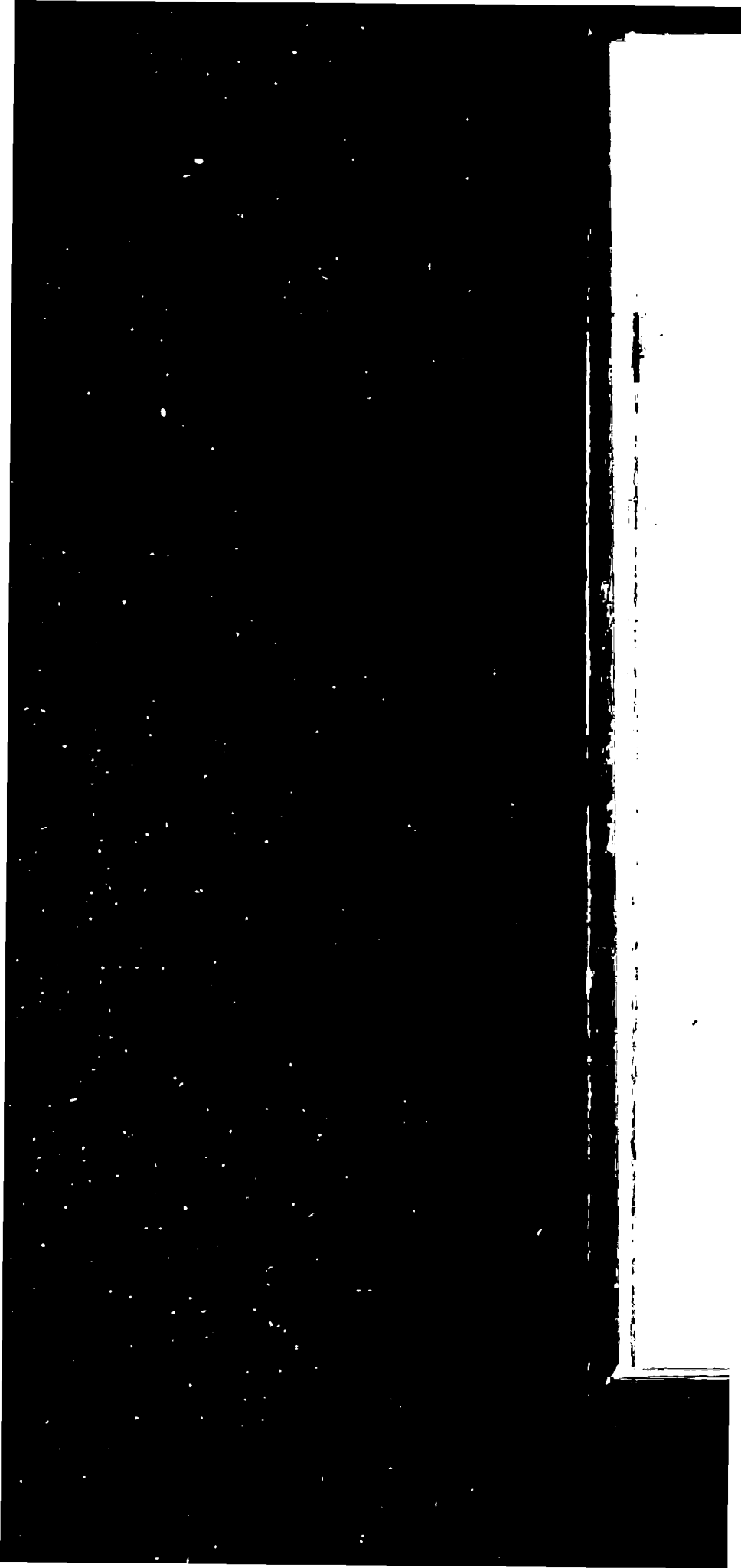
Pedagogia modernă își cere și susține dreptul său cu privire la mediul și împrejurările, în care crește copilul și atunci când inșiși părinții nu dau garanția mediului bun pentru creșterea copilului, el e luat de autoritatea Statului dela părinți și așezat într'un mediu, care dă garanția unei educațiuni bune.

Din cele expuse mai sus se vede bine ce valoare și însemnătate este pentru copii de a trăi în o comunitate, în o organizație bine chibzuită și bine organizată, în care condițiile, de viață adică mediul bun îi este numai spre binele lui.

Instrucția și educația feluriților copii în familie. — Praxa vieții ne arată de ce însemnătate este pentru educația bună și sistematică a copilului, când el crește în mijlocul mai multor frați și surori, între care, în urma împrejurărilor, trebuie să-și dobândească drepturile sale.

În casă și în familie mai ales, când e numai un copil, se ține seamă prea mult de individualitatea copilului, și de aceea prea deseori copilul singur la părinți devine egoist, dărz, pretențios, capricios, crezând că numai și numai voia lui trebuie să se realizeze în toate. Aceste însușiri și calități sunt apoi cu totul stricătoare pentru copil, când el intră în școală, în o comunitate organizată. Aici, prin traiul împreună cu alții și în societatea altora, prin contractul cu străini, toate părțile noduroase și colțuroase ale caracterului copilului crescut singur încep a fi cizelate, nivelate, și copilul se învață la ascultare, înfrânare, la respectarea drepturilor și a demnității altora, devenind om asociabil și social, membru de valoare al societății.

În aceasta zace preferința educației în școală, în comun cu alți copii, față de educația singuraticului în familie, prin preceptor și guvernantă. Cei mai mulți copii crescuți singuri în familie își inchipuie, dela o vreme, că dâșii sunt totul, că

tot ce sunt ei, ce fac ei, ce spun ei, este de valoare extraordinară ; fiind dânșii puși oarecum în centrul atențiunei întregiei familii, cred că toată lumea trebuie să se învâрте în jurul lor.

Comunitatea în școală. — Acest fel de copii, venind apoi la școală, camarazii și conșcolarii lor îndeplinesc procedura asimilării și încadrării în marginile și hotarele corespunzătoare din societate, din școală sau casă, pentrucă, în firea copiilor, zace acea concepție morală despre viață, că niciun individ nu are îndreptățirea de a-și aroga preferință sau favoruri de întâietate față de semenii săi, fără a avea o bază, un temel recunoscut la aceasta în urma autorității câștigate asupra societății prin calitate, merite și prestațiuni reale personale.

Camarazii și conșcolarii, prin sfaturi și observări prietenești, prin ironii fine și chiar prin batjocuri aspre, cizelează și poleiesc toate colțurile și asperitățile micului egoist, prea de tot conștiu de supra-valoarea eului Domniei sale. Copii, mai cu binele, mai cu răul, ori ignorează, ori resping în mod energic pretențiile prea mari și nejustificate ale marelui egoist apărut între dânșii.

În aceasta zace valoarea etică a camaraderiei și a prieteniei școlare. În mica comunitate a școlarilor, se formează spiritul de camaraderie, când școlarul se învață a respecta onoarea, avutul și numele cel bun al altuia ; a respecta în mod reciproc cuvântul dat și angajamentul luat față de altul ; aici se învață ce înseamnă credința, sinceritatea, tact social, etc... Dar, pe lângă aceste părți bune, dacă lipsește conducerea și supravegherea adevărată și sistematică, se pot desvolta și greșeli ori vicii ca : minciuna, nesupunerea, spiritul de intrigă și altele.

Școala și individualitatea școlarului. — Am amintit deja, că în școală trebuie să se țină seamă și de individualitatea elevului, dar iarăș să nu se exagereze cu individualizarea, căci prin aceasta se poate strica foarte mult educația și instrucția. Principiul general este, că tratamentul egal și general din școală țintește la acelaș scop, adică la formarea caracterului religios moral a viitorului cetățean. În cadrele

realizării acestui scop, are să se țină seamă de individualitatea singuraticilor elevi.

Precum se face individualizarea în educație, așa are să se facă individualizarea și în instrucție. Anume întrebări mai grele se pun elevilor mai inteligenți, întrebări mai ușoare celor mai puțin capacitați. Această individualizare însă nu este iertat a se face în așa mod, ca ea să fie prea evidentă și să bată la ochii elevilor, căci prin aceasta elevii mai puțin talentați se simțesc retrogradați și eventual, din sfioși, devin fricoși și inchiși.

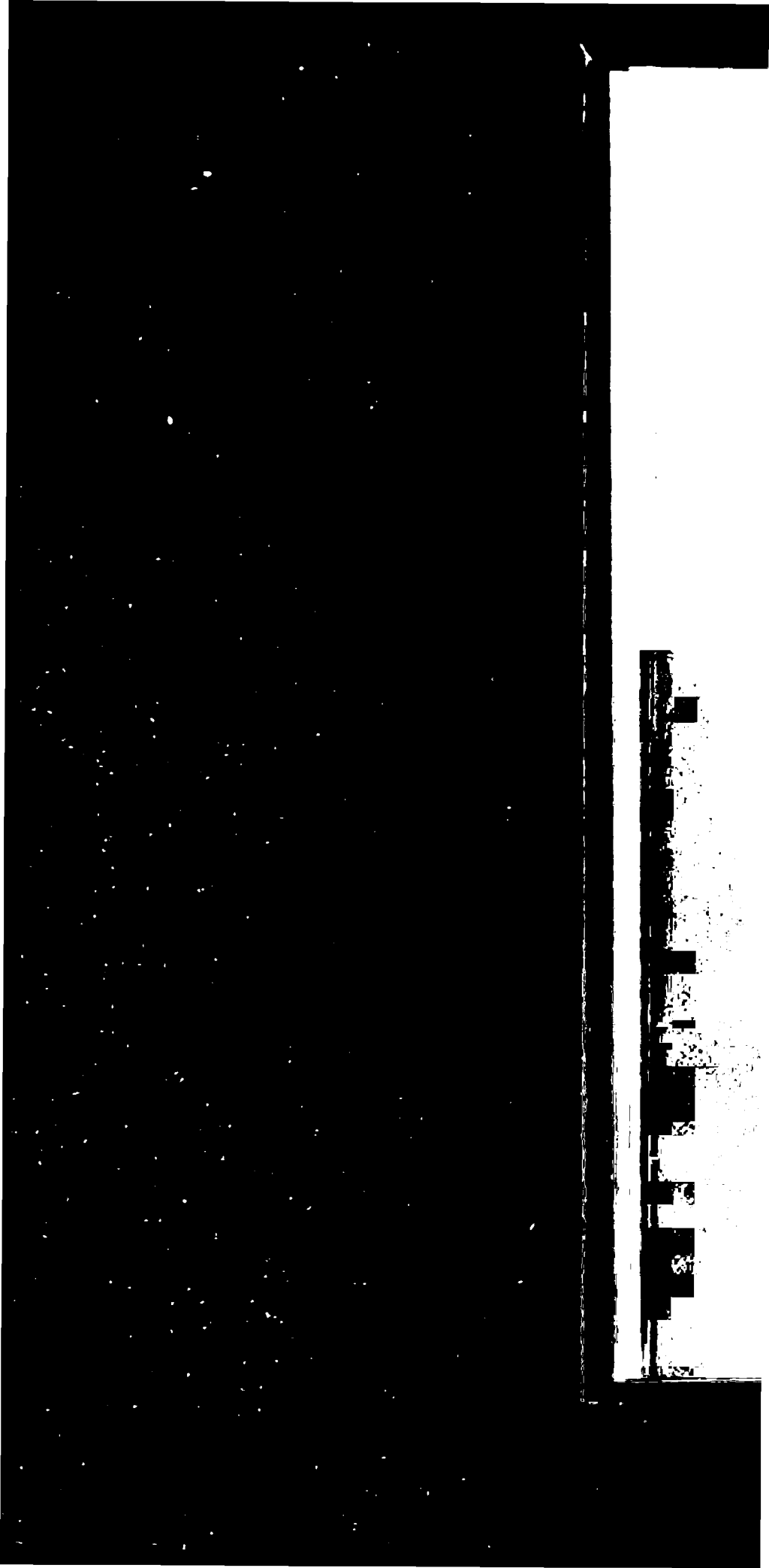
Principiul individualizării, instrucției și al educației nu este un principiu, care trebuie să fie aplicat în mod absolut. Școala cu clasele ei este comunitatea tuturor elevilor.

În școală, fiecare individ este numai o părticică a întregului, el este unul din cei mulți. Valoarea educației și instrucției comune în institute de educație, — fie publice fie particulare —, consistă în aceea, că elevul singuratic — ca individ — este pus în fața unei legi, care stabilește egalitate și țintește la egalizarea individului singuratic cu indivizii ceilalți, cari sunt însă numai câte o părticică componentă a întregului. În această educație, fiecare trebuie să asculte de o autoritate, care în baza dreptului ce i se cuvine, are să poruncească, să judece, să renumereze sau pedepsească, și acestea toate în mod imparțial și fără nicio milă.

După cum spun pedagogii, nici chiar geniilor nu le strică, ca să simțească, că și lor li se aplică măsura care e stabilită și pusă în mod egal pentru toți.

Cine reprezintă și are de fapt individualitatea puternică și pronunțată și are și o forță și energie de caracter mai mare ca semenii săi, acela din puterile sale proprii se impune cercului și împrejurimii în care trăește și străbate să iasă la suprafață ca învingător.

Deși în școală se cere să fie egalitate tuturor școlarilor în fața legilor școlare, și această anume din punct de vedere mai mult pedagogic, totuși însăși școala trebuie să se ferească de a crește și a da societății numai oameni de duzină, cari dealtfel pot fi oameni foarte buni și cinstiți, dar ei sunt fără inițiativă, fără râvnă mai înaltă, fără avânt puternic și deci oamenii aceștia de duzină, neavând nici forță, nici energie

creatoare, ei nu ridică și nu înalță nici societatea, nici neamul din care fac parte.

Școala trebuie să țină seama de talente, de forțele vii creatoare, de caracterele nobile, care se arată în germenul lor deja în etatea copilăriei.

În general, elevii cu aptitudini alese, care dau garanția unui avânt mai înalt, trebuie să fie împărțiți de un tratament individual, care să le dea posibilitatea unei dezvoltări sau unei desăvârșiri cât mai perfecte în direcțiunile acelea, în care natura i-a înzestrat în mod deosebit.

Școala ca Stat în miniatură. — Astfel, școala ca instituție bine organizată, formează caracterul școlarului, iar ca organism viu, cu scop moral bine stabilit, formează între elevi și introduce în mod sistematic în mijlocul lor un spirit de coeziuni, conștiința apartinerii copiilor la un centru comun, bine fixat, adică școala bună pune bazele adevărate unui spirit de Stat.

La serbările diferite, mai ales la cele școlare, autoritatea școlară competentă va accentua în mod deosebit, spiritul de corp, spiritul de colegialitate, va accentua mai ales necesitatea unei conștiințe vii în fiecare elev, că toții elevii, împreună cu învățătorii și profesorii lor, aparțin strict la o unitate nedivizibilă la această organizație de stat în miniatură, care este școala.

Pentru școlarii mici și pentru elevii în general, școala este un stat în miniatură, căruia școlarul trebuie să-i aparțină cu toată ființa sa. În acest stat, școlarul are drepturi, cari trebuie să-i fie recunoscute și pe cari trebuie să și le primească, dar, de altă parte, el, ca școlar, e membru al acestui stat și deci are datoriile față de stat, pe care el trebuie să o îndeplinească în mod conștiincios. Școlarul, ajuns la conștiința acestui lucru, din micul om, membru al statului școlar, se dezvoltă în omul cu conștiința demnă a viitorului cetățean, care va fi stâlp și sprijin al marelui stat.

În o școală bună, cetățeanul crește bun, fără a ști și a simți că i se face educația anume în scopul acesta și fără a fi încărcată memoria lui cu legi și paragrafe privitoare la datoriile cetățenești. Școlarul care ține la demnitate, la cinste și la vaza sa și a școlii din care face parte, dă

garanția unui viitor cetățean bun și a unui element folositor pentru binele obștesc.

Educația prin pilda preotului. — Să nu se uite adevărul pedagogic veșnic stătător, că pilda propunătorului are efectul educativ cel mai puternic. De aceea în, special preotul, ca propunător al religiunii, trebuie să fie model de creștin și de cetățean pentru elevii săi.

Individualitatea dascălului sau a propunătorului își reclamă și-și validează dreptul său în toate împrejurările.

Virtuțile cardinale, cari au să fie sădite din școală în ființa elevului, sunt cele vechi și cunoscute, adică înțelepciunea, dreptatea, bărbăția, cumpătarea, pe lângă cari, în mod natural, se adaugă virtuțile creștinești — teologice: credința, nădejdea și iubirea, fără de a căror practicare nimeni nu poate trăi o viață demnă de numele de om creștin.

Preotul, cultivând și practicând el în prima linie aceste virtuți, va avea autoritatea și demnitatea necesară în fața școlarilor.

Disciplina în școală. — În clasele inferioare e necesar a aplica mai multă severitate, ba unii pedagogi recomandă chiar un despotism oarecare, care despotism însă să fie plin de iubire pentru cei conduși.

În clasele superioare să se pună în practică organizația unui fel obicinuit în statele constituționale, așa că școlarul să aibă și el parte la conducerea și orânduirea bună a acestui stat. Adică în clasele superioare și elevului trebuie să-i recunoști oarecari drepturi și să primești părerile lui bune și concepțiile lui înțelepte, cari sunt în interesul bunului mers al școlii.

Unul din dascăli sau din preoți poate impune școlarilor săi prin pășirea lui autoritară, poate chiar prin o asprime bine chibzuită, iar altul impune prin blândețe și prin o iubire plină de concilianță.

Fiecare propunător impune în școală prin calitățile sale individuale superioare, recunoscute de către școlari, cari însă în amănunte nu se pot preciza în mod desăvârșit.

Raportul familiar părintesc cu școlarii. — În clasă

și în raporturile personale cu elevii săi, preotul va observa și va practica un tratament egal părintesc pentru toți elevii. Nu este admisibil, ca în școală să se facă deosebire, ca pe un elev favorit sau fiul unei familii bogate ori a unei persoane, care este o autoritate superioară propunătorului, acesta să-l cheme pururea pe numele de botez, iar pe alți școlari numai pe numele de familie. Prin această procedură, se produce neînțelegere, se produc jigniri și frământări în inimile tinere, se trezesc eventual ambiții deșarte, cari fac viața școlarului neplăcută și tulbură raporturile bune dintre școlari, iar față de propunător se naște neîncrederea elevilor, căci el apare în fața lor ca nedrept și părtinitor.

În școală, față de băieți, se pășește cu mai multă autoritate și energie, iar față de fetițe, cu mai multă blândețe și iubire.

Calitățile propunătorului.—Este principiul recunoscut: învățătorul conștiincios crește oameni conștiincioși. Lecția bine pregătită și frumos predată de propunător, concentrează toată atențiunea elevilor și-i ferește de ștregării și de nedisciplină în orele de prelegere și are reflex și asupra timpului petrecut afară de orele de prelegeri.

Dascălul punctual, care intră punctual la oră în clasă și-și ține regulat orele de prelegeri, va avea plăcerea de a vedea pe elevii săi oameni punctuali și ordonați.

Dascălul nepregătit, dând exemplul de lene, va avea și el elevi leneși, căci școlarul, văzând modelul lenei și al dezordinei, el, ca mai tânăr și mai mic, foarte ușor ajunge la convingerea, că și el are dreptul la același fel de concepție, în ceea ce privește ținuta și activitatea lui individuală. Educația bună se face prin instrucție bună, căci o minte și un suflet preocupat de bine și frumos și condus la o muncă ordonantă și sistematică spre căutarea și realizarea binelui și a frumosului, niciodată nu va cădea în rătăcire și nu se va abate dela calea virtuților adevărate.

Dar, de altă parte, nu putem cere nici dela școală ca să ne dea numai lucruri perfect desăvârșite și oameni sau caracterul perfect și desăvârșit, pentru că omul se tot perfecționează dela leagăn până la mormânt.

Școala, prin cultivarea duhului celui bun, care trebuie

să stăpânească între oamenii creștini, sprijinindu-se și pe arta educației și instrucțiunii bune, ea face începutul bun pentru formarea caracterului și a voinței, cari toate abia în viața practică se desăvârșesc, căci viața le duce la perfecțiune.

* * *

Ce privește lecțiunile și însăși predarea materialului, considerațiuni didactice și metodice în legătură cu învățământul religios din școala primară, putem avea în vedere următoarele reguli generale, după arătările din revista *Metropolia Moldovei* (E. Neculea) nr. 6—7 a. c.:

Orice oră de prelegere, orice oră de clasă este formată din două părți, lecția recapitulativă, examinarea elevilor, adică ascultarea celor învățate în ora trecută, și lecția progresivă, în care se predau cunoștințe noi. Prima parte ocupă o treime din ora de clasă. În decursul examinării, se face, pe lângă controlul, că ce și cât au asimilat elevii din prelegerea trecută, încă și corijarea eventualelor greșeli în asimilare. Atunci cunoștințele se întregesc și se fixează mai temeinic.

Lecția progresivă se face după anumite norme, care sunt stabilite pe bază de cercetări și constatări științifice. Normele acestea s'au numit în trecut trepte formale și erau 5, după profesorul Rein, dela Universitatea din Iena și anume: Pregătirea apercceptivă, predarea, asocierea, generalizarea și aplicarea.

Aceste 5 trepte au fost simplificate și aduse la trei: Introducere, tratare și încheiere. Ele se numesc momente psihologice și sunt întemeiate și formate în baza cercetărilor făcute prin psihologia infantilă.

Didactica zilelor noastre susține 5 trepte psihologice. 1) pregătirea apercceptivă are de scop să aducă în sfera luminoasă a conștiinței ideile deja dobândite, pe care se pot clădi cunoștințele noi, de care se pot lega cunoștințele noi.

La copii, aceasta este foarte necesar, ca nu cumva, lipsind această temelie didactică, copilul să asocieze în mod greșit cunoștințele cele noi de cele vechi.

Pregătirea apercceptivă e necesară; ea însă va trebui să fie sugestivă, interesantă, pe ton natural și mai ales va

crea dispoziția afectivă, care trebuie să dea tonul întregii lecții.

La sfârșitul pregătirii, e *anunțarea* temei, care, în cazul când pregătirea a fost bună, nu mai e necesară, deoarece elevul intră cu mintea sa în temă, înainte de a fi anunțată. După pregătire, urmează *predarea*. Aceasta este treapta psihologică cea mai însemnată și mai importantă.

În *predare*, se comunică cunoștințe noi. Aceasta se face ori sub formă euristică-întrebătoare, ori sub formă monologică, povestitoare.

„Povestirea așa făcută, ca ea să miște inima și să deschidă inima elevilor, este cea mai bună intuiție. Totul stă în funcțiune de darul de a povesti a învățătorului de felul cum știe să redea fondul, de limbajul ce utilizează, de ton și de mimică“.

Esențialul e ca expunerea să fie clară și sistematică, bine rotunjită, așa ca școlarii să nu aibă impresia, că lipsește ceva, dar nici să se plătesc. Copiilor li se istorisește, nu în fraze lungi și grele, ci în propoziții scurte, simple, cu cuvinte luate din limbajul copiilor, în ton natural, nuanțat după sentimentul ce exprimă fondul lecțiunii, cu mimică naturală lipsită de exagerare.

După ce preotul a povestit întreaga povestire, copii o repetă, și când e ceva mai lungă, o repetă în părți mai mulți elevi, unul după altul, iar propunătorul va fi atent, ca reproducerea să fie exactă ca fond și corectă ca formă. Copilul să răspundă și să reproducă totdeauna în propoziții bine rotunjite, în fraze întregi și încheiate.

În *predare* se poate proceda și prin metodă euristică sau socratică; se poate folosi și dialogul.

Întrebările se adresează *clasei întregi*; ele trebuie să fie clare și concise, să nu dea elevului, prin elasticitatea lor, posibilitatea la răspunsuri vagi. Întrebarea să nu fie nici prea grea, nici prea ușoară, nici astfel făcută ca elevul să răspundă cu da sau nu.

Întrebările să nu fie stereotipe, după unul și același calapod, una și aceeași formă, care — repetându-se — elevii le cunosc și răspunsurile lor. Fiecare întrebare trebuie să fie elastică și așa să pună în lucrare imaginația, judecata,

și sentimentul elevului, să reclame date memoriale și să provoace asociații de idei.

Intrebările trebuiesc adresate elevilor după puterile fiecăruia, adică după structura intelectuală a elevului. Aceasta se va face astfel, ca să nu provoace nici sentimentul de inferioritate și jignire în cei mai slăbuți ca intelect, nici încredere și trufie în cei mai deștepți. Răspunsurile elevilor — când e necesar — trebuiesc întregite, îndreptate, ca să fie un întreg bine rotunjit și clar. Niciodată elevul să nu fie oprit în mijlocul frazei.

La răspunsuri, trebuie controlat — pe lângă felul, conținutul și limbajul răspunsului — și însași ținuta corpului elevului și tonul și mimica elevului. Se cere corectitate, claritate și demnitate dela copil în toate lucrurile lui.

Urmează *asocierea*, în care scoate în relief elementele principale din lecția nouă, punându-le în legătură și între ele și cu cele similare dobândite anterior, care au fost rechemate prin pregătirea apercceptivă. Prin asociere, ideile se leagă și se asociază între ele și cele noi se înglobează la cele vechi și tezaurul intelectual al copilului se îmbogățește.

Dela asociere, se trece la *generalizarea*, prin care ne ridicăm depe terenul sensibil, concret și complex al intuițiilor spre abstract, spre normă, spre lege. Generalizarea în studiul religiunii are mai mult în vedere stimularea sentimentelor superioare (social, moral, religios, intelectual, estetic și național. Prin aceasta, învățământul religios devine și educativ, căci se adresează și inimii copilului și stimulează efectele, cari stau la baza gândirii și caracterului.

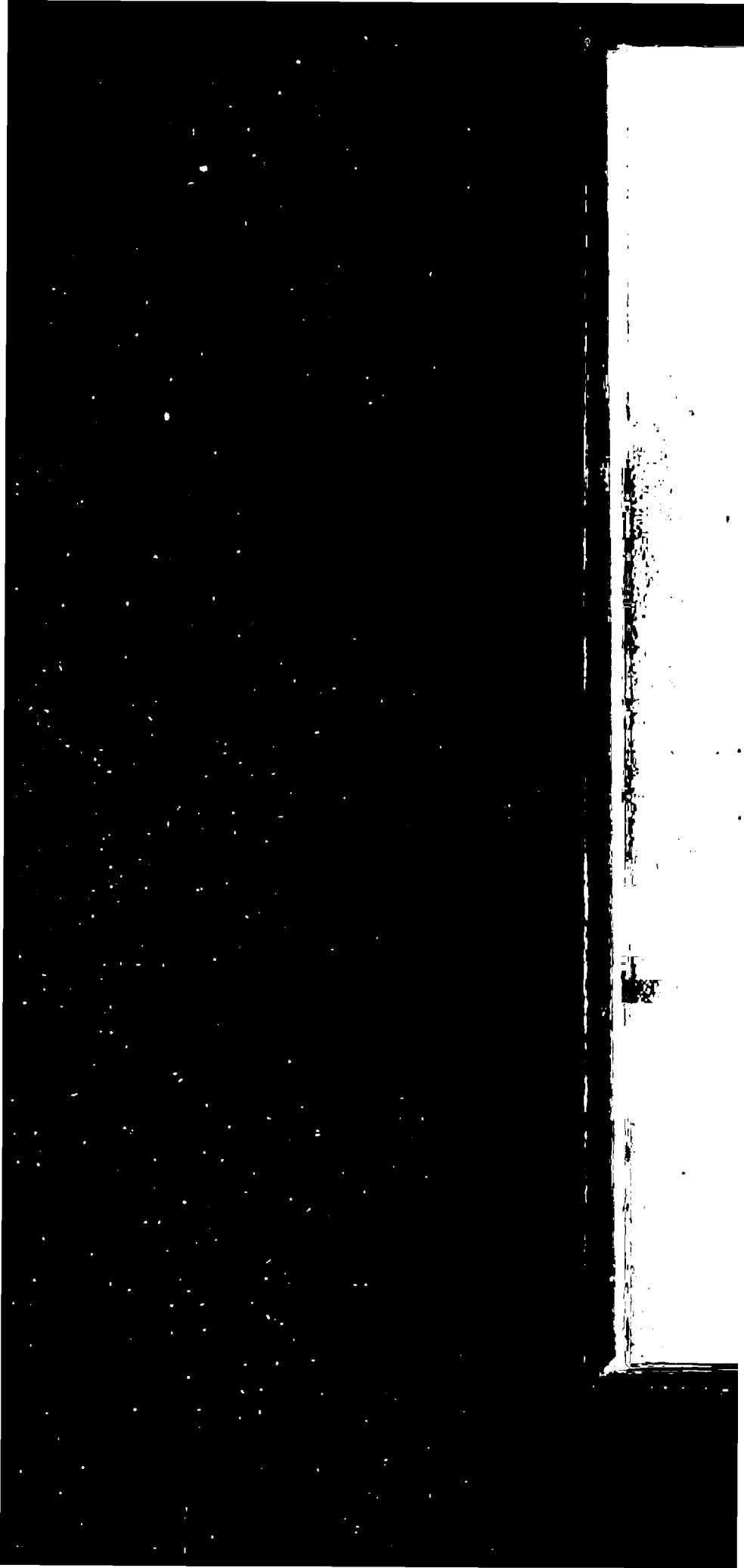
Inima trebuie mișcată, mintea luminată, ca să se poată trece la treapta *aplicărei practice*, prin care trecem dela abstract și general, la particular și concret, adică din nou în domeniul lumii sensibile la intuițiile, dela care am plecat.

Aplicarea bună pune școala și învățământul în legătură cu viața reală și cu trebuințele practice ale elevului.

Cu privire la lecțiunile de religie, sunt de observat următoarele (după E. Niculea):

Lecțiunile de religie, care figurează în programa analitică de curs primar, pot fi împărțite în:

1. Lecțiuni cu caracter narativ; istorioare morale cu

conținut religios și narațiuni biblice. La cursul complimentar, se adaugă și chestiuni de istorie bisericească.

2. Lecțiuni cu caracter teoretic; datoriile, pildele, tainele cele zece porunci, fericirile și simbolul credinței.

3. Lecțiuni cu caracter practic: rugăciunile, cântecele și poeziile cu conținut religios.

Metodica pedagogică a stabilit modul de predare sau propunere al lecțiilor cu caracter narativ.

În practica pedagogică actuală, modul de procedare, într-o lecție de religie cu caracter narativ, s'a simplificat simțitor: Schema sumară de plan ni se prezintă astfel:

Pregătirea: se face cât mai simplu și natural. Se scot în lumina conștiinței, printr'o conversație ușoară, acele cunoștințe anterioare dobândite, pe care se poate sprijini subiectul nou. Crearea unei bune dispoziții în clasă. Elevii vor fi impresionati de ținuta cucernică a propunătorului și vor adopta aceiași atitudine. În această atmosferă trebuie să se desfășoare întreaga lecție de religie.

Predarea: Propunătorul povestește bucată în întregime. Urmează o mică pauză. În urmă povestesc elevii. Se rezumă bucată prin conversație familiară și se fac ușoare aprecieri asupra fondului; în scopul aplicărilor umaniste (stimularea sentimentelor superioare, religios, moral, estetic, intelectual).

Aplicarea. Sfaturi practice, desen, cântec religios, rugăciune.

La lecțiunile de religie cu caracter narativ, asocierea și generalizarea se fac atunci, când sunt posibile și necesare.

Ele trebuie să rezulte în mod natural, din toate cele câte se predau, iar nu tăios și artificial.

La lecțiunile cu caracter narativ, pe lângă povestire frumoasă și corectă, e de mare însemnătate intuiția, care se face prin tablouri. Tablourile să fie clare și viu colorate.

Tabloul se arată după povestire, sau la aplicare, căci copiii, după ce au auzit povestirea, cu ajutorul tabloului, își fixează și întregesc cunoștințele noi.

Tot în forma aceasta, *se predau istorioare morale, narațiuni biblice, istorie bisericească.*

Forma tuturor lecțiilor de religie cu caracter narativ este aceeași. Variaza numai dela clasă la clasă, după gradul

de dezvoltare psihică al elevilor, durata, limbajul, fondul de idei, preocupările umaniste și aplicările practice.

Tot așa se propune rugăciunea Tatăl Nostru, îmbrăcându-se fiecare cerere într'o povestire morală și religioasă.

Astfel se propun și minunile Mântuitorului.

În *aplicare*, se arată copiilor însușirile ființei lui Dumnezeu, Părinte al tuturor, care ne dăruiește toate, când le cerem în forma corespunzătoare.

În clasele mai avansate ale școlii primare, se propun *datoriile creștinului, pildele sau parabolele, cele șapte taine, decalogul, fericitirile și simbolul credinței*; acestea formează catiheza propriu zisă.

În predarea lor, se procedează simplu și psihologic.

În pregătire: creiază atmosfera religioasă, care trebuie să domnească în lecția întreagă, ușoare conversații în legătură cu subiectul.

Predarea se face inductiv și euristic. Prin întrebări corespunzătoare, propunătorul scoate la iveală toate acele elemente importante, care alcătuiesc fondul lecțiunii. Dialogul țintește să stabilească în ce constă datoria, care e necesitatea ei și cum se poate îndeplini. Se rezumă reproducându-se părțile importante din predare. În *aplicare* se face cetirea din carte.

Pildele ne arată înțelepciunea divină a Mântuitorului și prin ele ni se dă nouă, oamenilor, o normă de moral. Ele se propun ca și lecțiunile cu caracter narativ.

Tainele se predau prin modul inductiv și euristic, se accentuează în mod deosebit folosul sufletesc și trupesc ce-l are creștinul din primirea tainei.

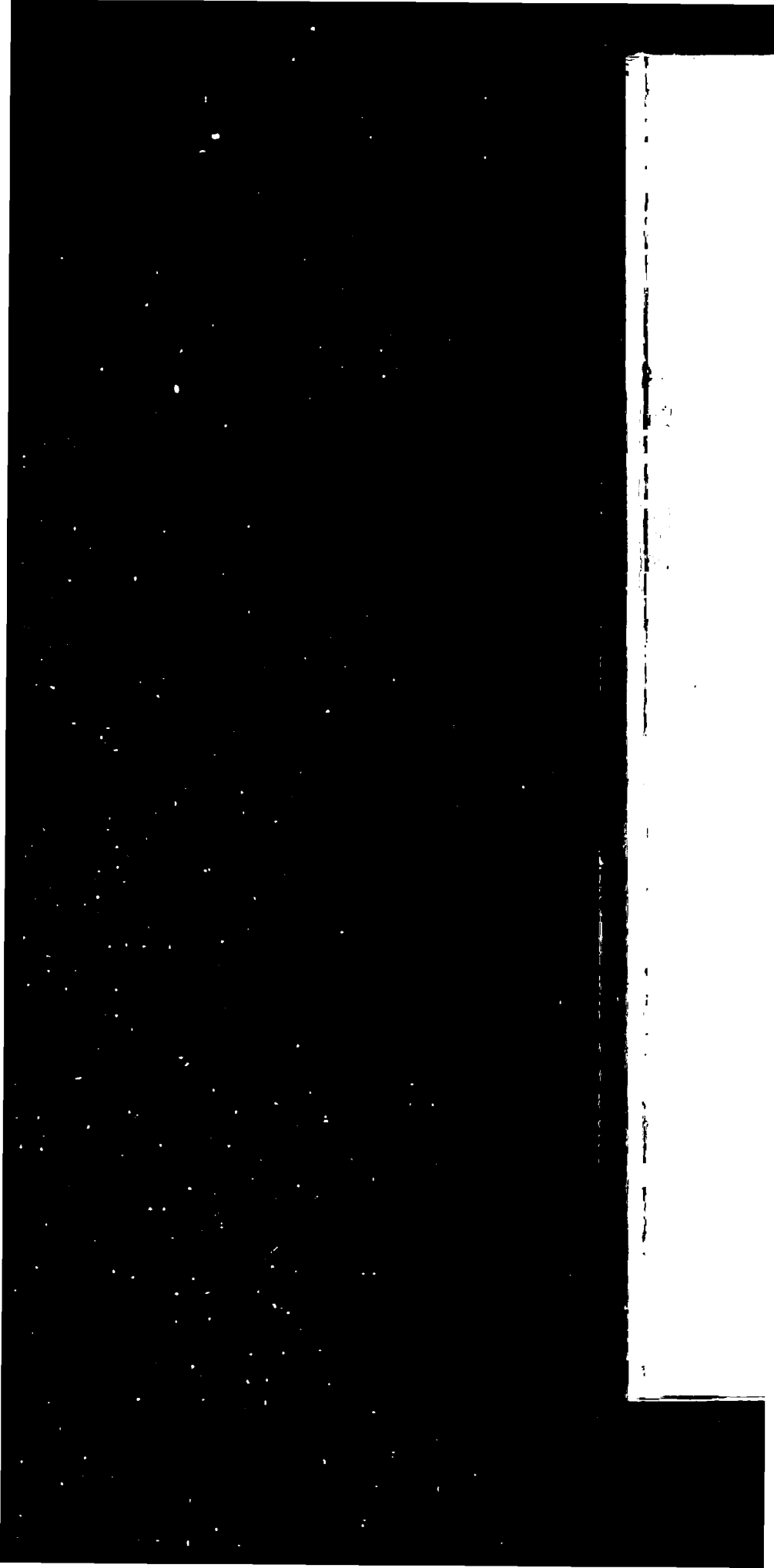
Cele zece porunci, cu aplicările lor, se propun sub formă de povestiri morale.

Fericirile se propun în cursul suplimentar, două până la trei într'o lecțiune în forma analitică și euristică.

Simbolul credinței, se propune inductiv și euristic, unul sau două articole pe lecție.

La toate lecțiunile cu caracter teoretic, aplicarea se face prin lectură din carte, înlocuind prin aceasta intuirea prin tablouri.

La *învățământul religios practic, aparțin, rugăciunile, poeziile și cântecele religioase*.

Rugăciunile, care au să fie predate pe clasă, se iau după dezvoltarea psihologică a copiilor. În clasele inferioare, rugăciunile cele mai ușoare, apoi treptat celelalte. Felul e următorul :

Pregătirea se face prin conversații în legătură cu rugăciunea care este de învățat.

În *predare*: preotul rostește clar, evlavios, frumos, întreaga rugăciune. După aceea spune părți mai mici din rugăciune. Copiii o repetă fiecare parte, până când o memorează, apoi preotul, repetând rugăciunea întreagă, pune și pe copii să o repete individual, apoi cu toții în cor, dar în mod disciplinat.

În aplicare, câteva sfaturi asupra felului cum trebuie spusă rugăciunea. Oarele sau lecțiunile de religie pot fi isprăvite cu o scurtă rugăciune.

Memorizarea rugăciunii să fie făcută corect și fără greșală. Copiii prind repede, dar prea-des greșit și chiar fără înțeles. De aceea se va da deosebită atențiune memorizării ca textul să fie corect înțeles.

În *introduce*, se conversează cu elevii analizându-se cuprinsul rugăciunii.

În *predare*: Propunătorul spune rugăciunea, apoi o scrie pe tablă, dacă nu a fost scrisă pe tablă, în timpul recreației dintre ore, și cetindu-o, prin întrebări, scoate înțelesul rugăciunii.

Elevii cetesc de pe tablă, parte, după parte până ce o știu spun din memorie.

În *aplicare*, se dau sfaturi și se face rugăciunea. Cântecurile religioase; colindele, cântările de stea, cele de Crăciun, imnurile, se predau ca orice lecție de cânt. Textul se învață odată cu melodia.

În *pregătirea apercetivă*, se conversează asupra ideilor din text.

În *predare*, propunătorul cântă întreg cântecul odată; apoi cântă un fragment, o unitate muzicală din text, și după aceea elevii cântă unitățile muzicale, adică părțile singuratic din cântare, până ce știu cântarea întreagă pe care o cântă de câteva ori. În *aplicare*, să cânte cu toții împreună cântarea. Tot astfel se predau și *rugăciunile cari se cântă*.

La lecțiunile de cântare, elevii stau în bănci, cu mâinile la spate, care când știu deja cântarea, se ridică cu toții în picioare între bănci și cântă odată sau de două ori cu toții împreună cântarea.

Când elevii deprind sau învață singuraticile unități muzicale, sau fragmente din o cântare, cântă pe rând individual, unul sau doi, ori mai mulți, ori pe rânduri de bănci.

Propunătorul va îngriji ca elevii să învețe și textul și melodia corect.

La toate exercițiile de cânt din lecțiune, se bate tactul, atât cât poate fi auzit și utilizat de copii; fie cu linia în bancă, fie din palme.

Poeziile cu caracter religios se predau într'un mod cât se poate de simplu:

La copii mici care nu știu ceti, în *introducere* se spune o mică istorioară în legătură cu subiectul poeziei.

În *predare*: Propunătorul recită poezia odată, de două ori, în întregime.

Se spune prima parte, și copiii repetă individual sau în cor. Astfel memorează parte după parte, însă fiecare în legătură cu cea anterioară, până când s'a memorat întreaga poezie.

În *aplicare*: Se recită poezia, se dau sfaturi practice, Rugăciune.

La clasele înaintate, în cari copiii știu ceti, li se dă textul poeziei, fie din carte, fie scris pe tablă, fie pe foi împărțite de propunător. Se explică înțelesul textului poeziei.

Propunătorul cetește *model* poezia, al cărei text copiii îl au în fața lor.

Apoi cetesc elevii mai buni; în decursul cetirii, se fac explicările necesare și analiza înțelesului poeziei; elevii cetesc — mai bine e să se cetească întreagă — poezia, până când o memorează. Se fac apoi încercări de a rosti poezia fără a primi textul și la urmă, în *Aplicare*, se recită poezia pe din afară. Rugăciune.

București, 6/VIII 1932.

Miron
Patriarh

Cons. Referent, A. Crăciunescu.

PUNCT DE ORIENTARE

LA

PROGRAMA ANALITICĂ PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL RELIGIOS
DIN PRIMELE 4 CLASE PRIMARE.

Această programă este lucrată pe fiecare clasă, cu considerare la numărul orelor de prelegere, 2 ore pe săptămână, și calculat 32 de lecțiuni într'un an.

Programa e lucrată în baza hotărîrilor Comisiei Sf. Sinod și a Comisiei permanente dela Sinodul permanent din ședința ținută la 24 Iunie a. c.

S'au pus anume 32 de lecțiuni, ca propunătorii studiului religiunii să aibă posibilitatea de a face și repetire cât de temeinică și deasă a materialului, și totodată să aibă timp îndestulător și pentru practica religioasă a elevilor.

Sub practica religioasă, se înțeleg rugăciunile, explicațiile rugăciunilor, explicarea Sf. Liturghii și a slujbelor dumnezeiești, precum și explicarea și descrierea Bisericii și a tuturor obiectelor și vaselor sfinte folosite la slujba dumnezeiască. Totodată se vor face și instrucțiunile necesare din cântările rituale și liturgice, pe cari fiecare creștin ortodox român trebuie să le cunoască.

Prezentându-vă această programă analitică, vă rog să vă faceți observările, spre a putea stabili în mod definitiv programa care să fie pusă în aplicare.

București, 6 Iulie 1932.

Cons. Referent, A. Crăciunescu

CLASA I PRIMARĂ.

1. Cererea „Doamne Ajută“ (ilustrație cu un copil și părinții în rugăciune).
2. Semnul Sf. Cruci (cu ilustrația Sf. Cruci).
3. Rugăciunea intrării în clasă, ținuta la rugăciune, semnul Sf. Cruci.
4. Rugăciunea se va învăța în școală cu elevii și se va rosti apoi la începutul și sfârșitul lecțiilor (ilustrația un tablou înfățișând un copil la rugăciune sau Mântuitorul la rugăciune).
5. Rugăciunea la eșirea din școală.
6. Tatăl nostru, explicare sumară, insistându-se asupra ideii de Dumnezeu ca Tată al tuturor, pornind dela ideia și comparația tatălui de familie.
7. Biserica: descrierea bisericii ca o casă de rugăciune. Casa lui Dumnezeu, respectul și grija ce trebuie să avem față de ea.
8. Cinstirea lucrurilor bisericesti și a obiectelor de cult, icoane, cruci, și pe slujitorii altarului. Descrierea și indicațiunile privitoare la obiectele de cult va fi după observările la biserică în timpul slujbei.

Buna purtare.

9. În familie, față de mamă, frați, surori, se va insista asupra iubirei și a ascultării.
10. Combaterea pornirilor rele care tulbură bunele raporturi familiare, lăcomia, invidia, mânia.
11. Respectul față de rude și ceilalți oameni, modestia, salutul, ascultarea și respectul față de cei mai mari, cinstirea față de bătrâni.
12. Ajutorarea celor săraci, ospitalitatea, milostenia creștină.
- 13---14. La școală, față de preot și învățător, (ca față de tatăl familiei, față de colegi, dragoste, ajutor, întrecere la bine), ferirea de tovarășii rele (merele bune și merele putrede).
15. Față de animale, îngrijire, milă.
16. Sărbători, obiceiuri la sărbători.
17. Duminica: zi de bucurie sufletească, zi de odihnă pentru mers la biserică, întâlnirea cu prieteni și rude, distracții, jocuri.

Caracter istoric.

18. Nașterea Domnului.
19. Ajunul Crăciunului, preotul la ajun.
20. Prohodirea Domnului.
21. Invierea Domnului.
22. Colinde, steaua, obiceiuri locale, eventual Troparul Nașterii.
23. Botezul Domnului.
24. Ajunul Bobotezei, umblarea preotului în fiecare casă.
25. Slujba Bobotezei, troparul bobotezei.
26. Sfintele Paști.
27. Obiceiuri creștinești la Sf. Paști (ca și la Crăciun).
28. Post, mărturisire, împărtășire.
29. Oouă roșii, pască.
30. Slujba Invierii, troparul.
31. Curățirea și innoirea de Paști.

CLASA II PRIMARĂ.

1. Rugăciuni noi. Impărate ceresc.
2. Nașterea Domnului, în legătură cu cl. I, oarecare precizări istorice.
3. Magii și păstorii.
4. Ducerea la templu. Dreptul Simion (Anul Nou).
5. Uciderea pruncilor și fuga în Egipt.
6. Copilăria, Iisus în templu, precizări istorice cu tablouri intuitive.
7. Iisus și Ioan Botezătorul (în legătură cu botezul lui Iisus).
8. Botezul (Sf. Treime).
9. Ispitirea.
10. Alegerea apostolilor.

M i n u n i.

11. Puterea dumnezeiască, Fica lui Iair.
12. Vindecarea fiului sutașului.
13. Tânărul din Nain.
14. Hrănirea celor cinci mii.
15. Nunta din Gana Galileii.
16. Umblarea pe apă.
17. Vindecarea orbului.
18. Vindecarea slăbănogului.
19. Vindecarea leproșilor.

Invățăături.

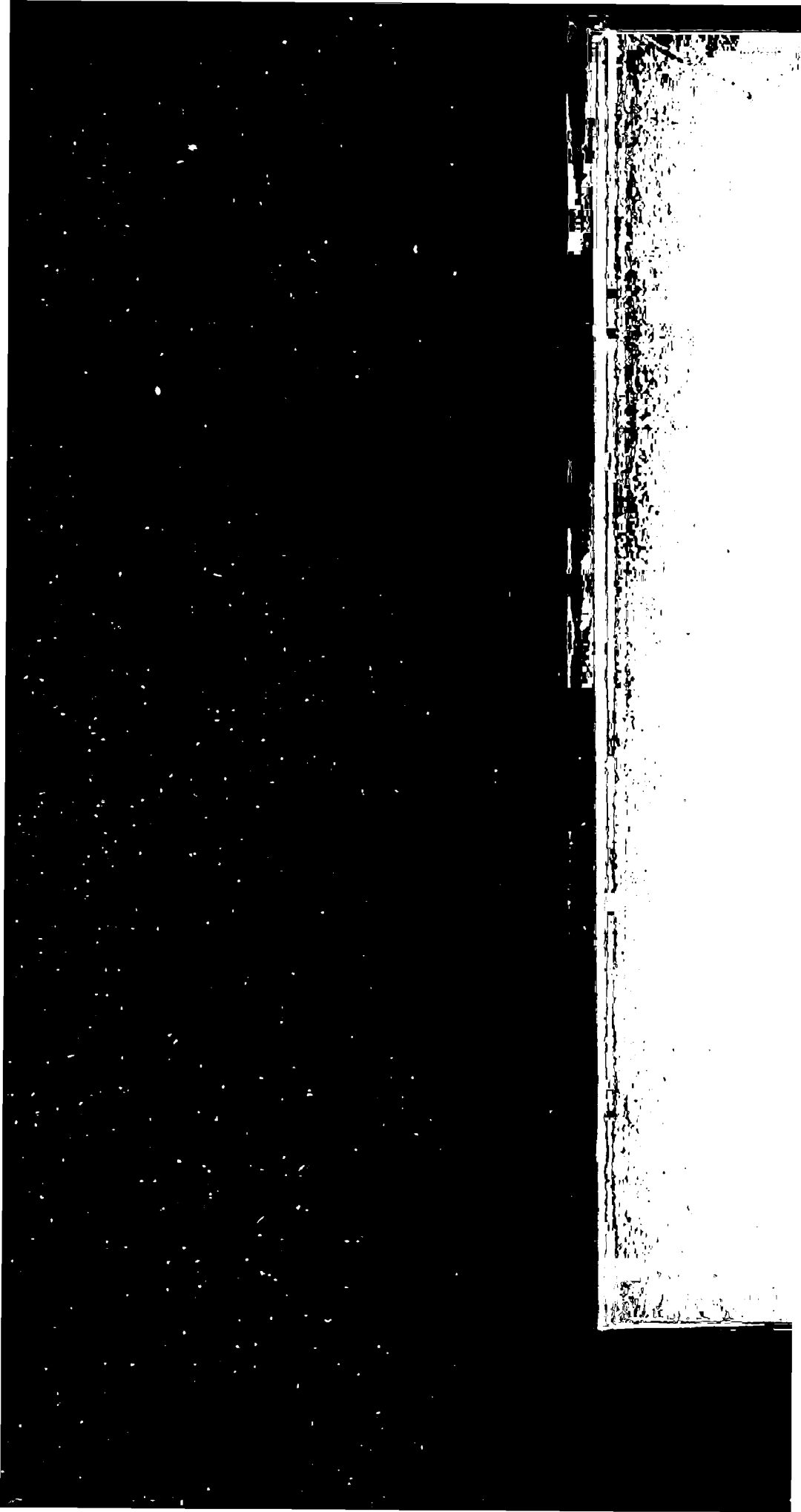
20. Parabolele: Fiul rătăcit.
21. „ Semănătorul.
22. „ Neghinei.
23. „ Talanților.
24. Cele zece fecioare.
25. Vameșul și Fariseul.
26. Samarineanul milostiv.
27. Bogatul și săracul Lazăr. (rai și iad).
28. Bogatul căruia i-a rodit țarina.
29. Despre rugăciune.
30. Rugăciunea dumnezeiască (Tatăl nostru).
31. Rugăciunea către îngerul păzitor, Sfinte Dumnezeule, Cu-
vine-se cu adevărat. (Fetițele învață „Născătoare de
Dumnezeu“).

CLASA III PRIMARĂ.

1. Repetirea celor învățate cu privire la Mântuitorul nostru Iisus Hristos.
- 2---6. Predica depe Munte.
7. Iisus și Samarineanca, deosebiriile dintre legea veche și cea nouă.
8. Sluga necredincioasă.
9. Tânărul bogat.
10. Nunta fiului de împărat.
11. Judecata a doua.

Testamentul vechi.

12. Profețiile referitoare la venirea lui Iisus Hristos.
13. Proorocii Isaia și Ieremia.
14. „ Ilie și Elisei.
15. Proorocul Daniil și robia babilonică.
16. Solomon ca rege, zidește și scrie proverbele.
17. Saul și David, Psaltirea lui David.
18. Judecătorii, Samson și Samuil.
19. Iov.
20. Moise.
21. Eșirea din Egipt.
22. Decalogul.
23. Ocuparea Canaanului.

24. Epoca patriarhilor. Avram.
25. Isac și Iacob.
26. Iosif.
27. Noe.
28. Creațiunea, creațiunea omului, păcatul strămoșesc, făgăduința unui Mântuitor.
29. Mântuirea neamului omenesc prin Iisus Hristos.
30. Ierusalimul și Sionul, istoric geografic.
31. Geografia Palestinei, locurile unde a predicat Mântuitorul.
32. Rugăciuni la mărturisire, înainte de împărtășire și după împărtășire și la diferite trebuințe.

CLASA IV PRIMARĂ.

1. Menirea omului după învățătura bisericii creștine.
2. Biserica și credința ortodoxă.
3. Revelația divină, Sf. Scriptură.
4. Sf. Tradiție, dogme, simboale.
5. Simbolul credinții.
6. Explicarea pe articole: Art. 1.
7. Art. 2.
8. „ 3.
9. „ 4.
10. „ 5.
11. „ 6.
12. „ 7.
13. „ 8.
14. „ 9.
15. „ 10.
16. „ 11.
17. „ 12.
18. Mijloacele de mântuire: Sf. Taine.
19. Botezul, Mirungerea.
20. Pocăința, Euharistia.
21. Preoția (La Sfintele Taine se vor explica și deosebirile de celelalte confesiuni).
22. Nunta.
23. Maslul și puterea rugăciunii.
24. Sf. Liturghie.
25. Noțiuni de cult: acte liturgice, obiecte, etc.
26. Poruncile bisericii.
27. „ „

28. Caritatea creștină și socială.
29. Biserica, Familia și țara.
30. Datoriile către noi înșine.
31. Despre felul cum trebuiesc ținute sărbătorile bisericesti și naționale.
32. Virtuțile fundamentale creștinești, credința, speranța și iubirea.

CLASA V PRIMARĂ.

A. Istoria universală a Bisericii creștine.

I. Biserica creștină în timpul Apostolilor.

- Lecția 1. Apostolii. Alegerea lui Matia. Pogorîrea Sf. Duh. Intemeierea celei dintâi comunități creștine în Ierusalim.
2. Intinderea creștinismului între iudei și păgâni. Vieța și activitatea Apostolului Petru.
  3. Vieța primilor creștini. Duminica, Sf. Euharistie, Agapele.
  4. Alegerea diaconilor. Uciderea arhidiaconului Ștefan.
  5. Vieța și activitatea apostolului Pavel. Cauzele repedei răspândiri a Creștinismului.
  6. Sinoadele apostolești.
  7. Sf. Scriptură a Noului Testament.

II. Biserica în luptă cu păgânismul.

8. Persecuțiunile. Cauzele și numărul lor.
9. Sf. Mucenici: Gheorghe și Dimitrie.
10. Sf. Mucenițe: Ecaterina și Paraschiva.
11. Invingerea creștinismului. Constantin-cel-Mare și Elena.
12. Organizarea Bisericii. Treptele ierarhice. Cultul, sărbătorile.
13. Monahismul.

III. Biserica în luptă cu dușmanii din lăuntru.

14. Ezeziile și shismele. Arie și Macedonie.
15. Sfinții părinți bisericesti: Atanasie-cel-Mare, Vasile-cel-Mare, Grigore de Nazians, Ioan-Gură-de-Aur.
- 17---18. Sinoadele ecumenice. Cauzele ținerii, numărul și hotărîrilor lor. Sinoade locale.
19. Lupta contra icoanelor. Dumineca ortodoxiei.

IV. *Desbinarea Bisericii.*

20. Cauzele și desăvârșirea desbinării.
21. Reformațiunea Luther. Calvin. Sectele protestante și principiile lor greșite, fiecare poate tâlcui Sf. Scriptură preoția universală.

B. *Istoria specială a Bisericii române înainte de unirea tuturor Românilor.*

22. Creștinismul la Români. Intemeierea mitropoliilor și episcopiiilor.
23. Legăturile bisericești între Români. Mănăstirile.
24. Incercările de convertire ale rom.-catolicilor și reformaților.
25. Unirea unei părți a Românilor din Ardeal cu biserica rom.-catolică. Cauzele și reacțiune.
26. Ierarhii mari: Varlaam, Dosoftei, Veniamin Costache Antim-Ivireanul.
27. Biserica din Basarabia și Bucovina până la unirea tuturor Românilor.
28. Andrei Șaguna și opera lui.

II. *Biserica ortodoxă română după unirea tuturor Românilor (1918).*

29. Poziția bisericii, autocefale, dominantă, părțile constitutive ale bisericii.
30. Parohia. Adunarea, consiliul, comitet, epitropii, parohiale.
31. Protopopiatul, adunarea, consiliul, epitropii, judecătoria protopopească.
32. Episcopia. Adunarea și consiliul eparhial. Mitropolia. Instanțele de judecată bisericească.
33. Congresul național bisericesc. Consiliul central bisericesc. Sf. Sinod (descrise pe scurt după esența lor).
34. Sectele religioase din România. Primejdia lor națională și religioasă.
35. Biserica ortodoxă orientală este adevărata biserică mântuitoare.
36. Rolul bisericii ort.-rom. în dezvoltarea și păstrarea naționalității și limbii române.

CLASA VI PRIMARĂ.

Morala creștină.

PARTEA I

1. Omul (trup și suflet). Facultățile sufletești, menirea omului, preamărirea lui Dumnezeu și fericirea.
2. Definiția morală. Evanghelia și morala creștină. Legătura dintre religie și morală.
3. Legea morală naturală și pozitivă. Legea Vechiului Testament ca pregătire pentru legea evanghelică, superioritatea acesteia.
4. Legile omenesti: bisericesti și civile. Interpretarea și obligativitatea lor. Sancțiunile legii morale.
5. Conștiința morală, originea, funcțiunea, felurile ei, datoria față de conștiință.
6. Libertatea morală. Dovezi pentru existența ei, piedicile libertății morale: neștiința, patima, frica, sila.

A. *Virtutea.*

7. Virtutea: natura și felurile ei. Virtuți teologice și morale.

I. *Virtuțile teologice.*

8. Credința, necesitatea și natura ei. Mijloacele de a păstra și a întări credința. Păcatele contra ei: necredința, ateismul, indiferentismul, fanatismul și bigotismul.
9. Speranța: natura și necesitatea ei. Păcatele contra ei, disperarea și încrederea prea mare în bunătatea lui Dumnezeu.
10. Iubirea către Dumnezeu și păcatele contra ei, iubirea către noi înșine și aproapele. Păcatele contra ei. Purtarea față de vrăjmași. Ilustrate prin pilde din Istoria biblică.

II. *Virtuțile morale.*

11. Virtuțile morale: înțelepciunea, dreptatea, cumpătatea, curajul. Pilde din Istoria biblică. Păcatele contra lor.

Păcatul.

12. Natura și felurile păcatului. Păcatul strămoșesc și cel actual, greu și ușor, de moarte împotriva Sf. Duh.

13. Păcatele grele: mândria, zgârcenia, desfrânarea, lenea, lăcomia, invidia și mânia.
14. Vițiul. Deosebirea între păcat și vițiu. Fapte pretinse indiferente.
15. Răsplată și pe deapsă în viață și după moarte.

PARTEA II

I. Datoriile creștinului. a) Către Dumnezeu.

16. Cunoașterea și adorarea lui Dumnezeu. Venerarea Născătoare de Dumnezeu, a sfinților, a moaștelor, icoanelor.
17. Cultul divin și împărțirea lui. Idolatria.
18. Superstiția, felurile și combaterea ei.
19. Luarea-in-deșert a numelui lui Dumnezeu. Blasfemiile, jurământul și felurile lui. Sperjurul. Votul.
20. Repausul duminical. Legătura lui cu religia, sănătatea și starea materială.

b) Către aproapele.

21. Datoriile superiorilor față de inferiori: ale stăpânilor către slugi, ale cărmuitorilor către cetățeni, ale maștrilor către ucenici. Datoriile față de lucrători.
22. Datoriile inferiorilor față de superiori: ale copiilor către părinți, ale elevilor către învățători, ale slugilor către stăpâni, ale cetățenilor către autorități, ale credincioșilor către păstori sufletești.
23. Uciderea, sinuciderea, duelul. Cauzele ce duc la ucidere și sinucidere.
24. Dreptul de proprietate. Datoria față de proprietatea străină. Socialism, bolșevism, anarhism și combaterea lor. Cărmătăria.
25. Minciuna și felurile ei. Fățarnicia, secretul, datoria de a spune adevărul.
- 26--27. Alte datorii către aproapele. Faptele îndurării trupești și sufletești.

c) Către noi înșine.

28. Datoriile către trupul nostru: Sănătatea, locuința, hrana, îmbrăcămintea, curățenia, munca, economia, averea.
29. Datorii către sufletul nostru: Cunoașterea de sine, cultivarea facultăților sufletești. Numele cel bun. Onoarea.

d) *Datorii sociale.*

30. Familia. Rolul ei social. Datoriile soților.
31. Patria. Datoriile față de ea și de legile țării.
32. Biserica. Supunerea la legile ei. Poruncile bisericesti.

II. *Desăvârșirea morală.*

33. Rugăciunea, necesitatea, felurile. Condițiunile și foloasele ei.
- 34--35. Fericirile evanghelice (ticluite).
36. Sfaturile evanghelice.

CLASA VII PRIMARĂ.

Elemente de drept bisericesc.

1. Noțiunea de Biserică. Intemeierea și scopul ei. Insușirile bisericii. (Una sfântă sobornicească, apostolească).
2. Dreptul bisericesc. Isoarele lui. Sf. Scriptură, Sf. Tradițiune, canoanele.

Ierarhia.

3. Noțiunea de ierarhie. Treptele ierarhice (episcop, preot, diacon) și trebuințele fiecăreia.
4. Trepte onorifice (Patriarh, mitropolit, arhiepiscop, proto-presbiter, etc.).
5. Titlurile și modul de adresare către membrii ierarhici.
6. Condițiunile pentru intrarea în cler. Hirotonie, hirotesie.
7. Monahismul. Condițiunile pentru intrarea în monahism. Gradele monahice.

Organele puterii bisericesti.

8. Ideile și scopul sinoadelor ecumenice. Convocarea, participarea și autoritatea lor.
9. Cele 7 sinoade ecumenice.
10. Sinoade locale. Invoirea episcopilor neadunați la un loc.

I. *Dreptul clerului de a învăța.*

11. Episcopii sunt urmașii apostolilor. Numai clerul are dreptul de a învăța și a tâlcui adevărul de credință și vieță morală Erezie, secte.

II. Dreptul clerului de a săvârși cele sfinte.

12. Mijloacele de sfințire: cele 7 taine, noțiunea de taină, primitorul, efectul ei.
13. Botezul. Materia, forța, săvârșitul, primitorul, efectul lui.
Nașul. Botezul sectarilor și eterodoxilor.
14. Taina Sf. Mir (ca la botez).
15. Pocăința, condițiunile adevăratei pocăințe. Canonul.
16. Sf. Cumenicătură, rugăciunea dela împărtășire.
17. Căsătoria. Ideia, taina, cerințele ei, examenul logodnicilor, logodna, strigările, timpul contractării căsătoriilor.
18. Nunta. Căsătoria religioasă, cea civilă, căsătorii mixte.
19. Impedimente pentru căsătorie (absolute și relative). Relative. Inrudirea de sânge, cuscrenia, înrudirea spirituală, adopțiunea.
20. Dispense pentru căsătorie. Divorțul. Motivele canonice și efectul lui. Căsătoria doua și a treia.
21. Drepturile și datoriile soților. Raportul dintre părinți și copii.
22. Maslul, împărtășirea cea din urmă, immormântarea religioasă. Rugăciunile pentru morți.
23. Venerarea sfinților. Cinstirea icoanelor, moaște.

III. Dreptul clerului de a cărmui pe credincioși.

- 24---25. Laicii ca membri ai Bisericii. Datoriile și drepturile lor. Poruncile bisericesti (cele 9).
  26. Judecata bisericească. Instanțele de judecată bisericească.
  27. Delictele bisericesti pentru laici (apostasias, erezias, shisma, simonia).
  28. Mijloacele penale ale Bisericii. Pedepse pentru clerici. Pedepse pentru laici. Incetarea delictelor și pedepselor.
  29. Societăți bisericești. Origina, scopul și caracterul lor juridic. (De pildă Societatea Sf. Gheorghe).
  30. Toleranța religioasă, delicte contra persoanelor, sectelor și legiuirilor de cult.
  31. Biserica și Statul. Origina Bisericii, origina Statului, raportul dintre Biserică și Stat.
  32. Frumusețile Bisericii ortodoxe naționale.
-

Adaos: La începutul îndrumărilor date preoților dela Consiliul Central Bisericesc, prin prezidentul său, I. P. S. Patriarh, preoții să ia aminte ce li se spune despre întrebuițarea Bibliei în școală. Li se amintește că nu orice bucată din Sf. Scriptură se poate întrebuița în școală cu deplin folos, fiindcă ceiace merge pentru omul vârstnic și luminat, nu merge la fel pentru copil și orice om fără lumina deplinei înțelegeri. De aceea, spun sfătuirile, este de dorit să avem tipărituri ale Bibliei care să ne dea cuprinsul lor mai pe scurt.

Din partea noastră, trebuie să le spunem că, dacă în străinătate scrierile de acest fel sunt foarte multe, și noi avem așa zisa *Mica Biblie*, ajunsă azi la IV tipărire a ei, și care ne dă cuprinsul Sfintei Scripturi, după textul vechei edițiuni a Sfântului Sinod, în desfășurare scurtă. Se urmează întregul șir al povestirii, dar cu lăsarea la o parte a multor bucăți. Are însă bucăți din toate cărțile Sfintei Scripturi, dela Cartea Facerii, până la Apocalipsă. Ea se găsește de vânzare la librăria „Universala“ (Alcalay), București I, calea Victoriei 37.

Încă o carte care poate fi de folos preoților, a ieșit la lumină chiar zilele acestea și în scopul acesta. Este „**Paște Mielușei mele**“ (Ioan 21,15). *Călăuzitor metodic pentru învățământul religios în școlăle primare*, de Păr. Dr. *Marin Ionescu* din București. În 68 de pagini, preoții au aici multe îndrumări teoretice și practice, care îi vor face să nu se simtă singuri în chemarea la care au fost poftiți și să vadă cât de mulți sunt cei ce le-au sărit în ajutor, pentruca sarcina să nu le li se pară prea împovărătoare.

A. S.

CĂRȚI. — REVISTE. — ZIARE.

Preotul *Dr. Marin C. Ionescu*, „**Paște Mielușei mele**“ (Ioan 2, 15), *Călăuzitor metodic pentru învățământul religios în școlăle primare*. București. 1932. Prețul, 30 de lei.

Orice trebuință nouă aduce și unelte nouă. Aceasta este cea dintâi care este pusă în mâna preoților, față de noua lor sarcină de a preda religiunea în școala primară. Este bine că a ieșit chiar acum, înainte de pășirea preoților la lucru pe acest ogor, pentruca ei să fie înarmați cu tot ce le trebuie.

După prefață, Păr. Autor face o introducere, în care arată de cât folos este religiunea pentru popoare, cum ele nu pot fi bine îndrumate fără călăuză religioasă. Dacă în alte țări s'a încercat să se facă aceasta, prin ocolirea religiunii, adevărul este că încercarea n'a izbutit. După cum spune *Louis Médard*, pe care-l pomenește Sf. Sa, „Religiunile sunt sufletul popoarelor. Un popor, care și-ar renega Dumnezeu lui, e un popor care e mort!“

„Asemenea gânduri, adaogă Sf. Sa, vor fi frământat mîntea d-lui Profesor N. Iorga, care într'o hotărîre neînfrîntă, a redat preoților cheile școlilor primare“.

De aci încolo, în 8 bucăți teoretice, Păr. Autor pune înaintea preoților multe din întrebările pe care vor avea să le dezlege în școală. Ele sunt împletite cu o mulțime de amănunte practice, de arătări despre felul cum trebuie urmat în școală, încât cetirea lor le va ușura mult sarcina și le va fi de cel mai mare folos. Alte scurte 7 bucăți practice se alătură acestora, pentruca preoții să aibă cât mai limpede înaintea ochilor cum vor trebui să urmeze.

Noi ne facem o datorie a vesti preoților ivirea acestei cărți, care le poate fi de mare ajutor. Se poate cere la autor, București, biserica Cuibul cu Barză, str. Știrbei-Vodă.

Arhîm. SCRIBAN.

CONSPECTUL

MANUALELOR DE RELIGIE PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR.

1. Dr. P. Barbu — Pr. P. Blzerea :

- a) Carte de religiune pentru școalele de copii mici și cl. I primară.
- b) Carte de religiune pentru cl. II și III școala primară.
- c) " " " " " IV primară.
- d) " " " " " V, VI și VII primară.

2. Pr. Ec. M. Bejenaru :

- a) Credința strămoșească, pentru cl. V cursul superior primar.

3. Prof. Calistrat Coca, revizuit de Petru Popescu :

- a) Catechismul mic pentru cl. I și II primară.
- b) " " " " " III și IV primară.
- c) Istoria biblică pe scurt, pentru cl. III și IV primară.
- d) Catechismul pentru cl. V și VI primară.
- e) Istoria sfântă a Testamentului Vechi și Nou pentru cl. V și VI primară (această carte e lucrată cu Samuil Andrievici).

4. Petre Popescu :

- a) Manual didactic pentru învăț. religios cl. I primară.
- b) " " " " " II "
- c) " " " " " III "
- d) " " " " " IV "
- e) " " " " " VI "
- f) " " " " " VII "

5. Nicolae Crișmaru :

- a) Catechism pentru elevii școalelor primare ort. române.
- b) Istorioare biblice " " " "
- c) " bisericești " " " "

6. a) Câteva povățuiri creștinești :

- b) Povestiri pentru lucrătorii de fabrici
- c) Rugăciuni
- d) Rugăciuni. Tatăl nostru pentru bolnavi.

Acestea din editura Mănăstirii Dobrușa

7. Pr. Petru Comăndat :

- Istorioare creștinești.

DE CARTILE RITUALE, LITERATURA BISERICESCA, ICOANE SI IMPRIMATE CE SE AFLA
DE VANZARE LA TIP. CARTILOR BISERICESTI, STR. PRINCIPATELE-UNITE 60, BUCURESTI

VALABIL DELA 1 IULIE 1932

Cărți noi de ritual broșate

	LEI
1. Acatistul Sf. Treimi	12.—
2. Arhieraticonul	150.—
3. Acatistul Sf. Spiridon	5.—
4. Apostolul	500.—
5. Aghiazmatarul	200.—
6. Carte de Tedeum	40.—
7. Cazania	250.—
8. Ceaslovul mic	100.—
9. Dumnezețiile liturghii	160.—
10. Evanghelia	400.—
11. Evhologiu (Molitvenic)	450.—
12. Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur	35.—
13. Mineiul pe luna Ianuarie	350.—
14. Mineiul pe luna Februarie	300.—
15. Mineiul pe luna Martie	300.—
16. Mineiul pe luna Aprilie	300.—
17. Mineiul pe luna Maiu	300.—
18. Mineiul pe luna Iunie	300.—
19. Mineiul pe luna Iulie	380.—
20. Mineiul pe luna August	350.—
21. Mineiul pe luna Septembrie	350.—
22. Mineiul pe luna Octombrie	400.—
23. Mineiul pe luna Noiembrie	400.—
24. Mineiul pe luna Decembrie	400.—
25. Paraclisul, Acatistul și viața Sf. Dimitrie	25.—
26. Paraclisul și Acatistul Cuv. Paraschiva	20.—
27. Paraclisul Sf. Mucenic Haralambie	15.—
28. Pentecostarul	350.—
29. Prohodul Domnului	20.—
30. Panahida	25.—
31. Rânduiala Proscomidiei (tablou)	20.—
32. Rânduiala Rădicării Panaghicii	20.—
33. Slujba Sfinților Steagului unei Corporații	10.—
34. Rânduiala Sfinților Steagului unei școli de P. S. Iacov Bărlădeanu	10.—
35. Slujba Sfinților Bisericii	50.—
36. Slujba Inverii	40.—
37. Tipic Arhieresc de Ep. Silvestru Bălănescu	15.—
38. Tipicul Bisericesc	100.—
39. Triodul	600.—

Cărți de rugăciuni

1. Păine spre ființă, broșată	7.—
2. " " " " cartonată	12.—

Cărți de literatură bisericească, broșate

1. Activitatea preoților în campania 1916—1918 de Ec. C. Nazarie 1921	15.—
2. Adventismul din punct de vedere biblic, rațional și moral-practic, de Pr. D. Georgescu	25.—
3. Autocefalia Bisericii Române	5.—
4. Biserica Ortodoxă și cultele străine	30.—
5. Biserici cu averi proprii	40.—
6. " " " " (Legată în pânză)	75.—
7. Biserica Stavropoleos	10.—
8. Carte foarte folositoare de suflet	60.—
9. Casa Bisericii	75.—
10. Contribuții La Istoria Dreptului Bisericesc, de d-l Dr. I. Matei	75.—
11. Calendarul pe toți anii	50.—
12. Comentariile epistolei către Evrei, traduse după Sf. Ioan Hrisostom, de P. S. Teodosie Atanasie	79.—
13. Cuvântări de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea	60.—
14. Creștinismul și studiul naturii de F. Bettex, trad. de Pr. I. Negoiță și N. Donos	45.—
15. Cuvântări și Pastorale de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea	50.—
16. Cuvântări și predici, idem, ediție pe velină	150.—
17. Cuvântări și predici, idem, ediție hârtie scris	120.—
18. Confesuni și Secte de P. S. Arhieru Grigorie Leu Botoșaneanu	120.—
19. Chemări de departe (Predici la Radio), făcute de Pr. Toma Chiricuță, Pr. Gh. Comana, Pr. Marin C. Ionescu, Pr. Manea Popescu	80.—
20. Contribuții la revizuirea Liturghierului Român Pr. Prof. P. Vintilescu	100.—

	LEI
62. Evanghelia sau viața și învățătura Domnului Iisus Hristos, de Melhisedec	25.—
63. Istoria Bisericească Universală și Statistică Bisericească, de Eusebiu Popovici, traducere de Atanasie Mironescu, fost Mitropolit Primat, vol. II broșată	150.—
Idem vol. III broșată	120.—
IV	200.—
64. Istoria Bisericească de Sozomen, trad. de I. P. S. Josef Gheorghian	60.—
65. Istoria Predicii la Români, de Ep. Dr. Gr. Comșa	50.—
66. Istoricul mănăstirii Cernica, de I. P. S. Atanasie Mironescu, fost mitropolit Primat	100.—
67. Lucrarea creștină socială în parohie, de Pr. Dr. M. Bulacu	30.—
68. La altarul Neamului de P. S. Grigore Episc., Arad	10.—
69. Legea Organică a Sf. Sinod	4.—
70. Mărturisirea Ortodoxă	50.—
71. Neașoe Basarab și Sf. Nifon	5.—
72. Origina și valoarea istorică a Evangheliei după Ioan, diacon H. Roventă	50.—
73. Pe urmele lui Hristos de Pr. Gr. Petrov, trad. de Episc. Nic. Munteanu	45.—
74. Predici de Dr. Tarnawsky Vol. I, II și III a lei 100 Vol. = ...	300.—
75. Predici la sărbători bisericești	25.—
76. Sf. Evanghelie dela Matei de Pr. Dr. I. Mihălcescu	18.—
77. Studiu despre Ierarhie	5.—
78. Știința și Religie de I. P. S. Josef Gheorghian	20.—
79. Sinodul III Ecumenic din Efes (431) de Pr. Dr. I. Mihailescu	65.—
80. Teologia Dogmatică Ortodoxă, de Silvestru Episc. de Canev, trad. de Pr. Negoi, III, IV a lei 75 = ...	150.—
81. Valoarea actuală a Canoanelor de Pr. C. Dron	100.—
82. „Daruri și adevăruri” de Pr. C. Dron	70.—
83. Canoanele text și interpretare. Pr. C. Dron	100.—
84. Viața lui Constantin-Vodă Cantemir, de N. Iorga	60.—
85. „Venii la mine”, zece predici populare de Pr. N. Dragomirescu	35.—
86. Vrei să fi înțelept?	20.—

Cărți de muzică bisericească

87. Cântările Sfintei Liturghii, de I. Pop-Pasărea	60.—
88. Catavasier (cartonat) de I. Pop-Pasărea	125.—
89. Liturghier de strană (cartonat) de I. P. Pasărea	125.—
90. Anastasimatar, de N. Barcan	25.—
91. Anastasimatar, de Pr. Stupcanu	80.—

Imprimate și registre de contabilitate

92. Un stat parohial	3.—
93. Un carnet cu 50 certificate de botez	50.—
94. Un carnet cu 50 certificate de cununie	50.—
95. O serie mare de registre de contabilitate compusă din: 1 reg. de partizi, 1 reg. plăți, 1 reg. încasări, 3 bugete, 3 conturi, 5 coperte și 2 borderouri	96.—
96. Un singur registru mare de partizi	20.—
97. Un singur registru mare de plăți	20.—
98. Un singur registru mare de încasări	20.—
99. O serie mică registre de contabilitate compusă din: un reg. mic de partizi, 1 reg. mic de plăți, 1 reg. mic de încasări, 3 bugete, 3 conturi și 5 coperte	79.—
100. Un singur registru mic de partizi	15.—
101. Un singur registru mic de plăți	15.—
102. Un singur registru mic de încasări	15.—
103. Un compt	4.—
104. Un Buget	4.—
105. Un Borderou	1.—
106. O copertă (mapă)	2.—
107. Un registru pentru înscrierea botezaților	80.—
108. Un registru pentru înscrierea căsătoritorilor	80.—
109. Un reg. pentru înscrierea înmormântaților	80.—
110. Un registru de intrarea hârtiilor	75.—
111. Un registru de eșirea hârtiilor	75.—
112. Condică de expediție	50.—

Icoane mari foi volante mărimea 28/40
8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos),
Invierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina,
Sf. Împărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei
ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Bo-
tezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, Sf.
Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire,
Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, foi volante marimea 19/28
5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții Împărați, Maica Dom-
nului, Cuvloasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf.
Ioan Botezătorul, Invierea Domnului, Sfinții
Apostoli, Sf. Ecaterina, Sf. Trei Ierarhi, Buna
Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru,
Sfinții Voevozi, Sfântul Nicolae, Adormirea
Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Treime.

*O serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate
pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000.*

O singură icoană lei 700.

Cei patru Evangheliști imprimați pe satin
pentru sfințiri de biserică (seria) preț lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton mărimea
15/23, 15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Invierea Domnului, Maica
Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții

Împărați, Sf. Apostoli, Sf. Voevozi, Sfinții
Trei Ierarhi, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul,
Sf. Ecaterina, Sf. Paraschiva, Buna Vestire,
Botezul Domnului, Adormirea Maicii Dom-
nului, Sf. Spiridon și Sf. Treime.

Icoane mari, aplicate pe carton mărimea
23/35 30 lei exemplarul.

Maica Domnului, Iisus Hristos, Invierea
Domnului, Buna Vestire, Botezul Domnului,
Sfânta Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Împărați, Sf.
Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Trei
ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Ioan Botezătorul, Sf.
Voevozi, Adormirea Maicii Domnului, Sf.
Spiridon și Sf. Paraschiva.

Cărți poștale cu iconițe în culori, a 2 lei
bucata.

1) Sf. Gheorghe, 2) Sf. Mihail, 3) Sf. Teodor
Tiron, 4) Sf. Teodor Straiilat, 5) Sf. Nistor,
6) Sf. Mercurie, 7) Buna-Vestire, 8) Botezul
Domnului, 9) Adormirea Maicii Domnului
10) Sf. Pantelimon, 11) Maica Domnului, 12)
Mântuitorul (Iisus Hristos), 13) Invierea Dom-
nului, 14) Sf. Treime, 15) Sf. Ecaterina, 16)
Sf. Împărați, 17) Sf. Apostoli, 18) Sf. Nicolae,
19) Sf. Trei Ierarhi, 20) Sf. Dumitru, 21) Sf.
Spiridon, 22) Sf. Voevozi, 23) Sf. Paraschiva,
24) Sf. Ioan Botezătorul.

Iconițe Cărți poștale aplicate pe carton Lei 6.

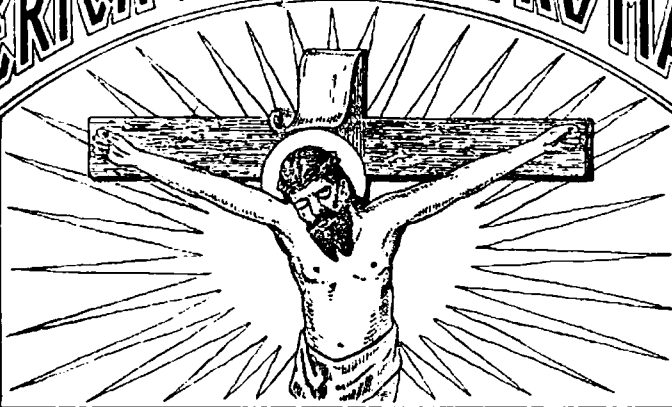
Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză		Pânză și pânză peste tot		Pânză și hârtie	
	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.
1. Arhieraticonul . . .	300,-	225,-	—	—	—	—
2. Aghiazmatarul . . .	410,-	350,-	300,-	—	—	—
3. Apostolul . . .	770,-	680,-	650,-	—	—	—
4. Cartea de Tedeum . . .	153,-	115,-	100,-	—	—	—
5. Cazană . . .	425,-	375,-	350,-	—	—	—
6. Cartea de rugăciuni p. tot Românul . . .	—,-	80,-	—,-	—,-	—,-	—,-
7. Catavasterul . . .	—,-	175,-	—,-	—,-	—,-	—,-
8. Ceaslovul mic . . .	250,-	220,-	200,-	—	—	—
9. Dumnezeștile li- turgii . . .	310,-	280,-	250,-	—	—	—
10. Evhologiu . . .	710,-	650,-	590,-	—	—	—
11. Evanghelia . . .	820,-	—,-	—,-	—	—	—
12. . . . . în piele peste tot, lei	1300,-	—	—	—	—	—
13. Liturgia Sf. Ioan Gură de Aur . . .	165,-	140,-	110,-	—	—	—
14. Istoria Bisericească de Eusebiu Popovici Vol. I.	225,-	200,-	—	—	—	—
Idem . . . II.	250,-	225,-	—	—	—	—
Idem . . . III.	220,-	195,-	—	—	—	—
Idem . . . IV.	300,-	—,-	—,-	—,-	—,-	—,-
15. Mineiul pe luna Ianuarie . . .	560,-	510,-	460,-	—	—	—
16. Mineiul pe luna Februarie . . .	560,-	510,-	460,-	—	—	—
17. Mineiul pe luna Martie . . .	560,-	510,-	460,-	—	—	—
18. Mineiul pe luna Aprilie . . .	560,-	510,-	460,-	—	—	—
19. Mineiul pe luna Mai . . .	560,-	510,-	460,-	—	—	—
20. Mineiul pe luna Iunie . . .	560,-	510,-	460,-	—	—	—
21. Mineiul pe luna Iulie . . .	590,-	540,-	490,-	—	—	—
22. Mineiul pe luna August . . .	560,-	510,-	460,-	—	—	—
23. Mineiul pe luna Septembrie . . .	560,-	510,-	460,-	—	—	—
24. Mineiul pe luna Octombrie . . .	610,-	560,-	510,-	—	—	—
25. Mineiul pe luna Noiembrie . . .	610,-	560,-	510,-	—	—	—
26. Mineiul pe luna Decembrie . . .	610,-	560,-	510,-	—	—	—
27. Noul Testament, Editura Imol. Biblic ortodox român, tradus de Păr. Grigorie (Gala Galacion) . . .	—,-	100,-	—,-	—,-	—,-	—,-
28. Paraclisul sf. D-tru . . .	138,-	100,-	80,-	—	—	—
29. Pentecostarul . . .	620,-	530,-	430,-	—	—	—
30. Prohodul Domnului . . .	138,-	100,-	80,-	—	—	—
31. Panihida . . .	138,-	100,-	80,-	—	—	—
32. Psaltirea . . .	175,-	120,-	100,-	—	—	—
33. Rânduiala Ridicării Panighiei . . .	138,-	100,-	80,-	—	—	—
34. Slujba sfințirii Stea- gului unei Corporații . . .	90,-	80,-	66,-	—	—	—
35. Rând. Sf. Steagulul unei școli . . .	90,-	80,-	66,-	—	—	—
36. Sluj. Sf. Bisericii . . .	190,-	160,-	130,-	—	—	—
37. . . . . Invierii . . .	190,-	160,-	130,-	—	—	—
38. Tipicul Bisericesc . . .	250,-	200,-	150,-	—	—	—
39. Triodul . . .	875,-	825,-	775,-	—	—	—

Instrucțiuni de comandă: Orice comandă va fi însoțită de un aconto, urmând ca restul împreună cu apeșele de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librării și orice revânzătorii sunt obligați a vinde Cărțile cu prețurile din acest Catalog, acordându-li-se rabat numai a CARTILE BROȘATE.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFÂNTULUI
+ S I N O D +

CUPRINSUL

- Vechea Episcopie a Hotinului (577). . . . . Arh. Dr. Veniamin Bărlădeanu
Insemnări despre origina Ardeleană a Mitropo-
litului Cosma (586). . . . . C. N. Mateescu
O Propunere (590). . . . . Pr. M. Bogos
Starea civilă și ceremonia religioasă (592). . . . . Preot Mihail Reguş
Omisiunile Regulamentului pentru ocuparea va-
canțelor de preoți ajutători și parohi unde
nu se practică alegerea (593). . . . . Pr. Andrei Mustăciosu
Charles Kingsley ca Predicator (596). . . . . Arhim. Scriban
Cronica bisericească (602). . . . . Ilarion Băcăoanu; Pr. M. Ione-
scu; Mihail Țipordel; Preot
I. Savca; Pr. Echan Vasile.
Cărți, Reviste, Ziare (614). . . . . V. Gregorian
Insemnări mărunte (617). . . . . Pr. Sandu dela Stroești
Știri, Bibliografie, Poșta Redacției (619). . . . . Arhim. Scriban

TIPOGRAFIA „CARTILOR BISERICESTI”

S P R E Ș T I I N Ț A

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din I. P. S. Patriarh Dr. MIRON, Presedinte de onoare; P. S. Episcop Vartolomei, director; Prof. Dr. Ioan Mihălcescu, prim-redactor; Arhim. Scriban, secretar de redacție. Redactorii revistei: 1. Profesori facultății de teologie din București: 1. Dr. D. G. Boroianu, Dr. V. G. Ispir, Econ. I. Popescu Mătăești, Pr. Dr. Nicolae Popescu; 2. Profesorii facultății de teologie din Cernăuți: Dr. V. Gheorghiu, Dr. V. Șesan, Dr. V. Tarnavski, Dr. N. Cotos; 3. Pr. Cicerone Iordăchescu, Chișinău, Dr. Romul Căndea, Cernăuți. Dr. Ioan Lupăș, Dr. St. Cioroianu, Ionom Serghie Bejan, Dr. Gh. Ciuhandu și d. Ș. Herechet.

Orice corespondență privitoare la redacție se va trimite pe adresa Părintelui Arhim. Scriban, București 6, str. Antim (localul Sf. Sinod).

Pentru tot ce privește administrațiunea revistei, interesații se vor adresa Consiliul Central Bisericesc, București 1, str. Matei Millo 9.

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca și în trecut. Persoanele particulare, care vor voi să li se trimească, trebuie să se adreseze administrațiunii: București 1, str. Matei Millo 9. Depozitele revistei însă sunt tot la Sfântul Sinod. Cine caută numere vechi, acolo trebuie să le ceară. În toate zilele de lucru dela 5-7, în încăperea rezervată revistei. Prin poștă însă se cer tot dela Consiliul Central Bisericesc, punându-se totdeauna adaosul: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română”.

A B O N A M E N T U L

1 an . . . . . 160 lei. Pentru străinătate, se adaogă transportul.
1 număr . . . . . 15 lei

Toate abonamentele se trimit la Consiliul Central Bisericesc, însemnându-se orice trimitere cu lămurirea: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română”.

C A R Ț I L E

apărute în Editura Institutului Biblic, se găsesc de vânzare la Tipografia Cărților Bisericești, Str. Principatele-Unită 61

1. <i>Lazar Diacul</i> , Pr. Sebastian Stanca	Lei 5.-	} <table border="0" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td>10. <i>Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române</i> . . . . .</td> <td>Lei 12.-</td> </tr> <tr><td>11. <i>Paraclisul I și al II-lea al Maicii Domnului</i> . . . . .</td> <td>5.-</td> </tr> <tr><td>12. <i>Cuțitul Sfinților (venerarea și invocarea lor)</i> de Diaconul Al. N. Constantiniescu . . . . .</td> <td>5.-</td> </tr> <tr><td>13. <i>Noul Testament</i> de Păr. Gala Galaction legat în piele de lux . . . . .</td> <td>400.-</td> </tr> <tr><td>14. <i>Psaltirea</i> tradusă de Părintii Profesori Gala Galaction și Vasile Radu . . . . .</td> <td>50.-</td> </tr> <tr><td>15. <i>Predici despre Ură—Mânie—Răsbunare, contra Injurăturilor și despre Prăznicii Mamelor</i>, de I. P. S. Patriarh Miron . . . . .</td> <td>7.-</td> </tr> <tr><td>16. <i>Psaltirea</i> tălmăcită de P. S. Nicodem . . . . .</td> <td>50.-</td> </tr> </table>	10. <i>Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române</i>	Lei 12.-	11. <i>Paraclisul I și al II-lea al Maicii Domnului</i>	5.-	12. <i>Cuțitul Sfinților (venerarea și invocarea lor)</i> de Diaconul Al. N. Constantiniescu	5.-	13. <i>Noul Testament</i> de Păr. Gala Galaction legat în piele de lux	400.-	14. <i>Psaltirea</i> tradusă de Părintii Profesori Gala Galaction și Vasile Radu	50.-	15. <i>Predici despre Ură—Mânie—Răsbunare, contra Injurăturilor și despre Prăznicii Mamelor</i> , de I. P. S. Patriarh Miron	7.-	16. <i>Psaltirea</i> tălmăcită de P. S. Nicodem	50.-
10. <i>Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române</i>	Lei 12.-															
11. <i>Paraclisul I și al II-lea al Maicii Domnului</i>	5.-															
12. <i>Cuțitul Sfinților (venerarea și invocarea lor)</i> de Diaconul Al. N. Constantiniescu	5.-															
13. <i>Noul Testament</i> de Păr. Gala Galaction legat în piele de lux	400.-															
14. <i>Psaltirea</i> tradusă de Părintii Profesori Gala Galaction și Vasile Radu	50.-															
15. <i>Predici despre Ură—Mânie—Răsbunare, contra Injurăturilor și despre Prăznicii Mamelor</i> , de I. P. S. Patriarh Miron	7.-															
16. <i>Psaltirea</i> tălmăcită de P. S. Nicodem	50.-															
2. <i>Patimile Mântuitorului</i> , Pr. Criveanu	5.-															
3. <i>Împotriva Beției</i> , I. P. S. Patriarh	5.-															
4. <i>Două întâmplări minunate</i> , Pr. Gr. Pișculescu (Gala Galaction).	5.-															
5. <i>Durerea Vinerii celei mari</i> , de Arhim. I. Scriban	5.-															
6. <i>Catehismul creștinului ortodox</i> , de Pr. I. Mihălcescu	10.-															
7. <i>Adventismul dat pe față de un fost adventist</i> de Arhim. Scriban	15.-															
8. <i>Ce să crezi și cum să trăiești</i> , de P. S. Nicodem	4.-															
9. <i>Povestiri folositoare pentru popor</i> , de A. V. P.	6.-															

Rabatul de 20% se acordă la cărțile de sub Nr. 1-16 și numai la comenzile cari trec de 25 exemplare.

Carte de rugăciuni, de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot	Lei 90.-
" " " " " " " "	75.-
" " " " " " " " legată în pânză peste tot	65.-
" " " " " " " "	55.-

Icoanele — *Maica Domnului și Domnul Hristos* — lucrăte pentru „Institutul Biblic” de un anume pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, și imprimate la München, în condițiuni tehnice superioare, au sosit în țară și se află de vânzare la „Tipografia Cărților Bisericești”, cu următoarele prețuri:

Icoane mari, 62/47 c. m., lei 25 bucata; Icoane mici, format c. poștală, lei 2 buc Icoanele se vând numai contra cost.

A APĂRUT: *Cele 4 Evanghelii în una singură*, de ARHIM. SCRIBAN, Prețul 80 lei, Editura „Ancora”, București, str. Emigratului 4.

13 Oct. 1932

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria III. Anul L. Nr. 9 (618). Septembrie 1932

Direcțiunea revistei își dă toate silințele pentru a ajuta munca preoșimii românești. Roagă însă pe toți cucernicii Preoși să binevoiască a-și plăti toate rămășițele din anii trecuți, cât și abonamentul pe întreg anul 1930, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. În nădejdea că Sfințiii Lor vor înțelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor ascultă, cum și că amânarea trimiterii abonamentului li e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA.

VECHEA EPISCOPIE A HOTINULUI*).

Amfilohie. (1767—1780). Este singurul episcop român, cunoscut sub numele de *Hotiniul*. Obârșia și viața lui nu ne este cunoscută. D. Iorga îl socotește «probabil Putnean», ceia ce nu este exclus, știute fiind vechile legăturile între Hotin și episcopia Rădăuților. Alții îl cred «moldovean», poate chiar din Basarabia. Ceiace se știe sigur este că era un cleric învățat, iubitor de cultură, călătorise prin țări străine și se silea, prin toate mijloacele, de a răspândi învățătura de carte printre copiii fiilor săi duhovnicești.

Dintr'o scrisoare adresată... «Celui Intocma arhierieilor, marele arhimandrit al sfintei, dumnezeieștei și împărăteștei Lavre Pecersky, Kiriu Kir *Zostima*» cu data din 10 Ianuarie 1768, aflăm că Amfilohie fusese prin Rusia, zăbovindu-se și pe la Kiev, unde s'a învrednicit să sărute sfintele moaște cari «se află în sfintele peșteri ale Pecerscăi»; iar acum s'a învrednicit a fi cinstit cu *darul arhieresc*, cu voia și știrea Patriarhului Țarigradului, prin mâinile a trei sfinți arhieriei, câteși trei mitropoliti: *Anania* al Sevastiei, *Parlenie* al Dristorului și *Dantil* al Brăilei, *stăpânul meu*. Aci se arată legătura sa comună cu Patriarhul Constantinopolului, prin mitropolitul Proilaviei, care atârna direct de Patriarhul ecumenic. Păcat că nu se arată locul

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.” din luna Iunie a. c.

și data hirotoniei. În tot cazul, nu trecuse multă vreme de atunci, act pe care îl aduce la cunoștință lui Zosima, prietenul său. Asupra cuvintelor *stăpânul meu*, s'a născut o discuție aprinsă între istorici¹⁾. Bazăți pe această titlatură, unii susțin că Amfilohie nu ar fi fost episcop titular al eparhiei Hotinului, ci numai vicar al mitropolitului Proilaviei.

Această din urmă părere ar fi avut cei mai mulți aderenți. Noi însă rămânem la părerea episcopului Melchisedec: că a fost episcop titular, supus mitropolitului său numai cu legătura canonică, adică pomenindu-l la sfintele slujbe și consultându-l în anumite împrejurări.

Era ceiace numim noi un *episcop sufraganeu* al cutărui mitropolit. Aceasta de altfel se înțelege din toate împrejurările în care se vorbește de raporturile sale cu mitropolitul său, care, fără îndoială, îi era stăpânul (*δέσποτα*) său canonic. Se mai dovedește aceasta și din faptul că el semnează totdeauna: Amfilohie *episcop* Hotinului, având și *pecete* cu numele său. Niciodată nu pomeneste că ar fi numai vicar. Alegerea lui, pe numele eparhiei Hotinului, și întreaga sa activitate este de episcop, iar nu de vicar, care nu poate sevârși decât ce-i poruncește episcopul sau mitropolitul său. Amfilohie, în afară de atârarea canonică, era neatârnat ca oricare episcop. Apoi, la vremi de restriște, el nu se retrage către mitropolitul său, ci-l vedem că stă la Iași și la mănăstirea lui, Zagavia, de lângă Hârlău. Toate acestea ne arată că el era liber în mișcările sale și nu era alipit pe lângă chiriarhul său, ca un vicar. Și Gavriil Bănulescu-Bodoni îl numește *episcop eparhial*, într'un referat al său²⁾.

Vorbind despre *eparhia* sa, scrie: «Mi-au încredințat această *puțină eparhie de păstorie*, a roabei celâți a Hotinului, între care oata petrece dimpreună cu lupu... fiind eparhie și *datoare cu cinci mii de lei* din trecutele vremi, pentru birul stăpânitorilor». Aici Amfilohie destăinuște lui Zosima că eparhia sa este *puțină*, adică în comparație cu mitropolia Proilaviei și cu alte eparhii, cu deosebire

1. Frățiman, op. cit., p. 72. Sf. Berechet: „Biserica ortodoxă română”, 1924, p. 709 sq. Comp. Dr. Simeon Reli: „Ralaua Hotinului în timpul ocupației austriace și legăturile ei bisericești cu episcopia Bucovinei”. Cernăuți. 1930, p. 3.

2. „Arhivele Basarabiei”, Chișinău, 1929, I, Nr. 2, p. 40.

cele din Rusia, cunoscute lui Zosima, cari cuprindeau teritoriile imense. Cetatea Hotinului este numită *roabă*, din pricină că Hotinul, cu ținutul său, devenise pașalâc turcesc. În eparhia aceasta, *oala petrece dimpreună cu lupu*, asemănând pe musulmani cu *lupii*, față cu creștinii, *oile*, vrând să ne dea o icoană a luptelor ce se dădeau între musulmani și creștinii ortodocși în cuprinsul eparhiei sale. În sfârșit, îi scrie că, pe lângă altele este, și *datoare cu cinci mii de lei din trecutele vremi, pentru birul stăpânitorilor*. Cine erau acei stăpânitori? De sigur, Turcii, sau poate și mitropolii Proilaviei, cari puneau dări pe cler și pe popor în folosul lor. Oricine ar fi fost, episcopia era datoare din trecut și Amfilohie urma să plătească datoriile, afară, bine înțeles, de pungile de bani ce va fi oferit sau făgăduit și el, chip și tel pentru *scoaterea formelor*, după obiceiul turcesc, și de cari sume de bani se vede că Neofit se speriasse și nu i-a mai trebuit episcopie.

Despre *persoana sa*, adaogă: «Și eu fiind slab de chiverniseli, întru care petreceam și mai 'nainte... și acum neavând nicio afacere pentru ce se cuvine: *arhierestii podoabe*, adecă sfinte vesminte, am năzuit la mila și ajutorul sfinției tale, ca să te milostivești din cele ce vei fi având *mai vechi*, vr'o *mitră* i *trichele* i *veșminte* i cu ce te va lumina duhul sfânt și pentru mila ce vei face milostivul Dumnezeu îți va da mila cerească; iar noi vom avea datorie a pomeni prea cinstitul nume al sfinției tale, la toate slujbele noastre. Sărindar vom sluji poruncind. Cu al cărui bun dar și iubire de oameni i blagoslovenie Domnului să fie peste sfinția ta, totdeauna și în veci. Amin. Vlet: 1768 Ghen. 10., (ss) *Amfilohie episcop Hotinului*». Urmează *pecetea*, pe care este scris: *Amfilohie smerit episcop Hotinului*.

Scopul scrisorii se vede: Amfilohie fiind «slab la chiverniseli» și *mai înainte* ca și acum, se roagă de Zosima ca să-i dăruiască ceva *veșminte arhierestii mai vechi*, mitră, trichele și ce-l va lumina Duhul Sfânt; iar el făgăduiește a-l pomeni la toate slujbele și la poruncă slujind și sărindar, după rânduielele bisericești.

După iscălitura cu pecete, urmează următorul *postscriptum*:

«Mai înștiințez pe sfinția ta și mă rog că având noi

un după trup frati ci l-am dat acum cinci an sunt, acolo la zugrăvie, în mănăstire în Pecerska, la zugravul Vartholomei, în școala mănăstirii și mă rog milei sfinției tale, ca să nu-l treci cu vedere(a), când vei lua sama a(u)doară va hi învățat, și va hi pomenire sfinției sale»¹⁾.

Iată și un frate al lui Amfilochie, care învăța de cinci ani în școala de zugrăvie dela mănăstirea Pecersca de lângă Kiev, la zugravul Vartholomei. Aceasta ne arată că Amfilohie era în strânse raporturi cu Rusia, unde trimisese pe fratele său, care trebuie să fi fost tot călugăr, ca să studieze arta de a zugrăvi.

Scrisoarea aceasta a fost scrisă în românește, de unde înțelegem că și Zosima trebuie să fi fost moldovan și poate și Vartholomei căruia-i încredințează pe fratele său.

Unde și-a făcut studiile? Necunoscându-i-se viața, fiecare scriitor, care s'a ocupat de activitatea literară a lui Amfilohie, a căutat să-și dea părerea unde a învățat. Și așa aflăm pe unii susținând că a învățat în Polonia, pe alții în Rusia, Italia etc. Părerea noastră este că primele studii le-a făcut la *mănăstire*, de unde și-a însușit limba curată a cărților noastre bisericești, acea limbă care, ca și banul cel bun, mergea în toate ținuturile locuite de români și era înțeleasă de toți. Ca moldovan și poate chiar basarabean, a fost firesc ca să presare pe ici-colea și oarecari nuanțe dialectale, oarecari elemente locale. Aceste elemente însă dau limbii un colorit nou, o înfrumusețază, dându-i o înfățișare pitorească, care constituie o nuanță caracteristică a lucrărilor sale.

Studiile căpătate în școala mănăstirii, mai în urmă și le adâncește, în cecece privește *teologia*, în Rusia, la Academia spirituală din Kiev, înființată de marele mitropolit român Petru Movilă. Acolo învățase și vestitul dascăl dela Putna, arhimandritul *Vartolomei Măzăreanu*, care se intitula: *Mădular al Academiceștii teologiei a Kievului* și mai în urmă *Gavril Bănulescu-Bodeni* și alți români. Aceasta se vedește din legăturile strânse și cunoștințele pe cari le avea la Kiev și traducerea în românește a lucrărilor

1. Frățiman, op. cit. p. 69—71. Reprodusă și de D. St. Berechet în „Bis. ori. română” pe 1925, p. 36.

distinse de teologie ce se predase la Academiiile spirituale rusești.

Mai târziu pleacă în *Italia*, unde se indeletnicește cu stilul *științelor profane*, căci ce teologie ortodoxă putea învăța din școlile papistașe? Aceasta se vede din operele pe cari le-a prelucrat din italienește și din simpatia care-l lega de Italia¹). Ca unul care respirase aerul Italiei și se adăpase din cultura ei, ca un bun cunoscător al limbii italiene, în operele pe cari le traduce din această limbă, împrumută termeni de cultură, legați de știința Geografiei, a Aritmeticii, poate și a Fizicii și Istoriei. Cu alte cuvinte, după ce împodobise limba cu elemente pitorești nouă, acum o îmbogățește cu termeni științifici.

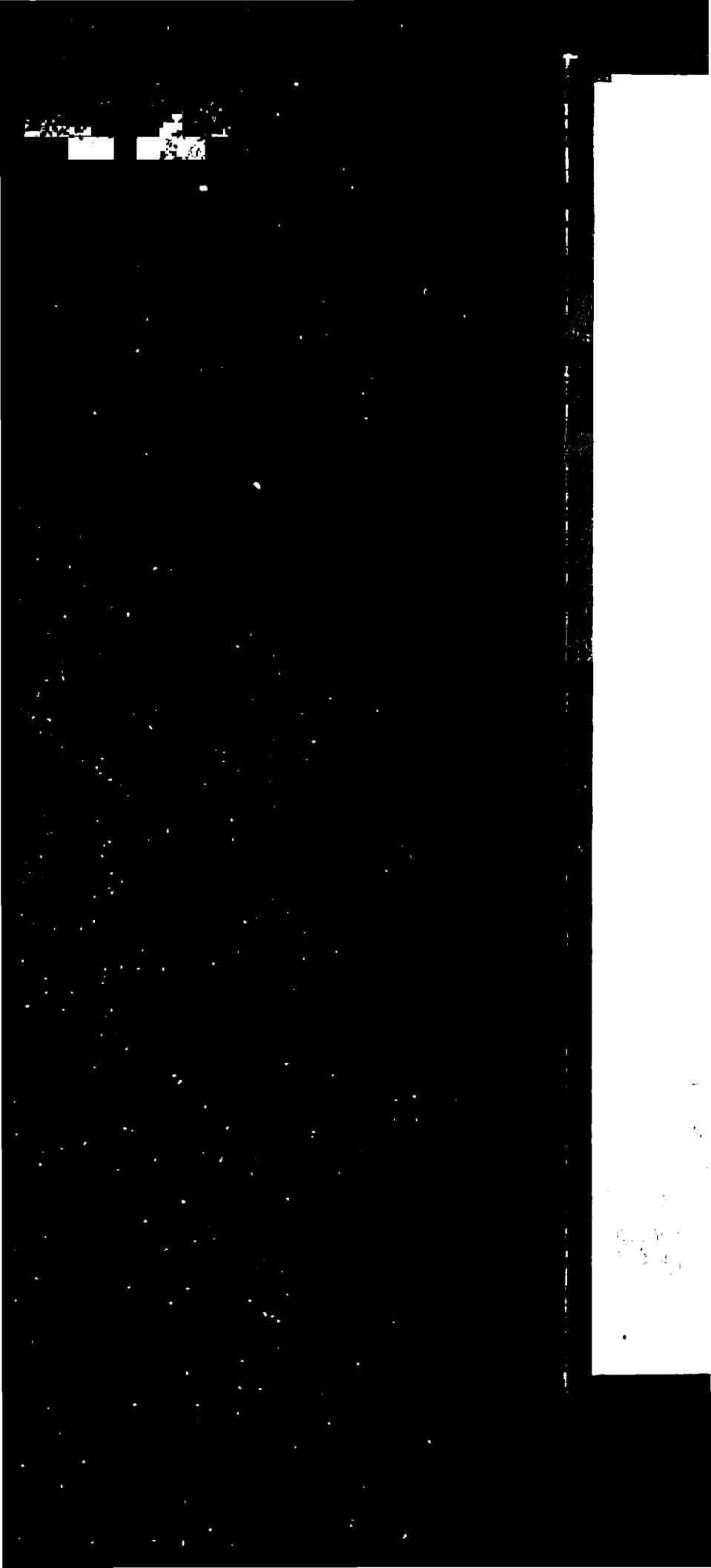
Este caracteristic faptul acesta. Când cultura și întreaga viață intelectuală a Moldovei era încă legată de răsărit, clericul ortodox, călugărul Amfilohie, apucă calea apusului, dornic să cunoască Italia. După ce se adapă din cultura ei și se înarmează cu cunoștința limbii, se întoarce în Moldova, cu sufletul plin de frumusețile țării, scăldate de valurile Mediteranei, dar și cu ideia latinității crescută în inima sa, pe care mai pe urmă o strecoară la sfârșitul Aritmeticii, mirându-se cum de s'au putut păstra atâta vreme la noi, prin câte năvăliri străine am trecut, urmele civilizațiunii romane.

Ca o imagine vie a țării sale, așezată între răsărit și apus, Amfilohie păstrează echilibrul, stând în legătură cu cel dintâi în ce privește *teologia*, și cu cel de al doilea, în ce privește *știința profană*. Dela Ruși, traduce «*Gramatica teologhicească*», luată după textul latin; iar din apus traduce și prelucrează din limba italiană cărțile de știință profană: *Aritmetica* și *Geografia*. În religie cu răsăritul, în știință cu apusul. Așa a știut să Amfilohie cumpănească lucrurile.

Din strădania muncii sale intelectuale și din călătoriile sale prin țări străine, el își adunase o bogată comoară sufletească. Pentru timpul său, a fost un bărbat erudit. Cunoștea, pe lângă limbile clasice: greaca, latina și poate slavona, următoarele limbi moderne: rusească, italienească, și poate ceva franțuzește și polona. Adâncise studiile

---

1. D. Iorga crede că ar fi învățat în Italia ca bursier. Vezi: „Istoria învățăm. românesc”, București, 1928. p. 96.

teologice și cele pozitive, fiind totodată și un distins filolog, cum se vede din operele sale.

Amfilohie episcop al Hotinului (1767). Din scrisoarea adresată arhim. Zosima, din mănăstirea Pecersca de lângă Kiev, se vede că la data scrisorii: 10 Ianuarie 1768, Amfilohie era hirotonit episcop al Hotinului și cerea veșminte arhieresti, mitră, trichere etc. dela Zosima. Socotind că 10 Ianuarie este la începutul anului 1768 și judecând că trebuie să fi trecut un timp dela hirotonie până să se gândească, ca să scrie lui Zosima ca să-i dăruiască veșminte mai vechi arhieresti, putem socoti data hirotoniei sale cel puțin spre sfârșitul anului 1767. Cari sunt împrejurările cari-l aduc să fie episcop acestei *mici, roabe și datoare* episcopii, nu le cunoaștem. Credem însă că, după capacitatea și pregătirea sa, ar fi meritat o soartă mai bună.

Activitatea episcopală a lui Amfilohie este prea puțin cunoscută din pricină că nu avem la îndemână *arhiva* episcopiei Hotinului și nici publicate din vremea păstoriei sale. Această arhivă — la desființarea episcopiei — cred că a fost transportată la reședința mitropoliei Proilaviei și mai pe urmă, cu arhiva mitropoliei, dusă la Constantinopole de către ultimul mitropolit proilav, dacă nu cumva va fi fost distrusă. Mai constatăm că, și în timpul când Amfilohie era episcop, făcea hirotonii, pentru Hotin, tot *Danil* al Proilaviei, care și la 1769 se intitula și: «Al Hotinului», hirotonisind preot pe un oarecare *Dimitrie Cerneavski*, «aici, în eparhia noastră, în târgușorul Căușani, în anul 1769, Februarie 27 zile, tot în eparhia noastră, satul *Securei*, pentru hramul *Acoperemântul prea sfintei Născătoarei de Dumnezeu*. Gramata de hirotonie este dată în *Tighina*, în anul Domnului 1769, luna Februarie în 27 zile. *Danil* mitropolit»¹⁾.

Intre anii 1771-1774, când raiaua Hotinului era ocupată de ruși, și anume, spre sfârșitul anului 1772, găsim o *gramată de hirotonie*, dată de *Amfilohie al Hotinului*. Este gramata preotului *Teodosie Zdanevici*, care a fost hirotonit cetef, ipodiacon, diacon și preot desăvârșit, «aici, în sfânta noastră episcopie, în *Hotin*, în *biserica* unde este *hramul* sfântului și marelui *Grigorie Bogostovul*,

1. Iustin. St. Frățiman. op. cit., p. 314.

pentru parohia din satul *Hlinoata*, la biserica unde se prăznuște hramul sfântului marelui mucenic Dimitrie». Gramata are data: 1772 Decembrie 5 și este semnată: *Amfilohie episcopu Hotinului*¹⁾. Aceasta este *singura* gramată, cunoscută până acum, pe numele lui Amfilohie Hotiniul. Din cuprinsul ei, se vede că el se afla, la această dată, la Hotin, unde a săvârșit sfânta slujbă și a hirotonit un preot «aici în sfânta noastră episcopie, în biserica unde este hramul sfântului și marelui Grigorie Bogoslovul». Deci el se socotește, *de drept*, episcop al Hotinului, de și eparhia aceasta fusese dată sub ocârmuirea episcopului de Rădăuți, încă dela începutul războiului (1771). Unde fusese până acum? Este probabil că fusese în Italia, de unde venise abea atunci, spre sfârșitul anului 1772. Într'adevăr, pe o foaie albă, dela sfârșitul unei cărți italiene, tipărită la Bassano, în 1760: «Il segretario principiante et istrutto, lettere moderne di d. Isidoro Nardi, Accademico Arcade, edizione novissima», se află următoarea notiță: «Questo libricciolo intitolato col nome di Secretario principiante vien da parte nostra, comprato in Roma nel anno 1772 (ss) *Amfilohii episcop Hotinului*» — Această cărticică, intitulată în numele secretarului începător este cumpărată de noi în Roma, în anul 1772. Amfilohie episcop (Hotinului)²⁾.

Când și din ce împrejurări Amfilohie se retrage dela Hotin, nu cunoaștem. Dintr'o scrisoare a mitropolitului Ioachim al Proilaviei către Nichifor Teotoche, arhiepiscopul Slovenilor și al Hersonului, cu privire la situația a doi preoți: Moisei Nichitin și Teodosie Zdanevici, cunoaștem că, la 23 Iulie 1780, Amfilohie se afla la Iași; iar episcopia Hotinului o administra *Ioanichie*, mitropolitul Proilaviei, care se intitula și «al Hotinului»³⁾. Așa dar, la data aceasta, Amfilohie nu mai era episcop cărmuitor al eparhiei Hotinului, căci e numit «înaintașul nostru». La 9 Decembrie 1782, ia parte la ipopsifierea episcopului *Iacov Stamate* al Hușilor, împreună cu episcopul grec *Matet* al Mirelor și cu *Leon Gheuca*, episcopul Romanului; iar a doua zi, la 10 Decembrie, la hirotonirea lui, împreună cu

1. Iustin St. Frățilman. op. cit., p. 316 sq.

2. N. Iorga: Ceva mai mult din viața noastră culturală și literară în secolul al XIII-lea în Anal. Acad. rom. s. II vol. 38, Mem. istorice. p. 802 sq.

3. Frățilman op. cit. p. 77—78.

aceiași episcopi, în *biserica catedrală a episcopiei de Huși*¹⁾. Pela 1784-85, îl aflăm trecut la milele domnești²⁾. La 1787, stătea la schitul *Zagavia*, comuna Bădeni, jud. Iași, pe lângă starețul Daniil. Dintr'o însemnare, pe care o găsim la Melchisedec, episcopul Romanului, aflăm că *Antonie*, fost episcop de Roman între 1787-1796, foarte rar liturghisea, de aceia adesea ori «chiema pe *Amfilohie* Hotineanul dela *Zagavia*, de liturghisea la episcopie, în locul său³⁾. Prin urmare se știa de toți că-și alesese locul de retragere la *Zagavia*⁴⁾. De aici venea adesea la Iași, pe lângă mitropolitul Iacov Stamati; la a căruia hirotonie ca episcop de Huși luase parte și care-l avea ca *mâna dreaptă* a sa. La Iași săvârșea felurite servicii bisericești, ca un *arhtereu titular*,⁵⁾ și se ocupa cu studiile, pe care le desăvârșea la *Zagavia*, în liniștea mănăstirii și la umbra zidurilor ei. La *Zagavia* și-a petrecut el ultimele zile. Aici a închis ochii și a fost înmormântat în cimitirul schitului. În ultimul timp, făcându-se cercetări la acest schit, s'a dat de mormântul său. Iată cum descrie un localnic, dacă cele spuse sunt adevărate, cele aflate cu privire la mormântul lui Amfilohie: «Cercetând, cu atenție, interiorul bisericii schitului *Zagavia*, am dat peste o nișă semicirculară, în peretele bisericii, în partea de nord a nartexului, în care se găsește o lespede mormântală întreagă, lucrată din piatră obișnuită, de 1.10 pe 0.56 m., având o inscripție, destul de bine păstrată, și alătura de dânsa, o altă lespede, având numai antetul unei inscripții. Amândouă lespezile sunt așa fel așezate încât fac impresia unei singure bucăți. Supt lespedeza întreagă, simplă, se găsește înmormântat, cum arată inscripția, arhimandritul Iustin:

Sub această piatră cioplită se odihnește mutatul trup al arhimandritului Justin, carele au fost 24 ani protosinghel deplin schiturilor Zagavia și Zberenilor, încă sporind și moșia Prăjeni, precum toate vederate prin numitul câștigat,

1. Melchisedec : *Chronica episcopiei Hușilor*, op. cit. p. 345. Comp. C. Erbiceanu : *Istoria mitropoliei Moldovei și Sucevei*. București. 1888, p. 37.

2. N. Iorga : *Studii și documente*. V. p. 61.

3. „*Cronica Romanului și a episcopiei de Roman*”, II, București. 1875 p. 159.

4. Pr. C. Bobulescu : „*Schitul Zagavia*”, în revista *Miron Costin*. VII, 1919 Chișinău. p. 39—45, dă date interesante despre acest schit.

5. Ședințele Sf. Sinod, sesiunea de toamnă, anul 1913, București Tip. Cărilor Bisericești 1914, p. 79.

vii și livezi înmulțite, cum tuturor sunt sfinte. În sfârșit, aici s'au odihnit de urmași să fie pomenit. 1820 Fevruarie 15.

Sub cealaltă bucată de lespede se odihnește tocmai episcopul Amfilohie. În adevăr, cealaltă bucată are ornamentațiuni artistice. Afară de vrejuri și elemente florale, observăm, în dreapta, crucea, și deasupra ei, un cap de mort, și în stânga, cârja arhierască și deasupra mitra. Pe piatră se poate ceti antetul:

Moartea biruește pre coroană, pre mitră și pre toate ale omului.

Ornamentația și această reflecție filosofică ne arată că piatra aparține mormântul unui arhieru, care nu poate fi altul decât Amfilohie. Cercetând cu atenție cimitirul, am dat și de o altă lespede, pe care se poate ceti:

...ilofie m-am ...hirotonisit.

Este, desigur, tot ce ne-a rămas din lespede originală pusă la mormântul lui Amfilohie pela 1800, când el a murit.

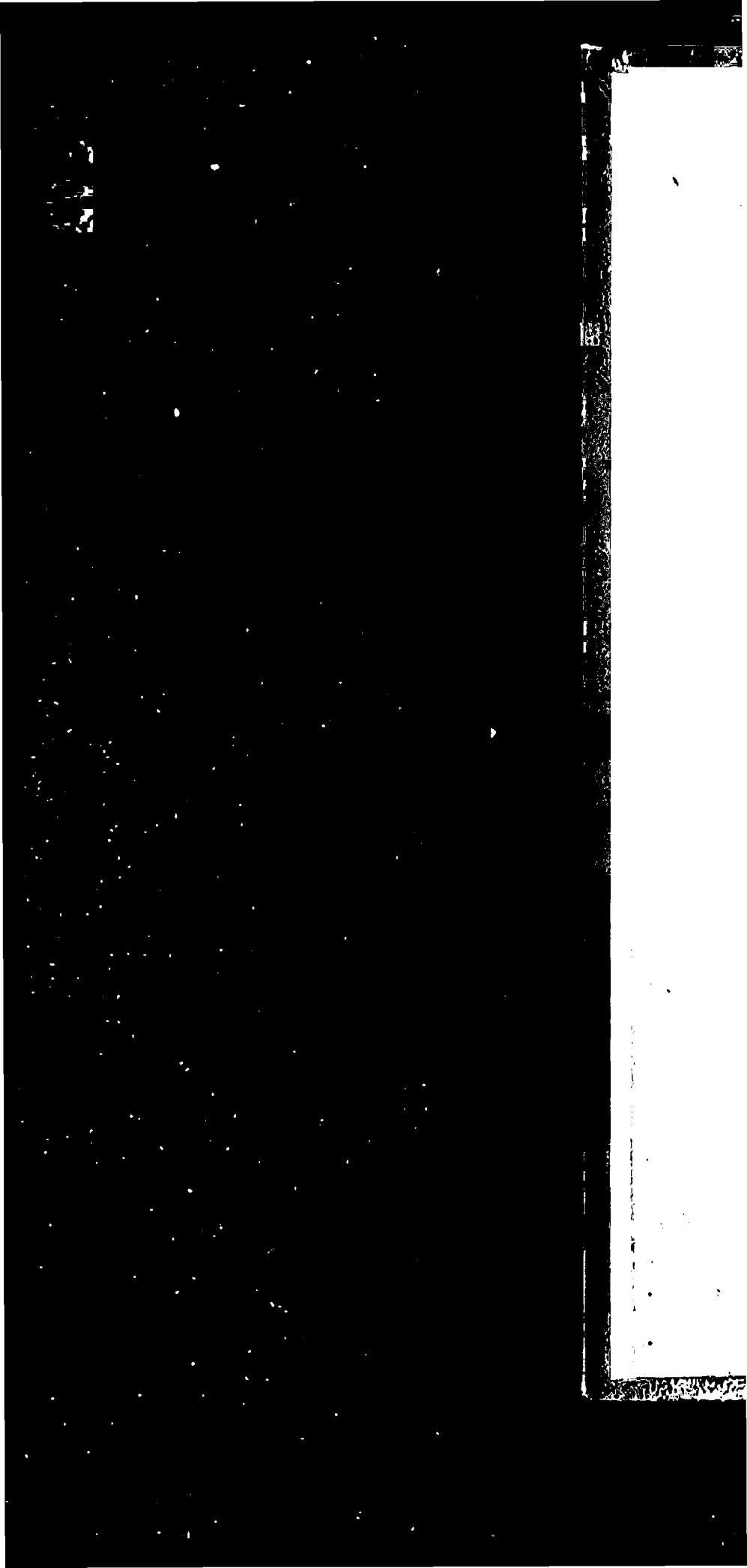
Biserica din Zagavia este o biserică de piatră, zidită, cum arată inscripția, la 31 Mai, 1830, în locul uneia vechi, de lemn din 1624, dărâmată. După o comunicare a locuitorului Vasile Cozma din Scobinți, jud. Iași, în imediata vecinătate cu Zagavia, în vârstă de 125 ani, și Justin și *Amfilohie* au fost înmormântați în partea dreaptă din afara bisericii de lemn, care se află pe locul unde este astăzi cimitirul satului. După dărâmarea bisericii de lemn, trupurile lui Justin și Amfilohie au fost desgropate de calugări și transportate, cu pompă, în biserică nouă, într'un loc anume, adică în ușa de care am vorbit. Lui Justin fiind ctitor al bisericii și mort mai de curând, călugării i-au pus o lespede cu o inscripție întreagă, iar lui Amfilohie, mort pe la 1800, o lespede mai mică mai ales că există una întreagă în cimitir¹).

† Arhierul Dr. VENIAMIN POCITAN BĂRLADEANU.

Vicarul Sf. Episcopii a Hușilor.

1. *Dumitru Axente*, preot în com. Bădeni, jud. Iași, în rev. *Critica* Iași, 1930, nr. 3-4, p. 205-206.

INSEMNĂRI

. DESPRE ORIGINA ARDELEANĂ A MITROPOLITULUI
COSMA

Mitropolitul Cosma a păstorit în a II jumătate a veacului 18, mai întâi ca episcop al Buzăului (1764-1787), și după aceea ca mitropolit al Ungrovlahiei (1787-1792). A avut o păstorie relativ lungă. Despre activitatea sa bisericească și culturală, se știe însă foarte puțin.

Ne lipsește încă o monografie a lui, căci nimeni nu s'a interesat până acum mai deaproape de viața și activitatea sa pastorală. Cu toate astea, din puținul ce cunoaștem, s'ar putea desprinde că Mitropolitul Cosma, deși nu a fost un mare cărturar, totuși a fost un ierarh foarte pios, cu mult bun simț, iubitor de neam și de biserică, harnic și mare gospodar.

Dacă despre activitatea sa ca ierarh se cunoaște atât de puțin, apoi în privința obârșiei și a vieții sale, până la alegerea sa ca episcop, nu s'a știut absolut nimic.

În privința locului său de naștere, sunt, în adevăr, cunoscute două păreri: una a lui A. Geanoglu-Lesviodax, care spune: „Acesta (Cosma) a fost pământean din județul Argeșului și, din episcop al Buzăului, s'a suit în scaunul mitropoliei Ungrovlahiei“¹⁾, și alta mai veche, păstrată într'o notă din condica sfântă a mitropoliei Ungrovlahiei, pe care o redăm întregă: „Prea sântitul Buzeului D. Cosma, după moartea D-lui Grigorie al Ungrovlahiei s'a strămutat în tronul numitei eparhii a Ungrovlahiei cu ecdosul patriarhicesc, conform opiniunei și consimțământului atât a prea Înălțatului nostru Domnitor Nicolae Mavrogheni voevod și a întregului cler, precum și a tuturor boerilor și mai și a tuturor celorlalți binecuvântați creștini ce se află în București în timpul partriarhiei Inalt Preasfântului D. Procopie. Acest Cosma al Ungrovlahiei, își trage neamul din această eparhie, fiind de baștină de aici. 1787 (Octombrie“²⁾.

După cum vom vedea, însă, amândouă aceste păreri nu sunt adevărate.

Lesviodax, cunoscând ctitoria dela Argeș a lui Cosma, a crezut că el trebuie să fi fost de loc din părțile acestea; iar cel care a introdus nota grecească din condica sfântă, a amestecat, credem, persoana episcopului Cosma, cu a altui Cosma, arhimandrit din Buzău, care, la 1757, a candidat, cu Rafail greul, la scaunul episcopiei Buzăului și care în adevăr era localnic din acel județ.

Acum de curând însă, d. *Silviu Dragomir*, profesor la uni-

1) Istoria bisericească 1845, pag. 406.

2) Condica Sfântă, edit. G. Enăceanu 1886, pag 241.

versitatea din Cluj, într'o însemnată scriere³⁾, povestind luptele românilor ortodoxi din Ardeal cu catolicii și cu uniții în veacul 18, ne zugrăvește, între altele, pe temeiul numeroaselor documente ce publică, și câteva figuri mărețe de mireni și de popi cari s'au distins în aceste lupte printr'un zel deosebit și cari, din această pricină, au suferit tot felul de silnicii ca: prigoniri, bătăi, schingiuiiri, întemnițări grele pe zeci de ani, ș. a. În șirul acestor mucenici ai neamului, vedem figurând și un *Popa Cosma din Deal*⁴⁾, prezentându-ni-l ca pe unul din cei mai energici și mai neînfrițați luptători pentru apărarea legii strămoșești. În rezumat, iată ce ne spune despre el:

Popa Cosma din Deal, s'a preotit la 1745 în Țara Românească, de mitropolitul Neofit I. Intors acasă, intră îndată în luptă aprigă împotriva uniților, ajungând unul din cei mai temuți ațâțători. Lupta o duce el până pe la anul 1756. În anul 1751, fu prins și aruncat în temnița din Alba Iulia, unde a stat peste un an de zile. Soția sa cu un prunc, cum și bătrânul său părinte, au fost și ei prinși, legați și închiși în temnița din Sebeș, unde pruncul moare de frig și de mizerie. Cosma scapă din închisoare la 1752, datorită stăruințelor ministrului rusesc de pe lângă Curtea din Viena.

Ministrul, ocrotitorul său, prin intrigile catolicilor din Viena, este înlocuit și el chiar în acel an. Cosma, rămas fără niciun sprijin și în primejdie de a fi din nou prins și închis și temându-se să nu îndure soarta celorlalți, dintre cari mulți au pierit uitați prin temnițe, fuge în Țara Românească.

Domnii din Sebeș, împreună cu popii uniți, în timp de 10 ani, de 28 de ori l-au tot urmărit ca să-l mai prindă și să-l închidă, dar nu au mai putut să-l mai găsească.

El își aflase acum adăpost sigur lângă prietenul și colegul său de luptă *Nicolae Pop* din Balomir, care, supt numele de călugărie *Nichifor*, ajunsese arhimandrit și mare egumen la vestita mănăstire din Curtea-de-Argeș.

De aci, Cosma, fiindu-i mai la îndemână, când găsia prilej, adeseori făcea incursiuni pe neașteptate în Ardeal, pentruca să susție mai departe agitația și să îmbărbăteze pe românii ortodoxi la luptă și împotrivire. Tot în acest timp, colindă el satele, cercetând și adunând faimoasele rapoarte pe cari le înaintează mitropoliei din Carlovitz și pe care d. Dragomir le publică pentru întâia dată în cartea sa.

Luptele acestea confesionale, care se duc cu înțetire, mai ales între anii 1744---1762, au dat prilej la o serie de emigrări din Ardeal în Țara Românească. Masse mari de Români, ca să scape de prigoniri și să-și mântuiască sufletul, părăseau satele și, trecând munții prin cărări tănuite, urmând adesea pe popii

3) *Istoria dezrobirii religioase a Românilor din Ardeal în sec. 18-lea*, 1920---1930, 2 volume.

4) Sat în Ardeal, lângă Săliște.

lor, se așezau prin satele mai puțin populate de supt munți sau întemeiau chiar sate noi⁵⁾.

Aceste emigrări de țărani se întetesc mai ales din anul 1750, când Grigore II Ghica Voevod, printr'un hrisov, le dete voie să se așeze în țară, scutindu-i de orice dări.

Numai în părțile nordice ale județului Argeș, în răstimp de 12 ani, au pornit de prin satele din ținuturile Făgărașului și Sibiului vreo 4---5 roiuri de emigranți, începând cu cei cari au urmat pe protopopul Nicolae Pop din Balomir (1749) și sfârșind cu cei veniți de prin părțile Făgărașului cu popa Sofronie (1761---1762).

Cei cari au emigrat, urmând pe popa Cosma, se pare că au venit în țară între anii 1753---1755.

Fugarilor celor ce au venit mai 'nainte cu protopopul Nicolae Pop din Balomir, li s'au dat loc de așezare în *Vatra mănăstirii*⁶⁾ din satul Flămânzești. Cei veniți după aceea cu popa Cosma, mare parte din ei s'au așezat tot în vatra mănăstirii, iar ceice nu au mai avut loc, și-au găsit rostul prin cătunele și satele de prin prejur (Marina, Valea Uleiului, Valea Donului).

Cum însă noua colonie crescuse mult și creștinii simțeau acum nevoie de a avea o biserică a lor, Cosma s'a hotărât să ridice, pentru credincioșii săi, o biserică, drept mulțămire lui Dumnezeu, că i-au scăpat de supt robia religioasă și i-au îndreptat spre limanul mântuirii. Impreună cu 2 coloniști mai înstăriți: *Ivan Moța și Stanca diaconeasa*, el pornește zidirea și, în scurtă vreme, ridică biserița care ființează și azi supt numirea de „biserică mitropolitului Cosma⁷⁾ sau „bolnița“. Data zidirii nu se cunoaște, dar se pare că s'a zidit între anii 1755---1757.

Înlăuntrul bisericii, deoparte și de alta uși dela intrare, se văd zugrăvite chipurile lor ca ctitori întemeetori, în dreapta: *Cosma ierei*, iar în stânga: *Ivan Moța și Stanca diaconeasa*, îmbrăcați în frumosul port din părțile Săliștei⁸⁾.

Popa Cosma, care se pare că, pela 1756, se va fi hotărât să-și încheie definitiv activitatea sa în Ardeal, va fi servit poate câtăva vreme la însăși ctitoria sa.

În acest timp, pierzându-și soția, a intrat în monahism, trăind apoi, sau în obștea călugărilor mănăstirii, sau trecând, îndată după călugărire, ca preot la mitropolia din București.

Lucru sigur e că, la 1764, când a fost ales episcop la

5) *Flămânzeștii-Ungureni*, lângă Curtea de Argeș; *Săliște*, pe apa Lotrului, ș. a.

6) *Vatra mănăstirii*, unde s'au așezat primii emigrați, se întindea cam de unde e zidită biserica, spre nord, până la locul numit „Ruina Radovanului“.

7) Tot astfel e numită și în *Catagrafia eparhiei Argeșului din 1808*, publicată de d. Șt. Berechet, după un manuscris („Bis. ort. română“, 1922, nr. 9).

episcopia vacantă a Buzăului în locul lui Rafail, el era protosinghel la mitropolie și omul de încredere și iubit al mitropolitul Grigorie ⁹⁾. Din actul alegerii, se vede că împreună cu el, au mai candidat doi arhimandriți, dintre cari unul, era arhimandritul *Nichifor*, egumenul mănăstirii Argeșului, fostul său coleg de luptă din Ardeal ¹⁰⁾.

Mitropolitul Cosma, în tot timpul păstoriei sale, nu a încetat de a se îngriji de ctitoria sa. Cât a fost episcop la Buzău, a căutat să desăvârșească așezământul său, făcând, împrejurul bisericii, un rând de chilii, a zidit o cișmea în curte ¹¹⁾ și a înzestrat biserica cu două clopote ¹²⁾.

Ceva mai târziu, Cosma închină biserica sa mănăstirii, spre a servi de *bolniță* și *metoh*, fără a înceta însă vreodată, de atunci și până astăzi, de a fi și biserică de enorie a satului.

Pe temeiul acestor scurte însemnări, cred că se poate afirma acum, fără nicio umbră de îndoială, atât origina ardeleană a mitropolitului Cosma, cât și identificarea lui cu popa Cosma din Deal, inimosul și activul apărător al ortodoxismului în contra uneltirilor de prozelitism, atât de brutale, ale uniților și catolicilor din Ardeal ¹³⁾.

C. N. MATEESCU

Profesor

Inscripția de pe clopotul cel mare al bisericii mitropolitului Cosma:

„Acest clopot s'a făcut de Cosma episcopul Buzeului și s'a dat la biserica noastră ot Curtie de Argiș și s'au dat metoh la sfânta mănăstirea 1784 iar acum anul 1792 s'au prefăcut de robu lui Dumnezeu Partenie arhimandrit Argișanu“.

Această inscripție s'a copiat de pe clopotul cel mare în anul 1910. Tot această inscripție era întocmai săpată și pe clopotul cel mic. Ambele clopote s'au luat de nemți la 1917.

C. N. MATEESCU

8) Ar fi bine dacă cineva ar scoate în fotografie sau în pictură chipurile lor, căci poate în scurtă vreme să se nimicească de fum și de neglijare.

9) Prietenie strânsă între ei s'a legat mai ales de când au fost împreună într'o misiune în Rusia. Mitropolitul Grigorie trebuie să fi stăruit mult pentru alegerea lui Cosma de episcop la Buzău.

10) *Condica Sfântă*, pag. 175---176.

11) Atât chiliile cât și cișmeaua cu vremea s'au ruinat și s'au nimicit.

12) Clopotele au fost refăcute la 1792 de Partenie egumenul mănăstirii. În 1917 au fost luate de nemți.

13) Toate datele referitoare la popa Cosma, până la fuga lui în Țară, sunt luate din scrierea d-lui Silviu Dragomir citată mai înalut.

O PROPUNERE.

P. S. Arh., *Grigore Botoșăneanu*, în articolul *Turburările religioase*, tipărit în rev. „Bis. Ort. Rom.“, anul 50 nr. 1, la pag. 29, după ce citează cuvintele Sf. Ap. Petru, despre care Sf. Pavel spune: „în care este câte ceva greu de înțeles, ceiace ne învățații și cei neîntăriți răstălmăcesc, ca și pe celelalte scripturi, spre peirea lor“ (2 Petru 3, 16), zice, întrebându-se; „și când oare au fost cele mai haotice restălmăciri, dacă nu astăzi? Cu drept cuvânt, putem spune că acum s'au încurcat limbile, este un babilon“.

Foarte adevărat, aceasta este realitatea, o spunem și noi cești dela sate, unde babilonul pare mai întins ca la orașe, din unele puncte de vedere. Aici, zice Prea Sfinția Sa, „preotul are absolută nevoie să adâncească și studiile ce sunt în legătură cu Sf. Scriptură. In deosebi, trebuie să se ocupe cu Exegeza, cu Ist. Bisericii, dogmatica, etc., și mai ales cu Dreptul Bisericesc, studiind în amănunt canoanele sfintelor sinoade ecumenice și locale“, accentuând acest din urmă punct.

Nici nu se putea o propunere mai bună, căci este cea adevărată. Aici însă venim și noi cu mărturisirea noastră. Oricâtă bună voință și râvnă am avea la studii, nu o putem arăta, căci n'avem pe ce citi, fiindcă nu ni se trimit cărți.

Pot eu oare, preot de țară, cu un salariu mizerabil și nedat la vreme, să-mi procur astfel de opere, în care sunt cuprinse aceste studii auxiliare ale Sf. Sinod? Pot eu oare, când astăzi trebuie să ai mai multă milă ca oricând și să-i faci creștinului și pe gratis, căci n'are un ban nici măcar pentru sare? Și doar astăzi, mai mult ca oricând, avem nevoie de o cât mai întinsă cultivare a spiritului, ca să nu cădem în greșală, mai ales noi, cești tineri, cu studiile neînchegate.

Suntem nevoiți să stăm în întuneric, din cauză că operile de cuprins teologic sunt nespuse de scumpe. Aceasta face ca noi să nu putem fi „ostenitori în cuvânt și întru învățătură“ după porunca Sf. Ap. Pavel. Așa, de pildă, „Dogmatica Bis. Ort. Răsăritene“ de *Hristu Andrutso*s, profesor la facultatea de teologie din Atena, traducere de Dr. *Dumitru Stăniloae*, costă 400 lei¹⁾.

Despre această lucrare, P. C. Arhim Scriban, zice: „o asemenea carte se citește foarte ușor, cu multă alipire a inimii și interes al minții. Este cu totul altceva a citi această carte, decât a citi, de pildă, *Dogmatica* lui Silvestru al Canevului“²⁾. Și în alt loc spune: „din această Dogmatică, înveți mult mai mult decât din altele“³⁾. Cum să învăț eu, când nici n'am văzut-o? Dintr'a lui Silvestru nu se mai găsesc vol. I și II.

1) Vezi *Bis. Ort. Rom.* an. 48, nr. 6, pag. 608.

2) *Idem* pag. 613.

3) *Idem* pag. 612.

Apoi „Canoanele Bis. Ort. însoțite de comentarii“, de Dr. Nicodim Mîlaș, trad. de Pr. *Uroș Covincici* și Dr. *Nicolae Popovici*, Vol. I, partea I și II, costă 600 lei. Și despre această operă P. C. Arhim. Scriban are cuvinte de laudă. El spune: „cine va citi de pildă, despre canoanele sfinților Apostoli, va afla noutăți și bogății de cunoștințe, care sunt o plăcere și o ridicare în mare cinste a științii Dreptului nostru Bisericesc, prin atâtea materiale pe care ni le scoate înainte“⁴⁾. Ea trebuie să fie o colecțiune de canoane, „modernă, critică, comentată și complectă“, cum a numit-o I. P. S. S. D. D. Dr. Miron. Patriarhul nostru. Este ea, dar noi, bieții preoți de la țară, n'avem fericirea să ne împărțăm din isvoarele ei, din pricina vitregiei vremurilor în care trăim. Și apoi, când te gândești, că asta este cărna care ne-ar conduce în marea și greaua sarcină a duhovniciei, decât folos real ne-ar fi!

Apoi „Teologia Pastorală“, vol. I, de N. Brânzeu costă 350 lei; *Comentar* de Dr. V. Gheorghiu 320 lei; *Introducere în Noul Testament* 560 lei; *Introducere în Vechiul Testament* de Dr. Tarnavski, 400 lei; și multe alte cărți care ne-ar mai trebui, pe lângă acestea care ne sunt de strictă trebuință.

Mi se va imputa poate, că ce-mi trebuie aceste cărți?, n'am cărțile la seminar? Da le am, dar acelea îmi ajungeau ca școlar. Acum, ca preot, nu mai sunt îndestulătoare.

Acestea spuse, venim și noi cu o propunere, sau mai bine, cu o rugăminte, și anume: rugăm pe Prea Sf. Grigorie și pe toți prea venerabilii noștri Prea Sfințiți, să ne vină în ajutor ca să mijlocească, cu autoritatea Prea sfințiilor Lor, punând un cuvânt pe la casele de editură, să tipărească mai eften astfel de cărți, căci clerul este sărac, fiindcă numai atunci ne vom putea cultiva și feri de întunec și neștiință. Iar dacă aceasta ar fi greu de împlinit, pentru că hârtia este scumpă, și tiparul deasemenea, noi am fi mulțumiți, ca măcar să ne facă un fel de îngăduință și să putem plăti pe așteptate; cel puțin cărțile care le putem găsi la „Tipografia cărților bisericesti“. Ar fi timpul să se rezolve odată criza cărții.

Acestea sunt propunerile sufletului nostru, tânăr și lacom de cunoștințe teologice. Să nădăjduim că una din două se va realiza!

Pr. M. BOGOS
Isaica, Fălcu

4) Vezi Bis. Ort. Rom. an. 48, nr. 7---8, pag. 783.

.....

Când o societate este zdravăn unită, sinuciderea sunt rare, nefiind de cele mai dese ori de cât cazuri patologice. Trebuie împrejurări excepționale ca un individ să încerce să evadeze din grupul său social, când se simte în cadrul său natural, în armonie și în înțelegere cu semenii săi.

MAURICE PALÉOLOGUE,

fost ambasador al Franței în Rusia, în „Fortele Spirituale ale Rusiei“, despre stările de azi din Rusia, care au dus la multe sinucideri ale intelectualilor.

STAREA CIVILĂ ȘI CEREMONIA RELIGIOASĂ

În România, după legile în vigoare, oricine voiește să se căsătorească trebuie mai întâi să îndeplinească formele stării civile, adică să se prezinte la notarul comunei, care încasează câte-va sute lei pentru timbre și taxe de afișare și apoi, după 12—14 zile, cheamă mirii, pentruca să-i întrebe, dacă de se căsătoresc cu voie liberă, și-i trece în registrul stării civile pentru căsătoriți, eliberându-li buletinul de căsătorie, pentru a li se putea celebra căsătoria religioasă de către preoți în biserică. Însă legea nu obligă pe nimeni, să se cunune și religios, bisericește. Pentru statul român, ajunge declarația dela primărie. Este taman ca în *Sovietia*, cu unica deosebire, că acolo desfacerea unei așa căsătorii este foarte ușoară: simpla declarație la primărie, că nu voiesc să mai trăiască împreună, pe când în România doritorii de despărțenie trebuie să mai plătească vr'o 5—6000 lei pe avocați, ca să li dea despărțenia gata prin judecătoria.

Cei căsătoriți numai la primărie sunt în fața Biserici simpli *concupinari* și preoții sunt datorii a-i trata în consecință. Astfel de concubinari nu au voie să figureze ca nuni, ca cumătri, nu au voie să fie aleși în consilii parohiale și este cu totul oprit să fie primiți la sf. Precestanie. Iar la moarte nu se poate intra cu ei în sf. Biserică, pentrucă astfel de oameni toată viața lor au desconsiderat poruncile dumnezeiești și bisericești și ar însemna o hulă față de Dumnezeu, când ar fi băgați cu sila în biserică, măcar ca morți, pentrucă atâta timp cât au fost tari și sănătoși, nu voiau să asculte glasul Bisericii.

În Bucovina și Basarabia, introducerea stării civile nemolipsind încă prea tare pe poporul credincios, acesta se cunună și bisericește, însă este prost exploatat și prostit de notarii comunelor, cari se fac „popi”, oficiind și căsătoria religioasă. În felul acesta, își însușesc atribuțiuni ilegale, ba chiar criminale, bătându-și joc de credința creștinilor, degradând funcțiile bisericești, făcându-se săvârșitori de cele sfinte. Ei bine! Cine li îngăduiește să facă astfel de fapte blasfemătoare? nu credem să intenționeze formarea de secte noi. Iți vine pe deoparte a râde, pe de altă parte te apucă groaza.

Este datina din vechi, din bătrâni, că mirii, înainte de cununie, vin la preot, ca să fie ascultați rugăciunile, cu care prilej li se dau, din partea păstorului sufletesc, diferite îndrumări duhovnicești pentru viața ce li stă înainte, mirii aducând și obicinuitul „*poclon*”, care constă din colaci, vin, etc., cu cari daruri preotul îi binecuvintează pe miri, ca nici când în viața lor să nu fie lipsiți de ele. Primarii și notarii pretind și ei cu forța, ca mirii să li aducă și lor aceste daruri *chiar în dublu*, ceea ce îngreue pe miri peste măsură. Apoi masa dela primărie se așterne în verde, se aprind lumini, se pun pe masă icoane, crucea, mirii pun mânilor pe cruce și jură dragoste, credință și legătură vecinică între olaltă, după o formulă anume făcută de notar, primarul fiind încins cu tricolor. Li se țin

apoi cazanii și li se spune, că: „*sunteți gata cununăți*“, că această cununie ajunge, nu trebuie alta. Cununia dela Biserică este numai o cununie de *paradă*. In felul acesta notarii săvârșesc ceremoniile religioase. Ciudat lucru, că notari se erijiază în popi, se vede că de ritul masonic ¹⁾.

Rugăm ca Sfântul Sinod să binevoiască a interveni la Ministerul de interne, pentru ca să li spună notarilor și primarilor mai clar și mai precis: ce *au* de făcut și ce *nu*, că dănșii dărâmă credința. Onoare excepțiilor!

Preot MIHAI REGUȘ.

OMISIUNILE REGULAMENTULUI

pentru ocuparea vacanțelor de preoți ajutători și parohi unde nu se practică alegerea.

Cu credința tare că voi aduce un netăgăduit serviciu fraților preoți, în ce privește drepturile candidaților la mutări și hirotonii, cum și că voi limpezi sensul cuvintelor „prin înaintare“, scriu aceste rânduri, pe cari forul superior al Bis. creștine ort. române, de-l va găsi bun, cred că va adăoga omisiunile și va preciza golurile actualului Regulament în vigoare ²⁾.

Sunt foarte dese greutățile pe care le întâmpină candidații și impasurile la cari sunt puse organele superioare. Care-i atunci cauza?

Anumitele omisiuni. Spre a vedea mai limpede omisiunile, voi arăta întâi pe scurt cuprinsul actualului regulament și apoi voi adăuga și observațiunile mele.

Cuprinsul:

Art. 1 privește formele îndeplinite de organul respectiv pentru publicarea vacanței.

Art. 2 cuprinde termenul și actele necesare pentru candidare.

Art. 3 cuprinde modul cum se completează o vacanță: prin înaintare, mutare sau o nouă hirotonie.

Art. 4: documentele necesare celui care cere mutarea.

Art. 5: cu părerea protopopului respectiv, relativ la candidați.

Art. 7 cuprinde dreptul chiriarhului respectiv de a numi, atunci când candidații nu sunt în regulă, raportul consiliului neîntemeiat, evitarea unei noi publicațiuni.

Tot art. 7 prevede clar că'n parohia vacantă — de paroh — dacă este un ajutător, el are prioritatea prin înaintare și cu condițiuni.

Art. 8 cuprinde prioritatea candidaților, în lipsa celui prevăzut la art. 7 (pr. ajutător), și anume: I. preoții parohi, II. preoți

1. Dați-ne deslușiri mai multe unde s'a făcut aceasia, ca să putem scrie și noi.—Nota Arhim. *Scriban*.

2. Regulamentul. Vol. III. C. Costescu. 1931, pag. 383.

ajutători din eparhie și III. preoții cu condiții superioare din altă eparhie.

Art. 9 vorbește de gradul candidaților. De la art. 10—12, inclusiv, pentru hirotonie, rămâne art. 13, privitor la preoții ajutători, și 14, cu aplicarea.

Acesta este pe scurt cuprinsul actualului Regulament în vigoare ¹⁾.

Din momentul punerii în aplicare și până astăzi, s'au perindat multe cazuri, cari nu intrau și nici nu intră în cadrul acestei legi, în mod clar, ci din cauza largilor interpretări ce se dau sus numitelor articole.

Integritatea acestui regulament, care să fie o icoană fidelă a drepturilor candidaților și posturile în drept a le ocupa, lipsește. Din această cauză, se întâmplă năvala cererilor de candidați, ce inundă chiriaria, și nemulțumirea multor candidați.

Care sunt omisiunile observate?

În Biserica ort. rom., avem trei posturi deservente pe la bisericile mai însemnate: 1. Diacon, pr. ajutător și pr. paroh.

Prin postul de diacon, creat la o biserică, și interpretarea actualului regulament, se evită posibilitatea posturilor vacante de preoți, de a fi ocupate fie de preoți ajutători, fie ei și parohi ²⁾, ci de diaconii ne prevăzuți de articolele actualului Regulament. Diaconatul este primul post de plasare—la o biserică importantă—locul cel mai bun—atât al celor merițoși, cât și viceversa. Când mai putem noi, ajutori și pr. parohi, a fi preferați în aceste cazuri—cu toate condițiile superioare?

Ne oprim la această etapă—omisă din Regulament, care nu prevede dreptul și stadiul de candidare al diaconului.

În ce raport se găsește diaconul față de preot? Desigur, lăsând la o parte gradul de studii necesare candidatului, este punctul sacerdotal. Sunt pe aceeași treaptă de egalitate? Nu. Dar acolo unde-i o vacanță de preot și deservesc 2 diaconi, care va fi aprecierea în postul de preot? Este greu de a aprecia doi egali, dar pe diacon în raport cu preotul—în ce privește candidarea?

Deci regulamentul nu specifică raportul dintre diacon și preot în ce privește ocuparea unui post de preot.

Art. 3. Referitor la complectarea vacanței prin înaintare, transferare și hirotonie, lipsa de precizie a cuv. „prin înaintare”, aduce impedimentul candidaturii dintre preot și diacon. Dar, dacă acest cuvânt al înaintării este, în consensul art. 7, al înaintării unui preot ajutător, dece atunci, la vacanțe de preoți, sunt preferați diaconii? Prin înaintare? Nu intră diaconul în sensul cuvântului din al III-lea rând, cu o nouă hirotonie? El trebuie mai întâi hi-

1. Regulamentul. Vol. III. C. Costescu. 1931 pag. 383.

2. Cazul Catedralei din T.-Măgurele.

rotonit preot și apoi egal în drepturi la candidare. Dacă nu-i așa, atunci cazul trebuie precizat. Cum?

Iată și aici lacuna cuvintelor de complectare neprecizate încă.

Art. 5. Raportul activității se încheie de protopop. Nici art. 4, și nici 8, nu precizează, în ce privește mutările — relativ la art. 5, cu raportul protopopului, în caz de mutări: între doi preoți de oraș și între un preot de țară și unul de oraș—când s'a ivit o vacanță la oraș⁴). În ce măsură trebuie apreciată activitatea unuia cu un cadru restrâns, ca la țară, și în ce a celui cu mijloace și mediul deosebit de la orașe? Nu mai vorbim de activitatea diaconului, care depinde de preotul paroh.

Raportul protopopului trebuie publicat în foaia oficială spre a lua cunoștință și candidatul, atât de aprecierea organului respectiv, cât și de numărul și numele candidaților; iar în lipsa de adevăr să aibă timp a dovedi.

Precizarea este necesară și'n raportul consilierilor epar. secția bis. cu chiriarhul, în ce privesc designările candidaților în regulă.

Foaia oficială, în caz de vacanță, titulează: „Se publică concurs“. Chiar art. 1.

În ce constă concursul? Să depună candidații examen? Nu s'a văzut.⁵) Ar trebui cel puțin secția practică (Liturgica, omiletica și sectologia cu aplicațiuni). Dacă nu este aceasta concursul, atunci care-i? Examinarea raportului unui protopop ce nu se cunoaște, sau nota diplomei universitare, cu calificativul comisiei examinatoare? Să se precizeze în regulament, în ce constă concursul, și bine ar fi dacă s'ar depune examenul practic. Cu nota diplomei și a concursului, s'ar face o justă apreciere. Comparăm complexitatea posturilor din învățământul superior și învățământul normal primar. Legea prevede clar că un post vacant se ocupă în ordinea clasificației, și de aici și deducerea celui ce solicită candidatura.

La fel se procedează și'n ierarhia militară, ca și'n ocuparea funcțiilor administrative de stat.

Prin actualul regulament al bisericii ort. române, nota clasificației — prin care se constată elementul ce solicită — este lăsată pe ultimul plan sau cel puțin nu se vorbește de loc.

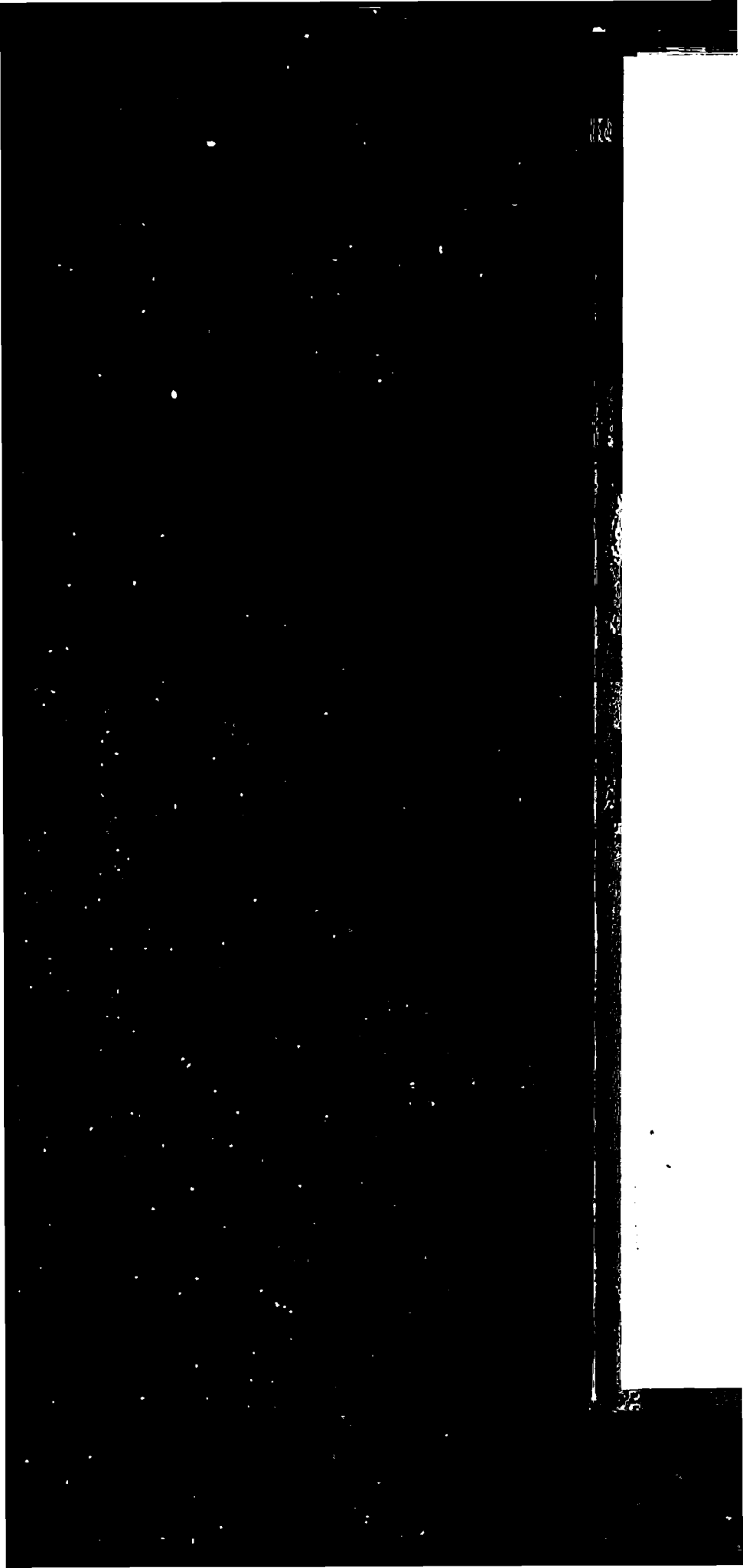
Acestea sunt omisiunile și adaosurile ce trebuiesc făcute actualului Regulament pentru a se hotărâ caracterul legii de bună și dreaptă, fără părtinire și suspiciune, iar în ce privește influența politică, i s'ar pune capăt, odată pentru totdeauna.

In rezumat:

1. Raportul dintre diacon și preot candidați la o vacanță.
2. Precizarea cuvântului „prin înaintare“, din art. 3, la cine se referă? La diacon sau la pr. ajutător, conf. art. 8?

4. Preoții de la țară candidează la orașe, ceilalți nu la țară.

5. Ba s'a văzut. La Mitropolia din București s'a făcut. Am fost și eu în comisiunea de examen. Am examinat din cântări, tipic, predici. — Nota Arhim. *Scriban*.

3. Publicarea raportului ca just, din partea protopopului respectiv, spre cunoștință și susținere.

4. Precizarea concursului, în ce constă? și admiterea examenului practic.

5. Norma de aprecierea candidaților:

a) Nota clasificăției; b) Vechimea în preoție; c) Legăturile familiare cu postul ce solicită; d) Ca notă hotărâtoare, rezultatul examenului depus în fața comisiunii și a Chiriarhului—adunat cu nota clasificăției⁶⁾.

Pr. ANDREI MUSTĂCIOSU

Șegarcea-Vale, Teleorman.

CHARLES KINGSLEY CA PREDICATOR *)

Mă chibzuiseam, spune el, să străbat Psalmul nostru pas-cu pas, dar în săptămâna din urmă s'au petrecut între noi lucruri atât de triste, încât m'am simțit dator să mai vorbesc încă odată azi cu voi, despre aceste lucruri și să cerc, dacă va fi cu putință, să mișc pe cei ușurateci, ca să se înțeleptească și să cugete, în vremea aceasta, cele ce sunt pentru pacea lor.

De trei ori într'o zi, clopotul morții a sunat în turnul nostru, și în enoria noastră zac astăzi cinci morți. Cinci ființe omenești, tineri și bătrâni, prin care trebuie să se îplinească adâncul înțeles al cuvintelor din fruntea cuvântării noastre: „Lua-vei duhul lor și se vor sfârși și în țărâna lor se vor întoarce“. Și ziua în care s'au petrecut trei din acele întâmplări ale morții era tocmai ziua Înălțării la cer, ziua în care Domnul și Mântuitorul nostru, s'a suit la ceruri, de unde va să trimeată peste noi pe pământ Duhul său, cel de viață-dătător. Aceasta a fost o ciudată potrivire: moartea părând că biruie asupra creștinilor, în însăși ziua în care viața a biruit prin însuși Iisus Hristos. Dacă e așa, hai să vedem dacă moartea nu are nicio legătură cu ziua Înălțării. Să vedem dacă o cuvântare despre moarte nu este o cuvântare potrivită pentru Duminica după Înălțare. Să vedem dacă cuvintele puse în fruntea cuvântării noastre nu au o vestire despre viață și moarte, de asemenea, o vestire care, în mijlocul vieții, să ne facă a simți că suntem în moarte, și iarăși, că, în mijlocul morții, suntem în viață, că totuși, oricum ar *părea* lucrurile, moartea nu a cucerit viața, ci viața a cucerit și va *cuceri* moartea și că o va cuceri în chipul cel mai deplin, în însăși clipa când murim, și trupurile noastre se întorc în țărână.

Vorbind astfel, spun eu oare cimilituri? Eu socotesc că cuvintele din frunte vor tâlcui cimiliturile mele, pentrucă ele

---

6. Punctul patru (4) se va aplica numai egalilor în media clasificăției. Iar celor inferiori se vor respecta cele trei puncte de la art. 5.

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.“ pe luna Iulie 1932.

ne spun de unde vine viața și de unde moartea. Viața vine dela Dumnezeu. El își trimete Duhul său și lucrurile sunt făcute și el înviește fața pământului. În cele dintâi stihuri al cărții Facerii, noi citim cum Duhul lui Dumnezeu plutea pe deasupra apelor, în vremea plămuirii lor, și cum a adus în viață toate lucrurile. De acela Crezul bine numește pe Duhul Sfânt Duhul lui Dumnezeu, adică Stăpânul și urzitorul vieții. Și cuvintele acelea ne mai spun că El ne dă viață nu numai nouă, care avem suflete nemuritoare, ci și la tot ce se află pe fața pământului. Căci Psalmul vorbește despre toate, nu numai despre oameni, despre dobitoace, pești, copaci, râuri, stânci, soare și lună. Toate acestea au și ele viață într'însele. Nu o viață ca a noastră; totuși voi vorbiți drept și cuminte când spuneți „Acest copac e viu, cellalt e uscat. Această apă curgătoare e apă vie, e dulce și proaspătă; dar dacă e ținută în nemișcare, începe a se cloci, viața zboară din ea și un soi de moarte vine asupra ei, se strică, ajunge nesănătoasă și nu mai este bună de băut“. Aceasta e o gândire adâncă,.. cum în orice se găsește un fel de viață, chiar și în petrele de sub picioarele noastre. Se înțelege, nu vreau să spun că petrele pot cugeta ca noi ori să simtă ca dobitoacele sau chiar să crească, după cum se întâmplă cu pomii; vreau să spun că viața lor le păstrează precum sunt, fără schimbare sau sfărâmare. Voi auziți oameni care sapă în adâncurile pământului ori sfărâmă peatră, vorbind cu adevărat despre viața stâncii. Acea peatră, spun ei, a fost tălată din stânca vie, înțelegând stânca așa cum este în pământ, sănătoasă și tare. Ea ar rămânea astfel până la sfârșitul lumii, dacă noi n'am scoate-o din locul unde Duhul lui Dumnezeu a rânduit-o să fie și n'am aduce-o în aierul deschis și în ploaie, unde nu este locul ei a fi. Și atunci voi veți vedea că viața petrei începe să se scurgă dintr'insa, bucățică cu bucățică, că ea crapă și pierе, că, în puțină vreme, se fărâmă și ajunge praf. Alcătuirea ei sau, așa zicând, viața ei, se încheie și atunci ce? rămâne peatra pe totdeauna fără folos? Nu. Aici este marea și binecuvântata taină, cum Dumnezeu totdeauna scoate viață din moarte. Când peatra s'a fărâmat și nu mai este din ea decât praf și lut, se preface în pământ. Insuși acest pământ, pe care voi îl arați, nu este alta decât ruina unor vechi dealuri. Țarina, pe care voi o săpați pe câmpuri, odinioară a făcut parte din vreun munte, care era numai peatră, mai sfărâmicioasă sau mai tare. Apele l-au tot ros, l-au mâncat și a ajuns a fi pământul rodnic de azi.

Minunat lucrul Dar tot celce și-a bătut mîntea cu aceste lucruri poate să vă spuie că ele sunt adevărate. Tot celce a trăit la munte trebuie să fi văzut aceste lucruri petrecându-se, trebuie să știe că mai întâi pământul din văile munților s'a făcut în felul acesta, iar apoi el își păstrează rodnicia lui an cu an, prin șivoaiele care se scurg de pe munte în vale. De aici vine că pământul rămas uscat, pe urma râurilor sau a mărilor, de obicei e atât de roditor.

Și cum rămâne cu acest nămol? El începe o nouă viață. Rădăcinile buruienilor îl sug, sărurile care se găsesc în el se prefac în frunze și semințe. Chiar și nisipul nu rămâne fără în-trebuințare. El intră în alcătuirea tulpinelor de grâu și de ierburii și le dă tărie. Tulpinele grâului n'ar sta niciodată drept în sus, dacă ele n'ar primi nisip din pământ.

Astfel ceiace acum 1000 de ani era o bucată de munte, acum face parte dintr'un ogor de grâu. Până într'un an apoi, acele grăunțe de grâu vor fi fost mâncate, ba poate și paiele în care ele se aflau. Prin aceasta, vor fi *murit*, vor fi intrat în trupurile vitelor care le-au mâncat, și atunci vor începe o nouă viață, a treia. Vor ajunge să facă parte din trupul dobitoacelor sau dintr'al omului. În felul acesta, ceiace acum este osul sau piciorul tău a putut fi cândva o bucată de stâncă, pe coasta vreunui munte, departe de multe poște.

Minunat dar adevărat! Toți oamenii învățați știu că e așa. Tu, dacă cugești la vorbele mele, vei vedea că gândul din ele e plecat din minte sănătoasă. Dar încă și mai minunat! această lume își merge strună calea ei neabătută. Merge astfel după rânduiala lui Dumnezeu.

Ah! Fraților, dacă noi ne-am împlini viața noastră și datoria noastră tot așa de bine cași pământul pe care-l călcăm! dacă noi am asculta de Dumnezeu tot așa de neclintit cum ascultă cremenea! De câte amaruri ale inimii și de câte dureri de cap am fi scutiți, când am face așa!

Ce a voit Dumnezeu să facă din noi? Să fim *bărbați*, să fim *femei* și prin aceasta să trăim ca filii ai lui Dumnezeu, ca mădulare ale lui Hristos, împlinindu-ne datoria noastră în starea în care Dumnezeu ne-a așezat. Aceasta ar fi fost binecuvântarea și slava noastră. Nimic nu poate trăi în altă stare decât în cea în care Dumnezeu l-a rânduit să trăiască. Ia închipuiți-vă că un copac ar putea să se miște ca o vietate și s'ar apuca să facă așa. Ce ar urma? S'ar vesteji și ar peri. Aceasta ar fi însemnat să trăiască protivnic legii pe care Dumnezeu l-a dat-o. Închipuiți-vă că un bou ar voi să mănânce carne, ca leul. Se înțelege, s'ar îmbolnăvi și ar muri, pentru că ar fi voit să trăiască protivnic legii pe care Dumnezeu a pus-o pentru el, adică acela de a mânca iarbă și nu carne și a-și duce viața prin aceasta.

Așa și cu noi. Dacă tu faci fapte rele, pe când voința lui Dumnezeu, după cum ne spune Scriptura, este să trăim în curăție și sfințenie; dacă nu spunem adevărul, pe când legea lui Dumnezeu pentru noi este ca să grăim adevărul; dacă purtăm ură și avem rea-voință între noi, pe când legea lui Dumnezeu este ca să ne iubim ca frații (noi toți ne tragem dintr'un singur părinte, Adam, dar am fost rescumpărați cu toții de un frate, care este Iisus Hristos); dacă încercăm să trăim cași cum n'ar fi niciun Dumnezeu, pe când legea lui Dumnezeu este că omul poate trăi ca om numai prin credință și încredere în Dumnezeu; — atunci vom muri, fiindcă am călcat legea lui Dumnezeu, după care el ne-a rânduit să trăim.

Așa a fost cu Adam. Dumnezeu l-a rânduit să asculte de El, să învețe toate dela Dumnezeu. Adam însă a ales să nu asculte de Dumnezeu; a voit să încerce și să cunoască ceva dela el însuși, câpătând cunoștința binelui și răului. Dar prin aceasta moartea a intrat în el. A ajuns a fi un om nefiresc, mai mult sau mai puțin, un om *rău*, și așa a ajuns a fi un om mort. Astfel moartea a intrat în lume, cel puțin în vremea aceea, prin păcat, prin călcarea legii, care era rânduită a face ca omul să fie cu adevărat om. După cum dobitoacele mor, dacă tu le dai hrană care nu e după firea lor sau dacă, într'un chip oarecare, le împedici a urma după legea pe care Dumnezeu a rânduit-o pentru ele, tot așa și omul moare, fără doar și poate. Și nimenea nu-l poate scăpa de moartea lui, fiindcă a călcat legile pe care Dumnezeu le-a pus pentru el.

Și cum moare el? Cuvintele pomenite ale Psalmului ne spun că Dumnezeu ia dela el suflarea lui și-și întoarce fața Sa dela el. La Dânsul este viață. Când El își ia înapoi Duhul Lui, Duhul vieții dela ceva, fie acela trup sau suflet, atunci acela moare. Moartea a venit prin păcat, prin fapta că omul nu s'a mai potrivit cu Duhul lui Dumnezeu.

Deaceia trupul a murit din pricina păcatului, a spus Sf. Pavel, a fost osândit să moară. A prins în el sămânța păcatului, chiar din clipa când s'a născut. Cu adevărat, moartea a trecut peste toți oamenii.

Foarte trist. Și totuși este încă nădejde, mai mult decât nădejde, este pentru noi încredințare deplină că totuși vom trăi, măcar că murim.

La începutul cuvântării mele, v'am arătat cum nimic din ce moare nu se perde, ci începe o viață nouă și mai înaltă. De aceea trebuie să fim încredințați că aceiași rânduială va rămânea în picioare pentru toți oamenii; că, dacă murim, vom începe o viață nouă și mai înaltă, de vom fi fost *oameni* adevărați, dacă am trăit împlinind legea ființei noastre. Sf. Pavel ne spune hotărât aceasta. Ne spune că nimic nu ajunge la viață, dacă mai întâi nu moare. Atunci Dumnezeu îi dă un trup nou. El ne spune că așa este cu învierea morților; că, murind, noi facem un pas înainte; că suntem semănați întru stricăciune și ne sculăm în nestricăciune; suntem semănați întru neclinstă și ne sculăm în mărire; suntem semănați întru slăbiciune și ne sculăm în putere; suntem semănați trup pământesc și ne sculăm trup duhovnicesc; dacă cum suntem acum pe pământ pământești, după moarte și înviere, trupul nostru va fi din cer, ceresc. Astfel, „când acest stricăcios va fi îmbrăcat întru nestricăciune și acest muritor va fi îmbrăcat în nemurire, moartea va fi înghițită în biruință”. De aceea vă spun: „Nu vă întristați pentru ceice au adormit, cași ceice n'au nădejde în fața morții, pentru că „Hristos s'a ridicat din morți și s'a făcut începătură celor adormiți. Că după cum toți mor în Adam, așa toți vor trăi prin Hristos”.

Iată, toate acestea au legătură cu cuvintele dela început

ale Psalmului și cu ziua înălțării. Căci dacă noi cerem dela Hristos partea noastră, din făgăduința Tatălui ceresc, „de a da Duhul Său cel Sfânt aceluia care-l cer dela El“, atunci fără îndoială putem nădăjdui să fim părtași ai învierii lui Hristos și ai înălțării Lui. Căci zice Sf. Pavel (Romani 8, 10—11): „Dacă Hristos este în voi, trupul este mort pentru păcat, iar Duhul viază pentru dreptate. Iar de locuiește întru voi Duhul Celui ce a ascultat pe Iisus din morți, Celce a sculat pe Hristos din morți va face vii și trupurile voastre cele muritoare, prin Duhul Lui Celce locuiește întru voi“. Aceasta este o binecuvântată făgăduință, că în Hristos, Domnul nostru, noul Adam, care este un Duh dătător-de-viață, după cum El a fost adus la viața prin Duhul lui Dumnezeu, așa vom fi și noi. Astfel se va împlini în noi slăvita rânduială pe care o vestesc cuvintele pomenite ale Psalmului: „Tu, Doamne, trimiți Duhul tău și le faci și înolești fața pământului“.

Se va împlini așa? Da, și încă mult mai slăvit decât se aștepta însuși bătrânul Psalmist.

Cetiți Apocalipsa Sfântului Ioan (cap. 21 și 22) pentru slava pământului înouit; cetiți întâia epistolă a Sfântului Pavel către Tesaloniceni (4, 16—18) despre slăvita înviere și înălțare a celor care au murit în credința Domnului, care a murit pentru ei. Atunci veți vedea ce viitor slăvit vă așteaptă; cum moartea este numai poarta vieții, cum ceiace se adeverește despre tot ce este pe pământul acesta, până la peatra de sub picioarele noastre, se va adeveri de zece mii de ori mai mult pentru oameni, anume că moartea și desființarea este numai trecerea într-o stare mai înălțată a vieții.

Dar aduceți-vă aminte că tot așa după cum noi suntem mai buni decât peatra, asemenea putem fi și mai răi decât ea. Ea nu poate cădea întru neascultarea legii lui Dumnezeu, de acela nici nu se poate bucura de vreo răsplată, ori suferință și pedeapsă. Dar noi putem să nu ascultăm, putem cădea dela chemarea noastră, putem lepăda dela noi legea lui Dumnezeu, ne putem îndărătnici de a urma voința Lui, de a lucra pentru mântuirea noastră înșine. Tocmai pentru că răsplata noastră în viața viitoare va fi așa de slăvită, dacă noi vom trăi după datorie și vom împlini legea noastră, viața credinței și legea iubirii, tocmai de acela și pedeapsa noastră va fi așa de grozavă, dacă noi vom fi cu nepăsare către viața credinței și vom călca în picioare legea iubirii.

Ah, Fraților, alegeți! Moartea este înaintea noastră a tuturor. Va fi ea poarta vieții și mării veșnice, ori poarta morții și nefericirii veșnice? Veți cere slăvita voastră moștenire și veți fi pe totdeauna asemenea îngerilor, făcând voința lui Dumnezeu pe pământ cași în cer; ori veți cădea mai pre jos decât petrele (care trebuie să-și împlinească rostul lor de petre) și, nefăcând voia lui Dumnezeu, veți suferi în dureri veșnice?

Trebuie să faceți una sau alta. Voi nu puteți fi fără sim-

țire, ca petrele, fără bucurie și întristare, fiindcă voi sunteți cu toții duhuri nemuritoare. Voi aveți a fi fericiți sau nefericiți, binecuvântați sau nenorociți pe vecie. Nu este cale de mijloc. Alegeți până nu vine noaptea, întru care nimenea nu mai poate lucra. Viața noastră este numai un abur, care se ivește o clipă și apoi pierce.

„O Doamne, cât de felurite sunt lucrurile tale! Toate întru înțelepciune le-ai făcut; plin e pământul de bogățiile tale. Tu dai făpturilor tale și ele adună; deschizi mâna ta, și ele se umplu de bunătați. Ascunzi fața ta dela ele, și ele se turbură; iei dela ele duhul lor, și ele mor și se întorc în țărână. Trimeți Duhul Tău și ele se zidesc. Tu înolești fața pământului“.

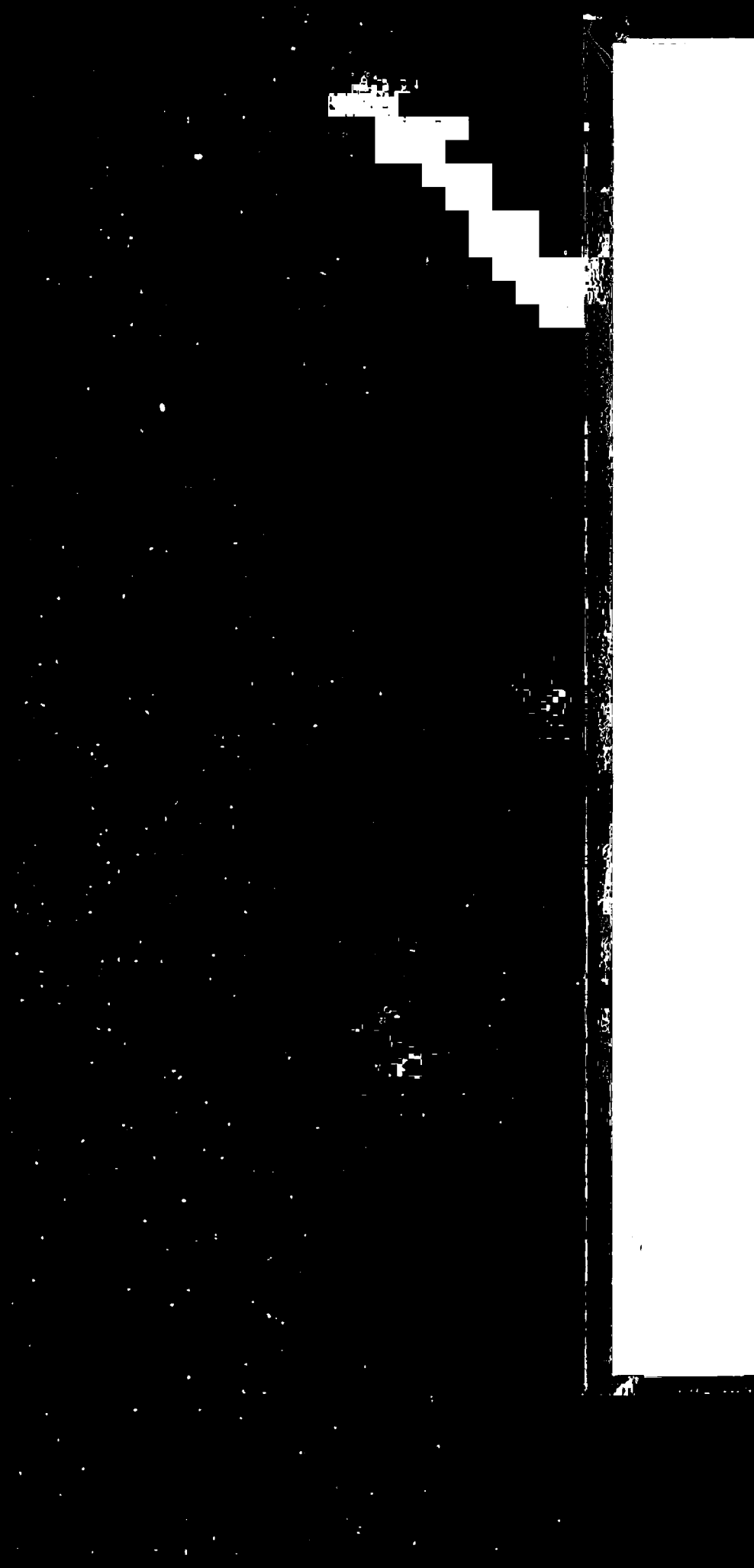
Avem în aceasta o predică întreagă din cuvântările lui Charles Kingsley. Intr'o înfățișare ușoară, cu puțință de a fi prinsă de mintea oricui, avem totuși o noutate de gândire, o tâlcuire destul de adâncă pentru cuvintele Psalmului. Totul este neted și lin, adânc, dar nu greu, așa cum se și cuvenea pentru niște săteni, care erau ascultătorii lui în vremea aceia.

Dacă ne gândim că volume întregi cu asemenea cuvântări ne-au rămas dela el, înțelegem ce bogată comoară avem zestre dela un astfel de cuvântător! ce vână imbelșugată pentru cuvântarea către popor! Este azi o cetire plăcută pentru oricare, nu numai pentru săteni.

Pe când alte cuvântări, din vremuri mai vechi, chiar cuvântări care au avut răsunet la vremea lor, sunt azi greoaie la cetit și-ți trebuie o încordare pentru a le urmări, nu e tot așa cu astfel de predici ale lui Kingsley. Ele se cetesc ușor și azi. Nu au nimic din încărcarea unei vorbiri umflata, nimic din plinul bucăților înecate în podoabe oratorice; dar sunt pline de gândire ușoară, de o frumoasă pătrundere în înțelesul Scripturii, așa de potrivită și pentru omul luminat și atât de mult la mintea oricărui om fără învățatură.

Această înfățișare lesnicioasă a înțelesului, pe care altfel nu-l prinde oricine, este un pas înainte față de felul de lucru al predicii de altădată. În această privință, Kingsley este un meșter al cuvântului, care pune adevărul Scripturii la îndemâna oricui. El face parte din ceata acelor care ușurează predica, dela înfățișarea ei greoaie de altădată¹⁾.

1. În revista *Luminătorul* din Chișinău, numerele (16-17) pe 15 Aug. - 1 Sept., am tratat mai amănunțit chestiunea ușurării Predicii în vremea noastră.

Acum cetitorii au înainte un chip din predica engleză, cea așa de puțin cunoscută la noi, și se pot bucura că au gustat un grai din cele mai vrednice. Meșteșugul scriitorului se simte și în graiul povoveditorului.

Arhm. SCRIBAN.

CRONICA INTERNĂ

REGULAMENT

pentru administrarea bunurilor mitropolitane și episcopale, atribuite pe baza art. 44 din Legea pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române.

CAP. I.

Terenurile de cultură.

Art. 1. — Pe temeiul legii noi de organizare a Bisericii noastre, sancționată prin Înaltul Decret Regal Nr. 1402, din 4 Mai 1925, și publicată în Monitorul Oficial Nr. 97, din 6 Mai 1925, și anume prin dispozițiile art. 44, „Statul dă mitropoliilor și episcopilor spre folosință din proprietățile sale: 1. câte 200 ha. fiecărei mitropolii și câte 100 ha. fiecărei episcopii teren de cultură, ca sesiune mitropolitană, episcopală respective, care se vor administra conform art. 125 din Statut,” referitor la averea casei episcopale și arhiepiscopale; adică se administrează de către un econom al chiriarhului sau de către o comisiune episcopală, sub supravegherea chiriarhului.

Art. 2. Dreptul la folosința veniturilor acestor terenuri revine în mod exclusiv episcopilor și mitropoliților respectivi, cari le întrebuințează astfel cum vor crede de cuviință.

CAP. II.

Pădurile.

Art. 3. — Acelaș art. 44 din lege dă „câte 500 ha. fiecărei mitropolii și câte 300 ha. fiecărei episcopii *pădure*, cari vor fi supuse Serviciului Silvic. Posibilitatea lor anuală de exploatare, stabilită prin amenajament, se va folosi de mitropolii și episcopii, cum vor crede de cuviință, pentru satisfacerea nevoilor lor.”

Art. 4. — Administrarea acestor păduri se face de către organele de conducere prevăzute de Statut pentru administrarea averilor eparhiale în art. 144. Cap. c. lit. a, adică de Consiliul

eparhial și Secția economică și în conformitate cu prevederile regulamentului pentru administrarea afacerilor epitropești în parohii și eparhii, votat de Congresul Național Bisericesc în sesiunea anului 1926, Octombrie 16.

Art. 5. — La bugetul anual se va prevedea într'un articol suma de venituri a acestor bunuri, precum și destinațiunea ce li se dă.

Toate încasările și cheltuelile se vor trece în registrele de contabilitate ale eparhiei.

Art. 6. — Exploatarea se va face pe bază de amenajament aprobat de organele silvice ale Statului, pentru fiecare mitropolie sau episcopie.

CAP. III.

Intrebuințarea veniturilor.

Art. 7. — Pădurile, fiind date de Stat pentru necesitățile episcopilor și mitropoliilor ca instituțiuni, veniturile vor fi întrebuințate în mod exclusiv în folosul lor și al instituțiunilor pendinte de ele.

Art. 8. — Organele eparhiale sunt obligate a observa următoarele norme privind întrebuințarea veniturilor, dupăce, bine înțeles, se vor scădea cheltuelile ocazionate cu exploatarea și administrarea:

a) material lemnos pentru încălzitul palatului, cancelariilor și tuturor dependențelor episcopale, inclusiv locuința arhierilor vicari;

b) material lemnos pentru construcțiile și reparațiile edificiilor eparhiale sau mitropolitane;

c) restul va fi vândut, iar sumele rezultate se vor întrebuința potrivit hotărârii organelor arătate la art. 4, pentru celelalte necesități ale eparhiei și instituțiunilor culturale, economice și filantropice din eparhie.

Când împrejurările vor permite și cere, se vor destina acestor instituțiuni, în limita posibilităților, chiar anume cantități de lemn.

Votat în ședința St. Sinod, în ziua de 20 Mai 1932.

Președinte Patriarh, (ss) **MIRON**.

Secretar, (ss) **ILARION BĂCĂOANU**.

Iarăși problema culturală la sate.

În ziua de 22 Maiu a. c., la ceasul 15, a sosit în satul *Cos-tienii*, Com. *Zoița* Jud. Râm.-Sărat, d. N. D. *Petrescu-Zoița*, inspector Șef în învățăm. sec. reg. Buc., însoțit de mai mulți inspectori din serviciul de învățăm. București, precum și de d. Prefect al Jud. și Medicul primar și alte autorități în subordine, școlare și administrative. Scopul acestei poposiri în această parohie a fost inaugurarea unei „Biblioteci ambulante“, purtând numele Primului Ministru al țării N. Iorga, și organizată de serviciul de învățământ Buc. Iată cum s'a desfășurat această solemnitate:

Încă dela orele 13, lumea a început, cu mic cu mare, să

pornească spre școală, unde era pregătită primirea oaspeților. La școală, s'au înălțat steaguri, și serbarea a fost întocmită de organizația locală, în curtea și fața școlii.

Pălcuri-pălcuri veneau, și de prin satele vecine, căci auziseră despre ce este vorba. În adevăr, tot ce-i mai de frunte în comuni, a ținut să fie de față la deschiderea acestei biblioteci. Curtea școlii a fost neîncăpătoare și chiar și școala. Câțiva călăreți, în frumosul port național, orânduți din vreme, au întâmpinat pe oaspeți. Îndată au început a se zări 3 mașini, care înaintau cu greu, prin mulțimea curioasă și nerăbdătoare. Opresc în fața școlii. Aici, școlarii, în frunte cu învățătorii, au primit pe aleșii maeștri ai culturii. La scoborâre, au fost întâmpinați, în uralele mulțimii, de corul școlii, care a cântat Imnul Regal, sub conducerea Pr. M. Ionescu, învățător. Îndată s'a slujit un „Te-Deum“ de către Preoții, R. Vasilescu, Galbenu, și M. Crețu, Zoița.

Corul școlii a intonat *Hristos a înviat* pe 3 voci și Imnul Regal. Deschiderea serbării a făcut-o d. C. Mihalache, directorul școlii. Primul vorbitor, d. I. E. Roșca, primar, fost institutor, actualmente proprietar-pensionar, mulțumește d-lui N. D. Petrescu Z., pentru distinsa atențiune și se bucură văzând că sămânța aruncată în decursul apostolatului a dat roade, care astăzi, se văd cu prisosință. Urează mulți ani. Corul cântă *Mulți ani trăiască!*

Ia cuvântul d. N. D. Petrescu Z., spunând respicat că a venit aci împins de două sentimente și anume: 1. ca o recunoștință către școala care i-a pus lumina înainte și 2. aici odihnesc oasele părinților săi, cărora le datorește recunoștință. D. Petrescu Z. a spus că vine cu arme nouă pentru a duce lupta împotriva neștiinței de carte, punând la îndemâna sătenilor aproape 2000 de cărți strănse în felurite prilejuri dela școlari etc. Și-a arătat dorința ca sătenii să le citească cu încredere, deoarece în ele este cuprinsă o muncă stăruitoare de gândire a unor oameni ce și-au pus toată puterea ziditoare pentru folosul omenirii. În semn de recunoștință marelui Cărturar al Neamului R., a botezat aceasta bibliotecă „N. Iorga“. Urează viață lungă d-lui Prim Ministru și Ministru al Instruc. N. Iorga.

D. Grigorescu, Inspector șc., face legătura între carte și viață și spune că viitorul războiu nu se va mai da cum s'a văzut, ci numai prin puterea cărții, a minții.

D. Cârlogea, inspector șc., ia cuvântul, spunând că va povesti o pildă din viața trăită, iar rostul acestei pilde rămâne să-l înțeleagă ascultătorii. În adevăr, pilda, spusă cu tâlc și talent, și-a atins scopul, căci se vedea pe chipurile tuturor zâmbetul mulțumitor că „Pârlea“ din poveste, sărac, a ajuns bogat, cu ajutorul cărții. D. Cârlogea a făcut o adevărată lecție cu sătenii; de aceia expunerea, fiind, populară cuvintele mergeau drept la inimă.

D. Prefect L. Dicescu mulțumește deasemenea d-lui N. D. Petrescu Z., pentru ideia inspirată de a boteza această bibliotecă cu numele celui mai mare și luminat cărturar al Neamului și lumii N. Iorga. Urează mulți ani.

În acelaș senz vorbește și d. L. Dumitrescu, Prim-Pretor.

Corul școalei cântă „Voința Neamului“ pe trei voci. Vorbește *D. M. Sârbulescu*, sub-revizor școlar, exprimându-și dorința ca biblioteca să fie „difuzată“ în mulțimea însetată. Se adresează învățătorilor, mulțumind pentru că au fost la înălțime.

D. Atanasiu, ziarist, evidențiază necesitatea bibliotecilor la sate, aducând exemple din Bucovina, de sate rutene, asociate între ele cultural. Dă exemplu de muncă pe *M. S. Marele Voevod Mihai*.

La sfârșit, vorbește *Pr. M. Ionescu*, inv. local, în numele bisericii, arătând că *d. N. D. Petrescu Z.* nu a pierdut legătura sufletească cu comuna natală, întocmai ca și colțul de iarbă, legat de pământ, cu toate vitregiile vremii și împotririile omului; fiindcă d-nea sa a mai dăruit satului, în 1914, 300 cărți, ca președinte al cercului studențesc râmnicean, dar războiul, distrugând totul, a venit din nou cu mai multe cărți, în anii precedenți și a reparat pierderea.

Astăzi vine cu mai mult avânt și pune la dispoziție cam 1800 cărți. *Păr. Ionescu* spune că omenirea n'a ajuns până azi să cunoască adâncimile sufletului, dar s'au putut descoperi mijloace de a forma caractere și cărțile sunt, în primul loc, elementele și uneltele, cari servesc scopului, dacă sunt bine alese și citite. Să se știe însă că este o esențială deosebire între „a fi cult“ și „a fi civilizat“; de aceea pentru că să domnească armonia între ambele, trebuie găsită „*osia*“ pe care se întemeiază sufletul în formațiunea *caracterului moral*, mai ales acum, când în lume domnește sărăcia *duhului creștinesc*.

Cel din urmă vorbitor, *Pr. D. Petrescu Zoița*, face constatarea că însemnătatea clipei de față se datorește necesității cerută imperios de vremea în care trăim și nu găsește destule cuvinte prin care să-i exprime profunda mulțumire de ceiace vede. Corul cântă *România Mare!* Serbarea se încheie la orele 18. Mulțimea s'a împrăștiat cu mulțumire, dar și cu nedumerire, deoarece se așteptau oamenii să vadă și o producție școlară.

Timpul fiind scurt, s'a retras fiecare întru ale sale, rămânând ca organizația locală să procedeze cum va socoti mai bine.

Cu acest prilej, amintim că d-nii: *Săndulescu*, directorul șc. Comerciale, și *St. Cucu*, directorul liceului-R.-Sărat, au bine voit să dăruiască un număr de 65 cărți pentru săteni, pentru care au primit călduroase mulțumiri.

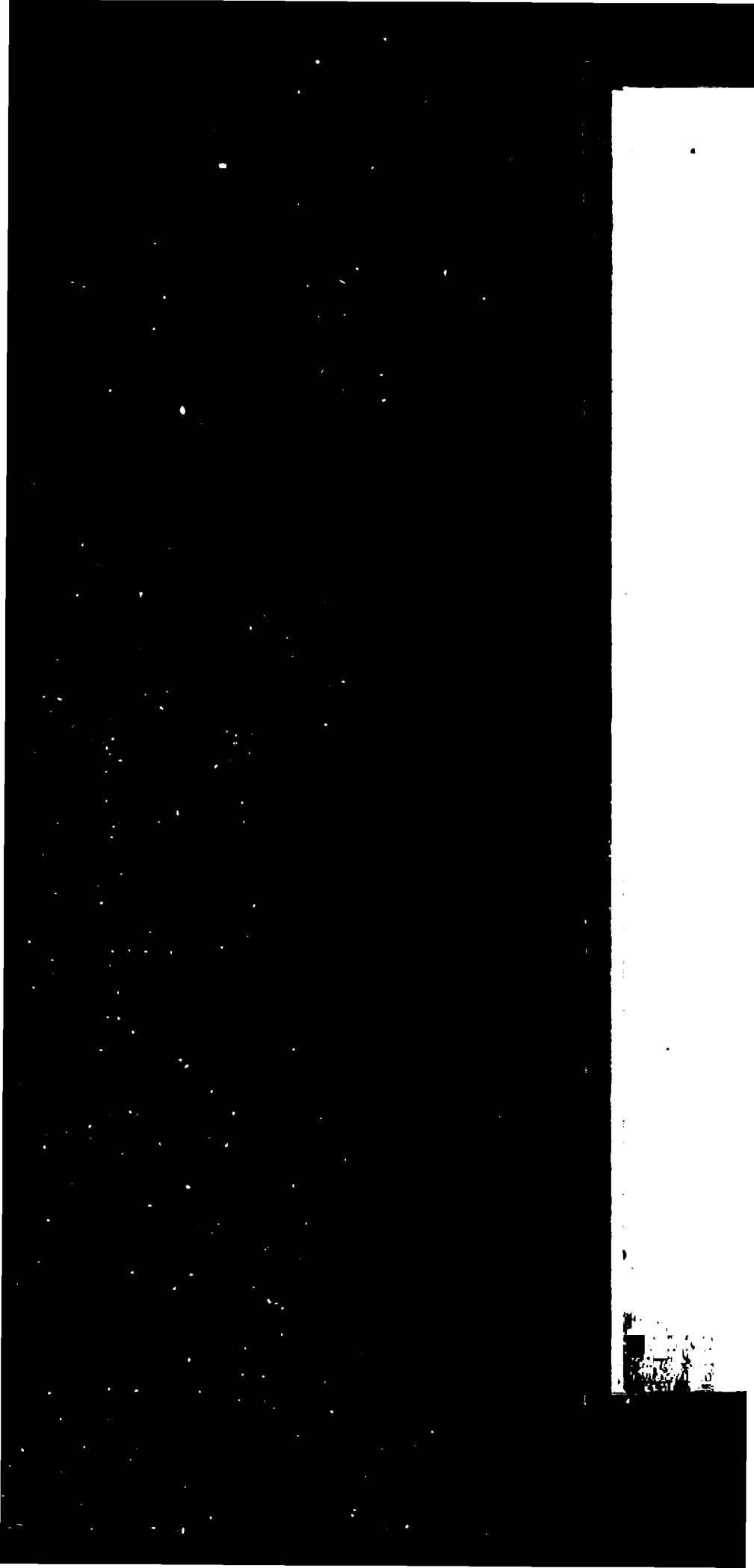
Inv. Pr. M. Ionescu
Costieni, R.-Sărat

O zi de bucurle sufletească.

Ziua de Duminică, 3 Iulie a. c., a fost o zi de bucurie sufletească pentru locuitorii satelor *Ghindești-Cenușa*, de pe malul Răutului, care le desparte, pentru că, în această zi, au luat parte cu toții la instalarea noului și întâiului lor păstor sufletesc, care este *Pr. Ioan Surmele*.

Pentru a mări însemnătatea acestei clipe înălțătoare din viața parohială, a fost poștit și cercul pastoral „Semănătorul“, de sub cărmuirea *Pr. Nic. Ciobanu*, paroh în Domulugeni.

Pe o vreme frumoasă, cum numai în diminețile plăcute și răcoroase de Iulie poți avea, ai chipul să te simți înviorat de natura îmbrăcată în frumusețe. Membrii clerici ai cercului, încă din zorii zilei, au pornit dela depărtări mari, cu veșmintele în mâni, spre Ghindești, locul unde era rânduită ședința cercului pastoral.

Priveștiștea încântătoare a naturii și aerul răcoros și plăcut al dimineții înviorau sufletele bunilor credincioși, ce se adunau rând pe rând la solemnitate.

Satele Ghindești și Cenușa, până la 1 Iulie a. c., au ținut, ca filiale, de parohia Țăra. După mai multe mijlociri din partea locuitorilor, către Sf. Episcopie din Bălți, P. S. Episcop *Visarion*, ascultându-le ruga, le-a aprobat cererea pentru înființarea unei parohii de-sine-stătătoare, sub denumirea de Ghindești-Cenușa, trimitându-le ca păstor sufletesc pe Păr. Ioan Surmele.

Acest preot este fugar în părțile noastre, din Iadul bolșevismului de peste Nistru, venind anul trecut în Țara noastră, unde a fost ocrotit de P. S. S. Visarion, care a avut milă de el și l-a numit preot în postul II dela parohia Moara Nouă, județul Soroca, pentruca să-și ție viața, atât a sa, cât și a soției și a celor doi copii ai săi. Pe data de 1 Iulie a. c., P. S. Visarion a încuviințat cererea de mutare, la parohia înființată Ghindești-Cenușa, urmând ca Protoiereul cercului să-i facă cuvenita instalare.

Duminică dimineată, cu trenul de 7, Păr. Protoiereu, împreună cu Păr. Ioan Surmele, părăsind reședința Florești, după o călătorie de jumătate de ceas, ajungem în stația Ghindești, unde bărbați și femei, bătrâni și tineri, băieți și fete, școlari și școlărițe, ținând în mâni ramuri verzi, flori și steaguri, așteptau, în frunte cu primarul, sosirea păstorului lor sufletesc, întâmpinându-ne cu tradiționalele pâne și sare.

Dela gară, porniră cu toții spre biserica din Ghindești, care se află la o depărtare de un km., având o așezare pitorească aflându-se pe culmea unui deal de pe malul Răutului, ca ctitorie a boierului *Gore*. Ajunși la ușa bisericii, am fost întâmpinați de fostul paroh, împreună cu satul parohial, precum și de președintele cercului pastoral, care ne ură bună venire.

În cântarea melodioasă a irmosului „Cuvine-se cu adevărat“, rostit de corul parohial din Gura-Camenca, am pășit pragul bisericii, intrând în altar. Apoi, sfârșindu-se slujba Utreniei, a urmat slujba Sf. Liturghii, în sobor de șapte preoți, în frunte cu Protoiereul cercului *Ioan Știuca*, cu o deosebită strălucire.

Răspunsurile au fost date de corul parohial din Hura-Camencei, care, prin melodiile plăcute ce le întona, te înălța la tronul Tatălui ceresc, învrednicindu-se pentru aceasta a primi laudele și mulțamiile meritate, în numele P. S. S. Visarion, din partea Păr. Protoiereu, pentru munca și osteneala depusă în învățarea și executarea bucăților alese.

La chinonic a vorbit Păr. Nic. Ciobanu, președintele cercului pastoral „Semănătorul“, care a tâlcuit, în cuvinte limpezi, citatul: „Și de veți vrea și mă veți asculta, bunătățile pământului veți

mânca; iar de nu veți vrea și nu mă veți asculta, sabia vă va mânca pre voi; că Gura Domnului a grăit acestea" (Isaia I, 19-20).

Aceste cuvinte le-a pus în legătură cu ascultarea turmei față de păstorul sufletesc, rostindu-le cu multă însuflețire și documentare, împodobind cu prisosință slujba Liturghiei.

După Sf. Liturghie, s'a slujit un Tedeum, la sfârșitul căruia, Păr. Protoiereu, mai întâiu, citește ordinul de mutare a noului paroh Ioan Surmele, și apoi, adresându-se C. Sale, printr'o frumoasă cuvântare, plină de miez duhovnicesc, arată datoriile sale față de Biserică și păstoriți, precum și a păstoriților față de păstor.

Recomandându-l parohienilor, le cere ca să dea ascultare și supunere pastorului lor sufletesc, înconjurându-l cu dragoste, pentru că este singur, străin și nemângâiat în aceste părți, scăpând cu fuga din ladul cel roș de peste Nistru.

O adâncă impresie s'a produs în inimile tuturor celor de față, în clipa când Păr. Protoiereu i-a înmănat cheile bisericii, spunându-i ca să aibă grijă, ca cu aceste chei să deschidă nu numai lacătul de fier al bisericii, ci și ușile tainice ale sufletelor ce i se încredințează spre păstorie, călăuzindu-i pe calea mântuirii. Înmanându-i Sf. Evanghelie, îi spune: „Iată, isvorul viu din care să adăpi turma, căci dacă vor bea din el, nu vor înseta niciodată“. Și în urmă, înmanându-i crucea, îi zise: „Iată arma cu care Hristos a biruit pe diavol, iar C. Ta, vei birui cu ea tot răul, toată patima și toată ura, căci crucea este semnul mântuirii noastre“.

În cuvântarea de răspuns, Păr. Ioan Surmele, fiind mișcat până la lacrimi, într'o limbă neaoș moldovenească, ca unul ce păstorise peste Nistru, într'un sat curat moldovenesc, mulțamește Păr. Protoiereu, pentru toate sfaturile ce i le-a dat; rugându-l să transmită prea iubitului său Chiriarh, mulțămirea sale sufletești, pe cari nu este în stare să le redea în cuvinte, căci străin a fost și l-a primit, dându-i toată încrederea.

Adresându-se parohienilor săi, mișcat până la lacrimi, le dorește har și pace dela Dumnezeu, care este Tatăl tuturor, spunându-le că numai prin pace și liniște, își vor ajunge scopul dorit, pășind spre limanul mântuirii, pe care ni-l recomandă Mântuitorul Iisus Hristos.

În cuvinte pline de durere sufletească, zugrăvește amărita stare de lucruri din viața creștinilor de peste Nistru, cari sufăr tot felul de pedepse din partea bolșevicilor, cari l-au prigonit și pe dânsul, luându-i toată averea, nelăsându-l decât cu sufletul; ba, în cele din urmă, îl căutau să-l omoare. Povesti cum un confrate al său din vecinătate, pentru că n'a avut de unde să plătească impositul cerut de bolșevici, fu îngropat de viu, iar biserica dărâmată.

Toate aceste istorisiri, mișcară atât de adânc pe cei de față, încât pe obrajii multora din bărbați și femei curgeau lacrimi.

În cele din urmă, Păr. Protoiereu, rostește polihroniul M. S. Regelui Carol II și P. S. S. Visarion, dela care cere ca să trimită arhipăstoreasca sa binecuvântare noului paroh, precum și parohienilor, ce s'au adunat, într'un număr mare, dela copilul cel mai

mic, până la cel mai în vârstă om din sat, la această solemnitate, care a făcut cu adevăr această zi ca să fie o zi de bucurie sufletească.

În curtea bisericii, s'a slujit un parastas pentru ceice au adormit în Domnul, după care parohienji au oferit o agapă frățească, pentru toți ceice au luat parte la solemnitate.

Fețele tuturor erau înseninate, și pe toate se citeau bucuriile inimilor calde, că i-a învrednicit Domnul să aibă în mijlocul lor, păstor sufletesc.

Timpul fiind înaintat, drumul fiind greu, din cauza unei ploii torențiale și abundente ce se lăsase, drumul de străbătut fiind cam lung, ne-a făcut să luăm drumul spre casă, fiind cu sufletele pline de mulțămirea mărețului act săvârșit, cu prilejul instalării noului paroh în parohia Ghindești-Cenușa.

MIHAIL ȚIPORDEI,

student al Facultății de Teologie din Chișinău

MOARTEA EPISCOPULUI IUSTINIAN AL CETĂȚII-ALBE.

Nu a trecut anul și Biserica românească este încercată de o nouă jale. Blandul și bunul Episcop *Iustinian* al Cetății-Albe a trecut către Domnul. Când nimenea nu se aștepta, fiindcă nimenea nu știa că ar fi bolnav; când toți îl știau în putere și falnic, socotindu-l încă pe mulți ani cărmuitor sufletesc în Basarabia dela Dunăre, odată ziarele dela 18 Iulie au umplut lumea cu știrea, cu totul uluitoare, că bunul episcop a pășit spre alte drumuri.

După cum spune revista eparhială *Buletinul Episcopiei Cetății-Albe-Ismail* din această lună August, răposatul a slujit Sf. Inviere la Ismail, fără ca nimenea să poată bănui nimic. Era falnic, vânjos și voios ca totdeauna. Numai Vineri, în Săptămâna Luminată a simțit că n'ar fi prea bine. Nu s'a știut ce are. Medicii aduși dela Galați au spus că e bolnav de ficat. În vremea aceasta, răposatul tot slăbea. Boala mergea înainte cu repejune. Nimenea însă nu credea că este ceva de temut și nici medicii. De aceia bolnavul nu voia să intre într'o casă de sănătate, cum îl sfătua familia. Dar tot aci trebuia să se ajungă. După 2 luni de zăcere în Ismail, la 6 Iulie, a fost dus la un sanatoriu din Brașov. Acolo, în urma analizelor, s'a văzut că ficatul îi era cu totul de-sfințat. Avea cancer. După părerile medicilor, trebuie să fi căpătat boala cu vreun an înainte.

La 16 Iulie a. c., blajinul vlădică și-a dat sufletul către Domnul. A fost durere și jale adâncă în toată eparhia și la toți cei care l-au cunoscut. Om străin în eparhia Ismailului, cu toată deosebirea câtă poate fi între un slujitor bisericesc de peste munți și unul din Basarabia, din pricina unei vieți bisericești atât de deosebite dela unii la alții, totuși s'au înțeles atât de bine! Episcopul Iustinian a fost nu se poate mai iubit de toți slujitorii eparhiei, de toți preoții și creștinii. O! când sufletul este bun, când omul este inimos, te înțelegi și de neam străin de ai fi, cum ne-am înțeles cu Antim Ivireanu, care nu era Român; dar încă din acelaș neam! Deci cei

care au stat îndoielnici că oare cum are să meargă un transilvănean în Basarabia, gândindu-se ce obiceiuri deosebite bisericesti sunt colo și colo, s'au văzut amăgiți. Episcopul Iustinian s'a simțit bine în Basarabia, a fost ca între frați, dar și basarabenii n'au avut o clipă a se plârge de Prea Sfinția Sa, că e om de aiurea, că are alte vederi, că nu s'ar putea înțelege. Nu, ci toți slujitorii și creștinii eparhiei au fost fericiți că Dumnezeu i-a dăruit cu un suflet atât de îngăduitor, cu o minte înțeleaptă ca a sa, cu inimă veselă cum era răposatul, plin totdeauna de bunăvoință și cu grai plin de ungere și împăciuire pe buzele sale. De aceia acum îl jălesc amar și se uită în zare chibzuid: Oare ne-o mai dărui Dumnezeu cu un suflet de aur ca al său?

Noi îi credem, fiindcă l-am cunoscut și l-am prețuit ca atare. L-am cunoscut cu mult înainte de vremea aceasta, încă înainte de marele război, când nu știam că atât de aproape va fi clipa unirii. Răposatul era pe atunci protopop al Alba-Iuliei și venea la congresele Societății Ortodoxe dela noi. Il ținem bine minte dela congresul dela Iași din 1912, acum 20 de ani, venit acolo împreună cu Protopopul Borzea și alții. Ne plăcea să privim chipurile falnice, în ținute arătoase, ale amânduror protopopilor.

De atunci am avut prilejul să cunoaștem mai de aproape pe răposatul și să gustăm însușirile lui de bun român și meșter cărmuitor al treburilor bisericesti. Mai mult l-am prețuit după ce am cunoscut scrisul său, în care dădea dovada unor frumoase zboruri sufletești. Cartea sa mai nouă, „Pentru Neam și pentru Lege“, cuprinzând mărturii din lucrul său de atunci, dovedea cu ce daruri frumoase era înzestrat de Dumnezeu. Ii plăcea să audă că le-ai gustat și ne este o mângâere să aflăm acum, prin mărturisiri dela Ismail, că a fost mângâiat prin cuvintele noastre din această revistă, pentru cartea lui. Le merita deplin și jălim adânc, împreună cu eparhia, că Dumnezeu nu i-a mai dat zile ca să ne mai dăruiască și cu alte tipărituri ale sale.

După cât era de sprinten și de vioi, nu-i dădeai anii pe care în urmă am cetit că-i avea: 67 de ani. Se născuse la 1865 în comuna Covasna din jud. Trei-Scaune. Era din neam de clerici, căci avusese în familia sa pe Arhimandritul *Gherasim*, fost stareț al Mănăstirii Predeal, și Protosinghelul *Atanasie* dela Episcopia Buzăului. Amândoi îi erau unchi.

Răposatul a arătat dorința de a urma și el în slujba Domnului. De aceia, după încheierea liceului, a urmat teologia în Școala Teologică a lui Șaguna din Sibiu. Fără a mai studia în străinătate, unde Mitropolia îl trimetea, s'a făcut învățător în Râșnov, iar după 3 ani a fost sfințit preot tot acolo. În 1901 a fost ridicat la treapta de protopop și numit la Alba-Iulia, unde a rămas în tot timpul, până la unire și unde a desfășurat o largă lucrare duhovnicească. Despre ea mărturisește și pomenita sa carte. Fiind bărbat de mare vază, după căderea împărăției austriace, a fost ales prezident al Consiliului Național care a întocmit marea Adu-

nare Națională a Românilor, în care, la 1 Decembrie 1918, s'a proclamat unirea ținuturilor românești de peste munți cu România.

În noua stare de lucruri, a fost ales senator al districtului Alba-Iulia, în cel dintâi parlament al României Mari. În 1923, a fost ales episcop al oștirii, în care slujbă a stat până la sfârșitul anului următor. La 17 Decembrie 1924 a fost ales episcop al eparhiei Cetatea-Albă-Ismail, în care a slujit cu vrednicie până în cele din urmă zile ale sale.

A lăsat vrednice urme și cele mai frumoase amintiri. A fost înmormântat în comuna sa de naștere, Covasna de peste munți, Marți, la 19 Iulie cu mare slujire bisericească. Despre chipul cum a mers slujba înmormântării și despre cuvântările rostite atunci, vom scrie mai amănunțit în nr. viitor.

Pentru acum, încheiem aci cu strigătul creștinesc: Dumnezeu să-l odihnească în pace și veșnică să-i fie pomenirea! Amin.

Moartea Maestrului Corului Mitropoliei din București.

În chip cu totul neașteptat, cetitorii au fost izbiți de vestea adusă de ziarele dela 24 August, că *Gheorghe Cucu*, maestrul corului Mitropoliei din București, a încetat din viață. Nu era bătrân. Avea 50 de ani, îi împlinise de curând. Trăia în viață tihnită în casele Mitropoliei și deseori îl vedeai pășind agale și senin. Dar moartea nu alege și așa, Vineri, la 26 August a. c., a trebuit să i se slujească prohodul morților. În viață fusese un om care nu a făcut niciun sgomot în jurul său. De aceea abia la moarte unii au aflat ce bărbat de mare merit a fost răposatul. A fost compozitor de seamă, prețuit între ai săi, și a îndeplinit slujbe însemnate ale ramurii sale.

La slujba înmormântării, dela biserica Sf. Nicolae-Vlădica din București, a vorbit Păr. Dr. *Nicolae Popescu*, cârmuitorul societății muzicale *Carmen*, din care făcea parte și răposatul. A spus că, vreme de 30 de ani, *G. Cucu* a muncit între tovarășii săi dela *Carmen*. A fost urmașul lui Chiriac și ne-a dăruit cu neîntrecute cântări corale bisericești și populare. De aceea societatea *Carmen* simte viu pierderea sa. Au mai vorbit d. *Faust Niculescu*, din partea Academiei de muzică, Păr. *Grigore Popescu*, din partea «Seminariului Nifon», unde răposatul era profesor, iar la mormânt d. *Castrisănu*, din partea compozitorilor. A fost înmormântat la cimitirul Ghencea.

Răposatul a fost profesor la Academia de muzică, la Academia Bisericească a Mitropoliei, Profesor la Seminarul „Nifon”, membru al Societății compozitorilor români și ajutor maestru al Societății „Carmen”.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Arhim. SCRIBAN

Internatul Facultății de Teologie din Chișinău.

Inștiințare,

La Internatul Facultății de Teologie din Chișinău, pentru anul universitar 1932-1933, sunt libere 40 de semiburse pentru anul I. Ele se vor acorda, în urma unui examen, absolvenților diplomați ai Seminarilor Teologice și bacalaureașilor. Inscriserile se fac la Direcțiunea Internatului Teologic, până la 12 Octombrie, iar examenul va începe la 15 Octombrie 1932.

Înainte de examen, toți candidații vor fi supuși vizitei medicale și rادیoscopice, care este eliminatorie.

Examenul va consta din probe scrise și orale.

A) *Probele scrise vor fi:* 1. o lucrare din Istoria literaturii române, 2. o traducere din limba greacă și 3. o traducere din limba franceză.

B) *Probele la oral vor fi:* 1. Istoria bisericească universală, 2. Dogmatica și 3. Morala.

Studentii semi-bursieri vor plăti taxa anuală de 6.300 lei, care va fi achitată în trei rate, și anume: 1.800 lei la intrare, la 8 Noembrie 1932; 2.700 lei după sărbătorile Nașterii Domnului, la 9 Ianuarie 1933; și 1.800 lei după vacanța Sf. Paști.

Studentii bursieri din anii II, III și IV vor plăti taxa anuală de 4.200 lei (suma va fi micșorată sau mărită după eventualele necesități bugetare); această taxă se va achita în trei rate și anume: 1.200 lei la intrare, la 8 Noembrie 1932; 1.800 lei după sfintele sărbători ale Nașterii Domnului, la 9 Ianuarie 1933; și 1.200 lei după vacanța Sf. Paști.

În afară de bursieri și semi-bursieri, vor fi primiți în Internat și solvenți. Solva este 8.400 lei și se va plăti în trei rate: 2.400 lei la intrare, la 8 Noembrie 1932; 3.600 lei după sfintele sărbători ale Nașterii Domnului, la 9 Ianuarie 1933; și 2.400 lei după vacanța Sf. Paști.

Pot fi primiți în internat și preoții-studenți, în urma unei taxe speciale de 50 de lei pe zi.

Directorul Internatului,
Profesor, T. G. BULAT.

Secretar,
Preot I. SAVCA.

EXTERNĂ

Mișcarea antialcoolică în Bulgaria.

„Conferința d-lui Emanoil Bucuță”.

În ziarul „Dimineața”, dela 22 Iulie a. c., găsim recenzia conferinței lui Emanoil Bucuță, secretar-general al Ministeriului Cultelor, ținută în localul societății Teosofice (Palatul Marmorosch Blank, strada Doamnei), tratând despre „Mișcarea antialcoolică în Bulgaria”. Conferința a fost ținută sub auspiciile Ordinului Bunilor Templieri, Domnia sa, între altele, spune:

Obiceiul băuturii e foarte răspândit la noi și trebuie schimbat prin societăți antialcoolice, ca Ordinul Bunilor Templieri și altele (Asemenea acestei societăți, mai sunt, spre exemplu: Societatea 1. *Crucea Albastră*, a cărei ființă este strălucit expusă în studiul de Pastorală a Prea Cuviosului Arhimandrit Scriban. De roadele acestei societăți, s'a convins însuși Prea Cuvioșia sa, prin vizitele

făcute în patria societății, *Elveția*, cât și prin vizita făcută de Prea Cuvioșia în Strassburg, Franța; 2. Societatea *Temperanța* dela noi, care aduce frumoase roade, dar care, din nenorocire, nu este încurajată). Conferențiarul spune apoi:

La noi nu se poate închipui nuntă, botez, parastas sau banchete fără băuturi alcoolice. Aceasta arată cât de sus a fost ridicat obiceiul băuturii și, deci, greutatea combaterii lui. Scopul societăților de abstenență este să lupte pentru înlăturarea acestui obicei atât de înrădăcinat. Deaceia noi, abstenenții, apărem ca oameni străni, tocmai pentru faptul că cei din jurul nostru beau. Din această pricină, înțelegem să nu fim răzleți în lupta ce se duce împotriva alcoolismului.

În Bulgaria.—Ceiaze izbește pe un român în Bulgaria e marea seriozitate, în ce privește exprimarea părerilor. Chiar cele mai îndrăznețe nu sunt luate în răs. Tot astfel și cu chestia alcoolului. În Bulgaria, e mai multă înțelegere a celor ce se organizează și, mai ales, asociațiile antialcoolice sunt mai bine văzute ca la noi. Mișcarea antialcoolică din Bulgaria e puternică și bine organizată, deși e mai tânără decât a noastră. La noi, mișcarea e zeflemisită, spunându-se că ar fi o primejdie pentru podgoreni într'o țară de podgoreni ca a noastră. Societatea românească e plictisită de asemenea mișcări, fiindcă, prin existența noastră, facem dovadă că se poate duce și o viață fără băuturi alcoolice. Suntem isbiți, nu pentru că însemnăm o primejdie, ci pentru că stărnim îndoiala că viața pe care o duc ceilalți nu este bună. În Bulgaria, țărănul poate fi câștigat la mișcare, fiindcă e mai econom și poate fi convins mai bine că omul face economie, ne mai dând banii pe băutura alcoolică. La Sofia, am vizitat pe câțiva din conducătorii ai Ordinului Bunilor Templieri. Dr. *Neicev*, marele conducător Templier, a fost de mai multe ori la noi; de altfel e născut în România, la Giurgiu, unde a stat până la vârsta de 5 ani. A fost și în Dobrogea, unde a ținut câteva conferințe antialcoolice.

Antialcoolismul.—În toate școlile din Bulgaria, din ordinul Ministerului, sunt organizații antialcoolice de copii, conduse de învățători. Copiii sunt crescuți în ideea că băutura alcoolică e primejdioasă și că ei nu trebuie să bea din ea, cel puțin cât învață la școală. La fel este și cu școlile secundare, la care, se adaugă puternicile organizații din Universitate. În Bulgaria există o puternică asociație de învățători abstenenți, care se ocupă de această importantă problemă: combaterea băuturilor spirtoase pe temeiul abstenenții. În ceiaze privește organizația Ordinului Bunilor Templieri, în Bulgaria sunt secții în forte multe orașe și sate. Sunt multe secții pentru copii. Ordinul tipărește patru reviste, din care, două apar la *Sofia*, una în 10.000 de exemplare. Secțiile pentru copii se numesc „*Cămine pentru copii*”. Sunt cămine speciale pentru tinerime. Secțiile pentru oamenii în vârstă, au foarte mulți membri. Aceasta explică faptul că la Sofia sunt patru secții. Mai sunt apoi secții pe district (federale ale secțiilor fundamentale) și o secție centrală, condusă de Dr. *Neicev*, care, și-a făcut un ideal de a răspândi mișcarea în toată Bulgaria. Oricine are prilejul să treacă prin Bulgaria capătă

convingerea că mișcarea a fost primită de întreaga populație bulgară și că ordinul Bunurilor Templieri, cât și mișcarea de abținere dela băuturile alcoolice, au un mare viitor în Bulgaria.

Legături internaționale. — Legături internaționale între pooare se pot face ușor prin asociații că : Cercetășia, Asociația Creștină a Tinerilor. (Y. M. C. A.) (Y. W. C. A. pentru fete), cât și prin Ordinul Bunilor Templieri. Același ordin internațional este și la noi. Avem aceleași păreri, în ce privește lupta contra alcoolismului. Societăți asemenea Bunilor Templieri trebuie să avem și noi care, prin muncă pe teren direct, să se facă cunoscute. Conferențiarul expune apoi felurile de conlucrare cu Bulgaria, care sunt folositoare și pentru ei și pentru noi. În cele din urmă, conferențiarul spune că și la noi Ordinul Bunilor Templieri este o formă de luptă împotriva alcoolismului.

Preotul CEHAN VASILE

Rânzești-Tutova.

12 bapțiști se întorc la Biserica Ortodoxă.

Duminică, 31 Iulie a. c., în parohia Corgeuți jud. Hotin, s'a săvârșit o frumoasă manifestare creștinească. Nu ne mirau cetele creștinilor ce veneau prin toate ulițele, din toate colțurile satului, spre sf. locaș, cum ne minunau alte frumoase priveliști, văzând că șiruri lungi de trăsuri, pline de credincioși, veneau tot spre sf. locaș. Pe la ceasurile 9 dimineața, toată piața și ulițele erau pline de trăsuri, venite din felurite părți, nu numai din jud. Hotin, ci și de peste Prut.

Pricina acestei frumoase manifestări era că neobositul predicator al acestei parohii, Păr. *Ioan Moldovanu*, mulțămită de eselor sfaturi pe care le ține cu sătenii, afară de cei pe care până acum i-a adus la ortodoxie, prin învățăturile sale, a mai scos, din mrejiile sectarilor, încă 12 inși și că acești 12 au fost aduși la ortodoxie cu deosebită ceremonie. Sf. Sa fiind tot odată și președintele subcercului, a fixat, pe data de 31 Iulie, și subcercul cultural. În acest subcerc, pentru reprimirea sectarilor în sânul bisericii, Înaltul Chiriarh al sf. Episcopii a trimis și doi delegați, în persoana Păr. *Dionisie Iavorschii*, consilier referent al Sf. Episcopii, și păr. *Silvestru Vatrîci*, protoiereul cercului Bălți. În această solemnitate, afară de membrii subcercului și delegații sf. Episcopii, a luat parte și Păr. *Adrian Popovici*, din parohia *Știubeieni*, jud. Dorohoi. Solemnitatea s'a desfășurat în chipul următor: Între ceasurile 4—8 dimineața, preoții de față, în frunte cu președintele subcercului, au săvârșit sfințirea apei și sf. maslu asupra multor bolnavi, atât din localitate, cât și din alte sate. La ceasurile 9, au sosit delegații sf. Episcopii, pe care 3 copii sectari, ce așteptau taina sf. Botez, i-a întâmpinat cu pâine și sare. Copiii frați: *Alexandru* de 10 ani, *Gheorghe* de 7 ani și *Zamfira* de 5 ani, sunt fiii lui *Anton* și *Eudochia Marchitan*. După întâmpinarea delegaților lor, atât susnumiții copii, cum și mama lor, au fost înlegitimați prin rugăciunile de 40 zile, și aduși în sf. locaș, unde, împreună cu susnumiții 12 sectari, au fost reprimiți în sânul Bisericii. La 9¹/₂, s'a

început Sf. Liturghie în sobor, în frunte cu Păr. Consilier Dionisie Iavorschii. După Sf. Evanghelie, a predicat Păr. *Mih. Gușu*, iar la priceasnă, Păr. Silvestru Vatrici. Indată după isprăvirea sîntei slujbe, s'a alcătuit un alai de 14 preoți, în frunte cu Părintele Consilier D. Iavorschii. Cu cântări frumoase, au ieșit la locul pregătit, în ograda bisericii, pentru botezul sus numiților 3 copii bapțiști, ce s'a săvârșit de Păr. Consilier D. Iavorschii, însoțit de 14 preoți. După botez, s'au rostit trei predici; întâia a fost rostită de președintele subcercului, Pr I. Moldovanu, despre botezul copiilor; a doua de d. *M. Roșca*, despre primejdia sectară, atât, pentru Biserică, cât și pentru Stat. Cea din urmă a fost rostită de d. *Ilie Ponomarciuc*, directorul școalei nr. 1, despre una sobornicească biserică. Răspunsurile, la toate slujbele, au fost date foarte frumos, de 3 coruri din Tețani, Balasinești și Corgeuți. Toate slujbele, săvârșite cu deosebită solemnitate, de un sobor mare de preoți, predicile rostite la Sf. Liturghii și la botezul copiilor, cum și frumoasele răspunsuri date de trei coruri, au mișcat lumea adânc. Bucuria și însuflețirea ce au cuprins sufletele creștinilor pentru întoarcerea a 12 sectari la ortodoxie și botezul pompos a celor 3 copii mari, erau de nedescris. S'a adunat, la susnumita sărbătoare, foarte multă lume, ca să se adeverească aieva înflorirea ortodoxă și nimicirea sectelor. Urmând pildei Păr. I. Moldovanu, ne-am încredințat și noi, tinerii, că prin muncă se pot cultiva și ogoare înțelenite.

Preotul I. APĂVĂLOAIEI,
Paroh în Bogdănești, jud. Hotin.

CĂRTI, REVISTE, ZIARE

Can. Ioannes Balan, Fontes Juris canonici Ecclesiae Rumenaе. Typis Polyglottis Vaticanis, 1932. 114 pp.

Părintele canonic *I. Bălan*, fostul rector al Academiei Teologice din Blaj, lucrând ca delegat al Bis. române-unite în comisia de codificare a dreptului canonic oriental (catolic) la Roma, a publicat această lucrare preliminară, prin care arată toate izvoarele, de drept canonic privitoare la biserica ce o reprezintă.

Trebue adăugat că, după mult reușitul Codex Juris Canonici, lucrat sub direcția savantului cardinal jurist *Pietro Gasparri* (între anii 1904—1917), se pregătește acum codificarea Dreptului bisericesc oriental, după modelul Codexului latin. Era de așteptat această operă, întrucât „Codex Juris Canonici,” prin can. 1, limitează obligativitatea lui numai la catolicii de rit latin. Dar fiindcă, afară de marea masă a catolicilor latini, se mai găsește o minoritate catolică de rit oriental, rezultatul uniatismului din feluritele bisericii și rituri orientale (Syrian, armean, copt, malabaric, etc.), toți treconți în rândurile catolicismului, cu obligativitatea menținerii ritului, tradițiilor și disciplinei ecleziastice (întrucât nu sunt în contradicție cu principiile catolice),

trebuia să se ajungă la o uniformizare juridică și administrativă prin elaborarea unui codex comun. Comisia de codificare este sub conducerea cardinalului Gasparri, autorul codexului latin, și se compune din câte un delegat al bisericilor interesate, precum și din câțiva juriști specializați în chestiunile orientale, cum ar fi, de pildă, Păr. *Aemilio Hermann*, rectorul Institutului „*Orientalium Studiorum*” și profesor de drept canonic oriental.

Cred că noul „*Codex Juris Canonici Orientalis*”, care va fi terminat peste câțiva ani, va întruni aceleași condiții științifice și de publicitate, ca și Codicele latin, iar, ca formă și întindere, probabil va fi la fel. („*Codex Juris Canonici*” are 2414 canoane împărțite în cinci cărți: 1. *Normae generales*; 2. *De personis*; 3. *De rebus*; 4. *De processibus*; 5. *De delictis et poenis*).

Lucrarea de față cuprinde „istoria izvoarelor dreptului canonic al Bisericii catolice de ritul românesc, cu puține adăogiri despre edictele împăraților sau legile civile ce privesc materia eclesiastică în biserica Românilor”. Legile bisericesti sunt cele date, fie direct de papi, fie de Congregațiile catolice, care se ocupă de chestiunile orientale (*De Propaganda Fide*, *Pro Ecclesia orientali*, *S. Officii et Consistorialis*). Se adaugă apoi câteva „*Novellae*” imperiale, fără însemnătate prea mare pentru subiectul propus, ci numai ca să dovedească atârănarea Bisericii Creștine din Dacia de Bis. Romei, în Sec. VI. (*Novella CXXXI. Imp. Justiniani*).

Ca introducere, autorul sintetizează, în câteva pagini, «originea și schimbările în Biserica română», accentuând, în prima linie, caracterul roman al poporului nostru, precum și latinitatea creștinismului pe care l-am primit direct dela Romani (p. 5). După o scurtă expunere a evenimentelor istorice mai însemnate, cari au avut înrâurire și în Biserică, amintește și de Sinodul dela Florența, unde a participat Mitropolitul Moldovei Damian, și „*Vicarul*” său Constantin, cari au iscălit decretul „*Laetentur Coeli*” în anul 1439 (p. 9). Vorbind de unirea dela 1697 și de urmările ei, arată prigonirile îndurate din partea Patriarhului Constantinopolitan(?), a Sârbilor, calviniștilor, etc. (p. 10, 11).

Urmează apoi partea științifică, împărțind istoria dreptului canonic al Bis. Unite în trei perioade: perioada I. până la anul 870; per. II, dela anul 871—1697; perioada III dela 1697, până în zilele noastre. Izvoarele din perioada întâia sunt interesante mai mult ca vechime istorică, cum ar fi de exemplu litt. *Quod plene fieri* a lui S. Symmachus, dată la VIII id Oct. 512, ad episcopos utriusque Daoiae, în *Manai, Martin-Petit, Sacrorum Conciliorum nova et amplissima collectio*, t. VIII, col. 220, în care se oprește comunicarea acelorora cu cei excomunicați. Iar dintre legile civile, *Novella CXXXI* a lui Justinian către „*beatissimi Archiepiscopi Primae Justinianae*”, de sub jurisdicția papei Vigiliu.

În perioada II-a, dă multe scrisori pontificale, pe care le socotește izvoare de drept, adăogând, în scurte cuvinte, și însemnătatea lor istorică, întrucât ele aruncă o lumină mai sigură, ca documente pozitive, asupra istoriei poporului nostru în acea epocă de confuzie. De însemnat scrisorile Papei Inocențiu III către Caloian (Ioanițiu) din timpul imperiului româno-bulgar (1212), citate din Hurmuzaki, *Documente privilegiate*

la istoria Românilor, vol. I, p. 20 et sqq. Sunt adresate în deosebi către arhiepiscopul Târnavei, Vasile, „Bulgarorum et Blachorum Primatem“.

Nu lipsesc, deasemenea, vestitele epistole ale lui Sixtus IV (1476) către Ștefan-cel-Mare, prin care îl laudă pentru victoriile sale împotriva Turcilor, numindu-l „verus christianae fidei athleta“. Toate aceste documente sunt tratate în art. I „Jus catholicum“. Urmează apoi „Jus dissidentium“, unde, la capitolul I, dă câteva decrete ale Patriarhiei de Constantinopol privitoare la Bis. română (De ex. Patr. Antonie IV, la anul 1391, declară mănăstirea din Peri a lui Drag și Balița ca stavropighie). La cap. II, sunt câteva hotărâri date de soboarele diecezane din Transilvania, dintre care amintesc hotărârea Sinodului arhiepiscopului dela Beiuș (Ianuarie 1586), ca limba română să ia locul limbii paleoslavice din cult. Citează apoi câteva legi civile, date mai ales în sec. XVI-lei și XVII-lea, în Transilvania, privitoare la alegerea și funcționarea vlădicilor români ortodoksi.

Este, deasemenea, bine tratat capitolul „nomocanoanelor“ (pravidelor). Cu toate că autorul s'a mulțumit doar să dea pe scurt cuprinsul celor mai însemnate. (Indreptarea legii, 1652), a făcut totuși unele observații interesante, care lipsesc din alte tratate, cum ar fi de pildă, influența avută de codicele lui Proserpi Faruacci asupra pravei lui Vasile Lupu (p. 29).

Izvoarele din perioada III-a aparțin exclusiv Bis. unite și, ca atare, ele sunt tratate mai pe larg. Această secțiune este împărțită în două articole: *izvoare principale* (fontes) și *izvoare auxiliare* (subsidia.) Izvoarele principale vor fi unele comune întregii biserici a Românilor-uniti (Titlul I), altele proprii unor dieceze (Tit. II).

Titlul I are trei capitole: I. Romani Pontifices; II. Sacrele Congregații (citate mai sus) și, III, izvoarele provinciale (§ 1. Sinoadele provinciale; § 2. Constituțiunile capitulului metropolitan; § 3. Scrisorile circulare în jurul așa-zisului matrimoniu civil, și § 4. Obiceiurile—consuetudines). În cel din urmă capitol, sunt tratate izvoarele subsidiare, cari, în cea mai mare parte, sunt legile civile privitoare la chestiunile bisericesti de orice natură. Ele sunt interesante, ca să se vadă până la ce punct a fost amestecul autorităților civile în trebuințele bisericesti, în timpul ocupației ungurești și, ca o comparație, să se vadă și acelea date sub noul regim al integrității naționale, când Bis. unită, fiind socotită „națională“, a căpătat drepturi egale cu Biserica Ortodoxă.

Lucrarea Păr. Dr. Bălan fiind înzestrată cu mult aparat științific, este perfect acomodată tuturor exigențelor disciplinei dreptului Canonic. D. Sa posedă dreptul canonic oriental și comparat în mod analitic, iar rezultatul cred că se va vedea mai mult cu ocazia publicării celei de-a doua lucrări, cu mult mai amănunțită, unde se vor da textele izvoarelor studiate și alese pentru a fi luate în considerație cu ocazia alcătuirii codexului de drept canonic oriental. Limba latină utilizată în compoziția lucrării de față fiind prea încărcată cu termenii tehnici necesari, nu lasă decât pe rare locuri posibilitatea unei construcții clasice.

V. GREGORIAN

INSEMNĂRI MĂRUNTE

MINUNEA DELA CETĂȚUIA-MUSCEL.

Este îndeobște știută scăderea simțământului religios în lumea de astăzi. Între altele, mulți își pun și întrebarea că de ce nu se mai fac și astăzi minuni, așa cum se făceau în întâiele veacuri ale creștinismului? Iată că ziarul *Curentul*, din 10 Aug. a. c., ne aduce știrea unei minuni săvârșite în comuna *Volnești*, *Muscel*: Săteanul *Ion Grosarie*, care de șapte ani suferea de pelagră și alte boli grave, își aștepta, sfârșitul, pe patul de suferință, fără de niciun pic de mânie, ci binecuvântând pe Dumnezeu, asemenea lui Iov, doctorii nemai putându-i fi de niciun folos.

În ziua de Duminică noaptea, 26 Iunie 1932, îngerul Domnului i s'a arătat în vis zicându-i: „Scoală-te și mergi la izvorul Domniței dela Cetățuia! Spală-te și te vei vindeca“. Cutremurat de acest vis și plin de credință, Ion Grosarul a pornit disde-dimineață către Cetățuia, bisericuță zidită de Negru-Vodă și soția sa Doamna Clara, pe vârful unei stânci, la 1000 metri înălțime. Aci, în sfântul Altar, de sub Sfânta Masă, curge, picătură cu picătură, un izvor limpede, care, adunat într'un mic basin, abia face câțiva litri pe zi. Ajuns aci, pe drumul plin de primejdii, dar întărit de credința-i neștrămutată în Dumnezeu, Ion Grosaru se arată starețului, care îl spală peste tot corpul plin de bube împușate, ce supurau continuu cu apă limpede și rece din izvor.

După trei zile, rănilor s'au închis, carnea s'a curățit și, după șapte zile, Ion Grosarie părăsește schitul, deplin sănătos, dând laudă lui Dumnezeu și arătându-se mai apoi și ziarștilor, spunându-le minunea făcută cu el.

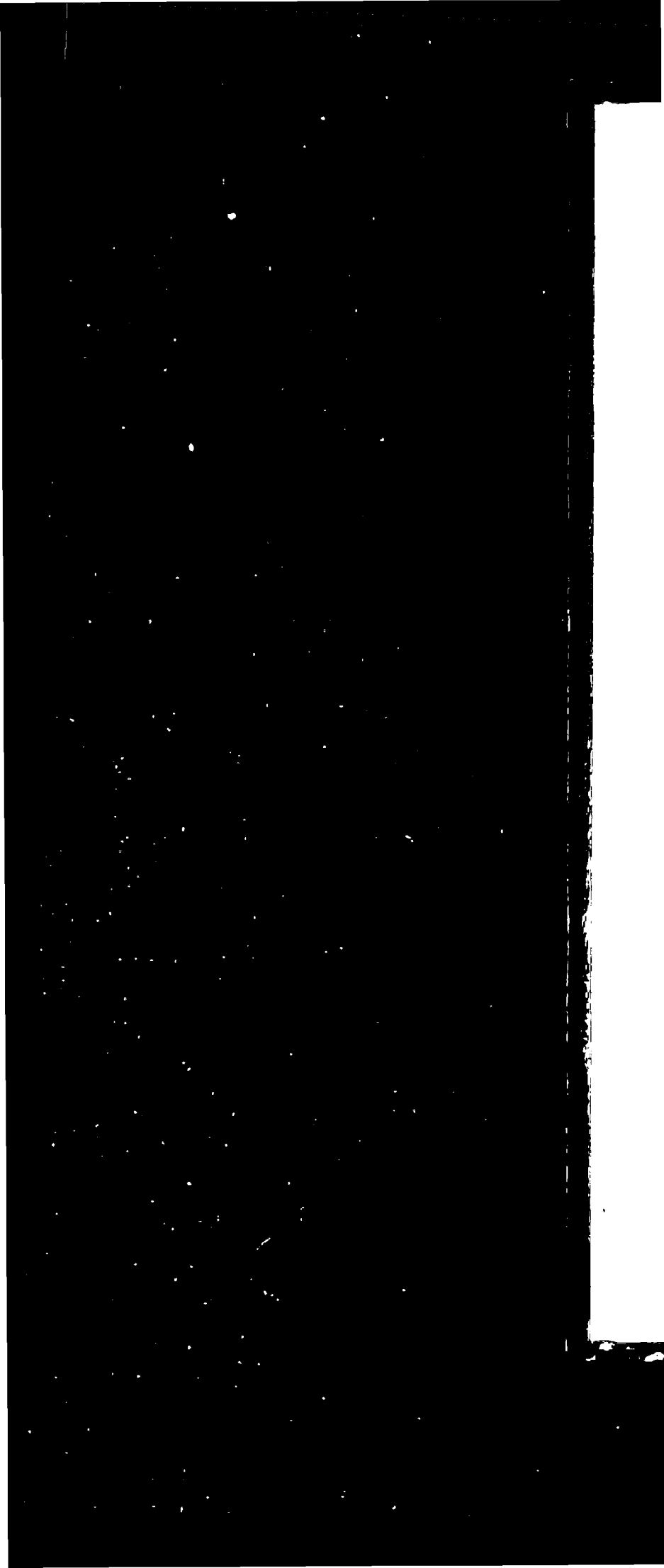
Iată dar că mâna lui Dumnezeu lucrează și acum, ca și altă dată, dar ochi având nu vedem și urechi având nu auzim!

Preotul SANDU dela Stroești.

Cum sunt ulțați oamenii!—În *Universul* dela 28 Mai a. c. se scrie despre azilul „Providența“ al negustorilor din București, peste drum de Seminarul Central. Se spune despre el că a fost înființat în anul 1858 în Lipsca, unde negustorii noștri, duși acolo după mărfuri, își întemeiaseră și o biserică.

Aceasta, adogăm noi, e cunoscuta „Capelă românească dela Lipsca“, despre care a scris, în *Biserica Ortodoxă*, acum câțiva ani, Prea Sf. Sa Arhiereul *Veniamin*, vicarul episcopiei Hușilor, pe atunci preot și profesor în București.

În cele scrise în *Univesul*, se mai spune că biserica românească avea ca egumen al ei, în vremea înființării, pe un „anume Ghenadie“. Deci acest Ghenadie este dat ca un necunoscut, „un egumen anume Ghenadie“. Și totuși acest Ghe-

nadie este fostul cărmuitor de mai târziu al episcopiei Argeşului, cel întâi director al revistei *Biserica Ortodoxă*, bărbat cunoscut ca predicator de seamă în Bucureşti, pe vremea lui, sol al Bisericii româneşti, împreună cu Episcopul *Melchisedec*, la congresul dela Bonn al vechilor-catolici, după ruperea lor de Roma.

În însuşi acest ziar *Universul*, vreme de vreo 30 de ani îndărăt, s'a tipărit un articol amănunţit, chiar despre acest Ghenadie, în care era laudat ca predicator şi se spunea ce dor era în Bucureşti de a merge la biserica Sf. Gheorge-Nou pentru a asculta cuvântările lui Ghenadie. Şi acum acest Ghenadie este „un egumen anume Ghenadie“!

Cum sunt uitaţi oamenii!

Societatea „Principele Mircea“ a fost ridicată în slăvi în *Universul* dela 28 Mai a. c., prin cuvintele: „şi-a înţeles şi de data aceasta misiunea ei educativă în societate din care a eşit prin munca continuă a d-nei Lia Vintilă Brătianu şi a numeroaselor sale colaboratoare“. Fapta pentru care a fost laudată era întocmirea „Săptămânii copilului“, care s'a ținut la sfârşitul lunii Mai trecut.

Dar societatea „Principele Mircea“ mai face şi altele: dă jucuri de teatru dezbrăcate (la Alhambra), de s'au ruşinat până şi doamnele din comitet, dă jocuri de noroc şi bătăi de box.

Vor fi şi acestea isprăvi de laudă.

Ș T I R I

Cuvântul Mitropolitului Moldovei în Senat. — I. P. S. Mitropolit *Pimen* al Moldovei a adus în Senat chestiunea încălcărilor săvârşite de Primăria Iaşului asupra locurilor din jurul bisericii *Sf. Nicolae Domnesc* din Iaşi, unde erau înmormântaţi ctitorii şi vechii credincioşi ai bisericii. A fost înfierată fapta cu care s'au năvălit primăriile de aproape pretutindenea împotriva bisericilor. E cu totul de laudă păşirea dârză a Mitropolitului Moldovei şi trebuie sprijinit printr'o largă luptă prin ziare.

Împuţinarea tinerilor în seminarli. — Desfiinţându-se bursele la seminarii şi rămânând ca mai toţi şcolarii să fie cu plată, numărul celor ce vin să se înscrie este azi foarte mic. La Seminarul Central, n'au fost anul acesta nici măcar 2 pe un loc. La Galaţi, n'au ajuns tinerii pentru numărul de locuri slobode. S'au înfăţişat 20 de tineri pentru 30 de locuri. Trebuie să avem în vedere că şi îngreuiarea traiului preoţilor, cu multele silnicii săvârşite asupra lor, trebuie să fi îndemnat pe părinţi să nu-şi mai dea fiii la seminar.

Seminar care rămâne. — În urma inspecției fără veste a d-lui *I. C. Petrescu*, secretarul-general al Ministerului Școalelor, la Seminariul „Patriarhul Miron” din Câmpulung și de care era vorba să se desființeze, s'a hotărât ca el să rămâie precum a fost. D. Petrescu a făgăduit tot sprijinul acelei școale.

Uniații nu vor biserică ortodoxă la Blaj. — Ziarul *Universul* a dat la iveală amănunte despre uneltirile uniaților ca să nu se ridice o biserică ortodoxă în Blaj. Un pământ, care s'a dat de Primăria Blajului, a fost luat înapoi. Societatea Femeilor ortodoxe a înaintat un protest d-lui Ministru al Cultelor, în cuprinderea următoare:

Domnule Ministru,

Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române, cercetând cazul cu Biserica Ortodoxă din Blaj și confirmându-se cele ce s'au adus la cunoștință de presă, nu poate decât să protesteze față de atitudinea, ce jicnind conștiința românească, atinge deopotrivă de grav libertatea cultului.

Ce se petrece la Blaj este un precedent ce nu își are rațiunea de a fi, mai ales în țara în care majoritatea națiunii este ortodoxă.

Adresându-ne Ministerului Cultelor, cerem, Domnule Ministru, ca guvernul să ia măsurile cele mai grabnice, ca Biserica Ortodoxă din Blaj să se ridice pe locul ce i se cuvine și unde este chemată a asigura ocrotirea sufletească ce Statul Român datorează în primul rând creștinilor ortodoxi și Bisericii Ortodoxe ce întrupează crezul statornic al poporului nostru.

Primiți, domnule Ministru, expresiunea sentimentelor noastre distinse.

Președinta generală,
ALEXANDRINA GR. CANTACUZINO,

Indrumarea sufletească a preoților. — Mercuri, 24 August a. c., s'a deschis, la Mănăstirea Cernica, *Săptămâna de retragere* pentru preoții din Eparhia Mitropoliei Bucureștilor. Ea s'a desfășurat sub cămuirea Prea Sfințitului Arhiepiscop *Titu Târgovișteanu*, ajutat de Preoții Dr. *Gr. Cristescu*, *Gh. Comana*, *Manea Popescu* și *Petre Chiricuță*. S'a lucrat în 2 serii. Săptămâna următoare s'au adunat preoții din a doua serie.

Se duce înainte, prin aceasta, o vrednică măsură, luată acum câțiva ani și care nu poate aduce decât cele mai frumoase roade. Iau parte nu toți preoții, ci cărmuitorii de cercuri.

Cuvinte bune despre Oastea Domnului. — În *Curentul* dela 12 Aug. a. c., Prof. Dr. *N. Creșu* scrie cuvinte de foarte mare laudă pentru *Oastea Domnului*. A fost încântat de cele văzute la *Toplița Română* și n'a cruțat laudele sale pentru numita întocmire creștinească.

Preot cu slujba după calendarul vechi. — Ziarul *Universul* dela 21 Aug. a. c., a adus vestea că judecata bisericească din Chișinău a osândit pe preotul *Isidor Popa*, la 20 zile îndepărtare de slujbă, pentru că a slujit după calendarul vechi.

100

Secretarul general dela Culte. — Ziarul *Curentul* a adus știrea că este vorba să se numească un preot ortodox secretar-general la Culte și că 3 preoți sunt puși în cumpăna alegerii: Părinții *Cicerone* și *Valeriu Iordăchescu*, profesori la facultatea de teologie din Chișinău și Păr. *D. Rădulescu*, parohul bisericii *Albe* din București. Peste câteva zile, a adus amănuntul că e vorba numai de Păr. *V. Iordăchescu*. Până acum însă nu s'a adevărit nimic.

Senator pentru stilul vechi. — În *Universul* dela 25 Aug. a. c., se scrie că Sf. Mitropolie a Moldovei va înainta un memoriu Ministerelor de Culte și interne că d. *Gh. Mareș*, senator al județului Neamțu, face propagandă în județ pentru calendarul vechi.

Episcop premiat. — Prea Sf. Sa episcopul *Grigorie* al Aradului a fost premiat de Academia Română pentru lucrarea sa despre creșterea tineretului.

BIBLIOGRAFIE

„**Les Catacombes romaines**“, de l'abbé Chéramy, editura Dilleu et Cie. Paris. Volumul acesta, de 200 pagini, a apărut în cunoscuta colecție: „*Les pèlerinages*“. Cartea este interesantă, mai ales pentru cei care vor să viziteze catacombele Romei.

„**Nouvelle histoire universelle de l'Art**“ este titlul unei noi colecții ce apare sub conducerea lui M. Aubert, conservator ajutor la Muzeul Luvru, profesor la școala națională de documente și la Belle-Arte. Prefața e scrisă de *Em. Mâle* dela Academia franceză. Primul volum, 380 pag., cu 520 gravuri, 150 fr. francezi. Librăria Firmin-Didot et Cie, rue Iacob 56. Paris.

Fiecare capitol este scris de autorități în materie, printre care notăm pe eruditul *Charles Diehl* și alții. Volumul se prezintă totuși omogen și cu excepționale calități.

„**Bibliothèque byzantine et néogrecque**“, ce va apărea în curând în editura; „*Gathner*“, anunță interesante studii în acest domeniu, unde este atât de mult de cercetat și de dat la iveală.

„**L'Homme des cités lacustres**“, par Georges Goury, 2 volume, ed. Picard Paris.

„**Manuel d'Archéologie orientale, depuis les origines jusqu'à l'époque d'Alexandre**“, par dr. G. Contenau. *Tom. I* Notions générales; l'Art. archaïque d'Elam et de Sumer. 545 pag. *Tom. II. Histoire de l'Art. III-e et II-e millénaire avant notre ère*; pag. 544-1121. *Tom. III. I-ier millénaire jusqu'à Alexandre le Grand. Appendice*, pag. 1122—1665.

Ed. Picard-Paris. 1927—1932.

„**Les églises rupestres de Capadoce**“, par R. d. de Jerfanion G. J. Edit. Guthner, Paris, 1925—1932. 2 vol. prețul 1.500 fr. francezi. Cartea aceasta, ca și cele două de mai sus, umple un simțit loc, căci, în vastul teren al studiilor arheologice, nu poate fi problemă mai complexă decât aceea a originii artei noastre creștine. Părintele Jerfanion, un neobosit cercetător al acestei provincii, dă la iveală, prin aceasta, rolul celor trei laborioase expediții întreprinse în Capadocia, iar descoperirile făcute aduc noi și interesante fășii de lumină asupra întregii arte din această provincie.

„**Jésus Christ dans les peintures des Catacombes**“, par Pierre Maranget. Editions Dilleu et Cie, Rue Oudinot 23 Paris.

Autorul cunoscutelor cărți: „Culte des martyrs“ și „Catacombes romaines“, dă la iveală această interesantă a 3-a lucrare, asupra căreia vom reveni într-o viitoare recenzie.

E titlul unui elegant volum¹).

„**Arcade, firide și lespezi**“, datorită distinsului arhitect și pictor, prințul poet Gh. M. Cantacuzino. Volumul a apărut în editura: „Cartea Românească“, rod al unei alese munci în domeniul artei românești. Prețiosul material al acestei frumoase munci, ne va da fericitul prilej al unei interesante recenzii.

Preot D. M. ACSINTE.

Bădeni-Iași.

Julian Ștefănescu. Legende despre Sf. Constantin în literatura română. București, 1931. Volum de 40 de pagini, în formatul acestei reviste. Nu spune prețul.

Autorul este un vrednic profesor la Seminarul Central din București și asistent universitar. E un bărbat de temei în cercetarea trecutului literaturii noastre, unde se înțelege, are prilej de a cunoaște scrisul nostru bisericesc.

Olimp N. Căciulă, Η ΘΕΙΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ ΩΣ ΘΥΣΙΑ (Sf. Euharistie ca jertfă) Atena 1932. Volum de 352 de pagini în formatul acestei reviste. Nu spune prețul.

D. O. Căciulă este un tânăr care a studiat teologia la noi, în București, iar apoi s'a dus și și-a luat doctoratul în Atena, studiind în deosebi chestiunea pe care ne-o înfățișează în această lucrare. Este o cercetare foarte amănunțită, pe teme de multe izvoare vechi și nouă, răsăritene și apusene. Cititorul va învăța din ea multe adâncimi ale dogmei noastre despre Sf. Euharistie. De curând, d. Căciulă a început a păși și în ziarele noastre, scriind despre materii bisericești, anume cu câteva foiletoane în ziarul *Cuvântul*.

1. Numai că te rugăm a scrie cumsecade cuvintele franțuzești, că băieții dela tipografie nu le pot descurca și le scriu greșit. — Nota A. S.

Gh. G. Săndulescu, Concepția creștină despre proprietate și dușmanii ei. Tipografia Mănăstirii Neamțului, 1932. Scriere de 160 pag., în formatul revistei noastre. E cercetare amănunțită și temeinică despre gândirea creștinească privitoare la proprietate și despre păreri mai nouă în această privință. Cine o citește capătă lumini prețioase despre tot ce privește această materie. Cartea costă 75 de lei și poate se va fi gășind de vânzare la librării.

Const. Gr. Chirica, Vremuri triste. Bârlad, 1931, preț 2 lei. Aceasta e o cârtică de 16 pag., în mărime pe $\frac{1}{2}$ ca a revistei noastre. Biciuiește nelegiuirea săvârșită în Rusia împotriva Bisericii. Vrea să fie o descurcătură a acestei materii pentru înțelegerea poporului. Totuși limba nu răspunde acestui gând. Are rostiri din limba cărturarilor, precum: *condiție necesară, sentiment de iubire reciprocă, principiul unei vieți sociale, bine ordonate.*

În citațiuni, pune: „Căminul“, fără a spune ce e aceia: ziar, revistă, de unde e? Cu acest nume doar este ziar în Focșani și revistă în Galați.

A. S.

POȘTA REDACȚIEI

Părintelui *Petru Iacobovschi*, Dăncăuți Hotin.

Deoarece aveți nu puține șchiopătări în meșteșugul alcătuirii poetice; cum și limba cu înșirări care nu merg nici aiurea, necum în poezie (de pildă: „pe toate le *asumă*“); de asemenea și gândirea din ea nefiind destul de rumeșată, — nu pot da în slova tiparului bucată „Sfânta Evanghelie“. Poate veți lucra altfel pe viitor.

Părintelui *Vasile Cehan*. Rânzești, Tutova. Am primit ce ne-ați trimis. Mergi la tipar. Pretutindenea ai scris *Siepel*. Nu-l chema *Seipel*?

Părintelui *Ioan I. Radu*, Speteni, Ialomița. Ca să mă pot rosti, trebuie să văd manuscrisul.

Părintelui *P. Tomaziu*. Păltiniș Dorohoi. Am primit art. „Practică fără tipic“ și se va tipări.

Părintelui *D. N. Acsinte*. Ai avut gând bun a ne trimite date bibliografice, dar avem o rugăciune: cuprinzând atâtea cuvinte străine, scrieți-le lămurit, că lucrătorii din tipografie nu sunt franțușiți ca Sf. Voastră să mai descurce și ce n'au învățat.

MULȚĂMIRI

Daruri făcute de enoriașii bisericii *Delea-Nouă, Calist*, din București în 1931. *In bani*:

1. d-na *Fănița Albulescu*, c. Călărașilor 270, lei 15.500; 2. d. *Nicolae Constantinescu*, c. Călărașilor 313, lei 12.000; 3. d-na *Marghioala C. Coman*, s. Th. Speranția 106 lei 2.000; 4. d. *Vasile Gh. Dragnoiu*, s. Cezar Boliac 40, lei 1 900; 5. d. *Emilian Simionescu*, s. Delea-Nouă 38, lei 1.700; 6. d. Dr. *Păun D. Popa* s. Găitănari 29, lei 1.600; 7. d. *Ion Oancea* s. Cezar Boliac 34, lei 1.600; 8. d. *Gheorghe Voinea* s. Popa Nan 179, lei 1.500; 9. d. *Barbu Simionescu*, c. Călărașilor 235, lei 1.500; 10. d. *Vasile I. Petcu*, s. Th. Speranția 168, lei 1.500; 11. d. *Vasile I. Simionescu*, s. Th. Speranția 174, lei 1.500; 12. d. *Anton Niculescu*, c. Călărașilor 248, lei 1.000; 13. d. *Petre Pescarul*, s. Găitănari 31, lei 1.000; 14. d. *Panaît Mastacan*, s. Orzari 98, lei 1.000; 15. d. *Chiriță Dumitrescu*, s. Mitr. Ghenadie 154, lei 1.000; 16. Pr. *Vasile Hadarag*, s. Delea Nouă 1, 1.000; 17. d. *Grigore Săndulescu*, s. Th. Speranția 65, lei 700; 18. d. *Nicolae Popovici*, s. Dristor 15, lei 500; 19. d. *Păun D. Banu*, s. Laptelui 46, lei 500; 20. d. *Nicolae Părvanovici*, c. Călărașilor 279, lei 500; 21. d. *Ioan Simionescu*, s. Găitănari 18, lei 500; 22. d. *Aurel Georgescu*, c. Călărașilor 333, lei 500; 23. d-na *Ștefania Șt. Popescu*, c. Călărașilor 331, lei 500; 24. d-na *Olga Maior Cârstocea*, c. Călărașilor 274, lei 500; 25. d. *Const. Copici*, s. Negoii 22, lei 400; 26. d. *Vasile Dumitrescu*, s. Dristor fund. 28, lei 390; 27. d. *Const. Coliban*, c. Călărașilor 300, lei 300; 28. d. *Dumitru Bălănescu*, s. Th. Speranția 182, lei 300; 29. d-na *Ivanca Rada Călinescu*, s. Pitiș 24, lei 300; 30. d. *Radu Constantinescu*, s. Mitr. Ghenadie 197, lei 300; 31. d-na *Niculina I. Bercu*, s. Spăt. Borcea 18, lei 220; 32. d. *Nicolae Zaharia*, s. Ismail 40, lei 200; 33. d-na *Maria Al. Bărbuță*, s. Th. Speranția 160, lei 200; 34. d. L-t *Brăilescu Constantin*, lei 200; 35. d. *Teofil Grigorescu*, s. Gh. Dem. Teodorescu 20, lei 200; 36. d-na *Maria Iliescu*, s. Vâlcov 15, lei 200; 37. d. *Marin Enescu*, s. Th. Speranția 139, lei 200; 38. d. *Nicolae Pravăț*, fund. Gropi 15, lei 200; 39. d-na *Stela P. Georgescu*, c. Călărașilor 246, lei 200; 40. d. *Tudor N. Bucur*, c. Călărașilor 333, lei 200; 41. d. *C-tin Constantinescu*, s. Dristor 30, lei 200; 42. d. *Petre Ștefănescu*, s. Claudiu 5, lei 200; 43. d. *Gheorghe Veștemeanu*, s. Th. Speranția 112, lei 200; 44. 26 enoriași au dăruit câte 100 lei, în total lei 2.600. 45. 24 enoriași au dăruit sub 100 lei, iar în total lei 743. Total 57.363.

In natură: 1. d-na *Elena Pr. Hadarag*, s. Delea-Nouă 1, a reparat o cădelniță de argint a bisericii plătind 700 lei; 2. d-na *Ecaterina Niculescu*, s. Mitr. Ghenadie 319, a dăruit un covoraș pentru jețul arhieresc; 3. d-na *Alexandrina Sterescu*, s. Pitiș 36, idem un

Just
C. O.

preș țesut de cârpe resucite, de 2 $\frac{1}{2}$ 0,70 m; 4. d-ra *Matilda Gălescu*, s. Reni 60, o poală de etamină brodată cu lânică de d-sa pentru tetrapod; 5. d-na *Cristina P. Pescaru*, s. Găitănari 31, o iconiță, Sf. Apostoli Petru și Pavel, ferecată în argint, costând lei 2.700; 6. d. *Pandelea Teodorescu*, sculptor, s. Agr. 116, idem 2 rozete de lemn, sculptate de d-sa pentru icoana Sf. Treime; 7. Soții *Carolina și Mișu Constantinescu*, c. Călărașilor 284, idem o bancă de ștejar cu suport de tuciu, pentru grădină; 8. d-ra *Elena Ionescu*, s. Popa Nan, o cruciuliță de argint cu lanț pentru icoana Sf. Nicolae; 9. d. *Nicolae Constantinescu*, c. Călărașilor 313, a pus cu cheltueala sa gratii la fereastra din fund-sf. Altar cost. 1.000 lei; 10. d-nele: *Zoe Constantinescu*, s. Agr. 139, a dăruit un lighiean pentru aprins cărbuni; *Ana P. Niculescu*, din Balta Albă, idem, un acoperământ de in pentru șters sf. Potir; *Maria Bărbuță*, s. Th. Speranția 164, și *M. Bărbulescu*, s. Claudiu 19, idem câte o periniță de îngenunchiat la sf. icoane; *Eva Tudora Dumitru* șos. Mihai Bravu 272, și *Maria Stan*, s. Cățelul 14, câte un preș de cârpe răsucite; 11. d-na *Valeria M. Brătescu*, s. Pescari 3, idem. o mușama pentru masa cu cărți și icoane de vânzare; 12. d-na *Jeana V. Stoenescu*, s. Th. Speranția 174, idem 6 cești pentru băut aghiasmă; 13. d-na *Elena Niță Georgescu*, c. Călărașilor 333, idem zece papure de pus sub picioare; 14. d-na *Eleflera Iordăchescu*, s. Cezar Boliac 51, o candelă de nichel pentru sf. Altar; 15. d-na *Elena Mircea Călinescu*, s. Agr. 127, idem un acoperământ de olandă ajutat pentru iconostas.

Tuturor acestor iubitori de buna podoabă a casei Domnului le aduce mulțămiri publice preotul paroh *Vasile Hadarag*, în numele epitropiei, consiliului și adunării parohiale a sus zisei biserici!

Dumnezeu să-i dăruiască însutit din darurile Sale cele bogate.

Parohia *Schitul Duca*, din comuna Poeni, Iași, aduce vii mulțămiri Păr. *Petru Chirică*, dela biserica *Barnovschi* din Iași, și soției sale *Alexandrina*, pentru dania făcută acelei biserici, cuprinsă într'un rând întreg de odăjdii, în preț de 7000 de lei; asemenea, d-nei *Susana V. Casian*, pentru un potir de 1500 de lei; d-lui *Alexandru Grigoroaiei*, cu soția sa *Maria*, pentru o prostire de borangic pe sf. Masă, care a costat 1500 de lei; asemenea d-lui *Nicolae Duca*, cu soția sa *Iulia*, pentru o dveră de 100 de lei; *Ioan I. Sârbu*, pentru un prapur de 150 de lei; d-lui *Gheorghe I. Munteanu*, pentru 2 sfeșnice pe sf. Masă, care au costat 3000 de lei; asemenea obștei locuitorilor din parohie, pentru o evanghelie îmbrăcată, care a costat 1500 de lei.

Tuturor să le dăruiască Dumnezeu din nesfârșitele sale daruri cerești și pământești!

DE CARȚILE RITUALE, LITERATURA BISERICESCĂ, ICOANE ȘI IMPRIMATE CE SE AFLĂ
DE VÂNZARE LA TIP. CARȚILOR BISERICESTI, STR. PRINCIPATELE-UNITE 60, BUCUREȘTI

VALABIL DELA 1 IULIE 1932

L E I

Cărți noi de ritual broșate

	LEI
1. Acatistul Sf. Treimi	12.-
2. Arhiericonul	150.-
3. Acatistul Sf. Spiridon	5.-
4. Apostolul	500.-
5. Aghiazmatarul	200.-
6. Carte de Tedeum	40.-
7. Cazania	250.-
8. Ceaslovul mic	100.-
9. Dumnezeu, tîleliturghii	180.-
10. Evanghelia	400.-
11. Evhologiu (Moliftvenic)	450.-
12. Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur	35.-
13. Mineiul pe luna Ianuarie	350.-
14. Mineiul pe luna Februarie	300.-
15. Mineiul pe luna Martie	300.-
16. Mineiul pe luna Aprilie	300.-
17. Mineiul pe luna Maiu	300.-
18. Mineiul pe luna Iunie	300.-
19. Mineiul pe luna Iulie	380.-
20. Mineiul pe luna August	350.-
21. Mineiul pe luna Septembrie	350.-
22. Mineiul pe luna Octombrie	400.-
23. Mineiul pe luna Noiembrie	400.-
24. Mineiul pe luna Decembrie	400.-
25. Paraclisul, Acatistul și viața Sf. Dimitrie	25.-
26. Paraclisul și Acatistul Cuv. Paraschiva	20.-
27. Paraclisul Sf. Mucenic Haralambie	15.-
28. Penticostarul	350.-
29. Prohodul Domnului	20.-
30. Panahida	25.-
31. Rânduiala Proscomidiei (tablou)	20.-
32. Rânduiala Rădicării Panaghiei	20.-
33. Slujba Sfințirii Steagului unei Corporații	10.-
34. Rânduiala Sfințirii Steagului unei școli de P. S. Iacov Bărlădeanu	10.-
35. Slujba Sfințirii Bisericii	50.-
36. Slujba Invierii	40.-
37. Tipic Arhieresc de Ep. Silvestru Bălănescu	15.-
38. Tipicul Bisericesc	100.-
39. Triodul	600.-

Cărți de rugăciuni

40. Păine spre fîntă, broșată	7.-
41. " " " cartonată	12.-

Cărți de literatură bisericească, broșate

42. Activitatea preoților în campania 1916—1918 de Ec. C. Nazarie 1921	15.-
43. Adventismul din punct de vedere biblic, rațional și moral-practic, de Pr. D. Georgescu	25.-
44. Autocelalia Bisericii Române	5.-
45. Biserica Ortodoxă și cultele străine	30.-
46. Carte foarte folositoare de suflet	60.-
47. Contribuții La Istoria Dreptului Bisericesc, de d-l Dr. I. Matei	75.-
48. Calendarul pe toți anii	50.-
49. Comentariile epistolei către Evrei, traduse după Sf. Ioan Hrisoston, de P. S. Teodosie Atanasie	70.-
50. Cuvântări de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea	60.-
51. Creștinismul și studiul naturii de F. Bettex, trad. de Pr. I. Negoită și N. Donos	45.-
52. Cuvântări și Pastorale de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea	50.-
53. Cuvântări și predici, idem, ediție pe velină	150.-
54. Cuvântări și predici, idem, ediție hârtie scris	120.-
55. Confesiuni și Secte de P. S. Arhierie Grigorie Leu Botoșăneanu	120.-
56. Chemări de departe (Predici la Radio), ținute de Pr. Tonia Chiricuță, Pr. Gh. Comana, Pr. Marin C. Ionescu, Pr. Manea Popescu	80.-
57. Concorданță a Noului Testament, (Îndreptar alfabetic pentru o grabnică cercetare în Noul Testament). Aprob. de Sf. Sinod, de Lascarov Moldovanu	40.-
58. Evanghelia sau viața și învățătura Domnului Iisus Hristos, de Melhisedec	25.-

59. Istoria Bisericească Universală și Statistica Bisericească, de Eusebiu Popovici, traducere de Atanasie Mironescu, fost Mitropolit Primate, vol. II broșată	150.-
Idem vol. III broșată	130.-
IV	200.-
60. Istoria Bisericească de Sozomen, trad. de I. P. S. Iosef Gheorghian	60.-
61. Istoria Predicii la Români, de Ep. Dr. Gr. Comșa	50.-
62. Lucrarea creștină socială în parohie, de Pr. Dr. M. Bulacu	30.-
63. Legea Organică a Sf. Sinod	4.-
64. Mărturisirea Ortodoxă	50.-
65. Neagoe Basarab și Sf. Nifon	5.-
66. Origina și valoarea istorică a Evangheliei după Ioan, diacon H. Roventă	50.-
67. Pe urmele lui Hristos de Pr. Gr. Petrov, trad. de Episc. Nic. Munteanu	45.-
68. Sf. Evanghelia dela Matei de Pr. Dr. I. Mihălcescu	18.-
69. Studiu despre Ierarhie	5.-
70. Știință și Religie de I. P. S. Iosef Gheorghian	20.-
71. Sinodul III Ecumenic din Efes (431) de Pr. Dr. I. Mihălcescu	65.-
72. Teologia Dogmatică Ortodoxă, de Silvestru Episc. de Canev, trad. de Pr. Negoit, III, IV a lei 75 = ...	150.-
73. Valoarea actuală a Canoanelor de Pr. C. Dron	100.-
74. „Daruri și adevăruri” de Pr. C. Dron	70.-
75. Canoanele text și interpretare. Pr. C. Dron	100.-
76. Viața lui Constantin-Vodă Cantemir, de N. Iorga	60.-
N. Dragomirescu	35.-
77. Vrei să fi înțeles? de Episcopul Dionise Romano	20.-

Cărți de școală

78. Explicarea Evangheliilor Duminicale p. cl. III Seminar și p. popor de Pr. Dr. I. Mihălcescu	60.-
79. Istoria Bisericească Universală cu noțiuni de patologie pentru cl. V Seminar, de Pr. Dr. I. Mihălcescu	100.-
80. Istoria Bisericească Universală dela 1054 până azi, pentru cl. VI Seminar de Pr. Dr. I. Mihălcescu	100.-
81. Manual de Teologie Dogmatică pentru cl. VI Seminar, de Pr. Dr. I. Mihălcescu	100.-

Cărți de muzică bisericească

82. Cântările Sfintei Liturghii, de I. Pop-Pasărea	60.-
83. Catavasier (cartonat) de I. Pop-Pasărea	125.-
84. Liturghier de strană (cartonat) de I. P. Pasărea	125.-
85. Anastasimatar, de N. Harcan	25.-
86. Anastasimatar, de Pr. Stupcanu	80.-

Imprimate și registre de contabilitate

87. Un stat parohial	3.-
88. Un carnet cu 50 certificate de botez	50.-
89. Un carnet cu 50 certificate de cununie	50.-
90. O serie mare de registre de contabilitate compusă din: 1 rez. de partizi, 1 reg. plăți, 1 reg. încasări, 3 bugete, 3 conturi, 5 coperte și 2 borderouri	98.-
91. Un singur registru mare de partizi	20.-
92. Un singur registru mare de plăți	20.-
93. Un singur registru mare de încasări	20.-
94. O serie mică registre de contabilitate compusă dintr'un reg. mic de partizi, 1 reg. mic de plăți, 1 reg. mic de încasări, 3 bugete, 3 conturi și 5 coperte	79.-
95. Un singur registru mic de partizi	15.-
96. Un singur registru mic de plăți	15.-
97. Un singur registru mic de încasări	15.-
98. Un compt	4.-
99. Un Buget	4.-
100. Un Borderou	1.-
101. O copertă (mapă)	2.-
102. Un registru pentru înscrierea botezaților	80.-
103. Un registru pentru înscrierea căsătoriților	80.-
104. Un reg. pentru înscrierea înmormântaților	80.-
105. Un registru de intrarea hârtiilor	75.-
106. Un registru de esirea hârtiilor	75.-
107. Condiță de expediție	50.-

Icoane mari foi volante mărimea 28/40 8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului. Mântuitorul (Iisus Hristos). Invierea Domnului Sf. Treime. Sf. Ecaterina.	Sf. împărați. Sf. Apostoli. Sf. Nicolae. Sf. Trei Ierarhi. Sf. Dumitru.	Sf. Spiridon. Sf. Ioan Botezătorul. Sf. Voievozi. Sf. Paraschiva. Sf. Gheorghe.	Botetul Domnului. Buna Vestire. Adormirea Maicii Domnului
---	---	---	---

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28, 5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe. Sfinții împărați. Maica Domnului. Cuvioasa Paraschiva. Iisus Hristos.	Sf. Ioan Botezătorul. Invierea Domnului. Sfinții Apostoli. Sf. Ecaterina. Sf. Trei Ierarhi.	Buna Vestire. Botetul Domnului. Sfântul Dumitru. Sfinții Voievozi. Sfântul Nicolae.	Adormirea Maicii Domnului Sf. Spiridon. Sf. Treime.
---	---	---	---

O serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate pe lemn, mărimea 35/21, lei 7000. O singură icoană lei 700

Cei patru Evangheliști imprimați pe satin pentru sfințiri de biserică (serla) prețuri lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton mărimea 15/23, 15 lei exempl.

Sfântul Gheorghe. Invierea Domnului. Maica Domnului. Sfântul Dumitru. Sf. Nicolae.	Sfântul împărați. Sf. Apostoli. Sf. Voievozi. Sfinții Trei Ierarhi. Iisus Hristos.	Sf. Ioan Botezătorul. Sf. Ecaterina. Sf. Paraschiva. Buna Vestire. Botetul Domnului.	Adormirea Maicii Domnului Sf. Spiridon. Sf. Treime.
--	--	--	---

Icoane mari, aplicate pe carton mărimea 23/35, 30 lei exempl.

Maica Domnului. Iisus Hristos. Invierea Domnului. Buna Vestire. Botetul Domnului.	Sf. Treime. Sf. Ecaterina. Sf. împărați. Sf. Apostoli. Sf. Nicolae.	Sf. Gheorghe. Sf. Trei Ierarhi. Sf. Dumitru. Sf. Ioan Botezătorul. Sf. Voievozi.	Adormirea Maicii Domnului Sf. Spiridon. Sf. Paraschiva.
---	---	--	---

Cărți poștale cu iconițe în culori, a 2 lei bucata.

Sf. Gheorghe. Sf. Mihail. Sf. Teodor Tiron. Sf. Teodor Stratilat. Sf. Nistor. Sf. Mercurie.	Buna Vestire. Botetul Domnului. Adormirea Maicii Domnului. Sf. Pantelimon. Maica Domnului. Mântuitorul (Iisus Hristos).	Invierea Domnului. Sf. Treime. Sf. Ecaterina. Sf. împărați. Sf. Apostoli. Sf. Nicolae.	Sf. Trei Ierarhi. Sf. Dumitru. Sf. Spiridon. Sf. Voievozi. Sf. Paraschiva. Sf. Ioan Botezătorul.
--	--	---	---

Iconițe Cărți poștale aplicate pe carton Lei 6.

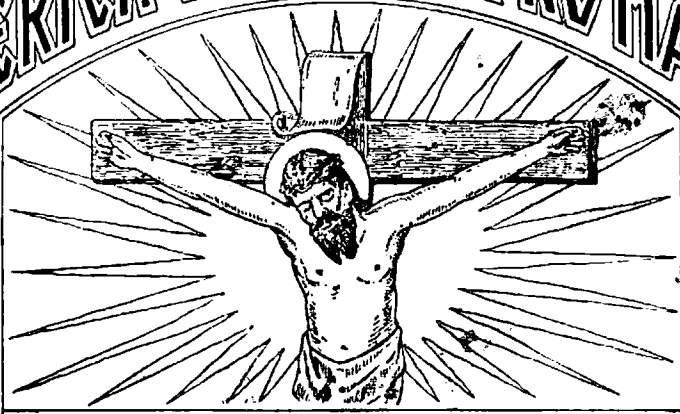
Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză		Pânză peste tot		Pânză și hârtie	
	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.
1. Arhieratikonul . . .	300,-	225,-	—	—	—	—
2. Aghiazmatarul . . .	410,-	350,-	300,-	—	—	—
3. Apostolul . . .	770,-	680,-	650,-	—	—	—
4. Cartea de Tedeum . . .	153,-	115,-	100,-	—	—	—
5. Cazanla . . .	425,-	375,-	350,-	—	—	—
6. Cartea de rugăciuni p. tot Românul . . .	—	80,-	—	—	—	—
7. Calavaslerul . . .	—	175,-	—	—	—	—
8. Ceaslovul mic . . .	250,-	220,-	200,-	—	—	—
9. Dumnezeștile liturghii . . .	310,-	280,-	250,-	—	—	—
10. Evhologiu . . .	710,-	650,-	590,-	—	—	—
11. Evanghelia . . .	820,-	—	—	—	—	—
12. . . . . în piele peste tot, lei	1300,-	—	—	—	—	—
13. Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur . . .	165,-	140,-	110,-	—	—	—
14. Istoria Bisericească de Eusebiu Popovici Vol. I. . .	225,-	200,-	—	—	—	—
Idem . . . II. . .	250,-	225,-	—	—	—	—
Idem . . . III. . .	220,-	195,-	—	—	—	—
Idem . . . IV. . .	300,-	—	—	—	—	—
15. Mineiul pe luna Ianuarie . . .	560,-	510,-	460,-	—	—	—
16. Mineiul pe luna Februarie . . .	560,-	510,-	460,-	—	—	—
17. Mineiul pe luna Martie . . .	560,-	510,-	460,-	—	—	—
18. Mineiul pe luna Aprilie . . .	560,-	510,-	460,-	—	—	—
19. Mineiul pe luna Mai . . .	560,-	510,-	460,-	—	—	—
20. Mineiul pe luna Iunie . . .	560,-	510,-	460,-	—	—	—
21. Mineiul pe luna Iulie . . .	590,-	540,-	490,-	—	—	—
22. Mineiul pe luna August . . .	560,-	510,-	460,-	—	—	—
23. Mineiul pe luna Septembrie . . .	560,-	510,-	460,-	—	—	—
24. Mineiul pe luna Octombrie . . .	610,-	560,-	510,-	—	—	—
25. Mineiul pe luna Noiembrie . . .	610,-	560,-	510,-	—	—	—
26. Mineiul pe luna Decembrie . . .	610,-	560,-	510,-	—	—	—
27. Noul Testament, Editura Iast. Biblic ortodox român, tradus de Păr. Grigorie (Gala Galaction) . . .	—	100,-	—	—	—	—
28. Paraclisul sf. D-tru . . .	138,-	100,-	80,-	—	—	—
29. Pentecostarul . . .	620,-	530,-	430,-	—	—	—
30. Prohodul Domnului . . .	138,-	100,-	80,-	—	—	—
31. Panihida . . .	138,-	100,-	80,-	—	—	—
32. Psaltirea . . .	175,-	120,-	100,-	—	—	—
33. Rânduiala Ridicării Panighiei . . .	138,-	100,-	80,-	—	—	—
34. Slujba sfințirii Steagului unei Corporații . . .	90,-	80,-	66,-	—	—	—
35. Rând. Sf. Steagului unei școli . . .	90,-	80,-	66,-	—	—	—
36. Sluj. Sf. Bisericii . . .	190,-	160,-	130,-	—	—	—
37. . . . . Invierii . . .	190,-	160,-	130,-	—	—	—
38. Tipicul Bisericesc . . .	250,-	200,-	150,-	—	—	—
39. Triodul . . .	875,-	825,-	775,-	—	—	—

Instrucțiuni de comandă: Orice comandă va fi luată în considerare de un scont, urmând ca restul împreună cu spesele de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librării și orice revânzători sunt obligați a vinde Cărțile cu prețurile din acest Catalog, acordându-li-se rabat numai la CARȚILE BROȘATE.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFANTULUI
+ S I M O D +

CUPRINSUL

Al doilea parlament al Bisericii (625) . . . *Arhim. Scriban*

Cuvântarea I. P. S. D. D. Dr. Miron la
al IX-lea Congres al Istoriei Medi-
cinei (628) . . . . .

Rapoartele generale ale Consiliului Cen-
tral Bisericesc către Congresul Na-
țional Bisericesc (637) . . . . . *Pr. G. I. Negulescu; Pr.
Dr. A. Crăciunescu; Pr. C.
Dron.*

Cărți, Reviste, Ziare (703) . . . . . *Arhim. Scriban*

TIPOGRAFIA „CARTILOR BISERICESTI”

E.M.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria III. Anul L. Nr. 10.

Octombrie 1932.

Direcțiunea revistei își dă toate silințele pentru a ajuta munca preoțiilor românești. Roagă însă pe toți cucernicii Preoți să binevoiască a-și plăti toate rămășițele din anii trecuți, cât și abonamentul pe întreg anul 1932, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. În nădejdea că Sfinții Lor vor înțelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor asculta, cum, și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-l vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA.

AL DOILEA PARLAMENT AL BISERICII

În ziua de Sf. Paraschiva (14 Octombrie a. c.), se deschide Congresul Național Bisericesc. Când cetitorii vor avea sub ochi aceste rânduri, el va fi deschis, va fi poate și în plinul lucrului său.

Se adună rar, din 3 în 3 ani. De data aceasta, se deschide întâia oară cu membrii pe care-i are. Căci acum ne aflăm înaintea unui Congres înouit. Anul acesta s'au făcut alegeri nouă. În această toamnă, noii aleși intră întâia oară în Marele Sfat al Bisericii.

După 6 ani, avem acum un Parlament bisericesc proaspăt. Este Sinedriul nostru, în care vlădici, preoți și mireni pășesc la sfătuire și hotărâre pentru întocmirea celor bune și de folos în Biserică.

Așezământul este nou, nu numai prin noii aleși, ci și prin el însuși. Este înființat prin noua lege de viețuire bisericească, pe care ne-am dat-o pentru a întocmi treburile Bisericii prin noi înșine, fără amestec străin, fără încrucișare de gânduri, poftă și hotărâri care n'ar izvorî din gândirea și făptuirea curat bisericească.

Ca orice așezământ nou, care, pe lângă asta, se mai adună și atât de rar, se înțelege că nici acest Parlament Bisericesc nu e intrat în obiceiuri. Nu este intrată în obiceiuri întreaga întocmire din care a izvorît și el. Noi, fiind tot oamenii vechilor deprinderi, câștigați sufletește pentru alte chipuri de a lucra, nu suntem obișnuiți a umbla și a lucra cu o unealtă nouă.

Cu toate acestea o avem. Atârnă de sufletul cu care omul pășeste la treabă, de îndemânarea sa de a lucra și cu o unealtă nouă, pentru a nu se simți stingherit de un așezământ pe care încă nu l-a cunoscut.

Dar privind lucrul în sine, oare este puțin lucru a putea sta la sfat cu fruntașii Bisericii și ai Țării, cu cei care trebuie să fie aleșii cei mai inimoși pentru nevoile Bisericii! Biserica are totdeauna trebuință de suflete prin care să-și strige nevoile ei, prin care să-și aprindă luminile ei, prin care să-și închege hotăririle ei. Când se poate aduna Marele Divan al celor mai de seamă păstori și fii ai ei, este o clipă însemnată. Se pot schimba gândurile care zac prea îndepărtate unele de altele în largul țării și se pot lua hotăriri mari.

O asemenea adunare a fost și până acum prilej de a face auzit glasul Bisericii, de a mișca cugetele celor ce privesc spre ea. Este deci de folos că înaintea obștiei Bisericii și Țării întregi, se adună sfetnici care au ceva de spus pentru apărarea și propășirea Bisericii.

Să ne aducem aminte de ce a fost acum 4 ani. Prin glasul unor bărbați ca d-nii *Octavian Goga*, *Alexandru Lapadat*, amândoi foști miniștri ai religiilor, al d-lui *Silviu Dragomir*, alesul și inimosul profesor dela Cluj, vrednic teolog al nostru, s'a auzit cuvinte dârze, strigarea dreptății pentru Biserica Ortodoxă încălcată în drepturile ei în Statul Românesc. Ceea ce se strigă de mult prin scrisul nostru, prin adunările noastre, s'a trâmbitat atunci prin cele mai împuternicite glasuri, în Divanul anume însărcinat pentru aceasta, de a fi sunet puternic, care să se audă în cuprinsul țării.

Biserica noastră ortodoxă românească a fost îngustată în drepturile ei, în mijloacele care i se cuvin pentru împlinirea nevoilor ei, pe când alte credințe, abătute din calea de veacuri a închinării românești, au fost alintate și dezmiardate cu mijloace care nu li se cuveneau.

A fost o clipă de înfiorare când cei 3 bărbați au strigat. Țara întreagă a auzit și vorbire înțețită s'a pornit în alte sfaturi și în scrisul foilor zilnice.

Dacă nu ar fi fost graiul acela, într'o asemenea adunare, plângerea Bisericii noastre ortodoxe s'ar fi auzit mai puțin. N'ar fi fost luată la descusut în vorbă iute, cum a fost atunci.

Cum deci să nu te ții tare pentru a folosi asemenea mijloace de slujire a Bisericii, care este deschiderea unui asemenea Divan!

Că de atunci și până acum lucrurile nu s'au îndreptat, că plângerea de atunci este tot atât de îndreptățită și acum, că veți ceti despre aceasta și în dările-de-seamă ale Consiliului Central Bisericesc tipărite aci, -- da.

Niciuna din nevoile asupra cărora s'au auzit plângeri și s'au rostit învinuiri n'a încetat a fi. Ba încă unele proaspete au venit peste noi. Dacă ne gândim la glasurile care s'au auzit în adunarea trecută a Congresului Național Bisericesc, nu trebuie să uităm că, deși după atâta vreme, nu mai târziu decât anul acesta, Patriarhul României a fost nevoit să strige despre neluarea în seamă a Bisericii ortodoxe, cu prilejul serbării

dela Societatea Ortodoxă a Femeilor Române, în ziua de Duminica Ortodoxiei.

Dacă ne mai gândim apoi la ce a venit după aceea, la ocrotirea cu care a fost acoperit Statul Catholic, adică o cetate străină între noi -- înțelegem ce stări necuvenite s'au croit în țara noastră, pentru legi străine de gândirea noastră, de năzuințele noastre, și câtă dreptate este să ridicăm glasul nostru, prin cât mai multe graiuri.

Congresul Național Bisericesc este un mare prilej pentru astfel de lucruri. Multe rele au sporit între noi, în mai mare măsură decât au sporit mijloacele noastre de apărare și de slujire a sufletului românesc. Partea cea mai păgubitoare este că înseși organele de slujire ale țării nu sunt săritoare la ocrotirea vieții sănătoase și cuviincioase, ci de multe ori sunt proptea pentru păcatele care amărăsc această țară.

Dacă n'am pomeni decât de reaua gospodărire a daniilor boierilor credincioși din trecut, întru slujirea aproapelui prin spitalele întemeiate de ei, cuprinse în așezământul numit Eforia Spitalelor Civile, despre care de curând s'au auzit grele învinuiri în toamna aceasta în însăși Adunarea Țării; dacă n'am pomeni de stricarea sufletelor prin jocurile de noroc, mânuite tot prin acea gospodărie, despre care în vara aceasta s'au cecit atâtea fapte netrebnece, --- și iată destulă îndreptățire și prilej pentru a spune că, în țara aceasta, relele se înmulțesc și deci mijloacele noastre de stăvilire nu sunt în aceeași măsură și ne izbim de greutateți tot mai mari.

Apoi oare, când avem înainte un rar prilej de a sta de vorbă despre astfel de lucruri, cum este prilejul că se adună Marele Divan al Bisericii, nu este pricină de bucurie! Vom putea grai în largul țării despre chemarea Bisericii, despre ce o zădărnicește, despre scularea tuturor la treabă, pentruca ziua de mâne să fie mai bună ca cea de azi: Și când la aceasta nu suntem numai o mână de oameni, ci floarea cetățeniei mirenești, cu atât mai bine! Să se simtă cu toții umăr la umăr și răspunzători față de vremea ce va să vie.

Că dincolo de rândurile noastre se vor auzi înfierări, că cutare a vorbit din imbold politic, fie! Numai să fie pentru folosul Bisericii! Dacă nevoia politică a vorbitorului se va potrivi ca să slujească prin ea și Bisericii, nu voi avea nimic împotriva. Voi avea însă când, dintr'un asemenea imbold, grija pentru Biserică va fi scăzută sau înăbușită.

Acolo însă aleșii sunt pentru treburile lui Dumnezeu și ale sufletului; pentru Biserica și slujba țării. Să nădărdum că chemarea fiind atât de frumoasă, sarcina atât de însemnată, aleșii vor fi numai slujitori ai Bisericii Ortodoxe, prin toate mijloacele lor; că, din închinare către ea, din simțirea lor vie de fii ai ei, vor fi una cu sufletul ei, cu marele ei trecut și că vor trece cu totul peste grija cea lumească.

Deci într'un ceas bun, cu spor la lucru și roadă simțită!

Arhm. SCRIBAN.

CUVÂNTAREA

I. P. S. D. D. Dr. MIRON,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, rōstită în reședința patriarhală, cu prilejul vizitei membrilor celui de al IX Congres internațional pentru istoria medicinei la București, în ziua de 11 Septembrie 1932.

Prea Onorat Congres Mondial,

Să-mi fie permis a vă adresa cuvintele mele de binevenire în una din limbile folosite în acest congres, pe care o cunosc mai deaproape.

Eu privesc vizita în reședința Mea a mult prețuiților membri, aproape din toată lumea, dela acest congres pentru istoria medicinei, ca o deosebită onoare, atât pentru mine personal, cât și pentru întreaga Biserică răsăriteană din Regatul României. Și totuși această delicată atenție îmi pare ceva foarte natural. D-Voastră, care vă ocupați de aproape de istoria medicinei, știți, desigur, mai bine decât mine, în ce strânsă legătură a stat, și stă încă și azi, medicina cu religiunile tuturor popoarelor din toate timpurile.

Istoriografia ne e dovadă că, atât în vremurile antice, cât și în epocile de mai târziu, știința D-Voastră, dedicată vindecării suferințelor trupesti, își avea locuința în temple, și că antecesorii D-Voastră, în acele timpuri, aparțineau preoțimei.

În vremurile acelea, știința medicală se cuprindea exclusiv numai în cărțile religioase. Așa, d. e., în Egiptul antic, preoții studiau multe maladii, făceau diagnoze exacte și prescriau diferite medicamente. Adeseori desinfectau pe bolnavi în temple, cu tămâie de Kiphi, un preparat din foarte multe rășinosese aromatice (v. Dr. Elefterescu date, Sanitas).

În scriptura religioasă a Brahmanilor din India, numită Veda, aflăm cum preoții lor făceau medicina, chimia și farmaceutica și prescriau pentru boale leacuri foarte drastice, precum: cupru, arsenic, mercuriu și antimoniu, etc. Erau chirurghi probați.

Zend-Avesta Perșilor cuprinde formule pentru ocolirea

boalelor. La Grecii antici, precum se știe, practica medicina chiar Aesculap, unul din zeii lor, iar la Romani Plinius-Senior a adunat în 37 volume medicina empirică, populară, răspândită și propagată în popor de preoții cultului religios și luată de ei dela Etrusci.

Religia mozaică pune, ca și mahomedanismul și multe alte religii, un deosebit preț pe prescripțiunile igienice, ca: spălări și băi, circumciziune, oprirea cărnii de porc, de păsări răpitoare, precum și a alcoolului, și recomandă, dimpotrivă, orez, grâu, orz, ovăz, unt, untdelemn, lapte, vegetale și moderăție în mâncări, mai ales seară.

Profeții Vechiului Testament ca: Isaia, Ilie, Eliseu, etc. au vindecat mulți bolnavi. Isaia a vindecat pe Ezechia de un flegmon, cu pastă de smochine. Eliseu, pe Generalul Neeman din Siria, de niște bube, cu băi bituminoase din Iordan, iar în creștinism, dumnezeescul lui întemeetor, Mântuitorul nostru Iisus Hristos, este numit în toate cărțile rituale ale Bisericii ortodoxe „Doctorul sufletelor și al trupurilor”, și pe drept cuvânt, căci este știut de toți, cum s'a ocupat Iisus și ucenicii lui de vindecarea bolnavilor, alinând atâtea dureri și ocrotind, prin povețele lui, pe atâția inși de boale, pe care căuta să le preîntâmpine. „Iată te-ai făcut sănătos, caută să nu mai păcătuești”, a zis Iisus slăbănogului vindecat. Deasemenea, Sf. Evanghelist Luca era nu numai pictor, ci și un bun medic.

Biserica ortodoxă a canonizat ca sfinți pe mai mulți medici: așa pe Sf. Pantelimon, un iscusit oculist; pe Cosma și Damian, așa numiții „Doctori fără de arginți”, adică doctori cari tratau bolnavii sărmani, fără bani, gratuit, lucru care și astăzi este imitat de aproape toți medicii.

În celace privește poporul român, și la noi — ca și la multe alte popoare — studiul medicinei a eșit din școalele Bisericii. Aci, în București, s'a deschis la mănăstirea Colțea prima școală de știință medicală. Cele dintâi spitale s'au înființat în mănăstirile Colțea, Pantelimon, Schitul Malamuci, Brebu și multe altele.

Apoi posturile pe cari le prescrie Biserica noastră în cursul anului, cu alimentele lor vegetale și cu cumpătarea lor, sunt o binefacere pentru popor. Cu un cuvânt, Biserica ortodoxă — ca și toate confesiunile creștine, — privesc medicina și medicii ei ca eminenți colaboratori practici în

slujba culturii, a umanitarismului și a alinării suferințelor omenirii, operă care e atât de aproape de misiunea Bisericii creștine.

Onorați și iubiți oaspeți!

Să recunoaștem deci împreună că de două mii de ani am fost și suntem colaboratori, mângâind și vindecând pe bolnavii, nenorociții și desnădăjduiții acestei lumi, noi cu mijloacele noastre duhovnicești, D-Voastră cu medicamentele lecuitoare, și că de multe ori chiar v'am ținut locul.

Ne-am întâlnit și ne întâlnim mereu în spitale, la patul celor suferinzi, în colibe săracilor, în fabrici, în sanatorii, în cartierele muncitorilor și în acele localuri fără nume, unde numai medicul și preotul au intrare. Divinul întemeietor al Bisericii noastre creștine ne-a unit astfel în mod firesc și nedespărțit. Cercurile noastre de acțiune sunt nu numai megieșe, ci pe veci asociate, unite. Intre noi nu pot exista granițe. Medicul trebuie să fie la capul bolnavilor, adeseori preot, adică un redeșteptător al sufletului; iar preotul vrednic, un ajutor și un prețios asistent al medicului.

În aceste zile ale istoriei omenirii, popoarele au și mai mare trebuință de îndoita noastră terapeutică. Întrucât deci ne aflăm mereu la o laltă, vrem ori nu vrem, să acceptăm și să recunoaștem cu reciprocă înțelegere și bunăvoință această comună situație, și să stăruim și în viitor în stricta îndeplinire a umanității și asprei noastre chemări și îndatoriri, muncind în fața sanctualelor ce par atât de diverse și sunt totuși atât de apropiate.

În acest înțeles salut eu, din toată inima, în casa mea, pe reprezentanții distinși ai medicinei, ca scumpi oaspeți ai țării noastre, nu numai în calitate mea de Patriarh al Bisericii ortodoxe din România, ci și ca Efor suprem al Marelor Așezăminte Brâncovenesti — Biserica și Spitale — în care peste șapte zeci de mii de bolnavi, unii mai stabili alții mai trecători, fără deosebire de neam, religie și cetățenie, își primesc ocrotirea și tratament medical, unii gratuit, alții aproape gratuit.

Înceind, vă rog să primiți patriarhiceștile mele binecuvântări, cu adâncă rugămintă către Dumnezeu ca să întărească puterile sufletești și trupești ale tuturor doctorilor din lume, spre binele și folosul tuturor țărilor și al popoarelor lor.

**Discours prononcé par Sa Béatitude, Dr. MIRON,
Patriarche de l'Eglise Orthodoxe Roumaine à
l'occasion de la visite des membres du
Congrès International pour l'Histoire
de la Médecine, le 11
Septembre 1932.**

Messieurs les Congressistes,

Veillez bien me permettre de Vous adresser quelques mots, pour Vous souhaiter la bienvenue, dans une des langues employées dans ce congrès et dont l'usage m'est plus familier.

Je considère la visite des très honorés membres, représentant à ce Congrès de l'Histoire de la Médecine presque tous les pays du monde, comme un honneur exceptionnel, aussi bien pour moi, que pour l'Eglise orthodoxe du royaume de la Roumanie.

Cette délicate attention m'apparaît pourtant comme un fait très naturel. Vous, Messieurs, qui poursuivez de très près l'histoire de la Médecine, Vous connaissez mieux que moi, que de tout temps et chez tous les peuples les liens entre la médecine et la religion ont été très intimes.

L'histoire nous prouve que dans les époques très anciennes, comme aussi dans celles plus près de nous, votre science dédiée au soulagement des souffrances corporelles, avait son siège dans les temples et que vos prédécesseurs appartenaient, en même temps, aux ordres religieux. Dans ces temps-là, la science médicale était comprise presque exclusivement dans les livres religieux.

Ainsi, par exemple, dans l'ancienne Egypte les prêtres étudiaient les différentes maladies, posaient des diagnostics précis et ordonnaient des potions. Souvent ils faisaient la désinfection des malades même dans les temples à l'aide de l'encens de Kiphi, un mélange de produits résineux et aromatiques.

Par les saints livres des Brahmanes des Indes, connus sous le nom de Védas, nous apprenons la façon employée par les prêtres pour pratiquer la médecine, la chimie, la pharmaceutique, et ordonner des remèdes très sévères pour les différentes maladies, comme le minerai de cuivre, l'arsenic, le mercure, etc. Dans ce temps, il y avait des chirurgiens très expérimentés. Zend-Avesta, le livre saint des Perses, contient des conseils pour prévenir, les maladies. Chez les Grecs de l'antiquité, comme on le sait, un de leurs dieux, Esculape, pratiquait la médecine.

Chez les Romains, Pline l'Ancien avait réuni en 37 volumes la médecine empirique populaire, propagée parmi le peuple par les prêtres du culte religieux, et qu'ils avaient empruntée aux Etrusques.

La religion mosaïque, ainsi que le culte de l'Islam et tant d'autres religions, accordent une grande importance aux règles de l'hygiène, en imposant les ablutions, les bains, la circoncision, l'alimentation frugale, la modération des repas, surtout le soir, l'interdiction de la viande de porc et des oiseaux de proie, du vin, de l'alcool et de tout autre aliment nuisible à une bonne et facile digestion.

Les prophètes de l'Ancien Testament, comme Isaïe, Elie, Elisée, etc., ont guéri beaucoup de maladies. Isaïe a traité Ezéchias d'un flegmon avec une pâte préparée avec des figues. Elisée a guéri les plaies du général Néhéman de Syrie en lui faisant prendre des bains de bitume dans le Jourdain.

Dans le Christianisme, son divin fondateur, Notre Sauveur Jésus Christ, est nommé dans tous les textes de l'Eglise orthodoxe „le médecin des âmes et des corps“, et personne n'ignore la grande tâche, consacrée par notre Seigneur et ses disciples, à la guérison de nombreux malades, pour atténuer tant de souffrances et prévenir beaucoup de maladies.

„Tu es guéri, pars, et ne péche plus désormais“ a dit Jésus au paralytique.

L'évangéliste St. Luc, à part ses qualités de peintre, était aussi un bon médecin.

L'Eglise orthodoxe a vénéré en saints plusieurs médecins, parmi lesquels on peut citer: st. Pantéléimon, un habile oculiste, Cosma et Damianos, surnommés les médecins sans déniers, parce qu'ils soignaient gratuitement les malades pauvres, fait imité de nos jours par presque tous les médecins.

En ce qui concerne le peuple roumain, comme d'ailleurs, chez presque tous les peuples, l'origine de l'étude de la médecine remonte aux écoles de l'Eglise.

Ici, à Bucarest, auprès du monastère Coltsea, a été créée la première école des sciences médicales. Les premiers hôpitaux ont été fondés dans les monastères Coltsea, Pantéléimon, Malamuci, Brebu, etc.

Les jeûnes ordonnés à différentes époques par notre Eglise, avec leurs aliments végétariens et avec leurs prescriptions de modération, représentent un bienfait pour le peuple.

En résumé, l'Eglise orthodoxe, ainsi que toutes les confessions chrétiennes, considèrent la médecine et les médecins comme des collaborateurs éminents au service de la culture et du soulagement des souffrances de l'humanité, --- idéal qui se confond avec la mission de l'Eglise chrétienne.

Messieurs les Congressistes,

Il faut, par conséquent, reconnaître que depuis 2.000 ans nous avons été et nous sommes encore des collaborateurs, en travaillant pour le soulagement des souffrances et pour la guérison des malades et des malheureux de ce monde, --- nous,

prêtres, par nos moyens spirituels et vous, médecins, par vos remèdes salutaires.

Combien de fois nous vous avons remplacés!

Nous nous sommes souvent rencontrés et nous nous rencontrons toujours dans les hôpitaux au chevet des souffrants, dans les masures des humbles, dans les usines, dans les maisons de santé, dans les fauborgs des ouvriers et dans beaucoup de lieux sans nom, où seuls le médecin et le prêtre peuvent, vu leur mission, pénétrer.

Le divin fondateur de notre Eglise nous a réuni ainsi d'une manière naturelle et inséparable. Nos sphères d'activité ne sont pas seulement voisines, mais aussi éternellement associées et unies.

Entre nous, il ne peut exister des séparations. Le médecin doit souvent remplacer le prêtre au chevet des malades, c'est-à-dire, être rédempteur de l'âme et le prêtre un aide et un assistant précieux du médecin.

Dans l'époque actuelle de l'histoire de l'humanité les peuples ont encore davantage besoin de notre double thérapeutique. Du moment que nous nous trouvons l'un à côté de l'autre, bon-gré, mal-gré, il faut reconnaître et accepter réciproquement cette situation à l'avenir aussi, pour remplir strictement notre humanitaire, mais âpre devoir et de travailler la main dans la main par devant des mêmes sanctuaires, en apparence tellement différentes, mais en réalité, bien près l'une de l'autre.

Dans ce sens, je salue de tout mon coeur sous mon toit, les très distingués représentants de la médecine, comme des précieux hôtes de mon pays, non seulement en ma qualité de Patriarche de l'Eglise orthodoxe de Roumanie, mais aussi comme Ephore suprême des grandes „Institutions de Brancovan“, église et hôpitaux, dans lesquels plus de 70.000 malades par an, plus ou moins graves, sans distinction de race, religion ou nationalité, reçoivent des soins et traitements médicaux, certains gratuitement et d'autre en versant une somme modique.

En finissant je vous prie d'accepter ma bénédiction, tout en priant Dieu de fortifier les pouvoirs spirituels et corporels de tous les médecins du monde, afin qu'ils puissent collaborer pour le bien être et la prospérité de tous les pays et de tous leurs peuples.

DIE REDE

des Hochwürdigsten Patriarchen der rumänischen orthodoxen Kirche, Seiner Eminenz Dr. Myrons, an die Mitglieder des Congresses für die Geschichte der Medizin, in der Patriarchalischen Residenz zu Bukarest, am 11-ten Sept. 1932.

Hochgeehrte Congress-mitglieder!

Es sei mir gestattet, in einer im Congress benützten Sprache, die ich näher kenne, meine Begrüßungsworte an Sie zu richten.

Ich betrachte den Besuch der hochgeschätzten Mitglieder, fast aus der ganzen Welt, des Congresses für die Geschichte der Medizin, in meiner Residenz, als eine ausserordentliche Ehre, nicht nur für Mich persönlich, sondern auch für die ganze morgenländische Kirche aus dem Königreiche Rumänien. Und dennoch erscheint Mir diese delikate Aufmerksamkeit als sehr natürlich. Sie wissen ja, als solche die sich mit der Geschichte der Medizin näher befassen, viel besser als ich, welche enge Beziehungen die Medizin zu den Religionen aller Zeiten und aller Völker gehabt hat, und auch heute noch besitzt.

Die Geschichtsforschung beweist, dass sowohl in grauer Vorzeit, als auch in späteren Epochen, Ihre der Heilung Körperlicher Leiden gewidmete Wissenschaft den Wohnsitz in Tempeln hatte und dass Ihre Vorgänger meisstens dem Priesterstande angehörten. In jenen Zeiter war die Medizin fast ausschließlich nur in den religionsen Büchern begriffen.

So z. b. in Alt-Egipten studierten die Prister viele Krankheiten; machten exacte Diagnosen; und verschrieben verschiedene Arzneien. Oft desinfektierten Sie die Kranken in den Tempeln mit Kiphi Weihrauch, ein Preparat aus verschiedenen aromatischen Harz-Substanzen.

Das religiöse Buch der Brahmanen aus Indien, *Veda* genannt, zeigt uns wie ihre Prister Medizin, Chemie u. Pharmaceutik betrieben, und benützten als Heilmittel sehr starke Medikamente: wie Kupfer, Arsenik, Merkur und Antinonium, etc. Sie waren ausgeübte Chirurger.

Auch die *Zent-Avesta*, der Perser, enthält Formeln zur Hemmung der Krankheiten.

Bei den alten Griechen praktizierte die Medizin, wie bekannt, Aeskulap, einer der Götter ihres Religion-systems.

Die Mosaische Religion, wie auch die mohamedanische und viele andere Religions-Systeme, setzen ein sehr grosses Gewicht auf hygienische Vorschriften, wie Waschen und Baden, Beschneidung, Vermeidung von Schwein und Raubvögelfleisch und Alkohol; im Gegentheil, Reiss, Korn, Gerste, Hafer, Butter, Milch, Oliven und Mässigkeit in der Nahrung, besonders beim Abendessen.

Die Propheten des alten Testament: Isaia, Elias, Eliseus heilten viele Kranken.

In Christenthum wird ja sein göttlicher Gründer, unser Heiland Jesus Christus, in allen heiligen Büchern unserer Kirche „doftorul sufletelor și al trupurilor“, das heist „Arzt der Seelen und der Körper“ gennant. Es ist ja allgemein bekannt, wie Christus und seine Junger, nach seinem Beispiel, sich mit der Heilung der Kranken beschäftigten und so viele Leiden milderten. Der Evangelhist Lukas war nicht nur ein Maler, sondern auch ein guter Arzt.

Unsere Orthodoxe Kirche hat viele Ärzte heilig-geschprochen. So der heilige Pantelimon, ein ausgezeichneteter Augenarzt. Sehr hoch geschätzt sind die Heiligen Cosma und Damianos, die sogenannten „Aerzte ohne Silber“, das heisst Sie behandelten ihre arme Kunde unentgeltlich, was auch heute fast alle Aerzte nachahmen.

Was das Romänische Volk anbelangt, so ist auch bei uns --- wie auch bei vielen anderen Volkern --- die medizinische Wissenschaft aus den Schulen der Religion, der Kirchen hervorgegangen. Hier, in Bukarest, war im Kloster Coltzea die erste Schule für Medizin. Die ersten Spitäler wurden in den Klöstern Coltzea, Pantelimon, Brebul und viele andere gegründet.

Die von unserer Kirche vorgeschriebene Fastenzeit mit ihren vegetalen Nahrungsmitteln und insbesondere mit ihrer Moderation und Mässigkeit in der Nahrung, so wie im Genusse aller anderen Begierden, ist eine grosse Wohltat für das Volk.

Unsere Orthodoxe Kirche --- wie überhaupt alle Christlichen Confesionen --- betrachten folglich die Medizin und ihre Aerzte als die ausgezeichneteten praktischen Apostel im Dienste der Kultur, der Humanität und der Linderung und Heilung aller menschlichen Leinden, ein Ideal, welches der Mission der christlichen Kirche so nahe steht.

Geehrte und Geliebte Gässte, erkennen wir somit Gemeisam an, dass wir seit 2.000 Jahren Mitarbeiter waren, indem wir sei es mit Unseren geistigen, sei es mit Ihren medizinischen Hilfsmittel, die Kranken, die Unglücklichen und Verzweifelten dieser Welt getröstet und geheilt haben.

Wir begegneten und begegnen uns ständig in Spitälern, an Beten der Leiden, in den Hütten der Armut, in Fabriken, Sanatorien, in Arbeiterheimen und in jenen namenlosen Orten, wo nur der Arzt und der Priester Zutritt haben. Der göttliche Begründer unserer christlichen Kirche hat uns dergestalt unlöslich verbunden.

Unsere scheinbar so verschiedenen Wirkungskreise sind nicht nur angrenzende sondern ewig verbundene. Zwischen uns kann es keine Zollgrenzen geben.

Der Arzt am Krankenbette muss sehr oft auch Seelsorger und ein würdiger Pristen fast immer ein Helfer des Arztes sein. In diesem Augenblicke der Menschengeschichte haben die Völker ein noch grösseres Bedürfniss unserer doppelten Therapeutik. Indem wir uns also, ob wir wollen oder nicht, fort-

während nebeneinander finden, lassen Sie uns diese Lage mit Gegenseitigem Verständniss und Wohlwolen annehmen und weiterhin Gemeinsam unserer strengen Pflicht nachkommen.

In diesem Sinne begrüße ich in meinem Hause die Vertreter der Medizin als teure Gäste unseres Landes, nicht nur als Patriarch der orthodoxen Kirche von Rumänien, sondern auch als Vorstand der grossen „Brancowanischen Kirchen-Stiftungen und Spitäler“ --- in denen jährlich über 70.000 beständigere und vorübergehende Kranke -- ohne Unterschied von Religion, Nationalität und Abstammung, viele unentgeltlich, andere fast unentgeltlich, Obdach und ärztliche Fürsorge finden.

Zum Schusse bitte ich Sie meinen patriarchalischen Segen anzunehmen und zu empfangen, mit der innigsten Bitte an Gott: Er möge die seelischen und physischen Kräfte aller Ärzte der Welt stärken, zum Wohle und Nutzen aller Länder und Ihrer Völker.

BIBLIA IN LUME IN 1931.

Cine-ți poate da o înștiințare despre pătrunderea Bibliei in întreaga lume? Numai o întocmire care și lucrează in toată lumea, cum este *Societatea Biblică Britanică*.

Ea își scoate la iveală dările-de-seamă ale ei, an cu an. Și-a scos-o și anul acesta. E a 128-a dare-de-seamă dela întemeierea Societății, in anul 1804. Este cuprinsă într'un volum gros de peste 600 de pagini.

Afară de darea-de-seamă, cea largă, care se cetește la Congresul anual al societății in Londra, in luna Mai, găsești aci și dări-de-seamă mai scurte, dela fiecare agenție de desfacere a Bibliei.

In Europa, ai din fiecare țară; in celelalte continente, dela agențiile care lucrează peste mai multe țări la un loc.

Partea Europei cuprinde 92 de pagini. Intre ele, 3 pagini și ceva sunt închinete României. Dar înainte de a vedea cum stăm cu Biblia in țara noastră, să vedem cum stăm in largul lumii.

In anul trecut, s'au vândut, in toată lumea, mai puține Biblii sau cărți stinghere din ea, decât in anii de mai nainte. Pe când in anul 1929 s'au vândut 12.175.292 de Biblii, iar in 1930, 11.888.226, in 1931 s'au vândut numai 10.552.284 de bucăți. Deci cu 1.500.000 mai puțin ca acum 2 ani. Se cunoaște și prin aceasta lipsa de bani din lume. Într'un număr de astă iarnă al revistei Societății, *The Bible in the World* (Biblia in lume), se arăta o zăgrăvitură din Bulgaria, in care un creștin dădea o găscă pentru a cumpăra o Biblie.

Dacă ne întrebăm acum, ce bani a agonisit Societatea pentru a-cestea, aflăm că in 1931 a strâns 370.692 lire englezești, față de 405.529 in 1830 și 438.918 in 1929. In ce privește cheltuiala, a plătit 371.329 lire englezești in 1931, față de 406.365 in 1930 și 422.581 in 1929. Deci și veniturile au fost mici și ea a trebuit să-și imputineze cheltuielile. Anul acesta, socotelile ei s'au încheiat cu un deficit de 637 de lire.

De unde imputinarea de venituri? De acolo că oamenii care înainte făceau, de pildă, o danie de 10 lire, au dat numai 5. N'au putut da mai mult. Alții s'au lipsit de plăceri ale vieții lor, pentruca totuși să poată da ceva Societății, și Biblia să ajungă in mâna celor ce nu știu de ea.

Dela întemeierea ei, Societatea a scos 432.000.000 de Biblii sau cărți din ea. Din acestea, 115.528.000 numai in limba engleză.

Arhm. SCRIBAN.

RAPOARTELE GENERALE

ALE CONSILIULUI CENTRAL BISERICESC CĂTRE
CONGRESUL NAȚIONAL BISERICESC

RAPORTUL SECȚIEI ADMINISTRATIVE BISERICEȘTI

Venerat congres,

Un sentiment de înaltă atențiune și respect Ne impune înainte de a saluta pe Venerații Membri a Congresului Național Bisericesc cu un *Bine ați venit!* să le aducem la cunoștință măreția actului — restaurația — înfăptuită în ziua de 8 Iunie 1930, când fostul Principe Moștenitor al Tronului — azi Majestatea Sa Regele Carol al II-lea, după o lipsă de 4 ani din țară, a fost proclamat de marile Adunări Naționale cu un unanim elan sufletesc, *Regele României.*

Biserica noastră Ortodoxă Română se bucură cu adevărat fiindcă prin înălțarea Majestății Sale Regelui Carol al II-lea pe tronul României, reinvie vechea tradiție — azi cerință constituțională — ca Domnitorul Țării să fie de religie ortodoxă, adică să mărturisească credința marelui majorității a cetățenilor țării, pe deoparte, iar pe de alta, ni se întărește credința că în timpuri grele, Biserica va avea în persoana primului ei credincios sprijin și ocrotire.

Trăiască Regele!

1. Prin intronarea Majestății Sale Regele Carol al II-lea, Înalt Prea Sfințitul Patriarh, Președintele Veneratului Congres, care potrivit vechilor noastre datini fusese chemat în Regență ca astfel Biserica, instituția cea mai strâns legată de ființa neamului, să vegheze prin reprezentantul ei, la desfășurarea destinului lui, a fost redat Bisericii și de atunci toată puterea de muncă a I. P. S. Sale este iarăși concentrată conducerii duhovnicești a turmei.

2. În răstimpul celor trei ani dela ultima convocare a Veneratului Congres Național, Biserica noastră ortodoxă a încercat dureri provocate de trecerea către Domnul a unora dintre membrii de drept ai acestei Înalte corporațiuni bisericești:

a) La 14 Octombrie 1930, a încetat din viață P. S. Arhiereu *Filaret Musta* dela Caransebeș, care mai bine de jumătate de veac, a fost strejerul neclintit în țară străină la candela credinței noastre străbune și a românismului.

b) La 23 Mai 1931, s'a stins din viață P. S. Arhiereu *Evghenie Humulescu-Piteșteanu*, care prin dulceața versului său în săvârșirea sfintelor slujbe și prin propovăduirea cuvântului dumnezeesc a fost o podoabă a Bisericii ortodoxe în vechiul Regat.

c) La 31 Decembrie 1931 s'a stins din viață P. S. Episcop al Hușilor *Iacov Antonovici*, care ca preot și apoi Episcop, pe lângă că a fost un bun păstor, dar a înălțat și prestigiul Bisericii românești prin numeroase și valoroase lucrări în domeniul istoric și cultural.

d) La 16 Iulie a. c., a încetat din viață P. S. Episcop al Cetății Albe-Ismail, *Justinian Teculescu*, o fire cumpănită și inzeștrată cu mult tact de conducere care inspira dragoste și respect. Prin aceste calități, regretatul episcop a făcut mult bine Bisericii și țării în acea parte de curând unită la sânul Patriei-Mume.

e) Și în fine, la durerile încercate de Biserica noastră ortodoxă română, se mai poate adăuga moartea I. P. S. Proin Mitropolit al Ungro-Vlahiei *Atanasie Mironescu*, o figură proeminentă a Bisericii noastre, care, după retragerea din scaunul mitropolitan, se îndeletnicea, în tăcerea și singurătatea chiliei călugărești din Mănăstirea Cernica, ca un adevărat „paisian“, cu știința creștină și istoria bisericească.

Înălțându-ne mintea către Atot puternicul Dumnezeu, să-L rugăm să dăruiască scumpilor noștri repauzați odihna veșnică în viața cea fericită.

Și acum, Veneratul Congres, este rugat să binevoiască a Ne îngădui să-i înfățișăm în liniamente generale, situația Bisericii noastre ortodoxe din punct de vedere administrativ.

Situația Bisericii Ortodoxe Române sub regimul noului Legi de organizare.

Venerat Congres,

În conformitate cu dispozițiunile Legii și Statutului pentru organizarea Bisericii ortodoxe Române, cu anul 1931 s'a încheiat periodul de șase ani pentru care au fost valabile mandatele organelor reprezentative și executive ale părților constitutive din întreaga Patriarhie Română; iar cu începerea anului 1932 s'a efectuat din nou alegerea acestor organe, cari potrivit principiilor ce stau la temelia Bisericii noastre ortodoxe, vor conlucra la conducerea ei, spre a produce o circulară mai simțită a sevei de viață în întreg organismul ei.

După trecerea acestor șase ani sub regimul noii organizațiuni, se impune — firește — întrebarea:

Care sunt rezultatele practice câștigate de Biserica noastră sub acest regim și ce dificultăți a întâmpinat în împlinirea misiunii ei?

1. Mai întâi trebuie evidențiat faptul că în general *principiul colaborării la conducerea Bisericii de către cler și credincioși este definitiv câștigat și în acelaș timp destul de salutar*. Prin această colaborare în primul rând clerul

câștigă prestigiul moral și autoritatea, iar în al doilea rând în popor crește simțul de datorie, care încredințându-se prin sine însuși că contribuția lui — morală sau materială — oricât de modestă ar fi, îndeplinește un anumit scop în *interesul obștesc*, lucrează și cu mai multă tragere de inimă pentru Biserică. De altfel această conlucrare este atât de firească, încât a-i detrage ceva din importanță înseamnă a nu recunoaște rolul biologic pe care fiecare organ îl îndeplinește într'un organism.

Din conlucrarea armonică și dragoste dintre cler și credincioși, mai în toate unghiurile țării s'au înălțat biserici noi; satele și-au priment locașurile sfinte prin reparațiuni și restaurări; casele parohiale chiar în eparhiile unde nu se pomenea, s'au înmulțit; înzestrarea bisericii cu danii cucernice s'au sporit; conferințele ateneelor populare — cele mai multe opera preoților — și conferințele Cercurilor pastorale, sunt tot mai cercetate; Societățile de temperanță, Uniunile și Asociațiunile de femei creștine pentru educațiunea și ocrotirea morală a tineretului, sunt în plină activitate; acțiunea filantropică și de creștinească milă a multor cercuri pastorale și comitetele parohiale sunt de lăudat, etc.

Toate acestea sunt flori ce cresc din credința creștină a sufletelor credincioșilor noștri încălzite prin dragostea și râvna în apostolat a cucernicilor preoți, dintre care mulți desvoltă o activitate misionară de propovăduire evanghelică la așa nivel încât pot să stea alături de preoții celor mai înaintate, mai bine situate și mai culte biserici de ori unde.

În acest scop Ierarhia, nu numai prin ordine și recomandări, ci prin pilda muncii ei, a cerut preoțimei să fie la înălțimea misiunii și cu totul departe de alte preocupări, ca astfel poporul să se alipească de biserică strămoșească cu aceiaș dragoste ca și părinții lor.

Din frumoasele rezultate se constată marea importanță a noiei Legi de organizare și adevăratul ei scop, adică: Corporațiunile din jurul preoților luind asupra lor o mare parte din grijile gospodărești și de altă natură, lasă acestora — preoților — mai mult timp și liniște pentru împlinirea misiunii.

2. Deasemenea au lucrat cu tragere de inimă și multumitor organele reprezentative din parohii și eparhii.

Chiar din primul an dela punerea legii în aplicare, aceste organe s'au putut constitui pretutindenea — bine înțeles cu oare-care greutate inerente ori cărui început. Menționăm că Biserica din Ardeal s'a adaptat fără nici o greutate noiei organizații, întrucât, dela organizația șaguniană a acestei Biserici, sub al cărui regim ea trăise mai bine de șasezeci de ani, s'au inspirat făuritorii legii noastre din 1925.

Dacă, în unele părți, alegerea acestor organe, nu a fost alcătuită în mod fericit, sau dacă, cu ocazia alegerii lor s'au

produs pe ici pe colo unele fricțiuni, aceasta se datorește în bună parte, spiritului vremii, frământat de curente democratice și mai ales inevitabilei fricțiuni dintre partidele politice care voesc să-și dovedească popularitatea în masse. Lumea încă nu s'a deprins cu ideea că, cel puțin în Biserică, e necesar să se renunțe la deprinderi ce nu se impacă cu duhul păcii și al dragostei și că peste pragul Bisericii nu trebuie să pășească patimile și grija lumească.

3. În ce privește forurile mai înalte—Consiliile de la Eparhii și Patriarhie, se constată în activitatea lor două etape bine precizate: prima, dela punerea legii în aplicare și până în anul 1929, iar a doua dela 1929 până azi.

a) În prima etapă, centrele eparhiale din Vechiul Regat, ca și cele din Ardeal, au adoptat fără greutate noul sistem de organizare descentralizatoare și putuseră să achiziționeze în cancelariile lor, numărul suficient de funcționari pricepuți, isteți, relativ bine salariați cari desvoltau o activitate intensă, astfel că viața centrală resțira raze de îndemn și chemare la muncă nouă. Organele în subordine: Protopopiile, Revizoratul bisericesc și Misionarismul, se organizaseră și erau puse în rolurile lor firești de a controla cât mai des și de a îndemna ca activitatea preoției să fie unitară și în ritmul vremii.

b) Deasemenea cancelaria Patriarhală—Consiliul Central,— se organizase bine cu toate serviciile necesare spre a fi un organ superior administrativ și executiv, al înaltelor foruri: Sfântul Sinod și Veneratul Congres Național. Pe lângă cele șapte servicii puse sub directă conducere a Consilierilor Referenți ai acestei instituții, s'au mai adăugat în administrarea și conducerea lui, nouile instituțiuni create în baza legii, cum de pildă: Casa de Credit și Ajutor a Clerului, Fondul de Asigurări a imobilelor bisericești în contra incendiului, etc. și în fine administrarea Institutului Biblic, administrarea Tipografiei Cărilor Bisericești, administrarea revistei Sfântului Sinod, etc.

Bunul început bazat pe o administrație cinstită și corectă, se evidențiază pe toate terenurile.

Dar abia trecuți peste greutatețile începutului și când se așteaptă culegerea roadelor urma unei astfel de administrații autonome, au survenit evenimente zdruncinătoare cari an de an, începând dela 1928-29, zădărnicesc continuarea desvoltării normale a vieții noastre bisericești, și anume:

Cu începerea anului 1928, s'a suprimat din bugetul statului tot personalul din cancelariile protopopești, care—cum am spus—abia se organizaseră; în anul 1929, s'au suprimat subvențiile corurilor bisericești; cu începutul anului 1930, s'a redus numărul protopopilor dela 227 la 73 și aceștia plătiți cu un salariu de mizerie ce nu le mai permite să-și îndeplinească partea esențială a îndatoririlor lor spre a ține trează

conștiința pastorală. Tot atunci s'a suprimat plata Revizorilor bisericești și a Misionarilor, și aceasta într'o vreme când atacurile sectare sunt tot mai acute. S'a suprimat apoi plata paracliserilor și secretarilor din cancelariile eparhiale și s'a tăiat diurna membrilor judecători ai Consistoriilor eparhiale, mitropolitane și central, cari ne mai putând funcționa, Biserica a rămas fără justiție.

Apoi, din cancelariile eparhiale ca și din cancelaria Patriarhiei — Consiliul Central, — după ce că din anul 1929 nu s'a aprobat de către Minister avansarea nici unui funcționar și nici nu s'a complectat vreun post vacant, s'au suprimat prin bugetele anilor următori aproape jumătate din personal.

Dar mai grav decât suprimările și reducerile făcute la centrele Eparhiale și Patriarhie, a fost reducerea salariilor clerului, căruia pe lângă că i s'a aplicat curba de sacrificiu impusă tuturor funcționarilor statului, i s'a mai aplicat o reducere în plus de 12%, care nu s'a făcut celorlalte culte din țară, care au parvenit chiar să-și păstreze cadrele intacte.

În contra acestei nedreptăți s'a protestat atât în scris cât și verbal de către Sf. Sinod și Consiliul Central Bisericesc prin glasul autorizat al I. P. S. Patriarh, s'au prezentat memorii atât din partea acestor instituții cât și din partea Asociației Clerului prin care s'au dovedit celor în drept cât de mare este nedreptatea și cât de apăsătoare este jignirea ce se aduce Bisericii ortodoxe și clerului ei, prin astfel de reduceri care se aplică numai lor.

Pentru înlăturarea acestei nedreptăți s'a votat de Parlament la 31 Martie 1931, Legea pentru rectificarea salariilor clerului ortodox și un credit de acoperire. Prin această măsură și în fața multor asigurări date de cei în drept în diverse foruri și ocazii solemne, se nădăduia că se va face dreptate; dar nu numai că legea pentru rectificarea salariilor clerului ortodox nu s'a pus în aplicare, dar nici salariile așa înjumătățite prin tot felul de reduceri, nu s'au putut achita la timp, rămânând în restanță câte 7-8 luni, ca și altor funcționari de stat.

Pe când Bisericii ortodoxe, instituția cea mai veche și cea mai iubită de poporul român, și clerului ei, se aplica acest tratament de vitregie, în același timp bisericile și clerul altor culte și confesiuni, cari posed și suficiente averi pentru întreținere, au fost tratate cu multă bunăvoință.

Într'o asemenea situație, de bună seamă cei cu dor de țară și cu iubire pentru poporul românesc se vor fi întrebat; va putea Biserica ortodoxă, să-și îndeplinească misiunea?

Negreșit, fără mijloace materiale și cu un cler ce nu-și primește salariul la vreme, Biserica dominantă în care este botezată și crescută această țară, în spiritul ce a dus-o la slava întregirii în hotarele ei etnice, va vegeta; iar celelalte culte vor progresa și mulți vor trage concluzia falsă că celelalte culte știu mai bine să-și îndeplinească misiunea!

Credem că acest tratament vitreg aplicat Bisericii noastre ortodoxe constituie pentru această instituție și pentru cei ce se interesează de rosturile ei îndrumătoare, un document cu privire la evoluția împrejurărilor din țara noastră și mai ales în ce privește noua orientare a cărmuitorilor noștri și a raporturilor dintre stat și Biserica lui dominantă!

Evident dela 1929 încoace, Țara Românească trece prin grele împrejurări cari cer sacrificii din partea tuturor. Biserica noastră ortodoxă a declarat adesea prin glasul autorizat al I. P. S. Patriarh, că nu înțelege a se sustrage dela aceste sacrificii, ci din contră vrea să contribuie cu inimă largă la tot ce se poate face pentru îndreptarea situației economice și financiare..., *dar în acelaș timp a mai cerut ca sacrificiile ce se cer, să fie egale pentru toți, ca să nu se constituie un prilej de a desorganiza și lipsi Statul român de pârghia cea mai puternică a consolidării sale naționale și sufletești.*

Cu începerea anului curent, situația financiară a statului n'a permis împlinirea cererilor Bisericii noastre, însă după atâta sbucium și *amărăciuni pricinuite de inegalitatea între culte la ajutorul din partea Statului*, mulțumită d-lui fost Prim-Ministru Nicolae Iorga, s'a făcut dreptate prin distribuirea ajutoarelor bugetare între bisericile diferitelor confesiuni după proporția numerică a creștinilor ce le constituie.

Venerat Congres,

Biserica noastră ortodoxă, prin noua ei organizare, este și va fi și în viitor, cea ce a fost în trecutul neamului nostru românesc: *izvorul nesecat al unei concepții morale naționale românești și păstrătoarea fidelă a celui mai intim caracter etnic al poporului nostru iubitor de țară și de lege. Cu acest prestigiu, Biserica noastră are titlul de drept de a-i pretinde statului român, național, sprijinul moral și material pentru împlinirea misiunii ei, și respectarea autonomiei ei, ca neprețuit izvor de energie în împlinirea acestei misiuni.* Ea este și trebuie să rămână instituția divină ocrotitoare a întregului popor român creștin ortodox. Ea admite libertatea pe seama altor culte, dar pretinde statului și pentru ea, respectarea unei depline libertăți în desfășurarea vieții ei interne și a principiilor de canonicitate ce stau la baza acestei libertăți.

Respingerea unor acuzațiuni aduse Legii și Statutului legiferate în 1925.

De câtăva vreme însă, dar mai ales de când preoțimea noastră a fost crunt izbită, ca nicio altă categorie de func-

ționari publici, prin amputarea salariilor și neachitarea lor la vreme, se aduc legii noastre de organizare bisericească multe acuzațiuni. Ele provin din faptul că nu toți au ajuns să priceapă în deajuns dispozițiunile și spiritul în care a fost alcătuită această lege.

Frumoasele rezultate practice la care a ajuns Biserica fraților noștri din Ardeal în timp de 60 de ani de viață sub regimul legiurei șaguniene, unde, cu toată vijelia vremurilor, s'a putut menține unitatea Bisericii; unde s'a creat apostolatul cultural al școalei confesionale și agonisirea fondurilor și fundațiunilor bisericești, toate închinare națiunei; apoi, frumoasele rezultate morale și chiar materiale câștigate de Biserica din vechiul Regat într'un timp relativ scurt de când ea se află sub regimul acestei legi, inspirată tocmai din statutul șagunian, dezmint acuzațiunile ce i se aduc de protestantism, clericalism, tendințe de a fi separată de Stat, etc.

Un bătrân ierarh, care a trăit în era șaguniană, reflectând asupra acestor acuzațiuni, în rezumat spune:

Conlucrarea bisericii învățătoare cu biserica ascultătoare, nu este protestantism. Protestantismul n'are preoție, ci numai predicatori și administratori a celor spirituale, în vreme ce în noua noastră legiure bisericească, organizația ierarhică este intactă; iar elementul mirean e în funcție de recunoașterea magisteriului ierarhic — analog cu colaboratorii Sf. Apostoli, numiți de aceștia „sfinți“ — adică drept credincioșii din primele comunități creștine ce aveau chemarea să întemeze biserici și să exercite caritatea creștină. Funcțiunea lui — a elementului mirean, este limitată de doctrină, la drepturile mirenești acordate prin Sf. Canoane.

Acțiunea de protestare a Bisericii noastre, prin ierarhia și clerul ei, în contra eventualelor agresțiuni îndreptate în contra ființei ei, a Bisericii, în care i-a rânduit Dumnezeu, nu este clericalism. Clericalismul este manifestarea politică negativă față de stat, ceiace clerul ortodox n'a fost nici când; căci clerul român, n'are interese politice deosebite de ale statului român, ci a fost și este, armata spirituală a statului național român. El nu este în ofensivă în contra statului, ci în defensivă spre a apăra Biserica ortodoxă ce a dat ființă statului.

Apoi, autonomia Bisericii ortodoxe române, nu aduce nici un prejudiciu suveranității statului. Autonomie înseamnă orânduirea internă a Bisericii pe baza disciplinei canonice recunoscută de legile statului.

Negarea acestei autonomii ar fi identică cu negarea ființei ei divine. Fără acest caracter divin garantat prin o autonomie, ea nici nu poate fi utilă statului.

Confundarea autonomiei cu separarea Bisericii de stat e o rătăcire a prejudecăților cu care este întâmpinată autonomia bisericească. Datoria statului de a-și ajuta materiali-

ceste biserica, nu e în funcțiune de iobag al statului, ci de împărăția cerească — izvorul de viață veșnică — ce-l dă Biserica statului prin suflarea sa dumnezeiască în gândirea și simțirea țării.

Din aceste prejudecăți s'a ajuns la etapa revizuirii legii și statutului de organizare a Bisericii, legiferat în 1925.

În această privință, Ministerul Instrucțiunii și al Cultelor, a întocmit un proiect de lege pentru modificarea art. 130 din Statut pe care l-a trimis Sf. Sinod. Alt proiect de lege din inițiativă parlamentară a fost trimis Consiliului legislativ, iar acesta tot prin Ministerul Instrucțiunii și al Cultelor a cerut avizul Sf. Sinod. Și la unul și la altul, Sf. Sinod a răspuns că aceste proiecte sunt anticanonice și anticonstituționale.

Consiliul Central Bisericesc, fiind sesizat de către Stântul Sinod, cu adresa nr. 477/932, a întocmit o comisiune care să studieze chestiunea și, dacă va fi necesar, să facă propunerile trebuitoare, care să se aibă în vedere la o eventuală revizuire a legii și statutului. Până azi, comisiunea n'a făcut nicio propunere.

Statistica.

Recensământul general al populației din întreaga țară, făcut în iarna 1930-1931, încă nu este pe deplin sistematizat; există însă cifre rezumative.

Aceste rezultate fiind coroborate cu datele culese de prin anuarele eparhiilor sau din dările de seamă ale Consiliilor către Adunările eparhiale, duc la concluzia că în întreaga țară sunt 18.120.317 locuitori.

Suntem deci între statele europene mijlocii, cu tendință către mare putere. După naționalitate, această populațiune se repartizează: 74,4% români, 8,4% unguri, 4,3% germani, 5% evrei, 1,5% bulgari, 1% turci, 2% diferite naționalități. Deci peste 14 milioane locuitori sunt români, 4 milioane minoritari și aproape un sfert de milion amestecătură.

Din punct de vedere confesional această populațiune se împarte: 70,5% ortodocși, 7,7% uniți, 7,5% romano-catolici, 5,3% evrei, 2,1% evangheliști luterani, 4,1% reformați calvini, 0,4% unitari, 1,4% mahomedani, iar restul armeni, lipoveni, bapțiști și alte secte mai puțin însemnate.

În cifre avem: 12.231.000 ortodocși, 1.250.000 uniți, 1.250.000 romano-catolici, 1.000.000 evrei, 700.000 calvini, 369.000 evangheliști-luterani, 75.000 unitari, 250.000 mahomedani, 30.000 bapțiști, 15.000 armeni, 18.000 lipoveni, iar restul amestecătură de diferite credinți, la care trebuie adăugate diferite asociații religioase: Studenții în Biblie, pentecostaliștii, pocăiții, nazarenii, stundiștii, evangheliștii de ultima oară și altele.

Parohii: Cele 12.321.000 suflete creștine ortodoxe, care reprezintă 2.987.590 familii, sunt repartizate în 8251 parohii, din care 715 urbane și suburbane, și restul de 7536 rurale.

Biserici: În aceste parohii, sunt 10.624 biserici, din care 8167 parohiale, 2057 filiale și 416 capele, paraclise și case de rugăciune.

Protopopii: Parohiile sunt împărțite în 158 de protopopii, din care 73 prevăzute în bugetul statului, 10 plătite din fond particular (Bucovina), 15 subvenționate de județe (vechiul Regat) și 60 onorifice.

Preoți: Populațiunea creștină ortodoxă e deservită de 8496 preoți, din care 7950 parohi și administratori parohiali, 286 ajutători (capelani) și 260 pensionari.

Din numărul total al preoților, 7192 sunt plătiți din bugetul statului, 476 sunt plătiți din fonduri particulare (Bucovina și vechiul Regat), iar restul de 468 nu primesc nici un fel de salariu.

După gradul de studii avem:

a) Preoți plătiți din bugetul statului:

28	doctori în teologie.
891	licențiați în teologie.
780	absolvenți ai Inst. teologic cu bacalaureat.
811	absolvenți ai Inst. teologic fără bacalaureat
924	„ „ Seminarului cu 10 clase
2344	„ „ „ 7 și 8 clase
1051	„ „ „ 4 clase
363	clasificație extraordinară.
<u>7192</u>	total plătiți din bugetul statului.

b) Preoți plătiți din fonduri particulare:

69	doctori în teologie
386	licențiați în teologie
20	absolvenți cu 7 și 8 clase.
<u>475</u>	total plătiți din fonduri particulare.

c) Cei 468 de preoți ce nu primesc nici un fel de salariu sunt de toate categoriile, dar mai ales absolvenți ai seminarului.

d) Cei 260 de pensionari sunt în majoritate absolvenți a 4 clase de seminar.

Afară de numărul preoților de mai sus, ce sunt slujitori de enorie, mai avem 197 preoți mireni și monahi și 69 diaconi slujitori la bisericile catedrale și mănăstirile de monahii, cum și 2 preoți slujitori la capelele române din străinătate. Cadrele acestei preoții se refac. Se constată că, într'un interval de timp relativ scurt, s'a împușinat în mod simțitor numărul preoților cu clasificație extraordinară și a celor cu absolența seminarului cu 4 clase și în acelaș timp a crescut numărul preoților licențiați și doctori în teologie.

Parohii vacante, in vechiul Regat sunt aproape inexistente și pe dată ce se ivește vre-una, 10—15 candidați o solicită. In totdeauna însă sunt preferați candidații cu studii superioare — licențiați în teologie.

In Ardeal, parohiile vacante sunt mai multe. Surplusul de candidați la hirotonie care se observă in vechiul Regat, acolo nu există.

Cântăreți: la cele 10.624 biserici din țară, slujesc 10.972 cântăreți din care 9184 sunt plătiți din bugetul statului și restul de 1788 din fonduri particulare.

După gradul de studii sunt:

a) cântăreți plătiți din bugetul statului:

49 diaconi cântăreți (in Basarabia)

6550 absolvenți ai școalelor de cântăreți și cu studii mai înalte, conservatorul, seminarul, etc.

2858 fără școală.

b) Cântăreții plătiți din fonduri particulare.

798 cu școală și alte studii mai înalte (in Bucovina 439)

990 fără școală in numărul cărora se cuprind și paracliserii ce servesc bisericile cu venit propriu.

Preoți nesalariați.

Din statistica preoților de mai sus, se constată că se găsesc un număr de 468 preoți cari nu primesc niciun fel de salariu. Chestiunea acestor preoți nesalariați a început dela o vreme să frământeze Biserica noastră in chip îngrijitor, așa că o soluție canonică și generală se impune.

Strecurarea acestor categorii de preoți in slujba Bisericii noastre, -se explică prin neprecizia unor texte din lege și anume: Art. 29 din Statut spune: „înființarea unei parohii noi o aprobă după cererea credincioșilor și cu avizul oficiului protopopesic, Consiliul eparhial, iar când pentru susținerea parohiei și a personalului ei se cere și ajutorul statului, înființarea trebuie admisă și de Ministerul Cultelor“; iar art. 32 din acelaș Statut spune că intr'o parohie „numărul preoților și diaconilor se poate mări după cererea credincioșilor din parohie, când necesitatea reală și mijloacele admit aceasta“.

Față de aceste dispozițiuni legale, chestiunea este lămurită și nu mai e nevoie de un aviz al Sf. Sinod. Eparhia are dreptul după lege să înființeze parohii noi când trebuința cere și să numească preoți ajutători când necesitățile reclamă și mijloacele îngăduie.

Dar aceiași lege fixând condițiunile cerute pentru înființarea unei noi parohii spune: „pentru înființarea unei parohii noi, se cere la orașe un număr de cel puțin 400 de familii, iar la sate cel puțin 200 familii“ (art. 30 din

Statut). Pe temeiul acestui aliniat, cei interesați au răscolit lumea, au pus în mișcare tot felul de stăruinți și au făcut, din ceiace este un interes personal. „cazuri binecuvântate“, care au zădărnicit ordinea bisericească, prin înființarea de parohii mici, care nu pot susține un preot, și prin crearea de animozități dăunătoare prestigiului Bisericii între preotul cel nou și cel care, din „cauze binecuvântate“ a fost amputat în interesele sale personale.

Acelaș lucru s'a întâmplat și cu preoții ajutători pe care legea — precum am văzut — îi admite „când necesitățile reclamă și mijloacele permit aceasta“. Condițiunile acestea fiind imprecise s'a strecurat în cler, mai ales în vechiul Regat, o mulțime de tineri care se plâng pe la toate ușile de situația precară în care se găsesc fără salariu, fără sprijin din partea enoriașilor și fără concursul autorităților.

Credem că, spre a pune capăt acestei stări de lucruri, care sunt forțate, nu de împrejurări și momente justificate, ci de mulțimea candidaților încă neplasați, să se oprească hirotonia candidaților absolvenți ai seminarului, ci numai licențiați în teologie, observându-se cu strictete regula: „*să se facă hirotonii numai la parohiile vacante cu plată dela stat*“. Veneratul Congres Național Bisericesc e rugat să binevoiască a decide.

Disciplina Clerului și Judecata Bisericească.

Din rapoartele eparhiilor urmează că marea majoritate a preoțimii noastre se prezintă ca un corp bine disciplinat, demn și în totdeauna gata la împlinirea sfintei misiuni, a ordinelor și a îndatoririlor impuse de legi și regulamente.

Dacă acestei preoțimi conștiințe se cuvine laudă și încurajare, nu aceleași cuvinte se pot spune pentru preoții — din fericire puțini la număr — care neglijează să-și îndeplinească îndatoririle impuse de legi și regulamente și de ordinele și dispozițiile autorităților bisericești; pentru preoții, care sunt în neînțelegere cu credincioșii ori cu autoritățile civile, adesea provocate și alimentate de amestecul lor în luptele politice de partid; pentru preoții cari cer plată exagerată pentru serviciile bisericești și, în fine, pentru preoții căzuți la patima beției și desfrâului.

Încă odată repet, numărul acestor preoți este mic și peste slăbiciunile și patimile lor s'ar putea trece sub tăcere, dar fiindcă aceste slăbiciuni par a cuprinde preoțimea tânără ca o boală molipsitoare, răul trebuie tăiat din vreme prin măsurile cele mai aspre. Se observă cazuri din ce în ce mai numeroase de preoți tineri care, fără motive canonice și cu o ușurătate de condamnat, se despart de preotesele lor prin divorț trăind în urmă unii în concubinaj cu alte femei, iar alții recăsătorindu-se, sau reflectând să se căsătorească.

O atare stare de lucruri, cu tendinți de accentuare, trebuie riguros și de îndată curmată, pentru că aduce o gravă și profundă slăbire a prestigiului preotesc și are funeste repercursiuni asupra vieții religio-morală a credincioșilor.

Apoi, tot la preoțimea tânără, se mai constată o slăbire a disciplinei, în ceiace privește portul costumului preotesc, rasul barbei și mustăților, lăsând numai mici zmocuri de păr sub nas, purtarea de inele în degete și în fine eșirile prin presă fără voia și știrea șefilor, atacând chiar buna rânduială canonică, și o îndreptare vădită către indeletniciri laice și spre un materialism care nu cadrează cu misiunea apostolică.

Cauzele vor fi multe: va fi educațiunea prea laică ce li se dă viitorilor preoți în niște școli care nu sunt puse sub directă conducere a Bisericii, va fi mediul inconjurător, dar mai credem că rădăcina răului stă și în următorul fapt: de câtva timp disciplina clerului se menține în eparhii, mai mult pe cale administrativ-bisericească, fiindcă forurile de judecată — Consistoriile — nemai fiind prevăzute în bugetul Statului, n'au mai funcționat. Numai în eparhiile care au putut rupe ceva din neînsemnatele lor venituri proprii pentru a se plăti mici diurne membrilor judecători, au putut funcționa Consistoriile de prima instanță — eparhiale. — Dar aceasta înseamnă că judecata acestui prim for este inexistentă în plenitudinea ei — fiindcă cei judecați de prima instanță au dreptul de apel la judecata Consistoriului mitropolitan și de recurs la Consistoriul Central. Ori, dacă aceste două instanțe superioare nu funcționează, sentința apelată a primei instanțe, sau a instanței a doua atacată cu recurs, e fără efect.

Afară de aceasta, nefuncționarea Consistoriilor mitropolitane și central, au produs nu numai slăbirea disciplinei bisericesti, ci și diminuarea prestigiului preotesc, fiindcă mulți din ei sunt opriți din serviciu până la terminarea judecării, și dacă judecata nu se face, fiindcă forurile de judecată nu funcționează, oprirea dela serviciu echivalează cu scoaterea lor din catalogul preotesc.

Alți preoți, când sunt trimiși în judecată, nu sunt opriți din serviciu, dar profită de împrejurarea că nu se pot lua măsuri disciplinare contra lor — mai ales când se știu vinovați, — târăgănesc judecarea acuzațiilor ce li se aduc timp cât mai îndelungat.

Pentru ca să avem o administrație mai conștientă, pentru păstrarea unei discipline riguroase și pentru obținerea unei judecări expeditivă, ar trebui:

- a) Reducerea forurilor de judecată bisericască la 2 în loc de 3.
- b) Să se simplifice procedura judecării bisericesti, reducându-se numărul martorilor cel mult la 4—5 de fiecare parte.
- c) Membrii judecători să fie numiți, iar nu aleși.

- d) Onoratul Minister al Instrucțiunii și Cultelor să fie rugat să prevadă în buget sumele necesare pentru justiția bisericească.
- e) Autoritățile în drept să intervie la Ministerul Instrucțiunii și Culte, cum și la Ministerul de Justiție, ca să se introducă în Codul Civil, la paragraful privitor la căsătorii, un alineat prin care să se oprească organele legale de a mai oficia căsătoria civilă a preoților hirotoniți (o atare dispoziție există în Codul civil austriac).

Cu chipul acesta, socotim că s'ar putea ajunge să se pună o mai mare disciplină în cler; iar Biserica va putea să-și organizeze activitatea apostolică misionară mai liber de aceste metehne ce o stânjenesc în mersul ei.

Lucrări de cancelarie.

Toate hotărârile Veneratului Congres Național Bisericesc luate în sesiunea anului 1929, au fost aduse la îndeplinire de către Consiliul Central Bisericesc, ca organ de execuție. Deasemenea au fost aduse la îndeplinire și diferitele însărcinări ce i s'au dat spre executare de către Sfântul Sinod.

Cu începerea anului 1932, potrivit dispozițiilor art. 74 din Regulamentul pentru funcționarea Sf. Sinod, Consilierii Referenți ai Consiliului Central, sunt și Referenții celor cinci secțiuni ale Sinodului permanent „*pentru a se ocupa de toate chestiunile urgente cari reclamă studii temeinice și aprofundate*”. De această nouă însărcinare, Consilierii Referenți se achită în mod conștiincios.

În ce privește lucrările de cancelarie ale Consiliului, repartizate prin cele șase servicii la care s'au mai adăugat cu începerea anului 1930: Administrarea fondurilor Sf. Sinod, Institutul Biblic, Revista „Biserica Ortodoxă Română”, Tipografia Cărilor Bisericești, Casa de Credit și Ajutor a Clerului, Fondul de Asigurări, etc., se constată că toate lucrările au fost executate destul de mulțumitor și la timp.

În cursul anului 1930, numărul total al hârtiilor intrate în cancelaria Consiliului prin registratura generală au fost de 12.403, în anul 1931 de 9836 și în anul curent până la data de 10 Octombrie de 7.504.

Toate aceste hârtii s'au examinat de către Referenți și s'au întocmit referate în care s'a ținut în totdeauna seama de dispozițiile Legii și Statutului, cum și de dispozițiile altor Legi și Regulamente, ca astfel, prin soluția dată, să se păstreze unitatea de interpretare a diverselor dispozițiuni din Lege și să se evite conflicte ce s'ar putea ivi cu particularii sau autoritățile publice. Referatele s'au prezentat apoi l. P. S.

Președinte, care le-a dat cursul cerut de Legi, Regulamente sau de împrejurări.

Afară de chestiunile ce se repartizează Consilierilor spre referire, ei lucrează și în Delegația permanentă, împreună cu cei trei Efori, sub președinția I. P. S. Președinte, spre a rezolva chestiunile mai complicate, alcătuirea de regulamente, etc., pe cari apoi le prezintă Consiliului Central în plen.

În cursul anului 1930, Delegația permanentă a ținut 22 ședințe, în anul 1931, 27 ședințe, și în anul curent, până la data de 10 Octombrie, 18 ședințe; iar plenul Consiliului Central a ținut în anul 1930, 14 ședințe, în anul 1931, 12 ședințe și în anul curent 6 ședințe.

Între diversele lucrări efectuate în ședințele Delegației permanente, se notează: alcătuirea Regulamentului electiv; proiectul de lege pentru administrarea averilor din țară ale Schitului „Prodrom,” din Sf. Munte; Regulamentul pentru administrarea pădurilor și sesiilor eparhiale, proiectul de Regulament pentru construcții de biserici, case parohiale, etc., proiect de Regulament pentru disciplina funcționarilor mireni în serviciul Bisericii; studii și propuneri pentru eventuale modificări a unor articole din legea pentru organizarea Bisericii ortodoxe române; semnalarea unor lacune și arătarea nevoiei de-a se suprima din legea de organizare bisericească și statut, anumite dispozițiuni inutile sau prejudiciabile intereselor Bisericii, cum și diverse circulări cu privire la interpretarea și sfera de aplicațiune a diverselor texte din lege și regulamente bisericești în concordanță cu celelalte legi civile cari vin în atingere cu organizația și funcționarea Bisericii ortodoxe române.

Lucrările serviciilor în subordine.

a) *Serviciul Contencios* al Consiliului Central Bisericesc, în decursul anilor 1930—1932, și-a îndeplinit conștiincios îndatoririle, în toate chestiunile în legătură cu soluționarea diverselor chestiuni de ordin juridic, ce interesează organizația și funcționarea Bisericii ortodoxe române.

Apoi a emis în acest timp 800 „avize de principiu” cari au prezentat o deosebită importanță, întrucât dezideratele Bisericii au fost satisfăcute fără a se mai recurge la intermediul justiției; și prin cei trei avocați ai săi, au apărut înaintea autorităților fiscale și judecătorești, atât interesele Patriarhiei, ale Sf. Sinod, cât și ale diferitelor eparhii (Arhiepiscopia București, Mitropolia Iașilor, Episcopia Râmnicului-Noului-Severin, etc.). În total, s'au pledat până în prezent peste 40 procese, în cea mai mare parte câștigate, și altele rămase în curs de judecată.

b) *Serviciul Tehnic*, înființat pe lângă Consiliul Central Bisericesc, de a avea grija generală și supravegherea în de-

taliu a tuturor chestiunilor tehnice bisericesti, s'a manifestat in cursul acestor 3 ani in modul cel mai multumitor, nu numai prin alcătuirea de planuri tip, pentru construcții de case parohiale și biserici cu caracterul local al regiunii, ci și prin aceia de a de a verifica planurile și devizele estimative ce se trimit de către eparhii.

In această privință, avem de observat că multe din lucrările ce vin la Serviciul Tehnic al Consiliului spre verificare și aprobare, de îndată ce aceste lucrări ies din biroul său, el — Serviciul Tehnic —, nu mai are posibilitatea de a controla dacă execuțiile lucrărilor se fac sau nu după indicațiile date la aprobare. In multe cazuri, lucrările se execută fără a se îngriji nimeni de partea lor tehnică și fără a se mai apela la Serviciul Tehnic al Consiliului, decât atunci când construcțiile se crapă sau se surpă.

In timpul dela 1930 și până in prezent, s'a dat de către acest serviciu aprobări pentru construcții de biserici noi și reparații, pentru construcții de case parohiale, atenanse, etc., pentru suma de 201.530.545 lei.

Dacă la această sumă se mai adaugă sumele cheltuite pe baza aprobărilor date prin Serviciile tehnice ale eparhiilor care nu apelează la Serviciul Tehnic al Consiliului Central, cum și prin Serviciul Tehnic al Comisiunii Monumentelor Istorice, se constată că in acest timp (1930—1932), cu toată criza ce bătute țara, s'a cheltuit pentru construcții și reparare de biserici, cum și pentru case parohiale și diverse anexe, importanta sumă de 1.011.275.304 lei, in cea mai mare parte strânsă din dărnicia creștinilor noștri.

c) *Serviciul Cadastrului* (hotărniciei) funcționează din anul 1930, când a fost trecut dela Ministerul Cultelor pe lângă Consiliul Central.

Dela data alipirei la Consiliul Central, acest Serviciu a executat și ridicat in plan toate pământurile bisericesti din județele Argeș și Olt; a delimitat și ridicat in plan pământurile petrolifere ale bisericilor din județele Prahova, Dâmbovița și parte din Buzău, cum și alte lucrări cadastrale in parhiile care au apelat la acest serviciu.

Încetarea mandatelor membrilor onorifici din Consiliul Central Bisericesc și al membrilor Efortei.

In conformitate cu dispozițiunile art. 7 din Lege și 15 din Statut, se aduce la cunoștința Veneratului Congres Național că in Octombrie a. c. se împlinește termenul de șase ani pentru care au fost aleși membrii Consiliului Central Bisericesc, cum și termenul pentru care au fost aleși membrii Efortei (Art. 23 din Statut). Dintre Consilieri clerici salariați,

cari formează Delegația permanentă a Consiliului, trei din cinci sunt definitivai, iar două locuri sunt vacante.

Așa stând lucrurile, Veneratul Congres în a cărui competență este alegerea membrilor Consiliului Central Bisericesc și ai Eforiei, urmează să aleagă:

1. 10 Consilieri mireni onorifici, câte doi din fiecare mitropolie.

2. 2 Consilieri clerici, în posturile vacante de Referenți unul ca reprezentant al Mitropoliei Moldovei, în postul vacant prin demisia Preotului Valeriu Iordăchescu, numit profesor universitar, și altul ca reprezentant al mitropoliei Bucovinei în postul vacant prin moartea Arhimandritului Valerian Reuș.

3. 2 Efori (un cleric și un mirean), — al treilea va fi reprezentantul Ministerului de Finanțe și de Instrucțiune Publică și Culte.

* * *

Aducând la cunoștința Veneratului Congres cele ce preced, îl rugăm călduros să binevoiască a lua act de acest Raport general privitor la organizația Biserii noastre din punct de vedere administrativ, și acolo unde crede necesar, să dea directive și îndrumări.

PREȘEDINTE,
Patriarh (ss) MIRON

Consilier Referent,
(ss) Pr. GEORGE I. NEGULESCU

RAPORTUL SECȚIEI CULTURALE.

Răstimpul de 7 ani este scurt timp în viața unui individ, dar încă în viața unei organizațiuni și instituțiuni seculare! Și totuși, dacă privim mai deaproape acești 7 ani din urmă, dela introducerea Legii și Statutului pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române, vedem că ei au fost de mare însemnătate pentru organizarea pe bază unitară și pentru o activitate armonică pe teren religios moral și cultural social a tuturor eparhiilor din Patriarhia Română.

În răstimpul acesta, Mitropoliile, înglobate prin legea de mai sus în cadrele Patriarhiei Române, deși își aveau organizațiile lor dovedite ca bune pentru susținerea intactă a vieții bisericești și naționale în lupta cu stăpânirile străine, acum acomodându-se principiilor și dispozițiilor noiei legi, pas de pas, tot mai mult intră în organizația nouă bisericească, de o parte acomodate și încadrând organizațiile lor vechi în cadrele noiei legi, de altă parte, creând instituțiuni noi, uniforme și egale pe întreaga Patriarhie, conform prescripțiilor legii.

În cadrele noiei legi fiecare eparhie a desfășurat activitate stăruitoare, ori în instituțiunile pe care le avea deja din trecut, ori în cele noi create, căutând să ridice vaza și demnitatea clerului, dându-i posibilitatea unei pregătiri cât mai temeinice, în vederea chemării grele pe care o are și stăruind prin toate acțiunile ei pentru susținerea credinței strămoșești în mijlocul poporului, căutând totodată a da poporului posibilitatea și mijloacele înaintării și ridicării faptice pe toate terenurile, în special pe cel religios, moral și cultural social.

Ce și cum s'a lucrat de către Biserică în această direcțiune, vom arăta în Raportul care urmează.

Vieța Bisericească.

Din rapoartele tuturor Consiliilor eparhiale vedem cum laicii cu sufletul credincios și minte luminată, ținând seamă de principiile depuse în legea și statutul pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române au luat și iau parte activă la desbaterea și rezolvirea tuturor problemelor de interes bisericesc de ordin religios moral, puse în discuțiune prin rapoartele prezentate adunărilor eparhiale de secțiunile Consiliilor acestor Eparhii.

Unii din membrii laici ai corporațiunilor noastre bisericești încep a dovedi tot mai mult interes pentru chestiunile bisericești și prin pilda lor și prin munca lor ideală și dezinteresată, sporesc încrederea cercurilor preoțești, iar prin colaborarea lor valoroasă trezesc în sufletul preoțimeii noi îndemnuri ca în vre-

murile acestea grele să-și pună și mai mult ca în trecut toată râvna și toate puterile în slujba îmbrățișată întru împlinirea misiunii ei apostolice.

Dacă în unele locuri interesul și dragostea mirenilor pentru chestiunile bisericesti încă nu pulsează destul de viu, nădăduim că pe viitor treptat, treptat, tot mai mulți mireni înțelegători își vor da tot concursul lor în lucrările bisericesti.

Rapoartele culturale ale Eparhiilor ne dovedesc activitatea preoției, ca de o parte să susție vie și activă în toată curățenia ei credința strămoșească, iar de altă parte să fortifice moralul credincioșilor prin servicii dumnezeesti săvârșite după rânduiala noastră bisericască, împreunând acestea cu predici, conferințe, prelegeri și cuvântări ocazionale corespunzătoare, prin cetiri și explicări din Sfânta Scriptură, prin cetiri din cărțile sfinte, prin cărți și broșuri instructive, prin vizite pastorale, prin crearea și organizarea de diferite societăți, instituțiuni, asociațiuni, reuniuni și grupări cu scop educativ, instructiv, filantropic, social, cultural, moral.

Cu satisfacție trebuie să constatăm că activitatea preoției noastre nu a rămas numai la misiunea ritualului, numai la Altar și Molitvelnic, ci s'a estins intrând cu succes pe toate terenurile vieții culturale zilnice, îndemnată fiind pe de o parte de conștiința datorinței sfinte luată dela Mântuitorul, de altă parte chemată fiind înșiși fiii ei duhovnicești care, în împrejurările grele ale vieții de azi, tot mai mult caută să se apropie de Biserică și de slujitorii adevărați ai Altarului.

Activitatea Misionară a Bisericii.

Misiunea internă, la care este chemată Biserica, în urma menirii sale, devine tot mai intensivă în întreaga Patriarhie, și aceasta, atât prin lucrările făcute cu pricepere și zel de către feluritele persoane din cler, cât și prin lucrări colective, precum și manifestări culturale și religioase din singuratecele eparhii, la care este dovedit, că preoția noastră a luat partea cea mai activă. Ca un fapt îmbucurător se prezintă lucrarea misiunii interne săvârșită în și prin bisericile catedrale dela singuratecele centre eparhiale.

Clerul catedralelor, sub conducerea Chiriahilor, lucrează mai ales pentru toate categoriile și straturile sociale din orașe, prin servicii dumnezeesti, cu predică instructivă și edificatoare, cu cântare corală înălțătoare și altele, căutând să apropie pe orășeni tot mai mult de biserică, trezindu-i și îndemnându-i spre o viață activ-religioasă. În privința aceasta, se disting prin activitatea lor catedralele din Chișinău, Cernăuți, Sibiu, Arad, Oradea-Mare, Galați, Ismail, Râmnic, Sf. Mitropolie din București și o serie de biserici din București.

Conferințele preoțești.

În conformitate cu art. 81 din Statutul pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române, clerul din fiecare eparhie și protopopiat, și-a ținut regulat conferințele pastorale generale și cele parțiale.

Prin aceste conferințe se urmărește perfecționarea preoților în slujbele bisericești, complectarea și aprofundarea cunoștințelor teologice, îndrumarea în toate ramurile activității pastorale, perfecționarea în predică, păstorire, misionarism etc.

În conferințele acestea generale, care se țin regulat toamna și primăvara, sub conducerea protopopului sau a unui delegat al Consiliului eparhial respectiv, participând la ele cei mai mulți dintre P. S. Chiriarhi eparhioți, preoții își prezintă lucrările lor în scris, referitoare la problemele și subiectele date și stabilite de autoritatea bisericească competentă, lucrându-le cu considerare la necesitățile generale ale Bisericii, și ținând seamă ca prin lucrările făcute să se clarifice și problemele de actualitate. La fiecare conferință sunt două teme, una teoretică și una practică.

Studiind și discutând temeinic diferitele chestiuni care interesează Biserica și clerul prin aceste conferințe se complectează cunoștințele și reîmprospătează puterile sufletești ale preoțimii, astfel că mereu sporește numărul preoților conștienți de demnitatea lor și de sfințenia chemării lor.

Conferințele generale se țin sau la centrele eparhiale, sau la centrele de județ, după un plan bine chibzuit. În unele eparhii, în legătură cu conferințele acestea, se țin și serbări artistice edificatoare pentru popor.

Din rapoartele pe care le avem, urmează că temele și subiectele conferințelor generale au fost din: Istoria Bisericii Universale, Istoria Bisericii Naționale; Subiecte teologice, referitoare la dogmele de credință, taine, grație dumnezeiască; Subiecte morale, virtuțile și practicarea lor; activitatea socială și filantropică a preoțimii; curentele sociale bune și rele; teme biblice cu explicări exegetice; teologie practică, despre slujbele dumnezeiești și săvârșirea lor după ritual uniform, simbolică lor; păstorirea turmei, după etate și după straturile sociale, Subiecte de îndrumare misionară, de literatură bisericească și Subiecte care pot interesa și sunt de folos practic pentru fiii Bisericii. Ca orientare, pentru a se vedea ce subiecte au fost tratate, înșirăm subiectele date la Conferințele dela câteva Eparhii:

Galati: „Despre mântuire după epistolele sobornicești“
„Cum se poate restabili starea sufletească a săteanului zdruncinată prin diverse propagande“.

„Ce am realizat din idealurile noastre preoțești în viața pastorală și prin ce mijloace“.

Ismail: „Ce măsuri sunt de luat pentru întărirea disciplinei bisericești în popor“.

„Care trebuie să fie legătura între Biserică și școală pentru promovarea culturii și moralei în popor“.

Roman: „Indatoririle și însușirile morale ale păstorului de suflete după epistolele Apostolului Pavel (1 și 2 Timotei și cea către Tit). În ce măsură activitatea și purtarea preotului nostru de azi corespunde îndemnurilor din aceste epistole“?

„Mijloacele pentru creșterea prestigiului și autorității Bisericii asupra societății actuale“.

„Credința, puterea și foloasele ei“.

Bălți: „Cum trebuie săvârșite Vecerniile după tipicul bisericesc“.

„Cum trebuie săvârșită Utrenia, după tipicul Bisericii“.

Chișinău: „Legătura dintre cler și chiriarhi“.

„Despre evanghelizarea maselor“.

„Despre educația tineretului în spirit religios“.

„Despre cântarea bisericească“.

Oradea: „Organizarea carității creștine în organismul Bisericii noastre“.

Cluj: „Iubirea de aproapele“.

„Ziua mamei“.

„Rolul femeiei române în propagandele religioase“.

Despre datoria părinților către copii și a copiilor către părinți“.

Puterea rugăciunii“.

„Iubirea binelui“.

„Combaterea păcatului, a alcoolismului“.

„Despre beție și urmările ei“.

București: Stabilirea unui program de lucrare creștin socială în parohie și mijloacele de realizare“, etc.

„Necesitatea ca preoții să propună religiunea și în școlile primare“.

„Contribuția femeilor în propaganda culturală religioasă a Bisericii“.

„Educația religioasă a tineretului școlar și mijloacele practice pentru aceasta“.

„Cum să săvârșească preotul slujbele rituale în și afară de Biserică, cu toată demnitatea și spre edificarea credincioșilor“.

Conferințe cercuale.

Pe lângă conferințele preoțești generale, în fiecare eparhie s'au făcut cereri pastorale, împărțită fiind fiecare eparhie după extensiune, în un anumit număr de cercuri pastorale.

În Mitropolia Ardealului, organizația și aranjarea conferințelor generale și cercurilor pastorale este făcută în conformitate cu statutele Asociației Clerului „Andrei Șaguna“, care are 5 secțiuni (5 eparhii din Mitropolia Ardealului), împărțite fiind secțiunile pe protopopiate, în despărțăminte, iar acestea în cercuri pastorale mai mici.

În cadrele organizației bisericești actuale, cercurile pastorale au funcționat normal și bine aproape în toate eparhiile. Fiecare cerc pastoral este alcătuit din un număr de 4-8 parohii în frunte cu un preot prezident. Ședințele și întrunirile cercurilor sunt publice, pentru popor. Programul cercurilor e stabilit de preot împreună cu președinții cercurilor de

regulă pe un an întreg. Temele și subiectele cercurilor au în vedere pe lângă chestiunile de credință și problemele de actualitate și de interes local. Programul este aprobat de Consiliul eparhial. Cercurile pastorale publice au un program vast și festiv, având în vedere că ele au menirea de a influența în mod instructiv și educativ asupra poporului.

Ordinea de zi pentru cercuri, de regulă este următoarea:

Serviciul dumnezeesc în biserică cu cântări corale, predică ocazională, eventual parastas pentru eroii sau binefăcătorii bisericii sau neamului, conferințe sau discursuri instructive cu considerare la împrejurările și problemele locale actuale.

După amiază, sunt sau serbări școlare sau producțiuni artistice la care iau parte activă elevii școlilor din localitate.

În cele mai multe eparhii la cercurile pastorale conlucrează pe lângă cântăreții bisericești și intelectualii laici ca profesori, militari, medici, ingineri, agronomi, avocați, magistrați, funcționari și alții.

După cum ne arată rapoartele eparhiale aceștia cu toții contribuie în mod efectiv la realizarea deplină a scopului cultural și moral religios urmărit de Biserică prin aceste cercuri.

În eparhia Ismail, cercurile pastorale au fost ținute după posibilitate în legătură cu întrunirile și conferințele corpului didactic, prin ce s'a realizat o colaborare foarte valoroasă, și o lucrare foarte bine primită și de popor.

În eparhia Clujului au conlucrat la cercurile pastorale un număr de peste 100 laici și intelectuali, între care 12 învățători.

În eparhia Bucureștilor s'a obișnuit a se face la sfârșitul ședințelor cercurilor pastorale, colecte între cei prezenți, adunându-se sume când mai mici, când mai mari, din care se dă ajutor săracilor, văduvelor și orfanilor, ori se cumpără broșuri care sunt împărțite gratuit între credincioși.

După încheierea cercurilor pastorale, adică a ședințelor publice, preoții prezenți țin ședințe intime la care eventual iau parte și cântăreții. La aceste ședințe se caută căi și mijloace pentru a delătura eventualele greutăți care se pun în calea unei activități rodnice, reale a cercurilor.

Cu ocaziunea ședințelor cercurilor aproape în toate eparhiile se împart poporului, --- după împrejurări, --- gratuit sau cu preț redus, cărți, broșuri, cruciulițe, iconițe, foi volante, toate cu menirea de a ridica nivelul cultural și religios-moral al poporului. Ca împărțire și număr, cercurile pastorale ni se prezintă în forma următoare:

Huși, 30; Galați, 17; Roman, 46; Argeș, 45; Râmnic, 84; Ismail, 37; Constanța, 42; Cluj, 76; Hotin, 75; București, 156, de cercuri pastorale. Pentru ilustrare amintim câteva date dela unele din eparhii:

Huși, în 30 de cercuri, fiecare cerc a ținut 6 ședințe anuale la care au participat cu totul 13.500 creștini. Cea mai frumoasă activitate a dezvoltat-o cercurile Huși, Bârlad, Vaslui.

Galati, în 17 cercuri a ținut 64 de ședințe, la care s'au rostit 128 de predici și tot atâtea conferințe, ținându-se după posibilitate în fiecare parohie cel puțin un cerc pastoral anual.

Roman, în 42 de cercuri s'au ținut ședințe lunare în fiecare cerc și fiecare parohie, după programul stabilit pentru anul întreg. Preoțimea a conlucrat la toate ședințele Ateneelor populare din orașe.

Argeș, în 45 de cercuri s'au ținut 314 ședințe publice, 296 ședințe intime, ținându-se 363 predici și 519 conferințe, practicând 147.077 credincioși. S'au dăruit la aceste conferințe 14.405 broșuri, 23.400 iconițe, în valoare de circa 162.000 lei.

Râmnic, în 84 de cercuri, 1.040 ședințe publice, 1.000 ședințe intime, cu predică și 968 cuvântări și conferințe, în care au fost studiate și debătute problemele puse de consiliul eparhial. Au asistat 225.468 de credincioși. S'au împărțit gratuit 19.270 cărți, broșuri, în valoare de 120.683 lei și s'au dăruit celor lipsiți 127.552 lei.

Ismail, Buzău, cercurile pastorale au funcționat regulat.

Constanța, în 42 de cercuri s'au ținut câte două cercuri de parohie, anual după un regulament stabilit de eparhie. În unele cercuri au luat parte și copii de școală în frunte cu Corpul didactic.

Hotin, în 75 de cercuri s'au ținut două conferințe de cerc anual, rostindu-se 450 de predici și conferințe. Conform dispozițiilor Consiliului eparhial, cercurile aveau să se țină odată lunar de fiecare parohie.

La Chișinău preoții participanți la cercurile regulat ținute, au trebuit să prezinte subiectele lucrate în scris, spre a forma obiectul discuțiilor, la ședințe au participat și cântăreții bisericești, care aveau teme speciale de lucrat.

Cluj, în 76 de cercuri, din care 65 au fost active, s'au ținut 284 ședințe, rostindu-se 288 predici și 142 discursuri.

În București, 156 cercuri pastorale, dintre care 126 sătești și 32 orășenești. Conferințele cercurilor pastorale dela orașe se țin săptămânal, iar cele sătești se țin lunar. S'au ținut 1.349 conferințe și tot atâtea predici sau cuvântări.

Aproape toate cercurile pastorale colectează la sfârșitul ședințelor bani dela toți cei prezenți, -- după împrejurări, -- și din acești bani se formează fondul din care se cumpără cărțile, broșurile și celelalte, cu menirea de a fi împărțite gratuit în popor.

Misiuni religioase.

În unele eparhii cercurile pastorale sunt împreunate cu misiuni religioase, făcute în stil mai mare sau mai mic, după împrejurări. În alte eparhii misiunile religioase se fac independent. Aceste misiuni sunt foarte bine primite de către popor, atât la sate cât și la orașe.

Cu ocaziunea misiunilor se fac servicii dumnezești cu

predici și conferințe religioase de către preoții însărcinați cu aceasta din partea Chiriarhului, iar poporul este mărturisit și împărtășit. Numărul mare al credincioșilor care iau parte la aceste misiuni ne dau dovadă despre însemnătatea lor pentru întărirea vieții religios-morală a fiilor Bisericii noastre.

Misiuni s'au făcut în eparhia Bucureștilor, Aradului, Râmnicului, Sibiului. În Arad, s'au făcut misiuni pe sate, în 70 de comune. În eparhia Sibiului, s'au făcut misiuni prin orașe.

Misiuni pentru orașe s'au făcut în: București, Ploești, Giurgiu, Craiova, Timișoara, Sibiu, Câmpulung.

În mod deosebit s'au făcut misiunile în eparhia Bucureștilor, unde I. P. S. Patriarh Miron a delegat câte un episcop pentru a conduce misiunile.

În misiunile din orașele de provincie, preoții delegați se împart pe la felurile bisericilor, ținând conferințe și predici pentru felurile categorii de creștini chemați și invitați la aceste misiuni. În orașul București, preoții se împart pe la bisericile principale, făcând servicii și predică într-o biserică pentru adulți, într-una pentru elevi, în alta pentru muncitori, iar seara conferințe pentru intelectuali.

Capitala București are un număr de preoți delegați din partea I. P. S. Părinte Patriarh, care s'au împărțit pe la fabricile din Capitală, ca să instruiască pe muncitori și să le dea povețe creștinești. În această lucrare a lor, unii preoți întăresc și mari greutăți, iar alții au succese frumoase, după împrejurări. Așa, la Regia Monopolului Statului, misiunea condusă de un preot harnic s'a dezvoltat sistematic. Regia a înființat un post de preot special, cu scopul de a face organizarea creștinească a tuturor muncitorilor, având în frunte, ca pe un conducător adevărat creștinesc, pe directorul Regiei, care-și dă tot sprijinul său în această direcțiune.

Atât conferințele cercuale, cât și misiunile religioase, s'au dovedit ca unele din cele mai desăvârșite mijloace pentru apropierea cât mai strânsă a creștinilor de Biserică și pentru strângerea legăturilor sufletești dintre păstori și păstoriți. Bine pregătite, ele dau garanția și siguranța raporturilor sănătoase dintre cler și poporul de toate clasele, pentru că vedem că la misiuni ia parte nu numai poporul de rând ci și un număr foarte mare dintre intelectuali.

Avându-le acestea în vedere, conducerea eparhială trebuie să țină mereu viu interesul pentru ele ca să se intensifice activitatea lor, și mai ales să se adâncească evanghelizarea poporului, și pe lângă acestea să se ridice și calitatea predicilor și a conferințelor, precum și a producțiilor artistice care se fac cu aceste ocazii.

Cursuri pastorale și săptămâni de retragere.

Pentru întărirea și reconfortarea sufletească a preoțimii și mai ales pentru reînprospătarea și îmbogățirea cunoștințelor

lor teologice s'au introdus în unele eparhii cursurile pastorale ale preoților, iar în altele așa numitele „Săptămâni de retragere“. Cursuri pastorale s'au ținut în eparhia Sibiului.

Săptămâni de retragere s'au ținut în eparhia Ungro-Vlahiei, eparhia R. N. Severin, eparhia Dunării-de-Jos și cea a Romanului.

În eparhia Ungro-Vlahiei, s'au ținut la mănăstirile: Cheia, Căldărușani, și, în două rânduri, la Cernica. În Râmnic, la mănăstirea Cozia, în Roman, la Schitul Bogdana, în eparhia Dunării-de-Jos, la mănăstirea Cocoș. Pe lângă acestea, s'au mai ținut și în alte eparhii. În aceste săptămâni de retragere, preoții iau parte în serii, stabilite de Chiriarih.

Conferințe și prelegeri stabilite de autoritatea bisericească, după un program bine chibzuit, țin clericii și profesorii cei mai distinși din respectiva eparhie și delegați de Chiriarihul competent. Aceste săptămâni de retragere dau preoților posibilitatea strângerii legăturilor frățești dintre dânsii, și acolo unde și Chiriarihul sau delegatul său iau parte la săptămânile de retragere, apropierea de Chiriarihi, ca mai-marele păstor, devine tot mai strânsă.

Societăți pentru preoți.

Pentru ridicarea și cultivarea tot mai desăvârșită a clerului ortodox, precum și pentru a da posibilitate clerului să-și strângă rândurile și să aibă puțința unui sprijin reciproc, s'au înființat mai multe societăți și asociațiuni, de o parte cu caracter general pentru întreaga Patriarhie, sau pentru o Mitropolie: pe de altă parte, cu un caracter particular pentru deosebitele eparhii.

Asociație cu caracter general pentru întreaga Patriarhie sunt: 1. „Asociația Generală a Clerului“, cu sediul în București; 2. Pentru Mitropolia Ardealului, „Asociația Clerului „Andrei Șaguna“,“ cu sediul central în Sibiu, având 5 secțiuni, în cele 5 eparhii din Mitropolia Ardealului.

Pentru Basarabia, este „Asociația Clerului din Basarabia“, având și societățile „Frățimea Nașterii lui Hristos“ și „Frățimea profesorilor de religie“.

Pentru Bucovina, este „Asociația Clerului din Bucovina“.

Pentru R. N.-Severin, este societatea „Renașterea“.

Pentru Episcopia Tomisului, Societatea „Ortodoxia“ și Societatea „Episcopul Gherontie“.

Pentru Episcopia Dunării-de-Jos, „Solidaritatea“.

Pentru Mitropolia Moldovei „Ocrotirea“.

Pentru Arhiepiscopia Bucureștilor, societatea „Ajutorul“.

Societatea Clerului din județul Prahova care zidește acum un cămin mare în valoare de mai multe milioane.

Societatea Clerului din județul Dâmbovița, cu sediul în Târgoviște, care a adunat o sumă de câteva sute de mii pentru un cămin.

Toate aceste societăți își au statutele lor și regulamentele lor de funcționare aprobate de Chiriarihul respectiv.

Societăți, organizații și instituții pentru popor.

Preoțimea ortodoxă, cu toate greutățile de trai pe care le întâmpină și cu toată vitregia vremii, a lucrat stăruitor și a făcut tot ce e posibil pentru binele și progresul păstorilor, căutând căile și mijloacele corespunzătoare.

Prin împrejurările grele de azi, viața morală a creștinilor fiind expusă influențelor, ca un mijloc foarte educativ, deosebit de cercurile pastorale (ale preoțimei), s'au dovedit nu numai pentru tineret ci și pentru toate etățile, „Școlile de duminică” sau conferințele duminicale, care se țin în duminică și sârbători după Vecernie. La aceste Vecernii după săvârșirea Serviciului Divin într'o formă frumoasă și demnă, se desfășoară de regulă un program instructiv și distractiv, corespunzător împrejurărilor locale. Conferințele duminicale s'au ținut în cele mai multe eparhii. Ca dovadă, înșirăm aici unele date:

În Argeș s'au ținut conferințe duminicale, regulat și un program stabilit în 86 parohii; centrul lucrărilor fiind Sfânta Scriptură.

În Huși s'a ținut Vecerniile duminicale în satele contaminate de sectari.

În Râmnic s'au ținut în formă de lecțiuni evanghelice și catehetice în 632 parohii, ținându-se 7.767 lecțiuni, și având 89.699 ascultători.

Cluj: În 54 parohii, 1.955 elevi, aici lucrează pe lângă 40 învățători, 36 de preoți, ținând regulat din toamnă până târziu primăvara Vecerniile de duminică, adică conferințele.

În Chișinău, conferințele dela Vecerniile duminicale se țin pe sectoare și instituțiuni, cu conlucrarea intelectualilor laici. Ca un moment înălțător, amintim că în Chișinău a conferențiat Generalul comandantul corpului de armată, d. Dragu și o serie de alți intelectuali.

Ismail, Catehizarea se face la Vecernii regulat. În Ismail și Cetatea-Albă, în duminici și sârbători, iar la sate în postul Crăciunului și al Paștelui, cu deosebită atențiune, ținându-se vecerniile în satele molipsite de sectari.

Bălți, în majoritatea comunelor se țin în duminicile Postului mare.

În Cernăuți, în orașul Cernăuți regulat în catedrala și în bisericile din Cernăuți, împărțindu-se cărți de rugăciuni și ico-nițe între cei prezenți, se mai țin în orașele Câmpulung, Rădăuți, Suceava și Vicov.

În Oradea-Mare preoții sunt obligați de Chiriarih a rămâne în duminici și sârbători în parohiile lor spre a ține conferințele de duminică, ajutați fiind unde e necesitate și de misionarul eparhial.

Unele din eparhii, văzând foloasele reale aduse prin conferințele dela Vecerniile de duminică și sârbători, propun ge-

neralizarea acestora, însă în așa formă ca prin ele să nu se răpească tot timpul liber al tineretului din aceste de după-amiază și să li se lase și destul timp și ocaziune pentru distracțiile edificatoare tinerești.

Societatea Sf. Gheorghe.

Tot în direcția educativă lucrează și Societatea anume înființată pentru tinerime din Mitropolia Ardealului, și azi cunoscută în întreaga Patriarhie, sub numele de Societatea „Sf. Gheorghe“, (înființată prin hotărârea Nr. 28 a Congresului Național Bisericesc a Mitropoliei Ardealului, anul 1924).

Scopul societății este a crește tineretul în disciplină morală și a-l feri de orice influență ruinătoare de suflet, și totodată a feri tineretul de orice anarhizare.

Prin începuturile bine întemciate, această societate a produs roade foarte frumoase la sate, la orașe și între tineretul școlar și promite a deveni cu timpul unul din cele mai importante așezăminte pentru îndreptarea în direcțiunea morală bună a vieții și activității tineretului.

Societatea „Sf. Gheorghe“ o găsim în eparhia Sibiului, în aproape 100 de parohii și în special în protopopiatele Sf. Gheorghe și Hunedoara, în eparhia Aradului și părțile Banatului, în protopopiatul Ruteni, în Mitropolia Basarabiei, unde s'au înființat în 60 de parohii. În eparhia Orăzii-Mari, găsim societatea Sf. Gheorghe, organizată la liceul de fete „Oltea Doamna“ având ca membre și elevele dela școala de comerț și dela gimnaziu. În orașul Bcius, elevele dela școala normală și elevele ortodoxe dela liceul de fete.

În Satu-Mare, elevii dela toate școalele, tot așa în Carei-Mari și în Salonta și pe lângă altele în 11 parohii din eparhie.

Organizația mondială a „Crucii Roșii a Tinerimii“, a început să-și extindă activitatea și între tineretul român, special între elevii școalelor secundare. Scopul este să deștepte dragostea pentru caracterele mari; care apără Patria și neamul și să desvolte în inimile tineretului sentimentele nobile ale filantropiei.

În eparhia Clujului s'au format 89 societăți pentru tineret, având cu toate 3.309 membrii. Cele mai multe din aceste societăți sunt sub directa conducere a Bisericii.

„Oastea Domnului“.

În Arhiepiscopia Sibiului, s'a înființat Asociația „Oastea Domnului“, sub conducerea Pr. Iosif Trifa, având ramificațiile sale în întreaga Patriarhie română.

„Oastea Domnului“ a izvorit din necesitatea simțită de poporul dela țară de a-și reface viața sa simplă după Evanghelie și în conformitate cu stricta disciplină a Bisericii Ortodoxe.

Ea lucrează pentru înviorarea credinței și a vieții religioase în mijlocul poporului, folosind ca mijloace explicarea în scris și verbal a Sfintei Scripturi, împrăștierea de broșuri și cărți cu conținut religios instructiv și educativ și ținând întruniri ale membrilor, cuvântări religioase, conferințe, discursuri, etc., acomodată împrejurărilor și auditorului.

De când ființează societatea ---- relativ timp scurt --- a împărțit peste 300.000 de broșuri și cărți în mijlocul poporului. Ca filiale organizate are în eparhia Aradului 47, eparhia Clujului 52 și Oradea-Mare 51 comune, pe lângă care mai are organizații și în Mitropolia Ungro-Vlahiei și a Cernăuțului.

Această societate are bune șanse de a se generaliza, dar conducătorii ei, care se folosesc și de propagandiști mireni, trebuie pretutindeni să se pună sub ocrotirea și conducerea personală a preoților, altcum ocolindu-se ordinea canonică se pot naște neînțelegeri în defavorul misiunii atât de frumoasă, pe care a pus-o „Oastea Domnului“.

Societatea Ortodoxă a Femeilor Române.

Societatea Ortodoxă e cunoscută în întreaga Patriarhie Română, lucrează conform împrejurărilor în legătură cu Biserica, având în vedere scopul pe care-l urmărește și care în prima linie țintește la întărirea ortodoxismului în sânul poporului român, creând felurite instituțiuni corespunzătoare acestui scop, și dând o deosebită atențiune, educației tineretului, mai ales fetelor.

Societatea susține *institute de educație și școli secundare*, în București, Galați, Buzău, Giurgiu, Craiova, Vaslui, etc.

Școli primare: Chișinău, Tighina, Craiova și București.

Grădini de copii: Roman, Argeș, T.-Severin, Orșova, Galați, Mehadia, Ploești, Slatina, Bârlad, Bacău, Vaslui, Iași, Târgoviște, Dorohoi, Chișinău, Tighina, și câteva în București, în Târgu-Ocna și Roșiorii-de-Vede.

Școală de industrie casnică în Sulina.

Cămine pentru fete: București, Beiuș, Buzău, Bacău, Bârlad, Craiova.

Cămin pentru fetele de țărani, în Tg.-Neamț.

Conferințe religioase a aranjat în: Odorhei, Sibiu, Cluj, Bistrița, Câmpulung, Botoșani. Cu odoare bisericești a înzestrat biserica din Dumbrăveni.

Biblioteca populară a înființat în Piatra-Neamț.

A clădit o capelă ortodoxă în cartierul muncitorilor din Arad, a dat premii pentru operele literare religioase, a împărțit câte 1.000 cărți pentru bibliotecile orașelor Bălți, Cetatea-Albă, Ismail, Chișinău, Soroca.

Pe lângă acestea a înființat o serie de alte așezăminte pentru cultura religios-morală a poporului în filialele sale, împrăstiate în toată Patriarhia.

Sfat moralizator.

În special pentru îndreptarea moravurilor în mijlocul poporului, s'a format societatea „Sfatul Moralizator“, în eparhia R. N.-Severin, de unde a trecut și în alte eparhii. Sfatul moralizator lucrează în parohii pentru desrădăcinarea și înlăturarea viciilor semnalate printre enoriași și credincioși, având în parohie câte un comitet; acesta întrunindu-se în ședință, cercetează starea religioasă-morală din parohie și între marginile posibilității și a împrejurărilor date, ia măsurile de îndreptare a lipsurilor constatate.

În eparhia Râmnicului, Sfatul Moralizator cu comitetul său, există în 800 parohii; a ținut 2.140 ședințe și 3.636 șezători religioase-morale. A împăcat 1.347 pricini, a cunutat 2.771 perechi care au trăit în concubinaj și a îndreptat 337 vicioși notorici. În eparhia Clujului „Sfatul Moralizator“ funcționează sub titlul de Sfatul Păcii în 64 de parohii. În eparhia Aradului sunt peste 20 de comune care au Sfat Moralizator.

Biblioteci.

Pentru ridicarea nivelului cultural al poporului, vedem că pe lângă lucrarea dezvoltată de Onor. Ministerul de Instrucție și Culte, Biserica lucrează și a lucrat pe de o parte independent, de altă parte în legătură cu Onor. Minister, înființând biblioteci, case și cămine culturale, pe lângă Ateneele Populare, care deja există.

În întreaga Patriarhie, găsim înființate și active biblioteci eparhiale, protopopești, parohiale, biblioteci pe centre parohiale, biblioteci ale cercurilor religioase, ale căminelor și ale comitetelor culturale, precum și biblioteci de propagandă religioasă. Biblioteci de propagandă religioasă, în mici broșuri se tipăresc la eparhiile Arad, Chișinău, Caransebeș, Hotin, Galați, București, etc.

Fiecare eparhie își are biblioteca sa eparhială centrală, pe lângă care mai are biblioteci protopresbiterale cu opere și lucrări pentru perfecționarea preoțimei. Pentru aceste biblioteci de regulă Consiliul eparhial prin Secția Culturală, recomandă operele corespunzătoare.

În cele mai multe eparhii s'au înființat biblioteci parohiale și populare din opere de cuprins educativ și instructiv, anume pentru credincioși și popor.

Bibliotecile parohiale, după cum ne dovedesc rapoartele singuratecelor eparhii se află în număr considerabil și lucrează în mod frumos și cu rezultat real.

Ca număr amintim: eparhia Cluj care are 320 biblioteci parohiale cu 28.900 volume și 5.886 cititori.

Oradea-Mare 108 biblioteci, cuprinzând dela 50--100 opuri.

Argeș 63 biblioteci.

Ismail 822 biblioteci.

R.-Vâlcea 804 biblioteci cu 167.343 volume și 40.400 cititori, Eparhia Râmnicului, socotim și bibliotecile comitetelor culturale, reprezintă 9.593 biblioteci. Ea are 66 biblioteci parohiale centrale cu cărți curat teologice.

Eparhia Husi cu 222 biblioteci.

Eparhia Galați cu 154 biblioteci, cu 50--350 volume.

În Eparhia Galați fiecare preot din eparhie este dator a face lectură săptămânală cu enoriașii.

Biblioteci mai sunt în Chișinău, Cernăuți, Iași, Sibiu, Arad, Caransebeș, etc.

În București I. P. S. Părinte Patriarh a înființat o bibliotecă a Patriarhiei, care numără deja 10.000 volume. E de dorit ca toți intelectualii și autorii de cărți să facă donațiuni pentru această bibliotecă.

Societăți diferite create de Biserică în interesul credincioșilor.

În singuratecele eparhii, s'au format societăți felurite, cu diferite scopuri și pentru toate etățile de credincioși. Așa găsim societăți pentru ajutorarea săracilor, a orfanilor, a văduvelor, a femeilor lăuze, pentru îngrijirea copiilor găsiți. Societăți de femei pentru împodobirea bisericilor, pentru adăpostirea fetelor tinere și Societăți cu cracter general filantropic.

La toate aceste societăți clerul Bisericii noastre se înrolează între primii cei mai harnici și cei mai conștiincioși lucrători și slujitori.

În eparhia Râmnicului s'a înființat așa numitul „Patronaj Parohial“, pentru ajutorarea văduvelor, orfanilor, suferinzilor și a copiilor, cu ajutoare în bani, alimente și haine. Acest patronaj a împărțit în decursul anului 1931, ajutoare în valoare de 1.833.084 lei.

În eparhia *Tomisului* s'a înființat în Bazargic societatea „Cuvioasa Paraschiva“. Dă ajutoare săracilor, bolnavilor din spital, copiilor și tuturor celor lipsiți, fără deosebire de neam și lege. Ajutoarele sunt: haine, bani, hrană și cărți școlare.

În București există următoarele societăți și Asociații.

Asociația generală a preoteselor ortodoxe din România, care susține un cămin pentru 24 fice de preoți, studente la Universitate, a adunat pentru clădirea unui cămin aproape un milion lei. Are în București o casă moștenită dela un preot.

A aranjat două colonii de vară la mare (Tekirghiol și Mangalia) pentru fii și fice de preoți.

Asociația creștină a femeilor ortodoxe, care-și are ramificările sale prin parohiile din București.

În cadrele acestei societăți se dezvoltă o activitate frumoasă la fabrica de tutun Belvedere, la parohia Podeanu (Grivița Nouă), la parohia Sf. Vineria Nouă, la parohia Elefterie și la parohia Ghencea.

Una din cele mai însemnate asociații creștinești, cu scop religios-moral, educativ pentru creștinii din București, este asociația „Patriarhul Miron“. Ea există de 5 ani, și-și are ramificațiile sale în mai multe parohii.

Lucrează prin conferințe, predici, matineuri, misiuni religioase, acțiuni filantropice, împărțind daruri și ajutoare felurite, împărțind broșuri și publicând în foaia bilunară „Cuvântul Bun“ pentru popor.

O lucrare caracteristică a acestei asociații este adunarea de mijloace sub titlul „Țarina Olarului“, din care se dau ajutoare de înmormântare celor săraci, spre a evita ducerea lor la Crematoriu.

În eparhia Bucureștilor se dezvoltă o activitate filantropică foarte frumoasă prin acțiunea numită a „Milei creștinești“. Fiecare preot este obligat să adune în decursul anului, după posibilitate, mijloace mai multe sau mai puține --- din care să se ajute orfani, văduve, elevi de școală și alte categorii de săraci, deviza fiind ca să nu existe nicio parohie fără această instituțiune. În scopul acesta s'a introdus în biserici „Discul milei“. Mișcarea aceasta samariteană a luat înainte cu câțiva ani un avânt atât de frumos, încât ajutoarele împărțite anual au atins suma de șapte milioane lei. Deoarece în măsura în care s'a accentuat criza financiară și ajutorul acesta a scăzut; în unele parohii din lipsă de bani s'au colectat daruri în natură, cereale și acestea au fost împărțite celor lipsiți.

În eparhia Bucureștilor sunt mai multe biserici și parohii, care anual împart între 50--100.000 lei milă săracilor.

E de dorit ca acțiunea pentru ajutorarea celor săraci să se generalizeze în fiecare eparhie, fie prin „Discul Milei“, fie pe alte căi și prin alte mijloace, căci ajutorarea fie cu sume cât de modeste produce mare mângâiere și exercită puternică influență educativă.

Instituțiuni de binefacere găsim în orașul București, fi-rește, tot sub conducerea Bisericii: Azilul „Ghenadie“, adăpostind 47 bătrâne în mod gratuit; Azilul Bisericii Sf. Vineri-Herasca, adăpostind 22 bătrâne; Azilul „Costeasca“, al societății preoțești „Ajutorul“, adăpostind 15 preotese bătrâne. *Biserica Podeanu*, susține o bucătărie pentru 40 familii sărace. Azilul dela Spitalul Brâncoveanu, susține peste 60 de bătrâne.

Duminica Bolnavilor.

În Mitropolia Sibiului și cea a Chișinăului, s'a introdus *Duminica Bolnavilor*; cu scopul de a ajuta pe cei bolnavi, atât din spitale, cât și din case particulare, având scopul ideal ca să deștepte sentimentul de dragoste creștinească și sentimentul de filantropie reală față de cei bolnavi.

Duminica Bolnavilor funcționând real în Mitropolia Sibiului și a Chișinăului, ne-a dat dovezi cât de efectivă poate fi

lucrarea păstorului sufletească la patul bolnavului și cât de însemnat și de necesar este rostul Bisericii la vindecarea trupească și sufletească a bolnavilor. Ca Duminica Bolnavilor este luată Duminica Samarineanului, în care zi se fac servicii dumnezeiești prin spitale și se împart daruri --- după trebuință --- bolnavilor din spital, făcând și în alte forme mângâierea bolnavilor. În Duminica aceasta bolnavii dela casele particulare, sunt cercetați de vecinii lor și îngrijiți și ajutați cu cele mai necesare, după posibilitate și împrejurări.

În Mitropolia Ungro-Vlahiei au fost obligați preoții care au spitale în cuprinsul parohiei lor, ca să cerceteze bolnavii și să le împartă, broșuri, cărți de rugăciune, și întărindu-le moralul, să-i încurajeze întru suportarea creștinească a boalei.

Într'un timp au fost adunate la un spital din București, femeile decăzute moralicește și prin cuvântări și predici felurite, ținute de preoți, li s'a arătat calea cea greșită pe care au pornit-o, îndemându-le să-și caute mijloace de existență prin muncă cinstită.

Biserica Domnița Bălașa jertfește din fondurile sale, anual 5--6 milioane, din care se organizează la spitalul Brâncoveanu din București și la dispensariile sale din multe comune, îngrijirea medicală a 50.000 bolnavi anual, pe care îi cercetează medicii acestor spitale, dând la foarte mulți bolnavi și medicamente gratuit.

Societăți de temperanță.

Pentru împiedicarea alcoolismului, Biserica a acționat în diferite rânduri și chipuri. Sfântul Sinod a stabilit ca prima Duminică din luna Iunie, să fie Duminica contra alcoolismului, în care să se predice în toate bisericile din Patriarhie și să se țină conferințe împotriva alcoolismului.

Societăți de temperanță s'au înființat în Cluj în 57 de parohii, având 1.731 membri. Altă societate de temperanță este „Asociația de Tresvie“ din Chișinău, alcătuită din lucrători și funcționarii instituțiilor de Stat și cei dela R. M. S. din Chișinău. În eparhia Bucureștilor li s'a trimis preoților dela Institutul Biblic broșuri foarte instructive, ca să fie cetite la cercurile pastorale.

Orfelinate și Internate.

Pentru educația și instrucția tineretului, în special a orfanilor și a orfanilor de războiu, s'au înființat mai multe orfelinate și internate. Sunt și internate care sunt menite a adăposti tineretul ortodox dela felurite școli și sunt susținute în mare parte din contribuțiile Bisericii.

Ca internate amintim, Internatul Fiilor de preoți din Sibiu, Internatul ortodox din orașul Beiuș, care ambele sunt

sprijinite și îngrijite de Biserică. Internatele de băieți și fete dela Cernăuți, Internatele de fete dela Arad și Chișinău.

Ca orfelinate amintim: Orfelinatul Arhiepiscopiei din Sibiu, în care sunt adăpostiți 28 de orfani, susținuți din fonduri bisericesti.

Ca o instituție deosebit de însemnată pentru orfanii de războiu, trebuie să punem seminarul „Patriarhul Miron” din Câmpulung, care adăpostește în mod gratuit 120 de orfani de războiu, pe lângă care mai sunt 20 de solvenți. Seminarul stă sub patronajul I. P. S. Sale Pr. Patriarh Miron. Statul plătește numai corpul profesoral, iar elevii sunt susținuți de I. O. V. Acest seminar a dat până acum cam 50 de absolvenți, dintre care cei mai mulți au fost plasați cu preferință în parohiile vacante din Mitropolia Ungro-Vlahiei; acum însă funcționează numai cursul superior. Desființându-se cursul inferior, Arhiepiscopia București înființează în locul seminarului inferior o școală de cântăreți.

Asociația „Acoperământul Maicii Domnului” are la mănăstirea Bistrița în eparhia R.-Vâlcea, o grădină de copii cu 10 elevi, școală primară cu 60 elevi și un liceu particular cu 80 elevi. Intre cele 80 de eleve dela liceu, se află 25 de surori din Mănăstirile eparhiei Ungro-Vlahiei.

Instituțiunea stă sub patronajul I. P. S. Sale Părinte Patriarh și sub președinția P. S. Episcop de Râmnic și este condusă de Maica Stareță Epicharia Moisescu, având ca ajutoare principale pe surorile Olga și Teodosia Gologan.

Aceste harnice maice acoper cheltuelile bugetare ale Instituțiunii, care uneori au trecut peste 2 milioane lei anual, prin munca lor proprie, după ce ajutoarele și subvențiile pe care le primesc sunt foarte mici.

Veniturile Instituțiunii se alcătuiesc din vinderea obiectelor confecționate de orfane, a produselor din grădina de legume, cultivate de orfane, din produsul moșioarei pe care le-a câștigat-o autoritatea bisericască cu ocazia reformei agrare, din colecte și donațiuni primite dela Instituțiuni particulare și de Stat și dela Primăria Bucureștilor, care plătește o sumă modestă pentru susținerea celor 20 de orfane.

În Arhiepiscopia Bucureștilor se mai află orfelinatele din Mănăstirea Suzana și Mănăstirea Pasărea. Mănăstirea Suzana are o școală cu 75 eleve orfane, și o școală profesională sub conducerea unei maestre diplomată.

Acest orfelinat este continuarea orfelinatlui pentru orfanele de războiu, pe care Ministerul le-a crescut până la etatea când au fost împărțite pe la diferite școli profesionale.

Mănăstirea de Maici Pasărea a avut orfelinat de fete, crescând în decurs de mai mulți ani, dela războiu încoace serii întregi de copile orfane, care absolvind aici școala primară au trecut la alte școli superioare. Azi numărul orfanilor dela Mănăstirea Pasărea s'a redus la 15.

Școli de gospodărie și Industrie casnică.

Școală de gospodărie casnică a căror conducătoare și maestre au fost plătite din bugetul Ministerului de Industrie, se află în Mitropolia Ungro-Vlahiei și Mitropolia Moldovei.

În Mitropolia Ungro-Vlahiei în Mănăstirile Țigănești, Samurcășești, Zamfira, Suzana și Viforita.

În eparhia Râmnicului N.-Severin, în mănăstirile Sărăci-nești și Horezu.

În Mitropolia Moldovei, eparhia Iași: Mănăstirile Văratec, Agapia și Agafton.

În eparhia Dunării-de-Jos: Mănăstirea Celik-Dere.

În eparhia Buzău: Rătești, Rogozu, Cotești și Barbu.

În mănăstirea Huși: Mănăstirea Adam.

Prin intervenirea I. P. S. Patriarh, Mănăstirea Comana, a fost recăstigată pentru Arhiepiscopie și reparată radical. S'a înființat în ea o școală de gospodărie pentru fetele sărace.

Instituția stă sub prezidiul și conducerea d-nei Mareșal Averescu.

Incetând plata maestrelor și a conducătoarelor dela școlile de industrie dela mănăstiri, din partea Ministerului Industriei și Comerțului, atelierele și școalele acestea se susțin din veniturile proprii.

Ținem să amintim că toate aceste școale și ateliere aveau o inspecție salariată de Minister, care azi pensionată fiind, face în mod gratuit serviciile de inspecție, după ce Ministerul numai plătește inspecția. (Este d-na Ecaterina Niculescu).

Sectele.

În mijlocul poporului nostru sunt mișcări și treceri religioase, care încep a deveni periculoase pentru Biserica noastră strămoșească și chiar pentru însuși Statul român. Sectarii fac propagandă intensivă, mai ales de când prin ordinațiuni și dispozițiuni inoportune li se lasă prea mare libertate a acțiunii.

Este dovedit că cele mai multe din secte au un caracter internațional iar unele chiar anarhice.

Multe din secte dispun de ajutoare bănești foarte mari, pe care le primesc anume ca să facă propagandă nu atât religioasă, cât mai mult în contra Statului, zdruncinând toată autoritatea și turburând nu numai liniștea Bisericii ci și liniștea cetățenească.

Cazurile de revenire la credința strămoșească sunt tot mai dese, iar în special în Maramureș revenirile dela confesiunea greco-catolică la Biserica Ortodoxă sunt multe, trecând parohii întregi înapoi la religia strămoșească.

Dacă politica ar fi admis legiuiri în spiritul de dreptate, mărturisit, susținut și vestit numai de Biserica noastră ortodoxă, suntem convinși că toți cei înstrăinați prin ascuțișul sa-

biei austriace, a chinurilor și schingiuirilor sbirilor străini, precum și a lovirilor de tun distrugătoare de Biserici și Mănăstiri, de mult ar fi revenit la Biserica mamă strămoșească, și am fi cel puțin noi Români o turmă și un păstor.

În ce privește mișcarea sectară, din Partriarhia noastră, ea ondulează și oscilează continuu. Din rapoartele singuratecelor eparhii se poate constata că, deși sectele se bucură în țara noastră de libertatea cea mai mare prin legea cultului atât de liberală, totuși progresele sectarilor nu sunt prea mari, în proporție cu numărul credincioșilor ortodoxi.

Numărul sectarilor ni se prezintă pe eparhii aproximativ astfel: Arad 10.601, Hotin 9.967, Chișinău 2.668, Ismail 6.239, Huși 870, Galați 279, Argeș 171, Râmnic 589, Iași 2.000, București 1.652, Cernăuți 2.445, Buzău 673, Constanța 1.189, etc. deci cifra totală ar fi aproximativ 39.472.

În mijlocul poporului sectele se prezintă aproximativ în forma următoare:

Baptiști 24.162; Adventiști 4.118; Mileniști 922; Tudoriști 318; Pocăiți 260; Creștini după evanghelie 266; Evangheliști 1.218; Inochentiști 141; Studenți în Biblie 300; Metodiști 7; Molocani 463; Nazarei 485; Duhoborți 344; Pentecostaliști 496; Aconfesionali 228; pe lângă care mai vin alți sectari cu număr necunoscut cum sunt: Evangheliști, Tudoriști, Constantinii, tremurători, etc.

Este fapt constatat că poporul numai acolo trece la sectari, unde este lipsit de adevărata îngrijire pastorală, și unde împrejurările nefaste admit lucrarea agenților străini, cu toate mijloacele ilegale, iar preoții lipsesc dela locul lor de straje pentru a desvolta contra acțiune efectivă.

Despre felul cum lucrează sectarii, avem cazul clasic al d-lui Dr. Latrop, trimis baptist din America, care după ce a umblat în deplină voie în lung și în lat Țara Românească, și a trebuit să constate libertatea desăvârșită confesională a sectei baptiste, reîntors în America a îndrăznit să publice articole în contra Patriei noastre, susținând între altele absurditatea că în țara noastră baptiștii sunt ținuți timp de 4 ore în apă rece ca ghiața spre a fi înstrăinați de botezul baptist.

Alții dintre trimișii și misionarii sectari veniți din America, Olanda și Anglia în baza constatărilor făcute de dânsii la fața locului au trebuit să mărturisească, că în țara noastră sectele recunoscute prin lege au deplină libertate confesională.

La noi sectarii sunt tolerați chiar foarte mult, din partea poporului, și poporul nostru blând și bun, cum e din fire, are cu sectarii o indulgență mare. Este constatat că numai atunci când sectarii, cu o sfidare a tuturor regulilor de bun simț, vatămă vieța sufletească a credincioșilor ortodoxi, numai atunci acești oameni blânzi, reacționează, iar reacțiunea este apoi în acea formă categorică în care reacționează omul legat de glia sănătoasă a pământului care nu cunoaște târguială.

Contra sectanților Biserica noastră a lucrat până la anul 1931, mai ales prin misionarii eparhiali, încadrați în organizația noastră bisericească, care au început a se specializa și a aduna prețioase experiențe în propaganda contra sectanților. Din considerațiuni bugetare, desființându-se misionarii eparhiali numai în Biserica Ortodoxă --- Biserica dominantă în Statul Român --- aceasta a fost avizată să-și organizeze activitatea sa misionară sub alte forme.

Unele eparhii și-au susținut misionarul eparhial din fondurile proprii, iar altele au instituit misionari onorifici din preoții cei mai distinși ca viață duhovnicească și ca știință din fiecare protopopiat, încredințându-le acestora activitatea misionară pe care o fac gratuit, aducând jertfă personală, ceea ce le servește spre mare laudă, mai ales în aceste zile când luptă și cu greutățile traiului și nu primesc 6--8 luni, nici micul salar dela Stat, redus de atâtea curbe.

În unele eparhii găsim instituite și organizate echipe culturale și misionare alcătuite mai ales din tineretul seminarial și din tineretul dela Facultățile teologice. Echipe de acestea sunt în Mitropolia Chișinăului, cercul misionar studentesc (Mitropolitul Gurie). În eparhia Râmnicului echipa culturală a elevilor dela seminarul din R.-Vâlcea. Echipele misionare dela Facultatea de teologie din București, dela Academiiile teologice din Oradia, Cluj și Arad.

De altfel în toate eparhiile preoțimea desvoltă o activitate sistematică și conștiincioasă în contra sectarilor mai ales după ce a primit îndrumările necesare dela congresele misionare ținute în Arad (1928), Chișinău (1929, 6 Octomvrie) și la Cernăuți (1930, în 27 Septemvrie). Ca îndrumător pentru acțiunea misionară, preoțimea are revista „Misionarul” din Chișinău, fiind foarte bine redactată și dând prețioase îndrumări teoretice, științifice și practice pentru misiune, dar durere, din lipsa de buget va trebui să-și sisteze apariția.

Ținem să amintim aici, ca un specimen societatea, adică Asociația Biblică Ortodoxă (Sf. Atanasie) din comuna Independența din județul Ialomița, înființată anume cu scopul de a da creștinilor ortodoksi posibilitatea cunoașterii și lămuririi temeinice a credinței ortodoxe și spre a combate sectele prin discuțiuni, conversațiuni, ședințe publice și prin împărțirea de cărți și broșuri cu conținut religios ortodox.

Intenția rea a sectarilor se poate vedea și din faptul că ei lucrează pe ascuns și în șirul ostașilor înrolați în armată, căutând să distrugă nu numai sentimentul religios ci și sentimentul național românesc și sentimentul iubirei de patrie în ostașul român și să-l rețină dela îndatoririle sale ostășești indemnându-l la negarea jurământului de credință și la refuzul de a purta armă.

Față de aceste acțiuni subversive s'au luat dispozițiunile ca preoții din parohiile contaminate de sectari să fie obligați

a aviza cercurile de recrutare despre tinerii sectari care intră în armată, precum și despre propagandiștii sectari care sunt înrolați în armată spre a putea fi ținuți în evidență de preoții dela regimente și împiedicați pe cale legală în lucrările lor distrugătoare.

Din praxa de până acum, în baza rapoartelor singuratecelor eparhii, se constată că cel mai bun mijloc de apărare este un misionarism intensiv intern, cu o expunere clară a doctrinei ortodoxe în sistemul bibliocentric, practicat de sectari.

Față de lucrările de colportaj al sectarilor, Biserica a început și ea acțiunea de colportaj, pe care o îndeplinește sau prin colportori anume pregătiți și trimiși prin eparhii, sau prin împărțirea în mod gratuit sau cu preț de cost a broșurilor și a cărților cu ocaziunea cercurilor pastorale.

Spre a avea o icoană despre felul cum lucrează eparhiile, prezentăm aici numărul broșurilor, a cărților și icoanelor împărțite de unele eparhii.

Eparhia Râmnicului a împărțit 114.338 cărți și broșuri, gratuit în valoare de lei 541.900, 24.396 icoane în valoare de 844.858 lei, deci o sumă totală de 1.386.058 lei;

Eparhia Argeșului 6.337 broșuri;

Eparhia Roman 6.000 broșuri, cărți, foi volante și 40.000 cărți de rugăciune;

Eparhia Buzău 150.000 cărți, broșuri, icoane;

Eparhia Iași 4.789 broșuri gratuite, are depozite de cărți la 518 parohii, pentru a fi date poporului;

Eparhia Huși a împărțit gratuit 5.000 broșuri și icoane în valoare de 30.000 lei;

Eparhia Ismail are o bibliotecă de propagandă cu 9 broșuri, a împărțit gratuit 2.000 de cărți de rugăciune și 10.000 cruciulițe cu ocaziunea vizitațiunii canonice a Chiriarhului. Suma cheltuită este de 23.400 lei.

Eparhia Bălți a împărțit 42.655 broșuri și cărțile prin colportorii de cerc în valoare de 100.667 lei. Are în fiecare parohie un mic depozit de cărți și broșurile;

Eparhia Chișinău are biblioteca creștinului drept credincios cu 41 broșuri, împărțite gratuit în număr foarte mare prin misionari;

Eparhia Constanța a împărțit cărți și broșuri în valoare de 47.800 lei;

Eparhia Aradului are biblioteca Creștinului ortodox cu 100 numere, care se împart în zeci de mii de exemplare gratuit sau cu prețul de cost;

Eparhia Caransebeșului are biblioteca de propagandă în broșuri editate în Caransebeș, împarte gratuit și cu prețul de cost;

Eparhia București a împărțit icoane, cărți și broșuri în valoare de zeci de mii de lei.

Biserica desvoltă o acțiune conștientă și stăruitoare față

de sectari, dar față de lucrarea lor tot mai îndrăzneată, este necesar ca Inaltul Guvern să fie rugat a lua toate măsurile legale, pentru ca sectanții să observe strict legile țării și mai ales dispozițiile privitoare la cultele recunoscute în țară și colportorii lor să fie oprți a mai induce poporul drept credincios în eroare, nedându-se pe față că cine sunt și împărțind popoului otrava rătăcirii, --- și ar trebui să se cerceteze proveniența banilor din străinătate cu care se cumpără unele suflete neorientate.

Apostolatul laic.

Toate mișcările mari din sânul Bisericii noastre s'au făcut totdeauna și prin conlucrarea armonică a clerului și a popoului și, cu cât mai activă a fost conlucrarea popoului în viața bisericească, cu atât mai puternică a fost pulsarea vieții religioase și a sentimentului religios în fiii neamului. Ne întoarcem numai puțin în istoria noastră și vedem lucrările și faptele mărețe și daniile și ctitoriile principilor și boerilor mari ai neamului românesc, izvorite din iubirea și alipirea neîntrecută a acestor frunțași mireni față de biserică.

Practicarea apostolatului laic în viața noastră bisericească, ca ceva inerent sufletului românesc se poate dovedi prin faptul că toate societățile, organizațiile și asociațiile, fie de intelectuali, fie de meseriași, industriași, economi sau funcționari, ele toate caută să stea în strânsă legătură cu Biserica și în toate lucrările lor, cer ajutorul și binecuvântarea Bisericii.

Curentele timpurilor noi și educația străină a multor intelectuali români i-au mai înstrăinat dela cele bisericești, dar curentele internaționale dovedindu-se distrugătoare a vechilor tradiții bisericești, cu care am trăit 2.000 de ani, se ivește necesitatea ca și intelectualii ortodoxi să se organizeze într'o mare ligă ortodoxă, nu pentru a stingheri alte confesiuni, ci pentru a-și întări conștiința proprie a o propovedui și a înnoi în sufletele marej majorității a cetățenilor României și a duce la înflorire frumoasele tradiții bisericești din trecutul acestui neam, garanția cea mai solidă a dezvoltării sale în viitor.

Muzee bisericești.

În Biserica noastră Ortodoxă Română se găsesc o mulțime de monumente și comori de artă românească veche. În mod natural ele au fost păstrate mai ales în vechile biserici și în mănăstirile românești și aceasta din motivul că, toată bogăția comorilor artistice ale sufletului românesc a fost cultivată mai mult în biserică. Bogăția acestor comori o formează icoane, tablouri, odoare și vase sfinte, lucrute în mod artistic, potire, discuri, chivoturi, cădelnițe, cruci sculptate și îmbrăcate în metal nobil și împodobite cu nestimate, epitafe, antemise, steaguri și prapori, ornamente bisericești, rămășițe de

sculptură, cărți sfinte, documente, ștampile, inscripții, monete, catapetesme, granate și iconostase, etc.

Multe dintre acestea au fost păstrate în Biserică cu sfințenie, dar unele din acestea cu durere trebuie să constatăm, că au fost luate din Biserică și au intrat în muzee publice, altele în case particulare, iar altele, ce e mai dureros, pe cale comercială, au luat drumul străinătății. De câteva decenii încoace, Biserica a căutat să le adune toate acestea, în muzee eparhiale, ferindu-le prin aceasta de înstrăinare.

În baza rapoartelor constatăm că muzee se află la următoarele eparhii: Sibiu cu muzeu special bisericesc, bine organizat; Chișinău, muzeul care ființează de 25 de ani, sub conducerea Societății Istorice Arheologice Bisericești; Cernăuți; Argeș (97 obiecte); Oradea-Mare (ca specialitate de cărți bisericești dela 1548-1756); Clujul (128 cărți și 55 obiecte); Caransebeș, muzeul preluat dela fostul Vicar Filaret Musta; Ismail, muzeul sub numele „Nicolae Iorga“; pe lângă acestea muzeul dela Roman, Hotin, Huși și muzeul dela Iași. Dela toate eparhiile ni se raportează despre lucrarea în continuare pentru îmbogățirea muzeelor eparhiale.

Presa bisericească.

În Patriarhie fiecare eparhie are organul său oficial pe lângă care în cele mai multe eparhii se află o serie de reviste bisericești, de gazete pentru popor și de foi de propagandă. În toate acestea se dau instrucțiuni cu privire la dogmele de credință și îndrumări în legătură cu viața religioasă-morală din Biserică. În cele următoare, dăm tabloul revistelor și ziarelor religioase care apar în Patriarhia Română și despre care Consiliul Central Bisericesc are cunoștință:

1) „Biserica Ortodoxă Română“ din București și care e revista Patriarhiei, apoi în Mitropolia Ungro-Vlahiei: 2) „Apostolul“; 3) „Credința“; 4) „Duminica Ortodoxă“; 5) „Vestea Bună“; 6) „Muncitorul Creștin“; 7) „Solidaritatea“; 8) „Foaia Parohială“; 9) Raze de Lumină“; 10) „Tinerimea Creștină“, pentru elevii școlilor; 11) „Cuvânt Bun“.

Mitropolia Moldovei: 12) „Mitropolia Moldovei“; 13) „Vestitorul Satelor“; 14) „Zorile“; 15) „Calea Vieții“, foaia parohială a Bisericii Sf. Andrei din Iași.

Mitropolia Ardealului: 16) „Telegraful Român“; 17) „Revista teologică“; 18) „Lumina satelor“; 19) „Oastea Domnului“.

Mitropolia Bucovinei: 20) „Candela“; 21) „Credința“; 22) „Foaia oficială a Mitropoliei“; 23) „Foaia ordonanțelor și comunicărilor Consiliului eparhial“.

Mitropolia Basarabiei: 24) Luminătorul“; 25) „Misionarul“; 26) „Glasul Adevărului“; 27) „Misionarul pentru popor“; 28) „Foaia Misionară“; 29) „Foaia Duminecală“; 30) „Combaterea sectelor naționaliste“, „Studentul“.

- Episcopia Râmnicului: 31) „Renașterea“; 32) „Dumineca“;
 33) „Cuvântul Parohiei“.
 Episcopia Romanului: 34) „Cronica Romanului“.
 Episcopia Hușilor: 35) „Buletinul Episcopiei“.
 Episcopia Buzăului: 36) „Revista Ingerul“; 37) „Buletinul Eparhial“; 38) „Buna Vestire“; 39) „Glasul Parohiei“;
 40) „Buletinul Eparhial“; 41) „Lumină pentru toți“.
 Episcopia Dunării-de-Jos: 42) „Vestitorul“; 43) „Căminul“; 44) „Foaia Parohială“; 45) „Gazeta Satelor“.
 Episcopia Caransebeșului: 46) „Foaia Diecezană“.
 Episcopia Oradiei-Mari: 47) „Legea Românească“; 48) „Dumineca Ortodoxă“.
 Episcopia Clujului: 49) „Renașterea“.
 Episcopia Aradului: 50) „Biserica și Școala“; 51) „Glasul Domnului“.
 Episcopia Hotinului: 52) „Rev. Episcopia Hotinului“.
 Episcopia Ismail: 53) „Buletinul Episcopiei“.
 Episcopia Constanța: 54) „Tomisul“; 55) „Tomisul pentru popor“.

Pe lângă acestea mai sunt și foi parohiale săptămânale sau bilunare.

Numărul acesta mare al revistelor și foilor poate că sporește prea mult spesele împreunate cu redactarea lor, și dacă ar fi mai concentrate s'ar putea reduce cheltuelile și ridica calitatea cuprinsului.

Presa bisericească din Patriarhie fiind condusă de bărbați conștiincioși și pricepuți în ale științei teologice și cu dragoste sinceră pentru neam și Biserică, în mod natural, este de cel mai mare folos și serviciile mari pe care le aduce, trebuie să le recunoaștem.

Dar pe lângă lucrarea bună a presei bisericești, vine și lucrarea presei sectare, care prin literatura ei slabă și tendențioasă publicată în foi volante și mici broșurele, distruge concepția morală și sentimentul nobil, mai ales al sufletelor tinere și de aceasta ea este un dezastru pentru educația tineretului.

Pe lângă presa rea, mai este și literatura aberațiilor morale. Dar situația aceasta nu este numai la noi, ci în toate țările și ca urmare naturală s'a pornit chiar prin Liga Națiunilor o mișcare puternică pentru combaterea presei rele, a literaturii inconștiente, pornografice, precum și a pieselor teatrale și a filmelor de cuprins demoralizător.

Liga Națiunilor a propus măsuri pentru solidarizarea Statelor în contra acestor primejdii, care amenință tineretul omenirii posbelice, în răsturnarea sistemelor vechi de morală adevărat înălțătoare de inimă și suflet.

Din partea Consiliului Central Bisericesc s'a făcut intervenție la Ministerul Instrucțiunii și Cultelor și la cel de Justiție și Interne, încă din anul 1928, Nr. 1.986 din 4 Iulie, ru-

gând aceste Ministere să binevoiască a lua măsurile corespunzătoare pentru combaterea atât a literaturii aberate, cât și a reprezentațiilor teatrale și a filmelor imorale. Ministerul a răspuns că Consiliul Legislativ al țării noastre, ocupându-se de aproape cu aceste chestiuni, a prevăzut sancțiuni corespunzătoare în codul penal pentru delincvenții bunelor moravuri.

Pregătirea clerului.

Pentru educația clerului, P. S. S. S. Chiriarhi au avut totdeauna grije deosebită, conștienți fiind de valoarea deosebită ce o reprezintă conlucrătorii pricepuți și harnici. În repetate rânduri s'au luat dispozițiunile necesare atât din partea P. P. S. S. Chiriarhi în particular, cât mai ales de către Sfântul Sinod pentru asigurarea mersului normal al învățământului teologic, și în special a educației corespunzătoare prin internate, viitorilor preoți. Pregătirea clerului ortodox se face în trei categorii de școli:

1. Seminariile din Vechiul Regat, au fost cu totul 18, azi numărul lor, din motive bugetare, e redus.

2. În Academii teologice, de care se află numai în Mitropolia Ardealului la fiecare centru eparhial.

3. Facultățile Teologice, în cadrele autonome ale Universităților din București, Cernăuți și Iași. Ultima cu sediul în Chișinău. Fiecare Facultate și-a avut internatul său.

Prin bugetul din anul 1931, în special cel din 1932, numărul seminariilor a fost redus, unele seminarii rămânând extrabugetare, iar altele fiind desființate cu totul.

Seminarii bugetare mai sunt: 1. Seminarul Central-București; 2. Seminarul Monahal dela Cernica; 3) Seminarul dela Curtea-de-Argheș; 4. Seminarul dela R.-Vâlcea; 5. Seminarul dela Buzău; 6. Seminarul dela Ismail; 7. Seminarul dela Iași; 8. Seminarul dela Galați; 9. Seminarul dela Roman și 10. Seminarul dela Câmpulung.

Seminarii extra bugetare: cel dela Dorohoi și cel dela Huși, și seminar particular: Seminarul Nifon din București.

În Seminariile bugetare au fost 167 profesori, între care 28 profesori-preoți, iar cei lați laici. 2.561 elevi din care au absolvit 296 și bursieri au fost 250. La Seminariile extrabugetare au fost 385 elevi, printre care au absolvit 61, iar la Seminarul particular au fost 290 elevi, dintre care au absolvit 23.

Academiile Teologice, 5 la număr, au avut circa 31 profesori și circa 472 studenți.

Arad	6 profesori,	106 studenți,	absolvenți	10.
Caransebeș	6	30	"	"
Cluj	6	122	"	24.
Oradia	6	96	"	"
Sibiu	9	122	"	"
	Total	472		

Cele trei Facultăți Teologice au avut 32 profesori și circa 2.226 studenți. Facultatea de Teologie din București are cel mai mare număr de studenți din toate Facultățile teologice din lume.

Cernăuți, 10 profesori, 381 studenți.

Chișinău, 12 profesori, 345 studenți, licențiați 4.

București, 10 profesori, cc. 1.500 studenți.

Prin articolul 34 din lege, se cere ca școlile pentru formarea Clerului, să fie sub conducerea Bisericii, dar aceasta până azi nu a fost posibil să se îndeplinească.

Sfântul Sinod bazat pe art. 34 din lege, cu conlucrarea factorilor competenți, a alcătuit proiectul de lege a învățământului teologic și l-a prezentat Guvernului trecut spre a fi înaintat Parlamentului spre a deveni lege. Până azi, din cauza altor lucrări urgente, proiectul încă nu a putut deveni lege. Dar sperăm, că în scurt timp și Bisericii noastre îi va succede să-și aibă școlile pentru pregătirea clerului sub conducerea sa, cum au aceasta confesiunile minoritare din Statul nostru.

Pentru continuarea studiilor în străinătate, fiecare Mitropolie și-a trimis bursieri. O parte din burse au fost date de către Stat, iar altele din fondurile singuratecelor Mitropolii. Amintim că dela Mitropolia București au fost trimiși la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Atena, doi dintre cei mai buni absolvenți ai Seminarului „Patriarhul Miron“ din Câmpulung, doi la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Varșovia, 10 la Facultatea de Teologie rom.-cat. din Strassburg, doi la Facultatea de Teologie protestantă din Strassburg, 4 la Facultatea de Teologie protestantă din Paris, 1 la Ierusalim și doi la Montpellier.

În total deci, dela Mitropolia București sunt 23 studenți teologi, care studiază teologia în străinătate. În deosebi li s'a cerut să se ocupe cu studiul Biblic, ca astfel pe viitor deveniți profesori pe la seminarii, să deprindă pe viitorii preoți cu mai multă pricepere ca în trecut, cu adâncirea și explicarea cărților sfinte și mai ales a Noului Testament.

Cântăreți bisericești.

Aproape fiecare eparhie își are școala sa de cântăreți bisericești, în care candidații primesc instrucțiuni în prima linie din cântarea bisericească și din ritualul Bisericii Ortodoxe. Sototind că acești cântăreți au să fie colaboratorii cei mai apropiați ai preotului și tot odată fruntași între credincioșii din comună, li se mai dau și elementele necesare din studiul biblic și cunoștințe din învățătura Bisericii Ortodoxe, precum și cunoștințe din alte ramuri de știință.

În cele mai multe școli de cântăreți se dau și cunoștințe din economia practică, precum și elemente din contabilitate, și elevii fac practica economică și lucrează și în ateliere de meșerie și industrie, care se află pe lângă școală. Cele mai multe

școale de cântăreți se află în orașele centrelor eparhiale.

Unele școli de cântăreți au fost transpuse la mănăstiri, cum este școala din mănăstirea Dobrușa din episcopia Hotinului și școala dela mănăstirea Cocoș din episcopia Dunării-de-Jos, R.-Vâlcea la Cozia. În anul acesta, se va deschide o școală de cântăreți la mănăstirea Negru-Vodă din Câmpulung.

S'a constatat că aceste școli de pe lângă mănăstiri au un efect educativ moral-religios mai puternic, și ele corespund mai bine scopului decât școalele care sunt în centrele eparhiilor.

La fiecare școală de cântăreți sunt câte patru profesori salariați și un număr de elevi, după extensiunea și numărul sufletelor din eparhie.

În bugetul Statului au fost luate școalele de cântăreți din București, Râmnic, Constanța, Iași, Chișinău, Sibiu. Celelalte eparhii își susțin școalele din fondul propriu.

Numărul total al elevilor dela aceste școli este de circa 1.200, având 221 absolvenți.

În baza rapoartelor prezentate de Sfintele eparhii, se constată că „la cântăreții cei bătrâni găsim adevăratul sentiment religios și dragostea pentru Biserică și muncă, iar la cei tineri găsim mai multă carte“, prin urmare educația și instrucția religioasă a cântăreților ar trebui îndrumată în direcțiunea mai mult religioasă și de rit bisericesc, decât în direcțiunea științifică, având să li se propună și elementele necesare pentru cunoașterea și combaterea sectelor.

Amintim aici o chestiune, care credem că este de interes obștesc și anume chestiunea salarizării uniforme a cântăreților bisericești, care se impune tot mai mult, avându-se în vedere necesitatea susținerii cântăreților bisericești, în organizațiunea noastră bisericească, căci fără dânsii serviciul nostru bisericesc ortodox nu poate fi îndeplinit.

Academia de muzică bisericească.

Pentru uniformizarea cântării bisericești și cultivarea muzicii clasice bisericești și în deosebi pentru salvarea și trierea prețiosului și vastului material al muzicii bisericești tradiționale pe psaltihie, s'a deschis din inițiativa I. P. S. Sale Părintelui Patriarh Miron, o Academie de muzică bisericească, care funcționează din anul școlar 1928--1929 cu 30 elevi și 9 profesori, cu patru ani de studiu. Au absolvit cursurile acestei Academii 7 elevi calificați pentru menirea de profesori de muzică.

Scopul acestei Academii ni-l spune decretul patriarhal pentru înființarea Academiei zicând: „Academia are menirea să fie o școală superioară, o facultate de muzică, pentru scrutări critice ale psaltirii și muzicii bisericești pentru trierea și perfecționarea cântărilor bisericești. Această școală pe urma reducerii bugetare abia mai poate face față trebuințelor și luptă cu mari greutăți de existență“.

În legătură cu acestea, ținem să amintim și despre corurile bisericesti, care sunt într'un număr considerabil în Patriarhia Română.

Coruri bisericesti.

Biserica noastră nu admite decât cântarea vocală la serviciile dumnezești și de aceea cântarea a fost cultivată în foarte mare măsură. În tot trecutul ei, Biserica noastră și-a calificat ea însăși pe cântăreții de strană.

În provinciile alipite cum e în Ardeal, în Biserică serviciul de cântăreți îl făceau învățătorii crescuți în școlile confessionale normale și ei instruiu pe copii și pe adulți și pe credincioși în cântarea bisericască, alcătuind cu ei coruri în două și mai multe voci, care cântau apoi în Biserică, cântările și răspunsurile liturgice.

Fapt este că, în trecut a cânta în Biserică și în coruri bisericesti și deci a contribui la înfrumusețarea și măreția serviciului dumnezeesc, se considera ca o datorie creștinească, ca o onoare și o distincție. În timpurile din urmă s'au format coruri bisericesti, care însă cer plată pentru acest serviciu în biserică, și cu toate acestea găsim mai ales în provincie, prin sate și orașele coruri care nu primesc plată pentru serviciile din biserică. Găsim coruri la toate catedralele eparhiilor și la câte o eparhie chiar mai multe coruri. În ce privește numărul corurilor din diferite eparhii, prezentăm aici câteva date:

Eparhiile: Arad are 130 coruri de copii, pe lângă corurile celelalte. Clujul 67, Argeș 22, Cernăuți 90 coruri de țărani, Râmnic 110 coruri pe două voci. În eparhiile Huși, Caransebeș, Roman, Sibiu, precum și în celelalte eparhii se află un număr mai mare sau mai mic de coruri.

De dorit ar fi ca în fiecare parohie să se înființeze cor bisericesc, care să-și pună serviciile sale la dispoziția bisericii în mod gratuit, cu conlucrarea elevilor dela școli, ceace sperăm că vor încerca să facă preoții deveniți acum cateheți în școlile primare. Aceasta ar fi o dovadă temeinică despre sentimentul profund religios de care sunt stăpâniți credincioșii Bisericii noastre.

De altfel trebuie să constatăm aici, că tocmai în București, la unele biserici s'au înființat coruri de enoriași ai respectivei parohii, intelectuali, funcționari și alți credincioși, care își pun gratuit la dispoziție serviciile lor Bisericii.

Observăm însă că dirijorii unor coruri orașenești nu au destule cunoștințe despre rostul adevărat a unui cor bisericesc, și astfel s'au furișat în biserică și cântări corale compuse de compozitori slabi, cu caracter prea lumesc, care nu țin seamă de tradiția frumoaselor melodii vechi, și nu sunt apte a alimenta evlavia și smerenia sufletească a credincioșilor;--- deci se impune trierea cântărilor corale și un control sever din partea Chiriarhilor.

Școli confesionale.

În provinciile alipite Ardeal, Bucovina și Basarabia, Biserica a avut școli confesionale, primare, secundare și normale.

În eparhia Aradului a existat școală normală pe lângă școlile primare confesionale în toate parohiile.

În eparhia Caransebeșului, școală normală mixtă pe lângă școlile primare confesionale în toate parohiile.

În eparhia Sibiului, școală normală de băieți. În Brașov, liceu confesional și școală comercială superioară. În Brad, liceu inferior pe lângă școli primare în toate parohiile.

În eparhia Cernăuți, liceu real ortodox în Cernăuți și liceu de fete ortodoxe.

În Suceava, liceul Ștefan-cel-Mare, pe lângă școlile primare existente în parohii.

În Basarabia: În Chișinău, liceul eparhial de fete, școala normală de fete și școala de muzică bisericească.

Din toate acestea au rămas următoarele:

În eparhia Aradului o școală primară cu un învățător în comuna Nădlac.

În orașul Arad, școala normală confesională a trecut la Stat cu un regim special.

Edificiile școalelor primare confesionale se folosesc de Stat în unele comune organele Statului au demontat școala confesională și pe locul ei au clădit școala primară de Stat (în 20 de comune).

În Sibiu au mai rămas: școala normală ortodoxă română „Andrei Șaguna“. În orașul Sibiu, cu secțiune pentru băieți și secțiune pentru fete.

La secțiunea de băieți au fost în 7 clase, 185 elevi, cu 17 profesori și 2 învățători la școala de aplicație. Statul dă la 141 de elevi bursă. Au absolvit 26 elevi.

Secția de fete cu 11 profesoare și 2 învățătoare la școala de aplicație, are clasele dela 4--7, cu 104 eleve. Au absolvit 9 eleve. Statul dă 94 burse.

Liceul ortodox român „Andrei Șaguna“ din Brașov, are 21 profesori, 403 elevi din care 326 ortodoxi români.

Cu privire la aceste școli normale și secundare din eparhia Sibiului, există o convenție între Mitropolia Ardealului și Ministerul Instrucțiunii.

În eparhia Cernăuțului, există liceul real ortodox din Cernăuți, liceul de fete ortodox din Cernăuți, liceul „Ștefan-cel-Mare“ din Suceava. Dintre aceste licee, cele două dintâi primesc numai elevi ortodoxi, dar liceul „Ștefan-cel-Mare“ poate primi 20 la sută elevi neortodoxi.

În privința edificiilor fostelor școale confesionale s'a încheiat între Stat și Mitropolia Bucovinei, la 1 Ianuarie 1931, o convenție pe timp de 12 ani, stabilindu-se că eparhiei Cernăuților, Statul îi plătește pentru folosirea edificiilor confesionale

o subvenție anuală de 1.000.000 lei. Subvenția aceasta este menită pentru crearea unui fond din care să se clădească un internat al Arhiepiscopiei Cernăuților. Situația juridică a clădirilor confesionale, folosite de Stat, este încă neclară.

În eparhia Chișinăului: în orașul Chișinău, liceul eparhial de fete, are 295 eleve, fete de preot și 234 fete de mireni și cu 23 de profesori; școala normală de fete, 145 fete de preot, 126 fete de laici și 17 profesoare.

Aceste școli stau sub controlul Statului din punctul de vedere pedagogic didactic, iar din punct de vedere economic sunt în administrația eparhiei Chișinăului, căruia aparțin aceste școli și care eliberează mijloace necesare pentru susținerea lor și plata burselor pentru eleve.

În ce privește numărul edificiilor școlare confesionale pe care le folosește Statul, amintim că eparhia Oradea-Mare are 89 edificii, iar eparhia Clujului 206 edificii școlare confesionale, pe care le folosește Statul fără a plăti chirie pentru aceasta, tot astfel au și eparhiile Arad, Caransebeș, Sibiu, Cernăuți, Chișinău, edificii de școli confesionale pe care le folosește Statul și a căror situație juridică urmează să fie clarificată pe viitor.

* * *

Consiliul Central Bisericesc, ca secție culturală, în condițiile stabilite de legile și regulamentele bisericești (art. 12. lit. B. 1, 2, regulament pentru funcționarea Consiliului Central Bisericesc), a colaborat în conformitate cu ordinele și dispozițiile Sf. Sinod la organizarea, îndrumarea și controlul învățământului teologic (Academii, institute de teologie, seminarii și școli de cântăreți).

A soluționat între marginile legilor și regulamentelor în vigoare toate gestiunile prezentate de Sf. Eparhii, intervenind și mijlocind la toate forurile competente, unde s'a cerut aceasta de Sf. Eparhii.

Ca organ executiv al Sf. Sinod (art. 7 din lege), a supravegheat, îndrumat și controlat toate chestiunile și lucrările referitoare la Institutul Biblic (art. 3 din Statut, lit. f), la Tipografia Cărilor Bisericești (lit. l) și Revista Bis. Ortodoxă, din ordinul Sf. Sinod (art. 3, lit. e din Statut), a făcut demersuri pentru supravegherea din punct de vedere dogmatic, moral și artistic a operelor de literatură și artă bisericească; după posibilitate și după împrejurări a luat măsuri pentru promovarea vieții religioase și moralității clerului și credincioșilor (art. 3 din Statut, lit. b), a colaborat la examinarea programelor și cărților didactice ale învățământului religios ortodox din toate școlile publice și particulare (Reg. pt. funcționarea Consiliului Central Bisericesc, art. 12, lit. B, 2 a), alcătuiind instrucțiunile necesare, programa analitică și proiectul de regulament pentru punerea în aplicare a art. 61

din legea pentru învățământul primar modificat, prin care se stabilește obligamentul preoției de a propune studiul religiei în școlile primare; în baza hotărârii Sf. Sinod din ședința dela 18 Decembrie 1931, prin care se stabilesc lucrările Sinodului permanent și cercul de activitate al Sinodului permanent, secția culturală a referat toate chestiunile încredințate de către Sf. Sinod. Din ordinul Sf. Sinod a îndeplinit toate lucrările în legătură cu înființata Episcopie ortodoxă română din America, și pentru reînființarea vechei Episcopii ortodoxe române din Maramureș; a rezolvit toate chestiunile care i-au fost încredințate. În baza raportului de mai sus, ne luăm voie a face următoarele propuneri:

1. Congresul Național Bisericesc să binevoiască a ruga Onoratele autorități competente eparhiale, ca să alcătuiască un Regulament pentru organizarea și gruparea, întrucât e posibilă uniformă a tineretului ortodox român, în societăți cu caracter religios, moral și cultural; în societăți cu scop educativ, și în special pentru organizarea tineretului ortodox român dela diferitele Universități și Facultăți în societăți și asociațiuni religios-morale.

2. Veneratul Congres să binevoiască a invita autoritățile competente ca să înființeze internate și cămine pentru tineretul ortodox român dela toate categoriile de școală.

3. Veneratul Congres să roage Sf. Sinod ca să-și dea binecuvântarea pentru tipărirea unei Biblii pe seama poporului și pentru trierea unei literaturi religios-morale și educative pentru tineretul de ambele-sexe.

4. Din Congres să fie rugate toate Eparhiile de a face demersurile necesare pentru înființarea de fonduri culturale în fiecare parohie, spre a putea câștiga mijloacele necesare pentru ridicarea culturală și religios morală a poporului.

5. Veneratul Congres să roage Onor. Minister de Instrucție și Culte să binevoiască a lua dispozițiunile corespunzătoare ca Regulamentul pentru aplicarea legii regimului general al cultelor să fie lucrat și pus în aplicare.

6. Veneratul Congres să binevoiască a invita autoritățile bisericești competente, spre a lua dispozițiunile necesare pentru redactarea și editarea a unei reviste săptămânale sau bilunare, cu caracter ortodox și românesc, în scopul apărării și susținerii tuturor intereselor Bisericii noastre ortodoxe românești, la care revistă să fie invitate a colabora și toate elementele laice distinse ale Bisericii noastre.

7. Veneratul Congres să intervină din plenul său la Onor. Minister al Instrucțiunii și Cultelor ca misionarii și revizorii eparhiali, care sunt atât de necesari în organizația Bisericii Ortodoxe Române, și care numai în Biserica Ortodoxă Română au fost scoși din bugetul Statului să fie reintegrați cu toate drepturile lor în acest buget, după ce e constatat că dintre toate Bisericile numai Bisericii Ortodoxe Române i-a fost redus numărul funcționarilor într'o măsură atât de grea.

8. Veneratul Congres să binevoiască a interveni la Onoratul Minister al Instrucțiunii și Cultelor, ca proiectul de lege pentru învățământul teologic înaintat de Sf. Sinod, să fie înaintat Parlamentului spre a deveni lege.

9. Veneratul Congres să binevoiască a interveni la Onoratul Minister al Instrucțiunii și al Cultelor, ca chestiunea proprietății și a situației juridice a imobilelor școalelor confessionale din provinciile alipite să fie clarificată.

Rugăm Onoratul Congres Național Bisericesc să binevoiască a lua cu aprobare la cunoștință raportul acesta împreună cu propunerile făcute.

PREȘEDINTE.

Patriarh MIRON

CONSILIER REFERENT,
Dr. A. CRĂCIUNESCU

RAPORTUL SECȚIEI ECONOMICE.

Venerat Congres,

Deși Biserica este o instituțiune eminentă spirituală, ea are totuși nevoie de pârghii materiale, pentru a-și valorifica învățătura. De aci necesitatea mijloacelor trebuitoare și a unei organizații bine încheată, cu ajutorul căreia să poată răspândi, cât mai departe și cât mai adânc, comorile învățaturii evanghelice.

În Biserica ortodoxă română, — astăzi Patriarhie — până la 1925, această funcțiune o îndeplinea Statul, care se îngrijea de cele materiale. Biserica avea numai grija cultului și a educației sufletești religioase, cât îngăduia acest cult. Era în acest sistem atât reflexul doctrinei ei, cât și a unor împrejurări de ordin social prin care trecuse statul român. Biserica ortodoxă a ținut totdeauna seama de principiul național, de aci tradiționalele ei legături cu statul. Pe de altă parte secularizarea dăduse posibilitatea acestui stat să se reorganizeze pe baze moderne. Drept recunoștință că Biserica a înlesnit această operă desbrăcându-se de bunurile ei, Statul s'a simțit dator să plătească clerul și să întretie instituțiunile Bisericii.

De bună seamă Statul a făcut cu aceasta un mare serviciu Bisericii, scutind-o într'o bună măsură de grija trebuințelor materiale care ar fi împiedecat-o dela îndeletnicirile ei pur spirituale. În acelaș timp însă sistemul a făcut ca administrația bisericească să se dezintereseze complet de grijile

existenței și deci să amortească în propriul ei sân, puterile de care are nevoie pentru a trăi prin ea însăși, în cazul când statul, de voc sau de nevoie, nu ar mai putea să-i stea într' ajutor, în măsura în care îi stătuse până acum.

Acest neajuns tinde să-l înlăture legea și statutul pentru organizarea Bisericii ortodoxe române din 6 Mai 1925.

Această lege nu exclude ajutorul statului, ci dimpotrivă tinde să-l facă mai eficace.

Bugetul se întocmește de Biserică potrivit cu trebuințele ei, iar sumele se pun la dispoziția respectivelor organe bisericești printr'o instituție nouă numită Eforie. Această instituție este condusă de Biserică, statul fiind reprezentant prin unul din cei trei Efori care conduc această instituție.

Pe de altă parte, la eparhii și parohii se creiază nuclee economice: adunări parohiale, consilii și epitropii, toate menite a se interesa de gospodăria Bisericii și a căuta mijloace și izvoare noi prin care Biserica să-și poată înlăptui programul său de lucru. Teoreticeste această organizare nu lasă nimic de dorit. Colaborarea statului la buna conducere a treburilor bisericii este pusă pe temeiuri înțelepte, iar sumele pe care el le dă, se administrează de Biserică potrivit cu nevoile ei și sub controlul statului. În ce privește viața bisericească, celulele care alcătuiesc corpul bisericii devin active, lucrătoare, vii, desmormindu-se astfel puterile latente care pot da viață Bisericii și o pot înfățișa ca o instituție suficientă ei însăși, sau care poate trăi prin propriile ei mijloace, menite a-i da putință să valorifice cu tărie principiile evanghelice pentru răspândirea cărora luptă.

Din nefericire, în practică nu toate aceste mari deziderate s'au înlăptuit. Imprejurările grele prin care trece statul au făcut ca el să nu poată pune decât fragmentar la dispoziția Bisericii ajutorul său. Bugetele Bisericii ortodoxe pe anii 1930, 1931 și 1932, contrar celorlalte 3 bugete anterioare, urmează o scară descrescândă și anume: 777 milioane în 1930, 613 milioane în 1931 și 413 milioane în 1932, pe când în anii 1927, 1928 și 1929 scara fusese suitoare, potrivit cu nevoile crescânde ale Bisericii, și anume: 657 milioane în 1927, 757 milioane în 1928 și 794 milioane în 1929. Este drept că ultimii 3 ani nu cuprind seminariile, dar fenomenul descreșterii rămâne constant.

Nimic nu apare mai concludent în această evoluție de cifre decât împrejurarea că ultimul buget pe 1932 este aproape jumătate cât cel din 1929.

Vă puteți închipui ce însemnează pentru administrația unei instituții înjumătățirea mijloacelor ei de lucru. Oricât ar fi fost statul de necăjit din pricina greutăților economice prin care trece țara și lumea întreagă, nici o instituție nu a suferit amputațiile pe cari le-a suferit Biserica ortodoxă română și nici o altă instituție nu a fost astfel mai împiedecată

în exercitarea rolului ei educativ și cultural în masele largi ale poporului, ca Biserica.

Și încă aceasta nu este cel mai mare neajuns pe care Biserica a avut să-l întâmpine în ultimii 3 ani.

Trecând prin greutăți extrem de mari, statul începând cu anul 1931, a trebuit să facă mari reduceri în buget. Aceste reduceri, cum e și firesc, au trebuit să atingă și Biserica ortodoxă. Această Biserică nu s'a sustras de sacrificiile pe care a trebuit să le facă toată lumea, ci dimpotrivă ea a declarat că e gata să facă toate jertfele. Însă cheia de aplicare a acestor jertfe constituie nu numai un document de nedreptate, ci și altceva mai grav, care indică o nouă orientare a unora dintre cărmuitorii noștri cu privire la raporturile dintre Stat și Biserica lui dominantă.

Să examinăm pe scurt bugetul anului 1931, anul celor 4 curbe, fiindcă el constituie începutul unei stări de lucruri care conține, după părerea noastră, începutul și simptomul unei orientări primejdioase în ce privește politica noastră confesională. Astfel:

Legea pentru regimul general al cultelor din 1928 (Art. 31) cere statului să ajute bisericile în proporție cu:

1. numărul sufletelor; 2. averea ce o au și 3. trebuințele reale.

Contrar acestei dispozițiuni legale, cultele minoritare deși sunt bogate și deci superioare ortodocșilor, capătă și de data aceasta de două ori mai mult decât românii ortodocși. Astfel:

In Biserica ortodoxă pe 1931:

1. S'au redus lefurile tuturor cu o curbă specială de 12₀/₀;
2. S'au făcut suprimări de funcționari în proporție de 10₀/₀ asupra totalului bugetar, scoțându-se afară din buget peste 1000 de persoane, între care misionarii, revizorii bisericești, secretarii eparhiali și alte posturi însemnate, cuprinse în legea de organizare bisericească, precum și toți paracliserii sau îngrijitorii bisericilor.

Consilierilor referenți dela eparhii și Consiliul Central Bisericesc li s'a redus salariul cu 60₀/₀, iar din cei 230 protopopi au rămas numai 73, adică unul de județ.

3. S'au șters cu totul diurnele judecătorilor bisericești, încât instanțele de judecată au încetat de a mai lucra.

4. La materiale s'au redus din 23 milioane 13 milioane lei.

În total Bisericii ortodoxe i s'a redus în bugetul pe 1931 peste 150 milioane lei.

In schimb:

1. La cultele minoritare și la uniți, din personal nu s'a redus aproape de loc, abia 1₂/₂—3₀/₀.
2. Canonicii primesc 17.000 lei lunar, pe când un refe-

rent ortodox a rămas cu 10—12.000 lei, deși nu-i celibatar, ci cu familie și deși, potrivit dreptului canonic al bisericii romano-catolice, canonicii n'au dreptul la salar din care pricină în alte țări nicăeri statul nu-i plătește.

3. Ortodocșii, la 13 milioane suflete, au 58 Consilieri (câte 3 la o eparhie) cu plata de 7.700.000 lei, iar uniții, de 13 ori mai puțini, au 42 canonici cu 8.740.000 lei.

Numai în Ardeal ortodocșii, la 2 milioane suflete, au 18 referenți cu 2.250.000 lei plată, pe când cei uniți au 42 canonici plătiți cu 6½ milioane.

4. Uniții au rămas cu toți protopopii, adică 80 la 1.300.000 suflete, pe când ortodocșii au fost reduși la 73 din 230. Proportional cu numărul sufletelor, ortodocșii ar trebui să aibă 800 protopopi.

5. Cheltuelile materiale, în loc să fie reduse, au fost sporite la Blaj cu 6%.

6. Biserica unită din Ardeal are, cu plată dela stat, 5 episcopi la 1.300.000 credincioși, pe când Biserica ortodoxă din țară întreagă are abia 18 episcopi la 13 milioane de suflete. Proportional ar trebui să aibă 50 de episcopi.

7. Episcopii romano-catolice din Ardeal au abia 40—45 parohii. Sunt mai mici ca un protopopiat ortodox. Deși sunt foarte bogate și deși statul ungar nu le-a subvenționat, totuși statul român le plătește personalul numeros și le dă subvenții. Așa dar cu toate că sunt bogați și în număr mic totuși statul îi ajută în proporții uimitor de nedrepte. Ba pe când Bisericii ortodoxe i se reduc seminarii, cari sunt în realitate niște licee de stat, romano-catolicii au primit prin concordat 53 școli secundare confesionale, care nu se conduc după programul și directivele statului.

Aceiași nedreptate și în ceiace privește celelalte confesiuni. Astfel:

8. Ungurii unitari au o episcopie la 70.000 suflete. În proporție, românii ortodocși ar trebui să aibă 200 de episcopii.

9. Proporția slujbașilor bisericești față cu numărul sufletelor este tot așa de concludentă. Astfel:

Ortodocșii au 7500 preoți, deci 1 la 1700 suflete	
Rom. catolici 721 " " 1 " 1500 "	
Greco " 1509 " " 1 " 889 "	
Sașii Luter. 307 " " 1 " 914 "	
Ungurii ref. 873 " " 1 " 751 "	
" unitari 113 " " 1 " 630 "	

Cu alte cuvinte românii ortodocși cari plătesc dări și susțin statul sunt tributari minorităților, iar Biserica ortodoxă deși instituție de cultură națională este lăsată în urma tuturor celorlalte instituțiuni.

Ingrijorat de rezultatele ce pot da aceste nedreptăți I. P. S. Patriarh, pe lângă numeroase intervenții la Ministerul

Instrucțiunii și cel al Finanțelor din care parte le publicăm în anexă, a trimis și un memoriu la toți șefii partidelor politice din țară spunând între altele următoarele:

„Menținerea acestor proporții nedrepte nu se poate justifica. Ea atinge grav nu numai interesele celor 13 milioane de credincioși ortodocși, ci chiar *interesele Statului român*, întrucât biserica marelui majorității a cetățenilor săi cu personal redus și mai rău plătit, cu instituțiuni mai puține și pe toată linia cu avere și mijloace radical mai reduse decât toate celelalte culte, nu poate desvolta o activitate multumitoare pentru progresul credincioșilor ei, pe când toate celelalte culte au puțința de a activa și a se întinde în dauna celui ortodox.

„În această situațiune se pune întrebarea: Mai poate statul nostru românesc rămâne nepăsător în fața acestei stări de lucruri? Poate el îngădui ca Biserica lui Națională cu care s'a trezit și a răzbit vitregia vremurilor dealungul veacurilor, să fie stânjenită în acțiunea ei de afirmare a principiilor sale morale și culturale care sunt și ale Statului? Poate el nădărdui aceasta, mai ales când știe că celelalte culte au prin însăși firea lor alte principii și alte năzuinți?

„Iată întrebări, cari trebuie să ne nclină pe noi și care ne fac să îndrăznim a vă abate o clipă de la celelalte ocupațiuni și a vă atrage atenția asupra trebuinții introducerii în bugetul Statului a unui echilibru și a unei porții egale și echitabile în ce privește sumele date de stat cultelor, considerând introducerea acestui principiu cerut de legea cultelor, *ca un înalt principiu de Stat și ca o cerință de patriotică dreptate*. Considerând că, biserica ortodoxă a contribuit cu multe miliarde la averea Statului Român din pădurile și moșiile mănăstirilor sale, că toate celelalte au averi considerabile față de noi și că au instituțiuni bisericesti și de cultură de zece ori mai multe ca ortodocșii, cari rivalizează cu cele ale statului român, Biserica ortodoxă ar fi în drept să ceară pentru ea o porție de ajutor mai mare de la Stat decât a celorlalte culte. Totuși, în situațiunea grea de azi, ea este extrem de modestă, cerând cu insistență și bazată pe lege ca să se aplice aceeași proporție și aceeași cheie de ajutor față de toți, luând ca punct de mănecare numărul sufletelor. În acest caz nu credem că se mai poate tolera ca toate celelalte culte, să aibă de la Stat o sumă proporțional mai mare ca ortodocșii, ba chiar dublă și triplă, după cum rezultă din puținele exemple ce am citat mai sus“.

Datorită stăruințelor I. P. S. Patriarh care a intervenit în nenumărate rânduri atât verbal cât și în scris pe lângă guvernul respectiv, parte din aceste nedreptăți s'au corectat. Bugetul pe 1932 deși a fost redus precum am spus la jumătate cât era în 1930, totuși are cel puțin avantajul că,

redus așa cum e, a ținut seama de proporționalitatea pentru care am militat din răspuțeri timp de 2 ani. Este un merit al guvernului trecut de a fi realizat una dintre cele mai vii și mai drepte dorințe a Bisericii ortodoxe române și una dintre cele mai categorice dispozițiuni a legii pentru regimul general al cultelor din România.

Dar și aici îndreptarea n'a ținut mult.

Intâi trebuie să menționăm că bugetul acesta conține o nedreptate care a dat loc în sânul preoțimii la agitații.

Prin Jurnalul Consiliului de Miniștri nr. 1860 din 15 Decembrie 1931 se hotărăște ca din sumele prevăzute prin bugetul anului 1932, pentru fiecare cult în parte să fie satisfăcute în primul rând salariile profesorilor și ale funcționarilor dela centrele eparhiale și apoi diferența să se repartizeze celui alt personal clerical.

Dar a lua dela o categorie de funcționari și a da la alta, nu e operă de bună gospodărie, ci de învrăjpire. De aceea am și asistat la acest spectacol cu totul nepotrivit pentru ordinea bisericească când preoții—intețiți și de unii semănători de vrajbă—s'au ridicat împotriva funcționarilor dela centrele eparhiale și în special a Consilierilor referenți care nu erau vinovați, întrucât salariile lor amputate în 1931 în chip arbitrar cu aproape 60% erau acum doar normalizate, dar cari ispășeau greșala acelor cari în loc să dispună refacerea salariilor dintr'un credit deosebit, le-a refăcut din salariile preoților. Dealtfel aceste salarii nu au fost atinse în acest scop decât cu o sumă de aproximativ 18 lei lunar, totuși procedeul este primejdios și deci inadmisibil.

Dar concomitent cu aceasta se întâmplă altă nedreptate care tinde a sfărâma însuși principiul proporționalității pe care stă bugetul pe anul 1932. Iată despre ce este vorba:

Cu prilejul votării bugetului pentru acest an, guvernul a promis că salariile lovite de curbe, ale personalului clerical dela toate cultele vor fi completate dintr'un fond de 30.000.000 lei, ce se va acorda ulterior, printr'o deschidere de credit. Just și echitabil era ca acest fond să fie repartizat proporțional ca și bugetul însuși. În fapt, el n'a fost atribuit decât foarte târziu, de cătră guvernul următor, și numai unei singure confesiuni, ceiace a stricat din nou echilibrul care se stabilise prin bugetul pe 1932. Spre a se vedea unde duce această părtinitoare atribuire, amintim următoarele: Uniții și cultele minoritare dintr'un spirit de prudență și prevedere care nu putea decât să le folosească, au declarat în 1930 că nu suprimă posturi ci se mulțumesc cu reducerea salariilor ca să se poată menține toate posturile, pe când biserica ortodoxă a suprimat posturi de peste 150 milioane lei, precum am văzut.

Primind acum suma de 30 milioane lei, Biserica Unită completează salariile personalului și astfel rămâne cu personalul complet, refăcându-i salariile, pe când Biserica or-

todoxă care a redus personalul a rămas și fără cadre și cu salariile ciuntite. Acest lucru o pune din nou în stare de inferioritate față de celelalte confesiuni și o face să nu poată răzbi greutatea momentului.

Și astfel, iată-ne iarăși unde eram înainte de 1932, adică de două ori nedreptățiți în bugetul Statului. întâi fiindcă față de trebuințele reale ale Bisericii ortodoxe nu ni s-a dat decât foarte puțin, și al doilea fiindcă în raport cu celelalte culte suntem puși din nou în stare de inferioritate.

Dar tot în acest timp se întâmplă ceva și mai grav: Biserica romano-catolică capătă un privilegiu pe care nu l-a avut nici sub unguri. Averile Statului Catolic — acest instrument de asimilare ungurească a Transilvaniei, cum îi zice d. Ghibu — care până acum era numai în mod deghizat proprietatea ei și asupra căroră regii Ungariei au avut dreptul de patronat, devin și de drept ale ei prin convențiunea încheiată între reprezentanții guvernului român și Sfântul Scaun în Mai 1932. Averi cari după dreptul internațional trebuiau să revie Statului Român ca succesori al celui ungar, se dau astfel Bisericii romano-catolice fără nicio rezervă. În acest timp, Primăria Municipiului București, sub pretextul infrumusețării orașului, expropria cu forța Dealul Patriarhiei ortodoxe, dărâma casele personalului slujitor, tăia copacii sădiți aci de sute de ani, fără să întrebe pe nimeni, ba chiar împotriva protestărilor I. P. S. Patriarh, lăsând astfel Catedrala și Palatul Patriarhal expuse celor mai nepioase priviri și reflexiuni. Vechea grădină mitropolitană, pe aleele căreia trebuia să se retragă în ore de reculegere Patriarhul României întregite, este astăzi locul celor mai suspecte întâlniri nocturne și adăpostul făcătorilor de rele când îi urmărește poliția.

Ceiace se întâmpla cu bugetul era precum vedem, simptomul unei mentalități și a unei stări de lucruri mai adânci și mai complexe care se manifestă și în alte domenii.

Revenind la chestiunea bugetului, trebuie să recunoaștem că țara trece prin împrejurări grele, care cer sacrificii din partea tuturor. Biserica ortodoxă a declarat mereu prin glasul I. P. S. Patriarh în parlament și în intervenții oficiale că nu înțelege să se sustragă dela aceste sacrificii și că dimpotrivă vrea să contribuie cu inimă largă la tot ce se poate face pentru îndreptarea situației noastre economice și financiare. Dar ea a cerut în acelaș timp ca sacrificiile ce i se cer să fie echitabile. Prin acest cuvânt, ea a înțeles ca jertfele ce și le impune să fie la fel cu acele ce se cer tuturor și fără să constituie un prilej de a se desorganiza și a rămâne fără cadre, adică fără motoarele în stare a deșteleni paragina relilor deprinderi, cari ne copleșesc tot mai puternic, lipsind astfel statul însuși de pârghia cea mai puternică a consolidării sale naționale și sufletești. Biserica ortodoxă română are dreptul pentru trecutul ei să fie privilegiată, dar ea cere

acum nu privilegiu, ci măcar echitate, adică tratament egal și proporțional cu numărul credincioșilor cari susțin statul prin contribuțiile lor.

Menționăm că în urma repetatelor și stăruitoarelor noastre intervenții, făcute pe lângă Ministerul Finanțelor, în scop de-a se repara nedreptatea bugetului pe 1931 și a se suprima curba de 12%, aplicată numai la salariile personalului ecleziastic, acest Minister ne răspunde, cu adresa nr. 351.645 din 11 Noembrie 1931, că consimte a se plăti suma de 78.000.000 lei valoarea acestei curbe, în *rentă de stat* în care scop se va întocmi un proiect de lege.

Legea însă nu s'a mai făcut, astfel încât nedreptatea bugetară semnalată mai sus și recunoscută de însuși Ministerul finanțelor, continuă să apese salariile clerului și funcționarilor bisericicești.

Altă greutate, extrem de mare, de care s'a lovit Biserica în cursul acestor 3 ani, și mai ales în anii 1931 și 1932, a fost neplata la timp a salariilor preoțești. Sunt regiuni în țară unde preoții n'au primit salariul de 8-10 luni, astfel încât trebuie să te minunezi de modestia acestor slujitori ai ordinei cu enorme greutăți familiare care au putut totuși răzbi vremurile de lipsă și de scumpete prin care trecem.

Evident că sunt și alte categorii sociale care au suferit la fel, dar nu e mai puțin adevărat că faptul în sine a constituit o piedică de care Biserica s'a lovit mereu în activitatea sa moralizatoare și de afirmare a principiilor de ordine în popor. Știind toate acestea, Patriarhia Română a făcut mereu mijlociri către autoritățile în drept, pentru plata la timp a salariilor. Publicându-le, am forma volume, atât de des a trebuit să se intervie și să se ceară îndreptare.

* * *

Ținta noiei legi de organizare bisericească fiind în primul rând întărirea centrelor eparhiale, pentruca Biserica să se poată sprijini pe mijloacele sale proprii și să ușureze tot mai mult sarcina Statului, să vedem ce s'a făcut din acest punct de vedere la eparhii și parohii.

Citind cu atențiune dările de seamă care s'au întocmit de către administrațiile eparhiale în adunările respective, am constatat că pretutindeni actuala lege de organizare a produs efectele sale bune. Lăsând deoparte Ardealul, Bucovina și Basarabia, unde chiar înainte de unire exista o gospodărie bisericească proprie, bine încheată, atât la eparhii cât și la parohii, și referindu-ne numai la vechiul regat, unde statul îndeplinea precum am spus această sarcină, vom constata pretutindeni înviore. Fie din exploatarea pădurilor date de stat spre folosință și exploatare prin amenajament, fie din închirierea unor imobile și terenuri cărora până acum nu se dădea prea mare importanță, fie din chete și mici contribuții venite

dela parohii sau particulari, eparhiile din Regat și-au constituit și ele un mic buget anual, cu care fac față la o serie întreagă de nevoi administrative și culturale, reparații, clădiri de case parohiale și alte nevoi părăsite din ce în ce mai mult de Statul copleșit de criză.

Aproape toate eparhiile au luat în timpul din urmă asupra lor fabricarea lumânărilor de ceară curată. Acest lucru realizează un produs excelent pentru consumul bisericilor și nevoia credincioșilor, care pot oferi astfel lui Dumnezeu o jertfă curată și creiază Bisericii un neprețuit și sigur izvor de venituri.

Evident ceea ce s'a adunat până acum este încă foarte puțin. Nicăeri în Vechiul Regat nu există încă fonduri producătoare de venit. Sume mai apreciable s'au adunat în eparhia Bucureștilor, Iași și Râmnicului. Pretutindeni aceste sume ar aduce un venit mai mare, dacă băncile la care sunt depuse, nu ar fi în criză și deci în imposibilitate de a plăti dobânzi. Dacă fondurile nu sunt primejduite, ele stau însă fără să producă, din care cauză nu pot fi utilizate în scopuri folositoare nevoilor bisericii.

Din aceleași dări de seamă rostite cu prilejul adunărilor eparhiale, rezultă că și la parohii se simte o inviorare a gospodăriei bisericesti. Fiecare parohie are un buget de venituri și cheltueli rezultat din contribuția credincioșilor și diferite alte surse, întrebuintându-se aceste venituri mai ales la repararea și întreținerea imobilelor bisericesti. Pretutindeni se construiesc biserici și case parohiale numai din speze proprii, fără să se mai ceară ajutorul statului, care neavând fonduri aproape nici odată nu a putut veni cu un ajutor mai apreciabil în sprijinul acestor instituțiuni.

Cu timpul, aceste venituri vor crește și se va putea veni în ajutorul văduvelor, orfanilor, se vor da burse elevilor merițoși, care ar vrea să studieze mai departe la școli înainte și în sfârșit se vor putea face opere caritabile, care pe cât sunt de necesare pe atât sunt de părăsite azi.

Din nefericire, criza economică și financiară, care bântue azi a atins și aceste nuclee creștine. Mitropolia Ardealului se plânge în una din dările sale de seamă la adunarea eparhială, că efectele crizei s'au resimțit mai ales la încetarea plăților din partea unor bănci din provincie, la care unele parohii au depuneri spre fructificare. Fenomenul se resimte pretutindeni nu numai în Ardeal, deși se speră în asanarea acestor bănci, astfel încât parohiile să nu sufere pagube prea simțitoare.

În rezumat atât la parohii cât și la eparhii începuturile mulțumitoare care se constată, sunt cu totul departe de a satisface trebuințele Bisericii, dar ele dovedesc un început de activitate cu bune perspective pentru viitor. Se poate spune deci că *sărăcia* noastră de toți știută domnește încă

pretutindeni cu efectele ei rele, dar avem mulțumirea sufletească de a constata că în această sărăcie organele bisericii lucrează cu râvnă, administrează corect și tind să sporească mereu patrimoniul Bisericii dându-i astfel puțința de a-și realiza tot mai temeinic idealurile sale morale.

* * *

În ce privește Patriarhia Română, adică Biserica ortodoxă română în întregimea ei, trebuie să reamintim că prin noua lege de organizare s'au creat instituțiuni menite a administra aieri care nu sunt ale scaunului arhiepiscopal sau mitropolitan din București, ci ale Bisericii în înțelesul ei general. Aceste instituțiuni sunt Consiliul Central Bisericesc și Eforia Bisericii ortodoxe române care este organul executiv al Consiliului pentru chestiunile economice și financiare. Aceste instituții administrează Fondul general Bisericesc, Fondul de Asigurare, Cassa de Economie a Clerului precum și diverse fonduri rezultate din colecte sau contribuții cu caracter obștesc care se fac în Biserică pentru trebuințele ei generale. Să le examinăm pe scurt.

Fondul General Bisericesc.

Fondul general bisericesc precum am arătat și cu prilejul Congresului dela 1929, are o menire foarte mare, aceea de a forma temelia materială a Bisericii ortodoxe române autocefale și autonome. El trebuie să crească atât de mult încât numai din veniturile lui să se poată satisface toate nevoile Bisericii și așezămintelor sale, atât în ce privește salariile cât și cheltuelile materiale.

Potrivit art. 23 din lege acest fond se alcătuește din:

1. Averile comune ale întregii Biserici.
2. Donațiuni și legate.
3. Contribuțiunile aprobate de Congresul Național Bisericesc.
4. Economii realizate de Eforia Bisericii,
5. Cotele pe care Congresul Național Bisericesc le va stabili pentru fiecare eparhie în parte.
6. Impozitele cari s'ar stabili prin legi pentru întreținerea și ajutorarea Bisericii în general, în proporția credincioșilor ortodoxi față de cei de altă religie (art. 131 din lege).
7. Colectele hotărâte de Congresul Național Bisericesc pentru scopuri generale bisericești, culturale și filantropice (art. 9 al. f. din Statut) și
8. Excedentele ce vor rămâne în bugetul fondului Bisericii ortodoxe române a Bucovinei conform art. 41 al. 2 din lege.

Evident că dacă toate aceste izvoare de venituri ar fi fost făcute să curgă măcar în picături, Fondul General Bise-

ricesc ar fi insumat până acum o cifră apreciabilă. Din nefericire nici unul din mijloacele enumerate mai sus n'a produs vreun venit, așa încât putem spune în privința aceasta că ne găsim aproape acolo de unde am pornit acum 6 ani.

Zicem „aproape“ deoarece Fondul general bisericesc se găsește trecut în situația anexată cu suma de lei 5.304.811, ceiace totuși înseamnă ceva.

Această sumă rezultă din următoarele împrejurări:

Mitropolia Bucovinei a depus ca „piatră fundamentală“ a acestui fond și „ca o contribuție excepțională și benevolă“ suma de 3 milioane lei la 4 Ianuarie 1926 și 1 milion la 8 Martie 1930, în total 4 milioane lei.

Din această sumă 3 milioane lei a fost transformată în efecte publice la 7 Noembrie 1928, iar suma de 1 milion a fost dată eparhiei Cluj pentru a se veni în ajutorul bisericilor sărace și cu condiția ca să fie restituită fondului printr'o contribuție a tuturor eparhiilor din țară, conform hotărârii Consiliului Central Bisericesc luată în ședința dela 25 Octombrie 1930. Pe de altă parte, mijlocindu-se stăruitor pe lângă eparhii ca să contribuie cu o cotă anuală pentru mărirea Fondului general bisericesc, s'au primit următoarele sume:

Dela Arhiepiscopia Bucureștilor	lei	100.000
„ Mitropolia Moldovei	„	50.000
„ Episcopia Hotinului	„	60.000
„ „ R. N. Severin	„	40.985
„ diverși	„	132
Total lei		251.117

În contul milionului dat eparhiei Clujului s'au primit ca restituiri dela:

Arhiepiscopia Bucureștilor	lei	100.000
Episcopia Buzăului	„	30.000
„ Aradului	„	30.000
„ Cluj	„	20.000
„ Roman	„	30.000
„ Hotin	„	30.000
„ R. N. Severin	„	30.000
Total lei		270.000

rămânând să se mai restituie încă suma de lei 730.000

Prin urmare la cele 4 milioane ale Bucovinei se adaugă suma de lei 251.117 contribuția eparhiilor și se scade 730.000 lei ce au mai rămas să se încaseze în contul sumei de 1 milion lei ce s'a dat la Cluj, rămânând 4.521.117 lei la care adaugând dobânzile dela bănci și efecte în sumă de lei 1.915.391 avem un total de 5.304.811 lei Fond General Bisericesc la 1 Septembrie 1932 din care 3.945.884 transformați în efecte pe o valoare nominală de lei 7.323.800, iar lei

358.927 numerar depus la Banca Națională și Cassa Clerului Ortodox.

Se înțelege că, față de însemnătatea pe care o are pentru Biserica ortodoxă română Fondul general bisericesc, suma de mai sus este extrem de mică. Va trebui deci ca să se caute mijloacele necesare pentru alimentarea lui, fie prin contribuția eparhiilor, fie printr'o donație din partea statului, fie în sfârșit prin alte mijloace.

Fondul de Asigurare.

În grija cea mare pentru clădirile bisericești precum și în scopul de a putea constitui un fond propriu bisericesc Consiliul Central Bisericesc, dimpreună cu Eforia, au studiat și instituit, conform art. 24 lit. e. din Statutul pentru organizarea Bisericii ortodoxe române, precum și în baza art. 32 din Regulamentul Eforiei, „Fondul general de asigurare a imobilelor bisericești“.

În acest scop și conform regulamentului de mai sus Eforia a întocmit și Consiliul Central Bisericesc a aprobat „Regulamentul pentru Fondul general de asigurare a imobilelor bisericești“, sancționat și promulgat cu Decretul Regal nr. 1591 din 9 Iunie 1928 și publicat în Monitorul Oficial nr. 130 din 16 Iunie 1928.

Conform legii și regulamentului, acest fond de asigurare se formează prin contribuția tuturor părților constitutive ale Bisericii ortodoxe române, care sunt obligate să facă asigurări numai prin mijlocirea lui.

Menirea „Fondului general de asigurare“ este să asigure contra pericolului de incendiu imobilele bisericești, mănăstiri, schituri, reședințele patriarhale și mitropolitane, arhiepiscopiești, episcopiești, protopopești, parohiale, seminarii, institute teologice și de educație religioasă, case producătoare de venit și conținutul lor. Toate acestea sunt arătate în art. 2 din regulament.

„Fondul de asigurare“ se administrează de Eforie și se alimentează din cotizațiunile anuale, la care sunt obligate părțile constitutive ale Bisericii, în raport cu valoarea averilor pe cari le-au asigurat.

Primele de asigurare au fost fixate de Eforie, cu aprobarea Președintelui Consiliului Central Bisericesc, potrivit intereselor Fondului general de asigurare și s'a stabilit achitarea lor, odată pe an anticipat și anume la epocile fixate în polițele de asigurare.

La instituirea Fondului de asigurare, s'a avut în vedere, pe deoparte, stricta aplicare a art. 24 din Legea și Statutul de organizare bisericească, iar pe de altă parte, ferirea averilor bisericești de pericolul incendiului.

Consiliul Central Bisericesc, neavând capitalul necesar

pentru a pune în aplicare imediat acest regulament, a făcut reasigurarea imobilelor bisericesti la două societăți de asigurare particulare mari și bine organizate; „Dacia România“ și „Prima Ardeleană“.

În acest scop s'a încheiat între cele două societăți de asigurare și Consiliul Central Bisericesc, o convenție care a fost pusă în aplicare la 1 August 1928.

Prin convenție s'a stabilit tariful primelor cum și avantajele, pe cari societățile „Dacia România“ și „Prima Ardeleană“ au consimțit să le ofere Consiliului Central.

Tariful primelor este unitar adică pentru acelaș fel de clădiri se plătește aceeași cotă, indiferent de localitate. Față de primele ce se plătesc la alte societăți, tariful stabilit prin convenția de mai sus se prezintă cu un mic spor pentru București și în acelaș timp cu reduceri simțitor de mari pentru celelalte localități. Consiliul Central primește conform acestei convenții un rabat de 40% din primele tarifare ce încasează societățile. Sumele rezultate din acest rabat se capitalizează astfel că peste câțva timp Biserica va fi în posesia unei sume, care-i va permite să ia asupra sa succesiv toate asigurările, iar din beneficiile rezultate să poată satisface multe nevoi bisericesti.

Situația acestui fond, la 1 Septembrie 1932, este următoarea:

S'au făcut 1714 asigurări pentru o valoare de lei 538.184.279. În contul acestor asigurări s'au plătit prime în sumă de lei 3.707.778, din care a revenit Eforiei suma de lei 1.026.157.

Repartizate pe eparhii, aceste asigurări arată următoarea situație la 1 Septembrie 1932:

	Valori asig.	Prime Plătite	Nr. asig.	Restanțe	Curente
Ungro-Vlahia . . .	171.273.440	912.224	147	44	103
Moldovei	73.839.000	684.058	253	190	63
Argeșului	23.346.400	119.988	34	25	9
Buzăului	12.620.773	74.142	24	11	13
Chișinăului . . .	50.626.167	200.307	263	4	259
Constanței	32.959.400	127.678	79	30	49
Caransebeșului . .	17.906.500	108.417	98	24	74
Dunării de Jos . .	27.002.300	153.734	55	19	36
Hușilor	28.378.000	251.608	206	111	95
Hotinului	69.815.999	774.639	445	338	107
R. N. Severin . . .	19.983.800	255.940	61	42	19
Romanului	4.590.000	26.428	12	2	10
Cetății Albe . . .	5.842.500	19.115	37	—	37
Total lei 538.184.279	3.707.278	1.714	840	874	

În timpul din urmă, probabil tot din cauza împrejurărilor economice grele prin care trecem, foarte multe asigurări sunt în restanță. Din 1714 asigurări făcute, numai 878 sunt la curent

cu plata, restul de 840 sunt în restanță. Parohiile nu plătesc la timp, sau nu plătesc deloc primele exigibile, lucru care le expune la mari pagube în caz de incendiu.

În tot periodul de asigurare au fost 10 incendii pentru care societățile asigurătoare au plătit despăgubiri suma de lei 208.000. Lichidarea pagubelor s'a făcut prin bună înțelegere fără nevoie de experți.

Precum se vede din tabloul de mai sus, din cele 18 eparhii care alcătuiesc Patriarhia Română, numai 13 au făcut asigurări prin Fondul general de asigurare. Restul de 5 au fonduri proprii.

Fondul Bisericii Costești.

Se știe că la 18 Aprilie 1930 în satul Costești din județul Argeș s'a întâmplat o nenorocire fără pereche în istoria omenirii. A ars biserica împreună cu 114 credincioși în mare parte copii, veniți aici să se roage cu prilejul sfințelilor Patimi. În urma acestei nenorociri I. P. S. Patriarh a făcut un călduros apel către publicul românesc, spre a contribui cu sume din care să se ridice un lăcaș amintitor al nenorocirii și să se ajute cei lipsiți. Apelul I. P. S. Patriarh a fost urmat de o colectă făcută prin ziarul „Universul” precum și de străduința autorităților bisericești și civile care deasemeni au adunat ofrande în scopul de mai sus.

Rezultatul acestui apel a fost uimitor.

S'au adunat 10.068.269 din care 1.755.907 prin Consiliul Central Bisericesc, 2.560.000 lei prin ziarul „Universul” și lei 5.751.462 prin parohii, prefecturi și alte diverse autorități. Toate sumele s'au concentrat la Eforia Bisericii ortodoxe române, iar pentru administrarea fondului I. P. S. Patriarh de acord cu guvernul a instituit o comisiune alcătuită dintr'un delegat al Consiliului Central Bisericesc (Pr. C. Dron), unul al Guvernului (d. M. Priboianu) și unul al Episcopiei Argeșului (Pr. I. Marinescu). Toți trei au cooptat apoi în comitet pe d. Ef. Sinu, delegatul ziarul „Universul”.

Comisiunea a întocmit planuri și devize și a clădit până în prezent o biserică monumentală, o foarte frumoasă capelă la cimitir și o casă parohială.

Din suma de 10.068.269 s'au dat ajutoare în sumă de	lei 1.247.754.
S'a cheltuit pentru construirea bisericii, a capelei, a casei parohiale, a împrejuririi cu zid și grilaj de fier, pictură, tâmplă, strane, candelă, și diverse	„ 7.853.259.
Rămânând rest pentru definitivarea lucrărilor	„ 967.256.
Total „	10.068.269.

Fondul Administrativ.

Cât timp ajutorul statului a fost indestulător, cheltuelile materiale pentru Consiliul Central Bisericesc și Eforie erau satisfăcute din sumele înscrise în bugetul statului pentru acest scop. Cu începere însă din anul 1931, aceste sume au fost diminuate așa de mult, încât, nu mai puteau satisface nevoile acestor instituții. Astfel pe când în 1930 se prevăzuse în buget pentru diurne și transport 1.500.000, pentru anul 1931 s'a prevăzut abia 300.000 lei, anunțându-se totodată o rectificare a bugetului pe data de 1 Iulie a aceluiaș an, în scop de a se diminua și mai mult aceste cheltueli. Pentru a se evita cel puțin în parte neajunsurile provenite din această situație Eforia cu referatul Nr. 4847 din 25 Iunie 1931 a propus, iar Consiliul Central Bisericesc în ședința dela 26 Iunie a aprobat, ca să se înființeze cu începere dela 1 Iulie 1931 un *Fond Administrativ* menit a face față cheltuelilor materiale dela Consiliul Central Bisericesc și Eforie. Acest fond urma să fie alimentat dintr'o cotă de 5—10% asupra veniturilor pe cari le au diferitele fonduri administrate de Eforie precum și din toate încasările rezultate din vânzarea regulamentelor, broșurilor și imprimatelor Eforiei.

S'au fixat următoarele cote :

Fondurile mai mici de	100.000 lei	să dea	5%	din	venitul	lor.
"	până la . . . 1.000.000	"	"	"	10%	" " "
"	mai mari de 1.000.000	"	"	"	15%	" " "

Pentru anul 1931 Consiliul Central Bisericesc a hotărât ca plățile provenite din acest fond să se facă cu aprobarea I. P. S. Patriarh, iar pentru anii viitorii, pe bază de buget aprobat de Consiliul Central Bisericesc.

La 31 Decembrie 1931 acest fond a însumat lei 489.973 din care s'au cheltuit 258.534, rămânând un excedent de lei 231.438. Pentru anul 1931, s'a întocmit buget în regulă, care s'a aprobat de Consiliul Central Bisericesc în ședința dela 7 Iunie 1932. Acest buget cuprinde :

La venituri	lei 424.558.
La cheltueli	370.000.
Excedent	<u>54.558.</u>

Afară de aceste fonduri, Eforia a mai administrat: Diverse fonduri speciale, primite dela Ministerul Cultelor în baza art. 20 din legea pentru organizarea Bisericii, Fondul căminului dela Ierusalim, Fondul Sfântul și Marele Mir, Fondul revistei *Biserica Ortodoxă Română* și Fondul Institutului Biblic.

Situația acestor fonduri precum și a celor despre care am vorbit mai înainte este la 1 Septembrie 1932 următoarea:

	NUMERAR		EFECTE	
	Val. reală		Val. nom.	
1. Fondul general Bisericesc	1.358.927.—	3.945.884	7.283.800	
2. Fondul de Asigurare	1.022.738.—			
3. Fondul Bisericii dela Coșești	967.256.—			
4. Fondul Administrativ	201.863.07			
5. Fonduri Speciale	644.997.75			132.300
6. Schitul Prodrom	4.436.—			
7. Fondul Sf. și Marele Mir	127.480.—	671.823	1.580.000	
8. " Regele Carol I	107.662.75			642.900
9. " Căminul dela Ierusalim	493.712.—			
10. " Rev. „Bis. Ort. Rom“.	1.903.712.—			
11. " Institutul Biblic	4.683.926.43			
Total lei	11.516.711.—			

Aceste fonduri se află depuse:

1. La Banca Națională a Rom.	4.615.372		
2. " " Românească.	860.000		
3. " " Albina	4.648.153		
4. " Casa Clerului Ortodox	891.997		
5. Diversi de lichid, și paroh. deb.	246.097		
6. In Cassa Eforiei Bisericii	255.092		
Total lei	11.516.711	4.617.707	9.839.000

Pentru ținerea în regulă a socotelilor cari necesită aceste fonduri, Eforia poartă contabilitate în partidă dublă și a încheiat la sfârșitul fiecărui an bilanțuri pe care le-a supus aprobării Consiliului Central Bisericesc.

Pentru anul 1931 aceste socoteli au fost verificate de către o comisiune specială întocmită de I. P. S. Patriarh și compusă din d-l S. Roșca directorul Băncii Albina, Păr. Gh. Negulescu Consilier referent al Consiliului Central Bisericesc și Pr. C. Dincescu. Cele constatate au fost apoi verificate de un inspector al Băncii Naționale, găsindu-se în regulă și dându-se cuvenita descărcare Eforiei.

De altfel Eforia nu a avut încă o gestiune propriu zisă. Fondurile proprii pe care ea le administrează fiind mici sunt depuse la bănci, iar dobânda se capitalizează. Abia în jumătatea a II-a a anului 1931 a avut o mică gestiune cu Fondul Administrativ, precum și gestiunea fondului Costești care însă se administrează de o comisie specială.

În ce privește fondurile dela Stat, deasemenea, ea a depus, an după an socoteli și acte justificative, odată cu ordonanțarea sumelor ce i s'au prevăzut în buget pentru tre-

buințele centrale. Intrucât bugetul de stat al Bisericii nu a fost trecut la Eforie precum prevede art. 25 din lege și 24 din Statut, ea deasemenea nu a avut o gestiune propriu zisă nici în ce privește fondurile primite dela stat. Aceste fonduri au fost ordonanțate mitropoliilor și episcopiiilor, fie prin ordonanțatori secundari, instituiți pe lângă fiecare eparhie cum a fost până la 1 Ianuarie 1930, fie prin directoratele sau inspectoratele regionale, cum se urmează de atunci încoace. În orice caz bugetul de stat al Bisericii nu a fost administrat de Biserică, din care cauză nici regulamentul pentru organizarea Eforiei Bisericii Ortodoxe Române, votat de Congresul Național Bisericesc în ședința dela 16 Octombrie 1926 nu s'a putut aplica.

Acest regulament prevede la art. 34 și 35 că în ce privește controlul anul de gestiune, el se încheie separat pentru veniturile și cheltuelile proprii și separat pentru veniturile și cheltuelile provenite din subvențiile dela stat, verificându-se, cele dintâi de către Curtea de Conturi, iar celelalte de către Ministerul Cultelor.

Intrucât însă, precum am zis, Eforia nu a primit pentru administrare bugetul dela stat, iar fondurile proprii sunt mici și în formațiune, ea nu a avut o gestiune propriu zisă și deci nu a fost nevoie de aplicarea acestei dispozițiuni. Ea a făcut însă în fiecare an dări de seamă despre situația acestor fonduri pe care le-a supus Consiliului Central Bisericesc în planul său pentru examinare și aprobare.

Pe de altă parte, dispozițiunea ca gestiunea fondurilor proprii să fie verificată de Curtea de Conturi, fiind nepotrivită cu situația autonomă a Bisericii, nepractică și neprevăzută în lege, s'a întocmit un proiect de regulament menit a modifica această dispozițiune din vechiul regulament, în sensul ca gestiunea Eforiei să fie aprobată precum e și firesc de către Consiliul Central Bisericesc, care poate — precum a și făcut-o — institui o comisiune de specialiști pentru verificarea gestiunii, făcând raport Consiliului.

Cassa de Economie, Credit și Ajutor a Clerului Ortodox din România.

Tot din grija pentru preoțime și pentru funcționarii bisericești și potrivit art 21 al. m din Statutul Legii de organizare a izvorit ideia de a se înființa o Casă de Credit, ca o instituțiune bisericească de ajutor și economie.

Pentru crearea acestei instituțiuni, s'a redactat de către Eforie un proiect de Statut al Casei, care a fost votat de către Consiliul Central în ședința din 7 Martie 1928.

Corpurile legiuitoare au acordat acestei Case calitatea de persoană morală și juridică prin o lege ce s'a promulgat și publicat în Monitorul Oficial No. 159 din 21 Iulie 1929.

Principiul, pe care se bazează această Casă de credit este următorul:

a) Participarea preoției și a tuturor funcționarilor bisericești cu capital.

b) Administrație proprie cu dreptul de îndrumare și control al Consiliului Central Bisericesc asupra tuturor operațiunilor și lucrărilor Cassei.

Scopul Casei de Credit este de a face ca membrii clerului să poată obține împrumuturi cu dobândă mică, precum și ajutoare preoților infirmi, văduvelor și orfanilor de preoți. Deasemenea ea va crea un fond pentru inlesnirea clădirilor de biserici și de case parohiale, precum și pentru repararea lor.

Afară de aceasta, Casa de Credit tinde să creeze Bisericii cât mai multe mijloace proprii în care scop 50% din beneficii (20% Fondul de rezervă și 30% Fondul general Bisericesc) se dau Fondului General Bisericesc.

Situația acestei Case la 31 Decembrie 1931 este următoarea:

Activ. Lei 18.877.393,71 și anume:

Casa numerar	Lei	365.737,71
Banca Românească (depozit)	"	54.800
" Națională a României (depozit)	"	50.675
Împrumuturi	"	18.330.714
Ordonanțări în minus	"	5.346
Mobilier	"	8.000
Prime Cons. de Ad-ție (restituiri)	"	35.075
Prime de muncă funcționarilor	"	27.046
Total lei		18.877.393,71

Pasiv. Lei 18.877.393,71 compus din:

Taxe de înscriere	Lei	1.324.406
Cotizații	"	9.497.819
Depuneri fructificare	"	7.340.611
Diverse de lichidat	"	162.348
Impozit de 4 și 8%	"	6.252
Sume ordonanțate în plus	"	4.198
Casa Corpului Didactic	"	4.862
Dobânzi pe 1931 reportate	"	285.692
Fond de rezervă	"	14.250
" " amortizarea mob.	"	7.125
" " ajutor și pensii	"	14.250
" General Bisericesc	"	41.375
Beneficiu nett pe 1931	"	194.305,71
Total lei		18.877.393,71

Atât bilanțul de mai sus, cât și cel al anului anterior 1930, au fost verificate de cenzori și Eforie găsiindu-se în re-

gulă. La verificare a luat parte și un delegat al Băncii Naționale d-l. I. Nițulescu.

Pentru descărcare ar fi trebuit convocată Adunarea Generală. Cum însă statutul prevede că adunarea generală se compune din delegați ai eparhiilor în proporție de 10% din totalul membrilor dintr'o eparhie și cum numărul total al membrilor este acum peste 20.000, ar însemna să avem o adunare de 2000 de membri, ceiace e peste puțință de admis, întrucât o asemenea adunare nu ar putea lucra. De aceea Consiliul Casei cu aprobarea Consiliului Central Bisericesc a intervenit la Minister pentru modificarea statutului în sensul reducerii numărului membrilor adunării generale. Proiectul a fost votat de Cameră în sesiunea trecută. La Senat n'a putut trece din lipsă de timp. Acum s'au făcut intervenții noi și sperăm că cel mai târziu în sesiunea de toamnă a Corpurilor legiuitoare proiectul va fi votat, după care se va convoca imediat adunarea generală a Casei pentru descărcare.

Până atunci suntem de părere ca Veneratul Congres Național Bisericesc să dea cuvenita descărcare Consiliului de Administrație al Casei, întrucât lucrările sunt în cea mai deplină regulă.

* * *

Rezumând toate cele arătate până aci, se poate ușor constata că luptând cu greutățile începutului, cu aplicarea principiului de autonomie insuficient înțeles și foarte de multe ori denaturat, și mai ales cu o criză economică și financiară cum n'a cunoscut încă omenirea, Eforia și Consiliul Central Bisericesc au ajuns totuși la realizări apreciabile, pe care se poate sprijini temeinic dezvoltarea ulterioară a Bisericii ortodoxe române, astăzi Patriarhia Română.

Cheia acestei dezvoltări stă în concursul pe care cele 18 eparhii îl vor da Patriarhiei Române pentru a face din Fondul General Bisericesc o realitate.

Fără îndoială statul trebuie să contribuie și el. În acest scop Consiliul Central Bisericesc a făcut și face intervențiile trebuitoare, stăruind din toate puterile spre a realiza cât mai mult. Trebuie să recunoaștem însă că ori câtă bunăvoință ar avea statul și ori cât de mare ar fi contribuția lui, nu se va putea ajunge ca numai pe această cale să se realizeze un fond din care să se satisfacă toate trebuințele Bisericii. Statul este o sursă, dar nu singura la care trebuie să ne gândim. Alături de stat concursul material al eparhiilor este o condiție *sine qua non* pentruca Patriarhia Română să poată lucra efectiv atât în lăuntru la organizare, unificare și consolidare, cât și în afară pentru a reprezenta cu demnitate și prestigiu Biserica ortodoxă română ca parte alcătuitoare în marea Biserică ecumenică a răsăritului.

În lăuntru este un nou sens ca Biserica să râvnească auto-

nomie și în acelaș timp să aștepte până când statul — el însuși destul de împovărat și trecând prin groaznice zguduirii economice — va putea da Bisericii sumele necesare pentru crearea fondului General Bisericesc. În afară, este iluzoriu să ne închipuim că putem impune bisericilor surori punctul nostru de vedere în ce privește marile probleme ale ortodoxiei și să urnim din loc aceste probleme, fără mijloacele trebuitoare bunei noastre reprezentări în concertul celorlalte Biserici ortodoxe.

De aceea, nu putem termina raportul de față decât adresând un călduros apel I. P. S. Mitropoliți și P. S. Episcopi, cari alcătuiesc Biserica ortodoxă română, rugându-i să ne ajute pentru a infăptui ceia ce ei însuși au gândit alcătuiind și votând actuala lege de organizare bisericească, menită a da Bisericii ortodoxe române avânturi și puteri noi și făcând din această Biserică o instituțiune vie, puternică și mereu lucrătoare.

Totodată rugăm Onoratul Congres ca, luând cunoștință și verificând toate cele de mai sus să binevoiască a dispune următoarele:

1. Să se aprobe socotelile încheiate potrivit art. 9 din statut și în baza celor arătate în prezentul raport.

2. Să se aprobe bilanțul Casei de Economie, Ajutor și Credit a Casei Clerului ortodox pe anii 1930 și 1931.

3. Să se autorizeze Consiliul Central Bisericesc ca studiind posibilitățile de plată a eparhiilor, să fixeze cotele cu care au a contribui la alcătuirea Fondului general Bisericesc potrivit art. 23 din Legea pentru organizarea Bisericii ortodoxe române.

PREȘEDINTE,

▲ Patriarh MIRON

EFOR,

Pr. C. DRON

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

Episcopul *Grigorie* al Aradului, **BRAZDE IN OGORUL ORTODOXIEI**. *Cuvântări ocazionale și articole*. Arad, 1932. Prețul 40 de lei. Volum de 214 pagini, în formatul acestei reviste.

În acest număr, prins în întregime de treburile Congresului Național Bisericesc, ne pare rău că nu avem unde vorbi, pe cât se cuvine, despre această nouă carte a neobositului Vlădică Grigorie dela Arad, care te câștigă dela cea dintâi răsfoire a ei. Se găsește în ea atâta noutate, atâta pășire a lucrului bisericesc pe latura vieții care curge sub ochii noștri, pentru a o înveșmânta creștinește, încât numai decât îți câștigă sufletul.

Ea e o carte a muncii trăite, îndeplinite în zorul vieții de toate zilele. Cuprinde felurite cuvântări sau învățături ale Prea Sfințitului, rostite ori scrise la deosebite prilejuri ale lucrării sale vlădicești, în vreme de 4 ani de zile (1929-1932). Găsești unele tapte până în pragul vremii când scriem.

Cuprinde încă lucruri și mai puțin oficiale, revărsări de suflet, prinse într'un articol la cutare prilej, care a fost un mic amănunt de viață personală, prietenească, dar care însăilează într'însul și un sâmbure de interes bisericesc. Așa este, de pildă, plimbarea făcută de Prea Sf. Sa la Episcopia Dunării-de-Jos și, de acolo, călătoria la mănăstirile acelei eparhii, *Cocoș și Cilic-Dere* din jud. Tulcea, în primăvara acestui an. Sunt prinse aci câteva trăsături din lucrul eparhiei Galațului, pe care le cetești cu cel mai mare drag. Puse acum ele alătura de serbarea de curând (3 Oct. a. c.) a sfințirii bisericii dela Mănăstirea Cilic-Dere, îți pare lucru scris acum și-l cetești cu și mai mare poftă.

Mai întâi, Prea Sf. Sa ne dă cărțile pastorale pe care le-a dat eparhiei sale în vremea celor 4 ani pomeniți. Sunt lucruri din viața eparhiei, care, date de mai multe ori în an, pe foi care se risipesc, dela o vreme, rămân fără nicio folosință, fiindcă nu se mai găsesc. Vlădica Grigorie a făcut minunat de bine că ni le dă acum în încheierea unei cărți. Acum vom putea sta de vorbă 'mai amănunțit despre ele.

Urmează apoi cuvântările sale la felurite prilejuri. Unele sunt numai de 8—9 rânduri, de pildă, la primirea M. S. Regelui.

Ce folos mare pot avea preoții, studenții din asemenea bucăți, pentru că sunt materiale care le trebuesc și lor, la atâtea împrejurări ale vieții. Eu mă și bucur de cartea aceasta pentru studenții mei, că vom avea o scriere mai mult, cu care ne vom putea face treburile noastre pentru învățătura cuvântărilor bisericești. Am mai folosit noi și alte scrieri ale harnicului Vlădică și cu bucurie trebuie să-i mulțămim că ne mai pune la îndemână și altele.

Față de silința sa, față de șederea sa neincetată la masa de scris, pentru a ne dărui cu astfel de scrieri, trebuie să fim și noi cu

omenia de a primi toată această roadă bogată, cu largă îmbrățișare. Purtătorul condeiului are și el drepturile lui. Când vede că scrisul său este bine primit, se mângâie și se îmboldește la alt lucru de viitor.

Un slujitor al Bisericii, se înțelege, nu are nevoie de lauda oamenilor. El lucrează pentru împărăția lui Dumnezeu. Dar tot are nevoie de ceva: Să vadă că lucrul său n'a trecut nebăgat-în-seamă, că, bun sau rău, tot a găsit pe cineva care să-l privească și să ia cunoștință că celce a scris a avut via dorință de a înfăptui ceva de folos.

Scriind acestea, vedem că și vlădica Aradului cugetă așa, căci scrie, chiar dela începutul prefetei sale:

„Dumnezeu cunoaște ostenele noastre ale tuturor, știind cine dintre noi a căutat să fie un slujitor al voinței divine sau al socotelilor omenești. Dumnezeu va judeca și strădaniile mele, dar trebuie să le judece și oamenii”.

Drept e... Trebuie să le judece și oamenii, iar noi deocamdată le judecăm cu bucuria că avem ce judeca. Avem un bogat mănunchi de seceriș strâns în vreme de 4 ani, care, bine înțeles, nu este tot ce a lucrat și tipărit Prea Sfințitul scriitor în acest timp, căci aci nu sunt cuprinse toate articolele sale, pe care le întâlnim des în foaia eparhiei Aradului sau în alte reviste.

Acum, această muncă a Prea Sfinției Sale va putea fi primită și gustată cu atât mai ușor, cu cât Prea Sf. sa a pus cărții un preț de a cărui ieftinătate ne mirăm. 40 de lei la o scriere de peste 200 de pagini, în format mare, înseamnă că preoții vor avea tot chipul de a o dobândi și folosi. Iar noi din toată inima dorim aceasta și de aceea o însoțim cu aceste cuvinte. Ci aceasta nu e tot ce avem de spus despre noua și frumoasa carte, dar este tot ce putem spune acum cu grabă, față de locul îngust pe care-l avem la îndemână.

De acelaș, **Modificarea Legii de organizare a Bisericii noastre**. Arad, 1932. Volum de 55 pagini, în formatul cărților de școală. Prețul 10 lei.

Odată cu cartea pomenită mai sus, am primit-o și pe aceasta din urmă. Ea vine să aducă lămuriri în întrebarea care se frământă între noi, dacă noua lege bisericească, după care ne cărmuim din 1925, este de folos sau nu. Prea Sf. Sa arată temeiurile ei și spune că ea nu împedecă pe omul care vrea să muncească în Biserică. Se înțelege, avem în ea un cuvânt de care trebuie să se fie seamă în ce se va mai discuta în această privință.

N. Bagdasar, Din Problemele culturii europene. București, 1931. Volum de frumos tipar, în 140 de pagini, formatul cărților de școală. Prețul 50 de lei.

D. Bagdasar e unul din însemnații profesori de filosofie în București, bărbat cu gândire îmbrățișătoare către religiune și pe care, deci, e bine să-l cunoaștem mai de aproape. Din această carte, ajungem a-l cunoaște. Dar mai are și alte scrieri, care încă și mai mult ne ajută pentru a ne face o bună părere despre domnia sa.

Arhim. SCRIBAN

Icoane mari fol volante mărimea 28/40 8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului.	Sf. împărați.	Sf. Spiridon.	Botezul Domnului.
Mântulorul (Iisus Hristos).	Sf. Apostoli.	Sf. Ioan Botezătorul.	Buna Vestire.
Învierea Domnului	Sf. Nicolae.	Sf. Voevozi.	Adormirea Maicii Domnului
Sf. Trei	Sf. Trei Ierarhi.	Sf. Paraschiva.	
Sf. Ecaterina.	Sf. Dumitru.	Sf. Gheorghe.	

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28, 5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe.	Sf. Ioan Botezătorul.	Buna Vestire.	Adormirea Maicii Domnului
Sfinții împărați.	Învierea Domnului.	Botezul Domnului.	Sf. Spiridon.
Maica Domnului.	Sfinții Apostoli.	Sfântul Dumitru.	Sf. Trgime.
Cuvioasa Paraschiva.	Sf. Ecaterina.	Sfinții Voevozi.	
Iisus Hristos.	Sf. Trei Ierarhi.	Sfântul Nicolae.	

O serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000. O singură icoană lei 7200)

Cel patru Evangheliști imprimați pe satin pentru icoari de biserici (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton mărimea 15/23, 15 lei exempl.

Sfântul Gheorghe.	Sfinții împărați.	Sf. Ioan Botezătorul.	Adormirea Maicii Domnului
Învierea Domnului.	Sf. Apostoli.	Sf. Ecaterina.	Sf. Spiridon.
Maica Domnului.	Sf. Voevozi.	Sf. Paraschiva.	Sf. Treime.
Sfântul Dumitru	Sfinții Trei Ierarhi.	Buna Vestire.	
Sf. Nicolae.	Iisus Hristos.	Botezul Domnului.	

Icoane mari, aplicate pe carton mărimea 23/35, 30 lei exempl.

Maica Domnului.	Sf. Treime.	Sf. Gheorghe.	Adormirea Maicii Domnului
Iisus Hristos.	Sf. Ecaterina.	Sf. Trei Ierarhi.	Sf. Spiridon.
Învierea Domnului.	Sf. împărați.	Sf. Dumitru.	Sf. Paraschiva.
Buna Vestire.	Sf. Apostoli.	Sf. Ioan Botezătorul.	
Botezul Domnului.	Sf. Nicolae.	Sf. Voevozi.	

Cărți poștale cu icoană în culori, a 2 lei bucata.

Sf. Gheorghe.	Buna Vestire.	Învierea Domnului.	Sf. Trei Ierarhi.
Sf. Mihail.	Botezul Domnului.	Sf. Treime.	Sf. Dumitru.
Sf. Teodor Tiron.	Adormirea Maicii Domnului.	Sf. Ecaterina.	Sf. Spiridon.
Sf. Teodor Stratilat.	Sf. Pantelimon.	Sf. împărați.	Sf. Voevozi.
Sf. Nistor.	Maica Domnului.	Sf. Apostoli.	Sf. Paraschiva.
Sf. Mercurie.	Mântulorul (Iisus Hristos).	Sf. Nicolae.	Sf. Ioan Botezătorul.

Iconițe Cărți poștale aplicate pe carton Lei 6.

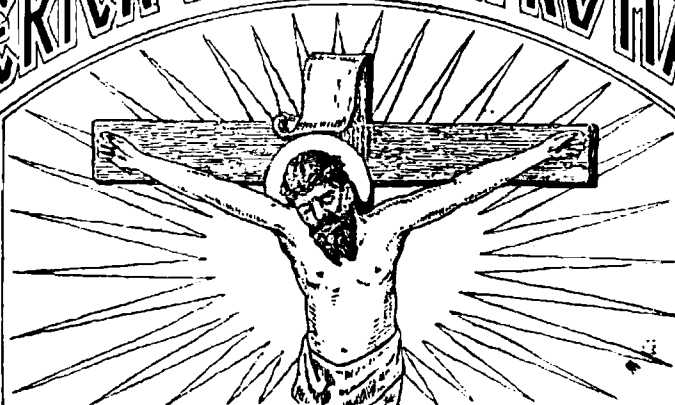
Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză		Pânză peste tot		Pânză și hârtie	
	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.
1. Arhieratikonul . . .	300,—	225,—	—,—	—,—	—,—	—,—
2. Aghiazmatarul . . .	410,—	350,—	300,—	—,—	—,—	—,—
3. Apostolul . . .	770,—	680,—	650,—	—,—	—,—	—,—
4. Cartea de Tedeum . . .	153,—	115,—	100,—	—,—	—,—	—,—
5. Cazană . . .	425,—	375,—	350,—	—,—	—,—	—,—
6. Cartea de rugăciuni p. tot Românul . . .	—,—	80,—	—,—	—,—	—,—	—,—
7. Catavasierul . . .	—,—	175,—	—,—	—,—	—,—	—,—
8. Ceaslovul mic . . .	250,—	220,—	200,—	—,—	—,—	—,—
9. Dumnezeuștile liturghii . . .	310,—	280,—	250,—	—,—	—,—	—,—
10. Evhologiu . . .	710,—	650,—	590,—	—,—	—,—	—,—
11. Evanghelia . . .	820,—	—,—	—,—	—,—	—,—	—,—
12. . . în piele peste tot, lei	—,—	—,—	1300,—	—,—	—,—	—,—
13. Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur . . .	165,—	140,—	110,—	—,—	—,—	—,—
14. Istoria Bisericească de Eusebiu Popovici Vol. I.	225,—	200,—	—,—	—,—	—,—	—,—
Idem . . . II.	250,—	225,—	—,—	—,—	—,—	—,—
Idem . . . III.	220,—	195,—	—,—	—,—	—,—	—,—
Idem . . . IV.	300,—	—,—	—,—	—,—	—,—	—,—
15. Mineiul pe luna Ianuarie . . .	560,—	510,—	460,—	—,—	—,—	—,—
16. Mineiul pe luna Februarie . . .	560,—	510,—	460,—	—,—	—,—	—,—
17. Mineiul pe luna Martie . . .	560,—	510,—	460,—	—,—	—,—	—,—
18. Mineiul pe luna Aprilie . . .	560,—	510,—	460,—	—,—	—,—	—,—
19. Mineiul pe luna Mai . . .	560,—	510,—	460,—	—,—	—,—	—,—
20. Mineiul pe luna Iunie . . .	560,—	510,—	460,—	—,—	—,—	—,—
21. Mineiul pe luna Iulie . . .	590,—	540,—	490,—	—,—	—,—	—,—
22. Mineiul pe luna August . . .	560,—	510,—	460,—	—,—	—,—	—,—
23. Mineiul pe luna Septembrie . . .	560,—	510,—	460,—	—,—	—,—	—,—
24. Mineiul pe luna Octombrie . . .	610,—	560,—	510,—	—,—	—,—	—,—
25. Mineiul pe luna Noiembrie . . .	610,—	560,—	510,—	—,—	—,—	—,—
26. Mineiul pe luna Decembrie . . .	610,—	560,—	510,—	—,—	—,—	—,—
27. Noul Testament, Editura Inst. Biblic ortodox român, tradus de Păr. Grigorie (Gala Galaction)	—,—	100,—	—,—	—,—	—,—	—,—
28. Paraclisul sf. D-tru . . .	138,—	100,—	80,—	—,—	—,—	—,—
29. Penticostarul . . .	620,—	530,—	430,—	—,—	—,—	—,—
30. Prohodul Domnului . . .	138,—	100,—	80,—	—,—	—,—	—,—
31. Panihida . . .	138,—	100,—	80,—	—,—	—,—	—,—
32. Psaltirea . . .	175,—	120,—	100,—	—,—	—,—	—,—
33. Rânduiala Ridicării Panighiei . . .	138,—	100,—	80,—	—,—	—,—	—,—
34. Slujba sfințirii Steagului unei Corporații . . .	90,—	80,—	66,—	—,—	—,—	—,—
35. Rând. Sf. Steagului unei școli . . .	90,—	80,—	66,—	—,—	—,—	—,—
36. Sluj. Sf. Bisericii . . .	190,—	160,—	130,—	—,—	—,—	—,—
37. Înverit . . .	190,—	160,—	130,—	—,—	—,—	—,—
38. Tipicul Bisericesc . . .	250,—	200,—	150,—	—,—	—,—	—,—
39. Triodul . . .	875,—	825,—	775,—	—,—	—,—	—,—

Instrucțiuni de comandă: Orice comandă va fi însoțită de un acconto, urmând ca restul împreună cu speșele de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librării și orice revândători sunt obligați a vinde Cărțile cu prețurile din acest Catalog, acordându-li-se rabat numai la CARTILE BROȘATE.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFANTULUI
+ S I N O D +

CUPRINSUL

- Cuvântarea I P. S. Patriarh Miron, la deschiderea
Congresului Național Bisericesc (705) . . .
- Vechea Episcopie a Hotinului (712) . . . . . *Arh. Dr. Veniamin Bărlădeanu*
- Modificarea legii de organizare Bis. (721) . . . . . *Arhipresv. Dr. Oreste Tarangul*
- Pragmatismul dogmelor (728) . . . . . *Pr. Nicolae Gheorghiu*
- Spovedanie și Canon (734) . . . . . *Preot Popescu-Slăvușa*
- Anafora (735) . . . . . *Preot Mihail Reguș*
- Cronica bisericească (736) . . . . . *Arhim. Scriban ; Mihail Țipor-
del; Preot Lehan Vasile*
- Cărți, Reviste, Ziare (742) . . . . . *Preot Gh. Verșescu*
- Insemnări mărunte (745) . . . . . *Arhim. Scriban*
- Știri, Bibliografie, Poșta Redacției (747) . . . . *Arhim. Scriban*

TIPOGRAFIA „CARTILOR BISERICESTI“

S P R E Ș T I I N Ț A

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din I. P. S. Patriarh Dr. MIRON, Președinte de onoare; P. S. Episcop Vărlomei, director; Prof. Dr. Ioan Mihălcescu, prim-redactor; Arhim. Scriban, secretar de redacție. Redactorii revistei: 1. Profesorii facultății de teologie din București: 1. Dr. D. G. Boroianu, Dr. V. G. Ispir, Econ. I. Popescu-Mălăești, Pr. Dr. Nicolae Popescu; 2. Profesorii facultății de teologie din Cernăuși: Dr. V. Gheorghiu, Dr. V. Șesan, Dr. V. Tarnavski, Dr. N. Colos; 3. Pr. Cicerone Iordăchescu, Chișinău, Dr. Romulus Cădea, Cernăuși. Dr. Ioan Lupaș, Dr. St. Gioroianu, Iconom Serghie Bejan, Dr. Gh. Ciuhandă, d. Ș. Berechet.

Orice corespondență privitoare la redacție se va trimite pe adresa Părintelui Arhim. Scriban, București 6, str. Antim (localul Sf. Sinod).

Pentru tot ce privește administrațiunea revistei, interesele se vor adresa Consiliului Central Bisericesc, București 1, str. Matei Millo 9.

Revista se trimite tuturor parohilor, ca și în trecut. Persoanele particulare, care vor să li se trimească, trebuie să se adreseze administrațiunii: București 1, str. Matei Millo.

Depozitele revistei însă sunt tot la Sfântul Sinod. Cine caută numere vechi, acolo trebuie să le ceară, în toate zilele de lucru dela 5-7, în încăperea rezervată revistei. Poșta însă se cer tot dela Consiliul Central Bisericesc, punându-se totdeauna adăosul: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română”.

A B O N A M E N T U L

1 an . . . . . 160 lei. Pentru străinătate, se adăogă transportul.

1 număr . . . . . 15 lei

Toate abonamentele se trimit la Consiliul Central Bisericesc, însemnându-se orice trimiteri cu lămurirea: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română”.

C A R Ț I L E

apărute în Editura Institutului Biblic, se găsesc de vânzare la Tipografia Cărților Bisericești, Str. Principatele-Unită.

1. Lazăr Diaconul. Pr. Sebastian Stanca	Lei 5.—	BIBLIOTECA CĂRȚILOR BISERICESTI	10. Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române	Lei 12.—
2. Patimile Mântuitorului. Pr. Criveanu	5.—		11. Paraclisul I și al II-lea al Maicii Domnului	5.—
3. Împotriva Beției. I. P. S. Patriarh	5.—		12. Cultul Sfinților (venerarea și invocarea lor) de Diaconul Al. N. Constantinescu	5.—
4. Două întâmplări minunate, Pr. Gr. Pișculescu (Gala Galaction).	5.—		13. Noul Testament de Pr. Gala Galaction legat în piele de lux	40.—
5. Durerea Vinerii celei mari, de Arhim. I. Scriban	5.—		14. Psaltirea tradusă de Părintii Profesori Gala Galaction și Vasile Radu	50.—
6. Catehismul creștinului ortodox, de Pr. I. Mihălcescu	10.—		15. Predici despre Ură—Mânie—Răsunare, contra înjurăturilor și despre Praznici Mamelor, de I. P. S. Patriarh Miron	7.—
7. Adventismul dat pe față de un fost adventist de Arhim. Scriban	15.—		16. Psaltirea tălmăcită de P. S. Nicodem	50.—
8. Ce să crezi și cum să trăiești de P. S. Nicodem	4.—			
9. Povestiri folositoare pentru popor, de A. V. P.	6.—			

Rabatul de 20% se acordă la cărțile de sub Nr. 1—16 și numai la comenzile care trec de 25 exemplare.

Carte de rugăciuni, de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot Lei 90.—

„ „ „ „ „ 75.—

„ „ „ „ „ legată în pânză peste tot 65.—

„ „ „ „ „ „ 55.—

Icoanele — *Marca Domnului și Domnul Hristos* — lucrate pentru „Institutul Biblic” de un anume pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, și imprimate la München, în condițiuni tehnice superioare, au sosit în țară și se află de vânzare la „Tipografia Cărților Bisericești”, cu următoarele prețuri:

Icoane mari, 62'47 c. m., lei 25 bucata; Icoane mici, format c. poștală, lei 2 bucata. Icoanele se vând numai contra cost.

A APĂKUT: *Cele 4 Evanghelii în una singură*, de ARHIM. SCRIBAN, Prețul 80 lei, Editura „Ancora”, București, str. Emigratulul 4.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București. Seria III. Anul L. Nr. 11. (620) Noembrie 1932.

Direcțiunea revistei își dă toate silințele pentru a ajuta munca preoțimii românești. Roagă însă pe toți cucernicii Preoți să binevoiască a-și plăti toate rămășițele din anii trecuți, cât și abonamentul pe întreg anul 1932, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. În nădejdea că Sfinții Lor vor înțelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor asculta, cum, și că amânarea trinerii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împliniți rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA.

CUVÂNTAREA

I. P. S. Patriarh MIRON,
rostită la deschiderea Congresului Național Bisericesc
in ziua de 14 Octombrie 1932.

Venerat Congres Național Bisericesc,

Ultimul și cel mai mare războiu nu numai a zdrobit ținuturi întregi, orașe și cetăți puternice, nimicind avuții enorme și stingând milioane de vieți omenești; ci — de altă parte — a răscolit cu aceeași vehemență, până în cele mai adânci cute, și sufletul oamenilor și al popoarelor.

Această răscolire a sufletelor a produs și alimentat 2 curente sociale cu totul opuse.

Unul, care urmărește scopul infernal de-a distruge cu foc și sabie tot ce a creat credința religioasă și pietatea altruistă în curs de veacuri, devastând biserici și toate instituțiunile lor culturale și umanitare și tinzând chiar de-a detrona pe însuși Dumnezeu de pe tronul vecinicii Sale. A atacat familia în temelia ei, zmulgând copiii dela sânul mamelor, spre a-i lăsa prada anarhiei și însălbătăcirii, cu toate că și fiarele sălbatice au un puternic instinct de-a-și ●croti și apăra puii, chiar cu prețul vieții. Acțiunea acestui

curent destructiv a culminat în a ridica statuie lui Iuda Iscarioteanul, drept simbol al „supremei virtuți sociale”.

Celălalt curent, dimpotrivă, îngrozit de ravagiile și barbariile nemaipomenite ale războiului și de însălbătăcirea sentimentelor, predică revenirea tuturor la religia iertării, a înfrățirii, a iubirii, cu un cuvânt, la divinele învățături ale blândului Iisus. Masele poporului au început iar să umple bisericile; glasul amvoanelor a reinviat, căci sufletul popoarelor a devenit dornic să-și umple golul cu bogăția virtuților creștine ale Bisericii lui Hristos, singura în stare a îmblânzi firea însălbătăcită a oamenilor și a le insufla preceptele unei vieți superioare, vrednice de Coroana făpturilor lui Dumnezeu, care este omul.

* * *

Ca ilustrație mult-grăitoare a acestui curent, merită să fie amintite constatările factorilor competenți ai opiniei publice în una din cele mai liberale țări din lume, Elveția. Intre multe altele, au constatat: 1) Cum, de pildă, au slăbit legăturile căsătoriei, care a fost dată oamenilor ca o rânduială dela Dumnezeu, pentru a întemeia un trai liniștit, de model, fericit și binecuvântat de copii numeroși, crescuți în frica lui Dumnezeu și cu rușine în fața oamenilor. Ideea de *insoțire credincioasă* azi aproape a dispărut. Fiecare soț vrea să-și rezerve — în loc de obligamente speciale — o deplină libertate și independență, care duce inevitabil sau la o convenție de tot laxă, sau la divorț, ceea ce mai înainte era privit de ceva anormal și rar de tot.

2. Ca și familia, așa era considerat mai înainte și *Statul*, ca o rânduială divină, spre a asigura un trai mulțămînt poporului, carele — pe lângă îndatoririle sale individuale și ale casei sale — mai are să contribuie, din suflet plin de patriotism și pentru binele obștesc al tuturor, a Statului și a așezămintelor lui, cari au să fie pavăza și siguranța acestei ordine. În schimb, ce vedem azi? Citez: „Statul a devenit o arenă a luptelor de partid. Orice afacere de stat seamănă azi cu un mizerabil târg de vite, unde nimenea nu se mai interesează, ce ar *servi* spre binele poporului, ci unde fiecare grupare politică caută ași salva interesele sale față de cealaltă grupare. În consecință, nu mai avem nici guverne, nici organe, cărora națiunea — ca întreg — le-ar mai putea da

încrederea sa. Nu mai avem conducători, cărora să le zacă la inimă soarta întregului popor; ci avem numai politicastrii, fiecare cu obligamente numai față de gruparea sa. Așa se face că, în Elveția noastră, nu se mai produce nimic mareț. Compromisele interesate dau toate de mal“.

3. Acest duh distructiv dominează și pe terenul economic, unde oamenii prin muncă cinstită au să-și câștige pâinea de toate zilele. Nimeni nu se mai gândește la deaproapele său, ci fiecare numai la sine, căutând să se îmbogățească pe căile cele mai necinstite, fără a se rușina a face uz de *orice mijloc*. Un comerciant Elvețian a declarat ocazional cu toată sinceritatea: „Azi, dacă vrei să exiști, e imposibil să rămâi cinstit“.

„Toate ramificațiunile de viață sunt azi cuprinse de-o nevindecabilă criză“.

*

În fața acestor îngrijorătoare constatări, acei factori competenți și-au pus întrebarea: „Cine poate avea puterea să împiedece prăbușirea? Și și-au dat răspunsul: „Numai Acela, care stă deasupra tuturor intereselor și a schimbăciunilor opinii omenești. Iar Acela nu poate fi decât însuși Dumnezeu și nestrămutabila Sa voință. Am ajuns la relele de azi, fiindcă am desconsiderat rânduielile dumnezeiești în dezvoltarea vieții noastre“.

Prin acest răspuns, au reînnoit adevărul, rostit de un adânc observator și cunoscător al vieții publice din Anglia, bărbat de stat de viță veche: „*După părerea și experiența mea, — când vin mizeriile și urlă furtuna și este de-a se îndeplini o crudă muncă de refacere: tot oamenii sunt aceia, cari au să îndeplinească acea muncă, dar numai aceia vor avea succes, cari cred în Dumnezeu și sunt convinși, că ei sunt o unealtă în mâna și voia lui Dumnezeu*“.

Drept consecință a acestor constatări — nu un grup de credincioși, nici o singură biserică, ci — în înțelegere cu toate confesiunile sale — însuși Statul Elvețian a decretat pentru toți cetățenii săi o specială zi de răgăciune, în care întreg poporul — adâncit în rugăciuni de reculegere — să-și aducă aminte că este un Dumnezeu. A crede și

a se *ruga* trebuie să devie iar comoara... cea mai scumpă a sufletului tuturor cetățenilor.

* * *

În fața acestor 2 curente, nu incupe nicio îndoială, că noi, credincioșii Bisericii ortodoxe, cari formăm mai bine de 2/3 din întreaga națiunea română și cari avem misiunea sfântă de-a duce divinele porunci și povețe ale Bisericii, — ca o busolă de orientare și de salvare — în toate acțiunile vieții: — avem să mergem pe calea indicată în urmă, mai ales că și la noi, cași pretutindenea, s'au încuibat multe din relele sociale constatate în avansata Elveție. Aceasta e la noi cu atât mai ușor, cu cât grosul poporului nostru dela fără este încă adânc religios; și numai unii, din pătura ieșită la suprafață, au alunecat în ghiarele celor fără frică de Dumnezeu și rușine de oameni. Când toți se vor fi întors la matca veche: a credinței, a cinstei, a respectului pentru avutul obștesc, a cruțării, a muncii conștiințioase, a smereniei, a virtuții, a iubirii deaproapelui, etc. — atunci multe rele și mizerii vor înceta; iar marile mizerii, a căror delăturare nu atârnă numai dela noi — se vor ușura. Cu timpul, cu creștinească răbdare, le vom birui și traiul normal se va restabili. Atunci ne vom apropia de cuvântul Scripturii: *Tu vei fi poporul meu și eu voi fi Dumnezeu Tău.*

*

Ca să ne putem apropia tot mai mult de acest ideal, fac apel la conlucrarea tuturor celor ce formează Biserica noastră vie — cler și popor, — căci numai în unire ni se întărește puterea, și numai dacă toate mădularele unui organism activează viu spre scopul comun, fiecare cu destinația sa, viața organismului va fi normală și va da roade bune.

Biserica ortodoxă română are la temelia organizării sale o lege de autonomie și statutul ei, cari în cursul celor 6 ani, de când e în vigoare, au dat atât jos — la parohii — cât și sus — la eparhii — netăgăduite roade în multe privințe. Dar — de sigur — ele încă n'au intrat pretutindenea în sângele elementelor, ce constituiesc biserica. Pentru aceasta se cere timp îndelungat. Și numai atunci se vor putea culege

pretutindenea — din plin — roadele aşteptate, funcţionând fiecare organ, fiecare corporaţie, cu rostul şi postata sa de muncă astfel, când clerului îi va rămânea cât mai multă vreme şi energie pentru misiunea sa sfântă-pastorală. Tocmai de aceea nu se pot formula pe toată linia sentinţe categorice cu privire la îndreptarea legii, cum îndrăznesc să facă unii. Desigur, că timpul va indica îndreptările de făcut, ca oricărei lucrări omeneşti. La Consiliul Central se şi adună experienţele, ce se ivesc; şi — când va fi sosit „plinirea vremii“, se vor examina părţile, cari cer o perfecţionare sau adaptare mai bună împrejurărilor date la noi.

Din parte-mi, exprim convingerea, că nu de schimbarea legilor avem noi cea mai urgentă lipsă; din contră, o deasă schimbare a legilor de importanţă mai mare sau de caracter fundamental şi pe alte terâmuri nu poate fi considerată de un lucru normal şi de aprobat. Oricât de perfectă ar fi la noi o lege, mentalitatea noastră şi moravurile noastre paralizează bunele efecte, ce le-ar putea avea. Deci nu alte legi, ci alte moravuri; iar acestea nu se pot schimba uşor, şi peste noapte; ci cu stăruinţă de fer în direcţia unei educaţii occidentale a tineretului şi a tuturor celor chemaţi a avea un rol în viaţa obştească.

Chiar şi un grup de onorabili deputaţi au fost un moment ispitiţi a crede că, prin dispoziţiile unui proiect de lege — prezentat din iniţiativă parlamentară în cursul sesiunii ultime în Camera deputaţilor şi care cerea „dizolvarea celor 18 adunări eparhiale“ — se vor putea sista abuzurile signalizate în unele locuri cu privilegiul alegerilor de membri în acele adunări. Dar — cu abstracţie dela abuzurile electorale — acea „dizolvare“ proiectată *tdia adânc în autonomia bisericii*, ceea ce aiurea nici duşmanii seculari ai bisericii şi neamului n'au îndrăznit să facă, în cele mai grele împrejurări pentru ei. Deaceea m'am pus imediat în contact cu factorii hotărîtori ai parlamentului şi ai înaltului nostru Guvern. Şi — cu mulţămire — constat, că au ascultat cu atenţie şi cu toată bunavoinţa expunerile convingătoare ale mele şi ale celorlalţi înalt-Preasfinţiţi ierarhi. În deosebi am accentuat, ceea ce unii au uitat sau n'au ştiut, că noua lege de organizare a Bisericii şi statutul ei — aşa cum sunt — sunt rezultatul frământărilor de 5 ani între factorii celor 5 mitropolii din Patriarhia Română, dintre cari mitropoliile din provinciile

alipite au trăit sute de ani, ba cea dela Sibiu chiar o mie de ani, în atmosfera unor drepturi, deprinderi și tradiții speciale, intrate în sânge; și că legea și statutul sunt un compromis, alcătuit cu multe greutateți, care — ocolind provocarea de susceptibilități inutile tocmai în delicatele chestii sufletești — au tins la salvarea unui mare principiu, a principiului de **unitate în organizarea bisericii din acele metropolii**. Deci a ne atinge de această lege, cu ocolirea opiniei înseși Bisericii ori chiar contra voinței ei, înseamnă a ataca și periclita însăși unitatea de organizare a Bisericii neamului, o necesitate aceasta nu numai pentru instituția sufletească a lui, ci vitală și pentru țară.

Astfel — ca buni fii ai bisericii — au retras proiectul, rămânând ca însăși Biserica să sancționeze abuzurile dovedite și să asigure după puțină un curs liniștit și normal al alegerilor bisericești.

Dar în o țară — unde mișcările electorale și pe alte terene degenerază în patimi și violențe fără pereche și în certe regretabile: — e greu de sperat, că se vor putea face în curând alegeri evangelice. Și, după modesta mea părere, abuzurile electorale din Biserică se vor reduce atunci, când fiii Bisericii noastre, cari sunt și cetățeni ai țării, nuanțați politicește, și mai ales fruntașii vieții publice, se vor desbrăca cu totul de coloritul lor politic, când vor să intre în corporațiile bisericii; iar — întru cât și unii preoți să pretează la abuzuri —, acestea se ivesc mai ales acolo, unde partidele politice îi folosesc de unelte ale partidului, în care sunt înscrși.

Pe cât știu eu, Biserica oficială — tocmai spre a evita bănuiala vre-unor părtiniri, a recomandat pretutindenea fruntași de *toate nuanțele*, sau bărbați, cari se interesează de aproape de cele bisericești ori au merite speciale pentru biserică. Dar — dacă mentalitatea veche și moravurile cunoscute se vor menține și în viitor pe terenul bisericesc, va fi necesar a se reduce — la revizia legii și a statutului — între altele, și suprafețele de fricțiune, simplificând mai multe dispozițiuni, înlocuind cu *numiri* unele alegeri — împreunate cu frământări inerente preste tot oricărei alegeri — și reducând organizarea prin vot universal a corporațiilor bisericești numai la parohie; iar încolo trimitându-se delegați de către corporații mai restrânse și compuse din membrii mai

puțin expuși ispitelor lăturalnice. Căci Biserica nu are nici o lipsă de corporații ieșite din patimi, adversități și frământări inutile între fiii ei, cari să provoace anchete îndelungate, cu osteneți și muncă negativă, ce nu folosește nimănui; ci de conlucrarea armonică, în duhul iubirii evanghelice și frățești, pentru a ușura misiunea superioară a bisericii și organelor sale.

* * *

O supremă îndatorire patriotică mă indeamnă să nu începem lucrările Congresului înainte de-a reaminti cu bucurie, că în timpul dela ultima sesiune a Veneratului nostru Congres și anume la 8 Iunie 1930, tronul României a fost ocupat de M. S. Regele Carol al II, restatornicindu-se prin aceasta vechia tradiție a țării, — iar azi și cerință Constituțională — ca Regele să fie ortodox, adecă de credința marei majorități a cetățenilor Țării, cari au fost în trecut razimul tronului și a progreselor realizate până azi de țară în cursul veacurilor. Astfel țara își are Domnitorul său stabil, cu puteri tinerești; iară Biserica noastră are nădejdea a afla în primul ei credincios, în toate împrejurările, un bun ocrotitor și sprijinitor.

Trăiască Regele!

Cu binecuvântări părintești — salutând pe venerații membrii ai Congresului și lubiții mei fii sufletești la această nouă sesiune a noului period 1932/1938 — deschid ședința.

Intreaga viață a lui Gladstone a fost o uriașă dovadă că un caracter neprihănit, chiar în politică, cu vremea are mai mulți sorși de izbândă decât echilibrul și șarlatanul.

C. SKOVGAARD-PETERSEN
in *Glaubensbedeutung im Kampf um's Dasein.*
Hamburg, 1915, p. 84.

VECHEA EPISCOPIE A HOTINULUI *).

Activitatea culturală a lui Amfilohie.

Lucrările lui Amfilohie au atras atențiunea multora dintre învățații noștri, din pricină că ele prezintă ceva caracteristic, ies din comun. De și episcop, Amfilohie se ocupă mai mult cu opere laice decât cu cele bisericești sau, mai bine, scoate și de unele și de altele, după nevoile vremii¹⁾. Un fapt recunoscut de toți este, că Amfilohie iubea cultura poporului și spre acest țel își îndreptează totă activitatea sa intelectuală. La Hotin era efor și părinte sprijinitor al școlii ce era acolo. Pentru această școală și pentru altele care începuseră a se înființa prin orașele și târgurile din Moldova, Amfilohie pregătește cărți didactice. Aceste cărți, la început, au fost întrebuițate în manuscris, vreme de un sfert de veac, și numai mai târziu, trei din ele au fost tipărite și întrebuițate în școli, grație sprijinului mitropolitului Iacob Stamate.

Lucrările lui Amfilohie sunt de 3 categorii: 1. *tipărite*; 2. *manuscrite*; 3. *atribute lui*.

1. Lucrări tipărite.

1. «Gramatica /Teologhiceasca/ scoasă în limba moldovenească. /de pe B(o)g(o)slovia lui Platon, Arhiepiscopul de Moscova și de pe alte cărți /bisericești./ Pentru învățătura preoților și a tuturor de obște pravoslavnicilor creștini. /Acum întâi tipărită, în zilele preluminatului, și pre înălțatului, /Domnului nostru, Alexandru/ Ioan Calimah Voevod. /Cu blagoslovenia, și toată cheltuiala/ Preosfinții sale, chiriu chir: Iacov/ Arhiepiscop și Mitropolit Moldaviei întru a preosfinției sale tipografice, în Iași. 1795, Iunie 6. De Gherasim Ierodiacon/ și de Pavel Petrov, tipografi».

Pe dosul copertei este un tablou (icoană) de formă dreptunghiulară, cu două chenare : unul exterior, cu frunze pe loze, frumos dispuse; iar sus, la mijloc, are o mitră arhierască. Înăuntrul acestuia, se află un chenăraș, în

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.” din luna Septembrie a. c.

1. Un studiu asupra limbii în care a scris Amfilohie, vezi : Petre V. Haneș : Scriitorii Basarabeni. București, 1920.

care se cuprinde tabloul propriu zis. La mijlocul tabloului, într'un cerc oval, în formă de engolpion, este *Mântuitorul*, stând și binecuvântând sf. Disc, cu sf. Agneț pe el, și sf. Potir. La cele patru colțuri, începând de sus, se află: La dreapta sf. Iacov, fratele Domnului după trup, poate ca semn de dragoste și recunoștință către patronul mitropolitului Moldovei, Iacov Stamate. La stânga, sf. Vasile cel mare; iar jos, la cele două colțuri: Sf. Ioan Zlataust și sf. Grigorie Bogoslovul. Incepând de sus, printre chipurile de mai sus, scrie: «Eu sunt pânea vieții, care m'am pogorât din cer. Cela ce mănâncă trupul meu și bea sângele meu are viața vecilor și eu îl voi învia pe dânsul în ziua...» Pe 3 file următoare, nenumerotate se află:

Cuvânt înainte

Către cititorii

Pravoslavnice cititorii, toată scriptura cea însuflată de Dumnezeu, a să învăța foarte este de folos, iar mai ales aceasta, care să chiamă trâmbița cea bine răsunătoare a apostolilor, cu care au trâmbițat în toată lumea și au strâns pietri de mare preț, de au zidit *biserica*, căria au zis Mântuitorul, că nici odată ușile ei nu să vor strică.

Pentru aceasta m'am îndemnat, de a scoate această cărticică, pre limba noastră moldovenească, pentru învățătura pravoslavnicii credință. Și m'am rugat preosfinției sale părintelui mitropolitului, de o au dat în tipariu, și *pentru ușurința de a se ține minte*, am arătat în scurt, numai cele dintâi capete de porunci, care învățându-le acestea bine, dintru întâi, și *întărindu-le în inimile lor*, cei ce vor învăța, pre lesne vor înțelege, și alte dovezi, de întărirea acestorași începuturi, când le vor învăța mai pre larg. Și măcar că acestea tot creștinul este dator de ale ști, dar mai vârtos cei ce voesc a să însărcina cu marele dar al preoției, negreșit trebuie să știe, toate acestea dintâi începătoare, capete de porunci, și să le aibă bine în ținerea de minte, una pentru când le vor ceti, ori le vor învăța mai de larg, cu ușurință să le înțeleagă, după cum sau zis mai sus. Al doilea să să slujască de răspuns, celor ce-i întreabă. Al treilea pentru să știe cum să învețe pe altul, pravoslavnică credință.

Impărțitusau cărticica aceasta în trei părți. *Intâi* pentru *cu-noștința de ființa lui Dumnezeu*. *Al doilea* pentru *credința evanghelicească*. Și *al treilea*, pentru *cele zece porunci*, date prin table lui Moisi, că întru toate aceste împărțiri, să cuprinde credința, nădejdea, dragostea.

Din care Domnul Dumnezeu, să stropască în inimile pravoslaviei voastre, picături de darul său spre a voastră învățatură.

Smeritul între Arhlerii, AMFILOHIE HOTINIUL.

Această prefață ocupă două pagini și jumătate nenumerate. Urmează pe alte trei pagini tot nenumerate:

«*Scară de tot ceea ce să cuprinde în cartea aceasta*» și anume: «*Partea întâi: Pentru cunoștința lui Dumnezeu*» are 20 de întrebări. *Partea a doua: «Pentru credința Evanghelistei»* are 26 întrebări, dar unele rămâne a le formula profesorul. *Partea a treia: Pentru credința Legii* are trei întrebări. După aceasta urmează: «*Tâlcuirea în scurt: Pentru Tatăl nostru*». Apoi «*pentru tatăl (?) lui Melchisedec, și pentru preoția lui*» cu care se încheie. Toată lucrarea are 72 pagini, format 4. Se începe apoi *gramatica teologică*, frumos tipărită, *cu litere cirilice negre, cu întrebări și răspunsuri*. Iată, de exemplu:

«*Întrebarea A. De unde trebuie să se înceapă cunoștința lui Dumnezeu?*»

Răspuns: *Dela cunoștința omului a însuși pe sine.*

Întrebarea a treia: «*Dară după ce te cunoști tu că ești?*»

Răsp.: «*De pe multe încredințări, și mai cu încredințare, de pe mijlocirea gândului, fiind că eu gândesc. Deci eu sânt.*»

I. Cine este Mesia?

R. Acela, al cărui cuvânt sau scris în Evanghelie, că vestit îl arată Apostolii, în scriptura această nouă, pe care iau strâns în numărul de: 12. Mesia care acum se chiamă Hs.

I. Dar apostolii aceștia cine sunt?

R. Aceștia sânt, pe carii D(a)v(i)d iau mărturisit zicând: În tot pământul au eșit vestirea lor, și la marginile lumii graiurile lor (p. 16—17).

I. Cum se chiamă această adunare de apostoli?

R. Se chiamă biserică.

În pag. 66—69 se tâlmăcește pe scurt «*Tatăl nostru*», tot cu întrebări și răspunsuri și apoi se încheie cu preoția lui Melchisedec (69—72) ca chip al preoției lui Hristos. La fine se adaugă: «*Diortositor, și purtător de grijă, Tipografeii fiind Kyr Inochente duhovnic, și eclesiarh sfinteii Mitropolii. Diacon Teodor Zețariu. Sfârșit și lui Dumnezeu laudă.*»

Lucrarea aceasta — cum arată chiar titlul ei — nu este o *traducere* pur și simplu a cursului de *theologie al arhiepiscopului Platon* al Moscovei, ci este o *compilație*

după acelaș curs, luat ca bază, și *depe alte cărți*. Cari sunt acele *alte cărți*, nu ne spune. Se știe că teologia lui Platon a fost scrisă în latinește, de oarece și cursurile la Aca-
demiile spirituale din Rusia, pe acele vremi, se făceau în limba latină. Deci de acest curs s'a folosit. Aceasta însă nu însemnează că Amfilohie nu știa rusește, când cunoaștem strânsele legături pe cari le avea cu Kievul, unde probabil că-și făcuse și studiile.

A doua ediție a acestei cărți de teologie a lui Platon a apărut mai în urmă, însă de data acesta în *traducere*, sub următorul titlu: «Drept slăvitoare învățătură [sau] cuprindere [a de Dumnezeu cuvântării christianicești] a lui (Platon) Mitropolitul Moscovei. (Tălmăcită din limba nemțească în cea grecească) de D. Korai iar acum în cea românească (de smeritul) V[eniamin] K[ostaki], M[itropolit M[oldovei]]. Cu toată cheltuiala Prea Cuvioșiei sale Arhimandrit al Râskâi (D. Isaie) spre folosul tinerimei românești. Sau dat la lumină în tipografia S[fintei] Mitrop[olii] a Iașului (1839).

Cartea este tipărită cu litere cirilice, în 4°. Are la început, după copertă: *a)* O adresă a mitropolitului Veniamin către Arhim. Isaia. *b)* Un răspuns al arhim. Isaia către mitropolitul Veniamin și *c)* O adresă a arhimandritului Ghermano, îndreptătorul și Inspectorul tipografiei, către iubitorii de cele sfinte și râvnitorii de luminare Rumâni.

Este tipărită cu litere negre. Are 4 foi nenumerotate și 218 numerotate. Se împarte în trei părți. La sfârșit are două adaosuri: *a)* O lucrare despre Melchisedec, scrisă de Platon mitropolitul și *b)* Răspuns al Înălțimei Sale. Pavel Petrovici, clirononul coroanei rusești, către mitropolitul Platon.

2. «*De obște Geografie | Pe limba moldovenească | scoasă de pe Geografie | lui Busier, după | orânduiala care acum mai pre urmă s'au a- | șizat în academie dela Parisi. | Acum întâi tipărită: În zilele | Pre Luminatului, și Pre Înălțatului | Domnului nostru Alexandru Ioan Calimach V(oe)v(od,). Cu blagoslovenia, și cu toată cheltuia | la Preosfințitului Mitropolit a toată Moldavia. Chirio Chir: Iacov | întru a Preosfințiet sale Tipografie, | în Sfânta Mitropolie, în Iași, | Let 1795 august: 22 | S'au tipărit de Ierodiacon Gherasim: | și de Pavel Fetrou tipografi*».

Pe verso copertei urmează îndată: «Cuvânt»

Către celitoriu,

„Vestea care au eşit pentru această cărţuie, cu numele de Geografie de obşte, nu numai în Franţie, unde dintru întâi au aşăzat orânduiala întru acest feliu, dar şi întru alte locuri, şi ţări, s'au priimit ca un lucru uşor pentru învăţătura geografică. Tălcuindu-o în fiinţă fieşte care ţară pe a sa limbă, care acum şi întru a noastră a să da la lumină n'au lipsit, căci cu adevărat nu era cu putinţă, întru alt chip, a să da o orânduială mai cu uşurinţă, şi mai cu lesnire pentru învăţătura Geografiei, celor ce voesc a şti locurile de fieşte care parte de a pământului. Impărăţii, ţări, cetăţi, munţi şi râuri, care se scriu aice de rând pentru folosinţa tinerilor de ale ţine minte, care înce parte de loc este şi ce nume are. Pe cât s'au putut până acum asă cunoaşte, asupra acestui glob de pământ şi apă. Nu după cum era întru acea mai denainte Geografie, întru care să cuprinde toate numele de ţări, şi locuri, întru nişte varvare viersuri de poetichie, care în loc de a avea tineri agiutoriu, şi folos, ei se însărcina de o greutate, cât de multe ori întâmplându-se la unii de a se desprinde acestea. Ei nu să mai grijea de altă rămăşiţă ce mai rămânea, rămâind ca şi când sar lua o piatră depe o zugrăveală mozaicească, care altă nu ar fi putut să fie, fără decât tot chipul stricat.

Dar mai pe urmă cu purtarea de grije, şi cu ajutoriul de un ales matematic, şi plină de alte învăţături, sau curăţit şi sau îndreptat după chipul cum să vede, depe care închipuire, şi noi îndrăsnind am tălmăcito (istoriceşte), depe limba italienească, pe limba moldovenească, pentru însuşi globul pământului, iar învăţăturile cele pentru sfera cerească sau lăsat, până la vremea când vor îndemna alţii cu mai bună pricepere, de a închipui şi însuşi sfera pe această limbă.

Şi macar că întru toate învăţăturile, întâi să învaţă ce este mai uşor, apoi să suie la cele mai grele, după cum şi întru aceasta, fiind dintru întâi Geografie, apoi cozmografie, fiindcă Geografie arată numai pentru pământ, iar cozmografie pentru toată lumea şi pentru aceasta întâi să se înveţe o parte, apoi toate părţile.

Deci iubite cetitoriu, primeşte această puţină, şi te învaţă, că pre urmă vei şti şi cel mult. Şi te las cu pace, că eu sunt de apururea rugătoriu către Dumnezeu pentru folosul pravoslaviei voastre. Smeritul între Arhieriei *Amfilohie Hotiniul*.

Acest cuvânt ţine trei pagini (nenumerate).

Dela pag. 4 Incepe un capitol: *Pentru izvodirea Geografiei*, care ţine tocmai 5 pagini (tot nenumerate). In capitolul acesta se vorbeşte de „izvodirea“ şi dezvoltarea geografiei, care are diferite numiri: *Topografie* (descrierea locului); *Horografie* (descrierea satelor şi cetăţilor) şi *Geo-*

grafie (descrierea pământului), „care poate să se facă istoricește, filosofește și matematicește“.

Măsurarea pământului, după cât se ține minte, a făcut-o mai întâi Alexandru Milisineanul, ucenicul lui Telete, care a trăit cu șase veacuri mai înainte de Hristos. Acesta măsurând pământul, l-au „închipuit într'un glob meșteșugos“. Puțină vreme după dânsul, „Aristagora dede la Cleomeni o tablă de spijă, întru care avea tipărită încunjurarea pământului cuprins, și tăiet de mări și râuri“.

„De o tablă asemenea să sluji și Socrate, pentru ca să înfrunteze mândria Alțiibiadii, îndemnându-o ca să caute întru aceasta Atinea, și în Atinea a sale bogății, că, nici însemnate nu era. Căci că, și însuși Atinea era însemnată numai cu un punct“. Au mai măsurat pământul Nikon, craiul Egiptului, în trei ani, cercetând toată marginea Africii. Darie au căutat intrarea Indului și toată marea Etiopiei, spre răsărit. Marele Alexandru aduse pe Calistene ca să măsoare trupurile cerești; iar pe Diogene și pe Betonie ca să scrie și să măsoare călătoriile sale“. În cartea lumii (creațiunea) numai de trei continente se vorbește: Europa, Asia și Africa. „Se zice că, această (descriere grafică) carte ar fi a lui Aristotel.“

Mai târziu școala Alexandrină de matematici, astronomie și Geografie, cu ucenicii ei: Konon, Aristillo, Timocrat și Eratostene „de iznoavă au măsurat pământul, după întoarcerea soarelui“. Iuliu Cezar a măsurat toată împărăția sa, în mile, cu osteneala lui Zonodox Theodor, Polielet și Strabon. Supt Claudie, Ptolomeu Alexandreanul înseamnă depărtările în grade și minute, după măsura lui Posedonie.

Descoperind „arapii“ apoi „Pusola Magnetului“ și „Telescoape“ (adecă vederea de departe) și „Micrometro“ și „Orologhion“, Apendolo (adecă cumpăna și măsura ceasornicului) cu care măsoară timpul, dederă un alt înoit ajutoriu la învățătura Geografiei, dar tot încă, necunoscută deplin“.

Iar în anul 1736, pe vremea craiului francezesc Luigi, „după porunca crăeștii sale înălțimi, sau pornit doi Academici, dintru a sa crăiască academie, unul spre Ecclatone și altul spre pol articu, pentru ca să însemneze chipul și mărimea pământului, și după multă osteneală... sau aflat

că pământul nu era sfericu, adecă tocmai rotund, ci puțin lungăreț cuprins între doi poli, și, apoi *au fost de trebuințe, deasă îndrepta toate cărțile geograficești, măcar pentru obiceiul călătoriei depe mare*“. Și iarăși... s'au mai trimis „și alți doi, pentru mai bună încredințare, la acelaș locuri, și aflând asemenea, să nădăjdueste că în scurtă vreme, această învățătură, a fi cu totul de ispravă“.

Urmează *scara* cuprinsului, pe alte trei pagini (nenum.); apoi începe textul paginat, dela 1—190. Paginile dela 190—204 cuprind o „tablă întru care se arată gradele de lungime, și de lățime“ ale celor dintâi cetăți, țări, munți și râuri, încredințate din academie Parijilor cu nume din Geografie veche și nouă“.

Localitățile sunt puse în ordinea alfabetică. Dela 204—211, este un „lexicon de oarecare nume din Geografia veche tâlmăcite cu numele Geografiei nouă“.

Dela 211—216 se arată pentru „oare care erbi și poame, de a căroră poame vin pela noi din țări străine și nu putem ști în ce feliu sunt acele sădiri și din care parte a lumii vin“, ca: Mirda (Mirsina), ceaiul, cuișoare, canforma, cafea, cacao, chiperul, scorțișoara și tămâia. Dela 217—219 se înșiră numerile arabe și cele moldovenești (cu cirilice), până la un milion de milioane. Dela 220—227 se cuprinde: „Insemnare de domnii Moldaviei“, cu data domniei lor dela Dragoș-Vodă 1352, „ce au descălecat țara Moldaviei“ și până la Alexandru Calimach (1795—1799)¹).

Lista aceasta a fost reprodusă și de mitropolitul Iacov Stamate în „Psaltirea“ tipărită la 1802. Paginile 228—230 cuprind un adaos „pentru orașul Iașului, scoasă din Geografie, alcătuită în orașul Târnovii din Ungarie, la anul 1704, de Franțesc Smideg Geograf“. Vorbind „despre Moldova“ arată că, ca și Ardealul, „are îndestulare de vii, pământul gras, hăleștee, munți îmbogățiți cu aur și argint, așijderea și păduri, pomătă multă, de tot feliu de dobitoace și mulțime de miere, cai turcești și românești. Lung'mea de 35 de mile și lățimea de 28“. Mai demult se numea „Dachie ripensască (sau alpestrasască), apoi...

1. În exemplarul Academiei române, cercetat de mine, este adăugat scris frumos cu mână, cu litere cirilice și „Constantin Alexandru Ipsilanti 1799“.

Gotia, iar de Unguri Cumania“. Partea despre mează-noapte pentru apa Moldovei, și muntele Ceahlăului o numia Moldova, iară partea despre amiază zi, o numia Valahia de preste munți, care până la anul 1449, da bir Leșilor, iar acum dă Turcului pe fiește care an: 5800 galbeni italienești, cai. 500 și șoimi 300. Norodul ține legea grecească și este supus patriarhului de Țarigrad.

„Locul cel dintâi în Moldova se numește Iașu, sau Iazu, care este Mitropolis (capitală) a tot Principatul“. Iașu și-a luat numele dela Romani, căci aici Traian ar fi ridicat o curte (palat) pentru consulul roman și pentru străji, „care se numea iazighesc, în care curte se număra 16.000 de odăi“; iar mai târziu 20.000 odăi, dar la 1460 a fost arsă de foc. Aici este scaunul arhiepiscopiei. La 1465 „Ștefan prințipul“ au rezidit curtea sau cetatea de iznoavă, numindu-să „Stefanoveția“. Dar iarăși „din pricina focului sau prăpădit“ și mai târziu „nu sau numărat întru acel loc, mai mult decât 600 de odăi“ (4—6). Al doilea oraș Socava (sau Suceava) nu departe de apa Siretului (sau Sretului) întru care mai cu deadins șade vovodul Moldaviei“.

La sfârșit se dau: „Diortositoriu și purtătoriu de grije Tipografiei fiind Ieromonahul Kir Inochentie duhovnic și eclesiarh Sfintei Mitropolii.

Diacon Teodor și Ioan așazători slovilor“.

Lucrarea aceasta de 230 pagini format 4, ca și cea de teologie, nu este o simplă traducere, ci o imitație, o prelucrare după Buffier. E o adaptare la țara noastră. Incepe cu oarecari noțiuni generale despre împărțirea feții pământului, apoi vorbește despre *Europa*, începând cu „împărăția turcească“, în care intrau și țările române.

Despre Moldova, zice: „Moldova are al său Domn, care să numește vovod, are scaun târgul Eșului și al Sucevei, dar fiind țara închinată Turcilor, dă dajde.

Hotarele Moldovei se încep din vârful munților, despre apus, și despre răsărit (era odată, cu marea neagră) iară acum cu bugeagul“.

Bugeagul «să stăpânește de turc, cu trei cetăți, care să află întrânsa, Smilul, Cetatea Albă și Tighina, care de Turci se numesc Ismail, Akerman și Bender. Această parte de Basarabie, odată era o parte de a Moldovii, după cum arată hrisoavele cele vechi și semnul Bour, care este

în poarta Cetății Albe, unde intră Nistru în marea neagră».

«Asemenea și Ungrovlahia are al său Domn al căruia scaun este în București, și în Ploești, cu dajde la poarta Țarigradului» (p. 12—13).

«Țarigradul, care mai înainte se chema Vizantie, se zice că s'ar fi zidit de Pauzan, craiul Spartanilor, iară mai pe urmă, sau mărit de marele Costantin, căruia iau și dat al său nume de Constantinopoli..... Acest scaun sau ținut de Greci cala 1150 de ani» (p. 14).

Vorbind despre Italia, la pag. 209, zice: Cannea, acumu loculu asupra Osantului în ținutul Barului, unde zicu ca se află moaștele sfântului Nicolae. *Eu am fostu, dară n'amu văzutu fără de cătu o piatră în mormântu și apă ce izvorăște dinu marea fiindu Barulu pe malul mării*».

Partea a II tratează despre *Asia*; a treia despre *Africa*, a patra despre *America* și apoi pentru locurile ce sau descoperit mai pe urmă, orânduiala globului, tabla gradelor etc.

Din titlul cărții, se vede că este «scoasă» după geografia lui Buffier, nu însă după textul francez, ci după cel italianesc¹). Ea este alcătuită, «după rânduiala care mai acum pe urmă sa așezat în Academie dela Parizi». Ce va să zică aceasta? Va să zică, după metoda nouă, adoptată în timpul din urmă la Academia din Paris. Metoda veche, a școalei iezuite din Port-Royal, era ca Geografia să se predea în versuri. Așa o alcătuișe și Amfilohie la început și așa s'a predat ea în școlile românești, în manuscris, aproape un sfert de veac. La 1778, între alte studii, se preda la vestita școală dela mănăstirea Putna a lui Vartolomeu Măzăreanu și *geografia lui Amfilohie*. Aceasta se dovedește dintr'un certificat al unui școlar Bălășescu²). Acum însă, când o dă în tipar, li schimbă metoda și o pune pe metoda nouă, în proză.

Această carte a adus mari servicii învățământului românesc. Andreas Wolf ne spune că a fost tipărită în 1000 de exemplare și răspândită pela școalele din felurite centre ale Moldovei.

† Arhiereul Dr. VENIAMIN POCITAN BĂRLĂDEANU,
Vicarul Sf. Episcopii a Hușilor.

1. Claude Buffier (1661—1737) a fost un călugăr din ordinul tezușilor. Francez de origine, a trăit în Polonia. Lucrările sale de Geografie au făcut epocă pe acele vremi.

2. V. A. Ureche Istoria Școalelor I, București, 1892, p. 41.

MODIFICAREA LEGII DE ORGANIZARE BISERICESCA

Fiind informat, că înaltele autorități bisericesti doresc modificarea legii de organizare a Bisericii ort. rom., din a. 1925, și că, în ședința din 7 Iunie a. c., Consiliul Central Bisericesc a însărcinat și o comisiune, care să studieze această problemă, pentru a propune forurilor competente modificările ce s'ar impune, socot că importanța problemei cere, ca ea să fie discutată pe cale de publicitate. Modificarea Legii de organizare prezintă doar o problemă de însemnătate vitală pentru sfânta noastră Biserică.

În consecință, prin prezentul articol, voiesc să expun părerile mele în această chestiune, cu dorința de a contribui la materialul necesar pentru acest studiu și a da unele sugestii, în interesul înaltei cauze, exprimându-mi speranța că și alți membri ai clerului, respective ai Bisericii, vor continua șirul început în discuția acestei materii.

Legea de organizare din 1925 are la bază principiul democratic, un principiu care, după părerea mea, contrazice spiritului învățaturii Sfintei noastre Biserici, deoarece Biserica noastră este creștinească și eminent aristocratică.

Ea este, înainte de toate, *crisocratică*. Toată puterea, în organizarea Bisericii, emană dela Domnul Hristos: „Nu voi m'ați ales pe Mine, ci Eu v'am ales pe voi și v'am rânduit să mergeți și să aduceți roadă“ (Ioan 15, 16) și „Precum M'a trimis pe Mine Tatăl, și Eu vă trimit pe voi“ (Ioan 20, 21), zice Mântuitorul către sfinții apostoli. Deoarece episcopii sunt urmașii legitimi ai sfinților apostoli, toată puterea de a conduce Biserica se concentrează în episcopat. „Luați seama la voi înșivă și la toată turma peste care Duhul Sfânt v'a pus episcopi, ca să pășteți Biserica Domnului“ (F. A. 20, 28). În consecință, toate organele trebuie să emane dela episcop, în organizație bisericască și nu dela poporul credincios care formează „Biserica ascultătoare“.

Precum însă între creștinii mireni există elemente capabile de a apăra și promova interesele Bisericii, Episcopatul mai ales în timpurile noastre de lăncezeală religioasă, are dreptul să ceară credincioșilor concursul lor în această direcție și să admită ca ei să-și dea avizul în unele chestiuni bisericesti. Nicidecum însă nu corespunde principiului crisocratic ca turma credincioasă, Biserica ascultătoare, să participe la conducerea Bisericii, să judece activitatea ierarhică, adică a Bisericii învățătoare, sau să aleagă chiar pe episcopi cari, în acest caz, se prezintă ca emanație a Bisericii ascultătoare, deci în contrazicere cu cuvântul Domnului. „Nu voi pe Mine M'ați ales, ci Eu pe voi.....“.

Domnul Hristos alege și sfințește pe lucrătorii săi prin

episcopat, iar aceștia sunt responsabili pentru lucrările lor numai episcopatului (I Cor. 4, 3; I Tim. 5, 19).

Dar corporațiunile eclesiastice alese în baza sistemului democratic, se prezintă ca emanație a maselor credincioșilor și se cred competente de a critica activitatea ierahiei și a da chiar îndrumări pastorale.

Organizarea Bisericii este și eminent *aristocratică* (ἀριστοκρατία = cel mai bun) în sensul cel mai ideal al cuvântului. Numai creștinii cei buni, care se conformează prescripțiilor evanghelice, merită toată considerația în sânul Bisericii. De aceea în Biserica cea veche a existat o disciplină severă, care elimina pe cei răi și prescria măsuri corective pentru cei ce se pocăiau. În mâna episcopatului, respectiv a ierahiei, stătea mânăuirea acestei discipline.

Principiul democratic introdus în Legea de organizare inversează chestiunea. El pune „Biserica învățătoare“ în dependență de cea ascultătoare și admite maselor creștinilor majori (adunarea parohială ca unitate de bază în organizarea Bisericii) o largă competență în administrarea Bisericii.

Deși statul precizează ca acești creștini majori să fie „nepătați și cari își îndeplinesc datoriile lor morale și materiale față de Biserică și așezămintele ei“, (art. 37), admitând prin această stipulație principiul aristocratic, totuși nu se arată în Statut nicăieri modalitățile pentru a se face această cernere a adunării parohiale.

Legea de organizare având la bază principiul democratic și deoarece ea nu arată modalitatea pentru mânăuirea disciplinei bisericești, felurite elemente stăruiesc să fie alese în corporațiunile eclesiastice. Experiența arată că chiar elemente certate cu morala și cari în viața lor n'au purtat grija Bisericii și n'au arătat interes pentru probleme religioase, au știut, prin măsuri demagogice, să-și asigure alegerea în aceste corporațiuni, spre a dăuna Bisericii.

Sistemul democratic a introdus în Biserică luptele de partid și ne putem aștepta să vedem aleși, în corporațiunile eclesiastice partizani ai comunismului, francmasonilor și altor curente adverse Bisericii¹).

Ni s'ar putea obiecta că statutul Șagunean, care a servit drept model la alcătuirea Legii de organizație și care are la bază același principiu democratic, a fost în vigoare în Ardeal timp de mai multe decenii.

Această obiecțiune însă nu se poate formula în împrejurările actuale. Biserica Ardealului a avut, în timpul dominației maghiare, și o menire politică națională. În jurul ei, s'au strâns forțele luptătoare românești și, dacă Mitropolitul Șaguna a dat Bisericii ardeleni o organizație democratică, el

1. Apoi nu l-am văzut pe d. Argetoianu, care e francmason și care arăta preoșilor toată dușmănia! — Nota Arhim. Scriban.

a avut în vedere să apere, prin Biserica strămoșească, patrimoniul cultural și instituțiunile naționale față de stăpânirea străină. Fericitul Șaguna, prin statutul său, a creat, din organele Bisericii strămoșești, organe legale ale națiunii române. Astăzi însă organele noastre bisericești nu mai pot avea această menire. Ele urmează să capete caracterul de instituțiuni pur bisericești și, în consecință, să fie organizați potrivit învățaturii Bisericii noastre.

Pe lângă faptul că actuala organizare bisericească contrazice spiritului și caracterului canonic al Bisericii ortodoxe ea este prea greoaie și prea costisitoare, și din punctul de vedere al administrației, ceea ce de-altcum se observă la orice organizație democratică, organizație care nu se poate aplica Bisericii.

Actuala organizație este greoaie prin instituirea feluritelor consilii, alcătuite din reprezentanții aleși ai credincioșilor cari au o competență prea largă. În consecință, adeseori, pentru hotărâri, urgente este nevoie de timp îndelungat, până ce consiliile se pot întruni. Consiliile fiind alcătuite și de credincioși mireni aleși, în cele mai multe cazuri, nici nu pot avea competența de a judeca felurite probleme, în spiritul Bisericii noastre.

Pe de altă parte, această organizație este și costisitoare. Asupra acestei chestiuni nu este nevoie a se insista. Diurnele deputaților și a consilierilor eparhiali, cum și spesele de călătorie încarcă îndeajuns bugetele eparhiilor.

În conformitate cu principiul cristocratic și aristocratic propunem următoarele modificări pentru Legea de organizare.

A. Organele eclesiastice.

În principiu, suntem de părere ca organele și corporațiunile bisericești să rămână aceleași care sunt prevăzute în Legea de organizare din 1925, urmând să se modifice numai modul de alcătuire și atribuțiunile.

1. Unitatea de bază --- *Adunarea parohială* --- să se alcătuiască din credincioșii unei parohii, cari au împlinit vârsta de 40 de ani, s'au dovedit devotați Bisericii, își îndeplinesc cu conștiință datorințele de creștini și duc o viață ireproșabilă și cari n'au suferit nicio condamnare bisericească, pentru că astfel să se înlăture elementele tinere, turburătoare, și pentru ca adunarea să capete aspectul și caracterul de adunare serioasă, demnă și adevărat creștină, aristocratică.

Adunarea parohială să n'aibă alte atribuțiuni decât ale gerea consiliului parohial și a epitropiei bisericești. Celelalte atribuțiuni, prevăzute în Statutul organizării (Art. 38), îngreuiază administrarea unei parohii, iară adunarea nici n'are competența necesară pentru rezolvarea lor. Nici în organizarea cea mai democratică nu se acordă totalității cetățenilor ce-

munei politice atribuțiuni de acest fel, (de e. aprobarea bugetului).

2. *Consiliul parohial* să se alcătuiască din membrii adunării parohiale aleși de aceasta prin aclamațiune sau cu majoritate a voturilor. Atribuțiunile consiliului parohial vor fi cele prevăzute în Art. 38 al Statutului actual pentru Adunarea parohială, afară de cele sub literele *b*) și *g*), cari rămân rezervate Adunării parohiale.

3. *Epitropii* parohiali să fie aleși două treimi de către Adunarea parohială din sânul ei prin aclamațiune sau majoritatea voturilor și completați din o treime, numiți de protopopul județului la propunerea parohului.

Nu poate fi nici ales, nici numit epitrop bisericesc un creștin care n'a cercetat regulat Catihezația (Școala duminicală).

4. *Adunarea Eparhială* să se alcătuiască din jumătate clerici și jumătate mireni, membri ai unei Adunări parohiale ca prin această proporție, Adunarea Eparhială pe de o parte să capete caracterul de organ bisericesc, iar pe de altă parte, ea să fie alcătuită de un număr de preoți cari cunosc mai bine chestiunile bisericești.

Alegerea deputaților clerici se va face precum prevede Legea, respective Statutul actual, alegerea deputaților mireni, însă să se facă de către membrii consiliilor parohiale și epitropiilor bisericești, ca astfel să se înlătore campaniile electorale în masele creștinilor și pentru a avea o garanție mai bună pentru o alegere fericită.

Candidații vor anunța candidaturile până în termenul fixat de Chiriarh, iar Chiriarhul are dreptul a refuza fără motivare pe candidații cari după părerea lui nu au aptitudinea cuvenită. Asemenea va putea Chiriarhul elimina din Adunarea Eparhială deputați cari vor reprezenta alte idei și interese decât cele religioase și bisericești.

Atribuțiunile Adunării Eparhiale rămân aceleași cari sunt prevăzute în actualul Statut, afară de alegerea Consiliului eparhial, și adăugându-se dreptul de a propune câte trei candidați pentru posturile vacante în consiliul eparhial, alcătuit precum se arată mai jos.

5. *Consiliul Eparhial* va avea atribuțiunile prevăzute în actualul Statut. În consecință întreaga administrare a Bisericii unei Eparhii atât în ce privește patrimoniul cât și viața spirituală, cade în sfera atribuțiunilor consiliului eparhial.

Astfel actuala organizație a consiliului eparhial nu poate să corespundă menirii lui. Căci mai întâi, organele fiind alese sunt în contradicție cu principiul cristocratic arătat mai sus, iar în al doilea rând, această organizație este greoaie și costisitoare, deoarece pentru toate chestiunile trebuiesc convocați consilierii eparhiali cari în cele mai multe cazuri nu locuiesc în reședința Eparhiei. Mai departe, diferite chestiuni bisericești fiind repartizate între cele trei secții, nu poate să existe o ar-

monizare și o unitate de acțiune. În fine o mare parte a consilierilor eparhiali nefiind specialiști, în multe cazuri importante n'au posibilitatea să se pronunțe în conformitate cu interesele superioare ale Bisericii.

Având în vedere considerațiunile arătate, credem să fie alcătuit Consiliul Eparhial din: 1) vicarul eparhiei; 2) trei consilieri Eparhiali, între cari se vor distribui diferite chestiuni de administrație a Bisericii și care vor avea atribuțiunile consilierilor referenți din actuala lege de organizație respective Statut; 3) Revizorul ecleziastic, care va inspecta în numele Chiriarhului învățământul religios din școlile secundare, speciale, profesionale, etc., precum și pe protopopi (aceștia având să inspecteze învățământul religios la școlile primare, precum și Oficiile parohiale). Revizorul ecleziastic va fi și organul de acuzare în procesele disciplinare contra unui cleric al Eparhiei; 4) Misionarul Eparhiei, care va da îndrumări pastorale și misionare preoților Eparhiei, va supraveghia mișcarea și combaterea sectarismului și a curentelor ostile Bisericii și va informa despre aceasta consiliul eparhial.

Pentru fiecare loc vacant în Consiliul eparhial, Adunarea Eparhială va propune trei candidați, iar numirea se va face de către Chiriarh. Consilierii eparhiali vor fi preoți și vor deveni definitivi și inamovibili după un an de funcțiune. Ei sunt membri de drept ai Adunării Eparhiale. Toți membrii Consiliului Eparhial vor fi egali în rang și salar excepționând vicarul Eparhiei care, dacă este arhieru, va avea prerogativele rangului episcopal.

Consiliul Eparhial va avea atribuțiunile prevăzute în actualul Statut și se va întruni după convocarea Chiriarhului, respective a vicarului, și cel puțin odată pe săptămână.

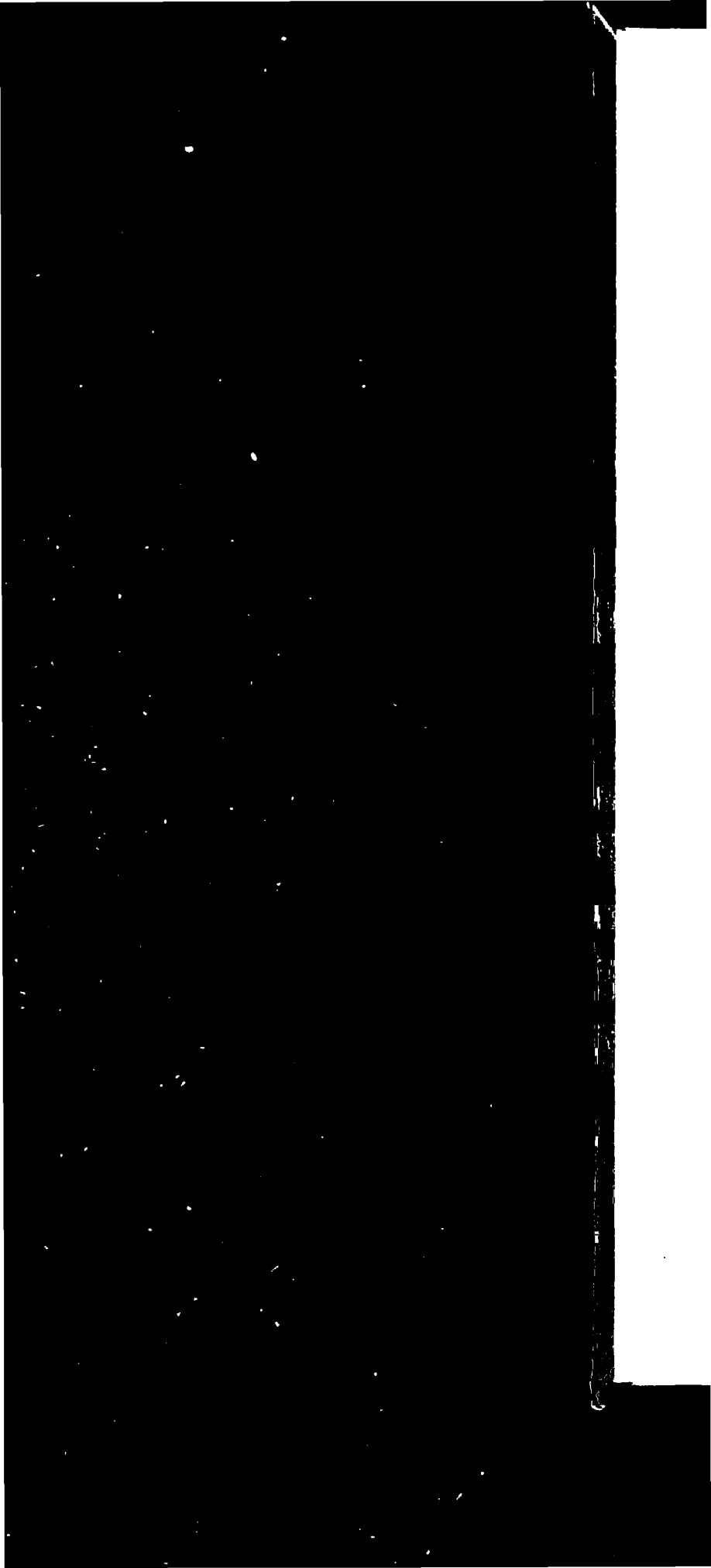
6. *Congresul Bisericesc*, având ca atribuțiune și stabilirea de norme obligatorii pentru întreaga Biserică ort. rom., credem, în baza principiilor arătate mai sus, că este necesar ca să fie alcătuit ca și Adunarea Eparhială --- în afară de membrii Sf. Sinod --- din jumătate membri clerici și jumătate membri mireni, așa că majoritatea membrilor săi să fie alcătuită de clerici.

În al doilea rând, atribuțiunea congresului de a alege pe episcopi este în absolută contradicție cu spiritul învățaturii Bisericii noastre, precum am arătat mai sus. În consecință, credem, ca congresul să aibă competența numai de a desemna trei candidați la un scaun vacant, urmând ca alegerea Episcopului să se facă de către Sf. Sinod dintre candidații propuși.

7. În fine și *Consiliul Central Bisericesc* ar trebui să se alcătuiască numai din clerici designați de chiriarhii lor.

B. *Disciplina.*

În Biserică, disciplina comportă două părți. Mai întâi legea de organizare bisericească împreună cu regulamentul dis-

ciplinar trebuie să prevadă în mod detaliat organele însărcinate cu disciplinarea clericilor și slujitorilor eclesiastici, pedepsele disciplinare cum și procedura disciplinară, dar în al doilea rând ar mai trebui să prevadă organe disciplinare, pedepse și o procedură disciplinară pentru disciplinarea celorlalți membri ai Bisericii. Căci ordinea în Biserică se va putea menține numai atunci, dacă va exista disciplină atât în rândurile clericilor cât și în rândurile păstorilor.

În ce privește disciplina preoților și a personalului bisericesc, credem că pricinile disciplinare să se judece în cadrele Eparhiei căreia îi aparține inculpatul, și anume în prima instanță de către un *consiliu disciplinar*, compus din doi clerici, (unul numit de Consiliul Eparhial, iar al doilea ales de preoții Eparhiei și ambii aprobați de Chiriarh), care consiliu în caz de divergență de păreri se completează prin un cleric numit direct de Chiriarh, iar în a doua instanță (de apel) de *Consistoriul spiritual eparhial*. Ca instanță de recurs, cât și pentru asigurarea uniformității de jurisprudență, să funcționeze pe lângă Sf. Sinod un *Consistoriu spiritual Central*. Consistoriul spiritual Mitropolitan să se desființeze.

Acestor instanțe de justiție eclesiastică să fie supuși și membrii mireni ai Consiliilor parohiale și epitropii bisericești, fiind și ei slujbași ai Bisericii, deși onorifici.

În ce privește *disciplinarea păstorilor*, a membrilor Bisericii ascultătoare, actuala Lege de organizare bisericească, nu dispune nimic. Această problemă este însă capitală, atât din punctul de vedere al păstoriei cât și din punctul de vedere al ordinii bisericești. Mai ales în actuala organizare bisericească, participând și mireni în mod activ la administrarea vieții bisericești, dacă voim să realizăm principiul aristocratic în această organizare, se impune numai decât disciplinarea și trierea elementelor rele. De aceea este nevoie de organizat *forul de judecată contra mirenilor* cari s'ar abate dela regulile Sfintei noastre Biserici, cari nu și-ar îndeplini îndatoririle față de Biserică și așezămintele ei, sau cari ar participa la organizațiuni sau acțiuni ostile Bisericii, sau ar avea atitudini dușmănoase Bisericii noastre, precum și de a se stabili o *procedură disciplinară și sancțiunile* în consecință. Dintre aceste, unele să aibă drept urmare pentru cel pedepsit, imposibilitatea ca el să poată face parte din o corporațiune eclesiastică.

C. *Învățământul religios.*

În ce privește învățământul religios, Legea de organizare este foarte laconică și nu soluționează această problemă în conformitate cu natura și importanța ei. Art. 33 al Legii prevede simplu că învățământul religios este obligator și se va preda sub controlul Bisericii și al Ministerului Instrucțiunii, potrivit legilor, iar Art. 3, lit. i al Statutului, dispune că Sf.

Sinod „va indica mijloacele de educație sub raport moral și religios ai elevilor ortodoksi“.

Ce privește controlul Bisericii despre care vorbește Art. 33 al legii, autoritățile școlare stau pe punctul de vedere, că acest control nu poate fi altul decât numai din punct de vedere dogmatic.

Pentru cel ce cunoaște problema învățământului religios, aceste dispozițiuni trebuie să apară absolut insuficiente, deoarece *învățământul religios face parte din magisterul Bisericii*. Scopul principal al acestui învățământ nu este a preda elevilor numai cunoștințele religioase, ci mai mult de a le face educație moral-creștină în spiritul Bisericii ortodoxe. Catehetul, oricare ar fi persoana lui, stă în fața elevilor în numele Bisericii. Legea de organizare trebuie deci să prevadă următoarele principii: 1) Programă analitică să fie stabilită de Sf. Sinod, care va aproba și cărțile didactice; 2) Învățământul religios să fie predat la oricare categorie de școli de către clerici, cari vor fi numiți de organele școlare cu agrementul Chiriarhului Eparhiei pe a cărei teritoriu se află școala. În caz de necesitate poate preda în mod provizor acest învățământ și un catehet mirean (profesor sau institutor), însă numai cu agrementul Chiriarhului, care va putea fi oricând retras.

Capacitatea pentru predarea învățământului religios la școlile secundare se va da în fața unei comisiuni numite de Chiriarh. 3) Învățământul religios dela toate categoriile de școli va trebui să stea sub controlul Chiriarhului care, fie personal, fie prin organele sale (revizor eclesiastic, protopop), va avea dreptul să inspecteze acest învățământ nu numai din punct de vedere dogmatic, după cum prevăd dispozițiunile autorităților școlare, ci și din punct de vedere al disciplinei și metodei. Chiriarhul va denunța lipsurile constatate organelor școlare, eventual va detrage agrementul.

Aceste sunt principiile pe care le credem absolut necesare pentru ca învățământul religios al Bisericii dominante să fie în fine organizat și să se bucure de garanțiile unei legi. Cu durere trebuie să constatăm că de prezent drepturile bisericii catolice în ce privește predarea învățământului religios au fost recunoscute în măsură largă prin Concordat și ea are privilegiu în Statul Român față de Biserica ortodoxă, care face parte integrantă din tezaurul istoric al neamului nostru.

D. *Învățământul teologic.*

Și învățământul teologic a fost nesocotit de legiuitorul nostru. Găsim numai dispozițiunile din Art. 3, lit. *i* și *g* al Statutului, cari se ocupă cu acest învățământ. Principiile stabilite în acest articol sunt insuficiente și nu sunt conforme cu importanța și caracterul acestui învățământ.

De aceea propunem: 1) Sf. Sinod să aibă căderea de a a-

proba nu numai programa analitică a învățământului religios din școlile teologice, așa precum prevede actuala lege, ci programa analitică a tuturor obiectelor de predare dela aceste școli, pentru ca aceste materii să fie orientate și predate din punctul de vedere al ansamblului pregătirii teologice. 2) Numirea tuturor profesorilor dela școlile teologice să se facă numai cu agrementul Chiriarhului care îl va putea motivat re-trage. 3) Intregul învățământ din școlile teologice să fie sub supravegherea Chiriarhului în a cărui Eparhie se află școala. 4) Mai departe propunem pentru o mai mare ingerență a Bisericii asupra facultăților teologice ca pe lângă dispozițiunile prevăzute în art. 3, lit. j, Sf. Sinod să aibă dreptul de a-și re-trage motivat agrementul dat numirii unui profesor și, ca fiind autoritatea cea mai indicată de a fixa materiile de care viitorii preoți vor avea nevoie, să aibă dreptul de a cere crearea, des-ființarea sau modificarea catedrelor dela facultate, iar fără avizul Sf. Sinod, să nu se facă nicio modificare în această direcție. Profesorii agregați și titulari să fie clerici hirotoniți.

Arhipresviter Dr. ORESTE TARANGUL
Insp. Misionar și Cons. Eparhial,
al Mitropoliei Bucovinei.

PRAGMATISMUL DOGMELOR

Până acum 20 de ani, teologii nu se gândeau a discuta despre sensul dogmei. Concepțiunea intelectualistă, adică aceia care recunoștea dogmelor un sens teoretic, pozitiv și obiectiv, era primită aproape de toată lumea teologică. Însă astăzi în ochii Moderniștilor¹⁾, orice adevăr fiind relativ, dogma evoluiază și se transformă fără încetare, --- inteligența omenească neputând lucra decât numai cu concepțiunile ce se ocupă de finit. Ideile noastre nefiind, față de absolut decât numai niște reprezentățiuni inadecuate, decât numai niște imagini și simboale, dogmele nu pot fi decât tot acelaș lucru. Acestei teorii a Simbolismului, Moderniștii adaogă și pe cea a Pragmatismului despre care vreau să dau câteva noțiuni în cele ce urmează, arătând în acelaș timp și care-i adevăratul sens al dogmelor.

I. Pragmatismul dogmelor a fost expus și apărut pentru întâia oară în revista „La Quinzaine“ din 15 Aprilie 1905, de către filosoful francez d. Le Roy. Articolul, pe care-l publică în acest

---

1) Modernismul este reacțiunea produsă în sânul bisericii Romano-catolice, cu scopul de a o reforma din punct de vedere speculativ și practic. Șeful acestui curent în Franța este A. Loisy, în Anglia G. Tyrrell și Miss Petre. Modernismul a fost combătut de biserica Rom.cat., prin enciclica „Pascendi“ și Lamentabili“ din 1907.

scop este intitulat în felul următor: Qu'est ce qu'un dogme? (Ce-i o dogmă?). Seria articolelor continuă, --- dar în toate se observă că punctul de plecare este un principiu filozofic: acela că rațiunea nu poate accepta, nu poate înțelege conținutul dogmelor. Din această cauză, el respinge interpretarea intelectualistă a dogmelor, pentru a-i substitui cu totul numai interpretarea pragmatică.

Iată în câteva cuvinte Pragmatismul dogmelor conceput de către d. Le Roy: „O dogmă are un sens practic, anunțând o prescripțiune de ordin cu totul practic. În acest pragmatism al ei, consistă principala sa valoare, --- întreaga sa însemnătate pozitivă“. --- (Dogme et Critique, p. 25, Paris 1907).

Astfel când Biserica ne spune: *Dumnezeu este personal, trebuie să înțelegem: că trebuie să ne comportăm în relațiile noastre cu Dumnezeu tot așa după cum ne comportăm în relațiile noastre cu o persoană omenească.* (pag. 25).

Tot deasemenea, dogma propusă de Biserică că: „*Iisus a înviat*“, vrea să zică: de a fi în raport cu Dânsul, cum noi am fi fost înaintea morței Sale, --- cum noi suntem față de un contemporan“. (pag. 25-26).

Dogma *prezenței reale a Mântuitorului în Euharistie, vrea să zică, că noi trebuie să avem față de elementele consacrate o atitudine identică aceleia pe care am avea-o în fața Domnului Iisus Hristos, devenit văzut* pe masa altarului sau în mijlocul poporenilor, (pag. 26 și pag. 258).

„*Dumnezeu este Tatăl nostru*“ înseamnă că noi trebuie să ne purtăm ca fii față de Dânsul, (pag. 71) și „ca atare a ne trata ca frați“.

Alt exemplu: *În virtutea celor două naturi ale Sale, Iisus Hristos este deodată și Dumnezeu și om, --- și că aceste două naturi sunt legate între ele prin unitatea persoanei, --- așa ne învață dogma ortodoxă.*

Iată acum și explicațiunea pragmatistă: Față de Iisus Hristos, în gândurile voastre, în cuvintele și în acțiunile voastre, să aveți atitudinea filozofică și morală pe care ați avea-o față de un om și față de Dumnezeu. Această atitudine să fie în toate împrejurările una, adică să nu se recunoască în conduita voastră două grupuri de acțiuni, unele adresându-se lui Dumnezeu, celelalte adresându-se omului, — ci toate acțiunile ființei noastre trebuie să fie trăite, ca și cum s'ar adresa Fiului unic a lui Dumnezeu.

Sau dogma: „*Sufletul este nemuritor*“ înseamnă, că atât cât suntem oameni pe pământ să ne purtăm așa fel, ca unii a căror destin nu se sfârșește aici pe pământ odată cu corpul, ci că va veni o zi când vom fi recompensați sau pedepsiți“, (pag. 84).

Să ne oprim aci.. Aceste câteva exemple, scoase din „Dogme et Critique“ a lui Le Roy, ne dau o idee suficientă despre Pragmatismul religios, care se vede cât e de echivoc și de fals. Acestui pragmatism dogmatic excesiv, Biserica îi o-

pune adevăratul sens al dogmelor: intelectualismul, cu consecințele sale practice, ceea ce ne rămâne a demonstra acum.

II. Adevăratul sens al dogmei. a) *Valoarea ei speculativă.*

Dogma este un adevăr de credință, o doctrină. Aceasta înseamnă că dogma, fie că ea exprimă propozițiuni pur speculative ca: Trinitatea, sau în raport direct cu istoria ca: Incarnățiunea, nu are numai o valoare diriguitoare sau pragmatică și cu atât mai puțin e un simbol fără asemănare necesară cu obiectul divin simbolizat, ci ea posedă o valoare obiectivă și absolută independentă de acțiunea religioasă pe care o provoacă, --- dându-ne asupra Divinității idei pozitive și adevărate, deși încă inadecuate. Termenii tehnici pe care ea îi întrebuințează, nu impun credinței nici un particularism filosofic, --- ci ei trebuie interpretați, urmând sensul curent.

Data inteligenței omenesti, fie pentru a o ajuta în slăbiciunea ei, --- întru cunoașterea adevărilor care-i sunt accesibile, fie pentru a o înlocui în neputința ei, --- întru cunoașterea lucrurilor supranaturale, dogma este un adevăr garantat de Dumnezeu.

Că Biserica astfel a conceput sensul dogmei, e faptul că nimeni înaintea lui Le Roy nu s'a îndoit. Toate cărțile sfinte și toți părinții Bisericii, simboalele conciliilor ecumenice, --- arată că dogma este „mai întâi de toate“, o enunțare intelectuală. Acest „mai întâi de toate“, vrea să zică că dogma este mai întâi norma gândirei, a adevărului, „norma credinței“, cum îi zic Romano-catolicii.

În acest scop, noi vom apela la izvoarele clasice de argumentare, Sfânta Scriptură, Tradițiunea și rațiunea.

Noul Testament ne arată pe Creștin ca unul ce trebuie să știe adevărul (Ioan III 21), iar credința Creștină o arată ca un asentiment față de învățământul Domnului Iisus Hristos, reprodus de către Apostoli și succesorii lor. Noțiunea credinței e aceea de supunere sau de ascultare intelectuală.

Apostolul Pavel spune, că această credință trebuie să fie o convingere sau o fermă adeziune a inteligenței față de adevărurile cari ne sunt cunoscute prin revelațiunea divină.

Printr'o întreagă adeziune față de învățătura lui Hristos, noi suntem conduși la viața cea veșnică. (Ebrei XI 1).

Acelaș concept al credinței îl găsim în epistola Apostolului Pavel către Romani, unde credința lui Avraam este o fermă adeziune față de cuvântul lui Dumnezeu. Această adeziune, apostolul o cere dela cetitorii săi s'o aibă întotdeauna și în toate împrejurările vieții lor.

Fără a mai enumera alte locuri, --- deducem din cele de mai sus că prin dogmă înțelegem adevărurile revelate de Dumnezeu, sau cu alți termeni: învățământul dat de către Dumnezeu omenirii.

Tradițiunea.

Toți părinții bisericești din veacul I până în veacul al IV-lea, insistă asupra obligațiunei de a crede totalmente doc-

trina încredințată de către Iisus Hristos apostolilor Săi și propoveduită de ei în numele Său... Dacă dogma ar fi avut numai un sens practic, o normă comandând numai acțiunea... sfinții Părinți n'ar fi insistat cu atâta ardoare asupra sensului intelectualist al dogmei, --- și la rigoare ei ar fi putut avea și alte principii de viață cari s'ar fi găsit în scrierile filozofilor păgâni. Un Irineu, un Tertulian, un Origen ne sunt martorii cei mai autorizați.

Din secolul al IV-lea până la al VI-lea se constată aceeaș trăsătură în numeroasele definiții pozitive date de către Biserică contra diferitelor erezii, --- în cari autoritatea bisericească dădea un învățământ pozitiv, ca în expresiunile $\acute{\omicron}\mu\omicron\upsilon\sigma\iota\omicron\varsigma$ = omousios sau $\theta\epsilon\omicron\tau\acute{\omicron}\ \omicron\varsigma$ = Teotokis, pentru care se cere, din partea credincioșilor, o adeziune intelectuală și practică deodată, pentru pietatea creștină.

Fericitul Augustin insistă asupra obligațiunii de a crede, relativ la misterul Trinității și Incarnațiunii. Desigur că o astfel de cerință n'ar fi avut nicio rațiune de a fi, --- mai ales față de inteligențele mai puțin dotate, dacă o oarecare credință pozitivă față de conținutul dogmei, n'ar fi necesară tuturor.

Epoca dela secolul al VI-lea până în ziua de azi, se caracterizează printr'o ardoare și mai mare a obligațiunii față de dogmele creștine, --- căci Biserica îndepărtează, mai mult ca oricând, din sânul ei pe cei ce nu aderă totalmente la adevărurile pe cari ea le propune ca învățate de Domnul nostru Iisus Hristos. Gândirea tuturor părinților Bisericii, este ca noi să aderăm cu mintea noastră la adevărurile descoperite, din cauza lui Dumnezeu revelatorul, care nu greșește și nici nu poate să greșească.

Din această privire generală asupra Tradiției, se constată că dogma avea și are „înainte de toate” o valoare de adevăr obiectiv cu o adeziune intelectualistă din partea omului.

Probe raționale.

Însăși rațiunea ne vine în ajutor pentru a susține valoarea intelectuală a dogmei.

Afinitățile sufletului omenesc pe de o parte și cele ale lui Dumnezeu pe de altă parte, fac ca un pod să se ridice între subiectul ce nu cunoaște și Ființa transcendentă. Opiniunea că experiențele noastre intelectuale n'au nimic comun cu realitatea divină a fost respinsă cu totul încă de multă vreme.

Cât despre cealaltă părere, care susține că revelațiunea ni se prezintă în afară de experiențele noastre, --- noi continuăm a afirma că revelațiunea ne-a fost dată, în cadrul experiențelor obișnuite. „Cuvântul s'a făcut ca unul dintre noi, a vorbit ca și noi, ridicând fără încetare gândirea dincolo de natura omenească, însă purtând totdeauna analogia lucrurilor pământești” zice autorul articolului „Dogme” din D. A., col 1.136.

Apoi dacă considerăm scopul suprem al vieții, noi suntem conduși la acelaș rezultat. Se știe că viziunea beatifică a Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh formează scopul nostru și, din

cauza aceasta, este foarte logic, ca noi să știm de mai nainte ceva despre existența și natura acestui mare mister.

Dumnezeu având în vedere toate aceste lucruri, ni s'a descoperit în marea sa bunătate, ne-a inițiat de pe acum la viața cerească. Și din cauza existenței acestor fel de realități noi trebuie să credem în ele, --- și să avem în practică o atitudine respectuoasă. Morala interzice atitudinile pe cari realitatea lucrurilor nu le justifică. Conduita față de Iisus ca și cum El ar fi Dumnezeu-Tatăl, este o blasfemie, dacă El nu este astfel în realitate. Dacă Euharistia nu este Iisus, a o adora este o idolatrie.

Acea teorie care ne învață de a lucra, a acționa „cași cum“ ... este condamnabilă, dacă realitatea nu există.

Odată ce adevărul există, odată ce suntem pe deplin convinși de existența lui, ni l'am și însușit, atunci *practica, atitudinea* noastră față de el vine dela sine. Sub această dublă latură se prezintă dogmele noastre, --- una intelectualistă, despre care am vorbit, și una practică despre care vreau să vorbesc acum:

b) *Valoarea practică a dogmei.*

Dogma înțeleasă numai în sensul ei intelectualist, nu va fi decât un fel de uniformă intelectuală, în dosul căreia s'ar ascunde mai mult o unitate a gândirii, respective o unitate a Bisericii. Prin aceasta s'ar putea obține o ordine frumoasă printre credincioși, --- însă ea va fi o monotonie supărăcioasă. A voi să ții toată spontaneitatea, toată bogăția, toată varietatea vieții religioase individuale în cercul strâmt al unui corp de doctrină, --- desemnându-i ca margini peste cari nu se poate trece, perimetrul sacru al formulelor dogmatice, --- nu înseamnă oare a înăduși o astfel de viață, sau cel puțin de a-i răpi liberul său arbitru? Inima care joacă un rol capital în viața religioasă, are nevoie de alte lucruri decât de faimoasele entități abstracte și obiective.

Istoria ne arată că dogma, cu tot aspectul ei obiectiv și intelectual, nu scapă de libera dezvoltare a vieții creștine.

Pentru a justifica dinamismul dogmei --- pe lângă intelectualismul ce l'am văzut, --- n'avem decât să ne aducem aminte de conciliul de Trident, care după expunerea doctrinei Sfintei Euharistii, ordonă și cultul ce trebuie dat acestui august sacrament, cât și reverența față de el. Apoi epistolele Sf. Apostol Pavel sunt împărțite în două părți: prima parte dogmatică, a doua practică. Iar rațiunea ne poate oferi argumentul că: Obiectul inteligenței este *Ființă*, adică realitatea și nu ideea; o realitate despoiată de spațiu și de timp.

Voința are ca obiect deasemenea realul, cu toate condițiunile existenței sale, --- deci realul singular și pur.

Dogmele nu fac nicio excepție dela această lege. Ele sunt pentru inteligență realități, pentru voință aceleași realități, însă dinamice. Pentru ca adevărul să poată produce rezultate eficace, nu este nevoie sau el nu este obligat de a sacrifica caracterul său obiectiv și conceptual.

Așa dar, intelectualismul și dinamismul se armonizează perfect în sânul dogmelor.

III. Dacă noi punem față în față acele două concepțiuni, constatăm imediat cât de ilogic este Pragmatismul absolut.

El se bazează pe sentiment în loc să se bazeze pe rațiune. El neagă valoarea obiectivă a dogmelor, contra celei mai pure logice. Pentru ce le mai acceptă atunci? Răspunsul: fiindcă sunt utile. Și tocmai această bogăție morală ar ajunge ca să demonstrăm că dogmele se sprijină pe o cunoștință sigură a realității divine.

„Cum ar putea omul să ia o atitudine practică oricare ar fi ea, dacă el n'ar avea convingerea, --- în mod prealabil --- că ceva îi motivează realitatea? --- se întreabă autorul articolului „Dogme“ din dicționarul de cunoștințe religioase, (T. II, col. 909). „Și dacă s'ar întâmpla --- lucru ce-i imposibil --- ca el să intre un moment în această cale paradoxală --- continuă acelaș articol --- cum ar putea atunci omul ca să mai persevereze într'însa?”

Vieța religioasă nu-i posibilă decât pe baza adevărului. Dogma împlântă rădăcinile sale în viață și trebuie ca acolo să dezvolte consecințele sale; --- însă acest lucru nu poate să-l facă fără a ne da cunoștința adevărului. Această cunoștință a adevărului este expresiunea exactă a unei realități transcendente.

Pragmatismul dogmatic modernist nu poate să rămâie în picioare, el nu se justifică nici prin Scriptură, nici prin Tradițiune și nici prin rațiune. Afară de aceasta, el este dăunător și inconsistent. Biserica, ca grădina cea mai fidelă a adevăratului creștin îl respinge și-l condamnă.

Din toate cele menționate în acest expozeu, rezultă că dogma este un adevăr revelat, deasemenea și în vederea acțiunii. Dogma nu este un adevăr dat *numai* pentru a tempera nevoia noastră de a cunoaște realitatea transcendentă, --- de a ne învăța lucrurile divine, --- în scopul de a ne umplea capul de formule; --- ci dogma spune a doua epistolă a Sf. Petru, că trebuie să ne facă atenți, ca la o lampă care luminează într'un loc obscur, --- ea trebuie să ne propue tipul concret al vieții creștine, să ne inițieze în viața cerească, (cap. I 19).

Însă pentru toate acestea este necesar de a avea mai întâi o cunoștință cel puțin rudimentară a obiectului credinței noastre. Această credință devenind din ce în ce mai mare, practica Creștinismului devine din ce în ce mai dulce, mai ușoară și mai fecundă, --- însă toate aceste presupun deja dogma.

Dogma ne impune mai întâi o reprezentare abstractă, pur obiectivă; --- din această reprezentare decurg în cele din urmă consecințele practice și morale cari din cauza originii lor devin obligatorii în viață; însă prima datorie rămâne aceea de a adera intelectualicește la un adevăr independent de noi, care este dogma.

Pr. NICOLAE GHEORGHIU.

Iași.

SPOVEDANIE ȘI CANON.

Cât de înălțătoare sunt Sfintele Taine pentru sfințirea vieții creștinilor! Nu mă voi trudi să documentez Sf. Taină a Spovedaniei, din punct de vedere dogmatic sau exegetic, aceasta rămânând în sarcina teologilor sau, cel puțin, a celor cu o experiență mai mare în cele ale bisericii, necum a unuia ce încă n'are nici doi ani de preoție. Voi povesti un singur lucru, ce m'a uimit și care va fi o dovadă evidentă, pentru fiecare creștin, despre puterea Sfintelor Taine în viața noastră.

Intr'una din zile, sunt pofțit de un enoriaș să merg să împărtășesc pe tatăl său, fiind greu bolnav, cu câteva cuvinte de încurajare și nădejde pentru bolnav, deschid cartea pentru a-i sluji Sf. Spovedanie. Moșu este bătrân, ca la 70 ani. Citesc rugăciunile, mai pe urmă încep adevărata Mărturisire.

Cât chin, gândindu-mă cum să pot deveni adevăratul Duhovnic, față de cineva care cunoștea lumea mai mult decât mine! Dar, din vorbă'n vorbă și cu cuvinte de nădejde, deodată văd că moșu începe să verse lacrimi, înșirându-mi, ca în fața lui Dumnezeu, ca oarecând David, fapte ce puteau rămâne ascunse pe totdeauna. Toată ființa mea tremura de vii emoții. Totul ia sfârșit. Din partea mea, ca duhovnic, se aștepta ca moșu s'audă un canon. Dar el era bătrân și practica de a se da metanii la toți, fără a se ține seama de vârstă, e o metodă nefolositoare. Erau zădarnice metaniile, căci el nu le putea îndeplini. Rămânea cu ele nefăcute sau, în cel mai bun caz, plătind vreunui copil să le facă. O nouă metodă trebuie căutată în asemenea cazuri.

— Moșule, dumneata ești bătrân și-ai trăit printre oamenii de frunte ai acestui sat. Ai iubit biserica în toată viața. Să poate ca acum, când ești bătrân și când, ca oricare om, vei părăsi această lume, să nu lași ca amintire a vieții pe care ai trăit-o și mai ales pentru ușurarea sufletului dumitale, vreun lucru în biserica pe care a-i iubit-o?

Aceste cuvinte mi-au fost Canonul dat.

N'a trecut ca o săptămână și sunt pofțit de acelaș enoriaș să merg să împărtășesc pe tatăl său. De data asta, până la el acasă, imi destăinui totul.

Tatăl său e hotărât să lase pentru biserica satului un obiect de care are nevoie în primul rând. Cere dela mine să-i spun ce să cumpere? Eu îi spun că biserica satului, mică și de bârne ce trec de 200 de ani, asemenea celei care acum 2 ani s'a mistuit în flacări, are lipsă de multe. Ea e veche, dar nici obiectele nu sunt mai noi. În primul rând, zic, avem nevoie, de o Sf. Evanghelie, deoarece cea pe care o avem e ruptă.

Fiul dă pe față dorința tatălui său, spunând că vrea să cumpere un obiect, nu numai ca nume, ci și ca valoare. Se hotărâse și mi-au dat 3500 lei. Am cumpărat o Sf. Evanghelie lucrată ar-

tistic, cu metal argintat. E podoaba bisericii. Câtă mângâiere simte Moș Stoica Radu că a putut să-și îplinească dorința sufletului său, dar câtă mulțumire sufletească și cât imbold pentru cariera Duhovniciei și mai ales cu câtă sfială trebuie să rostesc: „Mare ești tu Doamne și minunate sunt lucrurile mâinilor Tale,“... mai ales acum când, ca și Toma, văd cu ochii trupului.

Sfințește Doamne, pe cei ce iubesc buna cuviință Casei Tale!

Preot POPESCU-SLĂVUȚA,
com. Asan-Aga, Vlasca

ANAFORA.

Sub titlul de mai sus, Păr. Nic. I. Iancu, Bunești, Argeș, a scris în această revistă, pe Ianuarie 1932, un articol frumos, bine studiat și destul de interesant.

La observarea făcută asupra rămășițelor din pâinea bine-cuvântată sub numele „αριθμῶρον“, adică pâne dată credincioșilor în locul darurilor sfinte sau în locul euharistiei, înțeleg că anafora sau antidoron nu ține locul euharistiei și că nici celce dă, nici celce ia nu cred, că primind antidoron, primesc trupul și sângele Domnului, ci că anafore!, ca rămășițelor din pânea, din care s'a pregătit euharistia, îi dă așa de mare cinste, că nici nu mănâncă până nu la anafora, dară nu zice că s'a precestit. Cum că s'ar afla vreun preot, care, neavând pe ce face sf. euharistie, împărtășește credincioșii cu anafora, este foarte greu de crezut, aibă chiar cât de puțină școală.

Trebuie să recunoaștem că anafore! se dă mare cinste în Biserica ortodoxă. Sunt creștini, cari nu se împărtășesc cu strânta euharistie, până nu gustă mai întâi din sfințita anafora, câteva săptămâni înainte de precestanie.

În unele biserici, profsoarele făcându-se prea mici, nu ajung rămășițele pentru a da spre gustare tuturor creștinilor sfânși la sf. Liturghie. De aceea, cu știrea preotului, palamarul sau un epitrop ia din pânea de pe masa de jertfe, ce aduc creștinii, taie în bucăți și preotul împărțește credincioșilor, cari primesc cu mare evlavie această *vasi*-anafora, încă cerând unul altuia lertare înainte de gustare, pecând aceste bucăți nu numai că nu sunt rămășițe din pânea profsoarelor, ci nici măcar pâne bine-cuvântată. Cu aceasta se comite păcat față de credința creștinilor. Aceasta înseamnă adevărată bătaie de joc, de care să se ferească preoții, ca să nu se răzbune odată, fiindcă în foarte multe biserici se practică acest obicei. Nu va săraci biserica, dacă va coace profsoarele din 1—2 kif. făină.

Preot MIHAI REGUȘ
Vânători-Cernăuți.

CRONICA INTERNĂ

CONGRESUL NAȚIONAL BISERICESC.

După cum s'a vestit și după cum se făcuseră toate pregătirile, Congresul Național Bisericesc s'a deschis în ziua de 14 Octombrie a. c. Deschiderea s'a făcut în sala adunării Deputaților, după ce mai întâi s'a slujit un Tedeum în catedrala de alături a Sfintei Mitropolii. Erau de față membrii Sfântului Sinod, în frunte cu I. P. S. Patriarh D. D. Dr. *Miron*, apoi înfățișătorii eparhiilor, adică preoți fruntași din fiecare eparhie. Dintre mireni, se găseau fruntași politici din toate taberele. Mulți foști ministri se vedeau amestecați în strălucita adunare.

Congresul s'a deschis prin cetirea mesagiului regal de către d. D. *Gusti*, ministrul Școalelor și Cultelor, după care I. P. S. Patriarh a rostit cuvântarea de deschidere. Dăm această cuvântare la începutul acestui număr. Apoi altă cuvântare a ținut însuși ministrul d. *Gusti*.

Ședința întâia s'a trecut cu formalitățile deschiderii, având toată înfățișarea de strălucire și podoabă a adunărilor de acest soi. A doua ședință s'a deschis la ceasurile 4 după amiază, când s'a pășit la împlinirea lucrărilor propriu zise.

Alte 2 ședințe s'au ținut în ziua următoare, Sâmbătă, iar cea din urmă, a cincea, s'a ținut Duminică după amiază, care a fost cea din urmă, când Congresul s'a și închis.

Despre toate lucrările săvârșite, nu avem loc a scrie aici.

Vom tipări însă darea-de-seamă oficială a lor în nr. următor, care va fi aproape în întregime închinat numai lucrărilor Congresului Național. Atunci se vor putea vedea în amănunt cum a mers șirul tuturor discuțiilor și că, dacă Congresul a avut o parte formală, biurocratică, după cum este la orice adunări de acest soi, dar a avut și scânteieri și noutăți și trăsături de viață, care l-au ridicat peste starea de săvârșitor a unor lucrări cărora le vine vremea din timp în timp și care poartă cu ele trăsătura lucrărilor obișnuite. Nu, ci Congresul Național Bisericesc din toamna aceasta a dat prilej la discuțiuni care merită pomenite, ca dovezi despre viul interes bisericesc din lumea fruntașilor mireni. Cuvântările d-lor *Octavian Goga* și *Ioan Petrovici*, amândoi foști miniștri ai Cultelor, au stârnit cea mai vie luareaminte și merită a fi pomenite în discuțiuni viitoare. În sfârșit, toate acestea se vor vedea în amănunt în nr. viitor, când cetitorul va avea din plin materia care va arunca, fără îndoială, un nou val de îndreptare în sânul Bisericii românești.

A. S.

Telegrama M. S. Regelui către Președintele Congresului Național Bisericesc.

Adânc mișcat de urările Congresului Național al Bisericii Ortodoxe Române, vă rog să transmiteți toate mulțămirile mele.

(ss) CAROL

Telegrama Președintelui Congresului Misionar din Ismail către Patriarhul României.

Preoții misionari din Eparhia Cetății Albe-Ismail, împreună cu reprezentanții Mitropoliei Basarabiei și ai episcopiei Hotinului, întruniți astăzi în congres în orașul Ismail, aduc omagiile lor de profundă stimă și fiască dragoste șefului suprem al Sfintei Noastre Biserici Ortodoxe Române, urând sănătate și deplină izbândă întru apărarea dreptului Bisericii strămoșești și a misionarismului.

(ss) Episcop DIONISIE.

Prăbușirea bisericii din Cotlugeni-Mari.

Biserica cea mare și frumoasă din *Cotlugeni-Mari*, care n'avea păreche în județul Soroca, s'a prăbușit în noaptea spre 4 Iulie a. c., după ceasul 12. Turnul bisericii, ce se înălța măreț deasupra împrejurimilor, împreună cu perețele din parte de meazănoapte, au căzut, prefăcându-se în dărâmături amestecate cu bolovani de piatră.

Toate ferestrele au căzut, neștiindu-se unde se găesc măcar. Din mărita clădire, au rămas clopotnița, cu pereții ei din partea de meazănoapte, iar la răsărit, în partea altarului, și spre meazăzi, au rămas numai în parte, având și acești pereți crăpături mari. Din pricina apăsării aerului, acoperișul, în timpul prăbușirii, a fost ridicat în valurile de aer, cari au aruncat o parte din el la pământ, iar altă parte a rămas deasupra, pe partea altarului nedărâmat.

Duminică, 3 Iulie c., pe la orele 5 p. m., înainte de prăbușire, s'a ținut, în localul bisericii, licitație publică pentru darea în antrepriză a lucrărilor de reparație prevăzute în devizul întocmit de arhitectul eparhial *Ivanov*, în urma crăpăturilor ivite anul trecut 1931. Din acea pricină, Episcopia din Bălți, cu un ordin telegrafic, a și închis această biserică, urmând a se întări părțile slăbite în corpul clădirii cu beton armat, pentru care scop, în acea zi, se adunară vreo 20 oameni la licitație.

În timpul licitației, deodată, deoarece se lăsase o ploaie mare, care a adus după sine și un puternic trăsnet, chiar în clipa când se ținea licitația, cafasul Bisericii, a lovit în apropierea arcadei de deasupra catapetesmei, în urma căruia au căzut mai multe pietre, cu tencuială cu tot.

În urma acestui fapt întâmplat, au fost ridicate toate lucrurile sfinte, punându-se spre păstrare la un loc ferit de orice primejdie.

Arhiva s'a luat în păstrarea parohului, precum și iconostasul ce fusese ridicat de mai înainte, însă așezat în pronaosul bisericii. Au fost, deasemenea, scăpate toate lucrurile din altar de pe Sf. Masă și jertfelnic, care, dacă ar fi rămas, fără îndoială că ar fi fost sfărâmate de bolovani, cum au fost sfărâmate prestolul și jertfelnicul, necunoscându-se astăzi nici locul unde au fost.

Prăbușirea bisericii urmează că s'a produs din pricina zguduirilor puternice provocate de trăsnetul ce a avut loc în acea zi. După întâmplarea acestui caz nenorocit, Păr. paroh Petre Florea a înștiințat pe d. prim-pretor Levițchi, pe Șeful de Secție și de Post din localitate, cari, venind la fața locului, au întocmit cuvenitul proces-verbal, de pe care s'a înaintat copie Tribunalului și Prefecturii județului Soroca. Tot atunci, dimineață, telegrafic a fost înștiințată Protopopia și Episcopia. Aceasta din urmă a delegat pe arhitectul eparhial Ivanov să se ducă acolo, pentru a constata starea de fapt a lucrurilor. Avându-se în vedere că această biserică este asigurată pentru suma de 1.000.000 lei, s'a mijlocit, prin Episcopie, la Societatea de Asigurare respectivă, pentruca să se rostască asupra acestui caz, contribuind cu suma cuvenită, conform legii și statutului ce-l are la bază.

Această măreață biserică, cu hramul Sf. Nicolae, are o vechime numai de 49 ani, fiind sfințită după construcție în anul 1883, nimeni nu s'ar fi așteptat ca o asemenea capodoperă să fie prefăcută într'o adevărată ruină. Satul Cotiugenii-Mari, nu mai are înfățișarea plăcută și frumoasă de ieri, când turnul bisericii domina împrejurimile. Astăzi, din depărtare, vezi numai ruinele, care-ți inspiră o groază, când te apropii de namila cea mare de bolovani și dărâmături.

Acest caz amintește nenorocirea întâmplată la Costești; atât numai, că s'a petrecut noaptea, din care pricină nu sunt victime.

Pagubele sunt enorme, ridicându-se la peste trei milioane. Populația este descurajată cu totul, mai ales în criza aceasta generală prin care trece țara, neavând nicio nădejde că vor putea zidi iarăși lăcașul sfânt în starea și chipul de mai înainte.

MIHAIL ȚIPORDEI,

student al Facultății de Teologie din Chișinău

Tg. Florești-Soroca, 10 Iulie 1932.

Valoarea omului atârnă și de inteligență, dar și de mijloacele pe care i le pune la îndemână numai cultura generală, multilaterală, incununată prin armonia sufletească superioară, dând trei virtuți fără care nici știința în cel mai înalt înțeles al cuvântului nu se poate. Aceste trei virtuți sunt: orizont, disciplină și omenie. Nici un studiu nu e bun, dacă peste dânsul nu se vede ceva mai departe.

N. IORGA,

la lectiunea de deschidere dela Universitatea din București, Noemvrie 1932

E X T E R N A

Deciziunea Consiliului Eparhial al Bisericii ortodoxe ruse din apusul Europei în chestiunea scrisorii-ordin primită dela Moscova, despre care am vorbit în alt număr, s'a luat în ședința din 28 Ianuarie a. c., la Paris, la reședința mitropolitană. După cum era de așteptat, cei de față au declarat, în unanimitate, că primirea și executarea ordinului Mitropolitului Moscovei Serghie pare o imposibilitate, adăogând că Consiliul s'a pronunțat încă din anul 1921, pe temeiul ordinului Patriarhului Tihon din Noembrie 1920, că se va ține strâns legat de acest ordin, în ceiace privește situația Mitropolitului Evloghie, de conducător al Bisericii ortodoxe ruse, din apusul Europei.

Consiliul Eparhial a subliniat pierderea pe care-ar încerca-o sus numita Biserică, printr'o eventuală suspendare din funcțiune a Mitropolitului Evloghie, din Paris, care timp de 10 ani, a condus-o, supravegheat-o și întărit-o ca un adevărat păstor, care-și iubește oile sale. S'a hotărât deci că: Scrisoarea-ordin trimisă de Mitropolitul Serghie din Moscova, nu are nicio însemnătate pentru Biserica ortodoxă rusă din apusul Europei, al cărei cap este Mitropolitul Evloghie.

Moscova, prin scrisorile sale, nu poate să dicteze, până ce nu se va ținea soborul general al Bisericii ruse ortodoxe libere; iar acum „noi ne conducem după sfintele canoane ale Bisericii ortodoxe de Răsărit prin Patriarhul Ecumenic”.

Credem că'n cel mai scurt timp, chestiunea va fi rezolvată pe deplin, după care Mitropolitul Evloghie va trimite o pastorală credincioșilor săi.

Moartea Monseniorului Seipel,

Viena, 2 August. — Agenția telegrafică „Rador“ anunță înțetarea din viață a Monseniorului Seipel, fost cancelarul Austriei în mai multe rânduri.

Note biografice. D-rul Ignatz Seipel s'a născut la 10 Iulie 1876 în Viena. După terminarea liceului, se înscrie la facultatea de Teologie din Viena. Terminând-o în 1899, se făcu preot. Ocupă misiunea de predicator și de paroh. În 1902, este numit profesor de religie. În 1908, îl găsim înaintat ca docent universitar de teologia morală la Viena, iar apoi este definitivat la Salzburg, la aceeași materie. În 1917, îl vedem iarăși la Viena. În politica activă, Seipel a intrat prin scris. Cartea lui „Idei pentru reformarea constituției austriace“ s'a bucurat de mult succes.

În Octombrie 1918, este ministru. întâia oară

La 1 Iunie 1922, Seipel a luat întâia oară șefia guvernului. La 20 Octombrie 1926, Seipel a format guvernul a doua oară. În aceste misiuni, a avut greaua sarcină să refacă finanțele statului. A avut de suferit mult. Astfel, la Iunie 1924, a fost grav rănit în

urma unui atentat, săvârșit asupra lui de muncitorul Karl Javorek. În Decembrie 1921, Seipel a fost distins de Papă, prin conferirea titlului de protonotar papal. Puțin mai înainte, înainte, fusese numit prelat papal. În 1928, a fost ales senator al Academiei germane din München. A scris mult pe terenul teologic și pe cel economico-social, precum: „Chestiuni sociale și munca socială”; Femeia în viața publică; Impăcarea națiunilor o primă condiție a înțelegerii între popoare; Lupta pentru constituția austriacă”, scrise între 1907—1909. Cu ocazia aniversării sale de 50 de ani, a apărut o carte de *Iosef Gestl*, care se ocupă în deaproape de viața doctorului Seipel. În întreaga sa carieră, nu și-a uitat Biserica pe care a servit-o frumos.

Ferice de Biserica ai cărei reprezentanți ating cele mai înalte trepte sociale, bucurându-se prin ele de încrederea poporului. Unde poate deci ajunge o instituție cu astfel de capete?

Biserica ortodoxă să ia aminte!

„O dezonoare pentru creștinism“.

Acesta este titlul unei conferințe a d-lui. *George Landsburg*, conducătorul grupului parlamentar al partidului laburist englez, ținută la 24 Iulie 1932 la Durham, în fața unei adunări de mineri, tratând despre relațiile anglo-irlandeze.

În urma tratatului dela Londra, încheiat în 1922 între Anglia și Irlanda, se stabilea datoria:

1. Ca poporul Irlandez să jure credință regelui Angliei.
2. Vărsarea anuală a unei sume de 2 $\frac{1}{2}$ milioane lire sterline, datorită de pe urma exproprierii marilor proprietari englezi din Irlanda.

Nerespectarea acestor două condiții au dat naștere unor ciocniri dureroase între amândouă țările. De aici a izbucnit un război, numai economic, totuși destul de dureros și acesta. Având în vedere acest războiu, cu pornire spre războiu armat, iată ce spune conferențiarul: M'am hotărât să apelez la oamenii religioși. De Valera crede în Dumnezeu ca Părinte și în frăția între oameni sau spune că crede; Mac Donald crede și el în Dumnezeu. Amândoi cred, și totuși, își expun popoarele la toată această cruzime și nenorocire. Nimeni nu știe cum se va isprăvi această chestiune. Mă adresez episcopilor și arhiepiscopilor Wesleyenilor și baptiștilor, cum și tuturor acelor care, cred în Iisus Hristos, pentru a le spune că înțelegerea în sine și felul în care, se desfășoară, sunt o dezonoare pentru creștinism și un faliment pentru ei toți“.

Fericită țara unde Biserica, prin reprezentanții ei, este chemată să spuie ultimul cuvânt în altfel de chestiuni grave!

Un congres al unificării Bisericilor ortodoxă și catolică.

Cu deosebită mulțămire sufletească, vedem cum se întărește, pe zi ce merge, curentul de unificare a tuturor Bisericilor în una singură, ca și acum nouă sute de ani.

Reprezentanții tuturor confesiunilor și-au dat seama că, în

fața nevoilor de acum, nu se mai poate lupta reparat. Să dea Dumnezeu ca acest gând să-i conducă până la sfârșit, numai dacă ambițiile personale, ca și altă dată, nu vor produce iarăși între frați o prăpastie de netrecut. Iată ce găsim în ziarul „Universul“ din ziua de 21 Iulie 1932, (Din Praga):

La Velehrad, unde se află cea mai veche biserică din Moravia, s'a deschis azi al VI-lea congres unionist, convocat cu aprobarea papei și a patriarhului ortodox din Constantinopole. Congresul urmărește unificarea religiilor catolică și ortodoxă. Congresului i se atribuie o mare importanță, deoarece papa vrea să convoace după aceasta un conciliu, la care să fie invitați patriarhul din Constantinopol și episcopii ortodocși. Patriarhul a declarat că va participa la acest conciliu, dacă biserica ortodoxă va fi tratată de cea catolică dela egal la egal. Congresul s'a deschis cu o slujbă religioasă, slujită după aprobarea papei, în limba veche slavonă, în basilica din Velehrad. Congresul a elaborat un proiect contra persecutării religiei creștine în Rusia și un manifest către întreaga lume creștină pentru răspândirea ideii unificării celor două biserici.

Preot CEHAN VASILE,
Com. Rânzești jud. Tutova.

Mitropolitul Elefterie a sosit la Paris, unde a avut o convorbire cu Mitropolitul Evloghie. El a spus că nu a venit decât să îndeplinească porunca chiriarhului său și s'a ridicat împotriva intervenției Patriarhului din Constantinopol.

Mitropolitul Evloghie răspunse că îndeplinirea ordinului dela Moscova este imposibil, căci va turbura viața liniștită a Bisericii ortodoxe ruse din apusul Europei, care, fiind într'o situație neclarificată în privința dependenței, a atras după sine intervenția la Constantinopol, de care depinde acum.

Mitropolitul Elefterie a căutat să aplaneze conflictul, spunând că nu trebuie să se formalizeze așa de repede, luând decizuni, ci să mai aștepte. Mitropolitul Evloghie i-a răspuns că el rămâne la hotărârea luată și că Joi (12 Februarie a. c.) va pleca în străinătate pentru clarificarea situației, cu ierarhii pravoslavnici.

Cu acestea s'a terminat convorbirea dintre cei doi ierarhi. Mitropolitul Evloghie a plecat la Constantinopol, iar Mitropolitul Elefterie probabil va mai rămâne o săptămână la Paris.

Să fie acestea numai insinuări romano-catolice spre a produce turburări în sânul Bisericii ortodoxe? Căci e vorba de unirea cu Roma (?) a trei Biserici: 2 ortodoxe (lituaniană și estoniană) și una husită (Cehoslovacă).

Roma nu doarme. Acționează în taină.. Și această acțiune să nu uităm că se întinde și în România, unde desigur că se propaga ideea romano-catolică de organizațiuni speciale, cum de exemplu în Polonia răsăriteană, pentru romano-catolicizarea țării s'a format o organizație specială, cu oameni bine instruiți

și cu capital enorm pus la dispoziție. Nu de mult timp chiar, a fost numit episcop al Poloniei răsăritene, (fapt care se întâmplă și la noi) Volânia și Polesia, două provincii, unde sunt foarte mulți ucrainenii și ruși-albi, episcopul *Nicolae Cearnefki*, romano-catolic, un om foarte cult, care posedă mai multe limbi slave și poate și latine, cunoaște foarte bine literatura rusă, nu numai pe cea laică, ci și pe cea bisericească, doctor în teologie dela Roma și un om de o energie rară. Oricine își poate închipui rolul pe care-l va juca acest trimis al Romei, în mijlocul aceloră dintre care s'a înălțat.

Născut în Galizia și cunoscând poporul cu toate durerile și amarăciunile ce-l bântuie, va ști să stea tare în credința ei.

A. S.

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

Apă la moara comunismului.

Comunismul este o doctrină politică, osândită de statul românesc. Autoritățile administrative și polițienești urmăresc pe propagatorii ideilor bolșevice, iar justiția îi pedepsește după gradul vinii. Există însă o latură a manifestării vieții românești, de care se pare că autoritățile respective se desinteresează: manifestarea artistică literară cu publicațiile pornografice. Lupta împotriva moralei publice și particulare nu este oare unul din principiile cele mai însemnate din programul bolșevismului?

Curentul pornografic continuă să se afirme tot cu mai multă îndrăzneală în literatură, în publicațiile periodice, în reviste, în pamflete de toate nuanțele, fără ca să se ia nicio măsură împotriva apariției lor, ca și a autorilor. Această nepăsare nu dovedește oare o slăbăciune din partea autorităților, slăbăciune care dă apă la moara comunismului? Se urmăresc numai publicațiile cu cuprins exclusiv comunist, manifestele, atârările la dezordine, provocările la atentate, dar se lasă liber tot ce poate înfierbânta mai strâșnic sângele din trupul omenească, tot ce poate contribui mai mult la turbarea animalului din corpul omului.

În toate casele mai cu pretenție, nu vezi decât tablouri cu femei goale, ca și cum acestea ar servi de icoane, de mult dispărute din toate încăperile acestor trufașe locuințe. Chioșcurile de ziare își fac o faimă renumită și o reclamă bănoasă din afișarea felaritelor fotografiilor de reviste sau ziare românești sau străine tot cu femei goale. Revistele ilustrate, cu chipuri de femei goale și de bărbați la fel, de scene de orgie, cu atât sunt mai căutate. Parte din literaturii noastre de astăzi, ca să se arate în nota vremii, găsesc de cuviință să se folosească de această modă, atât de gustată, și de aceia scrierile lor excelează prin mulțimea scenelor și acțiunilor în jurul mai tuturor destrăbălărilor. Atât unele opere originale, cât și unele din traduceri bat recordul goliciunilor hoiturilor omenești.

Cu o asemenea literatură, atât de decoltată, ce educație se va mai face tineretului nostru de astăzi, destul de înaintat de altfel și așa pe povârnișul unei prea mari libertăți, rău înțeleasă? Literatura în sine este unul din mijloacele cele mai nobile de educație. Prezentată în astfel de condițiuni, ea duce la destrămarea cea mai deșănțată a moralei și mână tineretul spre prăpastia bolșevismului. De ce dar atâta trudă din partea autorităților, pentru stăvilirea și stârpirea lui, când, pe de altă parte, însăși oficialitatea școlară, ba și familia nepăsătoare îngăduie tineretului, prin necontrolarea lui, citirea tuturor acestor scrieri ușuratică, ou urmări atât de distrugătoare de suflet? Oare nevroza timpului de față a ajuns la răsturnarea tuturor concepțiilor de moralitate și socotește demn, frumos și cinstit tot ceea ce rațiunea sănătoasă osândește și respinge cu indignare?

Una din aceste cărți tipice de propagarea imoralităților este „Centura de castitate“ de *Pitigrilli*, tradusă de *Vittorio Em. Pasculli* și tipărită de editura „Cugetarea“ din București 1931, prețul 60 lei. O carte de 263 pag. al cărei conținut de 8 schițe n'are alt subiect decât dărâmarea principiilor de cinste și credință conjugală, de fecioria fetelor, principii trecute de autor în hala vechiturilor, ca prejudecăți istorice, la care mai adaugă și ideea de Dumnezeu, de patrie, de cinste și corectitudine în societate, de ajutorarea aproapelui, etc., și înlocuiește tocmai cu contrarul lor, în numele naturii și a libertății individului. Mai bolșevică doctrină nici că se mai poate. Schița „Pesimistul vesel“ numai despre aceasta vorbește: „Staturile date de un tată fiului său“.

„Să nu-ți pese de Dumnezeu. Nu Dumnezeu a făcut pe oameni, ei oamenii... pe Dumnezeu. Nu spune niciodată adevărul. Urâște pe aproapele tău. Să nu faci nimănui vr'un bine. Patria e o totalitate de indivizi pe care măcar nici n'ai plăcerea de a-i cunoaște și care te împușcă din spate, dacă nu te lași omorât pentru ei. Patria e un cuvânt care servește pentru a trimite oile la tăiere, oa să apere interesele păstorilor care rămân acasă. Familia o formulă mincinoasă pentru acoperirea celor mai joase speculații.

Despre credință spune cum tatăl său nu-i inoculă nicio credință, ca să-l cruțe de osteneala de a trebui apoi s'o păstreze sau s'o lepede. Dacă mai târziu va vroi să adopte vreuna, să și-o aleagă singur.

Domnul nostru Iisus Hristos este socotit ca un hinoptizator umoristic și ca un strălucit *causeur* de salon, cu barba mică, parfumată cu briantină.

În cursul cetirii, întâlnim cuvinte și expresii scandaloase de bordeluri. A le reproduce aici, ar însemna a întina această revistă cu noroiul unor asemenea spurcăciuni. Destul este oă le subliniem. Ceva și mai îngrozitor. Un bărbat, în schița „Înșeală-mă bine“, învață pe soția lui cum să-l înșele, ca să nu fie prinsă ori bănuită de dânsul, lucruri de care te crucești și de care te întrebi, dacă autorul nu-i bun de dus la o casă de sănătate cu asemenea grozăvii! Iată problemă socială care trebuie să frământă mintea omenească în vremurile grele prin care trecem astăzi! Apoteozarea desfrânării și crucificarea moralității, descrierea cu luxuri de amănunte atrăgătoare a tuturor blestemățiilor femeilor stricate și bărbaților nerușinați și infierarea cinstei

și demnității omenești. Ce culege din această carte mintea necoaptă a băeților și fetelor de școală, a tineretului universitar și a tatarilor celor nepregătiți în deajuns pentru lupta vieții?

Ar trebui ca măcar autoritățile bisericești superioare să se miște și să oprească răspândirea acestei scrieri otrăvitoare, cum au făcut cu alta, a scriitorului român *Vasilii-Barnoschi*.

Ceia ce erau până acum nuvelele lui Bocaccio, aceia și poate și cu mai multă lipsă de rușine reprezintă a fi scrierile lui Pitigrilli. Căci autorul și mult admiratorii lui traducători au binevoit să îmbogățească literatura noastră cu încă două opere: „Fecioara de 18 carate“ și „Cocaina“, pe care, deși n'am avut nenorocul să le citesc, deduc totuși, din scrierea mai sus amintită, ce podoabe de probe de educație trebuie să cuprindă.

Cetitorii părținitori ai acestei broșuri ar putea să mă aconze de părținirea tagmei mele: Mă arunc asupra ei cu atâta furie, pentrucă este vorba și de un preot. Mai întâi că preotul, despre care se vorbește în prima schiță, „Centura de castitate“, Teologul, Nardelli, este un preot catolic, pentrucă acțiunea se petrece în Italia, într'un orașel de pe țărmul Mării Adriatice. Al doilea, ori preot ori mirean, înșirarea tuturor amănunțimilor din scenele de dragoste și a intimităților prostituatelor, răscolitoare de patimi este vrednică de osândă, nu numai ca morală și ca educație, ci și din punctul de vedere al artei pure, artă literară, mânjită cu tot ce izbucnește mai scârbos din natura făpturii omenești.

Să cerceteze cineva, de curiozitate, fiecare pagină și va găsi berechet de disonanții și aprecieri în jurul iubirii sexuale, de fapte corespunzătoare acestor idei, de exaltarea instinctelor. Dela începutul, până la sfârșitul cărții, omul nu e descris decât prin prizma animalității. Tot farmecul vieții, tot înțelesul ei nu constă decât în cultivarea și exploatarea acestor zăcăminte, de care mai cu înțelepciune se servește animalul decât omul. După autor, urmează că omul trebuie să fie mai animal decât însuși animalul. Facultățile lui sufletești trebuiesc puse în slujba stoarcerii drojdiilor omenești, iar nu trupul sub stăpânirea și cârma sufletului, după rostul creațiunii lui de către Ziditorul lumii.

Tot de calibrul moralității lui Pitigrilli este și alt autor străin, *Pierre Louys*, a cărui scriere, „Femeia și paiața“, nu se depărtează mult de „Centura de castitate“. Dar acolo destrăbălarea nu este ridicată la rangul de dogmă și temelie de viață ca dincoace.

Ce să mai spun de autori, străini traduși în românește, când avem și noi, în literatura noastră de după război, belșug de *nudism* și de destrăbălări? Oare numai prin descrierea orgiilor, prin rafinamentul plăcerilor, prin destilarea simțimentelor joșnice prin plasticitatea formelor trupurilor omenești; numai prin descrierile patimilor sexualității se poate dobândi aflarea unei învățături morale mai înalte? Sau autorii, în loc să se ridice ei deasupra mulțimii, prin superioritatea concepțiilor frumosului în artă, se scoboară la nivelul ei și o servesc cu ceia ce-i place mai mult, cu ceia ce-i zgândără simțurile și-o face să-i clocotească sângele mai cu înverșunare, ca să-și desfacă mai cu ușurință operele?

Imoralitatea în filmele de cinematograf, echivocuri și răspunsuri cu două înțelesuri în revistele de teatru, balet cu artiste în costumul Evei, piei goale la sporturi, la ștranduri, la plaje, la baluri, fac să se creadă că trăim azi în secolul pieilor goale, ca în veacurile primitive ale omenirii sau ca sălbatocii de astăzi din ținuturile Africii tropicale. Acesta este oare efectul civilizației a șapte mii și câteva sute de ani dela facerea lumii? Goliciunea trupului oglindește goliciunea sufletului, dezbrăcarea omului de toată cultura și preocuparea lui sufletească și descoperirea animalului din om, singurul oare merită să mai trăiască.

Goana împotriva oricărui idealism în viață, frenezia plăcerilor celor mai înjositoare, aceasta pare a fi ținta ființei omenești din timpurile de față. Rușii au luat-o mai înainte și restul omenirii se pare a-i imita.

De aceea, măcar Biserica nu trebuie să tacă în aceste timpuri de atâta decadență morală. Cu primejdia de a nu fi ascultată, trebuie să protesteze și să aducă la simțul realității pe cei care, prin scrisul lor, demn de o cauză mai înaltă, atentează la viața unui popor întreg, renumit prin tăria lui morală și păstrarea credinței și datinilor strămoșești.

Prof. GH. VERȘESCU

Piatra Neamțului

INSEMNĂRI MĂRUNTE

SE DUC DE TINERI.

În zborul neoprit al vremii, se petrec schimbări care șterg cu totul unele vechi trăsături ale vieții. Ne ating și pe noi, preoții.

Era până acum un lucru știut că preoții trăiau mult. Ne făcea cinste, fiindcă aceasta era o dovadă a vieții cumpătate, tihnite, depărtate de șirul vieții lumești. Nu urmează că toți eei cu viața scurtă au trăit o viață mai puțin de cinste, fiindcă viața se poate scurta și prin munca grea și istovitoare a cuiva. Sfinții Părinți Vasile cel Mare, Ioan Gură de Aur, Grigorie Teologul n'au trăit mult nici ei. În preajma lui 50 de ani, au încheiat cu viața pământească. Dar despre cel cu viața lungă se poate spune că e datorită și traiului cu rânduială și cumpătate. În aceasta, el pot fi de pildă altora. Preoții erau o pildă și trăsătura aceasta era de cinste pentru ei.

Alții ar fi putut spune deandoselea: că viața ușoară și fără griji a preotului îl duce la lungimea ei. Nu ar fi însă adevărat, fiindcă sunt destui oameni care trăiesc viață ușoară și fără griji, dar dacă nu e și cumpătarea, oamenii nici nu trăiesc mult. Viața lungă e semn bun pentru om, nu semn rău.

Dela o vreme însă, începe a se pierde această trăsătură a vieții preotului. Îl mână și pe el la vale vârtejul vieții. E cuprins de nevoi, de griji apăsătoare și de aceia deseori își este

dat să ceteste că cutare preot și-a încheiat calea pământească a vieții când nici nu te așteptai.

Aceste rânduri le scriem izbiți de știrea dureroasă că Pr. Econ.N. *Marinescu-Frăsinei*, preot până mai ieri bine înche-gat trupește, abia pășit peste 50 de ani, a trecut din această viață. De câteva luni de zile era bolnav, și încă greu. Organe dinăuntru îi erau adânc vătămate. Rinichii și inima nu mai lu-crau cum se cade. Aceasta era dovadă de grijile care-l măcina-seră și care l-au dus la groapă înainte de vreme. Se încordase peste măsură pentru a-și lumina biserica și a o dăruii cu casă parohială. Izbutise în chip strălucit, dar trupul său s'a simțit. A murit înainte de vreme, pentru grelele lui silințe cheltuite în slujba bisericii.

Nu mai este vremea când cineva să se încerce a spune că preoții trăiesc viață tihnită, fără zbucium, mai fericiți ca alții. Acum trebuie să se turbure să facă față nevoilor, acolo unde altădată se găseau cu el mulți creștini pentru a duce grija bisericii.

Este așa de puțină vreme de când ziarele au scris despre un preot din Buzău, că a murit tânăr. Este vorba de Preotul *Anton Ștefănescu*, cam de aceeași vârstă cu Economul *Marinescu-Frăsinei*. Odată am fost uimiți că atât de tânăr a ple-cat din viață!

Iarăși nu e mult de când o veste neașteptată a venit dela Roman: Preotul *Grigorie Popescu*, cu câțiva ani mai tânăr ca aceștia doi, a trecut și el pragul spre viața de dincolo, pe când îl știam în plină desfășurare a puterilor lui, ca misionar al e-parhiei Romanului.

Alți ani îndărăt, dar tot în anii de după război, cam de a-ceiași vârstă, a murit Protopopul *Ene Dumitrescu* din Plo-iești. Ce preot vrednic și cu cuget ales era acesta! S'a dus însă în puterea vieții.

Și nu sunt acestea singurele prăvăliri de acest soi. În anii din urmă, încă și alte știri despre asemenea dureri ne-au tre-cut pe dinaintea ochilor, chiar de aci, din București sau de a-proape, cum a fost, de plidă, Preotul *Marinescu-Capra*, și el fost consilier comunal, ca și răposatul de acum *Marinescu-Fră-sinei*. De asemenea, se poate pomeni Preotul *Ioan Mateescu* dela biserica Icoanei, slujitor cu alese însușiri, bun cântăreț, despre care, spre uimirea tuturor, odată s'a auzit că a murit. Ce jale a fost atunci, vreme de 3 ani în urmă!

Dar Economul *Gheorghe Șerban* dela biserica Popa-Tatu! Ceva mai în vârstă (56 de ani) ca cei pomeniți până acum, dar nu cu vârsta preoților cu viață lungă, s'a dus și el, când nimenea nu se aștepta, fiindcă nu era bătrân.

Dacă vom întinde privirea dincolo de marginile București-lor, ne vor aduce aminte de Preotul *C. Provia*n din Buzău, dela moartea căruia iată 10 ani trecuți. Era directorul seminarului din Buzău, preot învățat și ales. De asemenea, uimire peste toți

eând s'a zvonit că a închis ochii. Nu vom trece aici pe Preotul *Ang. Pârvănescu* din Craiova, pentru că, deși a murit de tânăr și el, dar a fost dintr'o nenorocire, dintr'o măsea necăutată, care i-a otrăvit sângele. Dar am putea pomeni pe alt preot tânăr, din Craiova, cumnatul preotului *Provian*, care a murit înainte de război, suflet ales și dela care se trăgeau bune nădejdi.

Ce departe suntem de vremea preoților din trecut! Anul acesta a murit în Iași, la sfârșitul lui Fevruarie, *Economul C. Știubei*, preot cunoscut și prețuit. Era însă trecut de 90 de ani. La sfârșitul lui Octomvrie a. c., de asemenea, a murit în Iași, tot un preot din cei vechi, *Păr. Goțan*. Deși nu ajunsese vârsta *Economului Știubei*, dar era aproape de 80 de ani.

Iată că s'a schimbat ceva din viața preoților. Ei nu mai sunt fericiții spre care lumea jinduește ori pe care uneori îi înegrește că nu ar cunoaște traiul greu al altora. Azi mulți preoți mor de tineri și e o dovadă cât de mult viața îi macină și pe ei și că nu sunt fericiții care nu știu de nevoile altora. O duc în grele necazuri și de aceea nu trebuesc priviți drept adăpostii care gustă viața fără a-i duce greul. De ar fi așa, n'ar fi sece-rați atât de necruțător.

Este o constatare pe care trebuie s'o cunoaștem și s'o folosim.

Arhm. SCRIBAN.

Ș T I R I

Societatea „Cultul Patriei“, care fusese oprită de a mai lucra, sub guvernul d-lui *N. Iorga*, a căpătat dreptatea înaintea judecății. S'a mărturisit că cele făptuite împotriva zisei societăți au fost o silnicie care nu putea rămânea în picioare. Ea deci și-a căpătat din nou dreptul său și acum și-a început lucrul de mai nainte, pentru trezirea conștiinței românești, luminarea minților și îndreptarea inimii.

Scrierea pentru metodela religiunii. — Cum cetitorii poate își aduc aminte, *Prea Sf. Sa* *Episcopul Visarion* al Hotinului înființase un premiu pentru cea mai bună scriere despre metodela religiunii. Urma ca o asemenea lucrare să fie de ajutor preoților acum, când ei au fost însărcinați să predea religiunea în școala primară. Lucrările trebuiau înaintate până la începutul anului școlar în care ne aflăm. Au fost înaintate 8 lucrări. Cercetarea lor a făcut-o o comisiune alcătuită din 3 persoane: d-nii *C. Fedeleș* și *C. Tomescu*, amândoi profesori la facultatea de teologie din Chișinău, și *Dr. Mihail Rădulescu*. Din cele 8 lucrări, a fost încununată a d-lui *Teodor Geantă*, prin următorul referat al comisiunii: „Lucrarea d-lui *Teodor Geantă* se prezintă ca una dintre cele mai bune lucrări de pedagogie din literatura noastră, pntăud figura cu oinște în literatura pedagogică a oricărei țări din apusul Europei. Vigurozitatea gândirii, frumusețea formei, documentarea temeinică, ne dau dreptul a face afirmația de mai sus“.

Sfințirea bisericii ortodoxe din Cluj. — În orașul Clujului, s'a început de mult zidirea unei mari și frumoase catedrale ortodoxe, care însă nu se mai isprăvește. Fiind nevoie grabnică de o biserică la îndemâna credincioșilor ortodocși din capitala Transilvaniei, până la isprăvirea catedralei, Prea Sf. Sa Episcopul Nicolae a pus la cale zidirea unei biserici mai modeste, care însă să facă față nevoilor. Mica biserică de altădată, zidită de închinătorii macedo-români, nu mai ajungea de loc.

Noua biserică, destul de încăpătoare și arătoasă, a fost isprăvită și sfințită în ziua de Duminică, 6 Noemvrie a. c. Chipul ei se poate vedea în ziarul *Universul* dela 9 Noemvrie a. c. Este destul de înfățișătoare și plăcută la vedere. Cu prilejul sfințirii, Prea Sf. Sa Episcopul Nicolae a spus că noua biserică a fost clădită cu jertfa femeilor române.

„Aici în Cluj, a spus Prea Sf. Sa, femeile române au dat pildă de înțelegere, cum nu s'a petrecut poate de pe vremea Voievodului Ștefan cel Mare, ctitorul eparhiei noastre și ctitorul atâtor biserici și mănăstiri. La apelul nostru, cu toată criza ce bântuie, au răspuns cu o dragoste fără păreche, pentru înzestrarea casei Domnului, cu toate cele necesare. Tot ce vedeți, e jertfa lor, dragostea lor, lucrul mânilor lor și darul lor. Dela sfânta masă, dela iconostasul (tâmpla) cel bogat (dar regese), totul este obolul femeii române. Evanghelia, cărțile, cruci, cădelnițe, potire, ornate pentru slujbe dumnezeiești, sunt jertfa lor.

N'a fost nevoie de mari storfări, n'a fost nevoie de rugăminți“.

Nou director de seminar. — Cu fiecare schimbare de guvern, îndată se aude de schimbări și în cărmuirea seminariilor. Astfel, la Ismail, era director Păr. *I. Vlad*, trezent acolo dela seminarul din Roman. Sf. Sa a fost acum înlăturat din postul său, iar în loc a fost numit Păr. Ieromonah *Antonie Harghel* din Chișinău, exarh al mănăstirilor din eparhia Chișinăului. Păr. e doctor în teologie dela facultatea noastră teologică din București.

La Curtea-de-Argeș, se dovedise ca bun gospodar Păr. *Chiriță*. Prin strădaniile Sfinției Sale, a fost ridicată clădirea seminarului din acel oraș, zidire măreață, cu care întrece toate seminariile din țară. Sf. Sa a fost înlocuit prin Păr. *Iulian Constantinescu*, fost profesor la seminarul monahal din Mănăstirea Cernica, iar ceva mai înainte fost director al seminarului din Constanța. E un preot ales, dar nu se vede de ce a fost înlocuit Păr. Chiriță.

La Seminarul din Râmnicul-Vâlcoii, Păr. *I. Marin* a fost numit director-delegat, în locul Părintelui *I. Tomescu*. La Buzău, Păr. *Trifănescu* a fost înlocuit cu Păr. *I. Marinescu*. Acesta a mai fost director, când partidul de azi era la putere. Au căzut și seminariile!

Polemica despre muzica bisericească. — Intre Păr. *I. Petrescu-Visarion*, parohul bisericii *Visarion* din București, preot cu înalte studii de muzică în Paris și Italia, și d. Const. Brăiloiu, rectorul Academiei de muzică religioasă din București, a izbucnit o vie luptă de condeiu, cu privire la vechea muzică bisericească. Păr. Petrescu a scris 2 articole în ziarul *Cuvântul*, iar d. Brăiloiu unu în *Dimineața*.

Romanța în Biserică.—Luni, 7 Noemvrie a. o., s'au deschis în București, Bulevardul Maria, cursurile Academiei de muzică religioasă, înfăptuirea Inalt Prea Sfințitului nostru Patriarh. D. *Const. Brăiloiu*, rectorul noului așezământ, între altele a spus că Academiei i se cerea să crească bisericii compozitorii unei muzici corale însuflețită de duhul evlavios al cântecului străbun, spre a fi isgonită din biserică romanța, cum spunea răposatul Kiriac, dela care a pornit de altfel și gândul unei școli de specialitate ca aceasta.

De când oredincioșii se plâng împotriva romanței! Bine acum că o spun și ceice pregătesc și cârmuiesc corurile! Poate o peri.

Ziua Economiei la noi și la alții.—După măsuri luate și în țara noastră, Ziua Economiei a fost sărbătorită Duminică, 30 Oct. a. c. Dar o mulțime de ziare s'au grăbit să arate cum noi împlinim prin aceasta o măsură înată în străinătate, dar că ea nu trăește în deprinderile noastre. Nu suntem economi, ci foarte risipitori. Alte ziare au adns o aspră înfierare însuși Statului, care el însuși nu dă pilda economiei. Alte, precum *Curentul*, prin condeiul scriitorului *Cezar Petrescu*, au arătat Ziua Economiei ca o nepotrivire pentru întocmirea obștească de azi, când temeul este să rodești, să vinzi și să cumperi. Daoă oamenii se vor feri de a mai cumpăra, va scârțâi însuși mașina vieții obștești. Din aceasta, s'a născut o nedumerire cu privire la economie, dacă mai este folositoare sau nu. Tot așa s'a scris și anul trecut, când s'a făcut aceiași serbare. Cu toate acestea unele ziare au acos la iveală adevărul că unele popoare, cu viața oștească bine întemeiată, cum sunt Francozii, sunt foarte econoame, și aceasta este de mare folos poporului întreg. Astfel d. *M. Sevastos* scrie în *Dimineața* dela 31 Oct. a. o. că risipa Românilui este pentru Francez un „scandal public“.

„La Paris vezi pretutindeni oamenii luând restul de 5 centime. Nimeni nu-l lasă taxatorului de autobuz sau chelnerului“.

„In expoziția colonială, am văzut — anul trecut — o doamnă notându-și în carnet, la ieșirea dintr'un local public, suma de 20 de centime dată supraveghetoarei. Bugetul acelei persoane era de sigur perfect echilibrat. La prevederi, autoarea lui trecuse și eventuale cheltneli suplimentare, după răcoritoarele luate în restaurantele de pe malul lacului Dumesnil“...

„In Franța trăește o națiune bătrână, cu spiritul economiei des voltat la maximum. Noi suntem popor tânăr. Avem firea risipitorului“

„Totuși parcă a sosit timpul să ne coacem — și noi — la minte“

Profesorul Vasile Olaga dela Seminarul „Veniamin“ din Iași, care, de câțiva ani, trăia ca pensionar, a încetat din viață Joi, 10 Noemvrie 1932 și a fost înmormântat Sâmbătă. Răposatul a fost un suflet ales, scriitor bisericesc, totdeauna gata cu condeiul și cuvântul întru slujirea intereselor Bisericii.

Bărbierii despre repausul duminical.—Bărbierii au și ei păreri despre chipul cum trebuie să se ție repausul duminical. După ce necințesc ziua Duminicii fără nicio oprire, acum mai vin și cu propuneri în această privință. Au înaintat Ministeriului Muncii un memoriu în care cer:

„Respectarea legii repausului duminical cu o echitabilă împărțire a odihnei duminicale și scoaterea meseriei coaforilor din categoria meseriilor cu repauz obligator“.

Ce spun bărbierii aici însă, una, nu e prea limpede, poate anume, ea să-și ascundă gândul; al doilea, dacă este așa cum înțelegem noi, aceasta nu mai este respectarea repausului duminical, ci răsturnarea lui. Căci, dacă zici „o echitabilă împărțire a repausului duminical“, ce noimă are aceasta? Repausul duminical este nelucrarea în ziua Duminicii. Cum se poate împărți aceasta? Unele bărbierii să lucreze în această zi, iar altele nu? Mai este aceia împărțire a repausului duminical? Nu, ci este călcarea lui. Dacă e vorba ca unii lucrători să fie lăsați slobozi Duminica, iar alții, nu, iar este călcarea Duminicii. De ce deci se numește aceasta lucru „echitabil“, când de fapt e strâmb și păgubitor? Poate oă bărbierii nu știu ce e aceia echitabil. Oricum, cele cerute de ei în memoriu de fapt sunt o încercare de a necinstiti ziua Duminicii. A cere să fi scos dintre meseriile cu repaos obligator, este a cere să nu fii legat de ziua Duminicii. Deci și bărbierii trebuiesc socotiți între vrăjmașii Duminicii.

Oastea Domnului în București. — Oastea Domnului, care își avea tabăra ei în București mai de mult, de o bucată de vreme s'a pus pe un lucru mai vin. Și-a ales ca loc de propoveduire căminul bisericii Cărămidarii-de-Jos și în fiecare Duminică vorbesc acolo, fie Păr. *Gala Galaction*, Păr. *Toma Chiricuță*, d. *Al.-Lascarou-Moldoveanu*, fie alți preoți și credincioși.

Intre ortodocși și uniati. — D. *Ion Tolan*, scriitor de peste munți serie, în *Cuvântul* dela 6 Noemvrie a. c., că biserica uniată din Arad și-a făcut clopote nouă, că ele au fost sfințite cu multă strălucire, că au fost prilej de multă înfrățire între ortodocși și uniati, că un arhimandrit ortodox a salutat pe episcopul uniat și că un oor ortodox a cântat la serbare. D. I. Tolan pomenește cu plăcere de fapta aceasta. Noi ne întrebăm însă dacă uniati ar fi făcut către ortodocși ce au făcut ortodocșii către uniati? Noi avem o știre mai veche dela Protopopul Dr. *Ioan Blaga* din Brașov, despre un preot uniat, care a oărat pe școlarii lui români la o biserică ungurească, numai ca, în lipsa unei biserici uniate, școlarii să nu se ducă la biserica ortodoxă.

BIBLIOGRAFIE

S'a pus sub tipar, în a IV tipărire, cartea de **Predici pentru popor** de Arhim. *Scriban*, încununată de Academia Română în 1904. Ele se tipăresc la Sibiu în 2 volume. Vol. I va eși înaintea Crăciunului. Va urma apoi cellalt.

Cărticica cu numele **Necîntita încredințare împotriva ateismului** de Arhim. *Scriban*, ieșită de sub tipar în vara aceasta, s'a pus din nou sub tipar, în a II edițiune, prin îngrijirea eparhiei Hotinului, și a ieșit sub numele de *Impotriva Ateismului*. Cartea se găsește fie la Eparhia Hotinului, orașul Bałți, fie la Arhim. *Scriban*, București 1, Str. Doamnei 20.

Diaconul *Gh. I. Soare*, **Inapol la Canoane**. București, 1932. Cărticică de 59 pag., în formatul cărților de școală. Prețul 10 lei.

Păr. Diacon *Gh. I. Soare*, dela biserica Sf. Vineri-Herasca. din București, este unul din tinerți noștri slujitori bisericești, care s'a pus temeinic pe treabă de cărturărie bisericească. Sf. Sa a fost îndurerat de faptul că multe din rânduielile noastre canonice nu mai sunt luate în seamă, în viața noastră bisericească. Și-a zis că de aici izvorăsc multe rele, pe care le-a văzut furiașate în purtarea creștinilor. De aceea s'a apucat să cerceteze un șir de canoane, mai cu seamă cele care privesc pe creștini, le-a însoțit cu tâlcuirile de trebuință și le-a tipărit, unul câte unul, în revista de pietate creștinească *Duminica Ortodoxă*. Tot adunându-se, au alcătuit destulă materie, încât să poată închea o carte. Strânse astfel toate la un loc, ni le dă acum în cartea aceasta, care sunt o plăcută și folositoare cetire, și pentru preot, și pentru credincioși. Cele de față însă trebuie să le privim numai ca un început. Păr. Diacon este tânăr cu dor de carte. În vara aceasta, s'a dus de a stat 2 luni în Grecia, numai cu dorul de a mai învăța limba cărților sfinte și a canoanelor. De aceea ne bucurăm că-l avem în mijlocul nostru și-i urăm spor la lucru.

Econ. Dr. *I. C. Beldie*, **Adevăruri eterne**. Galați, 1932, cărticică de 159 pag. Prețul 15 lei.

Păr. Econ. Dr. *Beldie*, consilier referent în episcopia Galațului, și-a luat bunul gând de a tipări cărticele de apărare a credinței pentru largul cetitorilor. Adevăruri eterne este o carte cu multe bucăți de seamă. După părerea noastră, este încă prea puțin populară. Mai prefăcută ca să meargă pentru orice cetitor, ar putea și răspunde și mai bine scopului ei. E bună și așa, dar ar putea fi și mai bună.

De acelaș, **Sectele religioase**, acelaș format, 16 pagini. Galați, 1932.

Păun D. Bellu, **Lămuriri pentru credincioși**, despre Sfintele Slujbe. Cărticică de 15 pag. București, 1932. Prețul 5 lei.

D. Bellu este un strălucit cântăreț în Bucureștiul nostru, la bis. Sf. Nicolae-Șelari. Acum s'a apucat a lămuri pe credincioși să înțeleagă Sfintele Slujbe. Sunt scurte arătări, dar folositoare.

POȘTA REDACȚIEI

Părintelui *Andrei I. Eftimie*. Fărău jud. Alba.

Am primit art. E destul de bun, mai cu seamă prin culegerea din *Pologne Littéraire*. Iese curând.

Domnului *Andrei Bandurovski*, ziarist. Ismail.

Eu nu lepăd scrierul nimănu, fiindcă dela fiecare se poate afla ceva, măcar o știre de preț, chiar fără a fi om învățat. Nu aş înlătura

nioi scrierul d-voastră, mai cu seamă că sunteți om de condei, corespundent de ziare. Singurul lucru pe care-l cer este să ne dea ougetări de teme și știri însemnate. Din știrile sale, să prindem ceva vrednic de a fi știut din viața bisericească, sufletească a locului de unde scrie. Acestea apoi, prinse într'un scris neted, limpede și curgător, sunt totdeauna bine primite la noi. Dar dacă cineva îmi trimite un scris unde, la fiecare rând, trebuie să stau cu condeiul în mână și să îndrept; dacă cineva scrie în zvrălituri grăbite, cu cuvinte neisprăvite, pe care băieții dela tipografie nu le pot descurga, atunci se înțelege că nu sunt bucuros de un asemenea scris.

Cu părere-de-râu trebuie să vă spun că d-voastră scrieți în felul acesta. Cu toate că am mai spus și altora să nu mai scrie așa, ceiace ar trebui să fie de învățătură tuturor celor ce ne cetesc, totuși ni se trimet astfel de articole. Din pricina aceasta, en, în loc să am grija unor lucruri ceva mai înalte, anume să urmăresc șirul gândului așternut pe hârtie, îmi perd atâta vreme, ca să pun slovele cele de lipsă, să îndrept coada unui *d*, sau a unui *t*, să fac *a*, acolo unde unul scrie *o*, și *u*, unde a scris *u*.

Băieții din tipografie nu sunt oameni învățați ca să prindă iute lipsa unei slove, și culeg greșit. De aceia eu trebuie să împlinesc aceste lipse ale scriitorului, ca să nu iasă apoi greșeli din tipografie.

Nu e păcat de timpul și de ochii noștri să muncim și cu acestea? Deaceia revista *Gândirea* cere articole trase la mașină.

Iată pentrue scrisul d-voastră, deși scurt, m'a dat de muncă.

Dar nu e aceasta partea cea mai supărătoare, ci lipsa de limpezime a gândirilor înșirate. Mă rog, ați scris despre „Jubileul de 100 de ani din jud. Ismail“. Din tot scrisul însă, eu n'am putut înțelege despre care jubileu este vorba: despre al unei biserici, despre al preotului, ori despre alt jubileu? Am tot îndreptat ici și colo, dar, când a fost la asta, a trebuit să stau pe loc.

Apoi atunci cum să dau eu cetitorilor o știre care nu lămurește despre ce este vorba?

Când deoi oi avea știre și despre asta, atunci dau drumul articolului. Și de ce scrieți odată „jubileu“, iar altă dată „jubileu“? Inchei și aștept întregire și îndreptare.

Arh. SCRIBAN.

MULȚĂMIRI

Epitropia Parohiei *Sf. Nicolae* din Florești, Mehedinți, aduce mulțămiri obștești moștenitori lor răposatului *Grigore Fleancu* din satul Florești, Mehedinți, pentru dania lor făcută bisericii și anume un epitrahil care a costat 800 de lei.

Dumnezeu să-i binecuvinteze și răsplătească!

DE CARȚILE RITUALE, LITERATURA BISERICESCĂ, ICOANE ȘI IMPRIMATE CE SE AFLĂ
DE VÂNZARE LA TIP. CARȚILOR BISERICEȘTI, STR. PRINCIPATELE-UNITE 60, BUCUREȘTI

VALABIL DELA 1 IULIE 1932

L E I

Cărți noi de ritual broșate

	L E I
1. Acatistul Sf. Treimi	12.—
2. Arhieraticonul	150.—
3. Acatistul Sf. Spiridon	5.—
4. Acatistul Sf. Mina	20.—
5. Apostolul	500.—
6. Aghiazmatarul	200.—
7. Carte de Tedeum	40.—
8. Cazania	250.—
9. Ceasiovul mic	100.—
10. Dumnezeștile liturghii	180.—
11. Evanghelia	400.—
12. Evhologiu (Molitvenic)	450.—
13. Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur	35.—
14. Mineiul pe luna Ianuarie	350.—
15. Mineiul pe luna Februarie	300.—
16. Mineiul pe luna Martie	300.—
17. Mineiul pe luna Aprilie	300.—
18. Mineiul pe luna Maiu	300.—
19. Mineiul pe luna Iunie	300.—
20. Mineiul pe luna Iulie	380.—
21. Mineiul pe luna August	350.—
22. Mineiul pe luna Septembrie	400.—
23. Mineiul pe luna Octombrie	400.—
24. Mineiul pe luna Noembrie	400.—
25. Mineiul pe luna Decembrie	400.—
26. Paraclisul, Acatistul și viața Sf. Dimitrie	25.—
27. Paraclisul și Acatistul Cuv. Paraschiva	20.—
28. Paraclisul Sf. Mucenic Haralambie	15.—
29. Penticostarul	350.—
30. Prohodul Domnului	20.—
31. Panahida	25.—
32. Rânduiala Proscomidiei (tablou)	20.—
33. Rânduiala Rădicării Panaghiei	20.—
34. Stujba Sfinților Steagului unei Corporații	10.—
35. Rânduiala Sfinților Steagului unei școli de P. S. Iacov Bărlădeanu	10.—
36. Stujba Sfinților Bisericii	50.—
37. Stujba Invierii	40.—
38. Tipic Arhieresc de Ep. Silvestru Bălănescu	15.—
39. Tipicul Bisericesc	100.—
40. Triodul	600.—

Cărți de rugăciuni

40. Pâine spre ființă, broșată	7.—
41. " " " cartonată	12.—

Cărți de literatură bisericească, broșate

42. Activitatea preoților în campania 1916—1918 de Ec. C. Nazarie 1921	15.—
43. Adventismul din punct de vedere biblic, rațional și moral-practic, de Pr. D. Georgescu	25.—
44. Autocefalia Bisericii Române	5.—
45. Biserica Ortodoxă și cultele străine	30.—
46. Carte foarte folositoare de suflet	60.—
47. Contribuții La Istoria Dreptului Bisericesc, de d-l Dr. I. Matei	75.—
48. Calendarul pe toți anii	50.—
49. Comentariile epistolei către Evrei, traduse după Sf. Ioan Hrisostom, de P. S. Teodosie Atanasie	70.—
50. Cuvântări de l. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea	60.—
51. Creștinismul și studiul naturii de F. Bettex, trad. de Pr. I. Negoită și N. Donos	45.—
52. Cuvântări și Pastorale de l. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea	50.—
53. Cuvântări și predici, idem, ediție pe velină	150.—
54. Cuvântări și predici, idem, ediție hârtie scris 55. Confesiuni și Secte de P. S. Arhieriu Grigorie Leu Botoșăneanu	120.—
56. Crezul în chipuri și icoane de P. S. Arhieriu Grigorie Leu Botoșăneanu	30.—
57. Chemări de departe (Predici la Radio), ținute de Pr. Toma Chiricuță, Pr. Gh. Comana, Pr. Marin C. Ionescu, Pr. Manea Popescu	80.—
58. Concordanță a Noului Testament, (Îndreptar alfabetic pentru o grabnică cercetare în Noul Testament) Aprobat de Sf. Sinod, de Lasca- rov Moldovanu	40.—
59. Evanghelia sau viața și învățătura Domnului Iisus Hristos, de Melchisedec	25.—

60. Istoria Bisericească Universală și Statistica Bisericească, de Eusebiu Popovici, traducere de Atanasie Mironescu, fost Mitropolit Pri- mat, vol. II broșată	150.—
Idem vol. III broșată	120.—
Idem vol. IV	200.—
61. Istoria Bisericească de Sozomen, trad. de l. P. S. Iosef Gheorghian	60.—
62. Istoria Predicii la Români, de Ep. Dr. Gr. Comșa	50.—
63. Lucrarea creștină socială în parohie, de Pr. Dr. M. Bulacu	30.—
64. Legea Organică a Sf. Sinod	4.—
65. Mărturisirea Ortodoxă	50.—
66. Neașoe Basarab și Sf. Nifon	5.—
67. Origina și valoarea istorică a Evangheliei după Ioan, diacon H. Roventă	50.—
68. Pe urmele lui Hristos de Pr. Gr. Petrov, trad. de Episc. Nic. Munteanu	45.—
69. Predici de Dr. Tarnavski, voi I, II, III, IV, volumul a	100.—
70. Sf. Evanghelie dela Matei de Pr. Dr. I. Mihă- lescuc	18.—
71. Studiu despre Ierarie	5.—
72. Știință și Religie de l. P. S. Iosef Gheorghian	20.—
73. Sinodul III Ecumenic din Etes (431) de Pr. Dr. I. Mihălescuc	65.—
74. Teologia Dogmatică Ortodoxă, de Silvestru Episc. de Canev, trad. de Pr. Negoit, III, IV a lei 75 = ...	150.—
75. Valoarea actuală a Canoanelor de Pr. C. Dron	100.—
76. „Daruri și adevăruri” de Pr. C. Dron	70.—
77. Canoanele text și interpretare. Pr. C. Dron	100.—
78. Viața lui Constantin-Vodă Cantemir, de N. Iorga	80.—
N. Dragomirescu	35.—
79. Vrei să fi înțelept? de Episcopul Dionise Romano	20.—

Cărți de școală

80. Explicarea Evangheliilor Duminicale p. cl. III Seminar și n. popor de l. P. S. Iosef Gheorghian	60.—
81. Istoria Bisericească Universală cu noțiuni de patrologie pentru cl. V Seminar, de Pr. Dr. I. Mihălescuc	100.—
82. Istoria Bisericească Universală dela 1054 până azi, pentru cl. VI Seminar de Pr. Dr. I. Mihălescuc	100.—
83. Manual de Teologie Dogmatică pentru cl. VI Seminar, de Pr. Dr. I. Mihălescuc	100.—

Cărți de muzică bisericească

84. Cântările Sfintei Liturghii, de l. Pop.—Pasărea	60.—
85. Catavasii (cartonat) de l. Pop. Pasărea	125.—
86. Liturghier de strană (cartonat) de l. P. Pasărea	125.—
87. Anastasimar, de N. Barcan	25.—
88. Anastasimar, de Pr. Stupcanu	80.—

Imprimate și registre de contabilitate

89. Un stat parohial	3.—
90. Un carnet cu 50 certificate de botez	50.—
91. Un carnet cu 50 certificate de cununie	50.—
92. O serie mare de registre de contabilitate compo- să din: 1 reg. de partizi, 1 reg. plăți, 1 reg. încasări, 3 bugete, 3 conturi, 5 coperte, și 2 borderouri	98.—
93. Un singur registru mare de partizi	20.—
94. Un singur registru mare de plăți	20.—
95. Un singur registru mare de încasări	20.—
96. O serie mică registre de contabilitate compo- să dintr'un reg. mic de partizi, 1 reg. mic de plăți, 1 reg. mic de încasări, 3 bugete, 3 conturi și 5 coperte	79.—
97. Un singur registru mic de partizi	15.—
98. Un singur registru mic de plăți	15.—
99. Un singur registru mic de încasări	15.—
100. Un compt	4.—
101. Un Buget	4.—
102. Un Borderou	1.—
103. O copertă (mapă)	2.—
104. Un registru pentru înscrierea botezaților	80.—
105. Un registru pentru înscrierea căsătoriilor	80.—
106. Un reg. pentru înscrierea înmormântațiilor	80.—
107. Un registru de intrarea hârtiilor	75.—
108. Un registru de eșirea hârtiilor	75.—
109. Condiță de expediție	50.—

Icoane mari foi volante mărimea 28/40 8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului.	Sf. împărați.	Sf. Spiridon.	Botezul Domnului.
Mântuitorul (Iisus Hristos).	Sf. Apostoli.	Sf. Ioan Botezătorul.	Buna Vestire.
Învierea Domnului	Sf. Nicolae.	Sf. Voevozi.	Adormirea Maicii Domnului
Sf. Treime.	Sf. Trei Ierarhi.	Sf. Paraschiva.	
Sf. Ecaterina.	Sf. Dumitru.	Sf. Gheorghe.	

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19:28, 5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe.	Sf. Ioan Botezătorul.	Buna Vestire.	Adormirea Maicii Domnului
Sfinții împărați.	Învierea Domnului.	Botezul Domnului.	Sf. Spiridon.
Maica Domnului.	Sfinții Apostoli.	Sfântul Dumitru.	Sf. Treime.
Cuvioasa Paraschiva.	Sf. Ecaterina.	Sfinții Voevozi.	
Iisus Hristos.	Sf. Trei Ierarhi.	Sfântul Nicolae.	

O serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate pe lemn, mărimea 35/21, lei 7000) O singură icoană lei 700

Cei patru Evangheliști imprănați pe satin pentru sfințiri de biserici (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton mărimea 15:23, 15 lei exempl.

Sfântul Gheorghe.	Sfinții împărați.	Sf. Ioan Botezătorul	Adormirea Maicii Domnului
Învierea Domnului.	Sf. Apostoli.	Sf. Ecaterina.	Sf. Spiridon.
Maica Domnului.	Sf. Voevozi.	Sf. Paraschiva.	Sf. Treime.
Sfântul Dumitru.	Sfinții Trei Ierarhi.	Buna Vestire.	
Sf. Nicolae.	Iisus Hristos.	Botezul Domnului.	

Icoane mari, aplicate pe carton mărimea 23/35, 30 lei exempl.

Maica Domnului.	Sf. Treime.	Sf. Gheorghe.	Adormirea Maicii Domnului
Iisus Hristos.	Sf. Ecaterina.	Sf. Trei Ierarhi.	Sf. Spiridon.
Învierea Domnului.	Sf. împărați.	Sf. Dumitru.	Sf. Paraschiva.
Buna Vestire.	Sf. Apostoli.	Sf. Ioan Botezătorul.	
Botezul Domnului.	Sf. Nicolae.	Sf. Voevozi.	

Cărți poștale cu iconițe în culori, a 2 lei bucata.

Sf. Gheorghe.	Buna Vestire.	Învierea Domnului.	Sf. Trei Ierarhi.
Sf. Mihail.	Botezul Domnului.	Sf. Treime.	Sf. Dumitru.
Sf. Teodor Tiron.	Adormirea Maicii Domnului.	Sf. Ecaterina.	Sf. Spiridon.
Sf. Teodor Stratilat.	Sf. Pantelimon.	Sf. împărați.	Sf. Voevozi.
Sf. Nistor.	Maica Domnului.	Sf. Apostoli.	Sf. Paraschiva.
Sf. Mercurie.	Mântuitorul (Iisus Hristos).	Sf. Nicolae.	Sf. Ioan Botezătorul.

Iconițe, Cărți poștale aplicate pe carton Lei 6.

Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

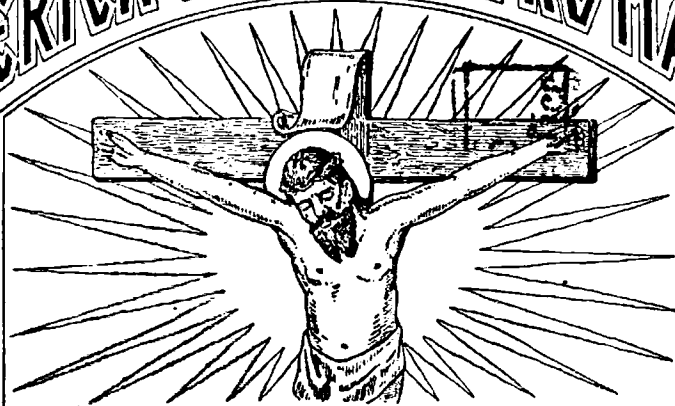
	Piele și pânză Lei	Pânză peste tot B.	Pânză și hârtie peste tot Lei	Pânză și hârtie B.
1. Arhieraficonul . . .	300,—	225,—	—,—	—,—
2. Aghiazmatarul . . .	410,—	350,—	300,—	—,—
3. Apostolul . . .	770,—	680,—	650,—	—,—
4. Cartea de Tedeum . . .	153,—	115,—	100,—	—,—
5. Cazania . . .	425,—	375,—	350,—	—,—
6. Cartea de rugăciuni p. tof Românul . . .	—,—	80,—	—,—	—,—
7. Catavasierul . . .	—,—	175,—	—,—	—,—
8. Ceasovul mic . . .	250,—	220,—	200,—	—,—
9. Dumnezeștile liturghii . . .	310,—	280,—	250,—	—,—
10. Evhologiu . . .	710,—	650,—	590,—	—,—
11. Evanghelia . . .	820,—	—,—	—,—	—,—
12. . . . . în piele peste tot, lei	1300,—	—,—	—,—	—,—
13. Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur . . .	165,—	140,—	110,—	—,—
14. Istoria Bisericească de Eusebiu Popovici Vol. I.	225,—	200,—	—,—	—,—
Idem . . . II.	250,—	225,—	—,—	—,—
Idem . . . III.	220,—	195,—	—,—	—,—
Idem . . . IV.	300,—	—,—	—,—	—,—
15. Mineiul pe luna Ianuarie . . .	560,—	510,—	460,—	—,—
16. Mineiul pe luna Februarie . . .	560,—	510,—	460,—	—,—
17. Mineiul pe luna Martie . . .	560,—	510,—	460,—	—,—
18. Mineiul pe luna Aprilie . . .	560,—	510,—	460,—	—,—
19. Mineiul pe luna Mai . . .	560,—	510,—	460,—	—,—
20. Mineiul pe luna Iunie . . .	560,—	510,—	460,—	—,—
21. Mineiul pe luna Iulie . . .	590,—	540,—	490,—	—,—
22. Mineiul pe luna August . . .	560,—	510,—	460,—	—,—
23. Mineiul pe luna Septembrie . . .	560,—	510,—	460,—	—,—
24. Mineiul pe luna Octombrie . . .	610,—	560,—	510,—	—,—
25. Mineiul pe luna Noiembrie . . .	610,—	560,—	510,—	—,—
26. Mineiul pe luna Decembrie . . .	610,—	560,—	510,—	—,—
27. Noul Testament, Editura Iast. Biblic ortodox român, tradus de Păr. Grigorie (Gala Galaction) . . .	—,—	100,—	—,—	—,—
28. Paraclisul sf. D-tru . . .	138,—	100,—	80,—	—,—
29. Penticostarul . . .	620,—	530,—	430,—	—,—
30. Prohodul Domnului . . .	138,—	100,—	80,—	—,—
31. Panthida . . .	138,—	100,—	80,—	—,—
32. Psaltirea . . .	175,—	120,—	100,—	—,—
33. Rânduiala Ridicării Panthiel . . .	138,—	100,—	80,—	—,—
34. Slujba sfințirii Steagului unei Corporații . . .	90,—	80,—	66,—	—,—
35. Rând. Sf. Steagului unei școli . . .	90,—	80,—	66,—	—,—
36. Sluj. Sf. Bisericii . . .	190,—	160,—	130,—	—,—
37. . . . . Inverii . . .	190,—	160,—	130,—	—,—
38. Tipicul Bisericesc . . .	250,—	200,—	150,—	—,—
39. Triodul . . .	875,—	825,—	775,—	—,—

Instrucțiuni de comandă: Orice comandă va fi însoțită de un aconto, urmând ca restul împreună cu speșele de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librarii și orice revânzători sunt obligați a vinde Cărțile cu prețurile din acest Catalog, acordându-li-se rabat numai la CARȚILE BROȘATE.

PORTRETUL I. P. S. SALE MIRON, PATRIARHUL ROMÂNIEI, LEI 20

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFANTULUI
+ S I M O D +

CUPRINSUL

Mai multă acțiune (753).	Episcopul Dr. Grigorie al Arad.
Crăciunul (755).	Arhim. Scriban
Congresul Național Bisericesc (758).	
Cronica bisericească (736).	Pr. Pratea V. Petru; Arhim. Scriban; Pr. Ioan I. Radu; Pr. D. M. Axente
Insemnări mărunte (812).	Arhim. Scriban
Știri, Bibliografie, Mulțămiri (813).	Arhim. Scriban

TIPOGRAFIA „CARTILOR BISERICESTI“

E.M.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.   Seria III. Anul L. Nr. 12. (621)   Decembrie 1932.

Direcțiunea revistei își dă toate silințele pentru a ajuta munca preoțimii românești. Roagă însă pe toți cucernicii Preoți să binevoiască a-și plăti toate rămășițele din anii trecuți, cât și abonamentul pe întreg anul 1932, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii săriniși să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. În nădejdea că Sf. Sinodul Lor vor înțelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o copie de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor asculta, cum, și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-l vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA.

MAI MULTĂ ACȚIUNE

Dumnezeu este stăpânul veacurilor și cunoaște dacă am întrebuințat după voința Sa timpul prețios ce ni L-a dat. Dumnezeu a trimis pe Fiul său în lume ca să facă până este ziuă, lucrurile Celui ce L-a trimis, căci așa a zis chiar Mântuitorul, când a vindecat pe orbul din naștere: *vine noaptea, când nimenca nu poate lucra* (Ioan 9, 4).

Mă cutremur, în toată ființa mea, când mă gândesc la aceste cuvinte ale Mântuitorului, Carele a fost lumina lumii pe pământ și va fi în veac. Oare eu, nevrednicul Lui slujitor, eu episcopul, eu preotul, eu diaconul, sunt oare lumina lumii până când trăiesc, sau numai un opaiț slab, ori o licărire de lumină prea puțină? Mare și înfricoșată întrebare față de toți acei slujitori ai Altarului, cari trebuie să-și dea seamă că, precum Fiul a venit în lume ca să răscumpere timpul primit dela Tatăl, așa orice ucenic al Domnului și fiecare lucrător apostolic, trebuie să răscumpere vremea prin muncă.

Sau ce credem? Oare fără răscumpărarea vremii de către Apostoli, s'ar fi putut lăți creștinismul? În Faptele Apostolilor 18, 5) cetim că Pavel în Corint propoveduia cuvântul *cu mare zel*. Cuvintele acestea ne fac să înțelegem că nu era ceva întâmplător în munca lui, ci o lucrare sistematică, pătrunsă de un zel neîntrecut. Sau când apostolul Pavel zice despre Persida, (Romani 16, 12), că mult s'a ostenit în Domnul, credem că era vorba de o osteneală numai de ochii lumii?

Avea dreptate Sf. Pavel să spună că a dat pildă de muncă, pentru ca și alții să ostenească în chipul acesta, (Fapte 20, 35).

Același apostol spune despre sine: În ostenele mai mult, în

bătăi mai mult, în închisori peste măsură, în primejdii de mai multe ori. (II. Cor. 11, 23).

Posibilitățile de muncă ale tuturor slujitorilor lui Hristos, au fost totdeauna nenumărate, așa că un adevărat ucenic al Domnului nu se poate plânge că el nu este lăsat să muncească ! Ce scuze vor putea aduce toți aceia, cari nu răscumpără vremea, cari lucrează de mântuială ?

Un fruntaș al vieții noastre publice, îmi spunea că în comuna lui de domiciliu, preotul nu prea se ostenește, căci nu este zi, lăsată de Dumnezeu, ca acel preot să nu iasă la gară în fiecare zi, la fiecare tren, ca să-și mai alunge plictiseala. L-am văzut chiar eu pe acel preot într'una din zile, stând în nelucrare și privind la călătorii unui tren ! Ce vor zice oare tinerii din acel sat, de cari preotul nu se interesează, ce vor face ceilalți credincioși, când preotul nu are comitet misionar, comitet de împăciuire, Oastea Domnului, comitet cultural, pentru înfrumusețarea bisericii, etc., etc. ? Unde este pentru un asemenea preot, *marele zel* al Sfântului Pavel și al altor propoveduitori zeloși, grație cărora și el este azi preot ? Dacă nu era zelul misionar și pastoral al apostolilor și urmașilor lor, nu am fi noi misionarii și slujitorii de azi ! !

Acest adevăr îl prezint eu, iubitei noastre preoțimi, cu acest prilej, când intrăm în anul 1933. Să intrăm în anul acesta cu conștiința, că oricât am muncit, nu am făcut destul. Mult, nespun de mult, trebuie să muncim încă, mai întâi pentru formarea noastră, ca lumea să ne considere adevărați muncitori.

Intr'una din zile, treceam pe lângă doi copii unguri, cari proferau cuvinte urite și arătau a fi rău crescuți. I-am lăsat întâi neobservați, iar la înapoiere m'am oprit, am vorbit frumos cu ei și i-am binecuvântat. În acea zi s'a produs o schimbare în interiorul lor. În ziua următoare, trecând pe lângă el, m'au salutat românește: „Sărut mâna Părinte“ ! Dacă aș fi dat pace acelor copii, eu nu aș fi fost azi salutat de dânșii.

Desigur, veți zice: aceștia erau copii ! Eu răspund: lumea de azi este ca acești copii: lăsată în voia ei, noi cei de azi, așteptăm lumea să vie la biserică și nu vine ? Să mergem la dansa ! Avem atâtea mijloace ! Avem timpul iernii, când prin conferințe, lecții de catehizație, prin biblioteci, prin activitatea diferitelor comitete parohiale, ne putem apropia de indivizii singurateci, ca și de mulțimi, cu certitudinea Celui ce a zis: „Indrăzniți, eu am biruit lumea“ !

Firește, s'ar putea spune multe în această ordine de idei, dar ne mulțumim aici să zicem: fraților preoți: Indrăzniți ! ! !

Episcopul Dr. GRIGORIE al Aradului.

Arad, 12 Decembrie 1932.

CRĂCIUNUL

Ne întorcem la izvor. Străbătând viața, noi ne depărtăm de obârșia noastră care este Dumnezeu. Umblăm pe cărări străine, care de multe ori sunt chiar o tăgăduire a lui Dumnezeu. Ne croim o lume a noastră, în care voim să fim cât mai departe de El. Voim să fim numai cu noi și cu ai noștri și să batem drumurile în care căutăm și gustăm învățături străine de cele pe care ni le-a dat El.

Dar o viață depărtată de Dumnezeu este viața păcatului. Unde nu voim să primim pe Dumnezeu, intră păcatul, adică soiul de viață care ne abate din calea noastră firească, chiar fără a ne da seama de aceasta.

Nu facem aceasta numai decât cu gândul de a fi departe de Dumnezeu, de a fi străini de El, dar mersul vieții așa este, că ne ține la o parte de calea Lui.

Ajunge că unii croiesc o cale strămbă. Se găsesc apoi destui care intră pe ea și cu aceasta se țin la o parte de calea Domnului. De aceia cei mai mulți oameni stau departe de Dumnezeu, fără a-și da seama, fără a înțelege ce înseamnă aceasta. Dar fapta acolo ajunge, că viața se scurge fără a urma șirul tras de Dumnezeu.

Dacă nu ne ținem de Dumnezeu, viața noastră nu urmează un șir. Nu are un drum drept. E când așa, când așa. Trăind în veșnica schimbare a lucrurilor, cu oamenii care sunt unii la un fel, alții la altul, ne dăm și noi după păr și nu avem o linie dreaptă. Viața fiecăruia din noi e plină de cotituri. Numim aceasta „potrivire după împrejurări“. La dreptul vorbind, este însă este neputința noastră de a ține un drum drept. Suntem o jucărie a împrejurărilor, pentru că nu urmăm o linie mai presus de ele.

Dacă însă în viața ta intră atâtea amestecuri, înseamnă că ea este cu totul spălăcită. Nu descopere înaintea privitorului un fel al tău de a fi, ci este așa cum fiecare nevoie nouă, fiecare întâlnire proaspătă și-a așternut peste tine vâpșoarea (boiaua) ei. Din atâtea vâpsiri însă, așternute peste tine la întâmplare, nu se poate să iasă decât o spălăcire, o tulbureală, din care nu alegi lucirea firii drepte a unui om.

Aceasta este osânda în care cade omul, dacă s'a departat de Dumnezeu. El nu mai este el, nu mai este ființa pură, ieșită din mâna lui Dumnezeu, ci o biată pocitură,

în care viața și-a însemnat toate toanele și ciudățeniile ei.

Umblăm de atâtea ori să facem din om „un caracter“, adică o ființă care se supune unui gând mai înalt, care merge după o cârmă mânată de cugetul cel drept. Izbutim? Nici de cum. Tocmai în mijlocul unei lumi care-și zice mai luminată decât alta, suntem marturi la atâtea prăbușiri, la atâtea încovoieri, la atâtea umblări, nu pe două cărări, ca bețivul, ci pe 10 cărări, deși oamenii își zic că sunt treji.

De ce aceasta? Din pricină că omul și-a croit alte drumuri, care nu mai sunt ale lui Dumnezeu. Cum spune Proorocul Ieremia, și-a făcut sieși fântâni surpate, care nu pot ținea apă. Având în vedere stări și lucruri care se prefac, care sunt și ele de azi pe mâne, având înaintea ochilor, nu cele neclintite, ci cele peritoare, omul nu are o adevărată ancoră a vieții, ci trăiește și el de azi pe mâne.

Din aceasta urmează că viața omului nu înfățișează priveliștea neclintirii, a statorniciei, a frunții drepte, oricâte valuri și vijelii vin asupra lui.

E jalnică privirea pe care o capeți când deschizi ochii asupra omului și vezi ce trebuia să fie, ce putca să fie și ce este! Atâtea vieți te umplu cu amar, pentru că puteau însemna ceva, puteau fi o lumină și o mângâiere, dar s'au prăbușit jalnic ori s'au stins în întunec și neștire.

Nu avea omul chip de a fi altfel și de a face altfel?

Cum nu? El are înaintea ochilor stări statornice, temeliile care nu pier, rânduielile puse de Dumnezeu pentru luminarea zării lui și arătarea încotro să apuce. Dela cele trecătoare, care-l fac de umblă pe căi așa de cotite, el poate trece cu ochii să vadă cele veșnice, cu care va umbla o linie dreaptă și fără dibuiri.

Crăciunul este una din zările luminoase, care-i arată încotro trebuie să umble. În loc de a rătăci pe căi străine, lui i se descopere minunea că între atâtea gânduri trecătoare, între atâtea îndemnuri mărunte, care-l fură din calea cea sănătoasă și-l lasă în drum nehotărit, se găsește steaua luminoasă, care a lucit înaintea crailor dela Răsărit și care luminează pe tot omul care vine în lume (Ioan 1, 9).

Crăciunul deschide intrarea în lume Aceluia care a spus: *Eu sunt ușa; prin mine, de va intra cineva, se va mântui; și va intra și va ieși și pașune va afla* (Ioan 10, 9). Deci la Crăciun noi primim îndemnarea aceluia care nu te lasă

pe drum, a Aceluia care în adevăr luminează zarea, a Aceluia care totdeauna a fost cărare prea dreaptă a vieții.

Duși de cele trecătoare, oamenii văd că mai este și ceva netrecător. Câți au urmat Lui s'au simțit mulțumiți și n'au fost înșelați. Încă înainte de El, dar urmând calea Dumnezeului pe care și Iisus îl propoveduia, Proorocul David spunea: *mai bună este o zi în curțile tale decât mii de alte zile alurea!* Oamenii au gustat și s'au încredințat prin ei înșii că așa e.

După venirea Domnului Hristos, atâția sfinți și drepti nu încercat aceleași drumuri și au văzut că bun este Domnul și s'au simțit cu aceasta mai îndreptați decât prin orice altă fericire.

Aceasta este răsplata celui ce nu aleargă după cele trecătoare, ci-și găsește indestularea sa în cele veșnice. El este prea mulțumit cu puținul pe care-l are din acestea, mai mult decât cu mormanele pe care altul le caută între lucrurile supuse periciunii, pentru că mai încărcat ești cu un grăunte din cele dela Dumnezeu decât cu toate bogățiile de aiurea. Acestea pot fi, dar numai o clipă. Pe urmă? Rămân tot cele veșnice.

De aceia noi să primim cu brațe largi vestirea Crăciunului pentru că este vestirea veșniciei între cele inrozonate și șubrede ale noastre. Între noi intră strigarea către cele de totdeauna, pentru dezlipirea noastră de lucrurile de o clipă care ne amăgesc să ne perdem sufletul pentru ele. Am căpătat pe Invățătorul cel fără de moarte, să primim vestirea Lui și să-l facem culmea doririlor noastre. Atunci nu vom mai fi șovăitori și nu vom mai băjbăi. Cu El, ajungem iar la izvorul lui Dumnezeu, de unde am plecat. Vom avea adevăratul drum al vieții. Amin.

Arhim. SCRIBAN.

.....

Schimbarea numelor Biblice în Palestina. — După știri pe care le găsim în ziare engleze din Palestina, pe care ni le trimite de acolo Păr. Protosinghel *Gherasim Luca* dela Ierusalim, aflăm că Arabii urmăresc să schimbe numirile cunoscute după Biblie ale localităților din Palestina și să le numească după limba lor. Astfel, Ierusalimului i s'ar zice *El-Kuds*. Capernaumului i s'ar zice *Tell-Hum*.

Evreii au ridicat protest împotriva acestei încercări. Trebuie, fără îndoială, să ridice și creștinii, pentru că mii de ani de cultură au deprins omenirea cu numirile din Biblie. Că Arabii le numesc altfel, treaba lor, pentru cărțile lor, dar numirile oficiale trebuie să rămâie cele care și-au lăcut drum în istoria omenirii.

CONGRESUL NAȚIONAL BISERICESC

MESAGIUL REGAL

pentru deschiderea Congresului Național Bisericesc,
la 14 Octomvrie 1932

*Prea Sfințiți Părinți,
Domnilor Membri ai Congresului Național Bisericesc,*

Congresul Național Bisericesc, instituit prin legea de organizare a Bisericii Ortodoxe Române, fiind convocat pe temeiul art. 10 și 12 din Statutul acestei legi, în sesiune ordinară, în ziua de 14 Octomvrie 1932,

Eu, declar deschisă această sesiune.
Dat în Sinaia, la 12 Octomvrie 1932.

(ss) CAROL.

Ministrul Instrucțiunii, al Cultelor și Artelor.

(ss) D. GUSTI.

Nr. 2.981.

SUMARUL I.

Ședința din 14 Octomvrie 1932.

Președinte, I. P. S. PATRIARH MIRON.

Notar, N. Popescu-Prahova.

1. Sesiunea ordinară a Congresului Național Bisericesc, convocat de I. P. S. Președinte, Patriarhul Miron, cu adresa de convocare Nr. 6.967, din 29 Septemvrie 1932, pe ziua de 14 Octomvrie 1932, s'a deschis cu următoarea solemnitate:

La orele 11 dimineața, s'a oficiat Doxologia, cu chemarea Sf. Duh, în catedrala Patriarhiei, la care au asistat Onorații membri ai Congresului Național Bisericesc. După aceia, Onorații membri au trecut în incinta Adunării deputaților, rânduia prin adresa de convocare drept local, unde să se țină ședințele.

2. Onorații membri — luând loc în incintă — trimit o deputațiune, alcătuită din 18 membri, câte unul din fiecare eparhie, care să vestească pe I. P. S. Patriarh Miron despre întrunirea Congresului Național Bisericesc și să-l invite la deschiderea și prezidarea Congresului.

I. P. S. Sa, venind, ocupă scaunul prezidențial și dă cuvântul d-lui profesor D. Gusti, ministrul Instrucțiunii și al Cultelor, care citește Inaltul Mesagiul Regal, prin care sesiunea ordinară se declară deschisă.

Congresul ascultă în picioare Inaltul Mesagiu și aduce Majestății Sale Regelui omagii, prin aplause unanime.

Cuvântarea I. P. S. Patriarh se alătură sub litera *a*, iar Inaltul Mesagiu Regal se anexează la prezentul sumar ca anexa *b*.

3. *I. P. S. Sa Patriarhul*—salutând pe membrii Congresului — insistă asupra ravagiilor, pe care le-a adus în sufletele oamenilor ultimul și cel mai mare război. Răscolirea sufletelor a produs și alimentat două curente sociale cu totul opuse. Unul, care urmărește scopul infernal de a distruge cu foc și sabie tot ce a creat credința religioasă și piozitatea altruistă în curs de veacuri; celălalt curent, dimpotrivă — îngrozit de însălbătecirea sentimentelor — predică revenirea tuturor la religia iertării, a înfrățirii, a iubirii, cu un cuvânt la divinele învățături ale blândului Iisus.

Nu încape nici o îndoială asupra datoriei, ce avem, de a merge pe calea indicată de al doilea curent. Ca să ne putem apropia cât mai mult de acest ideal, I. P. S. Patriarh face apel la conlucrarea tuturor celor ce formează Biserica noastră vie, cler și popor, căci numai în unire ni se întărește puterea. Această conlucrare este înlesnită de către legea de autonomie bisericească și statutul ei, care, în cursul celor 6 ani, de când e în vigoare, a dat jos, la parohii, cât și sus la eparhii, netăgăduite roade în multe privințe. La plinirea vremii, se vor examina părțile din lege, care cer o perfecționare sau o adaptare mai bună împrejurărilor date la noi.

I. P. S. Președinte aduce, în fine, omagii Majestății Sale Regelui Carol al II-lea, în care Biserica noastră are nădejdea de a afla în toate împrejurările un bun ocrotitor și sprijinitor.

Congresul primește cu aplause și cu unanimă aprobare cuvântul de deschidere, care se anexează la prezentul sumar ca anexa *c*.

4. În conformitate cu art. 3 din Regulamentul interior al Congresului, I. P. S. Patriarh invită să ia loc provizoriu în birou ca secretari, pe următorii membri: Pr. C. Moldovan, d-nii N. Popescu-Prahova și Leon Mrejeru. Congresul ia act. Notar al sedinței va fi d. N. Popescu-Prahova.

5. *I. P. S. Patriarhul* prezintă lista tuturor membrilor Congresului: 1) Mitropoliții, Arhiepiscopii, Episcopii și Arhieriei, ca membri de drept, și 2) membrii delegați de adunările eparhiale. Pe baza acestei liste se citește apelul nominal și se constată că sunt prezenți următorii membri: 1) I. P. S. și Prea Fericitul Dr. Miron Cristea, Patriarh; 2) I. P. S. Dr. Nicolae Bălan; 3) I. P. S. Dr. Nectarie Cotlarciuc; 4) I. P. S. Gurie Grosu; 5) P. S. Vartolomeu Stănescu; 6) P. S. Lucian Triteanu; 7) P. S. Ghenadie Niculescu; 8) P. S. Nichita Duma; 9) P. S. Roman Clorogariu; 10) P. S. Visarion Puiu; 11) P. S. Dr. Grigorie Comșa; 12) P. S. Gheorntie Nicolau; 13) P. S. Ioan Stroia; 14) P. S. Platon Ploșteanu; 15) P. S. Ilarion Băcăoanu; 16) P. S. Dionisie Tighineanu; 17) P. S. Grigorie Botoșăneanu; 18) P.

S. Tit Târgovișteanu; 19) P. S. Andrei Crișan; 20) P. S. Vasile Stan de Rășinari; 21) P. S. Nifon Craioveanul; 22) P. S. Veniamin Bărlădeanu; 23) Pr. P. Partenie; 24) Pr. C. Moldovan; 25) Stelian Popescu; 26) Niculescu-Dorobanțu; 27) C. Dimitriu; 28) Pr. Valeriu Iordăchescu; 29) Pr. Gh. Niculea; 30) Victor Iamandi; 31) Ioan Petrovici; 32) C. Sturza; 33) Leon Mrejeru; 34) Pr. Tr. Scorobet; 35) Nicolae Colan; 36) Gh. Dubleș; 37) Dr. Aurel Vlad; 38) Pr. Valerian Seșan; 39) Pr. Gh. Velehorsch; 40) Ioan Nistor; 41) Eusebiu Popovici; 42) Dr. Nicolae Cotos; 43) Pr. Pavel Guciujna; 44) Pr. Al. Baltaga; 45) Ștefan Ciobanu; 46) Teodor Neaga; 47) Vasile Bărcă; 48) D. Topciu; 49) Pr. St. Pârligras; 50) Diac. C. Dănău; 51) I. G. Duca; 52) Gh. Tătărescu; 53) V. Potârcă; 54) Pr. M. Preoteșcu; 55) Pr. Gavril Dumitrescu; 56) I. Purcăreanu; 57) V. Alimăneșteanu; 58) Honoriu Bănescu; 59) Pr. Gh. Jugureanu; 60) Pr. Chiril Popescu; 61) Dr. C. Angelescu; 62) Justin Stănescu; 63) Alex. Zamfirescu; 64) Pr. Gr. Dumitrescu; 65) Pr. Const. Coadă; 66) Petre Topa; 67) Vasile Sasu; 68) Tașcu Pucerea; 69) Gh. Cristodorescu; 70) Pr. C. Todicescu; 71) Ioan Savin; 72) D. Lazăr; 73) N. Georgescu; 74) Pr. Victor Banu; 75) Pr. Gh. Butnaru; 76) N. N. Săveanu; 77) N. Chirculescu; 78) V. Ispir; 79) Pr. Ieremia Hagiu; 80) Pr. C. Ulea; 81) Nicolae Tiron; 82) N. Simionescu; 83) Mihai Negură; 84) Arhim. Iuliu Scriban; 85) Pr. Dionisie Iavorschi; 86) General I. Popovici; 87) Eufimie Popovici; 88) Ion Inculeț; 89) Pr. T. Dumbravă; 90) Pr. Andrei Ostapov; 91) N. Popescu-Prahova; 92) Mihai Gheorghiu; 93) Alex. Teodorescu; 94) St. Constantinov; 95) Dr. Ioan Lupăș; 96) Dr. Sebastian Stanca; 97) Silviu Dragomir; 98) Alex. Lapedatu; 99) Sextil Pușcariu; 100) Octavian Goga; 101) Pr. Mihai Păcățeanu; 102) Pr. St. Cioroian; 103) Antonie Mocioni de Foen; 104) Justin Marșieu; 105) Lucian Gheorghievici; 106) Virgil Musta; 107) Cornel Corneanu; 108) Mihail Grosșan; 109) Vasile Loichița; 110) Octavian Furlugean; 111) Arhim. Vasile Lăzărescu; 112) Pr. Ioan Papp; 113) Dr. Nerva Dercan; 114) Ioan Manolescu-Strunga.

I. P. S. Patriarh constată, că, din 135 membri — fiind prezenți 114 — Congresul se poate constitui valabil.

6. *I. P. S. Patriarh* salută cu toată căldura, atât în numele său cât și în numele Onoratului Congres, pe d-l profesor D. Gusti, Ministru Școalelor, Cultelor și Artelor. Înțelepciunea d-lui ministru D. Gusti a contribuit mult la fericita rezolvare a unor chestiuni bisericesti foarte delicate, ce interesau deopotrivă și Biserica și Statul.

I. P. S. Patriarh roagă pe d-l Ministru D. Gusti, ca dela înaltul său loc să fie și în viitor un bun sprijinitor al Bisericii.

Cuvântarea I. P. S. Patriarh, primită cu unanime aplause, se anexează la prezentul sumar, ca anexa *d*.

7. Adânc mișcat, d-l Ministru Gusti mulțumește pentru binevoitoarele și măgulitoarele cuvinte ce i s'au adresat și salută

Congresul Național Bisericesc cu toată convingerea de care este pătruns pentru marea lui însemnătate.

D-l Ministru amintește cu cât de multă recunoștință se simte legat Statul Român de Biserica ortodoxă. Această recunoștință nu privește numai Biserica trecutului. Biserica ortodoxă este o Biserică vie, așezată tot atât de puternic în vremea noastră și cu rosturi la fel de măntuitoare pentru noi cei de acum. Salută cu mare nădejde Congresul Național Bisericesc, pe care-l dorește până la urmă plin de duh creștinesc creator.

Înălțătoarea cuvântare a d-lui Ministru, primită cu entuziaște aplauze unanime, se anexează la prezentul sumar ca anexa e.

8. Se prezintă actele alegerilor de membri ai Congresului. Conform art. 5—7 din Regulamentul interior al Congresului, se formează 5 secțiuni după cele 5 Mitropolii. Actele se împart pe secțiuni și se predau unui membru din secțiune, după cum urmează:

Mitropolia Ungro-Vlahiei, Pr. C. Moldoveanu.

Mitropolia Moldovei, Pr. Valeriu Iordăchescu.

Mitropolia Ardealului, Pr. Sebastian Stanca.

Mitropolia Bucovinei, Pr. Valerian Șeșan.

Mitropolia Basarabiei, Pr. Pavel Guciujna.

Sedința se suspendă pentru 10 minute; iar membrii Congresului trec în secțiuni pentru a examina actele alegerilor, conform Regulamentului.

9. La redeschidere, Pr. Valeriu Iordăchescu, în calitate de raportor al secțiunii Moldovei, care a verificat mandatele Mitropoliei Ardealului, citește sumarul comisiei, propunând ca din cele 30 mandate din Mitropolia Ardealului, să se valideze 28, care nu sunt contestate, iar 2, și anume ale d-lor Corneli Cornean dela eparhia Caransebeșului și Nerva Iercan dela eparhia Oradea, care sunt contestate, să se trimită la comisiunea de validare.

Congresul aprobă în unanimitate propunerea raportorului, validând pe următorii: 1) Pr. Dr. Gh. Proca; 2) Dr. Trandafir Scorobet; 3) Dr. Lucian Borcea; 4) Prof. N. Colan; 5) Dr. Gh. Dubleş; 6) Dr. Aurel Vlad; 7) Pr. Mihail Păcățeanu; 8) Dr. Ștefan Cioroian; 9) Vasile Goldiș; 10) Antonie Mocioni de Foen; 11) Dr. Justin Marșieu; 12) Dr. Lucian Gheorghieviciu; 13) Protodiacon Sabin Evuțian; 14) Virgil Musta; 15) Dr. Mihai Grosșian; 16) Dr. Vasile Loichița; 17) Octavian Furlugean; 18) Dr. Ioan Lupaș; 19) Dr. Sebastian Stanca; 20) Dr. Silviu Dragomir; 21) Alex. Lapedatu; 22) Sextil Pușcariu; 23) Octavian Goga; 24) Dr. Vasile Lăzărescu; 25) Protopop Ioan Papp; 26) Dr. Nicolae Zigre; 27) Dr. Iosef Iacob; 28) Dr. Gh. Crișan, iar contestațiile asupra alegerii d-lor: Dr. C. Corneanu și Dr. Nerva Iercan, se vor da comisiei de validare, ce se va alege.

10. Pr. P. Guciujna, raportorul secției Basarabiei, care a verificat mandatele Mitropoliei Ungro-Vlahiei, citește sumarul

comisiunei, propunând validarea tuturor celor 30 de mandate, întrucât n'a fost nici o contestație.

Congresul validează pe toți după cum urmează: 1) Pr. P. Partenie; 2) Pr. C. Moldovan; 3) N. Iorga; 4) Stelian Popescu; 5) Niculescu-Dorobanțu; 6) C. Dimitriu; 7) Pr. St. Pârligras; 8) Diacon. C. Dănău; 9) I. G. Duca; 10) Gh. Tătărăscu; 11) R. Franasovici; 12) V. Potârcă; 13) Icon. M. D. Preoteșcu; 14) Icon. Gavril Dumitrescu; 15) I. Purcăreanu; 16) V. Alimăneșteanu; 17) Honoriu Bănescu; 18) M. Mihăileanu; 19) Pr. Gh. Jugureanu; 20) Pr. Chiril Popescu; 21) Dr. C. Angelescu; 22) Dr. Dumitrescu V. Brăila; 23) Justin Stănescu; 24) Alex. Zamfirescu; 25) Icon. Grigorie Dumitrescu; 26) Icon. Const. Coadă; 27) Dr. Petre Topa; 28) Vasile Sasu; 29) Tașcu Pucerea; 30) Gh. Cristodorescu.

11. *Pr. C. Moldovan*, raportorul secțiunii Ungro-Vlahiei, care a verificat mandatele din Mitropolia Moldovei, citește sumarul comisiunei, propunând validarea tuturor celor 24 mandate întrucât n'a fost nici o contestație.

Congresul validează pe toți și anume: 1) Pr. Valeriu Iodăchescu; 2) Pr. Gh. Niculescu; 3) Victor Iamandi; 4) Ioan Petrovici; 5) C. Sturza; 6) Leon Mrejeru; 7) Icon. Victor Banu; 8) Icon. Gh. V. Butnaru; 9) N. N. Săveanu; 10) N. D. Chirculescu; 11) I. Manolescu-Strunga; 12) Dr. V. Gh. Ispir; 13) Pr. Ieremia Hagi; 14) Pr. Const. Ulea; 15) Dr. Nicolae Lupu; 16) Nicolae Tiron; 17) Nicolae Simionescu; 18) Mihail Negură; 19) Pr. C. Todicescu; 20) Pr. St. Arșic; 21) I. Savin; 22) Dr. D. Lazăr; 23) Gh. Onose; 24) N. Georgescu-Tulcea.

12. *Pr. Dr. I. Lupaș*, raportorul secțiunii Ardealului, care a verificat mandatele din Mitropolia Bucovinei, citește sumarul comisiunei, propunând validarea tuturor celor 12 mandate din Bucovina, întrucât n'a fost nici o contestație.

Congresul îi validează precum urmează: 1) Pr. Valerian Seșan; 2) Pr. Gh. Velehorsch; 3) Ioan Nistor; 4) A. C. Cuza; 5) Dr. Eusebiu Popovici; 6) Dr. Nicolae Cotos; 7) Arhim. Iuliu Scriban; 8) Protoereu Dionisie Iavorschi; 9) General Ioan Popovici; 10) Eufimie Popovici; 11) Nicolae Costăchescu; 12) Ioan Inculeț.

13. *D-l N. Cotos*, raportorul secțiunii Bucovinei, care a examinat mandatele din Mitropolia Basarabiei, dă citire sumarului comisiei, propunând validarea tuturor celor 12 mandate din Basarabia, împotriva cărora nu s'a ridicat nici o contestație.

Congresul validează pe următorii: 1) Icon. Stavr. Pavel Guciujna; 2) Mitrof. Alex. Baltaga; 3) Ștefan Ciobanu; 4) Teodor Neaga; 5) Vasile Bârcă; 6) Dumitru Topciu; 7) Icon. Stavr. Teodor Dumbravă; 8) Pr. Andrei Ostapov; 9) Dr. N. Popescu-Prahova; 10) Mihail Gheorghiu; 11) Alex. Teodorescu; 12) Ștefan Constantinov.

14. *I. P. S. Patriarh*, constată, că din 108 mandate câte sunt de validat în total, s'au validat 106 membri validați, se adaugă

87 membri de drept, mitropoliți, episcopi și arhierei, făcând în total 133 de membri, din 135. Din aceștia, sunt prezenți 114.

Deci declară că Congresul, fiind în număr legal, este capabil a lua hotărâri valabile.

15. *I. P. S. Președinte* propune a se institui o comisiune de candidare, care să desemneze atât pe membrii definitivi ai biroului, cât și pe cei doi ai comisiunilor.

Congresul alege prin aclamație următoarea comisiune de candidare: P. S. Lucian, episcopul Romanului; Pr. I. Lupaș; d-nii: Al. Lapedatu, Octavian Goga, Virgil Potârcă, N. Popescu-Prahova. Se suspendă ședința pentru 10 minute, în care timp comisia să pregătească și combine alcătuirea comisiunilor prevăzute prin art. 10 din Regulamentul interior.

16. La redeschidere, Păr. I. Lupaș, propune, iar Congresul alege în birou următoarele persoane: Protodiacon Savin Evuțian, Pr. C. Moldovan, din cler; N. Popescu-Prahova, N. Colan, Nerva Iercan și Leon Mrejeru, mireni.

17. În conformitate cu Regulamentul interior al Congresului, *I. P. S. Președinte* numește pe d-l N. Popescu-Prahova secretar general al Congresului.

Congresul ia act.

18. La propunerea aceluiaș referent, *Pr. Ioan Lupaș*, Congresul unanim alege următoarele comisiuni:

In comisia organizatoare :

1) *I. P. S. Nicolae Bălan*; 2) *P. S. Lucian*; 3) *Pr. Ioan Lupaș*; 4) *Pr. P. Partenie*; 5) *Pr. Valeriu Iordăchescu*; d-nii: 6) *Alex. Lapedatu*; 7) *Nicolae Cotos*; 8) *N. N. Săveanu*; 9) *St. Ciobanu*; 10) *Virgil Potârcă*; 11) *I. Purcăreanu*; 12) *Niculescu-Dorobanțu*; 13) *Gh. Tătărăscu*; 14) *Victor Iamandi*; 15) *Gh. Onose*.

In comisia culturală :

1) *P. S. Grigore Comșa*; 2) *P. S. Vasile de Rășinari*; 3) *Arhim. Iuliu Scriban*; 4) *Pr. Alex. Baltaga*; 5) *Pr. Gh. Jugureanu*; d-nii: 6) *Nicolae Iorga*; 7) *Dr. C. Angelescu*; 8) *Octavian Goga*; 9) *Dr. N. Lupu*; 10) *Ioan Petrovici*; 11) *V. Dumitrescu-Brăila*; 12) *V. Loichiță*; 13) *V. G. Ispir*; 14) *N. Costăchescu*; 15) *N. Zigre*.

In comisia de validări :

1) *P. S. Tit Târgovișteanu*; 2) *Pr. Gh. Butnaru*; d-nii: 3) *Stelian Popescu*; 4) *Const. Sturza*; 5) *General I. Popovici*; 6) *Honoriu Bănescu*.

In comisia bisericească :

1) P. S. Roman Ciorogariu; 2) Pr. Sebastian Stanca; 3) Pr. T. Dumbravă; 4) Pr. Valerian Seșan; 5) Diac. C. Dănău; d-nii: 6) Sextil Pușcariu; 7) Ioan Nistor; 8) Silviu Dragomir; 9) Ioan Inculeț; 10) Vasile Sasu; 11) R. Franasovici; 12) A. C. Cuza; 13) Lucian Borcea; 14) St. Constantinov; 15) N. Georgescu-Tulcea.

In comisia economică :

1) Pr. A. C. Cosma; 2) Pr. Pavel Guciujna; 3) Arhim. V. Lăzărescu; 4) Pr. M. Preoțescu; 5) Pr. D. Iavorschi; d-nii: 6) Stelian Popescu; 7) Vasile Sasu; 8) Aurel Vlad; 9) N. Chirculescu; 10) Cornel Cornean; 11) Gh. Crișan; 12) Mihail Negură; 13) Teodor Neaga; 14) D. Topciu; 15) Justin Marșieu.

In comisia bugetară :

1) P. S. Nichita; 2) Pr. Virgil Musta; d-nii: 3) Alex. Lapedatu; 4) C. Dimitriu; 5) Vasile Sasu; 6) Vasile Bârcă.

In comisia de petițiuni :

1) P. S. Gherontie; 2) Pr. St. Cioroianu; d-nii: 3) Tașcu Pucerea; 4) Nicolae Tiron; 5) Eftimie Popovici; 6) I. Savin.

19. *P. S. Tit Târgovișteanu* cere să fie dispensat de a lucra în comisiunea de validări.

Congresul îl înlocuiește cu P. S. Grigorie Botoșăneanu.

20. In legătură cu alcătuirea diferitelor comisii, I. P. S. Patriarh lămurește, că, — în conformitate cu o dispoziție anterioară a Congresului, mitropoliții nu trebuie să fie aleși președinți ai comisiunilor, deoarece, ca locțiitori ai Patriarhului, Inalt Prea Sfintele Lor pot fi președinți ai Congresului; de altă parte Inalt Prea Sfintele Lor — în baza unui conclud anterior — sunt membri de drept ai comisiunilor, iar nu aleși.

21. *I. P. S. Patriarh* prezintă cererile de concediu venite din partea P. S. Ghenadie al Buzăului, P. S. Nicolae Ivan al Clujului; d-nii Vasile Goldiș, Dr. Lucian Borcea, pe toată sesiunea.

Congresul acordă concediile cerute.

D-l Profesor Nicolae Iorga anunță printr'o scrisoare, că nu va participa la lucrările Congresului.

In ce privește concediul cerut de I. P. S. Pimen, pe o singură zi, I. P. S. Patriarh arată, că l-a acordat în baza prerogativelor prezidențiale ale I. P. S. Sale.

22. Se prezintă rapoartele generale ale Consiliului Central Bisericesc pe periodul trecut și celelate chestiuni date în com-

pe lângă acestui Congres. Aceste lucrări se distribuie la diferite comisiuni astfel:

1. Raportul general administrativ al Consiliului Central Bisericesc Nr. 6.950 din 1932.
2. Regulamentul pentru construcții bisericești (raportul Consiliului Central Bisericesc) Nr. 6.654 din 1932;
3. Regulamentul disciplinar pentru funcționarii bisericești (raportul Consiliului Central Bisericesc) Nr. 6.653 din 1932;
- 4) Raportul Consiliului Central Bisericesc Nr. 6.593 din 1932, asupra tipăririi Bibliei;
5. Raportul Consiliului Central Bisericesc Nr. 3.684 și 4.548 din 1932, asupra delimitării episcopioilor Buzău și Dunărea-de-Jos;
- 6) Raportul Consiliului Central Bisericesc Nr. 6.591 din 1932, asupra cărților tipărite de Tipografia Cărților Bisericești; Se dau la Comisia bisericească.
7. Raportul general cultural al Consiliului Central Bisericesc Nr. 7.191 din 1932;
8. Adresa Nr. 2.931 a Ministerului Instrucțiunii și al Cultelor privitoare la participarea Bisericii la activitatea culturală. Se dau comisiei culturale.
9. Raportul general economic al Consiliului Central Bisericesc Nr. 6.898 din 1932;
10. Raportul Consiliului Central Bisericesc Nr. 6.594 din 1932 privitor la modificarea art. 35 din Regulamentul Eforiei Bisericii Ortodoxe Române;
11. Raportul Consiliului Central Bisericesc Nr. 7.189 din 1932, despre mersul Tipografiei Cărților Bisericești;
12. Raportul Consiliului Central Bisericesc Nr. 7.188 din 1932, despre mersul Institutului Biblic;
13. Raportul Consiliului Central Bisericesc Nr. 7.190 din 1932, despre mersul revistei „Biserica Ortodoxă Română“;
14. Regulamentul pentru administrarea bunurilor mitropolitane și episcopale, (raportul Consiliului Central Bisericesc Nr. 7.020 din 1932);
15. Raportul Consiliului Central Bisericesc Nr. 6.655 din 1932, asupra Serviciului Contencios. Se dau comisiei economice.
16. Regulamentul pentru alegerea organelor reprezentative și executive în parohii și eparhii (raportul Consiliului Central Bisericesc Nr. 7.019 din 1932);
17. Raportul Consiliului Central Bisericesc Nr. 6.592 din 1932, despre jurisdicția episcopiei din America;
18. Raportul Consiliului Central Bisericesc Nr. 7.344 din 1932, despre înființarea episcopiei din Maramureș;
19. Proiect de lege pentru administrarea averilor Schitului Prodrom“, (raportul Consiliului Central Bisericesc Nr. 6.651 din 1932);

20. Raportul Consiliului Central Bisericesc Nr. 7.053 din 1932, asupra averilor bisericii basarabene;

21. Memoriul Asociației Clerului, privitor la modificarea art. 19 și 21 din Statut, înreg. la Consiliul Central Bisericesc sub Nr. 7.324 din 1932;

22. Adresele Mitropoliei Ardealului Nr. 4.676 și 7.691 din 1932, privitoare la jurisdicția episcopiei din America;

Se dau comisiei de organizare.

23. Raportul Consiliului Central Bisericesc Nr. 7.241 din 1932, asupra bugetului.

Se dau la comisia bugetară.

24. Referatul Consiliului Central Bisericesc Nr. 4.550 din 1932, asupra decesului Pr. V. Reuț;

25. Raportul Consiliului Central Bisericesc Nr. 7.176 și 7.242, cu privire la alegerea membrilor Consiliului Central Bisericesc și Eforiei Bisericii Ortodoxe Române.

Se dau comisiei de candidare.

26. Memoriul Nr. 39 din 1932 al Asociației Generale a Clerului.

Se dă comisiei de petițiuni.

23. Ședința se ridică la orele 2 p. m., anunțându-se cea viitoare, la orele 5 d. m.

Președinte,

Secretar, general,

SUMARUL II.

Ședința de Vineri, 14 Octomvrie 1932.

Președinte, I. P. S. PATRIARH MIRON.

Notar, Leon Mrejeru.

La orele 17,30 se deschide ședința, după ce se constată numărul reglementar al membrilor prezenți.

24. *D-l N. Popescu-Prahova*, notarul ședinței precedente citește sumarul ședinței de dimineață.

Congresul îl verifică.

25. I. P. S. Președinte prezintă Congresului cererile de concediu pentru boală ale d-lor: Iosif Iacov, Onose, Dumitrescu-Brăila și P. S. Episcop Cosma.

Concediile cerute se acordă.

26. Deasemenea I. P. S. prezintă Congresului cererea unui grup de absolvenți ai seminariilor, cari solicită să se revie asupra hotărârii din Mai 1932 a Sf. Sinod, prin care se cere

■ Nu mai fi hirotoniți decât numai licențiații în teologie și cere
■ să se acorde și seminaristilor acest drept.

Congresul hotărăște:

■ Ca cererea să fie trimisă spre cercetare și referire comi-
■ sunii de petițiuni.

27. D-l *Profesor Savin* întreabă ce crede Congresul cu pri-
vire la anchetele ordonate de Sf. Sinod împreună cu Guvernul
asupra alegerilor eparhiale? Dacă ar fi cazuri de invalidări,
Congresul s'ar descomplecta și deci în mod firesc el nu se poate
dezinteresa de aceste anchete. Adunările eparhiale au făcut va-
lidările și s'au constituit conform legii, și tot astfel și Congre-
sul Național Bisericesc. Sinodul nu mai are cădere să hotărăască,
deci aplicând sancțiuni clericilor, dacă s'ar constata abuzuri.

În această chestiune mai vorbesc următorii:

D-l *Octavian Goga*: Guvernul intenționa să vină cu un
proiect de lege prin care să se stabilească care este forul care
poate dizolva adunările eparhiale și, implicit, Congresul Na-
țional Bisericesc. S'a renunțat apoi la aducerea în discuție a a-
cestui proiect dar s'au ordonat 47 anchete mixte: de Sf. Sinod
și de Guvern. Chiar dacă, pe unele locuri, s'ar fi petrecut abu-
zuri, cum a fost cazul la Teleorman, cui se vor prezenta lucră-
rile și cine va hotări? Are căderea Sf. Sinod să judece și să ho-
tărăască în această chestiune? Pentru respectarea autonomiei
bisericești Guvernul, cu atât mai mult nu are dreptul să se
amestece.

D-l *C. Dimitriu*: Adunările eparhiale, singurele competente
după lege, s'au pronunțat, validând mandatele membrilor ei.
Nu poate fi alt for care să hotărăască.

D-l *Octavian Goga*: Anchetele sunt în curs. D-l Ministru a
Instrucțiunii, Cultelor și Artelor a afirmat că va veni cu o lege
care să precizeze forul care dizolvă adunările bisericești. Pro-
pune să se vie cu o hotărâre a Congresului, care să stabilească
că singurul competent în această chestiune este Congresul Na-
țional Bisericesc, iar I. P. S. Patriarh, după sosirea rezultatu-
lui anchetelor, să convoace Congresul, în ședință extraordinară,
care va cerceta și hotări.

D-l *Victor Iamandi*: Anchetele sunt viciate prin însăși per-
soanele care anchetează.

D-l *Ispir*: Legea din 1925, care realizează un progres, pune
problema autonomiei bisericești. Art. 22 din Constituție, legea
și statutul bisericesc garantează această autonomie a Bisericii
care trebuie să păstreze bune raporturi cu Statul. Dacă pentru
chestiunile spirituale, forul cel mai înalt este Sf. Sinod, apoi,
pentru chestiunile de ordin cultural, administrativ și economic,
cea mai înaltă autoritate o are Congresul Național Bisericesc.

P. S. *Sa Episcopul Roman, Oradea-Mare*: Raporturile din-
tre Biserica și Stat sunt normate de canoane.

D-l *Ispir*: Deci orice chestiune, privitoare la organizarea și
administrarea Bisericii în cadrul cultural și material, cad în sa-

cina celei mai înalte autorități ale sale: Congresul Național Bisericesc. Să presupunem însă că acest Congres ar putea avea manifestări primejdioase ordinii de Stat, atunci poate avea loc o singură intervenție: cea a Regelui. Orice alt amestec este un atentat la autonomia bisericească.

P. S. Vartolomeu, Episcopul Râmnicului, N. Severin: Chestiunea care se discută are o mare importanță. Ea nu poate fi indiferentă. Principial Biserica trebuie să-și păstreze organismul său nepătat. Demnitatea morală și răspunderea Bisericii trebuie să rămăe întregi și neatînse. În alegerile eparhiale, ca în orice alegeri, s'au deslănțuit și patimi. În concurență sunt lupte, cari nu pot fi înlăturate. Adunările eparhiale s'au pronunțat. Alegerile fiind de ordin administrativ, le judecă respectiva Comisie permanentă a Congresului. Ea va cerceta rezultatele, le va referi Congresului și aceasta va hotărî.

P. S. Episcop Roman al Oradiei: Canoanele precizează drepturile bisericești. Autonomia Bisericii nu însemnează separația ei de Stat. Biserica trebuie să păstreze bune raporturi cu Statul, dar ea își are forurile ei de conducere. Prin aceste foruri ea trebuie să-și apere autoritatea morală și tot prin ele poate cerceta și sancționa abuzurile.

Anchetele alegerilor cu organe ale Guvernului, încalcă dreptul Bisericii. Cum vor ancheta prefectii de alte confesiuni, chestiunile privitoare la administrarea internă a Bisericii noastre?

Păr. I. Lupaș: Chestiunea în discuțiune are două aspecte: acela al dreptului formal, pe care se întemeiază autonomia noastră bisericească și cel moral, care menține autoritatea Bisericii și Clerului. S'ar mai adăoga și cele spuse de P. S. Episcop Roman, cu intervenția organelor de alte confesiuni în sânul Bisericii noastre. Adunările eparhiale își validează sau invalidează pe membrii lor. Hotărârile Congresului nostru sunt valabile din punct de vedere al dreptului formal. Dacă din punct de vedere moral s'ar fi petrecut abuzuri, Sf. Sinod are dreptul să cerceteze și să sancționeze abaterile și abuzurile, cari privesc pe clerici. Amestecul reprezentanților Guvernului e neconstituțional, nelegal și atinge autonomia Bisericii.

Pr. Niculea-Iași: Anchetele cari se fac nu sunt imparțiale. Protopopii și prefectii, cari au căzut la alegeri, nu pot face anchete obiective. Prin aceste anchete se turbură sufletele credincioșilor într'o vreme când este nevoie de înfrățire și pace. Singur Congresul Național Bisericesc este autoritatea supremă, care poate hotărî în aceste chestiuni.

D-l I. Petrovici: După felul în care se desfășoară discuțiunile, se vede clar că este un acord între noi toți. S'au ordonat anchete pentru abuzuri la alegerile eparhiale. Dar nu trebuie să se uite că e aceeaș țară care votează și la alegerile politice și la cele bisericești. Ceeace e sigur însă, e că anchetele se fac nu din cauza abuzurilor, ci din cauza rezultatelor obținute. Dacă erau alte rezultate nu se mai ordonau anchete.

Sf. Sinod a hotărît ancheta, deci e greu să protestăm în fața hotărîrii Sf. Sinod. Dar ancheta trebuia făcută de Sf. Sinod și nu de Guvern.

I. P. S. Patriarh: Ca nu cumva delegații Bisericii să fie mulți de parțialitate, am admis să ia parte la anchetă și reprezentanții Guvernului.

D-l I. Petrovici: Oricum însă, rezultatele acestor anchete nu pot fi judecate decât de Congres, deși adunările eparhiale sînt valdează singure și Congresul n'ar trebui să se amestece.

Dar atît Congresul cît și adunările eparhiale, avînd interesul să nu fie atinsă componența, se pronunță autoritatea cea mai înaltă, care este Congresul Național Bisericesc.

D-l Aurel Vlad: Nu este nevoie să se pronunțe Congresul dacă s'au pronunțat adunările eparhiale, căci s'ar sdruncina funcționarea lor.

D-l Gh. Savin: Anchetele sînt neavenite.

D-l Stelian Popescu: Sf. Sinod a intervenit în această chestiune, să-l rugăm să revie. Sf. Sinod poate ordona anchete cu caracter spiritual, dar nu cu caracter mixt: spiritul și administrativ. Congresul Național Bisericesc este singura autoritate, care să pronunță în aceste cazuri. Moțiunea trebuie dar să se alcătuiască în acest cadru.

D-l Al. Lapedatu: Moțiunea nu trebuie să atingă autoritatea Sf. Sinod. N'a fost, desigur, în gândul Sf. Sinod să aducă vre-o modificare adunărilor eparhiale sau Congresului Național Bisericesc. Adunările s'au constituit legal și ele nu mai pot fi atinse. Sf. Sinod a admis anchete cu scop de a aduna date, cari vor servi pentru modificările ce, eventual, s'ar aduce legilor și regulamentelor în vigoare, și nici de cum cu scopul de a atinge componența adunărilor actuale, legal constituite.

Statul are dreptul suprem de control. Acest drept poate fi exercitat și în chestiuni de administrație, cu condițiunea ca pentru Biserică să se exercite de organele Bisericii. Dacă se constată abuzuri, se cere organelor bisericesti să ia măsuri conform legilor și regulamentelor bisericesti.

D-l Aurel Vlad: Problema care se discută acum e de o importanță capitală. Raportul Bisericii cu Statul trebuie bine clarificat. Nu înțelegem să se atingă autonomia Bisericii. Proiectul pe care voia să-l aducă Guvernul în sesiunea trecută, era primordios, căci ducea la desființarea autonomiei bisericesti. În activitatea ce desfășoară în cadrul Bisericii, partidele politice trebuie să fie inspirate de duhul frăției, al blîndeței, al loialității și să se desbrace de preocupările politice, cari învrăjdesc pe credincioși. Dar adunările eparhiale odată constituite, ele nu mai pot fi atinse în componența lor și noi avem datoria să apărăm cu toată convingerea și energia autonomia Bisericii. Anchete se pot ordona pentru a împiedica uneltiri, care ar putea leza interesele de stat, dar nu în cazuri de administrație înteroară a Bisericii, cu tendința de a-i atinge autonomia.

Nu putem admite ca, nici prin lege, adunările legal constituite să fie atinse.

D-l Silviu Dragomir: S'a greșit că, în termen de 3 luni, nu s'au convocat adunările legale, care să completeze vacanțele ivite la eparhii și acestei greșeli i-au urmat și anchetele mixte ce s'au ordonat. Citește apoi un proiect de moțiune, prin care dezaprobă amestecul Guvernului în administrația bisericească și cere oprirea anchetelor.

I. P. S. Patriarh: Biserica are mai multe corporațiuni întemeiate pe legi și regulamente. Cu timpul se vor preciza tot mai bine atribuțiunile și competența fiecărei corporații. Dar e fapt, că în fruntea tuturor stă Sf. Sinod, ca organ superior bisericesc. Nu este admisibil, dar ca un membru al Congresului să vină de aici cu proteste împotriva unei dispozițiuni sinodale. Legile omenesti au imperfecțiuni. De aci se nasc conflicte. Organizația noastră bisericească are la baza originii sale principiul hristocrației, divin, care așează puterea de conducere în mâna Ierarhiei. Aceasta a chemat la conlucrare și principiul democratic, pe temeiul căruia s'a legiferat conlucrarea mirenilor cu clericii. Aceste două principii opuse trebuiesc armonizate cu mult tact. În deosebi Congresul Național Bisericesc, cel mai înalt for bisericesc reprezentativ, împreună cu Sf. Sinod, cel mai înalt for spiritual, trebuie să-și armonizeze activitatea și să găsească soluția cea mai fericită și în această chestiune delicată. Ceea ce este limpede, e că în toate chestiunile mari de interes bisericesc nu hotărâsc persoane izolate, ori care ar fi rolul lor, ci hotărâsc autorități colective. Legea ce spune în privința aceasta? După art. 8, punctul a, din Statut, Congresul Național Bisericesc are obligațiunea „de a susține și apăra toate drepturile Bisericii Ortodoxe“. În acest articol s'ar putea încâtva încadra dreptul Congresului de a decide în chestii de adunări eparhiale.

Dar Sf. Sinod are drepturi mai temeinice, care i se conferă prin art. 3, lit. m. Sfântul Sinod, afară de puterea dogmatică, „hotărăște în toate chestiunile, de orice natură, care intră în competența lui“. Deci pe baza acestui articol Sf. Sinod se poate ocupa și de chestia alegerilor, examinându-le și îndrumându-le în direcția de a se sancționa eventualele abuzuri și ilegalități. Sf. Sinod are baze canonice. Șaguna spunea: „Sinodul este în Biserică ceea ce este Constituția națională a Statului laic“. Deci nu au temei asemenea „proteste“ și nu pot fi acceptate.

D-l Groșan: Propune să se numească o comisiune alcătuită din d-nii: Lapedatu, Goga, Vlad, Savin, Dragomir, care să întocmească moțiunea în sensul discuțiunilor desfășurate.

D-l Al. Lapedatu: Chestiunea trebuie trimisă în studiul comisiunii de organizare.

Pr. P. Guciuja: Congresul Național Bisericesc trebuie să apere liniștea Bisericii. După alegeri încetaseră frământările, și raporturile dintre mireni și preoți deveniseră normale. De ce mai

... răcolim spiritele liniștite, mai ales acolo unde nu s'au produs contestații? Aceste anchete turbură liniștea sufletească a credincioșilor și ating autoritatea preoției. Cred că trebuie să se vorbească asupra măsurilor de anchetă, mai cu seamă că după validări, anchetele sunt ineficace.

D-l *Georgescu-Tulcea*: Chestiunea aceasta, care nu e la ordinea de zi, își are obârșia în Parlament, care a voit să vie cu o lege modificatoare cu privire la alegerile și dizolvările adunărilor bisericești. Atunci Sf. Sinod și Ministerul Instrucțiunii, al Cultelor și Artelor au căzut de acord asupra anchetelor, cari înlăturau modificările intenționale de Parlament. *Astăzi, adunările bisericești sunt legal constituite și nu mai pot fi dizolvate și nici descomplectate.* Organul competent, care are căderea să se pronunțe asupra anchetelor, e numai Congresul Național Bisericesc, care cuprinde în sânul său și pe membrii Sf. Sinod. Anchetele pot avea un singur efect: Intârzierea modificării legii, care se va experimenta timp mai îndelungat și apoi, pe baza datelor adunate, se va modifica cât mai conform cu cerințele bunului mers al Bisericii.

Congresul cere închiderea discuției. Pusă la vot, se aprobă închiderea discuției.

D-l *Dr. Silviu Dragomir* declară că-și retrage moțiunea.

I. P. S. Patriarh propune și Congresul decide:

Trimite chestiunea comisiunii de organizare spre a formula un proiect de moțiune și conclud în spiritul discuțiilor, ce au avut loc în Congres, a o prezenta și a o supune apoi aprobării definitive a Congresului.

I. P. S. Mitropolit al Ardealului ocupă scaunul prezidențial.

28. D-l *C. Dimitriu*, raportorul comisiunii bugetare, citește raportul acestei comisiuni asupra bugetului pentru fondurile dela Stat, care este întocmit pe următoarele baze:

1. Se revine la bugetul din 1930 în ce privește posturile salarizate, întrucât numai în Biserica Ortodoxă s'au făcut suprimări, această procedură punând într'o situațiune inferioară Biserica dominantă față de celelalte culte. Față de situația actuală, Biserica înțelege să facă reduceri, dar proporțional cu celelalte culte.

2. Deoarece salariile tuturor funcționarilor publici de Stat, au fost reduse cu aproximativ 20 la sută, pe când ale funcționarilor bisericești au fost reduse cu peste 30 la sută. Comisiunea este de părere a se lua de bază salariile din 1930, reducându-se numai cu 20 la sută, înlăturându-se astfel curba de 12 la sută, precum și alte nedreptăți cuprinse în bugetul Statului.

Congresul aprobând referatul și bugetul astfel cum au fost întocmite, autoriză Consiliul Central Bisericesc să intervie la Onor. Guvern pentru realizarea lui.

29. D-l *Honoriu Bănescu*, raportorul comisiunii de validare, citește raportul privitor la netemeinicia contestației în-

dreptată împotriva alegerii d-lui Nerva Iercan. Congresul respinge contestația și validează pe d-l Nerva Iercan.

2) Asupra contestației îndreptată împotriva alegerii d-lui Dr. Cornel Corneanu dela eparhia Caransebeșului, d-l raportor *Honoriu Bănescu* precizează: contestația a fost făcută împotriva validării de către adunarea eparhială dela Caransebeș a d-lui Cornel Corneanu, întrucât, spune contestatorul, d-sa fiind încă cleric, nu putea candida ca mirean. Dar validarea adunării eparhiale e definitivă și deci, fără drept de apel. Legea e categorică: Numai episcopul poate apela o hotărâre a adunării eparhiale, când e neconstituțională și necanonică. Dar acest apel al episcopului nu s'a produs. Pe temeiul legii, validarea d-lui Corneanu de către adunarea eparhială, e definitivă. De aceea comisiunea de validare a respins contestația ca nelegală și cere Congresului să o respingă, pentru acelaș motiv.

Iau cuvântul în această chestiune d-nii: Aurel Vlad, Gropșianu, N. Popescu-Prahova, P. S. Tit Sîmedrea, Savin, I. P. S. Patriarh, Silviu Dragomir, Mihai Negură, Loichița, Lucian Gheorghievici, Pr. Gavril Dumitrescu, Al. Lapedatu, Pr. Grigorie Dumitrescu, Cornel Corneanu și închee I. P. S. Mitropolit al Ardealului, care propune, să se trimită contestația Sf. Sinod care după ce se va pronunța cu privire la situația canonică a d-lui Corneanu, va reveni Congresului.

Congresul trimite contestația la Sf. Sinod spre a se pronunța cu privire la situația canonică a d-lui Cornel Corneanu și a comunica Congresului.

30. *I. P. S. Mitropolit al Ardealului* ridică apoi ședința, anunțând cea viitoare pentru 15 Octomvrie, ora 10 dimineata.

Drept care s'a încheiat prezentul proces-verbal.

Președinte,

Secretar,

SUMARUL III.

Ședința dela 15 Octomvrie 1932.

Președinte, I. P. S. PATRIARH MIRON.

Notar, Pr. C. Moldovan.

Ședința se deschide la ora 10,25.

31. D-l *Leon Mrejeru*, dă citire sumarului ședinței anterioare, care se verifică.

32. *I. P. S. Președinte* prezintă cererea de concediu a Pr. Dr. Gh. Proca pe întreaga sesiune. Congresul aprobă.

33. Se prezintă telegrama Adunării protopopești din Maramureș, prin care I. P. S. Patriarh și Onor. Congres sunt rugați, ca în interes bisericesc și național să întărească granița din Nordul țării, prin înființarea episcopiei ortodoxe din Maramureș. Congresul ia act.

34. Cererea veteranului Ghiță Preda Duduleanu, privitoare la sancționarea înjurăturilor. Congresul hotărăște, ca această cerere să trimită Sfântului Sinod.

35. I. P. S. Președinte aduce apoi la cunoștința Onor. Congresului, că mâine este ziua de naștere a M. S. Regelui Carol al II-lea și propune ca Onor. Congres să trimită o adresă omagială. Congresul aprobă în unanimitate.

Se intră în ordinea de zi.

36. D-l Dr. *Silviu Dragomir*, raportorul comisiunii administrative-bisericești, constituită sub președinția P. S. Roman Clorogariu, care a examinat raportul general administrativ, arată că raportul general administrativ, alcătuit de Consiliul Central Bisericesc, a fost tipărit în revista „Biserica Ortodoxă Română” și distribuit membrilor Congresului Național Bisericesc. De aceea d-sa propune ca Onor. Congres să ia în considerație în general acest raport.

Congresul ia în considerație raportul general administrativ, care se anexează la sumar sub litera . . . .

37. Comisia face apoi Onor. Congres următoarele propuneri speciale:

a) Salută și din partea sa cu omagială supunere înălțarea M. S. Regelui Carol al II-lea pe tronul României, urând o domnie glorioasă înaltului ocrotitor și regalului fiu credincios al Bisericii noastre dreptmăritoare.

Congresul cu însuflețire și unanimitate ia act de acest eveniment;

b) Dă expresie mulțumirii sale, că I. P. S. Patriarh, care potrivit vechilor noastre datini fusese chemat în regentă — a fost redat Bisericii pentru a conduce cu toate puterile turmea sa cuvântătoare. În mijlocul grelelor încercări, prin care trece Biserica noastră, revenirea luminatului ocrotitor întărește nădejdiile fiilor credincioși ai bisericii.

Congresul ia act, aclamând pe I. P. S. Patriarh;

c) Congresul Național Bisericesc aduce pioase sentimente de recunoaștere fericitilor ierarhi trecuți la viața veșnică: Arhiepiscopul Filaret Mustă, dela Caransebeș; Evghenie Humulescu Miteșteanu, dela Curtea-de-Argeș; Episcopul Iustinian Teclu, dela Ismail, și Atanase Mironescu, fost Mitropolit Primat, eternizând în anuar, memoria scumpilor noștri repauzați, binecemeritați în via Domnului.

Congresul în picioare păstrează un moment de reculegere;

d) Congresul Național Bisericesc aprobă expunerile raportului despre situația Bisericii Ortodoxe Române, sub regimul noiei legi de organizare, exprimându-și îngrijorarea sa

pentru tratamentul vitreg aplicat Bisericii Noastre, prin suprimările bugetare inegale față de celelalte culte, care au paralizat într'o măsură mare bunul ei mers punând-o în inferioritate față de alte culte. Indrumă pe reprezentanții săi de a lupta și mai departe pentru deplina înlăturare a inegalității între culte la distribuirea ajutorului din partea Statului.

Congresul primește propunerea Comisiunii;

e) Congresul Național Bisericesc ia la cunoștință faptul, că Consiliul Central Bisericesc — fiind sesizat de Sfântul Sinod — a întocmit o comisiune care să studieze chestiunea eventualei revizuirii a Legii și Statutului Bisericesc. Constată însă că împrejurările nu sunt potrivite pentru a proceda acum la o asemenea revizuire și de aceea crede, că Comisiunea trebuie să se limiteze la adunarea de material și la studierea largă a eventualelor probleme de organizare ce se vor ivi.

Congresul Național Bisericesc primește propunerea.

37. Același raportor mai citește propunerea următoare:

f) Ia act de tabloul statistic al Bisericilor și Clerului Ortodox, care se găsește într'o stare de îmbucurător progres, în ceea ce privește nivelul pregătirii teologice, dar roagă cu insistență Sfântul Sinod, să ia măsuri urgente a curma răul ivit, prin sfințirea unui așa de mare număr de preoți *fără parohii*, care au rămas nesalariați.

Deasemenea roagă Sfântul Sinod să ia din nou în studiu chestiunea seminaristilor, care au absolvit până acum, recunoscându-le un drept câștigat și reglementând temeinic funcțiunea seminaristilor, pentru a nu crea o și mai mare pletoră de candidați preoți, care — fiindcă nu vor putea fi plasați — vor constitui o permanentă primejdie pentru pacea Bisericii.

Raportorul Dr. Silviu Dragomir adaugă că, măsurile ce se iau nu trebuie să aibă efect retroactiv, mai ales că absolvenții de seminar nu sunt admiși la bacalaureat și deci nu au alte posibilități de plasare.

P. S. *Episcopul Vartolomeu al Râmnicului* arată că chestiunea aceasta interesează atât Statul cât și Biserica. Măsura ce se ia, nu poate avea efect retroactiv. Congresul Național Bisericesc, fiind alcătuit și din PP. SS. Ierarhi și din credincioși de valoare, poate lucra efectiv la buna rezolvare a acestei probleme. În concluzie propune, ca Onor. Congres să alcătuiască o comisie specială pentru rezolvarea chestiunii seminaristilor.

D-l V. Gh. *Ispir* este de părere, că hotărîrea Sfântului Sinod este bine venită, având tendința ca tot clerul nostru să fie cât mai bine pregătit. În acest scop e bine să fie hirotonisiți numai licențiați.

I. P. S. *Mitropolit Pimen al Moldovei* relevă, că clerul Bisericii noastre trebuie să fie unitar pregătit, cu aceleași îndatoriri și aceleași cunoștințe în toate părțile țării, nu ca acum, când în fiecare provincie sunt cerute titluri diferite. Biserica noastră, fiind dominantă, trebuie să aibă preoți bine pregătiți.

I. P. S. Mitropolit Bălan, arată că chestiunea este soluționată prin art. 35 al Statutului, care prevede că se vor prefera cei cu titluri superioare, și numai în caz de lipsă se vor hirotonisi seminariști la parohiile vacante. *I. P. S.* Sa propune închiderea discuțiunii.

D-l Dimitriu susține cererea seminariștilor, pentru a nu se creeze o clasă de nemulțumiți în Biserică.

Mai vorbesc domnii *I. G. Savin* și *M. Negură*, *P. S. Episcop Cosma* al Galaților, care se pronunță tot pentru admiterea seminariștilor la hirotonie.

Păr. Valeriu Iordăchescu spune că hotărârea Sfântului Sinod are caracter explicativ al legii, și propune ca din partea Congresului Național Bisericesc să se hotărască publicarea parohiilor vacante cu o lună înainte.

D-l I. Petrovici arată, că teoretic chestiunea e simplă, dar în aplicare trebuie mult tact și măsură. În cadrul legii să se admită și numiri de seminariști, dar să nu se repete greșala ce s-a făcut în învățământul secundar cu numirile cursiștilor după războiu, când apoi n-au mai rămas locuri pentru titrați.

Să se aibă deci în vedere și viitorul.

I. P. S. Președinte Patriarh Miron, în concluzie arată, că, din punctul de vedere al pregătirii teoretice a clerului, nimeni nu are astăzi mai mare nevoie de un cler bine pregătit superior ca Biserica Ortodoxă Română. Astăzi învățământul nu este în mâna Bisericii cu toate străduințele noastre de 12 ani în acest sens. Deci e greu să progresăm după dorința Bisericii. Se primesc prea mulți elevi și nu se triază destul. Minoritățile numesc numai titrați și unii chiar cu o practică mai îndelungată de 14 ani în învățământul secundar. Tot astfel trebuie să facem și noi, să tindem în sus, mai ales că mâine vom avea absolvenți cu licență, cu care nu vom avea ce face. Clerul fără pregătire nu va putea face față curentelor rele ce sporesc mereu.

În al doilea rând, chestiunea are și o latură socială. E drept că sunt seminariști cari cer plasament. Dar oricât de binevoitori i-am trata, nu le putem ajuta mult. Nu sunt locuri decât cele ce se vacantează anual în mod normal, cari sunt absolut insuficiente pentru toți postulanzii cu sau fără licență. Eu am în arhiepiscopie anual 40—50 parohii vacante. Candidați am azi 500 de inși, la cari an de an se mai adaogă alții. Deci 400—450 inși nici odată nu vor putea deveni preoți. E o imposibilitate matematică. Deci trebuie să facă bacalaureat și să treacă și la alte cariere sau să-și caute alte ocupații. La alte neamuri culte, tinerii bacalaureați trec la meserii productive. Am părerea că seminariile trebuie transformate în licee confesionale, pentru a se da pe viitor posibilitatea, ca absolvenții să facă bacalaureatul și să se plaseze în parte și în alte domenii, ca să nu avem surplusuri de candidați. Propune ca Onor. Congres să trimită propunerea comisiunii la Sf. Sinod, care va decide.

Congresul trimite chestia hirotonirii seminariștilor la Sf.

Sinod, cu rugăminte de a studia și a stabili norme în conformitate cu legea și drepturile seminaristilor, menținând în general hirotonirea licențiaților. Dar în cazul când la o parohie vacantă nu se ivesc candidați licențiați, se vor admite și seminaristi, publicându-se mai multe concursuri nouă și clasificându-se parohiile după însemnătatea lor, indicând, unde ar putea fi admiși seminaristii.

g) D-l *Silviu Dragomir*, raportor, dă cetire propunerii ca: Congresul Național Bisericesc să îndrume organele sale executive și să stăruie din nou la Onor. Minister al Instrucțiunii și Cultelor, pentru ca să prevadă în buget, sumele necesare pentru justiția Bisericească, a cărei funcționare a devenit de câțiva ani cu neputință din lipsă de mijloace. Totdeodată hotărăște să se pună în studiu crearea unui fond din care să se ajute organele justiției Bisericești.

La cererea I. P. S. Președinte Patriarh, Congresul hotărăște că eparhiile sunt îndatorate categoric a contribui la plata organelor de justiție Bisericească, așa ca fiecare Mitropolie să-și plătească pe membrii săi din Consistoriul Mitropolitan și din cel Spiritual Central, precum și pe membrii Consistoriului Spiritual Eparhial, cu diurne modeste și până când Statul la cererea Consiliului Central Bisericesc sau a Sfântului Sinod, va relua în buget aceste cheltuieli.

h) D-l *Silviu Dragomir* citește apoi ultima propunere a comisiei și se ia la cunoștință raportul privitor la lucrările de cancelarie, lucrările serviciilor în subordine și măsurile luate pentru înoirea mandatelor membrilor onorifici din Consiliul Central Bisericesc, alegerea Consilierilor Clerici în cele două posturi vacante de referenți și a celor doi efori.

Congresul primește propunerea având a se pune în această sesiune la ordinea zilei, reconstituirea Consiliului Central Bisericesc și a Eforiei.

37. i) În fine, acelaș raportor încheie, aducând elogii Consiliului Central Bisericesc, pentru felul în care a studiat chestiunile și a prezentat raportul general Congresului Național Bisericesc. Congresul ia act.

2) Urmează raportul Secției Economice.

38. D-l *Mihail Negură*, raportor, arată că președinte al acelei Comisiuni a fost ales P. C. Arhim. V. Lăzărescu, iar raportor D-nia Sa. În această calitate D-nia Sa, dă citire referatului Comisiunii asupra raportului general economic, prezentat de Consiliul Central Bisericesc. Subliniază îngrijorarea ce a simțit față de tratamentul vitreg aplicat Bisericii Ortodoxe de către Stat.

Relevează pentru documentare, pasagiile din raportul Consiliului Central Bisericesc, prin care se ilustrează amănunțit această situație grea și jignitoare a Bisericii noastre.

Apoi propune:

1. Să se ia act cu mulțumire despre cuprinsul raportului și

De special să se aducă respectuoase mulțumiri I. P. S. Patriarh pentru neobositele sale intervenții și stăruinți întru apărarea drepturilor și intereselor Bisericii ortodoxe și a clerului ei.

2. Să se aprobe socotelile încheiate și prezentate în raport pe anul periodului expirat, precum și bugetul fondului administrativ.

3. Să se aprobe bilanțul Casei de Ajutor, Credit și Economic al Clerului pe anul 1930 și 1931, până la putința convocării generale a acestei instituții.

4. Pentru mărirea Fondului General bisericesc să se autorizeze Consiliul Central Bisericesc, ca — studiind posibilitățile de plată ale eparhiilor — să fixeze cotele cu care aceste eparhii au a contribui la alcătuirea Fondului general bisericesc, potrivit art. 23 din Legea pentru organizarea Bisericii, și să le ceară această cotă.

5. În ce privește asigurările, deși instituțiunea aceasta o găsim foarte necesară mai ales în vremurile de azi, totuși socotim că premiile bine fixate la început, au devenit acum puțin cam mari față de fluctuația noastră monetară și starea economico-financiară din ce în ce mai rea. De aceea suntem de părere, să se recomande Consiliului Central Bisericesc să studieze micșorarea acestor premii, luând înțelegere cu societățile de asigurare cel puțin pentru viitor.

6. În sfârșit pentru că Biserica ortodoxă este literalmente săracă și toată baza ei materială stă în salariile pe care Statul le plătește preoților, cântăreților și întregului personal bisericesc ortodox, suntem de părere, ca și din partea veneratului Congres să se accentueze față de Stat următoarele:

a) La alcătuirea bugetului, statul să aibă în vedere dispozițiunile art. 31 din Legea pentru regimul general al cultelor, subvenționând cultele în raport cu: a) numărul credincioșilor; b) cu averile ce au și c) cu nevoile reale.

b) Această contribuție a Statului să fie dată sub formă de salarii înscrisă în buget pe bază de stat nominal, precizându-se drepturile fiecărei persoane sau categorii de funcționari bisericești, ca și până acum.

c) Întrucât Biserica ortodoxă, prin glasul I. P. S. Patriarh a declarat mereu în aceste vremuri de criză, că nu se opune la sacrificii, dar vrea dreptate și egalitate de tratament, să se intervină la guvern pentru înlăturarea curbelor, care apasă salariile preoțești astfel încât Statul la orice reduceri din salarii, făcute dela 1927, preoțimea să fie tratată după aceleași criterii ca și ceilalți funcționari publici de Stat.

Congresul acceptă în totul propunerile Comisiunii și declară de hotărâri ale sale punctele 1—6 literile a—c, precum urmează:

1. Ia act cu mulțumire despre cuprinsul raportului și în special aduce respectuoase mulțumiri I. P. S. Patriarh, pentru

neobositele sale intervenții și stăruinți, întru apărarea drepturilor și intereselor Bisericii Ortodoxe și a clerului ei.

2. Aprobă socotelile încheiate, cuprinse în raport pe anii periodului expirat, cum și bugetul fondului administrativ.

3. Aprobă bilanțul Casei de Ajutor, Credit și Economie a Clerului pe anul 1930—1931, până la puțința convocării generale a acestei Instituții.

4. Pentru mărirea fondului general Bisericesc, autoriză Consiliul Central Bisericesc, ca — studiind posibilitățile de plată ale eparhiilor — să fixeze cotele cu care aceste Eparhii au a contribui la alcătuirea fondului general Bisericesc, potrivit art. 23 din Legea pentru Organizarea Bisericii, și să le ceară această cotă.

5. In ce privește asigurările, deși instituțiunea aceasta o găsește foarte necesară, mai ales în vremurile de azi, totuși socotește că primele bine fixate la început au devenit acum puțin cam mari, față de fluctuația noastră monetară și starea economică financiară din ce în ce mai rea.

Congresul recomandă Consiliului Central Bisericesc, ca să studieze micșorarea acestor prime, luând înțelegere cu Societățile de Asigurare, cel puțin pentru viitor.

6. In sfârșit, pentru că Biserica Ortodoxă este literalmente săracă și toată baza ei materială stă în salariile pe care Statul le plătește preoților, cântăreților și întregului personal bisericesc ortodox, Congresul hotărăște a se accentua față de Stat următoarele:

a) La alcătuirea bugetului, Statul să aibă în vedere dispozițiunea art. 31 din Legea pentru regimul general al Cultelor, subvenționând cultele în raport cu: a) numărul credincioșilor; b) cu averile ce au și, c) cu nevoile reale.

b) Această contribuție a Statului să fie dată sub formă de salarii înscrisă în buget pe bază de stat nominal, precizându-se drepturile fiecărei persoane sau categorii de funcționari bisericești ca și până acum.

c) Intrucât Biserica Ortodoxă prin glasul I. P. S. Patriarh, a declarat mereu în aceste vremuri de criză, că nu se opune la sacrificii, dar vrea dreptate și egalitate de tratament, să se intervină pentru înlăturarea curbilor care apasă salariile preoțești, astfel încât Statul la orice reducere din salarii făcute dela 1927, preoțimea să fie tratată după aceleași criterii ca și ceilalți funcționari publici de Stat.

Raportul general economic, se anexează la sumar sub lit.....

P. S. Arhiepiscopul Titu Târgovișteanu adaugă ca Onor. Congres, să roage pe d-nii membrii care sunt parlamentari să susțină și în Parlament cu aceeași însuflețire revendicările drepte ale Bisericii.

D-l Octavian Goga spune că este o situație ciudată, ca Biserica dominantă fiind, să ne socotim oropsită, cerând cu umilire drepturi Statului. Dar noi suntem statul și noi trebuie să for-

Am opinia favorabilă Bisericii și susținerii ei.

Preotul este un funcționar de Stat. Statul trebuie deci să-i dea retribuție ca și la ceilalți funcționari, iar nu ajutor. Cere ca toate partidele politice să se angajeze a apăra dreptatea clerului și a Bisericii Ortodoxe în Parlament.

Congresul ia act și aprobă aceste propuneri cu satisfacție.

Vorbește apoi d-l *Dr. Nerva Ierhan* asupra situației de inferioritate materială a Bisericii Ortodoxe din Ardeal citând cazul dela Oradea-Mare.

D-l *Dr. Groșșan*, face apel la Presă pentru apărarea în fața opiniei publice a intereselor bisericești.

Congresul primește propunerile: P. S. Arhiepiscopul Titu Târșovianu, O. Goga și *Dr. Groșșan* și decide:

a) A se ruga atât partidele politice cât și singuraticii parlamentari, membri în corporațiile bisericești, ca să susțină în Parlament revendicările drepte ale Bisericii;

b) Asemenea să fie invitată și Presa a susține în fața opiniei publice interesele Bisericii.

40. *Pr. Pavel Guciușna* cere să se intervină energic cu ocazia bugetului și totdeodată propune, ca primele de asigurare să fie reduse în măsură cu ale celorlalte societăți.

Cere apoi ca toate eparhiile să ia parte la crearea fondului central dela Patriarhie.

Congresul primește.

41. *I. P. S. Președinte*, mulțumind d-lui raportor *Mihail Negură*, pentru expunerea clară și însuflețită ce a făcut în raportul său; ridică apoi ședința la ora 1,30 anunțându-se cea viitoare la ora 5 p. m.

Președinte, **MIRON, PATRIARH.**

Secretar, **C. Moldovanu.**

SUMARUL IV.

Ședința dela 15 Octomvrie 1932, ora 17,30.

Președinte, **I. P. Sf. PATRIARH MIRON.**

Notar, *Dr. Nerva Ierhan.*

Ședința se deschide la ora 5,30 p. m.

42. *Păr. Const. Moldovanu*, secretarul ședinței de dimineață, citește sumarul ședinței.

Congresul îl verifică fără modificare.

43. *I. P. S. Patriarh* prezintă cererea de concediu a P. S. Episcop *Iosif* al Caransebeșului.

Congresul acordă concediul.

44. Se intră în ordinea de zi și se dă cuvântul d-lui *Dr. V. Ispir*, raportorul comisiunii culturale. D-sa dă citire raportului Comisiunii culturale care s'a întrunit sub președinția P. S. Episcop Grigorie al Aradului.

După ce se expune în mod succint cuprinsul raportului cultural al Consiliului Central Bisericesc, asupra activității culturale a Bisericii, a activității Societăților religioase, a apostolatului laic și a măsurilor cari s'au luat pentru pregătirea clerului, propune în numele Comisiunii culturale, ca Măritul Congres Național Bisericesc, să primească și să aprobe cele 9 puncte propuse în raportul general tipărit și împărțit la toți, pe care Comisiunea culturală și le însușește cu următoarele complectări:

1. Să se constate necesitatea urgentă a pregătirii unei conștiințe a Bisericii lucrătoare pentru îndrumarea vieții noastre publice ca ultimă scăpare din sbuciumul în care ne sbatem.

2. Să se reediteze o nouă Cazanie pentru înviorarea activității anvonului românesc.

3. Să se tipărească Sf. Scriptură pentru popor, pe cât se poate cu o anexă a Serviciului liturgic și o interpretare a Sf. Liturghii, care va întări conștiința religioasă și morală a poporului nostru.

4. Să se editeze o gazetă ortodoxă cotidiană, pentru apărarea intereselor Bisericii, dar mai mult pentru a servi ca îndreptar spiritului românesc.

5. Sectele religioase reprezintă un pericol pentru Biserica Ortodoxă și Statul românesc și de aceea este de urgentă necesitate înființarea unei societăți misionare ortodoxe române, al cărei stat-major să fie în preajma Sf. Sinod și care cu profesorii Facultăților de teologie și cu misionarii eparhiali să fie forul suprem de normare a acțiunii misionare.

6. E necesar să se dea toată atenția cuvenită monahismului, care va avea și în viitor un rol tot așa de important ca și în trecut în special din punct de vedere misionar. Mănăstirea Neamțului poate ajunge iarăși un centru de activitate spirituală în sânul neamului românesc; iar călugării absolvenți ai Seminarului dela Cernica vor putea deveni de bun folos.

7. Sf. Sinod este rugat să procedeze fără amânare la reorganizarea vieții mănăstirești.

8. Să se întocmească și să se prezinte o statistică precisă pentru cunoașterea exactă în câte eparhii și cu ce rezultat s'au executat hotărârile Sf. Sinod cu referire la Duminica Bolnavilor, Duminica Antialcoolică și Ziua Mamei.

9. Să se înființeze în fiecare parohie Cercul Tinerimei „Sf. Gheorghe“, ori alte asociații similare, ca Asociația „Patriarhul Miron“, etc.

10. Să se țină în fiecare parohie misiuni religioase și să se precizeze în ce măsură s'a făcut respectarea repausului duminical.

11. Să se ceară, ca în Senatul cultural ce se va înființa din partea Ministerului Instrucțiunii și al Cultelor să fie delegați din partea Bisericii oameni cari s'au distins pe terenul culturii creștine.

Înainte de a se supune discuțiunii Congresului propunerea Comisiunii, I. P. S. Patriarh, Președinte al Congresului, în legătură cu ultima chestiune pusă de Comisiune, declară că Sf. Sinod este preocupat de reorganizarea vieții mănăstirești și își exprimă speranța că atunci când actualii monahi vor absolvi Seminarul monahal dela Mănăstirea Cernica, se vor găsi prin mai multe mănăstiri elemente pregătite pentru misionarism.

După aceasta I. P. S. Patriarh deschide discuția asupra raportului Comisiunii culturale și dă cuvântul d-lui *Octavian Tloga*, — care în calitate de membru al Comisiunii culturale — revendică paternitatea unora din dezideratele exprimate în raportul comisiunii asupra cărora înțelege să dea următoarele lucruri:

E o axiomă că Biserica creștină trece printr'o sguđuire puternică și nenorocirea este că această sguđuire prin care trece se manifestă chiar în sânul Bisericii Ortodoxe, pornind din dezagregarea Bisericii Ortodoxe a fostului imperiu moscovit.

Biserica trebuie să ia măsuri de apărare și Congresul trebuie să examineze aceste măsuri pentru că societatea românească de azi trece printr'o criză morală și printr'un sbucium general, lipsindu-i un fond sufletesc intern, creștin moral. La noi, nu există un conținut sufletesc moral de natură religioasă, și tocmai pentru că societatea conducătoare este păgână și Statul român trece prin o criză de ordin moral. Pentru atenuarea acestei stări de astăzi și refacerea spirituală a societății noastre, găsesc necesar să fac următoarele propuneri:

1. Să se tipărească Sf. Scriptură pentru popor într'o traducere corespunzătoare, făcută de teologi și literați, care să se dea în mâna norodului setos de a o citi și care va fi un prim factor de regenerare atât a clasei conducătoare cât și a masei credincioșilor noștri.

2. Să se facă o nouă Cazanie alcătuită de către teologi și mireni scriitori, sub oblăduirea Sf. Sinod care să dea în legătură cu explicarea fiecărei evanghelii duminicale și o problemă mare din viața noastră națională. În felul acesta avem siguranța că în fiecare Duminică amvonul nu va rămâne văduv, ci vor porni din el sănătoase directive pentru îndrumarea poporului nostru.

3. Congresul Național Bisericesc, să enunțe necesitatea editării unei reviste săptămânale bisericești, cu caracter militant, care să privească frământările dela noi din unghiul de vedere ortodox. Fără a avea, prin editarea acestei reviste, pretenția unei mari resurecțiuni de presă ortodoxă, — care ar putea fi interpretată ca o tendință spre clericalism în viața noastră publică — trebuie să se insiste ca într'o vreme când orice adu-

nare și întreprindere are serviciul de presă, Biserica ortodoxă să aibă și ea un organ prin care să fie apărate interesele sale și să se promoveze spiritul religios creștin al enoriașilor săi.

P. S. Grigorie al Aradului face un călduros apel, ca președinte al secțiunii culturale, la sprijinirea muncii pentru întărirea credinței strămoșești.

În mijlocul frământărilor, Biserica e chemată să țină trează sensibilitatea etnică a neamului românesc.

Preoțimea trebuie să prețuiască sprijinul prețios al laicilor și mai ales al intelectualilor. Nu toți preoții au suficientă competență în toate chestiunile ce se impun. Ei au nevoie de concursul organizat al laicilor prin voluntariat activ în toate domeniile vieții, dar în spirit curat creștin.

Prea Sf. Sa relevă însemnătatea propunerii relevate de I. P. Sf. Patriarhul Miron de a se constitui o asociație a intelectualilor creștini, pe tot cuprinsul Patriarhiei.

P. S. Vartolomeu al Râmnicului arată că în eparhia P. S. Sale a creat comitete culturale, sfaturi moralizatoare, biblioteci de cămin, ședințe de iarnă, etc., care au dat admirabile rezultate pentru spiritualizarea vieții populare. Preotul trebuie să fie tuturor pildă pentru ca ideea să triumfe.

D-l *I. G. Duca*, luând cuvântul, ține să constate că, criza morală de care este străbătută țara noastră prezintă un aspect mondial și nu se poate atribui exclusiv neajunsurilor noastre etnice. Deasemenea crede, că nu este justificat pesimismul ce se desprinde din constatările făcute de diferiți oratori în legătură cu această criză.

Ca fost ministru al Cultelor, ține să constate, că progresul vieții religioase este vădit și că cu concursul tuturor elementelor componente ale Bisericii acest progres va fi tot mai accentuat. Înțelege, ca în corporațiunile bisericești nimeni să nu se prezinte ca reprezentant al vreunui partid politic, ci numai ca fii credincioși ai Bisericii. Pentru că s'a făcut apel la intelectuali, asigură că va da tot concursul spiritual și material și va sprijini Biserica ca ortodox și român în mijlocul desnădejzii universale.

După aceasta a luat cuvântul *Prea Sf. Tit*, asupra raportului Comisiunii, și-și exprimă părerea, că această Comisiune trebuie să facă o propunere de aducere pentru viața noastră bisericească a unei formule de cultură creștină, pentru că așa cum se desfășoară azi suntem de mult abătuți dela calea culturii creștine. Crede deasemenea, ca în lupta pentru progresul cultural al Bisericii și desțelenirea ogorului crizei morale, nu este justificată nota de pesimism, ci toți cei chemați a lucra în această direcție pot să constate cu optimism progresul în primă ascensiune.

Tot în legătură cu raportul Comisiunii culturale ia cuvântul d-l *Profesor I. Petrovici*, care declară că este reprezentantul unei discipline, care a fost deseori în luptă cu Biserica: Filozo-

dar azi filozofia cere sprijinul religiei și al Bisericii. Într'un recent studiu un filozof contemporan — analizând criza morală — îi găsea două cauze: 1) extraordinara dezvoltare a științelor tehnice, cari au năbușit sentimentul de modestie și umilitate, 2) Toată știința cu masa experiențelor și cunoștințelor nu s'a sintetizat și nu s'a armonizat. În lupta acestei sintetizări și armonizări filozoful conchide, că filozofia numai în religie poate găsi principii viabile și Biserica trebuie să încerce a realiza armonia tuturor acestor cunoștințe.

Filozofia deci cere ajutorul religiei. Înainte Biserica se străduia pentru existența ei, azi Biserica trebuie să lupte pentru existența societății și a lumii întregi. Criza morală este universală, lumea se clatină și cere ajutorul Bisericii, iar noi cerem concursul ei pentru neamul nostru. Propunerile Comisiunii culturale sunt binevenite, spiritul religios trebuie redescoperit, căci este o necesitate imperioasă. Își însușește propunerea dezvoltate de d-l Octavian Goga, atât în ce privește traducerea și răspândirea Bibliei cât și relativ la editarea unei reviste săptămânale, care să trateze problemele religioase și problemele vieții noastre sociale din punct de vedere religios și în spirit religios. Înainte se preconiza întoarcerea la natură. Azi filozofia preconizează întoarcerea la Dumnezeu.

Biserica noastră a făcut mari servicii statului în tot trecutul istoric. Nouă ne lipsește perspectiva istorică, dar din condițiunile generale semnalate se poate vedea, că momentul este din cele mai importante. A venit vremea ca Biserica să-și facă cea mai mare datorie față de neamul românesc. Dacă în viața ei au fost lacune, e momentul ca ele să fie îndreptate, dacă altădată Biserica își cerea un rol sub soare, acum toată lumea o cheamă să-și îndeplinească rolul pe care nu-l mai poate îndeplini nimeni.

Intellectualii nu vor precupeți conlucrarea lor în acest spirit; laicii așteaptă semnalul înalților prelați, pe care sunt gata să-și urmeze. Victoria depinde și de valoarea comandanților cari trebuie să fie aspri cu armatele conduse, dar să fie și ei la înălțime.

Cu dubla mulțumire a conștiinței datoriei împlinite și al sentimentului de a fi fost expresiunea conștiinței colective, d-l Profesor Petrovici își însușește în întregime propunerile Comisiunii culturale.

A mai luat cuvântul *Păr. St. Cioroianu*, făcând apel la intelectualii Bisericii ortodoxe să colaboreze prin muncă și viață religioasă pilduitoare, la opera culturală a Bisericii.

Păr. Arhim. Iuliu Scriban exprimă părerea, ca Congresul Național Bisericesc, pe lângă înregistrarea și aprobarea măsurilor luate de Consiliul Central Bisericesc în chestiunile culturale, să dea și directive precise, în special în multe probleme ale viață socială în care până acum Biserica n'a luat o atitudine hotărâtă sau nu destul de hotărâtă. Precizează că este vorba

de a se da Consiliului Central Bisericesc dispozițiuni pentru respectul repausului duminical; pentru munca de apostolat împotriva alcoolismului, a scăderii nașterilor, pentru stărpirea re-
lelor deprinderi, etc.

Crede mai departe că se dă prea puțină importanță monahismului care trebuie întărit pentru ca, precum în trecut și în viitor să constituie o forță misionară a Bisericii noastre.

În sfârșit a luat cuvântul d-l *Gropsan*, care cere cât mai multă râvnă atât dela mireni cât și dela clerici.

I. P. Sf. Patriarh, rezumând concluziile oratorilor face propunere, iar Congresul Național Bisericesc hotărăște:

a) Ia la cunoștință în general raportul Secției Culturale a Consiliului Central Bisericesc, tipărit și cunoscut de toți și îl alătură la sumar sub lit. . .

b) Primește din propunerile Consiliului Central Bisericesc, cuprinse în raportul general sub Nr. 1—9, pe următoarele 1—7, precum urmează:

1. Congresul Național Bisericesc invită onoratele autorități competente eparhiale, ca să alcătuiască un Regulament pentru organizarea și gruparea, întru cât e posibilă uniformă a tineretului ortodox român, în societăți cu caracter religios, moral și cultural; în societăți cu scop educativ, și în special pentru organizarea tineretului ortodox român dela diferitele Universități și Facultăți în societăți și asociațiuni religios-morale.

2. Invită autoritățile competente, ca să înființeze internate și cămine pentru tineretul ortodox român dela toate categoriile de școală.

3. Toate Eparhiile să facă demersurile necesare pentru înființarea de fonduri culturale în fiecare parohie, spre a putea câștiga mijloacele necesare pentru ridicarea culturală și religios-morală a poporului.

4. Onor. Minister de Instrucție și Culte să binevoiască a lua dispozițiunile corespunzătoare ca Regulamentul pentru aplicarea legii regimului general al cultelor să fie lucrat și pus în aplicare.

5. Onor. Minister al Instrucțiunii și Cultelor să fie rugat, ca misionarii și revizorii eparhiali, cari sunt atât de necesari în organizația Bisericii Ortodoxe Române și cari numai în Biserica Ortodoxă Română au fost scoși din bugetul Statului, să fie re-integrați cu toate drepturile lor în acest buget, după ce e constatată că dintre toate Bisericile numai Bisericii Ortodoxe Române i-a fost redus numărul funcționarilor într'o măsură atât de grea.

6. Onoratul Minister al Instrucțiunii și Cultelor este rugat, ca proiectul de lege pentru învățământul teologic înaintat de Sf. Sinod, să fie înaintat Parlamentului spre a deveni lege.

7. Onoratul Minister al Instrucțiunii și Cultelor să fie rugat ca chestiunea proprietății și a situației juridice a imobilelor școalelor confesionale din provinciile alipite să fie clarificată.

c) Primește propunerile formulate de Comisiunea Culturală prin raportul Dr. V. Ispir sub Nr. 1, 5, 6, 7, 8, 9, 10 și 11, precum urmează:

1. Se constată necesitatea urgentă a pregătirii unei conștiințe a Bisericii lucrătoare pentru îndrumarea vieții noastre publice ca ultimă scăpare din sbugiumul în care ne sbatem.

5. Sectele religioase reprezintă un pericol pentru Biserica Ortodoxă și Statul românesc și de aceea este de urgentă necesitate înființarea unei societăți misionare ortodoxe române, al cărui stat-major să fie în preajma Sf. Sinod și care cu profesorii Facultăților de teologie și cu misionarii eparhiali să fie forul suprem de normare a acțiunii misionare.

6. E necesar să se dea toată atenția cuvenită monahismului, care va avea și în viitor un rol tot așa de important ca și în trecut în special din punct de vedere misionar. Mănăstirea Neamțului poate ajunge din nou un centru de activitate spirituală, în sânul neamului românesc; iar călugării absolvenți ai Seminarului dela Cernica vor putea aduce mari foloase.

7. Sf. Sinod este rugat să procedeze fără amânare la reorganizarea vieții mănăstirești.

8. Să se întocmească și să se prezinte o statistică precisă pentru cunoașterea exactă în câte eparhii și cu ce rezultat s'au executat hotărârile Sf. Sinod, cu referire la Duminica Bolnavilor, Duminica Antialcoolică și Ziua Mamei.

9. Să se înființeze în fiecare parohie Cercul Tinerimei „Sf. Gheorghe“, ori alte asociații similare ca Asociația „Patriarhul Miron“, etc.

10. Să se țină în fiecare parohie misiuni religioase și să se precizeze în ce măsură s'a făcut respectarea repausului duminical.

11. Să se ceară, ca în Senatul cultural ce se va înființa din partea Ministerului Instrucțiunii și al Cultelor să fie delegați din partea Bisericii oameni cari s'au distins pe terenul culturii creștine.

d) Congresul primește întocmai propunerile d-lui Octavian Goga și le declară drept hotărâri ale sale, astfel:

1. Să se tipărească Sf. Scriptură pentru popor într'o traducere corespunzătoare, făcută de teologi și literați, care să se dea în mâna norodului setos de a o ceti și care va fi un prim factor de regenerare atât a clasei conducătoare cât și a masei credincioșilor noștri.

2. Să se facă o nouă Cazanie alcătuită de către teologi și mureni scriitori, sub oblăduirea Sf. Sinod, care să dea în legătură cu explicarea fiecărei Evanghelii duminicale și o problemă mare din viața noastră națională. În felul acesta avem siguranța că în fiecare Duminică amvonul nu va rămâne văduv, ci vor porni din el sănătoase directive pentru îndrumarea poporului nostru.

3. Enunță necesitatea editării unei reviste săptămânale bi-

sericești, cu caracter militant, care să privească frământările dela noi din unghiul de vedere ortodox. Fără a avea, prin editarea acestei reviste, pretenția unei mari resurecțiuni de presă ortodoxă, (care ar putea fi interpretată ca o tendință spre clericalism în viața noastră publică), trebuie să se insiste ca, într-o vreme când orice adunare și întreprindere are serviciul de presă, Biserica Ortodoxă să aibă și ea un organ prin care să fie apărate interesele sale și să se promoveze spiritul religios creștin al enoriașilor săi.

e) Iar despre declarațiile frumoase și pline de nădejdi ale d-ilor: G. Duca și I. Petrovici, ia act cu multă plăcere, în așteptarea ca toți intelectualii noștri să urmeze sfaturilor lor.

45. *I. P. Sf. Sa Părintele Patriarh*, Președinte al Congresului, înainte de a pune la ordinea zilei alegerea membrilor Consiliului Central Bisericesc și înainte de a da cuvântul Comisiunii de candidare, cere cu stăruință și cu cele mai convingătoare argumente, iar Congresul Național Bisericesc cu unanimitatea glasurilor hotărăște:

a) Consilierii referenți ai Consiliului Central Bisericesc și ai Consiliilor eparhiale nu pot avea altă slujbă decât cea de Consilier Referent, spre a-și pune toată energia, priceperea și vremea în slujbele lor de referenți și a sta la dispoziția P. S. Președinți ai Consiliilor.

b) Dacă vreunul din Consilierii Referenți ar primi orice altă slujbă, președintele Consiliului este îndreptățit a-l considera demisionat și a întregi în mod provizor postul de referent cu altă persoană, până la o viitoare sesiune, când se va face alegerea nouă.

46. Președintele pune la ordinea zilei alegerea membrilor Consiliului Central Bisericesc și ai Eforiei centrale; și dă cuvântul Președintelui Comisiunii de candidare P. Sf. Lucian al Romanului, care face următoarea propunere: Să fie aleși:

I. Mitropolia Ungro-Vlahiei :

D-nii: 1) I. G. Duca; 2) I. Mihalache; 3) P. Gârboviceanu.

II. Mitropolia Moldovei :

D-nii: 1) I. Simionescu; 2) I. Petrovici; 3) V. G. Ispir.

III. Mitropolia Ardealului :

D-nii: 1) Alex. Lapedatu; 2) Octavian Goga; 3) Silviu Dragomir.

IV. Mitropolia Bucovinei :

D-nii: 1) I. Nistor; 2) I. Inculeț; 3) Eusebiu Popovici.

V. Mitropolia Basarabiei :

D-nii: 1) St. Ciobanu; 2) Teodor Neaga; 3) G-ral I. Popovici.

Consilieri Referenți la cele două locuri vacante: 1) Pr. Vartu Iordăchescu; 2) Pr. G. Velehorschi.

Efori: 1) Pr. C. Dron; 2) d-l I. C. Băicoianu.

D-l I. Savin, cere cuvântul în chestiune de Regulament în legătură cu alegerea membrilor Consiliului Central Bisericesc și cere să se precizeze că și alegerea membrilor Consilierilor referenți preoți, se face numai pentru perioada de 6 ani, după care urmează să se facă alegeri noi pentru toate posturile, în Consiliul Consilierii referenți.

Tot în această chestiune ia cuvântul și P. Sf. Lucian al Romanului, care — replicând d-lui deputat congresual d-l I. Savin — susține, că textul legii este clar și că Consilierii referenți cari tocmai în vederea hotărîrii pronunțate azi sunt ținuti să renunțe la orice alte funcțiuni, după un an devin stabili și definitivi, și că în consecință, în privința posturilor lor după împlinirea acestor formalități, nu se mai poate ordona alegere.

Pusă la vot propunerea d-lui I. Savin, Congresul nu o primește, ci adoptă punctul de vedere al P. Sf. Lucian al Romanului. I. P. S. Patriarh suspendă ședința pe cinci minute pentru a pregăti buletinele.

Redeschizând ședința, dispune votarea cu buletine.

La apelul nominal, citit de d-l secretar L. Mrejeru, s'au prezentat 96 de votanți cari și-au depus voturile în urnă. După terminarea votării I. P. S. Președinte al Congresului constată, că au votat 96 congresiști și că s'au dat 93 de voturi exprimate și 3 bile albe; deci numărul voturilor corespunde cu numărul buletinelor aflate în urnă.

I. P. S. Președinte în vederea tuturor, a scos unul câte unul buletinele din urnă, cetind în auzul membrilor Congresului numele înscrise, iar secretarii au însemnat voturile. După încheierea scrutinului I. P. S. Președinte a proclamat rezultatul alegerii după cum urmează:

I. Mitropolia Ungro-Vlahiei :

1) D-l I. G. Duca, 91 voturi; 2) d-l I. Mihalache, 74 voturi;
3) d-l P. Gârboviceanu, 88 voturi.

II. Mitropolia Moldovei :

1) D-l I. Simionescu, 85 voturi; 2) d-l C. Sturza, 45 voturi;
3) d-l I. Petrovici, 42 voturi; 4) d-l V. Ispir, 90 voturi.

III. Mitropolia Ardealului :

1) D-l Alex. Lapedatu, 92 voturi; 2) Octavian Goga, 92 voturi; 3) Silviu Dragomir, 90 voturi.

IV. Mitropolia Bucovinei :

1) D-l I. Nistor, 92 voturi; 2) d-l I. Inculeț, 92 voturi; 3) d-l Dr. Eus. Popovici, 62 voturi.

V. Mitropolia Basarabiei :

1) D-l Ștefan Ciobanu, 91 voturi; 2) d-l Teolor Neaga, 89 voturi; 3) G-ral I. Popovici, 85 voturi.

Consilleri Referenți :

1) Pr. V. Iordăchescu, 90 voturi; 2) Pr. G. Velehorsch, 90 voturi.

Efori :

1) Pr. Const. Dron, 93 voturi; 2) d-l I. C. Băicoianu, 91 voturi.

S'au mai dat voturi la Mitropolia Ungro-Vlahiei pentru postul de Consilier onorific d-lui Dr. Aurel Vlad, 15 voturi; La Mitropolia Basarabiei d-lui Popescu-Prahova, Consilier onorific supleant, 25 voturi; La Mitropolia Moldovei, pentru postul de Consilier onorific d-lui I. Savin, 10 voturi. Au mai obținut voturi pentru postul de Consilier Referent Pr. Dincescu, 2 voturi; S. Mehedinți, 1 vot; C. Toma, 1 vot; T. Păcescu, 1 vot; Cotos, 1 v.

D-l N. Popescu-Prahova cere și Congresul admite să se treacă în procesul-verbal, că d-sa n'a candidat pentru postul de Consilier onorific.

Incheindu-se astfel scrutinul I. P. S. Președinte Patriarh, declară aleși în:

I. *Mitropolia Ungro-Vlahiei* pe d-nii: I. G. Duca, I. Mihalache; iar ca supleant pe d-l P. Gârboviceanu.

II. *Mitropolia Moldovei* pe d-l I. Simionescu; iar între d-nii I. Petrovici și C. Sturza declarându-se balotaj, rămâne ca să se decidă în ședința viitoare; d-l V. G. Ispir supleant.

III. *Mitropolia Ardealului pe d-nii*: Alex. Lapedatu, Octavian Goga și d-l Silviu Dragomir, supleant.

IV. *Mitropolia Bucovinei* pe d-nii: I. Nistor, I. Inculeț și Dr. Eusebiu Popovici supleant.

V. *Mitropolia Basarabiei* pe d-nii: Ștefan Ciobanu, Teodor Neaga; iar d-l General I. Popovici supleant.

Consilieri Referenți: Pr. Valeriu Iordăchescu și G. Velechi.

Afori: Pr. Const. Dron și d-l C. I. Băicoianu.

Congresul ia act.

47. Ședința se ridică la orele 22,30, anunțându-se cea viitoare pentru ziua de Duminică 16 Octomvrie 1932, orele 3 p. m.

Președinte, MIRON, PATRIARH.

Secretar, Dr. Nerva Iercan.

SUMARUL V.

Ședința dela 16 Octomvrie 1932.

Președinte, I. P. S. PATRIARH MIRON.

Notar, N. Colan.

Ședința se deschide la orele 3,30, sub președinția I. P. S. Patriarh Dr. Miron, secretar al ședinței fiind d-l N. Colan.

48. D-l Nerva Iercan citește sumarul ședinței precedente. Congresul verifică sumarul.

49. D-l *Gropșan* luând cuvântul își arată durerea că Biserica nu are reprezentant în Consiliul Central Bisericesc. Dă seama că pe viitor să se rectifice această greșală.

I. P. S. Patriarh regretă că d-l *Gropșan* nu și-a exprimat mai de vreme această dorință în fața comisiei de candidare.

D-l I. Petrovici: Am aflat că sunt în balotaj la alegeri. Eu am servit Biserica și până acum ca profesor și ministru. Pe viitor voi face acelaș lucru. Activitatea mea în cadrele Bisericii nu isvorăște din calcul, ci din convingere. Nu am nevoie de nici o demnitate. Este drept că alegerea ar fi însemnat pentru mine o recunoștință a activității mele. În condițiile în care s'au făcut însă alegerile se fărâmițează această recunoaștere. Rămânând consecvent, declar că nu mai candidez și că voi sprijini și de aci înainte Biserica în opera ei misionară.

D-l C. Sturza: Mulțumește pentru voturile ce i s'au acordat și renunță la onoarea de a fi membru în Consiliul Central Bisericesc în favoarea d-lui I. Petrovici.

I. P. S. Patriarh își exprimă bucuria pentru duhul evangetic în care s'a rezolvat balotajul. Intrucât nu este decât un singur candidat și o singură persoană care reflectează să fie aleasă, de sine se înțelege că alegerea nu mai poate avea loc și de aceea d-l profesor I. Petrovici trebuie declarat ales prin aclamație membru în Consiliul Central Bisericesc.

Congresul în unanimitate declară pe d-l I. Petrovici ales membru onorific în Consiliul Central Bisericesc.

D-l I. Petrovici mulțumește pentru încrederea acordată de Congres.

50. Un grup de tineri absolvenți seminariști mulțumesc prin o telegramă pentru felul părintesc în care s'a discutat cererea lor de către Congres. Se ia act.

51. Protoeria Caliacra cere preoți pentru 12 parohii înființate de curând.

Cererea se trimite în competența Sf. Sinod.

52. Un grup de licențiați în teologie cu suplica înregistrată la Nr. . . . din 1932, cer să nu li se mai impună hirotonirea înainte de a fi numiți profesori de religie.

Cererea se trimite în competența Sf. Sinod.

53. Un grup de seminariști cu diplomă cu suplica înregistrată la Nr. . . . din 1932, cer Congresului să intervină la Ministerul Instrucțiunii pentru a li se îngădui înscrierea la orice Facultate fără examen de diferență și bacalaureat. Cererea se trimite la Ministerul Instrucțiunii, Cultelor și Artelor.

54. *Păr. Profesor I. Lupaș* face următoarea propunere:

Mărit Congres,

Discuțiunile prilejuite în ședința de ieri a Congresului Național Bisericesc, în legătură cu desbaterea raportului prezentat în numele comisiunii culturale, au subliniat necesitatea adânc simțită în toate părțile constitutive ale Patriarhiei noastre de a se desfășura o acțiune mai sistematică pentru înviorarea vieții publice printr'un curent de spiritualizare inaugurat și îndrumat de înșiși reprezentanții supremei autorități bisericești.

Acest curent va trebui alimentat și susținut fără înterupere cu sprijinul tuturor elementelor progresiste, atât din cler, cât și dintre numeroșii intelectuali mireni, în numele căroră cuvântători de valoare d-lor: Octavian Goga, I. G. Duca, I. Petrovici și alții, s'au declarat învoși să dea toată contribuția simțirilor creștine și a cugetării lor românești la opera de propagandă religioasă, culturală, prin care s'ar putea realiza în scurtă vreme dorința exprimată de d-l Oct. Goga de a vedea răspândindu-se pe întreg teritoriul României, o carte nouă atât de necesară și cărei d-sa vrea să-i dea titlul sugestiv: „*Cazania* neamului și a timpului nostru“.

Asigurările categorice, venite din partea distinsilor noștri colegi — socot că ar fi păcat să rămână înregistrate numai în sumarul ședinței de ieri, fără a-și prelungi răsunetul binefăcător, dincolo de granițele strâmte ale unei ședințe de Congres. în însăși realitatea vieții noastre de obște.

Cu mult mai folositor ar fi pentru prestigiul Bisericii ca — valorificând în domeniul faptelor asemenea mărturisiri pre-

prin factorii săi de conducere să înceapă fără întârziere acțiunea sistematică de propagandă religioasă culturală, pe lângă prilej membrilor acestui Congres, precum și altor clerici și laici, capabili a contribui la spiritualizarea vieții noastre. Ei nu potă pași numai decât *dela vorbe la fapte*.

De aceea după o prealabilă înțelegere cu Înalt Prea Sfințitul nostru Președinte, Patriarhul Miron, am onoare a prezenta propunerea următoare:

1. Să se organizeze în iarna anului 1932—1933 aici în capitală, în sala fundației I. Dalles, o serie de 10—12 conferințe de cuprins religios, moral, istoric și social-creștin, cu participarea activă a membrilor clerici și mireni ai Congresului Național Bisericesc. La sfârșitul seriei I, conferințele să fie strânse într'un volum, spre a fi publicate și răspândite în cea mai mare număr de exemplare în cuprinsul tuturor parohiilor și Episcopiilor noastre prin mijlocirea Consiliilor locale.

2. Congresul Național Bisericesc, roagă respectuos pe I. P. S. Președinte, Prea Fericitul Patriarh Miron, să binevoiască a lua măsurile necesare pentru îndrumarea sufletească și organizarea tehnică a acestei acțiuni bisericesti-culturale, a cărei realizare reușită în iarna anului 1932—1933 va putea servi apoi cu încredință și pentru alte serii consecutive, trezind nu numai în populația Capitalei, ci și în a orașelor de provincie un interes sincer și durabil pentru problemele vieții religioase și pentru tendința de a înfățișa prin prisma lor toate frământările vremurilor noastre.

În urma lămuririlor date de I. P. S. Patriarh, Congresul primește această propunere care se trimite spre executare direct Consiliului Central Bisericesc, unde I. P. S. Patriarh a inițiat deja această chestiune și a hotărât ținerea unor conferințe de asemenea natură la fundația I. Dalles.

55. D-l *E. Popovici* vorbește pentru simplificarea sistemului electoral la constituirea organelor reprezentative și-și exprimă dorința ca alegerile bisericesti să fie depoliticizate.

Congresul se declară de acord cu această idee.

56. Pentru verificarea procesului-verbal al ședinței de azi, I. P. S. Patriarh propune în conformitate cu art. 22 din Regulamentul inferior pentru Congresul Național Bisericesc, următoarea comisie de verificare: Pr. P. Partenie, Pr. C. Moldovan, Pr. Stelian Popescu, V. Ispir, Dr. Topa și P. C. Arhim. Iu. Beriban, ca supleant.

Congresul primește.

57. Comisia bisericască prin raportorul său *Pr. Gh. Nișan*, prezintă proiectul de regulament pentru construcțiile bisericesti.

Comisia propune aprobarea acestui proiect cu adausul ca planurile tip pentru zidiri de biserici să fie făcute astfel, încât să se poată așeza în turnul dela intrarea bisericii, pen-

tru ca în felul acesta zidirea bisericii să coste mai puțin și să se satisfacă și o cerință de ordin sufletesc a poporului.

Luând cuvântul *I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului*, arată că proiectul nu e destul de bine studiat și n'a fost trimis în prealabil eparhiilor. *I. P. S.* Sa face propunerea ca din motivele arătate, proiectul să se retrimită Consiliului Central Bisericesc pentru a fi studiat din nou și cu avizul eparhiilor să-l prezinte la viitoarea sesiune a Congresului Național Bisericesc.

D-l Al. Lapedatu, se raliază la această propunere.

Congresul hotărăște ca proiectul să fie studiat din nou, în care scop se va cere și părerea eparhiilor prin Consiliul Central.

58. Aceeași comisie prin același raportor, prezintă raportul Consiliului Central Bisericesc, înregistrat la Nr. 6.591 din 1932, din care se constată că la Tipografia Cărților Bisericești, s'au tipărit în ultimii zece ani următoarele cărți de ritual:

Anul 1920. — 1) Rânduiala Ridicării Panaghiei, 3.135 ex.; 2) Evhologiu, ed. IV-a, 2.232 ex.; 3) Psaltirea, ed. VI-a, 4.000 ex.

Anul 1921. — 1) Slujba sfințirii steagului unei școli, 3.000 ex.; Rânduiala Proscomidiei, 3.073; 3) Liturghia Sf. Ion Gură de Aur, 2.159 ex.; 4) Prohodul Domnului, 5.077 ex.

Anul 1922. — 1) Acatistul Sf. Dimitrie, 3.150 ex.; 2) Carte de Te-deum, ed. II-a, 5.074 ex.; 3) Carte de rugăciuni de *I. P. S. Patriarh*, 10.383 ex.; 4) Ceaslovul Mic, ed. IV-a, 3.139 ex.; 5) Adventismul de Georgescu, 10.147 ex.; 6) Anastasimatarul, 3.000 ex.; 7) Mărturisirea ortodoxă, 2.000 ex.

Anul 1923. — 1) Panihida, ed. III-a, 2.106 ex.; 2) Slujba Invierii, ed. III-a, 4.101 ex.; 3) Noul Testament, 15.000 ex.; 4) Slujba sfințirii steagului, 4.000 ex.; 5) Evanghelia, ed. V-a, 2.059 ex.; 6) Triodul, ed. III-a, 2.057 ex.; 7) Pastorale și cuvântări, 2.000 ex.

Anul 1924. — 1) Psaltirea, ed. VII-a, 5.000 ex.; 2) Pentecostarul, ed. IV-a, 2.016 ex.; 3) Panihida, 2.000 ex.; 4) Apostolul, ed. V-a, 2.000 ex.; 5) Aghiazmatarul, 3.000 ex.; 6) Ceaslovul, ed. VI-a, 4.000 ex.; 7) Acatistul Cuv. Paraschiva, 2.000 ex.; 8) Acatistul Sf. Spiridon, 4.000 ex.; 9) Pâinea spre ființă, 20.000 exemplare.

Anul 1925. — 1) Istoria Bisericească, vol. I, 4.000 ex.; 2) Tipicul Bisericesc, ed. IV-a, 4.000 ex.; 3) Tipicul Arhieresc, 500 ex.; 4) Evhologiu, ed. V-a, 3.000 ex.

Anul 1926. — 1) Catavasierul, ed. VI-a, 3.000 ex.; 2) Pâinea spre ființă, 30.000 ex.; 3) Mineiul luni Ianuarie, ed. III-a, 3.000 ex.; 4) Psaltirea, ed. VIII-a, 4.000 ex.

Anul 1927. — 1) Arhieraticonul, 288 ex.; 2) Ceaslovul Mic, ed. VIII-a, 5.000 ex.; 3) Dumnezeceștile liturghii, 4.000 ex.; 4) Mineiul luni Iunie, 3.000 ex.; 5) Istoria Bisericească, vol. II, 3.000 exemplare.

Anul 1928. — 1) Mineiul luni Noemvrie, ed. III-a, 3.000 ex.; 2) Mineiul luni Decemvrie, ed. III-a, 3.000 ex.; 3) Cuvântări și predici, 2.513 ex.; 4) Carte de Rugăciuni, 5.000 ex.; 5)

...dul luni Mai, 3.037 ex.; 6) Psaltirea, ed. IX, 4.000 ex.;
 ...rcatistul Sf. Treimi, 3.000 ex.; 8) Istoria Bisericească, vol.
 ... 4.110 ex.; 9) Istoria Bisericească, vol. IV, 4.100 ex.; 10)
 ...a sfințirii bisericii, 2.000 ex.; 11) Mineiul luni Iulie, 3.000
 ... 12) Panihida, 2.060 ex.; 13) Mineiul luni Fevruarie, 3.000
 ... 14) Carte folositoare de suflet, 2.000 ex.; 15) Prohodul
 ...nnului, 3.000 ex.

Anul 1929. — 1) Evanghelia, ed. VI-a, 3.000 ex.; 2) Mineiul
 ...luni Aprilie, 3.035 ex.; 3) Pânea spre ființă, 5.225 ex.; 4)
 ...iul luni Octomvrie, 3.000 ex.; 5) Mineiul luni August,
 ...12 ex.; 6) Mineiul luni Septemvrie, 3.000 ex.

Anul 1930. — 1) Pânea spre ființă, 5.300 ex.; 2) Mineiul
 ...ri Martie, ed. III-a, 3.033 ex.; 3) Mărturisirea Ortodoxă, ed.
 ...a, 5.000 ex.; 4) Cazania, 3.000 ex.

Anul 1931. — 1) Sinodul 3 ecumenic din Efes, 3.000 ex.; 2)
 ...odul, ed. IV-a, 3.000 exemplare.

Congresul ia act și hotărăște să se intervină la Onor. Gu-
 ...n pentru ca prin ajutor bănesc să ușureze răspândirea căr-
 ...or de ritual, mai ales în provinciile alipite, care înainte de
 ...re au folosit alte limbi în slujba bisericească.

59. Comisia organizatoare prin raportorul său Păr. Valeriu
 ...dlăchescu, prezintă proiectul de modificare al art. 19 și 21
 ...n Legea pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române, tri-
 ...a de Asociația Generală a Clerului, care are următorul cu-
 ...ins:

„Art. 19.—Cheltuelile pentru întreținerea cultului, a slu-
 ...torilor și așezămintelor Bisericii Ortodoxe, se vor plăti de
 ...tre Stat, care va înscrie în bugetul său anual sumele trebu-
 ...are, atât pentru plata salariilor cât și a cheltuelilor materiale.

Acolo unde bisericile au averi proprii și pot acoperi aceste
 ... în parte sau în total, Statul va plăti numai diferența.

Art. 21.—Slujitorii Bisericii și ai așezămintelor sale, fiind
 ...ncționari publici, se vor bucura de toate drepturile și se vor
 ...pune tuturor obligațiilor specificate în Statutul funcțio-
 ...arilor publici, în ce privește plata salariului.

Normele generale de plată vor fi cele stabilite prin statele
 ...serviciu care însoțesc bugetul anual al Statutului și în armo-
 ...nizare cu salariile celorlalți funcționari publici.

Aceste norme vor fi: pentru personalul bisericesc, cele ale
 ...orului didactic român de toate gradele, iar pentru persona-
 ...ul administrativ, vor fi normele, clasele și gradele celorlalți
 ...funcționari publici de birou.

Un regulament special va stabili normele de încadrare a
 ...tuturor slujitorilor Bisericii și așezămintelor sale, modalitatea
 ...ontrolului financiar pe care trebuie să-l exercite statul, precum
 ...și normele de contribuția statului la bugetele cu averi proprii.

Acest regulament se va întocmi de către Ministerul Instruc-
 ...țiunii Publice și al Cultelor, de acord cu cel al Finanțelor și cu
 ...ntriarhia Română.

Congresul hotărăște:

Proectul se trimite Sf. Sinod spre a-și da avizul.

60. Aceeași comisie, prin același raportor, prezintă proiectul de regulament cu privire la numirea, înaintarea și disciplina funcționarilor bisericești.

La propunerea comisiei, Congresul primește în general proiectul.

Proiectul este primit și în special cu următoarele modificări:

La art. 1, după cuvintele „funcționari publici bisericești” să se adauge cuvântul „administrativi”, spre a nu se produce confuzia că în prevederile regulamentului intră și preoții, care și ei sunt funcționari publici însă nu administrativi.

La același articol, după cuvintele „indiferent dacă sunt plătiți din bugetul statului sau din fonduri proprii ale Bisericii”, să se adauge „precum și cei plătiți de Fondul Religionar din Bucovina”.

La art. 12 să se adauge la sfârșit cuvintele „dată cu avizul conform al comisiei respective”.

Din art. 16 rămâne numai propoziția primă și anume: „funcționarul este obligat a păstra secretul în executarea serviciului”. Restul se suprimă.

Din art. 21 se suprimă propoziția finală „deasemenea le este cu totul interzis practica jocurilor norocoase”.

Din art. 31 se suprimă cuvintele „fără învoirea episcopului pentru eparhii și a Patriarhului pentru administrația și instituțiile centrale”.

Articolul 32 se suprimă.

La propunerea d-lui I. Savin, se suprimă din art. 35, alin. 1, cuvintele „pentru cei plătiți din fonduri proprii”.

La art. 76, d-l N. Popescu-Prahova propune, iar Congresul primește să se suprimă după cuvintele „pe baza ordonanței judecătorului de instrucție” cuvintele: „sau a rechizitorului parchetului”.

Cu aceste modificări Congresul aprobă proiectul de regulament, care în întregime se alătură la acest proces-verbal sub lit.

61. Comisia bisericească, prin raportorul său d-l N. Cotos, prezintă raportul cu privire la jurisdicția episcopiei din America, propunând ca: până la realizarea activării numitei episcopii, jurisdicția asupra parohiilor credincioșilor români ortodoxi din America, revine și rămâne vechilor lor Chiriarhi.

La discuția acestei chestiuni iau parte mai mulți membri ai Congresului, după cum urmează:

D-l V. Ispir declară că nu se mulțumește cu această propunere, care izvorăște numai din considerațiuni de ordin material. D-sa crede că credincioșii noștri din America sunt în stare să susțină pe noul episcop și din propriile lor mijloace, fără sprijinul statului.

Păr. Tr. Scorobeț arată grija pe care trebuie să o poarte Biserica credincioșilor noștri „din împreunărie”. Nu trebuie să

De facem însă iluzii asupra capacității materiale a fraților din America, fiindcă deși au mult suflet și multă râvnă pentru Biserica, ei se resimt de criza grozavă de astăzi. Prin urmare, ei nu cred că ar putea susține pe cont propriu și în condiții suficiente un episcop al Americii.

I. P. S. Mitropolit Nicolae Bălan face un lung și documentat istoric al chestiunii și arată că majoritatea emigraților Români din America sunt credincioși din Ardeal și Banat. *I. P. S.* Sa arată că Arhiepiscopia Sibiului a avut totdeauna o părintească grijă pentru frații din America. Demonstrează că înființarea unui episcopat pentru Românii din America împreună cu toate instituțiile necesare ca seminar și altele nu ar fi potrivită pentru păstrarea conștiinței naționale a acestor români și pentru promovarea ideii că acești români să se întoarcă cu timpul în Patria Mamă. Totuși, *I. P. S.* Sa nu este împotriva înființării acestei episcopii cu caracter misionar, dar numai atunci când statul va garanta susținerea lui materială în condiții demne. Un episcop avizat numai la contribuția parohiilor noastre răzlețite prin America, nu ar fi în situația de a reprezenta Biserica ortodoxă română și statul român cu toată demnitatea. Ca încheiere, *I. P. S.* Sa, roagă Congresul să primească propunerea Comisiunii. Congresul aprobă următoarele propuneri:

a) Congresul Național Bisericesc își menține hotărârea sa din 21 Noembrie 1929 Nr. 71, luată în baza art. 9, lit. g din Statutul pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române de a se înființa o episcopie ortodoxă pentru Românii din America, făcând parte din corpul Bisericii ortodoxe române și invită Consiliul Central să întreprindă pașii necesari pentru activarea acestei episcopii.

b) Până la realizarea activării numitei episcopii, jurisdicția asupra parohiilor și credincioșilor Români ortodoxi din America, revine și rămâne vechilor lor Chiriarhi.

62. Comisia organizatoare prin raportorul său *P. S. Lucian al Romanului*, prezintă raportul înregistrat la Nr. 7.326 din 1932, cu privire la ancheta ordonată în legătură cu recente alegeri eparhiale, propunând următorul proiect de hotărâre: „Congresul Național Bisericesc, luând cunoștință de ancheta ordonată în legătură cu alegerile pentru adunările eparhiale, dintr'un larg spirit de conciliațiune din partea Sf. Sinod, își exprimă deplina sa convingere, că prin această anchetă nu se va aduce nici o știrbire autonomiei Sfintei noastre Biserici înserisă în legile ei organice“.

După discuțiuni la care iau parte: *P. S. Episcop Vartolomeu*, *d-nii: N. Popescu-Prahova, D. Topciu, Pr. Preoteșcu, d-l I Petrovici și I. P. S. Nicolae*, cerând cu toții altă redactare; d-l *Dr. Aurel Vlad* prezintă următoarea propunere:

„Congresul Național Bisericesc luând cunoștință de ancheta ordonată în legătură cu alegerile pentru adunările eparhiale, dintr'un larg spirit de concilianță, constată că din punct

de vedere legal fără a leza autonomia Bisericii garantată prin Constituție, nu se poate admite nici o anchetă făcută de organe în afară de cele bisericești. De altfel oricare ar fi rezultatul acestor anchete, el rămâne inoperant pentru actuala compoziție a adunărilor eparhiale definitiv constituite. Congresul nefiind instanță disciplinară, invită organele disciplinare bisericești a sancționa toate abuzurile de ordin moral și legal ce s'ar constata cu prilejul alegerilor eparhiale“.

Ambele propuneri fiind puse la vot, propunerea comisiei cade, iar Congresul aprobă propunerea d-lui Dr. Aurel Vlad, în alcătuirea neschimbată pe care am dat-o mai sus.

63. Aceeași comisie prin acelaș raportor prezintă referatul cu privire la proiectul de regulament pentru alegerea și constituirea organelor reprezentative și executive în parohiile, protopopiatele și eparhiile din Patriarhia Română.

Ascultând raportul comisiei, Congresul hotărăște:

Având în vedere că în proiectul de regulament pentru alegerea și constituirea organelor reprezentative și executive în parohiile, protopopiatele și eparhiile din Patriarhia Română, s'au strecurat unele dispoziții contrare spiritului legii de organizare, proiectul prezentat necesită o redactare mai îngrijită care ar reclama timp mai îndelungat și având în vedere că organele reprezentative și executive la cari se referă prezentul regulament, s'au constituit în primăvara anului 1932, pe timp de 6 ani, proiectul de regulament pentru alegerea și constituirea organelor reprezentative și executive, se remite Consiliului Central Bisericesc cu îndatorirea de a-l supune unei noi revizuirii și a-l aduce în deplină consonanță cu Legea și Statutul și astfel îndreptat să-l înainteze Congresului Național Bisericesc în cea mai apropiată sesiune.

64. Comisiunea bisericească prin raportorul său *Diacon Dă-nău*, prezintă raportul cu privire la tipărirea Bibliei. Comisia propune ca I. P. S. Patriarh să fie rugat a continua lucrarea începută până la realizarea ei definitivă. Cheltuelile făcute până acum cu această lucrare, să se aprobe, iar pentru inițiativa și grija purtată de I. P. S. Patriarh cu privire la traducerea și tipărirea Bibliei, Congresul să îi aducă omagiale mulțumiri.

După ascultarea acestui raport, Congresul hotărăște:

Aduce omagiale mulțumiri I. P. S. Patriarh, pentru grija purtată cu privire la această importantă lucrare pentru Biserică și cultură în genere și-l roagă să continue lucrarea începută până la realizarea ei definitivă. Cheltuelile făcute se aprobă.

65. Comisia organizatoare prin raportorul său *Păr. Valerian Seșan*, prezintă raportul despre administrarea averilor din țară ale Schitului Prodrom din Sf. Munte Athos.

La propunerea comisiei, Congresul decide următoarele:

Deoarece canoanele bisericești opresc categoric orice înstrăinare de avere bisericească, chiar când aceasta s'ar face în

Volosul altor așezăminte bisericesti și cum pe de altă parte o expropriere a acestor averi ale Schitului Prodrom, care se află pe teritoriul grecesc, ar produce intervenții diplomatice, această chestiune se remite din nou Consiliului Central Bisericesc, spre a fi studiată din nou.

66. Comisia economică, prin raportorul său *Păr. M. D. Preoteșcu*, prezintă proiectul de regulament pentru administrarea averilor mitropolitane și episcopale.

Proiectul se aprobă fără modificări. Textul aprobat se anexează la lucrări sub lit. . . .

67. Aceeași comisie prin acelaș raportor, prezintă raportul cu privire la modificarea art. 35 din Regulamentul Eforiei Bisericii Ortodoxe Române.

Congresul hotărăște:

Modificarea se aprobă. Art. 35 din Regulamentul Eforiei va avea următoarea redactare:

„Art. 35. Gestiunea veniturilor și cheltuelilor din venituri proprii este supusă verificării Consiliului Central Bisericesc, care va putea cere, când va crede necesar, avizul unui specialist în materie; iar justificarea cheltuelilor provenite din subvenții dela stat se va face prin Ministerul Instrucțiunii Publice și Cultelor, conform dispozițiilor legii contabilității publice“.

Articolul astfel redactat se introduce în Regulamentul Eforiei care se va retipări.

68. Comisia organizatoare prin raportorul său d-l *Ștefan Ciobanu*, prezintă raportul cu privire la administrarea averilor bisericesti din Basarabia.

Congresul ascultând atât raportul comisiunii, cât și procesul-verbal al celor 12 delegați basarabeni, membri ai Congresului, care s'au ocupat special de această chestiune spre a găsi o soluție pe cale de înțelegere între eparhiile interesate, fără a încerca să rezolve în fond această chestiune, hotărăște următoarele:

Consiliul Central Bisericesc va institui o comisie formată din câte 2 delegați — un cleric și un mirean — din partea celor trei eparhii basarabene, 2 dela Uniunea Clerului și un delegat din partea Consiliului Central Bisericesc. Această comisie va avea sarcina să verifice lucrările de până acum și să soluționeze litigiul dintre cei interesați în termen de cel mult 6 luni dela data Congresului. Ea va lucra la Chișinău sub președinția delegatului Consiliului Central Bisericesc. Delegații celor trei eparhii vor fi desemnați de către Consiliile eparhiale respective.

69. Comisiunea economică prin raportorul său *Păr. M. Preoteșcu*, prezintă raportul privitor la activitatea Serviciului Contencios pe anii 1930, 1931 și 1932. Comisiunea propune: Față de situația extrem de dificilă a bugetului statului nostru și a Bisericii noastre, nu este timpul potrivit a se mai adăuga — potrivit propunerii referentului Consiliului Central Bisericesc—

acestui Serviciu de Contencios un funcționar pentru ținerea corespondenței. Cei trei d-ni avocați ai Contenciosului, vor îndeplini și pe viitor ca și în trecut lucrările de cancelarie.

Congresul primește propunerea Comisiunii.

70. Aceeași comisiune prin raportorul său d-l V. Alimăneș-teanu, prezintă raportul despre mersul Tipografiei Cărților Bisericești în anii 1929—1931. Comisiunea cercetând amănunțit bilanțurile și conturile de gestiune ale tipografiei, le propune Congresului spre aprobare și descărcare.

Congresul aprobă gestiunea Tipografiei Cărților Bisericești pe anii 1929, 1930 și 1931 și dă descărcare Consiliului Central Bisericesc de gestiunea sa pe acești ani.

Tot odată Congresul hotărăște să se ceară un ajutor special pentru Tipografia Cărților Bisericești din care să se trimită cărți de ritual parohiilor sărace, care nu au asemenea cărți.

71. Aceeași comisiune, prin același raportor, prezintă bilanțul și contul de gestiune ai Institutului Biblic pe anii 1929—1931 și propune aprobarea lor și descărcarea cuvenită.

Congresul aprobă bilanțul și contul de gestiune al Institutului Biblic pe anii 1929, 1930 și 1931 și descarcă Consiliul Central Bisericesc de gestiunea sa pe acești ani.

72. Aceeași comisiune, prin același raportor, prezintă contul de gestiune al revistei „Biserica Ortodoxă Română”, pe anii 1929 — 1931. Congresul hotărăște:

a) Aprobă contul de gestiune pe anii 1929, 1930 și 1931 al revistei „Biserica Ortodoxă Română” și dă descărcare Consiliului Central Bisericesc de gestiunea sa pe acești ani;

b) Toate parohiile care alcătuiesc Patriarhia Română vor fi obligate să se aboneze la revista „Biserica Ortodoxă Română”, plătindu-se abonamentul din fondurile parohiale.

73. Comisia organizatoare prin raportorul său Păr P. Partente, prezintă raportul cu privire la înființarea episcopiei în nordul Ardealului, în Maramureș.

Comisia propune și Congresul aprobă următoarea hotărâre:

În temeiul art. 9, alin. g din Statutul Legii pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române, se hotărăște reînființarea episcopiei ortodoxe române a Maramureșului și se îndatorează Consiliul Central Bisericesc să facă demersurile necesare pentru ca această episcopie să capete ființă legală.

74. Comisiunea bisericească prin raportorul său Păr. Stanca citește raportul cu privire la noua delimitare a eparhiilor Buzău și Dunărea-de-Jos. Congresul hotărăște:

Având în vedere că înșiși enoriașii județului Brăila nu sunt cu toții de acord pentru schimbarea hotarelor eparhiei, având în vedere că actul de ctitorie dela 1543 oprește cu blestem trecerea Brăilei dela Buzău; având în vedere că și canoanele opresc trecerea unei părți dintr'o eparhie la alta, fără învoirea episcopului, Congresul decide ca situația eparhiilor Buzău și Dunărea-de-Jos să rămână neschimbată.

75. Comisia de petițiuni prin raportorul său d-l N. Tiron, prezintă memoriul Asociației generale a Clerului cu privire la mai multe deziderate ale Congresului General Preoțesc din 1931.

La propunerea comisiei, Congresul decide:

Intrucât memoriul cuprinde o mulțime de chestiuni diferite după natura lor, toate petițiunile primite la Congres, vor fi trimise Consiliului Central Bisericesc pentru a le repartiza autorităților în drept.

76. La ora 8,50 seara, I. P. S. Patriarh rostește cuvântarea de închidere, spunând următoarele:

„Cu ajutorul Celui-de-sus, am terminat rezolvirea numeroaselor chestiuni, ce ni s'au prezentat în această sesiune.

Vă mulțumesc tuturor — raportori, oratori și membri — pentru osteneala, pricepera și votul, cu care ați contribuit la norocoasa lor soluționare, și mai ales pentru frățeasca armonie, pentru tactul dovedit în chestiunile de natură mai delicată și pentru nimbul superior și atmosfera curată, în care — liberi de orice preocupățiuni lăturalnice — ați știut ținea desbaterile Congresului, încât această ținută demnă, trebuie să impue tuturor. Fie ca hotărârile noastre să servească spre progresul sfintei noastre biserici, care — acum la despărțire — reamintește tuturor un părintesc sfat de însemnătate vitală pentru împrejurările de azi schimbate ale țării noastre și a cultelor ei.

România întregită are — pe lângă aproape 13 milioane de credincioși ai Bisericii ortodoxe — și vre-o 4 milioane de credincioși minoritari, cari sunt și trebuie să ne fie frați iubiți ai patriei comune. Aceste confesiuni minoritare au bisericile lor bine organizate, cu instituțiuni de mare valoare, cu destui conducători de înaltă pregătire și cultură, cu muncitori înzecit mai numeroși ca noi, cu mijloace abundente și — față de noi — adeseori uriașe.

Mai presus de toate au și un foarte mare număr de credincioși — frunțași, intelectuali de toate nuanțele, — cari au o conștiință confesională *vie, activă, atentă*, încât în orice timp și în orice loc, fie la comune ori județe, fie în guvern și în toate ministerele și instituțiunile publice și pe absolut toate terenele — știu să apere cu succes interesele bisericii lor și să exopereze pretutindenea un câștig, fie moral, fie material.

Fără a eși din calea tradiționalei și frățești toleranțe a neamului și bisericii noastre, — situația schimbată, sub raport confesional, din România nouă, cere în mod imperativ și dela toți intelectualii Bisericii noastre aceeași vigilență, același interes, aceeași iubire productivă pentru biserica lor, încât ori unde și în orice funcțiune publică sau particulară s'ar afla — fără a nedreptăți pe alții — să susțină, cu hotărâre fermă, și să promoveze cu zel înfocat interesele morale și materiale ale Bisericii lor.

La celelalte confesiuni și intelectualii bărbați — dela paracliser până la ministrii — toți s'au grupat în asociații pentru

cultivarea intereselor lor bisericești pe toată linia și pentru a ține mereu trează conștiința și vigilența pentru cele bisericești. În această situație și noi nu putem rămânea indiferenți, ci trebuie stăruit mereu pentru reînvierea frumoaselor pilde de străluciți înaintași cu nemărginită iubire față de Biserică și cu jertfe fără de pereche în toată lumea, cum aflăm mai ales în trecutul vechilor Principate Române.

Cu deosebită mulțumire sufletească constat, că apelul meu dela începutul acestei sesiuni și de alte dăți, precum și a altor ierarhi au stârnit un viu răsunset în sufletul frunțașilor mireni din acest Congres; și prin luminoasele lor declarații au promis a susține în Parlamentul țării și în toate situațiile înalte, unde îi va așeza vrednicia lor, scopurile bisericii, a-i apăra dreptatea și de a o sprijini din toate puterile lor și pe toată linia, spre a putea lucra pentru misiunea ei înaltă.

Când aceste frumoase nădejdi se vor înfăptui și când o viață și activă conștiință de fii devotați ai Bisericii noastre, se va generaliza cu rădăcini trainice în sufletul tuturor intelectualilor noștri de pretutindenea, înșirându-se cu entuziasm la lupta și munca din ogorul Bisericii și așezămintelor ei: atunci roadele binecuvântate nu vor întârzia a se spori mereu spre binele tuturor.

În nădejdea acestei sporiri de conștiinți muncitori în viața Domnului, închei sesiunea cu Patriarhicești binecuvântări pentru membrii Congresului, pentru cei de acasă ai lor și pentru toți iubiții noștri fii sufletești din „Patriarhia Română“.

Luând cuvântul d-l *Aurel Vlad*, constată cu bucurie spiritul de unitate frățească, de armonie care a dominat discuțiile acestui Congres și mulțumește respectuos în numele Congresului și ca unul din cei mai vechi membri din Congreșele Naționale Bisericești, Înalt Prea Sfințitului Patriarh, pentru înalta înțelepciune cu care a condus desbaterile Congresului. Îl roagă, ca și pe ceilalți membri ai Sf. Sinod, ca prin influența P. P. S. S. Lor, să facă să se realizeze această armonie între toți fiii Bisericii noastre și pe teren politic.

Ședința se ridică la ora 8 seara.

Iconomul Stavrofor *Melete Răușu*, „*CETATEA*“, cu „*MONOGRAFIA*“ ORAȘULUI SOROCA. *Patru biserici cu diverse inscripțiuni și 49 documente vechi—răzeșești basarabene*. Oradea, 1932. 90 de pagini în formatul acestei reviste. Prețul 35 de lei.

Părintele *Melete Răușu* este vechiul protopop al Mitropolitului *Atanasie*, din vremea când acesta era episcop al Râmnicului. Prefacerile aduse de război au făcut că acum este preot militar tocmai la capătul țării dinspre miazănoapte, în orașul *Satumare*. Bărbat harnic, cum a fost totdeauna, nu s'a mărginit numai la slujba sa, ci a scos la lumină și această scriere.

După o prefață și o introducere, foarte săltăreț scrisă și care, din pricina asta, se citește foarte ușor, autorul trece la tipărirea documentelor *Sorocei*. Nu sunt însă numai documentele singure, ci însoțite de multe tălcuri și furișări ale Părintelui spre alte chestiuni. Are ilustrațiuni care împodobesc cartea. Totul se înfățișează simpatic, cu unele trăsături proprii ale autorului de pune între „ „ cuvintele care trebuiesc subliniate, de pildă, „*Basarabia*“. Pe când vom mai ceti, din condeii său, ceva din luptele cu cazacii (catolicii) din *Maramureș*? A. S.

CRONICA INTERNĂ

Traducerea Bibliei înaintea Congresului Național.

Venerat Congres,

Dela venirea sa în fruntea Mitropoliei Ungro-Vlahiei, Inalt Prea Sfințitul Patriarh, a avut între altele ca o țintă sfântă, să pună la dispoziția tuturor românilor întreaga Sf. Scriptură într'o limbă românească vie, care atât în ceea ce privește limba, să înțelesului adevărat, cât și mai ales în ce privește limba, să poată satisface toate cerințele timpului de azi, și să poată fi ușor utilizată cu folos de toți credincioșii.

În scopul acesta a înființat încă înainte cu 10 ani, fiind Mitropolit Primat „Institutul Biblic“, care să adune mijloacele necesare pentru această importantă lucrare. Apoi a intrat în legătură cu teologii și literații noștri cei mai distinși, ca prin strădaniile lor comune să se realizeze o traducere a Sf. Scripturi după textele originale și într'o limbă care păstrând miresma vechilor noastre Scripturi și cărți bisericești, să întrunească pe cât cu puțință toate condițiile unei traduceri științifice și literare la înălțimea dezvoltării pe care a luat-o limba noastră literară în timpul din urmă.

Între teologii noștri se aflau cunoscători buni ai limbilor grecești, latine și slave, precum și a limbilor moderne, cari ar fi putut îndeplini o bună traducere a Bibliei; totuși lipsea un bun cunoscător al limbei ebraice și a tuturor dialectelor siro-chaldaice, în care se află scrise mai ales textele Vechiului Testament. Pentru împlinirea acestei lipse I. P. S. Patriarh a ținut la Paris ca superior al capelei noastre de acolo pe Păr. Vasile Radu, care a făcut studii strălucite în această direcțiune.

Mai era apoi necesar ca la această traducere să ia parte și un literat, care să cunoască bine limba literară de azi și care, după puțință să fie și teolog.

Conduc de aceste gânduri, I. P. S. Patriarh a instituit comisiunea care să se ocupe cu traducerea întregii Sf. Scripturi, însărcinând în acest scop pe P. S. Nicodem, starețul Mănăstirii Neamț, bun cunoscător al limbilor slave și care se îndeletnicea de mai mulți ani cu traducerea Sf. Scripturi, precum și Păr. profesor Grigore Pișculescu, preot misionar al eparhiei Bucureștilor, cunoscutul scriitor și literat sub numele de Gala Galaction, azi profesor la Facultatea de teologie din Chișinău, împreună cu Păr. Vasile Radu, despre care am vorbit mai sus, azi deasemenea profesor la Facultatea teologică din Chișinău. Pentru acest sfârșit la 5 Mai 1930, Păr. C. Dron și d-l T. Păcescu, împuterniciți de I. P. S. Patriarh, au încheiat cu cele trei persoane arătate mai sus, un contract prin care, în schimbul unei juste recompensări, P. S. Nicodem, Păr. Gr. Pișculescu

(Gala Galaction) și Păr. V. Radu, se obligă să revizuiască textul Sf. Scripturi a Vechiului și Noului Testament, dând Bisericii Ortodoxe Române o traducere exactă, limpede, fără obscurități și într'o limbă românească cât mai literară și pe înțelesul tuturor.

Lucrarea s'a făcut — luându-se ca bază textul original grecesc al Septuagintei, iar textul ebraic, precum și traducerile rusești, franțuzești, englezești, slave, etc., au slujit — potrivit obligației contractuale — pentru deslușirea, verificarea și ameliorarea completă a noului text român. Totodată autorii au prevăzut noul text, în josul fiecărei pagini, cu locurile paralele, revizuite și completate după cele mai bune edițiuni ortodoxe.

Până la data de 1 Septemvrie 1932, autorii au predat, potrivit contractului, întregul text al Sf. Scripturi, revizuit și bun de imprimat.

Textul acesta rămâne proprietatea „Institutului Biblic” al Patriarhiei Române, care singur are dreptul să-l tipărească ori când și în oricâte ediții va crede, în orice formă, fie Biblia întreagă, fie părți deosebite din ea.

Strădania traducătorilor a fost recompensată de către Patriarhia Română — Institutul Biblic — cu suma de 1.100.000 lei, care s'au plătit treptat cu mersul traducerii și a depunerii textului.

Lucrarea — fiind acum terminată — urmează ca Sf. Sinod, pe temeiul art. 3, alin. f din Statut, să-și dea avizul, pentru ca Biblia, cu textul revizuit, să poată fi tipărită deocamdată ca ediție de probă, urmând ca mai târziu, după ce toți cei pricepuți în materie își vor face observările, Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române să o publice ca ediție oficială, care să fie în acelaș timp și o ediție critică, potrivit cu rezultatele la care au ajuns cercetările științifice moderne în ce privește starea textului Sf. Scripturi.

Acum se fac pregătirile trebuitoare imprimării. S'a comandat hârtia, s'a fixat formatul și s'au luat măsurile pentru o mai bună și rapidă imprimare, în care scop Tipografia Cărților Bisericești a procurat o nouă mașină de cules, tip american.

Astfel, cu ajutorul lui Dumnezeu și datorită străduinței lor, I. P. S. Patriarh și oamenilor cari cârmuesc instituțiile noastre, Biserica va avea în scurt timp un nou text al Sf. Scripturi, la înălțimea edițiilor străine, făcut cu toată grija fidelității textului original și a frumuseții limbei românești, așa precum a fost, pentru epoca ei, Biblia dela 1688.

Rugăm, Veneratul Congres să ia cunoștință și să dispună continuarea lucrărilor până la realizarea definitivă.

(L. S.) Președinte,
Patriarh MIRON.

Consilier referent,
C. DRON

Copie, Nr. 6.593 din 23 Sept. 1932.

CONGRESUL PREOTEȘC

Observații și propuneri dela Congresul General Preoteșc 1932.

Nu voi discuta problemele puse la Congres, nici soluțiunile date cu atâta competență de onorații vorbitori, ci voi veni cu unele observații și propuneri cu totul de altă natură. E vorba de slujba divină dinaintea de Congres, ce s'a făcut la biserica Dichiu. S'a făcut numai de un singur preot și el fără diacon. Nu era oare bine ca această slujbă să se fi făcut din cei mai buni preoți, cântăreți desăvârșiți, slujitori model după tipic, ca noi, cei veniți de prin îndepărtate sate, să plecăm mai edificați? Nu era aceasta o datorie a comitetului de organizare, ca, dimpreună cu autoritățile bisericesti, să fi rânduit acel sobor care a lipsit? In toate părțile, noi, preoții, spunem cu glas tare însemnătatea slujbei divine, sfințirea și puterea ce o revarsă în sufletele celor ce asistă la ea, și tocmai noi preoții, în lucrările noastre, punem mai puțin preț pe acest lucru, pe această slujbă de sfințire și întărire. De ce?

Părintele slujitor dela Dichiu, când a ieșit cu „Sfintele Dauri“, la ectenia ce o zicea, adăoga cuvinte ce nu sunt în liturghier. Pentru ce acest lucru? Putem fiecare să adăogăm și să emitem din cuvinte după plac?

Iar atunci când a ieșit cu Sfânta Cruce, atunci când zice „Darul Domnului Nostru Iisus Hristos...“, a făcut semnul Crucii cu ea drept în fața lui; apoi „Sus să avem inimile“, s'a întors către icoana Domnului Nostru Iisus Hristos, cu o mică înclinare, iar când a zis „Să mulțămim Domnului“, s'a întors către icoana Maicii Domnului, cu aceeași înclinare. Tocmai contrar de cum ar fi trebuit ¹⁾. De ce acest lucru? De ce să nu fim cu toții uniform în mișcări? Am rămas iarăși foarte mirat de felul cum cădea părintele slujitor. Ridica mâna așa de sus, până ce partea de jos a cădelniții îi ajungea cam în dreptul gâtului.

Aș fi vrut, părinte slujitor, să-ți fi putut pune o oglindă înainte, ca să te observi singur și să vezi cam ce impresie ar fi lăsat căditul Sfinției Tale, destul de înalt trupește, când țineai cădelnița în dreptul gâtului.

Apoi cântările dela strană. Ele au fost date de preoți adunați la întâmplare. Nu era și Congresul cântăreților? De ce nu s'a rânduit ca să se ție strana de cei mai buni cântăreți? Căci, slavă Domnului, avem destui.

De ce d-l președinte al cântăreților, a venit la Congresul preoților, cerând pentru cântăreți și în numele lor, voie ca ei să predea în școala primară muzica bisericască, și nu a venit la slujba bisericască, la Sfânta Liturghie, să facă ceeace era o datorie? Pentru ce umblați pentru drepturi și nu vă îndepliniți datoriile?

Apoi nu am cuvinte ca să înfierez și îmi pare rău, că nu știu

1) Așa facem mulți. De ce mai bine altfel?—Nota A. S.

numele unor frați preoți, cari, în nepăsare și în inconștientă, stăteau în străni, jos cu coatele răzemate de părți, atunci când se cânta „Pe tine de laudăm“. Unde vă este conștiința misiunii voastre? Cum să fie ascultat cuvântul vostru, când vă desmînțiți prin fapte, prin atitudini? Nu ați simțit peste obraz palmele unor doamne ce au ingenunghiat atunci? Nu le-ați văzut? Nu v'a izbit contrastul între atitudinile lor, niște mirence, și a prea cucernicilor voastre clerici?

Apoi eu nu pot admite, că la un Congres preoțesc, Te-deumul să se facă fără diacon. Nu mai este nici unul în Bucu-rești, dacă din ceilalți n'au venit nici unul?

Cu durere, eu, preot, am scris acestea și mai ales asupra unor lucruri trecute, dar știu o vorbă veche care zice: „asupra lucrurilor trecute să nu mai revii, decât prevenind viitorul“. Acesta mi-e scopul¹⁾.

PREOT PRALEA V. PETRU,
Păușești-Iași.

Congresul Asociațiunii Generale a Preoților Ortodocși din România.

Ca și în anii trecuți, *Asociațiunea Generală a Preoților Ortodocși* dela noi nu slăbește, de o bucată de vreme, a-și ținea Congresele ei, în fiecare an. E un semn bun pentru ea și o mângâiere pentru preoți, că întocmirea lor trăește.

În fiecare an, Congresul se simte frământat de câte o chestiune nouă. Anul trecut, era chestiunea lefurilor preoților. Erau vremurile Antihristului francmasonic, care luase în mână puterea de a orândui treburile Țării Românești și din care preoții au suferit atâta. Era cu dreptul ca ei să se scoale împotriva, fiindcă erau vremuri de vădită vrăjmașie împotriva religiei noastre. Căzând însă acest tartor francmasonic, adică d. *Argetoianu*, care ne-a fost anul trecut vrăjmaș pe față și care a pornit cele mai grele urgii împotriva preoților, anul acesta venea cu problemele lui. De data aceasta, *Asociațiunea Generală a Preoților* și-a luat ca materie de descurcat, în Congresul dela 7 și 8 Decembrie a. c., chestiunea *Legii Autonomiei Bisericii*. Am putea spune că, în cele 2 zile ale Congresului, nu s'a discutat decât chestiunea aceasta. Poate au fost 20 de vorbitori, care au bătut numai în ea.

Nouă ni s'a părut aceasta o exagerare. Dacă, în adevăr, totdeauna este o chestiune centrală, care se înfinge înaintea altora, niciodată însă nu se poate ca în sânul unei Biserici să fie o singură bubă. Durerile sunt pe fiecare zi. De aceea, în vreme de un an, se adună fel de fel de materii care merită a fi cercetate și descurcate. Totuși n'am auzit descurcarea altor chestiuni și aceasta a fost o lipsă.

Dacă este să pomenim de altă chestiune, care s'a mai auzit în Congres, afară de cea a *Legii Autonomiei*, a fost cea a *Vechiului Testament*, adusă însă de d. A. C. *Cuza*, poftit la Com-

1) Dar predică n'a fost?—Nota A. S.

gres, iar nu de vreunul din cei ce ne frământă pe fiecare zi cu nevoile lucrului bisericesc. În ce privește însă noutatea adusă de d. Cuza, aici trebuie să ne uimim din alt punct de vedere. D-l Cuza a lovit în dogma creștinească a legăturii dintre Vechiul și Noul Testament. Tăgăduind însemnătatea Vechiului Testament pentru creștini și găsim că este o greșală legătura în care Biserica le vede pe amândouă, de fapt se sfărâmă tot creștinismul. Căci ce este întruparea Domnului, ce este răscumpărarea, ce mai este taina botezului, dacă ștergem Vechiul Testament din învățăturile noastre? Ar urma atunci să croim un creștinism împotriva lui Hristos, fiindcă Domnul Hristos s'a întemeiat pe Vechiul Testament.

Ceeace însă e de mirare, este că aceste încălcări peste atâtea dogme creștinești, s'au putut rosti fără împedecare, în fața unui întreg Congres de preoți, și că n'a găsit nicio împotrivire. Și dacă d. Cuza și-a încheiat de rost cuvântarea sa, mai rea decât erezia lui Arie, fiindcă lovește în mai multe dogme, totuși nu s'a găsit unul care să răfuiască de-a fir-a părul aceste infruntări aduse Bisericii.

Iată o lipsă cu totul neînțeleasă la un Congres creștinesc, fiindcă, dacă ridicăm glas împotriva unor vrajmași ai credinței, de ce să zămbim în fața altora?

Sunt sau nu erezii strigătoare cele rostite și scrise de d. Cuza? Nu este acest vrăjmaș al Vechiului Testament cel ce spune că, Biserica a greșit și că domnia-sa are dreptate? Nici vorbă. Atunci?

O singură chestiune a fost la Congres, peste cea a Legii Autonomiei, și cum s'a înfățișat și aceasta!

Abstrăgând însă dela această latură a chestiunii, trebuie să spunem că preoții au venit cu inimă la Congres. Au fost mai mulți ca anul trecut și dau neîncetată dovadă că, legătura sufletească dintre ei nu slăbește. E o dovadă că ei își pun nădejdea în frăția croită odată între dânșii și care va putea da cele mai bogate roade. Din acest punct de vedere, trebuie să ne bucurăm că preoții nu slăbesc în mărturisirea solidarității lor și este cu dreptul să vedem în aceasta o cheazăsie de mai multă tărie a lor în viitor.

Trebuie, de asemenea, să avem în vedere toată osteneala pentru strângerea la un loc a unui așa mare număr de preoți, greutatea pregătirii lucrărilor și grija ca toate să fie duse la bun capăt. Comitetul s'a străduit pentru a nu lipsi pe preoți de gustarea frăției când se vede în mare număr. Prin aceasta, crește însemnătatea lor ca corp social, se simt și ei mai întăriți și deci mai spornici la lucru. Comitetului, de aceea, trebuie să i se mulțumească de a se fi ostenit întru aceasta și a nu fi lipsit pe preoți de unealta sufletească prin care ei se simt și mai mult, umăr la umăr și ca un mai puternic zid de apărare a Bisericii.

Arhim. SCRIBAN

Cerc pastoral.

Un mijloc bun de a îndrepta viața omenească pe adevăratul ei drum a fost și este socotit cercul cultural preoțesc. Va fi astfel însă, dacă la toate ședințele lui se vor ține și serbări culturale cu caracter religios-moral sau patriotic, la care să ia parte toți preoții cercului. De nevoie este deci ca între parohiile care intră în cercul pastoral să nu fie depărtare mare.

O asemenea însușire o are cercul cultural preoțesc *Speteni-Ialomîța*, care cuprinde 5 parohii. Depărtarea cea mai mare dintre ele este de 12 Km. De aceia președintele cercului, preotul din Speteni, a hotărât, iar preoții cercului s'au învoit ca, în după masa ședințelor cercului, să fie date serbări culturale.

Întâia ședință a acestui cerc s'a ținut în acest an în parohia *Arțari*, la 24 Iulie, când s'a dat după amiază la școală o serbare culturală cu caracter religios-moral. A doua ședință s'a ținut Duminică, 21 August, în parohia Speteni, când, după masă, a fost, în curtea bisericii, o serbare culturală cu caracter curat național. Și a fost așa această serbare, pentru că de dimineață, cu prilejul acestui cerc, după slujirea sf. Liturghii, s'a făcut dezvelirea monumentului ridicat de enoriași în amintirea eroilor din Speteni, morți în războiu pentru întregirea neamului. După desvelirea monumentului, a urmat parastas pentru eroi și (polichronion), rugăciunile pentru Dinastie, pentru Chiriarh, guvern, oaste și drept-credincioși, iar membrii Ligii Culturale, secția Speteni, au cântat imnul eroilor de I. Brătianu. A urmat o agapă frățească, dată de văduvele de războiu, în amintirea eroilor, care a fost așezată în curtea bisericii și la care au luat parte, atât preoții, cât și drept-credincioșii prezenți, așa cum Cartea Sfântă ne spune că făceau creștinii la început. Serbarea s'a început după masă, la ora 4 1/2. Predica de dimineața a fost ținută de Păr. Econ. C. Ștefănescu din Eliza-Stoenești, care a vorbit despre *credința vie ca mijloc de mântuire*. La desvelirea monumentului, au vorbit Păr. M. Gh. Fluture, Bărcănești, și învățătorul N. Iliescu. Și unul și altul au vorbit despre recunoștința ce o datorăm eroilor. D. N. Iliescu, ca unul care a fost pe front, a povestit în cuvântare și felurite scene din războiu, storcând multe lacrimi dela cei de față.

La masă au vorbit Păr. din Speteni, prezidentul cercului 1, care a avut ca temă: „Se cade să cinstim pe eroi? Care este adevărata cinstire ce le-o datorăm?” Sf. Sa, printre altele, a spus: „Omul, ca ființă zidită după chipul lui Dumnezeu, trebuie să se lupte neîncetat pentru adevăr și cauze sfinte. Pentru asemenea cauze s'au luptat și strămoșii noștri și frații ce au murit în războiul de acum 15-16 ani. Căci cei dintâi și-au dat viața pentru a zădărnici dorința dușmanului de a ne subjugă neamul, iar cei din urmă și-au vărsat sângele pentru desrobirea fraților ce fuseseră cotoropiți și apăsați de vrăjmași. Vitejii neamului s'au făcut vrednici de cinstire din partea urmașilor. Și aceasta au arătat-o fi neamului prin ridicare de monumente în amintirea lor, prin

vorbirea despre ei, ca despre niște viteji din basme sau de prin povestiri, și mai ales prin adăpare cu sufletul din vitejia lor. Și noi am arătat că cinștim pe eroi, când am ridicat monumentul de față, dar aceasta nu e de ajuns, ci să ne silim să desăvârșim ceea ce s'a înfăptuit prin jertfa lor. Prin moartea celor 800 mii de eroi s'a făcut România Mare. Dar țara noastră este orânduită de Dumnezeu ca în veci să rămână nepieritoare. Va fi așa, dacă va ajunge țară puternică... Să ne creștem copiii în frica de Dumnezeu și în iubire de neam și de țară. Neconținut să muncim. Munca noastră s'o agonisim. Să fim iubitori de cinste și dreptate..." Ca încheiere, a rostit: Dea Domnul ca sufletele tuturor eroilor români să fie așezate în ceata dreptilor, iar neamul nostru românesc în veci de veci să trăiască și să înflorească".

La serbare au fost cântate cântece patriotice ca: *Fui de lei și Imnul eroilor*, de I. Brătianu, *Trăiască România și Trăiască România-Mare*. Au fost spuse poezii patriotice, printre care mișcătoare, atât prin cuprins, cât și prin felul cum a fost spusă, a fost poezia *Imnul întregirii* de C. Mărculescu (artist), spusă de d. *Petre Bălan*, elev normalist, Mișcător până la lacrimi a fost și poemul istoric „Ziua eroilor“, de d-na Minerva Alexandrescu-Șoimari, jucat de frații Mitulescu... Bine jucată a fost și piesa de teatru: „Cu așa eroi“, de N. C-tinescu-Doru, învățător. Cuvântări au fost ținute de Păr. *C. Gheorghe-Arțari*, care a vorbit despre ce au făcut eroii pentru neamul nostru și ceea ce trebuie să facem și noi pentru ei.

Serbarea a fost încheiată de către Păr. președinte al cercului, care este și președintele mai sus numitei secții culturale și care, printre altele, a spus: „Totdeauna să arătăm, atât prin cuvinte, cât, mai ales, și prin fapte, că suntem români și creștini“.

La sfârșitul acestei serbări, citeam pe fața oricărui preot de față mai multă dorință de muncă în ogorul Domnului, iar pe fața tuturor drept credincioșilor, mai mult dor de mântuire.

Pr. IOAN I. RADU,
Speteni-Ialomița

Dela un cerc învățătoresc în jud. D-ța.

Duminică, 27 Martie 1932, s'a ținut la *Conțeștii-de-Sus* jud. Dâmbovița, ședința cercului cultural „*Conțești*“.

Între orele 8—10¹/₂ dim., învățătorii cercului au mers la slujba sf. Liturghii, unde slujea Părintele *Marin Popescu*, biserica fiind plină de lume. Predica, despre paralyticul din evanghelia zilei, a fost ascultată cu o tăcere adâncă. Exemplele date de părintele predicator ne-au mișcat adânc și pe noi, învățătorii, cari am rămas impresionați și de buna rânduială din biserică.

După ședința intimă dela școală și după masa dela părintele, unde am admirat o gospodărie casnică model, la ora 2¹/₂ după amiazi s'a deschis ședința publică la școală, unde lumea venise în mare număr, ocupând amândouă școlile.

Păr. M. Popescu—Confești, care este și președintele cercului cultural, fiind și învățător înaintat, deschide ședința, vorbind de însemnătatea unor asfel de adunări.

În desfășurarea unui program bogat, pregătit d. inv. *Andrei Popescu*, au vorbit și învățătorii: *I. Năstăsescu-Sărdanul* și *Nic. Georgescu-Lungulețu*. D-l Năstăsescu a vorbit de „criza morală de azi”: Totul se datorează, spune d-sa, „lipsei de sălășuire a lui Iisus Christos în inimile noastre. Lumea se înrăește, pe măsură ce se depărtează de biserică”.

Intr'o cuvântare, mult prețuită de ascultători, d. *N. Georgescu* spune că suntem „săraci în țară bogată”. După ce vorbește de „bogați în țară săracă”, dând exemple Olanda și alte țări, amintește, că cu atât mai mult răul se poate îndrepta la noi. Ne trebuie, însă, *luminarea minții, prin școală, credință adevărată în Dumnezeu și dragostea de țară*.

Referitor la credința în Dumnezeu, d-sa spune că aceasta nu trebuie să fie numai o formă, ci o convingere laurtrică, arătată prin unirea creștinească, iubirea de biserică, dragoste de aproapele, prin caritate creștinească (ajutorare), respectul dreptului altuia, etc. Cu exemple din trecutul nostru și din Sf. Scriptură, lămurește cele spuse.

Cât privește la dragostea de țară, dușmanii cari ne pândesc, nu vor avea teamă, decât când ne vom ști uniți.

La ora 6 seara, Păr. M. Popescu, președinte încheie, vorbind cu multă convingere de cele spuse, mulțumind sătenilor pentru atenția dată.

PETRE ION-Învățător-secretarul cercului,

Polemică între reviste bisericești. — În Chișinău ies la lumină 2 reviste bisericești, *Luminătorul* și *Misionarul*, amândouă îndeplinind un lucru folositor și putând a se tipări cu mai puțină sărăcie ca alte reviste de aiurea. Dar totuși sărăcia se simte pretutindenea și atunci Preotul *Pădurariu*, secretarul revistei *Luminătorul*, a scris că ar fi de ajuns o revistă, numai *Luminătorul*, iar *Misionarul* să-și înceteze lucrul. La acestea, răspunde Păr. *Scvoznicov*, un foarte inimos și bine pregătit preot tânăr, care lucrează la *Misionarul*. Sf. Sa arată folosul cu care lucrează această revistă și cum ea are o chemare mai deosebită decât a *Luminătorului*. Misiunea este un câmp aparte, care nu poate fi în grija unei reviste care scrie de toate. Apoi spune că, dacă este vorba de desființare, de ce nu s'ar desființa *Luminătorul*, care are abonamente numai pe $\frac{1}{2}$ ca *Misionarul*? Dacă această revistă s'a găsit o clipă cam încurcată bănește, acum însă stă mai bine. Acestea Păr. Scvoznicov le scrie în ziarul bisericesc *Raza* din Chișinău, care se tipărește acolo în 2 limbi (românește și rusește).

Noi găsim că amândouă revistele îndeplinesc acolo o lucrare folositoare și ar trebui privit cu părere-de-rău, dacă una din ele, oricare, ar înceta. *Luminătorul* lucrează într'o ramură, mai largă, *Misionarul*, în alta mai îngustă. Dar a lucrat în aceasta cu atâta folos, încât își păstrează tot dreptul la viață.

Misiunea e încă slabă la noi. *Misionarul* e singura revistă de acest soi. Să înceteze și aceasta? Este totul de făcut pentru că lucrarea a *Misionarului* să sporească și a ajunge să avem adevărata misiune și în Țara Românească. Iar *Luminătorului* îi rămân atâtea altele de făcut, încât trebuie să le spunem: *Creșteți și vă înmulțiți!* Peirea uneia este o slăbire a întregii tabere. Aceste reviste, nefiind niște forțe de rând, cum sunt multe, care pot pieri fără a se simți, amândouă trebuie să trăiască.

Părerii. — D. G. Ionescu-Sișești, fostul ministru al plugăriei în guvernul N. Iorga, a ținut o conferință la Fundațiunea „Carol” din București, despre „Statul și etica socială”. Intre altele, domnia sa a spus că în Stat:

„Disciplina e asigurată de instituții puternice: școala, biserica, armata. Aceste instituții asigură o disciplină impusă. Mai fecundă în rezultate este disciplina liber consimțită, pe care o asigură asociațiile culturale, profesionale și sportive, și mai pre sus de toate partidele”.

Este ciudat a auzi asemenea părerii. Căci, dacă Școala și Oștirea cu adevărat întrebuițează o disciplină cu sila, unde se poate vorbi despre ceva de felul acesta în Biserică!

Este ținut cineva să urmeze cu sila rânduielile ei! Vrea omul să asculte de Biserică, bine; nu, își caută de drum și nimenea, nu-l trage la nicio răspundere. Niciun credincios nu stă cu sila în Biserică și nimenea nu este silit să plătească atâta sumă ia cutare dată, să primească cutare însărcinare. Dacă este ceva cu totul lăsat la bunul gust al omului, este tocmai legătura sa cu Biserica. Dovadă că atâția nu vor să știe de ea; dovadă că și ceice urmează ei fac de bună voie câte îndeplinesc către ea. Nimenea nu este ținut să se ducă la cutare biserică în loc de alta, nici să se spovedească și să se împărtășească la cutare dată, nici să-și facă parastasele familiei la atâta vreme și la cutare biserică.

Când lucrurile stau astfel, cum se poate vorbi despre o disciplină impusă a Bisericii? Mai ciudat însă nu este lucrul acesta, ci acela că alte întocmiri ale vieții de azi sunt arătate ca dând o disciplină mai aleasă ca a Bisericii, fiindcă ar fi liber consimțită. Cu ce este mai liber consimțită disciplina dintr'o societate sportivă ori cea a taberei politice decât cea a Bisericii? De fapt, odată ce te atli într'o obștie sportivă, ori într'o tabără politică, ești cu mult mai încâtărâmat decât în Biserică. Trebuie să răspunzi la toate chemările, să plătești anumite taxe, să fii la ascultarea a fel de fel de căpetenii. Te găsești într'o mașinărie, care de loc nu-ți lasă mersul după gustul tău. Te așează să stai la cutare loc, acolo trebuie să rămâi. De altfel, nicăieri azi nu se aude mai des cuvântul de disciplină ca în întocmirile politice. Fiecare aude de nenumărate ori, cuvintele de „disciplină de partid”.

Tot așa este în societățile sportive. Cine a intrat în ele este prins într'o disciplină ca la armată. Doar destul de des se aude despre cutare mare jucător că a fost judecat de ai lui.

Dacă este vreo întocmire în care omului nu i se face nicio silă, este numai cea a Bisericii. Din ea, apoi, se și trag cele mai adânci urmări asupra sufletului. Căci însul primește a face cele mai grele jertfe cu cea mai mare plăcere, fiindcă fapta răspunde unei mari plăceri a sufletului său.

Acesta este adevărul, față de cele spuse de d. Ionescu-Sișești, care, de fapt, este silit să mărturisească pe față că lucrurile sunt altfel, în practică, decât cum le arată în teorie. Astfel, urmând cu cuvântul său, domnia sa e nevoit să spuie că „la noi funcționarea partidelor este defectuoasă: ierarhia este pe dos; șefii clar văzători sunt prizonierii marilor electori, iar aceștia sunt prizonierii numărului fără distincție de calitate. Din această cauză, viața publică la noi prezintă spectacole triste“.

Apoi aceasta arată tocmai că taberele politice nu sunt ce a spus mai înainte. Departe de a aduce o alcătuire, o închegare a sufletelor, mai bună ca cea a Bisericii, ele abea au ieșit la iveală în viața politică a României și toată lucrarea lor e pe dos.

Atunci de ce să mai slăvești aceste tabere și să le cocotezi într-o înălțime despre care ești nevoit să mărturisești că în practică n'o pot da?

Arhim. SCRIBAN.

EXTERNA

Congresul de arheologie creștină.

Dela 25—29 Septembrie a. c., s'a ținut la Ravena, al 3-lea Congres de arheologie creștină. Programul, care a fost urmaș întocmai, prevedea, în ceasurile de dimineață, vizitarea numeroaselor monumente din Ravena; după prânz, comunicările inedite, despre cele mai nouă și mai însemnate cercetări arheologice privitoare la antichitatea creștină din aceste regiuni; iar seara, conferințe despre teme de arheologie creștină. În programul lucrărilor Congresului, s'au prevăzut următoarele comunicări, asupra regiunilor: Algeria, relator prof. Albertini Eugène; Asia-Minoră, relator prof. Guyer Samuel; Austria, relator prof. Egger Rudolf; Franța, relator prof. Peraté André; Germania, relator prof. Sauer Joseph; Grecia, relatori: prof. Sotirion Georges și prof. de Waele; Italia-Roma, relatori: mons. Respighi, prof. Iosi și ing. F. Francesco; Italia-Septentrională și Centrală, relator prof. P. Robento; Italia-Meridională și Sicilia, relator prof. O. Paulo; Iugoslavia, relatori: prof. Hoffiler și Dyggve; Libia și Cirenaica, relator prof. Bartoccini; Palestina și Tranjordania, relatori: prof. Abel și Mader; România, relator ing. Bals; Siria, relatori: prof. Monterde și Clark; Spania, relator Dr. Yuneved Ed.; Tunisia, relator prof. Poinssot; Ungaria, relator prof. N. Lajos.

Fiecare țară, căreia i-a stat în putință, a trimis un delegat, care a vorbit despre cercetările țării lui în acest domeniu, despre rezultatele obținute în ultimele decenii și despre ceace este demn de văzut în țara sa. Primul Congres de acest fel, s'a ținut la Spalato, în 1894, sub președinția Mgr. Bulic; cel de al doilea, trebuia să se țină în 1900, la Ravena; deoarece însă în acel an a fost anul jubiliar, a fost preferată Roma. Cel de al treilea, ce trebuia să se țină încă din anul trecut, s'a ținut anul acesta într'un chip grandios la Ravena.

Ravena! orașul însemnat politic și artistic altădată, azi: Orașul mort al amintirilor vii. Fiindcă în adevăr, nici Constantinopole, nici Roma și nici un alt oraș nu are un trecut și nu prezintă un număr mai prețios de monumente de artă bizantină, ca el. Căci influențele artei orientale, răspândindu-se în Apus, din primele veacuri, s'au răspândit mai accentuat în Italia, prin călugări, mercenari și neguțători.

Cel dintâi centru influențat, după cum era și firesc, a fost Roma, iar cel de al doilea Ravena, unde încă din veacul al IV-lea, — epoca lui Constantin-cel-Mare și înainte de a deveni el capitala exarhatului înființat de Justinian — se cunoaște arta orientală la palatul lui Dioclețian.

Apoi, Galla Placida — fiica lui Theodosie-cel-Mare — construită pe la anul 450, mausoleul, ce-i poartă numele, bogat în luxoase mozaicuri. Se notează din acelaș veac și Baptisteriul de formă octogonală, cu exteriorul simplu, iar în interior având o decorație, de cea mai pură inspirație alexandrină.

În epoca următoare — epoca lui Justinian — Ravena este al doilea centru artistic și politic vestit al Italiei; vestit încă și prin sediul celui mai însemnat rege barbar Teodoric, care-și veșnici numele de un palat și de un mormânt. În aceeași epocă, se clădește biserica Sf. Apollinare în clase, tipul cel mai desăvârșit al vechii basilici, cu intrarea pe la Vest, bogat și el în numeroase mozaicuri. Dacă mai adăugăm la aceste monumente și „cununa lor“ Sf. Vital — 530-547 — demn rival al Sf. Sofii, decorat dela pământ până în concul absidei și bolta cupolei, după un program ordonat și respectat cu toată sfințenia, avem înșirate fugitiv, toate antichitățile religioase ale Ravenei; antichități însemnate, fie prin arhitectura lor, fie prin sculptura lor, fie prin pictura lor așa de bogată în motive și culori, fie chiar prin alesele exemplare de artă minoră (jilțul lui Maximian, sarcophage, etc.). Pășind în preajma veacului al VII-lea, sufletul bizantin, după un meritoriu efort, se odihnește prin... decadentă. „Decadența veacului al VII-lea părea că a odihnit în acelaș timp sufletul bizantin, pe care o frământare puternică trebuia să-l pue într'o nouă mișcare pentru a crea capo-d'opere demne de prima vârstă de aur“. De acum înainte, Ravena deveni un oraș mort. Alte orașe îi iau locul; la mare, Veneția; politic și artistic, Roma. Totuși nici Constantinopole, nici Roma, nici alte orașe, nu au așa de numeroase și alese exemplare de

artă bizantină și mai ales, așa de bine conservate. Iată deci pentru ce, cine vrea să studieze arta bizantină, trebuie să viziteze Ravena, să vadă monumentele și mozaicurile ei și iată pentru ce și arheologii creștini și necreștini, au ales ca loc de întâlnire al Congresului lor, — orașul mort al amintirilor vii — Ravena. S'au întâlnit, în acest Congres personalitățile cele mai proeminente, din lumea istoriei arheologiei creștine și necreștine — peste 500 — printre cari trebuie să notăm pe Diehl, Millet, Carcopino, etc.; iar comunicările tuturor relatorilor, ca și conferințele tuturor celorlalți, sunt desigur de cea mai mare importanță pentru istoria artei bizantine de pretutindeni.

Pentru aceasta așteptăm cu tot interesul apariția acestor comunicări și conferințe în volum.

Pr. D. M. AXINTE.
Bădeni-Iași.

INSEMNĂRI MĂRUNTE

Sănătatea neamului. — În timp ce medicii s'au adunat la un mare sfat al lor în București, în zilele de 6—8 Noemvrie a. c., vin totuși știri despre pătrunderea boalelor ticăloase în rândurile celor care ar trebui mai feriți. Din ziarul *Dimineața* (10 Noemvrie a. c.), aflăm că, în orașul Iași, este mare prăpadă cu boalele aduse de viața destrăbălată.

„La serviciul sanitar, cetim acolo, întocmindu-se acum câțiva timp o statistică cu privire la cazurile de boli venerice, s'a constatat că aceste boli sunt în plin progres și fac ravagii mai cu seamă în lumea școlărilor.

„Zilele acestea va avea loc la serviciul sanitar o consfătuire, când se va discuta această problemă“.

Nu e de mirare că stricăciunea pătrunde în sânul tinerețului, deoarece viața noastră obștească este pornită pe o dâră care ajută stricăciunea tinerețului. Teatrul și cinematograful dau înfățișări care pun înaintea privitorilor tot fapte de dragoste vinovată, de viață destrăbălată. Scrisul, de asemenea, cuprinde lucruri din cele mai deochiate. *Dimineața* și *Adevărul* vestesc acum ieșirea la lumină a unei cărți cu numele „Noptile unui bărbat însurat“. Într'un ziar, cu data de 6 Noemvrie a. c., care nu este nici evreiesc, nici comunist, găsim un articol despre cele mai frumoase picioare ale fetelor de cinematograf. De curând, a început a ieși în București o bibliotecă cu numele „Biblioteca sexelor“. În *Cuvântul* dela 9 Noemvrie a. c., d. *Mihail Sebastian* arată marea trecere pe care o are azi cartea porcoasă. În asemenea împrejurări, când viața este atât de cumplit îmbăcșită de sexualitate, ce să te miri despre rezultate

ca cele dela școlile din Iași! Sunt roadele vieții care se duce și pe care nimenea nu se silește a o înfrâna.

Orb pe orb de va călăuzi... — Invățatul doctor profesor G. *Marinescu*, din București, a ținut de curând, la Fundațiunea „Carol”, o însemnată conferință despre „Paradisurile artificiale”. In ea este vorba de substanțele amețitoare pe care le înghit unii oameni, pentru a avea visuri frumoase, închipuiri negândite, încât să se creadă în culmea fericirii. Intre acestea, sunt morfina, cocaina, heroina și altele. Prin de astea a murit astăvară tânărul Ionel Ghica. Molima aceasta este răspândită la noi și trebuie o largă propagandă pentru a trezi lumea asupra primejdiilor ei, fiindcă, în loc de paradis, dă moartea. Partea uimitoare însă, din conferința d-rului *Marinescu*, este mărturisirea sa, că medicii mai cu seamă, cad pradă acestei molime și apoi soțiile lor.

Aceasta e culmea. Medicii sunt puși pentru apărarea sănătății și ei nu știu a se feri de moarte!

Orb pe orb de va călăuzi!..

A. S.

Ș T I R I

Sesiunea Sfântului Sinod. — Deschis din nou în luna Noemvrie, apoi închis iar; deschis iarăși în Decemvrie, de data aceasta Sf. Sinod s'a închis deplin, după ce a discutat, între altele chestiunea taberei creștinești a cărturarilor. Chestiunea aceasta a fost ridicată în anul trecut de P. S. Episcop *Grigorie* al Aradului și încă se discută, până la o încheiere definitivă a ei.

Cinstirea prezidentei Societății Ortodoxe. — Străinătatea a săvârșit o nouă faptă, prin care iese frumos la lumină chipul vrednic al prezidentei Societății Ortodoxe, Principesa *Alexandrina Cantacuzino*. Amestecată în multe întocmiri femeiești din străinătate, domnia sa a fost aleasă să fie prezidenta unei comisuni care să judece neînțelegerea dintre Germania și Polonia, cu privire la coridorul Dantzigului. In aceasta, este vorba de luarea pe seama Poloniei a unei părți din pământul Germaniei, pentru a avea deschidere la Marea Ballică. Comitete femeiești din amândouă țările au ales pe Principesa Cantacuzino în această sarcină. Va avea să se rostească împreună cu o comisiune. Se înțelege, chemare grea și spinoasă. Ea nu este numai o faptă fără însemnătate oficială, ca ceva pus la cale de niște societăți particulare. Este mai mult decât atâta, pentru că însuși guvernele german și polon și-au dat consimțirea pentru o asemenea judecată. Deci fapta are o însemnătate europenească.

Iată cinstea la care a fost chemată o femeie a noastră și care este și Prezidenta Societății Ortodoxe. Pentru aceasta a fost sărbătorită Duminică, 18 Decemvrie a. c., la Institutul Societății Ortodoxe din Calea Moșilor.

Profesori noi la Academia Muzicală Religioasă. — D. I. Popescu Pasărea, vechi și meritos profesor de muzică bisericească, la amândouă seminariile din București, a fost numit profesor de teorie și solfegiu comparat (între muzica răsăriteană și apuseană), la Academia de muzică religioasă din București. Asemenea d. I. Chirescu a fost numit profesor de armonie și contrapunct, în locul răposatului Gh. Cucu; iar d. I. Popovici a fost numit profesor de cântec gregorian.

Păr. Dr. Gr. Cristescu profesor agregat la facultatea de teologie din București, a fost înălțat la treapta de profesor titular.

În ziua de 30 Noemvrie a. c. Seminariul „Sf. Andrei” din Galați și-a sărbătorit ziua numelui său. La catedrala orașului s'a săvârșit Sf. Slujbă, unde a predicat școlarul *Măntăilă* din cl. VIII. A vorbit despre Sf. Apostol Andrei. După slujbă, oaspeți, cu profesorii și școlarii, au trecut în clădirea școlii, unde s'a gustat un ospăț, frățesc. În timpul lui, s'au rostit mai multe cuvântări. După masă, la 4^{1/2}, s'a început o serbare școlară, cu cântări și rostiri. A urmat conferința profesorului I. Dinulescu. A vorbit despre „Simbolul Crucii” din punct de vedere istoric și arheologic.

Despre Eufrosin Poteca. — D. Ion Berciu este un tânăr cărturar, care a răsărit de curând în lumea ziarelor. În nr. dela 4 Decemvrie a. c., al ziarului *Mișcarea*, d-nia sa scrie un foileton despre Arhimandritului *Eufrosin Poteca*. În trăsături scurte, d-nia sa scoate la iveală chipul acestui bărbat iubitor de învățătură de acum 100 de ani, care a fost unul din chipurile luminoase ale Bisericii noastre.

Înapoi cu învățătura. — Că ne plângem despre scăderea credinței, e lucru vechiu, dar acum se aud glasuri că dăm îndărăt cu învățătura. Nu e chip să ne adunăm undeva, fără a slăvi cultura și a cere întronarea ei în toate chipurile. Cu toate acestea, deși anzim atâta trâmbițare pe socoteala culturii, se găsește că totuși ea nu merge. La Cercul profesorilor secundari din București, s'a luat la descusut tema: „Scăderea nivelului intelectual și moral al elevilor și elevelor școlilor secundare”. Aceasta trebuia să se înceapă în ziua de 7 Noemvrie a. c.

De ce să se ia la descusut o asemenea temă?

Ușor de priceput: pentrucă profesorii s'au speriat de scăderea gustului de învățat la școlari și, din aceasta, tot mai slaba lor înarmare cu mintea.

Dar de ce aceasta? Ceios au luat parte la o asemenea limpezire a întrebării au spus că din pricina sporului de desfătări și a înființării a tot felul de jocuri, care strămută cercul de greutate al școlarului spre alte gusturi decât spre învățătură. Între acestea, cinematografele, danoingurile, sporturile sunt cele care trag mai greu la cântar.

Cu cât mai va trece vremea, cu atât se va auzi tot mai mult tânguirea că școlarul nu i se scot înainte alte gusturi decât cele ale cărții. Chiar oamenii copți îl îndreaptă aiurea. Sportul a ajuns o negustorie care întrebunțează toate mijloacele pentru a ispiti pe tineri. Deci ei socotesc că acestea sunt lucrurile cele mai de dorit, iar cartea rămâne după ușă.

BIBLIOGRAFIE

W. Fraser Mitchell, **ENGLISH PULPIT ORATORY** from Andrewesto Tillotson. **A Study of Its Literary Aspects.** (*Oratoria Amvonului Englez dela Andrewes până la Tillotson. Studiu despre infățișarea literară a ei*). Londra, 1932, volum de 516 pagini, în formatul acestei reviste. Prețul 21 de șilingi (730 de lei).

Aceasta e scriere de multă amănunțime, descusând predicarea engleză din anii 1600 și 1700. Totuși nu are numai un interes istoric, ci autorul pune multe capitule, prin care face legătură cu vremea de față. Cartea aceasta are atâtea amănunțimi, a întrebunțat la lucrutul ei atâția autori, că rămâi uimit. A trebuit să coste și o muncă grozavă. Ce e dreptul, autorul nici n'a lucrat singur. Atâtea au fost persoanele care i-au dat ajutor, că nu-i ajung două pagini dese să le tot rostească la mulțămiri. Noi cartea aceasta abia am primit-o din străinătate și scriem acestea numai după o răsfoire a ei. Când va fi să avem și răgazul de a o ceti, vom avea mult de scris, fiindcă bogatul ei cuprins va sili pe oricine va scrie despre ea să se întindă pe largi pagini. Cetirea ei nici nu e ușoară, din pricina felului strâns al scrișului și a multor amănunte și note. Aceasta o spune o recensiuine despre ea pe care am cetit-o de curând în *The Church Times* din Londra. Cu aceasta însă cartea se dovedește cu atât mai plină și că nu e o jucărie. Vor fi multe de scrie despre ea și nădăjduim să putem face aceasta nu prea târziu.

J. Blouet, **Théologie Pastorale a l'usage des Séminaires et du Clergé**, încununată de *Academia Franceză*, ed. 5, Paris, Gabalda, 1932. Prețul 25 de fr. franceji.

Minunată carte, cum nu sunt de obicei Pastoralele. Trebuie să se mai scrie mai mult despre ea.

Ioan G. Savin, **ICONOCLAȘTI ȘI APOSTAȚI CONTEMPORANI**. București, Tipografia Cărților Bisericești, 1932. Prețul 50 de lei. Volum de 105 pagini, în formatul cărților de școală.

Cartea aceasta cuprinde foiletoanele d-lui *I. G. Savin*, profesorul de apologetică dela Facultatea de teologie din Chișinău, publicate în ziarul *Calendarul*. S'a tipărit cu cheltuiala Prea Sfinției Sale Episcopului *Visarion* al Hotinului.

În scrisul vrednic și întemeiat cu care ziarul creștinesc *Calendarul* își hrănește cetitorii săi, un loc de seamă țin foiletoanele d-lui *Ioan G. Savin*. Cetindu-le, ne părea rău că ele trec cu ziua în care ziarul flutură în goana vieții. Ce bine a făcut de le-a cuprins acum pe toate în volum! Toți creștinii vor avea în acesta un aluat, care nu se pierde și din gustatul căruia vor avea numai de câștigat. Stilul viu și sprinten al autorului adaogă mult la plăcerea cetitului. Va fi pentru toți o cetire de preț, mai cu seamă acum de sărbători.

A. S.

Arhipresviterul-Stavrofor Dr. *Oreste Tarangul-Valea Uței*, **Mișcarea Anti-Religioasă Socialistă**. Chișinău, 1932. Volum de 60 de pagini, tras deosebit din revista *Misionarul* din Chișinău. Nu-și spune prețul.

Păr. Dr. O. Tarangul este inspector misionar al eparhiei Bucovinei. În această calitate, străbate des toată eparhia, urmărește întreaga mișcare creștinească din lume și poate împărtăși și altora noutățile pe care le află din studiile sale. De data aceasta, ne poate da știri din tabăra socialistă. Cuprinde un larg material de lămurire în această privință, mai cu seamă despre cele ce se petrec în Rusia. Va folosi cetitorilor.

Tipăriturile Oștii Domnului. — Chiar acum, înaintea Crăciunului, ne-am trezit, pe neașteptate, cu nu mai puțin de 8 tipărituri nouă ale *Oștii Domnului*. Toate sunt minunate, ca lucrare tipografică, și cât se poate de ieftene. Ne îndoim că se mai poate găsi o editură care să le dea cu prețuri atât de scăzute. Iată-le:

1. **Cântați Domnului** (aproape 100 de pag) 25 de lei.
2. **Duhul Sfânt**, partea I, de Păr. Iosif Trifa (64 de pag) 12 lei.
3. **Duhul Sfânt**, de acelaș (56 de pag.), 12 lei.
4. **Slăvit să fie Domnul!** poezii religioase, de învățătorul *I. Tudusciuc* (64 de pag), 12 lei.
5. **La umbra Crucii**, poezii religioase, de învățătorul *I. Marini* (40 de pag), 8 lei.
6. **Intâia sută de istorioare, pilde și asemănări religioase** de Păr. *Iosif Trifa* (48 de pag.) 12 lei.
7. **A doua sută** (100 de pag.) 10 lei.
8. **Calendarul Lumina Satelor** pe 1933, (134 de pag.); nu-și spune prețul.

Frumoase dovezi de hărnicia și rodnicia *Oștii Domnului*. În curând ies, tot de acolo, și **Predicile pentru Popor** de Arhim. *Scriban*. Partea I (160 de pag.), 40 de lei.

Diaconul *Havralambie Roventă*, **Studiul Noului Testament la noi în ultimii 50 de ani**. București, 1932 (60 de pag.) în formatul acestei reviste. Prețul 25 de lei. Scriere cu multe noutăți, plăcută la citit, scoasă cu prilejul sărbătoririi a 50 de ani dela înființarea facultății de teologie din București. Se cere la autor București, Internatul Teologic, str. Radu-Vodă.

A. S.

MULȚĂMIRI

Epitropia parohiei *Boțești*, din județul Fălciu, cum și toți enoriașii bisericii din acea parohie, aduc cele mai vii mulțămiri Prea Sfințitului Arhiepiscop *Grigore L. Botoșăneanu*, pentru suma de lei 12.618, pe care a strâns-o în cuprinsul eparhiei Mitropoliei Moldovei, pentru clădirea unei noi biserici în *Boțești*, în locul celei mistuite de foc.

Dumnezeu să răsplătească pe Prea Sfințitul ostenitor și pe toți darnicii creștini!

Icoane mari fol volante mărimea 28/40 8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului. Mântuitorul (Iisus Hristos). Invierea Domnului Sf. Treime. Sf. Ecaterina.	Sf. împărați. Sf. Apostoli. Sf. Nicolae. Sf. Trei Ierarhi. Sf. Dumitru.	Sf. Spiridon. Sf. Ioan Botezătorul. Sf. Voevozi. Sf. Paraschiva. Sf. Gheorghe.	Botezul Domnului. Buna Vestire. Adormirea Maicii Domnului
---	---	--	---

Icoane mijlocii, fol volante mărimea 19/28, 5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe. Sfinții împărați. Maica Domnului. Cuvioasa Paraschiva. Iisus Hristos.	Sf. Ioan Botezătorul. Invierea Domnului. Sfinții Apostoli. Sf. Ecaterina. Sf. Trei Ierarhi.	Buna Vestire. Botezul Domnului. Sfântul Dumitru. Sfinții Voevozi. Sfântul Nicolae.	Adormirea Maicii Domnului Sf. Spiridon. Sf. Treime.
---	---	--	---

O serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000. O singură icoană lei 700.

Cel patru Evangheliști imprimați pe saten pentru sfaturi de biserici (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton mărimea 15/23, 15 lei exempl.

Sfântul Gheorghe. Invierea Domnului. Maica Domnului. Sfântul Dumitru. Sf. Nicolae.	Sfinții împărați. Sf. Apostoli. Sf. Voevozi. Sfinții Trei Ierarhi. Iisus Hristos.	Sf. Ioan Botezătorul. Sf. Ecaterina. Sf. Paraschiva. Buna Vestire. Botezul Domnului.	Adormirea Maicii Domnului Sf. Spiridon. Sf. Treime.
--	---	--	---

Icoane mari, aplicate pe carton mărimea 23/35, 30 lei exempl.

Maica Domnului. Iisus Hristos. Invierea Domnului. Buna Vestire. Botezul Domnului.	Sf. Treime. Sf. Ecaterina. Sf. împărați. Sf. Apostoli. Sf. Nicolae.	Sf. Gheorghe. Sf. Trei Ierarhi. Sf. Dumitru. Sf. Ioan Botezătorul. Sf. Voevozi.	Adormirea Maicii Domnului Sf. Spiridon. Sf. Paraschiva.
---	---	---	---

Cărți poștale cu iconițe în culori, a 2 lei bucata.

Sf. Gheorghe. Sf. Mihail. Sf. Teodor Tiron. Sf. Teodor Stratilat. Sf. Nistor. Sf. Mercurie.	Buna Vestire. Botezul Domnului. Adormirea Maicii Domnului. Sf. Pantelimon. Maica Domnului. Mântuitorul (Iisus Hristos).	Invierea Domnului. Sf. Treime. Sf. Ecaterina. Sf. împărați. Sf. Apostoli. Sf. Nicolae.	Sf. Trei Ierarhi. Sf. Dumitru. Sf. Spiridon. Sf. Voevozi. Sf. Paraschiva. Sf. Ioan Botezătorul.
--	--	---	--

Iconițe Cărți poștale aplicate pe carton Lei 6.

Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză peste tot		Pânză și hârtie		Piele și pânză peste tot		Pânză și hârtie	
	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.
1. Arhieraticonul . . .	300,-	225,-	—	—	19. Mineiul pe luna Mai . . .	560,-	510,-	460,-
2. Aghiazmatarul . . .	410,-	350,-	300,-	—	20. Mineiul pe luna Iunie . . .	560,-	510,-	460,-
3. Apostolul . . .	770,-	680,-	650,-	—	21. Mineiul pe luna Iulie . . .	590,-	540,-	490,-
4. Cartea de Tedeum	153,-	115,-	100,-	—	22. Mineiul pe luna August . . .	560,-	510,-	460,-
5. Cazania . . .	425,-	375,-	350,-	—	23. Mineiul pe luna Septembrie	560,-	510,-	460,-
6. Cartea de rugăciuni					24. Mineiul pe luna Octombrie	610,-	560,-	510,-
p. tot Românul . . .	—,-	80,-	—,-	—,-	25. Mineiul pe luna Noiembrie	610,-	560,-	510,-
7. Cafavasierul . . .	—,-	175,-	—,-	—,-	26. Mineiul pe luna Decembrie	610,-	560,-	510,-
8. Ceaslovul mic . . .	250,-	220,-	200,-	—	27. Noul Testament, Editura Iust.			
9. Dumnezeștile li-					Biblic ortodox român, tradus de			
turghii	310,-	280,-	250,-	—	Păr. Grigorie (Gaia Galaction)	—,-	100,-	—,-
10. Evhologiu	710,-	650,-	590,-	—	28. Paraclisul sl. D-tru	138,-	100,-	80,-
11. Evanghelia	820,-	—,-	—,-	—	29. Pentecostarul	620,-	530,-	430,-
12. . . . . în piele peste tot, lei	1300,-	—,-	—,-	—	30. Prohodul Domnului	138,-	100,-	80,-
13. Liturghia Sf. Ioan					31. Panihida	138,-	100,-	80,-
Gură de Aur	165,-	140,-	110,-	—	32. Psaltirea	175,-	120,-	100,-
14. Istoria Bisericească					33. Rânduiala Ridicării			
de Eusebiu Popovici Vol. I.	225,-	200,-	—,-	—	Panighiei	138,-	100,-	80,-
Idem . . . . . II.	250,-	225,-	—,-	—	34. Slujba sfinților Stea-			
Idem . . . . . III.	220,-	195,-	—,-	—	gului unei Corporații	90,-	80,-	66,-
Idem . . . . . IV.	300,-	—,-	—,-	—	35. Rând. Sf. Steagului			
15. Mineiul pe luna Ianuarie . . .	560,-	510,-	460,-	—	unei școli	90,-	80,-	66,-
16. Mineiul pe luna Februarie . . .	560,-	510,-	460,-	—	36. Sluj. Sf. Bisericii	190,-	160,-	130,-
17. Mineiul pe luna Martie	560,-	510,-	460,-	—	37. . . . . Invierii	190,-	160,-	130,-
18. Mineiul pe luna Aprilie	560,-	510,-	460,-	—	38. Tipicul Bisericesc	250,-	200,-	150,-
					39. Triodul	875,-	825,-	775,-

Instrucțiunile de comandă: Orice comandă va fi însoțită de un accont, urmând ca restul împreună cu șpeșele de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librarilor și orice revânzători sunt obligați a vinde Cărțile cu prețurile din acest Catalog, acordându-li-se rabat numai la CARȚILE BROȘATE.